

Castro Palao

948

3.150

[illegible]

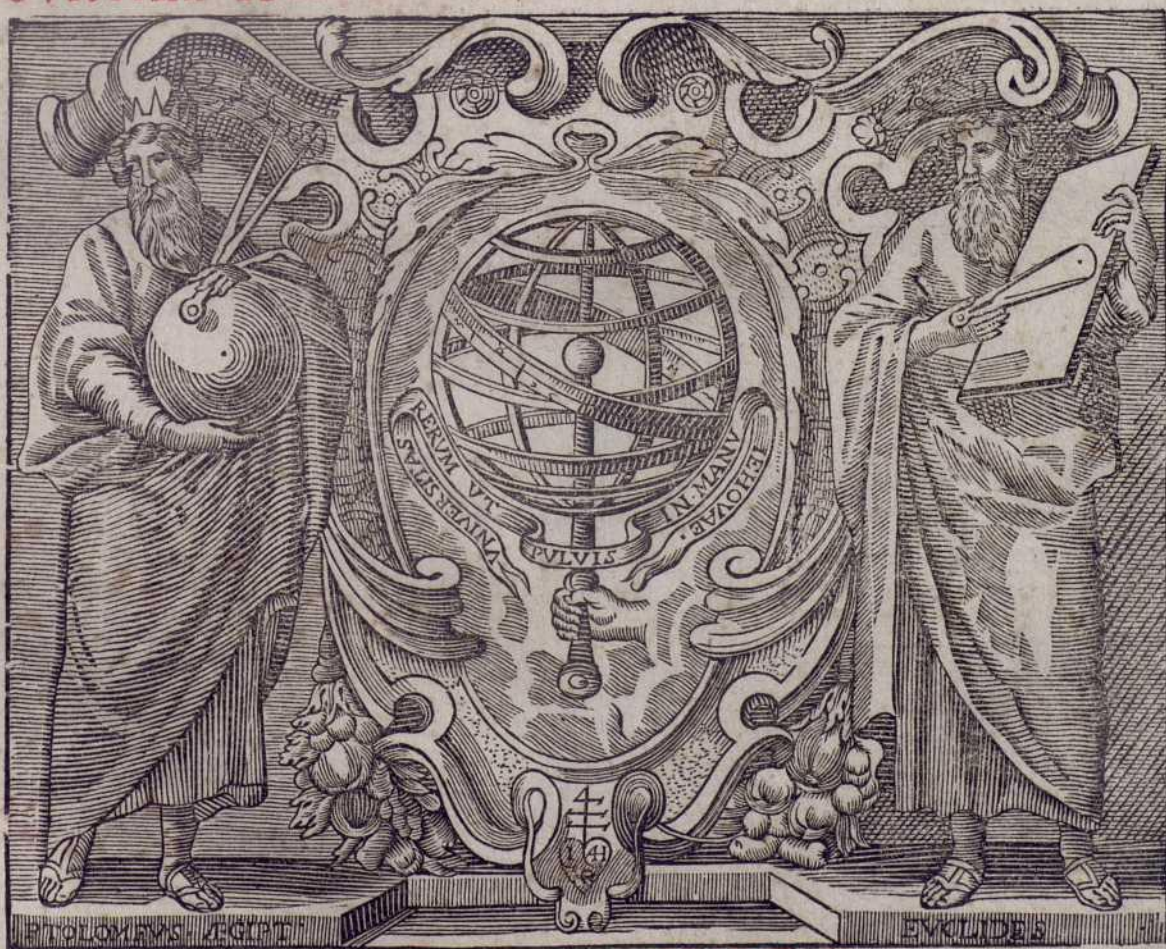
R. P. FERDINANDI
D E
CASTRO PALAO,
LEGIONENSIS SOC. IESV,
SACRÆ THEOLOGIÆ PROFESSORIS,
Et sanctæ Inquisitionis Qualificatoris & Consultoris;
OPERIS MORALIS,
DE VIRTUTIBVS, ET VITIIS CONTRARIIS,
In varios Tractatus, & Disputationes Theologicas distributi,
PARS QVARTA,
DE SACRAMENTIS.

In qua Tractatibus decem de Sacramentis in genere, tum speciatim, videlicet de Baptismo, Confirmatione, Eucharistia spectata
vt Sacramento, & vt sacrificio: de Pœnitentia, de Suffragiis, Indulgentiis, & Iubilæo, de Bulla Cruciatæ,
de Extrema-unctione, & demum de Ordinis Sacramento disputatur.

DVPLICI INDICE ILLVSTRATA;

Vno Tractatum, Disputationum, & Punctorum; altero Rerum præcipuarum.

NOVISSIMA EDITIO PRIORI AVCTIOR, ET EMENDATIO.

LVGDVNI,
Sumptibus IOANNIS ANTONII HVGRETAN,
& GVILLIELMI BARBIER.

M. DC. LXIX,
CVM PRIVILEGIO REGIS, ET APPROBAT.

LEGIONENSI SOC. IESV.

Et sancte Indulgentie Qualificatio & Cognitionis

DE SACRAMENTIS

INDEX

Tractatum, Disputationum, Punctorum, & Paragraphorum,

*Hujus quartæ partis Operis Moralis, de Virtutibus,
& Vitiis contrariis.*

TRACTATVS XVIII.

Et Disputatio Vnica,

De Sacramentis in communi.

D E nomine, & definitione Sacramen- ti in communi, & qualiter Sa- cramenta nouæ legis à Sacramen- tis legis antiquæ differant. <i>punct. 1</i>	2
An Sacramenta necessaria sint ad sa- lutem.	2
De materia, & forma Sacramenti in communi.	3
De causa efficiente Sacramentorum quoad eorum in- stitutionem.	4
De efficiente Sacramentorum causa quoad eorum ad- ministrationem.	5
Qualiter probitas requiratur in conficientibus Sacra- mentalibus, exercentibusque Ordinis functiones, alio- rumque Sacramentorum vsum.	6
Qualiter gratia iustificans per Sacramenta conceda- tur.	7
Qualiter, & quando prædictos effectus Sacramenta operentur.	8
An Sacramenta cum fictione suscepta recedente fi- ctione suos effectus operentur, ac si ritè suscepta essent.	9
Quæ dispositio requisita sit ad remouendam Sacra- menti fictionem, vt Sacramenta suos effectus ope- rentur.	10
De caractere effectû proprio aliquorum Sacramento- rum.	11
Quod sit Sacramenti subiectum, quàmque intentio- nem habere debeas, vt validè Sacramenta reci- pias.	12
Quam dispositionem habere debes, vt licitè Sacra- menta suscipias.	13
An carenti debita dispositione ad Sacramenti effectus suscipiendos Sacramentum ministrandum sit?	14
Qualiter licitum sit Sacramentum recipere, & petere ab indigno ministro.	15
De numero, & ordine Sacramentorum, & ritibus ser- uandis in eorum administratione.	16

Pars IV.

TRACTATVS XIX.

Et Disputatio vnica,

De Sacramento Baptismi.

D E Baptismi nomine, eiûsque definitione. <i>punct. 1</i>	1
De tempore quo hoc Sacramentum institutum est, & de differentia eius à Ioannis Baptismo.	2
De materia remota Baptismi.	3
De materia proxima Baptismi.	4
De forma Baptismi.	5
De subiecto Baptismi.	6
Quæ dispositio in suscipiente Baptismum requira- tur.	7
Qualiter Baptismus necessarius sit ad salutem.	8
De ministro Baptismi.	9
De effectibus Baptismi.	10
De patrinis in Baptismo adhibendis.	11
Quod sit patrini munus, & obligatio, & qui in patri- nos designari possint.	§. 1
Quot patrinis designandi sunt, & qualiter se gerere debeat.	§. 2
De ritibus, & cæremoniis in Baptismo solemnî ser- uandis.	12
De vnitæte Baptismi.	13
De Baptismo Sanguinis, seu de martyrio.	14
Qualiter paruuli martyrio iustificari possint.	§. 1
Qualiter adulti martyrio iustificentur, & ad illud sus- cipiendum sint disponendi.	§. 2

TRACTATVS XX.

Et Disputatio vnica,

De Sacramento Confirmationis.

A N Confirmatio sit Sacramentum nouæ legis à Christo Domino institutum? <i>punct. 1</i>	1
De materia remota Confirmationis.	2
Quæ sit materia proxima Confirmationis.	3
Vtrum hoc Sacramentum, sub chrismatis vnctione semper	§. 2

Index Tractatum & Disputationum,

semper in Ecclesia ministratum fuerit?	4
Quæ sit forma Sacramenti Confirmationis.	5
Qui sint Confirmationis effectus.	6
Quibus Confirmatio ministrari possit, & debeat.	7
An, & qualis sit obligatio suscipiendi Confirmationem?	8
Quid sit Confirmationis minister.	9
Quibus caeremoniis Sacramentum Confirmationis ministrandum est.	10

TRACTATVS XXI.

& Disputatio vnica,

De venerabili Eucharistia Sacramento.

D E nomine & institutione Eucharistia.	1
De natura Eucharistia.	2
De necessitate Eucharistia ad salutem.	3
Quæ sit materia remota consecrationis.	4
De mixtione aquæ pro consecratione Calicis.	5
Quæ intentio in ministro, & quæ præsentia, & quantitas in materia requiratur, vt consecratio valeat, licitæque sit.	6
De forma conficiente hoc venerabile Sacramentum.	7
Qualiter Christus dominus in hoc Sacramento constituitur, præsens existat, operetur, & à fidelibus adoretur.	8
Qui sint huius Sacramenti effectus.	9
Expenditur primarius Sacramenti effectus.	§. 1
Expenduntur reliqui Eucharistia effectus.	§. 2
Qui sint huius Sacramenti susceptores.	10
De dispositione ex parte animæ ad hoc Sacramentum ritè suscipiendum.	11
De confessione Communioni præmittenda.	12
De dispositione ex parte corporis ad Sacramenti communionem.	13
De obligatione sumendi Eucharistiam ex diuino præcepto.	14
De obligatione suscipiendi Eucharistiam ex præcepto Ecclesiastico.	15
De usu, & frequentia, qua sacra Eucharistia suscipienda est.	16
De ministro Eucharistia quoad illius consecrationem.	17
De iurisdictione, aliisque conditionibus requisitis pro sacra Eucharistia ministratione.	18
De facultate religiosis concessa pro ministratione Eucharistia.	19
De obligatione, quam Sacerdotes habent ministrandi Eucharistiam.	20

TRACTATVS XXII.

Et Disputatio vnica,

De Eucharistia sacrificio.

A N in confectione Eucharistia vera ratio sacrificij inueniatur.	Punct. 1
An in sola confectione Eucharistia sub vna, vel duplici specie vera ratio sacrificij sita sit?	2
De sacrificio, quod Christus in vltima cœna, & in ara crucis obtulit, & horum cum sacrificio Missæ comparatione.	3
Qui sint offerentes in sacrificio Missæ.	4
Pro quibus offerri possit, & debeat Missæ sacrificiū.	5
Quos effectus habeat Missæ sacrificiū, & quam intentionem, & applicationem, sacerdos habere debeat, vt prædicti effectus obtineantur.	6
Quibus diebus, & qua hora licitum sit sacerdotibus	

celebrare.	7
De loco ad sacrificiū requisito.	8
De altari necessario ad sacrificiū.	9
De ornatu altaris, vasis, & sacris ad celebrationem requisitis.	10
De obseruandis in celebratione Missarum.	11
De obligatione celebrandi ob ordinem acceptum.	12
De obligatione faciendi sacrum titulo capellanæ, vel beneficij simplicis, & curati.	13
De obligatione sacrificandi ob promissionem simplicem, vel stipendium acceptum.	14
Qualiter Pontifex, & religionum Prælati, & regis consiliarij stipendia taxare possint, & iuxta eam taxationem. Missarum numerum diminuere.	15
De præcepto audiendi sacrum festis diebus.	16
De causis excusantibus à præcepto audiendi sacrum.	17

TRACTATVS XXIII.

Et Disputatio Vnica,

De Pœnitentia sacramento.

D E nomine, & natura Pœnitentia quatenus est virtus.	1
Qualiter Pœnitentia virtus peccatum, tam mortale, quam veniale remittat.	2
Qualiter pœnitentia virtus omnibus adultis necessaria sit.	3
De Sacramenti pœnitentia institutione, & necessitate.	4
De forma Sacramenti pœnitentia.	5
De materia remota Sacramenti pœnitentia.	6
De contritione proxima Sacramenti pœnitentia materia.	7
De confessione proxima Sacramenti materia.	8
De integritate confessioni requisita.	9
Expenduntur casus, qui secundum communem sententiam integritati confessionis culpabiliter obstant.	10
Expenduntur communionis casus, in quibus integritas confessionis non est ex obligatione seruanda.	11
Qualiter confessio valida sit, & repetenda.	12
De ministro Sacramenti pœnitentia, & iurisdictione ad illius ministrationem requisita.	13
Quibus modis delegetur iurdictio ad audiendas confessiones, & specialiter de religiosorum priuilegiis.	14
De casuum reservatione.	15
Quo iure, quæ peccata, & à quibus reservari possint.	§. 1
Quæ peccata reservata sint tum à Pontifice, tum ab episcopis, tum à Prælati regularibus.	§. 2
Expenduntur casus specialiter in societate Iesu reservati.	§. 3
Quis possit directè à prædictis peccatis reservatis absolueret.	§. 4
Qualiter Prælati cui sunt casus reservati se gerere debeant tum in absolutione concedenda, tum in ea deleganda.	§. 5
Qualiter ex confessione facta habenti potestatem absolueret à reservatis cesset reservatio, ita vt pœnitens possit ea peccata fateri sacerdoti iurisdictionem habenti in peccata non reservata.	§. 6
Qualiter confessarius inferior potestate carens in reservatione se gerere debet, cum pœnitens accedit.	§. 7
De bonitate, & scientia, quam confessarius habere debet.	16
De approbatione requisita in confessario.	17
Quid sit approbatio, qualiter concedi debeat, & quæ eius necessitas.	§. 1
Quæ	

Punctorum & Paragraphorum.

Quæ personæ & ad quas confessiones excipiendas prædicta approbatione indigeant.	§. 2
Qui possint, & debeant approbationē concedere.	§. 3
Quousque approbatio duret, reuocarique possit.	§. 4
De officio, & obligatione ministri in Sacramenti pœnitentiæ administratione.	18
De obligationibus antecedentibus Sacramenti administrationem.	§. 1
De obligationibus occurrentibus in Sacramenti administratione.	§. 2
De obligationibus post Sacramenti administrationem.	§. 3
De sigillo confessionis.	19
Quid sit sigillum, & qualis eius obligatio.	§. 1
Ex qua confessione, & ad quæ sacrum, sigillum extendatur.	§. 2
Qualiter sacrum sigillum seruandum sit.	§. 3
Qui teneantur confessionis sigillo.	§. 4
De obligatione confessionis ex diuino, Ecclesiasticoque præcepto.	20
Quæ personæ, & quo tempore ex diuino præcepto ad confessionem teneantur.	§. 1
Quæ personæ, & quo tempore ad confessionem ex Ecclesiastico præcepto teneantur.	§. 2
Qua confessione fiat satis præcepto lato in <i>cap. omnis utriusque sexus</i> , & de causis excusantibus à pœnis ob illius transgressionem.	§. 3
De satisfactione peccatorum.	21
De satisfactione absolute sumpta, & absque ordine ad Sacramentum.	§. 1
De satisfactione Sacramentali, & obligatione sacerdotis illam imponendi.	§. 2
Quæ, qualiter, & quanta satisfactio imponenda sit.	§. 3
De obligatione pœnitentis acceptandi pœnitentiam, illamque exequendi.	§. 4
De commutatione pœnitentiæ iniunctæ, de causis excusantibus ab illa.	§. ult.

TRACTATVS XXIV.

Et Disputatio vnica,

De Suffragiis, Indulgentiis, & Iubilæo.

D E suffragiis, quæ in fidelium viuorum, & defunctorum fauorem præstari possunt.	punct. 1
Qualiter nostris bonis operibus, possumus fidelibus uiuentibus suffragari.	§. 1
Qualiter defunctis possumus nostris bonis operibus suffragari.	§. 2
Quæ conditiones requirantur ex parte eius, cui suffragium applicatur, ut illi prosit.	§. 3
Expenduntur conditiones requisitæ in offerente suffragium, ut utile sit.	§. 4
De nomine, & natura indulgentiarum.	2
Quotuplex sit indulgentia, & quem effectum habeat.	3
De forma seruanda indulgentiæ concessione, & de eius interpretatione.	4
Qui possint indulgentias concedere.	5
Expenduntur alij, de quibus est aliqua dubitatio, an possint indulgentias concedere.	6
De causa ad Indulgentiæ concessione requisita.	7
De conditionibus requisitis in eo, qui lucraturus est indulgentias.	8
Expenditur conditio requisita ad indulgentiæ concessione, quæ est de opere iniuncto.	9
Qualiter Indulgentiæ defunctis applicari possint.	10
De cessatione Indulgentiæ.	11
De Iubilæo Romano, Compostellano, & extraordinario.	12

De natura, & origine Iubilæi, & explicatur Romanus Iubilæus.	§. 1
Compostellanus Iubilæus explicatur.	§. 2
De Iubilæo extraordinario, qui pro duabus hebdomadis conceditur.	§. 3

TRACTATVS XXV.

Et Disputatio vnica,

De Bulla Cruciatæ.

Q uid nomine Bullæ Indulgentiæ, priuilegij, facultatis, & gratiæ significetur.	punct. 1
Quibus Bulla profit, & quas condiciones habere debeant.	2
De tempore, quo Bulla cruciatæ fumentibus profit.	3
De Indulgentia plenaria, quæ in Bulla conceditur.	4
De aliis Indulgentiis, & spiritualibus commodis in Bulla contentis.	5
De priuilegiis tempore interdicti concessis.	6
De priuilegio circa cibos vetitos.	7
Explicatur priuilegium de esu carniū tempore prohibito.	§. 1
Expenditur priuilegium de esu lacticiniorum, & ouorum.	§. 2
De facultate eligendi confessorem.	8
Quis confessarius, & qualiter absolueri possit à peccatis reseruatis habentem Bullam.	§. 1
An religiosi aliorum ordinum à Societate virtute Bullæ absolui possint à peccatis eorum superioribus reseruatis.	§. 2
Quid dicendum est de religiosis Societatis Iesu quoad eligendum confessorem virtute Cruciatæ.	§. 3
De facultate confessarij absoluendi à censuris, & pœnis.	§. 4
Qualiter absolutio à censuris impendi debeat.	§. 5
De facultate concessa in Bulla commutandi vota.	9
De suspensione, & reualidatione indulgentiarum & facultatem facta à commissario.	10
De aliis facultatibus, quæ in Bulla cruciatæ commissario conceduntur.	11
De Bulla cruciatæ pro defunctis concessa.	12
De Bulla cruciatæ, quæ vocatur compositionis.	13
Qualiter debitorum incertorum virtute huius concessionis fiat remissio.	§. 1
Expenduntur sigillatim casus, in quibus locum habet prædicta compositio.	§. 2

TRACTATVS XXVI.

Et Disputatio vnica,

De Sacramento Extremæ-vnctionis.

D E nomine, institutione, & natura Extremæ-vnctionis.	1
Quæ sit materia remota huius Sacramenti.	2
Quæ sit proxima huius Sacramenti materia.	3
Quæ sit legitima forma huius Sacramenti.	4
De effectu huius Sacramenti.	5
De subiecto seu suscipiente vnctionem.	6
De ministro vnctionis.	7
De obligatione tum fidelium suscipiendi hoc Sacramentum, tum parochi illud ministrandi, & de ritibus obseruandis in illius administratione.	8

Index Tractatum & Disputationum.

TRACTATVS XXVII.

& Disputatio vnica,

De Sacramento Ordinis.

D E nomine, & natura ordinis, eiusque institutione.	punct. 1.
Quotuplex sit ordo, & quæ eius officia.	2.
An omnes prædicti ordines, tam maiores, quam minores sint Sacramentum.	3
De materia, & forma singulorum ordinum.	4
Quis sit effectus Sacramenti Ordinis, & quam ab aliis Sacramentis, & inter se dependentiam habeat.	5
De subiecto ordinum, seu de ordinandis.	6
De ætate ordinandorum.	7

De qualitate ordinandorum quoad mores, & scientiam.	8
De qualitate ordinandorum quoad vitæ necessaria.	9
De qualitate beneficij requisita ad ordines.	10
De qualitate patrimonij, seu pensionis pro necessaria sustentatione ordinandorum requisiti.	12
Quas pœnas incurrat promouens ad ordines absque titulo sufficienti, & ipse promotus.	12
De temporibus ordinationum.	13
De ministro requisito ad validam ordinationem.	14
Qui sit minister ordinationis licitæ, & legitimæ.	15
Qualiter ordinatis permittendus sit vsus ordinationis susceptæ.	16
De obligatione continentiae sacris ordinibus annexæ.	17
De aliis obligationibus clericorum, & eorum exemptione.	18

APPROBATIO M. FR. DOMINICI VELEZ,
ex Augustiniana familia.

Accuratè vidi hoc Opus Sapientissimi Patris Ferdinandi de Castro Palao Legionensis, decreto Domini, Domini Ildefonsi Flores de Valdez, apud Salmanticenses collegas Sancti Pelazij Rectoris, & in hac Metimnensi Abbatia pro Domino Episcopo Vallisolerano Generali Vicario, mihi commissum. In eo Author obuia pertransiens, difficiliora & minùs trita diligenter congeffit, digessit vtiliter. De aliorum placitis grate iudicium, quod fert proprium, forti ratione tuetur: Vtrique foro necessarius liber est: & qui improbo non pepercit labori. Et ita pollet acumine, vt cuilibet, qui possit occurrere, casui præcius occurrat. Quapropter opus suo Authore dignum, & quod in tot, necnon tantorum librorum multitudine, qui de hisce materiis agunt, sanè deerat. Metimnæ del Campo, in Conuentu S. Patris N. Augustini, die 28. mensis Iulij, Anni 1630.

FR. DOMINICVS VELEZ.

Facultas Domini Vicarij Metimnensis.

Visa hac censura P. M. Fr. Dominici Velez Ordinis S. Augustini, cui examinandum commissum librum, dictum: *Opus morale, de Virtutibus & Vitiis contrariis, Tertia Pars*; à P. Ferdinando de Castro Societatis IESV, in Collegio Metimnensi Rectore, elaboratum: Facultatem concedimus, vt in communem vtilitatem typis mandetur, præmissis iis quæ Hispaniæ iura præscribunt. In quorum fidem, hoc nostra, & infrà scripti Vicarij manu signatum, instrumentum dedimus. Metimnæ del Campo, die 29. mensis Iulij, Anni 1630.

Licentiatus ILDEFONSVS FLORES DE VALDEZ.

De mandato Vicarij Metimnensis,

PETRVS DE AVENDAÑO.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS
Societatis IESV in Prouincia Castellana.

Ego Gaspar de Vegas Præpositus Prouincialis Societatis IESV in Castellana Prouincia, potestate ad id mihi facta à Reuerendo admodum Patre Mutio Vitelleschi Præposito nostro Generali, facultatem facio, vt Tomus Tertius de Virtutibus & Vitiis contrariis, à Patre Ferdinando de Castro Palao nostræ Societatis, Sacræ Theologiæ Professore compositus, & eiusdem Societatis grauium, doctorumque hominum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Metimnæ 8. Iulij, Anni 1630.

GASPAR DE VEGAS Prouincialis,

IOANNES DE LIGANA Sec.

APPROBATIO.

IOANNES CLAVDIVS DEVILLE, in sacra Theologia Doctor, Custos sanctæ Crucis, in Ecclesia Lugdunensi, & in hac Diœcesi Vicarius Generalis substitutus Domini, D. Alphonfi Ludouici du Plessis de Richelieu, Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi & Comitissæ Lugdunensis: fidem facimus, nos hanc Tertiam Partem Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis, in varios Tractatus & Disputationes Theologicas distributam, à R. P. Ferdinando de Castro Societatis IESV compositam, euoluisse, omniâque in ea iuxta Catholicæ, Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ, Sanctorumque Patrum sanam doctrinam summa cum eruditione, singularis ingenij acumine, & eximia mentis perspicuitate exposita comprobata esse. Lugduni, Non. Ianu. 1635.

DEVILLE.

Nos quoque subsignati Doctores Parisienses, fidem eandem facimus, & attestamus omnibus ad quos quomodocunque spectabit, præfatam Tertiam Partem Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis, in varios Tractatus & Disputationes Theologicas distributam, à R. P. Ferdinando de Castro Societatis IESV compositam, vidisse, & nihil in ea reperientes fide indignum Catholica, vt in lucem ederetur dignum iudicasse. Lugduni, in Conuentu S. Bonauenturæ, die 4. mensis Februarij, Anni Domini 1635.

FR. DESIDERIVS RICHARD,

Guardianus præfati Conuentus.

FR. BERNARDINVS MOLIASSON.

APPRO.

APPROBATIO.

Nos infra scripti Societatis IESV Theologi fidem facimus legisse hanc quartam *Operis Moralis* partem à R. P. *Ferdinando de Castro Palao*, de eadem Societate nostra Theologo elaboratam; atque nihil in eâ comperisse, quod à Catholicæ, Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ sensis, & à sanâ sanctorum Patrum doctrinâ foret alienum. Proinde dignam testamur, quæ in communem vtilitatem typis mandetur. Lugduni, 27. Octobris, 1646.

CAROLVS DV-LIEV.

IOANNES FERRAND.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunensi.

CLAVDIVS MAVCLER, Prouincialis Societatis IESV, in Prouincia Lugdunensi, iuxta Priuilegium eidem Societati à Regibus Christianissimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decemb. 1606. & Ludouico XIII. 14. Febr. 1611. concessum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur ne libros ab eiusdem Societatis hominibus compositos absque Superiorum permissione imprimant: permittit Claudio Prost, & Ioanni Baptistæ Deuener, vt Librum cui inscriptio est *Operis Moralis de Virtutibus & Vitiis contrariis in varios Tractatus & Disputationes Theologicas distributi per 4. de Sacramentis in genere & specie, authore P. Ferdinando de Castro Palao, Legionensi Societatis IESV, Sacræ Theologiæ Professore & sanctæ Inquisit. Qualificatore, & Consultore, ad sex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere possint. Datum Lugduni 5. Nouemb. 1646.*

CLAVDIVS MAVCLER.

SVMMA PRIVILEGII REGIS.

Cautum est auctoritate Regis, ne quis in Regno suo aliisve locis suæ ditioni subiectis imprimat aut diuendat Librum cui titulus est, *R. P. Ferdinandi de Castro Palao Opus Morale*, septem Tomis comprehensum absque Philippi Borde consensu multa indicta qui secus fecerit; prout fusius in diplomate Regio continetur. Datum Parisiis, die 15. Nouembris 1666.

De mandato Regis.

POCTOIS.

Prefatus Philippus Borde, in omne suum transtulit, & cesset Guilielmo Barbier vt patet ex instrumento super id confecto.

TRACTA

TRACTATUS XVIII.

ET DISPUTATIO VNICA, DE SACRAMENTIS IN COMMUNI.

*HAC TERTIA PARTE NOSTRI OPERIS MORALIS ABSOLVEMVS
explicationem illorum, quæ religionis virtuti annectuntur. Hæc sunt Sacramenta, ecclesiastica-
que Censuræ, Indulgentiæ, & Iubilæa præcipue in Bulla, quæ Cuciata vocatur concessa. Sed
antequam Sacramenta in specie explicemus, expedit enodare, quæ omnibus sacramentis
communia sunt, sicut fecit D. Thom. 3. p. à q. 60. vsque ad 66. quem eius commentatores
sequuntur.*

DE NOMINE ET DEFINITIONE
SACRAMENTI IN COMMUNI. ET
qualiter Sacramenta nouæ legis à Sacramentis
legis antiquæ differant.

PVNCTVM I.

1. Sacramenti nomen expenditur.
2. Definitur Sacramentum, qualiter in præsentis usurpatur.
Explicatur definitio.
3. Ad Sacramenti rationem debet esse signum permanens.
4. Debet esse signum practicum alicuius sanctitatis.
5. Qualiter Sacramentum à sacrificio differat.
6. Explicatur discrimen Sacramentorum nouæ legis à Sacra-
mentis legis antiquæ, & specialiter à Sacramento cir-
cumcisionis.
7. Ratio Sacramenti vniuersa est Sacramentis legis nouæ, &
antiquæ ex parte significationis, analoga tamen ex parte
rei immediatè significatæ.

In nomen Sacramenti spectemus, Sacra-
mentum à sacro ducitur, variasque ac-
ceptiones habet. Duæ sunt potissimæ
apud veteres, profanosque auctores te-
ste Ambr. Calepino, verbo *Sacramen-
tum*. Prima est, quæ significatur pecunia
apud Pontificem in loco sacro deposti-
ta à litigantibus ea conditione, ut qui à
causa caderet, pecuniam amitteret ærario publico applican-
dam. Sic Varro. lib. 4. de lingua Latina. Secunda significat iura-
mentum, vel quod iuramento firmatum est, teste Festo, &
Vgerio de re militari. lib. 2. & in hac significatione passim
usurpatur Sacramentum in iure canonico, & civili, ut constat
ex cap. si Sacramenta. 22. q. 4. & Auth. Sacramenta puerum.
od. si aduersus C. vendit. Verum apud Ecclesiasticos Doctores
Sacramentum idem est, ac apud Græcos mysterium, ut con-
stat ex illo Iob. 12. n. 7. Dan. 2. num. 30. Apocal. 17. num. 7. vbi
Hieron. Sacramentum vocat, quod apud Græcos mysterium
est appellatum. Mysterium apud Græcos est idem, quod sa-
crum facretum, ut constat ex illo Sapientie 2. Nescierunt Sa-
cramentum Dei. Ad Ephes. 1. Ut notum faceret Sacramentum
voluntatis suæ & 1. ad Timoth. 3. Magnum est pietatis Sacra-
mentum. Hinc factum est ut Sacramentum vocentur res, seu
Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

verba occultum quid diuinum, & supernaturale, quo quis Deo
sacrat significancia, ut latius prosequitur Bellarm. lib. 1. de
Sacram. cap. 8. Suar. t. 3. in 3. p. q. 60. in præfat. Aegid. de Conin-
ch. ibi art. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. Gregor. Sayr. t. 1.
de Sacram. lib. 1. cap. 1. art. 1.

2. Sacramentum in hac posteriori acceptione sumitur in
præsentis, & sic sumptum definitur à Magistro sentent. in 4.
dist. 1. & à D. Thom. 3. p. q. 60. artic. 2. & 3. quos reliqui Do-
ctores sequuntur, ut sit visibile signum gratiæ ad populum Dei
sanctificandum diuinitus institutum. Dicitur visibile signum,
quia sensibus corporis percipitur, ut dixit D. Tho. q. 60. art. 4.
Debet autem esse signum visibile, quia alias non esset homini-
bus accommodatum ad Deum colendum, & se sanctificandū,
si illud sensibus percipere non possent. At est signum inuisibi-
lis gratiæ, quia gratia Sacramentis significata corporis sensi-
bus non videtur. Deinde est signum ad populum Dei sanctifi-
candum, quia ad hunc effectum sunt Sacramenta per se, & di-
rectè instituta, ob quam causam à solo Deo institui potuerūt,
quia solus Deus gratiam causare potest, & consequenter signū
practicum gratiæ constituere: sic Doctores communiter.

3. Superest explicari, quale signum ad rationem Sacra-
menti requiratur. Et quidem requiri signum permanens, seu
permanentiter significans apud omnes Doctores receptum est,
eo quod assumatur, ut medium ad Deum colendum, & po-
pulum Dei sanctificandum, & distinguendum ab aliis natio-
nibus falsos Deos colentibus, quod fieri nequaquam potest
signo transeunte, nec moraliter pro statu aliquo durante.
Item verba illa Christi, quibus Magdalena dixit, remittuntur
tibi peccata: & quibus Apostolis dictum est Ioann. 20. Acci-
pite Spiritum sanctum, linguæ ignitæ super capita discipulo-
rum die Pentecostes apparentes, Sacramentum essent: quia
hæc omnia sunt signum visibile inuisibilis gratiæ: sed quia
non sunt signa stabilia, & firma sed transeuntia, ea de causa à
ratione Sacramenti excluduntur, & ita docet Suar. 3. p. q. 60.
sect. 3. concl. 3. Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. cap. 2. in fine. Coninc.
quaest. 60. art. 4. dub. 1. num. 21.

4. Sed an necessario debeat esse signum practicum? Aliqui-
bus Doctoribus non infimæ notæ placet sufficere esse signum
speculatiuum, eo quod Sacramenta vetera vera Sacramenta
fuerint, & tamen gratiam sanctificantem non continebant,
sed solum significabant dandam per Christum. Verum etsi de
ratione Sacramenti non sit esse signum practicum gratiæ
sanctificantis, est tamen necessarium esse signum practicum
alicuius gratiæ, seu sanctitatis legalis: & signum specula-
tiuum gratiæ habitualis perfectæ sanctificantis, quia de ra-
tione.

tione Sacramenti est recipientem sanctificare, cum ad sanctificandum populum institutum sit, ac proinde debet esse signum practicum alicuius sanctitatis saltem legalis. At opus non est esse signum practicum gratiæ perfectæ, tamen illam significet, quia non est signum practicum cuiuscunque rei significatæ. Significat enim Sacramentum Passionem Christi Domini, & futuram gloriam, non tamen illa causat. Et ita sistent Suar. 13. in 3. p. q. 60. disp. 1. sect. 2. concl. 1. 2. & 3. Aegid. de Coninc. q. 60. art. 2. dub. 1.

5. Hinc colliges discrimen Sacramenti à sacrificio: nam esto sacrificium Passionem Christi Domini significet, populumque sanctificet, quia tamen per se & immediatè institutum non est ad sanctificandum populum, sed ad Deum colendum eius supremi dominij, & excellentiæ recognitione, ea de causa Sacramentum non est, hoc enim immediatè, & per se ad sanctificandum populum est institutum. Sic Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. cap. 2.

6. Secundò colliges discrimen Sacramentorum nouæ legis à Sacramentis veteris legis. Nam Sacramenta nouæ legis non solum significant gratiam perfectè sanctificantem, quæ vocatur gratia habitualis, sed illam causant, ut est definitum à Trident. sess. 7. can. 8. At Sacramenta veteris legis omnes conueniunt solum sanctitatem legalem causare, tamen gratiam perfectè sanctificantem significant, sicuti definit Concilium Florentin. in decreto Eugenij post sess. vlt. §. 5. ecclesiastic. Sacrament. ibi Sacramenta nouæ legis multum differunt à Sacramentis antiquæ legis: illa enim non causant gratiam, sed illam solum per passionem Christi dandam esse figurabant. Hæc verò nostra, & continent gratiam & ipsam dignè suscipientibus conferunt.

Solum de circumcissione est dubium qualiter à Sacramentis nouæ legis distinguatur, siquidem ad eius præsentiam peccatum originale remittebatur ex diuina institutione, ut dicitur cap. ex quo instituta, de consecrat. dist. 4. cuius remissio esse non poterat sine gratiæ infusione. Est igitur circumcissio gratiæ sanctificantis causa saltem moralis, non igitur distingui potest à sacramentis nouæ legis nisi in modo causandi gratiam, eo quod Sacramenta nouæ legis sint causæ physicae instrumentales gratiæ, circumcissio verò sit solum causa moralis, seu conditio, qua posita ex liberalitate Dei gratia concedebatur: sic sistent Suar. aliis relatis, 1. 3. in 3. par. q. 62. disp. 9. sect. 1. & 2. Henriq. lib. 1. ca. 6. num. 1. neque improbabile reputat Bonac. aliis relatis de Sacram. disp. 19. q. 1. punct. 3. §. unico. num. 5. Sed nullatenus placet hic modus dicendi, tum quia satis dubium est, & à pluribus Doctoribus reprobatur Sacramenta nouæ legis physicas esse causas gratiæ. Tum quia sæpè Paulus circumcissionem appellat inane, infirmumque elementum, ut dixit de ipsa circumcissione, aliisque caeremoniis legalibus. Ad Galat. 4. & ad Galat. 6. inquit. Neque circumcissio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura. At si circumcissioni annexa esset ex diuina promissione gratia iustificans plurimum valeret, falsumque esset esse inane, vacuum, & infirmum elementum. Non igitur circumcissio vi sua gratiam causare poterat. Restat ergo, ut solum ex fide Christi venturi, quam parentes circumcisi, seu minister circumcissione illo exteriori signo profitebatur, remissum fuerit peccatum, & gratia iustificans concessa. Alias si ex circumcissionis usu, & quasi ex opere ipso facto remissio peccati, & gratiæ infusio fieret à sacramento baptismi substantialiter non distingueretur, sed solum penes magis & minus, siquidem æquè ac baptismus remittit peccatum, & gratiam infundit: quod autem baptismus yberiozem gratiam concedat, & peccatum non solum quoad culpam, sed etiam quoad poenam integrè deleat, differentiam substantialem non constitui, sed solum accidentalem. Affirmare autem circumcissionem à baptismo non substantialiter differre, videtur esse contra Paul. ad Colossens. 2. extollem baptismum, illumque circumcissioni præferentem, cum dixerit de his, qui baptizati erant. Circumcisi estis circumcissione non manufacta in expoliatione corporis carnis, sed circumcissione Christi conscripti in baptismo, quasi diceret, baptismus non spoliatur caro, sicuti fiebat in circumcissione antiqua, sed spoliatur spiritus à peccato; ac proinde differunt baptismus, & circumcissio substantialiter ex sententia Pauli, siquidem vi sua baptismus spiritum à peccato mundat, circumcissio autem vi sua solum carnem, spiritum autem non mundat, nisi ex fide, quam parentes circumcisi, vel minister circumcissionis eo signo profitebatur. Deinde si baptismus à circumcissione non differret substantialiter, sed solum penes magis & minus, verum esset dicere, sacramenta nouæ legis non differre à sacramentis legis antiquæ nisi quia sunt diuersi ritus, & caeremoniæ, quod est contra Trident. sess. 7. can. 2. dicens. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis à sacramentis legis antiquæ non differre, nisi quia caeremoniæ sunt aliæ, & alij ritus externi, anathema sit. Sentit ergo concilium inter nostra, & antiqua sacramenta differentiam substantialem esse, quæ esse non posset, si sacramenta antiquæ legis vi sua, & ex opere operato, ut vocant, gratiam iustificantem causarent. Affirman-

dum ergo est nullum sacramentum antiquæ legis vi sua gratiam iustificantem causare. Et ita sistent D. Thom. 3. p. q. 62. art. 5. in corp. & ad 3. Scotus in 4. dist. 1. q. 4. art. 6. Valqu. 1. 2. t. 2. disp. 184. c. 2. Bellarm. lib. 2. de Sacram. cap. 13. & seqq. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 3. per totum. Aegid. de Coninch. q. 62. art. 6.

Hinc dubitant Doctores, an ratio sacramenti vniuoca sit, an analoga, vel æquiuoca sacramentis nouæ, & veteris legis? Respondeo breuiter vniuocam absolutè esse, quia ratio sacramenti præcipue sumitur ex parte rei significantis, & ex modo significandi, potius quam ex re significanda. At in re significante, & in modo significandi vniuocè sacramenta antiqua, & noua conueniunt, siquidem omnia sunt ritus, & caeremoniæ sensibiles, omniæque ex diuina institutione significant, tamen ex parte rei immediatè significatæ analogicè, seu æquiuocè conueniant, eo quod sanctitas legalis cum sanctitate iustificante comparata inferioris ordinis sit, & solum secundum quid sanctitas dici possit. Sic Suar. 1. 3. in 3. p. q. 60. disp. 1. sect. 2. vers. atque hinc intelligitur. Aegid. de Coninch. dist. 4. q. 60. art. 4. dub. 2. Bellarm. de Sacram. lib. 1. cap. 12. Bonac. aliis relatis de Sacram. disp. 1. q. p. 3. n. 12.

PUNCTVM II.

An Sacramenta necessaria sint ad salutem?

1. Absolutè necessaria non sunt, bene tamen possit Dei institutione.
2. In statu naturæ, & legis veteris sacramentum institutum in remedium peccati originalis necessarium fuit necessitate præcepti.
3. In lege gratiæ sacramenta à Christo instituta necessaria sunt, tum necessitate præcepti, tum necessitate mediij, sed non omnia.

Certum est Sacramenta non esse ita ad salutem necessaria, quin potuerit Deus illis non institutis gratiam, & gloriam hominibus concedere. Non enim diuina potentia ita limitata est, quin aliis mediis potuerit homines ad gloriam euehere, etiam supposito statu naturæ lapsæ, sicuti explicuit D. Thom. q. 61. per totum. Henriq. lib. 1. cap. 4. Bellarm. lib. 1. cap. 22. Bonac. disp. 1. q. 1. punct. 4. Quare solum est controuersia, an facta institutione, tum in lege naturæ, & scripta, tum in lege noua sint necessaria? Item an sint necessaria necessitate præcepti, vel etiam necessitate mediij? Necessarium necessitate præcepti tantum est illud, quando non tam ipsum opus præceptum, quam ipsa præcepti executio necessaria ad salutem est. Quare si ob ignorantiam, vel impotentiam abexequenda re præcepta excuseris, non obinde salutem amittes. E contra verò necessarium necessitate mediij est illud, cuius executio ad salutem necessaria est, ita ut sine illo salus obtineri nequaquam possit, tamen ob ignorantiam, vel impotentiam omisum fuerit.

2. Dicendum igitur est in statu naturæ, & legis veteris sacramentum institutum in remedium peccati originalis necessarium fuisse necessitate præcepti, quia in lege naturæ, esto non esset aliquod signum à Deo determinatum, quo fidem Christi venturi homines protestarentur, & à peccato originali mundarentur, tamen plures Doctores, quos refert, & sequitur Layman. lib. 5. tract. 1. cap. 3. contrarium sentiant affirmantes signum aliquod determinatum fuisse, quod pro feminis in lege scripta, & pro patulis ante diem circumcissionis applicabatur. At tenendum est remissionem peccati originalis protectioni fidei per signum saltem arbitrio cuiuscunque remissum, concessam esse, ut docuit Bellarm. lib. 1. de Sacram. cap. 21. Suar. disp. 4. sect. 2. Aegid. de Coninch. q. 61. art. 3. cum D. Thom. ibi. Quo posito conueniens fuit executionem illius signi præcipi. In lege autem veteri sacramentum circumcissionis necessarium fuit ex præcepto, ut constat ex illo Genes. 17. n. 14. Mafculus, cuius præputij caro circumcisa non fuerit delebitur, &c. Quod præceptum adultos obligabat, infantes verò ante usum rationis arctari illo non poterant, bene tamen eorum parentes, ut suos filios circumciderent. Nullum tamen sacramentum in lege naturæ, & veteri fuit necessarium necessitate mediij, siquidem nullum vi sua peccatum remittebat, & gratiam concedebat.

3. Verum in lege gratiæ sacramenta à Christo Domino instituta necessaria sunt, tum necessitate præcepti, tum necessitate mediij, tamen non omnia, ut expresse definitum est à Trident. sess. 7. can. 4. Quæ autem hæc sint commodius explicabimus, cum de singulis sacramentis in particulari agemus.

PUNCT. 111.

De materia, & forma Sacramenti in communi.

1. *Qua sint in communi materia, & forma sacramenti explicatur.*
2. *Si materia, vel forma substantialiter mutetur, nullum est sacramentum, & quando hæc mutatio in materia contingat.*
3. *Quando contingat substantialis mutatio in forma.*
4. *Verborum corrupta prolatio non est substantialis mutatio.*
5. *Quid dicendum, quando addis verba, quæ verum consensum corrumpere possunt? Deciditur pendere ex intentione proferentis.*
6. *Explicatur qualiter priuatus error in materia, vel forma sacramenti non obstat eius valori.*
7. *An impediat prædictus error debitam intentionem? Proponitur dubitandi ratio.*
8. *Resolvitur per se non impedire, bene tamen aliquando.*
9. *Colligitur quid sit dicendum, cum credis aliqua verba esse necessaria, cum tamen non sint; vel aliqua non esse necessaria, quæ tamen sunt.*
10. *Error commissus circa subiectum sacramenti matrimonio excepto regulariter non vitiat sacramentum.*
11. *Qua variatio formæ, seu materiæ, rituumque sacramentorum peccaminosa sit.*

1. **C**um Sacramentum sit signum sensibile inuisibilis gratiæ necessarîo dicendum est illius materiam esse rem illam sensibilem ex diuina institutione assumptam ad gratiam significandam, formam verò esse significationem ipsam, vt latius explicuit Suar. *1.3. in 3. p. disp. 2. sect. 2. Aegid. de Coninch. q. 60. art. 6. & n. 35.* At in re illa sensibili, quæ ad significandam, & causandam gratiam assumitur, si de sacramentis nouæ legis loquamur, communiter Doctores sentiunt aliud se habere per modum materiæ, aliud per modum formæ. Verba quæ in sacramento assumuntur sunt forma, quia & materiam determinant, & expressius significant: res verò, quibus verba iunguntur sunt materia. Quo sensu dixit Concil. Florent. in decreto unionis, Sacramenta nouæ legis tribus perfici, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi, quod Ecclesia, quorum si aliquid desit, non perficitur sacramentum. Qualiter autem verba in singulis sacramentis sint forma, & quæ eorum materiæ, & qualiter inter se habeant coniungi, vt vnum component, commodius explicabitur, cum de singulis sacramentis in particulari agemus.

2. Solum in præsentî superest explicandum, quæ mutatio materiæ, & formæ sacramenti illud irritum reddat, & peccaminosa sit?

Pro quo supponendum est formam, & materiam in sacramento variari posse, vel substantialiter, vel solum accidentaliter: si substantialiter varietur, nullum est sacramentum, secus si solum accidentaliter. Materia substantialiter, mutatur quando secundum communem vsum, hominûmque estimationem substantialiter diuersa est, tamen si physicè eadem specie sit. At si spectato communi vso, hominûmque estimatione eadem persueuerat, mutatio solum accidentalis est. Exemplis rem manifesto. Aqua elementaris materia est baptismi, si tamen loco illius artificialem apponas, tamen si in opinione probabili specie physica non differat, materiam sacramenti substantialiter mutas: quia secundum communem vsum, & estimationem substantialiter diuersa est: secus tamen esset, si aliquam elementarem, turbidam, vel calidam, aut frigidam apponeres: quia hæc spectato communi vso accidentaliter mutatio est. Item panis triticus coctus est materia Eucharistiæ, quia est vidualis, secus, si coctus non sit, quia esto non differat specie physica, differt tamen substantialiter secundum communem vsum, & estimationem, ac proinde in ratione materiæ Eucharistiæ, quod sit azymus, aut fermentatus solum est differentia accidentaliter. Deinde in sacramento matrimonij consensus contrahentium habilium præsentis parochi, & testibus illius sunt materia, qui tamen physicè non differunt à consensibus, cum parochus, & testes absentes sunt, sed quia differunt moraliter, & substantialiter in ratione contractus, ea de causa in vno casu sunt materia legitima, secus in alio. At quod consensus exprimantur verbis, vel nutibus, solum differentiam accidentalem constituunt spectato communi vso hominûmque estimatione.

3. Forma in sacramentis nouæ legis, quæ verbis constat tunc substantialiter mutatur, cum diuersum sensum, seu significationem à Christi institutione præstat, nam cum significatio sit quasi anima sacramenti, mutata significatione substantialiter forma mutatur, & sacramentum corrumpitur. Contra si verba prolata à Christo mutes, & ex illius mutatione significationem substantialem non amittant, sacramentum validum

est, quia solum est mutatio accidentaliter, non substantialiter. Hinc fit si sacramenti verba mutes in aliud idiomata ab eo, quo Ecclesia vitur, esse accidentalem mutationem: quia eundem sensum, & significationem retines, vt explicuit Caietan. *q. 60. art. 7. ad 2. Suar. disp. 2. sect. 4. Coninch. art. 8. dub. 1. n. 68.* Idem est si retento eodem idiomate verba alia à Christi institutione vsurpes idipsum significantia, qualia sunt in sacramento baptismi, si baptizares in nomine Genitoris, Geniti, & Procedentis ab utroque: tamen si probabilitate non careat hanc mutationem substantialem esse, quia in sacramento baptismi non solum quælibet expressio Trinitatis, sed clara & distincta requiritur, eo quod baptismus sit ianua omnium sacramentorum. Item si verba transmutes retinendo sensum eundem, eandemque significationem, vt contingit, cum dicis. Ego baptizo te, tu à me baptizaris, accidentaliter est mutatio non substantialiter. Ex subtractione autem verborum aliquando mutatio substantialiter contingit, aliquando solum accidentaliter, si eandem significationem & sensum oratio prolata retineat, accidentaliter erit mutatio: vt cum in sacramento baptismi, vel penitentiae omittis pronomen Ego, & solum dicis, absolue te, baptizo te. Secus est, si ex subtractione alicuius verbi sensus mutetur, vt si omittas explicare baptizandum, solumque dicas. Ego baptizo. Ego absoluo. Tandem si loco verborum nutus apponas, mutatio essentialiter est in omnibus sacramentis præter matrimonium, quia omnia, matrimonio excepto hanc expressam significationem per verba requirunt.

4. Restat tamen triplex enodanda difficultas. Prima an sit mutatio essentialiter formæ, si verba corruptè pronunties, vt si in administratione baptismi dicas. Ergo te baptizo in nomine Patriæ, Filiæ, & Spiritus sanctæ. Et in sacramento Eucharistiæ dicas. Hoc est corpus meum? Ratio difficultatis est, quia esto intentionem habeas, cum ea verba profers, veram formam proferendis; de facto tamen eam non profers: non enim patria nomen est ad significandum Patrem diuinum impositum, nec nomen filia ad significandum filium diuinum: ac ad sacramentum non solum intentio recta requiritur, sed etiam vñs verborum secundum communem vsum, hominûmque estimationem significantium: Ergo vsurpatione illorum verborum sacramentum non perficitur. Nihilominus contrarium tenendum est, & affirmandum illis verbis sacramentum confici, quia solum est mutatio accidentaliter, non essentialiter. Nam esto illa verba per se spectata personæ Trinitatis non significant, illas tamen significant in circumstantiis, in quibus proferuntur; ob tempus enim, & occasionem & modum, quod proferuntur, idem ex communi vso, hominûmque estimatione significatum habent, ac si ritè prolata essent, vt expresse definiuit Zachar. relatus in cap. retulerunt, de consecrat. *dist. 4.* & docuit D. Thom. *q. 60. art. 7. ad 3. Syluest. baptismus 5. Aegid. de Coninch. dicta q. 90. art. 8. dub. 1. n. 78. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 2. p. 1. n. 20. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 4. n. 4. vers. formæ.* & alij apud ipsos.

5. Secunda difficultas est, quando legitimæ formæ verba addis, quæ illius verum sensum corrumpere possunt, an tunc sit substantialiter mutatio? Exemplum est, si consecrasses sub hac forma. Hoc est corpus meum spirituale, vel hoc corpus meum, quod de cælo sumptum est. Hæc enim postrema præcedentia corrumpere possunt, si per modum vñs, & vñ sonant, accipiantur, quia præstant hunc sensum falsum, corpus Christi esse spiritum, de cælo, & non de beata Virgine sumptum esse. Secus esset, si spirituale pro beato, & cælesti vsurparetur, & quod de cælo sumptum est intelligeretur, non quod sumptum est de materia cælesti, sed quod sumptum est cæli auxilio de beata Virgine, vel quod sumptum est de beata Virgine, quæ cæli nomine appellatur. Idem est si baptizares sub hac forma. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & intemeratæ, semperque Virginis Mariæ. Hæc enim postrema verba præcedentium sensum possunt immutare, quia si omnia illa verba per modum vñs simplicis orationis proferantur, hunc sensum præstant, scilicet te æquè baptizare in nomine Virginis Mariæ, ac in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, beatissimamque Virginem Mariam eiusdem cum Patre, Filio, & Spiritu sancto esse substantiæ. Qui sensus falsissimus est, & sensum legitimum formæ sine dubio interrumpit. Quapropter si ea verba modo dicto proferres, substantialem formam mutares, sacramentumque non conficeres, & ita sustinent Vasq. *disp. 129. c. 7. n. 107. Suar. disp. 2. sect. 5. in fine Aegid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 1. n. 64. & 70. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. concl. 3. Bonac. disp. 1. q. 2. p. 1. n. 25.* cum D. Thom. *q. 60. art. 7. & 8. & D. Aug. lib. 9. de baptism. c. 25.* Verum si illa verba adderes sub diuersa intentione, qua priora verba pronuntias quia solum intēdis beatā Virginem inuocare, vt illius nomine auxiliarius sacramentum conficias, non vt sub illius nomine, tanquam sub forma sacramentum præstes. Suar. Laymann. Aegid. Bonifac. cū D. Th. & Aug. sentiunt, & satis probabiliter te solum accidentaliter mutare formā, non essentialiter, atq; adeo verū sacramentum cōficere. Ratio est, quia antequā illa verba extranea à forma baptismi addita sint, legitima forma sacramenti est cōstitutā, quia sunt pronūciata verba legiti-

nam formam constituentia cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, & Christus instituit, ac proinde habent suum effectum à subsequentibus verbis independentem. Deinde quia in his, quæ ambiguum sensum, legitimum inquam, & illegitimum habent, ex intentione proferentis determinanda sunt: intentio autem proferentis in prædicto casu recta est, siquidem est intentio baptizandi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, tanquam sub forma baptismum constituyente, in nomine Beatæ Virginis, tanquam sub persona auxilium & fauorem ad conficiendum sacramentum præstante. Ergo ob additionem illorum verborum sub prædicta intentione forma sacramenti non variatur substantialiter, sed solum accidentaliter.

Dices verba sacramenti non ex cuiusque arbitrio significare debere, sed ex usu, & communi hominum estimatione, quia sunt signa publica, & stabilia, quibus Deus colitur, & homines sanctificantur. Ergo si vteris verbis ambiguis, qualia sunt dicta verba, Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & beatæ Virginis. Et illa, Hoc est corpus meum spirituale, cæleste, & illis vrens rectam intentionem habeas, solum ex tua intentione rectam significationem habent, non ex usu, & communi hominum impositione. Ergo illis prolatis non conficis verum sacramentum, quia non vteris signis publicis, & stabilibus.

Respondeo concedendo sacramenta esse signa publica, & stabilia, & ex usu, & communi hominum estimatione rectam significationem habere debere, sed nego huic significationi ob stare, quod ex se ambigua sint, si à proferente in bonum sensum, rectamque significationem assumantur, quia eo ipso quo sic assumuntur, ex communi hominum impositione significationem habent, cum homines in proferentis arbitrium, & intentionem remiserint significationem verborum ambiguitatem continentium, ac proinde eo ipso, quo proferens in illorum prolatione rectam intentionem habet, ex usu, & communi hominum impositione significationem rectam sortiuntur.

6. Tertia difficultas est, an priuatus error in materia, vel forma sacramenti obstat illius valori, si de facto in sacramenti administratione de tali errore non constat. Quod dixerim, quia si de tali errore ex vi administrationis constat, examinandum est, an ille error sic manifestatus verum sensum, & significationem sacramenti corrumpat, vel non? Si corrumpat legitimum sensum, annullat sacramenti formam, secus si non corrumpit. Exemplum est, si Arrianus conficeret baptismum in nomine Patris, Dei Filij, creaturæ, & Spiritus sancti similiter, sine dubio formam sacramenti mutaret, quia illius verum sensum corrumpit. E contra si existimares pronomen ergo, in forma baptismi æquè esse necessarium exprimi, sicuti personam baptizandam, & personas Trinitatis, sub quarum nomine baptismus conficitur, non obinde sensum, & significationem formæ mutas, tamen si illum errorem exprimas, quia existimare verba aliqua necessaria esse, quæ tamen non sunt, vel non esse necessaria quæ necessaria sunt, eorum significationem non mutat, quia hic error est nimis extrinsecus verborum significationi.

Quocirca dubium est de errore interius concepto, nec in sacramenti administratione expresso, qualiter contingeret, si Arrianus credens in Deo esse unicam tantum personam, scilicet Patrem, Filium verò, & Spiritum sanctum non esse Deum, sed creaturas, baptismum administraret sub consueta Ecclesiæ forma in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, an inquam prædictus error formam sacramenti mutaret? Ratio difficultatis est, quia verba sunt signa conceptuum, & ad exprimendos conceptus assumuntur, sed conceptus illius hæretici putantis Filium diuinum creaturam esse falsissimus est. Ergo cum verbum filij diuini profert, non verum filium Dei, sed falsum exprimit. Ergo non baptizat sub vera forma, quia non baptizat sub vero Filio Dei. Nihilominus omnino tenendum est ex errore interius concepto formam non mutari, quia non mutatur eius significatio: hæc enim non ex priuato cuiusque arbitrio, sed ex communi usu hominumque impositione pendet, vt rectè notauit Aegid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 1. n. 61. & 62. At verbum Filij, & Spiritus sancti in administratione baptismi ex communi usu hominumque impositione pro Filio, & Spiritu sancto eandem cum Patre naturam habentibus supponit. Nequit ergo hanc impositionem priuatus error, & singulare arbitrium mutare. Neque obstat verba esse signa conceptuum, vt inde inferas illa verba conceptum falsum significare, quia non sunt signa illius conceptus falsi ex communi hominum impositione tamen si à proferente ad eum significandum accipiuntur, sed potius sunt signa conceptus veri, quem proferens habet, vel habere debebat.

7. Verum esto error priuatus non mutet formam sacramenti, at videtur impedire debitam intentionem in illius administratione. Qui enim Sacramentum ministrat, intentionem habere debet administrandi sacramentum; sub forma, & significatione, quam Christus instituit, & Ecclesia vitur. At huic intentioni priuatus error in forma obstat, si quidem cre-

dens v. g. Filium esse creaturam, cum sub nomine Filij Sacramentum administrat, intendit sub nomine Filij creaturam administrare. Alias non esset hæreticus in illius sacramenti administratione. Ergo deficit ab intentione, quam Christus habuit, & Ecclesia vitur.

8. Cæterum tenendum est per se loquendo errorem priuatum non impedire debitam in Sacramento intentionem, si simul cum supradicto errore intentionem habeas administrandi, sicuti Christus instituit: sic aliis relatis docent Suar. disp. 1. sect. 5. Aegid. de Coninch. q. 65. art. 8. dub. 1. n. 61. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 4. n. 5. & colligitur ex cap. si quis apud illos, & sequentibus de consecrat. dist. 4. & ex Trident. sess. 7. can. 4. definiente, anathema esse dicentem non esse verum baptismum, qui datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia. Ratio verò est, quia ex suppositione, quod hæreticus intendit Sacramentum administrare, sicuti Christus instituit, eo ipso impedit, ne priuatus error in administrationem influat; illa enim prima intentio vniuersalis, & recta administrandi Sacramentum, sicuti Christus absoluta est, & efficax causa Sacramenti, & cum administratio conformatur, error vero priuatus cessat influere in sacramenti administrationem: quia hæreticus non habet voluntatem sacramentum administrandi secundum suum particularem conceptum, nisi ex suppositione quod verus sit, & Christi institutioni conformis. Vnde stare optimè potest, quod administrans Sacramentum errorem habeat etiam actualem circa illius administrationem, & nihilominus voluntatem, seu intentionem rectam in illius administratione habeat, eo quod hæc voluntas non conformetur errori, sed iudicio Ecclesiæ recto, iuxta quod intendit sacramentum administrare. E contra dicendum esset, si errans expressam voluntatem habeat non aliter ministrandi sacramentum, nisi secundum suum erroneum conceptum, nam eo casu deficit intentio requisita in Sacramenti administratione, quæ necessariò debet esse recta, & Christi & Ecclesiæ voluntati conformis, & ita sustinent Suar. Aegid. & Laymann. suprà. Quod idem esse credo, si expressam, & absolutam voluntatem haberet hæreticus administrandi Sacramentum secundum suum erroneum conceptum, tacite, & virtualiter excludit legitimam intentionem intentioni Christi, & Ecclesiæ conformem: quia cum illa expressa, & absoluta voluntate hæc comparari non potest.

9. Hinc fit quid sit dicendum, si crederes aliqua verba in administratione sacramenti necessaria essentialiter esse, cum tamen non sint, & è contra aliqua non necessaria, quæ tamen necessaria essentialiter existunt? Si enim expressam, & absolutam voluntatem habeas ministrandi sacramentum, qualiter Christus instituit, verum conficis sacramentum, quia illa administratio non priuato tuo errori, sed Ecclesiæ iudicio conformatur. At si velis absolute administrare sacramentum sub forma, quam credis veram, cum tamen falsa sit, & à Christi institutione aliena, nequaquam sacramentum conficis, quia non potes sacramentum conficere, nisi voluntatem habeas Christi institutioni conformem.

Secundò, fit errorem commissum circa subiectum sacramentum Baptismi, Confirmationis, aliorumque Sacramentorum, Matrimonio excepto, non vitare regulariter sacramentum, quia non obstat rectæ intentioni. Non enim ex eo, quod credas esse virum, cui sacramentum baptismi ministras, cum tamen for. mina sit, sacramentum annullatur, neque ex eo quod irregularis, vel excommunicatus existat, qui suscipit Ordines, cessat Ordinatio. Nam esto nolles excommunicatum, & alias impeditum Ordinibus insignire, si cognosceres, at cum ignoranter procedis, vis præsentem ordinare, si Ordinibus valide recipiendis capax sit. Exclusi ab hac doctrina sacramentum matrimonij, cuius valori obstat error personæ, eo quod obstat valori contractus, in quo sacramentum fundatur. Atque ita docent Hentiq. lib. 2. sum. cap. 8. n. 5. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 1. cap. 4. in fine.

11. Aliud verò, quod explicandum proposuimus est, quæ variatio formæ, seu materiæ peccaminosa sit? Breuiter respondeo illam mutationem, quæ sacramenti valorem infirmat esse grauiter peccaminosam, neque ad vllam causam admittendam, quia est sacramenti irritio, & grauis illius iniuria contra Christi Domini institutionem, sic ex omnium sententia Aegid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 2. in princ. At si mutatio valorem Sacramenti non impedit, alicui videri posset non esse graue, sed solum leue peccatum ea mutatione vti, quia est accidentalis mutatio. Sed omnino tenendum est per se, & seclusa necessitate mortale peccatum esse, quia est saltem contra præceptum Ecclesiæ in Christi institutione fundatum. Ecclesia namque præscribens modum in administratione Sacramentorum, illum seruandum præcipit, alias in re ita graui, qualis est modus administrandi Sacramenta, nihil firmum esset si fideles obligari non essent vnicui, & vniuniformem modum seruare. A qua regula solum excepi potest aliqua mutatio accidentalis in communi hominum estimatione leuissima. Quæ autem hæc sit constabit.

stabit ex dicendis in singulis Sacramentis. Atque ita sustinent Aëgid. de Coninch. q. 60. art. 8. dub. 2. in fine. n. 84. Bonac. disp. 1. q. 2. p. 1. à n. 33.

Dixi seclusa necessitate, eò quòd graue dubium sit, an ea stante mutare possis modum, & ritum in administratione Sacramentorum ab Ecclesia præscriptum. Cui dubio satisfacimus, tum tract. 2. de peccat. disput. 1. pun. 13. & tract. 3. disput. 1. pun. 16. & quando liceat uti opinione probabili, & materia dubia in Sacramentorum administratione, tract. 1. disp. 2. pun. 5.

PUNCTUM IV.

De causa efficiente Sacramentorum, quoad eorum institutionem.

1. A summo Deo tanquam à principali auctore sunt omnia Sacramenta instituta, à quo communicata est Christo Domino, quia homo est, potestatis Sacramenta instituendi.
2. Hanc potestatem, quam Christus habuit, nemini, alteri communicauit.
3. Communicari tamen potest pura creatura, sed non aequè perfecta.

Duplex est causa efficiens Sacramentum. Alia instituens alia institutum ministrans. De causa instituyente agemus in præsentī, & in sequenti puncto de ministrante. 1. Certum est Sacramenta omnia à summo Deo, tanquam à principali auctore instituta esse, quia solus Deus gratiæ sanctificantis auctor est, ac proinde ille solus instituere signa potest, quibus positis gratia conferatur, vel conferenda significetur. Sic D. Thom. quem omnes sequuntur q. 64. art. 2. Neque huic veritati obstat, quòd tempore legis naturæ Abrahamus, & tempore legis scriptæ Moyses, & tempore legis gratiæ Christus Sacramenta à Deo instituta manifestauerint, sicuti dixit Paul. ad Hebr. 1. multifariā, multisque modis olim Deus loquens in Prophetis, nouissimè diebus istis locutus est nobis in filio, &c. quia Abrahamus, & Moyses non Sacramentorum institutores, sed promulgatores fuerunt. Christus verò Dominus, quia homo est, Sacramentorum nouæ legis promulgator fuit, sed non primarius institutor, & auctor, quia non ex virtute propriæ, sed ex accepta à Deo Patre, & ab ipso qua Deus est, gratiam sanctificantem confert, aut conferre potest: sic D. Thom. q. 64. art. 1. ibidem, Suarez. disp. 12. sect. 1. concl. 2. & 3. Aëgid. de Coninch. art. 2. & 4. dub. 1. & 2. Bonac. de Sacram. disp. 1. q. 3. p. 1. n. 2. & 3. Paul Layman. lib. 5. tractat. 1. cap. 5. q. 1. Verum etsi Christus Dominus, quia homo est, non fuerit primarius Sacramentorum nouæ legis auctor, & institutor, at verè, & propriè illorum fuit institutor ex potestate à Deo accepta: ob excellentiam enim, quam habet humana natura ex vnione hypostatica ad Verbum, data fuit Christo Domino, quia homo est, potestas signandi signa sensibilia, quibus gratia communicaretur, iuxta illud Marc. ult. Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Ex qua potestate Sacramenta omnia nouæ legis instituit, in quo maximè differt ab Abrahamo, & Moysè, qui solum fuerunt promulgatores Sacramenti à Deo signati, non tamen ipsi data fuit potestas sensibilia signa designandi, quibus gratia communicaretur, sicuti data fuit Christo Domino, quia homo est.

2. Hanc potestatem excellentiæ ipse Christus nobis promeruit, & insuper promeruit nobis vsum illius potestatis, & sacramentorum operationem. Quia hoc meritum & Christi commendat eiusq; dignitatem extollit, & nos eius obsequio strictius obligat, & diuincit. Nemini autem hanc potestatem Christus Dominus comunicauit; nec ulli alteri præter Christum à Deo data fuit, sicuti apertè colligitur ex Trident. sess. 7. can. 1. dicente, anathema esse qui diceret omnia sacramenta nouæ legis non fuisse à Christo Domino instituta, & sess. 14. can. 1. Idem de extrema vnctione definitur, de qua poterat speciale dubium esse, eò quòd expressè ex nullo loco Euangelij colligatur Christum Dominum hoc Sacramentum instituisse. At traditione Ecclesiæ, eiusque declaratione pro certo tenendum est hoc Sacramentum, sicut & reliqua omnia per se instituisse, Apostolis autem illius, & aliorum prædicationem, dispensationem communicasse. Iuxta illud 1. Corinth. 4. n. 1. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei, id est sacramentorum. Expediebat namque, ut Christus Dominus antequam ad cælum migraret, suam Ecclesiam perfectè fundaret, At ad illius perfectum fundamentum Sacramentorum institutio pertinet. Ergo ab ipso, & non ab Apostolis omnia fuerunt instituta, & ita sustinent D. Thom. q. 60. artic. 4. Suarez. disp. 11. sect. 1. Valq. disp. 135. cap. 1. Aëgid. de Coninch. dub. 1. à num. 7. & dub. 2. n. 19. Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. c. 5. q. 1. & 2. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 1. n. 4. 3. Solum est inter Doctores controuersia, an ea potestas, quam habuit Christus Dominus, quia homo est, aliqui puræ

creaturæ communicari possit? Alij affirmant, alij negant, quorum opiniones conciliant optimè Aëgid. de Coninch. dicta. q. 64. art. 4. dub. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum tract. 1. c. 5. q. 2. dicentes communicari posse, sed non cum ea perfectione, ac fuit Christo communicata. Priorem partem probò, quia potuit Deus puræ creaturæ in præmium alicuius boni operis facti, vel faciendi, vel ex pura liberalitate potestatem concedere designandi aliqua signa stabilia, quorū recto vsui gratiam iustificantem annecteret. Sed hæc est potestas sacramenta instituendi. Ergo puræ creaturæ hæc potestas communicari à Deo potest. Secundam verò partem, scilicet hanc potestatem non esse ita perfectam, sicuti est perfecta, quam habuit Christus, sic manifesto: quia Christo fuit concessa hæc potestas quodammodo ex debito, tum ob excellentiam personæ, tum ob eius opera de condigno meritoria huius potestatis, & illius vsus, ac effectus, quæ nullatenus puræ creaturæ conuenire possunt. Non enim puræ creaturæ hæc potestas debita esse potest, neque ob eius excellentiam, neque ob opera meritoria, cum nulla pura creatura de condigno mereri possit alieni peccati remissionem.

PUNCTUM V.

De efficiente Sacramentorum causa, quoad eorum administrationem.

1. Minister Sacramentorum solus est homo viator.
2. Legitima intentio ad valorem Sacramenti requiritur.
3. Actualis necessaria non est, sed sufficit virtualis.
4. Quando hæc intentio virtualis adsit, explicatur.
5. Habitualis, & interpretatiua intentio non sufficit.
6. Intentio sufficiens debet esse absoluta, non conditionata pendens à futuro euentu. Excipitur matrimonium.
7. Intentio sub conditione præsentī, vel præteritæ non vitiat Sacramentū, illicitè tamè apponitur absq; causa rationabilij.
8. Probitas ministri ad valorem sacramenti necessaria non est, bene tamen ad illius licitum vsum.
9. Existens in peccato, & Sacramentum administraturus debet conari ad contritionem.
10. Excipitur ab aliquibus administratio baptismi seclusa solemnitate. Non admittitur exceptio.
11. Alij excipiunt sacramentum matrimonij. Sed neque hæc exceptio approbatur.
12. Alij, sed pauci excipiuntur Eucharistiæ ministrationem. Sed reprobanda est exceptio ut aliena à veritate.

1. **S**acramentorum precipue nouæ legis solus est constitutus minister homo viator, quia pro cursu huius peregrinationis, & in illius subsidium sunt à Christo instituta, & hominibus concessa. Expediebat ergo solum hominem in hac vita degentem illorum ministrum esse: ut docuit D. Thom. q. 64. art. 7. quæ ferè omnes Doctores sequuntur apud Aëgid. ibi, & Suarez. disp. 13. sect. 1. Bonac. disp. 1. q. 3. pun. 1. à n. 9. Hinc fit neque dæmones, neque Angelos beato sacramentorum ministros esse. Quod si aliquando constaret dæmones, vel Angelos sacramentum aliquod ministrasse, credendum est Angelis datam esse à Deo potestatem, & ex hac potestate diuinitus, & miraculosè accepta sacramentum conficisse, ut multis exemplis exornat Sayr. lib. 2. de Sacram. c. 3. q. unica art. proposse. 5. Dæmonibus autem nunquam credendum est hanc potestatem communicari, sed ex sua malitia sacramenti ministrationem attentasse. Sic D. Thom. q. 64. art. 7. Valq. ibi. Aëgid. de Coninch. n. 55. & seq. Sayr. dicto lib. 2. c. 3. q. unica. art. 2. & 3. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 1. n. 10. & seq. Suarez. disp. 13. sect. 1. 2. Duplex pro sacramentorum administratione expostulatur in ministro conditio, videlicet legitima intentio, & pura conscientia. Si de intentione legitima loquamur, ita necessaria est ad sacramenti valorem, ut ea deficiente nullum sacramentum conficiatur: cum enim Sacramenti ministratio libera esse debeat, necessario expostulatur in ministro voluntas libera illius, atque adeò quòd liberè velit, & intendat sacramentum conficere, sicut Christus instituit. Conclusio est de fide definita à Trident. sess. 7. can. 11. & sess. 14. can. 9. & Florent. Concilio, Decreto de vnione Armeno.

3. Quapropter solum est dubium, quæ intentio sufficiat, & necessaria sit? Sufficere actualem nemini potest esse dubium cum sit intentio præcipua, quæ haberi potest. Suarez. disp. 13. sect. 3. circa medium. Valq. 3. p. disp. 138. cap. 6. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 3. à num. 11. At hæc intentio actualis necessaria non est, sed sufficit virtualiter, & moraliter perseverans. Non enim expediebat Christum Dominum in Sacramentorum administratione expostulare voluntatem moraliter impossibilem: haberi autem communiter voluntatem actualem vix erat possibile. Non igitur, est censendum illam Christum Dominum expostulare: Sic D. Thom. quæst. 64. art. 9. Suarez. disp. 13. sect. 3. circa medium. Aëgid. de Coninch. art. 8. dub. 2. Sayr. lib. 2. cap. 4. q. 4. art. 2. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 3. num. 11.

Paul. Laymann. lib. 5. tract. 1. cap. 5. concl. 2. & alij iuveni apud ipsos.

4. Quod si iniquitas, quando censetur habere intentionem virtutalem Sacramentum conficiendi? Respondeo te censeri illam habere, cum actualis tua voluntas in aliquo opere ad Sacramenti administrationem ordinato perseverat. Secus vero si actualis voluntas extraneo opere, & alieno à Sacramenti administratione interrumpatur. Exempla sunt, si velis sacrum facere, aut Baptismum, vel Ordinem ministrare, & ex hac voluntate pergis ad ecclesiam, vestimenta assumis, aliaque necessaria preparas, talis voluntas tum in confectione itineris, tum in susceptione sacrum vestium, tum in aliorum requisitorum functione virtualiter perseverat, quia perseverat illius actualis voluntatis, virtus, & efficacia, si quidem ob eam voluntatem & in illius executionem ea opera fiunt. Secus esset, si habitus voluntate Sacramentum conficiendi te diuerteres ad aliud opus præstandum, quod neque ex illa voluntate nascitur, neque ad illius executionem dirigitur; quia eo opere posito prima illa voluntas actualis ministrandi Sacramentum interrupta est, cum neque actualiter, neque virtualiter dureret. Sic explicant Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 3. num. 3. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 1. cap. 5. §. 5. n. 11. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 2. num. 71.

5. Præter hanc voluntatem actualem, & virtutalem est alia voluntas, quæ vocatur habitus, & interpretatiua: habitualis, inquam, quia habitu manet; interpretatiua vero, quia homines interpretantur, ac si actualiter adesset, eod quod præterit & reuocata non sit. Hæc igitur voluntas, ut ab actuali, & virtuali distincta est, insufficiens est ad Sacramenti administrationem: quia Sacramenti causa non est; siquidem ex illa voluntate præterita, & in habitu permanenti neque Sacramentum, neque alia actio, quæ Sacramenti administrationi connexa sit, procedit. Quod à fortiori verum habet, si ministratio contingeret tempore quo rationis usu destitutus esset. Nam esto habuisses antea voluntatem conficiendi Sacramentum, illamque haberes, si rationis compos esses; quia tamen de facto cum illud Sacramentum conficis, non procedis humano, & rationabili modo, ea de causa voluntas illa insufficiens est: Christus enim instituens Sacramentum, & potestatem hominibus ea administrandi concedens voluit, ut secundum rationem administrarentur, quod fieri non potest ab hoc rationis usu destituito. Neque huic veritati obstat, quod adulto destituito usu rationis Baptismi Sacramentum, Ordinis, Extremæ unctionis, imò & Pœnitentiæ concedi possit, si antea ad illa Sacramenta recipienda se disposuit, quia minus ad recipiendum; quam ad agendum requiritur. Et præterea quia concedi Sacramenta amentibus per se non decet, secus vero quod per amentes ministrantur, sicuti indecens non est, sed potius misericordie, & liberalitatis opus, quod tua bona in amentes pauperes distribuas; ac dedecet maxime quod ea per amentes distribuere. Neque item obstat homicidium tibi imputari in amentia, vel ebrietate commissum, si cum inebriatus es præuidisti commissurum, quia ad hanc imputationem sufficit, quod causam homicidij apposeris liberè, at ad Sacramentum ministrandum non sufficit præbere causam illius, sed insuper requiritur, ut ipsi Sacramentum liberè, & humano modo ministraretur: quia est dispensatio à Christo concessa suorum meritorum, quam non est credendum concessisse hominibus irrationabili modo operantibus. Non igitur intentio habitualis, ut distincta an actuali, & virtuali sufficit ad Sacramentum ministrandum. Atque ita sustinentur ex communi omnium sententia Suar. disp. 13. sect. 3. concl. 1. & 2. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 2. n. 73. Bonac. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 3. n. 11. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 1. de Sacram. cap. 5. circa finem, & alij plures apud ipsos.

6. Rursus intentio actualis, vel virtualis conficiendi Sacramentum, seu faciendi, quod Christus instituit, debet necessariò esse absoluta, cum apponitur materia, & forma Sacramenti non conditionata pendens à futuro euentu. Quia in potestate ministri constitutum non est materia, & forma Sacramenti posita eorum significationem suspendere. Non enim ex intentione ministri, sed ex Christi institutione significationem habent. At Christus Dominus materiam, & formam Sacramenti significationem gratiæ annexit. Non igitur potest minister illam suspendere usque ad futurum euentum. Quocirca non potest minister hodie Petrum baptizare, ordinare, confirmare sub conditione, quod in crastinum misericordiam, vel penitentiam actum exerceat. Quia nequit intentionem conficiendi Sacramentum habere pro tempore, quo non est illius materia, & forma. At tempore, quo conditio purgatur neque verba baptismi proferuntur, nec Petrus aqua mergitur. Ergo non est illius materia, & forma. Ergo non potest esse intentio illo tempore Sacramenta conficiendi, Sic docent plures relati ab Henric. lib. 1. c. 10. n. 7. Suar. disp. 13. sect. 3. concl. 3. Coninch. q. 64. art. 8. dub. 2. conclus. 2. & 3. Bonac. de Sacram. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 3. a num. 19. Paul.

Laymann. lib. 5. tract. 1. de Sacram. cap. 5. concl. 4. Ab hac doctrina prædicti Doctores excipiunt & bene Sacramentum matrimonij, eod quod eius fundamentum sit humanus contractus, qui pendere potest à conditione futura, & ea posita perfici. Quod in aliis Sacramentis vtpote materia, & forma physica & non morali constantibus esse non potest.

7. Verum si conditio, sub qua Sacramentum ministratur præsens est, vel præterita, validum est Sacramentum sub ea conditione ministratum, quia eius significationem non suspendit, cum sit intentio conficiendi Sacramentum eo tempore, quo ministratur eius materia, & forma, siquidem eo tempore conditio existit, atque ita docent Suar. dicta d. 13. sect. 3. concl. 3. Coninch. q. 64. art. 8. dub. 2. concl. 2. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 3. a n. 18. Laymann. lib. 5. tract. 1. de Sacram. cap. 5. in fine, & alij.

Verum etsi Sacramentum posita conditione de præterito, vel de præsentis validum sit, at graue peccatum est eo modo absque causa saltem probabili administrari, eod quod te exponas periculo irritum faciendi Sacramentum casu quo non adesset conditio, sub qua illud ministras. Sic Henric. lib. 1. cap. 10. n. 7. Suar. disp. 13. sect. 3. concl. 3. Bonac. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 3. num. 20. & alij apud ipsos.

8. Secunda conditio, quæ pro Sacramentorum administratione requiritur, est probitas ministri. Sed hæc ad validum vsu Sacramenti necessaria non est. Non enim Christus Dominus suorum Sacramentorum valorem, & efficaciam ex fide, & probitate ministri pendere voluit. Sicuti docuit D. Th. quem ferè omnes sequuntur, q. 64. art. 5. Aegid. de Coninch. Valsq. Pefant. ibid. Suar. disp. 13. sect. 4. Bellarm. lib. 1. cap. 26. Sayr. lib. 2. cap. 6. art. 2. q. unica. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 1. num. 1.

Verum etsi hæc conditio ad valorem sacramenti necessaria non sit, at necessaria est ad licitum illius vsum: cum enim sacramenta conferens Christi minister sis, & suorum meritorum dispensator, irreuerentiam non leuem committis aduersus dignitatem Christi, & suorum meritorum, si ei gratus non sis, sed potius in peccato mortali existas, illiusque sis hostis, & inimicus, ac diaboli mancipium. Quod à fortiori procedit, quando ex susceptione alicuius Sacramenti ad ea sacramenta ministranda consecratus existis, quia eo ipso specialem obligationem subis ea digne tractandi. Atque ita docent D. Thom. q. 64. art. 4. & 6. Gaiet. ibid. Valen. tom. 4. disp. 3. q. 5. punct. 3. Coninch. art. 6. dub. 1. concl. 1. Suar. disp. 16. sect. 3. Valsq. disput. 136. cap. 1. 2. & 3. Bonac. plures referens, de Sacram. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. n. 2. Laymann. lib. 5. tract. 1. cap. 5. concl. 2. & sumitur ex August. relato in cap. omnia 1. q. 1. ibi omnia sacramenta cum obste indignè ministrantibus, pro sunt tamen per eos digne sumentibus. Idem colligitur ex cap. ult. 15. q. 8. ibi mali bona administrantes se tantummodo lædunt, & cap. ult. de cohabit. clericor. & mulier. ibi. Verum etsi quemlibet pro peccato mortali quoad seipsum constet esse suspensum, &c.

9. Hinc fit te existentem in peccato mortali, & violentem administrare quodlibet sacramentum, obligatum esse sub graui culpa conari ad contritionem habendam, nisi forte ob angustiam temporis, quo sacramentum necessariò ministrandum est, videaris non potuisse contritionem excitare, & ritè disponi. Sic prædicti Doctores. Specialiter Valsq. Aegid. Laymann. quia eo ipso, quo sacramentum ministras, personam Christi geris, & suorum meritorum es dispensator. Debes ergo & Christo assimilari, & eius merita digne tractare. Excusari autem potes, sed raro ab hac obligatione, si ita urgeat necessitas, Sacramentum v.g. Baptismi, vel Pœnitentiæ morituro ministrandi, ut moraliter non potueris prius à peccato purgari, quia cessat irreuerentia Sacramenti ob celerem illius administrationem, & proximi necessitatem, sicuti cessat, cum indigno sacramentum ministras, ne eum infames, ut bene notauit Aegid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 1. num. 22. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 5. n. 8.

10. Aliqui excipiunt ab hac doctrina administrationem sacramenti Baptismi sine solemnitate à sacerdote factam, eod quod hæc administratio à laico fieri possit, nec sit propriè actus Ordinis, nec procedat à Sacerdote, ut à ministro ad eum ministrationis modum consecrato, & quasi ex officio deputato. Sic D. Thom. 3. p. q. 64. art. 6. Suar. disp. 16. sect. 4. per totam, specialiter in fine. Valen. punct. 3. Sayr. lib. 2. cap. 7. q. 1. art. 2. & 4. Bonac. de Sacram. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. n. 11. & 12. Eman. Sà verbo baptismus, n. 1. & 15. in edit. Romana, & alij. Sed hæc exceptio admitti poterat comparatione laici in necessitate baptismum ministrantis, non tamen in Sacerdote, qui ratione consecrationis deputatur ad quorumlibet Sacramentorum dispensationem, ac proinde quocumque, & quomodocumque ministret, ministrat ex officio: si enim cum solemniter baptizat, censetur esse minister publicus ab ipsa ordinis susceptione deputatus etiam cum absque solemnitate ob occurrentem necessitatem baptizat, debet censeri publicus minister, & ex officio ad id deputatus, quia baptismus solemniter à priuato solùm differt in ceremoniis, & ritibus

ritibus ab Ecclesia institutis. Ergo si Sacerdos ex vi suscepti ordinis consecratur ad ministrandum baptismum, æquè ad ministrandum baptismum solemniter, & priuatè consecratur, neque ex vi consecrationis vnum præ alio spectari potest, aliàs solemnitas à iure diuino esset. Sic sustinent Aegid. de Coninch. q. 64. art. 8. num. 36. Paul. Layman. lib. 5. tract. 1. 6. 5. concl. 2. & 3.

11. Secundò excipiunt alij matrimonium, affirmantque contrahentes illud in peccato mortali mortaliter non peccare, qua parte illius Sacramenti sunt ministri, esto peccent qua parte obicem ponunt gratiæ recipiendæ, quia non sunt ad illud ministrandum specialiter deputati. Sic docuerunt Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. Sayr. lib. 2. de Sacram. cap. 7. q. 1. art. 5. Sanch. lib. 2. de matr. disp. 6. num. 4. Suar. 3. p. q. 65. disp. 16. sect. 4. vers. ad fundamenta. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 3. p. 2. §. 1. num. 9. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 1. n. 38. Sustineri hæc exceptio potest vt satis probabilis. Sed probabilius existimo tam hanc, quam præcedentem exceptionem admittendam non esse, sed omnino affirmandum cuiuslibet Sacramenti consecrationem in peccato mortali graue peccatum esse. Quia censo grauem irreuerentiam Christo fieri, si ab eius hoste, & inimico eius merita assumuntur dispensanda. Neque obstat quòd minister non sit ex officio ad id specialiter deputatus, quia irreuerentia non tam sumitur ex deputatione, quam ex ministerio ad quod minister est deputatus. Alias si ex deputatione fumeretur irreuerentia initiatus ordinibus minoribus, & illorum actus exercens in peccato mortali peccaret mortaliter. Idemque esset de confirmato in fide, & illam coram tyranno proficiente in peccato mortali, & de coniugibus vsui matrimonij in peccato mortali vacantibus, quia ad hæc omnia sunt ex officio deputati. Quæ certè admittenda non sunt. Non igitur ex deputatione, sed ex ministerio ad quod quis est deputatus irreuerentia desumenda est. Fatetur tamen ex deputatione irreuerentiam augeri, sed intra eandem speciem, non tamen, transferri in aliud irreuerentiæ genus, ac proinde si ministratio Sacramenti absque deputatione solum esset veniale peccatum, ob deputationem mortale esse non potest.

12. Tertiò excipiunt alij sed pauci Eucharistiæ consecrationem ministrantem, eo quòd hæc ministratio non sit sacramenti consecratio, sed consecrati distributio, ac proinde non videtur grauis irreuerentia Christo facta, si in peccato mortali fiat. Alias Diaconus, imò Laicus in necessitate sacramentum sibi, vel alteri porrigens peccaret mortaliter, quod non videtur admittendum. Non igitur hæc distributio in mortali mortale constituit. Deinde non esset mortale Christum in terra existentem à peccatore humiliter, & reuerenter tangi, ergo neque etiam existentem in venerabili Eucharistiæ sacramento. Sic sustinent Henric. quodlib. 6. q. 30. Martin. Ledesma 1. t. 4. q. 5. a. 6. dub. 3. relati à Sayro statim referendo. Didacus Nunez. q. 64. art. 6. dist. 1. concl. 2.

Sed hæc exceptio nullatenus est admittenda, quia distributio sacramenti Christum continentis est actio religiosissima, & grauissima; per illam enim merita Christi Domini communicantur, & recipientes cum Christo vniuntur. Requirit ergo in distributore puritatem, præcipuè cum hæc distributio nomine Christi fiat, & maxime si fiat à Sacerdote, & à Diacono in necessitate, qui sunt ministri ad hoc munus deputati. Et ita loquentes de Sacerdote, & Diacono docent Sylu. verbo Eucharistia, 3. q. 4. Sotus in 4. dist. 13. q. 1. art. 3. Suar. disp. 16. sect. 4. disp. 72. sect. 4. Greg. de Valent. 4. disp. 6. q. 10. punct. 1. Sayrus lib. 2. c. 7. q. 1. art. 5. num. 6. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 35. Bonac. disp. 1. q. 3. punct. 2. §. 1. circa finem. Neque est simile de tangente Christum in terris existentem, quia ille contractus, sicuti & contactus sacramenti non esset sacramenti, & meritorum Christi distributio, & communicatio, ac proinde non æqualem puritatem exposcularet, sicut exposcularet sacramenti distributio. Ex quo fit leuare Eucharistiam in terra existentem & ex vno alteri in aliud transferre non esse mortale, esto à peccatore fiat, quia non est sacramenti distributio, neque illa irreuerentia tanta, vt mortale peccatum censetur constituere. Sic Suar. disp. 72. sect. 4. vers. sed obiciunt. Valq. disput. 136. n. 39. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 39. Bonac. de Sacram. disp. 1. q. 3. p. 2. §. 1. circa finem. Sayrus supra num. 8.

P V N C T. VI.

Qualiter probitas requiratur in conficientibus Sacramentalia, exercentibusque ordinis functiones, aliorumque Sacramentorum vsum.

1. Plures docent esse peccatum mortale conscire sacramentalia in peccato mortali.
2. Probabilius est oppositum.
3. Fit satis opposito fundamento.
4. Non peccat mortaliter (secluso scandalo) Episcopus peccator conficiens primam tonsuram, benedicens oleum, consecrans Altaria.

5. Neque Concionator verbum Dei in peccato predicans.

1. **S**atis communis sententia est peccatorem conficientem sacramentalia, exercentem actus ordinis sacri mortaliter peccare, quia indignè tractat munus sacrum ad quod est vi consecrationis deputatus. Colligitur ex Gregori. c. ult. de temp. ordinat. Vbi postquam dixit clericos occulta adulteria, vel alia crimina committentes postquam prænituerint impediendos non esse, ne ad altiores Ordines ascendant, neque in susceptis ministrent, subiungit. Quòd si prænituerint monendi sunt, & sub interminatione diuini iudicii obtestandi, vt in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam Ordinibus non ministrent. Est igitur peccatum mortale cuiuslibet Ordinis sacri ministratio. Sic Nauar. c. 25. n. 72. & c. 27. n. 163. Sayrus pluribus relatis lib. 2. de sacram. c. 7. qu. 2. art. 1. De aliis vero functionibus Ordinum minorum, aliorumque sacramentorum vsu, censent non esse mortale si à peccatore fiant, quia non videntur ita grauem irreuerentiam constituere.

2. Cæterum probabilius existimo nullum exercitium Ordinis, vel alterius sacramenti præter sacramenti ministrantem à peccatore factum mortale esse, sic docuit Henric. de Gandauo quodlib. 6. qu. 30. Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. & dist. 24. q. 1. art. 4. post. 7. concl. & dist. 25. q. 1. art. 4. Palau. 4. dist. 3. & 6. disp. 2. Suar. disp. 16. sect. 3. Greg. de Valent. 4. disp. 3. q. 5. punct. 3. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 7. dub. 1. n. 39. Bonac. disp. 1. q. 3. punct. 3. §. 1. n. 4. & seqq. Valq. 3. disp. 136. n. 50. Fauct Paulus Laymann. lib. 5. tract. 1. c. 5. concl. 4. Ratio ea est, quia neque ex muneris sanctitate, & dignitate, neque ex deputatione ad ipsum exercendum videtur colligi mortalem irreuerentiam esse in peccato mortali exerceri. Quia omnia illa munera ex se sanctitatem non conferunt, ac proinde illa exercens merita Christi non distribuit. Non igitur sub graui culpa sanctitatem habere tenentur ac exercentes. Et confirmo. Initiatus Ordinibus minoribus deputatus est ad illorum ordinum exercitium, quod ferè æquè dignum est, ac est exercitium Subdiaconi, & Diaconi. Item suscipiens Confirmationis Sacramentum deputatus est ad fidem coram tyranno proficiendam, qui actus dignissimus est, & tamen si hunc actum peccator exerceat, non obinde peccabit mortaliter, sicuti neque initiatus minoribus actus illorum Ordinum exercens. Ergo neque etiam est censendus peccare mortaliter exercens actus Ordinum maiorum: cum deputatione equalis sit in omnibus iis actionibus; & ferè in eis nullas excessus sanctitatis, & dignitatis.

3. Neque obstat Gregori. IX. in cap. ult. de tempor. ordin. definiens Clericos peccatores in susceptis Ordinibus ministrantes ministrare in testimonium suæ damnationis. Non enim ministrant in damnationem, sed in testimonium damnationis, eo quòd ipsa sua ministratio, quæ sancta est, testatur damnatione dignos esse, non ob ministrantem, sed ob peccata quibus maculati sunt, cum in susceptis Ordinibus ministrant. Aliàs Clerici minoribus Ordinibus initiati, & in ipsis ministrantes ministrarent in damnationem suam, peccarentque mortaliter, cum Pontifex de omnibus Clericis generaliter loquatur. Non igitur definiuit Pontifex ministrantem Clericorum peccatorum esse in illorum damnationem, sed in testimonium damnationis, quia ipsamet ministratio vt pote sancta testatur ipsos damnatione dignos esse, cum eorum vita puritati ministrantem non sit conformis. Sic explicat Aegid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 1. n. 41.

4. Hinc fit Episcopum peccatorem conferentem primam tonsuram, oleum benedicientem, Ecclesias. Altaria, Christina, sacra vasa, & virgines consecrantem, nuptias, aquam, populum etiam cum venerabili Eucharistiæ Sacramento benedicientem, Subdiaconumque, & Diaconum peccatores solemniter Epistolam, vel Euangelium canentes non peccare mortaliter, quia non exercent actus, quibus sanctitas ex opere operato annexa sit. Sic Valen. Suar. Valq. Bonac. Coninch. & Sotus locis citatis.

5. Fit secundò Prædicatorem verbum Christi prædicantem (secluso scandalo) mortale non committere, quia non est actus, cui sanctitas sit annexa. Deinde quia nulla consecratione, & ordine ad illud munus exercendum deputatur. Sic ex communi sententia aduersus Caiet. & Nauar. tradit Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. c. 5. q. 4. concl. 4. in fine. Suar. disp. 16. sect. 3. circa finem Valen. 4. t. disp. 3. q. 5. punct. 3. Sayrus aliis relatis, lib. 2. cap. 7. q. 4. n. 5.

P V N C T. VII.

Qualiter gratia iustificans per Sacramenta concedatur.

1. Omnia Sacramenta nouæ legis gratiam iustificantem conferunt quantum est ex se.
2. Secus Sacramenta legis antiquæ.
3. Aliqua Sacramenta nouæ legis conferunt per se primam gratiam.

tiam. alia conferunt augmentum illius.

4. Simul cum gratia sanctificante virtutes infunduntur.
5. Ex vi cuiuslibet Sacramenti gratia sacramentalis conceditur. Et quæ hæc sit.
6. Quale sit auxilium, in quo gratia sacramentalis consistit.

7. **E**xplicata essentia Sacramentorum, & eorum causa efficiente explicandi sunt illorum effectus, præcipuus, & primarius est gratia iustificans, cum ad sanctificandum populum sint Sacramenta instituta. Omnia igitur Sacramenta novæ legis quantum est ex se gratiam iustificantem conferunt, ob hunc enim finem Christus Dominus ea instituit, ut aperte colligitur de Sacramento Baptismi, Ioan. 3. ibi nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non poterit introire in regnum Dei. Et de Sacramento Confirmationis. Act. 8. per manuum impositionem dabatur Spiritus sanctus. De Sacramento Eucharistiæ habetur Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, quod esse non potest nisi per gratiam. De Sacramento Pœnitentiæ dixit Christus, Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata, remittentur eis, & quorum retinueritis retenta, erunt. De Extrema Unctione. Iacobi 5. Oratio fidei saluabit infirmum. De Ordine, 2. Timoth. 2. ut resuscites gratiam, quæ est in te per impositionem; & tandem de matrimonio dicitur ad Ephes. 5. Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia, Præterea hæc veritas definita, & declarata est à Trid. sess. 7. can. 8. & 9. Vnde iam non licet de hac re dubitare absque manifesto hæresis periculo. Sic pluribus Patrum, & Conciliorum testimoniis exornant Sayrus. lib. 5. de Sacram. c. 1. art. 3. Valen. t. 4. disp. 3. q. 3. punct. 1. Aegid. de Coninc. q. 62. art. 1. dub. 1. Suar. ibi disp. 7. sect. 1. & alij.

2. Notanter dixi Sacramenta novæ legis. Nam antiqua non conferebant gratiam iustificantem, sed conferendam per Christum significabant. Neque huic veritati obstat, quod in circumcisione remittebatur peccatum originale, & actuale, si cum originali esset coniunctum, quia hæc remissio, esto ad præsentiam circumcisionis fieret, non virtute circumcisionis, sed ex fide in Christum venturum, quam suscipiens circumcissionem, vel eius parentes eo signo testabantur, concedebatur, ut latius punct. 1. diximus. Et probat optimè Aegid. de Coninch. q. 62. art. 6.

Deinde dixi, Sacramenta novæ legis gratiam iustificantem causare, quantum est ex se, ut indicarem aliquando impediri ab huius effectus productione ob incapacitatem suscipientis, qui impedimentum apponit gratiæ, quæ illi communicanda erat per Sacramentum, si ritè esset dispositus.

3. Sed inter hæc Sacramenta est differentia; nam quædam sunt per se primario instituta ad remissionem peccati, ac proinde ad concedendam recipienti primam gratiam, qualia sunt Baptismus, & Pœnitentia. Non enim remittitur peccatum nisi gratia concedatur, ob quam causam hæc vocantur Sacramenta mortuorum, quia communicata mortuis in peccato illos excitant ad vitam communicatione gratiæ iustificantis. Reliqua verò Sacramenta sunt instituta per se primario ad augendam gratiam eaque de causa dicuntur Sacramenta viuorum, quia per se expostulant, ut suscipientes vitam spirituales habeant, cum ea suscipiunt. Sed non obinde sit, quin hæc Sacramenta viuorum aliquando conferant primam gratiam non ponentibus obicem. Si enim Sacramenta mortuorum ex sua institutione quasi secundaria augent gratiam, cum inveniunt suscipientes gratiam possidere, quid mirum quod Sacramenta viuorum ex eadem institutione vitam gratiæ tribuant, si suscipientes mortuos inveniunt dispositos tamen gratiæ suscipiendæ? Omnia enim sacramenta gratiam ex institutione significant, ac proinde illam conferre valent, neque gratia prima à secunda, seu ab illius augmento essentialiter differt, sed tantum accidentaliter. Poterunt ergo omnia Sacramenta ex institutione sua gratiam primam, vel illius augmentum conferre. Sic docent communiter Doctores teste Suar. 3. p. disput. 7. sect. 2. Aegid. de Coninc. q. 62. art. 1. dub. 2. per totum Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 2. Quæ autem dispositio ex parte suscipientium Sacramentum requiratur ad illius effectum in sequentibus explicabimus.

4. Prædicto effectui gratiæ habitualis annexæ sunt reliquæ omnes virtutes supernaturales infusæ, tam Theologales, quam morales, quia omnes hæc gratiam, ut reginam comitantur, ac proinde Sacramentum causans gratiam ex consequenti causa est reliquarum virtutum, quæ gratiam consequuntur. Colligiturque ex Trident. sess. 6. c. 7. & notauit Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 4. p. 1. n. 6. Suar. disp. 7. sect. 2. circa finem. Sayrus. lib. 5. cap. 5. art. 2. in principio.

5. Præter huiusmodi gratiam iustificantem, & virtutes infusas, conceditur ex vi cuiuslibet Sacramenti ritè suscepti gratia quædam, quæ sacramentalis appellatur, eò quod ad consequendum finem illius Sacramenti dirigatur. Sic tradit expressè D. Thom. q. 62. art. 2. quem ferè omnes se-

quantur. Consistit autem hæc sacramentalis gratia, ut à gratia iustificante, aliisque virtutibus distinguitur in auxilio quodam speciali virtute Sacramenti à Deo concessio, ad finem illius Sacramenti obtinendum. Verbi gratia. Ob Sacramentum Baptismi ad puritatem animi institutum conceditur auxilium ad hanc animi puritatem conservandam, & consequenter ad seruanda omnia præcepta, reliquaque Sacramenta dignè recipienda. Ob Sacramentum Confirmationis institutum, ad nos in fide, & gratia accepta per Baptismum roborandos auxilium conceditur ad eam fidem firmiter, & constanter proficiendam, gratiamque conservandam. Ob Sacramentum Pœnitentiæ datur auxilium ad detestandum peccatum, & pro commissis integrè satisfaciendum, quia hic est huius Sacramenti finis. Ob Eucharistiæ auxilium recipitur ad tentationes superandas, agendamque gratiam omnium virtutum exercitio. Ob Extremam Unctionem conceditur auxilium ad dissoluendas diaboli insidias, illiusque tentationes tempore mortis superandas. Ob Sacramentum Ordinis auxilium datur ad rectum illius usum. Idemque est in matrimonio. Sic colligunt ex D. Thom. q. 62. art. 2. Suar. disp. 7. sect. 3. concl. 2. Sayr. lib. 5. de Sacram. cap. 6. q. vn. art. 3. Penfantius. disp. 1. pag. 862. Aegid. de Coninc. dicta q. 62. art. 2. Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 1. in fine, & punct. 5. n. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3.

6. Sed non caret difficultate quale sit hoc auxilium ex vi Sacramenti concessum? Nam si est auxilium efficax, inde inferri videtur ritè baptizatum, v. g. non esse gratiam amissurum, quia nunquam gratia amittitur posito efficaci auxilio ad eam conservandam. si verò auxilium Sacramenti concessum sufficiens tantum sit, non videtur specialis fauor esse illius concessio. Tum quia auxilium sufficiens nemini denegatur à Deo. Tum quia oratione, & pœnitentia, aliisque virtutum actibus poterit à Deo impetrari etiam superabundans. Propter hæc dicendum existimo vi cuiuslibet Sacramenti dari auxilium aliquando efficax, aliquando sufficiens, sed abundantius, quam concederetur Sacramento non recepto ad consequendum finem illius Sacramenti, esto oratione idipsum aliquando impetrari possit. Quando autem dandum sit auxilium efficax, vel sufficiens superabundans ex voluntate Dei pendet. Sacramentum enim solum operatur, ut ex vi illius detur auxilium ad finem ipsius consequendum, siue sit efficax, siue sufficiens. Quod verò detur determinatè auxilium efficax non tam ex Sacramento, quam ex voluntate Dei pendet. Adde esto daretur ex vi Sacramenti auxilium efficax, non inde sit gratiam nunquam amitti posse, quia non est necessarium, ut ex vi Sacramenti detur auxilium in omni tempore & occasione, sufficit si pro aliquo tempore, vnicæque occasione concedatur.

PUNCTUM VIII.

Qualiter, & quando prædictos effectus Sacramenta operentur.

1. Sacramenta operantur suos effectus, cum sunt in esse perfectio.
2. Sed qualiter hoc contingat. Proponitur dubitandi ratio.
3. Dupliciter operari possunt, vel physice vel moraliter.
4. Plures Doctores firmant Sacramenta esse causas physicas.
5. Probabilius est moraliter tantum operari.
6. Quod euidentius est comparatione gratiæ sacramentalis.
7. Ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes equaliter sunt dispositi gratia non augetur.
8. Augetur tamen instante suscipientis maiore dignitate.

1. **S**acramenta operari suos effectus in eo instante perfecta, in quo censentur esse, certum esse debet, quia sunt signa practica, & consequenter operativa illius quod significant. Atque ita tradit cum D. Thom. q. 82. art. 1. Didac. Nunez. difficult. 7. vers. 5. sententia. Aegid. de Coninc. du. 4. n. 62. Suar. disp. 8. sect. 2. §. ultimus dicendi modus. Henriq. lib. 1. cap. 19. n. 1. & lib. 2. cap. 9. n. 1. Bonac. disp. 1. q. 4. p. 7. per totum.

2. Sed dubium est, quæ ratione id fiat, eò quod in pluribus eorum materia, & forma sint entia successiua, quæ simul esse non possunt, imò potius debent non esse, ut censentur perfecte constitui. Deinde prius tempore solet apponi materia Sacramenti, quam forma, & è contra, quod valori Sacramenti non obstat, si est moralis coniunctio: finita enim prolatione formæ Baptismi, v. g. potest puer in aquam immergi, vel è contra prius immergi, quam forma Baptismi proferatur. Quomodo ergo Sacramenta signa practica suorum effectuum esse possunt, quando sunt, siquidem eorum partes non simul existunt? Præterea si loquamur de gratia sacramentali, ut à gratia iustificante, aliisque virtutibus habitualibus distinguitur, longo tempore post Sacramentum receptum conceditur, quomodo ergo Sacramentum, quod non est illius causa practica, sed operativa esse potest.

3. Pro decisione questionis præmittendum est dupliciter Sacramentum operari suos effectus posse, physice, vel moraliter. Physice operabuntur, si causa fuerit realis, & physica effectuum, ita vt effectus producti ex vi illius actionis quæ realiter producuntur dependentiam à sacramentis habeant tanquam à causa à qua accipiunt esse: moraliter verò operabuntur effectus sacramenta, si eorum existentia ex vi diuinæ promissionis annexi sint. Deus enim promittens gratiam conferre sacramento posito, ob illius positionem constituit sacramentum signum practicum, seu causam moralem gratiæ.

4. Plures grauesque Doctores censent sacramenta non solum causas morales esse suorum effectuum, sed etiam physicas, Henrici lib. 1. de sacram. cap. 16. num. 4. Bellarm. lib. 2. cap. 16. n. 4. Sayrus, lib. 5. c. 3. q. vnica, art. 5. 6. & 7. Pelant. 3. p. q. 62. art. 1. disp. 1. concl. 3. Suar. disp. 9. sect. 2. vers. dicendum est. Bonac. disp. 1. q. 4. punct. 6. num. 3. Mouentur, quia hic modus operandi possibilis est. Ergo credendum est sacramentis concessum fuisse, siquidem eorum dignitatem extollit, & verbis Scripturæ, Conciliorum, & Patrum conformior est. Scriptura enim, Concilia, & Patres asserunt homines sacramentis mundari, & sanctificari, illiusque sanctitatis, & munditiæ causas esse, veramque sanctitatem continere, quæ de morali tantum causa non videntur apte affirmari. Ergo dicendum est sacramenta physicas causas esse. Præterea si sacramenta solum moraliter suos effectus causarent, eò quod illis positus concedit Deus gratiam promissam, solum essent signa excitantia Deum obligationis quam habet, sicuti Chirographus excitat debitorem pro pecunia promissa soluenda. At hoc falsum est, quia alias sacramenta non essent causa gratiæ, & signa practica illius, sicuti Chirographum non est causa pecuniæ, neque pecuniam operatur, esto illo exhibito, & manifestato solutio à debitore cuius est Chirographum fiat. Deinde sacramenta veteris legis præcipue circumcisio gratiam moraliter causabat, quia circumcisio posita paruulis, & adultis remittebatur peccatum, & gratia concedebatur ex diuina promissione, sed sacramenta nouæ legis altiori modo gratiam continent, & producant, quam Sacramenta vetera. Ergo non solum moraliter, sed physice causare gratiam debent.

5. Cæterum probabilius censo sacramenta nouæ legis solum moraliter suos effectus causare. Sic colligitur ex D. Thom. q. 64. art. 1. & tradit Vasq. disp. 132. cap. 3. 4. & 5. Aegid. de Coninch. q. 62. artic. 4. dub. vn. n. 123. Becan. de Incarnat. cap. 10. n. 14. & alij plures apud ipsos. Moueor primo, quia illa potentia obediæntialis appellata, quæ à Doctoribus contrariæ sententiæ tribuitur cuilibet creaturæ etiam naturali, vt possit à Deo eleuari ad quemlibet effectum supernaturalem producendum satis percipi non potest, siquidem ea potentia non potest esse ab entitate ipsius creaturæ naturalis distincta, sed eadem prorsus cum ipsa, aliàs non ipsa eleuaretur. At quælibet entitas naturalis non est per se causa cuiuslibet effectus supernaturalis, neque ad illum producendum inclinationem habet, aliàs quilibet effectus supernaturalis respiceret quamlibet rem naturalem vt propriam sui causam, à qua dependere posset. Sicuti visio beatifica respicit Deum, & creatum intellectum, ipsaque entitas naturalis peteret per se concursus, & eleuationem ad supernaturalem effectum producendum, sicuti petit intellectus creatus eleuari ad visionem beatificam. Ergo nequit Deus facere, vt quælibet entitas naturalis quemlibet supernaturalem effectum per se producat, quia nequit rerum essentias mutare. Ergo sacramenta, quæ res naturales sunt, nequeunt ad producendam gratiam, reliquosque supernaturales effectus physice concurrere. Secundo moueor, nam esto supradicta potentia obediæntialis physica concedenda esset cuilibet rei creatæ, comparatione cuiuslibet effectus, nequaquam in sacramentis locum habere potest, ob rationem dubitandi in principio factam, nempe sacramenta excepto Eucharistiæ esse entia successiua, cuius essentielles partes existere simul non possunt, ac proinde nec physice causare. Quod si dicas causare suos effectus per illud punctum indiuisibile terminatiuum, quo omnia entia successiua terminantur, Obstat, quia illud indiuisibile non est sacramentum, sed sacramenti terminus, ac proinde solus terminus sacramenti proprie erit causa physica, non ipsum sacramentum. Tertio moueor, si possibile est rem, materialem eleuari ad gratiam physice producendam, negari non potest esse maximum miraculum, & diuinæ omnipotentia opus. At hoc non est concedendum absque firmo fundamento, quod tamen nullum est in Scriptura, Conciliis, & Patribus, Ergo. Deinde necessarium non est sacramentorum dignitati, hominumque utilitati. Sed absque his causis miracula asserenda non sunt. Ergo non est tribuenda sacramentis physica causalitas. Quod autem hominum utilitati necessarium non sit, quod sacramenta physica concurrant ad gratiam causandam, euidens est, nam utilitas hominum sita non est in modo, quo gratia eis communicatur, sed in ipsius gratiæ communicatione, parum enim interest hominibus siue gratia

physice, siue moraliter communicetur, dummodo verè communicetur. Dignitati verò sacramentorum necessaria non est physica causalitas, cum sæpè causalitas moralis nobilior sit quam physica, vt colligitur ex illo loco D. August. in Ps. 63. n. 2. affirmantis mortem Christi Domini potius tribuendam esse Iudeis petentibus à Pilato Christum crucifigi quam Pilato, & gentibus illum crucifigentibus: præcipue cum Physica causalitas non sacramento, sed illius parti seu indiuisibili concedenda sit, & moralis causalitas integro sacramento tribui possit, quia ad moralem causalitatem sufficit causam physice stetisse, quod tamen ad physicam causalitatem sufficiens esse non potest, sed physica, & actualis existentia est. Nullum tamen in Scriptura, Conciliis, & Patribus reperiri fundamentum ad causalitatem physicam sacramentorum adtribuendam sic probò. Quia Concilia, Scriptura, & Patres solum dicunt sacramenta esse signa practica gratiæ, gratiamque continere, & causare, quod certè de causalitate morali, & non physica potest intelligi, imò necessariò ita est intelligendum Item quia eodem modo dicuntur sacramenta continere gratiam, ac continere diuinam virtutem ad gratiam producendam: sicuti locuti sunt Ambros. lib. 2. de Sacram. cap. 5. & lib. 4. cap. 4. Bernard. de consid. lib. 5. At diuinam virtutem, quæ gratia, cæteraque dona supernaturalia producantur physice continere non possunt, vt de se constat, sed solum moraliter. Ergo nec gratiam physice, sed solum moraliter continent. Tum etiam quia sacramenta catenus causant gratiam, quatenus merita Christi Domini, & redemptionis precium continent, quia hinc habent virtutem causandi, sed merita Christi Domini non continent physice, sed moraliter, ergo nec gratiam physice, sed moraliter causant.

Neque obinde comparanda sunt sacramenta simplici chirographo, quo debitor testatur se debitorem esse, quia chirographum non continet debitum, sed illud signat. Non enim debitor ob chirographi manifestationem soluit, sed ob obligationem, quam aliunde habet illud soluendi, cuiusque obligationis chirographum signum est. At sacramenta ex promissione diuina quæ illis annexa est, continent gratiam, siquidem ob eorum positionem ex pacto, & promissione Dei gratia confertur. Vnde potius sunt comparanda, (vt benè notauit Aegid. de Coninch. q. 62. art. 4. n. 131.) burse penes pecuniis alicui concessæ, vt sibi necessaria compareret, quam nudo chirographo. Nam sacramenta plena sunt meritis Christi, quibus gratiam, cæteraque ad vitam necessaria comparare possumus: illis enim sacramentis positus diuina potentia efficaciter excitatur, & mouetur ad gratiam, supernaturaliæque dona concedenda, in qua concessione adest discrimen maximum nostrorum sacramentorum à sacramentis veteris legis. Nam per sacramenta veteris legis (vt sæpè dictum est) non cõferebatur gratia, sed significabatur conferenda. Quod si aliquando, vt in circumcisioe dabatur, non circumcissioni, sed fidei Christi venturi, quam illò signo suscipiens, vel eius parentes profitebantur, tribuenda erat, ac proinde non ex opere operato, sed ex opere operantis erat gratiæ concessio. Secus verò contingit in nostris sacramentis, ob quæ vtpote merita Christi continentia, gratia confertur, & ex his soluantur fundamenta contraria.

6. Hæc dicta sunt generaliter de omnibus effectibus Sacramentorum, at si loquamur de gratia sacramentali, quatenus à gratia habituali, cæterisque habitualibus virtutibus distinguitur, certissimum est sacramenta solum vim causandi moralem habere, non physicam. Item quia non sunt, quando gratia sacramentalis, (hoc est auxilium ad obtinendum finem sacramenti) conceditur. Tum quia hoc auxilium physice à solo Deo in intellectu & voluntate creata fit.

7. Posito sacramenta suos effectus non physice, sed moraliter causare. Dubium est an ita cuilibet sacramento suus effectus determinatus correspondeat vt ex dispositione maiori suscipientis, aut maiori ministrantis dignitate nullum incrementum habeat. Omissis variis sententiis parum probabilibus dicendum est primo ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes æqualiter sint dispositi effectum sacramenti non augeri, quia sacramenta solum operantur suos effectus ex meritis Christi, non autem ex meritis ministri; aliàs posita in dignitate ministri eorum efficacia impediretur, quod falsissimum est. Ergo maior, vel minor dignitas ministri non infert vberiore sacramenti effectum. Præterea nullus alteri mereri gratiam iustificantem potest etiam de congruo præter Christum, aliàs dormienti augeri gratia posset absque propria dispositione, vel sacramenti susceptione. Ergo ex dignitate ministri augeri gratiam non potest. Sic D. Thom. q. 64. art. 1. ad 2. Coninch. q. 62. art. 1. dub. 3. num. 49. & seqq. Suar. disp. 7. sect. 5. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 4. punct. 4. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 6. n. 6. Fateor tamè dignitatem ministri sæpè conducere, vt suscipiens sacramentum aptius disponatur ad illius susceptionem, tum excitando deuotionem, tum mouendo Deum, vt dato auxilio efficacius dispositionem promoueat. Sic ex D. Thom. supra colligit Coninch. dub. 3. num. 48.

2. Secundò dicendum est stante digniori suscipientium dispositione uberiorem gratiam vi Sacramenti concedi, quia expediens erat sic institutionem Sacramenti factam esse. Tum ut indicaretur sacramentum virtutem habere quasi infinitam, solumque limitari ex suscipientium dispositione. Tum & præcipue; ut suscipientes excitarentur ad sacramentum feruentius, & deuotius suscipiendum, tum ne dicamus frustra, & inutiliter sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ recipientem se disponere feruentissimè attritione, cum ob eam causam nullum specialem effectum obtineat, quem non obtineret remissa attritione dispositum. Sic D. Thom. q. 69. art. 8. Suar. disp. 7. sect. 5. Bonac. disp. 194. punct. 3. Coninch. qu. 62. art. 1. dub. 3. num. 50. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 6. & colligitur apertè ex Trident. sess. 6. cap. 7. dicente in sacramento Baptismi recipi gratiam secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundum vniuscuiusque dispositionem: quæ vltima verba superflua essent, si dignior dispositio uberiorem gratiam non inferret.

PUNCTVM IX.

An Sacramenta cum fictione suscepta recedente fictione suos effectus operentur, ac si ritè suscepta essent?

1. Duplex fictio in Sacramento contingere potest. Et qualis sit.
2. Fictio impediens valorem Sacramenti impedit illius effectum.
3. Quibus argumentis probetur recedente fictione impediens Sacramenti effectum, & non valorem Sacramentum effectus suos operari non posse.
4. Contrarium vti probabilius defenditur, & specialiter probatur de Baptismo.
5. Idem est dicendum de reliquiis sacramentis.
6. De Sacramento Eucharistiæ probabilius est non conferre suum effectum recedente fictione post consumptas species. Secus ante illarum consumptionem.
7. Quid dicendum de Sacramento Pœnitentiæ.
8. Satisfit fundamentis, n. 3. adductis.
9. An suscipiens Sacramentum cum fictione recipere possit maiorem gratiam ex vi sacramenti recedente fictione, quam si ritè suscepisset.

1. **D**uplex fictio in sacramenti receptione contingere potest. Prima, quæ sacramentum reddit irritum, & nullum. Secunda, quæ solum eius effectum impedit. Exemplum prioris fictionis est, si sit defectus in materia, forma, vel intentione, quia hæc necessaria sunt ad sacramenti valorem. Posterioris fictionis exemplum est, si stante materia, & forma, & intentione requisita ad valorem sacramenti deficiat dispositio ad illius effectum obtinendum, ut contingit si recipias sacramentum Baptismi, Eucharistiæ, Ordinis, &c. Post mortale commissum absque illius contritione, vel attritione, recipis quidem sacramentum, non tamen illius effectum. Quæstio ergo est, an prædicta fictione postmodum sublata obtineas effectum quem obtineres, si tempore quo recepisti sacramentum sublata esset?

2. Qua in re certum est, si fictio sacramenti valorem impediatur, nunquam illius sacramenti effectum haberi posse. Quia nequit effectus sacramenti obtineri nullo posito sacramento. Ergo illud sacramentum, quod nullum fuit nullum effectum habere potest. Quod si aliquando sacramentum nullum validum fuit, ut contingit in matrimonio, quod fuit nullum defectu consensus, non est ita ut sonat intelligendum, quasi illud ipsum, quod nullum fuit validum esse possit, cum id manifestam inuoluat contradictionem; sed idè dicitur fieri validum, quod nullum fuit, quia loco Sacramenti inualidi validum subrogatur noua materia, forma, & intentione legitima appositæ, ac proinde effectus huic sacramento valido correspondet, non autem sacramento inualide suscepto: sic ex omnium sententia tradit Suar. disp. 28. sect. 4. in prin. Egid. de Coninch. qu. 62. art. 1. dub. 5. Bonac. disp. 1. q. 6. punct. 3. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 7. num. 4.

3. Quocirca de fictione impediens tantum sacramenti effectum non illius valorem est quæstio. An ea fictione, seu indispositione sublata sacramentum antea susceptum suum operetur effectum? Videtur operari non posse, quia sacramenta sunt signa practica gratiæ iuxta recipientis dispositionem, ut tradit Trident. sess. 6. cap. 7. At recipiens sacramentum sacrilegè nullam ad gratiam dispositionem habet, sed potius gratiæ recipiendæ impedimentum præbet. Ergo sacramentum receptum absque vlla suscipientis dispositione nullam gratiam concedere potest. Quod si dicas hoc verum esse eo tempore, quo nulla est suscipientis dispositio, secus verò ea dispositione posita, obstat quia Sacramentum non est, quando dispositio ponitur. Ergo eo tempore non potest

potest habere effectum, quia quod non est, nullum producit effectum. Et quidem de effectu physice à sacramento producto euidens est; quia physica causalitas causam existentem requirit. At de effectu moraliter à sacramento producto, sic proba. Nam hæc moralis causalitas sita est in eo, quod Deus ob sacramentum etiam malè susceptum promiserit suam gratiam suscipienti conferre quoties peccati commissi, & impedimenti apppositi pœnituerit. At hæc promissio neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, neque ex Patribus constat. Et præterea est contraria modo, quem habent sacramenta producendi suos effectus; cuiuslibet enim sacramenti receptioni suus effectus determinatus correspondet secundum mensuram, quam Spiritus sanctus partitur singulis prout vult, & secundum cuiusque dispositionem, ut dicit Trident. supra; at effectus sacramenti malè recepti determinari non potest. Nam ex ipso sacramento nullam potest habere determinationem, cum omnia Christi merita, quæ infinita sunt contineat. Ex subiecto recipiente non videtur illam habere posse: nam illius dispositio tempore, quo sacramentum receptum fuit, obstat gratiæ recipiendæ. Non igitur ex illa dispositione gratia determinari potest, in quo videtur esse manifesta differentia Sacramenti malè dispositis collati à sacramento, quod infans confertur. Nam in huius collatione Deus, quam gratiam sacramentum causare debet, determinat; quia infans esto non se propria dispositione ad gratiam recipiendam præparet, illamque determinent non tamen gratiæ recipiendæ obstitunt, conueniens ergo fuit, ut Deus gratiæ mensuram determinaret. At in sacramento à peccatoribus iniquè suscepto nulla est occasio huius diuinæ determinationis, cum ipsi gratiæ recipiendæ non solum aptitudinè non exhibeant, illiusque determinationem faciant, cum possint, sed gratiæ recipiendæ, illiusque determinationi contradicant. Si verò dicas hanc determinationem gratiæ sumi non ex subiecti dispositione tempore quo sacramentum recipitur, sed ex subiecti dispositione cum obicem tollit, quia tunc sacramentum operatur suum effectum, ac proinde operari illum debere iuxta dispositionem subiecti apri ad illius receptionem. Obstat, quia merita Christi Domini mediis sacramentis applicantur. Ergo applicantur, cum applicantur sacramenta, non post illorum applicationem. Item subsequens dispositio, quod obex tollitur, aliquando est intensior, aliquando remissior. Ergo si effectus sacramenti iuxta futuram hanc dispositionem mensurandus est, nunquam determinationem habebit, quousque dispositio apponatur. At inconueniens est affirmare sacramento applicato gratiam non determinatam, sed vagam promitti, Deumque ex vi suæ voluntatis, & sacramenti applicatione eam gratiam quam concessurus est sublato obice cognoscere posse. Ergo ex futura suscipientis dispositione, determinatio effectus non pender. Et præterea sequeretur melioris conditionis esse peccatorem iniquè recipientem sacramentum, & postea feruenti dolore se ad gratiam recipiendam disponentem, quam iustum remisso dolore, & repida dispositione sacramentum suscipientem, siquidem ille peccator maiorem gratiam consequitur, quam iustus non ex vi solius dispositionis, sed ex vi sacramenti malè suscepti. Quod non videtur probandum. Ergo sacramenta in peccato suscepta nunquam suos effectus ex opere operato producant. Atque ita docet Glossa. in cap. tunc valere de consecrat. dist. 4.

4. Nihilominus tenenda est communis omnium Scholasticorum sententia vno, vel altero excepto sacramenta recedente fictione suos operari effectus, quos operarentur, si ritè suscepta fuissent. Ratio, qua mouetur est, quia cum omnium sacramentorum effectus hominibus necessarij sint, diuinam bonitatem decet sic ea esse instituta, ut eorum effectus hominibus communicentur, quandocumque ad eorum receptionem se disposuerint. Quod in sacramentis imprimantibus caracterem, & quæ semel recepta repeti non possunt, efficacius procedit, ac proinde de iis affirmat communis sententia, de aliis sacramentis non est ita certum, neque à Doctoribus probatum, at quia supradicta ratio etiam in ipsis locum habere potest, ea de causa de omnibus affirmandum est suos effectus recedente fictione producere posse.

Et in primis de baptismo docuit expressè S. August. lib. 1. cap. 10. & 12. & apertius lib. 3. cap. 13. & lib. 9. cap. 3. His enim locis expressè dicit baptismum ab hæretico susceptum incipere valere ad salutem, cum ad pacem, & reconciliationem Ecclesiæ accedit, operarique in hæretico reconciliato peccatorum remissionem, quia sanctum est, & semen Christi, quod iniquitate suscipientium pollui non potest. Quæ verba satis indicant baptismum susceptum vi sua gratiam conferre, aliàs non operaretur propriè salutem, neque Spiritum sanctum communicaret, neque peccata remitteret, si solum diceretur operari salutem, & peccatorum remissionem, quatenus baptizatum capax constituit reliquorum sacramentorum, quibus salus & remissio peccati obtinenda sit, quia inde non infertur propriè operari salutem, & peccata remittere, sed ad ea remittenda, & salutem consequendam disponere. Præterea non operatur integram animi sanitatem, si peccata commissæ ante baptismum quoad culpam, & pœnam non deleat.

D. Augu

D. Augustinum sequutus est D. Thom. q. 69. art. 1. Caier. 1. 1. opusc. tract. 5. q. 5. *communis autem ratio*. Valq. disp. 161. cap. 2. Sotus in 4. dist. 6. q. 1. art. 8. & alij Doctores statim referendi: Ratio præcipua, qua motus est S. August. ad affirmandum sublato obice, salutem, animique sanitatem baptismum operari, ea fuit, quia peccata ante baptismum commissa remitti non possunt nisi per baptismum in re, vel voto susceptum, quia baptismus est medium necessarium ad salutem, ac proinde ad remissionem peccati originalis, & actualis ante baptismum commissi. At si baptismus malè susceptus sublato obice non remitteret peccatum ante baptismum commissum, iam baptismus per se necessarius non esset ad salutem, cū per se necessarius non sit ad alicuius peccati remissionem. Item nullum peccatum remitti potest nisi per aliquod sacramentum in re susceptū, vel per votum illius. At si baptismus malè susceptus sublato obice, originale, & actuale peccatum ante baptismum commissum non remittit, nequaquam hæc remitti possunt per votum illius, cum nullum esse possit votum baptismi baptismum validè recepto. Per sacramentum autem Pœnitentiæ, aut illius votum peccatum originale, & actuale ante baptismum remitti non possunt, quia ad hæc remittenda non est institutum. Ergo affirmandum est sacramentum Baptismi malè susceptum peccatum originale, tum actualia ante baptismum commissa remittere sublato obice. Quod si dicas peccatum originale, & actualia ante baptismum, per baptismum per se remittenda esse: per accidens aliis sacramentis remitti posse, sicut remittuntur peccata remissa per Pœnitentiam, cum bona fide ad Eucharistiam attritus accedis: obstat, quia ea attritio, & Eucharistiæ receptio votum est pœnitentiæ, ac proinde ea peccata per votum pœnitentiæ suscipienda remitti dicuntur, ac suscepto baptismum nunquam est votum illius. Ergo si baptismus malè susceptus sublato obice originale, & actualia ante ipsum commissa non remittit, nequaquam illa peccata remitti possunt in voto baptismi, alteriūque Sacramenti. Dicendum ergo est baptismum malè susceptum ea peccata remittere baptizato ad remissionem disposito. Secunda ratio August. & aliorum Scholasticorum est; quia baptismus etiam malè susceptus sacramentum est, & semen Christi, & illius redemptionis pretium continet, baptizatumque constituit in statu immutabili Christianæ nobilissimæ seruitutis. Ergo confert gratiam baptizato, cum se benè disponit. Quia bonitatem Christi decet, ne suo seruo iam benè disposito neget gratiam sacramento correspondentem, & statui, quem sacramentum constituit maximè necessariam. Quod si dicas hanc rationem solum probare concedendam esse gratiam sacramentalem, hoc est auxilium mouens, & excitans ad conseruandam fidem, & illius præcepta seruanda, vitamque componendam, vti decet militem Christi; non autem gratiam habituales concedi, obstat, quia gratia sacramenti est secundarius sacramenti effectus, primarius vero est gratia habitualis. Si igitur non obstante mala sacramenti receptione conceditur vi sacramenti secundarius effectus obice remoto, & primarius concedi debet.

5. Ex supradictis rationibus infero probabilius esse reliqua sacramenta suos effectus operari obice sublato. Et quidem de sacramentis Confirmationis, & Ordinis vtpote impimentibus caracterem, & nunquam iterandis tacitè docuit D. Thom. supra, & in 4. dist. 4. q. 3. art. 2. qu. 3. ad 3. quatenus ob eam solam causam baptismum tribuit operari suos effectus recedente fictione, quia imprimit caracterem, iterarique non potest. Et expressè tradit Henric. pluribus relatis, lib. 1. de sacram. cap. 25. Covarruu. cap. Alma mater. 1. p. §. 4. nu. 13. Suar. 3. p. disp. 18. sect. 6. nu. 1. Egid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 5. nu. 75. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 3. n. 3. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. ca. 7. n. 4. & 5. Nam Confirmationis, & Ordinis sacramentum, sicuti baptismus ex se sanctum est, & semen Christi, hominemque constituit in statu quodam immutabili, ad quem dignè, & rectè obeundum expediebat, ne Christus Dominus gratiam illius sacramenti denegaret homini benè disposito.

Ob eandem rationem satis probabiliter id ipsum affirmari potest de Extrema. Vnctione malè suscepta, si durante eadem infirmitate remoueatur obex. Et de matrimonio, si ante illius dissolutionem sublato fuerit impedimentum appositum gratiæ recipiendæ, quia eo tempore ea sacramenta iterari non possunt, sed recipientem in statu quasi immutabili constituunt. Non igitur credendum est Christum Dominum voluisse hominem fictè suscipiente ea sacramenta perpetuò priuari illorum effectibus, sed potius est præsumendum voluisse, concedere, si ipse se capax, & aptum reddiderit. Notanter dixi, si durante ea infirmitate, vel coniugio remoueatur impedimentum. Nam si recuperata salute, & dissoluto coniugio impedimentum fuerit sublato, nulla adest causa, ob quam affirmemus illorum sacramentorum malè susceptorum gratiam concedi, quia & iterari possunt, & gratia illi sacramentis promissa obtineri. Atque ita docent de iis sacramentis Egid. de Coninch. dub. 5. n. 77. Paul. Laymann.

lib. 5. tract. 1. cap. 7. in fine. Suar. disp. 18. sect. 6. vers. secundò hinc infero.

6. De sacramento Eucharistiæ probabilius credo non conferre suum effectum recedente fictione post consumptas species. Tum quia necessarius non est, cum ex diuina institutione non solum semel, sed sæpius possit eodem die iterari. Tum quia Paul. dixit indignè sumentes iudicium manducare, quod ex parte verum non esset, si recedente fictione ad vitam prodesset. Et ita sustinent de hoc sacramento Bonac. disp. 1. q. 6. p. 3. in medio. Egid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 5. n. 78. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. c. 7. in fine. Dixi recedente fictione post consumptas species, nam si ante illarum consumptionem recedat fictio, cum tunc adsit sacramentum, probabile est effectum conferre posse. Sic Egid. de Coninch. & Paul. Laymann. supra.

7. Quoad sacramentum Pœnitentiæ attinet, si vera est sententia negans dari posse informe, hoc est absque effectum, cessat quæstio, an recedente fictione habere possit effectum, cum certissimum sit nullum habere posse, eo quod nullum stante fictione fuerit sacramentum. At si concedamus sacramentum Pœnitentiæ informe, probabilius existimo recedente fictione effectum habere, non quia hoc sacramentum constituat statum, aut sæpius iterari non possit, sed quia non potest ex necessitate iterari comparatione illorum peccatorum à quibus absolutio informis data fuit. Nam cum hæc peccata ex vi alicuius sacramenti in re, vel in voto suscepti remittenda sint, efficitur sanè remitti debere à sacramento Pœnitentiæ informi suscepto, siquidem à suscipiendo remitti per se non possunt, cum non sit necessario suscipiendum. Ob hanc enim causam concessimus baptismum informi virtutem remittendi peccatum originale, & actualia ante baptismum sublato impedimento: quia illa peccata ex vi alicuius sacramenti in re, vel in voto remitti necessario debent, & cum ex voto pœnitentiæ remitti non possint per se, aliter remitti ex baptismo ante suscepto. Sed peccata clatibus pœnitentiæ validè subiecta, & absoluta, sed non remissa non possunt ex necessitate iterum subiici, & consequenter nec remitti per se ex voto sacramenti suscipiendi. Debent ergo remitti ex sacramento validè, sed informi suscepto. Et ita docet Suar. disp. 18. sect. 6. concl. 3. Bonac. disp. 1. q. 6. p. 3. n. 3. vers. ex dictis.

8. Superest, respondeamus fundamento sententiæ negantis sacramenta iniquè suscepta sublata iniquitate suos effectus operari. Cui fundamento optimè ibidem satisfactum est asserendo sacramenta non operari eo tempore, quo iniquè recipiuntur, operari tamen, cum iniquitas remouetur. Et licet tunc sacramentum in re non existat, existit in diuina acceptione, quod sufficit, vt moraliter suos effectus operari possit. Cum verò vrges sacramenta operatura esse secundum vniuersiūque suscipientis dispositionem, dupliciter respondeo: primo id verum esse de sacramentis operantibus, cum actualiter sunt, secus de sacramentis operaturis, cum impedimentum remouetur. Hæc enim operantur suos effectus non iuxta mensuram præsentis suscipientium dispositionis, sed iuxta mensuram à diuina bonitate designatam. Adde nec sacramenta operantia, cum actualiter sunt semper operari iuxta mensuram dispositionis suscipientium. Nam sacramenta infantibus ministrata tribuunt gratiæ effectum non iuxta mensuram dispositionis suscipientium, sed iuxta diuinæ voluntatis determinationem, eo quod suscipientes non potuerint se actualiter, & positiue disponere. Quod ergo Christus Dominus concedit infantibus ob eorum impotentiam, concedit ob suam bonitatem iniquè suscipientibus remota iniquitate. Secundo, respondeo sacramenta operari suos effectus iuxta suscipientium dispositionem eo tempore, quo effectus communicari debent. Et licet tunc sacramenta non existant physicè, existunt tamen moraliter in diuina acceptione, apud quem sacramenta acceptata sunt ad effectum gratiæ concedendum iuxta mensuram futuræ dispositionis, qua impedimentum fuerit remotum. Neque obstat hanc acceptionem vagam esse, & indeterminatam, quousque dispositio remouens impedimentum apponatur: quia vsque ad illud tempus sacramenta non habent effectum, ac proinde non est inconueniens, cum actualiter sunt quod ad effectum vagum acceptentur. Adde non acceptari ad effectum vagum, sed certum, & determinatum futurum iuxta futuram suscipientis dispositionem, quam Deus optimè nouit.

9. Hinc satisfacies quæsitio; an suscipiens sacramentum cum actione accipere possit ex vi sacramenti sic iniquè suscepti maiorem gratiam sublata fictione, quam si ritè suscepisset? Et dicendum est si gratia promissa est sacramentum independentem à futura dispositione, qua impedimentum est remouendum, nequaquam maiorem gratiam recepturum iniquè sacramentum recipientem, quia huic minima gratia est promissa sublato impedimento. At si gratia est promissa iuxta mensuram futuræ dispositionis, qua est impedimentum remouendum, cum hæc dispositio feruentior esse possit, non est inconueniens maiorem gratiam ex vi sacramenti concedi

fic

sic dispositio, quam esset concedenda, si tepide sacramentum suscepisset. Neque inde fit per se esse melioris conditionis eum qui inique sacramentum suscepit, & feruenter se ad remouendum impedimentum disposuit, quam qui rite suscepit sacramentum, quia hæc melior conditio non ex sacramento, neque ex illius susceptione provenit, sed ex pœnitentia denuo superueniente, quæ per accidens est.

PUNCTUM X.

Quæ dispositio requisita sit ad remouendam
Sacramenti fictionem, ut Sacramenta
suos effectus operentur?

1. Quædam permittuntur pro decisione questionis.
2. Si absque mortali obice posuisti, & post sacramenti susceptionem nullum mortale commiseris, sola attritione sufficienter disponi es censendus.
3. Si post sacramentum susceptum mortale commiseris, debet censeri vel cum attritione sacramentum suscipere.
4. Idem est si in susceptione sacram. mortale commiseris.
5. Qualiter remittantur peccata præcedentia sacramenti susceptionem tum à sacramento præterito, tum à contritione, vel attritione cum sacramento superueniente.

1. **D**upliciter potes esse causa, ne sacramentum suos operetur effectus, primò committendo culpam grauem, eò quod sciens te graui esse culpam maculatum suscipias sacramentum absque illius culpæ pœnitentia. Secundo absque graui culpa, cum scilicet ob inuincibilem ignorantiam culpæ qua teneris, absque vilo dolore ad sacramentum accedis. Præterea post sacramentum fictè susceptum potes peccatum mortale committere, antequam fictionem remoueas, quo casu non solum impeditis à sacramenti effectibus ob peccata præcedentia sacramentum, sed etiam ob peccatum subsequens illius receptionem. His positis.

2. Dicendum est, si absque peccato mortali obicem gratiæ sacramenti apposueris, & post ipsius sacramenti receptionem nullum mortale commiseris, sola attritione absque vlla sacramenti receptione censendus es disponi ad sacramenti suscepti gratiam recipiendam. Sic Henric. lib. 1. de sacram. cap. 24. num. 2. Suar. disp. 18. sect. 5. concl. 1. Agid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. n. 92. Bonac. disp. 1. q. 6. pun. 3. n. 3. & alij apud ipsos. Ratio est, quia sacramentum fictè susceptum efficaciam, & virtutem habet remittendi peccata ante commissam obice remoto: at obex peccatorum sacramenti receptionem præcedentium attritione tollitur, quia hæc est sufficiens dispositio ad gratiam in sacramento recipiendam. Ergo. Et confirmo. Peccata v.g. ante baptismum commissam remitti debent ex vi baptismi in re, vel in voto suscepti. At non fuerunt remissa ob attritionis defectum. Ergo posita attritione remitti debent, cum nihil iam obsteret remissioni, neque aliquid sit, quod sacramenti efficaciam impediatur.

3. Verum si post sacramentum susceptum antequam fictionem remoueas, mortale commiseris, contritionem, vel attritionem cum sacramento habere necessario debes, ut sacramentum fictè susceptum suos operetur effectus. Quia sacramentum nequit suos effectus communicare absque mortali peccatorum remissione. At peccatum mortale post sacramentum receptum commissum remitti non potest virtute præcedentis sacramenti, quia sacramentum non est institutum ad remittenda peccata futura, sed præterita. Debet ergo necessario remitti ex subsequenti sacramento in re, vel in voto suscepto. Ergo necessario remitti debet per contritionem, vel per attritionem cum sacramento denuo suscepto, quia non est alius modus, quo peccata mortalia remitti possint. Sic alij relatis docent. Suar. disput. 28. sect. 5. concl. 2. Valq. 160. c. 2. n. 10. & seqq. Agid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. n. 89. Bonac. disp. 1. q. 6. pun. 3. n. 3.

4. Idem affirmare debes cum prædictis Doctoribus, si in susceptione sacramenti mortale commiseris: quia hoc peccatum virtute illius sacramenti remitti non potest, eò quod eius virtutem, & efficaciam impediatur. Ergo remittendum est alia sacramenti susceptione saltem in voto. Et declaratur in susceptione baptismi, adultus enim, qui absque vilo dolore peccati mortalis commissi baptismum reciperet, vel cum actuali peccandi voluntate sacrilegus esset, quod sacrilegium cum sit eo tempore, & instanti quo baptismus completur, efficitur esse sacrilegium commissum ab homine baptizato, ac proinde pœnitentiæ sacramento subiectum. Atque ita sustinent cum D. Th. q. 69. art. 10. Agid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. num. 81. 89. 84. & seqq. Suar. disp. 28. sect. 5. concl. 3. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 6. p. 3. n. 3.

5. Sed inquires qualiter possint in supradicto casu remitti peccata præcedentia sacramenti susceptionem, cum sacramentum inique susceptum virtutem non habeat ea peccata remittendi, nisi sublato obice. At obex resultans ex iniqua sacramenti susceptione, vel ex nouo peccato mortali postmodum

commissum non tollitur nisi sublato peccato per contritionem, vel attritionem cum sacramento, & consequenter gratiæ sanctificantis infusione. Ergo sacramentum habere non potest virtutem peccati ipsam præcedentia remittendi, eò quod ea inueniat per contritionem, vel attritionem cum sacramento obicem remouentia iam remissa? Respondeo supradictum argumentum conuincere, obicem remoueri non remissione formali peccati, & gratiæ infusione, sed contritione, vel attritione cum sacramento, quæ sunt ad gratiam obtinendam præuiz dispositiones, & causæ: illis vero positis æquè primò sacramentum reuiuiscens suum operatur effectum gratiæ, & Deus ob sacramentum denuo susceptum, vel ob contritionem positam. Neque inde fit diuersam gratiam ab utroque produci, sed eandem cum diuerso respectu, nam quatenus procedit à sacramento reuiuiscens, virtutem habet remittendi peccata ipsam præcedentia; quatenus verò procedit à contritione, vel noua sacramenti susceptione virtutem habet remittendi peccata prædictum sacramentum fictè susceptum subsequenter. Atque ita tradit Agid. de Coninch. quest. 62. artic. 1. dubio. 6. concl. 4. & s. num. 99. & 100. & 102. Adde est ab utroque eadem gratia producat, intensior tamen producit, quam si ab vno tantum produceretur. Cuilibet enim sacramento sua gratia correspondet, quæ non impeditur ex alterius sacramenti concursu, sed utrumque sacramentum se inuicem in eo concursu, & gratiæ communicatione iuuant, ut benè notauit Agidius de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 6. n. 85. & num. 103. in fine dubij.

PUNCTUM XI.

De Caractere, effectui proprio aliquorum
Sacramentorum.

1. Quid nomine caracteris intelligatur,
2. Character per se in prima specie qualitatis constituitur, reduciue in secunda.
3. A tribus tantum Sacramentis Baptismo, Confirmatione, & Ordine character producat.
4. Alia Sacramenta characterem non imprimunt.
5. Character est indelebilis non solum in hac vita, sed etiam in futura.
6. Potestas vero ministrandi, vel suscipiendi sacramenta non permanet in futura vita.

1. **C**aracterem appellant Doctores omnes signum spirituale, & supernaturale nostris animis impressum, quo Christo Duci, Principi, summoque Sacerdoti vnimur, & in illius seruos, milites, & ministros ad diuinum cultum deputamur, & consignamur. Baptismo namque consignamur in seruos Christi, & domesticos Dei. Confirmatione in milites ad confirmandam, tuendamque illius fidem. Ordine deputamur in dispensatores mysteriorum Dei.

2. Variant tamen Doctores, an hoc signum constituendum sit in prima specie qualitatis efficientis, ornantisque subiectum in ordine ad se; an in secunda qualitatis specie, quæ est potentia operatiua? Quæstio est levis momenti. Breuiter dicendum est per se in prima qualitatis specie constitui, quia per se datus est character ad ornandum hominem, benèque disponendum ad fines supradictos. Sic relato Alen. & Bonac. docuit Suar. disp. 11. sect. 3. circa finem vers. ult. Agid. de Coninch. q. 63. art. 2. n. 11. Bonac. disp. 1. de Sacram. q. 5. punct. 2. num. 1. Valq. disp. 134. cap. 3. num. 70. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 7. num. 3. Reductiue autem constitui potest character in secunda specie qualitatis, quæ est potentia, eò quod character insignitis detur potentia ad sacramenta suscipienda, vel ministranda. Caractere enim Baptismi redditur baptizatus ad suscipienda sacramenta aptus, itémque ad sacramentum matrimonij ministrandum. Nullus enim valde aliquod sacramentum suscipere potest, neque Matrimonium, quod sacramentum sit contrahere, quin baptizatus existat. Est igitur character baptismalis, quasi potentia passiuæ ad recipienda reliqua sacramenta, & actiuæ comparatione saltem sacramenti Matrimonij, quod ab ipsis contrahentibus recipitur, & ministratur. Item Confirmationis caractere disponitur confirmatus ad reliqua sacramenta aptius recipienda, & ministranda. Ordinis verò character ordinarius reddit aptum ad Christi corpus conficiendum, & fidelibus ministrandum. Itémque ad ministrandum sacramentum Baptismi, Pœnitentiæ, & Extreme Vnctionis. Denique character Episcopalis aptum reddit Episcopum ad sacramentum Confirmationis, & Ordinis ministrandum. Præterea character Baptismi, Confirmationis, & Ordinis simul cum gratia sanctificante ius concedit eo insignitis ad specialia auxilia, ad finem dicti sacramenti obtinendum. Reduci ergo potest character ad speciem potentie. Sed quia hæc non est potentia physica, sed moralis ex libera Christi Domini institutione, ut latissime probat Suar. disp. 1. sect. 3. per totam, ea de causa non constituitur propriè in secunda qualitatis specie, quæ est potentia, sed ad ipsam reduci-

tur, & ita docuit Suarez, Agid. Bonac. Paul. Laymann. locis allegatis.

3. Prædictus caracter à tribus sacramentis Baptismo, scilicet, Confirmatione, & Ordine producit, sicuti definitum est in Concilio Florentino in Decreto de Armenis & in Trident. sess. 7. can. 9. ibi, si quis dixerit in sacramentis, Baptismo, scilicet Confirmatione, & Ordine non imprimi caracterem in anima; hoc est signum quoddam spirituale, & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit. Colligiturque hæc veritas ex Paulo 2. ad Corinth. 1. dicente de sacramento Baptismi. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui vnxit nos Deus, & qui signauit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris: vbi Paulus quatuor diuini Spiritus effectus enumerauit. Primò fidem, qua confirmamur in Christo. Secundo gratiam, & charitatem, qua vngimur. Tertio caracterem, quo in domesticis Dei sigillamur, & consignamur. Quarto testimonium bonæ conscientie, quod est pignus salutis æternæ. Et licet Chrysostom. Theophil. Theodoret, & Occumen. ibi eundem effectum, scilicet gratiam, & charitatem omnibus illis verbis significari intelligant, quia gratia, & charitate Christo firmamur, & vngimur, & in filios Dei signamur, & salutis æternæ pignus habemus; attamen quia sacramento Baptismi indebili signo in domesticos Christi designamur, ea de causa aptius D. Thom. qu. 63. art. 2. quem communiter expositores sequuntur de caractere signo perpetuo, & indebili prædictum testimonium intelligunt, sicuti intellexisse creditur Cyrillus Hierosolymit. in præfat. ad Cathecos, loquens de Baptismo, & Basil. lib. de Spiritu sancto cap. 12. & Epiphani. hæresi 8. post med. Augustin. lib. 6. de Baptismo contra Donatistas cap. 1. & lib. 2. contra Epist. Parmen. cap. 13. & epist. 23. post medium. & 50. circa finem, & specialiter de caractere Sacramenti Ordinis, August. sermo de gestis cum emerit. & lib. de bono coniugali: cap. 24. & de caractere Confirmationis, lib. 2. contra litter Petilian. cap. 104. Denique Patres, & Doctores Scholastici passim hanc veritatem tradiderunt, vtpotè communi Ecclesiæ consensu firmam.

4. Præter hæc tria sacramenta nullum aliud caracterem imprimi, vt colligitur satis ex dicto loco Concilij Trident. asserentis, ob eam causam tria illa sacramenta Baptismum, Confirmationem, & Ordinem iterari non posse, quia imprimunt caracterem, vbi tacite definit reliqua sacramenta iterabilia hoc effectu carere. Præterea effectus ita singularis, supernaturalis, & diuini sacramentis tribuendus non est absque sufficienti autoritate, vel ratione. At nulla est auctoritas Scripturæ, Patrum, vel Doctorum, ex qua leuissimè colligatur hunc effectum reliquis sacramentis præter Baptismum, Confirmationem, & Ordinem concedendum esse insuper nulla est ratio ad id asserendum cogens, sed potius ad negandum vrget contraria. Tum quia reliqua sacramenta præter illa tria iterabilia sunt. Tum quia illa suscipientes non designantur ex illorum susceptione in aliquod vltierius officium diuini cultus: nam pœnitentiæ sacramento mundantur à peccatorum macula, sed non inde destinantur in alterius muneris exercitium. Eucharistiæ susceptione gratia, & charitate nutriuntur, & ad vincendas tentationes roborantur, ad ipsumque tanquam omnium sacramentorum perfectissimum reliqua sacramenta diriguntur. Extrema Vnctione iuuantur in mortis articulo. Matrimonio denique sustinentur onera illius status. Nulla igitur est causa, ob quam caracter dictis sacramentis concedendus sit. Atque ita docent ferè omnes Doctores cum D. Thom. q. 63. art. 6.

5. Rursus insigniti caracteribus prædictorum Sacramentorum Baptismi, Confirmationis, & Ordinis ita firmiter eos retinent, vt per nullum peccatum quantumuis grauissimum amittant. Est conclusio de fide, quæ satis colligitur ex illo Decreto Eugenij IV. quod est in Concilio Florent. post vltimam sessionem, §. 5. Ecclesiasticorum, & ex definitione Trident. sess. 7. can. 9. Si enim hæc Sacramenta valde suscepta ob nullum peccatum commissum iterari, possunt, euident est characteres, ex quibus hæc repetitionis priuatio prouenit non amitti. Quinimò non solum in hac vita, sed etiam in futura immutati perseverant secundum probabiliores sententiam: in beatis inquam ad eorum ornatum, honorem, & accidentalem gloriam: in damnatis ad eorum ignominiam, & pœnam; eò quod obligationibus, ad quas satisfaciendas Christi caracteribus insigniti erant, non satisfecerint. Sic S. Thom. qu. 63. art. 5. ad 3. Bonauent. in 4. dist. 6. par. 1. art. 2. qu. 5. Valq. aliis relatis, disput. 134. cap. 5. num. 91. Agid. de Coninch. q. 63. art. 5. ibi Suar. Bonac. disp. 1. q. 5. p. 3. in fine, & alij.

6. Verum esto maneant characteres prædicti post hanc vitam, non tamen manet potestas nec ministrandi, nec suscipiendi sacramenta, quia sacramenta pro solis viatoribus sunt instituta, ac proinde soli viatores ea suscipere, vel ministrare possunt. Sic prædicti Doctores, specialiter Valq. dicto c. 1. n. 63. Agid. q. 63. art. 5. in fine. Suar. ibi. Ex quo fit caracteres non esse formaliter potentia suscipiendi, vel ministrandi sa-

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars IV.

cramenta, aliàs frustra manerent post hanc vitam, si nullum sui exercitium habere possent. Sunt tamen signa in hac vita harum potestatum actualium; in futura vita sunt signa has potestates præcessisse.

Quod si aliquis mortuus diuina potentia resuscitetur iterum moriturus, cum eo tempore viator existat, potestatibus per Baptismum, Confirmationem, & Ordinem concessis gaudeat, sicuti gaudebat, antequam à vita decederet. Quia hæc potestates ob decellum à via perierant. Posito ergo ad viam reditu, potestates redire debent, siquidem denuò baptizandus, confirmandus, & ordinandus non est, Suar. Agid. Valq. locis allegatis. & Bonac. dicta disp. 1. q. 5. p. 3. n. 6. in fine.

PUNCTUM XII.

Quod sit Sacramenti subiectum, quam intentionem habere debeat, vt validè Sacramentum recipiat?

1. Solum homines viatores sunt sacramentorum capaces.
2. Sed non omnes omnium.
3. Infantes eorum sacramentorum, quorum sunt capaces non indigent vlla propria intentione ad ea recipienda.
4. Adulti propriam intentionem, seu voluntatem recipiendi sacramentum habere debent.
5. Hæc intentio debet esse simpliciter libera.
6. Non requiritur quod sit actualis, vel virtualis. Sufficit habitualis.
7. Nec opus est præcessisse actualem, sufficit, si præcesserit interpretatiua Pœnitentiæ sacramento excepto.
8. Nulla alia dispositio præter dictam voluntatem ex parte suscipientis requiritur Pœnitentiæ sacramento excepto.

1. **F**ide Catholica firmatum est solos homines viatores Sacramentorum capaces esse, quia pro solis illis, & in eorum peccatorum remedium sunt sacramenta à Christo Domino instituta. Sic D. Thom. ab omnibus receptus. qu. 64. art. 10. Ex quo fit nec Beatos, nec damnatos capaces esse sacramentorum. Quia nec Beati augmentum gratiæ recipere possunt, nec damnati peccatorum remedium. Hinc à fortiori constat Angelos, siue Beatos, siue damnatos incapaces esse sacramentorum, quia in statu beatitudinis incrementum habere non possunt, in statu vero damnationis non possunt habere remedium. Et præterea quia Sacramenta sunt signa materialia, & sensibilia, & consequenter inepta Angelis, qui sunt pure spirituales. Non enim absque speciali miraculo res corporeas, & materiales tangere spiritus possunt, & per mutuum contractum sanctificare. Sic Henricus. lib. 1. de sacram. cap. 21. num. 1. Suarez. disput. 14. sect. 1. circa finem. Reginald. lib. 26. num. 50. Bonac. disp. q. 6. part. 1. n. 3. & alij.

2. Verum etsi soli homines viatores capaces sacramentorum existant, sed non omnes omnium. Nam puer ante vsum rationis, & perpetuò amentes pœnitentiam percipere non valent, nec sani Extremæ Vnctionis sacramentum, nec scemina ordinem, neque perpetuò impotentes, carentesque vsum rationis matrimonium. Nam sicut quodlibet sacramentum petit ex diuina institutione, vt fiat sub tali signo sensibili ex eadem institutione petit, vt fiat circa tale subiectum. Sic Henricus. lib. 1. de sacram. cap. 21. num. 2. & 3. Suar. disp. 14. sect. 1. circa finem Bonac. disp. 1. q. 6. punct. 2. in fine. Filiuc. tr. 1. c. 8. q. 1. & alij.

3. Quam verò intentionem subiectum capax habere debeat, vt validè Sacramentum suscipiat, breuiter superest explicandum.

Et quidem de infantibus, antequam vsum rationis attingant, cum nullam intentionem habere possint, vtpotè carentes voluntate, liberoque consensu dicendum est vel esse omnium sacramentorum incapaces, quod est falsissimum, vel affirmandum absque vlla propria voluntate, aut intentione capaces fore aliquorum sacramentorum. Quorum autem capaces sint, dicendum est, cum de singulis sacramentis instituamus sermonem. Sed nunc breuiter dico omnium sacramentorum præter Pœnitentiam, Extremam vñctionem, & Matrimonium capaces esse, eò quod reliqua sacramenta iis tribus exceptis non postulant ad suos effectus necessariam propriam suscipientium voluntatem præcessisse. Secus verò est de Pœnitentiæ, Extremæ vñctione, & Matrimonio: nam Pœnitentiæ materia remota sunt peccata actualia commissa, & Extremæ Vnctionis materia sunt horum peccatorum reliquæ, seu venialia peccata. At infantes ante vsum rationis incapaces sunt vllum peccatum actuale committendi. Ergo incapaces sunt Extremæ Vnctionis, & Pœnitentiæ. Matrimonij verò constat incapaces esse: nam Matrimonium fundatur in contractu, & libero contra hentium consensu, quem infantes habere nequeunt.

4. Restat igitur, vt solum controuersia sit de adultis, quam

voluntatem, seu intentionem habere debeant, vt validè sacramentum recipiant? Nam aliquam propriam voluntatem habere debere firmant fere omnes Doctores sequentes D. Thom. *qu. 68. art. 7.* teste Suar. *disput. 14. sect. 2. concl. 1.* Ægid. de Coninch. *q. 64. art. 8. dub. 5. à num. 98. & seqq.* Bonac. *disp. 1. q. 6. pun. 2. num. 1.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 4.* Estque expressa sententia D. Augustin. *relati in cap. cum pro paruulis de consecrat. dist. 4.* differentiam assignans inter paruulos, & adultos baptizandos, inquitque non valere baptismum collatum ei qui consentire potest, si non consentiat. Idem constat ex cap. maiores de Baptismo, §. item queritur. Vbi Innocent. loquens de eo, qui inuitus ad Baptismum traditur ait: Ille verò qui nunquam consensit, sed penitus contradicit, nec rem, nec caracterem suscipit sacramenti: quia plus est expressè contradicere, quàm minimè consentire, quasi diceret qui nunquam consensit, nec rem, nec caracterem suscepit, ergò neque ea suscipit, qui sacramento recipiendo contradicit. Et licet in fine capituli dixerit Innocent. tunc sacramentum esse validum, cum obicem voluntatis contrariæ non inuenit obstitentem, non inde infertur, validum esse sacramentum, cum nullam adultus voluntatem habet. Tum quia nullam habere voluntatem, est habere voluntatem contrariam. Tum quia vix contingere potest, quòd adultus careat voluntate recipiendi Baptismum, quin contrariam illius voluntatem habeat. Ratio à priori est diuina institutio, quam ex communi Doctorum consensu colligimus. Et ex eo quòd incongruum erat Christum Dominum prætium suæ redemptionis communicare velle iis, qui nec minimam voluntatem habent, cum possint, vt sibi communicetur. Itemque alienum est à diuina bonitate in suum obsequium, & mandatorum obseruationem inuoluntarios milites consecrare, & initiare. Neque obstat Glossa in dicto cap. maiores de Baptismo verbo perducere, & in cap. solet, verbo simulatione, & verbo implorandum de consecrat. dist. 4. asserens Baptismum recipi ab eo, qui ore tenus consentit absque vlla animi voluntate, quia debet intelligi baptismum recipi quoad forum Ecclesiæ, & hominum præsumptionem, non tamen te ipsa. Neque item obstat Florent. Concilium dixisse tribus tantum sacramentum perfici, materia, forma, & intentione ministri. Nam esto intentionis suscipientis mentionem non fecerit, non idè infertur necessariam non esse in adultis propriam habentibus voluntatem: sed solum infertur intentionem suscipientis non semper esse necessariam in omnium Sacramentorum receptione, siquidem paruuli, & perpetuò amentes plurimum sacramentorum absque propria intentione capaces existunt. Et sacramentum Eucharistiæ, cum non consistat in vsu, absque vlla suscipientis intentione conficitur. Adde sub materia intentionem suscipientium comprehendendi in sacramentis quæ consistunt in vsu.

5. Sed qualis debeat esse voluntas, quàm suscipientes adulti habere debent? Dicendum est debere esse simpliciter liberam, quia debet esse humana, & rationalis, ac proinde immunis à coactione absoluta, sicuti expressè definiuit Innocent. in cap. maiores de Baptismo, & Concil. Carthagin. 3. cap. 34. Dixi simpliciter liberam, vt indicarem ex metu graui supradictam voluntatem non vitiari. Nam esto metus graui voluntarium diminuat, non tamen libertatem integrè tollit, ideoque non impedit quin sacramentum ex metu graui susceptum validum sit. Sic expressè ex communi sententia tradit Suar. *disput. 14. sect. 2. concl. 1.* Ægid. de Coninch. *qu. 64. art. 8. dub. 5. concl. 2.* Quòd si obicias te posse omnino coactum Eucharistiam recipere, ergò ad receptionem sacramenti voluntas simpliciter libera suscipientium non requiritur. Respondendo te solum materialiter suscipere sacramentum Eucharistiæ, si omnino coactè, & inuoluntariè suscipias; illa enim susceptio sacramentalis non est, quia non est sacramenti humanus vsus ac proinde nec mittit animam, cum Christo vniri: sicuti benè notauit Suar. *dicta sect. 2. in medio.* Bonac. *disp. 1. q. 6. p. 2. à n. 3.*

6. Sed hæc libera voluntas ad sacramentum suscipiendum requisita non est opus vt sit actualis, aut virtualis, cum sacramentum suscipitur, sufficit si habitualiter existat, qualis censetur esse, si aliquando actualiter extitit, nec vnquam retractata fuit. Colligitur ex Concilio Arausico. *l. c. 11. alias 12.* asserente conferendum esse Baptismum inuito obmurefcenti, si antea perierit. Et ex Concilio Carthagin. 3. cap. 34. & tradit expressè Suar. *disput. 14. sect. 2. conclus. 1.* Ægid. de Coninch. *q. 64. art. 8. dub. 5. concl. 4.* Valent. *l. 4. disp. 4. q. 2. pun. 2. ad finem* Bonac. *disp. 1. q. 6. pun. 2. n. 8.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. cap. 6. n. 4.* Ratio verò est, quia cum sacramenta in suscipientium vtilitatem sint instituta, decuit Christum Dominum pro illorum susceptione qualibet suscipientium voluntate contentum esse, esto in ministro sacramenti saltem virtualis voluntas conficiendi sacramentum requiratur.

7. Adde neque opus esse ad validè sacramenta suscipiendâ (Sacramento Pœnitentiæ excepto) expressam voluntatem

illorum præcessisse, sufficit si præcesserit interpretatiua, & virtualis, quæ censetur esse dum quis vult seruare omnia Ecclesiæ præcepta, sibi que remedia ad salutem necessaria applicari. Nam eo ipso vult, vt sibi sacramenta quibus indiget, conferantur: ob quam causam adulto contrito, vel attrito conferri potest Baptismus, quia voluntatem habuit saltem virtualem suscipiendi medium sibi necessarium ad salutem. Et baptizato egrotanti, catholicèque viuienti concedi potest sacramentum Eucharistiæ, & Extremæ-Vnctionis. quia Baptismo suscepto ea catholica vitæ professione censetur voluisse omnia remedia à Christo instituta in hominum salutem sibi applicari, cum illis indigerit. Excepi Pœnitentiæ sacramentum, eò quòd materia illius sint actus ipsius suscipientis. Debet ergò esse voluntas expressa. Sic Suar. *disp. 14. sect. 2. concl. 1. circa finem.* Ægid. de Coninch. *q. 64. art. 8. dub. 5. concl. 4.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. cap. 6. n. 4.* Bonac. *disp. 1. q. 6. p. 2. à n. 8.*

8. Præter dictam voluntatem, seu intentionem suscipiendi Sacramenta nulla alia dispositio ex parte suscipientium requiritur, vt valida sit illius susceptio. Excepi sacramentum Pœnitentiæ ob rationem nuper dictam, quia actus suscipientis, scilicet peccatorum confessio, illorumque contritio, vel attritio materia sunt illius. Sic tanquam omnino certum tradit Suar. *disput. 14. sect. 2. conclus. 2.* Colligiturque apertè tum ex Concilio Florent. Decreto de vnione, tum ex Trident. *sess. 6.* Stante enim materia & forma, & intentione nihil est, quòd ad valorem Sacramenti desideretur.

PUNCTVM XIII.

Quam dispositionem habere debes, vt licitè sacramenta suscipias.

1. Quadam præmittuntur pro intelligentia questionis.
2. Si ad sacramentum accedis iustus, & sanctus, nulla alia dispositio requiritur præter voluntatem suscipiendi sacramentum ad obtinendum præcipuum illius effectum, at ad obtinendum secundarium debes veniali peccato saltem actuali carere.
3. Si mortali actuali grauatus existas etiam si ignores debes contritionem, vel attritionem saltem cum sacramento habere, vt effectum sacramenti obtineas.
4. Si solui originali peccato grauatus, cum adultus sis, non indiges pœnitentia, benè tamen fide, & spe.
5. Conscius mortalis commissi ad pœnitentiam, vel baptismum accedas satisfacis attritionem habens. Secus si alia sacramenta sis suscepturus.
6. At si credis te esse contritum, cum tamen solum attritus sis, obtines gratiam aliorum sacramentorum.
7. Aliqui affirmant solo actu fidei, & spei te sufficienter disponi ad gratiam in Baptismo, vel Pœnitentiâ obtinendam, esto peccatum actuale commiseris.
8. Contrarium probabilius est. Fitque satis fundam. n. præcedenti adducto.

1. Præmitto sacramenta alia esse instituta per se in remedium peccati, qualia sunt Baptismus, & pœnitentia: alia instituta per se in gratiæ augmentum, qualia sunt reliqua omnia præter baptismum & pœnitentiam. Deinde præmitto te posse, cum ad sacramentum accedis sentire grauatum aliquo peccato mortali commissio, vel ignorare grauatum esse, esto grauatus sis. His positis.

2. Dico primò, si absque nullo peccato mortali, sed iustus, & sanctus ad sacramentum accedas, nullam aliam dispositionem præter voluntatem suscipiendi sacramentum teneris habere, vt absque mortali sacramentum suscipias, illiusque effectum præcipuum, scilicet gratiæ augmentum obtrineas; quia sacramentum ritè suscipis, cum obicem gratiæ recipiendæ non apponis: at existens in gratia nullum obicem apponis illius augmento. Ergò sic Suar. ex communi sententia, *disp. 7. sect. 4. concl. 4.* Ægid. de Coninch. *q. 62. art. 1. dub. 2. concl. 6.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. concl. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 6. pun. 2. num. 10.* Verum etsi ad suscipiendum sacramentum, præcipuumque illius effectum obtinendum, nulla alia dispositio, cum iustus es, præter illius suscipiendi voluntatem requiratur, attamen vt effectum secundarium obtineas requiritur necessariò, ne in illius susceptione veniale peccatum committas. Si enim actuali complacentia peccati venialis commissi sacramentum suscipias, vel in illius susceptione te irreuerenter gesseris, impedis tum illius peccati venialis remissionem, tum specialem Dei fauorem tibi fortè concedendum, si liber ab omni macula etiam veniali, & debita cum reuerentia sacramentum susceperis. Ab hac conclusione excipiendum est sacramentum Pœnitentiæ, eò quòd etiam ab homine iusto suscipi non possit absque peccatorum contritione, vel attritione, quia est pars illius, sicuti notarunt prædicti Doctores.

3. Dico secundò, si mortali peccato actuali grauatus existas, tamen illud ignores, necessario contritionem vel attritionem habere debes, vt medio sacramentorum gratiam iustificantiem, & sacramentalem obtineas. Sic ferè omnes Doctores teste Suar. *disp. 7. sect. 4. concl. Aegid. de Coninch. qu. 62. art. 1. dub. 2. conclus. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 6. pun. 2. n. 12.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. cap. 6. n. 5.* Ratio est: quia nullum peccatum mortale absque illius poenitentia, & retractione remittitur, vt satis colligitur ex illo Actuum 2. Vbi Iudæis volentibus conuerti dixit Petrus debere poenitentiam agere, & baptizari, aperte indicans solum baptismum absque poenitentia peccatorum sufficiens non esse ad gratiam consequendum. Itemque ex Trident. *sess. 6. cap. 6. & sess. 14. cap. 4.* & ex D. Augustin. *epist. 48. ad Vincentium.* Congruentia verò, ob quam Deus sic statuit nemini remittere peccatum actuale, quin illius poenitentiam, & retractionem habeat est aptissima. Non enim decebat Deum, vt à se aersum voluntariè in suam gratiam reciperet, quousque ipse per poenitentiam ad Deum reuerteretur.

4. Dixi: Si mortali peccato actuali grauatus existas; nam si solum originale habeas, obligatus non es ad recipiendum baptismi effectum, contritionem, vel attritionem habere: quia hæc solum sunt peccato propria voluntate commissio. At debes fidei, & spei, seu charitatis actum præmittere iuxta illud ad Hebr. 11. Credere enim oportet accedentem ad Deum, & quia est, & inquirentibus se quia remuneratur. Si ergo debes credere & Deum esse, & esse remuneratorem, debes spem remunerationis habere, quia ob hanc spem remunerationem credis. Præterea indecens erat Deo in suam amicitiam te aditum, & ratione vtentem recipere, quin eam amicitiam expetere, & in ea perseverare velles; alias suam gratiam vilipenderet, si tibi non petenti, neque habenti voluntatem in ea perseverandi concederet. Debes ergo baptismi iustificandus post rationis vsum non solum fidem, sed spem, seu charitatem habere. Sic Aegid. de Coninch. *q. 62. art. 1. dub. 2. conclus. 2. num. 27.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 1. cap. 6. n. 5.*

5. Dico tertio. Conscius peccati mortalis commissi, si baptismum, aut poenitentiam recepturus es, satisfacies attritionem habens; si verò alia sacramenta, obligatus es contritionem habere. Ita D. Thom. in 4. *dist. 6. q. 1. art. 3. qq. 1. ad 5.* Henric. *lib. 1. cap. 22. num. 5.* Valq. *3. p. disp. 158. c. 4.* Suar. *disp. 7. sect. 4. §. occurrebat.* Bonac. *disp. 1. q. 6. punct. 2. à n. 10. & seqq.* Paulus Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3.* & Aegid. de Coninch. *q. 62. art. 1. dub. 2. n. 31.* & alij communiter. Priorem partem scilicet quod Sacram. Baptismi, vel Poenitentia recepturus obligatus tantum sis attritionem habere sic probo. Quia hæc sacramenta instituta sunt à Christo Domino ad remittenda peccata. Non igitur expostulant peccata remissa. Ergo neque expostulare possunt ad sui receptionem tanquam dispositionem necessariam contritionem, qua peccata remittuntur. Ergo solum expostulant attritionem, qua sola non remittuntur peccata, bene tamen cum Sacramento. Ergo attritus accedens ad dicta sacramenta cum debita dispositione accedis, siquidem accedis dispositus ad effectum Sacramenti suscipiendum, & institutioni Christi te conformas. Secundam partem nempe ad suscipienda reliqua sacramenta te debere esse contritum probo ex contratio fundamento. Nam reliqua sacramenta per se instituta sunt ad augendam gratiam Sacramento baptismi, vel poenitentia in te, vel in voto suscepto concessam. Ergo ea suscipiens teneris gratiam habere: alias horum sacramentorum fini, & institutioni repugnas. Ergo teneris contritione, vel attritione cum Sacramento te ad ea suscipienda disponere. Quinimò ad suscipiendum venerabile Eucharistia sacramentum ob eius singularem excellentiam, & dignitatem non sufficit, si te per solum contritionem disponas, sed præmittere debes confessionem iuxta Trident. *sess. 13. cap. 7.*

6. Verum si putans te esse contritum peccati mortalis commissi, cum tamen solum attritus sis, Sacramenta suscipias, gratiam, & remissionem peccati ex vi sacramenti obtines. Quia omnia sacramenta ex sua institutione habent conferre gratiam non ponenti obicem. At cum ea suscipis attritus putans esse contritum, non ponis obicem. Tum quia absque culpa suscipis. Tum quia suscipis cum vero dolore, & poenitentia peccati commissi, satisfaciensque obligationi iure diuino requisita poenitentiam habendi. Ergo obtines gratiam, & remissionem peccati. Præterea quia decebat diuinam bonitatem instituere sic sacramenta, vt virtutem haberent remittendi peccata verè poenitentibus, & credentibus ritè esse ad eorum susceptionem dispositos. Atque ita docent ex communi sententia Nauar. *cap. 22. num. 3.* Henric. *lib. 1. de sacram. cap. 22. num. 6.* Suar. *disp. 7. sect. 4. in medio.* Aegid. de Coninch. *qu. 62. art. 1. dub. 2. num. 42. & seqq.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 1. cap. 6. n. 3.* Bonac. *disp. 1. q. 6. pun. 2. à n. 11. & alij.*

7. Superest tamen difficultas, an si post peccatum commissum solo actu fidei, & spei supernaturali te ad suscipiendum baptismum, vel poenitentiam disponas, effectum horum sacramentorum obtineas? Et quæstio procedit eo casu quo peccati commissi immemor existis, vel si illius es conscius. existimas attritionem supernaturalem habere, cum tamen non habeas? Affirmant sufficere Scotus in 4. *dist. 14. qu. 4. art. 3. & Caiet. 3. p. qu. 86. art. 2. ad 1. argum. §. ult.* Dicunt enim solum voluntatem suscipiendi hæc Sacramenta sine actu, vel voluntate peccati sufficientem esse ad gratiam obtinendam. Probabile reputat Aegid. de Coninch. *q. 62. art. 1. dub. 2. num. 35. & 36.* mouentur, quia esto ad remissionem peccati commissi illius poenitentia necessitate medijs requiratur iuxta illud, nisi poenitentiam egeritis, omnes simul peribitis. At non requiritur formalis poenitentia, sed virtualis sufficit. Nam posito actu charitatis, & dilectionis Dei super omnia, homini peccata remittuntur, & in diuinam amicitiam recipitur. Signum ergo est in huiusmodi actu virtualem poenitentiam contineri. At actus supernaturalis spei etiam poenitentiam peccati commissi virtualiter continere videtur: siquidem nemo expetere diuinam amicitiam potest cum intentione in ea perpetuo manendi, quin si conscius esset peccati commissi illud detestaretur. Ergo actus spei sufficiens est ad effectum dictorum sacramentorum obtinendum.

Cæterum longè probabilius existimo prædictum actum spei absque attritione, vel contritione saltem in actu charitatis, & dilectionis Dei super omnia contentis sufficientem esse ad remissionem peccati, & gratiam obtinendam in prædictis sacramentis. Quia hic actus spei requisitus est in adulto suscepturo baptismum solo peccato originali affecto, vt diximus *concl. 2.* Ergo in se virtualem dolorem, & poenitentiam non continet, quia pro solo peccato originali remittendo nulla poenitentia requiritur. Neque ex eo quod expetens diuinam amicitiam efficaciter detestaturus esses peccatum, si conscius illius esses; inferitur in eo desiderio detestationem peccati virtualiter contineri, sicuti continetur in dilectione Dei super omnia? sed solum inferitur contineri detestationem tanquam effectum imperandum ab actu spei in ordine ad finem propositum diuinæ amicitia consequendum. Quæ continentia non videtur sufficiens, cum ex illa dici non possit sperantem diuinam amicitiam peccati commissi poenitere, sed fore, vt poeniteat, si illius memor existat. Cum ergo nullius peccati actualis remissio contingat absque poenitentia, efficitur non remitti peccatum suscipienti sacramentum solo actu spei disposito. Secus verò contingit in dilectione Dei super omnia. Quæ detestationem peccati continet non tanquam effectum imperandum, sed in se virtute, & eminenter: diligens enim Deum super omnia quidquid Deo contrarium est, quale est peccatum implicite detestatur.

PUNCTUM XIV.

An carenti debita dispositione ad Sacramenti effectus suscipiendos Sacramentum ministrandum sit?

1. Per se loquendo nullum sacramentum ministrandum est carenti debita dispositione ad illius effectum.
2. Ministrandi Sacramentum probabiliter constare debet de suscipientis recta dispositione. Et qualiter hoc contingat.
3. Per accidens ministrari indigno Sacramentum potest, si publice ministrari debet, & ipse se publice probauerit dignum.
4. Satisfit obiectioni & declaratur qualiter hac ministratio non sit cooperatio susceptionis sacrilega.

1. Certum est (per se loquendo) nullum sacramentum ministrandum esse carenti debita dispositione ad illius sacramenti effectus; quia esse ministratio sacramento iniuriola & contra proprii officij debitam obligationem: eo enim ipso, quo sacramentum ministras, obligatus es iis tantum dispensare, quibus Christo Domino placet, quia nomine ipsius dispensas, at Christo Domino displicet, quod carentes debita dispositione ad suscipiendos sacramenti effectus sacramenta suscipiunt. Ergo ei displicet quod tu eis sacramentum ministras. Sic omnes Doctores.

2. Hinc inferitur tibi ministranti sacramentum probabiliter constare debere de recta suscipientis dispositione. Tum vt fideliter dispenses. Tum ne irreuerentia Sacramenti coopereris. Sed qualiter hæc recta dispositio tibi constare debeat? Ex singulis Sacramentis petendum est: Sunt enim aliqua Sacramenta, ad quæ suscipiendâ probabiliter creditur suscipientem esse dispositum, eo ipso quo catholicè viuens ea sibi administrari petat, qualia sunt Confirmatio, Eucharistia, Extrema-Vnctio. Alia verò sacramenta, quia

statum constituunt pluribus obligationibus affectum, expostulant in susceptione suae legitimae dispositionis probationem. Non enim baptismus adulto ministratur, quin ipse suae fidei, rectaeque dispositionis testimonia praebeat. Neque vilius ordinibus insignitur, neque matrimonio iungitur, quin prius probet nullum ad haec sacramenta impedimentum habere. Atque ita sustinent Sotus, in 4. dist. 12. par. 1. art. 6. Henric. lib. 1. de sacram. cap. 30. n. 6. Suar. 3. p. disp. 18. sect. 2. concl. 1. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. p. 4. in fine.

3. Dixi per se loquendo: nam per accidens ministrari potest Sacramentum indigno, si sacramenti ministratio futura sit publica, ipseque suscipiens se publice dignum probauerit, quia creditur Christum Dominum in hoc casu potestatem suis ministris concessisse, siquidem traditori discipulo Eucharistiam porrexit, cuius indignitatem optime nouerat, quia in adstantium conspectu se probabat dignum. Alias ministris Sacramentorum graue onus impositum esset, vel probandi suscipientium indignitatem, quam saepe probare non possent, vel nimia esset eis licentia concessa, multisque irrogandis iniuriis exposita, si absque dicta probatione secretò indignis negare sacramenta possent. Sic D. Thom. q. 80. art. 6. Aegid. de Coninch. ibi: Nauar. cap. 21. n. 55. & 56. Henric. lib. 1. cap. 30. n. 5. Valent. 1. 4. disp. 6. q. 8. p. 3. vers. 4. peccatori. Suar. disp. 18. sect. 2. in media. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. p. 4. n. 4. & alij apud ipsos.

4. Quod si obiticiis nemini licitum esse sacrilegio cooperari, quia est intrinsece malum; at ministrans sacramentum indigno videtur illius sacrilegae susceptioni cooperari. Ergo nunquam id licere potest? Facile responderetur negando ministrantem sacramentum indigno ob supradictum finem vitandi proximi infamationem cooperari sacrilegae suscipientis receptioni, quia solum cooperatur receptioni sacramenti, quatenus verò est sacrilega permittit ex iusta causa. Sic Suar. Henric. Bonac. & alij supra.

P V N C T U M X V.

Qualiter licitum sit Sacramenta recipere, & petere ab indigno ministro.

1. Non est licitum petere administrationem, quam alius nullo modo licite prestare potest.
2. Ob tui, vel alterius grauem necessitatem, vel utilitatem bene potes petere administrationem, quam alius in peccato ob suam malitiam facturus est.
3. Secus si supradicta necessitate, vel utilitate nequaquam potes etiam à parato administrationem petere.

1. **Q**uestio hæc decidenda est ex his, quæ diximus tract. 6. de charit. disp. ult. de scandalo, & tract. 14. de iuram. disp. 1. pun. 10. Primò namque statuendum est, nullo casu tibi licitum esse petere ab aliquo sacramenti administrationem, quam ipse licite prestare non possit, quia eo ipso velles rem illicitam fieri, quod intrinsece malum. Qua ratione non licet tibi extra mortis periculum ab excommunicato non tolerato Sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ recipere, quia ipse prestare licite non potest, imò neque in mortis periculo, si alius addit, qui prestare velit. Stante verò periculo mortis, & deficiente ministro idoneo poteris ab excommunicato & iam non tolerato Sacramenta Baptismi vel Pœnitentiæ recipere, quia horum sacramentorum receptio est summè necessaria: nam esto contritione salutem obtinere possis, difficile est eam habere, neque in eas angustias es coniciendus. Alia verò sacramenta, quia non sunt ita necessaria nequaquam potes etiam in articulo mortis ab excommunicato non tolerato suscipere. Excipe nisi incapax steteris sacramentum Pœnitentiæ recipiendi. Nam eo casu sunt tibi aequè necessaria ac baptismus, vel pœnitentia, quia illis susceptis salutem attritione consequeris, quam tamen amitteres ob contritionis defectum. Sic expresse tradit Aegid. de Coninch. q. 64. art. 6. dub. 2. concl. 2.

2. Secundò dicendum est ob grauem tui vel alterius necessitatem, vel utilitatem optime potes petere sacramenti administrationem ab eo, quem scis in peccato ministraturum, siue parochus sit, siue non, siue paratus existat, siue non existat. Sic D. Thom. q. 64. art. 6. ad 2. Coninch. ibi dub. 2. concl. 1. n. 43. Valent. 1. 4. disp. 3. q. 5. pun. 3. Sanc. li. 7. de matr. di. 9. n. 8. Suar. 3. p. di. 18. sect. 2. vers. sed quæres, & disp. 72. sect. 4. in fine. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. pun. 5. n. 1. Ratio est, quia tu rem licitam & honestam petis, scilicet Sacramenti administrationem, quam minister & potest & debet tibi prestare. Quod si non præster eius malitiæ, & non tuæ petitioni tribuendum est. Hac enim de causa tibi licitum est mutuum ab usurario, & iuramentum à iuratore falso, vel per falsos Deos expostulare, quia quantum est ex te rem licitam & honestam petis.

3. Terriò dicendum est secus si graui necessitate, vel utilitate tui, vel alterius ne quis à Sacerdote etiam parochus, vel

aliàs parato sacramenti administrationem peteret, si moraliter tibi constet malè administraturum. Tum ob charitatem proximi, qua teneris peccatum illius impedire, si commodè possis, tum præcipue ne diuinus honor, & sacramento reuerentia debita lædatur. Sic Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 6. Suarez. disp. 18. sect. 2. circa finem. Aegid. de Coninch. qu. 64. art. 6. dub. 2. n. 43. Bonac. disp. 1. de sacram. q. 6. pun. 5. n. 2. Colligiturque aperte ex cap. Sciscitantibus 15. q. 8. vbi Nicolaus Papa decidit ab adultero posse communionem percipi, donec Episcopi sententia priuatus sit.

P V N C T U M X V I.

De numero & ordine Sacramentorum, & ritibus seruandis in eorum administratione.

1. Solum sunt septem sacramenta.
2. Ratione predicta veritas probatur.
3. Qui ordo seruandus est in eorum numeratione.
4. Ritus essentialia sunt à Christo instituti, accidentales ab Ecclesia, qui si communes sint, nequit priuatus Episcopus mutare.
5. Gratia est peccatum per se loquendo non seruare predictos ritus ab Ecclesia prescriptos in sacramentorum administratione.

1. **V**eritas catholica est septem esse sacramenta nec plura, nec pauciora. Bie definitum est à Concilio Florent. in Decreto Eugen. 4. & à Trid. sess. 7. can. 1. & colligitur ex cap. ad abolendam de hæreticis: vbi tanquam hæretici damnantur, qui aliter de sacramentis sentiunt, quam Ecclesia Romana. Constat autem Ecclesiam Romanam septem tantum sacramenta approbare, non sunt igitur asserenda plura, nec pauciora. Neque huic veritati obstare videntur opinioniones asserentes in Eucharistia sacramentum corporis à sacramento sanguinis distinctum esse. Et in Sacram. Ordinis, ordines maiores inter se, & à minoribus ordinibus specie differre, quia Ecclesia solum definiuit non esse plura sacramenta, quam septem. Plura inquam, quæ in prædicto numero non contineantur. Nam esto sacramentum Ordinis plures ordines inter se distinctos contineat, omnes tamen vnicum sacramentum Ordinis saltem in genere constituunt, tamen sub eo plura sacramenta specie infima distincta contineantur. Neque item obstat, quod aliqui Patres mentionem sacramentorum facientes aliqua ex eis, & non omnia numerent, quia non eo ipso negant. Neque denique obstat, quod lotionem pedum à Christo Domino factam sacramentum appellent, sicuti appellauit Ambros. lib. 3. de sacram. cap. 1. & Bern. serm. in Cena Domini, quia sacramentum usurpant non proprie, & strictè pro signo sanctificante, & peccata venialia remittente, sed improprie, & secundum latam significationem pro signo denotante ipsos etiam iustos, & baptismum sanctificatos indigere noua lotionem pro peccatis venialibus denud commissis. Vide Nauar. sum. cap. 22. n. 2. & 5. & cap. Nouit. de iudiciis, notab. 3. n. 92. Bellarm. 2. p. lib. 1. cap. 5. Henric. lib. 1. cap. 3. §. 1. Sayr. de sacram. lib. 2. cap. 1. q. unica. & cap. 2. art. 1. & 2. Suar. 1. 3. in 3. p. disp. 12. sect. 1. Valq. q. 64. disput. 135. n. 1. & seq. & q. 65. disp. 139. c. 1. & 2. Aegid. de Coninch. q. 64. art. 1. dub. 1. & q. 65. art. 1. n. 4. & alij.

4. Ratio huius veritatis est institutio Christi. Congruentia optime traditur à D. Thom. q. 65. art. 1. quia his sacramentis integrè perficitur homo tam quoad se, quam in ordine ad communitatem. Quinque enim sacramentis Baptismo scilicet, Confirmatione, Eucharistia, Pœnitentia & Extrema Vnctione perficitur in se; Ordine vero, & Matrimonio quoad populum. Baptismo namque spiritualiter nascimur, & in Christo regeneramur. Iuxta illud Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnū Dei. & ad Titum. 3. per lauacrum regenerationis, & Confirmatione crescimus, & roboramur in vita per baptismum accepta in cuius sacramenti susceptione tempore nascentis Ecclesiae Spiritus sanctus visibiliter communicabatur, ut habetur Actorum 8. n. 17. & cap. 19. n. 6. Eucharistia nutrimur in hac spirituali vita, & contra insidias inimici robur accipimus, & Christo nostro capiti vnimur. Nā ut dicitur Ioan. 6. Qui manducat me viuet propter me. Quia tamen ab hac spirituali vita ob malitiam nostram solemus deficere, Christus Dominus, ne ob defectum remedij periremus, Sacramentū Pœnitentiæ instituit, quo possumus ad vitam reuocari obrenta peccatorū remissione secundum illud Ioan. 20. Quorum remiseritis peccata remittentur eis, &c. Deniq; instituit Extremam Vnctionē tū in remedium infirmitatum, quæ ex peccato commisso relinquuntur, tum in adiutorium contra luctum, & specialem pugnam, quam cum demone in mortis articulo solemus habere, sicuti colligitur ex epistola Iacobi cap. 5. Hæc quinque sacramenta, ut ex dictis constat ad priuatam cuiusq; utilitatem, & perfectionem sunt per se instituta. Alia duo sacramenta Ordinis, & Matrimo-

Matrimonij ad perfectionem totius populi Christiani. Ordine namque constituuntur ministri, & dispensatores sacramentorum Pastores, & Doctores. Ideoque Paul. 1. ad Timoth. 4. dixit. Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam cum impositione manuum presbyterij, & ad Hebr. 7. dixit Sacerdotes non solum pro se, sed pro populo hostias offerre. Matrimonio populus Christianus per honestum, & rationi convenientem usum multiplicatur, ob cuius causam dixit Paul. ad Ephes. 5. hoc sacramentum magnum est in Christo, & Ecclesia.

3. Quoad ordinem verò horum sacramentorum ferè omnes Doctores approbant assignatum à D. Thom. q. 65. art. 2. & Concilium Trident. sess. 7. can. 1. autoritate firmatum, nempe ut baptismus sit primum sacramentum in ordine, non quia cæteris omnibus nobilior sit, sed quia ad vitam spiritualem concedendam est institutum, & cum vita sit fundamentum totius esse, sacramentum institutum ad hanc vitam communicandam totius ædificij spiritualis fundamentum est, & idem in ordine primum. At quia recenter nati indigent speciali robore, & auxilio ne deficient, Sacramentum Confirmationis, quo roborantur secundum locum obtinet. Tertium obtinet Eucharistia, eo quod sit speciale vitæ spiritualis nutrimentum. Quartus locus conceditur Pœnitentiæ, quia restituit vitam spiritualem roboratam, & nutritam, si fortè amitti contingat. Extrema-Vnctio quintum habet locum, quia mundat nos à peccatorum reliquiis, quæ per pœnitentiam ob nostram negligentiam, vel ignorantiam sufficienter purgatæ non sunt. Sexto, & septimo loco subsequuntur sacramenta Ordinis, & Matrimonij, quibus in Ordine ad totam communitatem perficimur. Nam Ordine accipimus potestatem regendi multitudinem & exercendi actus publicos. Matrimonio propagamus naturam contra continuum morie introductum defectum. Quod verò prædictus Ordo sit rectè assignatus colligitur apertè tum ex dictis, tum ex ratione, quam D. Thom. q. 65. art. 2. subiungit. Priora (inquit) sunt, quæ singulos in se perficiunt in Ordine ad alios, ideoque sacramenta Ordinis; & Matrimonij postremum locum obtinent, reliqua priorum. Matrimonium post Ordinem, quia minus perfectum est, utpotè quod minus participat rationem spiritualis vitæ, ad quam sacramenta ordinatur. Interea verò quæ ad perfectionem priuatam cuiusque ordinantur (inquit D. Thom.) priora debent esse, quæ per se vitam communicant, & perficiunt, quam quæ obstacula remouent, ideoque priora sunt, Baptismus, Confirmatio, & Eucharistia; quibus vita conceditur, & perficitur, quam Pœnitentia, & Extrema-Vnctio, quibus vita læsa reparatur. Ex quibus omnibus constat prædictum Ordinem desumptum ex fine ipsorum sacramentorum, tum ex necessario, vel conuenienti illorum usu. Nam si ex eorum dignitate ordo esset instituendus primum locum Eucharistia obrinere de-

bebat, utpotè omnium sacramentorum perfectissimum. Tum quia continet Christum. Tum quia ad ipsum reliqua sacramenta referuntur. Tunc quia in ipso consummantur, ut latius explicauit D. Thom. q. 65. art. 3. Secundus locus concedendus erat Ordini Tertius Confirmationi. Quartus Baptismo Quintus Pœnitentiæ Sextus Extrema-Vnctioni. Septimus Matrimonio.

4. Prædicta sacramenta suos ritus habent tum ex institutione Christi, tum ex institutione Ecclesiæ, quibus administrantur. Sed ex his ritibus aliqui sunt essentielles, alij accidentales, essentielles sunt qui sacramentum constituunt, quibusque deficientibus materia, vel forma sacramenti deficit, & hi à Christo Domino sunt instituti. Accidentales sunt, qui non ad essentiam sacramenti, sed ad eius ornatum decorum, & conuenientem usum pertinent. Qui ritus alij sunt communes toti Ecclesiæ, alij singulares cuiusdam Episcopatus: nulli tamen sunt à Christo Domino præscripti, esto Ecclesia ad eius imitationem, & exemplum aliquos præscripsit, ut rectè probat Suar. 3. p. q. 65. art. 4. disp. 15. sect. 3. concl. 1. Ritus essentielles nullus Episcopus, imo nec summus Pontifex etiam in Concilio generali mutare potest; quia Ecclesiæ à Christo Domino relicta potestas Sacramenta mutandi, ut tradunt omnes. At ritus accidentales etiam toti Ecclesiæ communes potest summus Pontifex pro varietate temporum, & circumstantiarum quosdam de nouo instituere, & antiquos abrogare, quia horum obseruatio ex Ecclesiæ institutione habetur. Priuati verò Episcopi nequaquam possunt ritus vniuersali Ecclesiæ communes abrogare, vel aliquo modo mutare, quia sunt à superiori potestate, scilicet vniuersali Ecclesiæ Pastore instituti. Eaque de causa Concil. Trident. sess. 7. can. 13. definiuit anathema esse dicentem receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in solemnâ sacramentorum administratione adhiberi consuetos aut contemni, aut sine peccato à ministris pro libito omitti, aut in nouos alios per quemcumque Ecclesiarum Pastorem mutari posse. Sic Henring. lib. 1. de Sacram. c. 21. n. 4. Aegid. de Coninc. q. 66. n. 99. & q. 71. n. 3. Bonac. disp. 1. q. ult. pun. vn. in fin. Suar. disp. 15. sect. 3. circa finem.

5. Ex quo fit per se peccatum mortale esse non seruare præscriptas caeremonias, ritum, & ordinem præscriptum ab Ecclesia in sacramentorum administratione, quia vltu, consuetudine, & Conciliorum decretis, & Doctorum autoritate constat horum obseruationem præceptam esse sicuti probauimus loquentes de singulis Sacramentis, Aliquando tamen contingit solum veniale esse, si mutatio prudentis iudicio leuis esse iudicetur. Sic Suar. disput. 16. sect. 2. circa finem. Valen. tom. 4. disp. 3. qu. 1. punct. 4. Henric. lib. 1. cap. 11. n. 4. Bonac. disp. 1. de Sacram. qu. ult. punct. vnico, num. 4. & alij communiter.

TRACTATUS XIX.

ET

DISPUTATIO VNICA, DE SACRAMENTO BAPTISMI.

EXPLICATIS in supradicto Tractatu iis, quæ omnibus Sacramentis communia sunt singulorum sacramentorum explicationem aggredimur, incipientes à Baptismo utpotè ianua reliquorum, & vitæ spiritualis fonte, ac radice.

PUNCTVM I.

De Baptismi nomine, eiusque definitione.

1. *Expenditur nomen baptismi.*
2. *Definitio baptismi explicatur.*

1. **H**Oc Sacramentum, quo à peccato originali mundamur, & in domesticos Christi sigillamur, vniuersi Patres, & Doctores baptismum appellant, eò quòd per immersionem, vel affusionem aquæ præstetur. Baptismi namque vox Latine idem est quod immersio, vel intinctio teste Ambrosio. *Calepino verbo Baptismus.* Ob varios tamen sacramenti effectus aliis etiam nominibus hoc Sacramentum Patres nominauerunt, ut videre est apud D. Thom. q. 66. art. 1. ad 1. Bellarmin. lib. 3. de sacrament. cap. 1. Suar. q. 66. art. 1. in comment. Vasqu. disp. 140. cap. 1. Præcipua sunt esse sacramentum regenerationis, fidei, doni, seu gratiæ, vñctionis, illuminationis, indumenti, & sigilli. His vtitur Gregor. Nazianzen. orat. 40. in sanctum Baptisma non longe à principio. Chrysost. homil. ad baptizandos, tom. 5. Tertullian. lib. de Baptismo. Basil. in exhortat. de baptizandis. Cyril. Catech. 3. c. 17. Clem. Alexandr. lib. 1. pedagogia, c. 6. Ambros. lib. 2. de sacr. in fine, c. lib. 3. in prin. & alij Patres. Dicitur sacramentum regenerationis, quia eo denuò nascimur & regeneramur. Iuxta illud Ioan. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Fidei Sacramentum appellatur, quia in eo fit prima, & solènis fidei professio. Gratia seu doni, quia in eo gratia prima absque vilo nostro merito liberalissimè confertur, integræque peccatorum quoad culpam, & poenam remissio. Vñctionis, quia Spiritus sancti gratia vngimur participes regni, & sacerdotij Christi. Illuminationis, quia fide accepta in cognitionem Dei illuminamur. Indumenti, quia nuditas per peccatum contracta gratia huius sacramenti tollitur. Sigilli, quia in oues Christi primo sigillamur. Insuper solet vocari Circumcisio Christi non manufacta, ad Coloss. 2. quia loco corporalis circumcisionis antiquæ hæc spiritualis circumcisio successit. Deinde appellatur, crux & sepultura. Ad Roman. 6. quia baptismo vetus homo moritur, & quasi sepelitur, novumque induimus, qui secundum Deum creatus est. Denique dicitur principium & ianua sacramentorum, qui eo redditur baptizatus aptus ad reliqua sacramenta suscipienda.

2. Baptismi nomine explicato. Doctores sequentes Mag. in 4. dist. 3. definiunt, ut sit ablutio corporis exterior facta sub præscripta forma verborum. Cui definitioni ut recta sit, subintelligi debet cum debita intentione. Nam stare optimè potest ablutio corporis sub forma verborum pro baptismo præscripta, non tamen fieri Baptismum, eo quod deficiat legitima intentio. Hac enim ratione si aliquem ablueres proferens baptismi formam præscriptam absque intentione illum regenerandi, sed animo tantum representandi quod ab Ecclesia Catholica sit, baptismum non conficeres. Benè tamen posses ludens & representans Ecclesiæ Baptismum aliquem

baptizare, si animo regenerandi ablueres sub præscripta forma baptismi. Qualiter Athanasio contigit, qui etsi ludens, & representans Ecclesiæ baptismum, quia tamen verum animum, & intentionem faciendi quod Ecclesia faciebat, habuit, verum baptismum pluribus non baptizatis contulit. Sicut testatur Ruffin. lib. 1. histor. cap. 14. Sozomen. lib. 2. cap. 16. & refertur in cap. Spiritus sanctus, 1. q. 1. Est ergo baptismi definitio non solum ablutio corporis sub præscripta verborum forma, sed cum debita intentione facta. Quapropter Catechismus Romanus, 2. p. c. 2. dixit. Baptismus est sacramentum regenerationis per aquam in verbo vitæ. Sacramentum constituit loco generis, regenerationis per aquam in verbo vitæ loco differentie. Nam baptismus differt à reliquis sacramentis, eo quòd diuersam habeat materiam, & formam physicam, diuersamque significationem. Habet namque pro materia aquam non vtrumque, sed corpus lauantem; pro forma physica verba à Christo Domino instituta, quæ verba comparata ad abluionem, quia eam determinant, sunt forma. At quia ex prolato illorum verborum & ex abluione cum intentione regenerandi baptizatum integra significatio sacramenti confurgit, ea de causa ablutio, & prolatio verborum habent se ut materia sacramenti, significatio vero ut forma, quæ vilo verbo regenerationis indicata est à Catechismo Romano. Hoc enim sacramento Christo regeneramur, quia eius virtute primam spiritualement vitam consequimur. Sic explicat Suar. Baptismi definitionem 3. p. q. 66. art. 1. in comment. iunctis iis quæ dixerat. disp. 2. sect. 1. Egid. de Coninch. ibi Vasqu. disp. 140. c. 1. m. 2. Bonac. disp. 2. de baptismo. q. 2. p. 1. m. 1.

PUNCTVM II.

De tempore, quo hoc Sacramentum institutum est, & de differentia eius à Ioannis baptismo.

1. *Fuisse à Christo hoc sacramentum institutum post resurrectionem qui defendant, & qualiter probent.*
2. *Ante mortem eius fuit hoc sacramentum institutum.*
3. *Satisfit oppositis rationibus num. 1. relatis.*
4. *Quo die fuerit institutum, hoc sacramentum? Incertum est. Plures censent post plures dies à Ioannis baptismo.*
5. *Probabilius est eo die, quo fuit Christus à Ioanne baptizatus baptismum instituisse.*
6. *Fuit satis fundamentis n. 4. adductis.*
7. *Qualiter baptismus à Christo institutus differat à Ioannis baptismo.*

1. **Q**Uod ad institutionem huius sacramenti attinet, fide tenendum est esse à Christo Domino institutum, sicuti de omnibus sacramentis definit. Trid. sess. 7. can. 1. Quo autem tempore institutum sit, non ita certum est. Nam aliqui grauissimi doctores docent fuisse institutum post resurrectionem, cum Apostolis dixit. Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti; sic docuit expressè

pressè Tertullian. lib. de baptismo. cap. 11. n. 86. Rupert. lib. 4. in Ioann. c. 3. Chrysost. hom. 28. in Ioann. Theophylact. Ioann. 3. in illa verba: Post hæc venit Iesus. Leo. 1. in epistola. 4. decretali ad uniuersos Episcopos Sicilia. cap. 1. & satis indicat D. Thom. q. 7. 3. art. 5. ad 4. in priori solut. & probabilem reputat Canus lib. 6. de locis c. 5. §. quarto si longiorem. Mouentur primò, quia nulli legitur Dominum formam baptismi expressisse, neque vtendam designasse, nisi post resurrectionem. Imò potius Luca 10. mittens discipulos suos ad annunciandum regnum Dei, varias potestates concessit eiiciendi demonia, & curandi infirmitates, si autem baptismus institutus esset, moneret illos, sicuti post resurrectionem fecit, vt docerent gentes, & in nomine Trinitatis baptizarent. Secundò probant ex illo Ioannis 7. vbi Euangelista testatur nondum Spiritum datum esse, quia Iesus nondum erat glorificatus, hoc est, quia nondum erat mortuus, & resuscitatus. Si autem baptismus, quo Spiritus sanctus confertur, esset ante Christi passionem, & eius gloriosam resurrectionem institutus, Spiritus sanctus datus esset. Signum ergo est baptismum institutum non fuisse. Tertiò probant, quia Ioann. cap. 4. initio expressit Christum Dominum non per se, sed per discipulos baptizasse, cuius expressionis nulla excogitari rationabilis causa potest, nisi quia eius discipuli baptizabant Ioannis baptismo, cuius usus Christum non decebat. Tandem, quia baptismus habet ex se ianuam regni cælestis aperire. At hæc aperta non est, quousque Christus Dominus morte sua integrè satisfecit nostrorum peccatorum debito. Ergo ante hanc plenam satisfactionem non fuit institutus.

2. Cæterum tenendum est cum communi, longèque probabiliori sententia Christum Dominum ante mortem suam baptismum instituisse: sic docuit Cyrill. lib. 2. in Ioann. c. 7. Nazianzen. orat. 39. August. variis in locis, præcipue tract. 13. & 15. in Ioann. cap. 57. D. Thom. q. 66. art. 2. Magist. in 4. d. 3. & pluribus relatis firmiter Suar. disp. 19. sect. 1. concl. 1. Vasq. disp. 140. cap. 3. Aegid. de Coninch. q. 66. art. 2. Bonac. disp. 2. de baptismo q. 2. pun. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 2. n. Probat, quia ante passionem Christi Domini eius discipuli baptizabant, vt expressè habetur Ioann. 4. ibi audierunt Pharisei, quòd Iesus plures discipulos facit, & baptizat, quàm Ioannes, quamquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius. At non est credibile eos baptizare baptismo Ioannis, neque alio baptismo. ab eo, qui nunc est. Ergo baptismus ante passionem Christi fuit institutus. Minorem, in qua est difficultas, sic probò. Et in primis, quod discipuli Christi non baptizarent baptismio Ioannis videretur manifestum. Tum quia nõ diceretur Christus mediis illis baptizare, sed potius Ioannes, cuius erat baptismus. Tum quia discipuli Ioannis non conquererentur, quod Christi discipuli baptizarent, si baptismio Ioannis vterentur, imò potius gaudere deberent, quod sui magistri baptismus à Christo, eiusque discipulis approbaretur. Tum denique, quia ipse Ioannes dixit se baptizare in aqua, Christum Dominum baptizaturum in Spiritu sancto Ioann. 1. & Matth. 3. ob quam causam plures ad Christum baptizandi concurrerant. Quod verò discipuli Christi non baptizarent alio baptismo ab eo, qui nunc est, inde probatur, quia ex scriptura constat Christum Dominum, eiusque discipulos baptizasse in Spiritu sancto, & igni, hoc est baptismio conferente Spiritum sanctum, animum inflammante, & tanquam ignis à rubigine peccatorum purgante. Ioann. 1. Matth. 3. nec de alio baptismo constat, nec Christum, eiusque discipulos decebat. Sed baptismus, vi cuius Spiritus sanctus per gratiam, & charitatem communicatur, est baptismus, qui nunc est in Ecclesia. Ergo nullo alio Christus Dominus, eiusque discipuli vbi fuerunt. Secundò probò, quia ante passionem Christi institutum est Eucharistia sacramentum, & discipulis ministratum, ipsique discipuli ordinibus initiati sunt. At non est credendum prius Eucharistiam participasse, & ordinis sacramentum recepisse, quàm baptismum, cum baptismus omnium sacramentorum ianua sit, & initium. Fingere autem Christum Dominum in hac parte dispensasse, & sacramentorum dispositionem mutasse incongruum est, cum nulla sit huius fictionis necessitas, nec fundamentum. Adde plures Patres testari Christum Dominum suis manibus aliquos baptizasse, nam baptizasse Petrum testatur Nicephor. lib. 2. historia, cap. 3. & Nazianzen. orat. 39. Beatam Virginem, & verumque, & Theophil. in cap. 3. Ioann. imò noster doctissimus Maldonat. Ioann. 3. quem sequitur Vasq. q. 66. art. 2. disp. 140. cap. 5. affirmat Christum Dominum suis manibus plures baptizasse, tamen non frequenter; frequenter enim per discipulos faciebat. Sic explicant locum Ioann. 4. vbi dicitur Christum non baptizasse, sed discipulos eius, cum tamen Ioann. 3. dixisset Christum baptizasse; vt sit sensus Christum non baptizasse frequenter, bene tamen aliquoties, sed raro.

3. Ex his facile est rationibus oppositis satisfacere. Ad primam nego nullibi esse indicatam à Christo Domino ante suam passionem formam baptismi: satis enim indicata fuit, cum à Ioanne fuit baptizatus, & præcipue cum eius Apostoli baptizarent baptismio à Ioanne prænunciato, quo Spiritus

sanctus communicaretur. Neque enim credendum est Apostolos sub alia forma, quàm Trinitatis baptismum ministrasse, aliàs diuersum sacramentum esset, præcipue cum mysterium sanctissimæ Trinitatis sæpe Christus Dominus declarauerit, & ad communicandam hominibus illius noticiam carnem assumpserit. Fateor tamen post suam resurrectionem illud mysterium sub verbis expressis proposuisse, & solemniter publicasse, non quia discipuli illud ignorarent, cum plene iam essent instructi Spiritu sancto, sed vt omnibus constaret ab eo tempore baptismum sub nomine Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus sancti collatum medium esse ad salutem necessarium, illiusque mysterij noticiam omnes habere debere. Quod verò Luca 10. mentionem non fecerit baptismi, cum discipulos ad prædicandum misit, ideo fuit, quia paulo ante data fuerat discipulis baptizandi potestas, ac proinde opus non erat eam repetere. Deinde quia non passim omnes baptizandi erant, sed qui in Christum crederent, quos sciebat ante eius mortem non ita plures futuros esse. Ad secundum ex illo Ioann. 7. respondeo Spiritum sanctum visibili forma, & abundantiori non esse datum, quia Iesus glorificatus non erat. At datus erat inuisibiliter; aliàs Magdalenæ remissa essent peccata; neque Eucharistia conferens gratiam instituta. Ad tertium, ex illo Ioann. 4. satisfactum est in probatione nostræ conclusionis. Ad vltimum concedo ianuam regni cælestis apertam non esse ante Christi passionem, & gloriosam resurrectionem, quia vsque ad illud tempus nostrorum peccatorum debitum secundum diuinam ordinationem non erat integrè persolutum. Sed non inde infertur baptismum institutum non esse efficax ad gratiam communicandam. Nam illam ante passionem communicabat tum ob merita infinita Christi Domini, quæ illius institutionem præcesserant. Tum ob merita futura sue passionis. Et licet illa gratia non illico baptizatum morientem perduceret ad regna cælorum, hoc non proueniebat ex defectu gratiæ, & baptismi, sed ex eo quod diuina ordinatione statutum erat nemini regnum cælorum aperiri debere, quousque Christus Dominus plenè, & integrè debitum humanæ naturæ persolueret.

4. Sed quò die ante mortem Christi fuerit baptismus institutus, incertissimum est. Plures doctores censent non fuisse institutum eo tempore, quo Christus Dominus fuit à Ioanne baptista baptizatus, sed post aliquos dies cum discipulos collegit, & partim ipse, partim, & frequentius per suos discipulos turbas baptizauerit. Sic Scotus in 4. dist. 3. q. 4. Gabr. q. unica art. 3. dub. vlt. Barth. ab. Angelo de sac. baptismi dialogo. 2. §. 7. Aegid. de Coninch. q. 66. art. 2. n. 14. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. c. 2. n. 2. sine. nec dissentit Suar. disp. 19. sect. 2. circa finem. Mouentur, quia eo tempore, quo Christus Dominus baptismum à Ioanne suscepit, non legislatoris personam, sed potius poenitentis gessit. At institutio sacramenti baptismi ad officium legislatoris pertinet. Deinde eo tempore nondum discipulos habebat, nec prædicationem inchoarat; at non est credendum instituisse sacramentum, ante inchoatam prædicationem, & discipulorum collectionem. Non enim decebat institutionem sacramenti hominum vilitatem respicientis, & per discipulos administrandi secretam esse, sed manifestam. Præterea ex eo quòd Christus baptizatus fuerit, & ex omnibus, quæ ibi contigerunt, colligi non potest baptismi institutio, sed ad summum adumbrari, & præfigurati. Nam baptismi institutio formaliter importat, quòd Christus Dominus perpetua lege statuerit illius materiam, & formam vt signum gratiæ sanctificantis. At ex eo, quòd ipse baptizatus fuerit, non inferitur hanc legem tulisse, neque ex eo quòd Pater æternus suum esse filium publicauerit, & Spiritus sanctus in figura columbæ apparuerit, quia hæc omnia solum designant sacramenti formam, non vero constituunt; contrarietatem enim poterat, quin esset aliqua sacramenti institutio. Ergo dicendum est sacramentum baptismi non fuisse institutum tempore quo Christus fuit baptizatus. Restat ergo vt postmodum fuerit, nempe quando Christus discipulos collegit, & potestatem baptizandi turbas contulit.

5. Cæterum probabilius existimo eo die, quo Christus Dominus in Iordane baptizatus fuit sacramentum baptismi instituisse: sic docent communiter Patres Ecclesiæ, Ambros. August. Hieron. Nazianzen. Damasc. & alij apud Vasq. disp. 140. cap. 6. Suar. disput. 19. sect. 2. traduntque communiter scholastici cum D. Thom. q. 66. art. 2. & Magist. in 4. dist. 3. vbi Domin. Sotus, Ledesma, & alij, quos refert, & sequitur Vasq. dicto cap. 6. Sayrus de sacram. lib. 2. c. 2. q. 3. art. 1. Bonac. disp. 2. de baptismo q. 2. pun. 1. n. 2. Mouet quia sæpe Patres, & doctores, quos plena manu refert Vasq. 3. p. q. 66. art. 2. disp. 140. cap. 6. post. initium dicunt Christum Dominum suo baptismo aquas Iordanis, & in ipso reliquis omnes sanctificasse, & consecrassè. At si tunc solum baptismus esset promissus, & adumbratus, incongruè dicerentur aquæ sanctificatæ, & consecratæ, illique nostra peccata mundari, sed deberent dici sanctificandæ, & consecrandæ, nostræque peccata illis mundanda, sicuti ex promissione Petro facta de potestate clauium, Matth. 16. non dicitur Petrus Christus Vicarius consecratus, & sanctificatus;

sed suo tempore consecrandus, & sanctificandus. Adde ex solo baptismo Ioannis, & promissione ab eo facta de baptismo Christi futuro dici possent aquæ consecrata, & sanctificata, sicuti dicuntur Christo baptizato, si Christus Dominus eo tempore baptismum non instituit, sed solum promisit, & præfiguravit, quia baptismus Ioannis etiam fuit umbra, & figura baptismi à Christo instituendi, insuperque nomine Dei eius institutionem promisit. Ergo si ob solam promissionem futuri baptismi, & illius figuram dicuntur aquæ consecrata, & sanctificata, cum hanc promissionem, & umbram habeant ex baptismo Ioannis, & promissione futuri Christi baptismi, eodem modo consecrata, & sanctificata, & nostrorum peccatorum lauacrum dici debent. Quod nullo modo Patres concedunt. Signum ergo est consecrata, & sanctificata fuisse, quia eo tempore fuit baptismus institutus. Quod si dicas sanctificatas, & consecratas esse, non solum quia eo tempore baptismum Christi instituendum præsignabant, sed etiam quia Christi contactu sacra factæ fuerunt, & dignæ factæ, ut in lauacrum peccatorum nostrorum assumerentur? Obstat, quia contactu Christi non aquæ absolute, sed illæ numero aquæ Iordanis, quæ ipsum tetigerunt, essent sanctificata. At Patres Ecclesiæ affirmant baptismum Christi aquam absolute sanctificatam esse. Igitur non de sola sanctificatione per contactum, sed de sanctificatione per baptismi institutionem intelligendum est. Adde sæpè Christum Dominum in vita sua aquas tetigisse, ob cuius contactum dignæ erant, ut in lauacrum nostrorum peccatorum assumerentur, sed non obinde à sanctis Patribus sacra, & sanctificata censentur, sicuti censentur in hac occasione baptismi: Ergo ob baptismum ibi institutum.

6. Superest satisfacere fundamentis num. præcedenti adductis ex quorum solutione nostra sententia firmior existit. Ad primum concedo Christum Dominum suscipientem Ioannis baptismum personam poenitentis gessisse, at postmodum instituentem baptismum, & Ioannem insuper baptizantem personam gessisse legislatoris. Neque obstat nondum inchoasse prædicationem suam, neque discipulos collegisse. Voluit namque ab ea institutione inchoare, ut inde probaret baptismum vitæ spiritualis radicem, & fundamentum esse. Neque illa institutio secreta, & occulta fuit, sed satis publica, sicuti fuit baptismus Ioanni collatus, quem ex pluribus Patribus testatur Maldonat. in illa verba Matth. 3. sine modo, quemque sequitur Valsq. dicta disp. 140. cap. 6. circa finem n. 45. Fateor tamen ex solo baptismo Ioannis Christo colla, & mysterij Trinitatis manifestatione non satis colligi huius sacramenti institutionem. At ex autoritate Patrum affirmantium eo baptismo aquas sanctificatas, & consecratas esse in nostrorum peccatorum lauacrum optime colligi, præcipue cum paulo post discipuli Christi baptizarent non baptismum Ioannis, ut probatum est, sed Christi baptismum. Neque appareat quo tempore illius fuerit institutio.

7. Quod si inquiras discrimen nostri baptismi à baptismo Ioannis? Breuiter, & optime illud expendit Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 2. n. 3. Inquit enim: Baptismus Ioannis differt à baptismo Christi, primo in institutione; quia baptismus Ioannis non fuit institutus in sacramentum, hoc est in ceremoniam stabilem ad hominum sanctificationem, sed solum, in dispositionem, & figuram nostri baptismi, quo instituto, & promulgato cessavit. Secundò differt in forma, quia baptismus Ioannis non conferebatur sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis, sicuti noster baptismus confertur. Tertio quoad effectus, quia non conferebat gratiam sanctificantem ex opere operato, neque characterem imprimebat, quod secus in nostro baptismo contingit. Ex quo nascitur quarta differentia scilicet baptismum Ioannis insufficientem fuisse ad salutem, illoque baptizatos indiguisse Christi baptismum. Quinto differt in ministro, quia baptismus Ioannis à solo Ioanne ministrabatur, at noster baptismus à quolibet ministrari vallet. Tandem differt in necessitate, quia Ioannis baptismus nec necessitate mediij, nec fortè præcepti fuit ad salutem necessarius, secus noster.

PUNCT. III.

De materia remota baptismi.

1. Aqua naturalis apta ad abluendum est materia remota.
2. Quæ excludantur à materia baptismi.
3. Aqua inepta ad abluendum excluditur.
4. Aquam esse maris, fluminis, vel fontis frigidam, vel calidam per accidens est.
5. Vti aqua turbida, & impura ad baptismum absque graui necessitate peccatum est mortale.

1. Fides docet pro materia baptismi aquam naturalem, seu elementarem aptam ad abluendum designatam esse à Christo Domino. Sic definitum est in Concilio Latera-

nen. relato in cap. firmiter de summa Trinit. & in Concilio Florentino in decreto Eugenij 4. de Armenis, & in Trid. sess. 7. can. 2. colligiturque aperte ex illo Ioannis. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto, &c. & tradunt omnes Catholici. Ratio huius institutionis creditur esse, quia hoc Symbolum aptissimum est ad significandam animi munditiam, & ex alia parte ob eius redundantiam omnibus peruium, ut sacramentum ita necessarium facile administrari posset.

2. Hinc fit non esse materiam huius sacramenti sudorem, lac, vrinam, lachrymas, sputum, seu saliuam, aquam rosaceam, seu ex viti, aliisque herbis, & floribus expressam. Item ex sale resolutam, ceruissiam, & iusculum, si satis decocta sint, quia nec censentur, nec sunt aqua naturalis, seu elementaris, Sic docent cum D. Thom. q. 66. art. 4. ferè omnes doctores teste Valsq. disp. 141. cap. 1. circa finem. Suar. disput. 20. sect. 1. Aegid. de Coninch. q. 66. art. 4. Paulo Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 3. Bonac. disput. 2. qu. 2. punct. 3. Verum quia aliquantulum probabile est liquores ex herbis expressos, saliuam, aquam ex sale resolutam, ceruissiam, & iusculum, &c. non differre specie ab aqua elementari, non audeat Aegid. de Coninch. condemnare eum, qui supradictis in extrema necessitate vteretur, quia extrema necessitas huius sacramenti honestat vsum materię ita dubiæ.

3. Notanter dixi materiam huius sacramenti esse aquam aptam ad abluendum: quia hoc sacramentum in ablutione consistit, eaque de causa lutum, glacies, & nix nisi resoluantur, materia huius sacramenti non sunt, quia esto ab aqua elementari non differant physicè, differunt moraliter quoad vsum ob ineptitudinem, quam ad lauandum habent. Sic Aegid. de Coninch. q. 66. art. 4. n. 17. Suar. disput. 20. sect. 25. atque hinc obiter. Bonac. disput. 2. qu. 2. punct. 3. n. 6. Laym. lib. 5. tract. 2. cap. 3. concl. 2. corol. 1. & alij.

4. Quod verò aqua sit fluminis, fontis, vel maris, frigida, vel calida parum interest, imo quod per terram sulphuream, vel cineres calefactos transierit, & turbida sit, non obinde deficit à materia huius sacramenti: quia est vera aqua naturalis apta ad abluendum, esto ad bibendum apta non sit. Sic D. Thom. qu. 66. ad 4. Valsq. disput. 141. cap. 1. n. 9. Bonac. d. punct. 3. n. 6. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 3. concl. 1. in corol.

5. Aduerte tamen vti aqua impura & turbida ad baptismum conficiendum absque necessitate graui peccatum mortale esse sacrilegij; nam esto sit huius sacramenti materia certa, est tamen aliena ab usu Ecclesiæ, & contraria reuerentiæ sacramenti. Adde vti alia aqua præter aquam benedictam, quæ in fonte baptismali ad hunc effectum seruatur, peccatum graue est, ut satis colligitur ex Clement. unica de baptismo: ob necessitatem tamen urgentem cuiusvis aquæ vltus licet: sic notauit Aegid. de Coninch. qu. 66. art. 4. Reginald. lib. 27. num. 13. Hentij. lib. 2. cap. 6. Bonac. disput. 2. qu. 2. p. 3. n. 6. & alij.

PUNCTUM IV.

De materia proxima Baptismi.

1. Ablutio est materia proxima.
2. Fieri potest immersione, aspersione, vel effusione. Sed in his seruanda est diœcesana consuetudo.
3. Qualiter formam baptismi proferre debes consciens sacramentum trina immersione.
4. Minimam guttam aquæ, si minimam corporis partem tangat esse sufficientem ad sacramentum baptismi, qui defendunt, & qualiter probent.
5. Probabilius est aliquam partem corporis principem abluere debere, & non vna, sed pluribus guttis.
6. Aqua immediatè tangere debet corpus baptizati successiuo motu.
7. Satis est probabile te esse baptizatum, si lauaueris in capillis.
8. Idem dic. si lauaueris corio, seu pelle secundina circumdatus.
9. Immersione, qua quis suffocatur, baptismum non confici plures defendunt.
10. Contrarium est probabilius.
11. Rationes num. 9. adductæ dissoluntur.
12. Semper est illicita supradicta baptismi ministratio.
13. Non est secunda mater etiam proximè moritura, ut infans baptizetur.
14. Bene poteris ministrare baptismum infanti, esto cognoscas inde mortem accelerandam aliquantulum esse.

1. S Vperiori puncto dixi materiam remotam esse aquam, ut indicarem aliam esse proximam, scilicet ablutionem per ipsam, iuxta illud ad Ephes. 5. mundans lauacro aquæ & Matth. vlt baptizantes eos, id est lauantes. Ratio est manifesta. Nam illa est proxima, & immediata sacramenti materia, quæ per formam illius determinatur; at forma sacramenti baptismi non aquam secundum se, sed aquæ vsum, scilicet abluentem determinat. Id enim significat verbum baptizo

primo, quod latine est ablus, seu lauo. Sic ferè omnes doctores. 2. Hæc ablutio, quæ in contactu successiuo aquæ ad corpus baptizati consistit, fieri potest per immersionem corporis in aquam, vel per asperisionem, seu effusionem aquæ in corpus, quomodocumque hoc fiat, verum sacramentum conficitur, quia verè quis ablatus censetur. Vt tamen licitè ministraretur seruanda est Ecclesiæ diœcesanæ consuetudo: nam in aliquibus Ecclesiis adest consuetudo baptizandi per immersionem, in aliis per effusionem. Non tamen caret probabilitate peccatum mortale non esse, sed veniale tantum vti effusione aquæ in conficiendo baptismate, tamen si consuetudo sit, vt per immersionem conficiatur, quia postquam cessauit præceptum trinae mersionis, censetur mutatio leuis nec aliena ab vñu Romanæ Ecclesiæ, maxime in adultorum baptismo. Sic docuit Sorus in 4. disp. 10. q. vn. art. 8. conclus. 3. Bartholom. ab Angelo de Sacram. baptismi dialogo. §. 2. 92. Valent. t. 4. disp. 1. q. 1. pun. 2. col. 4. Notandum verò est tempore nascantis Ecclesiæ confici hoc sacramentum trina mersione, vt ex multis comprobat Vasq. q. 66. art. 8. disp. 145. cap. 1. tum vt expressè triduana sepultura Christi Domini significaretur. Tum vt mysterium Trinitatis non solum verbis, sed factò exprimeretur, Tum præcipuè, contra errorem Eunomitarum, aliorumque hæreticorum affirmantium debere vnica mersione fieri in nomine Christi, exclusa Trinitatis inuocatione. At huius trinae mersionis vñus non tanquam ritus essentialis & à Christo institutus, sed tanquam ab Apostolis emanans præscriptus erat, eaque de causâ Pelagius Papa relatus in cap. multi sunt de consecrat. disp. 4. Dixit esse Euangelicum præceptum trina vti mersione, id est præceptum Euangelio conforme & can. Apost. 49. deponitur qui aliter baptizauerit. Sed iam hoc præceptum cessante errore Eunomitarum abolitum est; pluribus enim in locis vnica tantum mersione conficitur baptismus, vt constat ex Gregori. Papa relato in cap. de trina de consecrat. disp. 4. & ex Concilio Tolet. 4. cap. 5. & sic licitè fieri potest. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 8. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 3. q. 3. in fine.

3. Quod si aliquis conficiens baptismum trina mersione intentionem haberet non conficiendi sacramentum, quousque trina mersio perficeretur, oporteret vsque ad illud tempus formæ prolationem differri. Nam si ante secundam, vel tertiam mersionem formam integrè proferret cum intentione conficiendi sacramentum, sine dubio conficeret, quia de essentia baptismi non est trina mersio, sed ablutio, quæ vnica mersione perficitur. Quod si expresse veller non conficere sacramentum vnica mersione, sed triplici (quod de nemine) credendum est,) sacramentum non perficeretur, quousque trina mersio perfecta esset, non quidem ex defectu materiæ, & formæ, sed ex defectu intentionis: sic pluribus firmat Bonac. disp. 2. q. 2. p. 3. in fine.

4. Difficultas est qualis debeat esse mersio, seu aquæ infusio, vt baptismus perfici censetur? Qua in re certissimum est eam mersionem, seu affusionem aquæ in corpus baptizati sufficientem, & necessariam esse, quæ sufficit, vt quis ablatus dicatur. Sed qualiter hæc sit? non constat inter doctores. Plures non infimæ notæ censent ex parte aquæ minimam guttam aquæ sufficientem esse, si successiuo motu corpus tangat, quia vera est ablutio. Ex parte baptizati minimam illius partem sufficere, quia eo ipso abluatur. Sic docent alii relatis Henriq. lib. 2. c. 7. n. 2. & c. 21. n. 4. Vasq. disp. 145. c. 4.

5. Nihilominus probabilius est requiri baptismum fieri in aliqua parte corporis principe. v. g. in capite, pectore, scapulis, brachijs, aut pede; factum verò in digitis, vel in sola manu insufficientem esse: sic pluribus relatis firmat Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 3. n. 24. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 3. concl. 2. corol. 3. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 7. dub. 2. Tolet. lib. 2. c. 18. n. 8. Ratio est, quia iuxta communem modum loquendi non dicitur quis lotus ex eo quod digitus tantum abluatur, tamen si vulneratus dicatur, esto in digito tantum vulnus acceperit. Verum est tamen baptismum ministrandum esse infanti ex vtero matris egredienti in manu vel digito, si in alia parte corporis ministrari non potest, ob periculum moriendi absque baptismo, quia saltem est probabile baptismum in ea parte corporis factum validum esse, repetendus tamen postea est sub conditione.

Deinde probabilius censeo vniam, vel duas aquæ guttas corpus tangentes etiam successiuo motu insufficientes esse ad baptismum conficiendum, quia ex illis solum aspersus, & aqua tactus, sed non lotus diceris secundum vsitatum loquendi modum. Sic Tolet. Bonac. Paul. Laymann. Ægid. de Coninch. locis citatis.

6. Illud indubitatum est debere aquam siue in minima, siue in magna quantitate corpus baptizati immediatè tangere contactu successiuo, quia alias propriè lotus dici non posset. Vnde non est baptismus, si vestibus, corio, vel vtre contextus absque carnis penetratione aqua perfundaris, quia propriè non tus, sed tue vestes, & indumentum aqua perfunduntur. Sic. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 3. num. 22. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 3. concl. 1. corol. 1.

7. An verò si lauaris in capillis, censearis absolutè lotus, & baptismus confectus? Variant doctores. Bonac. loco citato negat ex communi sententia; quia capilli non sunt partes hominis, sed illius excrementum, neque animo rationali viuificati. Non igitur ex eorum lotionem lotus dici potest, & animus rationalis sanctificatus. Nihilominus contrarium est satis probabile, quia capilli dum corpori adherent censendi sunt partes hominis illum ornantes: & ita tradit Vasq. disp. 145. cap. 4. n. 31. Ægid. de Coninch. q. 69. art. 7. dub. 2. n. 77. Tolet. lib. 2. cap. 18. n. 10. Valent. t. 4. disp. 4. q. 5. pun. 2. vers. sexto sequitur, & alij, quos refert Bonacina supra. n. 22.

8. Idem quod dictum est de baptismo facto in capillis, dicendum est de baptismo illius, qui receniter natus est, & pelle secundina circumdatus, quia dum hæc pellis corpori adheret, censetur pars hominis esse, ac proinde sufficiens, vt eius lotionem homo lotus esse dicatur. Sic Vasq. & Ægid. supra. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 3. q. 2. Nunquam tamen extra necessitatem licet tibi sic ministrare baptismum, quia nunquam extra necessitatè potes vti materia dubia, cum certam sumere possis, baptismusque cessante necessitate est omnino sub conditione repetendus, vt est compertum apud omnes.

9. Superest discutienda illa questio an in ea immersione, qua suffocatur infans, baptismus confici possit? Negant Scotus in 4. disp. 5. q. 3. Siluest. verbo baptismus. 4. n. 8. Tabiena s. n. 7. Armilla n. 29. Tolet. lib. 2. c. 18. n. 9. Sorus in 4. disp. 3. art. 8. q. vnica proposuit. 2. & alij plures. Mouentur primò, quia ea immersio non est vera ablutio, de cuius ratione esse videtur, vt in aquam immersum ex aqua educas. Secundò quia solum significat Christi mortem, non eius resurrectionem, cum tamen baptismus vtriusque significatio competat. Tertio illa immersio potius est occisio, quam viuificatio: non igitur est sufficiens baptismi materia.

10. Cæterum eam mersionem sufficientem esse ad baptismum tenendum est vt probabilius cum Panormit. in cap. non vt appones n. 4. de Baptismo. Valen. t. 4. disp. 4. q. 1. p. 2. vers. septimo sequitur. Vasq. disp. 145. cap. 3. n. 19. Coninch. q. 66. art. 7. dub. 1. n. 68. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 3. n. 27. Suar. disp. 20. sect. 3. vers. quapropter, Paulo Laymann. lib. 5. tract. 2. c. 3. q. 4. & alij apud ipsos. Ratio est, quia lauari, & mundari potes supradicta mersione, antequam ex aqua educaris, & moriaris. Ergo educationis priuatio, & suffocatio lotionem non impedit. Ergo nec impedit baptismum, qui in lotionem sub præscripta verborum forma consistit. Antecedens probo, quia ea mersione te aqua tangit successiuo motu de se sufficiente ad sordes corporis mundandas. Ergo est vera lotio. Et confirmo. Si minister cum conficit baptismum se in flumen proiciendo voluntatem haberet ex aqua educendi, nullus negaret eam mersionem esse veram lotionem ad baptismum sufficientem, tamen si casu contingeret, vt ex eius manibus lapsus submergatis, vt bene ipsemet Sorus pro contraria sententia relatus concedit; sed intentio educationis mersionem non immutat: Ergo si vno casu vera lotio sufficiens ad baptismum, etiam in alio debet esse. Confirmo secundò, si animo tum baptizandi, tum occidendi infantem aqua feruenti perfundas, absque dubio baptismum conficis: quia occisio lotioni non obstat. Ergo similiter suffocatio lotioni factæ per immersionem non obstat.

11. Neque rationes contrariæ vrgent. Ad primam constat ex probatione nostræ sententiæ: negamus enim educationem pertinere ad essentiam abluionis, tamen si communiter educio cum mersione coniuncta sit. Ad secundam concedo baptismum significare Christi mortem, eiusque resurrectionem, quatenus baptizatus eo baptismo suscepto vererem Adam sepeliri, & nouum induit, moritur peccato, & Christo viuere, ad cuius significationem sola immersio, quæ corpus abluat sufficiens est. Ad tertiam admitto baptismum viuificare, sed nego per se viuificare corpus, sed animum per gratiam, & charitatem: cui vitæ non obstat corporalis vitæ priuatio succedens.

12. Illud verò est omnino certum hanc baptismi ministrationem proficiendo baptizandum in flumen vel puteum, esse illicitam, & graue peccatum homicidij, tamen si alia via infanti ministrari baptismus non possit, & timeatur statim moriturus: quia ea immersio æquè per se, & directè tendit ad occisionem, ac ad infantis abluionem, imò potius ad abluionem per accidens dirigitur ex sola intentione mergentis, ad occisionem autem per se, & directè. Vnde hic casus est longè diuersus ab eo, qui oppugnans ciuitatem bellicum tormentum proicit, quo cognoscit ibi altantem innocentem esse occidendum, & ab eo qui fugiens mortem sibi imminentem, puerum in via positum pedibus equi conculcat, & à muliere prægnante, quæ potionem sumit, ex qua præuidet infantem in vtero moriturum: quia mors ex his euentibus contingens contingit per accidens, cum per accidens sit eo loci esse innocentem, quo bellicum tormentum proicit, & qua mortem tibi ab inimico imminentem fugis. Neque enim ex bellici tormenti proiectione, neque ex fuga, neque ex sumptione potionis ad salutem conuenientis mors alicuius per se

se infertur, sed solum per accidens. Secus est ex immersione infantis in flumen, vel puteum: ex hac enim per se directè, & necessariò mors infantis succedit. Non igitur esse potest licita. Et ita sustinentur ex communi sententia Suar. disp. 20. sect. 3. Valq. disp. 145. cap. 3. in fine. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 7. dub. 1. n. 75. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 3. q. 4.

13. Hinc infertur non esse secundam matrem aliàs proximè morituram, vt infanti in vtero illius existenti ministrari baptismus possit, quia nemini licet homicidium perpetrare, tametsi inde plura bona nascantur. Sic Ægid. de Coninch. dicto. dub. 1. n. 75. affirmans esse omnium.

14. Ex his constat, quid dicendum sit, an tibi liceat baptismum infanti proximè morituro ministrare, ex cuius ministratione cognoscis mortem accelerandam esse? Respondeo primo cum doctoribus statim referendis casum mortaliter esse impossibile: nam cum baptismus minima aquæ tepellæ effusione confici possit, vix credi potest ex ea mortem accelerandam esse. Sed gratis admissio accelerari, respondeo baptismum administrandum esse. Tum quia non per se, sed per accidens ex illa actione mors succedit, cum per accidens sit prædictæ baptismi administrationi baptizandum in ea esse dispositione, vt actio ita humana, & temperata illi nocere possit. Tum quia nocumentum illud ita leue contemnendum est, ne baptizandus in æternum pereat. Sic tanquam certum tradit Valq. disp. 145. cap. 3. in fine. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 7. dub. 1. n. 76. in fine. Paul. Laym. alius relatis. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 3. q. 4.

PUNCTUM V.

De forma Baptismi.

1. Statuitur forma baptismi.
2. Opus est ad baptismum exprimi personam baptizantem.
3. Negat. Valq. exprimi sufficienter, si dicas: baptizet te Deus, vel baptizetis à Deo.
4. Probabilius est oppositum.
5. Secundo ad baptismum requiritur expressio persona baptizandæ.
6. Ex unitate persona baptizandæ unitas baptismi desumitur.
7. Qualiter possunt plures baptizare.
8. Tertio requiritur expressio ablutionis.
9. Quarto necessaria est expressio unitatis, & Trinitatis diuina.
10. Sufficiatne implicite Trinitatem exprimere? Affirmans plures.
11. Probabilius est oppositum.
12. Explicatur aliqua loca scriptura, quæ contrarium suadere videntur.
13. Explicatur Nicolaus in cap. à quodam de consecrat. dist. 4.
14. Affirmans plures sub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab utroque baptismum valide confici posse, tametsi non licite.
15. Probabilius est oppositum.
16. Fit satis oppositis rationibus. n. 14. adductis.
17. Quæ variatio formæ essentialis sit, quæ non late expenditur.
18. Variatio formæ consuetudini diocesana aduersa illicita est.

1. **F**orma baptismi, qua Ecclesia Latina vtitur hæc est. Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Sic Alexand. 3. in c. 1. de Baptismo. Concilium Florent. in decreto Eugenij. Trident. sess. 7. can. 4. & sumitur ex illo Math. cap. ult. Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Sic omnes doctores. Ex qua forma manifestè colligitur quatuor exprimi necessario debere, primò baptizantem, secundò baptizatum, tertio actionem baptizandi, quarto unitatem, & Trinitatem diuinam personarum.

2. Circa primum certum est ad baptismi essentiam opus esse exprimi personam baptizantis, non tamen est necessarium, vt expresse, & formaliter exprimatur, sufficit implicite, sicuti manifestè probat vsus Græcorum baptizantium sub ea forma. Baptizetur seruus Christi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, quam esse veram formam baptismi docent omnes Catholici. Adde si omisso pronomine Ego, diceres, te baptizo, non est dubium veram formam baptismi proferre, quia satis aperte sub verbo baptizo significatum pronominis subintelligitur. Hoc pronomen etsi nunquam omittendum sit in Ecclesia Latina ob consuetudinem præscriptam, non videtur culpam venialem excedere secluso contemptu, eius ommissio, teste Soro in 4. dist. 3. q. unica. art. 5. §. quod si Valq. disp. 142. n. 30. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 6. dub. vn. n. 45.

3. Sed dubium est, an sufficienter minister baptizans se exprimat, si dicat: baptizet te Deus, vel Christus, baptizetis à Deo, vel Christo? Negat Valq. disput. 142. cap. 2. num. 19. & cap. 3. n. 27. Mouetur primò, quia ibi solum exprimit Christum, vel Deum baptizare, non tamen se illius nomine baptismum conferre. Secundò, quia forma baptismi non deprecatuè, sed imperatiuè proferenda est: at in Deum imperium diri-

gi non potest, ergo nequit minister imperando dicere baptizet te Deus. Item ineptè Deus baptizare potest in nomine Patris, id est, autoritate Patris, &c. sed id ministro conuenit. Non igitur per illam formam validus baptismus confici potest.

4. Ceterum oppositum probabilius censeo cum Soro in 4. dist. 3. q. unica, art. 5. colum. 5. Henriq. lib. 2. cap. 8. n. 3. Suar. disp. 21. sect. 2. concl. 2. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 6. dub. vnico. n. 38. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 3. vers. quapropter. Nempe supradicta forma stante actione baptizandi sufficienter exprimi personam ministri, verumque confici baptismum. Etenim cum potestas delegata sit à Christo Domino docendi gentes, & baptizandi eas in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, exprimens minister, vt Deus eas baptizet clarè denotat vt Deus per illum eam ablutionem exercentem tanquam per suum ministrum baptizet: sicuti si à principe quis accepit potestatem distribuendi aliquam pecuniam, quibus vellet, & cum illam distribuit, diceret, hanc pecuniam princeps tradidit vobis, sanè non solum sui principis donationem, sed suam propriam ministerialem traditionem significaret. Ex qua ratione constat imperium hac forma significatum, quod propriè imperium esse non potest. Sed vsus absolutus potestatis concessæ circa creaturas irracionales non ad Deum, sed ad ablutionem, & effectum per ipsam significatum dirigitur, præstatque hunc sensum, abluaris à Christo tanquam à principali causa, & sacramentorum auctore & à me tanquam eius ministro, Secundum hunc vltimum sensum non ineptè dicitur Deum in nomine suo baptizare, quatenus scilicet baptizat medio ministro per potestatem illi collatam.

5. Secundum ad essentiam baptismi requisitum est expressio personæ baptizandæ: si enim illam nec speciatim, neque generatim exprimas, directè nullus est baptismus. Quia nulla esset formæ determinatio, sicuti, si diceres. Ego baptizo in nomine Patris. Ad baptismum enim necessario requiritur ea expressio, & determinatio personæ baptizandæ, vt ex ea expressione satis constet neminem se ipsum, sed alium à se distinctum baptizare. Quod fieri non potest, nisi speciatim seu generatim directè tamen persona baptizanda exprimatur. Exprimatur autem speciatim, si dicas. Ego te baptizo, Ego baptizo Caium generatim, si sub forma Græcorum baptismum conficias, vt si dicas: baptizo seruum Christi, seruum Christi baptizetur. Sic testantur ex communi sententia Valq. disp. 152. c. 3. Suar. disp. 21. sect. 2. concl. 3. Henriq. lib. 2. cap. 8. num. 4. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 4. num. 2. vers. secundò accedit. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 2. sumiturque ex illis verbis Math. ult. Baptizantes eos, & clarè colligitur, ex Concilio Florent. & Trident. locis sæpè citatis.

6. Aduertendum est unitatem baptismi potius ex unitate personæ baptizandæ, quam baptizantis desumi: si enim sub vnica Trinitatis inuocatione plures aqua perfunderes, plura baptismata conficeres, quia sunt plures ablutiones, & licet physicè, & formaliter vnica Trinitatis inuocationem feceris, virtualiter fecisti multiplicem, multiplicemque formam baptismi constituisti. Secus vero est si te ipsum plures baptizarent, quia eo casu vnica tantum baptismus conficeretur, quia vnica est ablutio. sic Valq. disp. 148. c. 7. num. 52. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 4. num. 22. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 4. vers. ex quo.

7. Sed non caret difficultate, qualiter possent plures vnus baptizare? Etenim si inter eos actiones diuidantur, ita vt vnus abluat, alter formam proferat, manifestum est baptismum confici non posse, de cuius essentia est, vt ab eo, qui proferat formam, ablutio fiat. Si vero vterque & formam proferat, & aqua baptizandum perfundat; subdistingendum est si vterque independenter ab altero baptismum conficere intendit, sicuti contingit in ordinatione, cum plures sacerdotes simul cū Episcopo verba consecrationis proferunt, vterque conficiet eundem baptismum, sicuti eandem hostiam consecrat, si vterque verba formæ in eodem instanti perficit: quod rarò contingere potest. At si posterius perficit formam, nihil faciet, quia inuenit iam baptismum ab alio confectum, sicuti contingit in eo, qui posterius verba consecrationis perficit, hic enim materiam non consecrat, cum eam consecratam inueniat. Verum si vterque intendat non conficere sacramentum, nisi dependenter ab alio, nullo modo baptismum conficere possunt, quia sensus formæ à Christo institutæ mutatur. Non enim est verum te baptizare, sed te cum alio baptizare. Neque est verum tuam ablutionem, & formæ prolationem esse sufficientem, sed potius esse insufficientem, nisi alterius ablutio, & prolatio formæ concurrat. Quæ omnia contraria sunt institutioni Christi determinantis vnus ablutione, & formæ prolatione baptismum confici posse: sic docent D. Thom. q. 67. art. 6. & ibi Coninch. dub. 1. Valq. cap. 5. n. 39. Valent. disp. 1. q. 2. punct. 2. Suar. de sacram. disp. 23. sect. 3. Bellarm. de baptism. cap. 3. Bonac. alius relatis. disp. 2. q. 2. punct. 4. num. 25. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 7. q. 2.

8. Tertium quod diximus ad baptismum requiri, est expressio actus ablutionis à ministro prouenientis legitima intentione facti, iuxta illud Christi, baptizantes eos: nisi enim exprimeres

exprimeres ablutionem intentione saltem virtuali baptizandi, seu conficiendi sacramentum, baptismum conficere non posses. Vnde baptismus non est, si exprimeres te puerum laue refrigerandi causa absque ullo animo baptizandi: sic ex omnium sententia tradit Vasq. *disp. 142. cap. 2. n. 10.* Aegid. de Coninch. *q. 66. art. 6. dub. vn. concl. 1. n. 42.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. q. 2. punct. 4. n. 4.* & alij apud ipsos colligiturque aperte ex Concilio Florent. *decreto de Armenis, & tradidit Alexand. 3. cap. 1. de baptismo.* Supradicta intentio baptizandi satis exprimi censetur, si exprimas ablutionem sub inuocatione Trinitatis.

9. Quartum, & præcipuum requisitum ad baptismum est expressio vnitatis, & Trinitatis diuine iuxta illud *Math. ult.* baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Etenim cum dicis in nomine vnitatem personarum exprimis, cum subiungis Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, personarum Trinitatem declaras. Neque aliter collatus baptismus validus esse potest, vt colligitur manifestè ex *can. 49. Apostol. & ex cap. si re vera. cap. multi sunt. cap. in synodo de consecrat. dist. 4.* & pluribus exornant Vasq. *disp. 143. cap. 3.* Suar. *disp. 21. sect. 3.* Ratio lumitur ex Christi institutione, congruentia ex eo quod baptismus sit ianua, per quam in Ecclesiam Christi ingredimur. Decuit ergo præcipuum fidei mysterium in eo exprimi, siquidem necessarium est explicitam Trinitatis notitiam haberi.

10. Sed an hæc expressio vnitatis, & Trinitatis ita sit necessaria, vt baptismus collatus sub forma implicite Trinitatem, & vnitatem significantem validus sit? Difficultate non caret, nam grauissimi Patres, & doctores Ecclesiæ censent validum esse baptismum sub nomine Iesu Christi, vel Dei ministratum: sic Ambros. *lib. 1. de spiritu sancto cap. 3.* & ex eo Nicolaus 1. *respons. 104. ad Bulgarios*, & refertur in *cap. a quodam Iudæo de consecrat. dist. 4.* ibi, si hi in nomine Trinitatis, vel tantum in nomine Christi, sicut in actis Apostolorum legitimus baptizati sunt (vnum quippè, idemque est, vt S. Ambros. exponit) constar eos non esse denuò baptizandos. Idem tradidit expressè Bernard. *epist. 340. Beda in c. 10. Actor. Magist. 4. dist. 3.* Hugo de sancto Victore. *lib. 2. de sacram. p. 6. cap. 2. Adrian. de baptismo q. 2. vers. ad rationes.* Caiet. *2. 2. q. 66. art. 5. & 6.* Mouentur ex eo quod Apostoli in nomine Christi baptismum conficiebant, vt dicitur *actor. 2. n. 38. & cap. 8. n. 12. & cap. 10. n. 48.*

11. Verum contraria sententia multo verior est scilicet inualidum esse, & semper fuisse baptismum collatum absque expressione vnitatis, & Trinitatis diuinæ: sic docent plurimi patres, quos plena manu recensent Vasq. *disp. 143. cap. 2. & 3.* Suar. *disp. 21. sect. 3.* Bellarm. *de baptismo. cap. 3.* & colligitur aperte tum ex verbis Christi *Math. ult.* baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Vt quid enim Christus Dominus vnitatem, & Trinitatem expresse, si hæc expressio necessaria non esset? Tum ex *cap. si re vera. cap. in synodo & aliis de consecrat. dist. 4.* Notanter dixi inualidum esse, & semper fuisse, ne consentirem opinioni asserenti tempore nascentis Ecclesiæ ministratum esse baptismum ex dispensatione in nomine Iesu ob illius commendationem: sicut docuit D. Thom. *q. 66. art. 6. ad 1.* Althodoren. Alexand. Bonauent. Ruar. Duran. Paludan. Maior. Gab. relati à Vasq. *dicta disp. 143. cap. 1. n. 3.* Nam, materia, & forma sacramentorum variationem non suscipiunt; aliàs sacramenta non essent ritus firmi, & permanentes. At si tempore Apostolorum baptismus sub diuersa forma ministraretur, ac modò ministratur baptismus à Christo institutus firmus, & stabilis non perstitisset. Quod si eo tempore sub expressione Trinitatis sicut & modò ministrari posset, & etiam sub expressione Iesu Christi tantum; non vnicus baptismus, sed duplex esset institutus, quod nulloatenus est dicendum.

12. Quocirca cum in actibus Apostolorum dicitur Apostolos in nomine Iesu Christi baptizasse, non inde colligitur Patrem, & Spiritum sanctum exclusisse, sed baptizasse in nomine Patris, & Filij (expresso nomine Iesu Christi) & Spiritus sancti. Aliàs cum Paul. 1. Corinth. 12. dixit: in vno spiritu omnes baptizati sumus, colligi posset solo inuocato spiritu sancto absque inuocatione Patris, & Filij baptismum ministratum esse, quod est falsissimum. Et confirmari potest satis probabiliter hæc doctrina ex illo *actor. 19.* vbi Paulus credens aliquos baptizatos esse, eosque interrogans an spiritum sanctum acceperint per impositionem manuum alicuius Apostoli in sacramento Confirmationis, ipsique respondentibus, neque si spiritus sanctus est, audiuius? Quasi diceret, si baptismo Christi, & non Ioannis baptizati estis, quomodo spiritus sancti notitiam non habetis, cum baptismus à Christo institutus sub nomine spiritus sancti conferatur? Sensit ergo Paulus baptismum Christi nemini conferri posse, nisi expressa vnitatem, & Trinitatem diuinarum personarum. Neque obstat baptismum sub nomine Dei, vel Trinitatis collatum eundem sensum, eademque significationem habere, ac collatum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, vt inde colligas

hanc Trinitatis, & vnitatis expressam significationem non esse de substantia baptismi. Nam esto in aliis sacramentis id verum habeat, in hoc sacramento non procedit, sed modum etiam significandi ad essentiam pertinere censemus ob auctoritatem Ecclesiæ sic interpretantis verba Christi. *Math. ult.* Neque ratio congruens deficit, cum hoc sacramentum sit Ecclesiæ ostium in cuius introitu expedit professionem fidei claram, & expressam fieri.

13. Neque obstat auctoritas Nicolai relati in *cap. a quodam*, cui variè doctores respondent. Sed ea explicatio germanior est, quæ asserit Nicolaum, vt Pontificem solum definire baptismum collatum à Iudæo sub debita forma repetendum non esse, eo quod à Iudæo fuerit collatus, quia de hac questione interrogatus fuerat. Quod vero sub expressione Trinitatis, vel Christi baptismus collatus sufficiens fuerit non decidit, sed supponit opinioni Ambrosij, & aliorum doctorum adhærens, immemor definitionum Pelagij, & Zachariæ Pontificum, quæ referuntur in *cap. si re vera. cap. multi. cap. in synodo de consecrat. dist. 4.*

14. Quæstio igitur satis inter doctores controuersa est, an ad baptismi essentiam sufficiat exprimi Trinitatem sub verbis æquipollentibus. v.g. sub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque? Affirmant & satis probabiliter Caiet. *quæst. 66. art. 6.* & Victoria *de baptismo quæst. 14.* Ledesin. *1. p. 4. quæst. 7. art. 5. dub. ult. proposit. 2.* eamque probabilem reputant saltem speculatiue loquendo ferè omnes doctores in secunda sententia referendi. Mouentur, quia Trinitas illis vocibus significatur, & eodem modo ac significatur Patris, Filij, & Spiritus sancti, si quidem non confusè, sed explicitè Trinitatem declarant, ergo constituunt verum baptismum. Quod vero minus clare iis Trinitas exprimitur, in causa esse non potest, vt verum baptismum non constituant; quandoquidem in re significata, & in modo significandi explicito, & non confuso conueniunt cum vocibus Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Aliàs baptismus non esset, si loco Filij nomen Verbi, aut Iesu Christi exprimeres, & loco Spiritus sancti nomen Paraclæti. Et loco Patris nomen principij, & originis totius Trinitatis. Item non esset baptismus, si lingua ignota audientibus Trinitatem proferres, quæ admittenda non sunt. Ergo ad essentiam baptismi sufficit Trinitatem exprimi verbis æquipollentibus.

15. Nihilominus secunda sententia negans sufficere ad essentiam baptismi Trinitatem exprimi verbis aliis aliquiditer æquipollentibus, qualia sunt prædicta verba genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque, vt pote communis, & tuta omnino amplectenda est. Etenim negari non potest iis vocibus, vt pote inuitatis non æquè explicitè personas Trinitatis significari ac vocibus Patris, Filij, & Spiritus sancti, quia non tam significant ipsas personas secundum earum institutionem, quam secundum earum originem. Potuit autem Christus Dominus velle baptismum non alia forma conferri, validumque esse, quam collatum sub vocibus communiter notis, & personas Trinitatis directè, & formaliter significantibus. Ergo potuit velle, vt baptismus collatus sub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque inualidus esset, vt pote collatus sub vocibus notis tantum hominibus aliàs doctis, & eruditis, neque formaliter personas Trinitatis, sed earum origines, & notiones significantibus. Quod vero sic factum sit, euidenter constare non potest. At probabilissimè colligitur tum ex eo quod Christus Dominus *Math. ult.* præcipit sub vocibus illis notis Patris, Filij, & Spiritus sancti baptismum conferri, aliàs superflue eas voces exprimeret, si necessaria non essent; poterat enim præcipere baptizare gentes sub nomine trium personarum diuinarum. Tum quia baptismus est sacramentum fidei, quo baptizati in fide initiuntur, eamque proficiuntur. Expediebat ergo proponi eam fidei professionem sub vocibus vulgaribus, & communibus, & æquè indoctis, ac doctis notis. Ergo baptismus sub alia forma collatus inualidus est. Et ita sustinet D. Thom. *2. 2. q. 66. art. 5. & 6.* quem sequuntur ferè omnes expositores teste Suar. *disp. 21. sect. 4.* Henric. *lib. 2. cap. 9. ad finem.* Vasq. *disp. 144. cap. 2. & 3.* Aegid. de Coninch. *q. 66. art. 6. dub. vn. concl. 4. n. 54.* Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 4. n. 12.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. c. 4. n. 4.*

16. Neque obstant rationes prioris sententiæ oppositæ Nam esto voces genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque conueniant tum in re significata, tum in modo explicito, significandi cum vocibus Patris, Filij, & Spiritus sancti, quia tamen illa conuenientia non est perfecta, siquidem non æquè explicitè significant ob ea, quæ nuper diximus, ea de causa à forma sacramenti baptismi excluduntur. Neque inde fit baptismum, ministratum sub voce Iesu Christi quid quid dicat Vasq. *disp. 144. cap. 4. n. 15.* inualidum esse; quia vox Iesu Christi satis explicat tum personam Filij, tum eius humanam, & diuinam naturam De illis vocibus Verbi, Paraclæti, & Principij idem existimo dicendum ac de vocibus genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque, quia videntur æquè ignotæ, neque personas Trinitatis formaliter significare, sed earum origines. Quod vero nomina personarum Græca lingua, Hæbreæ, Latina

rina, aliòde idiomate proferantur, nullatenus pertinet ad essentiam baptismi. Quia baptismi essentia tantum petit eius formam proferri sub illis vocibus, quæ eo idiomate, quo proferuntur sumptæ expressè, & distinctè personas Trinitatis significant.

Illud est certum baptismum ministratum sub forma genitoris, geniti, & procedentis ab utroque esse ad minus dubium, ac proinde sub conditione reperendum. Sic Valsq. Suar. Bonac. Laym. locis allegatis.

17. Ex supradictis deciditur, quæ variatio formæ essentialis sit, & irritatiua baptismi, quæ non? Equidem variatio formæ, ob quam non satis vnitas, & Trinitas exprimitur essentialis est, & irritatiua. Vnde si sub nominibus, & non sub nomine trium personarum baptismum conferas, inualide baptizas, quia non exprimis diuinam vnitatem. Sic communiter doctores. Dubium est, si dicas. Ego te baptizo sub nomine Patris, & sub nomine Filij, & Spiritus sancti, an satis exprimas vnitatem trium personarum? Negat Bonac. alii licet falsò relatis *disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 5.* quia tacite indicat sub nominibus Patris, & Filij, & Spiritus sancti baptismum conferri: illa enim repetitio nominis illius multiplicationem denotat. Sed contrarium verius censeo, quia illa repetitio non potius multiplicat, quam vnitatem, & identitatem denotat. Sed æquè est indifferens, sicuti cum repetis nomen Dei, cum singulas personas diuinas pronuncias, non obeinde deitate multiplicas, Sic Ægid. de Coninch. *q. 66. art. 6. dub. vnic. conclus. 5. n. 58.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 4. n. 5. q. 3.* Suar. *disp. 21. sect. 3. vers. sed quid.* At si loco nominis appones nomen virtutis, & autoritatis, baptizaresque in virtute Patris, & Filij, & Spiritus sancti, incertum est, an baptismus esset, quia nomen virtutis, autoritatis, & potentiae non satis vnitatem essentialis significare videtur, latiusque patet vox illa *In nomine*, quam vox in virtute maiestate, & autoritate. Illud vero certum est baptismum ministratum sub ea forma, scilicet cum Patre, Filio, & Spiritu sancto inualidum esse, quia sola Trinitas, non vnitas exprimitur. Secus esset, si baptizares in vno Deo Patre, & Filio, & Spiritu sancto, vel in vno Deum Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, vel per vnum Deum Patrem, &c. quia iis vocibus & vnitas & Trinitas diuina satis exprimitur. Valsq. *disp. 143. cap. 5. circa finem.* Paul. Laym. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 4. q. 3.*

Deinde si Trinitas sanctissima personarum in forma baptismi non exprimitur vel non exprimitur distinctè, hoc est sub nominibus vulgaribus, & communibus Patris, Filij, & Spiritus, probabilius est baptismum non confici, ut dictum est. Quocirca si diceres: Ego te baptizo in nomine Trinitatis, vel in nomine Dei vnus, & trini nequaquam baptizares. Idem si diceres in nomine Patris, Filij, & Gratiae, Spiritus sancti. Sicuti audiui quandam obstertricem sapius infantes baptizasse: quia gratia Spiritus sancti vnitatem non habet cum Patre, & Filio, neque cum ipso Spiritu sancto. Sed est res creata ab ipsis distincta.

Quando autem per transpositionem verba mutantur retento eodem sensu, ut contingit in hac oratione. *In nomine Patris, Filij, & Spiritus sancti ego te baptizo*, manifestum est accidentalem esse mutationem, neque obinde valorem baptismi impediti: quia est idem planè significatum, & modus significandi. Ad idem est, si diceres, *Ego te baptizo in nomine Spiritus sancti, Patris & Filij.* Quia & Trinitatem, & vnitatem vulgaribus vocibus exprimis. Sed huic dicto non acquiesco; potius crederem hanc mutationem substantialem esse, quia non significas, Spiritum sanctum, qualis ipse est, sed qualis non est. Significas enim spiritum sanctum esse Patris, & Filij principium, cum tamen à Patre & Filio procedat. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 4. n. 6. vers. Porro in fine.* Denique ex dictis tract. præcedenti petendum est, quando aliæ mutationes ex interruptione, additione, vel mutilatione verborum irritum sacramentum reddant. Quia generalis doctrina huic sacramento specialiter applicanda est.

18. Hucusque de nullitate baptismi ob variationem formæ locuti sumus; at si de licito vsu loquamur, certum est quamlibet variationem consuetudini, & vsui Ecclesiæ aduersam graue peccatum esse, & præcipuè si inde oriatur dubium valoris sacramenti. Solum aduerto absque graui peccato, imò sæpè absque vilo administrari posse hoc sacramentum vulgari lingua: nam esto consuetudine introductum sit, ut omnia sacramenta lingua Latina administrantur, hoc tamen sacramentum, quia sæpè ob eius necessitatem à fæminis rudibus, & inductis administratur, cessat obligatio illud lingua Latina administrandi, & vulgari lingua administrari poterit, & sic convenientius est, ut periculum erroris absit. Sic Socus in *4. dist. 1. q. art. circa 4. conclus. vers. in mutatione.* Victoria de sacram. *q. 18.* Bonac. alii relatis *disp. 2. q. 2. punct. 4. n. 17.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 4. n. 6.*

PUNCTUM VI.

De subiecto Baptismi.

1. Homo viator extra uterum matris existens est subiectum capax baptismi.
2. Non est secunda mater, ut infans baptizetur. Excipe nisi secundum leges morte esset digna, & crederetur sectio infanti profutura.
3. A puncto natiuitatis quilibet est capax baptismi.
4. Non excluditur monstrum, dummodo homo sit.
5. Filiis infidelium rationis usum habentibus, si petant baptismum, concedi debet parentibus renuentibus.
6. Si dubium sit de rationis vsu, baptismus differendus est.
7. Baptismus quacumque ratione conferatur in validus est.
8. Infantes etiam per iniuriam baptizati segregandi sunt à parentibus infidelibus adueniente rationis vsu.
9. Filius hæreticorum ministrandus est baptismus.
10. Procedit conclusio, casu quo separari à parentibus possunt.
11. Consentiente quolibet ex parentibus infidelibus baptizari infans potest.
12. Proponitur ratio dubitandi, qualiter Filii infidelium renuentibus parentibus baptizari possint.
13. Tenenda est communi sententia negans.
14. Excipi debet primo casus extrema necessitatis.
15. Secundo excipi debet perpetuò amens.
16. Neque is baptismus mittendus est, tamen si parens agrè ferat. Non tamen est vis parenti inferenda.
17. Tertio excipitur Filius à parentibus segregatus.
18. Quarto Filius seruus, seu parentis serui.
19. In his euentibus, quibus licet potes supradictis filiis ministrare baptismum, affirmat Valsq. te obligatum esse.
20. Contrarium est probabilius non semper te esse obligatum.

1. **N**emini est dubium subiectum baptismi solum esse hominem viatorem, quia pro solis illis sacramenta sunt instituta. Debet tamen extra uterum matris natum esse saltem secundum aliquam sui partem, ut baptismi capax existat, quia dum ibi est inclusus, abluui immediate, & in seipso non potest, quod ad baptismum necessarium est, ut bene docet D. Thom. *ferè ab omnibus receptus q. 68. art. 11.* Quod si inde inferas Deum pro his infantibus nullum statuisse remedium facile respondeo, negando nullum statuisse, si quidem martyrio saluari possunt. Secundò admitto nullum remedium pro iis secundum illum statum instituisse. Neque hoc est inconueniens, quia Deus obligatus non fuit, neque decuit singulis hominibus pro omni tempore, & conditione, quolibetque occasione, & circumstantia remedium salutis prouidere, alias amentes in peccato mortali existentes remedium habere deberent.

2. Neque ob horum à regno cælesti exclusionem vitandam secunda est mater alias morte non digna, ut sic facta baptismus ministrari possit. Quia non sunt facienda mala, quale est homicidium, ut inde proli eueniant bona. Quod si mater ad mortem damnata sit, timeaturque si differatur supplicium vsque ad partum prolem in utero morituram, porerit eo casu seruatò iuris ordine mater secari, quia nec matri irrogatur iniuria, cum non autoritate priuata, sed publica occidatur, & proli summum concedatur beneficium. Sed sic casus est moraliter impossibilis, siquidem ex occasione matris maius periculum proli imminet, quam imminere potest ex partus expectatione. Adde vix cognosci posse hoc mortis infantis periculum, ob quas causas legibus statutum est executionem sententiæ mortis mulieris prægnantis differendam esse vsque ad partum. *leg. prægnantis. ff. de Pœnis, & pluribus exornat Couarruu. 4. Variar. cap. 4.* Matre vero occisa, vel mortua, si creditur infans viuere, aperienda est, & infanti, si viuus extiterit, baptismus ministrandus. Atque ita docent Suar. *3. p. q. 68. art. 11.* Ægid. de Coninch. *ibi.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 6. à principio.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 2. cap. 3. q. 1.*

3. Præterea fide stabilium est quemlibet hominem, quomodocumque ex utero matris prodeat, statim capacem esse baptismi, quia capax est ablutionis sub præscripta forma verborum. Neque opus est expectare rationis usum. Sic definit Trident. *sess. 7. can. 3.* colligiturque ex illo Ioanni. *3.* Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Quæ verba communia sunt infantibus, & adultis. Item Actorum *16. n. 15.* dicitur Paulum Lydiam, & domum eius baptizasse & 1. Corinth. *1. n. 16.* baptizauit Stephanæ domum, seu familiam: in quibus verisimile est plures infantes fuisse, & consequenter baptizatos esse. Adde consuetudine Ecclesiæ id firmatum esse. Ratio ea est, quia Christus Dominus quantum est ex se vult omnes homines saluos fieri, illisque sua merita, & passionem applicari. At hæc voluntas comparatione infantum effectum obtinere non potest, nisi medio baptismo, siquidem voluntatem

rem propriam non habent. Credendum ergo est baptismum pro infantibus ante usum rationis institutum esse. Neque enim decebat diuinam bonitatem legisque gratiae benignitatem omnes infantes ante usum rationis à regno caelesti excludi, cum tempore legis naturae, & scriptae exclusi non fuerint, sed remedium peccati originalis habuerint. Quod si obiciatur, Christus Dominus praecipiens baptismum ministrare, praecipit Apostolis baptizandos instruere, dixit enim: Docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Sed ante usum rationis nemo institutionis capax est. Ergo neque est capax baptismi suscipiendi? Facile responderetur Christum Dominum non praecipisse quoslibet baptizandos instituere, sed instruere qui capaces instructionis extiterint. Deinde praecipit instruere populum, & praedicare Euangelium ante ullam baptismi administrationem, Nam cum tunc omnes gentes essent gentiles, vel Iudaei, neque ipsi, neque eorum Filij patribus renuentibus baptizari poterant, debebant parentes prius in fide instrui, ut sic instructi & ipsi sacramentum suscipiant, & permittere Filiis ministrari. Sic omnes doctores Catholici apud Bellarminum. *lib. de baptismo. cap. 8. Suar. disp. 25. sect. 1. Aegid. de Coninch. qu. 68. art. 9. Vasqu. disput. 154. per totam. Valent. t. 4. disput. 4. q. 3. p. 1.*

4. Neque ab hoc beneficio ita necessario excludendum est monstrum, si certo constet hominem esse, hoc est animam rationalem habere, sed absolute eo casu baptismus est ei ministrandus, quia verè homo est: si vero dubium sit, sitne homo, sub conditione baptismus ministrandus est. Quod si certo constet hominem esse, dubium tamen, an sint duo, vel vnus tantum, eò quod sub duobus capitibus vnus peccatus existat, in singulis capitibus est baptismus ministrandus primò absolute, secundò sub conditione. Vide Nauarr. *lib. 3. conf. 5. alias 3. de baptismo. Paulum Commitol. lib. 1. respons. moral. q. 8. Filiuc. tract. 2. c. 6. q. 10. n. 150. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. q. 6. Bonac. disput. 2. q. 2. punct. 6. num. 5. His positis.*

5. Quæstio celebris est, qua ratione liceat filios infidelium etiam inuitis parentibus baptizare? In qua quæstione illud est certum, si Filij infidelium usum rationis habeant baptismumque suscipere velint, posse, & debere illis ministrari etiam parentibus renuentibus. Quia in iis, quæ ad salutem animæ pertinent, quilibet sui iuris est. Adde omnes adultos rationis capaces obligatos esse diuino præcepto baptismum suscipere, ut potè medium ad salutem necessarium nequeunt ergo parentes impedire. D. Tho. q. 66. art. 10. Vasq. *ibi disp. 155. c. 1. in prin. Coninch. art. 10. in prin. Paul. Laymann. lib. 5. tra. 2. c. 6. q. 5. vers. quarto. Bonac. pluribus relatis disp. 2. q. 2. p. 5. n. 12.*

6. Quod si dubium sit, an rationis usum attigerint, credo probabilius differendum esse baptismum quousque cessat dubium, nisi periculum adsit decedendi sine baptismo. Etenim hac dilatione vitatur tum periculum retrocedendi à fide, cum non sit satis voluntariè suscepta, tum iniuria parentum, quibus filij dum propriam voluntatem non habent, in suscipienda religione subduntur. Si tamen adest periculum mortis, baptismus conferendus est, quia ob conseruationem iuris paterni non est permittenda perpetua filiorum damnatio. Sic Vasq. *disput. 55. cap. 3. num. 36. Aegid. de Coninch. qu. 66. art. 10. n. 61.*

7. Secundo est certum baptismum quacumque ratione collatum filiis infidelium ante usum rationis validum esse, & firmum. Quia ad baptismi valorem solum requiritur in paruulis materia, forma, & debita intentio ministri. Nam propria suscipiendi voluntas non expostulatur, nam loco illius succedit voluntas Christi, & Ecclesiae, non parentum: si enim absque proprio, vel parentum consensu potuerunt ij paruuli peccato originali infici ob solam Adæ voluntatem, quid mirum ut possint ab eo peccato mundari ob solam voluntatem Christi absque propria, vel parentum voluntate? Et ita tenendum est sic fuisse à Christo statutum, uti latius ex D. Thom. Antonin. Augustin. & aliis probat Vasqu. *disput. 155. cap. 6. Aegid. de Coninch. q. 66. art. 10. dub. unic. n. 65. Suar. disput. 25. sect. 2. per totam. Bonac. disput. 2. quæst. 2. punct. 6. num. 11. contra Duran. Marfil. Paludan. relatis à Vasq. & Suar. supra.*

8. Tertid est certum infantes etiam per iniuriam baptizatos segregandos esse à parentibus aduenienter usu rationis, si periculum adsit peruerfionis, ut regulariter adest. Quia suscepto baptismo Ecclesiae subduntur, illiusque sunt membra, potest ergo Ecclesia, & debet eos à peruerfione defendere, ergo potest, & debet eos à parentibus segregare, cum aliter à peruerfionis periculo liberare non possit. Sic docuit Aegid. de Coninch. *dicta q. 68. art. 10. dub. unico. n. 83. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. q. 5. concl. 3. colligiturque aperte ex Concilio Tolet. 4. can. 55. & 58. & seqq.*

9. Quartò certum est baptismum ritu Catholico ministrari posse, & deberi filiis hæreticorum fidem in baptismo susceptam deferentium, sicuti deciditur in concil. Tolet. 4. c. 56.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. I V.

relato in cap. de Iudæis dist. 45. Quia hæretici præceptis subduntur. Vnum autem ex Ecclesiae præceptis est, ut filios ad Ecclesiam baptizandos deferant. Ergo si huic obligationi non satisfaciunt, potest Ecclesia eos punire, & eorum negligentiam supplere, ac proinde potest eorum filios baptizare, & baptizatos ab eorum consortio separare, si periculum adsit peruerfionis, ut verè adest. Sic Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. c. 6. concl. 4. Aegid. de Coninch. q. 68. art. 10. num. 81. Vasqu. disput. 155. c. 1. in prin.*

10. Hæc conclusio procedit casu, quo filij separari possint à parentum hæreticorum consortio. Nam si necessariò in potestate parentum relinquendi sunt, difficultate non caret, an possis extra extremam necessitatem eos baptizare ob mortale periculum in parentibus irridendi fidem à filiis susceperant, & ob periculum filiorum illam defendendi, cum ad rationis usum peruenerint. Ne quis ergo eo casu supradictos filios baptizare, ne sacramento suscepto irreuerentia fiat, neue baptizati damnum grauius suscipiant ex futura apostasia, quam vtilitatem susceperunt ex suscepto baptismo. Et ita sustinent Suar. *disp. 15. sect. 5. circa medium. Aegid. de Coninch. quæst. 68. art. 10. dub. unico num. 81. Contrarium nec improbabiler defendit Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. quæst. 5. circa finem. Ea consideratione motus, quia supradictum periculum incertum est, cum sæpè ij infantes ante usum rationis moriantur. Quod si viuunt facilius in fide Catholica instruuntur scientes baptizatos esse, quam si baptismum non receperint, & esto praua doctrina imbuan- tur, pertinaces hæretici non existunt, sed ignorantia difficulter vincibili laborant, ac proinde, fidei donum retinent, & contritione de peccatis commissis saluari possunt. Idem quod dictum est de filiis infidelium baptizatorum dicendum est etiam si vnus tantum ex parentibus infidelibus baptizatus extiterit, quia eo ipso Ecclesiae præceptis subditur, & obligationem habet offerendi filium baptismo, & consequenter non impediendi, cum ab Ecclesia baptizatur. Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 6. n. 12. vers. tertio.**

11. Quintò est certum consentiente quolibet ex parentibus infidelibus te posse eius filium baptizare. Quia in nutriendis filiis, secumque retinendis, & gubernandis maxime circa necessaria ad salutem æquale ius patris, ac matri competit, ac proinde consentiente matre, esto pater renuat, filius baptizari poterit, quia pia voluntas in proli fauorem impiæ præferenda est: debet tamen abesse mortale periculum peruerfionis, quod verosimile est absurdum, si parens, qui baptismi causa fuit curret segregare filium à consortio parentis reluctantis. Ad hanc enim separationem obligatur: sic docent ex communi sententia Paludan. *in 4. dist. 4. quæst. 4. in fine. Azor. t. 1. lib. 8. cap. 25. quæst. 3. Suar. disput. 25. sect. 3. vers. duo. Vasqu. disput. 155. cap. 3. num. 35. Aegid. de Coninch. qu. 68. art. 10. dub. unic. num. 82. Saà verbo baptismus num. 11. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. quæst. 5. vers. tertio. Bonac. disput. 2. q. 2. punct. 6. vers. tertio. Benac. disput. 2. q. 2. pun. 6. vers. respondeo 5. colligiturque aperte ex concilio Tolet. 4. c. 62. relato in cap. Iudæi. 28. quæst. 1. & cap. ex litteris de conuers. infidel. Aduertendum tamen est huiusmodi consensum debere esse ob finem mundandi filium à peccato originali, quia hic consensus securum reddit sacramentum ab irreuerentia, & filium ab apostasia: nam si parens consentiat filium baptizari, non quia credit baptismum ad salutem animæ prodesse, sed quia existimat eo liberandum esse à corporis ægritudine, vel daemone vexatione, non videtur sufficiens, ut baptismus filio concedatur, si filius parentibus restituendus est, quia ex illo consensu non remouebitur periculum peruerfionis, & irrisionis fidei, sicuti benè docet Filiucius. *tract. 2. c. 6. q. 8. n. 145. Bonac. disput. 2. q. 3. pun. 6. n. 12. vers. tertio. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. q. 5. concl. 2. vers. quamobrem. Iis pro certo statutis.**

12. Controuersia est, an licitum sit baptizare filios infidelium non baptizatorum utroque parente renuente, seu non consentiente. Ratio difficultatis est, quia parentibus nec iure naturali, nec diuino concessum est remouere filios à via salutis æternæ, sed potius tenentur diuino præcepto in viam salutis dirigere, & media necessaria eis concedere: ac proinde tenentur eos baptizandos offerre. Ergo eos baptizans nullam parentibus iniuriam irrogat, sed eorum officium supplet, & obligationi satisfacit. Et confirmo, si parentibus renuentibus iniuriam faceres eorum filios baptizans, haberent ipsius denegandi filiis baptismum. At hoc ius non habent, siquidem tenentur eis baptismum concedere. Ergo nullam iniuriam in eo baptismo conferendo irrogare potes. Ergo poteris eos baptizare, dummodo possis ab eorum consortio eos remouere. Sic Sotus *in 4. dist. 4. q. ult. Gab. q. 2. art. 3. dub. 5. post medium.*

13. Nihilominus communis sententia negat hos infidelium filios autoritate priuata vel publica alicuius principis baptizari posse. Sic D. Thom. 2. 2. q. 10. art. 12. & q. 68. art. 10. Suar. *ibi disput. 25. sect. 3. conclus. 1. Vasqu. disput. 155. cap. 2. à num. 10.*

C

Aegid.

*Ægid. de Coninch. q. 68. art. 10. dub. 1. concl. 2. n. 69. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. c. 6. q. 5. concl. 2. Bonac. disp. 2. q. 2. punct. 6. num. 12. & alij apud ipsos. Ratio est, quia nequis hos filios baptizare, nisi separando eos à consortio parentum infidelium, aliàs cederet baptismus in contumeliam creatoris; tum ob irrisum fidei, quæ iuste timeri potest à parentibus faciendâ, tum ob periculum peruersionis, quod ipsis baptizatis imminet ex parentum infidelium societate. At nemini data est potestas separandi hos filios à parentum tutela, cum ipsis parentibus iure naturæ concessa sit potestas eos alienandi, nutriendi, & regendi præcipue dum propriam voluntatem non habent. Ergo licitum non est eos baptizare. Neque obstat ipsos parentes obligatos esse offerre filios baptizandos, ut inde inferas te posse eos baptizare ipsis parentibus renuentibus. Nam etiam ipsi parentes obligati sunt se baptizandos offerre, non tamen obinde eos cogere potes. Etenim obligatio, quam parentes habent offerendi filios baptismum ex iure diuino nascitur, constituit illius transgressorem reum religionis, & pietatis filii debitor, non iustitiæ. Quod delictum solum Deum vindicem habet, nullusque alius efficaciter corrigere potest. Adde non esse improbableem inquit Coninch. *dub. unico num. 73.* parentes infideles obligatos non esse baptizare filios ante vltimam rationis, vel necessitatem extremam, quia ex sola lege Ecclesiastica & consuetudine recepta, quibus non arctantur infideles videtur hæc obligatio nasci. Seclufa autem obligatione parentum certissimum est nulla auctoritate filium parentibus inuitis baptizari posse, Neque ab hac doctrina excipiendi sunt filij infidelium, qui Christiano principi ciuilitur sunt subiecti, quia hæc subiectio non tollit à parentibus ius gubernandi filios, & secum retinendis neque transfert in principem, sicuti bene tradiderunt Vasq. Suar. Bonac. Laymann. & alij locis allegatis.*

14. Attamen excipi debet primò casus extremæ necessitatis, si enim infans in periculo mortis sit constitutus baptizandus est etiam inuitis parentibus, ne perpetuo pereat: ob æternam enim salutem pueri temnenda est leuis illa læsio iuris paterni, præcipue cum ex illa nullum mortale periculum apostasiæ imminet. Sic Valent. 4. *disp. 4. q. 3. p. 3. vers. 3.* Coninch. q. 68. art. 10. *dub. vn. n. 77.* Vasq. *disp. 155. c. 3. n. 22.* Bonac. *disp. 2. q. 2. punct. 6. num. 12. vers. vtrum vero.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 2. cap. 6. q. 5. vers. dixi.* Suar. *disp. 25. sect. 3.* Henriq. *cap. 25. n. 2.* & alij.

15. Secundo excipitur ferè ob eandem rationem perpetuo amens, hic enim inuitis parentibus infidelibus baptizari potest ob eius extremam necessitatem, aliàs remedio salutis esset omnino destitutus. Neque obstat parentes ius habere gubernandi filium amentem, cumque dicandi Deo, cum sibi placitum fuerit, quominus eum possis baptizare parentibus negligentibus inuitis; quia bonum, quod ex collato baptismum filio prouenit præferendum est leui læsioni iuris paterni cedentis in æternum filij interitum. Sic Paul. Laymann. *dicto lib. 5. tract. 2. cap. 6. vers. quinto.*

16. Sed si quid timeas patrem ægre laturum filium baptizari, & sacrilegiis, ritibus, & cæremoniis filium contaminaturum, poterisne, in supradicta extrema necessitate illum baptizare? Respondeo posse, debes tamen, si commodè potes dicta sacrilegia parentis impedire subtrahendo filium ab eius consortio. At si nequis filium à parentis cura separare, non obinde omittes baptismum sed sacrilegium paternum permittes, quia ea permissio necessitate extrema baptismi honestatur, ut bene notauit *Ægid. de Coninch. dicta qu. 68. art. 10. dub. vnic. num. 77.* Nunquam tamen licet tibi maxime auctoritate priuata vtentim parenti inferre, ut eius filios baptizes, quia parens denegando baptismum peccat tantum contra legem diuinam supernaturalem, cuius delictum solum Deum vindicem habet, cum Ecclesiæ subditus non sit: filiis nullam iniuriam irrogat spectato iure naturæ, ob cuius causam defensio locum habere possit. Nequis ergo parenti impediendi baptismum filiorum vim inferre, quia solum eam vim inferre posses vel in punitionem delicti commissi, vel innocentium filiorum defensionem. Atque ita sustinent Vasq. *disp. 155. cap. 3. num. 26.* *Ægid. de Coninch. q. 68. art. 10. dub. vnic. n. 77.*

17. Tercio excipitur filius segregatus à parentibus, cuius nulla spes subest in eorum consortio fore redditurum, quia eo casu nulla parentibus fit iniuria, cum ius quod habent gubernandi filium exercere non possint. Adde ea ratione filio in parentum potestate constituto denegatur baptismus, quia baptismum posito subtrahendus est à parentum consortio, ne parens baptismum irrideat, & ne filius in apostasiam prauis parentum consiliis incidat. At hæc ratio omnino cessat filio extra curam parentum existente, baptizari ergo potest. Neque consulendus est parens, esto id fieri possit, quia necessarius non est eius consensus. Sic latius probant Suar. *disp. 25. sect. 4. vers. secundo est certum.* *Ægid. de Coninch. q. 68. art. 10. dub. vn. n. 77.* Vasq. *disp. 155. cap. 3. n. 29.* Azor. *1. lib. 8. cap. 25. qu. 4.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. quæst. 5. vers. secundo.*

18. Quartò excipitur filius seruus, seu parentis serui, quem ex consensu Domini baptizare poteris. Etenim cum dominus potestatem habeat donandi, vendendi, mittendi seruum quod voluerit, potestatem habet separandi eum à filio, qua separatione posita nihil impedit, quominus filius baptizari possit. Adde omnia iura serui domino subiecta esse ob dominium in personam, ergo ius quod habet seruus parens gubernandi filium, secumque retinendi domino eius subicitur, ac proinde poterit dominus filium sui mancipij gubernare, secumque retinere, & baptizandum offerre. Sic Suar. *disp. 25. sect. 4. concl. 2.* *Ægid. de Coninch. q. 68. art. 10. dub. vnic. n. 86.* Vasq. *disp. 155. cap. 4. per totum.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. c. 6. q. 5. vers. porro eadem assertio.* Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 6. n. 12. in fine.*

19. Sed dubium est, an tenearis inuitis parentibus filium baptizare, illis euentibus, quibus diximus licitè te facere posse? Affirmant, & late probat Vasq. *disp. 155. cap. 7. motus ea consideratione, quia charitate, quam in proximum habere debes, obligatus es bono illius consulere quoties commodè possis. Nullum autem est bonum proximo maxime ante vltimam rationis æque necessarium, ac baptismum, quo à peccato originali mundatur, & viam salutis ingreditur. Ergo teneris baptismum illi concedere, si facile possis. Quod si difficultates, & inconuenientia adsint, quæ te ab obligatione eximant, eo ipso videntur te adstringere, ne possis baptismum concedere, quia ea inconuenientia, quæ te à supradicta obligatione eximunt, præponderare debent utilitati, quæ ex baptismum nasci poterat. Quo posito nequis baptismum conferre, quia nequis vnus bono cum graui alterius, & fortè reipublicæ iactura consulere. Ergo potestas ministrandi baptismum semper cum obligatione illius coniungitur, & cessante obligatione cessat potestas.*

20. Nihilominus probabilius censeo sæpè te posse ministrare baptismum filijs infidelium, non tamen ad id teneri. Potes namque ministrare baptismum paruulo indigenti, non tamen teneris, si ob eam causam graue periculum vitæ, honoris, imò & fortunæ tibi imminet. Deinde sæpè inconuenientia, quæ ex collato baptismum timentur incerta sunt, & dubia, ob quorum incertudinem sub opinione esse potest, an præponderent utilitati, quæ ex baptismum prouenit, in quo casu & baptismum concedere, & ab illo abstinere potes. Præterea consuetudine introductum est sæpè paruulos Sarracenorum, imò hereticorum captiuos vendi, & restitui parentibus nullo collato baptismum, ne ab ipsis Catholicorum filij captiui detineantur cum graui apostasiæ periculo, & tamen eo casu baptismum conferri poterat supradictis Sarracenorum, & hereticorum. filiis. Non igitur quoties tibi licet baptismum infantibus prædictis concedere, ad id obligaris, & ita sustinet Suar. *disp. 25. sect. 6. per totam.* *Ægid. de Coninch. q. 68. art. 10. dub. vnic. in fine. n. 88.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 2. c. 6. q. 5. concl. 2. in fine. n. 10.* Henriq. *lib. 2. cap. 25. num. 1. & 8.* Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 6. n. 14.*

P V N C T U M VII.

Quæ dispositio in suscipiente baptismum requiratur.

1. Si Baptizandus est paruulus, nulla dispositio est ex parte ipsius requisita.
2. In adultis requiritur intentio, seu voluntas suscipiendi baptismum. Et qualis esse debeat.
3. Requiritur præterea fides, seu Trinitatis, & incarnationis notitia. Itemque diuinorum præceptorum.
4. Denique requiritur contritio, seu attritio de peccatis commissis.

1. Baptismus ministrari potest tum paruulis, tum adultis vltimam rationis habentibus. Si de paruulis loquamur constat nulla ex parte ipsorum dispositionem prærequiri, ut valide, & licitè baptismum ministraretur. Nam Christus, & Ecclesia eorum voluntatem, & intentionem suppler. Sicuti late docet D. Thom. ab omnibus receptus. q. 68. art. 12.

2. At si adultis baptismum conferatur, triplicem in illis dispositionem expostulat, ut valide, & licitè conferatur, nempe intentionem saltem habitualem suscipiendi baptismum, fidem vnus Dei, & Trini, & contritionem, seu attritionem de peccatis commissis. Expendamus singula. Primò requiritur intentio, seu voluntas baptismum suscipiendi, ut valide conferatur. Non enim expediebat Christum inuoluntarios milites habere, suisque præceptis renuentes obstringere. Hæc tamen voluntas, seu intentio necessario præsens actualiter esse non debet, sed satis est fuisse, neque esse retractatam: colligitur ex consuetudine Ecclesiæ ab Innocentio III. in cap. maiores de baptismum declarata. Neque obstat hanc voluntatem insufficientem esse pro baptismi administratione, quia minor voluntas ad recipiendum baptismum, quam

quam ad illum ministrandum requiritur. Vnde ebriis, dormientibus, vel amentibus tempore sanæ mentis baptismum expositulantibus valide ministratur, quia censentur in voluntate prius habita perseverare. Sic ex communi sententia docet Suar. *disp. 24. sect. 1. Bonac. disput. 2. qu. 2. p. 6. n. 18. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 6. q. 2. concl. 1. Ægid. de Coninch. q. 64. art. 8. dub. 5.* Debet tamen hæc voluntas libera esse, alias non erit rationalis. At quia merus etiam cadens in constantem virum simpliciter libertatem non tollit, tamen illam diminuat, ea de causa valorem sacramenti non impedit, sicuti decidit Innocent. in *dicto cap. maiores de baptismo.* & concilium Tolet. 4. cap. 55. & pluribus exornat Suar. Henric. Laymann. Bonac. allegatis. Nunquam tamen licet amentibus, dormientibus, ebriis, & coactis baptismum ministrare extra casum necessitatis, tum ob reverentiam sacramenti, tum ob diminutam, & imperfectam suscipientium voluntatem Bonac. *dicta disp. 2. q. 2. p. 6. n. 21.*

3. Secunda dispositio pro baptismo licite suscipiendo est fides iuxta illud Matth. *ult.* Baptizantes eos, prius enim præcipit doceri, qui doctrinæ capaces extiterint, quam baptizari. Et Marc. 11. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Qui vero non crediderit (subiunge, tamen si baptizatus fuerit) condemnabitur, quia sine fide impossibile est placere Deo, & remissionem peccatorum obtinere. Hæc fides est quædam virtus supernaturalis infusa, qua mysteriis reuelatis assentimur, quam ut adulti obtineant debent actu supernaturali credere Deum esse unum, & Trinum, & suorum operum remuneratorem, iuxta illud Pauli, Accedentem ad Deum oportet credere, & quia est, & quia remunerator sit. Et insuper debent credere in Iesum Christum, quia hæc est vita æterna, & cognoscere Deum Patrem, & Iesum Christum missum. Præterea qui libet baptizandus, nisi necessitas urgeat, institui primum debet quæ sint præcepta, quibus obliuandis per baptismum astringitur, tum ne ab eorum obseruatione deficiat, tum ne se deceptum alleget, ideoque Christus Dominus præcipiens baptismum promulgari præcipit Apostolis, ut gentes docerent seruare à se mandata. Matth. *ult.* Quapropter extra mortis periculum peccatum mortale esset quemlibet baptizare, quin notitiam mysteriorum fidei, Trinitatis, incarnationis, & passionis Christi Domini, & præceptorum tum decalogi, tum Ecclesiæ saltem in genere haberet, ut bene aliis relatis probat Thom. Sanch. *lib. 2. in decal. cap. 3. in fine num. 24.* Præterea debet credere virtutem baptismi, ut illius effectum sperare possit, & se ad illum suscipiendum disponere.

4. Tertia dispositio pro licita baptismi susceptione est contritio, seu attritio de peccatis commissis, quia in adultis nulla sit peccatorum actualium remissio absque poenitentiae virtute iuxta illud actor. 2. Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum; colligiturque ex concil. Carthagin. *cap. 85.* & Trident. *art. sess. 6. can. 6.* & tradit S. Thom. 3. *q. 86. art. 14.* Valq. *disp. 168. cap. 4.* Suar. *disp. 28. sect. 2.* Valent. 1. 4. *disp. 4. q. 3. pun. 3. concl. 4.* Bonac. *disp. 2. q. 2. p. 6. num. 25.* Dixi necessariam esse contritionem, seu attritionem, quia ad ritè baptismum suscipiendum sufficit attritio, eo quod baptismus ad remittenda peccata per se institutus sit. Non igitur expositulat necessariam dispositionem, quæ peccati remissionem operetur: sicuti bene docent supradicti doctores. Quod si aliquando contingat (quod raro eueniet) suscipientem sacramentum baptismi nullo peccato mortali actuali infectum esse, obligatus non est habere attritionem seu contritionem, quia hæc peccatorum detestatio peccata propria voluntate commissa spectat. Sic Henric. *lib. 2. cap. 24. num. 1.* & cap. 27. num. 1. Suar. *disput. 18. sect. 1.* Bonac. *disp. 2. de baptism. q. 2. p. 6. n. 27.* vide quæ diximus tract. *præced. pun. 13.*

PUNCTUM VIII.

Qualiter baptismus necessarius sit ad salutem.

1. Extra casum martyrij paruulis necessarius est baptismus in re susceptus.
2. Adultis baptismus, seu votum illius est ad salutem necessarius.
3. Qualiter ex diuino præcepto baptismus necessarius sit tum paruulis, tum adultis.
4. Quando hoc præceptum comparatione paruulorum astringat parentes, seu tutores.
5. Adulti eo astringuntur, cum primum commodè possint suscipere, si bene instructi sint.
6. Ex graui causa differri baptismus potest.
7. Ecclesia non potest determinare tempus suscipiendi baptismum imponendo obligationem baptizandis, bene tamen declarando obligationem, quam iure diuino habent.

1. Paruulis, & adultis baptismus necessarius est, sed diuerso modo. Paruulis, seu rationis vsu carentibus extra casum martyrij est necessarius in re susceptus, ad salutem con-

sequendam. Constat ex Innocent. 1. *epist. 26. ad Concil. Mileuitan.* & ex concil. Carthagin. 5. *cap. 6. relato in cap. placuit de consecrat. dist. 4.* & ex Innocent. 111. *in cap. maiores de baptismo.* & clarius ex Trident. *sess. 5. decreto de peccato originali.* & *sess. 7. can. 5. de baptismo.* & pluribus exornat Bellarm. *lib. 1. de baptismo cap. 4.* Valq. *disp. 154. cap. 1.* Suar. *disput. 25. sect. 1.* & 2. præcipue ex August. pluribus in locis, præcipue *lib. 3. de anima cap. 9.* dicente: Noli credere, noli dicere infantes antequam baptizentur morte præuentos peruenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum, si vis esse Catholicus. Ratio est Christi institutio indicata illis verbis Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei, quæ verba manifestè probant regenerationem per baptismum paruulis simpliciter ad salutem necessariam esse. Etenim carentes rationis vsu nequeunt propriis actibus remissionem peccati obtinere, debent ergo medio aliquo à Christo Domino instituto eam remissionem consequi. At nullum aliud est præter baptismum, est igitur illis baptismus simpliciter necessarius.

Dixi extra casum martyrij. Nam ob martyrium ex speciali Dei priuilegio paruulis originale remittitur, & salus æterna conceditur. Neque enim decebat occisos in odium Christi à Christo separari, & animam perdere, eum veritas dixerit Marc. 8. Qui perdidit animam suam propter me saluam faciet eam. 2. Adultis, seu ratione vtentibus baptismus, seu votum illius est simpliciter ad salutem necessarius. Esse quidem necessariū constat ex concilio Florent. *in litteris unionis*, ibi. Nisi ex aqua & Spiritu sancto renascimur non possumus (inquit veritas) in regnum cælorum introire, & ex Trident. *sess. 7. can. 5.* dicente. Si quis dixerit baptismum liberum esse, hoc est non necessarium ad salutem anathema sit. Quod vero adultis sufficit illius votum, cum baptismus suscipi non possit, decidit Trident. *sess. 6. cap. 4.* illis verbis. Translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ in statum gratiæ & adoptionis Filiorum Dei per secundum Adam Iesum Christum saluatorem nostrum post Euangelium promulgatum, sine lauacro regenerationis aut eius voto fieri non potest, sicut scriptum est. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Ratioque est manifesta: nam ante susceptum baptismum potest quis media contritione, seu dilectione Dei super omnia gratiam consequi, qua obrepta si moriatur baptismo non suscepto, eo quod fuerit impossibilis vitam æternam consequetur, sicuti definit Innocent. 111. *cap. debitum de baptismo.* & *cap. 2. de presbytero non baptizato.* & comprobat August. *lib. 4. de baptismo. cap. 22.* & *lib. 8. de ciuit. Dei.* & D. Bernard. *epist. 77. ad Hugonem de S. Victor.* Ergo baptismus in re susceptus medium non est necessarium adultis ad salutem. Quod vero in illa contritione, seu dilectione Dei super omnia contineatur votum, seu propositum baptismi suscipiendi inde probatur, quia in ea contritione, seu dilectione continetur votum seruandi diuina præcepta. Vnum autem ex diuinis præceptis est de suscipiendo baptismo, cum commodè fieri possit, ut statim dicemus. Ergo saltem baptismi votum in contritione, vel dilectione Dei inclusum est adultis ad salutem necessarium. Dices inde inferri baptismum non esse magis necessarium adultis, quam necessaria est cuiuslibet præcepti obseruatio, siquidem huius votum, seu propositum in qualibet contritione, seu dilectione iustificante imbibitur. Respondeo negando sequelam: quia aliter baptismus adultis necessarius est, quam cuiuslibet præcepti obseruatio. Etenim baptismus institutus est per se ad peccati originalis, & actualis ante ipsum commissi remissionem, quod nullatenus competit cuiuslibet præcepti obseruationi. Ex qua differentia contritio, seu dilectio Dei super omnia quatenus in se imbibit votum baptismi peccata remittit, & salutem confert, non vero quatenus imbibit votum cuiuslibet præcepti conseruandi. Nam cuiuslibet præcepti obseruatio non est pretium (ut ita dicam) signatum à Christo Domino pro peccati remissione, bene tamen baptismus, eaque de causa vi iustificationis per contritionem obrepta non obligatis ad cuiuslibet præcepti obseruationem, obligatis tamen ad baptismum suo tempore suscipiendum, utpote ad exhibendum pretium, virtute cuius remissionem peccati per contritionem emisti.

3. Ex dictis inferitur baptismum necessarium esse omnibus ex diuino præcepto, omnibus enim præceptum est tum iure naturali, tum diuino positiuo media ad salutem necessaria apponere. At baptismus vnicum medium est à Christo institutum pro peccati originalis, & mortalis ante ipsum commissi remissione. Ergo omnibus ex diuino præcepto baptismus necessarius est. Hoc autem præceptum diuersimodè paruulos, & adultos respicit. Paruulos namque astringere non potest, quia ob defectum rationis capaces esse non possunt illius præcepti, eaque de causa non ipsos, sed eorum parentes vel tutores, Ecclesiæque pastores astringit Adulti vero eo astringuntur à puncto, quo baptismus ab Apostolis act. 2. promulgatus fuit illis verbis, Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisque vestrum. Neque obstat Christum Domi-

num ante suam mortem dixisse Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei;* ut inde inferas ante eius mortem homines ad baptismum suscipiendum altringi. Nā etiam dixit; *nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis;* & tamen sacramentum Eucharistiae eo tempore suscipi non poterat, cum non esset à Christo institutum. Sed illis verbis significauit Christus necessitatem baptismi, & Eucharistiae suscipiendae, cum illorum sacramentorum publicatio facta fuerit, ideoque dixit Concil. Trident. sess. 6. cap. 4. Translationem ab statu peccati ad statum gratiae post Euangelium promulgatum fieri non posse sine lauacro regenerationis, aut eius voto, tacite indicans ante Euangelij promulgationem quae die Pentecostes facta fuit posse homines, ab statu peccati ad statum gratiae sine lauacro regenerationis, vel eius voto transferri. Neque item obstat post illam solemnem Euangelij publicationem plures ignorantia inuincibili laborare huius saluteris remedij, quominus ab eo puncto omnes eo praecepto suscipiendi baptismum teneantur, tenentur namque eo praecepto quantum est ex se, tamen si ob ignorantiam ab eius transgressione culpabilis excusentur.

4. Difficultas ergo est quo tempore dictum praeceptum obliget ministrari paruulis baptismum, & adulti teneantur illum suscipere? Et quidem in periculo mortis manifesta est obligatio, ne carens baptismo in perpetuum condemnentur, & à regno caelesti excludatur. Extra periculum mortis obligantur parentes, seu tutores sub graui culpa praecepto Ecclesiae non scripto, sed consuetudine introducto, ne diu differant filij paruulis baptismum, quia alienum est à parentum pietate, & charitate diu conferuare filios mancipia diaboli, cum facile possint membra Christi, & Ecclesiae efficere, & regni caelestis haeredes constituere. Quod si ipsi parentes, vel tutores negligentes extiterint, pastores Ecclesiae ratione officij obligantur illorum negligentiam emendare. Sicut bene notauit Suar. disp. 31. sect. 1. circa finem. Quae autem sit diuturna dilatio sufficiens ad peccatum mortale, arbitrio prudentis iudicanda est; teste Suar. disput. 25. sect. 2. §. sed quare. Henrici. lib. 2. cap. 4. num. 3. Crederem autem seclusa graui causa ultra mensē diuturnam esse dilationem, quia est dilatio contra communem praxim & periculum scandali satis exposita. Stante vero causa graui, qualis forte est, ut baptismus maiori cum solemnitate fiat, permitti potest dilatio ultra mensē vnum, sed non duos, adhibita tamen speciali diligentia, nec paruulo periculum contingat decedendi sine baptismo. Sic Suar. & Henrici. locis allegat. Aegid. de Coninch. q. 68. art. 3. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. c. 6. q. 4. conc. 2. Nunquam tamen licitum est extra periculum mortis baptismum absque solemnitate ministrare, eaque de causa grauius peccant parentes, seu tutores, qui filios domi baptizant extra casum vrgentis necessitatis credentes Ecclesiae satisfacere, si postmodum filios ad Ecclesiam deferant pro caeremoniis baptismi suscipiendis. Est enim abusus hic omnino exterminandus, utpote aduersus Ecclesiae praeceptis, ut satis colligitur ex Clement. vn. de baptismo. & tradit Laym. Saā verbo baptismus n. 3. Armilla n. 45. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 7. n. 19. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 2. c. 6. q. 4. in fine.

5. Adulti si in fide perfecte instructi sunt obligantur baptismum suscipere, cum primum commodē possunt, ut ex Clement. Romano, Basilio, Nazianz. Chrysost. Nizeta, & aliis firmat Vasq. disp. 149. cap. 4. Aegid. de Coninch. q. 68. art. 3. dub. vn. concl. 1. n. 37. Suar. disp. 31. sect. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. c. 6. q. 4. in princ. Henrici. lib. 2. cap. 4. Bonac. disput. 2. de baptismo, qu. 2. pun. 2. num. 4. Ratio à priori sumitur ex fine ad quem baptismus fit à Christo Domino institutus. Etenim institutus est non solum in peccati originalis remissionem, sed in signum, quo fideles congregentur in vnum, vnamque Ecclesiam visibilem constituentem participesque fiant reliquorum sacramentorum, & sacrificij fructus. Sed huic fini grauius obstat qui baptismum longo vitae tempore absque sufficiente causa suscipere recusat. Ergo grauius peccat utpote qui viā salutis negligit, se à Christo, & eius Ecclesia, in qua est vera salus, separando. Deinde baptismus institutus est ad fidem solemnitatem profitendam, eaque de causa sub explicita Trinitatis inuocatione ministratur, & fidei sacramentum vicitur. At renuens credere fidei sufficienter propositae iniurius illi est, indicat enim non esse dignam creditu. Ergo renuens suscipere baptismum sibi sufficienter propositum professioni fidei iniurius erit. Atqui omnes tenentur non solum interius credere, sed fidem exterius profiteri ritu aliquo publico, & solemni, quo vnitas fidei, & Ecclesiae demonstratur. Ergo tenentur baptismum suscipere, quo indicatur haec fidei, & Ecclesiae vnitas. Denique ab inconuenienti probari potest conclusio. Si enim adulti sufficienter in fide instructi non obligantur statim nacta occasione diuino praecepto baptismum suscipere, nullum tempus extra mortis periculum signari poterit, quo obligentur, quia nulla est maior ratio de vno, quam de alio, atque adeo, poterit quis absque peccato separatus à Christo, & eius Ecclesia, & sacramentorum vtu vsque ad finem vitae

perseuerare, quod est absurdum. Quod si obiciat antiquum vsum, quo plures vsque ad maiorem aetatem, vel extremum vitae baptismum differunt? Respondeo vel ex rationabili causa factum esse, vel ex ignorantia excusari, ideoque eos imitari non debes, ut bene probat Nazianz. orat. 40. in sanctum baptismum, & Basil. hom. exhortat. ad baptismum. At si iterum obiciat textum in c. duo tempora, & sequentib. de consecrat. dist. 4. quo ministris Ecclesiae praecipiebatur solum vigilia Resurrectionis, & Pentecostes baptismum ministrari extra casum necessitatis? Respondeo crescente populo, & occasione ministrandi baptismum, consuetudine supradictum decretum aboluitur esse & quouis tempore baptismum ministrari posse, ut late expendit Vasq. disp. 150. cap. 3. per tot.

6. Notanter dixi te in fide sufficienter instructum obligatum esse suscipere baptismum statim, si commode potes, ut indicarem ob grauem aliquam causam differri posse. Quae autem haec sit arbitrio prudentis relinquitur. Crederem autem ex parte baptizati sufficientem esse ob periculum graue tum honoris, tum vitae, tum fortunae ei imminens ex baptismo eo tempore suscepto. Item abundantiorē fructum, qui dilato baptismō creditur percipiendus. Ex parte verò aliorum fidelium est sufficiens causa, si in eorum utilitatem cedat, sicut cessit dilatio baptismi S. Sebastiani. Sic Vasq. disp. 149. c. 4. n. 40. Aegid. de Coninch. q. 68. art. 3. dub. vn. n. 40. Illud est certum quo maior fuerit dilatio grauiorem causam ad sui honestatem expostulare, ut docent praecitati doctores.

7. Sed inquires, an Ecclesia potuerit determinare tempus, in quo baptismus ex obligatione suscipiendus sit? Respondeo nullatenus posse imponendo obligationem, quam alias baptizandi non habent, bene tamen posse declarare obligationem iure diuino illis impositam. Sic Aegid. de Coninch. dicta q. 68. art. 3. dub. unico. à n. 41. Vasq. disp. 150. cap. 2. §. 3. Suar. disp. 31. sect. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. c. 6. q. 4. vers. dubitant. Ratio prioris partis est, quia Ecclesia iurisdictionem non habet in non baptizatos, sicuti definit Trident. sess. 14. cap. 4. dicens: Ecclesia in neminem iudicium exercet, qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus, quae definitio sumitur ex Paulo. 1. ad Corinth. 5. De his, inquit, quis foris sunt, (id est extra Ecclesiam) nihil ad nos. Si autem Ecclesia posset non baptizatos obligare ad baptismum suscipiendum eo tempore, quo alijs ex diuino praecepto non tenebantur, iurisdictionem, & iudicium in non baptizatos exerceret contra D. Paulum, & Trident. definitionem. Quod vero possit Ecclesia declarare quibus circumstantiis, & occasione vbi praeceptum diuinum de suscipiendo baptismo obliget, inde probatur, quia per hanc declarationem nullam in non baptizatos iurisdictionem exercet, sed solum exercet clauem scientiae à Christo Domino concessam pro rebus dubiis dissoluendis, & difficilibus declarandis.

PUNCTVM IX.

De ministro Baptismi.

1. Quilibet rationis compos est validus minister baptismi.
2. Absque iurisdictione nequit licite ministrari, tamen si Sacerdos sit.
3. Qualiter religiosi Societatis concessa sit facultas baptismum ministrandi.
4. Inferiores clerici, & diaconi non sunt ex officio ad hoc ministerium deputati.
5. Ad concedendam diacono facultatem hoc sacramentum ministrandi non requiritur extrema necessitas.
6. Extra periculum mortis nequit sacerdos, & à fortiori alij clerici ministrare baptismum absque solemnitate.
7. Nequit domi baptismus seclusa necessitate ministrari.
8. Nullus alius à Sacerdote, vel diacono ex commissione Sacerdotis ministrare baptismum selemniter potest.
9. In extrema necessitate digniori cedit minus dignus.
10. Est peccatum mortale inuersio huius ordinis, tamen si contrarium sentiat Sotus.
11. Quid si praesente clerico non Sacerdote laicus ministret? Affirmant plures esse culpam venialem. Probabilius est vel nullam esse, vel esse mortalem.
12. Excipitur pagani, vel haeretici administratio praesente fidei Catholico.
13. Secundo excipitur, si praesente diacono, laicus, vel inferior clericus ministret.
14. Qualiter vnus baptismi plures ministri esse possint.
15. Qualiter plures simul baptizare possent.
16. Qualiter ablutio prolutioni forma sit coniungenda.

1. **D**vpliciter sumi potest baptismi minister, primo quoad valorem sacramenti, secundo quoad licitum illius vsum. Si de valore Sacramenti loquamur quilibet siue Sacerdos, siue laicus, siue vir, siue femina, siue baptizatus, siue non baptizatus Sacramentum ministrare potest, ut firmum, & ratum existat. Conclusio est certa de fide definita ab

ab Eugen. 4. in Concil. Florent. post. ult. sessionem. §. primum. ibi in causa necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam laicus, vel mulier, imo etiam paganus, & haereticus baptizare potest, dummodo formam seruet Ecclesiae, & facere intendat id quod facit Ecclesia. Idem sumitur ex cap. firmiter de summa Trinitate, cap. in necessitate, cap. Romanus de consecrat. dist. 4. cap. ad limina. 30. quæst. 1. & aliis traditque D. Tho. ab omnibus receptus q. 67. art. 3. Ratio à priori est institutio Christi vsu, & consuetudine Ecclesiae declarata, congruentia, necessitas huius sacramenti, ob quam congruum erat sub materia communi & omnibus obuia, & sub forma facile perceptibili esse institutum, concedique potestatem cuiuslibet ratione videnti illud administrandi. Neque his obstat textus in cap. quos à paganis de consecrat. dist. 4. ubi Gregor. secundus decidit baptizatos à paganis rebaptizandos esse; quia hi baptizati erant ritu pagano, & non Ecclesiastico, ut satis colligitur ex eo quod subiunxit rebaptizandos esse in nomine Trinitatis, indicans sub hoc nomine antea baptizatos non esse. Vide Vasq. diff. 147. cap. 1. & 2.

2. Si vero de licita baptismi administratione loquamur, certum est baptismum licite administrari non posse, nisi minister iurisdictionem, & Potestatem habeat illum administrandi vel immediatè à Christo Domino, vel mediis Ecclesiae pastoribus. Nam cum baptizatus medio baptismi in congregationem Ecclesiae adscribitur, & fiat Christi membrum, particepsque omnium sacramentorum, nullus nisi potestate à Christo accepta hæc alicui communicare poterit. Hinc fit summum Pontificem hanc à Christo plenam habere potestatem. Cum enim penes ipsum sit potestas visibilem Ecclesiam gubernandi, penes ipsum est potestas in Ecclesiam administrandi quos iudicauerit expedire. Prælati vero inferiores, quales sunt Episcopi, alique Abbates iurisdictionem quasi Episcopalem habentes hac potestate gaudent à Pontifice derivata comparatione eorum, qui in sua diocesi existunt. Nam cum ipsis competat suarum diocesium regimen, competere necessario debet in illius diocesis communitatem admissio. At baptismi admittitur baptizatus in membrum vniuersalis Ecclesiae, & singulariter illius communitatis diocesanae in qua baptismum suscepit. Ergo solis Prælati potestatem habentibus regendi communitatem competit baptizare. Reliqui vero Sacerdotes ex commissione ab Episcopo accepta hac potestate gaudent, Parochi ex officio, & iure ordinario, eo ipso quo in Parochos eliguntur; qua potestate absque causa priuari ab Episcopis non possunt, quia habent illam ex approbatione iuris; alij Sacerdotes eam potestatem habent ex Episcopis, vel Parochi delegatione. Nam esto quilibet Sacerdos in ordinatione factus sit idoneus minister constituendi corpus Christi mysticum, quod fit baptismi administratione, indiget tamen ad licitum vsu, ut sibi iurisdictione, & regimen Ecclesiae concedatur, aliàs iniurius Ecclesiae est, si in illius membrum quemlibet adscribat nullam in Ecclesiam iurisdictionem habens, sicuti latius expendit Vasq. diff. 147. cap. 3. Vnde mortaliter peccat Episcopus, vel Parochus, qui residentem in alia Ecclesia sine licentia Episcopi, vel Parochi illius baptizat, quia aggregat baptizatum Ecclesiae, cuius nullum regimen sibi commissum est, colligiturque ex c. interdicimus. 16. q. 1. & tradit Ægid. de Coninch. q. 67. art. 5. d. 1. n. 11. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. c. 6. concl. 2. Bonac. diff. 2. de bapt. q. 2. pun. 5. n. 10. Eman. Saà verb. bapt. n. 6.

3. Dubium nonnullum est, an religiosi præcipue Societatis Iesu delegata sit à Pontifice facultas baptismum ministrandi? Videtur namque esse, quia Paul. 3. in sua. 3. aliàs i. bulla Societati concessa anno 1545. quæ incipit. Cum inter cunctas sollicitudines. inquit facultatem concedimus singulis Societatis, Pœnitentiae, Eucharistiae, & alia Ecclesiastica sacramenta sine alicuius præiudicio ministrandi, Diocesanorum locorum, rectorum Parochialium, & aliarum Ecclesiarum, aut quorumvis aliorum licentia desuper minimè requisita, &c. Ergo ex vi huius privilegij baptismum, & Extremam-Vntionem ministrare possunt, aliàs superfluerent illa verba; Et alia ecclesiastica sacramenta, si præter Pœnitentiam, & Eucharistiam nullum aliud valent ministrare.

Pro prædicti dubij valentem supponendum est baptismum concedi posse in terris Fidelium, vel infidelium. Si in terris fidelium concedatur, certissimum est non posse Religiosos extra casum necessitatis baptismum ministrare, quia esset ministratio cedens in præiudicium Episcopi, & Parochi, quibus regimen illius loci commissum est. Neque privilegium in hac parte aliquid operatur, ut satis colligitur ex compend. Priuileg. Soc. ver. fac. & notauit Suar. t. 4. de Relig. li. 9. de Soc. c. 4. n. 4. Si vero baptismus in terris infidelium concedendus sit, tunc subdistinguerendum est, vel ibi sunt Ecclesiae fundatae, vel non. Si Ecclesiae fundatae sint, nequeunt Religiosi non Pastores extra necessitatem baptismum ministrare, videtur enim hæc ministratio in Pastorum illius regimini præiudicium cedere. Nam esto baptizandus nec ratione sui, nec parentum, quia sunt infideles, Parochus subiectus sit quoad vim coërcitiuam, videtur tamen subiectus esse quoad ingressum in Ecclesiam,

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

ut scilicet non possit in Ecclesiam ingredi nisi ex licentia Parochi illius regionis. Eo namque ipso, quod Pontifex illius regionis infidelium Episcopum, vel Parochum designauit, vires suas illis commisit admittendi in Ecclesiam infideles. Ergo Religiosi non Parochi admittentes, Parochus, & Episcopo proprio præiudicarent, ut tanquam securius docet Suar. dicto lib. 9. cap. 4. n. 8. Probabile tamen existimat n. 7. iis posse per privilegium prædictum Pauli 3. baptismum ministrari, quia cum baptizandus eiusque parentes, utpote infideles propriè non sint subiecti Parochi, & Episcopo illius regionis, privilegium concedens baptismi administrationem sine præiudicio, non de hoc præiudicio, sed de præiudicio proprio, quale est cum baptismus, aliudue sacramentum ministraretur ei, qui vel ratione sui, vel parentum est alteri specialiter subiectus intelligendum est. Verum si Ecclesia fundata non est eo loci, quo baptismus est à Religiosis ministrandus, poterunt Religiosi ex vi prædicti privilegij baptismum ministrare. Quia ministrant sine alterius præiudicio. Adde ibi Religiosos mitti, ut Ecclesiam fundent; ergo ut volentes ingredi recipiant, & tradit Suar. dicto t. 4. de relig. lib. 9. cap. 4. n. 5.

4. Inferioribus verò Clericis etiam Diaconis nullatenus baptismi administratio ex officio competit, ut definit Eugen. 4. in decreto fidei Concil. Florent. post. ultimam sessionem. ibi, minister huius sacramenti esto Sacerdos, cui ex officio competit baptizare, tacite innuens aliis à Sacerdote non competere, & docuit Isidor. lib. 2. de diuinis officiis, c. 30. de baptismi, & refertur in cap. constat de consecrat. dist. 4. ibi constat baptismum solis Sacerdotibus esse traditum, cuiusque mysterium, neque ipsis diaconis explere licitum est absque Episcopis, vel Presbyteris, nisi illis procul absentibus vltima languoris cogat necessitas, quod & laicus fidelibus plerumque permittitur. Idem traditur à Gelasio Papa, epist. ad Episcopum Lucanæ, & relato in cap. Diaconos. 93. dist. & Clemens Roman. lib. 8. constit. Apostolicar. c. 46. Neque his obstat quod ait Tertullian. lib. de baptismo. cap. 17. num. 114. dum ait: dandi quidem (scilicet baptismum) habet ius summus Sacerdos, qui est Episcopus, dein Presbyteri, & Diaconi; non tamen sine Episcopi autoritate propter Ecclesiae honorem, & Hieronym. in dialogo contra Luciferian. num. 20. inquit, sine Chrismate, & Episcopi iussione, neque presbyteri, neque Diaconi ius habent baptizandi. His namque verbis solum denotatur neque Diaconos, neque presbyteros simplices conferre baptismum posse, nisi intercedente Episcopi facultate. Diuersimodè tamen hæc facultas Diaconis concedi potest, ac presbyteris. Nam presbyteris concedi potest hæc facultas absque ulla speciali necessitate, quia per ordinationem constituti sunt apti quibus hac potestas concedatur, at Diaconis concedi non potest, nisi deficientibus Sacerdotibus, qui velint, vel possint baptismum ministrare, eo quod non sunt constituti ministri baptismatis, nisi in Presbyterorum defectum, illis tamen deficientibus non solum baptismus priuatus, sed solemniter concedi potest, ut satis colligitur ex Pontificali Romano, ubi Episcopus ad electos in Diaconos, inquit: Diaconum oportet ministrare ad altare; baptizare, & prædicare. Signum ergo est ordinari, ut tanquam Presbyterorum minister, & in illorum defectum baptizet non quidem tantum priuatur, hoc enim etiam laicis competit, sed solemniter, aliàs nihil speciale Diaconus haberet. Et ita sustinet Caiet. q. 67. art. 5. Ægid. ibi. dub. 1. num. 13. & dub. 3. n. 26. Suar. disput. 23. sect. 2. in fine. Vasq. disput. 147. c. 4. n. 24. & seqq. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 7. q. 1. concl. 4. Bonac. plures referens. diff. 2. qu. 2. pun. 5. n. 3.

5. Neque ad hanc facultatem Diacono concedendam requiritur extrema necessitas, sed sufficit rationabilis causa, qualis esset, si ob infirmitatem, vel excommunicationem vel baptizandorum multitudinem, aliudue legitimum impedimentum non possit Sacerdos baptismum conferre. Quia id videtur expostulare officium Diaconi, quod est Sacerdotibus inferuire. Sic Ægid. Vasq. Suar. Laymann. locis allegatis. Seclusa autem speciali commissione probabilius est non posse Diaconum solemniter baptizare etiam in extrema necessitate, quia seclusa commissione non habet maiorem potestatem, quam laicus, ut colligitur ex cap. Diaconos 93. dist. ibi: absque Episcopo, vel Presbytero baptizare non audeant, nisi prædictis Ordinibus fortasse longius constitutis necessitas extrema compellat. Aliàs si solemniter baptizare posset, non ut Presbyterorum minister, sed iure proprio baptizaret, cum tamen Diaconus semper ut Presbyterorum minister se gerere debeat. Sic Ægid. de Coninch. q. 67. art. 5. dub. 3. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. c. 7. q. 1. concl. 5. Suar. disp. 31. sect. 4. vers. ultimo dicendum. Aliis vero Clericis inferioribus nullatenus solemniter baptismus committi potest, nisi à Pontifice summo in iure Ecclesiastico dispensante, ut docent omnes Doctores teste Ægid. de Coninch. dub. 3. n. 24. Suar. disp. 23. sect. 2. Neque etiam priuatus baptismus illis committi potest præsentie Sacerdote, vel Diacono, qui velint, & possint ministrare, quia non sunt ministri constituti, nisi in Sacerdotis, vel Diaconi defectum.

6. Pro superioribus est aduertendum primò graue esse peccatum Sacerdotis, qui extra mortis periculum baptismum sine solemnitate, & ritibus Ecclesiæ ministrat, quia textus in *Clement. unica de baptismo* id rigide præcipit. Sic aliis relatis tradit *Valq. disp. 147. cap. 5. num. 10. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 7. qu. 1. concl. 2. Ægid. de Coninch. qu. 67. art. 5. nu. 3.* Quod à fortiori procedit, si alij Clerici inferiores, & laici extra mortis periculum baptismum ministrent, quia solum eo periculo posito, & Sacerdote deficiente concessa illis est baptismi ministratio, sicuti latius probat *Valq. dicta disp. 147. c. 5.*

7. Hinc constat nullum Sacerdotem, Clericum vel laicum extra mortis periculum ministrare posse baptismum domi, quia est contra solemnitatem, & ritum ab Ecclesiâ oblatum. Solum excipiuntur filij, seu nepotes (vt tradit Glossa statim alleganda) regis, & principis, qui seruatis aliis solemnitatibus domi baptizari poterunt, vt habetur expressè *Clement. unica de baptismo*, & ibi Glossa verbo *liberi*, & notatur *Ægid. de Coninch. qu. 67. art. 5. nu. 3. Eman. Saà verbo baptismi. num. 13.*

8. Secundò aduerte neminem alium à Sacerdote, vel Diacono ex commissione Sacerdotis ministrare baptismum solemniter posse, quia usurpant alienum officium sibi non competens, ob cuius usurpationem Clerico imposita est irregularitas, sic pluribus firmat *Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 5. nu. 3. Valq. disp. 147. c. 5. nu. 33. Ægid. de Coninch. q. 67. art. 5. dub. 3. nu. 24. affirmans esse omnium. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 2. cap. 7. quæst. 1. concl. 2. & 3.*

9. Tertiò aduerte stante extrema necessitate hunc ordinem seruandum esse in baptismi ministratione, vt minus dignus digniori cedat, Sacerdoti cedat Diaconus, Diacono Subdiaconus, Subdiacono alij Clerici inferiores, & Clericis laicus, & viro femina, nisi in ministrando baptismare expeditior existat, & baptizato non baptizatus, & laico non excommunicato, Clericus, imò Sacerdos nominatim excommunicatus. Sic cum *D. Th. q. 67. art. 4.* communique sententia docent *Ægid. de Coninch. dub. 2. Suar. disp. 23. sect. 2. & disp. 31. sect. 4. Valq. disp. 147. cap. 5. disp. 2. q. 2. pun. 5. nu. 11.*

Solum est dubium, an supradicti ordinis inuersio in baptismo priuato sit peccatum mortale? Negat *Sotus, disp. 4. qu. unica. art. 2.* indicans solum esse culpam venialem. Moueri potuit, quia eo casu omnibus data est potestas à Christo Domino baptismum ministrandi. Quod verò dignior minus digno sit præferendus, nullibi constat præceptum esse. Ergo solum ex quadam decentia, & honestate id præstandum est: non igitur erit mortale illius omisso. Ceterum communis sententia docet peccatum mortale esse, si præsentem Sacerdote, nec renuente baptismum inferior Clericus, vel laicus ministrat, quia sacramento irrogatur iniuria, si conferatur à laico, cum possit à ministro ad id minus deputato, & consecrato conferri. Neque consensus Sacerdotis hanc iniuriam impedire potest, cum sita sit in usurpatione officij, & ministerij contra Christi voluntatem, & sacramenti reuerentiam. Sic vt certum tradunt *Valq. aliis relatis, disput. 147. cap. 5. à nu. 33. Suar. disp. 31. sect. 4. vers. secunda, & seqq. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 5. nu. 11. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 7. q. 1. circa finem. Ægid. de Coninch. quæstione 67. articulo 5. dub. 2. numero 18.*

11. At si præsentem Clerico laicus ministret, & præsentem viro erudito femina, plures Doctores censent solum esse culpam venialem, quia non omittitur minister ad id munus deputatus. Sic docent *Suar. disp. 31. sect. 4. vers. unde tertio. Bonac. Laymann. Ægid. de Coninch. supra Eman. Saà verbo baptismi. num. 7.* Ceterum probabilius cenfeo cum *Valq. supra* vel nullam esse culpam, vel esse mortalem. Etenim negari non potest sacramenti administrationem grauem materiam esse, si igitur diuino præcepto mandatum est laico, ne præsentem Clerico ministret, & femina præsentem viro, & pagano præsentem fidei, sine dubio graue peccatum committent, si hoc præceptum transgrediantur. Quod si diuino præcepto id mandatum non est, sed potius à Christo Domino æqua est omnibus data facultas in extremo vitæ baptismum abente Sacerdote ministrandi (vt probabilius apparet), nullum erit peccatum, si minus dignus digniori se præferat, quia in ea ministratione non est minus dignus, sed æqualis. Præceptum autem Ecclesiasticum huius ordinis seruandi nullum inuenitur. Ergo nullum erit peccatum huius ordinis transgressio.

12. Ab hac doctrina excipiunt aliqui paganum, vel hæreticum ministrantem baptismum præsentem fidei Catholico, dicuntque peccare mortali ter in tali administratione ob irreuerentiam sacramento factam. Sic *Valq. dicta disput. 147. cap. 5. circa finem. Suar. disp. 31. sect. 4. §. sed obicitur Ægid. de Coninch. quæst. 67. art. 5. dub. 2. circa finem. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. c. 7. q. 1. in fine.* Et quidem de hæretico cum sit excommunicatus, certum est ratione excommunicationis, si administrationi, quæ per alium fieri potest, se ingerat. At de pagano non est ita certum, cum nullum adsit speciale præ-

ceptum, quo obligetur abstinere à baptismi administratione in periculo mortis. Catholico præsentem. Credo tamen vix excusari posse à mortali, qui relicto fidei paganum ad sacramenti administrationem inuitaret, vt rectè notarunt *Suar. & Ægid. supra*, tum ob scandalum fidelibus darum, tum ob periculum, quod credi potest adesse ministraturum baptismum cum errore in fide, & praua intentione.

13. Secundo excipiunt baptismum, quem laicus, vel Clericus inferior ministraret in extremo vitæ periculo præsentem Diacono, & potente, nec renuente concedere, quia Diaconus est specialiter consecratus ad baptismi ministrationem Sacerdote deficiente, sicuti constat ex verbis, quæ proferuntur in eius ordinatione, & ex *Gelasio Papa in cap. Diaconos. 93. dist.* At ob hanc causam, si laicus, vel Clericus omisso Sacerdote sacramentum ministraret, peccaret mortaliter, sicuti ex communi sententia probatum reliquimus. Ergo etiam peccare debet, si ministrat omisso Diacono. Et sustinet *Ægid. de Coninch. quæst. 67. art. 5. dub. 2. conclus. 3.* & indicat *Suar. disput. 23. sect. 2. in fine.* Et placet mihi exceptio hæc, tamen si contrarium doceant expressè *Suar. disp. 31. sect. 4. vers. inde tertio. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. c. 7. qu. 1. vers. arbitratur*, ea considerati one moti, quia Diaconus ex officio ad hoc ministerium deputatus non est, siquidem solum ex commissione solemniter baptizare potest, & seclusa commissione priuati. Sed hæc ratio non vrget, esto ex officio, & quasi iure ordinario Diacono baptismi ministratio commissa non sit, est tamen illi commissa iure extraordinario, stante scilicet aliqua causa rationabili, ob quam Sacerdos commodè non possit baptismum ministrare. Quapropter iure diuino est consecratus baptismi minister non ordinarius, sed extraordinarius, tum ad baptismum solemniter faciendum ex commissione, tum ad baptismum priuati concedendum absentibus Presbyteris in extrema necessitate. Et licet aliis Clericis inferioribus ea occasione baptismus permittitur, at Diacono iure diuino conceditur, & ad illius ministrationem consecratur, ac proinde illius omisso, sicuti omisso Sacerdotis peccatum mortale inducit.

14. Superest inquirendum, an vnus baptismi plures ministri esse possint? Sed huic quæstioni punct. 5. satisfecimus, affirmantes vnus baptismi plures ministros esse posse, si absolute, & nulla inter se constituta dependentia baptizandum abluant, & formam proferant, eamque perficiant, eodem puncto, & instanti: quia eo casu non se inuicem impediunt, sed potius coadiuuant, sicuti cum duæ causæ totales ad eundem effectum concurrerent, quarum vna deficiente alia effectum produceret. Secus vero si intentionem haberent inter se dependentem, eo quod vnusquisque noller ablutionem, & formæ prolationem à se factam effectum habere, nisi simul alterius ablutio, & formæ prolatio effectum habeat: quia ea intentio obstat Ecclesiæ institutioni per Ecclesiam declarata. Etenim Christus Dominus sic baptismum instituit, vt vnus ministri ablutio, & formæ prolatio sufficiens sit ad illius constitutionem. Si ergo velles baptismum ex tua, & alterius ablutione, & formæ prolatione confici, manifestè institutioni Christi repugnares, & grauissimum peccatum committeres. Quinimo velle simul cum alio concurrere in ministratione baptismi etiam intentione independenti graue peccatum est, quia est contra vsum, & consuetudinem Ecclesiæ, & periculo manifesto expositum nihil efficiendi, sicuti nihil sit, si post socij ablutionem & formæ prolationem tuam perficis. Neque obstat plures Sacerdotes, cum ordinantur ad consecrandum simul cum Episcopo concurrere. Quia id factum est ab Ecclesiâ, vt indicaret venerabile Eucharistiæ sacramentum esse per modum conuiuij, in quo plures concurrunt, institutum. Nulla autem specialis causa est, ob quam permittat plures ad vnum baptismum concurrere. Sic sustinent Doctores communiter cum *D. Thom. q. 67. art. 6. teste Valq. disp. 148. per totam. Ægid. de Coninch. dub. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 7. q. 1. Suar. disp. 23. sect. 3.*

15. Secundo inquires, an plures simul baptizare posses? Qui quæsit etiam supradicto punct. 5. satisfeci affirmans te posse simul plures baptizare, si plures abluas, & formam omnes comprehendentem proferas, sicuti si plures abluendo diceret: Ego vos baptizo: quia ablutio non est vnica, sed multiplex iuxta multipliciter subiectorum, qui abluuntur, forma vero esto videatur physicè vna moraliter, multiplex est, quia eundem sensum præstat ea forma. Ego vos baptizo, super plures prolata, ac si super singulos diceret: Ego te, baptizo, ideoque non vnum sacramentum, sed plura ibi conficiuntur, vt bene probat *Valq. disput. 148. cap. 7. nu. 51. Ægid. qu. 67. art. 6. dub. 2. conclus. 3. Bonac. disp. 2. quæst. 2. pun. 4. num. 22.* Nunquam tamen extra grauissimam necessitatem, licitum est hoc modo baptismum ministrare. Et licet *Sotus in 4. dist. 4. quæst. unica art. 4. §. secundo arguitur*, censet solum esse peccatum veniale nulla necessitate intercedente sic baptizare, cui fauet *Valent. q. 3. pun. 2. Reginald. cap. 30.*

n. 46. At verius cenſeo peccatum graue eſſe, quia eſt contra ritum,quem communiter Eccleſia ſeruat in baptiſmi adminiſtratione. Sic *Egid. de Coninch. q. 67. art. 6. dub. 2. Vaſq. ali. is belatis. diſp. 148. c. 7. n. 50.*

16. Tertio inquireſ, qualiter ablutionem cum prolatione formæ coniungere debeas, vt ritè baptiſmum miniſtres? Reſpondeo ſic debere coniungere, vt formæ prolatione ablutionem ſignifices. Significare autem eam potes ſiue ante, ſiue poſt formæ prolationem, ablutionem facias, ſi vna alteri immediatè, ſuccedat. Vt pluribus exemplis declarat *Sotus in 4. diſt. 3. q. unica art. 8. & ex illo. Vaſq. diſp. 148. cap. 7. Henriq. lib. 1. cap. 9. num. 10. Paul. Laymann. lib. 5. ſum. tract. 2. cap. 7. q. 3.*

P V N C T U M X.

De effectibus Baptiſmi.

1. *Triples eſt effectus Baptiſmi.*
2. *Baptiſmus ex ſe confert gratiam peccati originalis, & actualium remiſſionem.*
3. *Eſt equalis hac gratia in paruulis, in adultis abundantior, ſi abundantiori diſpoſitione ſe preparent.*
4. *Remittit baptiſmus pœnam omnem pro peccatis debitam.*
5. *Non tollit pœnalitates.*
6. *Imprimis characterem.*
7. *Suſcipienti baptiſmum ſolent ſpeciales gratia concedi.*

1. **T**Res ſunt præcipuè effectus Baptiſmi. Primus eſt gratia habitualis remiſſiua peccati originalis, & actualis, ſi fortè ante ipſum baptiſmum commiſſum ſit. Secundus eſt remiſſio totius pœnæ tam eternæ, quàm temporalis debitæ pro peccato, Tertius eſt character indelebilis, quo baptizatus incapax redditur denuò Baptiſmum ſuſcipiendi.

2. Circa primum effectum fide certum eſt baptiſmum non ponenti obicem conferre gratiam peccati originalis, & quorumlibet actualium remiſſionem. Nam eſto olim non fuerit hac veritas declarata, ſed in vtramque partem agitabatur quæſtio, vt conſtat ex *Innocent. 3. in cap. maiores. §. 1. in fine de baptiſmo, & ex Clement. 5. in concil. Vienn. Clement. unica de ſumma Trinit. & fide Cathol. §. ad hoc baptiſma. At poſt Concilium Florent. & maximè Trident. iam non dubitare licet. Nam *Eugen. 4. in concil. Florent. decreto de Armenis. generaliter definit ſacramenta nouæ legis gratiam cauſare ex opere operato. Trident. verò idem definit. ſeſſ. 7. de ſacr. in genere. can. 6. & ſeſſ. 6. can. 7. loquens de iuſtificatione quæ ſit per baptiſmum, & pœnitentiæ ſacramentum, inquit: In ipſa iuſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul inſuſa accipit homo per Ieſum Chriſtum, cui inferitur, fidem, ſpem, & charitatem, &c. At gratia, & charitas eſſe non poteſt cum peccatis. Ergo in baptiſmo inſunditur gratia omnium peccatorum remiſſiua. Sed ſpecialiter id ipſum declarauit Trident. ſeſſ. 5. in decreto de peccato origin. §. 5. dicens. Si quis per Ieſu Chriſti Domini noſtri gratiam, quæ in baptiſmo confertur reatum peccati originalis remitti negat, anathema ſit. Et ſtatim ſubiungit Concil. In renatis nihil odit Deus, quia nihil eſt damnationis iis, qui verè conſeſculti ſunt cum Chriſto per baptiſma in mortem. Eſt ergo illa gratia, quæ per baptiſmum confertur non ſolum remiſſiua originalis peccati, ſed cuiuſlibet actualis, ſi fortè exiſtat. Alias aliquid eſſet in renatis damnationis, quod Deus odio haberet. Adde per baptiſmum inſundi gratiam non ſolum peccati originalis, & actualis mortalis remiſſionem, ſed etiam cuiuſlibet venialis, cuius baptizatus complacentiam non habet. Sicuti ex eodem loco concilij colligitur, quatenus aſſerit baptizatos veterem hominem exuere, & inducere nouum, qui ſecundum Deum creatus eſt, efficique innocentes, immaculatos, puros, innoxios, ac Deo dilectos, hæredes Dei, & cohæredes Chriſti, ita vt nihil prorsus eos ab ingreſſu cæli remotetur. Si autem gratia, quæ per baptiſmum inſunditur peccata venialia baptizatorum non remitteret, non ita puti, innoxij, & immaculati redderentur, quin ab ingreſſu Eccleſiæ retardarentur. Deinde ſeſſ. 14. cap. 1. inquit concilium. Si ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum eſſet, vt iuſticiam in baptiſmo ipſius beneficio, & gratia ſuſceptam conſtanter tuerentur, non fuiſſet opus aliud ab ipſo baptiſmo ſacramentum ad remiſſionem peccatorum eſſe inſtitutum. Supponit ergo concilium peccata etiam venialia per baptiſmi gratiam remitti, aliàs opus eſſet ſacramento alio ad illorum remiſſionem. Notanter dixi inſundi gratiam in baptiſmo peccatorum quorumlibet remiſſionem, non remittentem actu, quia contingere poteſt adultum ſuſcipientem baptiſma eſſe ita diſpoſitum contritione, ſeu dilectione Dei ſuper omnia, vt ei ſint peccata remiſſa. Quo caſu gratia per baptiſmum inſuſa non remittit peccata, quia ea remiſſa inuenit, eſt tamen de ſe omnium peccatorum remiſſiua.**

3. Hæc gratia, quæ per baptiſmum paruulis, ſeu rationis

uſu carentibus inſunditur, æqualis omnibus eſt, quia tam ex parte ſacramenti, quam ex parte ſuſcipientium nulla eſt diuerſitas, in adultis vero pro digniori diſpoſitione, qua ſe ad ſuſcipiendum baptiſmum præparant, abundantior gratia confertur, vt latius dixi *tract. præced. pun. 8. n. 8.*

4. Secundus effectus baptiſmi eſt remiſſio totius pœnæ eternæ, & temporalis debitæ pro peccatis, colligitur manifeſtè ex illo loco Trident. ſeſſ. 5. §. 5. de peccato origin. Siquidem inquit Concilium, baptizatos ita hæredes Dei, & cohæredes Chriſti per baptiſmum effici, vt nihil prorsus eos ab ingreſſu cæli remotetur. At ſi baptiſmus omnem pœnam debitam pro peccatis non remitteret, aliquid eſſet quod baptizatum ab ingreſſu Eccleſiæ remotaretur, Expreſſius docuit ſeſſ. 6. cap. 14. dicens: in iuſtificatione, quam lapſi poſt baptiſmum obtinent ſapè remanere obligationem ſoluendi aliquam pœnam pro peccatis debitam, quia vt ſacræ litteræ docent, non rora ſemper, vt in baptiſmo ſit, dimittitur. Et *Concil. Florent. dicto decreto de Armenis* inquit: Huius ſacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis, & actualis, omnis quoque pœnæ, quæ pro ipſa culpa debetur, propterea baptizatis, nulla pro peccatis præteritis iniungenda eſt ſatisfactio. Ratio ſumitur ex Chriſti inſtitutione, congruentia ex ſimilitudine, quam habet baptiſmus cum Chriſti morte, iuxta illud *ad Roman. 6. n. 4.* Quicumque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Conſeſculti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem, ſed Chriſtus Dominus ſua morte perfectè vicit peccatum. Ergo baptiſmus, qui morti Chriſti aſſimilatur, peccatum baptizati plenè vincit. Ergo non ſolum ſecundum culpam, ſed etiam ſecundum pœnam illud delet. Et ita tradit *D. Tho. ab omnibus receptus. q. 68. art. 5. & q. 69. art. 2.*

5. Pœnalitates autem, quæ ex peccato originali conſequentur, qualis eſt infirmitas, mors, concupiſcentia ſeu rebellio carnis contra Spiritum, baptiſmo in hac vita teſte experientia non tolluntur, quia nec ſunt peccata, neque pœnæ propriæ peccatorum, ſiquidem in ſtatu puræ naturæ contingerent. Et inſuper ad patientiæ exercitationem, & virtutum augmentum non leuiter conducunt. Vide *D. Thom. q. 69. art. 3.*

6. Tertius effectus baptiſmi eſt character, quo baptizatus redditur incapax denuò baptiſmum ſuſcipiendi, ſicuti docuit *Concil. Florent. decreto de Armenis, & Trident. ſeſſ. 7. de baptiſmo. idèque in Symbolo Nicæno, ſatemur vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum. Congruentia huius inſtitutionis deſumitur ex eo quod baptiſmus ſit quædam ſpirituſualis regeneratio, cum autem nemo vix naſci poſſit, decuit nec bis poſſe renacſci. Cum autem ſapè contingat ſuſcepto baptiſmo baptizatum Chriſto non renacſci, eo quod indebitè baptiſmum ſuſceperit. Non obinde baptiſmus iterandus eſt, quia valor baptiſmi, & characteris inſuſio non pendet ex praua ſuſcipientis diſpoſitione ad gratiam, & charitatem per baptiſmum obtinendam. Sublata autem hac praua diſpoſitione ex vi baptiſmi prius ſuſcepti baptizatus renacſcitur. Sed qualiter hæc omnia contingant explicui. *tract. præced. pun. 9. 10. & 11.**

7. Præterea ſuſcipientibus baptiſmum ſolent aliquando concedi ſpeciales gratiæ, & beneficia, vt miraculoſa ſanitas, ſicuti *Constantino Imperatori conceſſa fuit. At hi non ſunt effectus annexi ex diuina promiſſione baptiſmo: aliàs omnibus ritè baptiſmum ſuſcipientibus concederentur. Sed ſunt effectus ex diuina liberalitate ob ſingularem aliquem finem à diuina prouidentia præordinatum.*

P V N C T U M XI.

De Patriniſ in Baptiſmo adhibendis.

§. I.

Quod ſit patrini munus, & obligatio, & qui in patrinos deſignari poſſint?

1. *Eſt obligatio ſub graui culpa in baptiſmo ſolemni adhibendū patriniſ.*
2. *Obligatus eſt patriniſ baptizatum inſtruere fide, & bonis moribus, ſi indigeat.*
3. *Quilibet baptizatus rationis compos patriniſ eſſe poteſt.*
4. *Excipiuntur monachi, & qui ſub monachi nomina comprehenduntur.*
5. *Monachus validè patriniſ eſſe poteſt.*
6. *Excipiuntur pœnitentes publici.*
7. *Tertio excipiuntur hæretici.*
8. *An poſſis Hæreticum in patriniſ admittere, cum Catholiciſ cum commode reperire nequeas? Aſſeruat Layman.*
9. *Qualiter ſupradicta ſententia approbanda ſit.*
10. *An poſſis eſſe patriniſ baptiſmi ritu hæreticiſ collati, tametſi ſub forma, & materia ab Eccleſia præſcriptis.*

1. **O**bligationem eſſe in baptiſmo ſolemni adhibendam aliquam perſonam præter baptizantem, qui baptizatum

tum leuet de sacro fonte, & illum sub sui tutelam, & fidem suscipiat doctrina, & bonis moribus instruendum, antiquissima Ecclesiæ consuetudo stabilitum est, ut constat ex Tertulliano *lib. de baptismo cap. 3. & 18.* & ex Dionysio *cap. 2. de Ecclesiast. Hierarchia,* & ex August. *epist. 23. & lib. 1. de peccator. meritis. c. 34. & serm. 163. de repore. & serm. 215. & alibi sæpè,* & supponitur, *e. vos autem. cap. non plures. cap. in catechismo, de consecrat. dist. 4. & toto tit. de cognat. Spirit. & cap. quamuis eodem tit. in. 6. & à Trident. sess. 24. cap. 2. de reformat.* Qua obligatione præcipue astringitur parochus baptizans, ipse enim (ut inquit Trident.) inquirere diligenter debet, qui sit à parentibus, seu tutoribus baptizandi designatus, ut baptizatum leuet de sacro fonte, neque ad baptismum procedere debet, quousque hic designatus sit. Ratio huius institutionis optimè tradidit D. Thom. *q. 67. art. 7. ex similitudine,* quam habet baptismus cum carnali generatione: nam sicut paruulus nuper natus indiget nutrice, & pædago, sic spiritualiter natus per baptismum indiget aliquo, qui fungatur vice nutricis, & pædaggi informando, & instruendo eum quasi nouitium in fide de his, quæ pertinent ad fidem, & vitam Christianam. Non enim qui paruulo baptismum ministrat, & spiritualiter gignit, potest semper hoc munus per seipsum obire eaque de causa decuit alium designari, qui simul hanc obligationem suscipiat. Ad declarandam ergo hanc obligationem variis nominibus Patres, & doctores hoc munus obeuntem appellant. Nam D. Thom. quem reliqui scholastici sequuntur, pædagogum nominauit, quia puerum instituere debet in fide, eiusque vestigia dirigere. Neque ab hac appellatione longè fuit August. *epist. 23. ad Bonifacium.* appellans cum fidei doctorem, quia docere debet baptizatum fidem, quam in baptismo professus est. Alij Patres cum ipso Augustino vocant supradictum Susceptorum, quia de manu baptizantis baptismum suscipit erudiendum. Sic August. *relatus in cap. vos ante omnia de consecrat. dist. 4. & specialiter Concilium Coniunct.* sub Paulo. *3. p. 7. cap. 4. & Concilium Augustinianum. c. 16. & alibi.* Alij, ut Dionys. *Areopag. lib. 2. de Ecclesiast. Hierarch. & August. serm. 106. 163. & 215.* fidei iussorem appellant. Tertullian. *lib. de baptismo cap. 18.* sponforem, quia leuando baptismum de sacro fonte tacite fidei iuber, & respondet illius curam habiturum. Denique appellatur communiter Compater, seu patrinus, ut fecit Hyginus Pontifex *relatus in c. in catechismo de consecrat. dist. 4. & August. serm. 106.* quia simul cum baptizante spiritualis pater est baptizati, illumque in fide gignit.

2. Ex supradictis manifestè constat susceptorem, fidei iussorem, sponforem, seu patrinum absolute obligatum esse sub graui culpa baptismum in fide, & doctrina Christiana instruere, alias muneri, quod suscipit, non satisfaciet, colliguntque ex *cap. vos ante omnia de consecrat. dist. 4. cap. ita diligere. 30. q. 1. & expressè ex Leone. 3. in Concil. Moguntiac. cap. 47. ibi. Deinde præcipimus, ut unusquisque compater, vel. proximi spirituales Filios suos Catholicos instruant,* traditque D. Thom. receptus ab omnibus. *q. 67. art. 8.* Huic tamen obligationi plenè satisfaciet, si baptismum semel in fide, & doctrina Christiana instituat, tamen postea comperias oblitum esse, quia non est credendum hanc obligationem toto vitæ decursu durare, sed tempore quo baptizatus rudis existit, & quasi paruulus pædago indiget. Sic Aegid. de Coninch. *q. 67. art. 8.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. ult. n. 1.* Verum ab hac obligatione docendi puerum excusaris, si probabiliter credis illum à suis parentibus, magistris, vel dominis diligenter esse erudiendum, quia hoc præceptum vtpote affirmatiuum solum te astringere potest, dum baptizatus tua cura, & instructione indiget. Quocirca raro hac obligatione tenentur patrinus in regionibus fidelium, quia vis præsumere possunt baptismum non esse à parentibus, seu tutoribus, vel magistris sufficienter instruendum. Secus vero est in regionibus infidelium, seu hæreticorum, & maximè si parentes illius infideles, seu hæretici existunt. Sic D. Thom. *q. 67. art. 8. Suar. & Aegid. de Coninch. ibi & Laymann. supra Valent. c. 4. disp. 4. q. 2. p. 3. Eman. Saa edit. Romana, verbo baptis. mus. n. 15.*

3. Quilibet baptizatus rationis compos, siue vir, siue femina sic patrinus, seu susceptor esse potest. Primò debet esse baptizatus, quia aliàs ineptus censetur ad instruendum in fide qui fidem in baptismo non suscepit, sicuti habetur in Concil. Moguntiac. *capit. 47. relato in cap. in baptismo de consecrat. dist. 4.* Secundo debet esse rationis compos, aliàs fide iuber, neque spondere pro baptizato poterit, neque munus instructoris suscipere, & illius obligationi satisfacere, eaque de causa in Concil. Parisien. *1. lib. 1. cap. 54.* dicitur huiusmodi patronos debere & vim tanti Sacramenti, & quid pro alijs sponderint intelligere. Nullibi tamen habetur certam ætatem requisitam esse: sic ex communi sententia tradit Nauarr. *lib. 4. cons. 1. aliàs. 2. de cognat. spirituali & cons. 1. aliàs 4. eodem titulo.* Henric. in *sum. lib. 12. c. 11. n. 2.* Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 61. num. 3. & 4.* Basil. Ponce, *lib. 7. de matr. cap. 37. num. 5. in fine.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap.*

9. num. 2. Dixi siue vir, siue femina, quia esto dedecet præcipue in baptismo adulcorum viri baptizati femina susceptorum esse; Nam tamen id est specialiter prohibitum, ut satis colligitur ex *cap. vos ante. cap. non plures de consecrat. dist. 4. & cap. quod autem. 30. q. 4. & cap. quamuis de cognat. spirit. in 6. & ex Trident. sess. 24. cap. 2. de reformat. & tradit Suar. q. 67. art. 7. circa finem.* Basil. Ponce, *lib. 7. de matr. cap. 37. n. 3.*

4. Ab hac generali regula excipiuntur monachi, quibus munus susceptoris interdictum est, eo quod non deceat eos cum parentibus baptizati cognationem spirituales contrahere, & familiaritatem habere. *cap. non licet el. 1. cap. monachi de consecrat. dist. 4. cap. peruenit el. 1. 18. q. 2.* Quod si obiciat monachos baptizare, & cognationem spirituales ex collato baptismum contrahere. *cap. doctos, 16. q. 1. & cap. omnes. 30. q. 1. & tradit Gloss. dicto. cap. non licet, & cap. peruenit & ibi Turrecrem.* Respondeo hanc cognationem ex baptismum collato permiti: tum quia baptismi ministratio magis est necessaria, tum quia minor est familiaritas, quæ ex collato baptismi, quam quæ ex susceptione baptismi nascitur. Sed non caret difficultate, an sub nomine monachi omnes religiosi tam mendicantes, quam canonici regulares veniant, ita ut à supradicto munere sint exclusi? Affirmat Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 9. num. 3.* eo quod si dedecet religiosos claustra habitantes familiaritatem habere præcipue cum feminis, ac dedecet monachos, quæ fuit ratio, ob quam munus susceptoris monachis interdictum. Contrarium verum existimo cum Aegid. de Coninch. *3. p. q. 67. art. 7. n. 56.* Quia eodem ratio prohibitionis procedat in religiosi mendicantibus, & canonicis regularibus, ac in monachis, inde solum infertur posse prohibitionem ad omnes extendi, non tamen de facto extensam esse. Non enim sub nomine Monachorum veniunt mendicantes, & canonici regulares in decreto prohibitio, odioso, & correctorio. Neque item eadem ratio adæquatè in mendicantibus, canonicisque regularibus, ac in monachis procedit: nam monachis magis indecens est familiaritatem habere cum parentibus baptizati, eo quod sibi soli viuunt à secularium conuersatione, & communicatione separati. At mendicantes, canonicique regulares passim cum secularibus communicant; ob quam causam monachi facti Episcopi, tamen non desinant esse religiosi, à munere susceptoris non excluduntur, quia in eo statu constituti, non sibi tantum viuunt, sed alijs; ideoque non dedecet paternitatem tum baptizando, tum leuando contrahere, ut docent Glossa *cap. statutum verbo absoluit. 18. quæst. 1.* Cardinal. Turrecrem. Gregor. Lopez, & alij, quos refert, & sequitur Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 60. num. 21. & lib. 6. moral. cap. 6. num. 24.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 9. num. 3. vers. sed contrarium, in fine.*

5. Si vero contingat monachum, vel ex ignorantia, vel malitia susceptorum in baptismum constitui, validè hoc munus susceptoris suscipit, veramque cognationem spirituales contrahit. Nam est in supradicto *cap. non licet. cap. peruenit, & alijs relatis* seuerè monachis dictum munus susceptoris interdicatur; nullum est tamen verbum, quo factum irritetur, sicuti docent pluribus relatis Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 60. n. 21. Possenti. de officio Curati. cap. 6. n. 27. vers. secundo.* Barbosa *2. p. de potest. epist. alleg. 30. num. 36.* tamen contrarium censet Basil. Ponce *lib. 7. de matr. cap. 37. num. 15.*

6. Secundo excipiuntur penitentes publici; & moribus infames, donec petacta penitentia reconcilientur ex concil. Parisien. *1. lib. 1. c. 54.* quia non censentur ab Ecclesia idonei ad munus susceptoris exequendum; si tamen de facto designentur, munus susceptoris validè suscipiunt, & cognationem contrahunt, quia in dicto concilio non irritatur factum, esto prohibeatur. Sic Barbosa. Paul. Laymann. aduersus Basil. Ponce *supra.*

7. Tertio excipiuntur à munere susceptoris hæretici & merito, quia illis vtpote à veritate deuiantibus fidere Ecclesia non potest ritè susceptum fore instructuros. Sic Suar. *q. 67. art. 7. in comment. Aegid. de Coninch. ibi.* Barbosa. *alleg. 30. num. 35.* & alij communiter. Si tamen de facto designentur, valida est designatio, ut ex omnium sententia tradit Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 60. n. 2.*

8. Dubium tamen est, an possit hæreticum in patrinum admittere, quando Catholicus commodè reperiri non potest, ut contingit in regionibus hæresi infectis, in quibus ob hæreticorum multitudinem vix inuenies patrinum Catholicum, qui baptismum leuet de sacro fonte. Ergo eo casu hæreticum vocare potes, ne baptismum solemni ea cæremonia grauius ab Ecclesia præscripta deficiat. Et vrget casus, si in aliqua parochia expulso Ministro hæretico Sacerdos Catholicus præficiatur, cum parentes hæretici filium baptizandum offerunt, designato patrino hæretico, dictus Sacerdos admittere patrinum hæreticum poterit, ne parentes offendantur, neque filium Ministro hæretico baptizandum deferant omisso Sacerdote Catholico. Neque obstat hæreticum patrinum ineptum esse ad instruendum baptizatum in fide Catholica, ac proinde ad sponsonem huius institutionis faciendam

faciendam : quam ipso facto patrinus præstat, cum baptizatum leuat de sacro fonte. Nam esto regulariter ineptus sit, non tamen est simpliciter incapax. Tum quia potest ad fidem conuerti, cum opus fuerit baptizatum instruere. Tum quia esto in hæresi perleueret, fidem Catholicam docere poterit, sicuti potest peccator persuadere virtutem, etsi à virtute ipse alienus sit. Ergo potest patrinus hæreticus leuando baptizatum de sacro fonte legitimam instructionem promittere. Quod maximè verum habet, si Sacerdos (vt debet) moneat parentes, & patrinum de obligatione instruendi baptizatum in fide Catholica per baptismum susceptum praxi esse receptum à viris piis, & doctis in Germania testatur Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 9. quæst. 3. in fine.

9. Ego verò supradictam praxim approbare, si Sacerdos timet probabiliter parentes baptizati grauiter esse offendendos ob patrini hæretici repulsum, vel timet delaturos esse filium Ministro hæretico baptizandum. Quia eo casu Sacerdos minus malum permittit, vt grauiora euitet. Verum si absque graui offensione parentum potest Sacerdos Catholicus baptismum expulso patrino hæretico ministrare, nullo tamen adhibito patrino, quia Catholicum adhibere non potest, crederem potius debere ministrare baptismum absque patrino quam patrinum hæreticum admittere. Quia præceptum Ecclesiæ de patrino adhibendo procedit, si patrinus aptus, & idoneus reperiri potest, qualis non est hæreticus, cum sit ab Ecclesia exclusus non tam iure scripto, & à se introducto, quam iure naturali, & diuino, supposita institutione sacræ huius ceremoniæ, quæ ad rectam instructionem baptizati ordinatur. Ergo eo casu, quo nullus alius patrinus præter hæreticum reperiri posset, cessat præceptum Ecclesiæ de patrino adhibendo. Ex alia parte vrget præceptum naturale, & Ecclesiasticum vitandi familiaritatem cum hæreticis, cum commodè potes. Ergo stante necessitate conficiendi baptismum, nullo patrino adhibito, vel adhibito hæretico, potius eligere debes ministrare absque patrino, quam patrinum hæreticum adhibere : colligitur ex Nauarr. lib. 2. consil. tit. de Constitution. consil. 1. n. 67. Azor. tract. 1. instit. moral. lib. 3. cap. 11. quæst. 9.

10. E contra dubitabis, an possis esse patrinus baptismi à ministro hæretico secundum ritum hæreticorum ministrati? Ratio dubitandi est, quia videris ministratiōni hæreticali assentire, & sponsonem facere de instructione in fide faciendâ iuxta voluntatem, & intentionem ministri hæretici baptizantis. Non igitur tibi licet eo casu patrinum esse. Et ita docet Nauarr. & Azor locus allegatis, & sic absolute tenendum est. Verum aliquando id licite præstare poteris, videlicet si graue tibi, vel tuæ familiæ damnum imminet eo munere non suscepto. Et insuper declares te eo facto nolle ministratiōnem hæreticalem approbare, neque iuxta illius ritum sponsonem facere, sed iuxta Ecclesiæ Romanæ morem, solumque ob eius præceptum de patrino adhibendo seruandum te patrini munus suscipere. Hæc igitur protestatione facta censeri non potes ministratiōnem hæreticalem approbare, neque sponsonem facere de instructione fidei faciendâ iuxta hæreticum ritum. Deinde stante periculo grauis nocuenti excusaris à cooperatione hæreticalis administratiōnis, & solum illius permissor existis, præcipue cum occasio sis susceptoris officium assumens, ne hæreticus assumatur. Sic sustinet Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 9. q. 2. n. 6.

§. 11.

Quot patrini designandi sunt, & qualiter se gerere debent.

1. Vnus, vel ad summum duo, vir, & femina debent esse patrini.
2. Episcopus nequit in hac parte dispensare.
3. Debet patrinus baptizatum immediatè de manu baptizantis suscipere.
4. Insuper debet intentionem habere hoc munus subeundi.
5. Si leues filium Petri, credens esse Ioannis, es verus filij Petri patrinus, esto contra plures sentiant.
6. Non est opus verbis, vel factis in catechismo respondere.
7. Debet esse designatus à parentibus, seu ab illis, qui curam, baptizati gerunt.
8. Hanc designationem esse simpliciter necessariam plures affirmant.
9. Probabilius est oppositum.
10. Fit satis obiectioni ex Tridentino desumpta.
11. Cum plures designantur, neque à Parocho repelluntur, omnes sunt patrini.
12. Requiritur baptismum esse solemnem.
13. Proponuntur obiectiones, & dissoluntur.
14. Debet nomine proprio suscipere, seu tenere.
15. Per seipsum, & non per procuratorem debet suscipere secundum plurimum sententiam.

16. Probabilius est oppositum.

17. Dissoluntur opposita fundamenta.

Explicuimus, quibus officium susceptoris competere possit, superest explicandum, an vnus tantum, vel plures futuri sint, & qualiter se gerere debeant, vt veri patrini constituentur. Circa primum de numero susceptorum stat decisio. Hyginij c. in catechismo. & Leonis 1. cap. non plures de consecrat. dist. 4. ne plures, quam vnus susceptor sit. Id ipsum confirmauit. Metense concilium sub Stephan. 6. can. 1. dicens : Infantem nequaquam duo, vel plures, sed vnus à fonte baptismatis suscipiat, quia in huiusmodi secta Diabolo datur locus, & tanti ministerij reuerentia vilescit. Nam vnus Deus, vnus baptisma, vnus qui à fonte suscipit debet esse pater, vel mater infantis. Postea successu temporis plures adhibiti fuerunt, vt colligitur ex cap. quamuis de cognat. spirituali in 6. sed concilium Moguntinum sub Paulo 3. & nouissimè Trident. sess. 24. c. 2. iuxta pristina instituta statuerunt, vt vnus tantum siue vir, siue femina designetur, & ad summum duo, vir & femina, qui baptismum de baptismum suscipiant, præcipiturque Parocho sub pœna ab ordinario infligenda, ne ad conferendum baptismum accedat, quin prius diligenter sciscitetur ab iis, ad quos spectat, patrinorum designatio (qui sunt parentes baptizandi) vel Parochus in eorum defectu, quem, vel quos elegerint, vt baptizatum de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad suscipiendum admittat, & in libro eorum nomina describat, doceatque eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia vlla excusari valeant. Quod si alij vltra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spirituales nullo pacto contrahunt. Sic concilium. Ex quibus verbis manifestè constat nec posse parentes plures feminas, aut plures viros in patrilinos designare, nec Parochum eos admittere, sed necessariò designandus est, & admittendus vnus tantum vir, aut femina, vel ad summum duo, vir, & femina. Quod si secus actum fuerit, credo graue esse peccatum, eo quod saltem sub opinione multiplicentur cognationes spirituales, & matrimonij impedimenta, & susceptorum incertitudo, quæ summo concilio vitare intendit. Neque obstat iure antiquo spectato solum culpam venialem esse plures patrilinos admittere, vt pluribus firmat Sanch. lib. 7. de matr. disp. 57. n. 1. vt inde inferas Trident. renouans supradictam prohibitionem solum culpam venialem inducere. Nam illam prohibitionem renouat grauiori præcepto, vt satis colligitur ex eo quod Parochum admittentem plures puniendum Ordinario subiiciat, quod ob leuem culpam non præciperet. Et ita esse peccatum mortale sustinet vt probabilius. Egid. de Coninch. q. 67. art. 7. in fine. Barbosa plures referens. 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 44. Basil. Ponce de matr. lib. 7. cap. 39. n. 12. tametsi contrarium censet Sanch. lib. 7. de matr. disp. 57. n. 7. cum Ludou. Lopez 2. p. instruct. cap. 51. col. 4.

2. Episcopus autem nequit dispensare aduersus dictam constitutionem. Nam esto in Conciliari, & Pontificia lege aliquando dispensare possit, id tamen est vigente necessitate, & quando ad ipsum Pontificem non patet aditus. At nulla excogitari potest necessitas, imo nec conuenientia, vt plures feminæ, vel plures viri designentur, cum potius expediat vnicum tantum esse patrinum. Ergo nullus est casus, in quo Episcopus aduersus dictum Trident. decretum dispensare possit. Et ita docet Sanch. lib. 7. de matr. disp. 57. n. 7. Rebel. de obligat. iustit. 2. p. in append. ad lib. 4. n. 89. Barbosa aliis relatis. 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 41.

3. Quoad secundum qualiter se gerere debeat patrinus, vt verè, & propriè talis sit, spiritualesque cognationem contrahat? decidendum est ex pluribus textibus 30. q. 1. 3. & 4. & cap. veniens de cognat. spirituali, & cap. fin. eodem tit. in 6. & specialiter ex Trident. sess. 24. c. 2. de reformat. Ex quibus constat non sufficere assistentiam, sed necessariū esse, vt patrinus de manu baptizantis baptizatum, & vestibus indutum immediatè suscipiat, vel illum teneat, cum baptizatur, quia textus hoc munus declarantes, & cognationem spirituales statuantes iis verbis vtuntur, *tener, suscipit, leuat, tangit*. Quas actiones optimè exercere potest patrinus circa baptizatum vestibus indutum, vt pluribus firmat Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 56. n. 6. Basil. Ponce, lib. 7. de matrim. impediment. c. 39. n. 9. Dixi debere immediatè tangere, seu tenere baptizatum, cum baptizatur, vel de manu baptizantis immediatè suscipere. Vnde si de manu alterius leuans suscipit, patrinus non est, nec cognationem spirituales contrahit, quia non leuat de sacro fonte, sed leuatum ab alio suscipit, sic testantur, & decisum referunt pro Episcopatu Abulensi à sacra Congregatione Sanch. lib. 7. de matr. disp. 56. n. 3. Basil. Ponce, lib. 7. de matr. c. 39. n. 9.

4. Secundo debet esse hæc extensio, seu susceptio formalis, id est animo, & intentione obeundi hoc munus susceptoris ab Ecclesia præscriptum. Quare si solum gratia commoditatis, ne baptizatus humi sit, vel vt patrinum senem iuuet

iuvet, vel ob aliam causam baptizatum sustineat, patrinus non est, nec cognationem contrahit, ut aliis relatis probat Sanch. *disp. 38. num. 4. & 5.* Basil. Ponce *dicto c. 39. n. 9.* Dictam tamen cognationem nullatenus impedire poterit patrinus, ex eo quod noluerit eam contrahere, si tamen intentionem habeat patrini munus exercendi, quia hæc cognatio officio patrini annexa est iure Ecclesiastico, cuius efficaciam patrinus impedire non potest, ut pluribus firmat Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 58. num. 4.*

5. Solum est dubium, an si per errorem leues filium Petri, cum tamen sit filius Ioannis, sis verus Patrinus filij Ioannis, & cum ipso contrahas spirituales cognationem? Negat Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 58. n. 7.* cum Abbate, Alexand. de Neco *cap. 2. de cognat. spirit.* & aliis, ducitur ex dicto *cap. 2. vbi* deciditur coniugem, quæ per ignorantiam leuauit filium mariti non arceri à debiti petitione. Ergo error impedit cognationem spirituales, & consequenter munus patrini. Neque obstat baptizantem per errorem filium Pauli, qui erat Ioannis filius, verum baptismum conficere, veramque cognationem spirituales contrahere cum filio Ioannis, eiusque patre, quia ministrans baptismum obligatus est intentionem habere conferendi Sacramentum præfenti, quicumque sit, ad quam tamen intentionem habendam non videtur obligatus patrinus, cum eligatur ad personam determinatam, pro qua docenda obligationem suscipit. Nihilominus verius censeo supradictum errorem non impedire officium patrini, neque cognationem spirituales ex eo confurgentem. Sic docent plures relati à Sanch. *lib. 7. de matr. dicta disp. 58. n. 6.* Basil. Ponce *lib. 7. de matr. cap. 39. n. 9.* Moueor, quia leuans filium de sacro fonte videtur obligatus intentionem habere leuandi præfentem quicumque sit, sicuti obligatur baptizans baptizare præfentem quicumque sit, Ne baptismo illa sacra, & solemnitas ceremonia deficiat. Quod vero mulier per errorem leuans mariti filium non impediatur à debiti petitione non probat verum susceptoris officium non gessisse, sed solum probat ex iuris dispositione impedimentum petendi debitum illi sublatum esse, & merito, quia hoc impedimentum cum adueniat matrimonio contracto, non decebat contrahi absque culpa. Quæ ratio nullatenus procedit in leuante per errorem filium Petri, qui est Ioannis. Vnde & verus patrinus est, veramque cognationem spirituales impediens matrimonium contrahi. Adde exceptionem *dicti cap. 2.* firmare regulam in casibus aliis non exceptis.

6. Tertio requirunt plures, quorum meminit Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 56. à num. 7.* præter dictam tentionem seu susceptionem, ut patrinus verbis, vel saltem signis pro baptizato in catechismo respondeat, eo quod videatur ad hoc munus assumi. Sed contrarium omnino tenendum est cum eodem Sanch. *dicta disp. 56. n. 10.* quia textus cognationem spirituales inducentes solius tentionis, vel susceptionis meminerunt. Adde responsionem illam pro paruulo non ad baptismum, sed ad catechismum pertinere, baptismum enim sine vlla interrogatione, vel responsione conficitur. Quocirca cum pro catechismo, & baptismo idem patrinus est (quod non erat necessarium) ex solo baptismo impedimentum cognationis oritur, non ex catechismo.

7. Quarto requiritur, ut patrinus designatus sit à parentibus, seu ab illis, qui curam baptizati gerunt. Quod si illi non designauerint, designetur ab eo, qui Sacramentum ministrat, quia ipsi incumbit, ne baptismus absque solemnitate ab Ecclesia præscripta celebretur, ac proinde absque patrino.

8. Sed an huiusmodi designatio ita sit necessaria ut ea deficiente leuans baptizatum de sacro fonte verus patrinus non sit, nec cognationem spirituales contrahat? non constat inter doctores. Afferunt Gallego. Vega. Eman. Sayro, & alij, quos referunt, & sequuntur Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 57. n. 12.* Gutierrez. *lib. de matr. cap. 100. num. 7.* Mouentur quia Trident. *sess. 24. cap. 2. de reformat. matrim.* impedimentum cognationis spiritualis, & consequenter munus patrini sustulit ab omnibus illis, qui designati non fuerint, ut colligitur ex illis verbis: Quod si alij præter designatos teneant, aut suscipiant, non contrahunt cognationem. Deinde sic cum nullus est designatus, & plures simul concurrerent ad leuandum baptizatum de sacro fonte, omnes essent patrini, cognationemque spirituales contraherent, quia nulla est maior ratio de vno, quam de alio. Hoc autem aduersatur fini, & intentioni Tridentini volentis restringere impedimentum cognationis spiritualis iure antiquo inductum. Ergo credendum est designationem necessariam esse. Addit vero Suar. *q. 67. art. 8.* non quamlibet designationem sufficientem esse, sed necessariò requiri designationem. Trident. conformem, scilicet vnius tantum viri, vel feminae, vel ad summum duorum viri, & feminae. Vnde si plures viri, vel plures feminae in patrilos designentur, sicque à Parocho admittantur, existimat neminem illorum esse patrinum, veramque cognationem spirituales contrahere, quia non sunt designati,

qualiter Trident. statuit. Trident. namque exclusit à patrini munere, cognationisque impedimento omnes illos, qui baptizatum ultra designatos tetigerint, ultra designatos inquam legitime.

9. Nihilominus probabilius existimo designationem parentum, seu tutorum baptizati necessariam non esse, ut verus patrinus sis, veramque cognationem spirituales contrahas. Et imprimis necessaria non est, quando vnus tantum assumitur, qui tamen à parentibus baptizati designatus non sit. Contingere enim potest parentes baptizandi Petrum in patrinum designare, Parochum vero eo illegitimè repulso te in patrinum admittere, tunc eo casu verus patrinus es, veramque cognationem spirituales contrahis, ut rectè docuit Ludouic. Vega. *2. p. casuum conscient. casu 4. vers. alterum.* Henric. *lib. 12. de matr. cap. 11. n. 3.* Quia nullus est textus eam susceptionem irritam reddens; neque credendum est Ecclesiam velle eo casu baptismum sine fideiussore celebrari. Deinde si nullus est à parentibus, vel Parocho designatus, vel ex malitia, vel ex ignorantia, tu vero munus susceptoris obeas, quis negare poterit te verum esse patrinum, siquidem intentioni Ecclesiae te conformas. Neque præsumi potest voluisse Concilium baptismum solemniter celebrari sine patrino. Ob quam causam existimo cum nullus est à parentibus designatus, & plures simul baptizatum suscipiunt omnes patrilos esse, veramque cognationem spirituales contrahere: quia ex duobus malis minus est eligendum. Etenim cum eo casu vnum de duobus debeat contingere, vel baptismum solemnem celebratum esse absque patrino, vel omnes suscipientes patrilos esse, fatendum est Ecclesiam velle hoc secundum, ne baptismus sollemnis contra consuetudinem à tempore Apostolorum probatam de patrino adhibendo celebretur, præcipue cum hæc intentio conformis sit antiquis sacrorum canonum institutis. *Cap. non plures de consecrat. disp. 4. & c. fin. de cognat. spirituali in 6.* à quorum decisione recedendum non est, nisi nouis statutis derogatum sit. *Leg. precipimus. Cod. de appellationib.* Sed nouo Trident. decreto derogatum non est quoad hanc partem textus in *cap. fin. de cognat. spirituali.* siquidem Concilium solum à patrini munere, cognationisque spiritualis impedimento exclusit eos, qui ultra designatos baptizatum tetigerint, supponens manifestè designatos tangere, & veram cognationem spirituales contrahere. De illis verò, qui baptizatum tangerent nullis designatis tangentibus Concilium nihil expressit. Ergo de illis iudicium est ferendum iuxta antiquorum canonum instituta, ac proinde affirmandum veros patrilos esse, veramque spirituales cognationem contrahere. Et ita sustinent Nauarr. *sum. cap. 22. n. 39.* Jacob. de Grassis. *1. p. lib. 2. c. 85. n. 4.* Henric. *lib. 2. c. 11. num. 3.* Egid. de Coninch. *de Sacram. c. 2. disp. 32. n. 37.* Rebello *de obligat. iustit. 2. p. lib. 3. q. 6. n. 5. & in append. ad lib. 4. num. 95.* Basil. Ponce. *lib. 7. de matr. c. 39. num. 11.* Paul. Laymann. *lib. 5. tract. 2. c. 9. n. 4.* Barbosa. *2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 11.* plures referens, testaturque ipse cum Rebello, Basilio, & aliis sic à sacra Congregatione decisum esse.

10. Neque obstat voluisse Trident. impedimentum cognationis spiritualis restringere, ut inde inferas, cum plures nullis designatis simul concurrunt, non contrahere cognationis impedimentum. Quia in hac parte nullam huius impedimenti restrictionem irritatiuam fecit, sed tantum prohibitiuam, prohibendo, ne plures, quam vnus, vel ad summum duo viri, & femina designentur, restrictionem vero irritatiuam fecit quoad eos tantum, qui non designati baptizatum tetigerint, designatis tangentibus. Insuperque ipsum impedimentum restrinxit, ne ultra patrinum cum baptizato, eiusque patre, & matre, & ultra baptizantem, & baptizatum, eiusque patrem, & matrem, procederet omnibus inter alias personas huius spiritualis cognationis impedimentis omnino sublati.

11. Ex quibus manifestè constat aduersus Suar. *dicta q. 67. art. 8.* cum plures viri, vel feminae à parentibus in patrilos designantur, nec à Parocho repelluntur omnes esse patrilos, cognationisque impedimentum contrahere, si simul baptizatum de sacro fonte leuent. Quia Trident. à munere patrini, & cognationis impedimento solum exclusit eos, qui ultra designatos tetigerint, neque addidit (cum facile posset) ultra legitime designatos, imo esto sic intelligendum esset, non inde inferatur plures illegitimè designatos nullis legitime designatis tangentes exclusos esse. Non enim sunt exclusi, nisi casu quo ultra legitime designatos tangentes, ipsi illegitimè designati tangerent. Sic docent Nauarr. *sum. cap. 22. n. 39.* Sanch. plures referens *lib. 7. de matr. disp. 57. n. 13. & 14.* Egid. de Coninch. *disp. 32. n. 37.* Basil. *lib. 7. cap. 39. n. 12.* Rebello *de obligat. iustit. lib. 3. q. 6. num. 6. & in append. ad lib. 4. sect. 4. num. 96.* adducitque sacre Congregationis decisionem. Notanter dixi plures esse patrilos, contrahereque cognationis impedimentum, si simul concurrant ad leuandum puerum de sacro fonte. Nam si successiue vnum post alium suscipiat, credo probabilius secundum eiusdem sexus

patrinum non esse, nec cognationem spiritualemente contrahe-
re, quia munus patris ab Ecclesia pro baptismo solemniter
prescriptum prioris susceptione completum est. Vnde poste-
rioris susceptio ad patris munus illegitima est, quippe est
ab Ecclesia repulsa. Sic Suar. q. 67. art. 8. Sanch. lib. 7. de matr.
disp. 57. n. 14.

12. Quinto requiritur baptismum esse solemne, alias ve-
tus patrinus non es, nec cognationem spiritualemente contra-
his, quia hæc patris designatio ceremonia est ab Ecclesia
instituta non pro quocumque baptismo, sed pro solemniter, ut
eius sollemnitate iuret, sicut colligitur tum ex usu Eccle-
siæ nullum patrinum in priuato baptismo exoptulante. Tum
ex Trident. sess. 24. cap. 2. de reformat. præcipiente Parocho,
ut diligenter antequam ad baptizandum accedat inquirat ab
iis ad quos spectat, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum
de sacro fonte suscipiant, & eum, vel eos tantum ad susci-
piendum admittat: & in libro eorum nomina describat, do-
ceatque eos quam cognationem contrahant. Quæ in baptis-
mo priuato qui sæpe à laicis, & à foeminis ministratur, non
contingunt. Ergo munus patris, & impedimentum ex eo
proueniens solum in baptismo solemniter locum habet. Atque
ita docent Sotus in 4. diff. 42. q. 1. art. 2. Sanch. aliis relatis diff.
62. n. 14. Gaspar Hurtado, diff. 18. de matr. difficult. 6. Quod
verum est, ut bene dicit Sanch. & Hurtado, tametsi susceptor
in baptismo priuato vellet munus patris exercere, quia ad-
huc non exercebit illud, qualiter ab Ecclesia præscribitur ad
cognationem spiritualemente contrahendam. Non enim in sus-
ceptoris voluntate constitutum est extra baptismum solem-
nem solemni ritu suscipere baptizantem, quia id est impossi-
bile. At munus patris, ex quo obligatio docendi filium ba-
ptizatum, & impedimentum cognationis oritur, susceptioni
solemniter, non priuato, id est non in priuato baptismo, sed so-
lemniter factæ nititur.

13. Sed obicit iura statuentia impedimentum cognatio-
nis spiritualemente æque de baptismo solemniter, ac priuato loquun-
tur, ut constat ex cap. 1. & fin. de cognat. spirit. in 6. Etenim ba-
ptizatus priuatum æque indiget instructore, ac baptizatus so-
lemniter. Deinde baptizans priuatum cognationem spiritua-
lem contrahit cum baptizato, eisdemque patre, & matre. Ergo
similiter contrahere poterit susceptor in eo baptismo. Quæ has
rationes hanc sententiam defendunt Nauar. sum. cap. 22. nu.
40. Egid. de Coninch. diff. 32. de matr. n. 59. Basil. Ponce, lib. 7.
cap. 40. n. 5. Sed hæc non videntur, ut recedamus à communi
sententia. Nam esto iura æque de baptizante, ac de susci-
piente loquantur quoad impedimentum cognationis, intelli-
gi debent, singula singulis tribuendo, de baptizante, quoties
fuerit baptismus, quia baptismus solemnis & priuatus for-
maliter, & in seipsis non differunt, sed in caeremoniis extrin-
secis, & accidentalibus, ideoque baptizans siue baptizet so-
lemniter, siue priuatum cognationem spiritualemente contrahit.
At susceptor solemnis, & priuatus formaliter differunt, quia
esse susceptorem habetur ex Ecclesiæ institutione, quæ de
susceptore priuato vix vnquam contingente mentionem fe-
cit, sed solum de susceptore solemniter, seu pro baptismo so-
lemniter facto.

14. Sexto requiritur, ut susceptor nomine proprio munus
susceptoris obeat. Quocirca si nomine alieno baptizatum le-
uaret de sacro fonte, nequaquam patrinus esset, qualiter ab
Ecclesia præscribitur. Tum quia caret animo, & voluntate se
in patrinum constituendi, qui animus & voluntas ad hoc mu-
nus suscipiendum omnino necessarius est. Tum quia non vult
ex illo munere obligationem subire baptizatum instituendi,
sed omnem eam obligationem in designantem refundere in-
tendit. Tum quia ipse non est patrinus designatus, sed qui
eum in procuratorem constituit. Neque obstat baptizantem
ex licentia, & commissione alterius cognationem spiritua-
lem contrahere, quia hic verè baptizat nomine proprio tan-
quam verus Christi minister iurisdictione ab alio accepta. Sic
pluribus firmat Sanch. aduersus Tolet. Ludovic. Lopez, Man-
petrum de Ledesma, & alios. lib. 7. de matr. disp. 59. nu. 12. Egid.
de matr. disp. 32. n. 4. Basil. Ponce, lib. 7. de matr. cap. 39. nu. 10.
Gaspar Hurtado diff. 18. de matr. difficult. 5. n. 18. Barbosa de
potest. Episc. 2. p. alleg. 30. n. 50.

15. Septimo plures doctores requirunt, ut per se ipsam ba-
ptizatum leuet de sacro fonte. Vnde si medio procuratore
hanc exerceat actionem affirmant verum patrinum non esse.
Mouentur, quia textus de hoc munere loquens actionem de-
notant personalem, qualis est tangere, suscipere, tenere ut col-
ligitur expressè ex cap. de his. 30. q. 1. ibi de his, qui filios suos
ad confirmationem coram Episcopo tenent, id est qui
filios uxoris suæ, dum chrismantur, super se sustinent. Et ex
cap. ad limina eadem causa, & quest. ibi propriis manibus re-
tinendo suscepit. Secundo quia cognatio naturalis non con-
surgit absque personali parentum actione. Ergo neque cog-
natio spiritualemente consurgere debet absque personali actione
spiritualium parentum, liquidum cognatio spiritualemente, & car-
nalis æquantur in e. debitum de baptismo. Tercio cognatio le-
galis contrahi non potest adoptando per procuratorem Leg.

post mortem. 25. §. neque adoptare ff. de adoptionib. Sed spiritualis
cognatio legalem imitatur. Ergo, Quarto impedimenta ma-
trimonii inducenda non sunt absque expresso textu, & ratio-
ne. At nullus est textus significans cognationem spiritualemente
matrimonium impediens contrahi posse per procuratorem,
imo contrarium relati textus significant. Ergo contrahi non
potest. Quinto constitutus procuratorem, ut nomine ipsius
baptizet, nullatenus spiritualemente cognationem contrahit, ergo
neque constitutus procuratorem ad suscipiendum, cum ea-
dem in utroque casu videatur esse ratio. Et ideo hanc senten-
tiam sustinent Couarrub. 4. decretal. 2. p. cap. 6. §. 4. n. 6. Henric.
lib. 12. de matr. cap. 11. n. ult. & alij innumeri, quos refert, & se-
quitur Thom. Sanch. lib. 7. de matr. disp. 59. n. 4.

16. Nihilominus verius censet medio procuratore te patri-
num esse, veramque cognationem spiritualemente matrimonium
impediens contrahere posse. Sic docent plures relati à
Sanch. dicta diff. 59. n. 2. Basil. Ponce, lib. 7. de matr. cap. 39. n. 10.
Egid. de Coninch. diff. 32. de matr. n. 4. Rebellus 2. p. lib. 3. de
obligat. iustit. q. 6. & in append. ad lib. 4. num. 95. & 96. Barbosa.
2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 50. & alij apud ipsos. Mouet
præcipue autoritate sacre Congregationis sæpe decidentis
hanc partem, teste Nauar. lib. 5. concil. in fine. 2. edit. Rebello. n.
95. Franc. Leone in thesaur. fori Ecclesiast. 2. p. cap. 9. num. 63.
& aliis. Item autoritate sacre Rotæ sic censentis, sicuti refe-
runt Aloyf. Riccius in praxi fori Ecclesiast. resoluit. 630. in 2.
edit. Verat. decis. 147. pun. 3. Galet. in Margarita casuum con-
scientie verbo cognatio. At credendum non est sacram Con-
gregationem & Romanam Rotam in re tam graui errare, &
impedimenta constituere, ubi nullum est impedimentum. Er-
go asserendum est medio procuratore & officium patris, &
impedimentum cognationis contrahi posse. Ratio autem qua
sacra Rota, & Romana Congregatio moueri potuerint hæc
videtur esse. Quia iure firmatum est quemlibet medio procu-
ratore præstare posse, quæ potest per se ipsum, cum aliis pro-
hibitis non est. leg. 1. §. Rursus ff. de Procuratorib. & reg. qui po-
test. de Regul. iuris in 6. At nullibi est prohibitum signare procu-
ratorem ad patris munus exercendum, ut constabit dissol-
uendo fundamenta oppositæ sententiæ. Ergo. Deinde moueri
potuerunt ex usu, & consuetudine signandi procuratorem ad
munus hoc exercendum, præcipue in baptismo principum.
ut aliis relatis testatur Sanch. lib. 7. dicta diff. 59. n. 6. Qui usus
sustinendus non esset, si medio procuratore patrinus esse non
posset. Quia esset usus celebrandi baptismum sine patrinis.
Qui usus nullatenus est ab Ecclesia permissus, sed potius con-
trarius usus præceptus.

17. Neque fundamenta oppositæ sententiæ videntur. Ad pri-
mum nego tangere, tenere, suscipere, leuare, necessario per-
sonalem actionem indicare, esto id frequenter contingat.
Et ad probationem respondeo, textum in cap. de his, & cap. ad
limina exprimere quid factum fuerit, non tamen legem
ferre, aliter fieri non posse. Ad 2. concedo cognationem natu-
ralem contrahi actione personali parentis, & non aliter, quia
fundatur in physica, & naturali generatione, quæ alteri non
potest committi. At tentio, & susceptio baptizati, actiones
sunt, quæ alteri committi possunt, & medio commissario præ-
stari, ut etiam ipsemet Sanch. fatetur. Vnde mirum non est
cognationem naturalem indigere necessario personali actio-
ne parentum, secus vero cognationem spiritualemente. Neque
textus in cap. debitum de baptismo his contrarius est. Solum
enim æquat generationem spiritualemente naturali in distinctio-
ne generantis, & geniti, probatque neminem seipsum spiri-
tualiter generare posse, sicuti non potest carnaliter. Ad 3. con-
cedo neminem adoptare posse per procuratorem, quia sic
legibus statutum est: at statutum est susceptorem baptismi
medio procuratore constitui non posse. Ergo ex cognatione
legali ad spiritualemente argumentum in hac parte fieri non po-
test. Neque obstat cognationem spiritualemente imitati legalem,
quia non imitatur in omnibus, alias non posset esse cognatio
spiritualemente nisi suscipiens longe maior esset, quam susceptus,
sicuti non est cognatio legalis, nisi adoptans maior sit adop-
tato, ita ut illum generare possit. §. minore natu. instit. de
adoptionib. Ad 4. concedo impedimenta matrimonium impe-
dientia constitui non posse absque manifesto textu & ratio-
ne, nego tamen nullum esse textum quo probetur impedi-
mentum cognationis spiritualemente per procuratorem contrahi
posse. Nam eo ipso, quo susceptio baptizati non prohibetur
per procuratorem fieri, decisa est impedimentum annexum
susceptioni contrahi medio procuratore posse. ex reg. qui po-
test. de Regul. iuris in 6. Ad 5. admitto constituentem procura-
torem, ut nomine suo baptizet, non ipsum, sed baptizantem,
contrahere cognationem, quia in baptismo constituitur pro-
curator non potest. Nequit enim nomine alterius à Christo
concedi.

De ritibus, & cæremoniis in baptismo
solemni seruandis

1. Qui de his latè agant.
2. Qua de causa plures in administratione baptismi, quam alterius sacramenti ritus assignentur.
3. Designatio patrini, & consecratio baptismalis fontis præquiruntur.
4. Tertio præquiruntur petitio baptismi, & qualiter.
5. Quarto trina exsufflatio in faciem baptizandi.
6. Quinto signatio crucis in fronte.
7. Sexto impositio manus super baptizandum.
8. Septimo exorcismus.
9. Octauo impositio salis ori catechumeni.
10. Nono iterum Sacerdos imponit manum, & signat baptizandum.
11. Decimo imposita manu iterum benedicit.
12. Undecimo abrenunciatio catechumeni.
13. Duodecimo inunctio pectoris, & scapularum.
14. Decimo tertio professio fidei.
15. Quo tempore baptismus ministrandus sit.
16. Quo loco, & quomodo.
17. Chrismate ungitur caput baptizati.
18. Vestis candida qualis sit usus.
19. Datur cereus accensus.
20. Aliæ cæremoniæ antiquæ cessant.
21. Ab his cæremoniis postmodum adhibendis non excusatur ob baptismum prius in necessitate receptum.
22. Quid de baptismo ab hæreticis facto.
23. Baptismo inualide ministrato solemniter, negant plures cæremoniæ esse repetendas.
24. Probabilius est oppositum.
25. Fit satis oppositis rationibus.

1. **Q**ua breuitate potuero explicabo cæremoniæ, & ritus tum antiquitus, tum in præsentī in administratione baptismi obseruatos, illorum explicatio petenda est præter antiquos patres à D. Thom. q. 71. art. 1. 2. & 3. eiusque expositoribus præcipuè Valent. disp. 4. q. 1. pun. 4. Valq. disp. 166. per totam. Suar. disp. 30. sect. 1. & 2. Item à Bellarm. lib. de baptismo cap. 24. & 25. Henriq. lib. 2. cap. 18. & 19. Reginald. lib. 27. cap. 5. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 8. & aliis Neotericis.

2. Ecclesia, vt constat ex rituali Romano plures cæremoniæ, & ritus instituit obseruandos in baptismi administratione potius quam in administratione aliorum sacramentorum ob eius ornatum, & splendorem. Tum quia erat reliquorum sacramentorum ianua. Tum quia materia vulgari, & communi constabat, ob idque rudibus hominibus contempui expositus. Tum quia speciales effectus operabatur quos oportebat tum verbis, tum rebus significari. Hirtus, (vt ex relatis doctoribus constat) alij antecedunt baptismum, alij comitantur, alij subsequuntur.

3. Tredecim ritus, & cæremoniæ baptismum antecedentes olim in Ecclesia obseruati modo ex parte obseruantur. Primus ritus enumerari potest designatio patrini, de quo satis pun. præcedenti dictum est. Secundus consecratio aquæ baptismalis cum trina infusione chrismat in modum crucis, cuius meminit Dionys. cap. 2. Ecclesiast. Hierach. pun. 2. Ambros. lib. 1. de sacram. cap. 5. Raban. relatus cap. deinde de consecrat. dist. 4. Vnde peccatum mortale est extra necessitatem aqua non benedicta baptismum ministrare: sic tradit relato Didaco Nunez Bonac. disp. 2. q. 2. p. 7. num. 19.

4. Tertius est baptismi petitio, etenim baptizandus nomen suum pastoribus Ecclesiæ olim dabat, quo iudicabat & baptismum petere, & nouo nomine se insigniri velle, cuius cæremoniæ meminit Clemens epist. 3. Accedat (inquit) qui baptismum vult ad Sacerdotem, & nomen suum det. Et Cyrillus Hierosolymit. catechesi 1. intraſti eo loco dignus habitus, nomen tuum scriptum est. August. sæpè huius ritus mentionem fecit, præcipuè lib. de fide, & operib. cap. 6. & lib. de cura pro moriuis agenda cap. 12. & lib. 9. confessor. c. 6. & Concilium Carthaginen. 4. cap. 85. relatum in cap. baptizandi de consecrat. dist. 4. Quia cæremonia ab adultis facta baptizandi competentes vocabantur, quia simul cum aliis erant petentes baptismum. Antiquitus enim tria genera catechumenorum, distinguebantur, vt colligitur ex August. loco allegato. Primum erat illorum, qui exhortationes ad fidem audiebant ideoque auditores, seu audientes vocabantur, de quibus loquitur Cyprian. epist. 17. aliàs. 13. lib. 3. Tertullian. lib. de penitent. cap. 6. & Isidor. lib. 2. de Ecclesiast. offic. cap. 2. Secundum erat illorum, qui exhortationibus assentientes baptismum petebant, ideoque petentes appellabantur, quorum meminit Isidor. dicto cap. 21. Hieronym. in epist. ad Pamachium. quæ est. 61. in ordine. Pacianus serm. de baptismo. August. serm.

116. de tempore & lib. de fide, & operib. cap. 6. & lib. 9. confessor. cap. 6. & Dionys. lib. 2. de Ecclesiast. Hierarchia, & alij Patres. Simul autem ac baptismum petebant, nomen suum dabant scribendum, vt expressius de voluntate baptismi suscipiendi Pastoribus Ecclesiæ constaret iuxta textum, legum Ecclesiast. earum 2. quæst. 1. Nomen autem, quod ab iis petentibus baptismum dabatur, erat nomen, quo post susceptum baptismum appellari volebant. Quod regulariter erat nouum distinctum ab eo, quo dum erant gentiles utebantur, vt sic nomen cum noua professione conueniret. Facta petitione baptismi, & nomine dato instruebatur à Pastoribus Ecclesiæ tum in rebus fidei, tum in iis, quæ ad mores pertinent, iuxta illud Matth. ult. vbi bis repetit Christus gentes baptizandas docendas esse primo de rebus ad fidem pertinentibus. Secundo de præceptis seruandis. Ex his autem, qui benè erant instructi eligebantur à pastoribus Ecclesiæ baptizandi: vt pote iam apti, & dispositi ad baptismum recipiendum, eaque de causa electi vocabantur, quod erat tertium genus, & præcipuum catechumenorum, quorum meminit Leo magnus epist. 4. cap. 5. & 6. Sed antè hanc electionem septies examinabantur catechumeni, an rectè in fide, & præceptis obseruandis essent instructi. Quod examen præcedentibus ieiuniis, & variis cæremoniis fiebat, vt colligitur ex Leone magno epist. 4. cap. 6. in fine. Rupert. lib. 4. de offic. Ecclesiast. cap. 18. August. lib. de fide, & operib. cap. 9. Tertullian. lib. de baptismo cap. 20. Huius cæremoniæ vsus tam pro baptismo adultorum, quam paruulorum ex parte ab Ecclesia retinetur: cum enim baptizandus adultus est instruitur in doctrina Christiana, & cum plenè, & perfectè constat instructum esse, ad Ecclesiam accedit baptismum suscepturus, & stans in foribus Ecclesiæ interrogatur à ministro quo nomine insigniri velit, responderque ipse, si adultus est, sin minus responder loco ipsius patrini: Petri, vel Ioannis nomine vocari volo.

5. Quo facto succedit quartus ritus, qui est trina exsufflatio in faciem baptizandi in modum crucis ad abigendos demones, ne baptismum impediunt, neque suis tentationibus vexent baptizandum, & à gratia per baptismum recipienda faciant deficere. Meminit huius cæremoniæ Aug. de Ecclesiast. dignitat. c. 31. dicens. Ex sufflationibus clericorum spiritum immundum abigi tam à paruulis, quam ab adultis. Et lib. 6. contra Iulian. c. 5. inquit: Ecclesia filios fidelium neque exorcizaret, neque exsufflaret, si non eos de potestate tenebrarum, & à principe mortis erueret. Consentit iis Celestin. Papa in epist. ad Episcop. Galliar. cap. 12. & Raban. lib. 1. de instit. clericor. c. 27. relatus. c. postquam. de consecrat. dist. 4. exsufflatur inquit, ab eo sacra potestas, vt per pium Sacerdotis ministerium Spiritui sancto cedat fugiens spiritus malignus.

6. Quintus est signatio crucis in fronte, & in pectore baptizandi iuxta antiquissimum vsus ab August. relatum, lib. de catechizandis rudibus cap. 20. Crucis, inquit, signo in fronte, hodie tanquam in poste signandus est. Idem tradit Ambros. lib. de his qui inſtantur. cap. 4. & ante ipsum Dionys. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 2. & 5. Finis huius cæremoniæ, vt ex August. constat, est ad significandum baptizato crucis virtute incolumitatem à dæmone esse habiturum; sicuti Israëlita, quorum postes erant sanguine Agni signati, incolumitatem habuerunt ab Angelo percutiente. Eaque de causa dixit Raban. lib. 1. de instit. cleric. cap. 27. & referunt cap. postea de consecrat. dist. 4. baptizandus signatur signaculo sanctæ crucis tam in fronte, quam in corde, vt ab eo tempore ipse apostata diabolus in vase suo pristino suæ interruptionis cognoscens signaculum, iam sibi deinceps illud sciat esse alienum. Deinde signatur in fronte, & in pectore, vt intelligat quod non solum interius in corde, sed exterius palam, & manifestè crucem Domini Iesu Christi crediturus, & adoraturus sit.

7. Sextus, impositio manus super baptizandum recitata oratione in Romano Rituali præscripta, qua finita Sacerdos apprehendit baptizandi manum, & sic eum in Ecclesiam introducit. Antiquissimus fuit hic ritus, vt constat ex Dionys. lib. 2. de Ecclesiast. Hierarch. & Clement. Romano, lib. 7. constit. cap. 40. & ex concil. Carthaginen. 4. c. 85. & August. lib. 2. de peccator. merit. & remiss. cap. 26. credique potest hanc cæremoniæ desumptam fuisse ex facto Christi Matth. 19. & Apostolorum vsu relato in cap. 8. 9. & 13. actu Apostolorum. Hæc cæremonia ad duplicem effectum significandum assumitur; primum ad impetrandam perseverantem sanctificationem baptizando, ob quam causam dixit August. dicto lib. 2. de peccator. merit. cap. 26. Catechumenos secundum quemdam modum suum per signum Christi, & orationem, manifestè impositionem sanctificari. Secundò per hanc manus impositionem orationi adiunctam præcluditur via dæmoni, ne semel expulsus ad baptizandum redeat. Sicuti dixit D. Thom. q. 70. art. 2. in cor.

8. Septimus, introductum in Ecclesia exorcizat Sacerdos sicuti etiam olim fiebat teste Cyrillo Hierosolymit. catechesi. 1. Dionys. cap. 2. de Ecclesiast. Hierar. Ambros. lib. 1. de sacram. cap. 5. Celestino Papa epist. ad Episcopos Galliar. cap. 12. & August. lib. 6. contra Iulian. cap. 5. & lib. 1. de peccator. merit. & remiss.

remiss. 2. 3. 4. & alibi sapè. Fit autem hæc cæremonia ad arcendam virtutem dæmonis, eiusque fugandam incursionem, sicuti deciditur *cap. sicut nostris de consecrat. dist. 4.* Est enim exorcismus quædam immundi Spiritus increpatio, quam ipse, utpote superbus sustinere recusat.

9. Octauus. Imponit Sacerdos ori catechumeni salem prius à se benedictum in signum cælestis sapientiæ, quam recepto baptismum gustare debet. Quo sapientiæ sale conditus factore careat iniquitatis; & à vermibus peccatorum ultra ne putrescat, ut dixit Raban. *de institut. cleric. lib. 1. cap. 27.* & refertur *cap. ex hinc de consecrat. dist. 4.* Vñus huius cæremonie antiquissimus fuit, colligitur ex concilio Carthaginen. 3. *cap. 5.* & ex Beda relato in *cap. sal. cælestis de consecrat. dist. 4.* & ex Petro Damiano *epist. 15. cap. 20.* Isidoro *lib. 2. de Ecclesiastic. offic. cap. 20.*

10. Nonus. Iterum Sacerdos imponit manum, & signat catechumeni frontem signo crucis, & exorcizat, quibus finitis illius aures, & nares salua tangit, dicens. Epheta, quod est adaperire, quia prædicta cæremonia operat, ut aures baptizandi aperiantur ad sermonem & eloquium Sacerdotis. Nares vero ut bonum odorem accipiant pietatis æternæ, sitque in eo fidei, & deuotionis plena, fragrantia, sicuti dixit Ambros. *lib. 1. de sacram. cap. 1.* Raban. *de institutionib. clericor. lib. 1. c. 27.* & refertur *cap. postea de consecrat. dist. 4.*

11. Decimus. Imposita manu iterum benedicit Sacerdos baptizandum, ut sic aduersus diaboli insidias magis munitus existas.

12. Vndecimus. Abrenunciat catechumenus, (si adultus est, sinminus loco ipsius electus patrinus) sathanæ, & operibus eius, & pompis. Sicuti tradidit Clemens, *lib. 7. constitut. Apostolic. cap. 4.* & 42. Dionys. 2. *part. de cælesti Hierarch. cap. 2.* Tertulian. *lib. 2. de spectaculis. cap. 1.* & *lib. de corona militis. cap. 3.* Cyprian. Origen. Cyrill. Chrysost. Ambros. August. Hieronym. & alij partes prout refert Valsq. *dicta dist. 166. cap. 3.* Suar. *q. 71. art. 1.* Ex quibus patribus maximè ex Dionys. Cyrillo, Ambros. & Hieronymo colligitur antiquitus hanc abrenunciationem fieri à catechumeno versus ad occidentem, & renunciatione facta conuerti ad orientem, ut indicaretur baptizatum spreto dæmone tenebrarum parte, Christum, qui lux est, inuerti debere.

13. Duodecimus. Inungit Sacerdos catechumeni pectus, & scapulas oleo benedicto, cuius cæremonie meminit Cyrill. Hierosolymit. *catechesi 2. mystagog.* Chrysost. in *cap. 2. epist. ad Colossens. hom. 6.* Basil. *lib. de Spiritu sancto cap. 27.* Isidor. *lib. 2. de officiis Ecclesiastic. cap. 20.* Alcuin. in *epist. ad Odium de baptisimi cæremon. in 3. t. bibliotheca sacra.* Finis, & significatio huius cæremonie, sicuti colligitur ex Rabano *lib. 1. instit. clericor. cap. 27. relato in cap. deinde consecrat. dist. 4.* est, ut sacrum baptismum cum fide accepta custodiat, vngitur enim illius pectus de oleo sanctificato cum inuocatione sanctæ Trinitatis, ut nullæ reliquæ latentis inimici in eo resideant, sed in fide sanctæ Trinitatis mens eius confortetur, vngitur & inter scapulas de eodem oleo, ut vndique muniat, & ad bona opera faciendâ per Dei gratiam roboretur. D. Thom. *q. 66. art. 10. ad 2. inquit baptizandus vngitur oleo sancto & in pectore, & in scapulis quasi athleta Dei, ut Ambros. dixit lib. 1. de sacram. cap. 2.* & *lib. 3. cap. 1.* Sicut pugille inungi consueuerunt. Innocent. *c. unico. §. quia vero de sacra vñctione* dixit Baptizandus in pectore inungitur, ut per sancti Spiritus donum abiciat errorem, & ignorantiam, & fidem rectam suscipiat, quia iustus ex fide uiuit. Inter scapulas autem inungitur, ut per Spiritus sancti gratiam excutiat negligentiam, & torporem, & bonam operationem exerceat, quia fides sine operibus mortua est, ut per fidei sacramentum sit mundicia cogitationum in pectore, & per operis exercitium fortitudo laborum in scapulis.

14. Decimus tertius. Fidem interrogante Sacerdote catechumenus proficitur, vel per se ipsum, si adultus est, vel per patrinum si paruulus, ideoque vocatur baptismus sacramentum fidei, quia in eo primo fidem Christi solemniter profitemur. Huius professionis mentionem fecit Clemens Romanus *lib. 7. constitut. Apostolicar. cap. 42.* Dionys. *cap. 2. de Ecclesiast. Hierarch.* Hilarius in *c. 15. Matthæi super illa verba.* Iesus autem conuocatis. Isidor. *lib. 1. de officio cap. 26.* Alcuin. *lib. de diuinis offic. cap. 15. in 3. t. bibliotheca sacra.* Hieronim. in *dialogo aduersus Luciferian. num. 24.* August. *lib. 8. confession. c. 2.* & alij passim. Ratio huius cæremonie est, ut baptizandus, si adultus est, plenam fidei notitiam habeat, & Ecclesiæ constet. Si vero sit paruulus, patrinus agnoscat se obligatum esse ad instruendum infantem, cum opus fuerit, eaque de causa manum eius capiti imponat, & nomine ipsius symbolum, & orationem Dominicam recitat. Et insuper sit, ut omnibus constet tam paruulos, quam adultos obligatos esse ad fidem, & religionem Christianam conseruandam, neque obstare, quod aliena voluntate eam susceperint. Quod si petas qualiter prædicti ritus suos effectus operentur? Respondeo non infallibiliter, & ex diuina promissione, aliàs essent sacramenta, sed ex Ecclesiæ impetratione, & merito vi potest gratissimè.

Fer. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

ma Deo frequenter obtinet petita. Vide Ægid. de Coninch. *q. 71. art. 3. dub. unico.*

15. Cæremonie, seu ritus baptismum comitantes sunt. Tempus, locus, & modus ablutionis, prolationisque formæ. Quoad tempus. Hæc olim fierent baptisma tantum ita pro festo Paschæ, & Pentecostes celebranda, ut tradit D. Thom. ab omnibus receptus *qu. 66. art. 10.* & constat ex *cap. baptizandi. cap. de catechumenis. cap. duo tempora. cap. si qui cap. non ratione & aliis de consecrat. dist. 4.* Attamen iam quolibet tempore celebrari possunt. Si enim paruulus baptizandus est, quolibet die post natiuitatem baptizari potest. Si adultus, cum primum in fide fuerit conuenienter instructis, ut bene ex Gregor. Nazianzen. *orat. 40.* Basil. in *exhortat. ad baptism.* notauit Suar. *quæst. 71. art. 1. disp. 30. sect. 2.* in prima circumstantia.

16. Quoad locum. Tempore nascentis Ecclesiæ nullus erat determinatus, sed in fluminibus, fontibus, priuatisque domibus administrari poterat, ut constat ex actibus Apostolorum *cap. 2. 8. 10.* & 16. Postmodum fuerunt loca designata separata ab Ecclesiis, quæque baptisteria vocabantur, quorum meminit Cyrill. Hierosolymit. *catechesi 1. mystagogica* Nazianzen. *orat. 40.* Paulin. *epist. 12.* & concil. Antiochen. sub Pontifice, Deusdedit *cap. 14.* Sed iam vñus, & consuetudo obtinuit, ut in qualibet Ecclesia Parochiali vas quoddam lapideum consecratum habeatur, quod fons baptismalis appellatur, cuiusque meminit. Origen. *hom. 12. in Num.* Ambros. *lib. 1. de sacram. cap. 5.* & *lib. 2. c. 5. in princ.* Raban. *lib. de institut. clericor. cap. 28.* Et specialiter extant apud Gratianum ex concilio Meldensi, seu Illedensi hæc verba, relata in *cap. omnis presbyter. de consecrat. dist. 4.* omnis presbyter, qui fontem lapideum habere nequieuerit, vas conueniens ad hoc solummodo officium baptizandi habeat, quod extra Ecclesiam non deponatur. Vnde in concilio Vienen. id seuerè præcipit Clemens. V. sicuti refert in *Clement. unica de baptismo.* Quapropter graue peccatum committeret seclusa necessitate, qui extra Ecclesiam in priuatis oratoriis hoc sacramentum solemniter ministraret. Excipiuntur Regum, & Principum liberi, id est filij, & nepotes tam naturales, quam legitimi supremorum principum, hoc est illorum, qui alteri subiecti non sunt, sicuti explicuit Glossa in *dicta Clement.* & tradit Eman. Saà, *verbo baptismus. num. 13.* Valsq. *disp. 166. cap. 2. num. 7.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 8. n. 8. vers. inter cæremonias.* Ægid. de Coninch. *q. 71. art. 2. dub. vn. n. 15.* Suar. *disp. 30. sect. 2. vers. secunda circumstantia.*

De modo ablutionis, an per immersionem, an per affusionem debeat fieri, & de formæ prolatione satis diximus, cum de materia, & forma huius sacramenti sermonem fecimus, semper enim in his retinenda est diocesana consuetudo. Quoad ministrum attinet satis constat ornatum esse debere sacris vestibus, ad minus super pellicio, & stola, uti cauetur in rituali Romano.

17. Ritus subsequentes baptismum iuxta antiquum vñum sunt, vñctio chrismatis in vertice baptizati, vestis candida, cereus accensus, osculum pacis, & lactis, & mellis gustatio, lotioque pedum. Vñctio chrismatis in vertice baptizati, quæ modo seruatur cæremonia fuit antiquissima, ut colligitur ex concilio Arausicano. *cap. 1.* dicente. Nullus ministrorum, qui baptizandi recipit officium sine chrismate vnquam debet progredi, quia inter nos placuit semel in baptismate chrismari. Idem ex Dionys. *cap. 2. de Ecclesiast. Hierarch.* Nazianzen. *orat. 40.* Ambros. *lib. 3. de sacram. c. 3.* & *lib. de iis qui inchoantur. cap. 6.* & aliis. Aduerte chrisma recens esse debere, hoc est illo anno in die cænæ Domini consecratum. Aliàs seclusa necessitate graue peccatum esse videtur, ut colligitur ex *cap. de oleo de consecrat. dist. 4.* Inquit enim textus. Quod si quis contrarium tentauerit propria temeritate ipse in se suæ damnationis protulisse sententiam manifestatur, ob quam causam Glossa in *cap. quoniam de Sentent. excommunicat. in 6. verbo dubium.* Sacerdotem delinquentem in hac parte deponendum esse decedit. Et ita tradit Nauarr. *cap. 22. num. 7.* & *cap. 25. num. 75.* Suar. *quæst. 71. art. 3. in comment.* Ægid. de Coninch. *art. 2. dub. unico. num. 17.* Eman. Saà *verbo baptismus. num. 15.* Bonac. *disp. 2. quæst. 2. pun. 7. num. 20.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 8. num. 9.* Finem huius cæremonie optimè explicuit catechismus Romanus. *2. p. num. 57.* dicens hac cæremonia significari baptizatum ab eo die Christo capiti tanquam membrum coniunctum esse, atque eius corpori inscitum, & ea re Christianum à Christo, Christum vero à Chrismate appellari. Et Iustin. *lib. quæstion. & responsion. quæst. 137.* inquit nos in baptismate vngi chrismate eo oleo, & balsamo confecto, ut vñcti, & Christi dicamur, & in recordationem Dominicæ sepulturæ. Gregor. Nazianzen. *orat. 40.* asseuerat baptizatos capite inungi in signum regie, Sacerdotalisque dignitatis.

18. Secunda cæremonia olim ab Ecclesia visitata, quæque ex parte retinetur est vestis candida in signum puritatis ex baptismate susceptæ ut tradit D. Thom. *quæst. 71. art. 3. ad 4.* Ambros. *lib. de his qui inchoantur. cap. 7.* August. *serm. 157. de tempore*

D

tempore Raban. lib. 1. de institut. Cleric. cap. 29. & lib. 2. cap. 39. quam vestem portabant baptizati à die Paschæ, quo baptizati erant usque ad Dominicam sequentem, quæ ea de causa in albis vocata est, quia candida vestimenta eo die deponebant. Usus huius cæremoniæ obseruatur Romæ pro baptismo adultorum Sabatho Paschæ factò, sed non alibi: est tamen in quocumque baptismo tam paruulorum, quam adultorum quoddam illius vestigium, siquidem finito baptismo Sacerdos caput baptizati veste candida tegit.

19. Tertia cæremonia nunc obseruata ab Ecclesia est ceusus accensus baptizati manui impositus in signum quod expulsi errorum, & peccatorum tenebris lumen fidei, & gratiæ receperit usque ad finem vitæ conseruandum, bonisque operibus augendum, ut sic Christo sponso à nuptiis reuertenti, & pulsanti confestim possit aperire. Sicuti dixit Gregor. Nazianz. orat. 40. in sanctum baptismum, & ibi Nizeras, & Alcuin. de diuinis officiis cap. de Sabatho sancto.

20. Præter dictas cæremonias aliæ tres antiquitus vstitatæ prorsus inuoluerunt. Prima erat osculum pacis datum à fidelibus in signum quod baptizatus frater illorum factus sit, de qua mentionem fecit Cyprian. lib. 3. epist. 8. aliàs 59. ad Fidum. Secunda iactis, & mellis gustatio ad significandam infantiam, quam ex recenti baptismo, & spiritali illius generatione habebant: sicuti dixit Tertullian. lib. 1. aduersus Marcionem cap. 14. num. 95. & lib. de corona militis cap. 3. nu. 30. Hieron. dialogo contra Luciferanos, & in prin. cap. 55. Isaia. In cuius confirmationem canit Ecclesia, Quasimodo geniti infantes lac concupiscite, &c. & licet mellis mentio facta non fuerit, ea causa fortè fuit quia loco illius aliquando vinum propinabatur, teste Hieronymo in locum Isaia. Tertia, quæ neque antiquitus fuit vsu firmata, erat lotio pedum in subsidium sanctificationis, ut inquit Ambros. lib. de his, qui mysteriis initiuntur cap. 6. & 3. de Sacrament. cap. 1. Etenim cum Adamus supplantatus fuerit à dæmone, eius altaneo insidiante, opus fuit, ut recens baptizatus ea lotionem pedum muniretur, ne illius insidiis à recepta gratia deficeret. Verum quia hæc lotio pedum dignitatem baptismi minuere videtur, eo quod denotat baptizatum non esse plenè, & perfectè mundatum, sed indigere noua illa lotionem iuxta illud Ioann. 13. Qui lotus est non indiget, nisi ut pedes lauet. Ecclesia Romana hanc cæremoniam nunquam admisit, sicuti testatur Ambros. supra, eamque, concilium Eliberitanum can. 48. penitus abrogauit, ut probat Vasq. disp. 166. cap. ult. circa finem.

21. Notant vero Doctores neminem excusari ab iis cæremoniis adhibendis, eo quod baptismum priuatim urgente necessitate receperit, sed obligatum esse, si adultus sit, si minus eius parentes, seu tutores supradictas cæremonias adhibere. Quia ad expulsionem dæmonis, illiusque insidias dissoluendas, & tentationes superandas, & ad fidem, & gratiam receptam conseruandam æquè conducere possint, ac si simul cum baptismo factæ fuissent. Neque obstat dæmonem baptismò expulsum esse, siquidem peccatum remissum est, insidias illius, & tentationes pro impediendo baptismo dissolutas, & superatas, quominus exorcismi effectum habeant, siquidem Ecclesia mediis illis intendit à Deo impetrare perfectam, & perseverantem dæmonis expulsionem casu quo expulsi sit, & consequenter ne illius tentationibus, & insidiis superatus fidelis à Fide, & Charitate deficiat, & locum diabolo præbeat. Possunt ergo exorcismi, & à fortiori reliquæ aliæ cæremoniæ suam significationem, & effectum habere. Igitur omitti non debent. Sic docent Richard. in 4. dist. 6. art. 6. quest. 1. Viuald. in candelab. de baptismo cap. ult. num. 18. Victoria eodem n. 38. Eman. Saâ verbo baptismus n. 5. Bonac. disp. 2. q. 2. pun. 7. n. 21. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 8. nu. 10. Aëgid. de Coninch. q. 66. art. 9. nu. 99. colligiturque aperte ex cap. hanc. regulam. 1. quest. 1. & cap. 1. de Sacram. non iterand. & ex vsu, & consuetudine recepta, & à Romano Rituali approbata.

22. Paul. Laymann. loco allegato testatur baptizatum ab hæreticis in infantia, cum iam adultus ad fidem conuertitur non esse solitum in Germania deferri ad Ecclesiam, ut solemnitates in baptismo omissæ adhibeantur, ne baptismum ab hæreticis ministratum videatur Ecclesia Romana ut minus validum iudicare. At si timor huius suspicionis, alteriusve scandalii cessaret, credit ipse & bene nullam esse legitimam causam, ob quam prædictæ cæremoniæ omittendæ essent.

23. Sed quid si constaret baptismum solemniter ministratum inualidè ministratum fuisse deberent ne repeti eo casu simul cum baptismo ritus, & cæremoniæ? Negat Henricus. lib. 3. c. 2. de confirmat. num. 1. litt. N. Bonac. disp. 2. qu. 2. pun. 7. in fine num. 22. Suar. disput. 31. sect. 6. §. septimo inquiri potest. Aëgid. de Coninch. q. 66. art. 9. dub. 1. num. 99. Mouentur, quia esto hæc cæremoniæ ab Ecclesia institutæ sint, ut honorificentius baptismus ministraretur, at sæpè necessarium non est, ut simul cum baptismo adhibeantur, ut contingit cum baptismus ob necessitatem absque illis ministratur. Illæ ergo cæremoniæ postmodum ministratæ ob relationem ad præcedens baptismum censentur moraliter cum ipso conferri, & quasi ipsi

ornare. Ergo id ipsum præstare poterunt cæremoniæ antecedentes. Confirmatur, ex Innocent. III. cap. 1. de Sacram. non iterandis: ubi Innocent. inquit. In sacramento imprimentibus characterem non esse iterationem faciendam, sed cautè supplendum defectum. Cum ergo solum in substantialibus, & non in accidentalibus defectus contrigerit, solum defectus substantialis, & non accidentalis supplendus est. Deinde benedictiones in matrimonio inualidè contracto non repetuntur. Ergo neque huiusmodi cæremoniæ repeti debent.

24. Cæterum si baptismus, secluso scandalo, grauique baptizati damno publicè celebrari potest, existimo probabilius cæremonias, & ritus repetendos esse, ne baptismò debitus cultus, & ornatus deficiat. Ob hanc enim causam præcipuè sunt ab Ecclesia præscripti, & imperati. & ita docent D. Antonin. 3. part. 13. cap. 14. §. 22. Bartholom. ab Angelo de Sacram. dialog. 2. §. 69. Henric. sibi contrarius. lib. 2. cap. 15. num. 4. Reginald. lib. 28. n. 3. & alij.

25. Neque rationes in contrarium vrgent. Ex eo namque quod baptismò in necessitate collato sine cæremoniis cæremoniæ postea adhibeantur, nequaquam inferri potest baptismò repetito cæremonias repetendas non esse, quia cæremoniæ sunt baptismò accessoriæ non utcumque, sed debitam illius administrationem ornantes, & componentes, ac proinde eo repetito, repeti debent. Secus vero est in benedictionibus nuptialibus, quæ institutæ non sunt ad ornandum matrimonium, cum actu contrahitur, sed supponunt contractum, illudque proficiunt. Minus vrget textus in c. 1. de Sacram. non iterand. Fateor namque iterandum non esse, quod ritè factum est, nisi sit accessorium illius, quod repeti debet. Cum autem cæremoniæ sint accessoriæ baptismò, & propter illius legitimam administrationem institutæ, eo repetito sunt repetendæ.

PUNCTVM XIII.

De unitate Baptismi.

1. Baptismus vnus est unitate specifica.
2. In singulis subiectis vnus est numero, nec multiplicabilis.
3. Stante dubio rationabili de valore baptismi repeti potest.
4. Quale sit hoc dubium.
5. Qualiter dubium rationabile cognoscitur.
6. Quid dicendum de infante exposito.
7. Quid de baptizato domi ab obstetricibus.
8. Quid de infante nato, & educato inter fideles, vel infideles.
9. Vultus testis fide dignus baptismum probat.
10. In casibus, in quibus repeti potest baptismus ex obligatione est recipiendus.
11. Adultus probabiliter dubitans de baptismo obligatur repetitionem procurare.
12. Qualiter baptismus repetendus sit.

1. **Q**uestio esse potest de duplici unitate specifica, & numerica. Si de unitate specifica loquamur. Fide certum est Sacramentū baptismi vnum esse unitate specifica, atoma, ex illo Paul. ad Ephes. 4. Vnus Deus, vna fides, vnum baptisma. Sicuti explicat Hieronym. ibi 1. 6. & Chrysost. serm. 11. Ambros. lib. 2. cap. 2. de penitent. Et constat ex Trident. decidente septem tantum sacramenta esse, cui definitioni obstarent plura baptismata. Neque obest huic unitati, quod baptismus aliquando aspersione, aliquando immersione celebreretur, quia hæc sunt differentiæ accidentales ablutionis, cum corpus qualibet ex illis perfectè abluatur, & effectus significatur, & cautatus idem omnino sit. Solum obstat potest vulgaris illa diuisio in baptismum aquæ, fluminis, & sanguinis, cuius meminit. Thom. quest. 66. art. 11. & 12. Magister in 4. dist. 4. & ibi ferè omnes expositores. Verum illa non est diuisio baptismi sacramenti, sed est diuisio baptismi seu ablutionis ut sic, & non vniuoca, sed analogica. Solum enim baptismus fluminis, seu aquæ est sacramentum, reliqua vero sacramenti non sunt sed baptismi sacramenti vices gerunt, & illius defectum suppleunt, eaque de causa baptismata nuncupantur. Etenim impeditus suscipere baptismum, si votum illius habeat in contritione, seu dilectione Dei super omnia inclusum, gratiam, & remissionem cuiuscunque culpæ consequitur, qui est effectus proprius sacramenti baptismi, & à fortiori hunc effectum habebit, si vitam pro Christo posuerit, iuxta illud. Nemo maiorem charitatem habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis. Ergo baptismus fluminis, sanguinis vices baptismi sacramenti gerunt, ipsa tamen sacramenta non sunt quia non sunt signa à Christo instituta ad remittenda peccata, & gratiam conferendam. Baptismus enim fluminis, qui est contritio, vel dilectio Dei super omnia neque est signum sensibile, neque à Christo institutum ad peccatorum remissionem, sed vi sua peccata remittit, & gratiam confert. Baptismus

vero

vero sanguinis, qui est martyrium non ex institutione Christi, sed ex privilegio ob excellentiam ipsius operis idipsum præstat, ideoque baptisimata appellantur, esto sacramenta non sint, quod sequenti puncto latius confirmabimus.

2. Si vero de unitate numerica baptismi sermo sit, constat multiplicatis subiectis baptismum multiplicari: in singulis tamen unicum est, neque vlla ratione multiplicari potest. Sic definitum est in *can. 47. aliàs 47. Apostol. & à Leone. 1. epist. 37. aliàs 35. cap. 1. ad Leonem Ravenatensem*, & *epist. 79. aliàs 77. ad Nixetan.* & in concil. Carthagen. 1. *can. 1.* & ab Eugen. 4. in concilio Florent. *decreto fidei. §. quinto Ecclesiasticorum*, & tandem à Trident. *sess. 7. can. 9. & 11.* Ratio huius veritatis est Christi institutio: Congruentias expendit optimè D. Tho. *quæst. 66. art. 9.* illasque desumit ex significatione, & effectu, quem habet baptismus. Etenim baptismus est spiritualis hominis regeneratio, qua peccatis mortuus iustitiæ vivit. Cuiuscunque autem hominis vnica tantum est generatio carnalis. Ergo vnica tantum debuit esse spiritualis generatio. Deinde baptismus Christi mortem, & sepulturam significat, secundum illud ad Rom. 6. Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: & ad Colossens. 2. consepulti ei in baptismo. At Christus Dominus semel tantum mortuus est, & sepultus, ergo baptismus semel tantum suscipiendus est. Aliàs bis baptismum suscipiens in semetipso rursus Christum crucifigeret. Denotans non semel tantum crucifixum esse. Neque obstat Eucharistiam repeti, tametsi Christi mortem significet, quia vt bene ait D. Thom. *dicto art. 9. ad 5.* Eucharistia non commemorat mortem Christi, per modum spiritualis generationis, sicuti baptismus, sed per modum conuiuij. Cum autem conuiuium sæpè repetatur, non item generatio. Baptismus repeti non potest, bene tamen Eucharistia. Item baptismum vnimur Christo, & illius membrum efficiamur, & sub tanto duce militamus, in cuius signum baptizato conceditur character. Non igitur eo concessio est locus repetitionis, alias repetens denotaret priori baptismo non esse perfectè Christo vnitum & illius membrum effectum, in suamque militiam adscriptum. Denique baptismus ad remissionem peccati originalis per se primo institutus est, tametsi ex consequenti actualia, si extiterint, remittat. At in quolibet subiecto vnicum est originale peccatum. Ergo vnicum oportuit esse baptismum, qui licet aliquando ex incapacitate suscipientis remissionem illius peccati non operetur, id per accidens est, virtutemque sacramenti non dimittit, ac proinde attendi non debet, ex se tamen operari remissionem poterat, & de facto operatur fictione recedente.

3. Huic tamen unitati nullatenus obstat repetitio baptismi sub conditione stante dubio, an fuerit collatus, quia vt rectè dicitur in *cap. solemnitate. 1. dist. 1. de consecrat.* talis trepidatio non facit iterationem, quoniam non monstratur esse iteratum, quod nescitur esse factum, & expressius *cap. veniens de presbytero non baptizato ibi.* Non intelligitur esse iteratum, quod ambigitur esse factum. Debet tantum dubium rationabile esse, id est rationi consonum, & homine cordato dignum: aliàs illicite baptismum repeteres etiam sub conditione, vt prope qui materiam, & formam illius dubiam, & incertam proferens nulla existente necessitate, & insuper occasionem præbes suspicandi irrisorie conditionem apponere, & baptismi repetitionem credere, & velle. Sic docent *Ægid. de Coninch. quæst. 66. art. 9. dub. 1. num. 91. Suar. disp. 22. sect. 2. vers. sed quæres. Valq. disp. 146. cap. 4. à num. 20. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 2. cap. 5. num. 3. Valent. 1. 4. dist. 4. q. 1. punct. 4. vers. quod si dubium. Bonac. de sacram. in genere, disput. 1. q. 2. p. 1. num. 36.*

4. Hoc dubium rationabile duplex esse potest iuris, & facti. Dubium iuris est cum constet baptismum tibi esse collatum, sed sub dubia forma, vel materia, vt si collatus tibi esset baptismus sub nomine genitoris, geniti, & precedentis ab utroque, vel minima tantum corporis parte abluta, vel pelle secundina circumdata. de quibus supra diximus sub opinione positum esse, an sint vera baptisimata. Dubium facti est, quando nescitur, an baptismus collatus sit, neque oportet dubium esse negatiuum, sed positium sufficit contingens ex eo, quod rationes probabiles adsint persuadentes baptismum non esse collatum, vel non esse collatum sub debita forma, vel materia, quod idem est quoad præsens attinet. Quodcunque igitur ex his dubiis intercedat, baptismus esto conditione repetendus est, quia & proximo subuenitur in re maximè necessaria, & sacramenti reuerentia non læditur. Sic testantur ferè omnes Doctores cum D. Thom. *q. 66. art. 9. Valq. ibi disp. 146. cap. 4. num. 9. Suar. disp. 12. sect. 2. circa finem, Ægid. de Coninch. dub. vnico. num. 91. & alij passim definiturque à Leone I. epist. 37. ad Leonem Episcopum Ravenatensem*, & in concil. Carthagen. 5. *cap. 6.* & ab Alexand. 3. in *cap. de quibus de Baptismo.* Qui licet de dubio facti loquamur, quia tamen eadem est causa repetitionis, cum est dubium iuris, idem in utroque casu est dicendum, vt rectè Valq. supra.

5. Quod si roges qualiter cognoscere possis rationabile dubium

adesse an baptismus ministratus sit. Respondeo in dubio iuris spectandum esse, an pro contraria parte sit opinio probabilis, ea enim stante probabiliter iudicatur baptismum collatum non esse, & consequenter prudenter illius repetitionem fieri ad hanc dubitationem tollendam, & periculum remouendum. De dubio facti nulla firma regula dari potest, sed prudentis arbitrio est iudicandum, quando rationes, & coniecturæ adsint probabiliter persuadentes baptismum ministratum non esse. Placet tamen expendere communiores casus, ex quibus alios decidere poteris.

6. Primus est de infante exposito, qui si reperitur absque testimonio baptismi baptizandus est sub conditione, quia satis prudenter præsumitur baptizatum non esse, siquidem commune est his infantibus baptizatis testimonium habere. Sic Sotus in *4. q. 3. dist. vnica. art. 9. §. sit præterea.* Valq. *disp. 146. cap. 4. num. 26.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. c. 5. vers. dubium iuris.* Bonac. *disput. 1. de sacram. in genere quæst. 2. punct. 1. n. 40.* Limitat autem Sotus, & Valq. nisi expositus esset in ea ætate, in qua omnes sunt baptizati, quia rationabiliter præsumi non potest à tanto beneficio reliquis omnibus concessio exclusus. Si vero expositus sit cum schedula testante baptismum, tametsi manu alicuius subscripta non sit, nequit baptismus etiam sub conditione repeti, quia testimonium illud moralem certitudinem inducit, neque enim rationabiliter credi potest parentes, seu tutores illius, qui Catholici esse præsumuntur, cum inter Catholicos, & fideles reperitur expositus, filium suum velle tanto sacramento priuare, Sectis verò esset, si inter infideles esset expositus, vel aliqua adesset rationabilis coniectura à paganis, & hæreticis expositum esse. De his enim præsumi satis potest deceptio, ne baptismus ritu Catholico conferatur. Sic tradunt Sotus, Valq. Paul. Laym. & Bonac. supra.

7. Secundus casus est de infante domi baptizato ab obstetricibus, aliisque rudibus personis, quæ si à Parocho examinata iuxta decretum Catechismi Romani 2. *p. c. 2. §. 45.* qualiter baptismum ministrauerint, bene, & firmiter non respondeant, est baptismus omnino iterandus. Et idem credo, si obstetrices fuerint veneficæ, sagæ, seu maleficæ, quia satis prudenter præsumi potest baptismum male fuisse administratum, ob quam causam non est facile damnanda consuetudo aliquarum diocesium maximè Antuerpiensis præscribens omnibus iis infantibus ab obstetricibus baptizatis baptismum sub conditione repeti, quia regulariter adest periculum inualide baptismum ministratum esse in regionibus hæresi infectis. Et in casu dubij semper in fauorem paruuli inclinandum est. Seclufus vero supradictis rationibus dubitandi nequaquam baptismus repetendus est, ex eo quod fuit ab obstetricibus collatus, quia hic modus conferendi baptismum non præstat sufficientem dubitandi rationem de illius iniqua administratione. Sic *Ægid. de Coninch. qu. 66. art. 9. dub. vnico n. 94. & seqq.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 5. circa finem.* Bonac. *disput. 1. de sacram. in genere. quæst. 2. p. 1. n. 39.*

8. Tertius casus est de infante nato inter fideles, arreptus tamen ab infidelibus, & ibi nutritus, qui si nullus addit qui baptizatum esse testetur præsumi rationabiliter potest baptismum non esse, ac proinde sub conditione est baptismus repetendus. Est decisio Gregor. 13. in *epist. 4. ad Bonifac.* quæ refertur in *cap. paruulos de consecrat. dist. 4. & concil. Carthagen. 5. cap. 6. relati in cap. placuit eadè causa, & quæst.* Secus verò est de eo, qui inter fideles educatus existit, quia absque grauissimis indiciis, & coniecturis credi non potest ei non esse baptismum collatum, sicuti definit Innocent. III. in *cap. veniens de presbytero non baptizato.* Sic sustinent Suar. *disp. 22. sect. 2. in fine* Ægid. de Coninch. Bonac. Valq. Laym. *locis allegatis.*

9. Adueruo stante vnico teste omni exceptione maiore de baptismo testificante nullatenus baptismum esse repetendum: quia dum hoc testimonium contrariis indiciis, & coniecturis non infirmatur, moralem certitudinem inducit. Ob idque Leo I. *epist. 37.* dixit baptizandum eum, qui, cum generationis sit cupidus, nec recordatur se baptizatum, nec aliter attestari de eo possit. Consentit Gregor. I I. relatus in *cap. paruulos de consecrat. dist. 4. & tradit Suar. disp. 22. sect. 2. sub finem.* Ægid. de Coninch. *q. 66. art. 9. num. 97.* Bonac. *disp. 1. de sacram. in genere. q. 2. punct. 1. in fine.* Valq. *disp. 146. cap. 4. post. num. 14.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 2. cap. 5. circa finem.* Quod non solum in foro conscientiæ, sed etiam in exteriori verum habet. Quia recepta sententia est in iis, quæ alteri non præiudicant vnico teste plenam probationem fieri. Sicuti tradit Mascard. *de probationib. in proemio. q. 11. num. 14.* Farinac. in *prax. crimin. q. 63. num. 26.* & in casu præsentis decessit optimè Paul. Comitol. *respons. moral. lib. 1. q. 1. n. 5.* Neque his obstat textus in *cap. placuit de consecrat. dist. 4. ex concilio Carthagen. 5. cap. 6.* dicitur absque vlllo scrupulo eos esse baptizandos, quoties non inueniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur. Non enim inde inferri debet vnicum testem insufficientem esse. Nam concil. dixit quid faciendum sit pluribus testibus examinatis de

baptismo non deponentibus, nihil tamen dixit, quando vnus ex illis certo deponeret. Etenim cum nullus deponit, verissimum est certissimos testes non inueniri.

10. Sed an in supradictis casibus, in quibus baptisus repeti possit, teneantur parentes infantis repetitionem procurare, & Parochus requisitus, vel eo deficiente quilibet alius Sacerdos concedere? Difficultate non caret. Satis enim videtur charitati proximi satisfacere, si in necessariis ad salutem medio probabili succurramus, tametsi omnino certum omittamus, quia eo ipso quo medium probabile sit, cessat periculum mortale damnationis. Alias & ipse baptizatus, si adultus est, obligaretur iterum baptizari, & sacramentum penitentiae à Sacerdote, in quo nulla esset incertitudinis suspicio recipere. Nihilominus tanquam certum tenendum est in praedictis casibus obligari parentes, seu tutores procurare baptismi repetitionem, Parochumque requisitum, vel eo deficiente quemlibet alium Sacerdotem concedere. Sic docuit Vasq. *disput. 146. cap. 4. à num. 28. Aegid. de Coninch. qu. 66. art. 9. dub. vn. conclus. 2. num. 101.* Ratio ea est, quia ex charitate tenemur succurrere proximo in grauissima necessitate constituto, quando id commode facere possumus. At in praedictis casibus est proximus constitutus in grauissima baptismi necessitate. Tum ne priuatur fructu reliquorum sacramentorum. Tum ne in perpetuum damnetur. Si enim baptisus re ipsa collatus non fuit, reliquorum sacramentorum fructum non suscepit, & decedens absque contritione damnatur. At haec grauissima damna prudenter timetur eo ipso quo probabiliter iudicatur baptismum collatum non esse. Ergo ex Charitate obligantur parentes, & Parochi sic dubiter baptizato succurrere.

11. Ob eandem rationem aduersus Vasq. existimo adultum de suo baptismo probabiliter dubitantem obligatum esse baptismi repetitionem sub conditione procurare, quoad fieri possit. Tum ob reuerentiam sacramentis debitam, cum praecipue ob charitatem propriam. Quilibet enim tenetur pro sacramentis suscipiendis esse dispositus dispositione ab Ecclesia praescripta. Vna autem, & praecipua dispositio pro sacramentorum susceptione est baptismus certus non dubius, & probabilis, si quidem stante dubio, & probabili praescribitur repetendus. Ergo ob reuerentiam sacramentorum recipiendorum tenetur adultus dubitans probabiliter de suo baptismo iterum sub conditione baptizari. Deinde hanc obligationem subit ob charitatem propriam, aduersus quam videtur procedere se periculo probabili damnationis exponens, ut verè exponitur, si baptismus re ipsa collatus non sit, nec contritionem habet. Neque percipio qualiter possit contritionem habere, si absque graui causa renuat incertitudinem sui baptismi tollere, certum recipiendo. Sic docuit Aegid. de Coninch. *q. 66. art. 9. dub. vnico circa finem num. 104.* Vide dicta tract. 1. de conscient. disp. 2. p. 5. praecipue num. 4. & tract. 6. de charit. disp. 1. p. 9.

12. Qualiter autem baptismus repetendus sit (casu quo repeti debeat) traditur in cap. de quibus 2. de baptismo ibi. Si baptizatus es non te baptizo. Sed si nondum Baptizatus es, ego te baptizo. Nullum autem existimo esse peccatum, si solum vltimam partem proferres, quia satis declaras te nolle baptismum conferre, si baptismus collatus fuit, imo si baptismus secretò administrandus est, sufficit conditionem mente concipere, esto expediat maximè verbis proferre. Sic tradit Abbas, alique expositores in dicto cap. Et expressius Sua. *disput. 22. sect. 2. vers. sed quares.* Vasq. *disput. 146. cap. 4. in princ.* Aegid. de Coninch. *qu. 66. art. 9. dub. vnico. num. 98.* Pauli Laymann. *Lib. 5. sum tract. 2. c. 5. n. 3. vers. porro.* In hac sacramenti conditionata repetitione scandalum semper vitandum est quoad fieri potest. Quare si occasio repetendi baptismum non sit publica, sed secreta, baptismus in Ecclesia foribus clausis ministrandus est, praesentibus tantum patrino, & parentibus, vel tutoribus baptizari; quibusque declaranda est à ministro causa repetitionis & baptismus sub expressa conditione concedendus. Sic relato Zambrano de sacrament. cap. 1. dub. 4. & Ioanne Chapeauilla de modo administrandi sacramenta temp. pest. cap. 1. qu. 1. tradit Laym. li. 5. quum tract. 2. cap. 5. in fine.

PUNCTVM XIV.

De baptismo sanguinis seu de Martyrio.

Diximus superiori puncto martirium baptismum nuncupari, quia vices baptismi gerit remissionem peccatorum martyri concedens. Videndum in praesenti est qualiter martirium haec operetur tum in paruulis, tum in adultis.

§. I.

Qualiter paruuli Martyrio iustificari possint.

1. Martyrium paruulos iustificat à peccato originali.
2. Proponuntur quaedam obiectiones.
3. Fit illis satis.

ET quidem, ut à facilioribus incipiamus Martyrium quod est mors pro Christo suscepta virtutem habet iustificandi paruulos à peccato originali. Sic ex communissima sententia testantur D. Thom. 2. 2. *qu. 124. art. 1. & quodlib. 9. art. 4.* Suar. *disput. 19. sect. 1. Vasq. disput. 153. cap. 7.* Aegid. de Coninch. *qu. 66. art. 12. dub. 1. conclus. 1.* ibique pluribus Patrum testimoniis exornant, praecipue Leonis 1. *serm. 1. de Epiphan. Cyprian. serm. de Stella, & Magis circa finem.* Augustin. *lib. 2. & 3. de symbolo ad Catechumenos cap. 5. & epist. 28. ad Hieronym. post. med. Bernard. serm. 66. in Cant. post med.* Ratio desumitur ex eo quod Ecclesia non solum ut iustos, sed etiam ut martyres veneretur infantes ab iniquo Rege Herode interfectos in odium Christi Domini. Inde enim aperte colligitur occisum in odium Christi, eiusque fidem, non solum Deo charum esse, sed verè esse martyrem. Quod si dicas ideo martyres fuisse innocentes pro Christo occisos, quia circumcisione iustificati erant, obstat, quia verissimile non est omnes circumcisos fuisse, cum plures ante 8. diem natiuitatis creduntur occisi. Deinde non esset verum martyrium vices baptismi gerere, esseque illo praestantius, sicuti passim docent Patres teste D. Thom. *q. 66. art. 11. & 12.* Ergo Martyrium vim habet martyrem iustificandi. Hanc autem vim obtinet martyrium ex speciali Dei priuilegio tanto operi debito, ut colligitur ex illo Marc. 8. Qui perdidit animam suam propter me, & Euangelium, saluam faciet eam, & Luca. 12. viuificabit eam. Et tradit Cyprian. *lib. de laudib. Martyrij in fine.* Clemens Apostolicar. *constitut. lib. 5. cap. 5.* Augustin. *lib. 13. de ciuit. Dei cap. 8. & alibi.* Ex quo fit non solum infantem iam natum, sed etiam in vtero matris existentem martyrio iustificari posse, quia ibi constitutus perdere vitam propter Christum potest. Qua in re excedit martyrium baptismum, baptismum namque suscipere non potest in vtero existens, quia nequit aqua tingi, benè tamen martyrium, quia potest occidi. Sic relatis Richard. Scoto, Gab. Paludan. docet Vasq. *disp. 153. cap. 7. circa finem.* Aegid. de Coninch. *qu. 66. art. 12. dub. 1. nu. 123.* Suar. *disp. 19. sect. 1. concl. 2.* Henric. *cap. 38. num. 7.* Bonac. plures referens *disp. 2. q. 1. p. 1. n. 7.*

2. Obiicies Trident. *sess. 6. cap. 4.* definiens translationem à peccato ad gratiam sine lauacro regenerationis in re, vel voto fieri, eaque de causa. *sess. 7. can. 5.* inquit. Si quis dixerit baptismum esse liberum, hoc est non necessarium ad salutem, anathema sit. At si paruuli ante usum rationis occisi martyrio iustificantur, baptismus necessarius non est, ut à peccato ad gratiam fiat translatio, cum ipsi baptismi votum habere non possint. Secundò obiicies martyrium sacramentum esse, quia est signum gratiae iustificantis ex diuina promissione non vteunque sed practicum, & operarium saltem moraliter. Tertiò non apparet, quo tempore martyrium iustificare paruulos possit, quia non potest iustificare, quousque in suo esse sit constitutum. Ad non est constitutum, quousque mors succedat, ea verò succedente, extra viam paruulus constituitur, & consequenter incapax iustificationis acquirendae.

3. Sed haec non vrgent, ut à communi, receptaque sententia recedamus. Ad primum fateor sine lauacro regenerationis iustificationem non esse via ordinaria, & communi, sed via extraordinaria, & priuilegiata. Ad secundum nego esse sacramentum, quia sacramentum ex sententia Eugenij 4. in concil. Florent decreto fidei post vlt. *sess. 5. quinto.* Constare debet materia, forma, & ministro ad sacramentum conferendum deputato. At martyrium non constat materia, forma, & ministro, qui per Christum deputatus sit ad martyrium conferendum, cum tyrannus à diabolo, & non à Christo deputeretur, & moueatur ad martyrem occidendum. Prætereā non est remedium à Christo Domino in remissionem peccati institutum, siquidem non pro libito suscipi potest, sed est remedium peccati ex meritis Christi concessum casu quo aliquando contingat: ideoque à ratione sacramenti deficit. Cum verò vrges esse signum saltem extraordinarium rei sacrae, ac proinde sacramentum. Respondeo non esse signum rei sacrae, quatenus à tyranno inferitur, sed quatenus à Martyre suscipitur. Ad sacramentum vero requiritur necessariò, ut sit signum gratiae sanctificantis, quatenus alicui per ministrum applicatur: quia ipse est, qui eo signo vtitur ad gratiam significandam, & conferendam: non autem qui signum recipit, esto ad illud suscipiendum se disponat. Tertium argumen

argumentum petit quo tempore martyrium gratiam conferat: Et quidem si verum est dari ultimum instans vitæ, in quo homo sit, & immediatè post definat esse, manifestum est eo instanti martyrium operari suum effectum posse, quia eo instanti vita hominis terminatur. At quia in philosophia probabilius est non in tempore, sed in instanti dissolutionem animæ à corpore fieri, cum generatio nouæ formæ substantialis non in tempore, sed in instanti contingat, necessariò martyrium, vt suum effectum operetur, non mortem hominis actu exercitam requirit, sed futuram. Sed qualiter debeat esse futura, non conueniunt Doctores. Plures existimant, si secundum ordinarium cursum necessariò futura sit sufficere, vt martyrium suum effectum operetur, quia moraliter loquendo vt mortuus reputari debet, cum sit mortuus in causa, siquidem causam in se habet violentam, & necessariam mortis. Sic Lessius. lib. 3. cap. 1. dub. 5. num. 59. Suar. disput. 29. sect. 3. vers. finem Henrici. lib. 2. cap. 39. num. 2. Bonac. disput. 2. de baptismo quest. 1. punct. 3. Sed hoc verum non existimo. Nam inde sequeretur martyrij effectum habere, & martyrem esse, qui secundum cursum ordinarium peccare mortaliter, & condemnari possit; siquidem posset longo tempore ante mortem vulnus lethale recipere, sicuti contingit vni ex 40. martyribus, qui in martyrio defecit, cum iam naturaliter viuere non potuit. Quod sine dubio est inconueniens. Quocirca crederem ad martyrium, illiusque effectum suscipiendum non solum requiri vulnus lethale acceptum esse, naturaliterque viuere hominem non posse, sed insuper esse necessarium, vt ex vulnere accepto sit vsum sensuum, & libertatis amittat, vt extra miraculum nullatenus ea recuperare possit. Tunc enim verè, & propriè dici potest mortuus secundum moralem estimationem, quia rationali vita quoad vsum caret. Sic Aegid. de Coninch. questione. 66. articulo 12. dub. 13.

§. II.

Qualiter adulti martyrio iustificentur,
& ad illud suscipiendum sint
disponendi.

1. Proponitur dubitandi ratio, ob quam adultis martyrium non remittat peccata ultra meritum operantis.
2. Statuitur conclusio contraria.
3. Quid sit pati propter Christum.
4. Non requiritur ad Martyrium actum charitatis, & dilectionis Dei super omnia procedere.
5. Satisfit cuidam obiectioni.
6. In adultis debet precedere libera acceptatio.
7. Probabile est nullam specialem, & expressam acceptationem requiri.
8. Adultus iustus mortem pro Christo sustinens obtinet remissionem peccatorum venialium, & poenarum, quæ pro peccatis debentur.
9. Qualiter adultus peccator se ad martyrium disponere debet.
10. An attritio sufficiat ad effectum martyrij obtinendum? Arguitur pro, & contra, & resolvitur.

1. **D**E adultis maior est dubitatio, qua ratione martyrium in ipsis effectum baptismi operari possit. Nam si secluso operantis merito ex vi martyrij, suscepti remittuntur peccata, & gratia confertur, obligatus non esse adultus peccator, cui occasio martyrij offertur contritionem habere, neque sua peccata confiteri, siquidem martyrio obtinere iustificationem potest, ob quam obtinendam poenitentia adulto peccatori necessaria est. Deinde si martyrium remittit peccata, & gratiam confert ultra meritum operantis, necessario eam virtutem habere debet ex diuina promissione, at hæc promissio nullibi constar. Nam estò Matth. 10. dixerit Christus Dominus: Omnis qui confitebitur me, coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo; non de quacunque confessione, sed de confessione, quæ sit amittendo vitam propter Christum intelligi debet, vt ex verbis immediatè sequentibus colligitur: Qui perdidit animam suam propter me inueniet eam. Et Math. 8. saluam faciet eam. Nullus autem propter Christum vitam perdit, qui Christum non diligit secundum illud Ioann. 13. Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Ergo soli martyrio in charitate fundato salus, & animæ viuificatio conceditur, ac proinde non tam martyrio, quam charitati, quæ ei adiungitur. Confirmari potest ex 1. ad Corinth. 13. vbi Paulus commendans charitatem inquit. Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Ergo martyrium sine charitate nullus est vtilitatis. Ergo non ex se, sed ex charitate peccata remittit, & gratiam confert.

2. Nihilominus dicendum est martyrium vim habere remittendi adultis peccata, & gratiam conferendi ultra meritum

tendi adultis peccata, & gratiam conferendi ultra meritum Sic D. Thom. qu. 68. art. 2. ad 2. & qu. 87. art. 1. ad 2. Aegid. de Coninch. qu. 66. art. 12. num. 124. Suar. 1. 3. disput. 29. sect. 2. Valen. disp. 4. qu. 3. p. 4. vers. est vero. Bellarm. de baptismo. cap. 6. Lessius lib. 3. cap. 1. dub. 5. Bonac. disput. 2. quest. 1. punct. 2. Gregor. de Valent. 10. 3. disput. 8. quest. 2. par. 2. & alij plures. Ratio desumitur ex variis scripturæ testimoniis martyrio ali-quod priuilegium speciale concedentibus, quam cuiuslibet alteri operi, tametsi eadem intentione, & seruire factum esset. Sicuti colligitur Matth. 10. num. 34. qui perdidit animam suam propter me inueniet eam. Et Marc. 8. num. 35. & Lucæ. 9. n. 24. & Ioann. 12. num. 24. in vitam æternam custodit eam. At si martyrium solam eam gratiam confert, quæ merito operantis debetur, nullum speciale priuilegium habet. Ergo dicendum est vi sua ex diuina promissione remittere peccata, & gratiam conferre. Deinde Patres martyrio concedunt vices baptismi, illumque excedere, vt videre est in Clement. Pont. lib. 5. constitut. Apostol. cap. 5. & 7. Cyprian epist. 73. August. lib. 13. de ciuit. Dei cap. 8. Ambros. lib. 1. de poenitent. cap. 2. & præcipuè D. Thom. 3. part. qu. 87. art. 1. ad 2. & aliis pluribus relatis à Suar. disput. 29. sect. 2. concl. 1. ad 2. Atqui baptismus vim habet conferendi gratiam ultra meritum operantis. Ergo martyrium eandem vim habere debet. Quod si dicas id verum esse in paruulis non adultis, qui propriis actibus se ad iustificandum disponere possunt? Obstat, quia relati scripturæ loci, & patrum testimonia æquè de adultis, ac de paruulis loquuntur. Et præterea priuilegium martyrio concessum non nititur paruulorum necessitate, sed operis dignitati, quæ eadem est, imo præstantior in adultis, ac in paruulis. Quocirca difficultas solum est in explicando, quando censetur adultus propter Christum mortem subire, & qualiter ad eam subeundam dispositus esse debeat, vt illius passio suum effectum operetur. Quo explicato rationes dubitandi num. præcedenti relata dissoluantur.

3. Propter Christum mortem pateris, quoties in defensionem fidei, charitatis, alteriusve virtutis vitam amittis, siquidem in eius honorem, & gloriam vixit qui auctor est totius virtutis, & honestatis hæc passio cedit. Illud enim propter Christum non tam finem patientis, quam ipsius operis denotat, aliàs infantes non paterentur propter Christum, quippe non ex affectu ad Christum, qui nullus in eis esse poterat patiebantur. Sed quia mors in Christi odium illis illata fuit, propter Christum passi censentur. Sic D. Thom. 2. 2. qu. 124. art. 5. Suar. 3. p. 10. 3. disp. 29. sect. 1. & 2. Lessius. lib. 3. cap. 1. dub. 3. Henrici. lib. 2. cap. 37. numero 2. Bonacina disp. 2. de baptismo qu. 1. p. 1.

4. Hinc colliges euidenter ad martyrium opus non esse actum charitatis, & dilectionis Dei super omnia præcedere. Nam eo actu secluso ob Christum, id est ob causam cedentem in Christi honorem mortem sustinere poteris. Deinde sustinere potes mortem in fidei, vel alterius virtutis defensionem ne cælum amittas, & inferno condemnemur. Ob hunc enim finem se plures Martyres ad grauia tormenta sustinenda præparabant, vt fecerunt 40. martyres ducti forte auctoritate Christi Matth. 10. dicentis. Timere eum qui potest animam, & corpus perdere in gehennam. Sed hic finis non ex charitate, sed ex virtute procedit. Ergo ad martyrium non est opus actum charitatis præcedere. Et ita docuit Suar. disput. 29. sect. 3. Aegid. de Coninch. quest. 66. artic. 12. dub. 2. conclus. 1. Henrici. lib. 2. cap. 34. num. 3. & cap. 33. num. 1. Bellarm. cap. 6. de baptismo. Bonac. aliis relatis disput. 2. q. 1. p. 1. num. 8.

5. Neque his obstant verba Christi Ioann. 15. Maiorem charitatem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Solum enim inde inferitur neminem efficacius signum charitatis, & amoris in amicos præbere posse, quam si animam suam ponat pro eis. Non tamen ex illis inferatur ad ponendam animam opus esse directione præparati, nisi fortè ob solam gratiam amici eam exponat. Neque item obstant verba Pauli. 1. Corinth. 13. Si tradidero corpus meum, ita vt ardeam, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Nihil enim prodest ad salutem quorumcunque tormentorum passio, quæ dissensionibus, & multis inimicitias inuoluitur, sicuti inuoluti erant Corinthij, ad quos Apostolus scribat. Prodest tamen ad salutem si ex charitate procedat, vel charitati coniuncta sit, sicuti fides, spes, & misericordia ad salutem profunt, si cum charitate coniungantur, tametsi ex charitate non procedant.

6. Dispositio autem, quam habere debet adultus vt martyrium suum effectum operetur, videtur esse voluntas saltem habitualis martyrium subeundi, quia seclusa hac voluntate non est opus liberum, & præmio dignum. Neque obstat quod in infantibus non requiratur hæc libera acceptatio, quia Ecclesia nomine ipsorum acceptat ob eorum impotentiam. At nullum est fundamentum, vt in adultis credamus hanc acceptationem. Tum quia adulti propriam voluntatem habent. Tum quia ad baptismum propria se voluntate disponunt, a fortiori ad martyrium se disponere debent, & ita vi-

detur sustinere D. Thom. 2. 2. q. 124. art. 1. & ibi Caietan. art. 2. Henric. lib. 2. cap. 34. n. 2. & cap. 36. num. 1. Bonac. disp. 2. q. 1. p. 1. num. 5. Suar. disp. 29. sect. 2. vers. in hac re, & sect. 3. post princ. Paul. Laym. lib. 3. sect. 3. n. 4.

7. Nihilominus censeo probabile esse nullam specialem, & positivam martyrij acceptationem voluntariam esse requisitam, sed ex eo tantum quod adultus martyrio subeundo non repugnavit, credo martyrem esse, & martyrij effectum consecuturum. Moueor, quia sine expressa martyrij voluntate perdere vitam adultus potest propter Christum, sicuti perdit infans. Neque in scriptura est aliquod fundamentum, quo hæc voluntas in adultis potius quam in parvulis requiratur. Argumentum vero, quod ex baptismo desumitur inefficax est. Nam adultus per baptismum Ecclesiæ præceptis, subditur, & novum vitæ statum eligit. Congruum ergo erat ut voluntariè eligeret, cum voluntatem habeat. At martyr subeundo martyrium nec novum statum eligit, nec novis præceptis se subdit. Item baptismus in remedium tum peccati aliena voluntate commissi, quale est originale, tum propria quale est actuale institutus fuit, Conueniens ergo fuit ne effectum haberet in his, qui propria voluntate peccata commiserunt, vel potuerunt, committere absque ipsorum voluntate. At martyrium in remedium peccati institutum non est: tamen si ex liberalitate Dei in præmium tanti operis peccata remittantur. Non igitur propria voluntas expostulanda est. Et ita tradit Ægid. de Coninch. q. 66. art. 12. dub. 2. concl. 4.

8. Ex his manifestè colligitur adultum iustum mortem pro Christo patientem remissionem omnium peccatorum venialium, & pœnas pro peccato debitas obtinere, tamen si dormiens occidatur, sicuti tradit expressè D. Thom. 3. p. qu. 66. art. 12. & q. 83. art. 1. & quest. 87. art. 1. ad 2. & utrobique Caietan. Ægid. de Coninch. quest. 66. art. 12. dub. 2. conclus. 4. colligiturque ex cap. cum Martha de celebrat. missarum §. 3. Ratio est, quia cum nullius peccati complacentiam habeas, nullatenus obicem ponis gratiæ recipiendæ. Tum quia martyrium à sanctis Patribus baptismo comparatur, & anteponitur. At baptisimus iusto collatus remittit omnem venialem culpam, cuius complacentiam non habet, & pœnas pro peccatis debitas. Ergo idem est martyrio concedendum. Teneris tamen, si baptismum nondum recepisti baptizari, si commodè possis, quia baptismus est medium à Christo institutum in peccati originalis, & actualis ante ipsum commissi remissionem, quod nequis omittere absque gravi culpa ob præceptum diuinum de illo suscipiendo impositum, tamen si cognosceres ex diuina revelatione gratiam contritione obtinuisse. Sic Ægid. de Coninch. q. 66. art. 12. dub. 2. n. 127.

9. Si verò peccator sis, tuique peccati sis conscius teneris imprimis pœnitentiæ sacramentum suscipere, non tanquam

martyrij dispositionem, sed ut præceptum diuinum impleas de peccatorum confessione in extremo vitæ periculo faciendâ. Sic Ægid. loco allegato. Si verò non sit locus sacramenti pœnitentiæ suscipiendi obligatus ex sub gravi culpa ad contritionem conari, neque sufficit, si te ad martyrium attritione disponas: quia satis probabilis sententia est affirmans martyrium in adulto peccatore effectum non habiturum, nisi prius se per charitatem disposuerit, ut multis allegatis probat Vasq. disp. 153. c. 3. 4. & 5. At satis imprudenter te gereres, & contra charitatem propriam, si martyrio subeundo te exponeres missa charitate, ex qua secundum probabilem opinionem est effectum habiturum, cum illius omisso te possit in interitum sempiternum constituere. Sic Ægid. supra. Quod si tui peccati conscius non sis, nullatenus martyrium effectum habere poterit, quin expressè, vel virtualiter illius desertationem habeas, quia pœnitentiæ virtus omni tempore fuit ad gratiam obtinendam necessaria, ut definiuit Trident. sess. 14. cap. 1. & meritò; cum enim propria voluntate à Deo auerteris; æquum est, ut propria voluntate te ad illum conuertras attritione saltem, & proposito firmo, & absoluto nunquam peccandi. Quod propositum inclusum esse videtur in voluntate subeundæ mortis, ne Deum grauius offendas, ne eius gloriam amittas, vel damnationem incurras, siquidem stante hoc proposito nullum committere peccatum mortale potes.

Sed an attritio, vel ea voluntas subeundæ mortis sufficiat, ut ad effectum martyrij suscipiendum censearis dispositus? Variant doctores. Negatiuam partem sustinet Vasq. pluribusque exornat. dicta disp. 153. c. 3. 4. 5. & 6. Paul. Laymann. lib. 3. summa. sect. 3. n. 6. eamque defendunt plures relati ad Henric. Lessio, Suar. & alios statim referendis. Mihi tamen probabilior est affirmatiua sententia, quam sustinet Suar. disp. 29. sect. 3. conclus. 2. Bellarm. cap. 6. de baptismo. Henric. lib. 2. cap. 34. n. 3. & cap. 36. num. 1. Ægid. de Coninch. q. 66. art. 12. dub. 2. conclus. 5. n. 144. Lessius lib. 3. c. 1. n. 48. Bonac. disp. 2. de baptismo. q. 1. p. 1. n. 8. Et colligitur ex D. Thom. in 4. dist. 4. art. 3. q. 4. Ratto ea est, quia sancti Patres, ut ex supradictis constat, concedunt martyrio vim efficaciorē in remittendis peccatis, gratiaque conferenda, quam baptismus. At baptismus sola attritione dispositis remittit peccata, & gratiam confert. Ergo martyrium id ipsum præstare debet. Neque inde fit sola attritione cognita, si conscius sis peccati mortalis, te esse ritè dispositum, sicuti esses ad baptismum suscipiendum. Quia eo casu ex præcepto diuino ob periculum probabile æternæ damnationis teneris conari ad contritionem. Non enim ita certum est Martyrio remitti peccata attritis, sicuti per baptismum, & pœnitentiam, quæ sunt media à Christo Domino ad hunc effectum instituta.

TRACTATUS XX.

ET

DISPUTATIO VNICA, DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

PUNCTVM I.

An Confirmatio sit Sacramentum nouæ legis à Christo Domino institutum.

1. Confirmatio est Sacramentum nouæ legis.
2. Est à Christo institutum.
3. Quo tempore institutum fuerit.
4. Vñsus huius Sacramenti incepit post Christi ascensionem.

CONFIRMATIO sic dicta, quia baptizatos confirmat in fide recepta, est Sacramentum nouæ legis à Christo Domino institutum. Sicuti docuit Trident. *sess. 7. can. 1.* anathemate, dam-nans eum, qui dixerit confirmationem bapti-zatorum otiosam cæremoniam esse, & non potius verum, & proprium Sacramentum. Apostoli namque ut Spiritum san-ctum baptizatis communicarent, tanquam signo, cui ex di-uina promissione gratia Spiritus sancti annexa erat ut colli-gitur manifestè ex illo Act. 8. vbi Petrus, & Ioannes impo-nentes manus baptizatis, Spiritum sanctum communicabant, quod cum vidisset Simon obtulit Apostolis pecuniam di-cens: Date mihi hanc potestatem, ut cuiusque imposuero manus accipiat Spiritum sanctum. Apostolorum tempore vi-sibiliter Spiritus sanctus per impositionem manus commu-nicabatur, quia ad fundandam Ecclesiam, & propagandam Christi fidem expediebat. Postmodum inuisibiliter commu-nicatur, ut optime docuit August. *lib. 3. de baptismo contra Do-natistas, cap. 16. & tract. 6. in primam canon. Ioann. & lib. 15. Trinit. cap. 26.* Ergo impositio manus per chrismatis in fron-te vnctionem sacramentum est nouæ legis, cum sit signum sensibile, stabile, & perpetuum, cui gratia sancti Spiritus an-nexa est. Vide Suar. *disp. 32. sect. 1.* hanc veritatem fidei pluri-bus exornantem.

2. Quod vero hoc Sacramentum fuerit à Christo institutum constat ex eo, quod nullus alius potest signa sensibilia causa-tiua gratiæ instituere præter eum qui potestatem habet gra-tiam conferendi, & docet Trident. *sess. 7. can. 1.* quatenus gene-raliter definit omnia sacramenta fuisse à Christo instituta. Instituit autem Christus hoc sacramentum antequam ad cæ-los ascenderet, quia est vnum ex præcipuis Ecclesiæ funda-mentis, quam Christus Dominus ante Ascensionem suam ple-nè, & perfectè fundatam reliquit. Ergo reliquit hoc sacramen-tum perfectè institutum.

3. Sed quo tempore ante Ascensionem institutum fuerit incertum est. Probabilius videtur nocte cænæ designatam, & declaratam esse à Christo Domino materiam, & formam huius sacramenti, Apostolosque edoctos esse, qualiter illud ad-ministrare deberent. Neque enim credendum est Christum Dominum nocte cænæ promississe diuinum Spiritum Ecclesiæ daturum, ut in ea perpetuò maneret, quin simul declararet modum, quo ipse Spiritus communicandus erat. Sic tradit expresse Fabian Papa, *Epist. 2. cap. 1.* In illa (inquit) die Domi-nus Iesus postquam cœnauit cum discipulis suis, & lauit eo-rum pedes (sicut à sanctis Apostolis prædecessores nostri acce-perunt, nobisque reliquerunt) Chrisma conficere docuit. Et fortè ob hanc causam eo die cænæ, & non alio chrisma con-fecratur. Verum quia Apostoli non sunt constituti Episcopi cum potestate dictum sacramentum ministrandi, quousque Christus Dominus post Resurrectionem suam dixit: Sicut mi-

sit me viuens pater, & ego mitto vos, Ioann. 20. ideo vsque ad illud tempus non est hoc sacramentum plenè, & perfectè institutum, quia ad plenam, & perfectam sacramenti institu-tionem non solum designatio materiæ, & formæ, sed etiam ministri requiritur. Cum vero Matth. 19. paruulis Christus Dominus manus imponebat, ad summum hoc sacramentum adumbravit, sed non instituit, cum illius materiam & formam non designauerit. Solum enim imponebat paruulis manus, ut illos benediceret, & curaret, non in signum stabile, & perpe-tuum gratiæ sanctificantis. Atque ita docent Suar. *disp. 32. sect. 2. circa finem.* Agid. de Coninch. *qu. 72. art. 1. concil. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 1. in fine.* Bonac. *disp. 3. de Sa-cram. q. vn. p. 2. circa finem.*

4. Quod si inquiras, quando incepit vsus huius sacramen-ti? Respondeo incepisse post Christi Ascensionem. Non enim expediebat diuinum Spiritum perfectè alicui communicari, sicuti per hoc Sacramentum communicatur, quin Iesus glori-ficatus esset, iuxta illud Ioann. 7. nondum erat Spiritus da-tus, quia Iesus nondum erat glorificatus, Iesu autem glori-fi-cato Spiritus plenè Apostolis datus fuit non signo sacramen-tali sed extraordinario, & miraculoso. Quo Spiritu accepto Apostoli aliis diuinum Spiritum communicabant impositio-ne manus. An vero cum impositione manus vnctione chris-matis vterentur, non satis constat, verosimilius est utroque signo vsos fuisse. Aliàs diuersum esset sacramentum ab eo quod nunc est:

PUNCTVM II.

De materia remota Confirmationis

1. Materia remota est chrisma ex oleo, & balsamo confectum.
2. Plures doctores negant mixtionem ex balsamo esse necessa-riam necessitate sacramenti.
3. Probabilius est oppositum.
4. Fit satis rationibus contrariis.
5. Chrisma necessario debet esse benedictum.
6. Aliqui existimant posse à simplici Sacerdote ex commissione Pontificis benedici.
7. Necesario debet esse ab Episcopo benedictum.
8. Fit satis oppositis rationibus.
9. Modus consecrandi chrisma ex necessitate determinatus non est, bene tamen ex Ecclesiæ præscripto.
10. Quando chrisma consecrandum est, ubi, an veteris chris-matis vsus sufficiat ad sacramentum conficiendum.

1. **M**ateriam remotam sacramenti confirmationis esse chrisma definiuit concil. Florent. in decreto fidei & Trident. *sess. 7. can. 2.* Chrisma autem ex oleo, & balsamo mix-tum esse debet saltem ex Ecclesiæ præcepto, sed an ex necessi-tate, & Christi institutione difficultate non caret.

2. Plures Doctores negant hanc mixtionem esse necessa-riam sacramento, sed sufficere oleum: sic docent Caietan. *33 p. q. 72. art. 2.* Sotus in 4. *dist. 7. q. unic. art. 2.* Nauarr. *cap. 22. n. 8. & consil. unico. de sacra vnctione, num. 4. & 8.* Valen. *1. 4. disp. 5. q. 1. p. 2. vers. questio est.* Saà verbo confirmatio, *num. 7.* Barbosa, *2. p. de potest. Episc. alleg. 31. num. 3.* & alij. Mouentur primò, quia oleum benedictum sæpè à Patribus chrisma appellari solet, ut constat ex Cypriano *epist. 70.* & Basil. *de Spiritu sancto epist. 27.* & Augustin. *lib. 5. de baptismo cap. 20.* & Innocent. *1. epist. 1. ad*

D 4 Decentium,

Decenium, cap. 3. & Cyillo Hierosolymit. catechesi 3. mystagogica. At chrisma est necessaria materia confirmationis. Ergo cum oleum benedictum absque balsami mixtione chrisma sit, sufficit pro huius sacramenti materia. Secundo mouetur ex cap. *Pastoralis de Sacrament. non iterandis.* ubi Innocent. III. consultus, an ille qui solo oleo confirmatus fuit, debeat iterum confirmari, respondet in his sacramentis non esse iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerat prætermis- sum. Sentit ergo mixtionem balsami necessariam non esse ad sacramenti valorem, alias iterandum esset. Tertio non est credendum Christum Dominum instituisse pro Sacramenti materia rem, quæ nec facile inueniri potest, nec inuenta cognosci. At balsamum verum, & proprium difficile inuenitur, & inuentum difficile cognoscitur, ut constat ex his, quæ tradit Plinius, lib. 12. cap. 25. Ergo balsamum non est materia necessaria sacramenti. Quarto mixtio balsami ita fit in modica quantitate, ut plures partes olei immixtæ maneant, quibus si vngitur confirmandus, balsamo non vngitur. At si balsamus necessaria materia esset huius sacramenti, oporteret omnes partes olei misceri, ut sic ex oleo, & balsamo vnctio conficeretur. Non igitur balsamus est materia huius sacramenti.

3. Nihilominus probabilior existimo sententiam affirmantem balsami mixtionem esse sacramento confirmationis materiam necessariam. Sic pluribus relatis docent Suar. q. 72. disp. 33. sect. 1. concl. 1. 2. 3. & 4. Aegid. de Coninch. dub. 1. concl. 1. & 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. dub. 1. Bonac. disp. 3. de sacram. q. unica pun. 3. in princ. Præcipuum huius sententiae fundamentum desumitur ex Conc. Florent. sub Eugenio IV. decreto fidei, seu de Armenis. Secundum (inquit) sacramentum est confirmatio, cuius materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, & balsamo quod odorem significat bonæ famæ per Episcopum benedicto. Ergo æquè balsamum, ac oleum definit concilium esse confirmationis materiam. Neque obstat in eodem decreto dicere concilium vinum aqua mixtum esse materiā Eucharistiae, & actus poenitentis, sub quibus satisfactionem comprehendit esse materiā poenitentiae, cum tamen aquæ mixtio, & poenitentis satisfactio non sint materia necessaria supradictorum sacramentorum; quia diuersimode de his, ac de mixtione balsami concilium loquitur. Neque enim dixit vinum aqua mixtum esse materiam, sed vinum esse materiam, cui aqua misceri debet, tacitè innuens aquæ mixtionem ad materiam non pertinere. Deinde non dixit omnes actus poenitentis esse materiam, sed actus poenitentis esse quasi materiā ut eo termino comprehenderet non solum actus poenitentis contritionem, & confessionem, qui propriè, & in rigore sunt materia poenitentiae, sed etiam satisfactionem, quæ poenitentiam integrat, & complet, ideoque quasi materia illius appellari potest. Adde, esto concilium dixerit actus poenitentis esse materiam, subintelligendum erat de actibus poenitentis præcedentibus sacramenti confectionem, non subsequenteribus, qualis est satisfactio. At mixtum ex oleo, & balsamo præcedit confirmationem. Ergo æquè balsamum mixtum oleo est materia, ac est ipsum oleum. Deinde probari hæc veritas potest ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ a tempore Apostolorum, teste Fabiano Pontifice, epist. 2. ad Episcopos orient. Nunquam enim hoc sacramentum confirmationis absque oleo mixto balsamo ministratum est. Signum igitur est illam esse materiam.

Cum verò asserimus oleum esse huius sacramenti materiam, oleum oliuarum intelligimus, quia ex alia materia confectum, ut ex nucibus, vel grandi pice, vulgo *ballena* oleum propriè non est, ideoque nec materia huius sacramenti, sicuti tradit D. Thom. ab omnibus receptus q. 72. art. 2. ad 3. Balsamum autem, quod oleo misceri debet, non est solum balsamum Palæstinum, seu Syriacum; sed sufficit Indicum, quia verum balsamum est. Neque obest Paulum III. & Pium IV. concessisse Indis, ut balsamo illius regionis chrisma conficeretur, quia in hac concessione non privilegium concessit sed dubitationem sustulit declarando verum balsamum esse, ex quo chrisma confici possit, sicuti notarunt Suar. disp. 33. sect. 1. vers. atque in hunc modum. Aegid. de Coninch. q. 72. art. 3. dub. 1. n. 41.

4. Neque obstant rationes contrariæ. Ad primam nego oleum benedictum absque balsami mixtione appellati communiter, & frequenter chrisma, contrarium enim aperte colligitur ex Dionys. cap. 4. de Ecclesiast. Hierarchia, part. 2. circa finem & p. 3. circa finem. Cyprian. Sermon. de vnctione chrismat. Fabiano Pontifice epist. 2. ad Episcopos Orient. & Innocent. III. in cap. unico de sacra vnctione. D. Thom. q. 72. art. 2. & 4. contra gentes c. 60. Et licet aliquando oleum benedictum sub nomine chrismaris fuerit appellatum, id factum est, quia præcipua pars illius mixti est oleum, non quia balsami mixtione careat.

Ad secundam ex cap. *Pastoralis*, respondeo non esse in sacramento ordinis, & confirmationis iterandum, sed cautè supplendum, quod incautè fuerit prætermis- sum in-

telligi debere casu quo verum sacramentum confectum fuerit. Neque enim credibile est Pontificem voluisse negare sacramentum confirmationis absque balsami mixtione collatum iterandum non esse saltem sub conditione, cum manifestum sit ad minus sub opinione probabiliori inualidum fuisse. Neque item præsumi potest voluisse balsamo tantum vngi confirmatum, cum nulla huius vnctionis sit in Ecclesia consuetudo. Quia tamen Pontifex non solum de defectu balsami in confirmatione, sed de defectu impositionis manus in ordine Subdiaconatus fuit consultus, ea de causa vtrique interrogationi respondit: hæc sacramenta iteranda non esse, subintellige, si verè collata sint. An vero fuerint eo casu verè collata noluit definire.

Ad tertium nego balsamum difficile inueniri, & difficile cognosci, siquidem tempore nascentis Ecclesiæ, & quando tyranni eam summo odio prosequerentur, inueniebatur, & cognoscebatur. Neque obstat Plinij testimonium, loquitur enim non de suo tempore, sed de tempore antiquo, ut bene comprobatur Suar. dicta disp. 33. sect. 1. circa finem.

Ad quartum concedo opus non esse, ut omnes partes olei balsamo mixtæ sint, sufficit, si qualitates balsami, præcipuè illius odorem receperint. Quia eo ipso totum chrisma ex oleo, & balsamo mixtum dicitur.

5. Grauior dubitatio est, an chrisma debeat necessario esse ab Episcopo benedictum, ut sit apta materia confirmationis? Conueniunt omnes doctores necessariò debere prius benedici, ut ea benedictione, & consecratione disponatur ad huius sacramenti usum. Quæ si oleo mixto balsamo absque vlla benedictione confirmaretur, sacramentum confirmationis nequaquam conficeretur. Ratio huius veritatis est Christi institutio vsu, & consuetudine Ecclesiæ declarata, & pluribus conciliis comprobata. Congruentia desumitur ex eo quod expediens sit rem communem, & vulgarem priusquam ad sanctificandos homines assumatur, fieri sacramentum, & religiosam, ut testè D. Thom. q. 72. art. 3. Et licet in sacramento baptismi ea sanctificatio aquæ requisita non sit ex necessitate, id factum est, quia est sacramentum summæ necessitatis, & quia Christus Dominus baptismum Ioannis suscipiendo aquas omnes in ea figura sanctificauit; ob quam causam panis, & vinum in Eucharistia non est prius ex necessitate benedicendus, præterquam quod ipsa consecratione benedicatur, & consecratur.

6. Sed an hæc benedictio chrismatis necessariò faciendâ sit ab Episcopo, vel possit à simplici Sacerdote ex commissione summi Pontificis fieri. Difficultatem habet. Tum quia Pontifex simplici Sacerdoti committere potest (ut infra dicemus) administrationem sacramenti confirmationis. Ergo poterit committere Chrimatis consecrationem utpotè ad ipsam administrationem requisitam. Concesso namque vno conceduntur requisita ad illud. leg. ad rem mobilem. ff. de Procuratorib. leg. si quando. Cod. de inofficioso testam. cap. præterea de officio delegati. Tum etiam quia Concil. Tolet. 1. can. 2. referens aliquibus locis, & prouinciis presbyteros chrisma consecrassè, nullatenus declarat inualidam esse illam consecrationem, sed solum statuit legem prohibentem, nec ex illo die vllus alius præter Episcopum chrisma conficiat. Indicat ergo concilium consecrationem valere, alias irritum esse declararet. Et ita sustinet Caieran. 3. p. q. 72. art. 2. & probabile reputat Barbosa, 2. p. de potest. Episc. allegat. 31. n. 1. Gregor. de Valen. t. 4. disp. 5. q. 1. p. 2. col. vlt. Suar. disp. 33. sect. 2. opin. tertia.

7. Nihilominus certum est materiam huius sacramenti necessariò esse chrisma ab Episcopo benedictum: sic docent ferè omnes Doctores teste Suar. disp. 33. sect. 2. vers. in hæc re. Aegid. de Coninch. q. 72. art. 3. dub. 1. concl. 4. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. dub. 2. Bonac. disp. 3. q. unica pun. 3. Sumiturque ex Concilio Rom. sub Syluestro c. 3. Tolet. 1. cap. 20. Carthagin. 2. c. 3. & Carthagin. 3. c. 36. sed præcipuè ex Florent. sub Eugenio IV. in decreto fidei, ubi definiens materiam Confirmationis, inquit: Est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem conscientiae significat, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ per Episcopum benedictum. Ergo materia huius sacramenti Episcopali benedictione præparari necessariò debet. Hinc (meo iudicio) euidenter infertur non posse simplici Sacerdoti committi à Pontifice chrismatis benedictionem, quia Pontifex nequit materiam vllius sacramenti mutare. At huius sacramenti materia est chrisma Episcopali benedictione præparatum. Nequit Ergo Pontifex loco Episcopalis benedictionis Sacerdotalem subrogare. Deinde Episcopalis benedictio pro conficiendo chrismate ex institutione Christi habetur. Christus enim teste Fabiano epist. 2. ad Episcopos Orient. docuit Apostolos modum conficiendi chrisma, quem Ecclesia semper seruauit. At Ecclesia nūquam simplici Sacerdoti chrismatis consecrationem commisit, tametsi aliquando commiserit confirmationis administrationem, ut notauit Concilium Florent. loco allegato. Ergo chrismatis consecratio ex institutione Christi Episcopis annexa est. Non igitur p. test Pontifex id mutare, aut variare. Congruentia huius institutionis fuit maior dignitas materiæ sacramenti, in qua designanda

quando decens erat, ut omnes à Prælati Ecclesiæ, primisque Pastoribus dependerent.

8. Rationes contrariæ num. præcedenti adductæ facillè dissoluntur. Illa enim communis regula: Concesso vno conceduntur etiam, quæ ad ipsum prærequiruntur, locum habet in subordinatis eidem potestati. At consecratio chrismatis non subordinatur Pontifici, ut delegare eam possit simplici Sacerdoti, eo quod ex Christi institutione Episcopali ordini annexa sit. Neque est mirum, quod Christus Dominus reliquerit Pontifici potestatem communicandi Confirmationis ministratorem simplici Sacerdoti, non tamen reliquerit potestatem communicandi chrismatis consecrationem; quia confirmationis ministratio sæpè expostulat fieri à simplici Sacerdote ob absentiam Episcopi. At chrismatis consecratio raro, vel nunquam, cum vnius chrismatis consecratio pluribus locis, imò diocæsis possit deferri, & ex vno loco in alium facillè chrisma transferri. Argumentum vero sumptum ex concilio. Vult, inefficax est. Non enim ex eo quod concilium omiserit declarare irritam esse chrismatis consecrationem factam à Presbytero inferri potest validam esse, potius enim contrarium inferri debet ex eo quod factum prohibuerit lege perpetua declaranda id quod de iure diuino erat prohibitum, potius quam denuò aliquid prohibente.

9. Modus consecrandi chrisma iure diuino signatus non est. Non enim credendum est omnem ritum, & cæremoniam, quam in consecratione chrismatis obseruat in præsentī Ecclesiā, semper fuisse obseruatam tanquam essentialē, & à Christo Domino institutam. Quapropter solum iure diuino chrisma benedicendum, & consecrandum est diuini Spiritus inuocatione. Quo autem modo, seu forma sit consecrandum Ecclesiæ remissum est. Ipsa verò Ecclesiā poterat se statuere modum consecrandi chrisma, ut omnem alium irritum, & sacrilegum redderet. At quia de hac intentione non constat, nec conueniens erat, ideo quælibet benedictio chrismatis ab Episcopo facta sufficiens erit, ut materia disposita sit confirmationis sacramento, tamen si graue peccatum committatur omitendo ritum ab Ecclesiā præscriptum. Sic Suar. disp. 33. sect. 2. §. restat. Egid. de Coninch. q. 72. art. 3. dub. 1. n. 47. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. dub. 2. circa finem. Bonac. plures referens, disp. 3. de Sacram. quest. unica. punct. 3. vers. obserua secundo.

10. Singulis annis in die Cænæ Domini chrisma consecrandum est, & vetus seruandum, ut tradit Fabian. Papa, epist. 2. & concil. Carthagin. 4. cap. 56. & habetur cap. litteris de consecrat. dist. 3. cap. omni tempore de consecrat. dist. 4. c. quoniam de sentent. excommunicat. in 6. Quod si absens fuerit Episcopus, vel eo tempore sedes Episcopalis vacauerit, proximus Episcopus adiri poterit, ut chrisma conficiat. Sic Glossa in cap. si Episcopus, verbo spiritualibus de supplenda negligent. Prælator. Vnde Episcopus ministrans confirmationem chrismate veteri, seu præcedente anno benedicto grauitè peccabit, ut colligitur ex supradictis decretis, & præcipue ex cap. si quis de alio de consecrat. dist. 4. Sacramentum tamen conficiet, quia Florent. Concilium exactè describens huius sacramenti materiam tantum expressit benedictionem Episcopi. Quod vero sit illa benedictio hoc, vel illo anno facta, quid extrinsecum est, & accidentarium non ex Christi institutione, sed ex Ecclesiæ præcepto. Sic Suar. disp. 33. sect. 1. in fine. Egid. de Coninch. q. 72. art. 3. dub. 1. n. 49. Bonac. disp. 3. quest. unica. punct. 3. vers. obserua primò. Barbosa. 2. p. de potest. Episc. allegat. 31. num. 17. Emann. Saā alios referens verbo confirmatio. num. 6. in edit. Romana.

PUNCTUM III.

Quæ sit materia proxima Confirmationis.

1. Materia proxima est vñctio chrismatis per Episcopum benedicti.
2. Facienda est vñctio in figura crucis ex necessitate sacramenti.
3. Item in fronte confirmandi.
4. Facienda est vñctio manu Pontificis immediatè, pollice ex necessitate præcepti.
5. Vñctio in ea quantitate faciendā est, quæ sufficiat, ut verè confirmandus vñctus dicatur.

1. **C**onstat materiam proximam confirmationis esse vñctionem ex chrismate per Episcopum benedictam, quia in his sacramentis, quæ in vñctu consistunt, vñctus materiæ remotæ est proxima illorum materia, quia est, quæ immediatè per formam significatur. Hæc autem vñctio debet esse in figuram crucis in fronte confirmandi facta manu Episcopi, sicuti omnes doctores comprobant ex vñctu, & traditione Ecclesiæ, & ex variis conciliorum decretis, præcipue ex Florent. sub. Eugen. IV. decreto de Armenis.

2. Primò faciendā est vñctio in figuram crucis, neque satis-

faciet Episcopus, si confirmandum signet cruce, & postmodum vñgat; sed necessario ipsa vñctio in figuram crucis faciendā est, ut satis colligitur tum ex vñctu, & consuetudine Ecclesiæ. Tum ex concilio Florent. in supradicto decreto de Armenis. Tum ex Innocent. I. & Gregor. I. relatis in cap. presbyteris de consecrat. dist. 4. & ex Stephano Papa relato in cap. nūquid de consecrat. dist. 5. Neque deest congruentiam huius institutionis. Etenim hac sacramenti vñctione munimur ad crucem Christi palam confitendam. Decuit ergo eam vñctionem sub figurā crucis fieri, & ita tradit expressè D. Thom. q. 72. art. 4. ad 3. Suar. alios referens, disp. 33. sect. 3. post. prin. Egid. de Coninch. dub. 1. n. 60. & seqq. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. num. 4. concl. 2. Bonac. disp. 3. de Sacram. q. unica. punct. 3. num. 5.

3. Secundò necessariò fieri debet prædicta vñctio in fronte confirmandi, neque alibi facta teneri, colligitur manifestè ex vñctu Ecclesiæ ab antiquis Patribus comprobato, præcipue Tertulliano, lib. de præscription. cap. 40. Dionysio de Ecclesiast. Hierarch. cap. 2. p. 2. Cyrillo Hierosolym. catechesi 3. & 4. mystagoga. Gregor. Turon. lib. 2. de gestis Francor. cap. 31. August. p. 141. super illa verba: In via hac, qua ambulabam, sed præcipue id constat ex Innocent. III. in cap. unico de Sacra vñctione, & ex concil. Florent. decreto de Armenis, declarante huius institutionis rationem. Ideo in fronte (inquit concilium) vbi verecundia sedes est, confirmandus mungitur, ne Christi nomen confiteri erubescat, & præcipue crucem eius, quæ Iudæis est scandalum, gentibus autem stultitia secundum Apostolum. Propter quod crucis signo signatur. Et licet antiqui patres expressè non dixerint hanc in fronte signationem esse essentialē, satis id indicant absque vlla varietate conuenientes faciendā esse. Præterquam quod eodem modo requirunt vñctionem in fronte, ac in figura crucis, sed vñctionem in crucis figuram reputant essentialē. Ergo etiam in fronte reputare debent. Denique ex fine huius sacramenti, qui est ad confitendum Christum absque vlla erubescencia, & timore, non leue argumentum desumitur ad probandum vñctionem in fronte necessariam esse huius Sacramenti valori. Sicuti comprobatur D. Thom. q. 72. art. 9. Et ita tradunt pluribus relatis Suar. q. 72. art. 4. disp. 33. sect. 3. in medio. Egid. de Coninch. art. 3. dub. 1. concl. 5. num. 53. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. c. 2. n. 4. circa finem. Bonac. disp. 3. de Sacram. quest. unic. p. 3. num. 5.

4. Tertio faciendā est hæc vñctio Episcopi pollice dextræ manus chrismate tincto, sicuti cauetur in Pontificali Romano, & ab Ecclesiā est perpetuò obseruatam. Ob hanc enim causam præcipue consecratur pollex Pontificis, ut dixit Durand. lib. 6. rationalis, c. 84. An autem hoc sit necessarium non solum ex necessitate præcepti, de quo non est dubium, sed etiam ob sacramenti valorem, difficultatem habet; facta enim vñctione medio aliquo instrumento, utpote penicillo, seu calamo forma huius sacramenti verificatur. Non igitur esse potest necessarium fieri manu Pontificis immediatè. Neque ex vñctu, & consuetudine Ecclesiæ ea necessitas colligi potest. Aliàs fieri pollice manus dextræ necessarium esset. Nilominus dicendum est necessarium esse fieri vñctionem manu Pontificis immediatè, quia impositione manus hoc Sacramentum à primis Ecclesiæ exordiis conficitur, ut constat ex Apostolorum vñctu. Quod vero fiat pollice dextræ manus, ex ritu præscripto ab Ecclesiā habetur, non ex Christi institutione, & Apostolorum vñctu. Sic tradit Suar. disp. 33. sect. 3. in fine. Egid. de Coninch. q. 72. art. 3. dub. 1. in fine. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 3. c. 2. in fine. Bonac. disp. 3. de Sacram. q. un. p. 3. n. 4.

5. Quod si roges in qua quantitate hæc vñctio faciendā sit, facillè responderetur fieri debere ea quantitate, quæ sufficiat, ut digito Episcopi vñgatur confirmati frons in figuram crucis, quia eo ipso forma huius sacramenti vera redditur. Suar. disp. 33. sect. 3. vers. circa alteram partem. Bonac. disp. 3. de Sacram. q. un. p. 3. num. 5.

PUNCTUM XV.

Utrum hoc Sacramentum sub chrismatis vñctione semper in Ecclesiā ministratum fuerit?

1. Proponitur dubitandi ratio,
2. Probabilis est Apostolos sola manus impositione Spiritum sanctum communicasse.
3. Probabilius est frequenter manus impositione chrismatis vñctione communicasse.
4. In principiis tamen nascentis Ecclesiæ sola manus impositione utebantur ad communicandum diuinum Spiritum impositione visibilibusque donis comitatum.

1. **R**atio dubitandi est, quia Apostoli, Actor. 8. & 19. baptizatis Spiritum sanctum conferbant manus impositione absque vlla chrismatis mentione. Signum igitur est eo tempore sacramentum hoc ministratum fuisse absque chrismate.

2. Dicen

2. Dicendum igitur est esse satis probabile Apostolos communicasse Spiritum sanctum baptizatis sola manus impositione absque chrismate, quia verisimile est Christum Dominum hanc illis potestatem tradidisse. Tum ut faciliori modo possent baptizatos confirmare in fide. Tum ut Apostolica dignitas fidelibus efficacius commendaretur. Ob quam causam specie visibili, & plurium donorum communicatione Spiritus sanctus concedebatur. Sic docent expressè Alen. 4. p. quæst. 24. memb. 1. & 2. Bonavent. in 4. dist. 7. art. 1. q. 1. & 2. Verum esto ita factum fuerit nullatenus dicendum est sacramentum confirmationis ministrasse. Hoc enim sacramentum sub chrismatis vñctione ministrandum esse docuit Christus Dominus. Teste Fabiano *epist. 2. ad Episcopos Orient.* Non igitur sola manus impositione unquam ministrari potuit. Adde communicationem diuini Spiritus sola manus impositione cum Apostolis spirasse, quia cum ipsis spirauit modus communicationis diuini Spiritus sub forma illa visibili, & extraordinaria. Ergo illa manus impositio propriè sacramentum non erat cum non esset cæremonia stabili lege instituta.

3. Probabilius tamen censeo Apostolos communiter, & frequenter non communicasse fidelibus diuinum Spiritum sola manus impositione absque chrismatis vñctione, quia neque ex scriptura, neque ex Patribus contrarium colligi potest, neque est vlla ratio, quæ id persuadeat. Ex scriptura namque solum colligitur cõtulisse Apostolos diuinum Spiritum manus impositione. Sed inde non inferitur vñctionem non interuenisse. Quenim vngit, manus imponit. Et licet scriptura vñctionem non declarauerit; quia tamen illam non negauit, asserenda est, ne dispensationes, & priuilegia absque firmo fundamento concedamus. Ex patribus autem nullus est qui asserat frequenter, & ordinariè Apostolos communicasse fidelibus diuinum Spiritum sola manus impositione absque chrismatis vñctione. Potius contrarium indicant vocantes hoc sacramentum tum chrisma, tum impositionem manus, tum Confirmationem, tum signaculum Domini, ut constat ea relatis *precedenti pun. & præcipuè ex Innocent. III. in cap. vn. de sacra. vñctione.* vbi per frontis chrismationem manus impositio designatus, quæ alio nomine Confirmatio dicitur. Deinde morem, quem nunc seruat Ecclesia in fidelium Confirmatione, & diuini Spiritus communicatione seruasse Apostolos testatur Cyprian. *epist. 73.* Eusebius Papa, *epist. 3. in fine.* August. 15. *de ciuit. Dei. c. 18.* ob quam causam Fabian. Papa, *epist. 2.* asserit Apostolos quotannis nouum Chrisma consecrassè, & verus combussisse. Igitur illa manus impositio, qua frequenter Apostoli Spiritum sanctum communicabant vñctioni chrismatis coniuncta erat. Præterea nulla est ratio persuadens Apostolos confirmasse fideles sola manus impositione absque chrismate. Nam si id concedendum esset, eo quod esset modus faciliior, cum plures excogitari possent faciliores, illis asserendum esset diuinum Spiritum communicari posse. Deinde dignitatem Apostolicam non magis commendat vti sola manus impositione, quam chrismatis vñctione ad communicandum Spiritum sanctum. Cum hæc communicatio non ex signo secundum se, sed ex promissione diuinæ virtutis ortum habeat. Igitur nulla est ratio persuadens Apostolos, sine chrismate confirmasse, quin potius contrarium persuaderet congruentia desumpta à magisterio, & exemplo. Etenim Apostoli constituti sunt à Christo Domino magistri, & Doctores mundi verbo, & exemplo. Expediebat ergo sacramenta omnia ministrare ritu per Christum instituto, & in Ecclesia perpetuò duraturo. Ergo expediebat vti chrismate in confirmatione fidelium. Ergo credendum est eo vlos fuisse. Et ita docent Suar. *disp. 33. sect. 4. post med.* Aegid. de Coninch. *q. 72. art. 3. dub. 2.* Bellarmin. *lib. 2. de Sacram. cap. 9.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 2. num. 5.* Bonac. *disp. 3. de sacram. quæst. vn. p. 2. num. 6. in fine.*

4. Notanter dixi Apostolos vlos fuisse chrismate regulariter, & frequenter in Confirmatione fidelium, ut abstinere ab illa quæstione, an aliquando communicauerint diuinum Spiritum sola manus impositione? Etenim sunt plures Doctores asserentes Apostolos non vlos fuisse chrismate in principio, cum Spiritus sanctus visibili forma, & cum dono linguarum, & Prophetiæ communicabatur, sed tunc vlos fuisse sola manus impositione ex speciali Dei commissione. Cessante vero illa miraculosa communicatione vlos fuisse chrismate. Sic docent D. Thom. *q. 72. art. 2. ad. 1. & art. 4. ad. 1.* Paludan. in 4. d. 7. q. 2. art. 2. n. 12. & art. 3. num. 24. Sotus. *ibi art. 2. ad. 1.* Duran. *q. 1. art. 2. ad. 1.* & alij relati à Suar. *disp. 33. sect. 4. vers. tertia, & media sententia.*

4. Crucis signaculum exprimi necessario debet.
5. Exprimi debet chrismatis vñctio.
6. Fit satis rationi dubitandi num. 2. adductæ.

1. **F**orma sacramenti Confirmationis ea est. Signo te signo crucis, & confirmo te chrismate salutis: In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen. Sic D. Thom. ab omnibus receptus, *q. 72. art. 4.* constat ex concilio Florent. in decreto fidei. sub Eugenio IV. vsuque & traditione Ecclesiæ perpetua Ratio sumenda est ex Christi institutione, congruentia ex fine, effectû, & causa efficiente, sicuti explicuit optime D. Thom. *dicto art. 4.* Cum enim per hoc sacramentum fideles designentur in Christi milites, accipiantque robur ad fidem, & gratiam in baptismo susceptam retinendâ, & absque vilo timore, & verecundia confitendam, oportuit hæc omnia forma explicari. Verbis enim illis; Confirmo te signo crucis, declaratur signaculum crucis fronti confirmandi appositum, eiusque animæ charectere indelebili spiritaliter impressum. Robur verò acceptum exprimitur; cum dicis. Confirmo te chrismate salutis. At quia robur hoc, & signaculum sunt ad fidem Christi palam confitendam, decuit præcipuum fidei mysterium, quod est sanctissimæ Trinitatis, exprimi, sicuti exprimitur in forma baptismi.

2. Sed non caret difficultate, an hæc omnia sint de necessitate sacramenti. Tum quia ex scriptura non constat de supradicta forma, sicuti constat de baptismo. Neque item ex vsu Apostolorum, qui vel sola manus impositione, vel simul cum vñctione chrismatis Spiritum sanctum communicabant. Neque item ex consuetudine Ecclesiæ. Nam in libro, qui scribitur ordo Romanus in officio Sabbathi sancti solum hæc forma statuitur. Confirmo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Et fauet edictum Constantini referentis confirmationem à Syluestro factam, in quo nulla est chrismatis mentio, nec confirmationis, sed solum signationis. Consentit Duran. in *rational. diuinorum officior. lib. 6. cap. 84.* Alij patres quorum meminit Bellarm. *lib. 2. c. 10.* Suar. *disp. 33. sect. 5. princ.* solum vñctionis mentionem fecerunt, cui Pontificis oratio iungebatur. Non igitur supradicta forma quoad omnes eius partes essentialis est.

3. Sed hæc non vrgent, ut à Catholica veritate recedamus. Quare affirmandum est supradictam formam essentialem esse, etiam quoad omnes suas partes, siquidem Concilium Florentinum exactè formam huius sacramenti describens supradicta verba statuit, credidit ergo essentialia esse, alias formæ partes non essent. Et imprimis necessaria est in hoc sacramento sicut in baptismo expressio Trinitatis, ideo enim in baptismo hæc expressio requiritur, quia cum baptizatus fidem in eo suscipiat, expedit præcipuum fidei mysterium profiteri. At confirmatus suscipit in confirmatione obligationem eiusdem fieri propugnandæ eaque de causa instar miles sui ducis insigniis insignitus Christi cruce signatur, & instar athletæ ad pugandum dispositi vñctione chrismatis exterius & interius Spiritus sancti robore præparatur. Expediens ergo fuit præcipuum fidei mysterium exprimi. Adde hoc sacramentum, sicuti dicit D. Thom. receptus ab omnibus. *q. 62. art. 4.* est baptismi perfectio. Ergo sicut in baptismo fuit conueniens Trinitatem exprimi, etiam in hoc sacramento conueniens est. Denique Sanctissima Trinitas est principalis causa roboris spiritalis hoc sacramento suscepti, ut ipse D. Thom. notauit. Congruum fuit erga hanc causam in forma huius sacramenti exprimi. Et ita docent omnes Catholici Doctores apud Suar. *disp. 33. sect. 5. vers. secundo dubitari potest.* Aegid. de Coninch. *q. 72. art. 4. n. 69.* Pelant. *ibidem* Henric. *lib. 2. cap. 2.* Bonac. *disp. 3. qu. unica. pun. 3. num. 6.* Paulo Laym. *lib. 5. sum. tract. 3. cap. 3.* & alij.

4. Secundo necessarium est exprimi crucis signaculum, neque enim satisfacies, si dicas; signo te, & Confirmo chrismate salutis. Nam esto illo verbo signo facta cruce videaris signaculum crucis declarare, quia tamen verbo illo signo non declaras, & forma materiam declarare proximam declara, ideo omisso crucis signo forma nulla redditur, & ita pluribus relatis firmat Suar. *dicta disp. 33. sect. 5. vers. nihilominus.* Aegid. de Coninch. *q. 72. art. 4. n. 67.* Adde te non satisfacere, si loco verbi signo apponeres. Confirmo, diceresque confirmo te signo crucis, & chrismate salutis, quia vt rectè dixit Suar. *suprà* signum crucis exprimi debet, ut actio ministri consignantis. Quod verbo confirmo non exprimitur.

5. Tertiò exprimi debet chrismatis vñctio, quia est materia proxima huius sacramenti. Videtur autem solo verbo Confirmo adiuncta chrismatis vñctione satis explicari, sicuti solo verbo baptizo exprimitur ablutio, fauetque Rituale Romanum antiquum, cuius meminit Bellarm. *lib. de confirmat. cap. 10.* in quo huius sacramenti forma in hunc modum describitur. Signa eos Domine signo crucis. Ergo te confirmo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Verius tamen existimo cum D. Th. Suar. Aegid. & aliis supra relatis solo verbo confirmo vñctionem non exprimi, sicuti exprimitur ablutio per verbum baptizo. Quia quocunque signo siue crucis, siue

PUNCTUM V.

Quæ sit forma Sacramenti Confirmationis.

1. Statuitur forma confirmationis.
2. Proponitur dubium, an omnia contenta in forma sint de necessitate sacramenti.
3. Statuitur expressionem Trinitatis necessariam esse.

siue vñctionis confirmatio fieret, verbo confirmo declarari posset, quippe verbum confirmo de se est indifferens, indiget enim alio verbo, seu nomine, quod eius indifferenciam determinet. Adde si loco verbi confirmo, vñgo, vel signo apponeres, formam essentialiter mutares, quia illis verbis non exprimeres præcipuum huius sacramenti effectum, qui est robur ad fidem palam confitendam, & propugnandam.

6. Restat rationibus dubitandi n. 2. adductis satisfacere. Ad primam nego supradictam formam ex scriptura non colligi: colligitur namque ex Paulo. 2. Corinth. 1. Quia confirmat nos vobiscum in Christo, & qui vñxit nos Deus, & qui signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris, sicuti explicarunt ibi Theodoret. Anselm. Lyranus, & alij ibi, & Ambrosius de his qui mysteriis iniciantur. c. 7. Etenim verbo confirmat. effectum huius sacramenti designavit, vñctionem exterioriorem chrismatis verbo vñxit declaravit, signaculum crucis verbo signavit. Verum esto concederemus ex scriptura non satis colligi supradictam formam esse à Christo traditam, sufficit ad id comprobandum perpetua Ecclesie traditio. Neque enim omnia in scripturis expresse contineri debent, cum plura Christus Dominus circa sacramentorum administrationem Apostolos docuerit, quæ sola traditione constant. Ex usu Apostolorum efficax argumentum desumi non potest. Non enim constat, an vñ fuerint sacramento ad fideles confirmandos. Doctores namque asserentes chrismate vñs fuisse, consequenter dicere debent formam huius sacramenti expressisse, cum nullum appareat fundamentum id negandi, vt bene expendit Suar. dicta sect. 5. in fine. Ad testimonium adductum ex libro, qui inscribitur Ordo Romanus (si forte sic se habet) respondeo, ibi non exprimi totam formam, sed sub verbis concisus confirmationem declarari, sicuti idem est dicendum de edicto Constantini. Antiqui Patres formam huius sacramenti non satis expresserunt. Nam vt constat ex Innocentio. l. epist. 1. ad Decentium §. 3. verebantur nostræ fidei mysteria infidelibus manifestare, ne contemnerentur. Nullus tamen negavit aliquod verbum in supradicta forma relatum necessarium fuisse. Illud verò certissimum est, si formam huius sacramenti deprecative proferres, omnino sensum, & significationem illius mutares, vt ipse qui non significares huius sacramenti effectum vt à te operatum. Quocirca indicatio, seu imperatio modo proferri necessariò debet, & notavit Suar. dicta disp. 33. sect. 5. circa fin.

PUNCTUM IV.

Qui sint Confirmationis effectus.

1. Primus est gratia augmentum, ad quod suscipiendum qualiter debeas esse dispositus.
2. Secundus effectus est gratia auxilium suo tempore concedendum.
3. Tertius est character in signum reiterari hoc sacramentum non posse.
4. Explicatur quidam difficilis locus Augustini.

1. PRIMUS, & præcipuus confirmationis effectus ex omnium sententia est augmentum gratiæ per baptismum receptæ. Hoc enim sacramentum à sanctis Patribus perfectio baptismi communiter appellatur, quia gratiam baptismi perficit, & intendit. Quapropter hoc sacramentum per se expostulat suscipientem in gratia esse constitutum argumento ex naturalibus deducto, vt quis augmentetur, & crescat, vitam habere debet, sic in spiritualibus, vt roboretur Spiritu, & gratiæ augmentum recipiat, gratiam, quæ est vita spiritualis, habere debet. Quocirca concilius peccati mortalis contritione, vel attritione cum sacramento penitentiae se disponere debet, vt sic expulso peccato, & gratia recepta aptus existat ad augmentum gratiæ, proprium huius sacramenti effectum, recipiendum. Præmittere vero confessionem sacramentalem (etsi salubre consilium sit) non tenetur, quia neque ex natura rei, neque ex vñlo præcepto diuino, aut Ecclesiastico hæc obligatio colligi potest. Nam esto in cap. vñ ieiuni de consecrat. dist. 5. caueatur suscepturos hoc sacramentum & ieiunos esse debere, & præmissa confessione dispositos, id tantum ex consilio præscribitur, non ex præcepto, vt notavit D. Thom. receptus ab omnibus q. 72. art. 7. Quod si credens te esse contritum, cum tamen solum attritus sis, accedas ad hoc sacramentum recipiendum, recipies gratiam iuxta opinionem satis probabilem, & piam asserentem sacramenta viuorum aliquando primam gratiam conferre non ponentibus obicem. Qui enim attritione peccatum detestatur ad illius remissionem se disponit, voluntatem peccati retractando. Ex alia parte sacramentum suscipit credens esse ritè dispositum, non igitur obicem ponit sacramenti effectui. Ergo præsumi debet de diuina bonitate non esse effectum sacramenti negandum. Et ita sustinet in præsentia Suar. disp. 34. sect. 2. vers. occurrit. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 4. Bonac. disp. 3. q. unica p. 4. num. 7. & dixi tract. 18. punct. 7.

2. Secundus effectus confirmationis est speciale auxilium suo tempore concedendum ad gratiam in baptismo receptam retinendam; & fidem absque vñlo timore, & verecundia cum opus fuerit confitendam. Hoc autem auxilium vt loco allegato dixi neque semper ex vi sacramenti efficax conceditur, alias confirmatus nunquam fidem, & gratiam amitteret, imò neque omni tempore, & occasione ex vi sacramenti donatur, quia non est vñde colligamus sic esse à Deo promissum, sed illud auxilium conceditur qualiter, & quando à diuina bonitate præordinatum est. Vide dicta tract. 18. punct. 7.

3. Tertius, & præcipuus confirmationis effectus est character, qui est qualitas quædam spiritualis, & supernaturalis animæ inhærens, quo confirmatus in militem Christi munitur, & roboratur est insignitus vt fidem eius defendat. Semel autem animæ impressus indelebilis est, eaque de causa Confirmationis Sacramentum iterari non potest, sicuti colligitur ex c. dictum est cap. de homine de consecrat. dist. 5. & ex Trident. sess. 7. can. 9. de Sacram. in genere.

4. Solum obstat huic Catholice veritati difficilis locus Augustini. lib. 3. de baptismo cap. 16. qui & refertur in cap. manus 1. q. 1. vbi ait: Manus impositio, non sicut baptismus repeti non potest, quid enim est aliud nisi oratio super hominem. Quod autem per manus impositionem intelligat Augustinus Confirmationis sacramentum, colligitur tum ex exordio illius capituli, vbi inquit: Spiritus sanctus in sola Catholica Ecclesia per manus impositionem datur. Tum ex verbis subsequentibus. Non enim ait, datur Spiritus sanctus sensibilibus miraculis attestantibus per manus impositionem, sicut antea dabatur. Nihilominus asserendum est sermonem ibi non esse de impositione manus, quæ est Confirmationis sacramentum, alias non solum Catholice veritati, sed sibi ipsi Augustinus repugnaret, si quidem lib. 2. contra epistolam Periliani. cap. 104. expresse asserit Confirmationem, sicut & baptismum repeti non posse. Dicendum ergo est de alia manus impositione ab ea qua sacramentum Confirmationis conficitur, loqui Augustinum. Etenim cum manus impositio, vt dicit glossa dicto cap. manus, multiplex sit, videlicet confirmatoria, de qua actorum. 8. & 19. ad Hebr. 6. ordinaria, cuius mentio fit. actor. 6. & 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1. quæque repeti non possunt, quia ipse sacramentum confirmationis, & ordinis ministratur. Aliæ vero manus impositiones nec sacramentum sunt, nec repetitioni contradicunt. Primo est manus impositio, qua infirmi curabuntur, de qua Marc. ult. Super ægros manus imponunt, & bene habebunt, cuiusque meminit Lucas actor 9. & 23. Deinde est alia manus impositio deprecatoria, de qua forte loquitur Lucas actor. 13. cum dixit. Tunc ieiunantes, & orantes, imponentesque eis (scilicet Paulo, & Barnabæ) manus dimiserunt illos. Non enim illa manus impositio nec confirmatoria, neque ordinaria fuit. Cum Paulus, & Barnabas & confirmati, & ordinati essent. Restat ergo, vt fuerit quædam salubris deprecatio, qualis est ea, qua cathecumenus ad baptismum recipiendum præparatur, de qua August. lib. 2. de peccator. merit. c. 26. & qua etiam confirmandus orationibus Ecclesie disponitur ad Confirmationem, quæ manus impositio, vt bene notavit Valen. t. 4. disp. 5. q. 1. punct. 1. Secundum se spectata optimè repeti potest. Quod si de hac manus impositione Confirmationem antecedente loquatur August. in dicto cap. manus mirum non est, quod negauerit repeti non posse, sicut baptismus. Verum quia eo loci non videtur August. locutus de Sacramento Confirmationis, ideo probabilius existimo supradictam manus impositionem non esse eam, qua confirmandus orationibus Ecclesie disponitur Confirmationi recipiendæ. Dicendum igitur est loqui ibi Augustinum de manus impositione, qua hæretici penitentes reconciliantur, & diuinus Spiritus in eorum fauorem exoratur manus impositione, vt habetur cap. penitentes c. in cap. quadragesima. 50. dist. & de qua idem August. lib. 5. de baptismo cap. 23. Hæc enim manus impositio, vt bene August. quid est aliud, quam oratio super hominem? Neque huic expositioni obstat, quod initio illius capituli dixerit Spiritum sanctum in sola Catholica Ecclesia per manus impositionem communicari, quia id verum esse potest, etsi non communicetur sacramentaliter prædicta manus impositione, sed solum deprecative. Sola enim Ecclesia Catholica oratio, & quæ à Catholicis fit, & Catholicis applicatur, communicare Spiritum sanctum potest. Ex eo autem quod subdit hæc manus impositione non communicari diuinum Spiritum sensibilibus signis, sicuti tempore Apostolorum communicabatur, non infertur hanc manus impositionem eiusdem esse virtutis cum ea, qua Apostoli Actor. 8. & 19. utebantur: illa enim ex opere operato Spiritum sanctum communicabat, hæc solum deprecatorie, neque infallibiliter. Sic laicus explicat Suarez disp. 34. sect. 1. circa finem. consentit Egid. de Coninch. q. 72. art. 5. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 4.

PUNCTUM VII.

Quibus Confirmatio ministrari possit,
& debeat.

1. Omnibus baptizatis, & solis ministrari confirmatio potest.
2. Infantibus ante usum rationis plures consent expedire Confirmationem concedi.
3. Alij contra asserunt expedire.
4. Expectandus est hodie rationis usus, sed non ultra differenda Confirmatio regulariter.
5. Explicatur prædicta doctrina.
6. Satisfit fundamentis oppositarum opinionum.
7. Plures negant amentibus qui sic creduntur futuri perpetui, esse Sacramentum ministrandum.
8. Verius est oppositum.
9. De infantibus in extremo vite constitutis proponitur dubium an expediat Confirmationem ministrari.
10. Statuitur & posse, & debet illis ministrari confirmationem.

1. **O**mnibus baptizatis ministrari sacramentum Confirmationis potest, quia capaces sunt huius sacramenti effectus. Cum enim sint per baptismum spiritualiter geniti crescere, & roborari possunt, & ad fidem defendendam armari, tamen actu ob ætatis defectum, aliudve impedimentum ad pugnam inepti sint. Constat ex usu antiquo Ecclesiæ hoc sacramentum ministrantis omnibus baptizatis, & cuiuscunque conditionis existerent statim post baptismum. Eaque de causa dixit Urban. Papa in c. omnes. 1. de consecrat. dist. 5. Omnes fideles per manus impositionem Episcoporum Spiritum sanctum post baptismum accipere debent, ut pleni Christiani inveniatur. Neque ad hoc sacramentum, sicuti neque ad baptismum requiritur necessario propria suscipiētis voluntas, sufficit Christi, & Ecclesiæ in iis, qui propriam non habent voluntatem. Dixi *Omnibus baptizatis*. Nam ante baptismum nemo huius, neque alterius sacramenti capax existit. Cum baptismus ianua sit Ecclesiæ, eiusque character baptizatus disponatur ad dona, quæ Christus suæ Ecclesiæ in testamento reliquit suscipienda. Et in Confirmatione est specialis ratio, quam tradidit D. Tho. q. 72. art. 6. Confirmatione namque spiritualiter crescimus, & roboramur, baptismo gignimur. Nemo autem crescere, & roborari potest, qui prius genitus non sit. Ergo nemo potest confirmari, quin baptizatus existat. Neque his obstat tempore nascentis Ecclesiæ Spiritum sanctum datum esse non baptizatis, ut constat actor. 10. ubi refertur Spiritum sanctum in gentes visibiliter descendisse. Quia illa diuini Spiritus communicatio non fuit sacramentalis, sed ex Dei benignitate, ut Iudæi intelligerent, gentes capaces esse baptismi, & gratiæ per Christum. Neque ex illa diuini Spiritus communicatione redditi sunt incapaces suscipiendi Confirmationis sacramentum, quia non constat ea communicatione characterem Confirmationis suscepisse, tamen effectum Confirmationis primatium abundanter suscepisse. Ob quam causam fortè postea Confirmati non fuerunt, tamen fuerint baptizati.

2. Quibus vero expediat Confirmationis sacramentum ministrari. Constat omnibus baptizatis conueniens esse. Solum de infantibus, de amentibus, & morituris dubitant doctores. De infantibus plures affirmant expedire hoc Sacramentum illis ministrare, necesse expectandum rationis usum. Sic indicat D. Thom. in 4. dist. 7. qu. 3. art. 2. quæst. 2. Bonauent. ibi art. 3. q. 1. ad argum. Ricar. art. 3. q. 2. Gab. ar. 3. dub. 7. Alenf. 4. p. q. 28. memb. 2. & 3. Petrus Sotus, lect. 1. de Confirmat. & alij, quibus fauet usus antiquus Ecclesiæ concedentis confirmationem statim post baptismum receptum, cuius usus meminit Alcuin. de Ecclesiast. Offic. cap. de Sabatho sancto, Vvaldens. lib. de Sacrament. cap. 111. & pluribus relatis firmat. Suar. disp. 35. sect. 1. in fine, Neque in fauorem huius opinionis deest congruens ratio. Etenim cum Confirmatio sit baptismi perfectio, expediens esse videtur statim post baptismum susceptum concedi. Cui perfectioni non obest infantia, & defectus rationis usus, sed potius iuuat, & effectum Sacramenti securum reddit, quem tamen, peccatum, quod post rationis usum committi potuit, dubium facit. His consentit Anton. Genuens. in praxi, cap. 54. num. 3. quem refert, nec reprobatur Barboza allegat. 30. num. 17. affirmans puerum trium annorum hodie confirmari posse, quia malitia multum creuit, & quia diligenter nomina Confirmatorum describuntur. Alij sentiunt conuenientius esse ætatem puberem expectare. Sic glossa in c. ut ieiuni de consecrat. dist. 5. ibi ut ieiuni (inquit Concilium Aurelianense c. 3.) ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis, ut moneantur confessionem facere prius, ut mundi donum sancti Spiritus valeant accipere. An ante puberæ ætatem nemo videtur satis capax percipiendæ monitionis, neque confessionis præmittendæ. Ergo non debet Confirmationem recipere ante ætatem puberem.

4. Media via tenenda est, & affirmandum hodie infantibus confirmationis sacramentum regulariter ante usum rationis, qui septennium præsumitur, conueniens non esse ministrari: stante verò rationis usu, statim ministrandum esse, nec differendum. Sic Siluest. verbo confirmatio, num. 4. Paludan. in 4. dist. 7. quæst. 4. num. 10. Soto ibi art. 8. Suar. disp. 35. sect. 2. colum. 2. Egid. de Coninch. q. 72. art. 8. num. 79. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 5. num. 2. Bonac. de Sacram. quæst. unica, pun. 4. num. 5. Barboza allegat. 30. num. 17. & præ omnibus Pius V. in catechismo Romano 2. p. cap. 3. n. 14. ubi inquit: Illud etiam obseruandum est omnibus quidem post baptismum, confirmationis sacramentum posse administrari: sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint, quare si duodecimus annus expectandus non videatur, usque ad septimum certè hoc sacramentum differre maximè conuenit. Et sic usus Ecclesiæ obtinuit. Ratio vero, quare expediat rationis usum expectare ea est, quia sic decentius suscipitur, & cum maiori fructu, & absque periculo reiterationis. Quod sæpè esset si in infantia regulariter hoc sacramentum ministraretur. Tum quia nemo præsumitur Confirmatus ex eo quod inter fideles commoretur, sicuti præsumitur baptizatus. Tum quia confirmatorum nomina non ita exactè scribuntur, sicuti baptizatorum. Expectare verò ætatem puberem nullatenus expedit, quia nemini conuenit absque rationabili causa (quæ in præsentia nulla per se excogitari potest, priuari sacramenti fructu, quo robur accipiat ad fidem, & charitatem retinendam, tentationesque superandas. Adde regulariter puerilem ætatem Deo gratam esse, quia fidem, & charitatem in baptismo receptam conseruat, quæ tamen in adulta ætate faciliè amittuntur, quam amissionem non leuiter impediret sacramentum Confirmationis, utpote institutum ad roborandum Confirmatum aduersus diaboli insidias.

5. Notanter dixi hodie expediens non esse ante rationis usum infantibus Confirmationem ministrari, ut indicarem olim conueniens fuisse. Cum enim ob penuriam Episcoporum, & paucitatem fidelium bis tantum extra necessitatem baptismus ministraretur. c. non ratione, & aliis de consecrat. dist. 4. & ministrato baptismate statim Confirmatio ministrabatur. c. omnes, cap. de his consecrat. dist. 5. debuit Confirmatio pluribus ante usum rationis ministrari. At multiplicato Episcoporum, & fidelium numero cessauit prædicta consuetudo coniungendi Confirmationem cum baptismo, eaque bis tantum in anno ministrandi, & successit Confirmationis ministratio prout magis, expedit tum reuertentiæ sacramenti, tum fidelium utilitati. Suar. disp. 35. sect. 2. vers. utraque. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. c. 5. q. 1. Deinde dixi regulariter expedire rationis usum expectare pro huius sacramenti ministratore. Aliquando namque expedit usum rationis præuenire, primò si ob absentiam Episcoporum, aliamue causam probabiliter timeatur longo tempore post usum rationis Confirmationem esse differendam, præstat enim tempus præuenire, quam supradicto periculo exponi. Suar. disp. 35. sect. 2. vers. utraque. Egid. de Coninch. q. 72. art. 8. n. 81. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. c. 5. q. 1. Secundò si timeretur infans sine confirmatione decessurus, melius enim est carenti rationis usu Confirmationem concedi, quam perpetuò ea priuari. Suar. Egid. & Laymann. supra. Tertio, si consuetudo diocesana adsit pueris ante usum rationis hoc Sacramentum ministrandi, Satis enim grauis causa est præueniendi rationis usum à consuetudine diocesana non discedere. Sic aliis relatis Paul. Laymann. dicto lib. 5. tract. 3. cap. 5. q. 1. Quarto addit Suar. dicta disp. 35. sect. 2. vers. utraque in fine. Si Episcopus ob beneuolentiam, aliamue similem causam puerum ante rationis usum confirmaret, grauiter non peccaturum secluso scandalo: quia consuetudo expectandi rationis usum non videtur eo rigore introducta esse.

6. Ex his facile est oppositarum opinionum fundamentis satisfacere. Admitto namque plures congruentias esse pro antiqua consuetudine ministrandi hoc sacramentum statim post collatum baptismum, idèque decuit sic eo tempore ministrari. At quia ex parte prædictæ rationes cessauerunt, & plures efficaciores ad sunt in præsentia suadentes tempus rationis usum non esse præueniendum, nec stante rationis usu ministracionem differendam, consuetudo Romanæ Ecclesiæ obtinuit statim post usum rationis hoc Sacramentum ministrari, & non antea nisi urgente aliqua causa. Textus vero in cap. ut ieiuni non probat ætatem puberem esse expectandam, nihil enim de ætate decidit, sed supponens aliquos ad Confirmationem accedere in ætate perfecta monet, ut ieiuni, & præmissa confessione accedant. Adde ætatem perfectam ad Confirmationem recipiendam non esse solam puberem, sed etiam impuberem rationis usu prædicam.

7. Secundo dubitatur de amentibus. Et quidem si spes adsit usum rationis habituros confirmatio differenda est in tempus usum rationis, sicuti diximus de infantibus. Si vero creduntur futuri perpetui mentes Soto in 4. dist. 7. q. 4. art. 8. & alij relati à Bartholomæo ab Angelo dialog. 3. §. 18. negat illis Confirma

Confirmationem esse ministrandam. Tum quia non adest huius ministrationis consuetudo. Tum quia cessat finis, ob quem hoc Sacramentum conferendum est. Etenim confertur, ut confirmatus robur accipiat ad propugnandam fidem, & conferuandam gratiam, & charitatem aduersus diaboli insidias. At perpetuo amentes incapaces sunt pugnae, & tentationis, amissionisque gratiae, non igitur illis debet hoc Sacramentum concedi.

8. Ceterum dicendum est non solum posse, sed & debere amentibus, de quibus aperte non constat esse in peccato mortali, Confirmationem ministrari, quia hi capaces sunt praecipui huius sacramenti effectus, qui est gratiae augmentum. Quod vero incapaces existant auxilij specialis ad fidem palam confitendam id per accidens est, & primum huius sacramenti effectum non impedit. Nulla igitur causa adest iis Confirmationem negandi. Quod si dicas negandam esse, quia illius voluntatem nunquam habuerunt? obstat, quia pro carentibus perpetuo vsu rationis sufficit voluntas Christi, & Ecclesiae, sicut in baptismo: pro his vero, qui aliquando vsu rationis habuerunt, sufficit interpretatiua voluntas, quae censetur adesse in quolibet Christiano suscipiendi suae salutis remedia, seu beneficia, dum voluntaria voluntate non constat. Neque in contrarium est aliqua consuetudo, nec rationabilis esset? Nam esto infantibus, quia carent vsu rationis hoc sacramentum non ministratur, id est, quia creduntur rationis vsu habituri, quae spes cessat in perpetuo amentibus. Est igitur illis Confirmatio ministranda. Sic D. Thom. qu. 72. art. 8. ad 2. Suar. disp. 35. sect. 2. vers. dicendum. Bonac. disp. 3. q. vn. pun. 4. n. 6. Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 21. Aegid. dicta q. 72. art. 8. num. 83. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 3. c. 5. q. 2. Vbi addit parentes, & tutores a peccato excusari, si amentes non adducant confirmandos in ea diocesi, ubi non solent Episcopi his confirmationem ministrare.

9. Tertiò dubitatur de iis, qui in extremo vitae sunt constituti, maxime si sint infantes. Rationem dubitandi intulit Melchisedes Papa in epist. ad Episcopos Hispania, cap. 2. relatus, in cap. Spiritus sanctus de consecrat. dist. 5. ibi. Et quia in hoc mundo tota aetate victuris inter inuisibiles hostes, & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, post baptismum confirmamur ad pugnam: in baptismo abluimur; post baptismum roboramur. Et quamuis continuo transitoris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria sunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per se saluat mox in pace beati saeculi recipiendos, confirmatio armat, & instruit ad agones mundi huius, & praelia reseruandos. Qui autem post baptismum cum acquisita innocentia immaculatus peruenit ad mortem, confirmatur morte, quia non potest peccare post mortem. Ex quibus verbis colligi videtur morituros, confirmandos non esse. Tum quia non sunt praeturi. Tum quia morte confirmantur. Tum quia sic habet vsus, & consuetudo.

10. Nihilominus dicendum est morituris confirmationem ministrari posse, & debere, quia capaces sunt recipiendi gratiae plenitudinem, qua roborentur ad pugnam, si forte fuerit. Quod vero futura non sit, id est per accidens. Neque Melchisedes Papa contrarium indicat. Solum enim dixit victuris necessaria esse Confirmationis auxilia, sed non negauit morituris conuenientia esse. Per accidens tamen excusantur morientes ab hoc sacramento recipiendo, eo quod singulos morientes adire Episcopis non vacet. Nam ut dixit Innocent. epist. 1. ad Decentium circa finem de extrema vntione loquens. Episcopi occupationibus alijs impediti ad omnes languidos ire non possunt. Ceterum si Episcopus aut potest, aut dignum ducit aliquem a se visitandum, & benedicere, & tangere chrismate sine cunctatione potest. Quae in sacramento Confirmationis aequè procedunt. Atque ita docet D. Th. q. 72. a. 8. ad 4. & ibi Aegid. de Coninch. n. 83. Suar. disp. 35. sect. 2. in fine. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 3. c. 5. q. 3. & alij.

PUNCTVM VIII.

An, & qualis sit obligatio suscipiendi Confirmationem.

1. Prima sententia docet omnibus baptizatis imposse esse iure diuino hanc obligationem.
2. Secunda agnoscit hanc obligationem casu quo fides coram tyranno confitenda esset.
3. Tertia admittit obligationem suscipiendi confirmationem non ex iure diuino, sed ex praeepto Ecclesiastico.
4. Quarta admittit hanc obligationem, si ordo suscipiendus sit.
5. Verius est nullam per se esse obligationem suscipiendi confirmationem.
6. Per accidens obligatio esse potest.

DE obligatione suscipiendi confirmationem quadruplex est sententia minus vera. Prima asserit absolutam Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. I V.

obligationem imposse esse iure diuino cuilibet baptizato. Tribuitur Scoto in 4. dist. 7. q. 2. Valdens. 1. 2. de Sacram. c. 111. Sed hi solum asserunt hoc sacramentum contemnere eum, qui data opportunitate illud recipiendi, absque causa omittit. Probati autem potest haec sententia ex fine, & institutione huius sacramenti, qui est constituere baptizatum perfecte Christianum, ut dixit Urbanus Papa, epist. 1. cap. 7. & traditur cap. omnes de consecrat. dist. 5. At quilibet tenetur verus & perfectus Christianus esse. Ergo. Item ex vi huius sacramenti roboratur fidelis non solum ad fidem coram tyranno confitendam, sed etiam ad gratiam, & charitatem conferuandam aduersus diaboli insidias, & mundi illecebras, & continua vitae huius pericula. At quilibet tenetur fidem, & charitatem conferuare, ergo tenetur illius conferuationis media assumere. Aliàs censetur propriae salutis contemptor, & dignus ut à Deo deseratur, qui media ab eo instituta pro salutis conferuatione negligit. Ob quam causam credendum non est Christum Dominum libertati hominum reliquisse huius sacramenti vsu, sed obligationem imposuisse, ex qua tantum commodum proveniebat.

2. Secunda sententia praecedentem limitat, ut procedat eo casu quo publice coram tyranno fides est confitenda, quia singulare periculum, singulare auxilium expostulat. At hoc sacramentum specialiter institutum est ad roborandum fidelem, ut absque timore, & verecundia fidem confiteatur. Tenetur ergo in praedicto periculo constitutus hoc sacramentum suscipere, ut eo munitus, & roboratus in fide confitenda perseueret. Fauerque huic sententiae praeeptum larum Apostolis, Lacae vlt. ne è ciuitate exirent, donec induerentur virtute ex alto, hoc est, donec Spiritu sancto munirentur. Sentit ergo Christus neminem ob fidei publicam confessionem periculo vitae esse exponendum, qui virtute Spiritus sancti armatus non sit. Ergo qui sacramentum Confirmationis non receperit. Hoc enim sacramento Spiritus sanctus fidelibus inuisibiliter communicatur loco illius communicationis, quae in die Pentecostes Apostolis facta est. Atque ita sustineat Duran. in 4. dist. 1. q. 1. art. 2. Marfil. q. 5. art. 4. Turrecrem. cap. 1. de consecrat. dist. 5.

3. Tertia sententia admittit obligationem huius sacramenti suscipiendi non diuinam, sed Ecclesiasticam. Sic tradit Alexand. Alenf. 4. p. q. 25. memb. 2. Bonauent. in 4. dist. 7. art. 3. q. 2. Paludan. qu. 1. Antonin. 3. p. tit. 14. cap. 14. §. 5. syluest. verbo Confirmatio num. 2. Mouentur ex variis decretis de consecrat. dist. 5. Nam Melchisedes Papa relatus in cap. Spiritus sanctus supra dist. 5. expressè dixit quamuis continuo morituris sufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen necessaria esse Confirmationis auxilia. Et cap. de his (inquit idem Pontifex) ita coniuncta sunt haec duo sacramenta, baptismus scilicet & Confirmatio, ut ab inuicem nisi morte interueniente nullatenus possint segregari, & vnum sine altero ritè perfici non possit.

4. Quarta sententia limitat hanc obligationem, casu quo sacramentum ordinis recipiendum sit ex Trident. sess. 23. cap. 4. de reformat. Prima (inquit Concilium) tonsura non initiat qui sacramentum Confirmationis non susceperint. Quae verba licet ad conferentes primam tonsuram dirigantur, tacite susipientibus obligationem imponunt, ne abque Confirmatione tonsuram recipiant. Quod vero continetur grauis obligatio colligitur, quia eodem modo prohibetur tonsuram concedi iis, qui sacramentum Confirmationis non susceperint, ac prohibentur qui fidei rudimenta edocti non fuerint, quippe legere, & scribere nesciant, & de quibus probabilis coniectura non sit eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum praestent hoc vitae genus elegisse. At ignorantibus fidei rudimenta, nescientibusque legere, & scribere est graue peccatum tonsuram concedere, eamque suscipere. Ergo etiam est graue peccatum eam suscipere absque Confirmatione.

5. Ceterum verior est sententia negans vllam per se obligationem esse, neque ex iure diuino, neque Ecclesiastico suscipiendi Confirmationem. Sic D. Thom. q. 72. art. 8. ad 4. & in 4. dist. 7. qu. 1. art. 1. quaestione 2. Abbas in cap. quanto num. 4. de consuetud. Couarru. lib. 1. var. c. 10. n. 5. Henriq. lib. 3. cap. 1. n. 6. Suar. disp. 38. sect. 2. vers. quocirca. Valent. 4. dist. 5. q. 2. p. 3. Aegid. de Coninch. a. 72. art. 8. num. 88. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. c. 5. q. 4. Bonac. disp. qu. unica punct. 2. in princ. & alij plures. Fundamentum est, quia obligationes, & praeepta imponenda non sunt absque fundamento. At nullum est ex quo firmiter colligi possit praedicta obligatio. Ergo. Minorem probo quoad obligationem ortam ex iure diuino. Nā esto confirmatio perfectum Christianum reddat, non reddit perfectum simpliciter, & quoad substantiam, sed quoad abundantiam Spiritus, & gratiae plenitudinem, quia baptismo redditus est baptizatus perfectus quoad substantiam. Confirmatione autem solum redditur perfectus quoad abundantiam Spiritus, & gratiae plenitudinem, quia Confirmatio roborat, & munit confirmatum ad fidem Christi constanter defendendam, & gratiam in baptismo susceptam conferuandam.

uandam. At nemo tenetur ea abundantia, & plenitudine, Christianus esse, sufficit si verè, & propriè, & simpliciter institutus Christianus sit. Ergo iure diuino non tenetur confirmationem suscipere. Neque item hæc obligatio nasci potest ex huius sacramenti institutione, nam etsi ad roborandum fideles pro fide, & gratia in baptismo susceptis conseruandis institutum sit, quia tamen aliis mediis scilicet oratione, poenitentia, continuo virtutum exercitio, & præcipuè Eucharistiæ susceptione, & frequentia illud robur obtinere possunt, non obligantur confirmationem suscipere. Neque exemplum Apostolorum vrget; illis namque prohibitum est, è ciuitate exire, donec induerentur virtute ex alto. Tum quia debebant indui quodam stupendo miraculo non solum diuino Spiritu, sed dono Prophetiæ, & linguarum in fidei confirmationem. Tum quia erant primi Ecclesiæ fundatores, quos nullatenus expediebat ministerium prædicationis aggredi, nisi scientia, virtute, aliisque donis supernaturalibus apprime exornatos. Quod vero ex iure Ecclesiastico nulla sit obligatio, sic probò. Nam textus, in *cap. Spiritus sanctus* affirmans auxilia Confirmationis victuris necessaria esse, intelligi debet non de necessitate absoluta, & simpliciter, sed de necessitate secundum quid, qualiter reputatur omne illud quod est maximè conueniens. Textus item in *cap. de his eadem dist.* solum probat ritè, id est licitè baptismum sine confirmatione perfici non posse, quia olim præceptum erat confirmationem simul cum baptismo ministrari debere. Qua stante consuetudine dubium non est recipientem baptismum extra mortis periculum obligatum esse confirmationem recipere. Sed hæc obligatio non ex præcepto directo suscipiendi confirmationem nascebatur, si quidem suscepto baptismo in mortis periculo nulla erat postea obligatio suscipiendæ Confirmationis. Sed ea obligatio nascebatur ex præcepto, quo prælati Ecclesiæ tenebantur Sacramentum baptismi simul cum confirmatione ministrare, & non aliter. Adde si aliquod esset præceptum Ecclesiasticum suscipiendæ Confirmationis, esset tempus determinatum ab Ecclesia pro illius executione, sicuti cernitur in aliis sacramentis necessariis, nempe baptismo, poenitentia, & Eucharistia. Item Ecclesia coheret censuris fideles ad illud suscipiendum. Neque morituri ab illius susceptione excusarentur, si adesset Episcopus, qui ministrare vellet. Igitur asserendum est nullam per se esse obligationem Confirmationis suscipiendæ.

7. Notanter dixi *per se*. Nam per accidens peccare mortaliter potes confirmationem omittere. Primò si ex contemptu omittas. Censuris autem ex contemptu omittit si omittas eo quod reputes confirmationem puerilem esse, & tua persona minus dignam. Si autem data occasione suscipiendi confirmationem omittas suscipere ex quodam animi torpore, & negligentia nullatenus contemnere censuris, aliàs venerabile Eucharistiæ sacramentum sæpè contemneres, omittens ex negligentia illud recipere cum facile posses. Sic Suar. *dicta disput. 38. sect. 1. vers. quocirca. Agid. de Coninch. quest. 72. art. 8. dub. unico. num. 87. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 5. quest. 4.* Verum esto prædicta omisso non sit Confirmationis contemptus, est tamen illius diminuta æstimatio. Qui enim potens facile confirmationem suscipere omittit, satis ostendit parui pendere tum gratiæ plenitudinem, tum auxilia, quæ ratione huius sacramenti conceduntur ad fidem, & charitatem conseruandam. Tum pericula assentiendi tentationibus, quod per se indecens esse videtur; ideoque raro hæc negligentia à peccato veniali excusari potest; vt docet Suar. *quest. 72. art. 8. disp. 38. sect. 1. circa finem. Agid. dub. unico conclus. 3.* Secundò esse potest per accidens peccatum, & satis graue omisso Confirmationis ob scandalum datum. Si enim aliquoties de fide suspectus sis, credi rationabiliter potes confirmationem contemnere, cum illam absque rationabili causa omittis. Sic Suar. *supra. Agid. concl. 2. Laymann. q. 4.* Tertiò ratione propriæ conscientiæ, vt si firmiter crederes tibi periculum amittendi fidem, vel charitatem imminere, nisi confirmationem recipias, quia obligatus es quantum commodè possis prædicta pericula vitare. Suar. & Agid. *supra.* Quarto si primam tonsuram, aliosque ordines suscepturus sis ob decretum Trident. *sess. 23. cap. 4. relatum pro quarta sententia.* Verum ibi non contineri speciale præceptum de Confirmatione præmittenda, sed solum admonitionem docuit Nauarr. *cap. 22. num. 9. Suar. disput. 38. sect. 1. in fine. Agid. de Coninch. quest. 72. art. 8. num. 90. Reginald. praxi lib. 28. num. 24. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 5. quest. 4.* Verius tamen existimo præceptum contineri ob ea quæ diximus in fauorem quartæ sententiæ, eaque de causa est graue peccatum veniale, vt dixit Laymann. *supra.* suscipere ordines non præmissa confirmatione. At non erit mortale, vel quia leuis est materia, vel quia consuetudine sic præceptum temperatum est.

P V N C T V M I X.

Quis sit Confirmationis minister.

1. Minister ordinarius ex Christi institutione est solus Episcopus consecratus
2. Hæreticus, & degradatus validè, tamen si illicitè, confirmationem ministrabit.
3. Ex delegatione solius Pontificis simplex Sacerdos esse potest.
4. Alteri à Sacerdote hæc potestas committi non potest, neque ab alio præter Pontificem.
5. Ad concedendam hæc facultatem debet Pontifex graui causa duci, vt prudenter operetur, valida tamen erit concessio absque causa.
6. Hanc facultatem poterit Pontifex electus, etsi non sit ordinatus conferre.
7. Episcopus non debet alios præter sibi subditos confirmare.
8. Deinde debet in propria diocesi, non in aliena absque licentia proprii.
9. Item debet vti chrismate eo anno consecrato.
10. Debet esse in gratia.
11. An debeat esse ieiunus?
12. Obseruare debet caeremonias ab Ecclesia præscriptas.
13. Si longo tempore Episcopus ministrare Confirmationem omittat, peccat mortaliter.

1. **F**ide Catholica certum est Confirmationis ministrum ordinarium esse solum Episcopum consecratum. Sic habetur pluribus decretis de consecrat. *dist. 5. & cap. presbyteros de consecrat. dist. 4. & in cap. quanto de consuetud. & in concilio Florent. in decreto Eugenij, & in Trident. sess. 7. can. 3. de confirmat.* dicente. Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium ministrum non esse solum Episcopum, sed quemlibet simplicem Sacerdotem anathema sit. Et *sess. 23. cap. 4.* signatur vt proprium Episcoporum munus confirmationis ministratio, & *can. 7.* anathemate damnatur asserens confirmandi potestatem communem esse Episcopis, & Presbyteris. Colligitur hæc veritas ex Actor. 8. & 19. vbi soli Apostoli leguntur fidelibus per manus impositionem Spiritum sanctum communicasse. Ergo signum est nullum alium Sacerdotem hanc habuisse potestatem. Neque obstat illam manus impositionem Sacramentum Confirmationis non esse, sufficit loco illius Sacramentum Confirmationis successisse. Ratio desumitur ex institutione Christi, vsu, & traditione Ecclesiæ declarata. Congruentiam explicuit D. Thom. *quest. 72. art. 11.* dicens: In quolibet opere vltima consummatio supremæ arti, & virtuti reseruatur. Fideles autem Christi sunt quoddam diuinum opus secundum illud. 1. Corinth. 3. Dei ædificatio estis. Sunt etiam quasi quædam epistola Spiritu Dei scripta. 2. Corinth. 3. Hoc autem Confirmationis sacramentum est quasi vltima consummatio baptismi, quia per baptismum homo ædificatur in domum spiritualem, & conscribitur quasi quædam spiritualis epistola, sed per sacramentum Confirmationis quasi domus ædificata dedicatur in templum Spiritus sancti, & qua epistola conscripta crucis signo signatur, & ideo collatio huius sacramenti Episcopis reseruatur, qui obtinent supremam in Ecclesia potestatem. Deinde quia Episcopi sunt Ecclesiæ duces, at ducibus conuenit eligere, & consignare milites. Ergo ad Episcopos pertinet Confirmationem, qua milites Christi consignamur, ministrare. Quæ verò aduersus hanc doctrinam ex Partibus, & Conciliis obijci possunt & facilia sunt, & optime dissoluit Suar. *disp. 36. sect. 1. post medium.*

2. Episcopus verò etiam si hæreticus, depositus, degradatusque sit, validè, tamen si illicitè Confirmationem ministrabit, quia characterem ordinis, à quo hæc prouenit potestas, non amittit. Sic pluribus firmat Suar. *disp. 36. sect. 3. vers. dicendum.* Bonac. de Sacram. *disp. 3. p. 2. nu. 7.* Barbosa, *allegat. 30. de potest. Episc. n. 2. & alij.*

3. Dixi ordinarium ministrum esse solum Episcopum. Nam extraordinarius ex delegatione solius Pontificis simplex Sacerdos esse potest. Colligitur ex facto Gregorij *lib. 3. epist. 26.* & refertur in *cap. peruenit 95. dist.* Hic enim Pontifex præcepit Presbyteris insulæ Sardinie Confirmationem baptizatos, ne id facerent, ob cuius præceptum scandalum ortum est, quod cernens Gregor. inquit. Nos quidem secundum vsu veterem Ecclesiæ nostræ fecimus, sed si omnino hæc de re aliqui contristantur vbi Episcopi desunt, vt presbyteri etiam in frontibus baptizandos chrismate tangere debeant, concedimus. At non est credendum tantum Pontificem in re tam graui bonum commune spectante erraturum. Ergo ex commissione Pontificis potest presbyter Confirmationem ministrare. Consentit concilium Florentin. in decreto Eugenij, vbi inquit. Legitur tamen aliquando per Apostolicæ sedis dispensationem ex rationabili, & urgente admodum causa simplicem Sacerdotem chrismate per Episcopum confecto

hoc administrasse Confirmationis Sacramentum. Supponitur in concilio Senonen. in decretis morum cap. 38. & satis indicatur à Trident. asserente Episcopum esse ordinarium huius sacramenti ministrum. Cum enim dicit ordinarius, supponit alium esse posse ex speciali commissione, & delegationi. Quid enim prohibet Christum Dominum Episcopos in ministros huius sacramenti absoluit, & simpliciter designasse, presbyteros vero non sic, sed facta Pontificis commissione? Etenim hic institutionis modus convenientior est, ne ob defectum Episcoporum plures hoc Sacramento priuaretur. Affirmandum igitur est ex delegatione Pontificis presbyteros ministros huius sacramenti esse. Et ita sustinet D. Thom. qu. 72. art. 11. & ibi Coninch. num. 104. Suar. disput. 36. sect. 2. post princ. Nauarr. c. 22. n. 8. Couaruu. lib. 1. var. c. 10. n. 6. & 14. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 6. Bonac. disput. 3. de Sacram. q. vn. p. 2. n. 3. & alij apud ipsos.

4. Laiciis vero, aliisque clericis Sacerdote inferioribus nullatenus hæc potestas committi potest, imo nec Sacerdotibus ab alio præter Pontificem, constat ex usu, & consuetudine Ecclesiæ, qua institutio Christi declaratur. Nunquam enim legimus Sacerdotibus hanc potestatem Episcopos concessisse, neque Pontificem clericis Sacerdote inferioribus: Potius relati textus iudicant summo Ecclesiæ Pastori comparatione Sacerdotum hoc negotium reservatum esse. Sic omnes doctores allegati.

5. Pontifex autem ad concedendam hanc Sacerdotibus facultatem graui causa duci debet, alias imprudenter operabitur, valide tamen teste Suar. disp. 36. sect. 2. vers. tertia pars. Henriq. lib. 3. c. 6. n. 4. Coninch. q. 72. art. 11. dub. vn. n. 110. Paul. Laymann. lib. 5. sum. 6. assertione, 2. Quia Pontifex hanc Sacerdotibus facultatem concedens in lege Christi non dispensat, sed vitur potestate sibi à Christo relicta. Neque credendum est Christum Dominum suo Vicario hanc potestatem reliquisse pro solo casu vrgentis necessitatis, quia esset graue periculum sæpè efficiendi irritum Sacramentum. Quod si obicias concilij Florentini decretum supponens ex dispensatione sedis Apostolicæ, & ex rationabili, & vrgenti causa hanc administrationem Sacerdotibus concedi posse? Respondeo id verum esse de concessione, vt licet, & prudenter fiat, secus vt valide concessio namque facultatis extraordinariæ, & præter communem usum sæpè dispensatio appellatur.

6. Poterit vero Pontifex hanc Sacerdotibus facultatem præstare eo ipso quo electus sit, tamen ordinibus careat: quia esto confirmare ipse non possit, confirmandi tamen potestatem concedere poterit. Hæc enim concessio non est actus ordinis, sed iurisdictionis, sicuti potest Parochus non Sacerdos iurisdictionem Sacerdoti delegare absoluit à peccatis, quamuis ipse absoluit non possit. Sic. Egid. de Coninch. q. 72. art. 11. dub. unico, n. 109. Suar. disp. 36. sect. 2. vers. solet. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 6. conclus. 2. in fine.

7. Plura requiruntur, vt prædictus ordinatus, vel extraordinarius minister licite præstet suum officium. Primò non debet alios, quam sibi subditos confirmare. Quia ad cuiuslibet sacramenti licitam administrationem iurdictio in personam cui est sacramentum ministrandum exposulatur. Neque enim omnibus datum est alienas oues pascere. Sic ex omnium sententia testatur Syluest. verbo Confirmatio diuina. n. 5. Suar. disput. 38. sect. 2. in fine. Bonac. disput. 3. de Sacrament. qu. unica punct. 2. n. 10. Ex præsumpta tamen voluntate proprii superioris possunt alieni subditi licite confirmari, quia præsumuntur à proprio Superiore subditi. Vnde autem hæc præsumptio colligatur arbitrio prudentis relinquitur. Et quidem si tibi ordinandum alienum subditum non Confirmatum remittit proprius Episcopus, dubium esse non potest, quin velit, vt ei Sacramentum Confirmationis concedas, siquidem Confirmationis ordinibus recipiendis præmitti debet ex Trident. sess. 23. cap. 4. sic Henriq. lib. 3. sum. cap. 6. num. 6. Zambra de Confirmat. dub. 2. num. 3. Paul. Laymann. lib. 3. sum. tract. 3. cap. 6. conclus. 3. An vero incolis, & peregrinis ministrare Confirmationem possis in tua diocesi absque villa sui Episcopi speciali concessione? Negant Petri. Ledesma, in sum. tract. de Confirmat. cap. 9. conclus. 7. Bartholom. ab Angelo Dialog. 3. §. 62. Bonac. disput. 3. quæst. unica punct. 2. num. 10. Moueri possunt, quia hoc Sacramentum non est necessitatis, sed utilitatis, alias & ordinare, & matrimonio coniungere eos posses. Neque item debes inquirere, an Confirmandi sint tui subditi, cum æquè non subditos, ac subditos possis confirmare. Contrarium verius existimo cum Henriq. lib. 3. cap. 6. n. 6. Eman. Saà, verbo Confirmatio num. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. 6. Asserti. 3. Barbosa allegat. 30. de potest. Episc. num. 14. Marc. Antonin. Genuen. praxi, cap. 54. num. 7. Quia hoc sacramentum licet non sit absolutæ necessitatis, est tamen maximæ utilitatis, quia non est credendum velle Pastorem proprium suas oues esse priuatas, præcipuè cum inde nullum ei incommodum proueniat. Sicuti prouenire potest ex Ordine, & matrimonio recepto. Et forte ob hanc causam usu receptum est Episcopum in propria diocesi confirmantem omnibus ad se confluentibus Confirmationem

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. I V.

ministrare nulla inquisitione facta, an sint propriæ, vel aliter diocesani. Secus vero procedit, cum Ordinem ministrat. 8. Secundo debet in propria diocesi Confirmationem ministrare, alias si in aliena diocesi irrequisito proprio Episcopo ministraret hoc sacramentum etiam sibi subditis & peccaret mortaliter, & suspensionem ab exercitio Pontificalium incurreret. Ita ex Trident. sess. 6. cap. 5. de reformat. & ex declarat. Cardinal. tradunt Eman. Saà, verbo Confirmatio. n. 3. Henriq. lib. 3. cap. 6. n. 6. Barbosa aliis relatis, 2. p. de potest. Episc. allegat. 30. n. 15.

9. Tertiò vti debes chrismate eo anno consecrato, si enim veteri vteretur absque necessitate vrgente, peccaret mortaliter, sicuti colligitur ex Fabiano Papa epist. 2. & ex cap. si quis de alio de consecrat. dist. 4. & cap. quoniam de sentent. excommunicat. in 6. Nam si in baptismo, vbi solum chrismatis vinctio est quidam ritus ab Ecclesia præscriptus, nequit, verus chrisma deseruire, sed nouum apponendum est à fortiori in Confirmationis sacramento, vbi chrisma est illius materia, id obseruari debet, vt bene notauit Suar. disput. 38. sect. 2. in fine.

10. Quarto debet esse in gratia, alias peccabit mortaliter, si Confirmationem in mortali ministrat, debetque intentionem virtutalem habere prædictum Sacramentum conferendi, constat ex dictis tract. 18. de Sacram. in genere, p. 5. & tract. 19. de bapt. p. 9.

11. Quinto debet esse ieiunus, vt cauetur cap. vt ieiuni, cap. vt Episcopi, de consecrat. dist. 5. Sed non est præceptum sed consilium, vnde contrarium sæpè fit, præcipuè cum numerosus populus confirmandus est, quem Episcopus ieiunus difficulter confirmare possit, eaque de causa post prandium hoc sacramentum sæpè ministrat. Suar. disp. 37. sect. 2. vers. quarto. Egid. q. 72. art. 12. Laym. lib. 5. tract. 3. cap. ult.

12. Sexto obseruare debet cæremonias ab Ecclesia præscriptas, de quibus in puncto sequenti.

13. Aduertendum maximè est obligatum esse Episcopum Sacramentum Confirmationis per se, vel per alium Episcopum in sua diocesi ministrare. Vnde si longo tempore huius sacramenti ministrationem omittit, non est dubium peccaturum mortaliter, quia priuat oues, quas pascere obligatur utilitate spiritali non leui, & opportuno, apertissimòque remedio ad fidem, gratiam, & charitatem conseruandam. Sic Tolet. lib. 5. cap. 4. Suar. disput. 38. sect. 2. Marcus Anton. Genuen. in manual. Pastor. cap. 54. n. 2. Barbosa allegat. 30. num. 9. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. c. 6. in fine. Hinc fit obligatum esse ad loca præcipua suæ diocesis gratia conferendi chrismatis accedere. Nam si solum in Cathedrali ministraret confirmationem, plures ex diocesi sine Confirmatione remanerent. Debet ergo ad loca saltem præcipua accedere, quò regulariter omnes confluere possint. Sic Barbosa, 2. p. de potest. Episc. allegat. 30. num. 10. Neque laici, aut Ecclesiarum rectores obligantur ad Episcopi expensas, quia vt huic obligationi Episcopus satisfaciatur solutione decimarum à populo alitur. Barb. dicto. n. 10.

PUNCTVM X.

Quibus cæremoniis Sacramentum Confirmationis ministrandum est.

1. Explicantur cæremonia antecedentes. Prima debet precedere chrisma ex oleo, & balsamo per Episcopum benedictum.
2. Secunda adesse debet patrinus, & de illius conditione.
3. Tertia. Orationes præmittuntur.
4. Quarta. Ieiunium ex decentia tantum non ex obligatione.
5. Comitantes cæremonia. Prima est tempus, & quod sit.
6. Secunda est locus, & qui sit.
7. Tertia. Sunt vestes sacre.
8. Subsequentes cæremonia. Prima est Confirmati frontem vincta linea ligari.
9. Secunda est leuis maxillo percussio.
10. Tertia. Solet enumerari cereus accensus.
11. Quarta sunt orationes.
12. Quinta est admonitio, ne de loco Confirmationis discedant confirmati usque ad ultimam Episcopalem benedictionem.

1. **A**liæ sunt cæremonia, & ritus confirmationem antecedentes, aliæ comitantes, aliæ subsequentes. Antecedentes sunt, vt chrisma sit ex balsamo, & oleo ab Episcopo consecratum, cuius consecrationis ritus latè expendit, & explicat Suar. q. 72. art. 12. disp. 37. sect. 1. per totam.

2. Secunda, vt adsit patrinus, sicuti in baptismo, qui confirmandum teneat. Habetur cap. si quis filiastrum, cap. de his 30. quæst. 1. cap. si quis ex vno, eadem dist. quæst. 4. Nam vt optimè dixit Catechismus Romanus: Sicut in fide per baptismum genitus indiget pædagogo, sic militia cælesti inscriptus, & in militem signatus, & armatus indiget duce, & militia magistro, cuius monitis nequissimi tela possit extingueri. Fatentur tamen Doctores patrinum in Confirmatione non

ita astringi ad roborandum Confirmatum in fide, & charitate sicuti astringitur patrinus ad baptizatum edocendum, quia absque doctore notitia fidei non habetur, at firmitas in fide, charitate suscepta, non tamen ex magistri consiliis, quam ex ipso sacramento, & auxiliis diuinis inde prouenientibus oritur, ideoque patrinum Confirmationis obligatum grauius non esse ad instruendum confirmatum, testantur Henric. lib. 3. cap. 3. n. 3. Bonac. disp. 3. q. unica de Sacram. Confirmat. p. 4. in fine. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. c. 7. Insuper patrinus Confirmationis debet esse confirmatus, aliàs non videtur valide patrinum munus subire, nec cognationem spirituales contrahere ex textu in cap. baptismate, de consecrat. dist. 4. qui utitur verbo non potest, quod impotentiam, & incapacitatem indicat: & deinde quia in eo textu à patrinio Confirmationis æquè non confirmatus excluditur, ac excluditur infidelis. At hic in omnium sententia est exclusus, non solum quoad licitum vsum, sed etiam quoad validum, quia incapax est cuiuslibet Ecclesiastici impedimenti. Ergo similiter non confirmatus excludi debet. Etenim sicut cognatio carnalis esse non potest, nisi inter eos, qui ab eodem stipite secundum carnalem propagationem procedunt, sic spiritualis cognatio contrahi non poterit nisi inter eos, qui ab eodem stipite nempe Christo per regenerationem spirituales sacramentorum procedunt. Sed in non confirmato deficit processio à Christo medio sacramento Confirmationis. Ergo non poterit cum confirmato cognationem spirituales contrahere, quia in hac parte non procedunt ab eodem stipite. Et ita sustinent Glossa in dicto cap. baptismat. Henric. lib. 3. cap. 3. nu. 3. Tolet. lib. 2. cap. 24. Sanch. pluribus relatis lib. 7. de matr. disp. 60. n. 20. aduersus alios plures n. 19. relatos. Deinde nequit esse monachus sub graui culpa, ex cap. placuit commune. 6. qu. 1. cap. non licet. c. monachi de consecrat. dist. 4. Excipe nisi confirmandus Religiosus esset, quia eo casu optime potest monachus esse illius patrinus. Sic docuit Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. num. 13. Præterea vnus tantum patrinus esse debet, iuxta c. ult. de cognat. spiritual. in 6. Neque admitti potest vnus, & vna. Nam esto id fuerit pro baptismo permittitur à Trident. sess. 24. c. 2. de reformat. inde ad Confirmationem extendi non debet, quia in hac parte Tridentinum Confirmationis mentionem non fecit, & iuris antiqui correctio absque graui fundamento admittenda non est. Præcipue, quia Tridentini decretum expeditum fuit ad restringendum impedimentum cognationis spiritualis: nõ autem ad illud extendendum, vt constat ex præmio illius c. 2. Ergo prohibitio facta in cap. ult. de cognat. spirituali, ne plures adfint in Confirmatione patrinus, sed vnus tantum, correctæ non est per Trident. & ita sustinet Rebell. de obligat. instit. 2. p. lib. 3. qu. 6. n. 6. Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 43. Bonac. de matr. quest. 3. p. 5. §. 2. n. 31. Contra Sanch. lib. 7. de matr. disp. 57. n. 9. Reginald. lib. 31. n. 152. & alios ab eisdem relatos. Rursus prædictus patrinus Confirmationis debet esse distinctus à patrinio baptismi, nisi necessitas urgeat ex cap. in catechismo de consecrat. dist. 4. & notauit Henric. lib. 3. c. 3. n. 3. Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 51. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. c. 7. Bonac. disp. 3. de Sacram. q. unica. pun. 4. in fine. Adde vna die neminem esse posse conuenienter patrinum, nisi duorum tantum, quia ita caueretur in Pontificali. At si vir probus sit, & maxime Ecclesiasticus, in quo nulla adsit malitiæ præsumptio, poterit eodem die plurium esse patrinus, sicut resoluit Marc. Anton. Genuens. in man. pastor. cap. 54. n. 6. quem refert, & sequitur Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 52. 3. Tertia antecedens cæremonia sunt plures orationes religiosissimæ, & sanctissimæ, quibus Confirmandus disponitur, & Confirmationis institutio, & effectus declaratur. 4. Quarta enumerari potest ieiunium, quod tam à suscipientibus Confirmationem, quam à Ministrantibus seruari debet ex cap. ut ieiuni. c. ut Episcopi, de consecrat. dist. 5. Non quidem sub præcepto, sed sub consilio ob sacramenti reuerentiam, sicuti superius dictum est. Quare stante rationabili causa post prandium & ministrari, & suscipi Confirmatio potest, sicuti iam vsum obtinuit. Suarez quest. 72. art. 12. disput. 37. sect. 2. vers. quarto. Egid. de Coninch. num. 114. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 3. cap. ult. 5. Ritus, & cæremoniæ Confirmationem comitantes sunt. Prima tempus, quod antiquitus erat sola vigilia resurrectionis, & Pentecostes, quia illis tantum temporibus extra necessitatem Confirmatio ministrabatur, quia iis tantum temporibus Baptismus ministrari poterat, cui Confirmatio necessario coniungebatur, uti constat ex primis decretis de consecrat. dist. 5. At hæc cæremonia consuetudine abrogata est. Tum quia baptisimus quolibet anni tempore ministratur. Tum quia cõ-

firmatio separatim à baptismo conceditur, & notauit Suar. q. 72. art. 12. disput. 37. sect. 2. n. 1. An vero matutino tempore, vel vespertino, item an in die festo, vel feriali ministranda sit Confirmatio? Dicendum est & matutino, & vespertino tempore, & in die festo, & feriali ministrari posse, quia sic vsum obtinuit, vt pluribus firmat Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 13.

6. Secunda cæremonia concomitans est locus. Hanc autem debere esse Ecclesiam sub graui culpa testantur communiter doctores, fauetque vsum, & consuetudo. Et licet in Pontificali dictum sit, vt cõfirmatio ministraretur ante medium altaris, vel in alio decenti loco, inde inferri non potest extra Ecclesiam ministrari posse, sed in alio loco decenti Ecclesiæ, quamuis non sit ante medium altaris. Nihilominus tamen probabile est absque peccato Confirmationem ministrari posse in loco decenti extra Ecclesiam, scilicet in oratorio Episcopi. Sic docet Suar. disp. 37. sect. 2. nu. 2. Henric. lib. 3. cap. 6. §. 7. in fine. Bonac. disp. 3. q. unica. pun. 2. n. 14. Eman. Saà verbo Confirmatio. n. 2. Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 13. Neque enim credendum est consuetudinem confirmandi in Ecclesia cum tanto onere obligare, & reum lethalis culpæ Episcopum constituere alibi confirmantem, vt dixit Bonac. & Barbosa supra. aduertere debet tempore interdicti & in loco interdicto hoc sacramentum ministrari posse solemniter, publicè, & apertis ianuis ex textu in c. quoniam de sentent. excommunicat. in 6. & tradit Nauarr. c. 27. n. 178. Couarru. cap. Alma. 2. p. §. 2. nu. 7. Henric. lib. 3. c. 6. n. 7. & lib. 13. c. 45. n. 1. Barbof. plures referens 2. p. de potest. Episc. alleg. 31. nu. 23. qui n. 25. id ipsum censet non improbabiler asserendum de chrismatis consecratione.

7. Tertia cæremonia sunt vestes sacræ, quibus Pontifex ornari debet, vt hoc sacramentum ministret. Etenim pluuiatili, mitra, stola, & baculo Pastoralis hoc sacramentum ministrandum esse respondit sacra Cardinalium congregatio apud Barbofam 2. p. de potest. Episc. alleg. 30. n. 11.

8. Cæremoniæ Confirmationem subsequentes sunt. Prima confirmati frõtem vitta linea ligari. Tum ne chrisma defluat, sed exsiccet. Tum in significationem esse scilicet conseruandam gratiam in Confirmatione susceptam. Hæc vitta tamdiu sic retinenda est, quamdiu fuerit cuiusvis loci cõsuetudo. Alicubi tribus diebus, alibi septem iuxta antiquum morem retinetur. Pluribus tamen locis statim post peractam confirmationem in fronte baptismatis per ministros Ecclesiæ frons confirmati abluatur, & vitta deponitur, sicuti notantur Suar. disp. 37. sect. 2. n. 7. Egid. de Coninch. qu. 62. art. 12. n. 115. Henric. lib. 3. c. 3. n. 1. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 3. c. ult. Eman. Saà, verbo confirm. n. 17. Vitta deposita solet alicubi comburi, & in profuentem mitti; alibi lota asseruatur, vt in similem vsum deferuiat, vt refert Duran. in ration. diuin. lib. 6. c. 84. n. 4. Barbof. alleg. 30. n. 25. Nunquam tamen ad profanos vsus (inquit Laymann. lib. 5. tract. 3. cap. ult.) applicari debet, quia sacri chrismatis contactu quodam modo sacrata fuit.

9. Secunda cæremonia est leuis alapæ inflictio in signum, quod confirmatus paratus esse debet ad iniurias constanter pro Christo sustinendas, & in memoriam, & recordationem suscepti sacramenti, ne illud audeat iterum suscipere, omisionem autem huius cæremoniæ secluso scandalo non reputant mortale. Suar. disp. 37. sect. 2. n. 8. Bonac. disp. 3. de sacr. q. unic. p. 4. n. 9. Valent. 1. 4. disp. 5. q. 3. p. 3. Eman. Saà, verbo Confirmatio. n. 10. Barbof. alleg. 30. n. 27.

10. Tertia cæremonia enumeratur cereus accensus in signum quod semper viuam fidem conseruare debet confirmatus. Huius tamen cæremoniæ nec Pontificale Romanum, neque alij antiqui auctores meminerunt, vt benè obseruauit Suar. dicta disp. 37. sect. 2. in fine. Est tamen consuetudine introducta, sed non sub graui præcepto vt testatur Eman. Saà, verbo Confirmatio. n. 10.

11. Quarta sunt plures orationes, quibus confirmandus admonetur obligationis susceptæ constanter pro conseruanda fide, & charitate pugnandi.

12. Quinta, admonentur confirmati, ne ante vltimam benedictionem Episcopalem loco Confirmationis decedant. Sed hæc admonitio omitti debet numerofo populo ad confirmationem confluenti: quia eo casu difficillimè esset obligare omnes, vt in Ecclesia vsque ad finitam confirmationem perseuerent, & in sacramenti irreuerentiam cederet ob strepitum ex concursu tanti populi necessario prouenturum: potius enim expedit, vt alijs succedant, & locum præstent. Sic enim decentius & quierius Confirmationis sacramentum ministrabitur, & notauit Paul. Laymann. lib. 3. sum. tract. 3. cap. ult. in fine.

TRACTATUS XXI.

ET

DISPUTATIO VNICA, DE VENERABILI EUCHARISTIAE SACRAMENTO.

EUCHARISTIA & Sacramentum est, & Sacrificium. Tractatus præfens Eucharistiam quatenus Sa-
cramentum, est explicabit. Sequens verò quatenus est Sacrificium.

PUNCTVM I.

De nomine, & institutione Eucharistiæ.

1. *Quot nominibus Eucharistia decoretur.*
2. *Fuit Eucharistia instituta à Christo in vltima cœna, & ob quem finem.*
3. *Quo die fuerit instituta.*
4. *Obiectiones proponuntur, & diluuntur.*
5. *Post lotionem pedum discipulorum præfente Iuda, & facta cœna legali institutum est hoc sacramentum.*

EUCHARISTIA, quod nomen Græcum est, Latine *Bona gratia* nuncupatur. Tum quia continet in se Christum fontem totius gratiæ. Tum quia per ipsam vberior gratia, quam per alia sacramenta conceditur. Tum quia est pi-
gius vitæ æternæ, quæ gratia appellati solent; iuxta illud Pauli ad Rom. 6. Gratia Dei vita æterna. Secundo dicitur *Viaticum*, quia morituris viam parat ad gloriam. Tertio appellatur *synaxis*, Latine *Communio*, quia per hoc sacramentum nos cum Christo capite, & inter nos ipsos coniungimur, & vni-
mur, sicut explicuit D. Thom. 3. p. quæst. 73. art. 4. ad 2. & ante ipsum Damascenus lib. 4. de fide orthodoxa, c. 14. Cyprian. lib. 2. epist. 3. ad Cecil. & alij. Quarto dicitur *Sacrificium*, & *hostia*, quia est rememoratio præteriti Sacrificij cruenti, quod Christus Dominus in ara crucis in nostrorum peccatorum satisfactio-
nem obtulit, & quia ipsum Christi corpus viuum, tãquam res oblata immolatur, & sumitur in peccatorum expiationem, & gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, aliorum-
que impetratione. Vnde propriissime Eucharistia gratiarum actio nuncupatur, quia per eam Deo singularem gratiarum actionem pro beneficiis acceptis impendimus. Item vocatur panis vitæ, & intellectus, quia vitam causat, & intellectum illu-
minat. Panis cælestis, seu qui de cælo descendit, iuxta illud Ioann. 6. continet enim Christum, qui de cælo descendit. Aliis nominibus sancti patres hoc sacramentum explicant, de quibus videri potest D. Tho. 3. p. q. 73. art. 4. & ibi omnes eius expo-
sitores. Cauendum tamen est, vt rectè admonet Vasq. in comment. illius art. à nomine cœnæ Dominicæ, quia eo vtun-
tur hæretici ad denotandum Eucharistiam nihil aliud esse, quàm cœnæ vsualis figuram, mortuamque representationem.

2. Hoc sacramentum institutum esse à Christo Domino in vltima cœna illius noctis, in qua traditus fuit in mortem pro nostrorum peccatorum satisfactione testantur Euangelistæ Matth. 26. Marc. 14. Lucæ, 22. Nam Ioann. 6. Solum institutio promissa est. Finis ob quem ipsum sacramentum, & proximè ad mortem fuerit institutum optimè traditur à Trident. sess. 13. cap. 2. cui nihil addendum superest.

3. Sed quo die, an die 14. Lunæ Martij ad Vesperam vltimam illius diei, & principium 15. fuerit hoc sacramentum institutum? Non leuis est controuersia inter Doctores, vt videre est apud Suar. disp. 41. sect. 1. Gab. Vasq. disp. 172. Aegid. de Coninch, q. 74. art. 4. dub. 1. Et omis-
sis aliis opinionibus pro certo habendum est cum prædictis doctoribus hoc Sacra-

mentum institutum esse die 14. lunæ ad illius diei vespere, & principium diei 15. Quia hoc Sacramentum institutum est primo die azimorum, quo Christus Dominus agnum Paschalem cum suis discipulis comedit, vt manifestè colligitur ex illo Matth. 26. dicentis. Primo die azimorum accesserunt discipuli ad Iesum dicentes. Vbi vis paremus tibi comedere Pascha? Et Marci 14. Primo azimorum, quando Pascha immolabant (scilicet Iudæi) dicunt ei discipuli: Quò vis eamus, & paremus tibi, vt manduces Pascha? Et Lucæ 12. Venit autem dies azimorum, in quo necesse erat occidi Pascha. Sed primus dies azimorum fuit 14. mensis ad vespere iuxta illud Exodi 12. Referuabitis eum (id est agnum) vsque ad quartam decimam diem mensis huius, immolabitque eum vniuersa multitudo filiorum Israël ad vespere. Ergo hoc sacramentum institutum est decimo quarto die ad vespere inchoante 15. Mos enim erat Iudæis diuersimodè dies communes & naturales numerare, ac numerabant dies festiuos. Nam dies communes enumerabant ab ortu solis vsque ad occasum, eaque de causa dictum est Ioan. 19. n. 14. Christum Dominum circa horam 6. fuisse crucifixum. At dies festiuos à vespere antecedenti vsque ad vespere subsequenti diei computabant, iuxta illud Leuit. 23. n. 32. A vespere vsque ad vespere celebrabitis sabatha vestra. Cum ergo Christus Dominus celebrasset Pascha, cum discipulis suis eo die, quo Iudæi celebra-
bant, efficitur celebrasse decimo quarto die ad vespere, quia ab ea vespere solemnitas Paschalis, & dies azimorum incipiebat, & consequenter eo die sacramentum instituisse.

4. Sed his obstat primo, quod dixerint Iudæi Matth. 26. consilium inientes de occidendo Christum. Ne fieret in die festo, nè fortè tumultus fieret in populo. Sed respondeo, quia esto id desiderasset, at oblata occasione ex prodicione Iudæ aduersus suum primum consilium procefferunt, & in die festo occiderunt forte, vt maior Christo esset ignominia. Secundo obstat, quoad Ioan. 23. dicitur ante diem festum Paschæ hoc sacramentum fuisse institutum, sed dies festus incipiebat à vespere diei 14. vsque ad vespere 15. Ergo Christus Dominus non instituit hoc sacramentum 14. die ad vespere. Respondeo Ioannem computasse diem non secundum festiuitatem, sed secundum communem, & vulgarem vsum qui incipiebat ab ortu solis: secundum quam computationem verissimè fuit ante diem festum Paschæ fuisse hoc sacramentum institutum, siquidem fuit ad vespere diei 14. Tertio obstat noluisse Iudæos introire in domum Pilati, ne contaminarentur, sed possent manducare Pascha, ergo Pascha, id est agnum paschalem nõdum comederant. Sed respondeo ibi nomine Paschatis non agnum Paschale, sed victimas illis diebus festiuis oblatas intelligendas esse, iuxta illud Num. 28. n. 19. Quæ quia in paschate offerebantur, Pascha vocatæ sunt. Quarto obstat dixisse Ioan. 19. Christum passum esse in Parasceue paschæ. Ergo non in paschate. Ergo institutio Eucharistiæ non fuit ad vespere primam diei 15. Respondeo Parasceue, quod est præparatio ciborum solum diem sabathi præcedere, non alios dies festiuos Exod. 12. n. 16. ideoque, optimè potuit Christus pati in paschate sumpto paschate pro die quolibet festiuo ex illis septem, & pati in Parasceue paschæ, quia patiebatur in die præcedente sabathum, in quo etsi festiuo poterant sibi præparari, vt dictum est,

est. Quinto obstat, quod eo die, quo Christus mortuus fuit, Ioseph mercatus est syndonem, & mulieres parauerunt aromata ad sepeliendum, & Iudaei criminaliter processerunt contra Christum. Quae omnia non videntur in die festo licuisse, iuxta illud Leuit. 23. Dies requietionis est, omne opus non facietis in eo. Sed respondeo solo die sabbathi omnia opera seruilia prohibita esse, secus aliis diebus festiuis, siquidem in illis preparari cibi poterant. Adde opera pietatis seruilia non esse. Quod vero Iudaei die festo criminaliter contra Christum processerint, ideo fuit, quia odio excitati putabant sibi licere eius mortem procurare, ideo non dicebant, non in die festo, quia nobis non licet, sed ne tumultus fiat in populo. Conuincitur ergo Christum Dominum in die festo pridie ante Sabbathum passum esse, sed Christus Sacramentum Eucharistiae instituit pridie ante mortem. Ergo institutum fuit 14. ad vespeream. Nam dies 14. festiuis, & sollemnis non erat, tamen si vespere illius sollemnis esset, quia ab ea vespere sollemnitas Paschalis numerabatur.

5. Deinde dubitari poterat, an post lotionem pedum discipulorum vel ante, an praesente Iuda, vel illo absente, an facta coena vsuali, vel ante illam hoc sacramentum institutum sit? Qua in re omisissis variis opinionibus, quas refert Suar. 1.3. in 3.p. q. 73. disp. 41. sect. 2.3. & 4. Henrici. lib. 3. de Eucharistia. cap. 2. Affirmandum est Christum Dominum Eucharistiam instituisse post coenam legalem, ut colligitur ex Trident. 22. cap. 1. dicente: Celebratio veteri Paschate nouum instituit. Item ex illo hymno Ecclesiae.

Post agnum typicum

Expletis epulis

Corpus Dominicum

Datum discipulis.

Imo & institutum fuit post lotionem pedum discipulorum, ut constat ex praedictis Euangelistis, ubi lotionem facta recubuit cum discipulis suis, & coenantiis illis accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit, Accipite, & manducate: hoc est corpus meum. Similiter, & calicem. Merito ergo post lotionem institutum esse hoc sacramentum, ut eo facto significaretur ad sumendam Eucharistiam summam munditiam, & puritatem praecedere debere, sicuti notauit D. Thom. Euthym. & Lyra, Matth. 26. Bernard. *serm. de coena Domini.* Damascen. lib. 8. c. 14. & alij relati a Suar. & Henrici. *supra.* Praeterea institutum est inter coenandum cum discipulis suis coena vsuali, vel, ut alijs placet, ante illam. Finita legali, & pedum lotionem. Verum autem praesente Iuda, vel illo absente? Probabilius est praesente Iuda factam fuisse institutionem. Tum quia Luc. 22. postquam dixit accepisse Christum panem, illumque consecrasset, dedissetque discipulis suis, subdidit: Verumtamen manus tradentis me mecum est in mensa. Quasi diceret, etsi meum corpus, & sanguinem vobis trado, non tamen ignoro in mensa esse traditorem. Tum etiam quia Iudas consecratus fuit Sacerdos, & Episcopus iuxta illud Actor. 1. Et Episcopatum eius accipiat alter. Quod sacramentum Christus Dominus instituit post Eucharistiae institutionem illis verbis. Hoc facite in meam commemorationem. Neque obstat esse peccatorem, & eius peccatum Christum cognouisse, quia erat peccatum occultum, & ad summum Ioanni, & Petro manifestatum. Etenim Ioanni interroganti quis esset proditor, respondit Christus. Cui ego incinctum panem portexero, & Iudae tradidit. Occultus autem peccator a communione publica non debet excludi.

PUNCTUM II.

De natura Eucharistiae.

1. Definitur Eucharistia.
2. Est sacramentum a Christo institutum.
3. Constat ex speciebus panis, & vini, & corpore, & sanguine Christi.
4. Proponitur obiectio, & soluitur.
5. Verba consecrationis non sunt forma intrinseca huius Sacramenti.
6. Est omnium sacramentorum perfectissimum.
7. Non sunt plura, sed vnum, integrum, & perfectum Sacramentum.
8. Proponitur obiectio, & soluitur.
9. Examinatur, an plures species panis, & vini distincta plura numero sacramenta constituent? Negant plures.
10. Probabilius est oppositum.
11. Fit satis fundamentis n. 9. allatis.

1. **D**efinitur Eucharistia, ut sit sacramentum corporis, & sanguinis Christi sub speciebus panis, & vini ad spirituale animarum refectionem diuinitus institutum.

2. Ex qua definitione constat Eucharistiam Sacramentum esse a Christo institutum, ut definitur ab Innocent. III. cap. firmiter de summa Trinit. & fide Catholica. & c. cum Martha

de celebrat. missar. & ab Eug. IV. in decreto fidei, quod est post vltimam sessionem concilij Florent. §. quinto Ecclesiasticorum, & a Trident. sess. 7. can. 1. & specialiter sess. 13. Erit per totam. Etenim corpus Christi Domini, eiusque sanguis sub speciebus panis, & vini contenta hominem spiritualiter nutriunt, & reficiunt, iuxta illud Ioann. 6. Caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in eo. Sunt ergo verum Sacramentum ex definitione sacramenti, quae est esse signum sensibile gratiae sanctificantis. Nam esto Corpus, & sanguis Christi Domini in hoc sacramento existentia sentiri non possint. At quatenus sub speciebus existunt, sentiuntur, sicuti contritio vt pote in anima reidens, esto per se sensibilis non sit, at quatenus confessionem informat, sensibilis redditur.

3. Secundo constat ad illius intrinsecam constitutionem tum species panis, & vini, tum Corpus, & sanguinem Christi pertinere. Species quatenus Corpus, & sanguinem Christi continent: Corpus, & sanguinem Christi, ut sub speciebus panis continentur, quia sub hac ratione sumentem reficiunt. Neque enim sola species, neque Corpus Christi, nisi sub speciebus contentum animae cibus sunt. Neque item species a Christo separata adorari possunt adoratione latriae, cum tamen hoc Sacramentum sic necessario sit adorandum, ut definiuit Trident. sess. 13. cap. 5. Neque Christus seclusis speciebus est nobis signum sensibile. Denique transubstantiatione (quae est conuersio vnius substantiae in aliam substantiam cum eisdem accidentibus) hoc venerabile sacramentum, teste Trident. sess. 13. cap. 3. conficitur. At si destructa substantia panis, & vini loco illius Corpus, & sanguis Christi non succederet, transubstantiatio non esset. Ergo hoc Sacramentum essentialiter constat speciebus panis, & vini Corpus, & sanguinem Christi continentibus. Et ita sustinet S. Thom. q. 73. art. 1. & in 4. dist. 8. q. 1. art. 1. Suar. disp. 42. sect. 3. Aegid. de Coninch. q. 73. art. 1. dub. vnic. n. 20. Valqu. disput. 167. c. 3. & 5. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. c. 1. concl. 2. Bonac. disp. 4. de Sacram. pun. 1. a. n. 1. & alij variis Patrum, & conciliorum testimonijs doctrinam exornantes.

4. Quod si obicias textum, in c. hoc est, de consecrat. dist. 2. qui solis speciebus sacramenti rationem videtur concedere. Inquit enim textus, Sacrificium Ecclesiae duobus modis confici, duobus constare, visibili elementorum specie, & sanguine, & sacramento, & re sacramenti, id est Corpore Christi. Distinguit ergo Corpus Christi a sacramento, & forte ob hanc causam plures Patres affirmant Corpus, & sanguinem Christi esse in hoc sacramento, denotant ergo esse a sacramento distincta? Facile respondere possumus ibi accipi sacramentum pro nudo signo visibili, quod certe solis speciebus competit, qualiter a Trident. sess. 13. cap. 3. Sacramentum vsurpatur, Christum vero Dominum esse rem, quae sub illo signo continetur. Adde Christum Dominum dici posse esse rem sacramenti, id est, quae Sacramentum perficit, & constituit, & in ipso existit tanquam pars in toto, sicuti anima dicitur esse res hominis, & in homine existere. Quod si vigeas, difficile est in hoc sacramento assignare tria illa, quae communiter a doctoribus cum Mag. in 4. dist. 8. & Hugone de sancto Victore 1.3. lib. 2. de Sacram. pun. 8. c. 7. & Innocent. in cap. cum Martha de celebrat. missar. distinguuntur, scilicet res tantum, sacramentum tantum, res & sacramentum simul, cum namque species significant Corpus Christi ibi contentum, neque e contra Corpus Christi significet species. Dicendum est tria illa absque difficultate in hoc sacramento inueniri. Primo inuenitur res tantum, id est gratia sanctificans, quae significatur per sacramentum, non tamen significat. Secundo reperitur Sacramentum tantum scilicet species, quae licet ex se Corpus Christi ibi adesse non significant, significant tamen illud ex habitudine, quam habent ad verba consecrationis super ipsas prolata. Terrio reperitur res, & sacramentum simul, quod est Corpus Christi sub speciebus contentum, quippe & significatur per species, & significat animae nutritionem.

5. Hinc fit verba consecrationis non esse formam, seu partem intrinsecam huius sacramenti, sed formam extrinsecam, & causam illius efficientem, ipsamque consecrationem actionem esse, quia ipsum sacramentum conficitur, quia verba, & consecratio transeunt, Sacramentum vero perseverat. Sic tradunt relati Doctores. Neque obest Florentinum dicens omnia sacramenta tribus perfici, rebus, ut materia, verbis ut forma, & ministro. Perficitur namque hoc sacramentum ex substantia panis, & vini in corpus, & sanguinem Christi conuersis, & ex forma consecrationis, & ex ministro. At ex his intrinsecis non componitur, siquidem deficiente pane, & vino, & transactis verbis consecrationis integrum, & perfectum sacramentum perseverat. Secundo fit sumptionem specierum sacramentum non esse, sed sacramenti applicationem. Non enim sumptio sanctificat, sed applicat cibum sanctificantem. Aegid. de Coninch. dicto dub. unico concl. 7. Bonac. disp. 4. qu. 1. p. 1. n. 6. Valquez disp. 167. cap. 3. n. 26. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 1. assert. 3.

6. Tertiò ex prædicta definitione constat Eucharistiam esse sacramentum omnium sanctissimum, & perfectissimum. Tum quia continet realiter Christum Dominum, qui in aliis sacramentis non continetur. Tum quia abundantiori gratia suscipientem reficit, ob idque Trid. sess. 7. can. 3. anathemate damnat eos, qui dixerint sacramenta inter se paria esse, ut nulla ratione aliud sit alio dignius. Et sess. 13. cap. 3. eam excellentiam in hoc Sacramento præ cæteris agnoscit, quod alia sacramenta solum vim habent sanctificandi fideles, cum actu sumuntur. At in Eucharistia ipse sanctitatis author ante vsum est, ideoque in cap. 5. probat huic Sacramento tantum adorationem latræ deberi.

7. Quartò constat corpus & sanguinem Christi sub speciebus panis, & vini vnum, integrum & perfectum sacramentum, & non plura constituere. Sic D. Thom. quem cæteri scholastici sequuntur, 3. part. q. 73. art. 2. ibi. Aegid. Suar. disp. 39. sect. 3. Vasq. disp. 168. cap. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 1. assert. 4. Bonac. disp. 4. de Sacram. quest. 1. punct. 4. Ob idque Pius V. in carechismo dixit Eucharistiam non plura, sed vnum tantum sacramentum Ecclesiæ autoritate docti confitemur colligiturque ex Trident. sess. 7. can. 1. definiente esse tantum septem sacramenta, nec plura, nec pauciora. At si Corpus Christi contentum sub speciebus panis perfectè, & adæquatè esset distinctum sacramentum à Sacramento sanguinis sub speciebus vini contenti, non septem, sed octo sacramenta essent. Vnde autem hæc vnitas sumatur, cum signa sint physice omnino distincta? Alij affirmant desumendam esse ex re contenta, ex eo inquam quod in vtraque specie idem Christus continetur, Alij ex effectu gratiæ, quem vtraque species causat, qui vnus, & idem est. Alij ex vnitate Ecclesiæ hoc Sacramento significata. Etenim per ipsum, ut notat August. tract. 26. in Ioann. & explicuit Trident. sess. 13. cap. 1. fideles inter se, & cum Christo capite arctissimo fidei, spei, & charitatis vinculo vniuntur. Alij quia vtraque specie idem pignus gloriæ cælestis conceditur. Sed præ omnibus apertius hanc vnitatem explicuit D. Thom. q. 73. art. 2. illam desumens non tam ex re significata, quam ex significatione. Etenim cum sacramentum in genere signi formaliter constituatur, necessario Eucharistia ut vnum sacramentum sit, & non plura, vnicum signum completum, & perfectum esse debet, & non plura. Quod autem sic se habeat, probari potest ex eo quod Christus Dominus necessario sub specie panis, & vini consecrandus videtur, ut perfectè, & expressè suum sacrificium crucientem significaret. Ergo ad hanc significationem quælibet ex his speciebus ut pars concurrat. Deinde, & præcipue, quia hoc sacramentum institutum est ad significandam gratiam sanctificantem animam non, utcumque, sed per modum conuiuij, & cuiusdam spiritualis refectionis. At ad conuiuium, refectionemque perfectam non tantum cibis, sed potus adesse debet. Ergo ad hanc significationem completam non tantum Christus sub speciebus panis, sed etiam sub speciebus vini adesse debet. Est igitur vnum sacramentum.

8. Neque obstat vocari Eucharistiam ab Ecclesia sacramenta, cum dicit. Purificent nos quæsumus domine sacramenta, quæ sumpsimus. Quo modo loquendi videtur textus, in cap. Sacramenta altaris de consecrat. dist. 1. & c. in Sacramentis cap. comperimus, & alijs dist. 2. At si Christus sub speciebus panis, & vini vnum tantum Sacramentum constitueret, suscipiens vtramque speciem, non plura sacramenta, sed vnum tantum suscepisset, sicuti suscipiens baptismum, ordinem, Confirmationem, non plura sacramenta baptismi, ordinis, & Confirmationis suscipere dicitur. Itemque suscipiens vniam tantum speciem non sacramentum, sed partem sacramenti suscipiet. Non inquam obstat, quia sæpe parti conceditur denominatio totius, quando per se, & separatim consideratur, ut bene explicat Suar. disp. 1. de Eucharist. sect. 2. in partibus homogeneis, & in quantitatibus discretis. Vna enim propositio oratio est, licet possit esse pars alterius longioris, & perfectioris orationis, & vna pars domus, si sufficiens sit ad vsum, & finem domus seiuncta ab alijs domus dici potest, licet cum alijs coniuncta domum perfectiorem componere possit. Ita Sacramentum Eucharistiæ in vna specie, v.g. panis confectum, si per se consideretur, sacramentum verè, & propriè dici potest, quia est signum sensibile gratiæ sanctificantis, sed quia non est completum signum, sed partiale, eo quod gratiam sanctificantem completè per modum conuiuij non significat, quam significationem ex institutione habet, defectu significationis non est completum sacramentum, tamen completum sit quoad rem contentam, scilicet Christum, & quoad rem significatam, scilicet gratiam. Vnde cum Ecclesia appellat vtramque speciem sacramenta, de sacramentis partialibus intelligi debet, non de sacramentis totalibus, qua ratione qui plures ordines susceperet, plura sacramenta dici posset suscepisse. Quod vero in alijs sacramentis non dicantur illorum partes Sacramenta partialia, ideo est, quia per se sumptæ non sint signum practicum gratiæ, sicuti in qualibet specie Eucharistiæ reperitur.

9. An autem vnum numero sit Sacramentum, quod in plu-

ribus speciebus panis, & vini consecratis existit, an plura, non est constans sententia. Plures affirmant esse vnum numero Sacramentum, si plures species panis, & vini simul ab eodem Sacerdote consecrentur. Secus si diuerso tempore, vel à diuersis. Sic indicat Sotus in 4. dist. 8. quest. unica, art. 2. in tertia ratione. Moueri possunt, quia eo casu est vnicum sacrificium, ergo & vnicum Sacramentum. Ratio enim sacrificij à sacramenti constitutione non separatur. Alij censent plures species panis, & vini vnum sacramentum esse, si vnica sumptione sumantur. Sic tradit Bonac. disp. 4. de Sacram. quest. 1. punct. 4. num. 5. Aegid. de Coninch. quest. 73. art. 4. fauet Suar. disp. 39. de Eucharistia sect. 4. circa finem Dicuntur primò, quia stante vna sumptione vnicum est conuiuium, ergo vnicum est Sacramentum, quod per modum conuiuij animam reficientis institutum est. Secundo si ibi adessent plura sacramenta numero distincta, sumens plures species panis, & vini, plura sacramenta reciperet, & consequenter reciperet gratiam cuiuslibet Sacramento correspondentem, ac proinde abundantior, quam si vnica tantum specie panis, & vini reficeretur. Hoc autem est absurdum, ergo dicendum est vnicum esse sacramentum, si plures species panis, & vini vnica sumptione sumantur. Tertiò vnitas huius sacramenti (inquit Aegid.) non tam ex significatione, quam ex virtute causandi spiritualem animæ refectionem desumenda est. At hæc virtus vnica est, quantumvis species multiplicentur, siquidem Christus, à quo hæc vnitas provenit vnus est in omnibus speciebus, & fortè ob hanc causam Paul. 1. Corinth. 10. dixit omnes nos vnum corpus esse, qui de eodem pane participamus. Quartò si verbum diuinum pluribus humanitatibus vniretur, non plures homines, sed vnus tantum resularet, quia ratio suppositi, quæ hominem præcipue constituit, vnica est. At Christus Dominus est, qui præcipue constituit Eucharistiæ sacramentum, species vero minus principaliter. Ergo quamvis species multiplicentur, non obinde sacramentum multiplicandum est, cum Christus Dominus, qui sub ipsis continetur, multiplicationem non recipiat, sed vnitatem seruet.

10. Nihilominus verissimum cenfeo plures species panis & vini consecratas plura sacramenta numero distincta esse, tametsi vnica actione consecratae fuerint, & vnica sumptione consumptæ. Sic Vasq. latè probans quest. 73. art. 2. disp. 168. c. 2. num. 13. Ratio est, quia quælibet species panis, & vini consecrata ut seiuncta ab alia specie panis, & vini est sacramentum Eucharistiæ adoratione latræ adorandum, & refectionis spiritualis significatiuum, & causatiuum. Ergo est distinctum sacramentum, siquidem in hac significatione, & causatione adorationeque passiva à nulla alia specie panis, & vini consecrata dependet. Neque his obest, quod plures illæ species panis, & vini vnica actione fuerint consecratae, & vnica sumptione consumptæ, quia consecratio, & consumptio extrinseca sunt huic Sacramento, neque illud componunt. Etenim consecratio sacramentum conficit, consumptio consumit. Ergo ex vnitate consecrationis, vel consumptionis vnitas sacramenti intrinseca desumi non potest.

11. Hinc facile est fundamentis aliarum opinionum satisfacere. Ad primæ opinionis fundamentum concedo vnica consecratione vnicum sacrificium confici, at non vnicum sacramentum numero, sed plura si plures sint species consecratae, quia ex diuerso capite vnitas sacrificij, & sacramenti desumitur. Vnitas sacrificij desumitur vel ex re oblata, vel ex oblatione, seu consecratione utpote ratione formalis. Si ergo ex re oblata desumatur, vnica numero est, tametsi à pluribus Sacerdotibus, vel ab eodem pluries offeratur, quia est idem Christus. Quo sensu dixit Ambros. relatus in cap. in Christo de consecrat. dist. 2. eandem esse hostiam, quam Christus Dominus obtulit Patri, & quam omnes Sacerdotes offerunt. Si vero ex oblatione vnitas numerica sacrificij colligenda sit, constat toties sacrificia multiplicari, quoties oblationes, seu consecrationes multiplicatae fuerint. At vnitas sacramenti ex significatione practica gratiæ sanctificantis desumi debet, siquidem sacramentum in ratione signi practici formaliter constituitur. Cum ergo plures species numero distinctæ Christum continentes sint plura signa practica gratiæ sanctificantis, efficitur sanè plena sacramenta numero distincta esse. Ad secundæ opinionis fundamentum primum admitto esse vnicum numero conuiuium, si plures species consecratae vnica sumptione sumantur, nego tamen non sumi plura numero sacramenta distincta, quia ratio sacramenti conuiuium actuale præcedit, & consequenter ex conuiuijo, seu sumptione neque vnitas, neque multiplicitas desumi potest. Neque inde fit sumentè plura illa Sacramenta abundantior gratiam recepturū, quā si vnicū numero Sacramentum reciperet, quia in cōmunicatione gratiæ pendet Sacramentum Eucharistiæ à sumptione. Cum ergo vnica numero sumptio est vnica gratia, omnibus illis sacramentis communicatur, & per hæc patet ad secundum. Ad tertium dico vnitatem Eucharistiæ ex significatione practica causandi gratiam desumi debere. Hæc autem significatio multiplex est pro multiplici-

tate specierum consecratarum, tamen Christi virtus vnica numero in se sit. Est enim in se vnica, sed in ratione signi practici multiplex, quia multiplici signo applicata est. Neque huic doctrinae aduersatur Paulus affirmans omnes nos de eodem pane manducare, quia non loquitur de vnitate numerica sacramenti, sed specifica, vel intelligendus est de Christo sub speciebus panis contento. Ad quartum admissio gratis verbum diuinum pluribus humanitatibus vnium vnicum numero hominem constituere, nego Christum Dominum pluribus speciebus contentum vnicum numero constituere Sacramentum: quia Christus Dominus non ratione sui praecise Sacramentum constituit, sed quatenus mediis speciebus est signum sensibile operatiuum gratiae sanctificantis. At multiplicatis speciebus necessario Christus quatenus est signum sensibile gratiae sanctificantis operatiuum multiplicatur. Ergo multiplicatur sacramentum.

PUNCTUM III.

De necessitate Eucharistiae ad salutem.

1. Est necessaria necessitate praecipi.
2. Plures censent tam adultis, quam paruulis necessariam esse Eucharistiam necessitate medij.
3. Contrarium verius est.
4. Proponitur obiectio ex Trident. Et fit illis satis.
5. Satisfit fundam. n. 2. adductis.

1. **C**ertum est Eucharistiam necessariam esse necessitate praecipi non solum Ecclesiastici, sed diuini, de quo postea. Controuersia praesens est, an sit necessaria necessitate medij, seu finis. Illud namque necessarium est necessitate medij, quod per se, & positum medium est ad salutem animae comparandum, quodque dicitur necessarium necessitate finis, quia sine eo finis vitae aeternae obtineri non potest. At necessarium necessitate praecipi praecise non est medium positum ad salutem obtinendam, sed est medium negatiuum, quia negat, & impedit, ne salus obiecta violatione praecipi amittatur.

2. Non desunt Doctores qui sentiant Eucharistiam, vel votum illius necessarium esse tum adultis, tum paruulis necessitate medij. Sic docent Henric. lib. 8. de Sacram. cap. 3. num. 2. & 3. Didac. Nunez quast. 73. art. 4. difficult. 2. concl. 2. & quast. 79. art. 3. ad 2. Pitigian. dist. 9. quast. 3. art. 2. consentit Caiet. dist. 8. quast. 73. art. 4. §. aduerte hic, Dominic. Sotus in 4. dist. 8. quast. vnica art. 3. quatenus affirmant votum Eucharistiae sufficere ad salutem, ipsum tamen necessarium esse indicat D. Thom. dist. 8. quast. 73. art. 4. inquit enim: Perceptio baptismi est necessaria ad inchoandam spiritualem vitam; perceptio autem Eucharistiae est necessaria ad consummandam ipsam non ad hoc quod simpliciter habeatur, sed sufficit eam habere in voto, sicut & finis habetur in desiderio, & intentione. Mouentur primo, quia proprius effectus Eucharistiae est vitam spiritualem fumentibus concedere, iuxta illud Ioann. 6. Ego sum panis vitae, qui manducat hunc panem viuet in aeternum, imo concedere vitam, sicut Pater Christo concessit. Inquit enim Christus; Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter Patrem, & qui manducat me viuet propter me. At Pater necessariò Filio vitam concessit, ita vt alia via vitam obtinere non poterit. Ergo vt nos viuamus propter Christum necessarium est, vt manducemus, neque alia via poterimus vitam obtinere. Et fortè, ob hanc causam dixit, Nisi manducaueritis carnem Filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, quo loquendi modo vsus est Christus ad significandam baptismi necessitatem. Ioann. 3. cum dixit: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei. Ergo Eucharistia aequè est ad vitam necessaria, sicut baptismus. Secundò plures Patres negant aliquem saluari posse, & immortalitatem consequi, qui particeps non fuerit Corporis, & Sanguinis Christi. Sic August. lib. 1. contra duas Epistolas Pelagiani. cap. 22. & alibi. Cyrill. Alexand. lib. 10. in Ioann. cap. 13. Greg. Nyssen. in orat. de Eucharist. At plures tum paruuli, tum adulti saluantur, & immortalitatem obtinent, quin re ipsa particeps fuerint Sacramenti corporis, & sanguinis Christi. Ergo saltem per votum illius particeps esse debent. Quod si inquiras qualiter paruuli votum Eucharistiae habere possint, cum propria voluntate careant; Respondent praedicti doctores non habere votum formale, & explicitum, sed implicitum, & virtuale in baptismo susceptum. Ob cuius causam concedit Deus infanti perseverantiam in gratia morte praematura antequam malitia mutet intellectum eius.

3. Cæterum omnino tenendum est neque paruulis, neque adultis Eucharistiam, aut illius votum (si propriè sumatur) esse necessarium necessitate medij ad vitam aeternam consequendam. Sic Valen. tom. 4. disp. 6. quast. 1. pun. 5. Aegid. de Coninch. quast. 73. art. 3. dub. vnica conclus. 1. & seqq. Valq. disput.

169. cap. 3. Bonac. disp. 4. de Sacram. quast. 1. pun. 3. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 5. quast. 1. Et quidem paruulis non esse Eucharistiam in re susceptam necessariam docuit Trident. sess. 21. can. 1. iis verbis: Si quis dixerit paruulis antequam ad annos, discretionis peruenerint necessariam esse Eucharistiae communionem, anathema sit. Quod verò illius votum non fuerit illis necessarium, imo nec possibile inde probatur, quia ipsi carent rationis vsu, qui ad votum, seu voluntatem propriam necessarius est. Quod si dicas inde solum probari votum explicitum Eucharistiae non esse illis necessarium, non tamen probari votum implicitum contentum in baptismo illis necessarium non esse? Obstat quia baptismus non est votum Eucharistiae, potius quam cuiuslibet praecipi diuini, & Ecclesiastici. Vnde enim constat in baptismo specialiter votum Eucharistiae contineri, aut aliud propositum praeter obligationem seruandi diuinam, & Ecclesiasticam legem. Adde baptismum ex se sufficientem esse ad remittendum paruulis originale peccatum, & consequenter ad gratiam conferendam. Quod verò in ea gratia suscepta paruulus moriatur, neque baptismo, neque voto Eucharistiae, quod fictitium est, tribui debet, sed speciali Dei prouidentiae, ob quam praematura mors paruulis antequam peccatis conquirentur succedit.

Quod verò adultis neque Eucharistia, neque votum illius necessarium sit necessitate medij inde probo, quia neque est necessarium medium ad gratiam obtinendam, neque ad perseverandum in illa. Ergo nullatenus est medium necessarium. Et in primis ad gratiam obtinendam non esse necessariam Eucharistiam, vel votum illius colligitur manifeste ex eo quod, pro peccatis ante baptismum solus baptismus sufficiat ad illorum remissionem, & gratiae consecutionem, pro peccatis vero post baptismum sola poenitentia. Nequit ergo Eucharistia, vel votum illius esse necessarium ad gratiam. Et confirmo, adultus media attritione Sacramentum poenitentiae suscipiens gratiam consequitur nullo voto elicto Eucharistiae distincto ab eo proposito, quod in attritione vel contritione imbibitur seruandi omnia mandata. Qualiter ergo Eucharistia, aut votum illius esse potest necessarium? Item Eucharistia instituta est ad augendam gratiam, perficiendamque vnitatem, quam medio baptismo, seu poenitentia cum Christo consequimur. Cap. firmiter de summa Trinit. cap. cum Martha de celebrat. missarum. supponit ergo nos esse gratos, & Christo per charitatem vnitos. Item est instituta in spiritualem cibum, quo alantur, & confortentur viuentes vita illius qui dixit. Qui manducat me, ipse viuet propter me. Sicuti docuit Trident. sess. 13. c. 2. Non ergo tribuit vitam, sed illam supponit. Ergo Eucharistia, aut votum illius non est medium ad salutem animae necessarium; si enim votum Eucharistiae ad salutem esset medium necessarium, ipsa Eucharistia instituta esset non ad perficiendam vitam, sed ad illam primo concedendam. Sicuti cernitur in voto baptismi, & poenitentiae, quorum votum saltem necessarium est quia ad vitam concedendam sunt illa sacramenta per se instituta. At Eucharistia per se non est instituta ad gratiam, & vitam spiritualem communicandam, sed ad illam perficiendam. Ergo votum Eucharistiae esse non potest medium necessarium ad gratiam. Item votum Eucharistiae loco Eucharistiae susceptae subrogatur, sed Eucharistia suscepta non est medium vitae concedendae, sed perficiendae, quia ex se ad remittenda peccata instituta non fuit, ergo à fortiori nec votum Eucharistiae erit medium necessarium ad dictam vitam. Quod autem Eucharistia, vel votum illius non sit necessarium medium ad perseverandū in gratia probatur manifeste, quia recepto cum debita dispositione baptismo, vel poenitentia, potes in amentiam perpetuam incidere, vel statim decedere. Ergo illa successio in gratia finali non Eucharistiae, quae recepta non fuit, neque voto illius quod factum non est, tribui debet, sed diuinæ prouidentiae sic res disponenti. Quo enim fundamento quis dicere poterit illam perseverantiam finalem ex contritione quatenus est votum Eucharistiae suscipiendae, si viueres, prouenire? Eadem enim ratione dicere posset prouenire illam perseverantiam ex contritione, quatenus est votum exequendi quodlibet praecceptum diuinū, & Ecclesiasticum. Et vigeret amplius casu quo moriturus suscepisset Eucharistiam, & illa suscepta peccares, mortaliter, obligatus quidem esses confiteri, non tamen iterum Eucharistiam suscipere, quinimo posses nolle suscipere, quod stare non posset, si Eucharistia, vel votum illius esset necessarium ad finalem perseverantiam, siquidem eo casu neque Eucharistia suscipitur, cum possit, nec votum illius habetur.

4. Sed obieci ex Trident. sess. 13. cap. 2. Eucharistia est cibus, quo alimur, & confortamur, at cibus corporalis ad conseruandam vitam corporalem necessarius est, ergo Eucharistia necessaria erit ad vitam corporalem conseruandam. Item est antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à mortalibus praeseruantur. At perseverantia consistit in praeseruatione à mortali peccato, ergo Eucharistiae tribuenda est

hæc perseverantia. Neque inde fit quemlibet recipientem ritè Eucharistiam perseveraturum in gratia, sed neminem in gratia perseveraturum, cui propter Eucharistiam, vel votum illius perseverantia non concedatur.

Respondeo concedendo Eucharistiam esse cibum, quo alimur, & confortamur in vita spiritali, nego tamen ad conservationem vitæ spiritalis esse æquè necessarium, ac est cibus materialis corporali vitæ. Tum quia corporalis vita paulatim diminuitur, quæ si cibo non reficeretur, omnino periret. Secus vero spiritalis vita, quæ integra perseverat, donec omnino per peccatum mortale deperdatur. Tum quia Eucharistia non est vnicus cibus, quo vita spiritalis conservetur, cum plures alij adint, nempe oratio, ieiunium, eleemosyna, & cuiusvis alterius virtutis exercitium. Quapropter esto cibus spiritalis ad conservationem vitæ spiritalis necessarius esset, sicut materis ad conservandam corporalem vitam, nullatenus infertur Eucharistiam necessariam fore. Eodem modo intelligi debet esse antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis, & à mortalibus præservamur: est enim medium convenientissimum ad hunc effectum, sed non simpliciter necessarium, cum alia via obtineri possit. Adde non obtineri infallibiliter, & efficaciter hanc à mortalibus præservationem per Eucharistiam, aliàs Eucharistia semel ritè suscepta confirmaret suscipientem in gratia. Sed obtinetur hæc præservatio efficacius quam oratione, eleemosyna, alteriusve virtutis exercitio. Affirmare autem nemini perseverantiam concedi nisi ob Eucharistiam susceptam, vel illius suscipiendæ votum, nullo nititur fundamento, quod amplius constabit ex solutione rationum, quibus Doctores num. 2. adducti movebantur.

5. Ad primum admitto Eucharistiam esse panem vitæ. Tum quia vitam supponit. Tum quia vitam spiritualem perficit. Item admitto ritè suscipientem vivere in æternum propter ipsum quatenus est ex parte sacramenti. Vita enim spiritalis ex se æterna est. Cum vero vrgetur manducantem Eucharistiam vivere propter Christum, sicut Christus vivit propter patrem, intelligi non debet comparatio quoad necessitatem, sed quoad dependentiam, seu participationem. Ita vt sit sensus. Sicut Christus vitam quam habet à patre accipit, & propter ipsum vivit, sic manducans ritè Eucharistiam, à Christo vitam accipit, & propter ipsum vivit. Sed non inferendum alia via, quam Eucharistiæ susceptione vitam haberi non posse. Sunt enim plura alia media, quibus Deus vitam, illiusque augmentum hominibus communicat. At Christus à nullo alio nisi à Patre vitam accipere potest. Neque his obstat locus Ioannis. 3. Nisi manducaveritis carnem Filij hominis, &c. hæc enim verba non necessitatem medij determinare, sed necessitatem medij, vel præcepti inferunt. Si enim applicentur materiæ ad remissionem peccati per se institutæ, inferunt necessitatem medij, vt in baptismo contingit: at si applicentur materiæ, quæ per se instituta non est ad remissionem peccati, sed ad gratiæ augmentum, necessitatem solius præcepti inducere possunt. Sicut constat ex illis Christi verbis Matth. 18. Nisi efficiamini sicut parvuli non intrabitis in regnum cælorum, quo loco humilitas commendatur.

Ad secundum respondeo, cum sancti Patres asserunt neminem saluari, neque immortalitatem consequi, nisi fuerit particeps corporis, & sanguinis Christi, intelligendi sunt non de participatione reali per sacramentum, aut votum illius, sed de participatione mystica, quæ est per charitatem, & explicuit August. tract. 26. in Ioann. Hunc (inquit) cibum, & potum, societatem vult intelligi corporis, & membrorum, quod est Ecclesia. Et paulò inferius. Hoc est ergo manducare illam escam, & illum bibere potum, in Christo manere, & illum manentem in se habere, vel intelligendi sunt de convenientia, non de necessitate, sicuti explicuit Vasq. disp. 169. cap. 4. quasi diceret neminem alia via convenientiori, & aptiori suscepto baptismo, vel poenitentia vitam æternam, & immortalitatem corporis consequi posse, quam Eucharistiæ susceptione.

PUNCTUM IV.

Quæ sit materia remota consecrationis.

1. Panis, & vinum est materia remota Eucharistiæ.
2. Panis debet esse triticeus.
3. Consecrari debet aqua naturali.
4. Esse azimium, vel fermentatum non est de necessitate Sacramenti, bene tamen de necessitate præcepti.
5. Ob nullam gravem proximi necessitatem omitti potest hæc obligatio.
6. Materia Sacramenti sanguinis est vinum de vite.
7. Debet esse ex vuis expressum.
8. Vinum congelatum materia est consecrationis, tametsi alij contrarium sentiant.
9. Acetum non est materia.
10. Neque supa, nec lora, &c. 10.

1. Panem, & vinum materiam esse venerabilis huius sacramenti definit Concil. Lateranen. in cap. firmiter de summa Trinit. & fide Cathol. & Florentin. in decreto fidei post ult. sessionem, §. tertium est sacram. & Trident. sess. 13. cap. 1. & aliis, & colligitur ex Math. 26. Marc. 14. Luca. 22. Pauli 2. ad Corinth. 11. iuncta Ecclesiæ praxi, & perpetua traditione. Congruentiæ huius institutionis desumi debent ex dignitate tanti sacramenti, & ex eius effectibus: dignitati namque sacramenti maxime decet ex pane, & vino confici, vt sic omni munditie, & puritate qua fieri potest sacrificium incruentum constituatur, aptissimèque sacrificium cruentum in ara crucis oblatum repræsentetur, aptissimèque denotetur convivium, quod nobis Christus Dominus in hoc venerabili sacramento parat. Deinde congruit effectibus huius sacramenti significandis, denotat enim expressè vnionem, quam fideles medio hoc Sacramento inter se habent, & cum suo capite Christo. Non secus ac ex pluribus granis vnus panis, & ex puribus vuis vnicum vinum conficitur. Et sicut panis nuerit, & vinum lactificat, & vtrumque vires reficit, & sumentem confortat, sic hoc diuinissimo Sacramento suscipientes aluntur, confortantur, & læticiam spiritualem accipiunt, & in spiritu recreantur.

2. Panis materia huius sacramenti necessaria debet esse triticeus, quia hic solus est, qui absolute, & simpliciter panis nuncupatur, alij cum addito. Colligitur manifestè ex Florent. concil. loco allegato, & ex praxi, & traditione Ecclesiæ. Quocirca panis ex mylo, maya, castaneis, leguminibusve confectus nullatenus est materia, quia non est panis vsualis, & tradunt omnes. Ex hordeo, oriza, & farre Gabr. loc. 35. in canon. missæ affirmat tanquam probabile esse materiam consecrationis, eo quod concilia non definierint solum panem ex tritico confectum esse materiam, vt videre est in his, quæ refert Gratian. de consecrat. dist. 2. cap. cum omni crimini & aliis. At frumentum comprehendit quamlibet speciem grani habentem aristas, teste Plinio, lib. 18. histor. cap. 7. Varro. de re rustica. cap. 48. Isidoro lib. 17. etymol. cap. 3. Ergo panis ex omnibus illis confectus est materia. Sed contrarium omnino dicendum est, quia esto ante Eugen. IV. concilia non satis expresserint qui panis consecrationi necessarius fuerit, at Eugen. IV. in decreto illo fidei §. tertio apertissimè definiuit solum panem triticeum consecrationi deferuiere posse. Cum autem hordeum, auena, oriza, & far non censeantur communi hominum æstimatione triticum, sed aliæ species frumenti longè inferiores, efficitur omnia illa materiam non esse consecrationis. Typha Græcè, Latine Blatha, Hispanè Zenteno. S. Thom. quest. 73. art. 3. ad 2. affirmat materiam esse, quia existimat esse triticum aliquantulum degeneratum. Contrarium verius reputo, quia esto aliquando ex tritico natum fuerit. At ob debilitatem terræ in alteram speciem mutari potuit, & sic est censendum. Vasq. disput. 170. cap. 3. num. 21. Idem est dicendum de auena, seu spelta, quamvis aliquibus placeat triticum esse, vt videre est apud Solum in 4. dist. 9. art. 3. Ægid. de Coninch. quest. 73. art. 3. num. 52. Amylon, quod ex tritico madesfacto, & expresso conficitur, tametsi versum sit in farinam aptum non est, vt consecrationi deferuiat, sicuti probabilior sententia tenet apud Vasq. disp. 170. cap. 4. num. 23. Ægid. cum D. Thom. quest. 73. art. 3. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. num. 8. contra Bonac. & alios ab eo relatos. disput. 4. quest. 2. part. 1. num. 7. Quia per illam tritici madesfactionem non leuiter triticum corrumpitur, & quasi in alteram substantiam mutatur, ideoque panis inde confectus vsualis non est. Illud vero est certum ex omnium sententia esse grauissimum peccatum in pane ex his seminibus confecto consecrare, quia saltem est dubia materia.

3. Præterea panis triticeus consecrationi deferuiens debet ex aqua naturali confectus esse, & igne tostus, quia hic est panis vsualis. Vnde confectus ex melle, lacte, oleo, aqua rosacea, vel simili consecrationi ineptus est, quia non est panis vsualis, sed placenta, vt bene D. Thom. quest. 74. art. 7. ad 3. Ægid. de Coninch. art. 3. n. 48. Vasq. disp. 170. cap. 4. num. 25. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. assert. 3. Bonac. disput. 4. quest. 2. part. 1. num. 3. Similiter massa atequam igne torreatur, à sacramenti materia deficit, quia esto non differat specie à pane cocto, differt tamen à ratione panis vsualis, qui fuit à Christo pro materia huius sacramenti institutus. Sic D. Thom. Bonac. Laymann. Vasq. Ægid. & alij locis citatis. Quod si triticeis granis alia diuersa misceantur, vel aqua naturalis, mel, lac, & ex ea mixtione panis conficiatur, considerandum est, an extranea materia natuiam superet, nam eo casu mixtum consecrationi ineptum est, at si propria materia extraneam vincat, aptum erit mixtum consecrationi valide, quia absolute panis est vsualis: graue tamen peccatum consecrans committet aduersus puritatem debitam huic Sacramento, & illius institutionem 3. Sic tradunt D. Thom. quest. 74. art. 3. ad 3. & ibi. Ægid. de Coninch. num. 55. Vasq. disp. 170. cap. 4. num. 26. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. vers. denique. Bonac. disput. 4. de Sacram. Eucharist. quest. 2.

part. 1. num. 4. Ob eandem causam peccatum graue erit consecrare in pane, qui iam incepit transmutari, & corrumpi, sicut in vino, quando incepit aclescere: docuit D. Thom. qua. 74. art. 7. ad 3. Henric. lib. 8. de Eucharist. cap. 9. Bonac. disp. 4. quaest. 2. pun. 1. num. 5.

4. Verum quod panis triticeus debeat esse azimus, aut fermentatus non est de necessitate sacramenti, ut definiuit expressè Concil. Florent. in decreto de Armenis, §. tertio in Eucharistia. Vterque enim panis est vsualis, conuenientior tamen est azimus, quam fermentatus, ut docuit D. Thom. quaest. 74. art. 4. tum ob significandam puritatem Corporis Christi, quod sine opera viri conceptum est, tum ob denotandam puritatem, qua hoc Sacramentum recipi debet. Tum præcipue, quia probabilior, & ferè certa sententia fert Christum Dominum in azimo consecrasse, siquidem post vsum agni paschalis, in quo non licebat pane uti fermentato, hoc Sacramentum instituit. At de necessitate præcepti Sacerdos Ecclesiæ Latinæ in Ecclesia Latina teneretur in azimo consecrare, Græcus vero in Ecclesia Græca in fermentato, ut expressè tradidit Concilium Florentin. dicto decreto. §. 2. Definimus (inquit) in azimo, siue fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini corpus conficere debere vnumquemque iuxta Ecclesiæ suæ siue Occidentalis, siue Orientalis consuetudinem, & notauit D. Thom. quaest. 74. art. 4. Quod adeo verum est, ut Sacerdos Latinus transiens per Ecclesiam Græcam, & Græcus per Ecclesiam Latinam retinere suæ Ecclesiæ consuetudinem possit, consultius tamen faceret, si illius Ecclesiæ, qua transit, ritus obseruet, sicuti multis allegatis probat Bonac. dicta disp. 4. quaest. 2. pun. 1. num. 9. & latius Agid. de Coninch. q. 74. art. 4. dub. 2.

5. Adde Sacerdoti Latino in Ecclesia Latina licitum non esse uti fermentato, neque Sacerdoti Græco in Ecclesia Græca, etiamsi populus diu deberet sacrificio priuari, & proximus absque viatico decedere, quia vtilitas communis priuatæ commodis præferri debet. At ad vtilitatem communem Ecclesiæ pertinet ritus præscriptos in sacramentis consueuendis obseruare. Ergo hæc vtilitas cuiuslibet alteri vtilitati præferenda est. Adde præceptum communicandi in articulo mortis, & audiendi sacrum diebus festiuis neminem obligare, nisi quando sacrificium fieri potest seruatis legibus, & ritu ab Ecclesia præscripto. Sic Sotus in 4. dist. 9. art. 4. Suar. disp. 44. sect. 3. in fine & sect. 4. concl. 2. & disp. 76. sect. 5. dub. 2. Henric. lib. 8. cap. 11. n. 7. Bonac. disp. 4. q. 2. p. 1. num. 11. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. capit. 2. vers. altera pars.

6. Materia sacramenti sanguinis est vinum de vite, & nullum aliud, colligitur ex Mathæi 26. Lucæ 22. iuncta Ecclesiæ traditione, definitumque est in Concilio Florent. decreto fidei. §. tertio & supponitur in Trident. sess. 13. cap. 1. & 2. Vnde liquores expressi ex pomis, & malis granatis nullatenus consecrationi deferuire possunt, quia non sunt vinum absolutè, & tradunt omnes.

7. Hoc vinum debet necessario esse ex vuis expressum. Nam dum liquor intra vnam esse per se potari non potest, sed potius comedi, neque signo hic demonstrari potest, cum non sit sub vuis, ut totum quoddam, sed ut pars in toto, neque est aptus, cui aqua misceatur. Sic D. Thom. quaest. 74. art. 5. & ibi. Agid. numer. 123. Valq. disp. 175. num. 11. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. assert. 4. Suar. disp. 45. sect. 1. Bonac. disp. 4. de Sacram. quaest. 2. pun. 2. num. 9. & alij plures apud ipsos. Liquor vero expressus ex vuis maturis, sed non defæcatus, quique Mustum communiter appellatur, materia est consecrationis, quia absolutè est vinum, sed non est decens, ideoque absque vrgenti causa graue peccatum esset ea uti materia ad consecrationem. Colligitur cap. omne crimen de consecrat. dist. 2. & tradit Valq. dicta disp. 175. cap. 1. num. 7. Suar. disp. 45. sect. 1. vers. tertio. Agid. quaest. 74. art. 5. num. 124. Paul. Laym. lib. 5. sum. tractat. 4. cap. 2. assert. 5. Bonac. disp. 4. quaest. 2. part. 2. num. 3. Notanter dixi ex vuis maturis, nam liquor expressus ex immaturis, quique Agresta nuncupatur, cum naturam vini consecutus non fuerit, à materia consecrationis excluditur. Sic D. Thom. receptus ab omnibus. quaest. 74. art. 5. ad 3.

8. Vinum congelatum aliqui censent ineptam consecrationi esse materiam. Sic Ledes. 1. p. quart. q. 15. art. 5. dub. 1. Alanus lib. de Eucharist. cap. 11. Armilla verbo Eucharistia num. 19. Angles in 4. p. 1. de essential. Eucharist. art. 3. difficult. 3. Mouentur, quia vinum congelatum potabile non est, ergo esse non potest materia consecrationi. Hac enim ratione inclusum in vuis diximus ineptum consecrationi esse, & aquam congelatam ineptam materiam baptismi, quia inepta est ablutioni. Cum ergo vinum congelatum ineptum sit porationi, & consecrationi ineptum esse debet. Nihilominus probabilius est vinum congelatum materiam consecrationis esse (nisi aliquando ob congelationem substantia vini corrumpatur, quod in communi congelatione censendum non est.) Sic Syluest. verbo Eucharistia 2. quaest. 10. num. 15. Sotus in 4. dist. 9. art. 5. Suar. disp. 41. sect. 1. circa finem. Agid. de

Coninch. quaest. 74. art. 5. num. 126. Bonac. disp. 4. quaest. 2. part. 2. num. 10. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. assert. 5. in quarta aduertentia. Ratio est, quia vinum congelatum per se est potabile, esto per accidens potari non possit. Quod secus accidit in vino incluso in vuis, quod per se est comestibile, non potabile. Consecrationem autem non impedit quod vinum ex aliquo accidenti actu potari non possit, si per se potabile sit, quia Eucharistia non in poratione, sed in re, qua potanda est consistit. At quia congelatio impedit ablutionem, in qua essentia baptismi consistit, ea de causa aqua congelata baptismi inepta est, non autem vinum congelatum consecrationi. Et forte ob hanc causam Pius V. in Rubrica Missalis de defectibus Missæ §. in hyeme statuit, si post consecrationem vinum congelatum fuerit, igne liquefieri, & absumi, manifestè supponens ob congelationem species vini consecrationi aptas non corrumpi. Fatentur tamen ferè omnes doctores relati graue esse peccatum, si in vino congelato consecratio fiat, quia dubia est materia. At si prius fuerit congelatum, & postea liquefiat, non est improbabile licite consecrari, quamuis minus decenter, quia est verum vinum, & actuali porationi aptum, sed congelatione aliquantulum immutatum. Sic Suar. disp. 45. sect. 1. in fine. Agid. de Coninch. q. 74. art. 5. in fine.

9. Acetum esto ex vino fiat, nullatenus est materia consecrationis, quia in aliam naturam à vino est transmutatum, ideoque Pius V. Rubrica de defectibus in Missa occurrentibus, præcipit Sacerdoti reperiendi tempore consumptionis in aceto consecrasse, ut vinum apponatur, & denuò consecret. Et Gregor. XIII. imperauit deleri Glossam in cap. 2. de consecrat. dist. 2. affirmantem acetum esse consecrationis materiam. Quod si Isidor. lib. 8. etymolog. c. 3. & Innocent. III. lib. 4. de sacrific. Missæ c. 30. alijque Doctores dixerint acetum esse materiam consecrationis, intelligendi sunt non de aceto perfectò, sed de vino acido, qui ad acetum pergit, eo tamen uti ad consecrationem extra necessitatem peccatum est, & quidem graue, si ita aceti naturæ proximum sit, ut merito dubitetur, an vini qualitates amiserit. Vinald. de Eucharist. cap. 1. num. 4. Victoria eadem conclus. 59. Pitigian. distinct. 11. quaest. 7. conclus. 6. Valq. 3. part. disput. 175. cap. 2. in 1. difficult. Bonac. disp. 4. p. 2. num. 5. Agid. quaest. 74. art. 5. n. 122. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. assert. 5. vers. aduerte secundò. Suar. disp. 45. sect. 1. vers. quarto.

10. Sapa Hispanæ arrope à materia consecrationis excluditur, quia in aliam naturam à vino creditur esse conuersum. Et idem est censendum de vino cocto, Hispanæ Aqua ardiente. Sic pluribus firmat Bonac. disp. 4. de Sacram. quaest. 2. p. 2. n. 5.

Lora Hispanæ Aguapie, quod ex vuis iam expressis mixta aqua conficitur, nullatenus est materia consecrationis, ut communiter fit, quia non est vinum, sed aqua temperata, erit tamen materia, si in minima quantitate mixtio contingat. Illud certum est esse graue peccatum in ea consecrare. Sic sustinet Suar. 3. p. disp. 45. sect. 1. vers. Sic verò, Valq. disp. 175. cap. 1. num. 8. Bonac. disp. 4. q. 2. pun. 2. num. 7. & alij communiter.

P V N C T U M V.

De mixtione aquæ pro consecratione Calicis.

1. Obligatio est miscendi aquam vino ante consecrationem.
2. Non ex necessitate sacramenti, sed præcepti.
3. Ex præcepto diuino miscendam esse plures firmant.
4. Probabilius est ex solo Ecclesiæ præcepto.
5. Fit satis oppositis fundamentis.
6. In qua quantitate hac mixtio facienda sit.
7. Tempore sacrificij, & ante oblationem est facienda.
8. Proponitur quaestio, an aqua, qua tempore consecrationis in vinum conuersa non est, in sanguinem Christi immediate conuertatur, sicuti conuertitur vinum.
9. Affirmant plures, & quibus probent.
10. Contrarium ut probabilius defenditur.
11. Diluuntur opposita fundamenta.

1. **A**quam vino consecrando miscendam esse ex perpetua Ecclesiæ traditione docuit Florent. conc. in literis Vnionis, & Tridenti sess. 22. cap. 7. & pluribus exornat Valq. disp. 176. cap. 1. Bellarm. lib. 4. de Eucharist. cap. 10. & 11. Suar. disp. 45. sect. 2. Congruentia huius mixtionis triplex est, ut colligitur ex S. Thom. quaest. 74. a. 6. Et Innocent. in cap. Cum Martha de celebrat. missar. & Iulio Pontifice, cap. cum omne de consecrat. dist. 2. Sed præcipue ex Trident. sess. 22. cap. 7. Prima quod Christum Dominum ita fecisse credatur. Secunda quia è latere eius aqua simul cum sanguine exierit in testimonium plenæ ablutionis nostrorum peccatorum per merita Christi, quod Sacramentum hac mixtione recolitur. Tertia ad significandam vniionem populi fidelis cum suo capite Christo

Christo, Etenim per aquam populus significatur iuxta illud Apoc. 17. aqua multa populi multi.

2. Hanc aquam miscendam esse non ex necessitate Sacramenti, sed præcepti aperte denotat Florentin. Concilium affirmans materiam huius venerabilis sacramenti esse panem triticeum, & vinum de vite. Si autem vinum necessario esse deberet aqua mixtum, sicuti debet esse oleum mixtum balsamo pro materia confirmationis, concilium assignans huius sacramenti materiam exprimeret esse vinum aqua mixtum, sicuti expressit in oleo pro materia confirmationis. Neque huic veritati obstat, quod Christus Dominus in vino aqua mixto consecrauerit, inferamus necessariò aquam vino esse miscendam. Non enim omnia, quæ Christus Dominus in consecratione seruauit, sunt de sacramenti necessitate. Aliàs solus panis azimus, & non fermentatus esset materia consecrationis, & vinum album, vel nigrum, siquidem vnum è duobus necessariò electum fuit. Sed illud est Sacramento necessarium. Quod ad veritatem formæ necessarium fuerit, quodque Christus Dominus pro Sacramento conficiendo præscripserit. Vt latius probat D. Thom. *quæst. 74. art. 7.* Quod vero Cyprian. *epist. 63. ad Cæciliam, aliàs lib. 2. epist. 3. post. medium* dixerit: In sanctificando calice offerri aqua sola non potest, quomodo nec vinum solum potest, intelligi debet quod non possit licite, & conuenienter vnum sine alio offerri. Cum verò subdit: Calix Domini non est aqua sola, aut vinum solum, quomodo Corpus Christi non potest esse farina sola, aut aqua sola, nisi vtrumque adunatum fuerit, non ita est accipiendum, vt sicut sola farina, aut sola aqua consecrari validè non possit, ita nec solum vinum consecrari possit, quia id falsum est, & contrarium ipsimet Cypriano dicenti. Nam si vinum tantum quis offerat, sanguis Christi incipit esse sine nobis, id est sine eo quod significet vnionem nostram cum Christo, sed est ita accipiendum, vt sicut farina sola, aut aqua sola non potest licite consecrari, sic nec solum vinum. Non enim comparatio est de valore actus, sed de licito illius vsu.

3. Sed ex quo præcepto, an diuino, an Ecclesiastico tantum hæc mixtio faciendâ sit? Non est ita certum. Plures, grauesque doctores nec improbabiler affirmant ex præcepto Christi per Apostolos tradito hanc fieri mixtionem. Sic Alfons. de Castro *hæres. 7. verbo Eucharistia* Valent. *disp. 6. quæst. 2. p. 1.* Henriq. *lib. 8. cap. 12. num. 4.* & alij relati à Vasq. Azor. Suar. & alijs statim referendis. Fundamentum præcipuum sumitur ex aliquibus concilijs, & Patribus indicantibus hanc traditionem à Christo Domino emanasse. Nam Concilium Carthaginense *3. can. 24.* & Africanum, *can. 4.* dicunt, In sacramentis corporis, & sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipse Dominus tradidit, & hoc est panis, & vinum aqua mixtum. Sentiant ergo Christum Dominum tradidisse vinum esse aqua miscendum. Item concilium Aurelianense *4. cap. 4.* docens aquam esse vino miscendam subdit: Quia sacrilegium iudicamus aliud offerri, quam in mandatis sacratissimis Saluator instituit. Cyprian. *epist. 63. quæst. 3. lib. 2.* expressis verbis mixtionem aquæ appellat, tum Dominum præceptum, tum Dominicam traditionem. Neque his repugnat Trident. *sess. 22. c. 7.* & Florent. in decreto de Armenis *§. 3.* affirmans ex Ecclesiæ præcepto hanc mixtionem faciendam esse, quia id verum est, tametsi etiam ex Christi præcepto faciendâ sit. Concilia enim præceptum Ecclesiasticum, vt pote omnino certum declarant, à declaratione diuini vt pote incerti abstinerunt.

4. Nihilominus verius existimo solum ex Ecclesiæ præcepto hanc mixtionem esse faciendam. Sic pluribus firmant Vasq. *disp. 177. cap. 2.* Suar. *disp. 45. sect. 2.* Aegid. de Coninch. *quæst. 74. art. 7. n. 135.* Bonac. *disp. 4. quæst. 2. p. 4. n. 1. vers. dixi.* Moueor ex Trident. & Florent. dicentibus, ex Ecclesiæ præcepto hanc mixtionem haberi, in quo satis indicant non ex Christi institutione. Nam esto Ecclesia præcipere possit obseruandum id ipsum, quod Christus præcepit, incongruè tamen iudicaret ea obligationem oriri, cum præcipua obligatio ex Christi præcepto nascatur.

5. Dicta verò concilij Carthaginen. African. & Aureliani facilem habent explicationem. Fateor inquam verissimum esse in sacrificio nihil aliud esse offerendum præter id quod Christus Dominus, tradidit, scilicet panem, & vinum aqua mixtum. Sed inde non infertur tradidisse aquam esse vino miscendam, sed nullum alium liquorem præter vinum aqua mixtum esse offerendum. Cyprianus vero, & alij Patres ideo hanc mixtionem appellant Dominicum præceptum, seu Dominicam traditionem, quia est traditio, & præceptum ob factum Christi impositum, & ad illius imitationem.

6. In qua autem quantitate sit aqua vino miscenda, certum est in minori quantitate misceri debere: aliàs mixtum æquè aqua, ac vinum esset. Haberetur expressè. *cap. perniciosus de celebrat. missar.* & congruit ratio, quia vino virtus, & maiestas Christi significatur, quæ necessariò superare debet fragilitatem populi aqua significatam, & fortè ob hanc rationem, cum aqua miscetur, benedicitur, non item vinum, quia fragilis homo ex Christi virtute vt pote potentiori robur

accipit, & ex vnione cum Christo sacatur. Concilium Triburien. quod prouinciale fuit, neque approbatum, *can. 19.* permittit tertiam partem aquæ apponi: Fortè illo tempore, & in ea regione ob qualiteram vini potuit esse licitum. At Concilium Florent. in decreto illo *fidei. §. 3.* expressè dicit modicissimam aquam esse miscendam. Tertia autem pars modicissima non est, ideoque Romanæ Ecclesiæ consuetudo, & praxis seruanda est, quæ octies, vel decies plus vini apponit, tametsi vt aduertunt doctores communiter, non sit in hac parte scrupulosè agendum.

7. Hæc mixtio necessario faciendâ est tempore sacrificij ab ipso Sacerdote, vel de eius licentia, & facultate à Diacono, vel Subdiacono in missis solemnioribus. Quia sacrificanti præcipitur hæc mixtio, vt ceremoniam quædam sacra ad sacrificium pertinens, tum ob vnitatem Christi, tum ob significationes, quas habet. Cui præcepto nullatenus faceret satis, si vinum aliàs mixtum offerret & tradit D. Thom. *q. 74. art. 8. ad 3.* Aegid. de Coninch. *ibi num. 141.* Vasq. *disp. 177. c. 2. num. 18.* Bonac. *disp. 4. quæst. 2. punct. 4. num. 4.* & 5. Adde tene-ri Sacerdotem non solum tempore sacrificij hanc mixtionem facere, sed ante oblationem, aliàs grauiter peccabit contra Ecclesiæ consuetudinem. Suar. *disp. 45. sect. 3.* Bonac. *num. 5.* Aegid. *num. 142.* Quod si ex obliuione, aut negligentia mixtionem omiserit, & id aduertat Sacerdos ante factam consecrationem, debet necessariò eam facere, quia adhuc vrget præceptum miscendi aquam vino, & eandem significationem hæc mixtio habere poterit, sicuti si ante oblationem esset facta. At si facta consecratione Sacerdos aduertat aquam non esse vino mistam, nullatenus est miscenda, quia sanguini Christi nihil extraneum misceri debet, & præceptum solum erat de miscenda aqua vino, non item sanguini Christi. Suar. *dicta disp. 45. sect. 3.* Aegid. *q. 74. art. 8. n. 142.* Bonac. *disp. 4. q. 2. part. 4. n. 5.*

8. Superest grauissima quæstio, an aqua quæ vino miscetur in sanguinem Christi conuertatur? Et quidem si tempore consecrationis fuerit in substantiam vini transmutata, nemini potest esse dubium in sanguinem Christi conuerti. Quare controuersia solum est, an eo casu, quo in vinum transmutata non fuerit, permaneat in sua substantia, vel in sanguinem Christi conuertatur? Posse autem contingere tempore consecrationis aquam non esse in vinum conuersam constat, vel quia vinum ita debile est, vt eo breui tempore aquam transmutare non possit, vel quia Sacerdos immodicam quantitatem aquæ miscuit, esto vini quantitate minorem, vel quia ob defectus in missa occurrentes facta mixtione statim calicem consecrauit.

9. Plures graues doctores censent illam aquam, sicut & vinum immediate in sanguinem Christi conuerti. Sic Cardin. Alann. *lib. 1. de Sacram. cap. 13.* Baron. *10. 12. anno 1188. & an. 1192.* Tolet. *lib. 2. cap. 25. num. 4.* Scortia *de missæ sacrific. lib. 4. cap. 1. num. 13.* Iansenius in concord. *cap. 131.* Alexand. Pefant. *3. p. q. 74. art. 8. disput. 2.* Aegid. de Coninch. *dub. vn. num. 144.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. num. 9.* Mouentur primò grauissimorum Patrum auctoritate affirmantium aquam vino permixtam offerri, benedici, & consecrari, quod verum non esset, si necessario in vinum esset prius conuertenda, quia tunc non aqua, sed vinum offerretur, benediceretur, & consecratur. Quod autem æquè de aqua vino permixta, ac de vino Patres affirmant consecrari constat ex his, quæ referuntur, *cap. 1. & 4. de consecra. dist. 2.* sed præcipue id tradidit Alger. *lib. 1. de Sacrament. cap. 16.* cum enim (inquit) vinum pro Christo, aqua sacrificetur pro populo, & vtrumque vnus sanguis fiat. Et Paschal. *lib. 1. de Corpore Christi. cap. 11.* vbi ait: Propterea non inconuenienter etiam ob hoc bibidem aqua consecratur, non quod aqua permaneat, sed vt tatur in sanguinem, vt significet, quod fides percipiat. Idem docet Damascen. *lib. 4. orthodoxæ fidei. cap. 14.* Neque vllus ex antiquis patribus docuit aquam necessariò in vinum conuertendam esse priusquam in sanguinem Christi, imo potius plures censuerunt hanc conuersionem esse impossibilem, vt satis colligitur ex his quæ tradit Innocent. III. in *cap. cum Martha de celebrat. Missar. §. quæsiuit.* Et docuit Iustin. Martyr. *apolog. 2. pro Christianis sub finem,* & aliqui Philosophi relati à Conimbricens. *de generat. lib. 1. cap. 10. quæst. 1. art. 1.* sed absolute affirmarunt simul cum vino in sanguinem Christi conuerti, quod de conuersione propria, & immediata intelligendum est. Secundo quia Innocent. III. in *dicto cap. cum Martha de celebrat. Missar.* rogatus, an aqua, quæ vino miscetur in sanguinem Christi conuertatur. Huic opinioni fauere videtur quatenus ex triplici opinione, quam ibi recenset secundam vt probabiliorem eligit, quæ est aquam cum vino transubstantiari, reiecta prima opinione de conuersione in humorem stigmaticum, & tertia asserente in propria specie manere accidentibus vini circumstans, quod necessario asserendum est sæpè contingere, si aqua in sanguinem Christi immediate non conuertitur. Tercio ponamus, vt est satis, verisimile, aquam, quam Christus Dominus vino consecrando miscuit, non esse tempore consecrationis in vinum conuersam,

conuersam, cum illius mixtionem statim subsecuta fuerit consecratio. At si aqua in sanguinem Christi non conuertitur, sed in substantia aquæ post consecrationem remanere debet, non est credendum Christum Dominum illam fore apposituram, neque Ecclesiæ præcepturam Sacerdotibus apponendam. Ergo. Quarto verba consecrationis totum illum potum, qui ex Ecclesiæ instituto consecrandus apponitur, determinatè significant, ergo totum illum in sanguinem Christi conuertunt. Cum ergo ille potus non solum ex vino, sed ex aqua mixta vino coalescat, & sic consecrandus ex Ecclesiæ instituto apponatur, necessariò totus ille potus in sanguinem Christi conuertere debet. Quintò ex hac sententia nullum sequitur inconueniens. Nam esto Concilia sæpè definiant panem, & vinum esse materiam consecrationis, non inde excludunt aquam mixtam. Aqua enim vino mixta vinum communiter nuncupatur. Neque inde fit duplicem esse materiam sanguinis, aliam necessariam, & aliam sufficientem. Nam aqua seorsim sumpta nunquam est materia sufficiens, quia necessariò expostulat, ut sit sufficiens esse vino permixtam, & cum illo consecrari. Neque duo ibi consecrantur, sed vnum, scilicet vinum aquaticum, seu compositum ex vino, & aqua, ut dixit Glossa in dicto cap. cum Martha verbo cum vino. Quocirca si quis veller verbis consecrationis solam aquam qualitatis vini perfusam consecrare, nihil efficeret, quia aqua qualitatis vini perfusa independentè à vino consecrari nullatenus potest. Sexto potest probari ab inconuenienti. Totus enim calix, qui consecrationi præparatur, facta consecratione adorandus proponitur. Hoc autem nequit fieri eo casu, quo moraliter constat aquam in vinum conuersam non esse tempore consecrationis, siquidem aqua adoratione Patriæ proponeretur adoranda. Ergo dicendum est aquam immediatè in sanguinem Christi conuertere, quando in tempore consecrationis in vinum conuersa non est. Item nequiret Sacerdos aliam secundam missam celebrare ob populi necessitatem, cum sibi moraliter constat non esse ieiunium.

10. Nihilominus etsi prædicta sententia sit satis probabilis præcipuè ob primum fundamentum, probabiliorem reputo contrariam, nempe aquam in sanguinem Christi non conuertere, nisi quatenus fuerit in vinum conuersa, sic expresse docuit Glossa in dicto cap. cum Martha verbo cum vino, quatenus dicit. Non transeunt duo in sanguinem, sed vinum, quod aquam sibi incorporauit. Si autem substantia aquæ immediatè in sanguinem Christi conuerteretur, duo, scilicet vinum, & aqua in sanguinem Christi transirent. Item tradidit Alexand. Bonauent. Ricard. Scotus, Paludan. Gab. Maior. Viguer. quos refert, & sequitur Vasq. quæst. 74. 3. p. art. 4. disp. 178. cap. 2. Consentit Azor. lib. 10. cap. 28. quæst. 1. Filiuc. tract. 4. c. 3. quæst. 10. Suar. disp. 45. sect. 4. Vers. nihilominus. Henriq. lib. 8. c. 12. & in comment. litt. 1. Bonac. disp. 4. quæst. 2. pun. 4. num. 7. testanturque esse communem, cui assentire videtur Innocent. III. in cap. cum Martha approbans secundam opinionem ibi relata, quæ erat aquam cum vino transubstantiari, cum in vinum transeat mixta vino. Supponit ergo non transubstantiari eo casu, quo in vinum non transiret. Fundamentum præcipuum est, quia concil. Florent. in dicto decreto de Armenis, & Trident. sess. 23. cap. 1. & 4. & can. 1. & Innocent. III. in cap. firmiter, de summa Trinit. expresse asserunt huius consecrationis materiam esse solum vinum de vite. At si aqua mixta vino in sanguinem Christi immediatè conuerteretur, non solum vinum, sed aqua qualitatis vini effecta esset materia. Non igitur est dicendum. Deinde Trident. sess. 13. can. 3. definit post consecrationem solas species panis, & vini remanere, at si aqua in sanguinem Christi conuerteretur, non tantum species vini, sed aqua remanebunt, sub quibus sanguis Christi existeret. Ex quo videtur inferri, si huiusmodi species aquæ ab speciebus vini separarentur, ut Philosophi testantur separari posse, sub illis Christus Dominus existeret, siquidem Concil. Trident. sess. 13. can. 3. definit sub singulis cuiuscunque speciei partibus separatione facta totum Christum contineri. At affirmare sub solis aquæ speciebus contineri Christum (esto probabile reputet Agid. de Coninch. quæst. 74. art. 8. dub. vnic. num. 191.) mihi difficilimum est, eo quod solæ illæ species continere possunt Christum, ex quarum substantia Christus confici potest: at ex sola substantia aquæ nequit Christus in hoc sacramento Eucharistiæ confici. Ergo sub solis aquæ speciebus nequit constitui. Dices Trident. definire tantum sub singulis speciei partibus separatione facta Christum contineri, sub quibus consecrari potest, cum autem non possit consecrari in aqua à vino separata, sed in aqua mixta vino, nequit sub speciebus aquæ separatis constitui. Sed contra. Nā Trident. definit separationem non admitti præsentiam corporis, & sanguinis, sed sub singulis speciei partibus separatis existere, sub quibus non separatis Christus existeret: at si ante separationem sub speciebus aquæ existeret, facta separationem sub illis existere debet. Secundum fundamentum est, quia incertum est Christum Dominum aquam vino consecrando miscuisse, & incertius, sic miscendam præcepisse. Ergo nullo firmo fundamento affirmari potest aquam mixtam vino esse

materiam consecrationis quoad suam substantiam. Materia namque cuiuslibet sacramenti ex Christi institutione constare debet. Tertium sumitur ab inconuenienti, ideo contraria sententia affirmat aquam naturalem vino mixtam immediatè in sanguinem Christi conuertere, quia sic mixta communi vñ hominumque æstimatione est vinum. Sed eadem ratione dici posset aquam rosaceam mixtam vino esse materiam, siquidem sic mixta ob qualitates à vino acceptas vinum nuncupatur, totusque ille potus vinum esse dicitur. Quod autem sit aqua rosacea, vel naturalis per accidens est, cum æquè ex utraque mixtura absolute vinum nuncupetur, & æquè utraque per se indebita consecrationis materia sit.

11. Argumenta pro priori sententia adducta, etsi difficilem habeant solutionem, non tamen conuincunt. Ad primum respondeo aquam benedici, offerri, & consecrari. Quia frequenter in vinum conuertitur, & sic conuersa consecratur, & ad hunc effectum vino miscetur. Quod si aliquando in vinum conuersa non fuerit, id est per accidens, & præter Ecclesiæ intentionem, & eo casu consecrari censenda est per denominationem à vino, cui est permixta, tamen si in se ipsa non consecratur. Ad secundum constat ex probatione nostræ sententiæ. Nunquam enim Innocent. III. definiuit, aquam vino permixtam, & quæ tempore consecrationis in substantia aquæ perseveraret, conuertere in sanguinem Christi, porius enim contrarium supposuit, affirmans aquam cum vino in sanguinem transmutari, eo quod in vinum transeat, tacitè denotans eo casu, quo in vinum non transiret, in sanguinem non transmutari. Ad tertium nego aquam à Christo Domino appositam in vinum non fuisse prius conuersam, quia modicissima fuit. Et ob hanc in vinum conuersionem præcipit Ecclesia modicissimam apponi, quod si aliquando aqua apposita in vinum conuersa non fuerit, id per accidens est, & præter Ecclesiæ intentionem. Ad quartum concedo verba consecrationis significare totum illum potum, qui ab Ecclesia consecrandus apponitur, nego tamen significare aquam vino permixtam in substantia aquæ perseverantem, quia aqua sic sumpta non apponitur consecranda, sed apponitur consecranda in vinum conuersa. Ad quintum nego ex opposita sententia nullum sequi inconueniens, siquidem sequitur re ipsa duo consecrari, & duas esse materias, tamen si vna sine alia esse non possit. Ad sextum concedo totum calicem proponi adorandum, quia creditur sub singulis partibus Christum contineri, quod si aliquando contigit aquam in sua substantia manere tempore consecrationis, id est per accidens, & quoad eam partem non proponitur calix adorandus, quia aqua nunquam fuit consecrationi præparata, nec adorationi proposita, nisi media conuersione in vinum. Quod autem subiungitur de ieiunio facile solues, si dicas ieiunium non solui, quia Sacerdos reputare probabiliter potest aquam in vinum conuersam prius fuisse. Secundò quia simul cum sanguine Christi ex præscripto Ecclesiæ sumitur, quam non est credendum voluisse ea sumptione ieiunium solui.

PUNCTVM VI.

Quæ intentio in ministro, & quæ præsentia, & quantitas in materia requiratur, ut consecratio valeat, licitæque sit.

1. Explicatur intentio requisita.
2. Deferens duas hostias, putans vnā tantum deferre, utramque consecrat.
3. Quid de formulis pro communicantium usu? Subdistingtione respondetur.
4. Quid de guttis intra, vel extra calicem existentibus.
5. Debet materia consecranda esse præsens, & qualiter.
6. Quæ quantitas requiratur.
7. Seruandus est Romana Ecclesiæ usus, ut licitè consecratio fiat.
8. Quid faciendum, cum dubium suboritur, an sit aliqua materia consecrata.

AD consecrationem primo requiritur, ut intentionem habeas saltem virtualem consecrandi, quia intentio virtualis constat ex dictis tract. 18. de Sacram. in genere. punct. 5. Insuper debes habere intentionem determinatam, hoc est circa materiam determinatam, quod pronome hoc, vel hic signare possis. Quia materia, & forma sacramenti operantur secundum ministri intentionem. Si igitur intentio determinata non est, effectum determinatum habere non possunt. Neque sufficit, si hanc determinationem in voluntatem Dei, vel alterius hominis refundas. Nam si est voluntas de futuro, ab ea pendebit sacramentum in suo esse. At hoc sacramentum nequaquam à futuro euentu pendere potest, quia eo tempore neque est forma illius, neque materia. Ergo. Si vero sit voluntas de præsentī, velis que consecrare ex duplici hostia eam, quæ

quæ Paulo, vel Deo magis placeat, (tamen si *Ægid. quest. 74. art. 2. num. 37.* censetur consecrationem effectum habituram) at longè probabilius contrarium existimo casu quo tibi ignotum sit, quæ ex illis hostiis sit Paulo, vel Deo gravior. Nam posita hæc ignorantia nequaquam potes pronomine *hoc* hostiam determinare, cum tamen necessarium sit determinationem illius ex tua voluntate, & non ex voluntate alterius pendere. Sic optimè tradit *Vasq. disp. 171. cap. 1. n. 7. Suar. disp. 43. sect. 6. Bonac. disp. 4. q. 2. p. 5. n. 9.*

2. Hinc oritur dubium pro casu communiter contingente. An Sacerdos duas hostias consecrandas deferat, credens unam tantum deferre utramque consecret, vel mediam? Aliqui affirmant solum ante oculos propositam consecrare, quia illius tantum videtur habuisse intentionem, siquidem aliam non cognovit, & intentio ferri non potest in incognitum. Sed verius est utramque consecrare, quia præsumitur eam intentionem habere, quam communiter Sacerdotes habent, & Ecclesia intendit. At Sacerdotes intentionem habent consecrandi materiam præsentem, quam in altare consecrandam detulerunt, & in manibus habent tempore consecrationis. Ergo eam intentionem præsumitur Sacerdos habuisse. Sic *Nauarr. cap. 25. numer. 91. Suar. disput. 43. sect. 6. vers. sed obicitur. Vasq. disp. 171. cap. 1. numer. 2. Bonac. disput. 4. quest. 2. punct. 5. num. 3. Ægid. de Coninch. quest. 74. art. 2. dub. 3. numero 39.*

3. Sed quid dicendum de formulis, quæ solent pro communicandis deferri. Respondeo, si incipio Sacerdote in altari essent depositæ, ipseque Sacerdos illarum ignarus esset, nullatenus consecrarentur, quia nullam intentionem etiam virtualem habuit illas consecrandi. *Ægid. de Coninch. q. 74. art. 2. dub. 3. n. 39. Bonac. aliis relatis disp. 4. q. 2. punct. 5. n. 8. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. assert. 9.* Secus vero esset, si ipse Sacerdos, vel alius ex eius beneplacito eas formulas consecrandas ante offertorium deferret. Nam eo ipso voluntatem habet eas consecrandi, ex qua voluntate consecrantur, tamen si tempore consecrationis illarum obliuiscatur. Sic *Ægid. num. 40. Laymann. supra. Bonac. n. 6.* Quod intelligendum est, dummodo sint super altare sacrificij, hoc est super aram, nam si iuxta existant, & illarum oblitus fuerit, nequaquam sunt consecratæ. Quia non est præsumendus Sacerdos indebitè, & illicite consecrationem facere voluisse. Sic optimè notauit *Suar. disp. 43. sect. 6. circa finem.*

4. Ob eandem rationem guttæ vini in superficie exteriori calicis non censentur consecratæ, quia indebitè Sacerdos eas consecraret, ac proinde non est præsumendum eam intentionem habere: guttæ vero intra vas existentes, si leui calicis motione reliquo vino misceri possunt, censendæ sunt consecrari, ne materia non consecrata consecrata miscetur. At si longè à reliquo vino separatæ existant, in consecratæ manent, quia solum præsumitur voluisse consecrare vinum illud, quod quasi per modum vnius intra calicem existit. Ut autem hæc dubia vitentur expedit in præparatione calicis eas guttas exactè abstergere. Sic *Ægid. quest. 74. art. 2. dub. 3. in fine. Suar. disput. 43. sect. 6. circa finem. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. fine.*

5. Secundò requiritur ad consecrationem, ut materia consecranda sit tibi præsens, ita ut eam pronomine *hoc*, vel *hic* demonstrare possis, & sensu percipere, aliàs morali, & humano modo tibi præsens non erit. Cui præsentia non obest, quod in aliquo vase, aut linteo contineatur: nam ratione continentis contentum tibi præsens est. Secus esset, si retro parietem, vel linteam panis, vel vinum essent appositæ, quia tunc nullo sensu eam materiam demonstrare potes. Et idem est, si panis sub mappa, vel in tabernaculo existat, quia non existit ibi tanquam in continenti, quod sensu percipi possit. Sic *Suar. disp. 43. sect. 5. Vasq. disp. 171. c. 4. Bonac. disp. 4. q. 2. p. 6. à n. 2. Ægid. de Coninch. q. 74. art. 2. dub. 2. n. 22. & 23. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 2. assert. 7.*

6. Tertiò requiritur ea quantitas, quæ humano sensu percipi possit, & pronomine *hoc* ab homine demonstrari, quia sacramenta non Deo, & Angelis, sed hominibus sunt signa gratiæ sanctificantis. Quocirca si ita minima quantitas esset, ut nullatenus ab homine extra miraculum percipi posset, inepta consecrationi esset, quia pronomine *hoc* demonstrari non posset. Requiritur ergo ad consecrationem quantitas Sacerdoti consecranti demonstrabilis. Dices sub minima quantitate separata ab aliquo pane consecrato Corpus Christi continetur, cum tamen sensu humano percipi non possit. Respondebis plus requiri ad Corpus Christi consecrandum, quam ad consecratum conservandum, quia ad consecrationem necessarium est, ut materia consecranda sit ita sensibilis ut demonstrari possit, secus ad illius conservationem. Sed contra, quia Christus Dominus conservari non potest nisi sub specie, quæ humanis sensibus percipi possit: aliàs non erit signum sensibile. Ergo idem ipsum, quod requiritur, ut Christus sub speciebus ponatur, requisitum est, ut conservetur. Quapropter censeo nullam quantitatem ita minimam esse, quæ ab homine sensum perfectissimum habente percipi non

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

possit, ac proinde quæ ab eo non possit consecrari. Quod si aliqua sit quæ per se sumpta à nullo homine extra miraculose percipi possit, nec consecrari poterit, nec sub ea Christus existere. Sic *Vasq. disp. 171. c. 2. Consentit Suar. disp. 43. s. 8. ex parte Ægid. de Coninch. q. 74. art. 2. dub. 2. n. 28.*

Ex parte magnitudinis nulla potest quantitas ita magna designari, cuius partes si continuæ existant, consecrari non possint. Nam esto illæ partes remotæ, si distinctè sumerentur demonstrari non possent pronomine *hoc*, quia longè distant. At unitæ partibus proximioribus, & vnum continuum cum illis componentes optimè demonstrantur. Neque enim ad hanc demonstrationem requiritur, ut quantitas secundum omnem sui partem sensibus obiciatur, cum regulariter solum quoad superficiem exteriorē & videatur, & sentiatur. Sed quia illæ partes exteriores aliis vniuntur, ideo totum illud demonstrari potest. Sic *Vasq. disput. 171. cap. 4. num. 25.* Notanter dixi si partes continuæ existant, nam si diuisæ sint, & longè à consecrante distent, nequaquam consecrari poterunt, quia non possunt pronomine *hoc* demonstrari. Non enim pronomen illud demonstrat cumulum, sed panes, ex quibus cumulus coalescit. At panes remoti nec per se, nec ratione aliorum demonstrari possunt, cum non sint illis uniti. Ergo. Sic *Ægid. de Coninch. quest. 74. art. 2. dub. 2. num. 20. & 22.* Quod si inquiras quam proximitatem habere necessario debeat materia, ut pronomine *hoc* demonstrari possit? Respondeo prudentis arbitrio decidendum esse. Crederem sane non debere à consecrante 20. passus distare, quia panis in ea distantia constitutus etsi oculis percipiat, ac communi vsu non demonstratur pronomine *hoc*, sed illud.

7. Hucusque locutus sum de requisitis pro consecratione valida. Nam si de licita loquamur, seruandus omnino est vsus, & consuetudo Romanæ Ecclesiæ, cum in quantitate materiæ, tum in illius præsentia.

8. Sed quid dicendum, cum dubium occurrit, an materia aliqua sit consecrata? Respondeo, si dubium prudens oriatur, ex eo quod dubitetur, an fuerit satis præsens, vel an fuerit intentio circa illam. Si nulla alia materia pro sacrificio est constituta, debet sacerdos iterum verba consecrationis proferre super illam materiam sub conditione, ne sacrificium imperfectum relinquit. At si alia materia pro sacrificio est constituta, nec dubium circa illam versetur, sed circa materiam communicandis appositam, debet Sacerdos alio die sacrificans, vel alter Sacerdos de ea re monitus verba consecrationis super illam materiam sub conditione proferre, eamque simul cum materia, quam in illo sacrificio consecrauit absumere. Quod si dubium oriatur ex incapacitate materiæ, quia præsumitur vinum esse acetum, vel panis corruptus, si nulla alia materia certa sit in eo sacrificio consecrata, debet sacerdos errorem agnoscens certam materiam consecrare, & simul cum ea dubium absumere. At si alia materia certa appositæ fuit, alius Sacerdos, vel ipse altero die eam dubiam materiam simul cum ea, quam in sacrificio consecrat absumere debet. Hic enim honor, & reuerentia materiæ sub dubio consecratæ debetur.

PUNCTUM VII.

De forma conficiente hoc venerabile Sacramentum.

1. Quæ forma consecrationis panis.
2. Quæ transpositio, mutatio, diminutio, vel additio annulet Sacramenti formam.
3. Quæ sit forma consecrationis vini.
4. Qualiter utraque forma à sacerdote proferatur.
5. Pro quo supponat pronomen hoc vel hic.
6. Quid operentur verba consecrationis.

1. **F**orma consecrationis panis sunt illa verba. *Hoc est enim corpus meum*, quia illis perfectè significatur corporis Christi præsentia. Vnde reliqua tam antecedentia, quam subsequenta non sunt de necessitate sacramenti, sed præcepti. Quinimo particula *enim*, cum non ad significandam Christi præsentiam, sed ad coniungendum sermonem appositæ per Ecclesiam fuerit, consecrationi necessaria non est. Erit tamen peccatum saltem veniale, illius omisso ex negligentia, & incuria. At si ex proposito fiat vix à mortali excusabitur ob virtualem contemptum. Sic *Suar. disp. 59. sect. 1. Ægid. de Coninch. q. 78. art. 2. dub. 2. n. 57. Bonac. disp. 4. de sacram. Euchar. q. 3. p. 1. n. 10.*

2. Quilibet tamen transpositio, mutatio, diminutio, vel additio in hac forma regulariter est graue peccatum, tamen non impedit illius significationem. At si significationem impedit, ultra peccatum irritum reddit sacramentum, ut constat ex dictis tract. 18. de sacram. in genere. punct. 3. Hinc sit his verbis illud est corpus meum, non confici

F hoc

hoc sacramentum, quia pronomen illud modum significandi à Christo usurpatum mutat. Et idem est si diceret: hic est corpus meum, sumpro hic aduerbialiter. Non enim significat conuersionem, quæ ex substantia panis in corpus Christi per huiusmodi formam consecrationis fit. Neque item hoc Sacramentum conficitur, si dicas hoc est corpus Christi, quia non in persona Christi, & Christum representans sacramentum conficeres, sed relatiuè te haberes, quod institutioni obstat. Nec denique conficeres sacramentum, si diceret, conficere corpus Christi, vel corpus meum, quia forma huius sacramenti non in fieri, sed in facto esse præsentiam Christi significat. Sic sustinet Henric. lib. 8. capite 16. Suar. disput. 59. sect. 2. Bonac. disput. 4. quest. 3. punct. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 3. & alij communiter.

3. Forma consecrationis vini sunt tantum illa verba: Hic est enim calix sanguinis mei noui, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Variant Doctores, an omnia hæc sint de essentia? Affirmat S. Thom. quest. 78. artic. 3. S. Antonin. 3. p. tit. 13. cap. 5. §. 4. Syluest. verbo *Eucharistia* 1. quest. 6. dicto 4. Petr. de Soto, lect. 2. de *Eucharistia*. Mouentur, quia posteriora verba noui, & æterni testamenti, &c. priora determinat, & eodem tenore à Sacerdote proferuntur. Ergo omnia sunt de essentia. Nihilominus longè verius est sola illa verba. Hic est calix sanguinis mei; essentialia, seu substantialia esse, quia finita illorum verborum prolatione significatur sanguinem Christi ibi esse præsentem. Ergo illis sacramentum sanguinis perfectè conficitur, siquidem verba efficiunt quod significant. Reliqua vero verba non ut operatoria præsentia Christi usurpantur, sed ut recitantiæ eius effectum, & declarantiæ sanguinis effectum. Deinde Euangelista, & Paulus præscribentes modum conficiendi hoc sacramentum plurima ex dictis verbis omittunt, illis tantum retentis, noui testamenti. Ergo signum est reliqua essentialia non esse. Imo neque noui testamenti, cum non ad significandam sacramenti substantiam, sed illius qualitatem dicta fuerint, scilicet ad denotandum sanguinem Christi esse sacramentum, quo nouum testamentum confirmatur non pro tempore limitato, sed vsque in finem mundi, esseque mysterium, quod sola fide percipi potest, effusumque esse non solum pro Apostolis, & Iudæis, sed pro Gentibus in remissionem omnium peccatorum. Adde in variis liturgiis solum prima verba sunt apposita, ut constat ex Clement. Alexandr. lib. 8. constitut. cap. 12. & 17. Ambrosii. lib. 4. de sacramentis. cap. 5. Iustino. apolog. 2. & pluribus exornat Suar. disput. 60. sect. 1. Agid. de Coninch. quest. 78. artic. 3. dub. 2. conclus. 1. & 2. Bonacin. disput. 4. quest. 3. punct. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 3. assert. 2. Henric. lib. 8. cap. 17. & alij plures apud ipsos. Quæ autem mutatio in hac forma essentialis sit, quæ non, colligitur ex dictis num. precedenti.

4. Hinc fit formam essentialem consecrationis panis, & vini proferri à Sacerdote tum recitatiuè, & historice; tum formaliter, significatiuè, assertiuè, & operatiuè. Constat recitatiuè proferri ex ipso contextu canonis, in quo Sacerdos narrat sic Christum Dominum illa verba protulisse. At quia illa verba non solum recitant quod Christus fecerit, sed id ipsum denuo faciunt, & operantur, ea de causa etiam significatiuè, assertiuè, & operatiuè proferuntur. Assertunt enim, & efficiunt esse corpus Christi, quod Sacerdos suis tenet manibus, quod verum nullatenus esset, si solum recitatiuè essent prolata verba. Sic D. Thom. quest. 78. art. 5. Agid. de Coninch. q. 78. art. 3. dub. 1. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 3. assert. 3. Suar. disput. 58. Henric. lib. 8. cap. 16. & cap. 18. Bonac. alijs pluribus relatis disp. 4. q. 3. pun. 3.

5. Sed est dubium qualiter pronomen illud *hoc*, vel *hic* supponat. Non enim pro substantia panis, vel vini supponere, potest, siquidem falsa esset propositio affirmans substantiam panis, & vini esse corpus, & sanguinem Christi, tamen ex pane, & vino corpus, & sanguis Christi conficiatur. Neque etiam pro accidentibus panis, & vini supponere potest. Tum quia accidentia non sunt corpus Christi. Tum quia non adest corpus Christi, cum pronomen illud proferitur. Neque item supponere potest pro ipsomet corpore Christi, alias esset propositio identica: Corpus Christi est corpus Christi, & ad conuersionem significandam omnino insufficiens. Hæc enim significari non potest, nisi prædicatum, & subiectum propositionis respiciant aliquem terminum utrique communem. Dicendum ergo est pronomen *hoc* cum proferitur, supponere non determinatè, & in particulari pro pane, vel illius accidentibus, vel pro Christo, sed supponere confusè, & in communi pro contento sub accidentibus panis, & vini, quæ indeterminatio adueniente prædicato tollitur. Quocirca cum dicis *hoc* nihil determinatum, & singulare signas, sed signas quid commune, & indeterminatum, quod sub accidentibus panis continetur, determinatur autem prædicato adueniente, ut pro corpore Chri-

sti supponat. Sic D. Thom. 4. 78. art. 5. & ibi Agid. de Coninch. num. 42. Suar. disput. 58. sect. 7. vers. quinta sententia. Henric. lib. 8. cap. 19. n. 1. Bonac. alijs relatis disp. 4. quest. 3. p. 4. à n. 1.

6. Finita prolatione verborum, quæ ad consecrationem diximus necessaria esse, perit substantia panis, & vini, & corpus, & sanguis Christi sub illorum accidentibus constituitur non tanquam verum subiectum, cui accidentia inhæreant, sed vices subiecti gerens ea accidentia altiori, & efficaciori modo sustentando. Ob quam causam Concilia, & Patres actionem, qua hæc omnia sunt transubstantiationem appellant, id est conuersionem vnius substantiæ in aliam substantiam sub eodem termino. Etenim consecrationis verba eam vim, & efficaciam habent ex diuina promissione, ut eo ipso quo proferuntur, corpus Christi constituant sub accidentibus panis, & vini, ipsasque substantias panis, & vini destruant pereunte actione, qua conseruantur. Neque ad hanc transubstantiationem opus est, ut corpus Christi denuo producat, seu reproducatur, sufficit ad ipsum corpus Christi constituendum sub accidentibus panis terminari. Ex qua terminatione adiuncta diuina promissione nascitur substantiæ panis, & vini destructio, sic transubstantiationem explicant Suar. tota disput. 61. Agid. de Coninch. quest. 75. art. 4. Bonac. disput. 4. quest. 4. pun. 5. & 6. Paul. Laymann. lib. 1. sum. tract. 4. cap. 3. in princ. Valqu. latissime disput. 781. & seqq.

PUNCTUM VIII.

Qualiter Christus Dominus in hoc Sacramento constituitur, præsens existat, & operetur, & à fidelibus adoretur.

1. Totus Christus est sub qualibet specie.
2. Mouetur Christus ad motionem specierum.
3. Qualiter censetur Christus existere, dum species mutantur. Et quid de apparitionibus.
4. Adorari debet adoratione latris.
5. Debet absolute adorari, cum non adest probabilis dubitandi ratio.
6. Sacerdos simulans celebrationem grauissimè peccat.
7. Quoties sacrificium offers, vel communicas, debes hoc sacramentum adorare.
8. Grauissimum sacrilegium est irreuerenter tractare hoc sacramentum.
9. Quæ conducant ad reuerentiam, & cultum huius sacramenti ex Ecclesia prescripto.

1. Totum Christum sub qualibet specie panis, & vini facta consecratione constitui docuit Florentin. in decreto Eugenij de Armenis, & Trident. sess. 13. c. 3. Et colligitur ex illo Ioannis 6. Qui manducat me, & ipse viuet propter me. Ex significatione tamen verborum sub accidentibus panis solum corpus Christi constituitur, & sub accidentibus vini solum eius sanguis, quia verbis consecratoriis hæc præcisè significantur. At quia corpus Christi est sanguini, & animæ, & diuinitati unitum, constituto corpore consequenter, & concomitanter constituitur in sacramento sanguis, anima, & diuinitas, ac denique totus Christus. Et idem est de sanguine. Constituitur autem Christus, & existit sub prædictis speciebus, sicuti anima rationalis in corpore, totus in toto, & totus in qualibet parte. Nam licet in se extensus sit, & partes extra partes habeat, nullam tamen quoad locum extensionem admittit. Vnde neque diuisa hostia ipse diuiditur, nec minus ex eo accipit sub minima parte communicans, quam si sub magna communicaret, sicuti docuit Florentin. supra, & Trident. sess. 13. cap. 3. can. 5. insuper assistit ibi, qualis assistit in cælo omni scientia, gratia, aliisque donis exornatus, quæ Christo glorioso competunt, quia sic decet eius maiestatem. An autem operationes materialium potentiarum præcipue exteriorum exerceat? Incertum est, quia hæc ex natura rei petunt potentiam quoad locum extensam. At ex diuina virtute verosimile est operationes visus, & auditus exercere. Etenim scire Christum Dominum in sacramento existentem non solum intellectu, sed etiam visu, & auditu corporeo videre adorantem, & illius preces audire, pietatem fouet, reuerentiam excitat, & amorem conciliat.

2. Sic Christus ex suo verbo, & promissione accidentibus panis & vini annectitur, ut ad illorum motionem ipse moueatur, illis verò destructis pereat illius realis præsentia.

3. Solum est dubium de mutationibus miraculose factis an illis non obstantibus Christus sub illis accidentibus, sicuti ante mutationem perseueret? Etenim ex historicis fide dignis constat sæpè sub figura pueri, vel carnis, & sanguinis in sacramento apparuisse, quæ apparitiones indicant Christum ibidem existere, tamen accidentia panis, & vini videantur mutari.

Dicendum ergo est si mutatio non omnibus appareat, sed aliquibus, Christus Dominus sub sacramento, sicuti antea perleuerat, quia credendum est species sacramentales absque mutatione esse, & apparitionem contingere vel ex mutatione potentiae visuæ representantis rem aliter quam est vel ex mutatione corporis sacramentum circumstantis. Diuina enim virtute corpus circumstans ita mutari potest, ut figuram pueri, sanguinis, & carnis aliquibus, & non omnibus referat. Si vero sacramentales species omnibus appareant perseueranter mutatae, credendum est verè mutatas esse, & consequenter Christum Dominum sub illis non existere. Neque obstat sacramentum, quod sic in carnem, vel sanguinem mutatum est coli eadem adoratione, ac colitur verum sacramentum, quia colitur non in se, & propter se, sed propter Christum, quem etsi non contineat, representat, sicuti de crucis adoratione dicendum est. Quod si roges, an cum Christus Dominus sub figura pulchri pueri, vel hominis crucifixi appareat in hoc sacramento, verè ipse appareat. Item an sanguis, qui aliquando è sacramento effusus est, ex venis Christi effundatur, & caro in quam sæpè species sacramentales fuerunt conuersæ, verè Christi caro sit? Respondeo frequenter in iis apparitionibus non Christum, sed solum illius speciem, & figuram esse; aliquando tamen credendum est verè ipsum Christum ostendi in signum suæ ardentissimæ charitatis, & in exercitamentum amoris, & deuotionis.

4. Superest dicendum qualiter hoc sacramentum adorari debeat? Fide certum est adorari debere interius, & exterius, adoratione patriæ, quia continet Christum Dominum eiusdem excellentiæ, & dignitatis, ac est in cælo, ut latius profequitur Trident. sess. 13. c. 3. & can. 6.

5. Dubitant Doctores, an hæc adoratio absoluta esse debeat, an sub conditione saltem mente retenta, si ibi corpus Christi præfens sit? Nam sæpè contingit non esse (tamen existimetur) tum ob defectum ministri, qui verè ordinatus non est, vel intentionem non habuit consecrandi. Tum ob defectum debitæ materiæ. In qua dubitatione certum credo mente retinere, aut verbis exprimere hanc conditionem in adoratione. *Adoro hoc sacramentum adoratione patriæ, si consecratio facta est*, non esse peccatum mortale, imo si bona fide, & intentione procedas, nec veniale, quia in huius conditionis appositione nullam sacramentum irreuerentiam irrogas, imo securus redderis. Verum sit procedere, quando non est probabilis ratio dubitandi, neque conueniens est, neque decet, quia minuitur deuotio sacramenti, variisque scrupulis animus subiicitur, & aliquali periculo exponitur de fide malè sentiendi, ob quas rationes omnes communiter absque conditione aliqua actuali hoc venerabile sacramentum adorant credentes verum sacramentum confectum esse, vtrumque Christi corpus ibi existente. Nam licet aliquando contrarium contingat, id ratum est, & communem adorationis modum impedire non debet. Sic Suar. *disp. 65. sect. 2.* Quinimo eo casu actus adorationis ex bona existimatione, & intentione procedens actus est religionis, quia religio non expostulat necessariò versare circa obiectum speculatiuè verum, & in se colendum, sed satis est versari circa obiectum practice verum, (hoc est quod secundum præsentia regulas iudicatur vero cultu, & adoratione dignum, tamen ex accidenti non sit) sub ratione formali adorationis vera. Quod in eo casu contingit. Prudenter enim iudicas esse sacramentum, siquidem tibi adorandum proponitur, & prudenter illud adoras. Nam esto in se spectatum nulla adoratione dignum sit, est tamen dignum, prout tibi representatur, & secundum rationem formalem, sub qua adoratione quæ est dignitas Christi, qui verè, & realiter existit, tamen in illa hostia non existat.

6. Hanc inferes sacerdotem simulantem celebrationem, cum tamen non celebret grauissimè peccatum, quia proponit adorandam materiam nulla adoratione dignam; peiorisque conditionis esset eo, qui scienter in peccato celebraret, sicuti habetur *cap. de nomine de celebrat. Missar.* Et tradit Henric. *lib. 8. cap. 33.* & addit aliis relatis idem esse dicendum de eo qui peccatori occulto hostiam non consecratam fumendam porrigeret, siquidem proponit adorandam priusquam fumendam. Verum si proponeret hostiam adorandam tam aliis, quam ipsi sument, postea vero, quando manum admouet ori peccatoris, illam mutaret, eique præmonito daret hostiam non consecratam, aliquibus videtur non committi graue peccatum, quia neque ipse, neque alij adorant. Sic Bonauent. *in 4. dist. 9.* Albert. Magn. *dist. 13. art. 20.* Adrian. *quodlib. 3. art. 3.* Henric. *dicto cap. 33.* Sed contrarium omnino tenendum est cum D. Thom. *3. p. quest. 80. art. 6. ad 2.* Alenf. Palud. Richard. Soro, & aliis quos refert, & sequitur Suar. *disp. 67. sect. 4. ad 3.* probatque ex Innocent. III. in *cap. de homine de celebrat. missar.* vbi in hoc propositum dicit falsa esse abiicienda remedia, quæ veris periculis sunt grauiora, illa enim est perniciofa fictio,

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars IV.

siquidem gestu, verbis, & factis affirmat sacerdos esse sacramentum quod non est, & idololatriæ exterioris periculum ingerit, tum respectu ipsius hominis præmoniti, qui sumendo illam hostiam flexis genibus actum adorationis elicit. Tum respectu adstantium, qui licet non videant, adorant tamen, quod alteri datur. At intrinsecè malum est proponere creaturam adorandam ut Deum, quæ nullo modo Deum continet. Ergo non licet sacerdoti hostiam non consecratam pro consecrata alteri tribuere, vel ipsemet sumere.

7. Secundò inferes quoties sacrificium offers, vel communicas debere hoc sacramentum adorare, & reuereri, quia tibi adorandum proponitur, similiter quando à Sacerdote elevatur in Missa, aut ad infirmum deferretur, vel alio modo tibi præfens occurrit, debes adorare, sicuti cauetur *cap. sanè de celebrat. missar.* Quod si aliquando hanc adorationem ob negligentiam omittas seculo scandalo, non videris graue peccatum commissurus ob leuitatem materiæ teste Suar. *disp. 65. sect. 1. in fine.*

8. Tertio inferes sacrilegium esse irreuerenter hoc diuinissimum sacramentum tractare; tractatur autem irreuerenter, si corporalibus, vasis, vestibusque immundis vtas in illius confectione, aut si incautè custodias, ut ad corruptionem deueniat, vel ab hostibus irreuerenter tractetur, *cap. sanè de celebrat. missar.* Nulla tamen est ipso iure pœna imposita, sed imponenda.

9. Ad reuerentiam, & cultum tanti sacramenti, & fidelium solatium conducit primò mos ab Ecclesia retentus, asseruandi hoc sacramentum clauē obseratum in sacrario cuiuslibet Ecclesiæ parochialis, iuxta textum in *cap. sanè de celebrat. missar.* & Trident. sess. 13. *cap. 7. & can. 7.* Secundò conducit, ne possit alius à Pontifice licentiam concedere asseruandi hoc sacramentum extra Ecclesiam parochialem, & religiosorum domum, quia frequenter alibi asseruari non potest ea decentia, & honestate qua par est. Sic ex congregat. Cardinal. referunt *prax. noua Episcop. 2. p. cap. 3. num. 23.* Marc. Antonin. Genuen. in *praxi Archiepisc. Neapolit. cap. 92. alias 110.* Aloys. Riccius *collect. decis. 4. p. collect. 1216.* & in *praxi fori Ecclesiæ post. resolut. 495. in notabilib. in materia Episcop. edit. 2.* Augustin. Barbofa prædictos referens de potest. Episcop. *2. p. allegat. 23. num. 8.* Tertio conducit, ne sacramentum Eucharistiæ asseruetur in choro Monialium, & non in publica illarum Ecclesia, iuxta Trident. sess. 25. *cap. 10. de Regularib. in fine.* Aduertit tamen Man. *1. 1. quest. regul. quest. 47. art. 4. post. med.* non delinqui aduersus hanc prohibitionem, si simul in Ecclesia, & in choro Monialium habeatur. Sed contrarium credo dicendum. Concilium enim videtur intendisse prohibere consuetudinem asseruandi Eucharistiæ extra Ecclesiam. Quarto conducit ad tanti sacramenti cultum, ne publicè deferatur absque lumine, ad quod credo sub obligatione graui parochum astringi, quia sic capetur in dicto *cap. sanè de celebrat. missar.* & tradit *prax. Episcop. 1. p. verbo Eucharistia. §. 2.* Eman. Saa eodem *num. 34. edit. Rom.* Notanter dixi publicè. Nam tempore pestis, & cum infirmus longè abest ab Ecclesia, scilicet per leucam secretò in sinu Sacerdoti deferri poterit. Deinde est laudabilis consuetudo, ut ante sanctissimum Eucharistiæ sacramentum sit die, nocteque lumen accensum, quod licet nullo iure scripto præceptum sit, obseruari tamen debet quoad fieri possit, Eman. Saa, verbo *Eucharistia num. 34.* Nauarr. de *horis canon. cap. 18. num. 67.*

PUNCTUM IX.

Qui sint huius Sacramenti effectus.

I. §.

Expenditur primarius Sacramenti effectus.

1. Primarius Eucharistiæ effectus est gratiæ augmentum.
2. An aliquando primam gratiam conferat? Negant plures.
3. Probabilius est oppositum.
4. Diluitur contrarium fundamentum.
5. Quando supradictum gratiæ effectum communicet Eucharistia.
6. An pluribus abundantior gratia conferatur, quam vnici tantum sumptione? proponuntur aliqua certia.
7. Si augeat in secunda hostiæ sumptione dispositionem, affirmant plures abundantior gratiam concedi.
8. Probabilius est oppositum.
9. Soluitur fundamentum contrarium.
10. Sacramentum dum in stomacho perseuerat, non augeat gratiam ex opere operato.
11. Communicans sub vtraque specie an recipiat abundantior gratiam? Negant plures.

12. Verius est oppositum.

13. Est satis opposito fundamento.

14. Recedente sitione non communicatur effectus huius sacramenti.

1. PRIMUS, & præcipuus effectus huius diuinissimi sacramenti est conferre augmentum gratiæ homini in gratia existenti. Si enim omnia sacramenta nouæ legis testatur Trident. sess. 7. can. 6. gratiam conferre non ponentibus obicem, hoc sacramentum utpote omnium præstantissimum abundantior confert. Colligitur ex cap. firmiter, de summa Trinit. & fide Cathol. & cap. cum Martha de celebrat. Missar. & Clement. vn. de Reliquis, & venerat. Sanctior. & Trident. sess. 13. cap. 2.

2. An verò aliquando primam gratiam conferre possit? non est constans sententia, Negant Bonauent. in 4. dist. 9. art. 2. q. 3. Gab. ibi. q. 2. art. 2. conclus. 1. Vasq. disp. 205. cap. 4. Et moueri possunt, quia hoc sacramentum est institutum per modum cibi, & spiritualis nutrimenti? At cibus necessariò expostulat fumentem viuere: non enim mortuum nutrire potest. Ergo hic cibus spiritualis necessariò supponere debet fumentem viuere (spirituali vita, ut spiritualiter illum nutrire, & roborare possit. Deinde hoc sacramentum non est institutum ad remittenda peccata mortalia, sed ad remittenda venialia, & præseruandum à mortalibus, ut dixit Trident. sess. 13. c. 2. Si igitur primam gratiam aliquando conferret, ad remittenda peccata mortalia esset institutum, non enim hunc effectum aliunde quam ex institutione habere sacramentum potest.

3. Nihilominus communior sententia docet aliquando hoc sacramentum primam gratiam conferre, & peccatum mortale remittere, videlicet cum peccator ad sacramentum suscipiendum accedit attritus, credens esse contritum, vel ignaros sui peccati suscipit sacramentum attritione cognita. His enim eventibus concedendum est cum D. Thom. 3. q. 79. art. 3. & 8. Valent. t. 4. disput. 6. q. 5. p. 1. Aegid. de Coninch. quest. 79. art. 3. num. 5. 2. Suar. disp. 63. sect. 1. in medio. Bonac. disput. 4. q. 4. pun. 1. in prime. Fauetque Trident. sess. 13. can. 5. negans præcipuum fructum Eucharistiæ esse remissionem peccatorum, tacite indicans minus præcipuum esse, at cum peccatum absolutè sumptum pro mortali supponat, videtur concilium definire Eucharistiæ effectum secundarium esse peccati mortalis remissionem, quod solum in casibus prædictis contingere potest. Ratio sumitur ex diuina institutione, quæ hac consideratione probari potest. Christus Dominus sacramenta omnia instituit efficacia ad conferendam gratiam non ponentibus obicem. At peccator attritus credens esse contritum si suscipiat hoc sacramentum, obicem gratiæ recipiendæ non ponit. Non enim ponit obicem ob peccatum in communione commissum, quia hoc nullum est, cum bona fide sacramentum suscipiat, neque iudicium sibi manducet, & bibat, neque etiam ponit obicem ob peccatum antea commissum, siquidem illius attritionem habet, qua posita diuinam bonitatem docet sacramenta efficacia esse ad gratiam suscipiendis conferendam. Quod si obicias inde sequi deficientem copiam confessoris, peccatorem sui peccati conscium accedere posse ad hoc sacramentum suscipiendum, si attritus sit, tamen cognoscat contritum non esse, siquidem attritio est sufficiens dispositio, ut gratiam conferat hoc sacramentum. Quod vero suscipiens credat se esse contritum, cum tamen non sit, error est intellectus, qui dispositionem ad gratiam suscipiendam potius minuere, quam augere potest. Respondeo attritionem per se esse sufficientem dispositionem ad gratiam, si ad sacramentum non accedis indigne. At quia suscipiens hoc sacramentum conscius peccati mortalis sibi non remissi indigne accedit, attritio cognita dispositio non est in peccatore ad gratiam in hoc sacramento suscipiendam, error namque intellectus, quo existimat peccator se esse contritum non augeat dispositionem, sed impedit peccatum sacrilegæ communionis, quod rectam dispositionem vitaret.

4. Neque obstat fundamentum oppositæ sententiæ. Fateor namque hoc sacramentum institutum esse per modum cibi non solum nutrientis, sed etiam aliquando viuificantis, in quo à cibo corporali longè distat. Cum enim media gratia hoc sacramentum nutriat, & hæc nata sit viuificare, non est mirum quod aliquando ex accidenti viuifcet. Neque inde fit esse sacramentum mortuorum, quia ad viuificandum non est per se, sed per accidens institutum. Cum verò concilium asserit præseruare à mortalibus, & venialia remittere, loquitur de effectu per se huius sacramenti, non de effectu, qui ex accidente contingit.

5. Supradictum effectum gratiæ suscipis, cum primò sacramentum ex ore ad stomachum traicis, quia in hac tractione manducatio consistit, & manducanti gratia à Christo promissa est Ioann. 6. Qui manducat me, viuet propter me. At quia hæc manducatio successiue fieri potest, & continuè sumendo plures hostias, vel vnam per partes, me-

ritò dubitant Doctores, an idem effectus gratiæ singulis manducationibus correspondeat, an potius distinctus, ita ut ex omnibus illis manducationibus abundantior gratia resultet?

6. Quæ in re duo sunt certa. Primum est cibum hunc cælestem in prima sui manducatione operari gratiæ effectum, si ad illum suscipiendum dispositus sis: quia per primam manducationem est sacramentum tibi applicatum, verissimumque est te corpus Christi sumpsisse. Ut quid ergo secundæ hostiæ manducatio expectanda est, si ab ea miraculosè impeditus esses, nullum ex prioris hostiæ manducatione effectum haberes, quod est absurdum. Sic Sotus dist. 12. quest. 2. art. 1. Suar. t. 2. de Eucharist. quest. 79. disput. 63. sect. 4. Valent. t. 4. disp. 6. quest. 7. p. 1. Coninch. q. 79. art. 1. dub. 2. n. 23. Bonac. aliis relatis disput. 4. quest. 4. p. 2. Secundò est certum, si prioris hostiæ manducatio effectum non habuit, eo quod indispositus eam sumpseris, secundæ hostiæ manducationem effectum habituram, si sublata priori indispositione dignè illam recipias, quia recipis verum sacramentum, cui gratia promissa est non ponentibus obicem. Sic Caietan. q. 79. art. 1. Coninch. ibi. n. 48. Didac. Nun. vers. ad secund. Suar. disp. 63. sect. 8. tamen contrarium sentiat Henric. lib. 8. cap. 43. n. 3. Bonac. disp. 4. quest. 4. pun. 2. num. 6. Tertiò est certum nouum gratiæ effectum per secundam hostiæ manducationem non recipi, casu quo per primam receptus sit, & dispositio in secunda manducatione non augeatur. Quia prima, & secundæ manducatio (ut supponimus) moraliter non distinguuntur, sed eandem communionem efficiunt. At communicatio prioris hostiæ operatur, quatenus in ea Christus Dominus applicatur. Ergo cum in posterioris hostiæ communionem, quæ est eadem moraliter cum prima, idem Christus applicetur, nulla subest causa asserendi nouum effectum gratiæ produci, siquidem dispositio aucta non est. Ob quam rationem D. Thom. quest. 79. art. 7. ad 3. dixit sacerdotem plures hostias consecratis in vna Missa fumentem, non plus gratiæ recipere, quam si vnam tantum fumeret, quia non plus virtutis est in multis hostiis consecratis, quam in vna tantum, cum sub omnibus, & sub vna idem Christus existat. Sic sustinent Sotus, & Valent. supra Aegid. de Coninch. n. 28. Suar. sect. 4. Bonacina p. 2.

7. Quocirca controuersia inter Doctores est, an casu quo primæ hostiæ manducatio effectum habuerit, secundæ hostiæ manducatio succedens nouum effectum habeat si dispositionem præcedentem augeat? Affirmant graues Theologi nouum effectum habere. Sic aliis relatis docent Aegid. de Coninch. q. 79. art. 1. dub. 2. num. 30. & seqq. Bonac. disp. 4. q. 4. p. 2. n. 5. Suar. disp. 63. sect. 5. circa finem. iunctis iis quæ dixerat sect. 4. Mouentur quia secundæ hostiæ manducatio, est manducatio sacramenti Eucharistiæ, & sicut prima, & æquæ efficax gratiæ producendæ. At sacramentum habet effectum iuxta dispositionem recipientis. Cum ergo in secunda sacramenti sumptione sis magis dispositus, abundantior gratiam recipies. Deinde diuinam bonitatem, & misericordiam non leuiter decet sacramentum Eucharistiæ sic instituisse, ut quoties in illius sumptione dispositio suscipientis augeatur, augeatur itidem illius effectus. Addunt præterea Aegid. Bonac. & Suar. supra species sacramentales, dum in stomacho perseuerant, ex opere operato augere gratiam, si suscipiens augeat dispositionem: quia hoc sacramentum institutum est per modum cibi, & spiritualis nutrimenti, cibus autem non solum effectum habet, cum traiecit in stomachum, sed potius cum in stomacho perseuerat.

8. Cæterum probabilius censeo nouum gratiæ effectum ex opere operato non recipi secundæ hostiæ manducatione, tamen nouis actibus te disponas. Sic pluribus firmat Vasq. quest. 79. art. 2. disput. 203. cap. 3. à num. 20. Moueor primò, quia secundæ hostiæ manducatio à primæ hostiæ manducatione distincta non est moraliter. Ergo nec moraliter distinctum effectum habere poterit, tamen dispositio augeatur. At si nouam gratiam præstantiori dispositioni correspondentem confert, nouum effectum moraliter distinctum producit. Non igitur asserendum est per manducationem moraliter indistinctam, nouam gratiam produci. Secundò moueor ob plura inconuenientia, quæ ex opposita sententia inferuntur. Primum est te fumentem plures hostias, vel vnam successiue necessariò ex opere operato receptorum gratiam abundantiorẽ illo, qui vnica indiuisibili comestione minimam particulam manducaret, quia semper præstantius dispositus es in secunda, quam in prima. Nam licet actuale deuotionem non intendas, neque continues, habituale tamen, quæ in gratia habituali consistit, quæque ad hoc sacramentum expostulatur semper intendis. Cum enim in prima sumptione habeas gratiam ut 4. & vi illius augeatur ut 6. secundæ hostiæ sumptio te dispositum ut 6. inuenit. Ergo iuxta illam effectum producet. Ergo debite sumens plures hostias, vel vnam successiue maiorem gratiam recipis eo, qui minimam accipit. Neque valet dicere gratiam eo sacramento productam non esse dispositionem ad nouam

noam gratiam in secundæ hostiæ manducatione suscipiendam, eo quod sit vna moralis comestio. Nam inde probaretur neque actuale deuotionem esse dispositionem ad nouam gratiam, siquidem comestio semper vna moralis est. Ergo si non obstante hac vnitate actualis deuotio efficax est, vt manducatio secundæ hostiæ nouum gratiæ effectum producat, efficax etiam erit gratia per primæ hostiæ sumptionem effecta. Secundum inconueniens, quod ex opposita sententia infertur est per se loquendo, vt illius esse recipere plures hostias, vel grandiore, quam vnam minimam particulam, siquidem hæc sumptio gratiæ abundantiori recipiendæ ex opere operato communiter conducet, quia gratia carebit qui vnicam particulam sumpsit, tamen dispositiōem augeat.

9. Ad fundamentum oppositæ sententiæ dices primò cuiuslibet Eucharistiæ sumptioni effectum esse promissum determinatum, qui nec augetur, nec minuitur, tamen dispositio augeatur, ea sumptione durante. Sicuti docuit Ledesm. in 4. p. 1. qu. 22. art. 4. Victorin. in sum. de Euch. n. 76. Qui effectus si in prioris hostiæ sumptione communicatur, non communicatur in posterioris sumptione, quia esto sumatur sacramentum physicè distinctum, & sit sumptio physicè distincta, quia tamen non est moraliter distincta, ideo nouus effectus non producit. Secundò admittes sumptioni Eucharistiæ non esse promissum determinatum effectum, sed pro qualitate dispositionis, ita vt præstantiori dispositioni abundantior gratiæ effectus correspondeat, hinc tamen non infertur, si augeatur dispositio in secundæ hostiæ sumptione abundantior gratiam communicari, quia in ea sumptione vt pote moraliter à prima indistincta nullus effectus gratiæ producit, quia est productus in prima, ac proinde neque abundantior produci potest. Sacramentum enim abundantior gratiam communicat melius disposito eo instanti, quo ipsum sacramentum operatur, secus cum ab operatione impeditur; in secundæ hostiæ sumptione impeditur sacramentum ab operatione sui effectus, quia in prioris hostiæ sumptione, quæ à secundâ moraliter non distinguitur, operatur est.

10. Ex hac doctrina inferendum est corollarium oppositum corollario prioris sententiæ, nempe hoc sacramentum dum in stomacho perseverat non augere gratiam ex opere operato, tamen dispositio actualis crescat. Tum quia Christus dominus ipsum manducanti gratiam promissit. At non ipsum manducas, cum in stomacho retines, sed cum ex ore ad stomachum traicis. Tum quia sequeretur cæteris paribus utilius tibi esse grandiori hostia hoc sacramentum recipere, quia erit occasio, vt aucta dispositione non solum ex opere operantis, sed ex opere operato gratia augeatur, quæ tamen non augetur si in minima quantitate hoc sacramentum receperis. Deinde sequeretur te peccantem moraliter ex tempore, quo verosimiliter credis Christum in stomacho assistere, speciale peccatum sacrilegij committere, si cuncti si sacramentum in peccato mortali recepisses, quia obicem ponis sacramento, ne suum effectum operetur. Quinimo si in peccato recepisses, neque de peccato doleres non solum habitualiter, sed etiam actualiter peccares toto eo tempore, quo sacramentum in stomacho retines, quia obicem ponis illius effectui. Quæ etiam ab aduersariis admittantur creditu difficilia sunt.

11. Secunda difficultas satis inter Doctores controuersa est, an tibi communicanti sub vtraque specie panis, & vini detur abundantior gratia, quam si sub vna tantum specie communicares. Negant communiter Doctores cum D. Thom. qu. 80. art. 12. ad 3. & ibi Caietan. Bellarm. lib. 4. de Eucharist. cap. 23. Henric. lib. 8. cap. 8. num. 2. & cap. 44. num. 2. Agid. de Coninch. quest. 79. art. 1. dub. 2. num. 34. & 26. Suar. disp. 63. sect. 6. & disput. 72. sect. 1. 2. & 3. Bonac. plures referens disp. 4. q. 1. p. 4. num. 5. Mouentur ea præcipua ratione. Sumens plures formas ideo non recipit abundantior gratiam, quam si minimam particulam sumeret, quia eadem est virtus sub vna, & sub pluribus, cum sub vna, & sub omnibus totus sit Christus, à quo Eucharistiæ sacramentum habet effectum. At sub speciebus panis, vel vini idem est Christus contentus, ac est sub vtraque specie. Ergo eundem effectum gratiæ recipit communicatus sub vna, ac sub duplici. Neque inde fit sumptionem calicis sacerdotibus inutilem esse, tamen nullum effectum gratiæ ex vi illius sumptionis consequantur. Quia possunt illum consequi se ad illum consequendum disponentes, cum tamen panem celestem indistincti sumpserint, & præterea possunt nouis actibus se disponere, qua dispositione posita sentiunt Agid. Suar. & Bonac. supra nouam gratiam concedi. Adde esto Sacerdotibus sumptio calicis utilis non esset ea casu, quo ritè panem celestem sumpserint, at Ecclesiæ semper utilissimum est, tum ad honorem diuini cultus, tum ad perfectionem sacrificij.

12. Cæterum verius censeo sumptione vtriusque speciei abundantior gratiam concedi, quam sub vna tantum tamen dispositio suscipientis non augeatur, sic docet Ale-

Eard. de Castro Sum. Mor. Pars. I. V.

xandr. Alenf. 4. p. quest. 32. memb. 1. art. 2. alijs qu. 11. art. ult. §. 3. ad 2. Gaspar Calaleus lib. 2. de cæna, & calice Domini. Arborius in c. 6. Ioann. Ruard. art. 15. §. respondeo. Clemens VI. in bulla ad Regem Angliæ an. 1341. asserens sub vtraque specie communionem illi concedere, vt gratiæ augmentum perciperet. Valq. disp. 215. c. 2. n. 5. & probabilem reputat Socus in 4. disp. 12. q. 1. art. 12. Henric. lib. 8. de Euchar. c. 44. in comment. §. 5. Bonac. disp. 4. q. 1. p. 4. circa finem. Suar. disp. 63. sect. 6. in medio. & alij. Fundamentum est, quia negari non potest sic potuisse Christum hoc sacramentum instituere, vt per cuiuslibet speciei sumptionem distincta gratia communicetur. At sic fuisse institutum inde conuincitur. Primò, quia Christus Dominus Ioann. 6. vtrique speciei, & cuiuslibet ex illis gratiam promissit. Qui manducat me viuet propter me, & iterum qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo. Secundò quia est distinctum partiale sacramentum, & distincta sumptio non solum physica, sed moralis, sicuti est distincta consecratio vnius speciei, & alterius. Tertiò quia vtraque species significat perfectum conuiuium, perfectamque refectionem, quæ sola manducatione, vel potu perfici non potest, sed necessariò manducatione, & potu constare debet. At si sumpta specie panis, & gratia ex vi illius communicata nullus gratiæ effectus sumptione vini concederetur, hoc sacramentum non significaret conuiuium, & complerem animi refectionem, quia solum significaret gratiam reficientem animam per modum cibi, sed non per modum potus. Neque his obstat, quod quilibet gratia famem expellat, & sitim exstinguat, quominus distincta per species panis, & vini debeat communicari, vt vtraque species sumentem reficiat, & perfectum conuiuium representet. Quartò hic modus institutionis & diuinam bonitatem decet, & sacramenti dignitatem commendat, & animos auersos efficacius conciliat. Quintò nullum inde inconueniens infertur, siquidem Ecclesiæ priuando laicos calicis communionem, nullo fructu necessario ad salutem eos priuat, sicuti dixit Trident. sess. 21. cap. 1. sed eos priuat hoc abundantiori fructu, tum ob reuerentiam debitam sacramento, tum in commendationem dignitatis sacerdotalis, præcipue cum laici prædictum fructum compensare sæpius sub specie panis communicando.

13. Fundamentum oppositæ sententiæ facillè dissolues negando solam Christi continentiam esse causam, ob quam pluribus hostiis non communicetur abundantior gratia, quam vnica particula. Sed quia non est moralis distincta sumptio, nec distincta gratiæ promissio, quæ tamen omnia in communionem sub vtraque specie contingunt, vt probatum est.

14. Tertia difficultas est, an effectus gratiæ, qui communicari debebat hoc venerabili sacramento, nec tamen communicatur ob indispositionem suscipientis, sublata indispositione communicetur, sicuti diximus communicari suscipienti baptismum, vel pœnitentiam indebitè sublata indispositione? Respondeo verius esse non communicari consumptis speciebus, quia nullum est firmum fundamentum, ex quo colligi possit hæc abundans communicatio. Non enim necessaria est, cum iterari sæpius possit hoc sacramentum, & illius debita sumptione fructum amissum reparari, quod in sacramento baptismi, & pœnitentiæ non procedit. Adde non esse credendum sacerdotem quotidie in peccato communicantem, & iudicium sibi manducantem ob pœnitentiam in fine vitæ consecuturum omnem gratiam, quam ex opere operato obtinisset, si dignè semper communicauisset. Atque ita sustinet Suar. disp. 63. sect. 10. Henric. lib. 1. cap. 25. n. 7. lit. T. Agid. de Coninch. q. 62. art. 1. dub. 5. num. 78. Vide dicta tract. 18. de sacram. punct. 9. num. 6.

§. 11.

Expenduntur reliqui Eucharistiæ effectus.

1. Hoc sacramento à mortalibus præseruamur.
2. Peccata venialia remittuntur.
3. Remissio pœna temporalis non est proprius effectus huius Sacramenti.
4. Speciali dulcedine animâ recreare effectus est Eucharistiæ.
5. Vnio cum Christo, & alijs fidelibus effectus est Eucharistiæ.
6. Præter dictos effectus nullum alium comparatione corporis in hac vita aliqui Doctores concedunt.
7. Sed quatuor debent concedi. Primus esse corpus nostrum quodam modo sanctificatum.
8. Secundus moderari ardorem concupiscentiæ.
9. Tertius vnio substantialis cum Christo.
10. Quartus resurrectio, & gloria.

1. Præter gratiam habitualement alios effectus huic tanto sacramento Doctores tribuunt. Primus est esse antidotum, quo à mortalibus præseruamur, sicuti dixit Trident.

§ 3

sess. 21.

sess. 21. cap. 2. Præseruamur autem mediis auxiliis à Deo ob huius sacramenti debitam susceptionem concessis, quibus excitamur, & mouemur ad opera virtutis, & roboramur ad tentationes vincendas & diaboli insidias superandas, & fortè ob hanc causam dictum est Ioan. 6. Nisi manducaveritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis, id est, non habebitis vitam in vobis perseverantem: est enim hoc sacramentum ad perseverandum in gratia adultis moraliter necessarium, tametsi absolute necessarium non sit. Quod si inquiras quæ auxilia ex vi huius sacramenti suscipienti concedantur, an sufficientia tantum, an efficacia? Respondeo & sufficientia concedi abundantiora, quam concederentur Eucharistia non recepta, & sæpè efficacia iuxta diuinum beneplacitum. Dixi sæpè, sed non semper, aliàs ritè semel communicans peccare mortaliter non posset, & in gratia esset confirmatus. Quinimo ea auxilia efficacia, quæ Deus decreuerat suscipienti ipsum tribuere, de facto non tribuit, quia se indignum reddidit. Auxilium namque decretum erat concedendum, nisi impedimentum suscipiens sacramentum apposuisset.

2. Secundus effectus huius sacramenti assignatus à Trident. *sess. 13. cap. 2.* & habetur *cap. utrum sub figura, & cap. si quid sit sanguis de consecrat. dist. 2.* est peccatorum venialium remissio. Qualiter autem hunc effectum Eucharistia operetur? difficultatè non caret. Nam vel peccata venialia remittit, quatenus illorum detestationem excitat, & charitatem accendit, & eo casu non immediatè, & per se, sed mediatè, hoc est media detestatione, & in Deum amore, hanc remissionem operatur, vel peccata remittit immediatè per se, & hoc videtur impossibile. Tum quia nullum peccatum remitti potest absque illius pœnitentia, & detestatione. Tum quia habitualis gratia huius sacramenti effectus non pugnat cum peccatis venialibus, sed illis perseverantibus stare potest. Dicendum ergo est utroque modo venialia peccata, quorum non habes complacentiam ex vi huius sacramenti tibi remitti. Sic docet D. Thom. *quæst. 79. art. 4. & ibi Didac. Nun. concl. 1.* Egid. de Coninch. *num. 54. & 55.* Bonac. *disp. 4. de Sacram. q. 3. pun. 6. §. 3.* Primò namque remittit peccata excitando illorum detestationem, nam cum proprius huius sacramenti effectus sit suscipientem cum Deo intimè venire, cui vnioni non leuiter obstant venialia peccata, necessariò ab illis liberare debet saltem excitando illorum detestationem, quæ peccata venialia tolluntur. Verùm cum hæc remissio non tam ex ipso sacramento, quàm ex actu charitatis, vel pœnitentiæ proveniat, nequaquam Eucharistia vt proprius effectus concedi potest, & casu quo esset concedendus, non distingueretur à primo effectù, qui est auxiliorum concessio ad opera virtutis & peccata præcauenda. Quocirca alius est assignandus modus distinctus, quo venialia peccata ex vi huius sacramenti remittantur, vt venialium remissio effectus proprius sit huius sacramenti. Modus autem hic est, vt sacramentum ritè susceptum vi sua remittat omnia peccata venialia, quæ suscipiens commisit, quorumque complacentiam non habes. Neque his obstat, quod nullum peccatum remittitur absque illius detestatione saltem virtuali, quia eo ipso quo vis Eucharistiam suscipere, vis charitatem augere, & intimius coniungi, & hæc voluntas est quædam peccatorum venialium virtualis detestatio. Quæ licet ex se sufficiat ad venialium remissionem, medio sacramento suscepto sufficit.

3. Tercius effectus est remissio pœnæ temporalis pro peccatis debitæ. At hic effectus, vt benè D. Thom. quem omnes sequuntur *q. 79. art. 5.* non directè, & immediatè, sed indirectè, & mediatè ex hoc sacramento provenit. Quod pœnæ temporalis remissio ex hoc sacramento directè non proveniat inde constat, quia pœnæ temporalis non obstat feruori charitatis, ad cuius augmentum fuit Eucharistia instituta. Et præterea, quia sacramentum vt tale solum suscipienti prodest, non aliis. At si ex opere operato, & directè pœnas debitas pro peccatis remitteret, prodesse quidem posset aliis, indirectè tamen, & mediatè pœnas temporales remittit tum excitando actus charitatis, quibus satisfacimus, tum remittendo venialia, & consequenter aliquam pœnam ipsis venialibus debitam. Notanter dixi remissionem pœnæ temporalis non esse effectum proprium Eucharistia quatenus est sacramentum, vt insinuare esse posse illius effectum, quatenus est sacrificium, quia in illius remissionem sacrificium offertur.

4. Quartum effectum huius sacramenti tradidit Clemens V. in Concil. Vienn. Clement. *de reliquiis, & venerat. Sanctior.* nempe speciali suauitate, & dulcedine animi recreare iuxta illud: Pinguis est panis Christi, & præbebit delicias regibus. Ob cuius causam dixit Pontifex in suprad. Clement. In hoc sacramento omne delectamentum esse, & omnis saporis suauitatem ipsamque dulcedinem Domini degustari. Constat autem hæc suauitas, & spiritualis dulcedo, præcipue in quadam animi promptitudine ad quaslibet res diuini obsequij peragendas hilari animo, & celeri vo-

luntate. Quod si hanc suauitatem, & deuotionem non sentis, time ne fortè indignus accedas. Fateor tamen sæpè hunc effectum impediri. Tum quia mente vaga, & alienis curis distractus hoc sacramentum suscipis, tum quia aliquibus peccatis venialibus affectus existis, quæ deuotionem, & feruorem charitatis impediunt.

5. Quintus effectus, qui ex supradictis omnibus sequitur est vnio specialis, quam suscipiens habet cum Christo, & aliis fidelibus, iuxta illud Ioann. 6. In me manet, & ego in eo: & Paul. 1. Corinrh. 10. Vnum sumus, qui de vno pane, & vno participamus. Constat autem hæc vnio non solum in gratia habituali, remissione venialium, & præseruatione à mortalibus vi sacramenti concessis, sed præcipue in vinculo charitatis, & mutua beneuolentia, quia Christus hominem prosequitur suo corpore alitum, & sustentatum & homo ipsum Deum, reliquosque fideles de eodem corpore, & sanguine participantes.

6. Præter hos effectus, qui voluntati, animæque inhaerent, nullum aliud admittunt comparatione corporis in hac vita. Turrecrem. *in c. in Christo pater de consecrat. dist. 2.* Sorus *in 4. dist. 11. quæst. 2. art. 5.* quibus fauent Cyrill. Hierosolymit. *catechesi 3. mystagog.* Cyprian. *serm. de cœna Domini.* Damascen. *lib. 4. de fide cap. 14.* Quia hoc sacramentum non ad nutriendum corpus, sed animum est institutum: iuxta illud: Qui manducat me, viuet propter me. Neque vilius effectus promissio, quæ ad corpus in hac vita videatur dirigi, facta est: quem ergo effectum in corpore habere potest.

7. Dicendum est quatuor præcipuos habere. Primus necessariò sequitur ex huius sacramenti susceptione, nempe corpus nostrum esse quodammodo sanctificatum, & sacram. Si enim linthea, & vasa sacramentum continentia ex illo contactu sanctificata redduntur, cur non corpora nostra, quibus arctius sacramentum coniungitur? Merito ergo Chrysostom. *hom. 3. super illa verba 2. Corinrh. cap. 13.* Saturare inuicem in osculo sancto, inquit. Non vulgarem honorem consecutus est os nostrum accipiens corpus Dominicum. Ex qua dignitate *hom. 83. in Matthæum.* optimè infert. Quo non oportet igitur esse puriorem tali fruente sacrificio! Quo solari radio non splendidiorem manum carnem hanc diuidentem! Os quod igne spiritali repletur, linguam quæ tremendo nimis sanguine rubescit! Cogita qualis insignitus honore, quali mensa fruaris.

8. Secundus effectus Eucharistia est moderari ardorem concupiscentia, & peccati fomitem. Sic D. Thom. communiter receptus, *quæst. 79. art. 6. ad 3.* Suar. pluribus exornans *disp. 64. sect. 1. concl. 2.* Egid. de Coninch. *quæst. 79. art. 8. dub. vnic. numero 62.* Hunc effectum Eucharistia operari potest primo alterando corporis temperamentum, temperando inquam calorem nimium, & feruorem sanguinis, quo libido excitatur: quam remissionem ipsum sacramentum operari potest, tum applicatione diuinæ virtutis, tum applicatione alicuius causæ naturalis, ex qua hæc fomitis mitigatio sequatur. Secundò fomitem peccati mitigare potest Eucharistia excitando in phantasia imaginationes, & representationes ad bonum, & auertendo cogitationes à malo, & in ordine ad hunc finem separando occasiones, quæ prauum motum excitare possunt illasque offerendo, quæ ad bonum possunt inclinare. Et hic effectus inter auxilia gratia computari debet. Sed quia circa corpus versatur, & ex intentione mitigandi peccati fomitem conceditur, ea de causa inter effectus corporis computatur. Etenim hoc sacramentum institutum est ad præseruandum suscipientem à peccatis mortalibus. At huius præseruationis medium aptissimum est ardorem concupiscentia mitigare. Concedendus ergo illi est hic effectus. Aduerte tamen non concedi pro omnibus occasionibus, sed iuxta Domini beneplacitum. Tum ne cogamur affirmare semel suscipientem dignè Eucharistiam nullas graues tentationes carnis sentire posse. Tum quia hic effectus sæpè impeditur ob aliquod peccatum postea commissum, aut ob aliquam irreuerentiam sacramento factam.

9. Tercius effectus, qui communiter à sanctis Patribus enumeratur est vnio substantialis cum Christo non solum per effectum, vt supra explicuimus, sed re ipsa, vt dixit Chrysostom. *hom. 61. ad populum Antioch.* & *hom. 46. in Ioann.* & alibi sæpè. In quo autem hæc vnio consistat? non est facile explicari. Nam certum est non consistere in aliquo physico, & reali vinculo, quo ex hominè, & Christo vnum fiat. Aliàs mutaretur Christus, quoties in hoc Sacramento homini communicatur. Neque item hæc vnio consistit tantum in locali præsentia, & propinquitate, quam Christus habet cum suscipiente, quia hæc solum durat eo tempore, quo species sacramentales immutatae perseverant, & in homine peccatore esse potest. Dicendum igitur est hanc vnionem moralem esse, & mysticam, consistereque in eo quod speciali affectu, & amore, quo Christus hominem prosequitur, & homo Christum, Christus se homini tradit in cibum, & potum. Ex qua affectuosa traditione moraliter censetur communicans, & Christus vnum esse. Si enim

enim maritus, & vxor ex commixtione voluntaria corporum censentur fieri vna caro, quid mirum quod Christus Dominus vnum cum communicante fieri censetur, cui se intimo affectu, & voluntate coniungit, quemque suo corpore pascit, & sanguine recreat. Peccatori autem non vnitur, nam esto illi præsens sit, non se illi in spirituales cibum, & animæ refectionem ex effectu tradit. Sed contra suam voluntatem in illius iudicium, & condemnationem coniungit.

10. Quartus effectus est resurrectio, & gloria corporis, quam beati consecuturi sunt post diem iudicii: iuxta illud Ioann. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, seu viuet in æternum: Et ego resuscitabo eum in nouissimo die. Promittitur ergo communicantibus resurrectio, & vita æterna. Hi effectus, esto promissi sint omnibus decedentibus in gratia, quia omnes resurgere debent, & vitam æternam cum Christo consequi, specialiter communicantibus promittuntur, utpote qui sunt Christi per communionem specialia membra. Omnibus igitur ritè communicantibus, & in gratia decedentibus conceditur resurrectio, & vita æterna, non solum ob gratiam habitualementem, in qua decesserunt, sed etiam ob Eucharistiam dignè susceptam, ideoque resurrectio, & vita æterna effectus est tum gratiæ habitualis, tum sacramenti. Sic Suar. *disp. 64. sect. 2. Aegid. de Coninch. q. 79. art. 8. dub. unico.*

PUNCTUM X.

Qui sint huius sacramenti susceptores.

1. Tres sunt modi suscipiendi hoc sacramentum.
2. Solus homo hoc sacramentum prædictis modis suscipere potest.
3. Homo non baptizatus capax est Eucharistia spiritualiter tantum recipienda.
4. Homo baptizatus peccator sacramentaliter tantum recipere Eucharistiam potest.
5. Baptizatus iustus sacramentaliter, & spiritualiter sacramentum recipit.
6. Infantibus, & perpetuò amentibus non conceditur Eucharistia.
7. Qualiter amentibus, qui aliquando rationis usum habuerint, concedenda sit Eucharistia.
8. Qualiter semisatus.
9. Qualiter mutis, & surdis à natiuitate.
10. Qualiter energumenis, seu obsessis à demone.
11. Qualiter pueris rationis usum habentibus.

1. **P**remittendum est ex Trident. *sess. 13. cap. 8. & sess. 22. cap. 6. & ex Catechismo Pij V. vbi de hoc sacramento, & ex variis decretis, præcipue cap. qui discordat. cap. qui manducat. cap. quid est. cap. sanctum. cap. credere, de consecrat. dist. 2. & ex D. Thom. communiter recepto quest. 80. art. 1. tres esse modos, quibus hoc sacramentum suscipi potest. Primò sacramentaliter tantum, quando solum sacramentum, & non eius effectus suscipitur, uti sumit peccator, qui cum sacramentum suscipiat, non illius effectum, sed sacramenti iudicium suscipit. Secundo spiritualiter tantum, id est quoad effectum sacramenti, qualiter sumit iustus desiderium habens suscipiendi sacramentum. Hoc autem modo non propriè sacramentum suscipitur, sed optatur suscipi, ideoque D. Thom. hunc modum suscipiendi sacramentum omisit. At quia per illum effectus sacramenti, scilicet augmentum gratiæ acquiritur, reliqui Doctores asserunt eo sacramentum spiritualiter suscipi. Tertio vtroque modo & sacramentaliter, & spiritualiter, id est cum sacramentum, & effectus illius suscipitur, ut contingit hominibus iustis, & sanctis communicantibus.*

2. Dicendum est solius hominis esse hoc sacramentum aliquo ex prædictis modis suscipere. Sic D. Thom. ab omnibus receptus *quest. 8. art. 2.* Et quidem de creaturis irrationalibus constat manifestè. Nam esto aliquando hostiam consecratam comederint, nec sacramentaliter comedunt, sed materialiter, neque illius fructum consequuntur, cum tam fructus, quam sacramenti incapaces existant. Solum de Angelis est aliquis dubitatio, an hoc sacramentum, vel sacramentaliter, vel saltem spiritualiter tantum (hoc est in desiderio) suscipere possint? Sed dicendum est non posse. Tum quia ipsi capaces non sunt augmenti gratiæ. Tum & præcipue, quia hoc sacramentum non pro Angelis, & beatis, sed solum pro hominibus in hac vita degentibus institutum est. Ergo nullus alius præter homines sacramenti sumptionem optare absolute potest: atque adeo nullus alius sacramentaliter, vel spiritualiter tantum capax illius est.

3. Secundo homo non baptizatus capax est Eucharistiam spiritualiter tantum recipiendi, sed non sacramentaliter. Priorem partem probo, quia antequam baptismum re ipsa suscipias, gratus Deo esse potes, & votum habere, suscepto ba-

ptismo Eucharistiam recipiendi, quod votum quia ab homine grato procedit, meritorium est augmenti gratiæ. Ergo est huius sacramenti spiritualis manducatio. Hæc cum in fructu desiderio huius sacramenti sita est. Secunda pars est manifesta, quia nemo capax est vilius sacramenti recipiendi, nisi in Ecclesiam Christi fuerit ingressus, & illius membrum factus. Hoc autem fit per baptismum omnium sacramentorum ianuam, & generationis spiritualis principium. Ergo non baptizatus incapax est Eucharistiæ sacramentaliter recipiendæ. Neque obest Innocent. III. in c. *veniens de baptismo*, vbi expressè dicit à non baptizatis Eucharistiam sumi posse. Nam ut explicat Suar. *disp. 62. sect. 3. in fine*, non asserit sed disputando hæc dixit, vel locutus est de materiali, & corporali sumptione, non autem de sacramentali.

4. Tertio homo baptizatus peccator sacramentaliter tantum hoc sacramentum suscipere potest. Nam esto desiderium habeat suscipiendi Eucharistiam excluso peccato, qui tamen desiderium illud habet tempore, quo est in peccato nullatenus eo augmentum gratiæ spiritualis communionis proprium effectum obtinere potest. Nequit ergo spiritualiter communicare, sacramentaliter autem communicat, quia verum sacramentum recipit in sui iudicium, & condemnationem, ut dixit Paul. 1. Cor. 11. & tradidit D. Thom. *q. 80. a. 3.*

5. Quarto homo iustus baptizatus quicunque sit & sacramentaliter, & spiritualiter Eucharistiam suscipere potest, quia ut ex sequenti puncto constabit ad augmentum gratiæ proprium effectum Eucharistiæ sola gratia habitualis in suscipiente requiritur. Ex quo fit infantes baptizatos, & perpetuò amentes, si Eucharistia illis concedatur, gratiæ augmentum percipientes esse, sicut multis docuit Suar. *disp. 62. sect. 4.* etenim antiqua fuit consuetudo, teste Trident. *sess. 21. cap. 4.* & Tolerano concilio vndecimo, c. 11. concedendi paruulis Eucharistiam, quæ non concederetur nisi illis proderet. Neque obstat prædictam consuetudinem abrogatam esse, quia id factum est ob reuerentiam tantum sacramenti. Et ita suffiunt pluribus relictis Valq. *disp. 212. cap. 2. Aegid. de Coninch. q. 80. art. 9. num. 77.* Suar. *suprà.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 5. quest. 1.*

6. Superiunt quæstiones. Prima, an infantibus, & perpetuò amentibus concedi possit, & debeat Eucharistia saltem in mortis articulo? Et quidem nullam esse obligationem, & necessitatem administrandi Eucharistiam infantibus ante usum rationis, (& idem est de perpetuò amentibus) docuit expressè Trident. *sess. 21. cap. 4.* ea euidenti ratione ductum. Quia per baptismi lauacrum regenerati, & Christo incorporati adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt. An verò expediens sit saltem in articulo mortis his Eucharistiam ministrari? Nonnullam habet difficultatem, eo quod non videatur congruum sacramenti fructu in perpetuum priuare eum, qui illius capax est. Sed omnino dicendum est prudenter prædictos excludi à participatione huius sacramenti. Nam cum hoc sacramentum illis necessarium esse non possit, & ex alia parte frequenter adsit irreuerentia periculum, merito Ecclesia eos à tanti sacramenti participatione excludit. Arque ita docent S. Thom. *q. 89. art. 9. ibi Aegid. num. 72. Valq. disp. 212. circa finem. Henric. lib. 8. c. 42. Suar. disp. 62. sect. 4. in fine. & disp. 69. sect. 2. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 4. q. 1. & 3. Bonac. disp. 4. de Eucharist. q. 6. pun. 1. in princ.*

7. Secunda quæstio, an possit, & debeat concedi amentibus, quia aliquando rationis usum habuerunt? Dicendum est extra mortis articulum nec posse, nec concedi debere; bene tamen in mortis articulo. Sic Valq. Henric. Aegid. Suar. Laymann. & Bonac. *locis allegatis.* Priorem partem probo, quia extra mortis articulum nulla est Ecclesiæ consuetudo concedendi iis amentibus Eucharistiam. Tanti enim sacramenti reuerentia postulat, ut extra casum extremæ necessitatis non concedatur Eucharistia iis qui nequeunt se ad illius susceptionem actuali deuotione disponere. Adde frequens periculum irreuerentiæ æquè esse in amentibus, siue post usum rationis in amentiam inciderint, siue nunquam usum rationis habuerint. Quod vero in extremo periculo possit, & debeat iis amentibus Eucharistia concedi, probat manifestè textus ex concil. Carthaginen. 4. relatus in c. *quis qui in infirmitate 26. qu. 6.* vbi præbent signa penitentia, & postmodum in amentiam incidenti præcipitur ori eius infundendam Eucharistiam: & cap. *qui recedunt eadem causa, & quest. ex concil. Arausic.* dicitur, Amentibus quæcunque sunt pietatis concedenda sunt, & in concil. Tolet. 11. can. 11. id ipsum expressè supponitur, cum dicat puniendos non esse eos, qui acceptam Eucharistiam reiecerint, si constet mente alienatos esse. Ratio est, quia his amentibus Eucharistia necessaria ad salutem esse potest, videlicet, si peccato mortali grauati in amentiam inciderint attriti. Deinde qui aliquando rationis usum habuit, & pie vixit eo ipso censetur velle sibi applicari remedia ad salutem necessaria, vel maxime vtilia, atque adeo virtualiter, interpretatiue Eucharistiam petere. Quæ rationes nullatenus militant in infantibus, & perpe-

ruo amentibus Eucharistia in mortis articulo denegatur, conceditur tamen iis, qui aliquando rationis usum habuerint.

Aduerte hoc intelligendum esse casu quo non constet peccato mortali grauatum in amentiam incidisse. Secundò nisi spes moralis sit ante mortem usum rationis recuperaturum, quia tunc reuerentia sacramenti exoptulat illud tempus expectare. Tertio ne probabile sit periculum alicuius sacramenti irreuerentiae, eaque de causa consultum erit prius vnam, vel alteram hostiam non consecratam amenti porrigere: vt ex illius sumptione colligi possit quid facturus sit, cum hostia consecrata illi conceditur. Sic Suar. *disp. 69. sect. 2. vers. tertium dubium*. Zambran. *de Eucharist. dub. 4. num. 5*. Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 4. q. 3. Aegid. quest. 76. art. 9. num. 74.*

8. Tertia quaestio de semisatis, & plenum usum rationis non habentibus qualiter concedi possit, & debeat Eucharistia? Respondeo, si facta diligentia non valent distinguere hunc celestem cibum à profano, inter absolute amentes sunt computandi. At si illum satis distinguunt, & reuerenter, & tanquam sibi necessarium exoptulant, concedi illis debet non solum in mortis articulo, sed etiam tempore Paschatis, quia credendum est hoc praecepto eos astringi, cum supponamus illius notitiam habere, & peccandi libertate polleere. Extra hæc tempora non illis debet Eucharistia concedi ob tanti sacramenti reuerentiam: Sic docuit Possseuinus *de communionem. cap. 8. num. 32*. Layman. *lib. 5. tract. 4. cap. 4. quest. 3. in fine*. Bonac. *disp. 4. de sacram. Euchar. q. 6. p. 1. n. 7*. Henric. *lib. 8. cap. 42.*

9. Quarta quaestio, qualiter mutis, & surdis, à natiuitate Eucharistia ministrari possit, & debeat? Respondeo, si ex signis, & nribus constet discretionem habere, qua sufficienter hunc cibum celestem à profano distinguant, non solum in mortis articulo, sed etiam tempore Paschatis Eucharistia concedenda est; quia his est valde necessaria tum ad augmentum gratiae, tum ad præcauenda peccata futura. Neque necessarium est, vt perfectè qualitatem huius cibi agnoscant, sufficit si illum ita à profano distinguant, vt tanquam remedium suae salutis accipiant. Credendum enim est hac notitia Christum contentum esse, cum perfectior haberi non possit. Sic relato Abbate *in cap. cum apud, num. 6. de sponsalib.* tradit Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 4. quest. 4.* Quod si prudens confessorius non qualemunque discretionem, sed maturam, & perfectam agnoscat habere mutum, & surdum, sicuti ego aliquem agnouit non solum tempore Paschatis, sed aliis solemnioribus festiuitatibus, poterit Eucharistiam concedere, quia nulla apparet ratio, ob quam sit deneganda, cum se ad illam suscipiendam per actuale deuotionem disponere possit. Notanter dixi mutis, & surdis. Neque addidi cæcis. Nam si supradictis duobus impedimentis hoc tertium adderetur, nullatenus crederem Eucharistiam etiam in mortis articulo ministrari posse, quia incapaces existunt tanti cibi dignitatem, & excellentiam cognoscendi. Colligitur ex his quæ tradit Sanch. *lib. 1. de matrim. disp. 8. à num. 12.* & Gutierrez. *de matr. cap. 8. à num. 5.* Hi enim Doctores aliis relatis docent mutum, & surdum contrahere matrimonium posse, secus si simul cæcus existat.

10. Quinta quaestio procedit de energumenis, seu obfessis à dæmone. Et quidem si constet obsideri, eo quod aliquo peccato mortali teneantur: qualiter contigit illi, quem refert Paul. 1. Corinth. 5. traditum esse Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret, nullatenus est Eucharistia ministranda ob defectum dispositionis in suscipiente. At si credatur à dæmone obfessos esse, vel in pœnam alicuius delicti commissi, tametsi quoad culpam remissum sit, vel ad sui maius meritum, & purgationem, vt frequenter contingere credendum est. Aduertere debes, an priuentur usu rationis, an sui compotes existant. Si usu rationis priuantur, iudicium ferendum est æquè de illis, ac de amentibus. At si sui compotes sunt, concedenda illis est Eucharistia secluso, irreuerentiae periculo non solum in mortis articulo, (de quo non est dubium, vt definit concil. Elibert. *can. 37.* his verbis: Qui à spiritibus immundis vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, & fideles fuerint, dandam eis esse communionem) sed etiam in Paschate, imo aliis temporibus, vt loquitur Timotheus Alexand. *in suis responsionib. cap. 3.* & refertur. 6. *1. bibliotheca sacra: Fidelis* (inquit) qui à dæmone corripitur, si mysterium non enunciet (hoc est nisi doceat alios, quæ à dæmone ipse didicit) neque vlla alio modo blasphemet debet particeps fieri mysteriorum, hoc est Eucharistiae, & tradit D. Thom. *quest. 80. art. 9.* Cassian. *collat. 7. cap. 30. concil. Araucan. 1. can. 14.* Petr. Thiræus *de demonib. 2. p. cap. 28.* Sotus *in 4. disp. 12. quest. 1.* Suar. *disp. 69. sect. 2.* Vasq. *disp. 112. cap. 4.* Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 4. quest. 5.* Ratio illius veritatis est, quia Eucharistiae susceptione vel dæmon expelleretur, vel saltem in vexando frænabatur, vel denique iuuabitur energumenus, vt patienter, & cum fructu suum laborem sustineat. Frequentia huius communionis arbitrio

prudens confessoris relinquitur. Crederem solemnioribus festiuitatibus satis esse concedi.

11. Quaestio sexta de pueris vsum rationis habentibus, an statim illis possit, & debeat communio concedi? Et quidem in articulo mortis Eucharistia sub obligatione est concedenda eo ipso, quo vsum rationis habeant, distinguereque possint hunc cibum à profano. Quia non solum vtile, sed fortè necessarium ad salutem esse illis potest. Sic Suar. *disp. 70. sect. 1. in fine*. Henric. *lib. 8. cap. 42. in fine*. Layman. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 4. quest. 2.* tamen si solum ex consilio censeat Nauarr. *cap. 21. num. 57.* illis esse Eucharistiam concedendam extra mortis periculum. Communiter Doctores censent perfectiorem vsum rationis requiri ad Eucharistiam suscipiendam eo qui sufficiens iudicatur ad peccandum, & absolutionem à peccatis obtinendam, quia ex vna parte pœnitentia est simpliciter necessaria, quæ tamen non est Eucharistia, & ex alia Eucharistia nobilior est. Quid ergo mirum, si perfectiorem vsum rationis in suscipiente exoptulet? Sic Suar. Nauarr. & Layman. *supra. Vasq. disp. 214. cap. 4. circa finem*. Cæterum ego existimo cum vsum rationis, qui sufficiens est ad peccandum, & absolutionem à peccatis obtinendam sufficere, vt Eucharistia ministrari possit. Nam esto pœnitentia sit magis necessaria, quam Eucharistia, & Eucharistia nobilior. At longè difficilior est dispositio ad pœnitentiæ fructum obtinendum, quam ad obtinendum fructum Eucharistiae: cum ad pœnitentiam confessio peccatorum dolorosa requiratur cum proposito de cætero non peccandi. At ad Eucharistiae fructum sola voluntas suscipientis existens in gratia, sufficiat. Qui ergo vsum rationis habet sufficientem ad excitandum supernaturalem dolorem, & illius obligatione pro sacramento pœnitentiæ suscipiendo cognoscendam, vsum rationis sufficienter habebit, vt distinguere possit hunc cibum celestem à profano, & illius essentiam agnoscere.

Verum etsi hoc ita sit non credo ipsos pueros statim obligari nec humano, nec diuino praecepto, neque parochos obligatos esse illis sacramentum concedere, sed vnum, vel alterum annum expectari posse, vt eorum iudicium, & discretio exactius cognoscatur, & maiori cum fructu, & reuerentia Eucharistiam diu optatam, & petitam suscipiant. Sic Suar. *dicta disp. 70. sect. 1. post. med.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia num. 12. edit. Romana.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 4. cap. 4. q. 2.* Vasq. *disp. 214. cap. 4. à num. 46.* Quod si roges, quando censentur pueri discretionem sufficientem habere, vt ad Eucharistiam suscipiendam sint obligati? Respondeo prudentis Confessoris iudicio esse relinquendum: aliqui enim pueri ita sunt perspicacis ingenij, & accurata disciplina instructi, vt ante decimum annum sufficientem censeantur discretionem habere, vt hanc obligationem subeant. Regulariter autem nemo ante decimum annum obligari censendus est. Quinimo. Nauarr. *cap. 21. num. 57.* Cordub. *in summa casu. 60.* placet viros ante 14. annum, & fœminas ante 12. nunquam obligari. Duo vero credo certa sæpè pueros rationis usu, & discretionem ad Eucharistiam sufficientem pollentes excusari ab obligatione eam suscipiendi, quia à parentibus, vel confessariis non permittuntur, ipsosque parentes, & parochos excusari ex consuetudine, quæ rarò ante decimum annum Eucharistiam alicui ministrat. Nauarr. *cap. 21. num. 57.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia. num. 12.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 4. c. 4. quest. 2.* Aliud est pueris, qui nondum 14. annum attigerant non decere frequentiore communionem, quam mensuram. Tum ob reuerentiam sacramenti. Tum vt excitentur ad feruentius, & auidius Eucharistiam suscipiendam.

PUNCTUM XI.

De dispositione ex parte animæ ad hoc Sacramentum ritè suscipiendum.

1. Debes te reputare iustum.
2. Qua certitudine hoc sciendum est.
3. Peccatum veniale in sumptione Eucharistiae non impedit illius precipuum effectum.
4. Impedit alios effectus.
5. Habitale peccatum non est impedimentum.
6. Soluitur fundamentum quo probatum erat peccatum veniale impedire precipuum Eucharistiae effectum.
7. Plures requirunt ad effectum Eucharistiae deuotionem actualem.
8. Contrarium verius est.
9. Soluuntur fundamenta opposita.

1. Fides, ratioque naturalis posita Eucharistiae institutio- ne docet quemlibet obligatum esse, antequam ad Eucharistiam accedat se reputare iustum, Deoque gratum. Nam cum hoc sacramentum institutum sit ad nutriendam, & roborandam spiritualem animæ nostræ vitam, illam per se supponit. Qui ergo peccatis mortuus ad illud suscipiendum acce-
deret,

deret, fini, institutionique sacramenti contrarius esset, ideoque monet Paul. 1. Corinth. 11. iudicium tibi manducare, & bibere, qui absque prædicta probatione de pane illo edit, & de calice bibit, ut latius prolequitur Trident. sess. 13. cap. 7. & can. 11.

2. Quod si roges quam certus esse debeas nullo te peccato mortali grauari, cum ad Eucharistiam accedis? Respondeo, si certus moraliter sis nullo grauari peccato non confesso, eo quod nullum tibi occurrat post factam tuæ conscientie diligentem examinationem, securus accedere potes, quia certitudo mortalis quamlibet humanam actionem à temeritate excusat, & prudentem reddit. Neque aliam maiorem certitudinem exoptulari decebat à Christo Domino, cuius iugum suauis est, & onus leue, ut bene notauit Aegid. de Coninch. quest. 80. art. 4.

3. Præter carentiam peccati mortalis Marfil. in 4. q. 6. art. 4. corol. 3. requirit ad huius sacramenti dignam sumptionem, ne peccatum aliquod veniale in ipsa committas. Quia eo ipso (inquit) te indignum reddis tanto sacramento. Faient huic sententiae Doctores, qui actuale deuotionem, & feruorem exoptulant pro dispositione necessaria huius sacramenti, de quibus infra: siquidem actualis peccati venialis commissione deuotio & charitatis feruor impeditur. Ratio huius sententiae esse potest, quia sumptio sacramenti peccaminosa Deo est ingrata. Nequit ergo ob ipsam augmentum gratiae concedi, alias eadem actione, qua poenam meremur, præmium gratiae, & gloriae obtineremus.

Cæterum tenendum est actuale peccatum veniale in sumptione Eucharistiae commissum non impedire illius effectum præcipuum, qui est augmentum gratiae, & charitatis. Sic Docuit D. Thom. quest. 79. art. 8. Soto dist. 12. quest. 2. art. 8. Victoria num. 66. Suar. alijs relatis dist. 63. sect. 3. concl. 1. Valsq. dist. 206. cap. 1. Paul. Laymann. lib. 5. tract. 4. cap. 6. q. 1. & habetur cap. si non sunt tanta peccata, de consecrat. dist. 2. ibi: Si non sunt tanta peccata, vt excommunicetur quis, non se debet à medicina corporis, & sanguinis Domini separare. At ob veniale peccatum nemo potest excommunicari excommunicatione maiori, de qua ibi est sermo. Ergo ob eius causam à medicina corporis, & sanguinis Domini separari non debet. Ratio est, quia ex institutione Christi, vt colligit Trident. sess. 13. cap. 7. solum ad Eucharistiam dignè suscipiendam requiritur, vt conscius peccati mortalis se per confessionem, & contritionem illius probeat, nulla peccati venialis mentione facta. Et merito, quia peccatum veniale nec gratiae, neque illius augmento repugnat. Ergo peccatum veniale in sumptione commissum dispositionem sacramenti legitimam, & necessariam non impedit. Ergo neque impedit eius effectum. Deinde implicat, cum dicis peccatum veniale impedire sacramenti effectum. Nam si hoc impedimentum præstat non veniale, sed mortale erit, siquidem recepta est Doctorum sententia obicem ponere sacramenti effectui graue peccatum esse, ob irreuerentiam factam sacramento eius virtutem, & efficaciam elidendo. Denique raro effectus gratiae per Eucharistiam obtineretur, cum raro contingat sæculares homines à veniali excusari. Tum ob distractionem, animique euagationem, tum ob finem finistram, tum ob prauum affectum. At non est credendum Christum Dominum velle suæ charitatis symbolum ob has leues causas inane reddi.

4. Notanter dixi actuale peccatum veniale non impedire præcipuum effectum Eucharistiae. Nam alios effectus secundarios ex parte impedit, vt tradit D. Thom. quest. 79. art. 8. impedit enim remissionem ipsius, quæ per sacramentum ex opere operato deberet fieri. Secundo impedit deuotionem, & charitatis feruorem. Tertiò specialem suauitatem, & dulcedinem, quam experiri solent deuotè communicantes; est enim illa indignus. Quarto plura auxilia gratiae ad præcauenda peccata denegantur, quæ alioquin concederentur: ob quas causas fortè dixit quasi per exaggerationem August. de Ecclesiast. dogmatib. cap. 53. relatus in cap. quotidie de consecrat. dist. 2. si adhuc habes voluntatem peccandi, grauari magis dico. Eucharistiae perceptione, quam purificari, & ne de voluntate peccandi mortaliter dictum intelligeres subdit. Sed de hoc illo dico, quem capitalia, & mortalia peccata non grauant.

5. Præterea dixi actuale peccatum: nam habituale etiam si formaliter non fueris destitutus, si tamen illius complacentiam non habeas; communionem quæ est quædam virtualis detestatio remittitur ex opere operato, vti superius notauimus.

6. Fundamentum contrarium non obstat. Fateor susceptionem Eucharistiae cum peccato veniali actuali esse aliquantulum Deo ingrata, sed non absolutè, & secundum se, ideoque eius efficacia ex opere operato non impeditur, tamen si efficacia, quam ex opere operantis haberet, impediatur.

7. Rursus alij plures, grauesque Doctores ad Eucharistiae effectum suscipiendum requirunt necessariò actualem deuotionem, & feruorem. Sic D. Thom. in 4. dist. 12. quest. 2.

art. 1. questione 3. Duran. d. q. 4. num. 7. Paludan. quest. 1. art. 2. concl. 3. num. 11. Siluest. verbo Eucharistia in fine. Caiet. q. 79. art. 1. Mouentur primò, quia plures Ecclesiae Patres, specialiter Basil. lib. 1. de baptismo. cap. vlt. & in regul. breuior. reg. 172. Ioan. Hierosolym. 1. catechesi 4. mystagog. Chrysost. hom. 82. in Matth. exoptulant specialem deuotionem, & feruorem ad Eucharistiam suscipiendam ob eius excellentiam, & dignitatem, & remissionem animi desertantur. Secundò Eucharistia operari debet suos effectus iuxta modum suæ significationis. Significat autem spirituale nutrimentum per modum cibi, & potus. Ergo operari debet suos effectus, sicuti cibis, & potus. At cibis & potus non operantur, nisi sumens vitaliter, & actualiter concurrat ad illius operationem. Ergo cibis celestibus non operabitur, nisi sumens ad illius operationem actualiter concurrat, quod fieri non potest, nisi medijs aliquibus actibus virtutis, atque adeo deuotione, & feruore. Tertiò ab inconueniente probat Caiet. quia si augmentum gratiae, & charitatis ex defectu deuotionis non impeditur, Sacerdotes tepidi quotidie communicantes magnum fructum ex communione percipient, cuius contrarium experientia testatur, cum ad virtutis opera, tentationesque superandas post plures communionem æquè difficiles inueniantur, ac si nullam communionem fecissent.

8. Nihilominus tenendum est nullam deuotionem actualem requisitam esse ad fructum præcipuum huius sacramenti percipiendum: Sic expressè D. Thom. quest. 79. art. 8. & ibi Aegid. de Coninch. dub. 1. num. 4. Valsq. dist. 206. cap. 2. Suar. dist. 63. sect. 3. concl. 2. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. q. 1. Ratio præcipua sumitur ex Trident. sess. 13. cap. 7. vbi assignans dispositionem ad hoc sacramentum suscipiendum, nullam huius actualis deuotionis mentionem fecit. Quæ si necessaria esset, nullatenus omitteret. Secundò probari potest, olim Eucharistia concedebatur paruulis ante vsum rationis, & modò conceditur amentibus in articulo mortis, vt dictum est. At si deuotionem actualem habere non possunt, ergo deuotio actualis ad effectum sacramenti suscipiendum necessaria non est. Aliàs nullatenus Ecclesia permetteret iis sacramentum concedi. Est enim manifesta iniuria, & irreuerentia sacramento facta inane, & vacuum illud reddere, & sine fructu. Tertiò iustus omittens inuincibiliter, & absque culpa actualem deuotionem pro huius sacramenti receptione, obicem non ponit gratiae augmento, quia iam probatus accedit ad dignè suscipiendum probatione à Paulo requisita. Ergo deuotio actualis non est dispositio necessaria. Quartò si defectus actualis deuotionis impediret efficaciam sacramenti, peccaret mortaliter qui sic voluntariè ad sacramentum accederet; eo quod grauem irreuerentiam sacramento irroger eius virtutem elidendo. At neque Caiet. neque alij Doctores oppositæ sententiae admittunt carentiam actualis deuotionis esse peccatum mortale. Ergo deuotio actualis pro augmento gratiae non est necessariò requisita. Quintò nullatenus expedire posset hanc deuotionem vt necessariam exoptulari, quippe ob inaduertentiam, & distractionem inuoluntariam frequenter omittitur etiam ab hominibus maximè iustis, & religiosi. At non est verisimile, nec de Christi amore credendum sic instituisse sacramentum suæ Ecclesiae præcipuum, vt in plurimum suo effectui careret.

9. Argumenta oppositæ sententiae facilia sunt: Ad primum concedo Sanctos communiter exoptulare deuotionem, & feruorem non vt necessarium ad effectum sacramenti suscipiendum, sed vt maximè conuenientem, sacramentum vberius operetur, & fructuosius existat. Ad secundum admitto Eucharistiam operari suos effectus iuxta suæ significationis modum, atque adeo per modum cibi, & potus, non qui conuertatur in substantiam aliti, sed qui alitum in se conuertat, ideoque etsi cibus, & potus materialis & corporalis suscipientis actione indigeat ad nutriendum: hic cibus, & potus celestis ea actione non indiget. Ad tertium nego ex experientia colligi certò posse sacramentum fructu carere. Nam esto sæpius communicans æquè difficilis sit ad opera virtutis, & ad tentationes superandas, inde argumentum non sumitur, quia facilitas ad supradicta opera non ex augmento gratiae, & charitatis, sed ex habitibus acquisitis provenit.

PUNCTUM XII.

De Confessione Communioni præmittenda.

1. Præmittere debet Confessionem peccati mortalis conscius.
2. Plures firman ex solo Ecclesie præcepto hanc esse obligationem.
3. Verius est à Christo præceptum latum esse.
4. Omnium peccatorum confessio est præmittenda.
5. Ab executione huius præcepti excusaris, si absit copia confessoris, & necessitas urgeat communicandi.
6. Quando censetur abesse copia confessoris.

7. Quando

7. Quando conseatur urgere necessitas communicandi late explicatur.
8. Debes te reputare contritum.
9. Sacerdotes celebrantes non præmissa confessione quando teneantur, cum primum possint, confiteri.
10. Post peccatum commissum, & dolorem conceptum, & confessionem factam, non est necesse tempus aliquod expectare ad communionem.

1. **T**rident Concil. sess. 13. cap. 7. statuit grauatam peccato mortali si communionem suscipere velit, non solum contritione, sed confessione sacramentali se probare debere, iuxta præceptum Pauli: Probet se ipsum homo consuetudine Ecclesiæ declaratum. Quapropter audiendus non est Caiet. in sum. verbo *communio in princ.* & super 1. ad Corinth. cap. 11. asserens nullum esse præceptum neque diuinum, neque Ecclesiasticum præmittendi confessionem, si peccator contritus sit.

2. Variant doctores, an hoc præceptum diuinum sit, an Ecclesiasticum? Plures Doctores affirmant solum Ecclesiasticum esse. Sic Medin. Cod. de confess. q. 17. Polac. in 4. dist. 9. quest. 10. ad 1. Nauarr. sum. cap. 21. num. 49. & alij. Fundamentum est, quia ex natura Eucharistiæ etiam supposita institutione confessionis, solum habetur te Deo gratum esse debere, quia eo ipso capax es gratiæ augmenti, cum gratiam habeas. At absque præmissa confessione potes media contritione in gratia constitui. Ergo ex natura rei confessio necessaria non est. Quod si dicas esse necessariam, quia securius confessione purgaberis à peccato, contritio namque difficilis est, obstat: quia teneris securiorem viam eligere, aliàs ad reliqua sacramenta suscipienda conscius peccati mortalis confessionem eligere deberes. Satis enim vitatur sacramenti irreuerentia, si certus moraliter sis à peccato purgatum esse, & in gratia constitutum. Ex verbis autem Pauli consuetudine Ecclesiæ declaratis, non inferitur à Christo latum esse præceptum de confessione præmittenda: Paulus namque præcepit communicato, vt se probet; an autem hæc probatio non solum facienda sit per contritionem, sed etiam per confessionem, ipse Paulus non declarauit, sed consuetudine Ecclesiæ ipso facto declaratum fuit. Sicuri præceptum est diuinum communicandi, quod autem singulis annis communicatio facienda sit, consuetudo Ecclesiæ declarauit. Adde Paulum illud præceptum imposuisse non quidem vt à Christo acceptum, sed vt à se latum. Nam esto in principio dixerit se accepisse à Domino consecrationis formam, &c. nunquam dixit modum probationis à Christo accepisse.

3. Cæterum verius est obligationem præmittendi confessionem de peccato mortali commissio diuinam esse, à Christo statutam, & à Paulo traditam, & promulgatam. Sic Dominic. Sotus in 4. dist. 12. q. 12. art. 4. Valen. 1. 4. dist. 6. quest. 8. pun. 3. Couarruu. in cap. alma mater. 1. p. §. 1. num. 7. Cordub. lib. 1. q. 16. in 3. opin. Suar. disp. 66. sect. 3. in medio. Henriq. lib. 8. cap. 46. Vafq. disp. 207. cap. 4. à num. 40. & alij. Ratio est quia vt ex Trident. sess. 13. cap. 7. constat, consuetudine Ecclesiæ declaratum est Paulum tradidisse præceptum de præmittenda confessione illis verbis: Probet autem seipsum homo. At Paulus non tradidit hoc præceptum vt à se latum, sed vt à Christo acceptum, quod non leuiter colligitur primò ex illis verbis antecedentibus. Ego enim accepi à Domino quod & tradidi vobis, quæ omnia ad sequentia videntur referri. Secundo ex eo quod Corinthios reprehendat, quod absque prædicta probatione cibum illum caelestem manducarent, qui certè reprehensione digni non erant, si præceptum de confessione præmittenda antea traditum non esset. Tertio quia illud proponit peccato mortali grauaris vt vnicum remedium vitandi communionem indignam, quod verum non esset, si præceptum de confessione præmittenda à Christo latum non vrgeret? possunt enim sola contritione ritè disponi.

4. Sed inquires, an præcepto prædicto sufficienter satisfacias, si confessionem præmiseris, tamen non fuerit omnium peccatorum ob inuincibilem ignorantiam? Casus est frequens, cum sæpe contingat peccatorem post confessionem legitime factam recordari ante communionem alicuius peccati non confessi, in quo casu alicui videri posset non esse obligatum illud confiteri. Quia iam illud peccatum non solum contritione, sed etiam absolutione sacramentali remissum est. Sic videtur sentire Reginald. lib. 29. cap. 6. num. 105. Sed contrarium omnino tenendum est cum Suar. disp. 66. sect. 4. vers. sed huius occasione. Henriq. lib. 8. cap. 46. num. 3. in fine. Aegid. q. 80. art. 4. dub. 2. in princ. Quia illius peccati obliti non es probatus per confessionem, siquidem obligatus es illud confessioni subicere. Concilium autem expostulat probationem per confessionem cuiuscunque peccati mortalis, cuius conscientia grauaris. Ergo illud ante communionem confiteri debes.

5. Ab executione huius præcepti præmittendi confessionem exsecularis, si non adit copia confessoris, & necessitas

communicandi vrget, vtutrumque enim concurrere debet, vt aduertit Trid. sess. 13. cap. 7. Difficultas autem est quando censeatur copia confessoris non esse, & necessitas communicandi vrgeret.

6. Copia igitur confessoris abest. Primò si ita à te distet vt nequeas illum absque graui incommodo adire, quod prudentis arbitrio iudicandum est. Aliquando enim spectata tua imbecillitate, & breuitate temporis in quo celebrare debes, distantia quinquaginta passus constituit confessorem abentem, qui tamen aliàs non censeretur abesse distans per leucam, vt bene notarunt Vafq. disp. 207. cap. 2. num. 9. Aegid. de Coninch. q. 80. art. 4. dub. 2. num. 23. Bonac. disp. 4. de sacram. q. 6. p. 1. num. 30. Secundò censeatur abesse, si præsentis confiteri non possis absque prudenti periculo vel violationis sigilli, vel prouocationis ad malum, vel alterius grauis nocumenti: Lugum enim Domini suaue est, quod non est censendum impositum cum tanto onere. Sic Aegid. de Coninch. dicta q. 80. art. 4. dub. 2. num. 19. Vafq. disp. 208. cap. 2. num. 3. Bonac. q. 6. pun. 1. num. 28. Aduertunt tamen prædicti Doctores, si alia peccata mortalia habeas, ex quorum manifestatione prædictum damnum non times, te esse obligatum ea confiteri, quia sic præstas confessionem formaliter integram, & præcepto de confessione præmittenda ante communionem satisfacis. Tertio abest copia confessoris, si nullus adit qui iurisdictionem habeat, aut cui iurisdictionem ex priuilegio cōcedere possis, quia deficiente iurisdictione poenitentia sacramentum ministrari non potest. Sic Bonac. Aegid. & Vafq. locis citatis. Hinc fit si peccato mortali reueruato tenearis, & nullo alio, te non esse obligatum vrgeret necessitate communicandi confessionem præmittere, si absit proprius sacerdos, quia comparatione mortalium, quorum est obligatio confessionem præmittendi nullus adest sacerdos qui iurisdictionem habeat. Aegid. q. 80. art. 4. dub. 2. num. 21. Verum si aliis mortalibus non reueruatis grauaris existas, esto aliqui nec improbabiler censeant te non esse obligatum confiteri, quia obligatus esses bis eadem peccata reueruata clauibus subicere, primò sacerdoti non habenti iurisdictionem, cui ea manifestare debes simul cum aliis mortalibus non reueruatis, vt confessionem integram facias; secundo superiori, à quo illorum absolutionem directè obtinere debes. At verius existimo te esse obligatum confessionem præmittere saltem illorum, quæ reueruata non sunt. Quia satis probabilis sententia est, hæc sola confiteri posse tacitis reueruatis, qua probabilitate opinionis posita, & præcepto præmittendi confessionem fit satis, & nullum sequitur inconueniens. Atque ita sustinent Aegid. supra. Bonac. disp. 4. quest. 6. punct. 1. n. 31. Suar. disp. 63. sect. 4. casu 4. Eman. sà verbo Eucharistia num. 13. & alij. Mōnent tamen prædicti Doctores & bene, nunquam censendum esse copiam confessoris abesse, eo quod absit sacerdos cui soles deuotius, & feruentius confiteri, si adit cui legitime confiteri possis.

7. Necessitas verò communicandi, quæ simul cum absentia confessoris concurrere debet, vt à præmittenda confessione excuseris multiplex à Doctoribus assignatur. Prima à Doctoribus assignata, & quam solam Vafq. disp. 108. cap. 2. num. 7. legitimam recognoscit, est timor prudens alicuius notæ, & infamiæ, vel alterius grauis damni tibi, vel alteri euenturi, si communionem omittas. Secunda, si viaticum esset, mori tutum ministrandum, & nulla esset hostia consecrata, quia vrget grauis proximi necessitas, quæ tanquam propria reputari debet. Si enim in periculo mortis posses, & deberes absente confessario viaticum sumere confessione non præmissa, ne tanto bono priueris, ob eandem rationem omittere confessionem poteris, ne tanto bono proximus in extremum constitutus priuetur. Sic Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quest. 2. vers. tertium. Aegid. de Coninch. q. 80. art. 4. dub. 2. num. 15. Bonac. disp. 6. q. 6. pun. 1. num. 21. & 22. Valen. disp. 6. q. 8. p. 3. Suar. disp. 66. sect. 4. vers. prima.

Tertia sumitur ex reuerentia sacrificij, vt si sacerdos inchoata Missa recorderetur alicuius peccati mortalis non confessi, docent plures non teneri ab altari discedere, vt confessarium querat, quinimo nec confessario ad altare accedenti fateri. Quia esto nota & infamia sacerdoti non sequatur, quæ vix excusari potest, vt bene notat Vafq. disp. 208. cap. 2. & Laym. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quest. 2. sacrificium inceptum non decet interrompere, præceptumque de communionem præmittenda intelligendum videtur ante communionem inchoatam. Sic D. Thom. q. 83. art. 6. ad 2. Nauarr. cap. 21. num. 49. & cap. 25. n. 76. Sotus in 4. dist. 12. q. 2. art. 6. Henriq. lib. 8. cap. 46. n. 3. Coninch. ex parte q. 80. art. 4. dub. 2. n. 16. Rectius tamen alij hanc excusationem non admittunt, casu quo absque nota possit celebrans confessarium vocare, eique ad altare accedenti breuiter confiteri, quia non debet confiteri ea confessio indecens sacrificij intermissio, cum ad ipsum sacrificium ritè peragendum referatur. Sic Vafq. loco citato Bonac. disp. 4. q. 6. pun. 1. num. 15. præcipue cum ex variis causis maxime ante consecrationem soleat sacrificium interrompi. Nunquam tamen credo te obligatum esse Missam inchoatam

inchoatam deferere, quia cedit in non leuem sacrificij irreuerentiam, ut docuit Nauarr. cap. 21. num. 49. & cap. 25. n. 76. Bonauent. Victor. Sotus, quos refert, & sequitur Suar. disp. 66. sect. 4. vers. difficultas. Hinc colliges qualiter assistens ad lintheum cum aliis communicaturus tenearis confessionem praemittere peccati mortalis, quod recordaris non esse confessum? Et quidem si eo loco posses absque nota fateri, videris obligatus, sed id moraliter est impossibile, ea-que de causa monent communiter Doctores, ne sacerdos sic ad communionem dispositi confessionem excipiat. Quod si ab eo loco discedere absque graui nota posses, plures Doctores censent te obligatum esse, cum discessus ille in reuerentiam sacramenti cedat, ob cuius causam fit. Sic Aegid. q. 80. art. 4. dub. 2. num. 15. Suar. disp. 66. sect. 4. Angles de Eucharist. q. 2. art. 10. difficult. 4. concl. 1. Bonac. disp. 4. de sacram. q. 6. p. 1. num. 17. Contrarium docent Victoria de Eucharist. num. 79. Reginald. lib. 29. cap. 6. num. 105. quibus fauet Suar. disp. 66. sect. 4. vers. sexta causa in fine, quia si sacerdos formulam ad communionem consecrauit, vel pixidem sacrario eduxit, videris irreuerenter procedere, si ab eo loco discedas, sicuti indecentia esset recedere à mensa Principis conuiuii preparato, neque peracto. Sed quia hic recessus ob habendam dignam ad conuiuium dispositionem fit, verius censeo in illius irreuerentiam non cedere.

Quarta excusatio fumitur ex obligatione dicendi sacrum, quae ex triplici capite oriri potest, primo ex officio quale habent parochi, quibus incumbit, vel per se, vel per alios celebrare diebus dominicis, & festiuis, ut populus satisfaciatur praecepto audiendi sacrum. Hi ergo poterunt (si alius non adsit sacerdos eius vices gerens) celebrare non praemissa confessione omnibus illis diebus, quibus obligantur iustitiae titulo, sacrum populo facere. Quia ob peccatum sacerdotis priuari non debet populus iure quaesito fruendi sacrificij fructu. Et haec ratio probat hoc verum esse, tametsi nullam infamiae notam ex omissione sacri sacerdos incurreret, quod vix est possibile: sic sustinet ex communi sententia Suar. disp. 66. sect. 4. vers. ultima causa. Bonac. disp. 4. q. 6. p. 1. num. 23. Henriq. lib. 8. cap. 46. Haec tamen doctrina extendenda non videtur ad eos, qui ratione capellaniae tenentur aliquibus signatis diebus celebrare, quia obligatio capellaniae non ita obligatur diei, quin ex rationabili causa possit vna, vel altera vice in alium diem differri, uti notat Bonac. supra, tametsi Henriq. & alij contrarium sentiant. Secundo oriri potest obligatio dicendi sacrum, vel communicandi in Paschate, quibus nisi celebres, satisfacere non potes. Ut enim his praecceptis satisfacias videris posse sacrum dicere non praemissa confessione, satis enim vrgens est necessitas, quae tibi à lege imponitur. Sic Paludan. in 4. dist. 9. q. 4. conclus. 10. Sotus dist. 12. q. 1. art. 4. Viuald. de Eucharist. num. 125. Et haec sententia quoad communionem Paschalem mihi probatur ea tantum ratione, quia videtur graue damnum irrogari, si à communionem illa publica, solemni, & communi aliis fidelibus, & ex Ecclesiae praeccepto necessaria arcearis ob inopiam confessoris. Si enim ne priueris fructu annuae confessionis, licet tibi iuxta probabilem sententiam omittere integritatem confessionis alias ex iure diuino seruandam, à fortiori licebit tibi, ne priueris Eucharistiae fructu omittere confessionem, quam non est ita certum ex iure diuino praemittendam communioni esse. Sic docet Aegid. de Coninch. q. 80. art. 4. dub. 2. num. 17. Ob sacrum verò ex obligatione audiendum, verius existimo te non posse celebrare confessionem non praemissa. Neque enim te excusare potes à praemittenda confessione carentia fructus, quam ex sacrificio percipere posses. Hunc enim alio die facile compensa poteris absque illa indulgentia, alias posses quotidie celebrare nulla alia necessitate intercedente, ne priueris sacrificij fructu, quod nullus admittet. Neque item excusari potes ob satisfaciendum praeccepto Ecclesiastico audiendi sacrum, quia hoc praecceptum non obligat nisi cum sacrum peragi potest ritu ab Ecclesia praescripto. Non igitur ob hanc causam celebrare potes omitta confessionem, & ita substat Aegid. supra. Suar. disp. 66. sect. 4. circa finem. Bonac. disp. 4. quest. 6. pun. nam. 25. Filliucius. tract. 4. cap. 8. questio 4. num. 217. Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 6. Tertiò oriri potest potestas dicendi sacrum absque confessione praemissa, ne proximus omittat praecceptis praedictis satisfacere. Etenim cum debeas proximum amare sicut te ipsum, & tu excuseris à confessione praemittenda in celebratione, ne communionem Paschali, ut pote authentica necessaria, aliisque fidelibus communi priueris, & in probabili sententia, ne sacrum amittas in die festo. Ob eandem rationem excusari poteris, ne proximus ea communionem priuetur, neque sacrum in die festo omittat. Sed rectius Suar. disp. 66. sect. 4. vers. sed quare, oppositum docet. Est enim longè diuersa ratio cui, ac proximi, charitas enim obligat, ut proximum aequè ac te ipsum diligas in damnum negatione, secus in bonorum collatione, teneris namque nullum damnum proximo irrogare, sicuti vis ne tibi irrogetur; at non teneris ea bona proximo quaerere, quae tibi quaeris; ac proinde mirum non est, quod possis

celebrare confessionem non praemissa ob communionem Paschalem percipiendam, & praeccepto audiendi sacrum satisfaciendum, nequeas tamen ut proximus communionem Paschalem percipiat, & praeccepto Missae satisfaciatur. Adde te excusari à confessione praemittenda in celebratione ob communionem Paschalem, quia obligatus es communicare eo tempore, & praecceptum hoc ut pote publicum, solemne, & maxime utile, & fructuosum praeualeat praeccepto de confessione praemittenda. At proximo ministrare communionem non est tibi praecceptum, cum ut suppono illius parochus non sis, sed est opus supererogationis, & consilij. Ergo hoc opus praeualere non potest obligationi confessionem praemittendi ad communionem.

8. Aduertendum tamen est in omnibus praedictis casibus, quibus à praemittenda confessione excusaris, necessarium tibi esse conteri de peccato commisso: alias indigne ad sacramentum accedes; & iudicium manducabis. Nam esto hoc sacramentum aliquando attrito conferat primam gratiam, id fit si bona fide putans se esse in gratia accederet, secus esset, si accederet conscius peccati.

9. Verum ne sacerdotes sibi fingerent necessitatem celebrandi confessionem non praemissa, statuit concil. dicta sess. 13. cap. 7. in fine, sacerdotem conscius peccati mortalis, qui ob necessitatem vrgentem non praemissa confessione celebravit, obligatum esse quam primum possit confiteri. Cumque hoc praecceptum rigorosum sit, esto maxime conueniens, non debet ultra proprietatem verborum extendi, atque aded solum sacerdotem peccati mortalis conscius necessitate vrgente non praemissa confessione celebrantem comprehendere debet, siue contritus, siue non contritus celebret. Quapropter sacerdos, qui sui peccati inuincibiliter oblitus celebraret non praemissa confessione, dicto praeccepto non obligatur. Item neque qui extra necessitatem ex malitia celebraret, vel more laicorum necessitate vrgente communicaret confessionem non praemissa, dicto praeccepto comprehenditur potest, ut bene notant Suar. disp. 66. sect. 6. & 7. Valq. disp. 288. cap. 3. à n. 16. Aegid. de Coninch. quest. 80. art. 4. dub. 2. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. 6. p. 1. n. 37. & seqq.

10. Aliqui Doctores non infimae notae expostulant pro dispositione necessaria ad Eucharistiam suscipiendam, ut post peccatum commissum, & dolorem illius conceptum, & confessionem factam aliquod temporis spatium transferit, quia vix animus torporem, & euagationem, aliasque peccati reliquias ita perfecte à se excutere poterit, ut ea puritate accedat, quae tantum sacramentum debet. Sic docet Couarruu, Clement. si furiosus 3. p. in princ. num. 7. loquens de sacerdote, qui pollutionem nocte habuit, quem dicit necessariò abstinere debere à celebratione eo die, si culpam in ea habenda habuit, consentit Marfil. in 4. q. 6. art. 4. Sed est obligatio absque fundamento. Nam ad suscipiendam Eucharistiam concilium Trident. solum expostulauit in eo qui conscius esset peccati mortalis, ut contritione, & confessione illius se probaret nulla facta mentione de intervallo inter peccatum, & communionem. Quod si necessarium esset, nullatenus à concilio omitteretur. Neque obstat sapè animum non ita perfecte purgari per confessionem à prauo affectu per peccatum relicto, quominus ad sacramentum facta confessione legitima accedere possis, quia Deo gratus accedis, & sacramento purgaberis, cuius proprius effectus est sic charitatem augere, ut torporem animi excutiat. Et ita sustinet D. Tom. quest. 80. art. 7. ad 4. & in 4. dist. 9. art. 4. quest. 3. ad 2. Nauarr. cap. 21. n. 51. Siluest. verbo Eucharistia 3. q. 10. Suar. aliis relatis disp. 66. sect. 8.

PUNCTVM XIII.

De dispositione ex parte corporis ad sacramenti communionem.

1. Prater carentiam cibi, & potus nulla est per se requisita.
2. Qualiter pollutio habita communionem impedit.
3. Qualiter copula coniugalit à communionem abstrahat.
4. Consilium coniugibus salutare.
5. Eucharistia à ieiuniis est suscipienda.
6. Ab Apostolis hac consuetudo emanauit.
7. Quale debet esse hoc ieiunium.
8. Quibus rebus non censetur ieiunium naturale violatum.
9. Illius diei tantum, quo sumenda est Eucharistia debet esse ieiunium.
10. Post sumptam Eucharistiam nullum est praecceptum ieiunandi.
11. Ab hac obligatione ieiunandi eximitur extrema necessitas, seu commotio in articulo mortis.
12. In eodem periculo mortis negat Valq. te posse sapè non ieiunum communicare.
13. Contrarium plures defendunt.
14. Quid sentiendum sit.

15. Potest sacerdos ad se communicandum in articulo mortis non ieiunus communicare.
16. Ob ministrandum alteri viaticum non potes non ieiunus celebrare.
17. Ne irreuerentia sacramento fiat, potest non ieiunus communicare.
18. Item ob perfectionem sacrificij.
19. Item si post abluitionem reperis aliquas particulas consecratas.
20. Duplex limitatio superiori doctrina apposta examinatur.
21. Si simul cum sumptione Eucharistiae ieiunium violetur, non obstat sumptioni.
22. Ob grauem notam excusatur communicans violato ieiunio.

Praeter carentiam cibi, & potus nulla alia ex parte corporis est dispositio per se ad communionem requisita, vt ex sequentibus patebit. Et in primis immunditia corporis communionem per se, & necessario non impedit, quia caelestis & spiritualis cibus sola animi puritate contentus est. Si tamen illa immunditia facile tolli possit, non est dubium re peccatum committere sic sacramentum suscipiens, ob irreuerentiam mundissimo Christi corpori factam in corpore immundo suscipiens. Si tamen in tua non est potestate ab ea immunditia liberari, sicuti contingit leprosis, morbo gallico affectis, mulieribus menstruatis, non obeinde a sacra communione abstinere debes. Neque his obstat, quod Dionys. Alex. in Epist. ad Basilidem, & habetur. 3. bibliotheca sacra, can. 2. de mulieribus menstruatis statuerit, ne ad sanctam Missam accedant, quia id est de consilio, non de precepto, idque si speratur communico breui tempore absque illa macula suscipienda. Neque item obstat textus in cap. tua nos de clerico egrotante, vbi sacerdos lepra infectus propter horrorem, & abominationem populi ab officio administrationis remouetur, quia inde non infertur secretis celebrare non posse.

2. De pollutione specialiter dubitant Doctores, qualiter communionem impediat? Si plenè voluntaria fuit, impedit quousque illius poenitentiam agas. Et idem est de fornicatione, & quolibet alio peccato mortali. At facta poenitentia, & remissione per confessionem obenta, nullatenus impedit, sicuti neque aliud quoduis peccatum: Sic docent post alios antiquiores Suar. disp. 68. sect. 2. Valq. quast. 80. art. 7. & ibi Aegid. de Coninch. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quast. 5. Consultum tamen est sic peccati in alium diem communionem differre (nisi aliqua specialis causa communicandi occurrat) tum ob humilitatem, tum vt feruentius, & deuotius accedat, quia carnis voluptas non leuiter deuotionem impedit. Dixi si plenè voluntaria fuit, nam si semiplenè voluntaria extitit & in causa solum venialiter peccaminosa, impedit communionem ex quadam decencia, & honestate, quousque poenitentia peccatum illud purgetur, esto simpliciter non impediatur, & in hoc sensu, vt explicat Valq. quast. 80. art. 7. n. 24. dixit August. serm. de tempore pollutionem peccati esse, sed non capitale, ieiunijque & orationibus redimendum esse, ne immundam faciat animam ad sacrum conuiuium.

Si vero pollutio ex abundantia seminis, vel ex alia causa naturali contigit, nullatenus impedit communionem eo die faciendam. Sæpe enim opera demonis excitatur pridie ad communionem, vt à tanto sacramento pollutum auertat. Quod si ex pollutione commotio carnis infurgat, animusque perturbatus existat, consultum erit à communionem eo die abstinere, nisi aliqua causa communicandi specialis urgeat, vel credatur opera demonis prauum illum affectum excitari. Sic tradit D. Thom. 3. p. quast. 80. art. 7. & ibi Aegid. de Coninch. num. 82. Suar. disp. 68. sect. 2. Quinimo veniale erit peccatum ad communionem accedere nulla diligentia apposta ad eam commotionem carnis, & animi tentationem sedandam. Tum quia non leue impedimentum apponitur effectibus sacramenti secundariis recipiendis. Tum quia est indecens ea animi vagatione, & corporis impuritate Christi purissimum corpus recipere.

3. Ex hac doctrina inferes quid coniugibus dicendum sit? Et quidem si copula coniugalitatis ob voluptatem potius, quam ob sedandam carnis tentationem, filiisque gignendos habita est cum intentione eo die communicandi, esto simpliciter communionem non impediatur, quia peccatum mortale non est, impedit tamen ex quadam decencia, & honestate. Indecens enim est ad sacram communionem admitti qui carnis voluptati indulgit eo tempore quo cordis compunctione, & charitatis seruire se disponere debebat, eaque de causa dixit Hieronym. apolog. ad Pamachium contra Iovinianum. Illorum conscientiam conuenio, qui eodem die post coitum communicant, de qua re Gregor. relatus in cap. vir. cum propria uxore 33. q. 4. Quocirca consulendum ei est, vt in alium diem communionem differat, nisi aliqua specialis causa occurrat eo die communicandi, vel ita praterita culpæ doleat, vt dolore concepto plenè culpæ satisfecisse censeatur.

Si vero copula coniugalitatis ex legitimo fine, & ea moderatione qua par est habetur, nullatenus impedit communionem, quia est actus virtutis, vt habetur dicto cap. vir. Si tamen ex illa prius affectus, animique vagatio resultet, diligenter sedanda sunt, ne copiosum fructum sacramenti impediant. Quod si se in hac parte repidum, & remissum sentiat, decet communionem in alium diem differre, nisi specialis aliqua causa communionis faciendæ eo die occurrat.

4. Monent tamen Doctores expediens esse coniugibus nocte communioni proxima à debiti petitione abstinere, tum in reuerentiam sacramenti, tum vt vitetur occasio prauis affectus, animique vagationis. A debiti autem serid, & constanter petiti redditione abstinendum non est, quia & peccares contra iustitiam, & charitatem læderes, rixas, & odia concitando. Quinimo si frequenter communicas dominicis inquam, & festiuis diebus simplici petitioni ne resistas, ne coniugis molestus sis, neue illius in te amorem mitiges, & occasionem præbeas frequentem communionem interdicendi. Si autem singulis tantum mensibus Eucharistiam sumis, petentem debitum decet commonere, & rogare, vt à petitione desistat ob reuerentiam sacramenti suscipiendi. Quod si ipse ægrè ferat, annue, & maiori qua potueris deuotione te ad sacram communionem præpara, sperans diuinam gratiam abfuturam non esse ob opus diuinæ, & naturali legi conforme. Vide D. Thom. q. 80. art. 7. & ibi Valq. & Aegid. Suar. disp. 68. sect. 2. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 13. Laym. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. q. 5.

5. Dixi initio nullam aliam dispositionem ex parte corporis esse per se requisitam ad sumptionem Eucharistiae, præter carentiam cibi, & potus. Consuetudine namque Ecclesiæ firmatum est sacramentum Eucharistiae à ieiunis necessario suscipiendum esse. Sic habetur in Concil. Carthagin. 3. can. 29. relato in cap. sacramenta altaris disp. 1. & in Concil. Africano sub Bonifacio I. can. 8. & in Matifconen. 2. can. 6. Bacharen. 1. can. 10. Bracharen. 1. can. 16. Tolet. 1. can. 2. quæ referuntur 1. 1. & 2. Concil. Et licet solum de sacerdote celebrante loquantur (excepto Matifconen. 2. quod generaliter loquitur,) inde à fortiori pro comunione laicali Patres Ecclesiæ, & Scholastici omnes extendunt, vt videre est specialiter apud Chrysost. hom. 27. in epist. 1. Corinth. c. 11. in illa verba: itaque quicunque manducauerit. Et apud August. epist. 118. c. 9. & D. Thom. q. 80. art. 8. quem eius expositores sequuntur, Valq. disp. 211. Suar. disp. 68. sect. 2. & segq. Valen. 1. 4. disp. 6. q. 8. pun. 3. Rationem huius consuetudinis optime assignauit concilium Matifconen. 2. cap. illo 6. ne scilicet caelesti, & spirituali cibo terrenus præponeretur.

6. Consuetudinem hanc ab Apostolis emanasse testatur Epiphani. lib. 3. contra hæreses cap. vlt. circa finem. August. dicta epist. 118. cap. 9. Isidor. lib. de diuinis offic. cap. 18. Amalarius lib. 3. de Ecclesiast. offic. cap. 34. V Valfridus Strabo lib. de rebus Ecclesiasticis relatus 6. t. bibliotheca sacra. cap. 19. Tamen si in aliquibus Ecclesiis mos fuerit communicandi feria, in cœna Domini post cibum sumptum ad Christi exemplum, vt colligitur ex Concil. Cartagin. 3. can. 29. Matifconen. 2. can. 6. Bracharen. 2. can. 10. Sed iam hic mos abrogatus fuit, & merito; quia Christum Dominum decuit prius vetus pascha huius sacramenti figuram cum discipulis manducare, & in illius interitum veritatem postmodum instituere, & discipulis concedere, quæ nobis non conueniunt. Igitur Apostoli in reuerentiam tanti sacramenti præceperunt, vt ante omnem cibum, & potum à fidelibus sumeretur, vt sic fideles intelligerent hunc cibum, & potum vapore summæ dignitatis omni alio cibo, & potui præferendum esse. Neque huic Apostolorum præcepto aduersatur præceptum Dominicum Apostolis traditum conficiendi hoc sacramentum, sicuti ipse confecit. Hoc facite (inquit) in meam commemorationem, quia solum fuit præceptum de conficiendo sacramento quoad ritum illius substantialem, non quoad ritus accidentales. Hos enim Apostolorum dispositioni reliquit. Alias deberent Apostoli, reliquique fideles post esum Agni paschalis, Christi corpus conficere, & sumere.

7. Porro ieiunium hoc ex obligatione seruandum naturale, & perfectum esse debet, ita vt excludat cuiuslibet etiam minimi cibi, & potus vitalem sumptionem, vt tradunt omnes Doctores cum D. Thom. quast. 80. art. 8. Quocirca parua quantitas cibi, & potus præcepti grauitatem non minuit, cum non ex lenitate cibi grauitas præcepti defumatur, sed ex eo quod communicatio fiat violato naturali ieiunio, quod minima quantitate cibi, æque ac magna violatur, vt manifestè colligitur ex cap. ex parte. de celebrat. missar. & notauit Valq. disp. 211. cap. 3. num. 28. Aegid. de Coninch. q. 80. art. 8. n. 46. Suar. disp. 68. sect. 4. Bonac. disp. 4. de sacram. q. 6. pun. 2. n. 6. Neque ad huius ieiunij violationem opus est quod cibus ad nutriendum, vel ad medendum assumatur, quia quocunque modo fuerit assumptus vitaliter, naturale ieiunium destruit, vt docent Doctores citati. Postulant tamen aliqui esse verum cibum, vel potum, alias asserunt non violari ieiunium naturale, cum nec per se nutrire, nec iuuare nutritionem

tionem possit. Sic Ledesin. 1. p. sum. de Eucharist. cap. 13. concl. 4. Ioann. de la Crux in director. conscient. de Eucharist. dub. 4. concl. 2. Ludovic. de S. Iuan. 2. sum. tract. de Eucharist. q. 7. art. 10. fol. 172. Ioann. Sanch. in disput. selectis, disp. 42. num. 23. Sed rectius alij sentiunt ex quocumque re vitaliter ex ore ad stomachum traiecta siue nutritiua sit, siue non, ut papyrus, charta, creta, frustum ligni, nummus aureus ieiunium naturale impediens communionem violari. Quia sic sumens ieiunus non est ab omni re. Quod ab Ecclesia postulari videtur in hoc præcepto, ut fideles intelligant cuiuslibet rei creatæ hunc cibum esse præferendum. Neque eo casu sumptio cælestis cibi esset prima comestio, cum alia præcesserit, tamen si rei non nutritiua, quod ad comestionem non videtur necessarium, ut pote quæ in traiectione vitali ex ore ad stomachum consistit. Atque ita docent Henric. lib. 8. cap. 49. num. 2. Reginald. 2. t. prax. lib. 2. 9. num. 118. in fine. Naldus in sum. verbo Eucharistia num. 10. Nonius de Eucharist. quest. 80. art. 8. coroll. 4. Bonac. de sacram. disp. 4. quest. 6. pag. 2. num. 10. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quest. 6. num. 18.

8. Neque inde fit violari naturale ieiunium ex traiectione salivæ, vel sanguinis ex maxillis, vel ex capite defluentis, quia non est traiectio alienius rei ad comedente extrinsecam. Sic Suar. disp. 68. sect. 4. Bonac. quest. 6. punct. 2. num. 6. Layman. dicto cap. 6. num. 18. vers. ceterum. Quinimo deglutientem casu parum aquæ, & vini salivæ immixtum, cum os abluitur, vel parum liquoris, cum conditus cibus degustatur, censent communiter Doctores à communionem non impediri, quia sic traiectionem non traiecitur tanquam cibus, & potus, sed tanquam salivæ, cui est immixtum. Secus esset dicendum, si ex proposito hæc faceret. Sic Vasq. disp. 211. cap. 3. num. 29. Ægid. de Coninch. quest. 80. art. 8. num. 48. Suar. Bonac. Layman. supra aduersus Tabien. verbo communicare num. 49. & 50. asserentem non violari naturale ieiunium, tamen si ex proposito supradicta in propria quantitate sumantur. De frustulis cœnæ præcedentis casu inter dentes adherentibus aliam rationem satis probabilem tradunt Suar. disp. 68. sect. 4. Henric. lib. 8. cap. 49. Ægid. de Coninch. quest. 80. art. 8. Ob quam si deglutiantur etiam ex proposito, non impediunt communionem, nimirum quia illorum sumptio non est moraliter distincta à cœnâ præcedenti. Neque inde fit saccatum ori impositum præcedenti nocte, ut paulatim reliquæ factum raucedinem faucium, vel pectoris linat non impedire communionem, si aliqua illius pars etiam minima post mediam noctem traieciatur, impedit namque, quia illius traiectio ad traiectiones præcedentes reduci non potest, cum ex intentione sumentis æque singulæ traiectiones respiciantur, velique saccari sumptionem durare, quousque consumptum sit, ut bene notavit Ægid. de Coninch. q. 80. art. 8. num. 49.

9. Rursus ieiunium illius tantum diei pro quo communicatio accipienda est, debet esse. Cum autem dies computetur à media nocte usque ad mediam noctem, communicatur debet esse ieiunus ab illa media nocte, usque dum communionem accipiat. Non tamen est necessarium cibum esse digestum tempore communionis, quia nullo præcepto id cauetur, tamen si decens sit, sicuti aliis relatis probat Henric. lib. 8. cap. 49. Suar. disput. 68. sect. 4. Vasq. disp. 211. cap. 3. num. 33. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quest. 6. vers. ieiunium est secundo. Bonac. disp. 4. quest. 6. punct. 2. num. 11. aduersus Gloss. cap. nihil. 7. q. 1. & cap. si constituerit de accusationibus. In quibus textibus Glossæ opinio fundari non potest. Nam textus in cap. nihil nullam de digestionem cibi mentionem fecit. Textus vero in cap. si constituerit damnans clericum celebrantem postquam in tabernis tota nocte commoratus esset, non illum damnat, quia celebravit cibo non digesto, sed quia celebravit absque poenitentia, & satisfactione culpæ commissæ cum non leui populi offensione, & scandalo.

10. Post sumptam Eucharistiam nullum est præceptum ieiunandi, sed illico absque peccato potes cibum sumere. Nam textus in cap. tribus gradibus de consecrat. dist. 2. qui est Clement. ubi præcipitur sumpta manè Eucharistia seruari ieiunium usque ad 6. & sumpta hora tertia, vel quarta seruari usque ad vespertam consuetudine abrogatus est, ut docuit Durand. in 4. dist. 8. quest. 4. num. 16. Sorus dist. 12. quest. 1. art. 8. Vasq. disp. 211. cap. 1. num. 10. Suar. disp. 68. sect. 4. ad finem. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. in fine. Bonac. disp. 4. quest. 6. punct. 2. in fine quest. Verum esto seruare ieiunium præceptum non sit, tamen maxime decens, quousque credatur species sacramentales consumptas esse, ne cibus ille cælestis his terrenis, & materialibus misceatur. Sicuti etiam de cet. ne statim post Eucharistiam sumptam expuas, maxime si spiritum ex pectore profluit. Quod si coactus necessitate id feceris, præstat fieri in linteo, vel loco à conculcatione remoto. Hec enim, & maior reuerentia tanto sacramento debetur, sicuti tradiderunt Sor. Suar. Vasq. Layman. Henric. Bonac. locis citatis.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

11. Ab hac generali doctrina præmittendi ieiunium Eucharistia suscipiendæ excipiuntur aliqui casus, quos placet breuiter examinare. Primus est de periculo mortis, in quo constitutus si commodè Eucharistiam sumere non potes ieiunus poteris post cibum, quia diuinum præceptum de sumenda Eucharistia, quod satis probabile est eo tempore virgere, non est contemnendum ob obseruationem moraliter impossibilem præcepti Ecclesiastici de seruando ieiunio ante communionem. Neque pietatem Ecclesiæ deceret suo præcepto fideles tanto bono priuare in ea necessitate constitutos, sicuti doctores aduertunt, sequentes D. Thom. quest. 80. art. 8. & colligitur ex cap. de his vero, cap. si quis de corpore 26. q. 5. & cap. presbyter de consecrat. dist. 2. & ex concil. Constantien. sess. 3. Quando autem censendum sit periculum mortis adesse, ut commodè ieiunus Eucharistiam sumere non possit, vel quia indiges alimento, vel medicina sumptione, quam differre commodè non potes in horam post Eucharistia sumptionem subsequenter, medicorum iudicio relinquitur. Monent tamen Suar. disp. 68. sect. 5. in princ. Ægid. de Coninch. quest. 80. art. 8. num. 51. te non esse obligatum procurare, ut Eucharistia ante ortum solis tibi deferatur, ut ieiunus sumas, quia neque id praxi receptum est, nec tanti sacramenti reuerentiam decet. Quod dictum est de periculo mortis naturalis, dicendum est de violenta. Si enim Eucharistiam sumere non potes ieiunus, quia iudex non permittit executionem sententiæ tibi non ieiunio notificatam in alium diem differre, poteris eo die etiam non ieiunus Eucharistiam sumere, quia necessitas huius viatici ad cælestem vitam eadem, & fortè maior est Suar. & Ægid. supra Vasq. disp. 211. cap. 4. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. q. 6. num. 20. Eman. Saâ verbo Eucharistia num. 2. Bonac. disp. 4. quest. 6. p. ult. numer. 23.

12. Sed est dubium an durante eodem periculo mortis possis sapius non ieiunus communicare: Dixi durante eodem periculo, nam si cessauit periculum, ratione cuius communionem suscepisti, & nouum successit, conueniunt Doctores te posse iterum viaticum non ieiunum accipere. Deinde conueniunt si sumpto viatico vno die velis aliis diebus ieiunus communicare, nulla lege te esse impeditum. Controuersia igitur ea est, an durante eadem infirmitate, eodem vel maiori periculo possis iterum viaticum non ieiunus accipere, si commodè ieiunus possis? Negat Vasq. disp. 211. cap. 4. à num. 37. motus ea ratione satis efficaci. Præceptum est ab Ecclesia, ne vllus post cibum, vel potum Eucharistiam accipiat, neue sacerdotes pransis administrent. At ab hoc præcepto excusatur constitutus in mortis periculo, qui non potest commodè ieiunus accipere ea solum ratione, ne sine sacramento moriatur, ut dixit D. Thom. quest. 80. art. 4. ob quam rationem non solum sacerdoti permittitur administratio, sed etiam obligatio imponitur in cap. presbyter de consecrat. dist. 2. quod est concilij Varmauen. Sed sumpto semel sacramento cessat ratio, ob quam non ieiunus Eucharistia conceditur. Non enim decedat sine sacramento viatico. Ergo generale præceptum de ieiunio communioni præmittendo vrget. Atque adeo constitutus in mortis articulo non poterit iterum post cibum, vel potum suscipere communionem, neque sacerdos poterit illi eam administrare.

13. Cæterum plures recentiores arbitrantur posse sapius in eadem infirmitate viaticum accipi à non ieiunus. Sic aliis relatis Siluest. verbo Eucharistia 3. §. 6. Tabiena verbo communicare §. 48. Armilla eodem numer. 18. Fumus verbo communicatio §. 18. Henric. lib. 8. cap. 50. n. 1. Suar. disp. 68. sect. 5. Ægid. de Coninch. q. 80. art. 8. num. 53. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. q. 6. num. 20. Bonac. disp. 4. q. 6. punct. ult. num. 23. Fagundez de quinque Eccles. præceptis de 3. Eccles. præcept. lib. 3. c. 5. n. 20. Mouentur, quia textus concedentes, constitutis in mortis periculo ut suscipiant Eucharistiam post cibum, vel potum, cum aliter suscipere commodè non possint, non limitant concessionem pro vna tantum vice. Non igitur est à nobis limitanda, præcipue cum pietatem Ecclesiæ maxime deceat fauere hoc tam salutari beneficio iis, qui in tam graui, & extrema sunt necessitate constituti. Quod si roges quot dies inter communionem & communionem iterum debent? Respondent Suar. Ægid. Bonac. Fagundez, alique communiter sex vel octo dies debere intermitteri, quia id ad reuerentiam sacramenti pertinet.

14. Ego vero dicendum existimo vel sentiendum esse cum Vasq. vel affirmandum, non solum post sex, vel octo dies te posse iterum viaticum sumere, sed singulis diebus. Nam si constitutis in mortis periculo, ut præcitati Doctores affirmant, nulla est lex posita de præmittendo ieiunio communioni, cum datum omnibus sit singulis diebus Eucharistiam accipere, poterunt illam accipere non ieiunus, si ieiunium seruare non possunt. Necessitatem vero tanti sacramenti singulis diebus habent morituri, ut quid ergo illo priuandi sunt? Poterunt ergo singulis diebus commu-

G nicase

si aliter non possunt. Et ita sustinent Tabiena, & Armilla, casu quo moriturus post semel acceptum viaticum peccaret mortaliter, quod absit. Hentiq. lib. 8. cap. 50. solum dicit non decere ob reuerentiam sacramenti, sic sæpius communicare, tacite indicans solum esse minus conueniens, sed non illicitum. Eman. Saa, verbo *Eucharistia*, num. 5. & 34. edit. Roman. sine vlla imitatione inquit, posse sæpius in eadem agitudine infirmum etiam non ieiunum communicare, quoties expetere videretur. Laym. existimat, si aliquis assuetus est frequenter communicare, vel sacrificare, & propter deuotionem, ac desiderium difficile abstinere, permitti ipsi posse, ut altero statim die iterum sanctam Eucharistiam à manu sacerdotis accipiat non ieiunus, dummodo mortis periculum instare videatur.

15. Quæ dicta sunt de communione, dici debent de sacrificio, posse inquam sacerdotem constitutum in mortis periculo sacrificare non ieiunum ad se communicandum, si commode ieiunus facere non possit, sic relato Zambrano docet Layman. dicto lib. 5. tract. 4. cap. 6. q. 6. n. 20. Limitat tamen, nisi aliunde Eucharistiam habere possit. Quam limitationem non credo veram, quia præceptum de ieiunio seruando ante celebrationem, non tam est propter consecrationem, quam propter communionem illi necessariò annexam. Si igitur necessariò communicatio suscipienda est à non ieiuno, parum refert quod suscipiatur illo sacerdote celebrante, vel à manu alterius communicante.

16. Secundo dubitabis, an ob ministrandum viaticum morituro possis non ieiunus sacrificare, cum aliter ministrare non possis? Admittit Maior. in 4. dist. 9. q. 3. ad 5. quinimo addit ob hanc necessitatem posse sacerdotem sine vestibus, & luminibus, & in fermentato sacramentum consecrare. Sed est nimia licentia, & aliena à consuetudine Ecclesiæ. Quapropter ceteri omnes Doctores nullatenus eam facultatem sacerdoti concedunt: præstat enim ritum communem in conficiendo hoc sacramento seruari, quam alicuius priuata necessitati succurrere, cui necessitati Ecclesia prouidit præcipiens Eucharistiam in sacrario asseruari, ne ob defectum sacramenti fideles sine viatico decederent. c. *presbyter de consecrat. dist. 2.* neue sacerdotes pransi, & cenati ad conficiendum hoc sacramentum minus reuerenter accederent. Quæ prouidentia necessaria non esset, si sacerdos etiam non ieiunus conficere sacramentum posset occurrente fidelis necessitate. Quod si aliquando hostia consecrata deficiat, quia rarum erit, non obinde ritus celebrandi ante cibum, & potum lege vniuersali stabilitus omitti debet. Atque ita docent Nauarr. cap. 21. num. 51. Hentiq. lib. 8. cap. 50. num. 1. & cap. 46. Suar. disp. 68. sect. 5. §. *nilominus*. Ægid. de Coninch. q. 80. art. 8. à num. 56. Valq. disp. 211. cap. 5. num. 61. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quest. 6. num. 21. Tolet. lib. 2. cap. 13. in fine. Bonac. disp. 4. quest. 6. pun. 2. num. 24. Hanc doctrinam limitat Zambran. de *Eucharist. cap. 3. dub. 6. num. 2.* quem sequitur Layman. loco allegato, ut procedat casu quo infirmus aliud sacramentum penitentiae, vel extremæ vnctionis recipere possit, nam si incapax sit alterius sacramenti recipiendi, censent secluso scandalo posse sacerdotem non ieiunum sacrificare, ut communionem ei concedat. Sed nullatenus censent hanc limitationem admittendam esse. Tum quia ceteri Doctores illius non meminere. Tum quia ratio adducta in probationem communis sententiæ æquè in hoc casu procedit.

17. Secundus casus exceptus à generali lege seruandi ieiunium pro communione suscipienda sumitur ex reuerentia sacramenti. Si enim probabilis timor adsit alicuius irreuerentiæ vel quia sacramentum in manus infidelium timeatur aduenturum, vel quia ab animali, vel ab igne consumendum, vel ab aliquo alio irreuerenter tractandum, poterit non solum sacerdos, sed eo deficiente laicus non ieiunus sibi propriis manibus ministrare: quia quod in reuerentiam sacramenti statutum est, non debet in illius irreuerentiam cedere. Sic ex omnium sententia docet Valq. disp. 211. cap. 5. num. 57. Suar. disp. 68. sect. 5. Ægid. de Coninch. q. 80. art. 8. in fine. Fagundez, de *Eucharist. lib. 3. c. 5. in fine*. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. c. 6. in fine.

18. Tertius casus desumitur ex perfectione sacrificij; quod dupliciter contingere potest, primò si per inadvertentiam loco vini aquam infuderis, illamque sumpleris. Secundo si facta consecratione recordaris ieiunum non esse. Tertiò si sacerdos facta consecratione consumere sacrificium non potest, vel quia decessit, vel quia sensibus destituitur, in iis enim casibus poteris, & debes etiam non ieiunus communicare, ne sacrificium imperfectum relinquatur. Lex enim conficiendi sacrificium perfectum prævalet legi de præmitendo ieiunio. Atque ita docent Valq. Ægid. Suar. Fagund. Layman. locis alleg.

19. Quarto casus ad supradictum reduci debet, cum post peractum sacrificium, & ablutionem sumptam reperis in patena, vel corporali aliquas reliquias consecratas, potes illas absumere, etiam si grandiusculæ sint, quia ad idem

sacrificium pertinet illarum consumptio. Sic Syluest. verbo *Eucharist. 3. §. 8.* Nauarr. cap. 25. num. 89. Soto in 4. dist. 12. quest. 1. art. 8. Suar. disp. 68. sect. 6. Hentiq. lib. 8. cap. 50. n. 2. Ægid. de Coninch. quest. 80. art. 8. n. 65. Valq. disp. 211. c. 5. à n. 50. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. c. 6. q. 6. circa finem n. 22. Bonac. disp. 4. q. 6. pun. 2. n. 12. & 13.

20. Duplicem limitationem huic generali doctrinæ adhibent aliqui Doctores. Prima ut incontinenti post ablutionem antequam orationes recitentur, particula absumatur, aliàs non videtur illarum sumptio eadem esse moraliter cum sumptione ablutionem præcedente. Sic Syluest. loco allegato. Cæterum Valq. Suar. Ægid. Laym. hanc limitationem reprobant, censentque dum Sacerdos ab altari non recesserit, tamen in ministrando Eucharistiam aliis se diu detinuerit posse prædictas reliquias absumere, quia dum sacerdos ab altari non recedit, ad ipsum pertinet posse consumere quod ibi consecratum est. Secunda limitatio est, ut particulae sint ex consecratis eo sacrificio. Aliàs earum sumptio non videtur ad idem sacrificium pertinere, & cum sumptione præcedente ablutionem, vnum efficere. Vnde si commode asseruari possunt, seruandæ sunt: Sic docent Ægid. dicta quest. 80. art. 8. num. 67. Valq. disp. 211. cap. 5. num. 57. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. q. 6. num. 22. Suar. disp. 68. sect. 6. post. med. vers. ad primum. Bonac. disp. 4. q. 6. p. 2. num. 14. Fateor hanc limitationem consulendam esse, sed an sub graui culpa, mihi difficile est. Nam reliquiarum consecratio, & consumptio pertinet ad rationem sacrificij accidentariam, cum sine formarum consecratione, & sumptione perfectio sacrificij consistat: sola vnica hostia, & calice consecratis, & sumptis. Ergo si ob sacrificij complementum potest sacerdos post sumptam ablutionem reliquias à se consecratas sumere, poterit similiter quæ ab aliis consecratæ fuerint, siquidem earum sumptio æquè pertineat sacrificio. Item ad sacerdotem pertinet consumere posse non solum formulas à se consecratas, sed etiam quæ ab aliis sunt consecratæ. Ergo utraque consumere poterit, dum ab altari non recedit, quia dum est in altari non censetur moraliter finita consumptio, nec conuiuium peractum.

Illud vero est omnino certum laico, seu sacerdoti more laicorum communicanti non debere reliquias concedi post ablutionem, quia communione accepta finiuit conuiuium, neque ad illius ministerium pertinet reliquias absumere. Sic censent Ægid. Valq. Suar. Bonac. loc. alleg.

21. Quintus casus est, & receptus ab omnibus, cum ieiunium simul cum communione accepta violatur, ut contingit cum in feria 6. hebdomadæ sanctæ sacramentum mixtum vino asumitur, item cum hostia hæret labro calicis, nec facile digiti dimoueri potest, & sumi, expedit vinum infundere, & simul cum illo absumere. Item cum palato hæret poteris semel & iterum ablutionem sumere, quia in iis casibus non censetur violatio ieiunij moraliter communionem præcessisse. Suar. Valq. Laym. Bonac. Ægid. loc. alleg.

22. Sextus est, si grauis nota sacerdoti imminet, ni celebret non ieiunus, ut si incepta missa recorderetur ieiunum non esse, velitque à celebratione desistere, populus tamen etiam causa manifestata non acquiescit, quinimo graue aliquod malum suspicatur, & scandalum sumit, poterit sacerdos missam prosequi, & non ieiunus celebrare, quia præcepta Ecclesiæ eo rigore non obligant. Docent supradicti Doctores.

P V N C T V M XIV.

De obligatione sumendi Eucharistiam ex diuino præcepto.

1. Plures censent nullam esse obligationem ex diuino præcepto sumendi Eucharistiam.
2. Verius est oppositum.
3. Satisfacit cuidam obiectioni.
4. In articulo mortis obligat hoc diuinum præceptum.
5. Non satisfacit communicans extra periculum.
6. Si proximus periculo communicasti satisfacis ex plurium sententia.
7. Verius est oppositum.
8. Fundamentum contrarium dissoluitur.
9. Interdum in vita communicare teneris iuxta Ecclesiæ determinationem.
10. Infideles astringi præcepto diuino communicandi aliqui firman.
11. Verius est oppositum.

1. Obligatio sumendi Eucharistiam nasci potest ex præcepto diuino, vel Ecclesiastico. Ex præcepto diuino nullam esse obligationem firman Bonauent. à num. 4. dist. 12. 2. p. distinct. art. 1. Aleph. in 4. quest. 11. membr. 2. art. 4. §. 1. Gabriel. in canon. missæ, lect. 87. lit. 1. Syluest. verbo *Eucharistia*

Eucharistia 3. in princ. Ferrar. 4. contra gentes c. 61. Fauet D. Thom. in 4. dist. 6. q. unica. art. 2. & dist. 12. q. 3. art. 2. qq. 1. Mouentur, quia nullus est scripturæ locus, ex quo hæc obligatio colligi possit. Nam locus ille Ioann. 6. Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem D. Thom. q. 65. art. 4. ad 2. alique Patres explicant de spirituali manducatione. Alias sub vtraque specie esset obligatio à Christo imposita sumendi Eucharistiam. Ex institutione autem huius sacramenti hæc obligatio non colligitur. Nam esto ad nutriendum, & roborandum fideles aduersus Diaboli insidias institutum sit, aliunde robur illud accipere fidelis potest, & in gratia accepta perseverare.

2. Nihilominus longè verior sententia est, quam tradit D. Thom. communiter receptus q. 80. art. 11. obligationem esse sumendi Eucharistiam ex Christi præcepto, primò illis verbis tradito: Nisi manducaueritis carnem, &c. quæ sine dubio intelliguntur de manducatione reali, & non de manducatione spirituali, ut colligitur ex contextu, aliàs audientes non forent scandalizati. Neque nouum aliquid Christus affirmaret, cum dixit Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem in me manet, & ego in eo, si manducatio, & potus futura essent per fidem, & charitatem. Quæ latius prosequitur Iansen. Maldonat. Toler. in hunc locum. Vasq. disp. 179. cap. 4. Quo supposito conclusionem probo. Si enim illa verba Ioann. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu sancto obligationem baptismi non solum necessitate præcepti, sed medijs declarant, cur illa verba, nisi manducaueritis, obligationem saltem præcepti non declarabunt, cum eodem tenore vtraque verba prolata sint? Secundo illis verbis Luca 22. Hoc facite in meam commemorationem. Nam ut concil. Trident. sess. 13. cap. 2. explicuit, sanctæ Eucharistiæ sumptione colere nos sui memoriam Christus præcepit. At nec præcipit, nec decebat præcipere, ut quoties manducauerimus eius carnem, & biberemus eius sanguinem speciali attentione coleremus eius memoriam, quia sæpè distracti manducamus, sæpè sensibus destituti, sæpè ignorantes ibi passionem, & mortem Christi annunciari. Ergo solum præcepit, ut eius corpus, & sanguinem sumeremus, quia sumptione vtpotè quæ est passionis, & mortis Dominicæ annunciatio eius memoriam collimus. Neque enim præcipere Christus poterat sumptione sui corporis mortem illius colere, quia simul præciperet sui corporis sumptionem.

3. Neque inde fit præcepisse omnibus fidelibus sumptionem sub vtraque specie. Nam verba illa, nisi manducaueritis intelligenda sunt, si nec manducaueritis, nec biberitis, &c. Sicut intelliguntur illa verba Petri Act. 3. Argentum & aurum non est mihi, id est neque argentum, neque aurum est mihi, ex qua explicatione solum inferitur vnus speciei sumptionem necessariam esse ad vitam. Imo esto daremus de sumptione vtriusque speciei ibi latum fuisse à Christo præceptum, non intelligendum est latum fuisse pro omnibus fidelibus, sed solum pro sacerdotibus celebrantibus, ij enim nisi manducauerint, & biberint vita carebunt, pro alijs vero, prout Ecclesia disposuerit. Verba autem illa Luca 22. Hoc facite in meam commemorationem, quæque referuntur à Paulo 1. Corinth. 11. similiter explicanda sunt. Esse inquam Ecclesiæ præceptum impositum Christi corpus, & sanguinem consecrandi medijs sacerdotibus ipsis, quia sacerdotibus præceptum sumendi datur, quia sumptione memoriam Dominicæ passionis, & mortis recolent, cæteris verò fidelibus non consecrantibus esse præceptum recolendi Dominicam passionem, & mortem sumptione Christi corporis, vel sanguinis, prout Ecclesia disposuerit. Cum autem Ecclesia ob grauiam inconuenientiam, quæ ex vsu calicis sequi poterant, illius vsum laicis interdixit, consequenter illis interdixit vsu calicis Christi passionem recolere, sed solum vsu, & sumptione corporis.

4. Hoc præceptum diuinum de sumenda Eucharistia cum affirmatiuum sit, necessariò obligare debet aliquo tempore. Quod autem sit? Non conueniunt Doctores. Nam Caiet. in sum. verbo communio sacramentalis. Armilla eodem n. 4. Siluest. verbo Eucharistia 3. in princ. Ledesma 1. p. 4. q. 21. art. 11. dub. 2. negant obligare in articulo mortis, quia esto sancta Eucharistia viaticum sit pro itinere ex hac vita ad futuram, non tamen necessarium, sicuti est poenitentia lapsis in peccatum, ea enim obtinetur gratia, quæ ius ad gloriam concedit. Non igitur Eucharistia necessaria est. Cæterum longè verius est præcepto diuino omnes fideles astringi ad communionem percipiendam in articulo mortis. Sic D. Thom. quest. 80. art. 11. quem ferè omnes expositores sequuntur, Valen. 1. 4. disp. 6. quest. 8. pun. 4. Suar. disp. 69. sect. 3. Vasq. disp. 214. cap. 2. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 5. num. 2. Agid. quest. 80. art. 11. dub. 3. num. 94. Bonac. pluribus relatis disp. 4. quest. 6. pun. 1. num. 1. Ratio conclusionis sumitur ex concilio Niceno can. 13. relato cap. de his 26. quest. 6. & ex concil. Arelatens. 2. can. 12. Arausino 1. can. 3. Carthagin. 4. can. 77. & 78. Ancirano can. 22. præcipientibus, ne morituri viaticum (quod necessarium appellauit Nicenum concilium)

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars IV.

negaretur. At si necessarium non esset saltem ex præcepto, nec concilium necessarium diceret, nec eo rigore præciperetur sacerdotibus illius ministratio, nec à cura, & diligentia, qua monet Trident. sess. 13. cap. 6. cautum esset, ut in Ecclesijs pro infirmis asseruaretur. Adde nullo tempore fidelem magis indigere auxilio huius sacramenti, quam tempore mortis, vtpote in quo diabolus sciens quia modicum tempus habet, grauioris insidias parat, & pro viribus deicere procurat: decebat ergo eo tempore præcipi huius antidoti sumptionem.

5. Hinc videtur euidenter inferri communicantem extra periculum mortis non solum posse, sed teneri sacram Eucharistiam in periculo mortis constitutum suscipere. Quia communicatio facta ante periculum mortis non præcipitur, ergo ea satisfieri non potest communioni præceptæ. Impossibile enim est re præcepto satisfacere, nisi opus præceptum exquiras. Atque ita docet optime Vasq. disp. 214. cap. 2. à num. 13. Henriq. lib. 8. cap. 4. Suar. disp. 69. sect. 3. Zambran. de Eucharist. cap. 3. dub. 1. Tametsi Caiet. Armilla, Syluest. locis allegatis minus benè asserant communicantem in Paschate nec diuino nec Ecclesiastico præcepto obligatum esse in articulo mortis communicare. Quam sententiam probabilem reputat Eman. Saà verbo Eucharistia num. 1. Toler. lib. 6. sum. cap. 18. in fine.

6. Sed quid si communio Paschalis, vel alia communio non longè ante periculum mortis, V.g. sex, vel octo diebus facta fuerit, eritne sufficiens, ut præcepto diuino in articulo mortis communicandi censeri satisfacere? Affirmant Paludan. in 4. dist. 9. quest. 1. art. 2. n. 16. & 17. Sotus dist. 12. quest. 1. art. 11. Suar. disp. 69. sect. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 5. q. 1. n. 4. Agid. de Coninch. q. 80. art. 11. dub. 3. n. 98. Bonac. disp. 4. quest. 7. pun. 1. num. 2. & alij. Mouentur, quia re ipsa opus præceptum exsecutus es, siquidem proximè ante periculum mortis communicaueris, censeri enim in ipso periculi tempore communicare, quod enim parum distat, nihil distare videtur. Aliàs coactus esses bis eodem die communicare contra consuetudinem, & receptam consuetudinem. Nam ponamus te sanum manè communicasse, & vespere in periculum mortis manifestum incidisse, si præcepto diuino communicandi in articulo mortis satisfactum non est communionem extra periculum facta, obligatus esses vespere communicare, atque adeò bis eodem die. Neque Ecclesiastica lex eam communionem prohibere poterit.

7. Cæterum etsi prædicta sententia præcipue ob Doctorum auctoritatem satis probabilis sit, probabiliorem existimo negantem ea communionem proxima periculo mortis præcepto diuino communicandi in mortis articulo satisfactum esse. Sic docuit Vasq. disp. 214. cap. 2. à n. 14. Ducor ea ratione, quia communicatio ante periculum mortis est communicatio voluntaria non obligatoria, sed communioni obligatoria nequit fieri satis per communionem, quæ præcepta non sit. Ergo communioni debet in articulo mortis per communionem antecedentem tale periculum nequit satisfieri. Secundo si communioni debet in articulo mortis esse satisfactum ea communionem antecedente periculum, constitutus in mortis periculo non poteris non ieiunus communicare in sententia illorum Doctorum, qui negant singulis diebus ægrotum periculum communicare non ieiunum posse, quia ea communicatio necessaria non est, sicuti non est necessarium bis in eadem infirmitate communicare.

8. Ratio vero in contrarium non virget. Nam esto illa communicatio extra periculum mortis facta, distet parum quoad physicam substantiam à communionem, quæ fieret in periculo, quoad obligationem, tamen multum distat, cum ea sub obligatione non ceciderit, sicuti communicatio facta proximè ante pascha parum à tempore paschali distet, distat tamen multum à communionem, quæ eo tempore præcipitur, siquidem priori communionem, vtpote non præcepta non sit satis communioni paschali debet. Sequelam autem, quæ ex hac doctrina videtur inferri plures Doctores ex Salmanticensi, & Vallisolerana. Vniuersitate consulti non reuocant concedere. Neque enim reputant inconueniens ob hanc causam bis eodem die communicare, sicuti bis eodem die communicare quis potest, ne sacramento aliqua grauis irreuerentia fiat. Sed concedamus gratis incidentem eo die, quo communicauit in periculum mortis non posse eo die communicare, vti docent expressè Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 5. n. 5. Agid. de Coninch. q. 80. art. 11. dub. 3. n. 100. non inde inferitur præcepto diuino communicandi in eo periculo non astringi, astringitur namque per se, tametsi per accidens ex præcepto Ecclesiæ excusetur. Sicuti si constitutus in mortis periculo graue crimine committenti in detestationem illius criminis leg. Ecclesiastica denegaretur viaticum, excusatus ipse esset à præcepto diuino sumendi viaticum, tametsi per se eo præcepto teneretur. Sic constitutus in mortis periculo teneretur per se communicare, quamuis eo die extra periculum communicauerit. Excusatur tamen ab hac obligatione ob prohibitionem Ecclesiæ, quæ merito id prohibere potest ob reuerentiam tantò sacramento

tramento debitam. Neque hæc prohibitio est abrogatio diuini præcepti, sed illius vsus debita limitatio.

9. Rursus extra mortis articulum interdum in vita asserunt communiter Doctores præceptum diuinum communicandi obligare. Nam cum proprius effectus illius sit animam suscipientis nutrire, & roborare aduersus infidias diaboli, ut in accepta gratia perseveret immemor, & satis contemptor propriæ salutis esset, qui in suscipiendo hoc salutifero remedio negligens existeret. Ob hanc causam per tres vel quatuor annos communionem omittentem præcepti diuini reum asserunt Suar. *disp. 69. sect. 3.* Bonac. *disp. 4. q. 7. pun. 1. à num. 8.* etiam seclusa aliqua Ecclesiæ determinatione. Mihi tamen verius apparet quod tradidit Vasq. *disp. 214. cap. 3. à num. 20.* cui ex parte consentit Agid. de Coninch. *q. 80. art. 11. dub. 3. in fine*, seclusa determinatione Ecclesiæ nullius peccati reum esse, qui toto vitæ tempore vsque ad mortis periculum omitteret communionem. Nam præcepta affirmatiua determinatum tempus, & cognitum habere debent, in quo executioni mandentur. At seclusa determinatione Ecclesiæ nemini constat, nec constare potest, quod tempus Christus huius præcepti executione signauerit præter mortis articulum. Ergo extra illud nemo præcepto diuino obligari potest. Et confirmo. Ponamus Christum Dominum instituisse hoc sacramentum, præcepisseque in vita sumendum, quoties Ecclesiæ sua lege determinauerit. Sanè ex hac constitutione, & decreto, quod rationi maximè consentaneum est, inferitur manifestè neminem obligatum esse ex diuino præcepto Eucharistiam sumere, antequam Ecclesiæ tempus sumptionis determinauerit, quia obligatio diuini præcepti ab ea determinatione pendet, & sub ea determinatione profertur.

10. Sed an hoc præceptum diuinum de sumenda Eucharistia tempore vitæ, & mortis obliget non solum fideles ratione vtentes, sed etiam infideles? variant Doctores. Affirmant, obligari Suar. *disp. 69. sect. 2. dub. 1.* Vasq. *disp. 214. c. 4. in princ.* Agid. de Coninch. *q. 80. art. 11. dub. 2. numer. 93.* Mouentur, quia Christus Dominus tam baptizatos, quam non baptizatos suo præcepto obligare potuit. Quod autem de facto obligauerit inde colligitur, quia verba illa *Ioann. 6.* Nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, quibus hoc præceptum latum est, Capharnaitis sunt dicta, inter quos plurimi erant non baptizati. Neque huic obligationi obstat, quod infideles non possint hoc sacramentum recipere, nisi baptismo suscepto, quia potest obligatio suscipiendi Eucharistiam obligationem suscipiendi baptismum præsupponere, & vtraque infideles afficere sicut obligatio pœnitentiæ, & Eucharistiæ existentes in peccato mortali afficit, tamen Eucharistiæ receptio receptionem pœnitentiæ præsupponat.

11. Cæterum verius censeo infideles Eucharistiæ præcepto non astringi, atque adeo omittentes in articulo mortis baptismum, & communionem solius omissionis baptismi reos esse. Sic docuit Sotus in *4. dist. 18. q. 1. art. 3. concl. 1.* Thom. Sanch. *lib. 1. in decal. cap. 12. num. 15.* Ratio est, quia Christus Dominus noluit infideles durante infidelitate capaces fieri Eucharistiæ. Non enim pro ipsis, sed pro fidelibus baptizatis hoc sacramentum sicut, & reliqua instituit. Ergo suo præcepto noluit eos obligare, vtpote qui sint incapaces Eucharistiam sacramentaliter suscipiendi: in quo est magnum discrimen à peccatoribus baptizatis. Hi enim capaces sunt Eucharistiæ suscipiendæ etiam non præmissa pœnitentia, ideoque astringi possunt præcepto illam sumendi, eique satisfacere possunt pœnitentia omiffa. At non baptizati neque capaces sunt Eucharistiæ sacramentaliter suscipiendæ, neque illius susceptione quæ sacramentalis non est, præcepto Eucharistiæ sacramentaliter suscipiendæ satisfacere possunt. Hanc rationem confirmat optimè Sanch. exemplo illius, qui voto astringitur religionis, assumendæ, qui esto obligationem habeat assumendi religionis statum, & eo assumpto teneatur castitatem, paupertatem, & obedientiam seruare: at dum illius status assumptionem omittit, paupertatis, castitatis, & obedientiæ obligatione non tenetur, quia hæ obligationes supponunt statum assumptum. Sic est in præsent. Quilibet infidelis obligatus est baptismum suscipere, quo suscepto obligatur ad Eucharistiæ susceptionem. At ante baptismi susceptionem nullatenus ad suscipiendam Eucharistiam obligatur, quia hæ obligatio solum baptismi susceptores spectat.

PUNCTUM XV.

De obligatione suscipiendi Eucharistiam ex præcepto Ecclesiastico.

1. Pro diuersitate temporum diuersimodè latum fuit præceptum de Eucharistia sumptione. Et quid in præsent?

2. Quid nomine Paschatis intelligatur.
3. Non communicans tempore paschatis an postea communicare teneatur? Tenetur si omittat ex consilio confessarij.
4. Si ex legitimo impedimento, affirmant aliqui.
5. Negant plures siue ex malitia, siue ex impedimento omitat.
6. Qua inferantur ex hac sententia.
7. Affirmandum est teneri communicare, siue ex malitia, siue ex impedimento omiserit.
8. An prauidens te impediendum esse à communionem tempore paschatis tenearis prauenire? Sub distinctione respondetur.
9. Qua persona teneantur hoc præcepto.
10. Nulla alia communionem sit satis huic præcepto, nisi sit de manu proprii sacerdotis.
11. Communionem peccaminosa plures negant te huic præcepto posse satisfacere.
12. Verius est oppositum.
13. Soluitur fundamentum contraria sententia.
14. Qua pœna afficiantur huius præcepti transgressores.
15. Iure communi nullus crebrius quam semel in anno obligatus est communicare.

1. **P**Ræcedenti puncto diximus obligationem in vita sumendi Eucharistiam ex diuino præcepto dispositioni Ecclesiæ relictam esse. Quia dispositione, seu determinatione facta non solum præcepto Ecclesiastico, sed diuino teneris Eucharistiam sumere. Variè Ecclesiæ in hac dispositione processit. Nam tempore nascentis Ecclesiæ, quia charitas, & deuotio fidelium feruentior erat, & grauior illorum necessitas ob tyrannorum persecutionem, & aliorum infidelium incurfus, singulis diebus dispositum erat hoc sacramentum suscipi. Constat ex Anacleto Papa, *epist. 1. cap. 2.* & refertur in *cap. episcopus de consecrat. dist. 1.* vbi singulis diebus non communicans priuandus venit Ecclesiæ ingressu, quia sic Apostoli statuerunt, & sancta Romana tenet Ecclesiæ, de qua consuetudine vide *Can. 10. Apostolorum.* Dionysium de *Ecclesiast. Hierarch. cap. 3.* Clement. Roman. *lib. 2. Apostolic. constitut. cap. 57. sub finem.* Postea vero frigescere charitate, & fidelium multitudine crescente Fabian. Papa reatus in Gratiano in *c. etiam si non frequentius de consec. dist. 2.* & concil. Agathense relatum in *cap. saculares eadem dist. ter in anno decretum est suscipi debere Eucharistiam, nempe in Natali Domini, in Paschate, & Pentecoste.* Tandem Innocent. III. in *c. omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionibus.* ob varias causas ibidem enumeratas decreuit semel anno, scilicet tempore Paschatis Eucharistiam sumendam esse, quod præceptum aliis abrogatis vsque ad hæc tempora vigeret. Pro illius igitur explicatione inquires quod tempus nomine paschatis intelligatur, quas personas afficiat hoc præceptum, qua communionem illi possit fieri satis, quæ pœna transgressoribus sit imposita?

2. **N**omine Paschatis non solum diem resurrectionis, sed octo antecedentes, & octo subsequentes nempe à dominica palmarum vsque ad dominicam in Albis inclusuè comprehendendi praxis, & communis vsus Ecclesiæ probat, ex declaratione Eugenij IV. teste Nauarr. *cap. 21. numer. 45.* Ex consuetudine, vel ex privilegio hoc tempus extenditur aliquibus locis pro tota quadragesima, vt Conimbricæ, & Mediolani testatur Agid. de Coninch. *q. 80. art. 11. dub. 4.* & Fagund. de *tertio Ecclesiæ præcepto lib. 1. cap. 5.* id ipsum de tota Lusitania affirmat. D. Hispan. refert Azor. *1. 1. lib. 7. cap. 41. quest. 4. ex declaratione Clement. II. teste Laurentio Episcopo Prænestino, & Cardinali sanctorum IV. Coronator. in quolibet die quadragesimæ huic præcepto fieri posse satis.* Cui sententiæ subscribit Fagundez *dicto loco Eman. Saâ, verbo Eucharistia num. 8.* Sed de consuetudine, & declaratione Clementis (vt dicit Suar. *disp. 70. sect. 2. concl. 2.* mihi non constat. Quinimo legi constitutionibus synodalibus plurium locorum fideles astringi intra illos quindecim dies paschatis communicare, extensione in aliquibus facta vsque ad dominicam 2. pastoris boni, vt in diœcesi Compostellana, vbi transacta hac dominica fertur ipso iure excommunicatio aduersus omnes illos, qui in illis octo diebus sequentibus non communicauerint: à qua excommunicatione etiam denunciata poterunt parochi absolueri vsque ad dominicam infra octauam Ascensionis absolutionem pœnitentia saluari. Ultra illud tempus est excommunicatio referuata. Sicuti dicitur in *constitutionibus Compostellanis. §. 1. de la pœnitentia. n. 2. fol. 17.* Quapropter constitutiones cuiuscunque diœcesis spectandæ sunt.

3. Sed difficultas est, an si supradicto tempore paschatis vel ex malitia, vel ex aliquo impedimento non communicasti, tenearis communicare, cum primum possis? Et quidem si eo tempore communionem omiffisti ex consilio confessarij, non est dubium te obligatum esse eo tempore communicare, quod fuerit à confessario signatum. Quia in *dicto c. omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionibus* conceditur,

conceditur, confessario facultas temporis Paschalis prorogandi. Quare difficultas solum est, quando non ex consilio confessarii, sed ex tua malicia, vel impotentia communionem eo tempore omisit, vel omisit communionem intra tempus à confessario designatum, an eo casu debeas, cum primum possis communicare, vel possis in sequens pascha communionem differre.

4. Triplex est sententia de hac re. Prima asserit omittentem eo tempore communionem ex impedimento legitimo, obligatum esse cessante impedimento communicare. Quia hic videtur ex tacito Ecclesie consensu communionem differre ad tempus sublato impedimento, ac proinde sicut qui differt communionem ex consilio confessarii obligatus est tempore à confessario præscripto communicare, sic qui differt communionem ex impedimento legitimo, obligatus erit communicare cessante impedimento. Hanc sententiam à fortiori defendunt omnes illi qui dicunt omittentem ex malitia communionem tempore paschalis obligatum esse cum primum possit communicare.

5. Secunda sententia negat te hanc obligationem habere, siue ex legitimo impedimento, siue ex malitia communionem omiseris. Sic docent Siluest. verbo *Eucharistia* 3. *quest. 15. conclus. 3.* Tabiena verbo *communicare numer. 10.* Armilla verbo *communio numer. 6.* Medin. tract. de *penitent. quest. de confess. semel in anno. fol. 63. edit.* Salmaticens. Alter Medina instructor. *confessor. lib. 1. cap. 14. num. 42.* Sorus in 4. *dist. 18. quest. 1. art. 4.* Victor. in *sum. numer. 137. aliàs 148.* Ledelm. in 4. p. 2. q. 2. art. 5. *dub. 2.* Valen. 2. 4. *disp. 6. q. 8. pun. 4.* Tolet. lib. 6. cap. 18. Eman. Saà verbo *Eucharistia n. 7.* Henriq. lib. 8. cap. 5. *num. 1. & aliq.* Mouentur, quia reliqua præcepta affirmatiua, V. g. audiendi missam, ieiunandi, transacto tempore executioni designato non obligant, quia eorum obligatio tali temporis annexa est. Colligitur autem obligationem tali temporis annexam esse tum ex illius determinatione, tum præcipue quia illo tempore specialis honor Dei, & Sanctorum procuratur. At hæ rationes probant præceptum communicandi in paschate paschali temporis annexi debere. Tum quia tempus determinatur executioni præcepti, tum quia illo tempore specialiter intendit Ecclesia hac sacra communione recolere memoriam Dominicæ cænæ, quam Christus cum discipulis habuit pridie quam pateretur, itemque memoriam suæ passionis & mortis, quæ eo tempore ab Ecclesia celebrantur. Ergo transacto tempore paschali præceptum de communione non obligat.

6. Ex hac sententia, quæ certè est probabilis, inferitur primò etiam postea excommunicatione ipso facto transgressores prædicti Ecclesiastici præcepti, vt ferè in omnibus diocesis est imposita; adhuc non teneri transgressores ad communicandum eo tempore transacto. Quia excommunicatio non extendit obligationem præcepti, sed præcepti transgressionis est pena. Sic Bonac. *disp. 4. q. 7. pun. 2. num. 13. vers. hoc idem contra Henriq. lib. 4. cap. 5.* Secundò inferitur sacerdotem habentem iurisdictionem ad absolendum ab excommunicatione posse absolvere excommunicatum, si veniam petat, & paratus sit præceptis Ecclesiasticis obedire, ramentis ex aliqua rationabili causa nolit communicare vsque ad sequens pascha. Quia hæc nolitio non potest ei impedimento esse, quominus absoluat, siquidem licita est. Sicuti si ob violationem ieiunij, vel præcepti audiendi Missam in excommunicationem incideres, ab ea absolui posses, quin ieiunare, vel audire missam velis illis diebus, quibus aliàs obligatus non es. Tertid inferitur posse hunc excommunicatum iam absolutum ab excommunicatione, communicare in qualibet parte, & à quolibet sacerdote habente iurisdictionem administrandi sacramentum Eucharistie. Quia non communicat ex obligatione illius laici. *omnis vtriusque sexus*, cum iam non obliget, sed ex voluntate, quia liberè vult communicare.

7. Hæ illationes videntur necessariò inferri ex dicta sententia. At quia nimiam licentiam præbent, & sententia in qua fundantur, non satis firma ratione fulcitur; ea de causa censco omnino dicendum, & in praxi semper consulendum omittentem communionem tempore paschalis ex legitimo impedimento, aut ex malitia teneri cum primum possit communicare. Neque enim hominibus sic in malum procliuibus permittendum est ab hoc sacramento omnium malorum antidoto separari, potius namque expedit ad illius frequentiam induci, vt eorum infirmitates ea salutari medicina curentur. Sic post alios antiquiores docent Nauarr. cap. 21. n. 54. Azor. lib. 7. cap. 41. q. 5. Suar. *disp. 70. sect. 2.* Agid. de Coninch. *quest. 80. art. 11. dub. 4.* æquè hanc sententiam ac præcedentem probabilem reputat Paul. Layman. lib. 5. *sum. tract. 4. cap. 5. num. 8.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. 7. p. 2. num. 13. vers. dixi.* Ioseph. Fagund. de *tertio Ecclesia præcepto. lib. 1. cap. 6. num. 2.* Fundamentum est, quia in hoc præcepto communicandi, etsi affirmatiuum sit, duo continentur, vnum principale, & aliud accessorium. Communio est, quæ

principaliter præcipitur, fieri vero tempore Paschalis accessorie. Quod satis indicant verba, quibus hoc præceptum latum est. Inquit enim textus. Semel in anno consecratur, suscipiaturque reuerenter sacramentum Eucharistie *ad minus* in pascha: illud enim aduerbium *ad minus* satis denotat præcipuum finem Ecclesie esse communionem fieri. Quod vero tempore Paschali fiat, accessorie præcipi. At cum in vno præcepto duo continentur, vnum principale, aliud accessorium, principale non cessat accessorio neglecto, vt vt expressè probat textus in cap. *enim de dolo, & contumacia*, vbi designatus ad comparandum signato termino, si in isto non compareret, teneretur cum primum possit comparere. *leg. Celsus. §. sed ipse ff. de receptis arbitris.* obligatus certo die pecuniam soluere, si tunc omittit, obligatus manet, cum primum possit, quia terminus hic non ad finendam obligationem, sed ne ultra differretur signatus est. Sic dicendum est in hoc præcepto communionis signatum quidem esse tempus Paschale, ne ultra illud communio differatur, non tamen vt in eo communionis obligatio finiatur, si suscepta communio non sit.

Ex hac doctrina fundamentum oppositæ sententiæ, & illius illationes vt minus veræ corrumpunt. Quocirca si omittentem communionem tempore Paschali excommunicatione imposita est; ipso facto nequit ab ea absolui quin proponat firmiter communionem suscepturum, idque satis confirmat praxis, vsusque communis.

8. Sed hinc oritur difficultas, an præuidens te impediendum esse à communione tempore paschali teneris communionem præuenire? videris teneri, ne contingat ultra annum communionem differri. Econtra est, quia per illam anticipatam communionem non videris satisfacere posse præcepto communicandi in paschate. Aliàs si impedimentum non eueniret, vt consideratum est, non esses obligatus tempore Paschali communicare, cum iam præcepto communicandi in paschate satisfeceris. In hac difficultate placet mihi resolutio Pauli Layman. lib. 5. *sum. tract. 4. cap. 5. num. 9.* te obligatum non esse ante Paschale tempus communicare, nisi timeas communionem ultra annum ab vltima, communionem facta esse differendam. Priorem partem docuit etiam Suar. *disp. 70. sect. 2. dub. 3.* Agid. de Coninch. q. 80. *art. 11. dub. 4. numer. 108.* Eman. Saà verbo *Eucharistia circa finem, edit. Rom. & pluribus relatis Bonac. disp. 4. quest. 7. pun. 2. num. 15.* Ratio huius partis est evidens, quia eareus obligari poterat anticipare communionem, quatenus obligaris, ne ultra annum communionem differas. At esto omiseris eo tempore communionem, non differtur communio ultra annum (vt supponimus) Ergo non teneris communionem anticipare. Secundam conclusionis partem defendit Fagundez de *tertio Ecclesia præcepto lib. 1. cap. 6. numer. 3.* Quia in eo præcepto de communionem facienda duo (vt dictum est) virtute continentur. Primum, & præcipuum, vt singulis annis communio fiat. Secundum vt fiat saltem in Paschate. At præueniendo communionem adimplet illud præcipuum præceptum singulis annis communicandi. Teneris ergo præuenire. Neque inde fit te non esse obligatum tempore Paschali communicare, si forte impedimentum quod timebas non euenit. Obligaris namque non ex vi præcepti singulis annis communicandi, sed ex vi præcepti communicandi saltem Paschali tempore. Illud verò est omnino certum, si post Dominicam resurrectionis credis te impediendum esse à communione, obligari hebdomada sancta communicare, quia eo tempore opus præceptum plene exequeris, sicuti si hora decima cognoscis impediendum esse ab auditione missæ, teneris ante eam horam missam audire, quia præcepto audiendi missam eo tempore teneris. Sic Saà verbo *Eucharistia ad finem.* Bonac. *disp. 4. q. 7. pun. 2. n. 15.* Suar. *disp. 70. sect. 2. in fine.*

9. Personæ quæ hoc Ecclesiastico præcepto communicandi in paschate, & in articulo mortis tenentur, sunt omnes fideles, cum ad annos discretionis peruenerint, vt expressè dicitur in dicto c. *omnis vtriusque sexus.* Quando autem censearis sufficienter discretionem habere vt hoc præcepto teneris, diximus supra *pun. 9. circa finem.*

10. Sed qua communionem satisfacere possis huic præcepto? Breuiter respondeo nulla alia communionem nisi accepta de manu proprii sacerdotis, quia sic cauetur in dicto cap. *omnis.* Nomine proprii sacerdotis venit intelligendus non solum pater, sed qui illius vices gerit, & ex eius licentia tibi communionem ministrat, quia quoad illum actum proprius sacerdos est. Vnde si à religioso potestatem à Pontifice habente Eucharistiam etiam in Paschate ministrandi communionem susciperes, non est dubium te satisfacturum præcepto Paschalis communionis. An autem omnibus religiosis hæc facultas concessa sit, inferius examinabimus, cum de ministro huius sacramenti instituetur sermo.

Aduerte primò religiosorum familiares, si extra domum Religiosorum domicilium habeant, non posse à Religiosis, qui potestate carent communionem Paschalem ministrandi,

G 3 suscipere

suscipere eam communionem, quia non subduntur Prælati Religionis ut proprio parrocho. Secus si intra domum Religionis habitarent. Eman. Saâ, verbo Eucharistia n. 9. ex congregat. concilij. Bonac. disp. 4. quæst. 7. pun. 2. numero 11.

Secundo aduerte peregrinos forenses, & quoslibet alios à domicilio proprio absentes ita ut commodè ad proprios parochos accedere non possint, ex tacita eorum licentia iuxta declarationem Eugenij I V. posse à religiosis, aliisve sacerdotibus facultatem administrandi Eucharistiam habentibus, communionem paschalem suscipere, & præcepto satisfacere, ut docuit Caietan. verbo absolutio. Nauarr. cap. placuit de poenitent. & remissionib. dist. 6. num. 27. Sorus in 4. dist. 18. q. 4. art. 2. Azor. t. 1. lib. 7. cap. 41. q. 8. & præ omnibus Sanch. lib. 3. de matr. disp. 25. à num. 17. ubi optimè probat non esse obligatos ad Ecclesiam matricem illius oppidi accedere, vel ad eam parochiam, in qua transeunter commorantur, quia non sunt propriae parochiae ex obligatione, esto possent esse ex voluntate. Tertio aduerte sacerdotem ubique celebrantem communioni paschali satisfacere, quia solus laicali more communicans obligatur de manu proprii sacerdotibus Eucharistiam recipere, sicuti notauit Henric. lib. 8. de Euchar. c. 55. Eman. Saâ, verbo Eucharistia n. 11.

11. Superest quæstio, an communione peccaminosa & sacrilega præcepto communicandi satisfacias? Videris satisfacere non posse, quia tibi non præcipitur communio, quia à Christo te separes, & condemnationem incurras, sed quia in Christo manens, eiusque vniuersis, & virtutem accipias ad tentationes inimicorum superandas. Ergo communione sacrilega satisfacere præcepto non potes, quia non exequeris communionem præceptam. Et confirmo. Ecclesia tibi præcepit reuerenter suscipere Eucharistiam, ut constat ex illis verbis textus in dicto cap. omnes utriusque sexus: Suscipiens reuerenter ad minus in pascha Eucharistiae sacramentum. At si indignè communices non reuerenter, sed irreuerenter Eucharistiam accipis. Ergo præcepto non satisfacis. Deinde præcepto recitandi horas canonicas non satisfacis, si absque vlla attentione recites, quia non recitas deuotè, & attentè, sicuti cauetur in cap. dolentes. De celebrat. missarum. At in dicto cap. omnis cauetur communionem reuerenter fieri debere. Ergo seclula reuerentia satisfacere præcepto non potes. Et ita sustinet Durand. Capreolus, Adrian. & alij quos refert, & sequitur Didac. Nuñez. q. 80. art. 11. difficult. 3. dub. 4. Bartholom. de Angelo. dial. 46. §. 176.

12. Nihilominus longè verior est opposita sententia, affirmans sic indignè communicantem satisfacere præcepto paschalis communionis. Sic docuerunt Azor. t. 1. lib. 7. cap. 41. q. 12. Sorus lib. 2. de inst. q. 3. art. 10. Suar. disp. 70. sect. 3. Aegid. de Coninch. q. 80. art. 11. dub. 4. num. 107. Eman. Saâ, verbo Eucharistia. num. 25. Bonac. disp. 4. q. 7. pun. 2. num. 12. Fagundez de tertio Ecclesiae præcepto lib. 1. cap. 7. num. 4. & alij apud ipsos. Ratio est, quia Ecclesia eam communionem præcipit, qua in se spectata te Christo vnire possis, & ab eo robur ad tentationes superandas accipere, non vero qua de facto hos effectus obrineas, alias in peccato mortali existens, illiusque immemor recipiens Eucharistiam absque vilo dolore obligatus esses iterum communicare, si indignitatem cognosceres. Confirmarique potest ex præcepto audiendi Missam, cui satisfacis tametsi ex fine prauo, & mortaliter peccaminoso audias, quia non præcipitur auditio, quæ de facto, & secundum omnes circumstantias grata sit Deo, & in illius cultum cedat, sed quæ ex se Deo placeat, illumque colat, & veneretur.

13. Hinc solum est fundamentum oppositæ sententiæ. Ea communio præcipitur, quæ ex se potest te Christo vnire, tametsi de facto ob tuam indispositionem non vniat. Et licet Christus, & Ecclesia huius sacramenti susceptione hanc vnionem de facto intenderint, id præceptum non est, sed est finis ipsius præcepti. Ad confirmationem primam respondeo particulam illam reuerenter, si sub præceptum cadit de reuerentia exteriori, & interiori, qua hoc diuinum sacramentum recognoscitur, esse intelligendam, non de reuerentia proveniente à gratia sanctificante. Secundo respondeo negando illam particulam reuerenter sub præceptum Ecclesiasticum cadere, sed exprimere modum, quo ex præcepto diuino hoc Ecclesiasticum præceptum seruandum est. Etenim præcepto diuino astringimur non solum ad communicandum, sed ad dignè, & sanctè communicandum. Ad confirmationem secundam respondeo esse longè diuersam rationem de oratione, & communionem. Oratio namque esse non potest absque attentione, quare præcipiendo orationem præcipitur attentio, tametsi non exprimitur. At communio esse potest absque reuerentia à gratia proveniente.

14. Transgressores huius præcepti ab ingressu Ecclesiæ arceantur debent, & Ecclesiastica sepultura priuari, quia sic cauetur in dicto cap. omnis utriusque sexus. Necessaria tamen est sententia iudicis, ut hanc poenam incurrant. Quapropter ferè in omnibus diocesis excommunicatio ipso facto lata est.

15. Ad extremum inquires, an sint aliqui fideles crebrius quam semel in anno obligati ad communicandum? Respondeo iure communi nullum esse obligatum sub graui culpa. Nam esto in Clement. ne in agro. §. sanè de statu monachor. statutum sit monachos singulis mensibus confiteri debere, & in prima dominica mensis Eucharistiam recipere, & in Trident. sess. 25. cap. 10. de Regularib. monialibus confessio, & communio mensura præscribat, nullum est verbum, ex quo obligatio grauis inducatur, sicuti docent Valer. Reginald. praxi fori poenitent. lib. 9. num. 73. in fine. Man. Rodrig. t. 1. regular. quæst. 62. art. 1. Fagundez de tertio Ecclesiae præcepto. lib. 1. cap. 6. numer. 8. aduersus Nauarr. sum. cap. 21. num. vlt. Tabienam, verbo communio num. 14. & Armillam, num. 16. Dixi iure Communi. Nam constitutiones speciales cuiuscunque religionis spectandæ sunt, an ex illis obligatio communicandi oriatur.

PUNCTVM. XVI.

De vsu, & frequentia qua sacra Eucharistia suscipienda est.

1. Semel tantum in die communicandum est.
2. Singulis diebus potest accipi communio, sed non omnibus expedit spectata eorum conditione.
3. Qualibet hora diei recipi Eucharistia potest.

1. **P**Ræceptum Ecclesiasticum esse, ne plusquam semel eodem die Eucharistia recipiatur constat ex cap. consueuisti, de celebrat. missar. & cap. sufficit. de consecrat. dist. 1. qui textus esto de solo sacerdote celebrante loquantur, omnes Doctores extendunt ad laicalem communionem, & merito quia in celebrante ob vtilitatem totius Ecclesiæ permitti poterat bis, & ter eodem die celebrare, sicuti permittitur in die Natalis Domini, quod tamen laicæ communicanti non expediebat. Finis huius prohibitionis præcipuus fuit reuerentia tanto sacramento debita. Deinde ut aptius passio, & mors Dominica repræsentaretur. Cum enim Christus Dominus semel tantum passus, & mortuus sit, congruit, ut dixit Alexand. in dicto cap. sufficit, ut semel tantum in die in hoc sacramento, quo eius passio, & mors recolitur, susciperetur. Ab hac regula ut dixi excipiendus est casus, quo sacramentum recipi indigeret ob aliquam irreuerentiam ei imminentem vitandam. Vasq. disp. 214. cap. 3. in fine.

2. Singulis autem diebus etiam feria 6. pasceus recipi Eucharistia potest, quia neque illa die sacra Eucharistia suscipi prohibetur diuino, vel Ecclesiastico præcepto, sed potius permittitur, ut colligitur Ordine Romano, in officio Parasceus. Ex sermone B. Dorothei de mendacio. post princ. Ex Amalatio. lib. 1. de Ecclesiastic. offic. cap. 12. & 15. & tradit Vasq. disp. 232. cap. 2. num. 21. Quinimo plures Ecclesiæ Patres nos incitant, & persuadent, ut quotidie sacram accipiamus Eucharistiam, præcipue Ambros. lib. 5. de sacram. cap. 4. Cyprian. serm. 6. de orat. domin. Hieronym. epist. 28. ad Lucinium August. epist. 122. ad Probum. Chrysost. Theophil. & alij plures quos refert Alphons. Salmeron. t. 5. tract. 50. & præcipue 9. tract. 41. in Ioann. Ad idemque sunt plures textus ex iure canonico, præcipue cap. quotidie de consecrat. dist. 1. & cap. si quotiescunque cap. si non sunt tanta peccata de consecrat. dist. 2. & specialiter Trident. sess. 22. cap. 6. & catechismus Pij V. 2. p. de Eucharist. num. 46. Verum hoc intelligendum est, si magno deuotionis, & Charitatis feruore ad tantum suscipiendum sacramentum disponamur. Neque enim expedit reuerentiæ tanto sacramento debita, ut quotidie communiceretur tepido, & remisso in Charitate, curisque secularibus implicato. Quapropter spectata hominum conditione paucissimi sunt, quibus expediat singulis diebus communicare, rari & pauci quibus plusquam octauo quoque die. Qui autem hi sint non cuiusque arbitrio, sed prudentis confessarij iudicio relinquendum est: uti ex D. Thom. q. 80. art. 10. & in 4. dist. 12. q. 13. art. 1. qq. 2. Bonauent. eadem d. p. 2. q. 2. Alexand. Alenf. 4. part. 4. §. 1. q. 2. Richard. in 4. dist. 12. art. 6. q. 1. Albert. lib. de Missa in fine. S. Antonin. 3. p. tit. 14. cap. 12. §. 5. colligunt Siluest. verbo Eucharistia. 3. q. 15. Suar. disput. 69. sect. 4. Vasq. disput. 214. cap. 3. circa finem. Aegid. de Coninch. q. 80. art. 10. à num. 79. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 5. n. 7. Bonac. disp. 4. q. 7. p. 2. n. 16. Fagund. de tertio Ecclesiae præcepto, lib. 3. cap. 7. & alij Neotherici.

3. Item recipere potes Eucharistiam qualibet hora diei modo ieiunus sis, quia nulla est à iure pro susceptione Eucharistiae hora determinata. Siluest. verbo Eucharistia 3. §. 16. num. 5. Angel. eodem §. 36. Henric. lib. 8. cap. 35. n. 5. Fagundez lib. 3. cap. 7. in fine. Verum esto ita sit, seclula tamen aliqua speciali causa non debet permitti sub vesperam aut intempesta nocte Eucharistiam recipi, quia id nec sacramenti reuerentiam decet, nec occasionem scandali fugit. Aegid. de Coninch. q. 80. art. 10. in fine.

PUNCTUM XVII.

De ministro Eucharistiæ quoad illius consecrationem, & dispensationem.

1. Quoad illius consecrationem soli sacerdotes sunt ministri.
2. Qualiter plures sacerdotes consecrationis unius hostiæ esse possint ministri.
3. Sacerdos depositus degradatus potestatem retinet valide consecrandi.
4. Quoad dispensationem Eucharistiæ ex officio solus est sacerdos.
5. Ex delegatione non solum diaconi, sed laicis committi potest dispensatio Eucharistiæ.
6. Diacono urgente necessitate & Episcopus, & sacerdos hanc potestatem committere poterunt.
7. Aliis à diacono urgente necessitate extremam non est à iure concessa facultas ministrandi Eucharistiæ.
8. In extrema necessitate satis est probabile posse laicum secluso scandalo ministrare Eucharistiæ.
9. Poterit non solum aliis, sed sibi.
10. An sacerdos extra sacrificium ministrare sibi Eucharistiæ possit.
11. Sacerdos celebrans reservare potest particulam hostiæ ad communicandum infirmo, vel sano.

1. **F**ide certum est solos sacerdotes ministros Eucharistiæ esse quoad illius consecrationem, quia nullus alius à sacerdotibus hanc accepit à Christo potestatem. Etenim illis tantum eam facultatem concessit, quibus præcepit corpus suum, & sanguinem consecrare illis verbis. *Hoc facite in meam commemorationem.* At nemini alteri à sacerdotibus hoc præceptum imposuit. Ergo nullus alius potestatem habet corpus, & sanguinem Christi consecrandi. Sic expressit Trident. sess. 22. c. 1. & 4. & traditum erat in concilio Niceno 1. can. 14. & in Lateranen. sub Innocent. III. cap. 1. relato in c. firmiter de summa Trinit. & fide Ca. hol. & in Flotent. decreto de Armenis post ult. sess. 3. tertium est.

2. Solum est difficultas, an plures esse possint ministri consecrationis unius tantum hostiæ? Et quidem si simul proferunt, & finiunt consecrationis formam cum debita intentione consecrandi, dubium esse non potest omnes eandem hostiam consecrare, quia nulla est ratio, ob quam uni potius, quam alteri consecratio tribuatur, & singuli formam legitimam cum debita intentione pronuntient. Consecrant ergo omnes. Sed quia vix est moraliter possibile plures concurrentes ad unius hostiæ consecrationem simul verba finire, ea de causa dubitatum est qualiter hoc licitum esse possit, siquidem plures ex illis periculo morali exponuntur proferendi formam super materiam iam ab alio consecratam, & consequenter indebitam. Econtra autem damnari non potest usus à Romana Ecclesia approbatus concurrenti plures ad consecrationem unius hostiæ, sicuti contingit cum Episcopus consecratur, qui simul cum consecrante verba consecrationis proferat. Item cum Episcopus ordinat sacerdotes. Nam sacerdotes non ita ordinati est plures sint, cum ipso Episcopo ordinante proferunt consecrationis verba.

Huic difficultati varias solutiones Doctores adhibent. Ea tamen mihi verior videtur, quæ affirmat omnes sic ad consecrationem unius hostiæ concurrentes, intentionem habere consecrandi si simul cum Episcopo finiant verba. Secus si ante, vel post. Colligo hanc intentionem ex eo quod omnes admonentur simul cum Episcopo verba proferre, quæ si ea intentione ut effectum haberent eo tempore non dicerentur, vel dicerentur ea intentione, ut effectum haberent antequam Episcopus verba finiret, opus non esset eos sic diligenter præmonere, ne Episcopus in prolutione præcederent, neque subsequerentur. Sic Suar. disp. 61. sect. 4. Aegid. de Coninch. qu. 82. art. 2. num. 13. Neque obstat periculum morale adesse plures irritè formam consecrationis proferendi, quia hoc periculum honestatur ex eo quod aliquando convenit exactius representare institutionem huius sacramenti, & passionis Christi memoriam. Quæ sine dubio exactius representatur, cum plures sacerdotes simul cum Episcopo non solum Eucharistiæ sumunt, sed etiam consecrant. Nam esto Apostoli simul cum Christo non consecrauerint, id factum est ne præsumerentur Apostoli simul cum Christo auctores sacramenti fuisse, præterquam quod nondum erant sacerdotes constituti, qui si essent, forte simul cum Christo consecrauerint.

3. Quod vero sacerdotes excommunicati sint, depositi, aut degradati, non obinde potestatem amittunt valide consecrandi corpus, & sanguinem Christi, quia eorum potestas, quæ in charactere fundatur indelebilis est, sicuti tradit D. Thom. ab omnibus receptus, q. 82. art. 5. 7. & 8.

4. Quoad ministrum dispensationis, Catholica veritas est neminem alium à sacerdote ministrum Eucharistiæ esse ex

officio. Sic sumitur ex Trident. sess. 13. cap. 8. & cap. peruenit. de consecrat. dist. 2. & D. Tho. q. 82. art. 1. Siluest. Euchar. 3. q. 4. Henriq. lib. 8. cap. 54. Aegid. de Coninch. qu. 82. art. 3. Suar. disp. 72. sect. 1. Vasqu. 219. cap. 1. Quia nemini alteri à sacerdotibus dictum est à Christo Domino; Hoc facite in meam commemorationem, hoc est consecrata sumite, aliisque distribuite. Neque alius à sacerdote propriè Christum representat, & mediator hominum est constitutus, ut munera populi Patri æterno offerat, & oblata populo concedat, ob quam causam dixit Paul. 1. Corinth. 4. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.

5. Ex delegatione autem optime potest non solum diaconus, sed etiam laicus hoc sacramentum ministrare. Quia iure divino concessio huius facultatis non intercedit. Quinimo Trident. sess. 23. cap. 1. expressè declaravit in dispensatione sacramentorum Ecclesiæ facultatem relictam esse salva eorum substantia mutandi & alterandi pro varietate temporum, & fidelium utilitate, quod sibi visum fuerit expedire. At ministratio Eucharistiæ non ad substantiam sacramenti, sed ad illius dispensationem pertinet, poterit ergo ab Ecclesia aliis à sacerdotibus committi. Deinde nulla apparet ratio, ob quam committi non possit laicis hæc dispensatio, siquidem urgente necessitate sacramentum tangere possunt iuxta antiquam Ecclesiæ consuetudinem, qua solebant laici Eucharistiæ in domum deferre, manibus tangere & ore accipere propter tyrannorum persecutionem, teste Iustino Martyre in 2. apologia pro Christianis. ad Antonin. Pium, non longe à fine, imo si Eucharistiæ in terram esse, protecta, posset, & deberet laicus eleuare. Itemque sumere, si periculum esset vltioris irreuerentiæ, quia quod pro reuerentia sacramenti institutum est, non debet in illius irreuerentiam cedere. Et ita sustinent Suar. disput. 72. sect. 2. Vasqu. disput. 219. cap. 1. num. 18. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. c. 7. num. 2. Aegid. de Coninch. quæst. 82. art. 3. num. 19.

6. Hanc delegationem diacono non solum Pontifex, sed Episcopus, & presbyter urgente tamen necessitate communicare poterit, ut manifestè colligitur ex Clement. Romano, lib. 8. constituit. Apostolic. c. 28. alias 34. Niceno concil. 1. can. 18. sed præcipue ex Carthagin. IV. can. 39. ibi: Diaconus præsentante presbytero Eucharistiæ corporis Christi populo si necessitas cogat, iussus erogat. Neque ad hanc commissionem videtur expostulanda extrema necessitas, sed grauis, quæ cernitur, cum nullus adest sacerdos, qui commodè ministrare Eucharistiæ possit. Non enim textus supradicti necessitatis extrema meminerunt, & antiqua consuetudine absque hac necessitate extrema dispensatio Eucharistiæ diaconis concedebatur; sic aliis relatis Suar. disp. 72. sect. 2. concl. 3. Henriq. lib. 8. cap. 54. n. 2. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 7. num. 2. His tamen temporibus, ubi copia sacerdotum creuit, raro occurrere potest necessitas extra mortis periculum committendi hanc facultatem, præcipue cum iam cessauerit consuetudo communicandi sub utraque specie, ob quam facilius diaconis dispensatio calicis concedebatur, teste D. Thom. q. 82. art. 3. ad 1. utpote qui non immediatè sanguinem attingebant, sed media fistula argentea communicantibus propinabant.

7. Laicis vero, & clericis diacono inferioribus extra mortis periculum, & necessitatem sacramenti extremam nulla est facultas concessa ministrandi Eucharistiæ, nec concedi potest ab illo prælato præter Pontificem. Est communis sententia, & colligitur tum ex cap. peruenit de consecrat. dist. 2. dicente horrendum, ac detestabile esse, quod sacerdotes absque necessitate scilicet extrema per laicum, ac scemnam sacram Eucharistiæ agris mitterent. Tum ex concil. Carthagin. IV. can. 38. concedente hanc facultatem diacono tantum urgente necessitate. Tum ex praxi Ecclesiæ, quæ nunquam aliis, quam diaconis hanc facultatem commisit. Neque obstat antiqua consuetudo, qua laici accipiebant hostiam consecratam, quam lumendam propriis manibus domum deferabant. Cuius consuetudinis meminit S. Basilus apud Anastasium Nicen. in questionibus super scripturam, Sozomen. lib. 8. hystor. Ecclesiast. cap. 3. Nicephor. lib. 13. cap. 7. Quia illa acceptio non tam erat sacramenti ministratio, quam sacramenti ministrati applicatio, & receptio, sicuti cum sancti Apostoli calicem consecratum, & à Christo consecratum inter se diuiserint.

8. In necessitate extrema, quæ adest, cum infirmus in proximo est periculo moriendi, neque est sacerdos, neque diaconus, qui possit, vel velit Eucharistiæ ministrare, credo satis probabile esse, laicum ministrare Eucharistiæ posse secluso scandalo. Sic docent Valent. 1. 4. disp. 6. quæst. 10. punct. 1. ad finem. Suar. disput. 72. sect. 3. ad finem. Coninch. quæst. 82. art. 3. n. 23. Paul. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 7. ad finem. Filiucius, tract. 4. cap. 9. quæst. 5. num. 258. & 285. Reginald. praxi, lib. 29. num. 93. aduersus Henriq. lib. 8. cap. 54. Possuinum de communione cap. 8. num. 24. Vasqu. disp. 219. cap. 1. Bonac. disp. 4. q. 5. punct. 1. num. 6. Eman. Saà, verbo Eucharistiæ, num. 4. & 32. & alios apud ipsos. Moueor, quia nec iure diuino laicis interdicta est Eucharistiæ ministratio, nec iure Ecclesiastico in ne-

tate extrema. Nam textus in *cap. peruenit* loquitur extra casum necessitatis, expresse enim dicit horrendum, & detestabile facinus esse abique vlla necessitate per laicos, vel feminas deferri ægris Eucharistiam. Ergo stante necessitate maxime extra nullum erit facinus. Quod non leuiter confirmat Euseb. *lib. 6. historiar. cap. 36.* asserens olim viros sanctos misisse viaticum per laicos necessitate urgente. Neque obstat solis diaconis inueniri concessum urgente necessitate. Nam inde non inferitur, laicis denegatum esse, sed solum inferitur non esse illis expresse concessum, bene tamen potest esse concessum virtute, & interpretatiue spectata Ecclesie pietate. Neque item obstat quod presenti tempore non videamus vquam à laicis Eucharistiam ministrari: id enim prouenire potest ex eo quod casus necessitatis non occurrerit, vel non occurrerit publice, sed occulte, & ministratio Eucharistiae oculta fuerit.

9. Adde in prædicto casu non solum alteri, sed tibi metipsum ministrare Eucharistiam posse. Nam licet consuetudine Ecclesie statutum sit, teste Trident. *sess. 13. cap. 8.* ut laici à sacerdotibus communionem accipiant, itemque ne extra Missæ sacrificium aliquis sibi met Eucharistiam ministret, lex hæc cessare præsumitur in casu extremæ necessitatis, ne tanto bono, & fortè sibi necessario moriturus priuetur. In cuius testimonium adduci solet factum illud Mariæ Reginae Scotiæ, quæ proxima martyrio sacram Eucharistiam, quam apud se retinebat sumpsit. Quod si dicas id fecisse vel bona fide: vel ex dispensatione speciali Pontificis: unde constat sic à Pontifice specialiter dispensatum? Congruentiùs responderes id factum esse, ne Eucharistia in manus hæreticorum conculcanda deueniret. Sic docuerunt Caietan. *in c. 26. Matth. Suar. disp. 72. sect. 3.* Layman. *sum. tract. 4. cap. 7. n. 7. concl. 4.* aduersus Ægid. *q. 82. art. 3. num. 27.* Valq. *disp. 219. cap. 1. in fine.* Fagund. *lib. 3. cap. 3. n. 8.*

10. Dixi legem esse consuetudine introductam, ne quis extra Missæ sacrificium sibi Eucharistiam ministret? At hæc lex non est eo rigore recepta, quin urgente aliqua rationabili causa, tamen si non extrema omitti possit. Quocirca sacerdos infirmus, qui celebrare comodè non potest, poterit cessante scandalo à sacratio hostiam consecratam sumere, cum non addit alius qui ministret, quia non in alienam personam, sed in propriam, iurisdictionem à Christo datam administrandi Eucharistiam exercet. Neque in hoc sacramento opus est ministrum à suscipiente distinguere, ut patet in die Parasceue, in quo sacerdos seipsum communicat, tamen si non consecrat. Caietan. *in sum. verbo communio.* Suar. *disp. 72. sect. 3.* Ægid. *de Coninch. quest. 82. art. 3. n. 25.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. c. 7. circa finem. concl. 4.* Bonac. *disp. 4. de sacrament. quest. 5. pun. 1. num. 11.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia num. 34. edit. Romana,* & alij plures affirmant ex sola deuotione hoc fieri posse, Quinimo Addit Durand. *in 4. d. 13. quest. 4. n. 7.* quem sequitur Laymann. *lib. 5. sum. tract. 4. c. 7. concl. 4.* Suar. *disp. 72. sect. 3.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia n. 35. in Romana edit.* Si sacerdos ægrotet, & per diaconum deferatur Eucharistia, posse, & debere sacerdotem propriis manibus sibi ministrare, quia diaconus non est minister huius sacramenti, nisi in defectum sacerdotis, qui nec velit, nec possit ministrare, tamen si contrarium sentiat Valq. *disp. 219. cap. 1. in fine.* Fagund. *de tertio Ecclesie præcepto lib. 3. c. 3. n. 7. in fine,* affirmantes in casu necessitatis diaconum esse ministrum à iure destinatum, cum non adest sacerdos, qui alteri à se Eucharistiam ministret.

11. Ad extremum aduerte sacerdotem celebrantem ex hostia, quam pro sacrificio consecrauit, posse particulam reseruare ad communicandum infirmo, vel sano, quia neque id perfectionem sacrificij diminuit, nec iure aliquo prohibitum inuenitur, quinimo factum Christi instituentis hoc sacramentum exactius repræsentat, utpote qui ex eodem pane, & calice consecrato, & sumpsit, & discipulis distribuit. Sic Henric. *lib. 8. cap. 46. n. 2. in com.* Eman. Saà, *verbo Eucharistia n. 15.* Bonac. *disp. 4. q. 5. p. 1. n. 14.* Possuin. *de communione sanorum. cap. 8. num. 13.* & alij aduersus Graffis *lib. 2. cap. 37. num. 29.* Zambran. *de Eucharist. cap. 3. dub. 6. num. 7.* solum concedentes in casu necessitatis extremæ, ne infirmus sine viatico moriatur.

PUNCTVM XVIII.

De iurisdictione, aliisque conditionibus requisitis pro sacræ Eucharistiae ministracione.

1. Debet minister ab omni peccato & censura esse immunis.
2. Debet habere iurisdictionem, vel ordinariam, vel delegatam. Habere delegatam omnes sacerdotes probat Marcilla.
3. Reicitur communis sententia.
4. Facultas pro huius sacramenti ministracione sufficit præscripta.
5. Nulla pena ipso iure afficitur sacerdos, qui absque vlla facultate Eucharistiam ministrat, nisi religiosus sit. Hic autem excommunicatur.

6. Approbatio Ordinarij pro huius sacramenti ministracione non requiritur.

1. Non est dubium ministrum Eucharistiae ab omni censura, & peccato liberum esse debere, ut diximus, & probauimus *tract. 18. de sacram. in gen. pun.*
2. Deinde iurisdictionem habere debet in personam, cui sacramentum administrat, neque enim decebat alienas oues contra voluntatem proprii pastoris pascere, ut bene ex concilio Carthaginen. *r. c. 7.* Mileuit. *can. 18.* Tertullian. *de corona militis. cap. 3. n. 31. & 35.* probant Suar. *disp. 72. sect. 2.* Henric. *lib. 8. cap. 55.* Valq. *disp. 219. cap. 2.* cæterique communiter. Hæc tamen iurdictio ordinaria esse potest, vel delegata. Ordinariam appello, quæ ex officio prouenit, delegatam, quæ à iurisdictione ordinaria promanat. Hanc autem delegatam iurisdictionem omnes sacerdotes habere triplici communione excepta communione Paschali, communione per viaticum, & communione ex formulis præconsecratis, & in sacratio repositis ausus fuit affirmare Fr. Petr. de Marzilla *ex familia Benedictina in quodam memor. ad Archiepisc. Compostell. pro frequentia Euchar.* Idemque tradidit Ludou. Beia *resp. casuum confict. p. 4. casu 14.* & videtur consentire Barbof. *in remission.* Trident. *sess. 22. cap. 6.* Mouentur, quia Trident. optat, ut in singulis Missis fideles adstantes communicent. At non possunt communicare, quin sacerdotes sacrum facientes Eucharistiam illis ministrent. Optat ergo à sacerdotibus hanc fieri administrationem. Ergo sacerdotes celebrantes ex voluntate concilij Eucharistiam ministrant, atque adeo ex iurisdictione ab Ecclesia accepta. Item Ecclesia in hymno huius sacramenti testatur institutum esse, ut sacerdotes sumant, & dent cæteris. Ergo quilibet sacerdos sumens & aliis donare poterit.
3. Cæterum prædicta ratio non urget, ut contra communem sententiam procedamus; siquidem ex ea manifestè inferitur triplicem illam communionem excipiendam non esse. Nam Concilium, Hymnusque Ecclesie non distinguit, an communio fieri debeat ex præconsecratis, an ex iis quæ in illo sacrificio consecrantur. Aperire autem sacramentum ad rationabilem causam non videtur peccati mortalis damnandum, si ex alia parte sacramenti administratio licet. Adde si ex eo quod sacerdotes instituti sunt, ut sumant, & dent cæteris, inferat Marzilla posse extra viaticum quibuslibet Eucharistiam concedere, quare non poterunt infirmis, quibus hoc sacramentum magis est necessarium? Deinde si Ecclesia medio Trident. concedit omnibus sacerdotibus quicumque sint administrare posse Eucharistiam cuicumque fidei, excepta illa triplici communione. Quomodo urget excommunicatio lata, & reseruata in Clement. *Religijs. De priuilegijs* aduersus religiosos, qui sine licentia Pastoris clericis, aut laicis sacramentum Eucharistiae ministrare præsumpserint. Hæc enim excommunicatio per Concilium Trident. abrogata esset. Denique priuilegia tum religiosis, tum aliis sæcularibus concessa administrandi Eucharistiam supersuerunt. Quapropter affirmandum est in prædicto loco Concilij nullam iurisdictionem sacerdotibus pro huius sacramenti ministracione concedi. Et ad argumentum dicimus Concilium optare, ut omnes fideles ad communionem singulis diebus faciendam se disponant, à quo autem sacerdote communio accipienda sit, non definit. Christus autem sacerdotes instituit, ut sumant, & dent cæteris, cæteris inquam, quorum pascendorum cura sibi commissæ est.
4. Monent tamen Doctores facultatem pro huius sacramenti ministracione sufficere præsumptam, quæ consistit in eo quod ex aliqua causa probabiliter iudices proprio sacerdoti non fore ingratum, quod eius ouibus Eucharistiam ministraret. Cum enim hæc iurdictio requisita non sit pro valida, sed pro licita huius sacramenti ministracione, opus non est delegationem facultatis præcedere, sed ex eo quod rationabiliter speras delegandam, si peteres, sufficit iure ipso disponente, ut delegata censeatur. Sic Ioan. Azor. *lib. 10. institut. moral. cap. 23. quest. 2.* Nauarr. *cap. 21. num. 52.* Suar. *disp. 72. sect. 2. paulo post princ.* Valq. *disp. 219. cap. 3.* Ex hac præsumpta facultate credo plures sacerdotes simplices excusari, ne peccent administrando Eucharistiae sacramentum, cum sacrum faciunt. Est enim satis receptum petere fideles à sacerdote celebrante quicumque sit, formulam ad communicandum apponat, qua posita, & consecrata sacerdos ministrat absque vilo scrupulo, aut examine an communicantis parochus consentiat, credit enim ex recepta consuetudine consensurum, quoribus communio non ex obligatione, sed ex deuotione fit. Adde iam ferè omnes fideles in Hispania Bullam Cruciatam accipere, qua ex satis probabilis sententia conceditur accipienti ut possit sacerdotem eligere qui sibi Eucharistiam extra paschale tempus ministret: præsumere ergo possunt sacerdotes electi sibi petentes ministracionem Eucharistiae habere facultatem vel à parcho, vel à Bulla Cruciatâ eligendi sacerdotem, quem maluerint.
5. Qui vero Eucharistiam ministraret absque vlla facultate præter peccatum mortale nullam penam ipso iure incurreret,

incurreret, nisi sit religiosus. His enim excommunicatio reservata Pontifici ipso facto imposita est in Clement. *Religiosi de privileg.* si absque licentia speciali parochorum eorum subditis Clericis, vel laicis Extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ sacramentum ministrare præsumpserint. Nomine licentie specialis non debet intelligi quæ personam ministrantem, vel cui ministranda est Eucharistia specialiter, & expresse designet, neque etiam quæ specialiter hoc sacramentum designet, sed quæ huic speciali designationi æquivalet. Quare si parochus concedat omnibus suis subditis, vt à quocunque sacerdote omnia, & singula sacramenta recipere possint: religiosus Eucharistiā ministrans ex licentia speciali, hoc est expressa ministrat, sicuti benè notauit Vasq. *disp. 219. circa finem.*

6. Præter iurisdictionem aliquis crederet requiri approbationem ab Ordinario, vt hoc sacramentum Eucharistiæ ministrari possit. Etenim cum Trident. *sess. 23. cap. 15. de reformat.* hanc approbationem exposulet pro sacramenti poenitentiae administratione, & Eucharistia poenitentiam consequatur, effici videtur etiam pro Eucharistia approbationem requiri. Sed contrarium longè verius est. Non enim lex grauius sacerdotes extendi debet ex vno casu ad alium, maxime cum non vigeat eadem ratio. Ad sacramentum enim poenitentiae exposulauit Concilium approbationem sacerdotis, quia difficile administratur vt par est ob varios casus ibi occurrentes, quæ difficultas in Eucharistiæ administratione non cernitur, ideoque opus erat personas administrantes poenitentiam esse specialiter à superiore examinatas, & approbatas, secus pro Eucharistiæ administratione. Et ita sustinet Suar. *disp. 72. sect. 3. circa med.* Egid. de Coninch. *qu. 82. art. 3. circa finem.* Vasq. *219. cap. 5. n. 57.*

PUNCTUM XIX.

De facultate religiosis concessa pro ministratio- ne Eucharistiæ.

1. Expenduntur privilegia religiosis concessa.
2. De exceptione facta pro die resurrectionis.
3. Non dies dominica materialis, sed qua communio Paschalis accipitur, excepta est.
4. An ex privilegio concesso ordini S. Hieronymi, cesset hæc exceptio? Apponitur quadam sententia affirmans.
5. Sed non videatur probanda.
6. Quid intelligatur in privilegio Pauli III. Societati concesso illis verbis. Nisi necessitas urgeat.
7. Vagi, peregrini, & forenses ob quam rationem possint Eucharistiā suscipere.
8. Præter communionem paschalem à privilegiis religiosorum excipitur communio in articulo mortis ex obligatione, non ex deuotione.
9. Qualiter intelligantur verba Pauli III. Nisi necessitas urgeat.
10. Tandem excipitur à privilegiis religiosorum specialis Prælati prohibitio.
11. Religiosi possunt aliis facultatem concedere ministrandi Eucharistiā in suis Ecclesiis.

1. **V**aria sunt privilegia religiosis concessa quibus ab incurrenda excommunicatione lata in Clement. *Religiosi de privileg.* excusantur. Nam Nicolaus V. concessit minoribus vt excepto resurrectionis die omnibus Christi fidelibus sacram Eucharistiā ministrare possint. Sic habetur in *lib. monumenta ordinum. concess. 149. & in supplement. concess. 149. & 150.* Idem concessit Sixtus IV. & Leo X. sicuti habetur *eodem lib. concess. 160.* & refertur in *compend. nostr. privileg. verbo Eucharistia §. 1.* Quod privilegium non solum religiosis Mendicantibus, sed non mendicantibus affirmant Ioann. Azor. *1. institut. moral. lib. 7. cap. 41. quest. 7.* esse concessum Paul. III. in bulla Societatis. concessa anno 1545. quæ incipit: *Cum inter cunctas* conceditur omnibus religiosis Societatis facultas post missas, seu ante illarum celebrationem, aut aliàs Christi fidelibus Eucharistiæ, & alia Ecclesiastica sacramenta sine alicuius præiudicio ministrandi, diœcesanorum locorum, rectorum parochialium, & aliarum Ecclesiarum, aut quorumlibet aliorum minimè requisita licentia. Et idem Paul. III. in alia Bulla anno 1549. id ipsum clarioribus verbis explicuit. Omnibus Christi fidelibus (inquit) quocunque anni tempore præterquam in festo paschatis, resurrectionis dominicæ, & mortis articulo, nisi necessitas urgeret, parochialium Ecclesiarum rectorum licentia minimè requisita ministrare liberè, & licitè valeant. Ex quibus privilegiis manifestè constat religiosos Societatis Iesu, reliquosque Mendicantes, imò & non Mendicantes qui in privilegiis Mendicantium communicant Eucharistiā ministrare posse toto anni tempore, excepto resurrectionis die, & mortis articulo, & prohibitione Prælati interueniente.

2. Primò excipitur resurrectionis dies. Sed an solus dies

dominicæ resurrectionis excipiat, an dies, quod in festo resurrectionis ex obligatione communicare debeas? Variant Doctores Nauarr. *cap. 21. num. 52.* Azor. *dicto cap. 41. quest. 7.* Heuriq. *lib. 8. cap. 55.* Eman. Saâ *Eucharistia, num. 10.* affirmant solum illum diem dominicum resurrectionis excipi, quia sic indicat verborum proprietates, aliàs deberet dicere præterquam in Paschate resurrectionis dominicæ, sicuti dixit Nicol. V. & Paul. III. Ergo ex supradictis privilegiis Sixti IV. & Leonis X. & Pauli III. poterunt religiosi ministrare Eucharistiā omnibus Christi fidelibus, siue præcepto Ecclesiæ satisfacere velint, siue non quolibet alio die præter diem dominicum resurrectionis, ipsique sic communicantes præcepto Ecclesiæ satisfaciunt.

3. Cæterum multo verius est non diem dominicum resurrectionis materialem, sed formalem, id est, quo præceptum Paschalis communionis impletur, supradictis privilegiis intelligi. Quia intentio Pontificis in excipiendo resurrectionis die à privilegio religiosis concesso Eucharistiā ministrandi fuit intactum & illæsum conseruare præceptum latum in *cap. omnis cuiusque sexus de poenitent. & remissionib.* quo cauetur omnes obligatos esse de manu proprii parochi tempore paschali communionem accipere, vt eo facto proprium pastorem recognoscant. At hic finis nullatenus obtineretur, si omnes à religiosis accipere communionem præceptam possint, tametsi non possint eam in die dominico resurrectionis accipere. Atque ita posse religiosos communionem concedere eo die resurrectionis omnibus illis, qui & præcepto communionis Paschalis satisfecerunt, vel intentionem habent sequentibus diebus satisfaciendi. Firmant vt probabilius Suar. *disp. 72. sect. 3. & 1. 4. de relig. tract. 10. lib. 6. cap. 3. num. 7.* Egid. de Coninch. *quest. 82. art. 3. num. 31.* Mirand. *man. Prælat. t. 1. q. 42. art. 2.* Vasq. *disp. 219. cap. 4.* Paul. Laymann. *lib. 5. sum. tract. cap. 7. n. 4.* Fagundez de Euchar. *lib. 1. c. 5. n. 9 & lib. 3. c. 2. n. 18.* Bonac. *disp. 4. q. 5. p. 1. num. 12.* Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 23. n. 19.* & alij apud ipsos.

4. Grauior tamen est difficultas, an ex privilegio concesso conuentui B. Mariæ de Guadalupe, aliisque domibus religiosorum S. Hieronymi possint omnes religiosi Eucharistiā ministrare cuicunque fidei in die resurrectionis, tametsi ea communione velit præcepto Ecclesiæ satisfacere? Etenim Man. Rodrig. *t. 1. quest. regul. quest. 56. art. 3. §. quantum ad secundum.* Hieronym. Sorbo. in *compend. privileg. fratrum minor. & aliorum Mendicantium, verbo communicare.* Vega. *4. p. casuum conscient. casu. 4.* testantur Nicolaum V. concessisse monasterio B. Mariæ de Guadalupe, vt omnes Christi fideles illuc confluentes possint Eucharistiā ididem accipere etiam in paschate, & satisfacere præcepto annuæ communionis quod privilegium Paul. III. teste Cardin. Antonio summo illius Pontificis Poenitentiario extendit ad capellas, grangeas, & loca alia eiusdem monasterij, ita vt religiosi ibidem commorantes possint Eucharistiā ministrare quibuscunque fidelibus illuc confluentibus, & ex obligatione præcepti communicantibus: sicuti refertur in *compend. privileg. D. Hierom. §. 2. & 6.* Quinimo testantur supradicti Doctores hanc concessionem specialem extensam fuisse ad omnia monasteria illius ordinis. S. Hieronymi per Pium IV. & Pium V. tametsi in illis non procedat ea ratio, quæ Pontificem mouit ad primam privilegij concessionem. Quo posito euidenter inferitur omnes Religiosos potestatem habere ministrandi Eucharistiā in die resurrectionis, & in quolibet alio die, tametsi suscipiens ea communione velit præcepto Ecclesiæ satisfacere, quia omnibus Religionibus maxime Mendicantibus privilegia aliarum Religionum per viam communicationis conceduntur, & ita sustinent Vega, Eman. & Sorbus *locis allegatis.*

Quod si aduersus hoc privilegium obiciatur veri simile non esse Pontificem voluisse parochorum iurisdictioni derogare, & ab eorum cura, & sollicitudine oues proprias eximere? facile satisfacies negando hoc privilegio iurisdictioni parochorum derogari, & ab eorum iurisdictione oues extrahi. Tum quia Pontifex est potissimus parochus ex cuius licentia, & facultate hæc administratio fit. Tum quia parochia specialibus non admittitur facultas ministrandi Eucharistiā suis ouibus, sed retenta eorum facultate alij in eorum leuamen, & adiutorium designantur. Quæ omnia manifestè patent in facultate concessa pro administratione poenitentiae, quam Religiosi quolibet anni tempore præstant, nec ramen obinde iurisdictioni parochorum derogatur, nec ab eorum cura oues eximuntur. Quod si iterum obiciatur per non vsum privilegium prædictum amissum esse? obstat; quia vt latè probauimus *tract. 3. de legib. disp. 4. p. 18.* per non vsum non amittitur privilegium, quod in grauiorem aliorum non cedit, sicuti prædictum est privilegium. Neque privilegium cedens in aliorum grauiorem amittitur per non vsum, nisi grauiori præscriptio aduersus Religiosos prædicto privilegio gaudentes, cum à tempore Pij IV. & V. omnes Pontifices successores privilegia à Pio IV. & V. concessa Religiosis confirmauerint,

uerint. Adde hoc privilegium Religionis concessum est, non ut ex obligatione illo utantur, sed ut utantur eo pro suo arbitratu. Quoties autem sic est privilegium concessum, non amittitur per non usum, ut latius prædicto loco dixi. Vide Vegam, Eman. Rodrig. & Fagund. loc. alleg.

5. Nihilominus prædictam sententiam probare non audeo, sicut nec audeo Fagund. de Euchar. dicto lib. 1. cap. 5. numer. 16. Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 6. Moueor, quia verisimile non est extensionem factam à Pio IV. & V. admissam esse à Religiosis S. Hieronym. siquidem ea nunquam usi sunt, & multo minus admissam esse à Religiosis aliorum ordinum, & de nostra Religione id manifestum est. Tum ex constit. 7. p. 4. §. 5. in declarat. Tum ex compend. priuil. verbo Euchar. §. 2. Tum ex Bullis Pauli III. relatis, quibus omnibus communio Pascharis excipitur, quæ excepta non esset, si prædictum privilegium à nostris admissum esset, eoque uti possemus. Privilegium autem ut vim habeat, acceptionem illius requirit, ut latè dixi tract. de legib. disp. 4. pun. 3. §. 2.

6. Verum Paul. III. in dicta Bulla anno 1549. videtur exceptionem Paschalis communionis limitasse, ut non procedat si necessitas urgeat. Inquit enim Pontifex: facultatem concedimus Eucharistiae sacramentum quocunque anni tempore ministrandi, præterquam in festo Paschatis resurrectionis dominicæ, & mortis articulo, nisi necessitas urget. Quæ posteriora verba existimat Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 8. non solum intelligi de articulo mortis, sed etiam de festo Paschatis, ac proinde posse à Religiosis Societatis Iesu in festo Paschatis communionem præceptam suscipi, si necessitas urgeat. Tunc autem (inquit Suar.) necessitas urgetur, quando adiri non potest parochus, ut Eucharistiam ministraret, vel licentiam concedat. Et idem esset dicendum, quando constaret malitiosè licentiam denegare. Tunc enim urget necessitas accipendi communionem à Religiosis. Probabilis est doctrina, sed contraria iis, quæ ipse Suar. docuerat t. 3. in 3. p. disp. 72. sect. 2. circa finem. Quia ad communionem Paschalem fideles non astringuntur, nisi cum adest sacerdos, qui legitime ministraret; cessante ergo sacerdote, qui iurisdictionem habeat, Eucharistia non est obligatoria, imo nec necessaria, tamen si utilis foret, si eo tempore reciperetur. Ergo necessitatis titulus in communionem Paschalem esse non potest, ac proinde ex hoc capite necessitatis non poterunt Religiosi Eucharistiam ministrare tempore paschatis, & ita docuit Valq. disp. 219. cap. 4. in fine. Fagund. de Eucharist. lib. 3. cap. 2. num. 11.

7. Ex hac doctrina probabili Suar. videbitur alicui dicendum vagos, peregrinos, & forenses, quique fixum domicilium non habent, suscipere communionem parochialem posse à Religiosis, quia videtur necessitas urgere, cum non habeant parochum, quem adire debeant. Cæterum ob hanc rationem nullatenus Religiosis facultas concedenda est, ut bene probat Suar. dicto t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 8. 9. & 10. Nam vagorum parochus, quinimo & peregrinorum, & forensium ille est quoad sacramentorum administrationem, qui fuerit illius parochiæ, in qua vagi, peregrini, & forenses commorantur. Ergo ad illum accedere possunt pro sacramentorum administratione, ipseque eis sacramenta ministrare tenetur. Ergo si huiusmodi parochus velit his vagis, peregrinis, & forensibus Eucharistiam ministrare, nulla erit necessitas accedendi ad religiosos. Ergo ex exceptione necessitatis Religiosi non habent facultatem his vagis, peregrinis, & forensibus Eucharistiam ministrandi. Verum ex eo quod prædicti firmum domicilium non habeant ubi commorentur, possunt Religiosi eis Eucharistiam ministrare tempore Paschali, quia prædicti parochi utpote non firmi, & stabilibus nulla videtur iniuria irrogata, si illis inconsultis Eucharistiam Religiosi vagis, & peregrinis ministrant. Atque ita sustinet, & optimè probat Thom. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 23. numer. 17.

8. Secunda exceptio est de articulo mortis. Et quidem si in eo articulo velis sæpius communicare, cum ea repetita communio non ex obligatione, sed ex deuotione fiat, sine dubio possunt tibi Religiosi Eucharistiam ministrare, quia illa communio esto fiat in mortis articulo, id per accidens est, cum iam obligationi illius feceris satis, ut bene notauit Suarez t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 13. Nec tamen obinde inferitur tibi ægrotanti, & ex deuotione communicanti posse Religiosum per vicos, & plateas deferre Eucharistiam, quia illa solemnitas ministratio parochorum est propria. Suar. dicto cap. 3. nu. 12. Quare exceptio solum intelligitur de communionem in articulo mortis ex obligatione, quam Religiosi, & sacerdotes sæculares facere non possunt, nisi periculum adsit decedendi sine viatico, nisi ipsi administrant. Nam stante ea necessitate omnibus sacerdotibus tam Religiosis, quam sæcularibus concessa est à iure in cap. quod in te, de poenitent. & remission. facultas Eucharistiam ministrandi. Nam esto prædictum caput solum loquamur de poenitentiae sacramento, omnes Doctores Eucharistiam per viaticum sumendam ad grauem illius necessitatem extendunt. Adde, si ob peri-

culum mortis absente sacerdote est concessa facultas diacono ministrandi Eucharistiam, ut punct. 17. diximus: à fortiori sacerdoti concessa erit. Et ita sustinent Suar. de Euchar. disp. 72. sect. 2. in fine & t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. à n. 11. Valq. disp. 219. cap. 4. in fine Henric. lib. 8. cap. 55. n. 1. Fagund. de Euchar. lib. 3. cap. 2. n. 20. Agid. de Coninch. qu. 82. ar. 3. in fine, num. 32.

9. Sed hinc oritur graue dubium, qualiter intelligantur verba Pauli III. concedentis Religionis Societatis Iesu, ut possint Eucharistiam in articulo mortis ministrare, si necessitas urgeat, nam necessitate urgente iure communi omnibus sacerdotibus ea facultas concessa est, ut quid ergo Pontifex eam exceptionem fecit; cum nihil videantur ea verba operari? Respondeo id factum esse ob maiorem securitatem. Etenim cum sint plures, grauesque Doctores negantes Eucharistiam à Religiosis administrari posse in articulo mortis absque parochi speciali licentia, tamen si ægrotus esset sine viatico decessurus, uti docuerunt Syluest. verbo excommunicatio 7. excommunicatio 14. num. 32. dub. 3. Nauarr. cap. 21. num. 52. Congruum fuit eam exceptionem necessitatis urgentis exprimere, ut ea expressa omnis occasio dubitandi tolleretur. Sic Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. n. 15.

10. Tertia exceptio est prohibitio Prælati. Si enim Prælati ob aliquam rationabilem causam (quæ semper præsumenda est) Eucharistiae sumptionem tibi absque eius facultate speciali prohibeat, nequis pro Eucharistia suscipienda ad Religiosos accedere, neque ipsi tibi eam ministrare possunt, quia esset ministratio cum manifesto Prælati præiudicio, quam Pontifex in concessione generali nunquam censetur concedere. Et fortè ob hanc causam Paul. III. in privilegio Societati concessa ministrandi Eucharistiam ea verba apposuit sine alicuius præiudicio. At idem est, si Religiosus vellet Ecclesiam parochialem adire, ibique inconsulto parochi Eucharistiam ex hostiis in sacario repositis ministrare. Hic enim modus ministrandi Eucharistiam non intelligitur concessus in generali concessione: est enim parochi offensiuus, ut bene docet Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 4.

11. Ad extremum nota ex privilegio Iulij II. Minimis concessa, non solum religiosi possunt Eucharistiam in suis Ecclesiis ministrare, sed ministrandi facultatem aliis concedere. Habetur in supplement. Minor. concess. 143. & refertur in cõpend. nostror. priuileg. verbo Eucharistia §. 4. & notauit Agid. q. 82. art. 3. circa finem. Suar. dicto cap. 3. num. 5. Quinimo non solum ex superioris licentia, sed etiam ex sacristæ, qui creditur superioris vices habere, possunt simplices sacerdotes in nostris Ecclesiis quibuscumque Christi fidelibus Eucharistiam ministrare, sicuti Societatis Religiosi. Sic aliis relatis docuit Henric. cap. 55. in comment. litt. C. Eman. Saâ, Eucharistia n. 14.

P V N C T U M XX.

De obligatione, quam sacerdotes habent ministrandi Eucharistiam.

1. Omnes sacerdotes tenentur in articulo mortis Eucharistiam morienti ministrare: Parochus ex officio.
2. Ab hac obligatione non eximitur parochus ob vita periculū.
3. Quoties fideles rationabiliter petunt Eucharistiam, tenetur parochus ministrare.
4. Regulares ab hac obligatione eximuntur.
5. Omnibus damnatis ad mortem ministrari Eucharistia debet.
6. Quando ab hac obligatione iudices eximantur.
7. Quo tempore ante mortem danda est iis Eucharistia.
8. Qualiter indispositis ad communionem Eucharistia ministrari possit? Pramittitur distinctio de peccatore publico & secreto.
9. Peccatori publico petenti Eucharistiam eo loco, quo publicus est, negari debet.
10. Si in diuerso loco petat, plures consent concedi debere.
11. Verius est oppositum, nisi intelligas emendatum esse.
12. Proponitur obiectio, & declaratur qualiter constare debet aliquem communioni esse indispositum, ut repellatur.
13. Peccatori occulto publicè petenti, Eucharistia concedi debet.
14. Proponitur obiectio, & soluitur.
15. Notanda est differentia inter sacerdotem obligatum administrare, & inter eum, qui nullam habet obligationem.
16. Peccatori occulto, sed probabili, si monitus sit, negari Eucharistia potest ex probabili sententia.
17. Peccatori occulto neque emendato, si Eucharistiam secreto petat, deneganda est.
18. Limitat Soto, ne procedat in parochia tempore obligationis, sed non admittitur limitatio.
19. Si ex confessione sacerdos indispositionem agnoscat, plures consent negari non posse Eucharistiam, etiamsi nullus alius à sacerdote adsit negationi.

20. Verius est oppositum.

21. Leuiter, & probabiliter suspectis negari non debet Eucharistia, bene tamen suspectis vehementer.

22. Limitant aliqui, ne procedat in articulo mortis. Ex qua limitatione nascitur graue dubium, an heretico qui ut negatiuus damnatur morti, concedi possit Eucharistia.

23. Qualiter in suspectis ad purgandam suspensionem concedi Eucharistia possit.

1. **C**onueniunt ferè omnes Doctores quemlibet sacerdotem siue sacularem deficientem parochio obligatum esse in articulo mortis Eucharistiam morienti ministrare. Quia quilibet ex charitate tenetur proximo suo extreme indigenti subuenire, hoc salutari, efficacissimo, & fortè necessario salutis remedio. Parochus autem non solum ex charitate, sed etiam ex iustitia hac obligatione astringitur. Cui obligationi ut satisfaciatur non solum vocatus ministrare Eucharistiam morienti debet, sed etiam accuratè inuestigare, an in sua parochia sint aliqui infirmi in periculo mortis constituti, quibus Eucharistia ministranda sit, sicut colligitur ex cap. 1. de celebrat. missar. & notauit Layman. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 5. num. 6.

2. Quod si ex ea administratione periculum vitæ parochi imminet, sicuti tempore pestis imminere solet, non obinde ab obligatione iustitiæ parochus excusatur, nisi adsint alij sacerdotes, medijs quibus huic obligationi satisfacere possit, ut latè probauit tract. 6. de charit. disp. 1. pun. 9. circa finem. Reliqui vero sacerdotes, qui officio aut professione salutis proximorum incumbere non tenentur, ab obligatione ministrandi Eucharistiam cum periculo mortis excusantur, quia hoc sacramentum non est iuramento simpliciter ad salutem necessarium, cum possit contritione salutem consequi, sicuti dixi loco proxime allegato.

3. Deinde obligantur parochi ex iustitia Eucharistiam suis ouibus ministrare, non solum cum ex præcepto obligantur communicare, sed etiam quoties spectata eorum conditione, & reuerentia sacramento debita, rationabiliter petierunt, quia iure petunt quod sibi valde vtile est cui petitioni parochus obligatus est annuere. Non enim parochus tantum est constitutus, ut necessaria suis ouibus ministret, sed ut ministret valde vtilia, aliàs salutis ouium satis prouisum non esset. Sic Nauarr. capite placuit de poenitent. disp. 6. nu. 152. Suar. disp. 72. sect. 3. in princ. Bonac. disp. 4. quæst. 5. p. 1. num. 15. Fagund. de Eucharist. lib. 3. cap. 3. contra Richard. in 4. dist. 18. art. 2. quæst. 3. Syluest. confessor. 1. §. 18. Armilla verbo absolutio nu. 27. Ioann. Med. cod. de confess. quæst. de confess. per curatos audienda, asserentes solum obligatos esse parochos poenitentiam & Eucharistiam ministrare ouibus, cum oues obligantur ea sacramenta suscipere.

4. Huic tamen obligationi regulariter non tenentur parochi per se satisfacere, sufficit si oues remittant sacerdoti, qui æquè benè, & faciliè eis Eucharistiam ministret. Quocirca cum ferè in omnibus locis Religiosi adsint, qui ex deuotione communicantibus Eucharistiam ministrent, rarò parochus obligari poterit per se Eucharistiam ministrare, sicuti notant Bonac. Suar. Fagund. supra.

Posita obligatione parochi ministrandi Eucharistiam, superest explicandum, an sint aliqui casus, quibus à prædicta obligatione excusentur.

5. Primus est de damnatis ad mortem ob crimina perpetrata, an iis ministrari Eucharistia debeat, si humiliter petant? Consuetudo olim fuit in Hispania, & Lusitania teste Couarruu. lib. 2. var. cap. 1. n. 11. negandi Eucharistiam morte damnatis prætextu reuerentiæ tanto sacramento debitæ, & nescipsi damnati infamem mortem indictam impia iuxta iussu occisionis præuenire. Sed hanc consuetudinem vtpote iuri, & Christianæ pietati contrariam merito abrogauit Pius V. in constit. speciali edita de hac re, quamque approbauit Philipp. II. Hispaniarum Rex sua lege anno 1569. Etenim cū Eucharistia iis potius hominibus, ut magis afflictis, maioreque peccatorum pondere grauatis, maioriq; in periculo constitutis noua odij, & impatientiæ peccata committendi magis necessaria sit, nullatenus debebant priuari tanto beneficio, præcipuè cum inde nulla irreuerentia sacramento fiat, neque morale periculum sit, quod damnati se occidant, aliàs non deberent vnam de morte imponenda moneri. Quapropter iudices tenentur reis tempus opportunum concedere, quo se possint ad poenitentiam, & Eucharistiam suscipiendam præuenire. Neque vlla consuetudine contraria, quæ corruptela est excusari possunt. Sicuti benè tradunt. Henric. lib. 8. de Eucharist. cap. 5. num. 4. Nauarr. cap. 25. num. 23. Petr. Nauarr. lib. 2. cap. 3. num. 228. Suar. disp. 69. sect. 3. Tolet. lib. 2. cap. 18. Paul. Layman. li. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quæst. 4. Bonac. disp. 4. quæst. 7. p. 1. num. 5. Eman. Saâ, Eucharistia numer. 2. colligiturque apertè ex capite quæsitum 13. quæst. 2. & ex Clement. cum secundum de poenitent. & remission. Qui textus esto solum de poenitentia sacramento loquantur, communiter Doctores extendunt ad Eucharistia sacramentum ex c. quod in te, de poenitent. & remiss.

& Gloss. in dicta Clement. Quod adeo verum est, ut etiam relapsis hæreticis communio deneganda non sit, sicuti dixi tract. de fide disp. 6. p. 1. num. 14. & vltra ibi relatos ibi docent Henric. lib. 8. c. 5. num. 4. Fagund. de Eucharist. 6. lib. 1. cap. 4. num. 3.

6. Ab hac obligatione concedendi tempus ad Eucharistiam suscipiendam eximuntur iudices, si ex concessione timeatur graue damnum Reipublicæ, vel alicui tertio euenturum, quod alia via quam celeri morte impediri non potest. Neque enim tenentur iudices bono spirituali non necessario nocentis prospicere cum graui boni communis, vel innocentis iactura. Sic ex alijs notat Fagund. de Eucharist. lib. 1. cap. 4. num. 3. Quinimo alij nec improbabiler excusant iudices ab hac Eucharistia concessione, si prudenter timeant eo tempore reum esse ab eorum potestate violenter eripiendum, nec impetire possint. Expedit enim reipublicæ, ne rei impuniti recedant, & reuerentiæ sacramenti, ne eius occasione violentiæ, & iniustitiæ exercentur. Rarò tamen id præsumi potest. Illud vero existimo certum, si reo his concessum est tempus ad poenitentiam & communionem opportunum, ipse vero illorum susceptionem malitiosè distulit ut mortem fugiat, vel differat, non esse obligatos iudices iterum opportunum tempus concedere, aliàs in potestate rei positum esset mortem euadere, iudicumque potestas elideretur, & reipublicæ non leue detrimentum proueniret. Sic Sotus lib. 5. de iustit. quæst. 1. art. 2. Reginald. lib. 29. num. 71. Bonac. disp. 4. quæst. 7. pun. 1. num. 7.

7. Etsi vna hora ante mortem Eucharistia concedi reo possit, decet tamen ut pridie ante mortem concedatur, vel saltem quatuor, vel sex horis ante Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quæst. 4. Saâ Eucharistia num. 2. Fagund. de Eucharist. lib. 1. cap. 4. num. 3.

8. Secundus casus est de iis, qui indispositi sunt ad Eucharistia susceptionem ob peccatum commissum, an possint eis sacramentum ministrare. Pro cuius solutione præmittendum est diuersimodè tibi constare posse accedentem ad communionem indispositum esse. Primò publicè. Secundò secretò. Publicè tibi constat, si constet confessione ipsius in iudicio facta. Secundò si sententia condemnatoria lata fuerit. Tertiò si criminis patratio nulla tergiversatione celari possit. Secretò constat, si constat ex notitia, quæ prædictam publicitatem non attingit. Deinde præmittendum est petitionem sacramenti publicam esse posse, vel secretam. Item eo in loco, in quo est publicum delictum, aut alio in quo est secretum.

9. Si peccatum publicum sit iure, vel facto, & in eo peccator perseverat, petatque Eucharistiam eo in loco, quo publicum est, omnes Doctores affirmant te debere Eucharistiam negare, quia petens nec ius verum, neque apparens habet petendi. Quod adeo verum est, ut esto petat coram iis qui delictum ignorant, nullatenus concedi possit, quia absolute petit quod sibi indebitum est, præcipuè cum speretur breui tempore coram ipsis delictum euulgandum, moraliter enim reputari debet sacramentum petitum coram scientibus delictum, siquidem breui tempore præsumuntur delictum scituri. Colligitur conclusio ex cap. multi, 2. quæst. 1. Cypriano Epist. 61. Concil. Aurelian. 1. cap. 5. & pluribus firmat Suar. disp. 67. sect. 2. Valq. disp. 209. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quæst. 3. & alij communiter. Adde supradictò peccatori Eucharistiam denegandam esse, quousque publicè constet emendatum esse, tamen si secretò emendatus sit, aliàs non vitabitur scandalum iniquæ susceptionis, & administrationis. Etenim cum ipse publicè petit Eucharistiam, publicè constare debet de recta illius dispositione, iuxta cap. si peccauerit 2. quæst. 1. Poteris tamen faciliè hoc scandalum vitare, si ex licentia poenitentis astantes moneas de illius recta dispositione. Sic docent Nauarr. cap. sacerdos disp. 6. de poenitent. num. 21. Henric. lib. 8. cap. 56. num. 3. Saâ Eucharistia num. 17. Laymann. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. quæst. 3.

10. Si autem peccator in peccato perseverans Eucharistiam petat eo loci, quo eius delictum euulgatum non est, nec præsumitur euulgandum, plures doctores censent te posse, & debere Eucharistiam concedere, ne ibi proximum bonam famam retinentem infames. Nam esto probare posses ex delicto alibi commissio nec emendato esse petentem indispositum, at quousque id probes, non potes bonum commune Eucharistia illi denegare, & famam illius priuata tua auctoritate lædere. Sic Valq. disp. 209. cap. 2. circa finem. Fagund. de Eucharist. lib. 3. c. 10. num. 7. & seqq.

11. At verius credo te posse Eucharistiam negare. Nam esto ex charitate tenearis alibi infamem denuò non infamare absque causa rationabili. At rationabili causa vigente, qualis est vitare malam sacramenti susceptionem nequaquam teneris famæ proximi prospicere, præcipuè cum ipse absque vilo iure se ingerat communioni, & periculo infamationis exponat. Quinimo existimo non solum te posse, sed debere Eucharistiam sic petenti negare. Quia ex obligatione teneris sacramenti irreuerentiam vitare cum commodè potes, aliàs non esset

flēs fidelis dispensator. Sed non obstante infamatione proximi eo loco potes Eucharistiam illi denegare, quia alibi notorium est esse indispotum. Ergo teneris. Et ita sultinet Suar, *dist. 6. c. 4. in fine*.

Verū si probabiliter præsumere potes peccatorem emendatum esse, ut ferē semper teneris præsumere, cum tibi contrarium non constet, sine dubio obligatus es ei Eucharistiam concedere; quia ex ea concessione neque scandalum etiam latē sumptum sequi potest, cum suscipiens Eucharistiam bene eo loci audiat, neque sacramento irreuerentiam ullam irrogas, cum prudenter credas ritē disposito concedere. Sic Valq. *diff. 209. chap. 2. sagund. de Eucharist. lib. 3. chap. 10. num. 7.*

Sed hinc oritur non leue dubium practicum, raro, vel nunquam peccatori publico publicē petenti Eucharistiam etiam eo loco, quo publicus peccator est, denegandam esse. Nam eo iure, vel factō publicus peccator extiterit, potest peccati poenituisse, sicque videris obligatus præsumere, cum Eucharistiam publicē petit. Etenim ab Eucharistia nemo repellī potest, nisi ob peccatum nondum in odio habitum, vel ob excommunicationem à qua non sit absolutus, vel ob præceptum superioris communionem interdicentis. At hæc omnia impedimenta te infcio sublata esse possunt; sicque præsumentū videtur ex eo quod publicē Eucharistia postulat. Ergo raro quempiam repellere à communione poteris.

Ob hæc obiectio: non existimo summa prudentia opus esse in repellendo peccatore à publica communione. Sed ab hac prudentia alienum non est, sed potius omnino debitum quod moraliter tibi constet, faciāque aliis constare petentem Eucharistiam à peccato delictis, recteque dispositum esse ad illius susceptionem. Nam cum peccatum notum tibi aliisq. sit, expedit, omnino & tibi, & aliis recessum ab eo notū esse. Ex sola autem Eucharistia petitione sufficienter hic recessus præsumi non potest. Debet ergo tibi aliunde constare scilicet testimonio confessoris, vel Prælati absolventis, tollentis que impedimentum, si ab eo positum est. Neque suscepturus Eucharistiam conquiri potest, quod ab eo hoc testimonium suæ rectæ dispositionis exigas. Quod maximē verum habet in peccatore publico per modum status, qualis est meretrix, usurarius, histrio turpes comœdias exercens, secus modestas ad populi recreationem. Hi enim Eucharistiam petentes testimonium poenitentiae præstare debent & sacerdoti, & aliis. Idemque testimonium præstare debet excommunicatus denuntiatus, qui cum scandalo populi in excommunicatione persistit. Qui verò homicidium, adulterium, aliudve delictum perpetravit, si aliās Christiane procedebat, communicatio concedi potest eo solum quod communionem sibi dari publicē petat, quia prudenter præsumi potest dignē ad communionem accessurus.

13. Si verò peccator occultus sit, neque emendatus, & Eucharistiam petat publicē concedi potest, secus si secretò petat. Est conclusio ab omnibus recepta cum D. Thom. q. 80. art. 6. Prima pars habetur expressē *cap. si canonic. cap. pleneuit 6. quest. 2. c. si sacerdos de officio ordinari*. Ratio est quia præsumi non potest Christum velle Eucharistia ministratorem in graue detrimentum suscipientis cedere, cum in fidelium fauorem fuerit instituta. At si occulto peccatori publicē Eucharistia negaretur, cederet in graue illius detrimentum, siquidem ea negatione secretum illius peccatum manifestaretur. Non igitur credendum est Christi voluntatem, eam esse. Præterea occultus peccator, & publicē iustus publicē probatur dignus Eucharistia. At in publica bonorum communium distributione iniustum est repellere ut indignum, qui ut dignus publicē probatus est. Ergo iniustum est publicē negare Eucharistiam tanquam indigno peccatori occulto, & publicē iusto. Notanter dixi iniustum esse negare Eucharistiam publicē, peccatori occulto tanquam indigno. Nam si alia via negare Eucharistiam potes scilicet consumendo hostias consecratas antequam ad peccatorem peruenires, illumque simul cum aliis absque communione relinquendo, sine dubio id facere posses, & deberes; quia illa non est publica, & infamis repulsa, sed præteritio, & prudens quædam ministrationis omisio.

14. Quod si obiciās illicitum esse concedere Eucharistiam peccatori, quem secretò euidenter scis eam sumere vel se ad concubationem, vel vsum magicæ artis, ergo neque licebit concedere, utumat, cum eius corpus, & anima Deo sint odibilia? Respondeo negando consequentiam, nam dispensatio sacramenti ad concubationem, vel vsum magicæ artis, aliena est ab institutione huius sacramenti. Neque est dispensatio communis, & nomine Christi, sed iniqua distributio, & nomine distribuentis facta, ac proinde honestari non potest ex sola publica suscipientis dignitate cognita illius secreta malitia. Benè tamen dispensatio publica sacramenti in cibum, & potum suscipientis honestari potest ex publica suscipientis dignitate, quia est dispensatio communis, & propria huius sacramenti, & nomine Christi facta. Et hinc soluitur argumentum, quare non

possis concedere eam apud te depositum ei, quem scis petere ad se, vel alium occidendum, tamen si publicē petat, potes tamen concedere Eucharistiam in cibum, & potum: quia entis concessio non est dispensatio communis, & publica, quæ publica tantum suscipientis dignitate honestatur, sed est quædam dispensatio priuata, ac proinde ex priuata notitia indignitatis suscipientis regulari debet. At Eucharistia dispensatio publica, est publica illius administratio, nomine Christi facta, ideoque ex publica suscipientis dignitate, vel indignitate licitus, vel illicitus illius vsum desumendus est.

15. Notanda tamen est differentia inter sacerdotem obligatum administrare Eucharistiam, & inter illum qui huius administrationis nullam habet obligationem. Si enim secretus peccator, neque emendatus petat à te Eucharistia ministratorem, cum nullam obligationem ministrandi habeas, negare poteris, quia illa non est negatio publica, sed priuata, & debita, neque reputari potest indigna repulsa, sed liberalis cuiusdam administrationis omisio. Secus si cum petat, obligationem habes ministrandi, & publicē petat, publicē repellere non potes. Ex quo fit, si peccator occultus à te qui parochus non es, ministratorem Eucharistia publicē petat extra casum extremæ necessitatis, antequam in altari exstas ad sacramenti ministratorem expositus, posse, & debere ei Eucharistia negare, quia ut persona priuata negas, & non ut publica, siquidem non es ab Ecclesia actu constitutus publicus Eucharistia dispensator. Secus esset dicendum, si in altari ad dispensandum esses expositus, quia eo casu iam ab Ecclesia es dispensator publicē constitutus, ac proinde nemini ut indigno negare publicē Eucharistiam potes, qui publicē non probetur indignus. Et idē est si parochus esses, & peccator Eucharistiam publicē petere tempore quo aliās obligatus esses ministrare, negare nullatenus posses, quia negares ut indigno Eucharistiam qui publicē dignus probatus est. Suar. *diff. 67. sect. 4.*

16. Placet tamen aduertere improbabile non esse quod Henric. *lib. 8. cap. 57. num. 2.* peccatorem, cuius indispositio ad sacramentum probari testibus potest, ab Eucharistia susceptione repellī posse, tamen si publicē petat dummodo prius monitus sit secretò, & recedere non velit, quia cum iuste possit accusari & denunciari, & in exteriori foro de crimine convinci, non videtur ei irrogari iniuria anticipata illa negatione, cui ipse causam dedit. Etenim illa negatio non est iudicialis Eucharistia priuatio, sed charitativa ministrationis suspensio, & Eucharistia defensio, & custodia, quouſque suscipientis dignitas examinetur.

17. Secunda pars conclusionis scilicet peccatori occulto, neque emendato, si secreto Eucharistiam petat denegandam esse facile probatur: quia sacerdos ex officio tenetur vitare quamlibet sacramenti irreuerentiam, & prauam illius susceptionem, si id facere possit absque graui damno proprio, vel alterius. At si peccator Eucharistiam secretò petat nulla ei irrogatur iniuria, si denegatur, nullumve scandalum sequitur, siquidem ab omnibus in quorum conspectu denegatur, indispositus esse cognoscitur. Ergo. Quod si ex tribus ibi obstantibus vnus tantum esset ignarus indispositionis, non obstande Eucharistia ministranda est, quia scandalum quod ex tali administratione scientibus proueniret, præponderat infamiae, quæ sequi potest apud ignaros. Neque infamatio apud vnum tantæ considerationis esse videtur, inquit Henric. *lib. 8. c. 59. in fine*, ut valeat honestare administrationem sacramenti peccatori factam. Vt hanc tamen negationem sacerdos præstare possit, debet certò cognoscere suscipientis indispositionem, vel ex ipsius confessione, vel ex visu, vel ex aliorum testimonio manifesto aliās grauissimè peccabit repellendo ut indignum à communione, quem indignum esse ignorat.

18. Hanc tamen doctrinam limitat Soto in 4. *dist. 12. q. 1. a. 6.* ne procedat in parochia, cum tempore præcepti, vel extremæ necessitatis peccator occultus ab eo Eucharistiam petat, quia petit quod parochus obligatus est ministrare ex officio, cuiusque susceptionis ipse probatus non est indignus. Sed hæc limitatio nullatenus admittenda est, sicuti neque eam admittunt communiter Doctores, teste Vasq. *diff. 109. cap. 5. a. num. 49.* Etenim secreta denegatio Eucharistia à parochia facta non est occultus peccatoris iudicialis punitio, quæ culpam iuridicè probatam requirit, sed est quædam denegatio præmii, quod est peccatori indebitum, & quædam fraternæ correctio ex obligatione proprii muneris, ad quam faciendam sola notitia certa indispositionis requiritur.

19. Sed quid si sacerdos crimen nondum emendatum ex sola confessione agnouerit? Plures & satis probabiliter censent Eucharistiam concedi debere, nec negari posse, tamen si nullum adsit infamationis periculum. Quia illa negatio vix excusari potest à tacita criminis exhibitione, & sigilli violatione, qua sacramentum poenitentiae odiosum redditur. Sic docent Palud. in 4. *diff. 9. quest. 4. a. 1. concl. 3.* Siluest. *encharistia 3. quest. 5.* Nauarr. *cap. 21. n. 55.* Valen. *1. 4. diff. 6. quest. 8. pun. 3.* Egid. de Coninch. *q. 80. art. 6.* Sancius *lib. 3. de mact. disp. 36.*

disp. 36. num. 14. Fagund. de Euchar. lib. 3. cap. 10. num. 23. Laym. lib. 5. sum. tract. 4. cap. 6. q. 3. conclus. 2. & aij.

20. Nihilominus verius censet negari supradicto peccatori Eucharistiam posse. Sic pluribus relatis Vasq. disp. 209. cap. 5. sine. Suar. disp. 67. sect. 3. Mouet: quia talis denegatio non est infamatio poenitentis, siquidem nullus alius suspicari potest negaram esse Eucharistiam ob malam suscipientis dispositionem, quia nullus alius praeter sacerdotem, & suscipientem praesens est tali denegationi, ut suppono. Neque ea denegatio ullam peccatori irrogat iniuriam, quia ipse nullum habet ius petendi Eucharistiam, cum non habeat gratiam. Neque denique est exprobratio peccati, aut sigilli violatio, sed quaedam actio orta ex scientia habita per confessionem, qua scientia uti licitum est ad proprias actiones moderandas, cum nullum adest sigilli violationis periculum. Quod hoc exemplo declaro: si enim cognosceres ex confessione peccatorem Eucharistiam petere ad illam conculcandam, sine dubio eam illi negare posses. Item si cognosceres eum a te petere, ut te interficiat, non esses obligatus illi concedere, quia horum denegatio non est peccati obiurgatio, aut reuelatio, sed prudens sacramenti, & propriae vitae defensio. Ergo denegatio Eucharistiae ob indispositionem in confessione cognitam non est sigilli violatio, alias neque ob vitandam mortem, neque ob aliud quodcumque malum licita esse posset.

21. Tertius casus est de his, qui criminis suspicione laborant, an iis concedi possit, & debeat Eucharistia, si petant? Pro cuius solutione praemitti debet ex Glossa in cap. dixit Dominus. 32. q. 1. verbo suspicio, & ex his quae diximus tract. 4. de fide disp. 7. pun. 1. triplicem esse suspensionem, leuem, grauem, & violentam. Levis suspicio secundum omnium sententiam communionem concedere non impedit, quia ob leuia indicia delicti nemini sunt neganda bona debita. Grauis suspicio, quae ex grauib indicii nascitur, alieui videri posset impedire ne communio concedatur, ob periculum ne sacramentum indigno concedatur. Verum hoc periculum ministranti imputari non potest, cum non possit negare Eucharistiam ex indispositione suscipientis probabiliter tantum cognita. Etenim quilibet fidelis ius habet, ut sibi Eucharistia concedatur, a qua concedenda repelli non potest, quin illius suscipiendae procerut indignus. At ex indiciiis, quae grauem suspensionem generant, sufficienter indignitas non probatur, possunt enim falso subesse, utpote quae probabiliter inducunt, non certitudinem. Quocirca sola suspicio vehemens, & violenta, quia moralem delicti certitudinem constituit, a communione concedenda impedit: impedit namque a communione publice, & secretò concedenda, si suspicio publica sit, a communione vero secretò concedenda impedit secreta suspicio. Sic ex communi sententia Henrici. lib. 8. cap. 56. n. 5. Suar. disp. 67. sect. 6. circa finem. Vasq. disp. 209. cap. 5. sine. Laym. lib. 5. sum. tract. 4. c. 6. q. 3. vers. Adde 3. Fagund. de Euchar. lib. 3. cap. 10. n. 29.

22. Limitat tamen Henricus, Suar. & Fagund. ne procedat in articulo mortis, in quo si violenter suspectus de crimine signa contritionis ostenderit, a sacramenti susceptione repelli non debet, tamen (ut inquit Suar. & Fagund.) delictum non confiteatur, quia signa contritionis in eo articulo suspensionem violentam eneruant. Ex qua doctrina fortè inferet aliquis, haeretico negatiuo concedendam esse Eucharistiam in articulo mortis, si signa contritionis dederit, tamen delictum non fateatur. Quia ob solam vehementem suspensionem impoenitentiae damnatur. Etenim cum neget delictum plenè probatum, suspensionem violentam gignit ab eo nolle recedere. At suspicio vehementer de crimine in articulo mortis, inquit Suar. & Fagund. Eucharistiam concedi debere, si signa contritionis ostenderit tamen crimen non fateatur. Ergo haeretico negatiuo concedi poterit Eucharistia. Deinde huic haeretico conceditur sacerdos, qui possit eum a peccatis absolueret, sed qui poenitentia conceditur, Eucharistia denegari non debet, cap. quod in re de poenitent. & remission. Item praedicto suspecto exigi poterat, & de facto exigitur iuramentum de veritate manifestanda, sed cui iuramentum exigitur ad purgandam suspensionem, Eucharistia concedi potest. Ergo Prae-

terea continget saepe sic morti damnatum ob negationem haereticis probata nullum in tali negatione peccatum committere, quia immunis est à delicto falsis testibus comprobato, vel quia ex aliqua probabili causa praesumit se esse excusatum à veritate manifestanda. Ne igitur sic damnatus absque Eucharistia moriatur, concedi omnibus debet.

In contrarium (ut credo) est consuetudo, forte quia signa contritionis praesumptionem violentam impoenitentiae non existimantur minuire, dum delictum negatur, siquidem illis signis non obstantibus reus morti damnatur. Stante autem praesumptione violenta delicti, omnes Doctores firmant Eucharistiam concedendam non esse. Ergo his haeticis negatiuis merito Eucharistia negatur. Decisionem censoribus fidei remitto. Est enim casus examinatione, & consideratione dignus.

23. Tandem inquires, an Eucharistia dari possit iis suspectis ad purgandam suspensionem? Qua in re est certum, si ea intentione detur Eucharistia, ut Deus sua omnipotentia extra naturae ordinem innocentiam suscipientis manifestet, omnino illicitum esse, quia est Dei manifesta tentatio, ut constat ex D. Thom. ab omnibus recepto 2. 2. quae. 97. art. 1. ideoque purgatio, quae per ferrum candens, & aquam feruentem aliquando fuit in usu, merito abrogata est in cap. ult. purgat. vulgar. cap. ex tuarum, & aliis de purgat. canon. & cap. consulisti. cap. Meniam. cap. saepe contingit. 2. quae. 5. & tradit D. Thom. & ibi eius expositores q. 80. art. 6. Verum si iis suspectis Eucharistia concedatur, ut illius sumptione tanquam quodam iuramento aliquo modo suspensionem purgent, & veritatem declarent, ex se illicitum non est, est tamen illicitum spectata consuetudine à iure approbata. Prior doctrina pars ex se manifestè liquet. Quae enim malicia esse potest, quod à suspectis de crimine exigatur sumptio Eucharistiae, sicuti exigitur iuramentum? Non enim in hac sumptione est aliqua Dei tentatio, tamen suscipiens Eucharistiam mortem subitanam sibi imprecetur, si malè sumperit, sicuti non est tentatio, quod iurans sibi mortem subitanam imprecetur, si veritatem non dixerit. Sed in utroque casu est quoddam execratorium iuramentum. Et sicut cum iuramentum exigitur à suspecto de crimine, non praesumitur falsò iuraturum, sic cum exigitur Eucharistiae sumptio, non praesumitur malè sumpturum, sed potius à sumptione Eucharistiae cessaturum. Ergo purgatio per Eucharistiae sumptionem ex se illicita non est: ideoque in concil. Vvormacien. can. 10. relato in cap. si Episcopo, 2. q. 5. & in can. 15. relato cap. saepe eadem causa, & quae. purgatio per Eucharistiae sumptionem approbatur. Quae si ex se illicita esset, nullatenus à concilio approbaretur. Nam licet illud Concilium generale non fuerit, sed prouinciale, non est credendum in re tam graui erratum.

Quod vero consuetudine approbata à iure purgatio per Eucharistiae sumptionem illicita sit, probatur efficaciter ex cap. ex tuarum de purgat. canon. ibi enim purgatio per aquam frigidam est insufficiens reputata, quia peregrina erat, & extra usum, & inquit textus, peregrina iudicia sunt inhibita. At purgatio per Eucharistiae sumptionem in desuetudinem venit ob graua inconuenientia, quae inde sequi poterant. Ergo ex supradicto textu haec purgatio utpote peregrina inhibita censetur, & consequenter illicita. Ex quo fit grauius maritos, Praelatos, & iudices peccaturos, qui ad purgandam suspensionem vxorum, subditorum, & litigantium, sumptione Eucharistiae vtuntur, & in his conueniunt Doctores cum D. Thom. q. 80. art. 6. & tradit optimè Vasq. disp. 210. c. 3. Suar. disp. 67. sect. 6. Henrici. cap. 56.

Monet tamen Suar. dicta disp. 67. sect. 6. in med. praedictam purgationem sumptione Eucharistiae illicitam non esse, si ex libera cuiusque voluntate assumatur, quia sic assumpta non est extra usum, praecipue cum Gregor. VII. coram Henrico IV. (ut refert Lambertus in historia rerum Germaniae) in probationem suae innocentiae Eucharistiam suscepit, inuitaque Henricum, ut faceret, qui ausus non est vehementem suspensionem de illo habitam hoc tam diuino, & alto sacramento purgare.

TRACTATUS XXII.

ET

DISPUTATIO VNICA,
DE EUCHARISTIÆ
SACRIFICIO.

PUNCTVM I.

An in confectioe Eucharistiæ vera ratio sacrificij inueniatur.

1. Quid sit sacrificium.
2. Qualiter sacrificium ab adoratione, & oblatione distinguatur.
3. Proponitur, dubitandi ratio, qualiter in confectioe Eucharistiæ vera ratio sacrificij sita sit.
4. Confectio Eucharistiæ Missa dicitur.
5. Vera ratio sacrificij in confectioe Eucharistiæ sita est.
6. Res oblata est Christus sub speciebus panis & vini.
7. Fit satis rationi dubitandi n. 3. adducta.

1. **P**RÆMITTENDVM est ex communi Doctorum sententia, teste Henrici. lib. 9. cap. 3. Azor. 1. lib. 10. cap. 17. quæst. 2. Valq. disp. 220. & ex his quæ diximus tr. 8. disp. 2. pun. unico. sacrificium propriè sumptum oblationem esse, qua non solum interius, sed exterius recognoscitur Deus vt supremus omnium Dominus, vitæque, & mortis author. Dicitur oblatio, quia quodlibet sacrificium est oblatio, vt pote quo aliquid Deo offertur, non tamen quælibet oblatio est sacrificium, siquidem primitiæ, & decimæ offerebantur, non tamen earum oblatio sacrificium erat, ideòque in Psal. 39. & ad Hebr. 5. sacrificium, & oblatio vt distincta enumeratur. Inquit enim David: Sacrificium, & oblationem nolui, & Paulus: Vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis. Deinde sacrificio non solum interius, sed exterius debet supremum Dei dominium recognosci. Quia sacrificium est præcipuus Dei cultus externus, eoque populus testatur vnus esse fidei. Hinc colligunt communiter Doctores nullius rei oblationem rationem sacrificij habere posse, nisi ad hunc finem à suprema potestate fuerit assumpta. Nam cum nulla res ex se hanc significationem habeat, neque illam habere possit pro cuiusque arbitrio, manifestè infertur à supremo principe, capiteque reipublicæ illam habere debere. At cum supremus princeps non omnibus indiscriminatim hanc sacrificandi potestatem concesserit, sed aliquibus in particulari, ij tantum sacrificare poterunt, ob quam causam dixit Paul. ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, &c. indiget enim assumptione, nec quicumque sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Præterea sacrificio Deus recognoscitur. Non enim alteri quam Deo sacrificare possumus, teste Augustin. lib. 10. de ciuit. Dei cap. 4. & lib. 8. cap. 27. D. Thom. 2. 2. quæst. 93. art. 3. & Trident. sess. 22. cap. 3. non enim alius à Deo vero, vt supremus Dominus, & omnium author recognosci potest. Neque his obstat, quod gentes Diis falsis, & demoniis immolabant quia illarum immolatio non sacrificium verum sed sacrilegium erat. Neque item obstat, quod sanctis Martyribus, Angelis, & Deiparæ Virgini templa, & altaria consecrantur, quia non consecrantur, vt eis sacrificia offeramus, sed vt eorum patrocinia, & orationes inter sacrificandum expostulemus. Tandem sacrificio recognosci debet Deus non vicunque, sed vt supremus omnium Dominus vitæ, & mortis author. Vt autem hanc recognitionem res oblata significet, per sui mutationem offertur. Ea enim mutatione restantur sub dominio Dei omnia esse, ipsumque omnia, destruere, &

conseruare posse, ideoque nullum sacrificium fuit in lege naturæ, & veteri absque rei oblatae mutatione. Nam licet de sacrificio panis, & vini, quod obtulit Melchisedech Genes. 14. nullius mutationis scriptura mentionem fecerit, at credendum est panem oblatus esse in cibano coquendum, iuxta illud Leuit. 2. 7. 24. & vinum vel effusum esse, vel in libamen alterius rei oblatae ipsum oblatum esse, ac proinde per mutationem panis, & vini sacrificium contigisse. Dixi exterius, & interius Deum vt supremum Dominum, omniumque authorem esse recognoscendum, nam si solum exterius recognoscere absque interiori recognitione explicita, vel implicita non verè, sed fictè sacrificares, quia quatenus à te signum illud procedit, non exprimit internam æstimationem Deitatis. Rursus sacrificium præter recognitionem supremi Domini, & potestatis alia motiua accessoria habet, scilicet fieri in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, & in aliorum impetrationem, & in expiationem pro peccatis. Quod si præter hæc sacrificium aliquod aliam significationem habeat, vt habuit sacrificium Melchisedech, & Agni paschalis, quod Eucharistiam significauit, accidentaliter, & extrinseca est ea significatio, neque ad sacrificij rationem propriè pertinet, alias supradicta non essent sacrificium, si Christus Eucharistiam non institueret, quod non est dicendum, cum facta fuerint in cognitionem supremæ potestatis per legitimum ministerium.

2. Sed inquires qualiter sacrificium ab adoratione, & oblatione distinguatur, cum possis adorare Deum vt supremum Dominum, & authorem omnium, & sub eadem ratione ei aliquid offerre. Non igitur ab hac adoratione, & oblatione sacrificium distinguatur? Respondeo ab adoratione, & oblatione absolute sumptis facile sacrificium distingui. Ab adoratione namque distinguatur, quia adoratio non petit Deo aliquid offerri, cum fieri possit signo quodam transeunte, nostram erga Deum submissionem significante, quale est inclinatio, genuflexio. At sacrificio aliquid Deo offertur. Ab oblatione autem distinguatur, quia oblatio per se non petit superiori fieri. Sed quia contingere potest aliquam oblationem fieri Deo vt supremo Domino, ipsumque ea oblatione vt talem adorari, sicuti contingit in oblatione thuris, quo Deus odore perfunditur, videndum est qualiter ab hac oblatione, & adoratione sacrificium distinguatur? Respondeo ex expressiori signo, & significatione distingui. Sacrificium namque ex se postulat, vt res oblata aliquo modo mutetur, vt ea mutatione manifestè exprimat Deum pro nro suæ voluntatis omnia mutare, conseruare, seu destruere posse. At adoratio, & oblatio hanc mutationem non expostulant, ideoque non æquè exprimunt supremum dominium, & potestatem. Quocirca in oblatione thuris & adoratio, & oblatio, & sacrificium esse potest. Sed sub diuersa ratione, est adoratio quatenus eo signo te Deo vt superiori submittis; & oblatio quatenus Deo in odorem conuersum offertur, qui odor si absque consumptione thuris emitri posset, æquè oblationi aptus esset. Est tamen sacrificium, quatenus consumitur, & exhalatur, & ea consumptione, & exhalatione, testatur Deum omnia conseruare, & destruere posse, supremumque dominium, & potestatem habere.

3. Ex his suboritur ratio dubitandi, qualiter in confectioe Eucharistiæ vera ratio sacrificij inueniri possit? Nam cum Christus Dominus, qui est res oblata in Eucharistia (vt Doctores Catholici testantur) non mutetur, sed in se immutatus persistat, non videtur rationem sacrificij habere posse?

Quod

Quod si dicas mutari, quatenus sub speciebus panis, & vini per consecrationem constituitur? Obstat, quia sub speciebus panis & vini constituitur Christus absque sui mutatione substantiali, eo solum quod substantia panis & vini in ipsum conuertantur, quare mutatio non tam est Christi, quam panis, & vini. Si vero dicas mutari Christum non per ipsius destructionem, sed per nouam illius reproductionem, ad rationemque sacrificij sufficiens esse oblatum quolibet modo mutari, siue desitione, siue noua productione, quia qualibet ex iis mutationibus suprema potestas recognosci potest? Obstat: quia incertum est & satis sub opinione positum Christum in hoc sacramento substantialiter reproduci. At omnino est certum in hoc sacramento in sacrificium offerri. Ergo ratio sacrificij ab illa opinione pendere non potest.

4. Pro huius difficultatis solutione primo statuendum est, consecrationem Eucharistiae Missam à sanctis Patribus, & conciliis nuncupari. Nam esto Missa quæ vox Latina est, propriè & in rigore significauerit tum dimissionem catechumenorum quam sacerdos, vel diaconus finitis orationibus, & sacra lectione ante oblationem faciebat, tum dimissionem populi Christiani quæ peracto sacrificio fit, teste Bellarmino 1.2. lib. 1. de Missa cap. 1. At communi, & frequenti vsu pro toto sacro vsurpatur, sicuti fecit Ambros. lib. 3. epist. 33. & Augustin. serm. 92. de tempore. & specialiter Tridentin. sess. 22. cap. 2. initio.

5. Secundò in consecratione Eucharistiae verum, & proprium sacrificium offerri docuit Trident. sess. 22. cap. 1. & 2. & can. 1. Aliàs Ecclesia Catholica nullum sacrificium haberet, siquidem nec oues, nec boues in sacrificium offert, neque sub hac ratione incensum adolet, sed vt Deum adoret, & excellentiam illius recognoscat.

6. Tertiò, in prædicto sacrificio res oblata est Christus sub speciebus panis, & vini. Sic enim Patri æterno offertur. Tum ab ipso Christo vt principali offerente, tum à sacerdotibus, qui sunt eius ministri, vt latè declarat Tridentin. loco allegato. Quia ratione hoc sacrificium est infusæ dignitatis. Neque panis, & vinum ad rem oblatam huius sacrificij intrinsicè pertinent, aliàs ea parte non esset sacrificium summæ dignitatis, neque idem cum sacrificio, quod Christus Dominus in ara crucis obtulit, cum ibi non fuerit panis, & vinum, neque aliquid loco illorum, quod simul cum Christo Patri æterno oblatum esset. Restat ergo, vt solus Christus sit, qui Patri æterno in hoc sacrificio offertur.

7. Ex his rationi dubitandi respondeo Christum Dominum in hoc sacrificio offerri, non prout est in se, sed prout sub speciebus panis, & vini ex vi consecrationis constituitur, quia sub hac ratione ipse substantialiter mutatur, quatenus in ipsum substantia panis, & vini conuertitur, quæ mutatio sufficiens est ad veram rationem sacrificij. Sic ex communi sententia tradit Suar. disput. 75. sect. 1. Aegid. de Coninch. quæst. 83. artic. 1. dub. 4. Neque mihi probatur sententia Vasq. disput. 220. cap. 3. numer. 26. & disput. 222. cap. 7. & 8. asserentis ad rationem huius sacrificij nullam requiri in re oblata mutationem, sed ex eo quod repræsentet mutationem alibi in se factam sufficienter rationem sacrificij sortiri. Distinguit namque Vasq. duplex sacrificium, aliud absolute, aliud commemoratiuum, ad sacrificium absolute mutationem rei oblatae expostulat, secus ad sacrificium commemoratiuum. Hoc enim quia commemorat sacrificium quod verè mutatum est, tamen ipsum non mutetur, veram sacrificij rationem habet, Quod si obicias inde sequi sacrificia antiqua Christi mortem commemorantia veram sacrificij rationem habitura, tamen nullam in re oblata mutationem haberent? respondet ipse Vasq. nullatenus id verum esse, quia ad sacrificium commemoratiuum, quod sine sui mutatione offertur, requiritur (inquit) quod res oblata in eo sacrificio commemoret mutationem non alterius, sed sui ipsius in alio sacrificio factam: cum autem omnia sacrificia antiqua non sui, sed Christi mutationem præfigurabant, ideo ob solam commemorationem rationem sacrificij habere non poterunt. Secus Christus in sacrificio Missæ oblatus, qui absque sui mutatione mutationem in Christo factam commemorat. Non inquam mihi probatur hæc doctrina. Nam esto sacrificium Eucharistiae commemoratiuum sit sacrificij in cruce oblato, non ob eam solam rationem sacrificium est, sed quia ibi Christus sub speciebus panis, & vini Patri æterno offertur, & in cruce immolatur, Præterea est doctrina nouiter inuenta ad effugandam difficultatem. Neque est ullus alius Doctor, qui eam admittat. Omnes enim ad sacrificium propriè sumptum mutationem rei oblatae requirunt. Præterea quo Fundamento affirmatur ad sacrificium sufficere, quod res oblata commemoret mutationem sui in alio sacrificio factam, eodem affirmari poterit sufficere, quod alterius sacrificij mutationem commemoret, Hac enim commemoratione Deus author vitæ, & mortis significari poterit. His positis.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

Quæstioni respondeo consecrationem Eucharistiae verum sacrificium esse, quia media Eucharistiae consecratione offertur Deo Patri eius Filius sub speciebus panis, & vini à legitimo ministro in supremæ potestatis, & dominij recognitionem. Ergo est verum sacrificium, adest enim legitimus minister qui est sacerdos, res oblata sensibilis, qui est Christus sub speciebus panis & vini, cum sufficiente sui mutatione, vt supremum dominium, & potestas recognosci possit. Etenim sacerdos consciens Eucharistiam ita patri æterno eius Filium offert sub speciebus panis & vini, vt ea oblatione necessario substantiam panis, & vini destruat, & in corpus, & sanguinem Christi oblato, & mysticè mactari conuertat. Ergo offert Christum sub speciebus panis cum sufficiente mutatione ad sacrificium. Nam esto Christus in se non mutetur, sufficit quod quatenus sub speciebus panis constituitur, mutationem, & mysticam mactationem recipit. Sub qua mutatione, & mystica mactatione æterno Patri offertur. Ergo offertur cum sufficiente mutatione ad sacrificium, siquidem ea mutatione satis significatur Deum vitæ, & mortis authorem esse.

PUNCTVM II.

An in sola consecratione Eucharistiae sub vna vel duplici specie vera ratio sacrificij sita sit.

1. Proponitur quæstio.
2. In sola consecratione essentia sacrificij consistit, reliqua partes ad ornatum, vel integritatem pertinent.
3. Consumptio ad perfectionem extrinsecam sacrificij pertinet.
4. In consecratione vnius tantum speciei veram rationem sacrificij esse, qualiter probetur.
5. Hinc plures inferunt posse Pontificem rationabili causa intercedente dispensare, vt consecratio in vna tantum specie fiat.
6. Verius est ad essentiam sacrificij Eucharistici vtriusque speciei consecrationem requiri.
7. Fit satis fundamentis oppositis.
8. Iure diuino statuta est vtriusque speciei consecratio.
9. Pontifex dispensare non potest, vt sub vna tantum specie fiat consecratio.
10. Satisfit fundam. n. 5. adductis.
11. Aliud est sacrificium imperfectum facere, aliud imperfectum relinquere. Illud non licet vnquam, hoc aliquando.

1. **E**X superiori puncto constat Eucharistiae consecrationem verum esse sacrificium. Superest inquirendum, an in sola illa, an etiam in aliis consecrationem comitantibus, vel subsequenter ratio sacrificij sita sit.

2. Et omittis variis sententiis affirmandum est cum communi in sola consecratione essentiam sacrificij sitam esse, reliquasque actiones antecedentes, & subsequentes vel ad ornatum, vel ad integritatem sacrificij pertinere. Sic Azor. lib. 10. instit. moral. c. 19. q. 2. Lessius. lib. 2. c. 18. dub. 2. num. 16. Suar. de sacrificio missæ. disp. 75. sect. 5. conclus. 1. & 3. Aegid. de Coninch. quæst. 83. artic. 1. dub. 5. num. 84. & seqq. Vasq. disput. 222. per totam. & tradidit Irenæus lib. 3. cap. 23. nu. 7. Cyprian. serm. de cena Domini. Chrysostom. hom. de prodit. iude. Gregor. Nyssenus lib. 4. dialogor. cap. 18. & alij relati à Vasq. dicta disp. 222. cap. 5. Prior pars conclusionis scilicet in consecratione essentiam sacrificij sitam esse superiori puncto probata est. Quod vero in sola illa consistat inde proba, quia ea sufficere Christi mors repræsentatur, & Patri æterno eius Filius offertur actu ipso consecrationis, & ex intentione ministri, ergo nulla alia re indiget, vt veram sacrificij rationem habeat. Quod amplius confirmari potest ex probatione secundæ partis conclusionis, scilicet reliquas actiones consecrationem antecedentes, & subsequentes nullatenus ad essentiam sacrificij pertinere. Et in primis oblatio verbalis antecedens, & subsequens consecrationem nullatenus sacrificium integrat, sed solum ornat. Tum quia Christus Dominus ea usus non fuit nocte cænæ, cum hoc sacramentum instituit, & sacrificium confecit. Tum quia ea oblatione Christus, qui est in hoc sacrificio res oblata non mutatur, sed potest sæpius supra eandem materiam repeti. Deinde fractio hostiæ, & commixtio illius cum sanguine nequaquam sacrificium Eucharisticum integrat, siquidem ea caremonia non legimus Christum usum fuisse, neque ab eo esse institutam. Aliàs si nulla esset fractio, nec vllam partem hostiæ sacerdos in calicem mitteret, sacrificium perfectum non faceret contra D. Thom. ab omnibus ferè receptum quæst. 83. art. 6. ad 6. Communio vero quæ laicis inter sacrificandum conceditur, neque sacrificium integrum est, aliàs omnes laici essent sacerdotes, neque est pars sacrificij, aliàs extra sacrificium Missæ concedi non posset, ne sacrificium imperfectum esset. Solum de sumptione Eucharistiae facta à sacerdote tempore sacrificij testat probandum, non esse sacrificio essentialem.

Primo quia Christus Dominus in vltima Cœna conficiendo hoc sacramentum sacrificauit, sicuti definit concil. Trident. sess. 22. cap. 1. At si communio ad essentiam sacrificij pertineret, certum de fide esset Christum seipsum communicasse, cum tamen sub opinione positum sit. Ergo communio non est pars essentialis sacrificij. Deinde Christus Dominus, teste Trident. sess. 22. cap. 1. præcepit omnibus sacerdotibus, vt sacrificium offerrent, cum dixit: Hoc facite in meam commemorationem. Sed non legimus præcepisse, vt communionem acciperent. Ergo communio ad essentiam sacrificij non pertinet. Neque enim credi potest. Christum Dominum omisurum hanc actionem in illo præcepto, si ad illius executionem necessaria foret. Item sacerdos sacrificium offerens, personam Christi gerit. Christus enim in omni sacrificio est præcipuus offerens, vt dixit Trident. sess. 22. c. 2. At quatenus sumit Eucharistiam, nullatenus personam Christi sustinet, alias etiam laici sustinerent, neque offert Deo, sed potius à Deo accipit, & illius est conuiua. Ergo sumptio Eucharistiæ ad sacrificium non pertinet. Quod si dicas pertinere ad sacrificium, quatenus est sumptio ab ipsomet sacerdote ministrata? Obstat, quia ministrare Eucharistiam non est sacrificare, sed sacrificatum, & Deo oblatum sibi, & aliis communicare: alias quoties sacerdos extra missam seipsum communicaret, sacrificare diceretur, quod est absurdum. Præterea in consumptione non potest præteriti mutatio quæ sufficiens sit, vt ratione illius Christus oblatus significet Deum vitæ, & mortis autorem esse, quia ibi non mutatur ipse Christus nisi tantum localiter, sed species mutantur, & corrumpuntur. Quinimo cum hæc mutatio potius contingat, cum species in stomacho sacerdotis desinunt esse potius eo tempore, quam in altari sacerdos sacrificare diceretur, quod admitti non debet.

3. Verum esto sumptio sacramenti ad essentiam sacrificij non pertineat; pertinet tamen ad illius perfectionem non quidem intrinsecam, sed extrinsecam, hoc est ad consecutionem finis illius. Etenim hoc sacrificium institutum fuerit, vt sit sacramentum, & animarum conuiuium, ab illius institutione deficit sacerdos, qui hoc conuiuium præparatum sumere omitteret. Et forte ob hanc causam dicitur in cap. relatum de consecrat. dist. 2. quale erit sacrificium, cuius neque ipse sacrificans particeps esse dignoscitur. Ideoque Ecclesia diuino Spiritu instructa, ita seuerè præcepit sumptionem sacrificij, vt etiam sacerdote deficiente alius sacerdos subrogaretur, qui oblatum consumere posset.

4. Posito autem in sola consecratione essentiam sacrificij sitam esse, examinandum est, an in consecratione vnus tantum speciei ratio sacrificij consistat, vel necessariò vtriusque speciei consecrationem requirat? Non desunt qui affirmant in consecratione vnus tantum speciei veram sacrificij rationem esse, sicuti est vera sacramenti ratio: quia consecratione cuiuslibet speciei offertur Christus æterno Patri in supremi dominij recognitionem, in quo vera ratio sacrificij consistit. Quod si dicas ex ea ratione optimè probari: potuisse à Christo sub qualibet specie sacrificium institui, sicut & sacramentum instituit, non tamen de facto instituisse: eo quod sub vnus tantum speciei consecratione mors eius non satis exprimitur, quod ad rationem sacrificij Eucharistiæ necessariò requiritur. Est enim hoc sacrificium repræsentatiuum sacrificij, quod Christus Dominus de se obtulit in ara crucis, quam repræsentationem consecratio vnus tantum speciei non videtur habere? Obstat quia consecratio vnus speciei v. g. corporis Christi sub specie panis, significat solum corpus sub specie panis existere, sanguine, & anima non significatis. Ergo ex modo significationis denotat corpus fuisse ab anima, & sanguine separatum, si quidem solum ipsum ex vi significationis sub specie panis constituit. Ergo ex modo significandi consecratio cuiuslibet speciei denotat separationem, quam Christus in cruce fecit sui corporis ab anima, & sanguine. Ergo significat eius sacrificium cruentum. Neque inde fit plura sacrificia ibi adesse, sed vnum integrum, & completum ex duplici partiali, eo quod res oblata per vtrumque parziale sacrificium eadem est, scilicet Christus, & ad vnum, idemque sacrificium cruentum significandum offertur.

5. Ex hac sententia inferunt Adrian. 4. q. 6. de Eucharistia, qua incipit. Viso de impedimento. §. pro responsione Gab. in can. missa elect. 51. litt. E. Claud. Sainctes, repetit. de Euchar. cap. 3. §. ex aduersariis. Tabiena, verbo Eucharistia, n. 20. Pisana eodem 2. num. 12. Angel. 1. num. 20. Vvillem. Alan. lib. 2. de Euchar. cap. 20. Hentiq. lib. 8. cap. 13. Thom. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 6. num. 6. in medio, posse Pontificem ex causa rationabili dispensare, vt sub vna tantum specie consecratio fiat. Nam si ex aliqua causa hæc potestas Pontifici negaretur, ea esset, quia Pontifici datum non est consecrationem Eucharistiæ permittere, quin ea consecratione sacrificium commemoratiuum passionis Christi Domini offeratur. At consecratione sub vna tantum specie passio Christi commemoratur, vt probatum est. Non igitur est vlla ratio, ob quam

Pontifici denegetur hæc potestas. Secundo Pontifici concessa est potestas, teste Trident. sess. 21. cap. 2. vt in sacramentorum dispensatione salua illorum substantia ea statueret, vel mutaret, quæ suscipientium vtilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret. At permittere consecrationem sub vna tantum specie, omilla alterius speciei consecratione, non mutat sacramenti substantiam, sicuti non mutatur ob receptionem sacramenti sub vna tantum specie. Ergo est Pontifici concessa potestas permittendi consecrationem sub vna tantum specie. Tertio aqua obligatio esse videtur sacerdoti consecrandi sub vtraque specie, ac consumendi consecratum. At Pontifex dispensat, ne vtramque speciem consecrans vtramque recipiat, vt patet in sacerdotibus denuò constitutis, qui cum Episcopo ordinante concelebrant, qui sub vtraque specie non communicant, ergo poterit dispensare ne aliqui sub vtraque specie consecrationem præstent. Quarto Christus Dominus sub vna tantum specie de facto consecrauit, cum discipulis euntibus in castellum Emaus apparuit, & in fractione panis se illis ostendit, vt ex communi sententia probant ibi Toler. & Maldonat. At si nunquam futurum erat licitum sacerdotibus sub vna tantum specie consecrare, Christus Dominus qui se Apostolis magistrum, & doctorem exhibebat, nullatenus id faceret. Quinto testatur Raphael Volaterran. lib. 7. geographia, cap. 4. Innocent. VIII. de facto cum Nouergis dispensasse, vt sub specie tantum panis consecratio fieret. Quod factum approbat Onuphrius Panuin. in Chronica sub an. 1490. Henric. Claud. Sainctes, & alij ex Doctoribus supra relatis. Sexto plures, grauesque Doctores firmant consecrationem sub vtraque specie solum ex Ecclesiæ constitutione haberi: Sic docuit Adrian. illa qu. 6. de Euchar. Maior. in 4. dist. 9. q. 3. §. tertio arguitur & Nauarr. cap. 25. num. 91. Quod si verum est, manifestè conuincitur posse Pontificem dispensare. Sed gratis admissio ex iure diuino præceptam esse consecrationem sub vtraque specie, non inde inferitur non posse Pontificem dispensare, siquidem in voto, iuramento, matrimonio rato, residentia parochorum sæpè Pontifex dispensat. quorum obligationes ex iure diuino ortum habent.

6. Nihilominus tenendum est vtriusque speciei consecrationem ad essentiam sacrificij Eucharistici necessariò requiri. Sic pluribus firmant Suar. disp. 75. sect. 6. Vasq. disp. 223. cap. 3. & 4. Egid. de Coninch. quest. 83. art. 1. dub. 5. num. 102. Ratio est, quia sacrificium à Christo institutum est repræsentatiuum eius passionis, & mortis, iuxta illud: Hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis. At consecratione vnus tantum speciei non repræsentatur Christi mors de facto. Non enim repræsentat corpus exangue, tamen cum sanguine non repræsentat. Et licet solum corpus repræsentet sanguine non repræsentato, non inde fit repræsentare separationem corporis à sanguine, siquidem eam repræsentationem habere posset, tamen corpus Christi à sanguine separatum non esset. Requiritur ergo ad hanc repræsentationem vtriusque speciei consecratio, ex eo quod enim quod corpus separatim à sanguine consecratur, ea consecratione separata, separatio corporis à sanguine denotatur, quæ separatio vnus tantum speciei consecratione abundè significata non erat.

Dices potuisse Christum Dominum sub vna tantum specie consecrari, sed ea consecratio verum esset sacrificium suæ mortis rememoratiuum. Ergo consecratio sub vna specie vera repræsentatio mortis Christi esse potest, & consequenter verum sacrificium? Ad de consecrationem panis, & vini verum sacrificium esse, non tantum quia passionem, & mortem Christi commemorat, sed præcipue, quia Patri æterno sub speciebus panis, & vini Christus offertur in supremi dominij recognitionem. At hæc ratio cuiuslibet speciei seorsim sumptæ competit sub qualibet enim Christus suo Patri offertur. Ergo cuiuslibet speciei consecratio, vt ab alia distincta veram sacrificij rationem habet?

7. Ad primum respondeo, concedendo potuisse Christum sub vna tantum specie sacrificium rememoratiuum suæ passionis institui. At spectata rerum natura, non aptè quidem esset institutum, vt opime probat Vasq. disput. 223. cap. 3. & 4. siquidem ea consecratio ex se, & seclusa Christi institutione nullam conuenientiam, & aptitudinem haberet ad significandum corpus à sanguine separatum fuisse, sed totam significationem ex Christi voluntate acciperet. Non est autem credendum de facto sic fuisse institutum, siquidem consecrationem vtriusque speciei instituit, qua aptissime corpus à sanguine fuisse separatim significatur, vt supra probatum est. Præterea si in qualibet specie seorsim sumpta Christus vellet de facto mortem eius repræsentari, non vnicum, sed duplex sacrificium Eucharistiæ esset. Nam vnitas sacrificij Eucharistici non ex re repræsentata, & oblata, sed ex repræsentatione, & oblatione desumenda est, siquidem in repræsentatione, & oblatione ratio sacrificij inueniendi consistit. At esset duplex repræsentatio, & oblatio & vna ab alia distincta. Ergo esset duplex sacrificium integrum,

grum, & completum, quod est absurdum, & contra Trident. *sess. 22. cap. 1. & seqq.* Ad secundum admitto consecrationem panis, & vini verum esse sacrificium, quia sub speciebus panis & vini, æterno Patri eius Filius offertur sed non utrunque, sed mysticè mactatus, & immolatus. Cum autem vnus tantum speciei consecratione non significetur mactatus, & immolatus, sed ad hanc significationem necessariò vtriusque speciei ut consecratio concurrere debet, ea de causa in vnus tantum speciei consecratione sacrificij essentia non consistit.

8. Hinc primo inferitur iure diuino statutum esse consecrationem sub vtraque specie esse faciendam. Quia iure diuino statutum est consecrationem Eucharistiæ sic fieri, ut ea consecratione sacrificium commemoratiuum passionis Christi Domini offeratur, sicuti definiuit Trident. *sess. 22. cap. 1. & 2.* At ex dictis constat sola consecratione vnus speciei memoriam passionis eius non recolere: sed necessariò vtriusque consecrationem concurrere debere. Ergo iure diuino vtriusque consecratio est statuta. Præterea Trident. *sess. 22. cap. 1. & cant. 2.* expressè affirmat Christum Dominum vtriusque speciei consecrationem Apostolis, eorumque successoribus præcepisse illis verbis Lucæ 22. Hoc facite in meam commemorationem. Neque valet dicere Christum Dominum præcepisse vtriusque speciei consecrationem, sed non simultaneam. Quia præcipit consecrationem, sicuti ipse fecit, at ipse simul vtramque speciem consecrauit: ergo vtriusque consecrationem simultaneam præcepit. Et licet Lucas post consecrationem panis ante calicis consecrationem referat Christum dixisse illa verba, Hoc facite in meam commemorationem, non inde inferri potest solius panis consecrationem fieri posse. Tum quia ipse Lucas indicat post consecrationem calicis id ipsum præcepisse illis verbis: *Similiter & calicem*, aduerbium enim *similiter* refert subsequenti facta esse sicut & præcedentia. Tum quia Paul. 1. Corinth. 11. post cuiuslibet speciei consecrationem protulit Christum præcepisse id ipsum fieri in sui memoriam. Ergo vtriusque consecratio à Christo præcepta est omnibus sacerdotibus. Ergo nullum est fundamentum asserendi consecrationem vnus speciei sine alia fieri posse. Præterea non constat iure diuino singulis Sacerdotibus præceptam esse vnius speciei consecrationem, tametsi ordini sacerdotali præcepta fuerit. Ergo ut præceptum illud Lucæ 22. à Trident. declaratur consecrandi vtramque speciem omnes, & singulos sacerdotes astringat, intelligendum est casu quo consecrare, & sacrificare velint. Tenentur ergo ex obligatione iuris diuini vnus speciei consecratione facta, aliam simul consecrare, Et ita sustinet D. Thom. 3. p. *quest. 74. art. 1. & quest. 80. art. 12. ad 3. & ibi Caietan. quest. 1. Syluest. Eucharistia 1. quest. 5. Dominic. Sotus in 4. dist. 9. q. 1. art. 2. in fine Suar. disp. 43. sect. 3. Vasq. disp. 223. cap. 3. & alij apud ipsos.*

9. Secundò inferitur longe probabilius esse Pontificem dispensare non posse: ut in vna tantum specie consecratio fiat, quia dispensare non potest, ut hoc sacramentum conficiatur, absque eo quod sacrificiū offeratur. At essentia sacrificij Eucharistici est vtriusque speciei consecratio, ut probatum est. Ergo non potest dispensare, ut consecratio sub vna tantum specie fiat. Sic ex communi sententia tradit Suar. *disp. 43. sect. 4. specialiter conclus. 3. Vasq. dicta. disp. 223. c. 3. num. 20. Aegid. quest. 83. art. 1. dub. 5. in fine, num. 102.*

10. Superest satisfacere argumentis *num. 5.* adductis, quibus probatur posse Pontificem dispensare, ut in vna tantum specie consecratio fiat. Ad primam ex probatione nostræ sententiæ, constat vnus speciei consecratione sacrificium cruentum Christi non representari. Ad secundum admitto Pontifici concessam esse potestatem in sacramentorum administratione mutandi, & alterandi prout sibi visum fuerit expedire, salua illorum substantia, nego tamen ad Eucharistiæ substantiam non pertinere vtriusque speciei consecrationem, cum Eucharistiæ sacramentum perfectum non sit, in vna tantum specie, sed necessariò vtramque postulet. Ad tertium concedo quemlibet sacerdotem consecrantem principaliter obligatum esse consecratum consumere. Secus vero qui accessoriè solum, & ob aliquam sacram significationem consecrant, qualiter contingit in nouiter ordinatis: hi enim oblatum consumere non tenentur, cum ad perfectionem sacrificij vnus sacerdotis consumptio sufficiat. Ad quartum admitto eo casu vnicam speciem Christum consecrasse, quia ad sui manifestationem, & discipulorum solatium ea solum sufficiebat, sed inde inferri non debet vnā speciem absque alia consecrari posse, cum stet diuinum præceptum de vtriusque speciei consecratione. Ad quintum nego vnquam Pontificem dispensasse, neque credendum est Volaterrano, & Onuphrio, tum quia illius dispensationis nec vestigia adsunt. Tum quia Volaterr. non dicit Innocent. dispensasse, ut panis consecratio fieret absque calicis consecratione, sed dispensasse, ut

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars I V.

calix sine vino consecraretur, quod absurdum est, cum non possit Pontifex sacramentorum materias mutare. Tum quia non apparet occasio, & legitima causa, ob quam hæc dispensatio concessa fuerit, cum nulla prouincia cognoscat, in qua vinum conseruari non possit. Non enim Christus Dominus sacramentum sui corporis, & sanguinis institueret pro tota Ecclesia, sciens aliquam suæ Ecclesiæ partem eo frui non posse. Quinimo neque excogitari potest ratio honestans dispensationem. Nam cum hoc sacramentum non sit necessitatis, sed vtilitatis, maior vtilitas, & convenientia cernitur, ut ritus sacrificandi integer, & immutatus in Ecclesia perseueret, quam ut exculetur detrimentum quod vni, vel alteri prouinciæ prouenire potest ex carentia sacrificij dimidiati, & imperfecti. Ad sextum negamus obligationem consecrandi sub vtraque specie ex humano iure prouenire, ex diuino namque prouenit, ut probatum est. Quo posito ut probabilius affirmamus Pontificem dispensare non posse, & ad probationem dicimus in votis, iuramentis, matrimonioque rato dispensare, remittendo nomine ipsius Dei obligationem, qua remissione facta nec votum, nec iuramentum, neque matrimonium ratum persistit, ac proinde non propriè in iure diuino dispensat. Ius enim diuinum, quod nequaquam à Pontifice tolli potest, est quod perseuerante voto, iuramento, & matrimonio rato obligatio nascatur. Quod vero votum, iuramentum, & matrimonium ratum non dissoluatur causa rationabili intercedente, & à legitimo ministro, non est iuris diuini, potius enim ex diuino iure habetur eorum dissolutorum potestatem Pontifici commissam esse. Idem dicendum est de residentia parochorum, ex iure diuino obligationem esse, ne parochus absque legitima causa absit. At causa legitima intercedente conforme est iuri diuino abesse posse. 11. Aduertunt tamen & bene plures Doctores, præcipuè Suar. *dicta. disp. 43. sect. 4. conclus. 1. Azor. 1. lib. 10. cap. 19. quest. 3. Laymann. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 7. in principio*, sæpè contingere posse, quod sub vna tantum specie consecratio fiat ob impotentiam physicam, vel moralem alteram consecrandi: Ut contingit si consecrata hostia reperias aquam loco vini appositam esse, neque inuenias vinum, quod consecrare possis, vel non inuenias absque magno scandalo, aut sine manifesto vitæ periculo. Quia eo casu dici non potest sub vna tantum specie voluisse consecrare, sed vnus tantum speciei consecrationem permisisse. Aliud enim est sacrificium imperfectum facere, quod ob nullam causam licet, ut bene Suar. *dicta. sect. 4. in fine*: aliud imperfectum permittere, quod ex rationabili causa honestari potest.

PUNCTUM III.

De sacrificio, quod Christus in vltima Cœna, & in ara Crucis obtulit, & horum cum sacrificio Missæ comparatione.

1. In ara Crucis Christus Dominus se in sacrificium obtulit.
2. Deinde in vltima Cœna, cum Eucharistiā instituit.
3. Explicantur qualiter sacrificium Missæ cum prædictis conueniat, vel ab eis differat.

1. **C**onstat ex Trident. *sess. 22. cap. 1. & 2.* Christum Dominum in ara crucis se in sacrificium Patri æterno obtulisse, quia se occidendum obtulit ex intentione recognoscendi Patrem, ut supremum Dominum, vitæque & mortis auctorem. Etenim cum Christus Dominus à Patre æterno fuerit sacerdos constitutus, ut propitiatio esset pro nostris, & totius mundi peccatis, in eorum satisfactionem se ipsum liberè obtulit occidendum: in qua oblatione utpote libera sacrificium cruentum constitutum est. Neque inde sit Martyres cum seipso tyrannis occidendos tradunt sacrificium sui obtulisse, quia ipsi non sunt sacerdotes à Deo constituti, ut propriam vitam in sacrificium exponant, neque habent vitam in sua potestate proxima, sed tantum remota, quatenus se liberè tyrannis offerunt, non tamen iam oblatis, & tormentis affecti possunt suam vitam conseruare, sicuti potuit Christus, qui potestatem habebat ponendi animam suam, & iterum sumendi illam quolibet dolore, & tormento affectus, quod ad verum sui ipsius sacrificium necessariò requiritur.

2. Deinde ex eodem concil. Trident. *sess. 22. cap. 1.* certum est Christum Dominum in vltima Cœna cum sacramentum Eucharistiæ confecit, sacrificium sui obtulisse. Nam cum fuerit sacerdos à Patre constitutus secundum ordinem Melchisedech, *Psalm. 109. & ad Hebr. 7.* debebat in sacrificiandi ratione cum Melchisedech conuenire. At nisi dicamus sacrificium obtulisse, cum de facto panem, & vinum consecrauit, & sub speciebus panis, & vini se Patri æterno obtulit,

obtulit, nulla alia apparet ratio, ob quam cum sacerdotio Melchisedech conuenire possit. Ergo dicendum est in ea actione verum obtulisse sacrificium. Præterea de ratione sacrificij est, vt aliquid à sacerdote offeratur, quod ex sui mutatione sufficienter exprimat Deum vitæ, & mortis Dominum esse. At oblatio, quam sui ipsius Christus Patri æterno fecit consecrando panem, & vinum, sufficienter expresseit Patrem æternum vitæ, & mortis esse autorem, siquidem sub speciebus panis, & vini mysticè mactatus, & verè mactandus oblatus est. Ergo.

3. Ex his facile est explicatu, qualiter sacrificium Missæ cum sacrificio vltimæ Cœnæ, & Crucis conueniat, vel ab eo differat. Et quidem in omnibus his vnicam esse hostiam, vnicumque sacrificium quoad rem oblatam definiuit Tridentin. sess. illa 22. cap. 1. & 2. Nam in omnibus his idem Christus offertur, diuersimodè tamen. In Cruce offertur cruentè per sanguinis veram, & realem effusionem, in Cœna vero, & in missa incruentè offertur, illius sanguinis effusi vera representatione. Quocirca quoad modum offerendi nemini esse dubium potest sacrificium crucis, & sacrificium vltimæ Cœnæ, & quod nos offerimus in Missa diuersum esse, tamen si quoad rem oblatam idem omnino sit.

Præter hanc differentiam aliæ plures inueniuntur, quæ tamen sacrificij vnitati non obstant, quia non obstant rei oblatæ vnitati. Primò sacrificium Missæ differt à sacrificio cœnæ, & crucis quoad offerentem; nam esto in omnibus sit Christus offerens: in sacrificio cœnæ, & crucis, fuit immediatus offerens ex certa sententia. At in sacrificio Missæ secundum probabilem sententiam est mediatas, licet præcipuus, ministerio enim sacerdotum se Christus Patri æterno offert, quatenus sacerdotes instituit, qui hoc sacrificium offerrent, illisque offerre præcepit, & suis meritis impetravit potestatem offerendi. Ex qua differentia alia secunda non mediocris nascitur, scilicet oblatione in cœna, & in cruce facta Christum Dominum mereri nobis peccatorum remissionem. At oblatione in Missa non mereri, sed quod in vita meruit nobis applicari. Tum quia non est in statu merendi. Tum quia in supradicta sententia non est immediatus offerens qui ex propria libertate se ipsum Patri in Missæ sacrificio offerat, sed sicuti Dominus qui pecuniam tribuit famulo, vt in pauperes distribuatur, non est ipse immediatus distributor pecuniæ, sed famulus, nec ipse in distributione meretur, sed solum in concessione pecuniæ, & voluntate quam habet, vt in pauperes distributio fiat. Sic Christus Dominus se, suæque vitæ, & passionis meritum nobis in hoc sacramento reliquit Patri offerendum, & applicandum tam pro viuus, quam defunctis sacerdotibusque instituit, vt hanc facerent oblationem, & applicationem. Non igitur in hac oblatione, & applicatione, quæ sacerdotum ministerio fit, ipse mereri potest. Tertio differt sacrificium Missæ à sacrificio crucis, & cœnæ, quod sacrificium Missæ sit vtriusque viuæ representatio. At sacrificium cœnæ, esto fuerit representatio cruenti sacrificij crucis futuri, non tamen fuit imago alterius incruenti sacrificij. Sacrificium item crucis neque incruenti, neque cruenti sacrificij representatio fuit. Tandem ex loco tempore, & materia aliàs differentias accidentales colligere poteris, sed prædictæ sufficientiant.

PUNCTUM IV.

Qui sint offerentes in sacrificio Missæ.

1. Sacerdotes sunt offerentes.
2. Christus Dominus est principalis offerens.
3. An Christus immediatè offerat. Negat Valq. quibus probet.
4. Verius est immediatè offerre.
5. Soluuntur oppositæ rationes.

1. **N**emini est dubium sacerdotes potestatem habere hoc sacrificium offerendi, & verè offerre, quia ad hoc ministerium sunt ordinati. Quam potestatem non amittunt, tamen excommunicati, & degradati sunt, quia sacerdotalis ordo acceptus, ex quo hæc potestas nascitur, deleri non potest, vt latius prosequitur Suar. disp. 77. sect. 2. Valq. disp. 226. cap. 1. Reliqui extra sacerdotem solum dicuntur offerre denominatiuè, & improprie, quia nec ipsi consecrant, neque ad hoc munus sunt deputati. Dicuntur autem denominatiuè offerre quatenus per sacerdotem qui eorum vices gerit Deo munera sibi data offerant, tum postulando, tum stipem tribuendo, tum assistendo Missæ sacrificio.

2. Christus vero Dominus, qui est sacerdos in æternum constitutus est præcipuus, & principalis offerens in hoc sacrificio, vt manifestè colligitur ex Trident. sess. 22. cap. 2. & Florentin. in decreto Eugen. I V. Tum quia ipse sacrificium instituit, illique virtutem, & efficaciam suis meritis concessit. Tum quia ipse sacerdotes instituit, qui nomine ipsius,

ipsumque representantes offerrent, eisque sic offerre præcepit in qua voluntate semper perseverat. Quæ rationes sufficere videntur, vt Christus esse, & dici possit offerens præcipuus. Neque inde fit Deum sacrificia antiqua instruentem dicendum esse offerentem mediis sacerdotibus, tamen si infinitam dignitatem illis sacrificiis communicaret, quia nemo sibi ipsi offerre sacrificium potest. neque antiqui sacerdotes nomine Dei instituentis sacrificia Deo offerebant. Est enim id impossibile, cum Deus non sit, neque esse possit sacerdos, cuius nomine Deo sacrificia offerantur. Secus vero procedit in Christo, qui ratione humanitatis, & sacerdos est constitutus, & Deo interior, & nomine ipsius sacerdotes offerre Deo sacrificia possunt.

3. Graue tamen dubium est, an non solum ob prædictas rationes Christus Dominus sit offerens præcipuus, sed quia ipse immediatè, & per se offert tamen si sacerdotum ministerio? Negat Valq. disput. 225. cap. 2. 3. & 4. adducitque pro se Scotum, Gabrielem, & Cordub. qui id expresse non affirmant. Mouetur primò ab inconuenienti, quia si Christus immediatè offerret Missæ sacrificium, ea oblatio meritoria esset quia procedit à persona Deo grata, & cui oblationi promissio mercedis annexa est. Quid ergo ad rationem meriti deficit? Secundò si Apostoli in triduo consecrarent, sine dubio sacrificium Deo offerrent, sicuti nunc offerimus. At eo casu Christus immediatè, & per se ad sacrificium non concurreret, cum non existeret, ergo neque modò concurreret. Tertio Christus Dominus non immediatè, & per se consecrationis verba profert, sed mediis sacerdotibus, qui eatenus sacrificium offerunt, quatenus consecrant, cum in consecratione essentia sacrificij Eucharistici sua sit. Ergo si Christus Dominus non immediatè consecrat, quia immediatè non profert consecrationis verba, nullatenus poterit esse immediatus offerens. Quartò hic concursus immediatus Christi ad sacrificium, nec dignitatem Christi, eiusque personam decere videtur, neque necessarius est ad sacrificij valorem, & efficaciam. Ergo non est asserendus. Quod non deceat personam Christi sic proba. Non enim deceat Christum rogare Patrem, vt sui sacrificium per manus Sancti Angeli accipiat, sicuti rogat sacerdos, ergo neque offerre. Item nec deceat Christum, quod ipse immediatè Eucharistiamumat, ergo neque consecraret. Vtramque enim actionem nomine ipsius sacerdos præstat, & fortè in vtraque sacrificij essentia consistit. Quod vero hic concursus immediatus ad sacrificij valorem non sit necessarius, inde manifestè probatur. Nam dignitas sacrificij non tam ex dignitate immediatè offerentis, quam ex dignitate rei oblatæ, & virtute quæ illi communicata est desumitur. Cum ergo Christus Dominus suis meritis impetraverit, quod ipse sub speciebus panis, & vini Patri æterno sacerdotum ministerio offerri possit, ipsique oblationi quantum est ex se virtutem, & valorem contulerit, infinitum, necessarius non est concursus ipsius Christi immediatus.

4. Nihilominus verius censeo Christum Dominum immediatè speciali actu, & affectu hanc facere consecrationem, & oblationem tamen si simul cum sacerdote, & ipsius ministerio faciat. Sic Suar. disp. 77. sect. 1. Aegid. de Coninch. quest. 83. art. 1. dub. 6. num. 108. Moueor, quia negari non potest sacrificio Missæ specialem quandam dignitatem ex huiusmodi concursu provenire, sicuti proveniret honorationi, quam alteri deferres, si non solum medio legationis, sed te ipso immediatè illum honorares, aptiusque hoc concursu declaratur qualiter Christus sit sacerdos in æternum, quam si solum mediatè, & remotè concurreret, siquidem hac via non semel, sed in perpetuum offert quoties sacrificium fuerit. Melius item cognoscitur quomodo sacrificium Missæ eiusdem valoris, & dignitatis sit, idemque sacrificium, ac fuit sacrificium in vltima cœna, & in cruce oblatum, quippe quod non solum ex parte rei oblatæ, sed ex parte offerentis idem est.

5. Neque obstant rationes aduersæ. Non prima, nam ex eo quod Christus sit immediatus offerens, non inferitur oblatione mereri, quia ad merendum pro aliis requiritur specialis Dei acceptatio, & promissio, quam non habent opera Christi, postquam ex hac vita migravit, ne occasio daretur suspicandi, non integrè, & perfectè nostram redemptionem meruisse. Ad secundum concedo eo casu Apostolos consecrantes idem sacrificium oblatores fore, ac modò offerimus, quia esset eadem hostia cum eodem valore, & virtute nomine Christi oblata, tamen si Christus immediatè non offerret, immediatum enim concursum Christi in sacrificio Missæ non ex necessitate sacrificij, sed ex maiori conuenientia adstruimus. Ad tertium nego Christum Dominum verba consecrationis non proferre: profert namque sed sacerdotum ministerio, qui non in propria persona, sed in persona Christi loquuntur dicentes. Hoc est corpus meum. Hic est calix sanguinis mei. Quo modo loquendi hic concursus immediatus non leuiter significatur. Nam si Christus non immediatè consecrationem operatur, vt quid in persona eius, verba consecrationis proferuntur, reliqua enim sacramenta

menta nomine ipsius Christi sacerdotes consueverunt, sed quia Christus non immediatè, sed mediatè illa conficit, sacerdotes non in persona Christi, sed in propria persona loquuntur. Cum ergo in confectione huius sacramenti diuersimodè procedant, satis indicatur Christum Dominum in hoc sacramento speciali modo concurrere, scilicet immediatè, & proximè. Ad quartum nego hunc concursum, immediatum in sacrificio dedecere personam Christi, tamen orationes illum dedecant. Aliud enim est orare, ut sacrificium acceptum sit, & nobis proficiat, aliud ipsum sacrificium conficere, & offerre, & oblata consumere. Orationes namque cum non sint à Christo instituta, sed ab Ecclesia, & nomine Ecclesie fiant, mirum non est quod ad illas immediatè Christus non concurrat. At consecratio, oblatio, & consumptio cum sint à Christo instituta, & nomine ipsius fiant, bene possunt fieri à Christo. Fateor tamen hunc immediatum concursum necessarium non esse valori, & dignitati sacrificij Missæ; at esse nimis conuenientem ob rationes dictas in probatione conclusionis.

PUNCTUM V.

Pro quibus offerri possit, & debeat Missæ sacrificium.

1. Præmittuntur aliqua certa.
2. Pro omnibus viuis offerre hoc sacrificium potes.
3. Examinatur, an pro infidelibus offerre sacrificium possis ex directa intentione ut conuertantur. Affirmant aliqui.
4. Verius est oppositum.
5. Soluuntur contrariæ rationes.
6. Obicitur textus in c. Apostolicam de presbytero non baptizato, Cui facere videtur Ambrosius.
7. Explicatur prædictus textus, & Ambrosius.
8. Pro quibus defunctis hoc sacrificium offerri possit expenditur.

1. **M**issæ sacrificium pro aliquo offertur, cum in eius commodum, & utilitatem offertur. Dupliciter autem sacrificium offerre potes, vel ut persona priuata, vel ut publica à Christo, vel Ecclesia constitutus. Item ut effectum habeat ex opere operato, & virtute sacrificij, vel ut effectum habeat ex opere operantis, sicut quodlibet aliud bonum opus. His positis.

2. Dicendum est te posse non solum ut priuatam personam, sed ut publicam & nomine Christi, & Ecclesie hoc sacrificium tam pro viuis, quam pro defunctis offerre. Constat ex Trident. sess. 22. cap. 2. Sed in quorum viuorum, & defunctorum utilitatem hoc sacrificium offerri possit, pergitur explicare.

Et quidem pro omnibus viuis tam fidelibus, quam infidelibus, & excommunicatis te posse ut personam priuatam, seu nomine proprio hoc sacrificium offerre communis est sententia. Nam cum omnes capaces sint alicuius doni spiritualis vel temporalis recipiendi, in illius consecutionem sacrificium offerre potes, sicut & quodlibet bonum opus, maxime cum hæc oblatio singularis nullibi inueniatur prohibita. At ut persona publica, & nomine Christi, & Ecclesie nequis pro excommunicatis offerre, quia hi ab Ecclesia, suorumque bonorum participatione sunt præcisi, uti constat ex c. d. nobis cap. sacris. De sentent. excommunicat. Quod si hac prohibitionem non obstante sacrificium pro excommunicato applices, cetero probabilius applicationem nomine Christi factam firmam esse, & effectum habituram pro illorum capacitate, quia hæc applicatio ex potestate ordinis à Christo accepta prouenit, quam Ecclesia impedire non potest, tamen vltimum illius possit prohibere. Secus vero est dicendum de applicatione nomine Ecclesie facta, hæc enim contra voluntatem Ecclesie effectum habere non potest. Sic Agid. de Coninch. q. 83. art. 1. dub. 9. c. 2.

Pro reliquis fidelibus quantumuis peccatores existant, nomine Christi, & Ecclesie offerre sacrificium potes, & debes, quia & ipsi capaces sunt alicuius boni obtinendi scilicet conuersionis, & nullibi inueniuntur exclusi, quinimo in oblatione Missæ omnes comprehenduntur iuxta Trident. sess. 22. cap. 2. Quocirca si aliquem velis ab hac communi oblatione excludere, non leuis odij indicium esset, græueque peccatum committeres, sicut colligitur ex S. Thom. 2. 2. quæst. 25. art. 8. & 9. Nauarr. c. 19. de orat. n. 120. Suar. disp. 68. sect. 2. & Bonac. alios referens, disp. 4. q. vlt. pun. 5. n. 3.

Pro infidelibus, seu non baptizatis nulla est obligatio hoc sacrificium offerendi, quia in oblatione ab Ecclesia instituta hi non comprehenduntur. Nam licet cum calix offertur, offeratur pro totius mundi salute, ex qua oblatione pro infidelium conuersione videatur offerri. Non enim totius mundi salus obtineri potest, nisi infidelibus conuersis, attamen pro illis non directè, sed indirectè offertur, siquidem in hac oblatione non tam eorum bonum, quam bonum fidei, & Ecclesie augmentum spectatur.

3. An vero pro iis infidelibus directè ex directa inquam

intentione ut conuertantur, hoc sacrificium in persona Christi & Ecclesie offerre possis, ut fructum ex opere operato in illis habeat? Doctores diuisi sunt. Affirmant Bellarm. lib. 2. de Missa c. 6. Henriq. lib. 9. c. 15. n. 6. Suar. disp. 78. sect. 2. concl. 3. Eman. Saâ, verbo Missa n. 40. Agid. de Coninch. q. 83. art. 1. dub. 9. concl. 3. tamen in fine illius conclusionis contrarium indicet Filiuc. tract. 5. cap. 2. quæst. 9. Bonac. disp. 4. q. vlt. pun. 5. n. 4. Layman. lib. 5. tract. 5. cap. 2. à num. 6. Mouentur primo, quia hi infideles indigent ad fidem conuerti, quam conuersionem tum orationibus, tum sacrificiis procurare gratum Deo, & pietati Christianæ, conforme esse videtur. Non igitur est prohibitum. Secundo sacrificium crucis pro iis omnibus directè oblatum est, fuit enim vniuersalis omnium redemptio, & satisfactio. Ergo & sacrificium Missæ, quod idem est pro omnibus, offerri poterit, ut sic vnum sacrificium cum alio conuenientiā habeat. Terriò in antiqua lege offerebantur sacrificia directè pro infidelium conuersione, pro Dario 1. Esdræ. 6. pro Spartiat 1. Machab. 12. pro Heliodoro 2. Machab. 3. Sed nostrum sacrificium veteribus sacrificiis excellentius est. Ergo si vetera sacrificia pro infidelibus offerri poterant, illique prodesse, à fortiori nostrum sacrificium pro illis offerri poterit, & prodesse. Quartò plures partes testantur orationes, & oblationes pro infidelibus ab Ecclesia offerri. Sic testatur Clemens Roman. lib. 8. constitut. c. 6. aliàs 7. & cap. 11. aliàs 22. Cælestin. Epist. 1. ad Episcopos Gallie c. 11. August. epist. 10. ad Vitalem. Chrysost. de Adam, & Eva paulo ante finem, & hom. 77. in Ioann. sub finem, & fauet Paul. 1. ad Timoth. 2. ubi præcipit orationes, & obsecrationes pro omnibus fieri, specialiter pro Regibus, qui tunc erant infideles, quem locum explicans idem Chrysost. hom. 8. in princ. August. epist. 59. ad 5. quæst. & alij expressis verbis affirmant pro ethnicis oblationes, & orationes fundendas esse. At vna ex præcipuis orationibus est deprecatio, quæ medio sacrificio oblato fieri potest. Ergo. Denique in die parasceues pro catechumenis, & infidelibus specialiter Ecclesia orat. Signum ergo est eos non esse à sacrificio penitus exclusos.

4. Nihilominus verius existimo pro infidelibus etiam catechumenis, qui per baptismum in fide generati non sunt, solum non esse, nec fuisse sacrificium Missæ nomine Christi, & Ecclesie applicare non solum pro obtinenda pœnæ temporalis peccatis debitæ remissione, sed neque pro obtinendo aliquo spirituali, vel temporali bono. Sic docuit Gabr. in lect. 34. in can. litt. A. Dominic. Sotus, lib. 9. de iustit. q. 2. art. 2. ad 3. & At quia & in 4. disp. 11. quæst. 2. art. 7. ad 2. Valq. disp. 22. c. 3. & seqq. Azor. 1. p. lib. 10. c. 22. q. 1. Bartholom. ab Angelo dialog. 5. §. 489. & alij, & videtur esse expressa sententia August. lib. 1. de anima, & eius orig. cap. 9. ante med. in 7. t. ubi aduersus Vincentium Pelagianum probat pro paruulis decedentibus ante baptismum sacrificium offerri non posse, eo solum quia non sunt per baptismum, vel Martyrium regenerati. Quis enim (inquit) offerat corpus Christi, nisi pro eis qui sunt membra Christi? nemo autem sit membrum Christi nisi aut baptismo in Christo, aut morte pro Christo. Cum Ergo hæc ratio non solum paruulos, sed viuos adultos non baptizatos comprehendat, efficitur ex sententia August. pro ipsis offerri sacrificium non posse, quod ipse August. eo lib. cap. 11. expressis verbis indicauit. Idè clarissimis verbis expressit cœcil. Bacharen. 1. can. 35. & Chrysost. hom. 69. ad pop. Antioch. & serm. 3. in epist. ad Philipp. in morali expos. D. Thom. q. 79. art. 7. ad 2. Ratio efficax est. Quia non est credendum Christum Dominum Eucharistiam in ratione sacrificij instituisse pro iis, pro quibus in ratione sacramenti non instituit, neque effectum sacrificij communicandum esse, quibus sacramenta communicari non possunt. Præterea si sacrificium Missæ ex opere operato effectum habere posset in non baptizatis, ut quid Ecclesia catechumenos peractis orationibus, & finita lectione Euangelica excluderet, ne oblationi consecrationi, & consumptioni præsentesset?

5. Neque obstant rationes contrariæ. Ad primam concedo gratissimum esse Deo conuersionem infidelium procurare, mediis tamen à Christo institutis. Cum autem sacrificium Eucharisticum institutum non sit, ut pro ipsis infidelibus directè offeratur non potest Deo esse gratum illorum bonum illius oblatione procurare. Ad secundam concedo sacrificium crucis pro omnibus oblatum esse, quia fuit oblatum per modum meriti. At sacrificium Eucharisticum non offertur per modum meriti, sed meritum crucis quod in ipso continetur, instar sacramenti applicatur: cum autem sacramentum applicari non possit iis, qui non sunt membra Christi & Ecclesie, neque sacrificium applicari poterit. Ad 3. concedo sacrificia veteris legis applicari potuisse pro gentibus, aliisque nationibus à Iudæis, non quidem ut effectum haberent ex opere operato, sed ex merito, & intercessionem operantis: quare etiam sacrificium Eucharisticum diximus applicari posse infidelibus, secus ut effectum habeat ex opere operato, & instar sacramenti. Ad 4. concedo olim plures orationes directè pro infidelibus fundi à sacerdote nomine Christi & Ecclesie, nunquam tamen fuisse sacrificium oblatum, quia ad orationis fructum infideles capaces sunt, secus vero ad fructum

Atum sacrificij utpote pro fidelibus tantum instituti. Adde presentem tempore solum in die Parasceves nomine Ecclesie sacerdotem pro gentibus non baptizatis orare, tum ut indices neminem a passione Christi, quæ tunc specialiter commemoratur, exclusum esse. Tum quia eo die sacrificium non offertur, quo facto indicatur orationem pro iis offerri posse, sed non sacrificium.

6. Quod si obijcias textum in cap. Apostolicam sedem, de Presbytero non baptizato, ubi interrogatus Innocent. an possint nomine Ecclesie orationes fundi pro presbytero qui è vita decessit credens esse baptizatum, cum tamen baptizatus non esset, respondit Episcopo Cremonen. sopitis quaestionibus Doctorum, Patrum sententias teneas, & in Ecclesia tua iuges preces, hostiasque Deo offerri iubeas pro presbytero memorato. Nomine autem hostias, sacrificium Missæ intellexisse videtur, siquidem in Ecclesia nihil aliud est quod propriè hostia nuncupetur, idque clarè denotat testimonium Ambros. in orat. de obitu Valentin. Imperatoris decedentis è vita, cum ad baptismum properaret, quo Innocent. quaestionem sibi propositam decidit. Inquit enim Ambros. Date manibus sancta mysteria, pio requiem ei poscamus affectu. Date sacramenta celestia, animam piam nostris oblationibus prosequamur: quæ verba sine dubio indicant & Ambrosium, & Innocent. sentire pro hominibus sine baptismo decedentibus, attamen illum desiderantibus sacrificia offerri posse. Id ipsum non leuiter confirmant quæ referuntur cap. 20. libri inscripti Ordo Romanus. ibi enim apponitur Missa, quæ celebrari consueuerat, cum catechumeni ad baptismum eligebantur, in cuius oratione infra actionem dicitur: Hanc igitur oblationem seruimus nostræ, sed & cunctæ familiæ tuæ quæsumus Domine, ut placatus accipias, quam tibi offerimus pro famulis, & famulabus tuis, quos ad æternam vitam, & beatum gratiæ tuæ donum eligere, atque vocare dignatus es. Cum igitur catechumeni sint qui fuerant electi, & vocati, pro iis sacrificium conuincitur oblatum esse. Quod expressius significatur in oratione ibidem relata, cum catechumeni in primo scrutinio electi erant. Sic enim sacerdos orabat. Exaudi nos omnipotens Deus, & famulos tuos fidei Christianæ primitias huius sacrificij tribuas operatione mundari. Offertur ergo sacrificium pro ipsis catechumenis immediatè.

7. Respondeo neque Innocent. neque Ambros. de sacrificio fuisse locutos, sed de oratione, ut docuit ibi Glossa infiguratione casus, & de eleemolynis, quæ hostiæ, & sacrificia sæpè nuncupantur. Ea vero quæ ex libro Ordo Romanus referuntur, probabilem habent expositionem, si dicas eas orationes, & oblationes non fundi pro famulis, & famulabus electis, nec dum baptizatis, sed pro ipsis qui ab baptismum electi fuerunt, & quibus fuit baptismus collatus. Quod si de catechumenis nondum baptizatis sint intelligendæ ut verius videtur, siquidem ex orationes proferebantur antequam illis baptismus esset collatus, respondere debes pro ipsis offerri non immediatè & directè, sed mediatè, vel offerri pro ipsis, quia eo tempore Ecclesia Romana sequuta est opinionem probabilem, affirmantem pro catechumenis offerri sacrificium posse, à quo vlti rem exactius considerans abstinuit. Neque est inconueniens, quod Ecclesia in iis quæ ad sacramentorum administrationem accidentaliter pertinent aliquando quoad factum, & materialiter minus secutè, & veritati conformis processerit, ut latius tradit Valq. dicta disp. 227. cap. 3. num. 22.

Hucusque diximus de viuis, pro quibus hoc sacrificium nomine Christi & Ecclesie offerri potest, superest dicendum de defunctis. Hi namque sunt in quadruplici differentia: Beati, damnati, decedentes sola originali culpa, in purgatorio existentes. Pro beatis namque offerri hoc sacrificium directè non potest, quia neque satisfactione vlla, neque bono aliquo indigent, ideoque dixit Innocent. in cap. cum Martyr de celebrat. Missar. iniuriam facere Martyri qui orat pro Martyre, offertur tamen in illorum memoriam, & honorem, quia non leuiter honorantur Sancti si in gratiarum actionem pro victoriis ab eisdem obrentis sacrificium Missæ Deo offeras. Sicur dixit Trident. sess. 22. cap. 1. Pro damnatis nequaquam sacrificium offerri potest, quia sunt extra statum salutis, neque pœna peccatis debita remissionem habere potest, sicuti definitur cap. obeuntibus 13. quest. 2. & in concil. Bracharen. cap. 3. Si enim pro iis orationes fundi non possunt, nec sacrificia possunt offerri. Neque his obstat textus in cap. tempus 13. quest. 2. ubi ex August. in Enchirid. cap. 109. & 110. refertur sacrificia offerri pro baptizatis omnibus, pro valde bonis in gratiarum actionem, pro non valde malis in propitiationem, pro valde malis in qualemunque viuorum consolationem. Sentit ergo August. pro damnatis sacrificium offerri posse, ij enim sub valde malis videntur intelligendi, sicuti placet Glossa in dicto capite. Non inquam obstat, quia ut ex eodem textu colligitur, solum offerri sacrificium potest pro iis, qui cum in vita existerent, sibi prodesse postea sacrificium meruerunt: at decedentes in mortali nunquam hoc meritum habere possunt. Quocirca mediocriter malos, & valde malos existen-

tes in purgatorio intellexit August. qui virtute sacrificij à pœna liberantur, vel saltem tolerabilior fit eorum damnatio, quia pœna aliquantulum remittitur. Sic explicuit S. Thom. in 4. dist. 45. quest. 2. art. 2. qq. 1. ad 2. Quod si August. pro defunctis valde bonis beatos intellexit, pro non valde malis existentes in purgatorio, pro valde malis damnatos, dicendum est iudicasse pro omnibus iis sacrificium offerri posse, dum neque in cælo, neque in inferno, neque in purgatorio cognoscuntur esse, ut ipsis profit eo modo, quo fieri possit, beatis in honorem & gloriam, existentibus in purgatorio in peccatorum expiationem, damnatis in viuorum consolationem, qua tolerabilior fiat eorum damnatio, tamen si pœnæ inflictæ nulla sit remissio. Pro decedentibus in peccato originali nequaquam sacrificium offerre potest, quia ij inter damnatos computantur, cum sint extra statum salutis, neque ab eo statu liberari possunt. Superest ergo ut solum pro existentibus in purgatorio sacrificium directè offerre possis, tam ut est satisfactorium, quàm ut est impetratorium. Ex Trident. sess. 22. c. 2. & can. 3. & in his ferè omnes Doctores conueniunt, quos superuacaneum duxi recensere.

PUNCTVM VI.

Quos effectus habeat Missæ sacrificium, & quam intentionem, & applicationem sacerdos habere debeat, ut prædicti effectus obtineantur.

1. Triplicem effectum Missæ sacrificium habere potest, & quales sit.
2. An hoc sacrificium remittat peccata mortalia in attrito? Proponitur ratio dubitandi.
3. Communis sententia negat sacrificio hanc virtutem.
4. Soluitur dubitandi ratio.
5. Iustis ex opere operato augmentum gratiæ non concedit.
6. Neque immediatè peccata venialia remittit.
7. Pœnas pro peccatis debitas immediatè remittit.
8. Impetratorium est donorum tum spiritualium, tum temporalium.
9. Qui ex prædictis effectibus infallibiliter conferantur.
10. An ad hanc concessionem virtutem habeat infinitam? Proponitur negatiua pars.
11. Asstruitur affirmatiua.
12. Obiectio proponitur, & fit satis.
13. Equè sacrificium singulis prodest pro pluribus oblatum, ac si pro singulis oblatum esset.
14. Obiectiones proponuntur, illisque fit satis.
15. Quam dispositionem habere debeant ij, pro quibus sacrificium offertur.
16. De intentione requisita, ut effectus sacrificij obtineatur.
17. Valide, & licitè applicari posse sacrificium sub conditione contingente docuit Nauarra.
18. Verius est oppositum. Et quid Clemens VIII. in hac parte statuit.
19. Exequias, & officium defunctorum qualiter pro se possit quis celebrare.

1. Missæ sacrificium sicut quodlibet bonum opus triplicem effectum habet, nempe satisfactionem pro culpis commissis, meritum gratiæ, & gloriæ, & impetrationem alicuius beneficii à Deo conferendi. Hos effectus explicuit Trident. sess. 22. cap. 1. & 2. Oriri autem possunt hi effectus ab oblatione sacerdotis. Tum quatenus Christi personam induit, & nomine Christi sacrificium æterno Patri offert. Tum quatenus induit personam Ecclesie, & nomine Ecclesie sacrificat. Tum quatenus est persona singularis, & nomine proprio sacrificium præsentat. Secundum omnes prædictas rationes ea oblatio & satisfactoria, impetratoria, & meritoria est. Non quia Christus Dominus denuo satisfaciendi, & merendi, & in multorum sententia impetrandi. Sed quia sacerdos personam Christi gerens, applicansque illius meritum, satisfactionem, & impetrationem in oblatione ex diuina institutione contenta, satisfaciendi, impetrandi, & merendi: impetrat & satisfaciendi, & sibi, & aliis, mereri autem sibi solum potest. Ecclesia vero medio sacerdote offerens pro peccatis suorum fidelium satisfaciendi, illisque beneficia impetrat, mereri tamen nequit, quia nemini à Christo datum est mereri alterius peccati remissionem, nec gratiæ augmentum: mereri autem sibi non possunt iusti quatenus hoc sacrificium offerunt, quia in singulorum potestate libera non est sacrificium. Quapropter solus sacerdos nomine proprio sacrificium offerens sibi, & aliis impetrare, & satisfaciendi potest, mereri vero sibi tantum. Vide Cordub. lib. 1. quest. 3. Petr. Nanarr. lib. 2. de restit. cap. 2. difficult. 6. à num. 248. in noua edit. Suar. disput. 79. sect. 1. & 2. Valq. disput. 229. cap. 2.

Est

Est autem differentia non levis inter hos effectus; nam effectus prouenientes ab oblatione sacerdotis, quatenus gerit personam Christi, & Ecclesie non percutiunt, nec minuuntur ex indignitate sacerdotis offerentis. Sicuti neque eleemosyna, quam Dominus elargitur per famulum vitiosum non vititur ex famuli malitia: effectus vero prouenientes ab oblatione sacerdotis, quatenus priuata persona est, omnino percutiunt ea indignitate posita. Rursus, est alia differentia, quia effectus prouenientes ab Ecclesia, & à sacerdote nomine proprio in omni sententia sunt limitari, quia fundantur in sanctitate Ecclesie, & ipsius sacerdotis, quæ limitata est, & potius dici debent effectus ex opere operantis, quam ex opere operato, cum non proueniant ex institutione Christi, eiusque promissione. Quocirca in præsentem non est sermo de effectibus, quos habere potest Missæ sacrificium ex persona sacerdotis priuata, seu ut alij dicunt ex opere operantis; ij enim communes sunt aliis bonis operibus, sed sermo est de effectibus, quos Missæ sacrificium vi sua ex diuina institutione habet, seu ut dicitur ex opere operato, qui ex indignitate sacerdotis non minuuntur. Hi effectus esse possunt remissio peccati, gratiæ augmentum, cuiuslibet boni spiritualis, vel temporalis impetratio.

2. Quæstio igitur prima est, an hoc sacrificium virtutem habeat remittendi peccata mortalia saltem in homine attrito, sicuti baptisumus, & poenitentia? Ratio dubitandi desumitur ex concil. Trident. sess. 22. cap. 2. affirmante hoc sacrificium esse propitiatorium, eoque placatum Deum ingentia crimina, & peccata dimittere, id ipsum testantur communiter Ecclesie Patres, Ambros. lib. 1. officior. cap. 48. in fin. Cyril. Hierosolym. cateches. 5. mystagog. Hieron. epist. 146. ad Damasum. num. 16. D. Thom. in 4. dist. 12. q. 2. art. 2. q. 2. ad 4. & alij quos plena manu referunt Doctores statim referendi. Quod si dicas Concilium, & Patres intelligi debere non de immediata peccatorum remissione, sed de mediata, media inquam poenitentia, quam Deus virtute huius sacrificij concedit? Obstat: quia eo posito sacrificium non esset propitiatorium, sed solum impetratorium; impetraret namque auxilium, quo contritio, & poenitentia de peccatis conciperetur. At Trident. decidit sacrificium & propitiatorium esse, & impetratorium. Ergo non impetratione tantum, sed alia via peccata remittit, atque adeo immediate.

3. Nihilominus communis sententia defendit sacrificium non habere virtutem remittendi peccata mortalia instar sacramenti, sed solum impetrandi auxilium poenitentiae, qua remittantur. Sic pluribus relatis firmant Azor. 1. 1. lib. 10. cap. 20. quest. 3. Suar. t. 3. in 3. p. disp. 79. sect. 3. & 4. Valq. disp. 228. cap. 2. Petr. Nauarra, lib. 2. de restit. cap. 2. difficult. 8. num. 340. & difficult. 9. num. 346. Aegid. de Coninch. q. 83. art. 1. Ratio à priori est, quia hoc sacrificium eam virtutem habere non potest nisi ex institutione. At nullibi constat sic fuisse institutum. Quinimo contrarium non leuiter colligitur ex Trident. dist. cap. 2. ubi explicans modum, quo Deus hoc sacrificio placatus ingentia crimina, & peccata dimittit, inquit; Gratiam, & donum poenitentiae concedens. Non igitur immediate peccata remittit, sicut & sacramentum sed media gratia, & dono poenitentiae. Quod manifestius explicauerat præcedentibus verbis, cum dixit per ipsum (scilicet sacrificium) fieri, ut si cum vero corde, recta fide, cum metu, & reuerentia contriti, ac poenitentes ad Deum accedamus misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno; quasi diceret, contritis (contritione inquam imperfecta, de qua idem concilium sess. 14. cap. 4.) & poenitentibus accedentibus ad hoc sacrificium virtute illius auxilium conceditur opportunum, quo misericordiam consequantur, & gratiam inueniant, qua omnia peccata deleantur. A posteriori, seu ab inconuenienti probati supradicta sententia potest, quia si sacrificium instar sacramenti peccata mortalia remitteret offerenti, vel ei pro quo offertur, conscius peccati mortalis, & sciens sacrificium pro se dum erat attritus obtulisse, vel oblatum esse, iustificaretur. Posset ergo communicare, si vrgeret necessitas communicandi nulla præmissa confessione, nulloque contritionis motu excitato, quia verè communicaret in gratia, quod videtur absurdum. Deinde sequitur sacramentum poenitentiae non esse medium necessarium ad remissionem peccati, siquidem sacrificio ex diuina institutione remitti potest, eo enim ipso, quo sacrificium ex diuina institutione virtutem habet remittendi peccata, manifestè inferitur ex diuina institutione poenitentiam necessariam non esse ad peccati remissionem.

4. Neque ratio dubitandi vrget, cui bene ibi satisfactum est, & ad probationem respondeo, sacrificium Missæ & esse propitiatorium, & esse impetratorium sub diuersa consideratione, est inquam propitiatorium, quatenus eo placatur Deus, ~~non~~ peccata vindicet, sed remittat donum poenitentiae concedens; impetratorium est, quatenus eo plura alia beneficia tum spiritualia, tum temporalia impetrantur. Adde nullum esse inconueniens hoc sacrificium quatenus est propitiato-

rium esse impetratorium auxilij poenitentiae, qua remittuntur peccata, cum tamen sæpè impetratorium sit, quin propitiatorium sub ea ratione existat.

5. Quæstio secunda, an sacrificium vi sua, & ex opere operato iustus augmentum gratiæ immediate concedat? Negant & merito omnes Doctores in supradicta conclusione relati, aliàs liceret hoc sacrificium offerre pro paruulis baptizatis, ut augmentum gratiæ reciperent, quod est inauditum. Deinde posset qui nullum fere opus bonum in vita gessit superare gratia, & gloria eos, qui in vinea Domini multum laborarunt, si plurima sacra pro eo oblata fuissent. Præterea si ex vi suæ institutionis habet sacrificium instar sacramenti concedere augmentum gratiæ, & primam gratiam aliquando concedere poterit, sicuti sacramentum, quod est contra præcedentem conclusionem.

6. Quæstio 3. an saltem peccata venialia hoc sacrificium immediate remittat? Affirmat Canus lib. 2. de locis c. 12. §. qui vero. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 20. q. 4. probant argumentum deducto ex sacramentalibus, quibus plures Doctores virtutem concedunt peccati venialis remittendi, à fortiori sacrificio Missæ est concedenda. Contrarium verius est, ut docet Suar. disp. 79. sect. 5. Valq. disp. 228. cap. 3. Aegid. de Coninch. q. 83. art. 1. dub. 8. num. 336. conclus. 2. Quia peccatum veniale cum animæ inhæreat, & propria voluntate contractum sit, nullatenus conuenit remitti sine propriæ voluntatis retractatione, & gratiæ habitualis infusione: atqui sacrificium non immediate causat retractationem, neque gratiæ infusionem. Ergo. Præterea concilium, & Patres solum affirmant sacrificium esse expiatorium, & propitiatorium, illoque peccata remitti, quin vllam distinctionem faciant de peccatis mortalibus. Si igitur peccata mortalia vi sacrificij immediate non remittuntur, neque venialia remitti debent.

7. Quæstio quarta, an pœnas pro peccatis debitas hoc sacrificium immediate remittat? Communis, & certa sententia affirmat, ut videre est apud D. Thom. quest. 79. art. 4. Aegid. de Coninch. quest. 83. art. 1. dub. 8. num. 141. conclus. 4. Petr. Nauarra, lib. 2. de restit. capite 2. difficult. 6. num. 338. Suarez disputat. 79. sect. 6. Colligiturque aperte ex Trident. sess. 25. cap. 1. desinente suffragiis fidelium, & maxime hoc sacrificio animas fidelium in purgatorio existentes iuuari. Iuuari autem non possunt alia via, quàm immediata pœnarum remissione. Ergo Deinde hoc sacrificio virtus passionis Christi immediate applicatur tam viuus, quàm defunctis. Præstat ergo vi hæc applicatio sit efficax, & infallibilis quoad aliquem effectum, qui nullus alius excogitari potest præter pœnarum remissionem. Adde hæc remissio per extrinsecam condonationem Dei fieri potest. Ergo nullum est inconueniens, quod virtute sacrificij immediate fiat.

8. Quæstio quinta. An virtute huius sacrificij dona tam spiritualia, quàm temporalia impetrentur? Certum est impetrari, quod manifestè indicat Trident. sess. 22. cap. 2. & cap. 3. affirmans pro fidelium viuorum peccatis, pœnis satisfactoriis, aliisque necessitatibus hoc sacrificium offerri, sicuti de facto Ecclesia sæpè offert, & ad eum finem orationes fundit, quæ nullatenus fierent, si virtute huius sacrificij ea bona impetrari non possent. Aduertit tamen optime Valq. disp. 228. cap. 4. num. 32. bona temporalia virtute huius sacrificij non concedi, nisi quatenus animæ salutis deferuire possunt, quia Christus pro bonorum temporalium consecutione absque respectu ad spiritualia mortuus non est. Non igitur pro ipsis absque hoc respectu passio Christi in hoc sacrificio contenta applicari potest.

9. Quæstio sexta. Quinam ex prædictis effectibus infallibiliter conferantur? Respondeo solum remissionem pœnæ pro peccatis debite infallibiliter conferri, reliquos vero effectus quando diuinæ prouidentiae melius placitum fuerit. Sic Valq. disput. 229. cap. 2. Aegid. de Coninch. quest. 23. art. 1. dub. 8. conclus. 4. & 5. Bonac. disput. 4. quest. vlt. punct. 3. Probo, quia huic sacrificio sicut & Sacramento assignare debemus aliquem effectum, qui non ponenti obicem infallibiliter concedatur. At nullus alius assignari potest præter remissionem pœnæ, eaque de causa tam pro viuus, quàm pro defunctis hoc sacrificium offertur. Ergo hic effectus est infallibilis. Quod vero nullus alius effectus sit infallibilis, probo. Nam peccatorum remissio medio auxilio opportuno, quo ad poenitentiam excitamur, infallibilis esse non potest, aliàs nullus foret peccator, pro quo sacrificium oblatum esset, qui de peccatis commissis non poeniteret, & misericordiam non consequeretur. Ex eadem ratione conuincitur donum perseuerantiæ vi huius sacramenti petitam non infallibiliter obtineri, aliàs fere nullus damneretur, cum rarus sit, pro quo hoc sacrificium oblatum non sit, non solum in genere, sed in specie, & in particulari. Idem argumentum fieri potest de aliis spiritualibus donis scilicet charitate, patientia, humilitate, &c. Bona item temporalia experientia manifestat vi huius sacramenti infallibiliter non obtineri. Sæpe enim sacrificium offerimus pro salute corporis, pro pluuia, pro serenitate, pro belli victoria, pro felici rerum euentu, & similibus

fibis obtinendis quæ tamen sæpè non obtinentur. Neque inde fit prædictos effectus sacrificio tribuendos non esse, sunt enim sacrificio tribuendi, siquidem ad eos obtinendos Christus Dominus sacrificij oblationem instituit, eique virtutem concessit, uti constat ex Trident. *sess. 22. c. 2. & can. 7.* Quod vero non semper obtineantur, sed solum quando diuinæ providentiæ placitum fuerit, non probat sacrificium ad eorum consecutionem institutum non esse, sed solum probat non esse institutum pro infallibili eorum consecutione, sed pro consecutione diuinæ providentiæ conformi. Exemploque Eucharistiæ quatenus sacramentum est declarari potest, inter illius namque effectus ex opere operato enumeratur à mortalibus præservatio, qui tamen effectus non semper, & infallibiliter obtinentur, sed quando diuinæ providentiæ placitum est, ut latius suo loco diximus.

Quæstio septima. An sacrificium virtutem habeat infinitam pro prædictis effectibus concedendis? Ratio dubitandi est, quia sacrificij valor, & operatio non ex re oblata, sed ex oblatione desumi debet, alias sacrificium, ut à sacerdote nomine proprio offertur, virtutem, & valorem infinitum haberet ad impetrandum, & satisfaciendum; quod nullus concedit. At oblatio virtutem infinitam habere non potest, siquidem non procedit ab offerente infinitè grato. Sacerdos enim tametsi Christi personam gerat, non est Deo infinitè gratus, aliàs eius oblatio ex opere operantis meritum infinitum haberet, quod est absurdum. Quod si dicas eam virtutem infinitam habere ex eo quod Christus non solum remotè, sed proximè sacrificium offerat? Obstat, quia ea oblatio prout à Christo procedit non est denuò meritoria, nec satisfactoria, nec fortè impetratoria, tametsi per eam meritum, satisfactionem, & impetrationem suæ vitæ applicet. Ergo ex ea applicatione non est virtus huius sacrificij desumenda, præcipuè cum incertum sit Christum eo modo ad sacrificium concurrere, necessarioque concedendum sit sacrificio, quod in triduo fieret eandem virtutem, & valorem, qui præsentī sacrificio conceditur.

11. Dicendum tamen est cum communi omnium sententia, virtutem, & valorem sacrificij Missæ ex se infinitum esse tam secundum intensionem, quam secundum extensionem. Sic Petr. Nauarra aliis relatis, *lib. 2. c. 2. n. 268.* Valq. *disp. 230. cap. 3. & disp. 231. cap. 3.* Suar. *disp. 79. sect. 11. & 12.* Egid. de Coninch. *q. 83. art. 1. dub. 10. concl. 6. num. 167.* & alij apud ipsos. Ratio est, quia nullum inconueniens nascitur ex eo quod Christus Dominus hanc virtutem, & efficaciam tribuerit sacrificio, quinimò maximè conueniens fuit, ut sic sacrificium cum sacramento conueniat. Si enim cuilibet sacramento hanc virtutem, & efficaciam infinitam syncategorematicè concessit, eo quod merita suæ Passionis continet, ideoque quo maior est suscipientis dispositio, eo abundantior fructum sacramentum confert, ut quid sacrificio hæc virtus deneganda erat? Quocirca asserendum est quo maior fuerit dispositio & deuotio illius pro quo hoc sacrificium offertur à sacerdote in persona Christi, eo maiorem esse fructum, qui per hoc sacrificium communicatur. Ergo quoad intensionem eius virtus & valor finitus non est, cum nunquam finiri possit. Quoad extensionem vero inde probatur. Si enim pro pluribus æquè dispositis sacrificium sacerdos offerret, non videntur singuli minus de sacrificio participare, ac si pro singulis offerretur. Aliàs cum plures sacerdotes eandem hostiam consecrarent, idemque sacrificium pro seipsis offerrent, minorem fructum perciperent, & quo plures Missæ adstarent, minor fructus ex opere operato, & vi sacrificij singulis communicaretur, quæ certè absurda sunt. Adde hanc infinitatem satis indicare Ecclesiam cum pro omnibus viuīs, atque defunctis hoc sacrificium offert, neminemque ab illius participatione excludit.

12. Dices, ergo iniquè agit sacerdos, & contra charitatem debitam vni tantum fructum sacrificij applicans, cum omnibus applicare possit absque singulorum diminutione, superflueque Ecclesia pro vnus necessitatis impetratione plura sacra multiplicaret, cum eadem virtus & efficacia utpote infinita in vno sacro adsit, quæ adesset in pluribus, frustra quoque moriturus plura sacra facienda relinqueret, cum eundem effectum vno sacro, ac pluribus obtinere posset, nullamque iniustitiam sacerdos committeret plura integra stipendia à pluribus accipiens, si æquè pro pluribus sacrum faceret, siquidem æquè singulis prodest, ac si pro singulis offerretur?

Respondeo negando iniquè agere sacerdotem applicantem vni in particulari sacrificij fructum, cum posset pluribus applicare absque diminutione, quia incertū est ex applicatione pluribus facta fructum non diminui, ob quam incertitudinem non peccat sacerdos vni tantum applicans, tametsi posset pluribus applicare. Ad secundum nego superflue Ecclesiam pro vnus necessitatis impetratione plura sacra multiplicare, nam esto in quolibet sacro eadē virtus impetrandi contineatur, ac continetur in omnibus. At applicatio illius virtutis efficacior est pluribus sacris factis, quam vna tantum cæteris paribus, sicuti in sacramento cernitur, quolibet enim hostia consecrata

virtutem habet ex se conferendi gratiam ita abundantem, sicuti habent omnes hostiæ consecratæ. Non tamen inde infertur vtilius non esse pluries communicare, quam semel, quia virtus ex se infinita finito modo communicatur iuxta suscipientis dispositionem, ac proinde ex multiplicatione communionis augeri effectus potest. Sic in præsentī dicendum est, quodlibet inquam sacrificium etsi virtutem infinitam habeat impetrandi quantum est ex se, de facto tamen limitationem suscipit ex intentione offerentis, & ex dispositione illius pro quo offertur. Et ex his constat qualiter moriturus vtiliter procedit plura sacra facienda pro se relinquens, præcipuè cum ex quolibet sacro specialis Deo cultus, & honor accrescat. Ad vltimum nego sacerdotem non committere iniustitiam plura integra stipendia accipiens à pluribus, quia esto fructus sacrificij non diminuatur, & ex hac parte nulla illis fiat iniustitia, sit tamen maxima ex eo quod contra singulorum voluntatem integram sustentationem à quolibet accipiat, cum ab vno tantum accepturus esset.

13. Ex his deducitur solutio illius quæstionis, an sacrificium missæ pro pluribus oblatum æquè prodest singulis, ac si pro singulis offerretur? Existimo namque probabilius æquè singulis prodesse, maxime si pro pluribus sigillatim offeratur. Sic tenent Valq. *dicta disp. 231. cap. 3.* Petr. Nauarra, *lib. 2. cap. 2. num. 268. in 2. edit.* & alij ab eisdem relati. Ratio est, quia duplicem fructum ex opere operato hoc sacrificium habet, scilicet propitiationem, seu impetrationem, & satisfactionem. Nullus autem ex his effectibus ex consorcio plurium, pro quibus offertur minui potest. Ergo sacrificium Missæ ex opere operato pro pluribus oblatum æquè prodest singulis, ac si pro singulis offerretur. Et in primis quoad effectum impetrationis, cui Suar. *disp. 79. sect. 12. concl. 3.* nullam limitationem concedit, sic probat. Quia hæc efficacia ex nullo capite minui potest, cum sacrificium ob infinitam dignitatē, quam in se habet apertissimum sit, ut eo placatus Deus moueatur ad quælibet beneficia concedenda. Quod si dicas minui ex oratione, & petitione cui adiungitur. Non enim sacrificium impetrat, nisi quatenus orationi adiungitur, quia non impetrat nisi quod petitur, & postulatur, id est facit ut impetretur id quod medio sacrificio postulatum est. Atqui petitio in generali, & pro pluribus facta minoris efficacitatis est, quam si pro vno solo fieret. Ergo ex hac parte efficacitas sacrificij ad impetrandum minui potest? Obstat, quia ut eleganter probat Petr. Nauarra, *lib. 2. de reſtit. cap. 2. num. 259.* ex ea parte virtus sacrificij minui non potest, primò quia impetratio nō fundatur in proportionem, & conueniētiā orationis cum beneficio petito, sed in liberalitate Dei, quæ nō minuitur, etiam si pro multis oratio fiat: quare licet oratio sit tepida, potest impetrare, & de facto impetrat aliquando beneficium, quod oratio feruens non impetravit. Secundo quia esto in reliquis orationibus virtus impetrandi minuatur ex plurium consorcio, pro quibus orationes funduntur, quia nititur orantis dignitati. At oratio quæ meritis Christi innititur, & nomine ipsius fit minui non potest, quia merita Christi diminutionem non patiuntur. Neque inde fit inutile esse multiplicare sacrificia, & pluribus sacrificiis idē ipsum ex postulare, quia cū hic effectus non semper concedatur, sed quando iuxta diuinam providentiam expediens fuerit, fortè decreuit Deus petira concedere, si ab eo importunè petantur, secus si semel tantum postulatio fiat. Et quia aliquando in concessione non spectat Deus virtutem, & efficaciam quam habet oratio ad impetrandum, sed meritum, & condignitatem ipsius postulantis, vel eius pro quo petitio facta est, & beneficium concedi debet.

Quoad effectum satisfactionis ea consideratione probat in singulis non minui, tametsi pro pluribus offeratur, sed unicuique fructum correspondere iuxta propriam dispositionem, quæ principaliter metienda est ex gratia, & donis spiritualibus, quibus est affectus is pro quo sacrificium offertur, & ex deuotione, & affectu, quem ad sacrificium habuit. Quia sic sacrificium instituere, ut applicatum pluribus æquè singulis prodest, ac si pro singulis offerretur, & dignitatem sacrificij, & liberalitatem Dei non leuiter commendat, nostramque salutem maximè promouet. Ergo affirmandum est.

14. Quod si dicas vsu, & praxi Ecclesiæ contrarium significari, siquidem sacerdos solum applicat Missam ei à quo stipendium accepit, quam certè credendum est aliis fore applicaturum, si fructus ex opere operato non minueretur ex applicatione aliis facta? Respondeo ut supra, ab hac applicatione cessare ob incertitudinem, an fructus sit diuidendus; ne ergo exponatur huic dubio, tutiorem partem licet minus probabilem sequitur. Et ob eam causam non potest sacerdos pro vno sacro plura integra stipendia à pluribus accipere, quia sub lite est, sitne fructus minuendus. Et præterea stipendium non pro sacro confertur, sed in sustentationem sacerdotis sub obligatione sacrum faciendi. At iniustum est, & contra voluntatem concederem stipendium velle pluribus ingris stipendiis acceptis vnico sacrificio satisfacere. Si vero obiciat secundò ex hac infinitate inferri conuenientius esse, ne sacerdoti relicta esset potestas applicandi fructum sacrificij,

etiam, sed ipsum sacrificium ex institutione Christi applicatum esse tam viuis, quam defunctis? Negandum est quia, sacerdotum dignitatem decebat hæc libera applicatio, ut pote qui constituti sunt dispensatores mysteriorum Dei. Quod si tertio virgeas unico sacrificio omnes animas purgatorii liberari posse, sicuti si pro singulis singula sacra oblata essent omnibusque æque vnum sacrum pro ipsis oblatum, ac plura pro singulis oblata prodesse? Neganda est sequela, quia sacrificium prodest animabus purgatorii secundum mensuram gratiæ, quam habent, & deuotionem, qua existentes in hac vita procurant sacrificium, & secundum intentionem sacerdotis, cum autem hæc æqualia esse non possint in omnibus animabus purgatorii, efficitur non æque omnibus sacrificium prodesse. Deinde cum sacerdos dupliciter possit sacrificium pro animabus purgatorii applicare, generaliter, & confusè, vel specialiter; credendum est ex applicatione generali maiorem fructum provenire iis, pro quibus sacrificium applicatur, quam si specialiter applicatum esset.

Quæstio octava. Quibus sacrificij fructus ex opere operato communicetur, quamque dispositionem habere debeant ad illum percipiendum. Duplex genus personarum ad hoc sacrificium concurrunt. Vnum est offerentium, alterum eorum pro quibus offertur. Offerens propriè est sacerdos, quia solus ille consecrat, reliqui vero fideles tamen ministrent sacrificio, vel ad illud postulatione, aut stipendio dato concurrant, solum denominatiue, & extrinsecè offerentes dicuntur. Dubium ergo est, an sacerdoti quatenus offerens est, reliquiisque fidelibus sub hac ratione effectus sacrificij ex opere operato communicetur? De sacerdote communis sententia affirmat, teste Suar. *disp. 79. sect. 9. circa finem*. De reliquis docet Nauarra, *lib. 2. de restit. c. 2. n. 280*. Probaturque potest. Tum quia sacerdos nomine Ecclesiæ offert hoc sacrificium pro omnibus, qui illud offerunt. Sentit ergo offerentes fructum ex sacrificio participare. Tum quia sacrificium consistit in oblatione, quæ æque offerentes, ac illos pro quibus offertur respicit. Nihilominus censio ex opere operato, & ex Christi institutione nullum effectum sacerdoti quatenus offerens est, & à fortiori nec reliquis fidelibus, quatenus offerentes sunt, communicari. Sic Vasq. *disp. 231. cap. 3. n. 12*. ibique rationem optimam reddit, quia Christus Dominus quatenus seipsum Patri obtulit, non suscepit in se sacrificij fructum, quia non pro se, sed pro aliis obtulit. Ergo sacrificij effectus ex opere operato non offerentibus, sed illis pro quibus offertur communicatur. Adde effectus huius sacrificij ex opere operato relinquitur sacerdoti personam Christi gerenti communicandus. Non igitur ipsi quatenus offerens est, neque aliis fidelibus quatenus offerentes sunt, communicatur, aliàs independentè à sacerdotis voluntate, & applicatione communicaretur. Rationes contrariæ non videntur. Non enim ex eo quod sacerdos nomine Ecclesiæ sacrificium offert pro iis qui illud offerunt, inferunt sacrificium in offerentibus quatenus tales sunt, habere effectum ex opere operato, sed solum ex opere operantis, & per modum impetrationis. Neque ex eo quod sacrificium ad sui constitutionem æque respiciat offerentes, ac eo pro quibus offertur, inferri potest illius effectum offerenti applicari, sicuti non inferitur sacramenti effectum applicari ministro, tamen sacramentum ut sic æque ministrum, ac suscipientem respiciat. Restat ergo sacrificij fructum ex opere operato iis tantum pro quibus offertur, communicari.

15. Quam vero dispositionem habere debeant? Breuiter respondeo, si de remissione pænæ, quæ est effectus infallibilis, & proprius sacrificij, loquamur; necessariò debet in gratia existere, quia ut ex D. Thom. communiter recepto, *q. 79. art. 7. ad 2.* constat, nemini remittitur pœna debita pro peccatis, quin culpa mortalis fuerit remissa. Si vero de effectu impetrationis loquamur, peccatoribus conuenire potest, ut pote qui illius capaces sint, iis enim medio sacrificio impetrari à Deo donum poenitentiae potest, sicuti docet concil. Trident. *sess. 22. c. 2*. Supradicti effectus efficacius, & abundantius communicantur iis, qui specialius ad hoc sacrificium concurrunt vel postulatione, vel stipendij concessione, vel sacri ministratione. Expedit enim ut sacrificium, sicut & sacramentum, effectus communicet abundantiores melius disposito.

16. Quæstio nona. Quam intentionem habere debeat sacerdos, ut sacrificium Missæ iis pro quibus offertur, ex opere operato proficiat? Duplicem intentionem habere sacerdos potest: primò propriam, aliam ex debito. Aliqui Doctores sentiunt non posse sacerdotem mutare intentionem ex debito, quia sacerdos ut minister Christi operatur. Teneatur ergo iuxta eius voluntatem operari: at voluntas Christi est, ut intentioni debitæ satisfaciatur. Ergo hanc mutare non potest. Quocirca sacerdos obligatus ex obedientia, vel iustitia, vel charitate alicui sacrificium applicare, non videtur hanc intentionem mutare posse. Sic Scotus *quodlib. 20. §. de secundo art. vers. de secundo*. Gab. *in can. Missæ. lect. 26. lit. P. & Q.* Nihilominus verissimum est propriam applicationem sacerdotis neces-

sariam esse, ut sacrificium habeat effectum. Sic Suar. *disp. 79. sect. 9. Agid. de Coninch. quest. 83. art. 1. dub. 9. concl. 8. Laym. lib. 5. tract. 5. cap. 2. assert. 4. Vasq. disp. 231. cap. 6*. Ratio est, quia effectus sacrificij ex opere operato nemini conceditur nisi medio sacerdote, hic enim solus est constitutus dispensator mysteriorum Dei, & in ordinatione potestatem accepit sacrificium offerendi, & consequenter eius fructum applicandi pro viuis, & defunctis. Ergo dum sacerdos sacrificium non applicat, effectus sacrificij nemini applicatur. At ex eo præcisè quod sacerdos obligatus sit sacrificium alicui applicare, non inferitur necessariò quod ipse applicet, potest enim eo omisso sibi, vel alteri applicare. Ergo ex intentione debita propriè effectus sacrificij non applicatur.

Rursus hanc intentionem, & applicationem habere potest sacerdos confusam, vel specialem. Confusam voco, cum sub quadam generalitate pluribus sacrificium applicat, ut si sacerdos sacrificium applicaret omnibus fidelibus huius ciuitatis, omnibus consanguineis in purgatorio existentibus, vel omnibus fidelibus viuis, atque defunctis. Specialem voco, si intentionem referat in personas signatas, & determinatas. Si sacerdos sub ratione confusa pluribus sacrificium applicet, minus prodest singulis, quam si pro singulis specialiter, & in particulari applicatum esset. Nam cum sacrificij effectus pendeat ex applicatione sacerdotis, cõueniens fuit, ut applicationi perfectiori abundantior effectus concederetur, ut bene notauit Vasq. *disp. 231. c. 6. n. 38*. Prædictam applicationem siue generalem, siue specialem habere sacerdos debet, vel ante consecrationem, vel in ipsa consecratione, quia eo tempore personam Christi sustinet. Vnde transacta consecratione iam non est in potestate sacerdotis effectum sacrificij alicui applicare, quia iam non est sacrificium, neque expectare debet sacrificij fructus applicationem sacerdotis subsequenter. Agid. de Coninch. *q. 83. art. 1. dub. 9. concl. 9*. Quod si aliquando cõtingat aliquem sacerdotem consecrare hostiam, alium calicem, ei qui calicè cõsecrauit, competit sacrificij applicatio, quippe, sacrificiū perfecit, expedit tamè ut præcedens sacerdotis intentioni se conformet, tamen obligatus non sit. Vasq. *disp. 231. cap. 6. in fine*. Quapropter debet sacerdos ut fructuosè sacrificet alicui, vel aliquibus sub speciali, vel generali intentione fructum sacrificij applicare. Quod si cõtingat applicationem specialem esse, consultum est ne vni tantum fiat, sed pluribus, ne forte sacrificij fructus inapplicatus existat ob incapacitatem subiecti, cui fuit applicatus. Opus tamen non est, ut expresse & formaliter applices, sufficit virtualiter, & implicite, ut si ante sacrificium intentionem habuisti fructum applicandi ei cui ex iustitia, vel obedientia applicare obligatus es, tamen tempore sacrificij oblitus illius fueris.

17. Dubium tamen graue est, an validè, & licitè possis applicare sacrificium sub cõditione contingenter futura. V.g. an possis celebrare pro eo, qui sequenti die primus è vita decesserit, vel à te sacrificium expostulauerit, stipendiumve concesserit? Affirmant Nauarra, *lib. 2. de restit. c. 2. n. 370*. Aragon. *2. 2. q. 85. art. 3. dub. penult.* Ioann. Bapt. Conrad. *2. p. casuum cõscient. quest. 355*. consentit ex parte Cordub. *lib. 1. q. 4. dub. 6*. Mouetur, quia potes intentionem habere, cum sacrum facis; ut fructus statim applicetur ei, qui sacrificium postulat; est siquidem Deus id optimè nouit: vel intentionem habere potes, ut in acceptione diuina referatur ei postmodum applicandus. Nulla enim in iis intentionibus repugnantia, aut implicatio cernitur. Nam ex prima intentione sacrificij fructus non suspenditur, sed statim applicatur, cum sacrificium perficitur. Et licet ex posteriori intentione sacrificij fructus suspendatur, hæc suspensio contraria non est sacrificij fructibus. Tum quia de facto plures sacrificiorum fructus, qui ob incapacitatem eorum quibus fuerunt applicati non habuerunt effectum in thesauro Ecclesiæ, & acceptione diuina referuntur per Pontificem applicandi. Cur ergo non poterunt referuari applicandi ex intentione sacerdotis sacrificantis? Adde effectus sacrificij quoad impetrationem non conceditur, cum sacrificium fit, sed intuitu sacrificij facti opportuno tempore concedendus referuatur. Cur ergo satisfactio non poterit opportuno tempore concedenda referuari.

18. Nihilominus verius censio non esse in potestate sacerdotis referuare sacrificij fructum applicandum ei qui postmodum moriturus est, vel stipendium largiturus, quia sacerdoti datum non est fructum sacrificij applicare, nisi quando sacrificat, quia nomine Christi applicat, ac proinde cū Christi personam sustinet applicare debet. At applicans sub cõditione futura non applicat, cum Christi personam sustinet, sed referuat applicandum; adueniente cõditione caret potestate applicandi. Ergo inualidè hoc applicationis modo vitur. Ab inconuenienti id ipsum probari posset, quia inde sequeretur sacerdotem applicare sacrificij fructum posse peccatori in mortali existenti, sub cõditione quod à peccato resurgat, quod alienum est ab usu Ecclesiæ. Non igitur sub cõditione cõtinget futura effectus sacrificij applicari potest. Sic Suar. *disp. 79. sect. 9. Agid. de Coninch. quest. 83. art. 1. dub. 9. concl. 10. Vasq. disp. 231. cap. 7. in fine. & disp. 234. cap. 3. num. 22.*

Barbof. 2. p. de perfect. Episcop. allegat. 24. à numer. 12.

Quod si sacerdos velit, ut cum sit sacrificium applicetur fructus ei, quem Deus scit postea elemosynam concessurum, vel ex hac vita primò decessurum. Verius existimo eam applicationem validam esse posse, quia est absoluta, & independens ab aliqua conditione futura. Nam esto sit futurum contingens quisnam primo stipem pro Missa sit concessurus. At Deum id scire non est contingens futurum, sed præsens, & necessarium, secundum quam præsentiam, & necessitatem fructus sacrificij applicatur, nec reservatur applicandus ad tempus mortis, vel concessionis stipendij. Verum esto hæc applicatio valida esse possit, ac credo ea non satisfieri ei qui postmodum Missam perit, & stipem elargitur? quippe est contra voluntatem ipsius ea anticipata applicatio, ipse enim intendit petitione, & stipendij elargitione se ad fructum sacrificij recipiendum disponere, qua dispositione tempore sacrificij caruit, præterquam quod eo tempore fortè fuit ad fructum sacrificij recipiendum incapax. Ob hanc causam meritò Clemens VIII. ex decreto sanctæ Congregat. 15. Nouemb. anno 1605. consuetudinem illorum, qui Missas anticipata intentione celebrant, pro iis qui postmodum stipem erant elargituri, tanquam periculosam, & fidelium scandalis, & offensionibus obnoxiam, & à vetusto Ecclesiæ more abhorrentem exposcit, & improbavit, omnibusque Episcopis in suis diocesis, & Prælati regularium in suis Ordinibus eximendam præcepit, ut latius refert Barbof. in remiss. concil. sess. 22. in princ. & 2. p. de potest. Episc. alleg. 24. num. 12. & seqq. ubi pluribus relatis firmat aduersus dictam prohibitionem non procedere capellanum, qui Missas ex obligatione dicendas anticipatè recitaret, neque qui recitaret pro intentione illius, qui obligatus est Missas commendare, quia in iis casibus fructus sacrificij non suspenditur postmodum applicandus, sed statim applicatur iuxta intentionem præsentem certam, & determinatam. Et insuper is pro quo sacrificium applicatur, non speratur melius se dispositurum ad sacrificij fructum percipiendum.

19. Ex his decidenda est quæstio, an laudanda sit consuetudo, qua aliqui pij viri vti sunt celebrandi exequias, & officium defunctorum pro se dum viuerent? Et quidem si prædictum officium & sacrificium ea intentione fieret, ut illius fructus reservaretur in acceptatione diuina applicandus post huius vitæ egressum, laudanda ea consuetudo non esset, sed omnino reprobanda utpotè inutilis, & infructuosa. At si celebrantes sacrificium funebre intendunt satisfactionis fructum sibi tunc applicari, & virtute illius sacrificij beneficium aliquod suo tempore concedendum impetrare, non est ita manifesta prædictæ consuetudinis deordinatio, ea tamen conditione posita, ut orationes, & preces, quæ mortuum aliquem denotant, non referantur ad viuos, quod certè fieri potest. Etenim sæpe contingit ut viuenti stipendium sacerdoti concedere, ut pro te sacrificet, cui intentioni sacerdos satisfacit, si Missam defunctorum celebret, quia Missa defunctorum æquè tibi prodesse potest, ac quælibet alia. At eo casu orationes, & preces, quæ defunctos denotant, non ad te referuntur, sed ad defunctos in purgatorio existentes. Similiter ergo officium & sacrificium funebre celebrare poteris, ut illius fructus tibi applicetur, dummodò non intendas orationes, & preces defunctorum ad te referre. Adde non solum orationes defunctorum ad te referre non potes, sed neque fructus qui mediis illis ex sacrificio oblato consequitur. Nam sacerdos orationes, & preces Ecclesiasticas decantans, & mediis illis sacrificium offerens, ut minister Ecclesiæ procedit, cuius intentionem mutare non potest, neque illorum fructum aliis ab Ecclesia designatis applicare: solum enim tibi applicare potest, & debet fructum sacrificio correspondentem, quatenus in persona Christi sacrificium offert. Quam applicationem nullatenus impedit sacrificium funebre, cum æquè ex illo, ac ex quolibet alio fructus sacrificij obtineatur. Non ergo damnanda est consuetudo illorum, qui pro se dum viuunt exequias, & officium funebre decantari curant, ut eo pacto mortis memoriam præsentiorum habeant. Sicuti fecit Albert. Magnus, teste Ferdinando Castillo, 2. p. Histor. Gener. S. Dominici lib. 3. cap. 46. & Henric. 2. Comes de Rotenec. Episcopat. Ratispon. 33. apud VVigileum Vndium in Histor. Sic sustinet Pinel. li. 2. de Missa c. 7. q. 3. Nauarr. lib. 3. consil. conf. 6. de celebrat. Missar. edit. 2. Zerola in praxi Episc. 2. p. verbo Missa vers. 10. Barbof. in remissionib. concil. sess. 22. cap. 2. in fine.

Nihilominus etsi prædicta consuetudo illa moderatione appositæ per se illicita non sit, existimo tamen nullatenus esse permittendam, primò, & præcipuè, quia est aliena ab usu, & consuetudine Ecclesiæ Romanæ, quæ officium funebre non pro viuis, sed pro defunctis decantari curat. Secundò quia ex ea consuetudine datur fidelibus occasio inspicandi sic mandantem celebrare, & celebrantem velle

orationes, & preces ab Ecclesia pro defunctis institutas ad viuos referre, quod & superstitiosum est, & veritati contrarium. Terriò quia ex illius officij funebri celebratione, nulla specialis utilitas tam quoad satisfactionem, quam quoad impetrationem tibi prouenit, quæ prouenire non possit ex cuiuslibet officij celebratione, ut quid ergo tale sacrificium petendum est? Quod si dicas ut mortis memoriam efficacius excites? Obstat; quia hanc memoriam eadem efficacitate excitare poteris, si officium funebre in memoriam alicuius defuncti, vel omnium defunctorum fidelium celebrari cures. Nulla igitur est conuenientia, ob quam in tui memoriam quasi iam sæculo mortuus esses, officium funebre celebretur, quinimo improprie & contra veritatem fit. Et ita docet Paul. Layman. li. 5. sum. tract. 5. c. 2. num. 15.

PUNCTUM VII.

Quibus diebus, & qua hora licitum sit sacerdotibus celebrare.

1. Licitum, & consulendum est singulis diebus omnibus sacerdotibus non impeditis celebrare.
2. Excipiuntur communiter tres dies, sed de feria quinta hebdomada sancta nulla est prohibitio.
3. Feria sexta parasceues nemini licet celebrare.
4. Sabbato sancto priuatim non licet tametsi aliqui oppositum sentiant probabiliter.
5. Ante solemnem Missam nequaquam est probabile.
6. Eodem die semel tantum sacerdos sacrificare potest.
7. Excipitur dies natalis Domini.
8. Excipiuntur necessitatis casus, & qui sint.
9. Iudicium fertur de prædictis casibus.
10. Asserunt aliqui causam sufficientem, ut his eodem die celebretur, sufficere ter, & quater.
11. Contrarium verius.
12. Qua hora sit Missa celebranda.
13. Qua excipiantur ab hac regula.
14. Post meridiem non licet celebrare. Et qua excipiantur.

1. Singulis diebus non solum licitum, sed & consulendum est omnibus sacerdotibus sacrum facere, quia non solum in eorum utilitatem, sed in utilitatem publicam totius Ecclesiæ, & animarum in purgatorio existentium sacrificium cedit. Ob quam causam sacerdotibus, quibus aliis more laicorum, consultum non esset spectata eorum dispositione singulis diebus communicare, celebrare consultum est, ut bene notauit Vasq. disp. 232. c. 1. in fine.

2. Excipiuntur autem communiter tres dies, quibus priuatim celebrare non licet, videlicet feria quinta in cœna Domini, feria sexta parasceues, & sabbato sancto. Sed de feria quinta in Cœna Domini communis est Doctorum sententia, nullam esse obligationem abstinendi à sacrificio, neque ex iure scripto, quia nullum est, neque ex consuetudine quæ vim legis habeat. Nam esto pluribus Ecclesiis introductum sit vnicam Missam solemnem celebrari, in qua omnes sacerdotes communicent, id non est introductum per modum obligationis, sed deuotionis ut apertius Apostolorum communio de manu Christi Domini commemoretur. Adde prædictam consuetudinem abrogatam iam esse, cum passim videamus eo die sacrificium celebrari tam Romæ, quam extra. Et ita sustinent aduersus Francolinum, lib. de hor. canonic. 30. num. 4. Nauarr. in sum. cap. 22. num. 88. Angeles in florib. quæst. 8. de valore Missæ. Vasq. disp. 232. cap. 2. num. 24. Suar. disp. 80. sect. 1. Egid. de Coninch. quæst. 83. art. 2. dub. 2. numer. 2. num. 210. Layman. lib. 5. tract. 5. cap. 4. numer. 9. Mouet tamen optimè Vasquez dicto loco has priuatas, Missas celebrari debere antequam solemnis in Ecclesia finiatur. Nam ea finita nequeunt sacerdotes absque gravi culpa Missas priuatas dicere, quia iam incepit officium parasceues cum vespere dicantur, & recolitur memoria realis mortis, & sepulture Christi Domini. Ob quam causam feria sexta parasceues celebratio interdicitur, ut iam dicimus.

3. Feria sexta parasceues omnes Doctores testantur nemini licitum esse sacrificare ob prohibitionem factam ab Innocent. I. episc. 1. ad Decret. cap. 4. & refertur c. sabbato. de consecrat. dist. 3. Rationem congruentiæ reddit D. Thoma quæst. 83. art. 2. ad 2. quia eo die Ecclesia recolit realem Christi Passionem, & mortem. Non igitur expedit mysticam, & incruentam mortem exhibere. Verum sicut sacerdotes ex præconsecratis feria 5. communicant, eodem modo quilibet alius communicare poterit: quia more laicorum eo die communicare interdictum non est, quinimo permissum, sicuti tradit aliis relatis Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4. assert. 6. Eman. Saà, verbo Missæ

num.

num. 23. & optimè probat Valsq. disp. 232. cap. 2. à num. 19.

4. De sabbatho sancto est maior difficultas an liceat priuatim semoto scandalo celebrare? Affirmant Sorus, in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. §. secundo arguitur, saltem ex licentia Prælati. Gu-tierr. l. 1. can. q. c. 30. n. 36. Suar. disp. 80. sect. 2. Egid. de Coninch. q. 83. art. 2. dub. 2. n. 211. Scortia, lib. 2. c. 6. Mouentur, quia prohibito facta in c. sabbatho de consecrat. dist. 3. omnino abrogata videtur ex eo quod Missa quæ mane resurrectionis celebranda erat, retracta sit ad Sabbatum ante meridiem. Nam ea celebratione cessat ieiunium, & luctus ob mortem, & passionem Dominicam, quæ fuit causa, ob quam sacrificium inuentum eo casu prohiberetur, succeditque memoria resurrectionis quæ ab eo tempore recolitur.

Nihilominus est supradicta sententia probabilis sit, & à viris timorata cōscientiæ in praxim reducta, probabilior, & verior existimo cōtrariam cum Nauarr. c. 23. n. 88. Francolino de tempore horar. canon. c. 30. Henriq. lib. 9. c. 24. n. 3. Laym. lib. 5. tract. 5. c. 4. assert. 7. Valsq. dicta disp. 232. c. 2. n. 24. Ratio præcipua est, quia ut Doctores oppositæ sententiæ tenentur facere, vsque adhuc non est introducta consuetudo eo die celebrandi publice in Ecclesia, præter vnam Missam solemnem, ad summum enim aliqui secretò in priuato sacello ausi sunt celebrare: at ex hac celebratione, inferri non potest præceptum latum in capite Sabbatho derogatum esse absolute, sed solum quoad vnicam Missam solemnem, siquidem de sola illa est consuetudo manifesta; consuetudo namque derogans præceptum publica, & manifesta, & à maiori parte vñtata esse debet. Secundò si prædictum præceptum ob consuetudinem celebrandi solemniter cessauit non solum quoad Missam solemnem, sed quoad priuatas; ergo licitum erit per se non solum in priuato sacello, & secreto oratorio celebrare, sed etiam publice in Ecclesia, quia præter supradictum præceptum nulla alia extat prohibitio. Tertiò pro Missa solemnè illius diei nullus introitus designatur, quia prophetiæ, quæ præmittuntur loco introitus deferuntur, ar pro Missis priuatis nullus est designatus introitus, neque aliquid præmittitur, quod loco introitus deferre possit. Censet ergo Pontifex nullam aliam Missam præter solemnem celebrari posse. Aliàs iis priuatis Missis introitus designaret, sicuti fecit in vigilia Pentecostes, in qua quia priuata Missæ celebrari possunt, illis introitus designatus est, tamen si pro Missa solemnè nullus fuerit introitus designatus, sed prophetiæ premisse loco introitus succedunt. Quartò antiquo tempore cum Missa noctis resurrectionis celebrabatur, nullus alius eam Missam celebrabat, sed reliqui sacerdotes Missam dicebāt de die resurrectionis. Aliàs si omnibus datum esset Missam pro nocte resurrectionis signatam celebrare, quis posset Missam de die resurrectionis dicere, nisi bis eodem die celebrasset, quod est inauditum. Cum ergo sola celebratio, quæ nocte resurrectionis faciendā erat ad sabbatum retracta sit, efficitur vnico sacerdoti concedi, siquidem antiquo tempore vni tantum in qualibet Ecclesia concedebatur.

5. Illud vero certum existimo stante probabilitate contrariæ sententiæ affirmantis quemlibet sacerdotem celebrare priuatim posse, nemini id esse licitum antequam Missa solemnè incepta sit, quia vsque ad illud tempus memoria realis passionis ab Ecclesia colitur, quo durante cultu nullum est sacrificium celebrandum ex dicto cap. Sabbatho de consecrat. dist. 3. Ob hanc enim rationem diximus nemini licitum esse feria quinta in cœna Domini post finitum sacrificium solemne illius diei, & sacramentum reconditum priuatim celebrare, tamen si antea licitum esset.

6. Eodem die semel tantum celebrare sacerdotem posse, quia semel tantum Christus mortuus est, colligunt omnes Doctores cum D. Thom. quæst. 83. art. 2. tum ex Ecclesiæ consuetudine. Tum ex Alexand. II. in c. sufficit de consecrat. dist. 1. sed præcipue ex Innocent. III. in c. censuisti de celebrat. Missar. vbi consultus Pontifex, an presbyter duas Missas valeat celebrare: respondit, quod excepto die Natiuitatis Domini, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die vnam Missam solummodo celebrare. Item ex Honorio. III. in c. te referente eodem tit. vbi vtitur verbo, mandamus.

7. Ab hoc præcepto excipitur primò dies Natiuitatis Domini in quo cōcessum fuit à Telesphoro relato in c. nocte sancta de consecrat. dist. 1. tres Missas celebrare. Idemque tradit Innocent. in textu nuper relato. Ratio mystica huius exceptionis, sicuti docuit D. Th. art. 2. ad 2. fuit ut hac trina sacrificij repetitione significaretur trina verbi patuitas, prima qua ab æterno nascitur à Patre. Secunda, qua in tempore ex B. virgine natus est. Tertia, qua quotidie in cordibus nostris nascitur. Vel ut placuit Bedæ serm. de natiuit. ad significandum triplicem legem, naturalem, scriptam, & legem gratiæ. Monet tamen Nauarr. in sum. c. 21. n. 2. & lib. 3. consil. consil. de celebrat. Missar. edit. 2. & bene, nullum extare præceptum prædictas tres Missas celebrandi, vel audiendis, sed satis esse si vna legatur, vel audiat. Quia hæc concessio priuilegium est, non præceptum.

8. Secundò excipit Innocent. III. in c. censuisti necessitatis casum, ibi: Nisi causa necessitatis suadeat. Qua posita ad-

mittit Innocent. repeti celebrationem posse. Varij casus enumerantur, in quibus hanc necessitatem interuenire censent Paludan. in 4. dist. 12. q. 1. art. 4. post. 4. conclus. Antonin. 3. p. tit. 13. c. 6. §. 5. Durand. lib. 4. rational. diuin. officior. c. 1. n. 25. Syluest. verbo Missa. l. 1. q. 7. Nauarr. c. 23. n. 87. Henriq. l. 9. c. 30. Primus, si parochus duas habeat Ecclesias parochiales, & non sit qui cōmodè possit in vna illarum celebrare, poterit ipse in vtraque celebrare, nam cum parochiani habeant ius ut in propria parochia Missam quam audire possint, celebretur, & nullus sit alius præter parochum qui eam commodè celebrare possit, vel velit, vrget parochum necessitas celebrandi. Secundus ob communicandum infirmum in periculo mortis constitutum. Tercius ob repentinum aduentum alicuius Episcopi, vel magni principis, quæ decet singulis diebus Missam audire. Quartus ob peregrinorum multitudinem superuenientem die festo. Quintus ob multitudinem populi ad festiuitatem concurrentem, quem basilica capere non potest, poterit Sacerdos Missam iterare, ne multi sacra auditione priuentur. Ob quam causam concedit Nauarr. dicto consil. 2. de celebrat. Missar. & Azor. lib. 10. c. 24. q. 6. §. sed quæres. Laym. lib. 5. sum. tract. 5. c. 4. n. 6. in Anglia vbi pauci sunt sacerdotes quemlibet sacerdotem bis celebrare posse, non solum diebus festis, sed profestis, ne fidelium multitudo sacrificio careat. Sextus ob nuptiarum benedictionem, maximè si finiatur eo die tempus benedictionum. Septimus ob sepeliendum defunctum, si ibi adsit consuetudo neminem absque sacro sepeliri. Octauus ob concurrentiam officiorum eodem die, ut in quadragesima, in rogationibus, in vigilia, in quibus vna Missa de festo, altera de tempore dici debet, & in ea Ecclesia ea consuetudo seruetur. Denique subdunt Nauarr. dicto c. 23. n. 87. & Henriq. li. 6. c. 30. necessitatem repetendi celebrationem arbitrio prudentis iudicandum esse.

9. Verum esto prædicti casus antiquo tempore spectato concedendi essent: at præsentī tempore, in quo obligatio, ne sæpius quam semel celebretur, strictior viget ob vñm, & consuetudinem receptam, admittendi omnes non sunt. Nam excluso primo casu vix in reliquis adesse potest necessitas, sed solum vtilitas repetitæ celebrationis, cum tamen Innocent. III. necessitatem exegerit pro repetita celebratione concedenda. Quod ut clarius fiat expendamus sigillatim casus enumeratos. Primum de parochio habente duas Ecclesias omnes admittunt, quia illa est aperta necessitas, quinimo non solum ad dies festos, sed ad profestos facultatem extendit & satis probabiliter Suar. disp. 80. sect. 3. circa finem, illius parochiæ fideles commoditate audieñdi sacrum priuati existant. Ac idem est, cum parochus graui morbo, vel absentia impeditur; celebrare poterit alius propinquus parochus vices illius gerens in ea parochia, & in propria (si commodè inueniri non possit simplex sacerdos, qui vnica celebratione prædictum defectum suppleat). Secundus casus de communicando infirmo morituro vix practicus esse potest. Nam si ante sumptionem hostiæ monitus sis, debes particulam hostiæ infirmo communicando referuare. Si autem sumpta hostia, & ablutione moneris, nequis ob communicandum infirmum iterum celebrare, quia præceptum celebrandi ieiunè strictius obligat, neque omitti debet ob hanc proximam necessitatem. Quocirca ut prædictus casus locum habeat, moneri, vel recordari debes infirmi sumpta hostia ante ablutionem. Cum ergo casus sic contingerit, satis probabile est te posse iterum celebrare, quia illa est grauis proximæ necessitas, & fortè ex illa communionē pender æterna illius salus. Et ita hunc casum expresse admittit. Egid. de Coninch. quæst. 83. art. 2. dub. 3. num. 215. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 7. num. 10. tamen Valsq. disp. 232. cap. 5. circa finem contrarius sit. Tertium casum Valsq. Egid. Bonac. & Suarez disp. 80. sect. 3. post medium, non admittunt, & merito, quia non videtur res tanti momenti deuotioni Episcopi, vel alterius principis satis facere, ut ob illius causam consuetudo Ecclesiæ in celebratione præscripta omittenda sit. Quartum, & quintum casum censent admittendum, si ingens fidelium multitudo Missam audire deberet, secus si exigua decem, vel 20. & non esset alius sacerdos qui celebrare posset. Mouet tamen autoritate Leonis Pontificis epist. 81. ad Dioscor. cap. 2. qui manifestè indicat, eo casu duplicem Missam dici posse ab eodem inquam sacerdote, nam à diuersis nihil noui diceret. Tum argumento deducto ex parochio duarum, qui secundum omnium sententiam duas Missas celebrare eodem die potest, ne vnus Ecclesiæ parochiali priuentur commoditate audiendi sacrum. Ergo impedire ne plures absque sacrificio remaneant, sufficiens causa est bis sacrificandi. Et ita sustinent Suar. disp. 80. sect. 3. in fine. Egid. de Coninch. dub. 3. circa finem. Nec dissentit Layman. dicto lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 6. Septimum, & sextum casum reprobant & bene Valsq. dicto c. 5. circa finem. Suar. & Egid. locis allegatis. Non enim in illis adest necessitas, quæ honestè repetitam celebrationem. Quæ enim necessitas esse potest, quod sacerdos qui ante inceptum sacrum monitus non fuit de nuptiis benedicendis, sacrum repetat ob illarum benedictionem, cum possit eorum benedictio in sequentem diem differri. Quod si eo die

tempus nuptiarum finiatur, non obinde honestatur sacri re-
peritio. Non enim illa digni sunt coniuges nuptiarum be-
nedictionem intempestiue postulantes. Deinde quid refert
quod defunctus absque Missa sepeliatur, cum sæpe id fiat?
Octauus casus approbati videtur ab Alexand. II. in cap. suffi-
cit de consecrat. dist. 1. & eo tempore cum exiguus esset
numerus sacerdotum sustineri poterat, at in præsentem tempo-
re non censo admittendum, sicuti neque amittit Aegid. de
Coninch. quest. 83. art. 2. dub. 3. num. 216. Valq. disp. 232. cap.
5. numer. 49. Quia maioris momenti est obseruatio huius
generalis præcepti, ne ab vno sacerdote bis eodem die cele-
breretur, quam obseruatio consuetudinis particularis Ecclesiæ
dicendi duplicem Missam, præcipue cum non sit, neque esse
possit consuetudo, quod ab vno sacerdote duplex illa Missa
dicatur.

Deinde si prædictis casibus quos insufficientes esse cen-
semus ad Missæ repetitionem alia grauis causa adiungatur, vi-
delicet querimoniam, & perturbatio populi, eo quod sacerdos
repetendæ celebrationi non acquiescat, cum ex grauium Do-
ctorum sententia id facere possit, credo sufficienter honestari
sacrificij repetitionem: quia eo posito casus est necessitatis.
Sic notauit Aegid. de Coninch. quest. 83. art. 2. dub. 3. in fine
Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4. num. 6.

10. Sed inquires, an non tantum bis sed ter, & quater pos-
sit sacerdos eodem die celebrare, si causa subsit, quæ binam
celebrationem honestauit? Affirmant Suar. disp. 80. sect. 3. circa
finem. Aegid. de Coninch. q. 83. art. 2. dub. 3. n. 213. Laymann.
lib. 5. sum. tract. 5. c. 4. n. 6. vers. quæres. Quia cum binam cele-
brationem sola necessitas concedat, & trinam concedere po-
terit. Vnde sacerdos trium Ecclesiarum præfectus triplicem
Missam celebrare poterit.

11. Cæterum existimo grauiorem causam requiri pro
trina, & quaterna celebratione, quam pro bina, vt pote res ra-
tio, vel nunquam vltata. At stante ea grauiori causa sacrifici-
um multiplicari poterit, sed raro, vel nunquam credo eam
causam euenturam, nisi in præfectura trium Ecclesiarum, quæ
ex vigentissima tantum causa concedi potest, & grauiori qui-
dem quam ea quæ communiter expostulatur ad duarum Ec-
clesiarum præfecturam. At ea præfectura concessa potest sa-
cerdos in prædictis Ecclesiis eodem die celebrare. Nam
eo ipso, quo quis pluribus Ecclesiis præficitur, à superiore
approbata est sacrificij repentinæ necessitas. Aduerto vt rem
omnino indubitatam nunquam reperti sacrificium posse, si in
Missâ ablutio sumpta est. Quia præceptum celebrandi ieiunè
ob prædictas causas, & occasiones occurrentes derogari non
potest.

12. Quoad horam in qua Missæ celebrandæ sunt, Docto-
res conueniunt spectato iure communi non quidem scripto
(nullum enim est) sed consuetudine firmato ante diem cele-
brari non posse. Ratio huius consuetudinis ea fortè fuit, quia
nocturnum tempus regulariter aptum non est, vt cum ea reue-
rentia, & populi concursu, quæ tantum sacrificium decet, cele-
bratio fiat, vel (vt aliis placet) ipsomet tempore significetur
Christum in hoc sacrificio oblatum candorem esse lucis æter-
næ, omnesque mundi tenebras sua claritate dissoluere. Ab ini-
tio autem diei vsque ad meridiem sacra dici possunt. Neque
huic doctrinæ obstat decretum Telephori in epist. ad Fratres
& Episc. qua est in 1. t. epist. pontificum c. 2. & refertur cap. nocte
sancta de consecrat. dist. 1. vbi excepta nocte natiuitatis Domi-
ni, inquit, reliquis temporibus Missarum celebrationes ante
horam diei tertiam minime sunt celebrandæ, quia eadem hora
Dominus crucifixus est, & super Apostolos Spiritus sanctus
descendisse legitur. Non inquam obstat, quia vt plures Docto-
res sentiunt hoc decretum non de Missis priuatis, sed solem-
nibus latum est, quæ regulariter ante horam tertiam diei nun-
quam inchoantur. Si autem de missis priuatis intelligatur, vt
videtur intelligendum, affirmare debemus consuetudine con-
traria abrogatum esse. Tempore enim Telephori rari erant
sacerdotes, & vix vna Missa in populo dicebatur, ideoque con-
ueniens erat, & fortè sub præcepto ne ante horam tertiam
diei inchoaretur, vt sic possent omnes facilius ad eam audien-
dam concurrere. At cum tempore præsentis tot sint sacerdo-
tes, totque sacrificia, expediens fuit, vt omnibus horis diei
Christus, qui vera lux est, offeratur.

Dum inchoari censo hora cum dimidia ante ortum solis,
neque enim hæc res mathematicæ, sed moraliter metienda
est, vt benè dixit Victor. de Euchar. num. 97. & tradunt Suar.
Bonac. Rodrig. statim referendi, quare si vno, vel altero qua-
drante ante auroram sacrum incipias, finias vero auroræ ini-
tio, non peccas, vt docent Nauarr. sum. capite 25. n. 85. Suar.
disp. 80. sect. 4. §. secundo quæritur. Henriq. lib. 9. cap. 24. num. 5.
Saa, verbo Missa n. 27. Rodrig. t. 1. quest. regul. q. 43. art. 1. Bonac.
disp. 4. q. ult. pun. 9. num. 4.

13. Ab hac regula excipi primò debet natalis Domini, in
quo post mediam noctem celebrari sacrum potest ex con-
cessione prædicta Telephori: Sed an vnâ tantum Missam, an
omnes tres quilibet sacerdos ante auroram celebrare possit?
non conueniunt Doctores, Syluest. verbo Missa. 1. quest.
6. dicto 1. Armilla eodem numer. 25. Tabiena §. 4. Nauarr.

cap. 25. numer. 87. Bonac. supra numer. 5. consenti solam pri-
mam Missam dici posse, fauetque rubrica Missalis id ipsum
præscribens. Sed rectius contrarium sentiunt Suar. dict. disp.
80. sect. 4. vers. tertio. Aegid. de Coninch. quest. 83. art. 2. dub. 4.
Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4. num. 2. Valq. disput. 232. cap. 3.
num. 31. Eman. Saa, Missa. num. 17. Quia Telephorus in dicto
cap. nocte sancta priuilegium non restrinxit ad primam Mis-
sam, sed absolute affirmavit presbyteros nocte sancta Missas
celebrare posse. Non igitur est à nobis restringendum. Præ-
terea hac consuetudine celebrandi tres Missas ante auroram
vtuntur sæpe Clerici timorata conscientia absque vllò po-
puli scandalo, vel admiratione. Signum igitur est id licitum
esse. Neque obstat quod Rubrica Missalis contrarium præ-
scribat, quia non præscribit vt necessarium, sed vt conueniens,
vel vt aliis placet pro Missis solemnibus, & Conuentualibus
non priuatis.

Secundo excipitur necessitatis casus, qualis esset commu-
nicandi infirmum, hæc enim honestare potest celebratio-
nem post mediam noctem ex benigna iuris interpretatione,
nulla Episcopi requisita licentia. Non enim credendum est
Pontificem velle consuetudinem hanc cum graui proximi
detrimento obseruari. Sic docuit Valq. disp. 232. cap. 5. num. 30.
Victor. de Eucharist. num. 95. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4.
assert. 2. Ad idem reduci potest, si populus peregrinationem
institutus est: hæc enim legitima causa est celebrandi non
quidem statim post mediam noctem, benè tamen dimidia,
vel vna hora ante auroram, præcipue accedente Episcopi
licentia si præsens adsit, nam cum ex priuilegio, & dispensa-
tione sæpe eo tempore celebretur, credendum est stante ea
vrgenti causa nolle Pontificem, vt vim habeat consuetudo
celebrationem ante auroram prohibens. Sic docuit Henric.
lib. 9. cap. 24. numer. 5. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4. n. 3.
Ob commoditatem autem specialem siue tui, siue alterius
solum anticipationem breuem admittit Layman. & benè lici-
tam esse.

Tertiò sumitur exceptio ex contraria consuetudine, quod
dixerim quia in Gallia, in Belgio, & superiore Germania con-
suetudo introducta est, vt in hyeme tribus, vel quatuor horis
ante solis ortum Missa celebretur, ne famuli, & operarij ex-
cusetur à Missæ auditione, sed eam audire possint, antequam
laborare incipiant. Cum ergo hæc consuetudo rationabilis
sit, derogare potest obligationem generali consuetudine in-
troducunt. Et ita sustinet Nauarr. c. 25. numer. 85. Aegid. de Co-
ninch. q. 83. art. 2. dub. 4. Laym. lib. 5. sum. tract. 5. c. 4. n. 3. Valq.
disp. 232. c. 3. num. 29.

Quarta exceptio sumitur ex dispensatione Episcopi, stante
enim causa aliqua rationabili, V. g. ob commoditatem itineris
potest Episcopus, & sibi, & aliis dispensationem concedere,
vt ante auroram celebratio fiat, quia ea moderatione videtur
dicta prohibitio vniuersalis recepta. Sic Glossa, in cap. ultim.
de priuileg. in 6. Nauarr. cap. 25. numer. 85. Aegid. dub. 4.
numer. 217. Layman. dicto cap. 4. numer. 3. Valq. capite 3. nu-
mer. 28.

Quinta sumitur ex priuilegio concessio regularibus, vt
possint vna hora ante auroram, & alia post meridiem cele-
brare cuius priuilegij meminit Rodrig. t. 1. quest. regul. quest.
43. art. 1. & refertur in compend. priuileg. Societ. Iesu, verbo
Missæ. num. 3. Ex quo priuilegio infert Rodrig. supra. Suar.
disp. 80. sect. 4. §. seria exceptio. Filiucius, tract. 5. cap. 4. quest. 7.
num. 112. Bonac. disp. 4. q. ult. pun. 9. num. 7. in fine. Religiosum
ex licentia posse ferre tribus horis ante ortum solis Missam
inchoare. Nam cum ex iure communi iuxta probabiliorum
opinionem omnibus concessum sit duabus penè horis ante
ortum solis Missam inchoare, priuilegium concedens præ-
uentionem vnus horæ intelligi debet de preuentione à iure
communi non concessa, aliàs nihil priuilegium operaretur.
Quod si dicas sæpe priuilegium à sede Apostolica concedi
celebrandi duabus horis ante ortum solis. Ergo ex iure
communi id fieri non potest. Ego priuilegium celebrandi
hora ante auroram non extenditur ad tres horas ante solis
ortum? Respondeo verum esse ex iure communi, certum
non esse auroram comprehendere duas horas ante ortum
solis, quinimo probabilius esse solam horam, vel horam
cum dimidia comprehendendi, ideoque priuilegium concedi
posse celebrandi duabus horis ante ortum solis. At cum
priuilegium Religiosis concessum non sit de celebrando
vna hora ante ortum solis, sed vna hora ante auroram,
& aurora ex probabiliori sententia comprehendat spatium
horæ cum dimidia ante solis ortum, efficitur duabus ho-
ris cum dimidia, plus minusue ante ortum solis celebrari
posse.

14. Missæ celebrandæ sunt ab aurora vsque ad meri-
diem. Post meridiem vero nemini licet Missam inchoare ex
consuetudine iam recepta, & à Pio V. sub pœna suspensio-
nis ferendæ approbatâ in Bulla quæ incipit Sanctissimus in
Christo Pater. Et tradunt Suar. disp. 80. sect. 4. Valq. disp. 232.
c. 4. Layman. lib. 5. cap. 4. n. 4. Bonac. disp. 4. de sacram. disput.
ult. pun. 9. n. 6. Aegid. de Coninch. q. 83. art. 2. dub. 4. in fine. Nam
esto antiquo tempore ieiunium protraheretur vsque ad solis
o sculum

occasum, licetum esset hora tertia pomeridiana sacrum facere; at cessante ea consuetudine simul etiam vsus, & consuetudo cessauit hora tertia post meridiem celebrandi, quinimo consuetudine firmatum est ultra meridiem plus minusue ne Missa inchoetur, tamen si contrarium doceat. Nauarr. cap. 25. num. 87. Viuald. in candelab. cap. penult. de Euchar. numer. 50. Pirigianum disp. 13. quest. 12. art. 4. Llamas 3. p. method. cap. 5. §. 18. quibus fauet D. Thom. quest. 83. art. 2. alique antiqui Patres apud Vasq. supra asserentes hora tertia post meridiem Missam absque vilo priuilegio dici posse, quia eo tempore Christus se Patri aeterno cruentè obtulit. Non igitur esse potest indecens, si ea hora incruentè immoletur, eaque de causa testatur. Nauarr. se capè cum iter ageret hora tertia post meridiem celebrasse. Sed nullatenus hæc sententia etiam vt probabilis admittenda est, cum manifestè repugnet consuetudini receptæ, & introductæ, & ab Ecclesia Romana approbatæ. Alias inutilia essent priuilegia concedentia facultatem celebrandi hora post meridiem, si iure communi spectato omnes possent non solum vna hora, sed tribus horis post meridiem celebrare. Quod si roges quantum temporis spatium deferre debeat sacerdos post meridiem celebrationem, vt mortaliter peccare censeatur? Respondeo cum Bonac. dicto pun. 9. num. 6. per horam debere esse, quia alias non videtur nimia dilatio.

Supradictam doctrinam limitare debes, ne procedat casu quo post meridiem Missa sollemnis, & concio ad populum finita sit, nam eo casu introducta est consuetudo, vt eo finito officio aliquæ Missæ priuatæ dicantur, ne plures sacri auditione careant. Deinde limita in necessitate communicandi ægrotum, satisfaciendi populo, vel peregrinis ferè accedentibus, poterit enim in his necessitatibus sacerdos ieiunus Missam inchoare duabus, vel tribus horis post meridiem, maxime ex dispensatione Episcopi, si ibi adsit. Valer enim Episcopus ex rationabili causa facultatem concedere post meridiem celebrandi, sicuti potest concedere, vt ante auroram celebretur. Ex priuilegio autem Pontificis omnibus Religiosis aliqua iusta causa intercedente concessum est, vna hora post meridiem celebrare. Quinimo sacerdotem, qui ratione itineris, vel alia de causa non potuit die festo ante meridiem celebrare, posse hora post meridiem Missam inchoare ex recepta consuetudine testantur Henriq. lib. 9. cap. 24. num. 6. Suar. disp. 80. sect. 4. Rodrig. quest. 43. art. 2. Mirand. man. Pralat. t. 1. quest. 40. art. 11. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 4. num.

PUNCTUM VIII.

De loco ad sacrificium requisito.

1. Locus sacer est ad sacrificium requisitus.
2. Expenditur quis possit Ecclesias consecrare, & benedicere.
3. Est peccatum mortale seclusa necessitate, & dispensatione extra locum sacrum celebrare.
4. Explicatur necessitas.
5. Expenditur dispensatio.
6. Episcopi etiam stante Trident. designare possunt oratoria.
7. Non est illis sublata per Trident. potestas celebrandi, vel faciendi celebrare extra Ecclesiam.
8. Ex priuilegio qualiter possint extra Ecclesiam Mendicantes celebrare etiam stante Trident.
9. Quid sit concessum Religiosis Societatis Iesu.
10. In mari etsi plures Doctores censeant celebrari non posse, tamen si periculum absit sanguinis effundendi. Probabilius est oppositum.
11. Ecclesia non debet esse polluta.
12. Quibus modis polluitur. Remissiuè respondetur.
13. Qualiter Ecclesia reconcilietur.
14. Ecclesia polluta solo sacrificio in ea celebrato non reconciliatur, tamen si aliqui contrarium sentiant.
15. Quando censeatur Ecclesia consecrationem, seu benedictionem amittere late examinatur.

1. **C**onstans est omnium sententia cum D. Thom. 3. cap. 83. art. 3. neminem posse iure ordinario absque necessitate & sine dispensatione, vel priuilegio extra Ecclesiam, seu locum sacrum Missam celebrare, colligitur ex cap. 1. cap. nullus. cap. sicut de consecrat. dist. 1. & ex Trident. sess. 22. cap. de obseruand. in celebrat. Missar. Et licet antiquo iure locus ab Episcopo consecratus pro celebratione requisitus fuerit, at consuetudine firmatum est benedictum sufficere, quinimo esse autoritate Episcopi erectum, seu deputatum ad prædictum finem, vt tradunt Sanch. l. 9. de matr. disp. 15. n. 24. & 36. Suar. disp. 81. sect. 3. Vasq. disp. 233. cap. 1. Agid. de Coninch. quest. 83. art. 3. dub. 1. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. in princ.

Quod si roges quis possit Ecclesias consecrare, & benedicere. Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars I V.

dicere? Respondeo si consecrandæ sunt, solus Episcopus eas sacrare poterit neque simplici sacerdoti committi potest, nisi à Pontifice, vt dicitur cap. Nemo de consecrat. dist. 1. cap. tua fraternitas. cap. aqua de consecrat. Eccles. & tradunt aliis relictis Ludouic. de Mirand. manu. Pralat. t. 2. quest. 39. art. 1. concl. 3. Bonac. de sacram. disp. 4. quest. ult. pun. 9. num. 8. Barbosa, 2. p. de potest. Episcop. alleg. 27. num. 1. vbi optime aduertit consecrationem fieri posse quolibet die tam festiuo, quam feriali. cap. tua de consecrat. Eccles. sed non absque dote à patrono signata, alias Episcopus obligaretur dotem ex propriis assignare, iuxta Gloss. & textum in cap. cum sicut de consecrat. Ecclesie. Nostis vero Paul. III. priuilegium concessit, vt si Episcopus illius diocesis requisitus distulerit per quatuor menses consecrationem postulatam, possit quicumque alius Episcopus consecrare. Idemque concessit Honorius IV. Minoribus, & Carmelitanis Ioann. XXII. prout referunt Mirand. t. 2. Man. Pralat. quest. 39. art. 1. concl. 3. Barbosa 2. p. de potest. Episcop. alleg. 27. num. 11. Si vero Ecclesia consecranda non est, sed benedicenda, simplici sacerdoti committi potest, & de facto Minoribus concessit Leo X. vt possint suas Ecclesias, oratoria, & cæmeteria benedicere ad suum tantum vsus, quo priuilegio vtuntur Societatis Superiores casu quo Ordinarij abessent, vel ægrè benedictionem concedere. Habetur in compend. priuileg. Societ. verbo benedicere. §. 1.

3. Et licet Sorus in 4. dist. 13. quest. 2. art. 3. & Eman. Saà, verbo Missa. num. 20. Ludouic. Lopez instructor. conscient. t. 2. cap. 79. ante §. superest, existiment non esse peccatum mortale secluso scandalo, & contemptu extra locum ab Episcopo deputatum celebrare, audiendi non sunt. Nam negari non potest esse aliquod peccatum violare legem supradictis decretis firmatam, & consuetudine approbatam. At hæc lex grauem materiam respicit, siquidem transgressoribus illius grauis pœna infligitur in dicto cap. nullus. Neque obstat (vt inquit Sorus) hanc pœnam solum tempore primitiæ Ecclesiæ seruari: quia est pœna abrogata sit, præceptum abrogatum non est, ac proinde si sub graui culpa antiquo tempore obligauit, & modò obligat. Et ita sustinent Sanch. Suar. Agid. Laym. & Vasq. supra multis allegatis Barbosa de potest. Episcop. 2. p. alleg. 23. num. 2. Nullam tamen pœnam suspensionis, vel interdicti ipso iure incurrunt huius præcepti violatores, quidquid affirmet Syluest. verbo Missa. 1. quest. 3. §. 5. Henriq. lib. 9. cap. 27. moti ex cap. Episcoporum de priuileg. in 6. Quia ibi non est sermo de celebrantibus extra locum, sacrum, sed de celebrantibus, vel celebrare facientibus in loco interdicto per censuras Ecclesiæ, quibus Ecclesiæ ingressus interdictur. Sicuti benè notarunt Suar. disput. 81. sect. 3. non longe à principio. Agid. quest. 83. art. 3. dub. 1. Pœna vero depositionis, quæ à Syluestro Papa in dicto cap. nullus presbyter, imponitur, non ipso iure, sed ferenda est, vt ex textu constat.

4. Dixi absque necessitate. Nam ea stante poterit quilibet extra locum sacrum etiam sub dio celebrare. Ex dicto cap. sicut de consecrat. dist. 1. Exempla sunt primò si longam peregrinationem peragas per loca deserta, seu infidelium vbi non occurrit Ecclesia, poteris extra illam in altari viatico celebrare, ne tanto sacrificio diu priuatus existas, Sic relictis Palud. Syluest. Soto, docet Suar. disput. 81. sect. 3. Saà, Missa. numer. 20. Agid. de Coninch. quest. 83. art. 3. dub. 1. num. 224. Henriq. lib. 9. cap. 27. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. c. 5. numer. 3. Neque huic doctrinæ obstat priuilegium Episcopis iter facientibus concessum in cap. ult. de Priuileg. in 6. vt in quolibet honesto loco in altari portatili celebrare possint, quia ex vi illius priuilegij possunt absque necessitate, sola commoditate spectata sub territorio, vel subdio celebrare. Sacerdos vero seclusa necessitate id non potest, sicuti benè aduertunt Agid. dicto numer. 224. Vasquez cap. 1. numer. 7. Suar. dicta sect. 3. Layman. dicto cap. 5. numer. 3. in fine. Secundo si Ecclesiæ dirutæ sunt, ne populus sacrificio careat, poteris extra locum sacrum celebrare. Habetur cap. concedimus de consecrat. dist. 1. & tradunt relictis Doctores. Tertio si locus sacer exiguus sit, nec possit aduenientium capere multitudinem poteris extra illum sacrum facere, ne plures careant sacrificio. Sic Nauarr. cap. 25. num. 82. Henriq. lib. 9. cap. 27. Layman. Suar. Agid. Vasq. locis allegatis. Quarto in bello, ne milites diebus festis sacrificio priuentur, poteris in castris sacrificare. Et idem est in littore maris, vt nauigantes non valentes nauem deferere, sacrum audiant. Sic Laymann. & Vasq. vbi supra. Quod si aduersus prædicta obicias textum in cap. sicut de consecrat. dist. 1. vbi Felix Pontifex summam necessitatem expostulat, vt sacrum fieri possit extra Ecclesiam? Respondeo cum Vasq. dicta disp. 233. c. 1. num. 5. consuetudine firmatum esse minorem necessitatem sufficere.

5. Dixi sine dispensatione. Nam posse Episcopum in hac lege dispensare concedunt Doctores ex cap. Missarum de consecrat. dist. 1. ibi: Missarum solemnium non nisi in locis ab eo consecratis, vel vbi ipse permiserit. Debet tamen, adesse causa legitima huius dispensationis, alias nulla erit

Quod si dicas ex causa legitima quemlibet sacerdotem propria auctoritate posse extra locum sacrum celebrare, ideoque dispensationem Episcopi frustraneam esse, respondeo non esse frustraneam, nam sæpè causa necessitatis est dubia, ut propria auctoritate possis extra locum sacrum celebrare; accedente vero Episcopi dispensatione id licitum tibi est, ut bene explicat Vasq. *disput. 233. cap. 1. num. 5.* exemplo personæ nobilis ægrotantis, quacum dispensare potest Episcopus, ut in eius domo in loco decenti profanis vñbus destinato celebraretur, ut Missam audiat, communionemve recipiat. Ob quam causam non videtur posse sacerdos propria auctoritate celebrare. Neque hæc potestas per Trident. *sess. 22. decreto de observandis, & vitandis in celebrat. Missar.* vñlo pacto restricta est. Nam in eo decreto non de potestate dispensandi vna, vel altera vice, sed de potestate ordinaria concedendi facultatem liberam celebrandi in loco etiam aliis profanis vñbus destinato sermo est, uti bene aduertit Nauarr. *cap. 25. num. 82.* Suar. *disput. 81. sect. 3.* Egid. de Coninch. *quest. 83. art. 3. dub. 1. num. 225.* Vasq. *disput. 223. capite 1. num. 3.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 4.* Etenim iure antiquo spectato *cap. in his de Privileg. cap. ult. eodem tit. in 6. cap. Missarum de consecrat. dist. 1.* poterant Episcopi causa aliqua rationabili intercedente facultatem liberam concedere celebrandi in loco aliis etiam profanis vñbus destinato, ut post alios comprobat Tufchus, *t. 4. litt. A. concl. 31.* Gutier. *can. quest. lib. 1. cap. 30. num. 25.* Barbosa de potest. Episcop. *2. p. allegat. 23. numer. 6.* Quæ potestas ordinaria restricta est à Trident. quatenus lege vniuersali statuit, ne patiantur Episcopi priuatis in domibus, ac omnino extra Ecclesiam, & ad diuinum tantum cultum dedicata oratoria ab eisdem ordinariis designanda, & visitanda sanctum hoc sacrificium à secularibus, vel regularibus quibuscunque peragi, priuilegiis quibuscunque non obstantibus. Ex quibus manifestum est non posse Episcopum extra Ecclesiam, & oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata permittere celebrare, liberam facultatem concedendo, secus verò dispensando vna vel altera vice. De hac enim potestate Concilium locutum non est, uti docent Suar. Egid. Layman. Barb. *d. alleg. 23. in fine.*

6. Rursus ex supradictis verbis Trident. manifestè constat non esse Episcopis sublata facultatem designandi oratoria, in quibus sacrificium peragatur, quinimo ea facultas ibi supponitur, siquidem oratoria ab eo designanda, & visitanda sunt. Solum enim tollitur ab eis facultas concessa in *cap. Missarum de consecrat. dist. 1.* permittendi aliis celebrationem liberam, & per modum priuilegij in priuatis domibus, & omnino extra Ecclesiam, & extra oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata. In oratoriis ergo, sicut in Ecclesia permittere optimè possunt celebrationem, maxime aliqua rationabili causa intercedente. Atque ita docent Vasquez *disput. 233. cap. 1. num. 3.* Eman. Rodrig. *t. 3. quest. regular. quest. 43. art. 6.* Suar. *disput. 81. sect. 3. vers. addit vero. Saa, verbo Missa. numer. 20.* Barbosa alios referens *alleg. 23. numer. 8.* Fagundes de primo Eccles. *præcep. lib. 3. cap. 12. à numer. 9.* Neque huic doctrinæ aduersatur breue Pauli V. editum anno 1617. quo omnibus Prælati aufertur potestas concedendi licentias celebrandi in domibus priuatis, etiam si nobilissimæ sint, quia (ut opinor) intelligi debet de facultatibus perpetuis celebrandi in locis non permanenter diuino tantum cultui dicatis, quia Paul. V. solum eo breui intendit decretum Trident. renouare, & denuo stabilire.

7. Maior difficultas est, an sublata sit Episcopis potestas libera celebrandi, vel faciendi celebrare extra Ecclesiam, & subditi concessa ipsis in *cap. ult. de priuileg. in 6.* eo quod Concilium expressè mandauerit Episcopis, ne patiantur omnino extra Ecclesiam, & extra oratoria ad diuinum tantum cultum dedicata ab eis designanda, & visitanda sanctum hoc sacrificium peragi. Non igitur poterunt neque ipsi celebrare, neque aliis facultatem celebrandi concedere. Cæterum omnino tenendum est prædictam facultatem restrictam non esse à Trident. Quia Trident. solum præcepit Episcopis ne permittant sæculares extra Ecclesiam, & oratoria ab eisdem designanda, & visitanda celebrare, non tamen prohibet ipsi celebrare, imo nec prohibet ut sui causa alij celebrent, quia eo casu non tam celebrant ex facultate quam Episcopi concedunt, quam ex facultate Episcopis data, quæ facultate consentientibus Episcopis uti possunt: atque ita ut certum resoluit, decisumque refert Azor. *t. 1. lib. 10. cap. 26. quest. 4.* Vega in *responsio. cas. 4. p. casu 33.* Barbosa aliis relatis *alleg. 23. num. 5.* Vasq. *disput. 233. cap. 1. num. 7.*

8. Ex priuilegio sedis Apostolicæ concessio in *cap. in his 30. de priuileg.* Poterant Fratres Prædicatores, & Minores extra Ecclesiam ubicunque fuerint celebrare, sine parochialis iuris præiudicio, quod priuilegium renouatum, & amplia-

tum esse à Sixto IV. Alexand. VI. comprobatur Man. Rodrig. *t. 1. quest. regul. quest. 43. art. 4.* Sed non caret difficultate, an prædictum priuilegium à Tridentino *sess. 22. decreto de observandis, & vitandis in celebrat. Missar.* fuerit reuocatum? Negat Eman. Rodrig. *t. 1. regular. q. 9. q. 43. art. 5.* infirmo fundamento ductus. Primo, quia Trident. non videtur regularibus prohibere prædicti priuilegij vñum, sed ordinariis præcipit, ut eo priuilegio non obstante censuris, aliisque iuris remediis compellant regulares, ne illis vtantur. Ergo dum non compelluntur, uti illo possunt. Secundò quia est priuilegium, iure communi concessum, quod ad sui reuocationem expressam postulat mentionem: sed contrarium verius est, uti docet Nauarr. *cap. 25. num. 82.* Henriq. *lib. 9. cap. 27. num. 3.* Suar. *disput. 81. sect. 3. vers. quarta exceptio.* Vega in *responsion. cas. conscient. 4. p. casu 33.* Barbosa *2. p. de potest. Episcop. alleg. 23. numer. 4.* colligitur manifestè ex Bulla Gregor. XIII. Societati Iesu concessa, quæ incipit: *Vñum altaris viatici.* Ratio ea est, quia concilium non solum præcipit ordinariis regulares compellere, ne priuilegio celebrandi extra Ecclesiam vtantur, sed ne id permittant priuilegiis quibuscunque non obstantibus. Sentit ergo concilij priuilegium eo decreto derogari, alias regulares permitti deberent supradicto priuilegio vñ, neque vlla ratione compelli possent ab eo vñ abstinere.

9. Verum esto prædictum priuilegium reuocatum sit à Trident. at nouiter est concessum Religiosis Societatis Iesu à Paulo III. & Gregor. XIII. ut constat ex *compend. priuileg. verbo altare.* & tradit Man. Rodrig. *dicta quest. 43. art. 4.* quo priuilegio gaudebunt alij Religiosi, qui in nostrorum priuilegiis communicant. Igitur Paul. III. in Bulla quæ incipit *licet delictum* edita anno 1549. circa medium inquit. Liceat Præpositis, & de eorum facultate vniuersis Fratribus, & Sociis Societatis huiusmodi in presbyteratus ordine constitutis in locis in quibus degunt, & eos pro tempore morari contigerit habere oratoria, & in eis, ac quocunque alio honesto, & congruenti loco in altari portatili cum debita reuerentia, & honore etiam tempore interdicti, quauis etiam Apostolica auctoritate apposti ianuis clausis, excommunicatis, & interdictis exclusis submissa voce Missas, & alia diuina officia celebrare, &c. Item Gregor. XIII. in Bulla quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem* edita anno 1575. concedit, ut in oratoriis, & capellis, quæ ipsius Societatis Prouinciales per se domibus, collegiis, & aliis locis, vbi aliqui Societatis residebunt, approbaerint, & ad diuinum dumtaxat cultum deputauerint, Missæ & alia diuina officia alterius licentia desuper minimè requisita celebrari possint. Tandem Idem Gregor. anno 1579. in Bulla quæ incipit: *Vñum altaris* inquit. Vñum altaris viatici Societati vestræ à salicis recordatur. Paulo Papa III. concessum, deinde à Concil. Trident. vniuersè sublatur vobis eatenus restitutum, ut intermissiones, quæ à superioribus sunt, presbyteri vestri seruata aliàs forma dictæ concessionis Missæ sacrificium licetè valeant celebrare, super huiusmodi altari, vbique gentium, etiam in castris militum, modò loca etiam communia, & profana, tuta & honesta sint, & Generalis, aut per eum Prouinciales Præpositi eo tunc vtendum fore iudicauerint.

Ex quibus priuilegiis constat manifestè superiores in domibus professis, & collegiis Societatis oratoria designare posse, in aliis vero locis extra collegia, vbi aliqui ex Societate resederint, necessario Prouinciales designaturos fore. Ad hanc tamen designationem nulla est Episcoporum designatio requisita, ut colligitur manifestè ex dictis Bullis, & sic vñus obtinuit. Oratoriis verò designatis non solum nostri, sed & sæculares Clerici ibidem celebrare poterunt, quia concessio non tam personas, quam locum spectat. Secus est de priuilegio altaris viatici, quod missionariis Societatis à Gregor. XIII. conceditur, spectat enim personas, non locum, sicuti bene aduertit Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. c. 5. num. 5.* Secundò infertur neminem ex Societate celebrare extra Ecclesiam, & prædicta oratoria posse nisi ex licentia Prouincialis, quam ipse concedere non valet nisi occasione missionum. Constat ex prædicta Bulla Greg. XIII. de altari viatico.

10. Sed inquires, an in mari, vel flumine propria auctoritate ob occurrentem necessitatem, quæ aliàs in terra celebrationem honestaret vel ex dispensatione Episcopi, vel ex priuilegio Societati concessio vbique in missionibus in altari portatili celebrandi celebrare possis? Negant communiter Doctores teste S. Antonino. *3. p. tit. 13. cap. 6. §. 6.* Nauarr. *cap. 25. numero 82.* Suar. *disput. 81. sect. 3.* Egid. de Coninch. *quest. 83. art. 3. dub. 1. numer. 226.* Vasq. *disput. 233. cap. 1. num. 4. vers. cæterum.* Bonac. *disp. 4. quest. ult. pun. 9. num. 12.* Mouentur, quia regulariter est periculum sanguinis effundendi ob continuam nauis agitationem. Et licet vna, vel alia vice hoc periculum cessare videatur, non inde lex prohibens prædictam celebrationem cessat, quia lex non spectat periculum vtuncumque, sed regulariter contingens. Deinde quia vix in naui locus decens celebrationi inueniri

inueniri poterit. Ob quas causas videtur consuetudine receptum in mari celebrari non posse. Nihilominus satis probabile est stante mari tranquillo posse in nauibus Indicis, & similibus celebrari, sicut in terra: quia in prædictis nauibus & locus decens inuenitur, & periculum morale effusionis sanguinis nullum est, vt experientia testatur. Ob quam rationem audiui frequenter in nauibus celebratum esse, vsuque comprobatum nullius inconuenientis adesse periculum. Atque ita docent licitum esse Durand. in *rationali. lib. 4. cap. 1. num. 41. Scortia, lib. 2. cap. 13. Eman. Saâ, verbo Missa. num. 19. Henriq. cap. 27. Anglez quæst. de valore Missa. art. 2. Graffis. 1. p. decis. lib. 2. cap. 42. num. 10. Bartholom. ab Angelo de Missa. §. 620. Layman. inclinatur, lib. 5. tract. 5. cap. 5. num. 4. Fagund. de primo Ecclesie præcepto, lib. 3. cap. 10. num. 14. & 15. testaturque à Clement. VIII. & Paulo V. permissum esse.*

11. Præterea Ecclesia consecrata, seu benedicta vt sit apta sacris peragendis, violata, seu polluta esse non debet: aliàs graue peccatum esset in ea sacrificium celebrare, quin prius reconcilietur: docent omnes Doctores, vt videre est apud Syluest. verbo consecratio 2. quæst. 9. Nauarr. sum. cap. 25. num. 256. Suar. disput. 81. sect. 4. Zenedo ad decret. collect. 153. Azor. lib. 10. cap. 26. quæst. 13. Barbof. alleg. 28. numero 54. & colligitur ex toto tit. de consecrat. Eccles. Nulla tamen pœna ipso iure incurritur, vt satis indicat textus in cap. is qui de sentent. excommunicat. lib. 6. & tradunt præcitati Doctores. A prædicto peccato excusatur sacerdos, si dum peragit factum violatio contingit. Nam esto consecratio facta non sit, si tamen canon fuerit inchoatus, potest sacerdos Missam perficere absque reconciliatione: quia moraliter reputatur sacrificium inceptum. Secus esset si ante canonis inceptionem violatio contigisset, deberet expectare reconciliationem, vel Missam omittere. Sic Coninch. dub. 1. num. 236. Suar. disput. 81. sect. 4. in fine. Layman. lib. 5. tract. 5. cap. 5. vers. addendum quarto.

12. Quod si roges quibus modis Ecclesia pollui, seu violari contingat? Vide quæ diximus tract. 11. disput. vn. de immunit. Eccles. p. 1. & vltra ibi allegatos Aegid. de Coninch. q. 83. art. 3. dub. 1. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. assert. 3. Barbof. 2. p. allegat. 28. neque enim aliquid noui addendum occurrit.

13. Reconciliatur autem Ecclesia (si consecrata sit) per Episcopum, aqua ab ipso, vel alio Episcopo benedicta vino, & cinere admixta, prout habetur in Pontificali Romano. Neque hanc potestatem ipse sed solus summus Pontifex simplici sacerdoti concedere potest, vt expressè habetur in cap. proposuisti, & cap. aqua de consecrat. Eccles. & subditur ibi ratio, quia licet Episcopus committere possit quæ iurisdictionis existunt, tamen quæ ordinis Episcopalis sunt, non potest inferioris gradus Clericis demandare, & ita tradunt Azor. 2. p. instit. moral. lib. 9. cap. 5. quæst. 5. Zenedo ad decret. collect. 135. num. 1. Mitand. man. Prælat. 1. 2. quæst. 39. art. 8. concl. 2. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 12. Barbof. 2. p. alleg. 28. num. 55. & 56. Vnde non est audiendus Saâ, verbo Ecclesia, affirmans ex commissione Episcopi presbyterum reconciliare Ecclesiam posse.

Cæterum Prælati regulares ex concessione Leonis X. facta Minoribus possunt Ecclesias quacunque ex causa violatas reconciliare aqua per Episcopum benedicta, quam & ipsi benedicere possunt, si Episcopus per duas diætas (hoc est per 14. leucas, vt dicit Glossa verbo duas diætas, in cap. nonnulli de Rescript.) absens fuerit, habetur inter priuilegia Mendicantium verbo benedicere. §. 14. & in nostrorum priuileg. compend. verbo Ecclesia §. 2. & in §. 1. dicitur. Possunt nostri facere benedicti, aut consecrari Ecclesias Societatis cum cæmeteriis, & primum lapidem poni per quoscunque Episcopos, si Diocessani intra quatuor menses id facere distulerint ex concessione Pauli III. Idem quoad altaria consecranda concessit Honor. Minoribus, vt in eorum monument. concess. 212. notatur Ludouic. de Mirand. 1. 2. man. Prælat. q. 19. art. 8. Henriq. lib. 9. cap. 27. §. 6. Barbof. 2. p. de potest. Episc. alleg. 28. num. 64. Rodrig. 1. quæst. regular. q. 19. art. 6. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 12.

Si vero Ecclesia non consecrata, sed tantummodo benedicta sit per simplicem sacerdotem, sola aspersione aquæ benedictæ, & orationibus ab Ecclesia institutis, quæ in Manuali Romano habentur, purificari poterit. Glossa in c. si Eccles. de consecrat. Eccles. verbo lauatur: per textum ibi. Henriq. Layman. Barbof. supra. num. 57. Neque opus est aquam esse ab Episcopo benedictam, sed ab ipsemet sacerdote benedicti potest, vt colligitur cap. vlt. de consecrat. Eccles. ibi: Aqua protinus exorcizata lauatur. Solum enim expostular aspersionem aquæ exorcizatæ, seu benedictæ. Quo ergo fundamento expostulanda est Episcopi benedictio? Adde si ab Episcopo aqua necessario benedicenda esset, non protinus lauari, seu purificari Ecclesia posset. Sic notauit Henriq. & Laym. & Mirand. supra. & Barbof. num. 57. aduersus Tolert. Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

lib. 5. sum. cap. 8. numer. 15. Dubium tamen est, an Ecclesia polluta reconcilietur sacrificio in ea peracto siue bona, siue mala fide peractum sit? Affirmat Eman. Saâ, verbo Ecclesia num. 19. Castro lib. 2. de lege pœnali. num. 9. & probabile reputat Auila, 5. p. de censur. disput. 7. dub. 3. Mouentur, quia nulla maior purificatio ex cogitari potest, quam ea quæ ex tanto sacrificio nascitur, vt videtur probare textus in cap. de fabrica de consecrat. dist. 1. ibi: Consecrationem cuiuslibet Ecclesie in qua Spiritus sancti arrha non ponitur, celebritatem scimus tantum esse Missarum. Et ideo si qua Sanctorum basilica à fundamentis etiam fuerit innouata sine alratis motione; siue aliqua dubitatione cum in ea fuerit Missarum solemnitas celebrata, totius consecrationis sanctificatio implebitur. Si vero sanctuaria quæ habebat sublata sunt, rursus eorum repositione, & Missarum solemnitate reuerentiam sanctificationis accipiet.

Cæterum contrarium tenendum existimo cum Nauarr. cap. 27. num. 256. Azor. 1. 1. lib. 10. cap. 26. q. 13. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. vers. addendum quarto. Quia consecratio Ecclesie eiusve purificatio iure positio statuta sunt, at nullibi statutum est sacrificium loco reconciliationis succedere: sicuti in omnium sententia non succedit loco consecrationis. Ergo absque vlllo fundamento id affirmabitur. Neque his obstat quod Episcopus absens, vel impeditur reconciliationem facere, licentiam concedere possit in Ecclesia polluta celebrandi, vt docet D. Thom. q. 83. art. 3. ad 2. Suar. disput. 81. sect. 4. vers. his positis. Eman. Saâ, verbo Ecclesia num. 23. Auila, 5. p. de censur. disput. 7. dub. 3. quia inde potius inferitur sacrificium non esse instar reconciliationis, aliàs simplex sacerdos ex commissione Episcopi reconciliare Ecclesiam consecratam violatam posset, contra communem sententiam. Potestas namque Episcopi concedendi celebrationem in Ecclesia polluta, non oritur ex potestate, quam habet Ecclesiam reconciliandi, sed ex iurisdictione qua gaudet dispensandi in legibus Ecclesiasticis urgente causa.

15. Superest dicendum quando Ecclesia consecrationem, seu benedictionem amittat, ita vt noua consecratio, seu benedictio indigeat? Pro huius decisione aduerte benedictionem Ecclesie non tam parietibus, quam solo inhaerere, è contra consecrationem parietibus inesse. Etenim cum Ecclesia consecratur, parietes sacro oleo liniuntur, & cruces ibi figuntur iuxta Ecclesie Romanæ ritum: at cum Ecclesia benedicitur, pauimentum aqua lustrali aspergitur. Ex quo fit corrudentibus parietibus consecrationem Ecclesie amitti, quinimo si parietes interius decrustentur, censeri debet amissa consecratio, quæ parietum crustis, seu superficiebus inerat: vt colligitur ex textu in cap. Ecclesie de consecrat. dist. 1. At benedictio cum solo inhaereat, amissa non censetur parietibus destructis, seu combustis, sicuti probat. Lex, ade sacra. 83. ff. de contrahend. empt. ibi: Ade sacra terræ motu diruta locus ædificij non est profanus. Et tradit Suar. disput. 81. sect. 4. casu 6. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 15. Sed hoc intelligendum est, modò autoritate superioris destructa Ecclesia non sit, cum spe proximæ readificationis, vt pluribus firmavi prædicto tract. 11. punct. 6. num. 7.

Notanter dixi corrudentibus parietibus, vel decrustatis consecrationem Ecclesie amitti, secus si solum ligna, & tecta corruant, vel comburantur, & parietes perleuerent, quia tunc Ecclesia eadem manere censetur ex cap. lignis de consecrat. Eccles. vel altaris. Et ibi Glossa. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 26. q. 13. & 2. p. lib. 9. c. 4. q. 6. Barbof. de potest. Episc. alleg. 27. num. 17. Deinde debent parietes in simul corrui: nam si minor pars corruiat, non obinde consecratio amittitur. Quinimo etiamsi parietes omnes destruantur, si tamen non simul, sed successiue per aliquot dierum, seu hebdomadarum intervalla fiat destructio, & illorum reparatio, consecratio amissa censeri non debet, tamen cursu temporis omnis materia Ecclesie de nouo superueniat, vt probat textus in cap. de fabrica. Iuncta Gloss. verbo innouata, de consecrat. dist. 1. & Gloss. in cap. proposuisti, verbo reconciliari. & in c. lignis verbo parietibus, de consecrat. Eccles. Syluest. verbo consecratio. 1. q. 3. vers. tertius est. Nauarr. cap. 27. num. 258. Suar. disput. 81. sect. 4. casu 6. Barbof. alleg. 27. num. 19. Eman. Saâ, verbo Ecclesia num. 18. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 16. Ratio est, quia pars, quæ semel de nouo aduenit, vt suppono, minor est ea quæ præexistit. Ergo per accessum ad præexistentem consecratam consecrata censetur, quippe magis dignum trahit ad se minus dignum. Argum. textus in cap. quod in dubiis de consecrat. Eccles. & in cap. unic. eodem tit. lib. 6. Neque obstat materiam quæ fuit à principio consecrata totam periisse, vt obinde noua Ecclesia dicenda sit, quia est noua physice, sed non moraliter, & quoad effectum consecrationis, argum. leg. quod in rerum natura ff. de legat. 1. & in leg. grege. ff. eodem tit. & leg. proponebatur ff. de iudiciis, vbi eadem communitas, & populus censetur, tamen si decursu temporis personæ illius pereant, & nouæ succedant.

Aliqui limitant hanc sententiam, ne procedat quando animo reparandi omnes vel penè omnes parietes successiue illorum destructio, & reparatio fit, quia cènseri debet ea destructio in communi æstimatione, ac si simul contigisset. Sic tanquam satis probabile defendit Laymann. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 16. cum Panormit. in cap. proposuisti. n. 8. de consecrat. Eccl. Sed verius censeo hanc limitationem admittendam non esse, sicuti neque eam admittunt Suar. Nauarr. Barbof. & alij supra relati, absolute docentes non indigere Ecclesiam noua consecratione, si paulatim, & successiue reparatio illius fiat, neque vllam de hac intentione mentionem facientes, & merito, quia prædictæ rationes eodem modo procedunt siue destructio, & reparatio minoris partis ex intentione destruendi, & reparandi maiorem Ecclesiæ partem fiat, siue non. Et enim quod magis dignum trahat ad se minus dignum, ita vt maior pars consecrata, præexistens minorem partem aduenientem consecratam reddat, ex eo præcisè pender, quod minor pars non consecrata maiori consecratæ uniatur, non ex intentione, quod alia pars de nouo destruenda, & reparanda postmodum sit, talis enim destructio, & reparatio cum priori destructione, & reparatione non est coniuncta. Item non impedit esse vnam Ecclesiam moraliter, & non diuersam, quod à principio intenderis illam integrè destruere, & reparare, si tamen successiue, & interpolatè destruxeris, & repaueris, sicuti non est diuersus populus, cuius personæ successiue pereunt, & aliæ de nouo succedunt, tametsi Deus illas personas interimens intendat tandem omnes interimere, & nouas creare.

PUNCTVM IX.

De Altari necessario ad Sacrificium.

1. Altare & fuit, & est necessarium. Quotuplex sit.
2. Debet esse lapideum, qua parte continet corpus, & sanguinem Christi.
3. Debet esse consecratum, & quis consecrare possit.
4. Aliqui expostulant, vt reliquias Sanctorum contineat.
5. Verius est necessarium non esse.
6. Quando altare amittat consecrationem. Non amittit ex motione sigilli reliquiarum.
7. Quando ita frangitur vt pars quæ remanet commodè calicem, & patenam continere non possit, amittit consecrationem.
8. Tamesi cornua illius diminuantur, consecratio non amittitur.
9. Qualiter altare fixum motione excretur.
10. Altare portatile non excretur, esto à capsula lignea separatur.
11. Qualiter non possit sacerdos simplex celebrare, in altari, in quo illo die Episcopus celebravit.

1. **A**ltare ad sacrificium semper necessarium fuisse probat ex omnium sententia aduersus hæreticos Belarm. t. 2. lib. 1. de Missa c. 16. Si enim antiquæ legis sacrificia, imo & inania gentium sacrificia altare postularunt, quanto magis hoc admirabile, & diuinum sacrificium expostulare debet. Quocirca consecrans absque altari grauissimum peccatum committeret. Duplex est altare, aliud fixum, cuius mentio fit in cap. si motum de consecrat. dist. 1. & cap. 1. de consecrat. Eccl. Aliud portatile, seu viaticum, de quo in cap. ult. de Priuileg. lib. 6. Dicitur fixum, quia fixum est Ecclesiæ, & vt ibi firmiter perseveret, consecratur. Econtra portatile dicitur, quia consecratur, vt ex vno loco in alium portari possit. Ad sacrificium igitur celebrandum quodcumque sufficit, quippe tam portatile, quam fixum verum altare est. Nam vt rectè monet Vasq. disp. 233. cap. 2. num. 10. priuilegium concessum Episcopis in c. ult. de Priuileg. in 6. non fuit, vt possint in altari portatili in Ecclesia celebrare; hoc enim iure commune omnibus est concessum, sed vt possint extra Ecclesiam in quouis decenti loco in eo altari sacrificium peragere.

2. Hoc altare siue fixum sit, siue portatile debet esse lapideum qua parte Corpus, & Sanguinem Christi continere debet. Nam licet ante Sylvestrum Pontificem ob tyrannorum persecutionem in altaribus ligneis sacerdotibus permissum fuerit celebrare: at à tempore Sylvest. statutum omnibus est, vt non nisi in lapide sacrificium peragatur, vt constat ex pluribus decretis quæ referuntur à Gratiano de consecrat. dist. 1. & tradit Gregor. Nyssen. orat. de baptismo. August. Sermon. 255. de tempore. Chrysostom. hom. 20. in 2. epist. ad Corinth. Solo autem Pontifici summo reseruatum est altare ligneum, in quo D. Petrus obtulit, vt in eo ipse solus sacrificare possit, vti legitur in vita Sylvest. & in festo dedicat. Ecclesiæ Saluat. 9. Nouembr. Aduerte ex consuetudine recepta prædictum altare lapideum non ex duplici lapide colligato, sed ex vno integro coalescere debere, vt sic aptius vnitas personæ, quæ in Christo est, representetur. Vasq. cap. 2. numer. 16. Bonac. quæst. 71.

tim. punct. 9. num. 13. Item debet esse tantæ magnitudinis, vt pedem calicis, & patenam saltem ex maiori parte continere possit, alias sacrificio ineptum erit. Sic ex communi sententia tradit Suar. disp. 81. sect. 5. Aegid. de Coninch. q. 83. art. 3. dub. 2. num. 242. Laym. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 5. num. 2. Vasq. disp. 233. cap. 2. num. 16.

3. Deinde hoc altare debet esse per Episcopum consecratum, colligitur ex cap. altaria de consecrat. dist. 1. Et licet ibi dicatur altaria chrisimatis vñctione, & Sacerdotalis benedictione consecranda esse, nomine Sacerdotalis benedictionis omnes intelligunt Episcopalem. Non enim presbytero datum est aras consecrare, vt dicitur cap. nullus presbyter. de consecrat. dist. 1. ideoque solum pro Episcopis in Pontificali Romano præscripta est forma consecrandi altaria. Verum ex commissione Pontificis nemini est dubium simplicem Sacerdotem posse altaria consecrare, ideoque Paul. III. an 1549. Societatis Iesu religiosi in remotissimis partibus degentibus, vbi catholicus Episcopus inueniri facile non potest, concessit facultatem altaria consecrandi, quam facultatem Minoribus concessit Honorius III. vt in eorum monumentis habetur, concess. 212. & refertur in compend. priuileg. Societ. Iesu, verbo Ecclesiæ. §. 1. Et Adrian. VI. Minoris ordinis Prouincialibus Indiarum, & Fratibus, quibus ipsi commiserint facultatem dedit consecrandi altaria, & Calices etiam pro vltu alieno in casu necessitatis, Episcopis in Prouincia non existentibus, sicuti testatur Rodrig. t. 1. quæst. regul. q. 28. art. 2. Quinimo Gregor. XIV. teste eodem Rodrig. omnibus Abbatibus Cisterciensis Ordinis priuilegium concessit aras, & Calices consecrandi. Celebrare autem absque hoc altari lapideo consecrato ab eo qui potestatem consecrandi habuerit, mortale peccatum est, sicuti docent ex omnium sententia Vasq. disp. 233. cap. 2. n. 12. Suar. disp. 81. sect. 5. Eman. Saà, verbo Altare in fine, aduersus Victor. de Eucharist. num. 98. affirmantem, si absit scandalum, aut contemptus, mortale peccatum non esse.

4. Præter supradictas conditiones aliqui Doctores expostulant vt conditionem necessariam maximè pro altari fixo, vt aliquorum Sanctorum reliquias in se habeat inclusas. Ita Durand. lib. 1. rational. diuinor. officior. cap. 7. n. 21. Syluest. verbo altare q. 1. Azor. t. 1. l. 10. cap. 27. q. 8. Scortia lib. 2. cap. 14. n. 4. Fauetque Ecclesia in introitu Missæ orans per merita Sanctorum, quorum reliquæ in eo altari sunt. Supponit ergo ibi Sanctorum reliquias adesse. Mouentur ij Doctores ex concil. Carthagin. 5. can. 14. & Africano. cap. 50. relatis in cap. placuit de consecrat. dist. 1. vbi præcipitur altaria in quibus nullum corpus, aut reliquæ Martyrum probantur, ab Episcopis, qui locis eisdem præstant (si fieri potest) eueriti. Quod si dicas præcipi eueriti altaria, in quibus nullum corpus, aut reliquæ certæ conditæ probantur, quia occasio erat superstitionis, non vero altaria reliquiis tarentia. Obstat, quia eadem occasio superstitionis est, si altaria frequentes, putans ibi aliquod sanctum corpus, vel reliquias Martyrum adesse, cum tamen nullum sit. Cum ergo illis temporibus nullum altare erigeretur, quin in eo sanctorum Martyrum reliquæ conderentur, merito præcipitur ea altaria eueriti, in quibus nullum corpus, aut reliquæ Martyrum conditæ probantur. At si propter populi tumultum id fieri non possit, admonentur fideles, ne ea loca tanquam Martyrum reliquiis sacrata frequentent. Deinde mouentur ex can. 7. septima Synodi generalis, vbi præcipitur ne templum sine sacris reliquiis consecratur, at templum non in parietibus, sed in altari continere reliquias debet. Ergo tacitè definitur, ne altaria sine sacris reliquiis consecrentur.

5. Cæterum etsi decentissimum sit, vt altaria maximè fixa reliquias probatas Sanctorum contineant, at id neque est, nec fuit necessarium ex præcepto. Sic docent Panormit. c. 1. de consecrat. Eccl. à num. 2. Suar. disp. 81. sect. 5. Aegid. de Coninch. quæst. 83. art. 3. dub. 2. num. 241. Vasq. disp. 233. cap. 2. num. 16. Laymann. lib. 5. sum. tract. 5. capite 5. numer. 8. Et quidem esse decentissimum, & à Prælati Ecclesiæ procurandum per se patet, idque non leuiter indicat illa oratio, quam in introitu Missæ sacerdos recitat. Quod vero nunquam fuerit præceptum generale latum de hac reliquiarum continentia, probatur expendendo textus, quibus opposita sententia nititur. Nam cap. placuit esto præceptum contineret, cum non fuerit alicuius concilij Generalis, sed Prouincialis obligare non potuit vniuersam Ecclesiam. Deinde nemo Concilium prohibere altaria absque reliquiis consecrari pro sacrificio celebrando, sed prohibere absque reliquiis consecrari tanquam Martyrum memorias. Hæc enim altaria per agros & per villas tanquam Martyrum Memorias constructa absque reliquiis merito supradicta Concilia prohibent, & præcipiunt eueriti, quia supersticiosum est altaria frequentare vt corpus, & reliquias Martyrum continentia, cum tamen nullum corpus, vel reliquias martyrum contineant: ideoque subdit Concilium. Nulla memoria Martyrum probabiliter acceptetur, nisi vbi corpus, aut reliquæ certæ sint, aut origo alicuius habitationis, vel possessionis, vel passionis fidelissima

illius origine traditur. Nam quæ per somnia, & per inanes quasi reuelationes, quorumlibet hominum vbiicumque constituantur altaria, omnino reprobentur. Textus vero *can. 7. septima Synodi generalis* non conuincit, quia esto præceptum ibi fuerit, nullum templum absque Sanctorum reliquiis consecrari: at non inde inferitur quodlibet altare illius templi reliquias martyrum continere debere; sufficit enim si aliquot illius reliquias contineat. Adde ad satisfaciendum prædicto præcepto opus non esse reliquias martyrum in ipso altari sumpto altari pro ara sacrificii, includi, sufficit si in altari communiter sumpto adsint, sicuti adsunt imagines, & alia altaris ornamenta.

Sed gratis admissio, quod antiquo tempore fuerit præceptum ne vllum altare consecraretur absque reliquiis Sanctorum in ipso inclusis, dicendum necessario est consuetudine abrogatum esse. Etenim altaria ita multiplicata sunt ex necessitate, vt vix pro tot altaribus reliquias certæ Sanctorum possint inueniri; nulla igitur est obligatio includendi ibi reliquias. Neque obstat Ecclesiam in introitu Missæ otare Dominum per merita Sanctorum, quorum reliquias hic sunt, id est quorum reliquias hic fuerint, & omnium Sanctorum. Sententia verò Durand. lib. 1. *Rational. diuin. officior. cap. 7. num. 21.* & Ioann. Andr. in *cap. placuit de consecrat. disp. 1.* asserentium loco reliquiarum particulam hostiæ consecratæ apponi in ara posse, sustinenda non est, sed omnino reprobanda. Est enim contra reuerentiam debitam sacramento illud corruptioni exponere, atque ita relato Panormit. docet. *Valq. disp. 233. cap. 2. num. 17.* Egid. de Coninch. q. 83. art. 3. dub. 2. num. 242. *Suar. disp. 8. sect. 5.* Eman. Saà, *verbo altare in fine.*

6. Superest dicendum, quando altare tam fixum, quam portatile consecrationem amittat? Affirmat communis sententia altare reliquias Sanctorum in se continens consecrationem amittere, si socius, seu sigillum eas reliquias continens frangatur, aut moueatur. Sic docent Canonistæ in *cap. 1. & cap. lignis de consecrat. altaris.* Syluest. *verbo altare. q. 8. Angel. §. 2. Saà, num. 1.* Layman. lib. 5. *sum. tract. 5. cap. 6. n. 9. vers. exinde.* Barbosa, *plures allegans, 2. p. de potest. Episc. alleg. 27. n. 25.* & 26. Bonac. *disp. 4. q. vlt. pun. 9. num. 15.* Mouentur ex dicto *cap. 1. de consecrat. Eccles. ibi.* Adhæc si altare motum fuerit, aut lapis ille solummodo superpositus, qui sigillum continens contractus, aut etiam diminutus, debet iterum consecrari.

Verum vt rectè notauit Egid. de Coninch. q. 83. art. 3. dub. 2. num. 240. & Layman. dicto, loco. ex prædicto textu nullatenus colligitur altare execrari fractione, seu motione sigilli reliquias continentis, sed solum fractione, seu diminutione lapidis superpositi sigillio, quod longè diuersum est. At cum consecratio ex iure tantum positiua pendeat, & communis sententia affirmet fractione, seu motione sigilli reliquias continentis altare execrari, credendum est vsu, & consuetudine sic firmatum esse, à quo recedere indecens erit, sicuti notauit Layman. dicto *cap. 6. num.*

7. Deinde altare tam fixum, quam portatile consecrationem amittit, si ita frangatur, aut diminuatur, vt pars quæ integra remanet calicem cum patena commodè continere non possit: quia eo ipso redditur ineptum muneri sacrificij. Sic omnes doctores referendi. At si pars quæ remanet commodè calicem cum patena continere possit consecrationem non amisit, quia non amisit formam sibi debitam altaris enim forma nulla alia signata est præter magnitudinem, quæ calicem cum patena contineat, quare ea magnitudine perseuerante & forma altaris remanet, & consecratio perseuerat, vti colligitur ex *cap. 1. ligneis. cap. quod in dubiis. de consecrat. Eccles. vel altar.* & tradunt Syluest. *verbo altare. q. 8. eman Saà. num. 1. Suar. disp. 81. sect. 5. Valq. disp. 233. cap. 2. sub num. 12.* Egid. de Coninch. q. 83. art. 3. dub. 2. num. 239. Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. p. 9. num. 15.* Barbosa. *alleg. 27. num. 25.* Layman. dicto. *cap. 6. num. 3.* Cum autem dubium est, an diminutio, seu fractura impediat legitimam calicis, & patenæ continentiam Episcopus iudicare debet, neque alteri arbitrium comittitur. Barbosa Bonac. Layman. *loc. alleg.*

8. Altaris consecrationem amitti, si cornua illius frangantur, seu diminuatur, tametsi pars remanens calicem, & patenam commodè continere possit affirmant Syluest. *verbo altare. q. 8. Armilla. num. 10.* Henriq. lib. 9. *cap. 28. num. 1. in com. l. R. Barbosa. alleg. 27. num. 26.* Bonac. *pun. 9. num. 15.* Mouentur, quia illis in partibus sacra fit vnctio, & consecratio. Ergo illis partibus pereuntibus consecratio petit. Cæterum oppositum verius est, quia esto illis in partibus vnctio, & consecratio facta fuerit, at tota ara ex ea vnctione redditur consecrata. Quam consecrationem amittere non poterit, dum sacrificio peragendo apta fuerit. Sic Layman. lib. 5. *sum. tract. 5. cap. 6. num. 6.*

9. Motione absque fractione vlla altare fixum execratur, si lapis superpositus ab structura, cui est affixus separetur. De-

ciditur expressè *cap. ad hac. cap. quod in dubiis. cap. ligneis de consecrat. Eccles. vel altaris.* Quia vt dicit Glossa in dicto *cap. ad hoc* altare fixum vt fixum & stabile perseueret, consecratur. Quod si altare fixum permanere firmiter possit, aliquibus lapidibus structura dimotis, consecrationem non perdit, quia absolute eandem formam retinet, sub qua fuit consecratum, vt bene aliis relatis docuit Valq. *disp. 233. cap. 2. num. 13.* Layman. lib. 5. *sum. tract. 5. cap. 6. num. 3.* Suar. *disp. 81. sect. 5. in medio.* Quinimo si tota mensa simul cum lapidibus quibus inhaeret de loco in locum moueatur, affirmat Valquez & Suar. non obinde execrari, quia prædicti textus non de motione, & separatione locali, sed de motione, & separatione ab structura loquuntur. Neque mihi displicet dictum Tabien, *verbo altare §. 5. in cuius fauorem propendit Suar. dicta sect. 5. in medio,* altare fixum tunc amittere consecrationem per separationem superioris mensæ à columnis, quando consecratur, vt fixum, & immobile. Secus quando prius consecratur mensa, & postmodum structura superponitur. Ex eo autem quod altare fixum motione, vel fractione consecrationem perdat, Ecclesia nullatenus execrata censenda est, ex decisione textus in *cap. ad hac de consecrat. Eccles. declarant is,* seu corrigentis textum in *cap. motum de consecrat. disp. 1.* & tradunt Glossa ibi. Valq. & Suar. *locis allegatis.* Adde execrata Ecclesia, quia eius parietes combusti, vel collapsi sunt, altare consecratum permanere poterit. Et è contra altare execratum esse potest, tametsi Ecclesia consecrationem retineat, quia consecratione distincta consecrata sunt Syluest. *verbo altare. q. 11. Mirad. t. 2. man. Pralat. q. 39. art. 7.* Suar. *disp. 81. sect. 5. vers. in tertia parte* Barbosa. *alleg. 27. num. 26.* Layman. lib. 5. *sum. tract. 5. cap. 5. in fine.* Aliter verò dicendum est de pollutione, nam altari polluto per sanguinis, vel feminis effusionem Ecclesia polluta est: Et è contra Ecclesia polluta omnia altaria fixa ibidem existentia polluta censentur, quia pollutio quolibet loco Ecclesiæ contingens totam, Ecclesiam, eiusque cæmeterium contiguum afficit: & notauit Layman. *loco allegato.*

10. Difficultas est, an altare portatile consecratione indigeat, si à ligneis seu capsula, cui est inclusum separetur? Affirmant Paludan in 4. *disp. 13. quest. 2. art. 4. concl. 2.* Angel. *verbo altare num. 2.* & moueri possunt, quia textus in *cap. 1. c. quod in dubiis. cap. ligneis de consecrat. Eccles.* asserentes per fractionem, seu motionem lapidis ab structura consecrationem amitti, generaliter de altari loquuntur, nec decisionem limitant ad altare fixum. Cæterum etsi prædicti textus manifestè non expresserint, de solo altari fixo doctrinam intelligendam esse; At satis ex illis colligitur præcipue cum altare portatile vt ex vno loco in alium moueri possit institutum sit, & capsula illa ligneæ, in qua ara includitur non pro forma, sed ad ornatum, & custodiam apponatur. Non igitur ex illius motione, & separatione amittere altare consecrationem debet, vt bene docuit Abbas, dicto *cap. 1. de consecrat. Eccles. Syluest. verbo altare. quest. 9.* Suar. *disp. 81. sect. 5. in medio.* Valq. *disp. 233. cap. 2. post med.* Egid. de Coninch. q. 83. art. 2. dub. 2. n. 239. Eman. Saà, *verbo altare.* Layman. lib. 5. *sum. tract. 5. cap. 6. num. 3.*

11. Tandem in *cap. vlt. de consecrat. disp. 2.* statuitur, vt in altari in quo Episcopus Missam cantauit, presbyter eodem die aliam celebrare non præsumat ob reuerentiam Episcopo debitam. Sed hoc intelligendum est inquit Azor. *instit. moral. 1. p. lib. 1. cap. 27. q. 10.* Barbosa. *alleg. 27. num. 26. in fine,* quando Episcopus in suis Ecclesiis, & in propria diocesi, & solemnibus cæremoniis, & religione rem diuinam celebrauerit. Et licentia tamen Episcopi, vel necessitate virgente optimè poterit sacerdos ibidem celebrare, sicuti notauit Glossa *suprad. cap. Henriq. lib. 9. c. 28. num. 1.* Quinimo præceptum hoc consuetudine ferè vbiq; abrogatum esse testantur Scortia lib. 2. *de sacrificio c. 14. num. 6.* Layman. lib. 5. *sum. tract. 5. cap. 6. num. 10.*

PUNCTVM X.

Deornatu altaris, vasis, & vestibus sacris, aliisque ad celebrationem requisitis.

1. Quibus linteis altare exornandum sit.
2. Parua palla, & purificatorium requiritur.
3. Requiritur lumen, & ex qua materia.
4. Item liber Missalis, & qualiter.
5. Debet esse altare Cruce exornatum.
6. Patena, & calix consecrati ab Episcopo vel habente priuilegium.
7. Pyxis, in qua sacramentum reponitur debet esse benedicta, & ex materia qua calix, sed non necessario.
8. Adesse debent vestimenta sacra benedicta.
9. Ob decentiam calceatus sacerdos accedere debet.
10. Quando cooperto capite celebrare possit.
11. Debet in sacrificio sacerdos habere ministrum non famulum, sed virum.

12. *Expenditur seillatim quando ornamenta altaris consecrationem seu benedictionem amittant.*

13. *Quis possit sacra ornamenta tangere.*

14. *Recitatio matutinarum precum non necessariò pramittenda est celebrationi, etsi alij contrarium firment.*

1. Plura pramitti celebrationi debent. Primò decet integram mensam altaris linteo mundo cooperiri. Ex necessitate autem sola ea pars altaris, quæ ara vocatur cooperièda est duplici linteo, vel vno duplicato, quæ non oportet esse benedicta, quinimo in necessitate profana esse possunt, & ea postmodum vtenda domino reddi, teste Saà, verbo *Missæ*. n. 7. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 28. quæst. 8. Layman. tract. 5. cap. 6. num. 11. Super hæc linteæ apponi debet palla benedicta, quæ vulgò corporale vocatur. Vnde altare triplici linteo ornandum necessariò est, neque plura requiruntur. Nam esto in cap. si per negligentiam de consecrat. dist. 2. quatuor linteorum mentio facta fuerit. At consuetudine præscriptum est tria sufficere, duplex non benedictum, & alterum benedictum.

2. Secundò requiritur ex præscripto Ecclesiæ parua palla, quæ Calix cooperiatur similiter benedicta, quæ non ex ferico, neque auro elaborata qua parte calicem tangit sed ex lino debet esse. Sine hac sacrum dicere graue peccatum esse, nisi corporalia ita oblonga sint, vt calicem cooperire possint, testatur Suar. disp. 81. sect. 6. §. 2. His addendum est purificationem, quo calix sumpto sanguine, & lotionem purificatur, quod oportet esse benedictum, sed non ex necessitate, cum immediatè species sacramentales non attingat, neque alicubi inueniatur de hac benedictione præceptum. Prædicta corporalia benedicta debent esse ab Episcopo, vel ex eius commissione à simplici sacerdote. Etenim quoties aliqua res factanda non est Chrismatis vñctione, simplici sacerdoti committi potest. De facto commissa est hæc facultas à sede Apostolica omnibus superioribus Societatis, vt constat ex compend. priuileg. verbo *benedicere*. §. 3. sed cum quadam limitatione: nam si corporalia, vestimenta, cæteraque ornamenta Ecclesiæ pro vsu externorum benedicenda sunt, id fieri non potest, nisi necessitas urgeat, & Prælati dissent, & sine illorum offensione. Præterea debent esse munda, ne horrorem, & scandalum generent, aliàs grauius sacerdotes contra reuerentiam tanto sacramento debitam delinqueret, vt bene notauit Suar. disp. 81. sect. 6. ante secundam conclus. Eman. Saà. verbo *sacra*. num. 5. Pluribus relatis Bonacin. disp. 4. quæst. ult. pun. 9. num. 24. Quod de aliis sacerdotalibus vestimentis suo modo dicendum est argum. c. relinqui de custodia Eucharist. & tradit Eman. Saà. verbo *sacra* n. 5.

3. Tertiò requiritur lumen ad sacrificium, sine quo sacrum dicere graue esset peccatum, colligitur manifestè ex cap. ult. de celebrat. missar. vbi quidam presbyter grauius damnatur, quia sine igne, hoc est lucerna sacrificabat. Sufficit vna lucerna, tamen si deceat plures esse. Et licet in Trident. sess. 22. decreto de obseruand. in celebrat. missar. prohibitum fuerit certum numerum candelarum ad sacrificium apponi, intelligendum est, si ille certus numerus ex superstitione appositus fuerit, secus si ex religione fuerit præscriptus, vt bene notauit Vasq. disp. 233. cap. 3. circa finem. Materia huius lucernæ certa debet esse, vt ex consuetudine constet. Si tamen hæc desit, & scandalum absit (facile abesse potest) censerem peccatum non esse lucernam ex oleo abhibere, vt docuit Vasq. disp. 233. cap. 3. Quinimo adhibere sebaceam excusant à peccato Azor. 1. lib. 10. i. institut. moral. cap. 28. quæst. 15. Tolet. lib. 2. sum. cap. 2. n. 14. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 9. n. 31. Laym. c. 6. num. 17.

4. Quartò requiritur liber Missalis saltem in quo Canon continetur non ex aliquo iure positio scripto, sed consuetudine firmato, & rubricis Missæ approbato. Quocirca communiter Doctores censent, vt videre est apud Nauarr. cap. 25. num. 84. Henric. cap. 29. num. 7. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 9. num. 30. graue esse peccatum sine supradicto libro celebrare, ne sacerdos periculo errandi se exponat. Et licet aliquis sacerdos huic periculo morali expositus esse nō videretur, eo quod firmiter memoria Canonem teneret, sufficit communiter hoc adesse periculum, vt lege prædicta omnes astringatur. Adde quemuis sacrum facientem facile distrahi, vel turbati posse, ita vt nequeat Canonem integrè recitare. Vt igitur hoc vitetur periculum, expedit omnino canonem scriptum ibi præsentem habere. Nihilominus non videtur improbabile posse sacerdotem absque Missali, cum facile non reperitur, sacrum facere, si experientia comperit nullum errorem committere memoriter omnia recitans, quia absit periculum morale errandi. Sic Suar. disp. 81. sect. 6. Layman. li. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 17. vers. idemque. Vasq. disp. 233. cap. 3. in fine, vbi concludit, quod sacerdoti cui ita debilis est potestas videndi, vt nullatenus legere possit, si tamen hostiam debita cum reuerentia leuare, adorare, tractare, & sumere possit à sacrificio faciendo excludendum non esse, tamen si vitetur nota, expedit librum missalis præsentem habere.

5. Quintò requiritur altare aliqua cruce ornatum esse:

nam esto in iure præceptum non sit, habetur tamen in regulis Missalis, & in caeremoniis, & ritibus Missæ; omisso autem huius ornatus non videtur esse grauis culpa ob materiæ leuitatem, sic docuit Suar. disp. 81. sect. 6. §. quinto. Laymann. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. n. 12. vers. 8. Bonac. disp. 4. quæst. ult. punct. 9. num. 30.

6. Sextò requiritur patena, & calix consecrati ab Episcopo, vel aliis potestatem habentibus. cap. vn. de Sacra vñction. §. ult. & alii de consecrat. dist. 1. Materia patenæ, & calicis debet esse ex auro, vel argento, vel si viget paupertas ex stanno, non vero ex lapide, ferro, ære, ligno, vitro, aliisque similibus, habetur cap. vt calix de consecrat. dist. 1. c. ult. de celebrat. missar. & tradunt omnes Doctores. Plumbum ex opinione Emā. Saà, verbo *missæ*. nu. 8. & Hostiens. relati à Syluest. verbo *calix in principio* pro stanno reputatur. At rectius ipse Syluest. & Paludan. in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 5. Vasq. disp. 233. cap. 4. num. 30. Suar. disp. 81. sect. 7. Laymann. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 12. existimant ex plumbo confici non posse, eo quod in prædicto cap. vt calix nulla alia materia præter argentum, aurum, & stannum apta ad conficiendum calicem iudicatur, cum igitur plumbum diuersum sit, permitti non debet. Adde plumbum facile denigratur, & sordes contrahit, & ad vomitum prouocat, quæ sunt præcipuæ rationes, ob quas in aliis materiis ab auro, argento, & stanno calix confici non permittitur. Aduertè supradicta intelligenda esse de culpa calicis, pes enim ex ære, ferro, aliaue materia confici potest, teste Vasq. disp. 233. cap. 4. num. 30. Ægid. de Coninch. quæst. 83. art. 3. dub. 3. n. 244. Henric. cap. 28. num. 2. Laymann. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 12.

7. Solet hic inquiri, an pyxis in qua sacramentum reponitur, debeat esse consecrata sicut, calix vel saltem benedicta, sicuti sunt corporalia, cum immediatè species sacramentales attingant. Item an debeat ex eadem materia constare, ac calix, & patena constatur? Sed breuiter dicendum est non requiri ex necessitate esse consecratam, vel benedictam, quia nullibi cauetur, & præcepta imponenda non sunt absque fundamento firmo. Neque obest quod in Pontificali specialis benedictio pro pyxide assignetur, nam plures benedictiones ibidem assignantur non vt necessariæ, sed conuenientes, vt pro vasīs reliquiarum, pro campanis, pro altaris ornamentis. Decet tamen maximè pyxidem benedictam esse. Sic aliis relatis docet Azor. 1. p. lib. 10. cap. 27. quæst. 7. Ægid. de Coninch. quæst. 83. art. 3. dub. 3. Vasq. disp. 233. cap. 4. num. 36. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. in fine. Bonac. disp. 4. quæst. ult. pun. 9. nu. 23. tamen si contrarium sentiat Barbosa allegat. 27. num. 14. cui fauet Suar. disp. 81. sect. 7. ad finem. Reginald. lib. 29. nu. 201. Materia pyxidis signata non est, expedit tamen esse auream, argenteam, vel saltem stanneam, vt notant Vasq. & Ægid. locis alleg. Monet tamen Vasq. pyxidem seu vasculum sacramenti super aram consecratam corporalibus benedictis cooperatam collocari debere, vt consuetudine seruatur. Si enim ad illius sacramenti consecrationem prædicta ara, & corporalia requiruntur, cur non ad permanentem illius conseruationem? Cæterum non crederem esse grauem culpam horum omissionem. Tum quia nullibi de hac obseruatione inuenitur præceptum, sicuti inuenitur pro sacramenti celebratione. Tum quia est longè diuersa ratio. Etenim in celebratione requiritur ara, quia sacrificium celebratur. Deinde quia sacra hostia immediatè super aram, & corporalia collocatur, & insuper collocatur ibi sanguis, qui si aliquando effundi contingerit, expedit ne extra sacra linteamina effluat, quæ in Eucharistia in sacratio reposita non procedunt. Aliàs si ex celebratione argumentum defumendum esset, tribus linteis ara deberet ornari, sicuti ornatur in celebratione, quod tamen consuetudine obseruatum non est.

8. Septimo requiruntur pro sacrificio vestimenta sacra ab Episcopo, vel ab alio habente potestatem benedicta, nempe amictus, alba, cingulum, manipulus, stola, & casula, sine quibus, vel aliquo illorum celebrare graue esse peccatum testantur communiter Doctores apud Vasq. disp. 233. in fine. Nauarr. cap. 25. n. 84. Suar. disp. 82. sect. 2. & 3. Ægid. de Coninch. dub. 3. num. 250. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 9. n. 26. colligiturque ex cap. vestimenta de consecrat. dist. 1. & ex cap. Ecclesiastica 23. dist. vbi sub excommunicationis pœna arctatur sacerdos cum stola sacrificare, idemque est de reliquis vestibus. Et licet Scotus, & Richard. relati à Nauarr. & Eman. Saà, verbo *Missæ*. num. 10. quibus fauet Syluest. eodem 1. num. 2. sentiant cingulum non esse necessariò benedicendum. Contrarium tamen seruandum est ex præscripta consuetudine, & ex Pontificali Romano, & ex dicto cap. vestimenta. Mouent tamen Suar. disput. 82. sect. 2. in fine. Eman. Saà. n. 11. Azor. lib. 10. cap. 28. q. 9. vt possit stola pro manipulo, aut cingulo, aut manipulo pro stola, si habeat longitudinem debitam, vt humeros cooperiat, quia videntur plus minusue eiusdem esse formæ, quæ est horum vestimentorum essentia. Si autem hæc vestes duplices sint, id est ex parte interiori, & exteriori singulæ benedictæ manent, si separentur, sicuti notant Eman. Saà, & Suar. supra, quia vnica benedictione sacratæ sunt. Significatio

ficatio mystica horum vestimentorum optime traditur à Suar. *supra* & colligitur ex orationibus ab Ecclesia institutis, quas sacerdos recitare debet, cum se ille sacris vestibus induit. Sed an ex graui culpa teneatur eas orationes recitare? non conueniunt Doctores. Nauarr. *cap. 25. num. 73.* & Azor. *1. p. lib. 10. cap. 29. quæst. 5.* affirmant, quia est grauis Ecclesiæ cæremonia. Sed verius est illarum omissionem solam culpam venialem constituere. Non enim maiori rigore ea cæremonia recepta est, teste Henric. *lib. 9. cap. 14. ad finem.* Pitigian. *disp. 13. qu. 2. art. 10.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 9. n. 32.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. n. 12. vers. 8.*

9. Octauo in rubricis missalis præscribitur, ne sacerdos celebraturus accedat absque calceis, & quin superior vestis talum attingat, quæ ob decentiam præscribuntur, sed non sub graui obligatione secluso contemptu, uti ex communi sententia testantur Vasq. *disp. 233. cap. 4. in fine.* Henric. *lib. 9. c. 26. n. 3.* Suar. *disp. 82. sect. 3. Saa. num. 15.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ultim. p. 9. num. 29.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 3. in fine.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 16.* vbi affirmat nullam esse culpam occurrente aliqua necessitate sine calceis celebrare.

10. Nond debet sacerdos discooperto capite celebrare ex textu in *cap. Nullus Episcopus de consecrat. dist. 1.* Ob causam tamen infirmitatis potest Episcopus licentiam concedere velato capite celebrandi, uti docent Suar. *disp. 82. sect. 3.* & Bonac. *q. ult. p. 9. num. 29.* Quinimo rationabili causa certa intercedente posse fieri absque Episcopi Pollentia testatur expressè Vasq. *disp. 233. cap. 4.* asseritque in Pollentia omnes Sacerdotes etiam religiosos hyemali tempore vsque ad consecrationem velato capite altari adesse, probatque ex dicto *cap. nullus*, quod præsumptionem requirit. At qui ex necessitate facit, non temerè facit. Consentit Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6.* Henric. *lib. 9. cap. 26. num. 3.* Nauarr. *lib. 3. conf. 7. de celebrat. missar. in postrema edit. Saa. verbo Missa. num. 17.* Azor. *cap. 28. qu. 16.* & alij.

11. Decimo tenetur sub graui culpa Sacerdos in sacrificio habere ministrum, qui sacrificio inferuiat, & respondeat, isque vir sit. non formina. Colligitur ex *cap. proposuit de Filiis presbyterorum.* Et licet in *cap. hoc quoque de consecrat. dist. 1.* requiratur duos esse sacrificio præfentes, contraria consuetudine abrogatum est, teste Azor. *lib. 10. cap. 29. quæst. 1.* Vasq. *quæst. 83. art. 5.* vel ut alijs placet, textus ille non de Missis priuatis, sed solemnibus loquitur, quæ pluralitatem ministrorum habere debent, cum in hoc eius solemnitas consistat. Quinimo Gloss. dicto *cap. hoc quoque*, & Turrecrem. *ibi.* Sorus *dist. 13. quæst. 2. art. 5. ad 12.* Grassi *lib. 2. sum. cap. 42. num. 3.* Azor. *lib. 10. cap. 29. quæst. 3.* Saa. verbo *Missa. num. 18.* existimant virgine necessitate, v. g. communicandi infirmum, vel audiendi sacrum die festo, posse absque ministro celebrari. Et forte huic probabili opinioni nititur consuetudo Belgica, ut sacerdotes præsertim in pagis absque ministro celebrent, cuius consuetudinis meminit Layman. eamque approbat *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 13.* Sed certè hæc consuetudo sic generalis permittenda non esset, aliàs in ea regione lex Pontificia abrogata esset. Adde præceptum communicandi infirmum, & celebrandi die festo non obligat, nisi cum celebratio seruatis Ecclesiæ ritibus, & cæremonijs fieri potest, ut bene notauit Vasq. in *presenti. quæst. 83. art. 3.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. p. 9. num. 34.* illud tamen existimo certum nullo casu licere forminam sacrificio inferuire, & veluti ministram sacerdoti respondere, sed satius esse absque ministro celebrare, quam forminam in ministrum altari adhibere. Est enim hoc specialiter prohibitum in *cap. inhiibendum de cohabit. cleric. & mulier.* Et tradit Ægid. de Coninch. *quæst. 83. art. 5. num. 264.* & ibi Vasq. *Suar. disp. 87. sect. 1. ad finem.* Bonac. alijs relatis *disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 9. num. 33.* Neque huic doctrinæ obstat consuetudo vrigens in monasterijs monialium, quæ sacerdoti è choro respondent. Id enim nullam indecentiam inuoluit.

12. Superest triplex quæstio enodanda. Prima, quando censcantur ornamenta altaris suam benedictionem, vel consecrationem amittere? Cui quæstioni vnico verbo fieri posset satis, si respondeas, quoties prædicta formam ab Ecclesia præscriptam amittunt, additione benedictionem, vel fractionem, & benedictionem, seu consecrationem admittunt. Sed claritatis gratia omnia sigillatim expendamus. Corporalia diminutione, seu ruptione amittunt benedictionem, cum inepta reddantur, ut calicem cum patena continere possint, quia ea continentia est illorum forma. Amictus, Alba, Cingulum, Manipulus, Stola, & Casula benedictionem perdunt, si suis officiis exequendis inepta fuerint. Vnde si ab Alba manica abscindas, noua benedictione indiget, quia vsui ad quem destinata est, deseruire non potest. Cingulum si ira rumpatur, ut neutra pars cingere sacerdotem possit. Stola si nequeat sacerdotis humeros operire. Et sic de reliquis. Sic Nauarr. *cap. 25. num. 84.* Suar. *disp. 82. sect. 2. & 3.* Ægid. de Coninch. *quæst. 83. artic. 3. num. 250.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 9. à num. 26. & seqq.* Barbol. *alleg. 27. num. 45.*

Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 6.* & alij apud ipsos. Eodem modo præcitati Doctores de Calice & Patena loquuntur? affirmant namque consecrationem perdere, si vsui ad quem sunt destinata, nequeant commodè deseruire. Quod fractione cuppæ Calicis à cuppæ vel pede contingere potest. Si verò cuppa tornatilis fuerit per illius à pede separationem consecratio non perditur, si iterum iungatur ex recepta Ecclesiæ consuetudine, quia sub ea conditione consecratur, ut separari possit, sicuti diximus de altari viatico, quod mouetur à ligneis quibus includitur. Atque ita docent Henric. *lib. 9. cap. 28. num. 2.* Suar. *disp. 81. sect. 7.* Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 3. numer. 248.* Azor. *1. p. lib. 10. cap. 28. qu. 7.* Barbola, *alleg. 27. numer. 40.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 9. numer. 20.* Vasq. *disp. 233. cap. 4. num. 35.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 6.* Quod si Patena, & Calix qua parte species sacramentales attingunt deaurentur, Etsi Durand. *lib. 1. Rational. cap. 6. numer. 36.* Ægid. de Coninch. *q. 83. art. 3. dub. 3. numer. 246.* Eman. Saa. verbo *calix. numer. 2.* Selua de *benefic. 1. p. q. 5. num. 99.* existimant satis probabiliter non indigere noua consecratione, eo quod non sit diuersus Calix, sed idem & sub eadem figura, sicuti Ecclesia consecrata, quæ denuò dealbatur. Et quia pars addita est longè minor præexistenti, ac proinde præexistens consecrata illam ad se trahere debet, & consecratam reddere, & denique amissione deurationis præcisè consecratio non amittitur, non igitur amitti debet deuratione superueniente. Nihilominus probabilis est noua indigere consecratione, quia hæc consecratio fit propter immediatum contactum Corporis, & Sanguinis Christi, qui in parte consecrata necessariò faciendus est. At noua deuratione posita contactus non fit in parte consecrata, cum aurum supradictum consecratum non sit. Ergo. Neque rationes contrariæ vrgent. Non prima, quia esto Calix denuò deauratus, idem reputetur quoad æstimationem, & materialem, & politicum vsum, sicuti consecratus, & non consecratus, at quoad vsum sacrificij nequaquam idem conferi debet, quia hic vsus ex consecratione partis immediatè Corpus, & Sanguinem Christi tangentis desumendus est. Secus est in Ecclesia consecrata, cuius consecratio non in parietum superficiem, sed in illorum crustis fixa est, ac proinde dealbatione amitti non potest. Et hinc dissoluitur secunda ratio, nam licet pars consecrata præexistens maior sit in quantitate, quàm superaddita, quia ramen minor est, minusque principalis in vsu sacrificij, cum non immediatè, sed mediatè sanguinem contineat, ea de causa nequit partem superadditam consecratam reddere. Tertia nullius est momenti: Fateor libenter cum Suar. Ægid. Vasq. Coninch. Layman. & alijs amissione deurationis consecrationem non perdi, quia cum totus Calix cõsecratus sit, deurationis amissione non redditur impotens ad Christi Sanguinem immediatè continendum in parte consecrata, secus contingit, cum denuò deauratur, siquidem pars consecrata immediatè continere non potest Sanguinem Christi. Atque ita sustinent alios referentes Azor. *1. p. instit. Moral. lib. 10. cap. 28. quæst. 4.* Suar. *disp. 81. sect. 3.* Vgolin. de *potest. Episcop. cap. 31. num. 3.* Barbola, *allegat. 27. num. 38.* Vasq. *disp. 233. cap. 4. numer. 34.* Bonacin. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. p. 9. numer. 19.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 6.*

13. Secunda quæstio, quis possit Calicem, Patenam, Corporalia, sacraque vestimenta tangere? Et quidem dum Corporalia, Calix, & Patena Corpus, vel Sanguinem Christi continent, nemini præter sacerdotem, vel diaconum licitum esse contingere, firmant ex communi sententia Suar. *disp. 81. sect. 8.* Filuccius, *tract. 5. cap. 4. num. 135.* Bonac. *4. de sacram. quæst. ult. pun. 9. num. 21.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 18.* Et deciditur *cap. non oportet. 1. dist. 21.* ibi: Non oportet subdiaconos licentiam habere in secretarium (quod Græci Diaconum appellant) ingredi, & contingere vasa Dominica. Si verò actu Corpus, & Sanguinem Christi non contineant ab omnibus sacris hominibus tangi possunt. *Cap. sacratas. 23. dist. Qui autem sub sacris hominibus intelligantur? non conueniunt Doctores.* Nam Suar. *disp. 81. sect. 8.* existimat intelligi omnes qui aliquo Ordine initiati sunt, imò in probabili sententia qui solum prima tonsura fuerint initiati, quia verè à profanis hominibus distinguuntur, fauetque textus in *cap. non liceat. 2. dist. 23.* ibi: Non liceat cuilibet ministeria tangere nisi subdiacono, aut acolytho in secretario vasa Dominica. Sed reatius Azor. *2. p. lib. 9. cap. 9. quæst. 6.* Henric. *lib. 9. cap. 28. Coninch. quæst. 83. art. 3. dub. 3. nu. 249.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. p. 9. num. 21.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. num. 19.* pro sacris hominibus solos ordinibus sacris insignitos intelligunt, eisque concedunt ea sacra vasa tangere. Probant tum ex vsu, & consuetudine, quæ nemini permittit hæc sacra tangere, nisi ordine sacro insignitus sit. Cum ex priuilegijs, quæ à sede Apostolica conceduntur minoribus ordinibus initiatis hæc sacra vasa tangendi, quæ priuilegia necessaria non essent in iure communi iis omnibus prædictus contactus esset permissus. Tum ex *cap. Nemo de consecrat. dist. 3.* vbi tantum diacono permittitur corporalium prima locio, statuiturque aquam

aquam mitti in piscinam. Neque obstat textus, in *cap. non licet* permittens acolytho hæc sacra tangere, quia intelligi debet in defectum subdiaconi sacrificio ministrantis ex privilegio sedis Apostolicæ Mendicantibus concessio, omnes qui ex voluntate superioris sacræ officio funguntur, tamen si nullo ordine sint insigniti, possunt sacra vasa, & ornamenta tangere, ac si sacris ordinibus initiati essent: habetur in *monum. Ordin. concess. 9.* & refertur in *compend. nostror. privileg. verbo sacra §. 1.*

Verum esto laicis, & clericis inferioribus permissum non sit sacra vasa, & corporalia tangere extra necessitatem, si tamen id faciant secluso contemptu non censetur culpa gravis, sed venialis tantum ob materiæ leuitatem. *Suar. disp. 81. sect. 8. Agid. de Coninch. quest. 83. art. 3. dub. 3. num. 249. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. ult. punct. 9. nu. 21. Valq. disput. 233. cap. 4. in medio. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 6. nu. 19. Sanch. lib. 2. sum. cap. 43. n. 27. & alij.* Intercedente vero causa aliqua rationabili nullam esse culpam firmiter Suar. *Agid. Layman. Valq. & Sanch. supra.* Eaque de causa corporalia, & purificatoria post primam lotionem fœminis maxime virginibus integre lauanda, & reficienda traduntur, quia hoc minus exactius quam viri præstare possunt, ut bene notarunt prædicti Doctores. Si autem de vasculis, ornamentisque tum sacerdotis, tum altaris immediate Corpus, & sanguinem Christi non attingentibus, communior sententia, & in praxi recepta est à quolibet etiam laico contingi, sed cum reuerentia posse, sicuti testantur Suar. *Agid. Layman.* Neque obstat textus, in *cap. vestimenta de consecrat. dist. 1.* ubi de omnibus vestimentis etiam non sacratis dicit Stephanus Papa ab aliis non debere contingi, aut ferri nisi à sacerdotibus hominibus. Non inquam obstat, quia ut explicat Suar. *disp. 81. sect. 8. §. 2.* illa verba præceptum non continent: vel si continent non de quolibet contactu, sed de eo qui ad profanum, & Communem usum dirigeretur, intelligi debent, vel certe consuetudine ipsa abrogatum est id præceptum.

14. Tertia questio, an recitatio matutinarum precum præmittenda necessariò sit celebrationi? Affirmant Gabr. *lect. 2. in can. Antonin. 2. p. tit. 13. cap. 4. §. 1. Francolin. tract. de temporib. hor. can. cap. 42. Azor. lib. 10. cap. 28. quest. 17. Nauarr. cap. 23. num. 83. & de hor. canon. cap. 3. num. 70. Vega. respons. cas. conscient. 1. p. casu 54. Henric. lib. 9. cap. 24. num. 7. Graffis lib. 2. decis. aur. cap. 40. n. 6. & alij relati à Bonac. & Barbof. locis referendis.* Mouentur ex recepta consuetudine & ex Rubricis Missalis. Ceterum verius existimo nullum esse peccatum, vel tantum esse veniale. Quia communior sententia docet non esse mortale priuatum Primam ante matutinum dicere, & Tertiam ante Primam. Sed minorem connexionem habet Missa cum matutinis precibus, quam hora canonicæ inter se. Quinimo culpa quæ in hac parte esse potest, desumi non debet ex eo quod Missa non recitatis matutinis dicatur, sed ex eo quod matutinum dictum non fuerit hora consueta. Quare si ex aliqua causa rationabili excusatus est sacerdos à dicendis matutinis absolute, vel à dicendis illis hora consueta, sicuti contingit cum infirmus est, nullam culpam committit illis non præmissis celebrando. Atque ita sustinent alios referentes Suar. *disp. 82. sect. 1. Coninch. quest. 83. art. 3. dub. 4. n. 220. Scortia. lib. 2. de sacrificio Missæ cap. 6. Ludouic. Mirand. 1. 1. man. Prælat. quest. 40. art. 12. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. c. 4. num. 5. Bonac. disp. 4. de sacram. quest. ult. punct. 9. num. 8. Barbof. 2. p. de potest. Episc. allegat. 24. n. 15.* Neque rubricæ missalis matutinum præcipiunt præmittendum, sed consulunt, ut latius dixi tract. 7. de hor. canon. disp. 1. p. 4. n. 6.

Advertunt tamen communiter prædicti Doctores negantes esse peccatum celebrare Missam matutinis precibus non recitatis, non esse intelligendum de Missa conuentuali, & solemni in illis Ecclesiis, ubi ex consuetudine preces publicè canuntur, ibi enim missam conuentualem precibus matutinis non recitatis celebrare absque graui causa peccatum mortale esset, tum ob scandalum. Tum quia obstat illius Ecclesiæ publico, & conuenienti regimini.

PUNCTVM XI.

De obseruandis in celebratione Missarum.

1. Obseruare tenetur sacerdos quæ in Missali præscribuntur.
2. Ob nullam causam licet sacrificium imperfectum facere, bene tamen imperfectum relinquere.
3. Non licet sacrificium interrompere absque causa.
4. Quæ causa honeste interruptio ante consecrationem.
5. Quæ causa consecrationis inchoata.
6. Omnes defectus contingentes in sacrificio suppleri debet quoad fieri possit. Specialiter agitur de defectibus accidentalibus.
7. Qualiter substantiales defectus suppleri debeant.

1. Assertio prima. Sacerdos obligatus est seruare quæ in Missali Romano reformato præscribuntur, constat ex

præcepto Pij V. relato in principio Missalis. Et ex Tridenti *sess. 22. decreto de obseruand. in celebrat. missar.* Seruanda tamen sunt sub graui culpa, si materia grauis sit; sub leui, si sit leuis. Grauitatem materiæ desumes primò ex essentia, & integritate substantialis sacrificij. Vnde si sacrificium imperfectum relinquantur siue essentialiter, siue integraliter peccatum committes, sicuti si consecres Panem, Calice non consecrato, vel consecrata vtrique specie vtramque non sumas. Secundò ex integritate sacrificij accidentali, hoc est ab Ecclesia instituta. Etenim Ecclesia in sacrificij ornatu, & decore, specialemque cultum pluribus partibus exornauit, videlicet introitu, epistola, Euangelio oratione &c. Omissio ergo cuiuslibet partis integræ ex his quæ pro omni sacrificio sunt ab Ecclesia instituta, censenda est grauis materia. Quapropter peccares mortaliter, si Confectionem, vel Introitum, vel Euangelium, & à fortiori quamlibet integram orationem ex canone omittes. Secus vero si *Gloria, Credo*, aliæque orationes, quæ non in omnibus sacrificijs recitantur, sed in aliquibus, quia hæc non sunt partes integrales sacrificij absolute sumpti, sed huius, vel illius diei. Tertiò ex significatione, hac enim de causa diximus te mortaliter peccaturum, si omittas vino miscere. Et idem est de diuisione hostiæ, & mixtione illius cum sanguine.

Econtrà sit grauem iniuriam reputandam non esse omissionem illius partis, quæ neque ad integritatem sacrificij etiam accidentalem, neque ad specialem aliquam significationem dirigitur, sed potius ad illius ornatu, decentiam, & specialem cultum pertinet, aliàs omissio cuiuslibet cæremoniæ, & ritus peccatum mortale constitueret, nullusque ferè esset sacerdos qui celebrando mortaliter non peccaret, cum pauci sint qui ita exactè ritus, & cæremonias obseruent, ut vnam vel alteram non omittant, aut sinistrè faciant.

Debes tamen aduertere ex prædicta Bulla Pij. V. & ex Tridenti *sess. 22. decreto de obseruand. in celebrat. missar.* non solum te peccare posse omissione alicuius partis sacrificio pertinentis, sed etiam additione alterius partis extraneæ. Et quidem si animo inducendi nouum ritum additio fiat, certum est peccatum esse mortale, si autem ex imprudenti deuotione contingat, à mortali excusari poterit, præcipue si additio leuis fuerit, sicuti latius notat Suar. *disp. 83. sect. 3. & disp. 84. sect. 1. Agid. de Coninch. q. 83. art. 4. an. 266.*

2. Assertio secunda. Ob nullam causam etiam ob vitandam mortem tibi licitum est sacrificium imperfectum facere, bene tamen permitti imperfectum reliqui, constat ex dictis *hoc præfati tract. punct. 2.* Non enim tibi licitum est consecrare Panem animo non consecrandi, Vinum neque consecrare Panem, & Vinum animo non consumendi vtramque speciem, quia essentia, & integritas sacrificij tantæ considerationis est, ut meritò debeas bono cuiuslibet temporali præferre; nullatenus autem præferres, si ob vitandam mortem velles in vna tantum specie consecrare, vel vtramque specie consecrata, vtramque non sumere. Quod si dicas inde probari consecrata vna specie, te non posse à consecratione alterius cessare, quinimo neque à consumptione, vtriusque tamen periculum mortis imminet, aliàs bonum temporale vitæ, essentia, & integritati sacrificij præferretur, siquidem ne moriaris vis sacrificium dimidiatum relinquere? Respondet bonum temporale, essentia & integritati sacrificij indirectè præferri posse, secus directè, & formaliter. Cum ergo consecras vnam Hostiam animo non consecrandi aliam, vel animo non consumendi vtramque ob malum mortis vitandum, directè, & formaliter præfers tuam vitam sacrificij essentia, & integritati: at cum consecrata Hostia, Vini consecrationem omittis ob malum mortis vitandum, formaliter, & propriè non præfers tuam vitam sacrificij essentia, & integritati, sed Vini consecrationi aliàs debita. Adde præceptum diuinum negatiuum esse, ne vnam speciem consecres, quin animum habeas consecrandi aliam, & vtramque sumendi. At quod consecrata vna hostia alteram consecres, & vtramque sumas, affirmatiuum est præceptum. Præcepta autem negatiua regulariter strictius obligant, quam affirmatiua. Ergo, &c.

3. Assertio tertia. Sacrificium inceptum nequis absque rationabili causa interrompere, quia ex præcepto saltem Ecclesiastico lato à Pio V. obligaris Missam vsque ad finem continuò prosequi, colligitur ex *cap. illud. cap. nihil. 7. quest. 1.* ibi: Nullus absque prouentu patetis molestiæ minister, vel sacerdos cum coeperit imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerariè præsumperit, excommunicationis sententiam incurret. Bonac. pluribus relatis *disp. 4. q. ultim. punct. 10. numero 25.*

4. Causæ autem legitimæ, ob quas sacrificium ante consecrationem, vel consecratione facta interrumpi potest, variæ sunt. Et quidem ante consecrationem minores causæ sufficiunt, siquidem vsu receptum est ob concionem populo habendam, ob ordines celebrandos sacrificium interrompi.

Primò

Primo ob aduentum Episcopi, Ducis, vel populi processionis, quos decet integrè Missam audire, neque est alius sacerdos qui celebret, poterit missa inchoata, si oblatio nondum facta est, relinqui, & iterum à principio inchoari. Teste Nauarr. cap. 25. num. 86. Henric. lib. 9. cap. 30. num. 3. Saâ, verbo *Missâ* num. 21. Scortia lib. 2. cap. 18. Azor. 1. p. lib. 10. cap. 32. quæst. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 7. circa finem. Secundò etiam facta oblatione ante Canonem inceptum poteris inceptam Missam relinquere, si excommunicatus, irregularis, vel non ieiunus existas, quia potius decet à sacrificio desistere, quam ab irregulari, excommunicato, vel non ieiuno fieri. Sic D. Thom. quæst. 83. art. 6. Et ibi Aegid. Henric. lib. 9. cap. 30. num. 5. Quintimo secluso scandalo, & graui nota videris obligatus à sacrificio desistere, sicuti docet Aegid. supra, quia præceptum de sacrificio semel capto protequendo minoris momenti esse videtur, quam negatiuum præceptum prohibens ab excommunicato, irregulari, & non ieiuno fieri. Secus vero existimo dicendum de sacerdote, qui alicuius peccati mortalis nondum confessi recordatur, nam esto absque graui nota posset ab incepta Missa desistere, credo obligatum non esse, quia præceptum confessionis præmittendæ celebrationi non vrget, cum abest copia confessoris, & celebratio absque indecentia omitti non potest, sed contritione concepta poterit sacerdos Missam proseguire, vt cultus debitus tanto sacrificio obseruetur, sicut ex doctrina D. Thom. colligit Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 6. ad 2. Et consensit Aegid. de Coninch. quæst. 83. art. 6. num. 272. Tertiò si ante inceptum canonem superueniat interdictum speciale, vel cessatio, neque habeas priuilegium ianuis clausis celebrandi, vel superueniat interdictum generale, nec permittaris claudere ianuas, & interdictos excludere, vel si denunciatus excommunicatus expelli nequeat, potes, imò teneris à sacrificio incepto desistere: quia intentio Ecclesiæ, cum præcipit sacrificium inceptum proseguire, est cum profectio fieri potest seruatis illius præceptis, secus illis contemptis. Henric. lib. 9. cap. 30. n. 5.

5. Verum post ceptum Canonem, quia iam censetur sacrificium quasi substantialiter inchoatum grauior causa requiritur, vt possis à sacrificio incepto desistere, tamen si aliquantulum interrompere posses. Tum vt propriæ necessitati, tum vt alienæ consulas. Si enim grauis morbus, vel necessitas ventris, quam sustinere non possis superueniat, poteris sacrificium inceptum etiam post consecrationem, vt prædicta necessitati satisfacias interrompere, & morbo, vel necessitate cessante sacrificium continuare. Quod si morbus eius conditionis sit, vt nequeas per te ipsum sacrificium inchoatum perficere, alius sacerdos tamen excommunicatus, vel non ieiunus existat, perficere poterit incipiens ab ea parte, in qua crederis sacrificium reliquisse; quia esto consecratio facta non sit, adest tamen illius proxima præparatio, quam minus conuenit cassam relinquere, quam obseruare legem ieiunij, & excommunicationis. At si consecratio facta fuerit, omnes Doctores docent liberum esse sacerdoti etiam non ieiuno (si ieiunus non reperitur) sacrificium perficere, quia perfectio sacrificij vtpote iuris diuini strictius obligat quolibet præcepto Ecclesiastico. Sed an eo casu teneatur sacerdos sacrificium perficere? non est constans sententia, vt videri potest Apud Azor. lib. 10. cap. 33. quæst. 1. Suar. disp. 85. sect. 1. in fine. Nauarr. cap. 25. num. 88. Aegid. de Coninch. quæst. 83. art. 6. Placet tamen horum Doctorum resolutio obligatum esse sacerdotem perficere, quia præceptum diuinum est, ne sacrificium mutilum relinquantur, cum id fieri possit absque graui incommodo, quippe ea perfectio tantum sacramentum decet. At prædictum præceptum primò attingit sacerdotem sacrificij inchoantem. Secundò & in illius defectum reliquos omnes qui illud obseruare possint. Ergo deficiente sacerdote qui sacrificium inchoauit, quilibet alius sacerdos qui ibi præsens fuerit, obligatus est perficere, aliàs muneri suo non satisfaciet. Neque obstat textus in cap. nihil. 7. quæst. 1. asserens liberum esse Episcopum, vel presbytero consecrationem exequi officij cepti, quasi non sit obligatorium. Non inquam obstat, quia vt bene aduertit Suar. disp. 85. sect. 1. in fine, vox illa *liberum* non est delumenda ab obligatione, prout obligatorio opponitur, sed posita prout ab obligatione præiudicat, præstat enim hunc sensum; in potestate sacerdotis est officij cepti consecrationem exequi, an vero teneatur Episcopus, vel sacerdos eam potestatem ad actum reducere prædictus textus non decidit. Si verò vox illa *liberum* contrarie desumenda esset, intelligi textus debet de defectu contingente ante consecrationem, quo casu probabilius censeo cum Laymann. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 7. in medio, & Azor. 1. p. lib. 10. cap. 33. quæst. 1. sacerdotem non esse obligatum sacrificium inceptum perficere, tamen si Canon sit inchoatus, quia consecratione non facta sacrificium substantialiter, & propriè inchoatum non est.

Vt alienæ necessitati maximè spirituali consulas, poteris sacrificium etiam facta consecratione inceptum relinquere, post modum perficiendum. Sic docent Henric. lib. 9. cap. 30. n. 3. & seqq. Zambran. de Euchar. cap. 4. dub. 6. num. 5. Layman.

lib. 5. sum. tract. 5. cap. 7. à num. 2. Quod si roges, quæ necessitas proximi censetur sufficiens ad prædictam interruptionem? Respondeo solam necessitatem, quæ dilationem non patitur recipiendi aliquod sacramentum ad salutem moraliter necessarium sufficientem esse, etiam si de templo exire debes, vt prædicta necessitati succurras. Vnde si infirmus ita sit morti proximus, vt moraliter censetur expectare non posse sacrificij finem, vt ei sacramentum necessarium ministretur, poteris ab altari discedere, & in domum infirmi pergere, vt ei sacramentum ministres ommissis precibus, & orationibus in sacramento. rum ministracione præscriptis, sed post peractum sacrificium recitandis. Et idem est si poenitentia sacramentum suscipere non possit, possit tamen Eucharistiam, vel Extremam-Vnctionem, quia eo casu Eucharistia, vel Extrema-Vnctio est prædicto infirmo moraliter necessaria. Secus esset si paulò antè poenitentia sacramentum infirmus suscepisset, nam eo casu permitti posset absque viatico mori, cum moraliter ad salutem illi necessarium non sit. Quod intelligendum est, si à templo exire debes, nam si infirmus in ipso templo existat, poteris illi & viaticum, & Extremam-Vnctionem ministrare, quia illa brevis interruptio ex necessitate proximi honestatur, & cum in templo existas ab altari non censis moraliter discedere. Sic docent Zambran, & Laym. supra.

6. Assertio quarta. Omnes defectus tam substantiales, quam accidentales in sacrificio contingentes suppleri debent quoad fieri possit, de qua re latè Pius V. in rubrica Missalis, D. Thom. quæst. 83. art. 6. & ibi omnes eius expositores. Si defectus accidentalis in verbis, vel actionibus contingat, qualis esset omissio Euangelij, Offertorij, alicuius orationis, Canonis, & similibus, si multum progressus non es, quando adueris, debes repetere, si absque graui nota facere potes regulariter non teneris, tum quia vix absque nota fieri potest. Tum quia omnia quæ dicuntur, & aguntur in hoc sacrificio sunt ita inter se connexa, vt si à propriis locis extrahantur, non bene inter se cohæreant. Sic D. Thom. quæst. 83. art. 6. & ibi Aegid. de Coninch. num. 281. Suar. disp. 85. sect. 2. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 10. num. 16. At si accidentalis defectus in materia consecranda accidat, vel quia appositus est panis fermentatus, cum azimus apponendus esset, vel quia vinum est nimis acidum, vel non est aqua mixtum, & adueris defectum ante consecrationem, suppleri omnino debes, si facta consecratione defectus præuideatur, tolerandus est, & per poenitentiam supplendus. Quod si defectus leuior sit eo quod vinum sit aliquantulum acidum, vel hostia non satis integra, suppleri debet ante oblationem si præuideatur, at oblatione facta dissimulandus est. Suar. dicta disp. 85. sect. 2. Ad accidentales defectus pertinet, si Hostia cadat in Calicem, ita vt frangi non possit, quia & lumi potest simul cum sanguine, tamen si ritus, & cæmonia circa illam præscripta fieri non possint. Vnde non est noua Hostia, nec nouus Sanguis consecrandus. Sic ex D. Thom. q. 83. art. 6. & communis sententia tradit Aegid. ibi num. 282. Henric. lib. 9. cap. 37. num. 5. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 10. num. 17. Item pertinet ad accidentales defectus, si vinum congelatum sit. Sed facile hic defectus tolli potest admotis Calici pannis ardentibus, sed si deficiant, digitis aliquid sanguinis liquefacere potes, vt sumptio fiat, sicuti notauit Suar. disp. 85. sect. 1. vers. tertio. Henric. cap. 37. nu. 5. Bonac. disp. 4. de sacram. q. ult. punct. 10. num. 18.

7. Si defectus substantialis in sacrificio contingat, maiori diligentia supplendus est. Sicuti aduertunt D. Thom. q. 83. art. 6. & ibi Aegid. Suar. disp. 85. sect. 1. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 7. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 10. Primò contingit defectus substantialis, si cum protulisti consecrationis verba, non habuisti legitimam intentionem consecrandi, vel non protulisti ea super debitam materiam, quo casu teneris, cum primum adueris materiam in qua est defectus iterum consecrare, ne in tam enormi fictione procedas, neve sacrificium mutilum facias, neve populo proponas adorandum, quod nulla veneratione est dignum. Secundò defectus substantialis contingit, si sumpta Hostia deprehendis loco vini aquam appositam esse, qui defectus si ante Calicis summptionem præuideatur, alius Calix legitimus consecratus est, & sumendus, & postmodum sumendus Calix aquæ cum particula Hostiæ ibidem existentis. Quod si defectus præuisus non fuerit, quousque Calicem aquæ sumpleris non debes ex ore euomere, est enim id indecens, sed sumpta aqua simul cum particula Hostiæ Calicem legitimum consecrabis, incipiens ab illis verbis: Simili modo, &c. vsque ad illa: Hæc quotiescumque feceritis. Aliam hostiam consecrare obligatus non es, vt ex communiori sententia docet Nauarr. cap. 25. num. 91. Suar. disp. 85. sect. 1. Aegid. quæst. 83. art. 6. num. 277. ibi Valq. Henric. cap. 37. num. 4. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 10. num. 5. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 7. in fine: quia moraliter censetur præsens consecratio Hostiæ consumptæ, sicuti contingit, cum hoc sacramentum primò institutum est à Christo Domino qui consecratum Panem Discipulis distribuit, & illo sumpto Calicem consecrauit, deditque Discipulis

Discipulis suis. Præterea quia in *cap. pastoralis de Sacrament. non iterandis*, statuitur repetenda non esse in sacramentorum consecratione quæ legitime facta sunt, quod æquè in sacrificio locum habere debet. At consecratio Hostiæ legitime facta est. Ergo hæc non est iterum repetenda. Præterea si noua Hostia simul cum Sanguine consecranda esset, cum horum consecratio perfectum sacrificium constituat, prius sacrificium inchoatum ex prioris Hostiæ consecratione imperfectum relinqui videtur. Secus vero contingit, quando solus Sanguis consecratur, etenim hæc consecratio simul cum consecratione Hostiæ precedentis vnum sacrificium integrum constituit. Non igitur noua Hostia est consecranda. Neque obstat contrarium in Rubricis Missalis præscribi, quia non præscribitur ut necessarium, sed ut conueniens ob sententiam probabilem D. Thom. insinuantis simul cum sanguine nouam Hostiam consecrandam esse. Qui vero huic opinioni D. Thom. & Rubricarum instructioni adherere voluerit, nouamque Hostiam simul cum Sanguine consecrauerit, intentionem habere debet prius sacrificium inchoatum nouo illo sacrificio perficere, atque adeo consecratio sanguinis simul cum noua Hostiæ consecratione & perfectum sacrificium constituit, & sacrificium prius inchoatum, & mutilum reddit perfectum. Tertio contingit substantialis defectus, ex eo quod impediatur a sumptione Calicis ob venenum ibi oppositum, vel ob animal illuc cadens, quod horrorem causat, & ad vomitum prouocat. Et quidem si defectum præuides ante consecrationem, aliam speciem offerre, & consecrare debes relicta prioris, si post, debes animal extrahere, & species consumere, si absque graui incommodo facere possis. At si nec tu, neque alius sacerdos adsit, qui absque periculo morali saltem vomitus Sanguinem sumat, alia species Vini apponenda est, consecranda, & sumenda, & priores species Vini stupa imbibantur, & in sacrarium reponantur, & postquam fuerint sicæ comburantur, & cineres in piscinam mittantur simul cum cineribus animalis in Calicem cadentis. Quod idem faciendum est, quando contingit sacramentum euomi, putrefieri, aut ab animali comedi: debent inquam comburi, & cineres in piscinam mitti. Quod si miraculose Hostia, vel Sanguis euanesceat, aut in aliam formam mutaretur, probabile reputant Suar. Azor. *Ægid. locis allegatis*, obligationem non esse nouam speciem consecrandi, quia miraculoso facto censetur Deus sacrificium illud dimidiatum acceptare. Quarto contingit defectus ob effusum Sanguinem, vel ob Hostiam vento valido delatam. Et quidem si reperitur pars aliqua Hostiæ etiam minima, vel aliquid ex speciebus Sanguinis superfuerit, non erit necessarium aliam speciem consecrare, cum perfectum sacrificium fieri possit. Si vero contingat Calicem omnino effundi, vel Hostiam non apparere, consecranda est alia species ob integritatem sacrificij. De Sanguine effuso quid agendum sit, colligi potest ex *cap. si per negligentiam de consecrat. dist. 2.* & ex rubricis Missalis. Si cadit in terram, radendus est locus, & cineres concremandi, & in piscinam proiciendi, si vero in tabulam, vel tapetem, sugatur, & radatur, pars autem tapetis, seu cuiuslibet alterius vestis nec benedictæ, nec nimis pretiosæ scindatur, & combusta illius cineres in piscinam proiciantur. Si vero in pallas benedictas, vestesque sacerdotales ceciderit, sugatur, & tribus vicibus Calice supposito lauetur, & aqua ablutionis accipiat, vel sumatur in piscinam mittenda. Si Sanguis aram attingit, sumatur, lambatur, & purificetur ut poterit. Pœnæ vero in *suprad. cap. impositæ*, non sunt ipso iure lætæ, sed ferendæ, & iam per consuetudinem seruatum est Ordinario, ut pro qualitate culpæ, & negligentiae pœnam imponat, sicuti notauit Nauarr. *sum. cap. 25. num. 89. Suar. disp. 85. sect. 1. post med.*

PUNCTUM XII.

De obligatione celebrandi ob ordinem acceptum.

1. Iure diuino obligatur sacerdos ex communi sententia, aliquando celebrare.
2. Contrarium probabilitate non caret.
3. Ob scandalum obligatur sacerdos celebrare.
4. Decet sacerdos quotidie celebrare, sed non tenetur.
5. Qualiter teneantur Episcopi, & Rectores Ecclesiarum.

1. Communis est sententia quemlibet Sacerdotem ratione Ordinis, & officij assumpti iure diuino obligatum sub graui culpa esse aliquando sacrificium offerre. Sic D. Thom. *q. 82. art. 10. Nauarr. cap. 25. num. 88. Suar. disp. 80. sect. 1. Valq. disp. 232. cap. 1. Valen. disp. 6. q. 10. pun. 7. Hentiq. lib. 9. cap. 23. num. 2. Axor. 1. p. lib. 10. cap. 24. q. 1. Bonac. disp. 4. de Sacram. q. vlt. pun. 7. nu. 1. Ægid. de Coninch. q. 83. art. 2. dub. 1. Laym. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 3. num. 1. & alij communiter. Ratio deducitur ex illis verbis Christi *Lucæ 22. Hoc facite in meam**

commemorationem; quibus Christus Dominus Apostolis, & eorum successoribus præcepit imponere, ut declarauit Trident. *sess. 22. cap. 1. sacrificium offerendi*. Cum ergo omnes sacerdotes, & singuli eorum sint Apostolorum successores, efficitur omnes, & singulos sacerdotes obligatos esse aliquando sacrificare. Deinde omnes Sacerdotes in ordinatione non solum accipiunt potestatem sacrificandi, sed munus, & officium offerendi dona, & sacrificia pro peccatis, iuxta illud ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis. At nemini officium aliquod conceditur, qui sub graui culpa non obligetur prædicto officio, & muneris satisfacere, si materia grauis est. Ergo nullus est sacerdos, qui obligatus non sit sub graui culpa sacrificare, cum hæc materia grauissima sit. Fauet huic sententiæ communis sensus fidelium, existimantium sacerdotem absque legitima causa longo tempore cessantem à sacrificio perditis moribus esse, ideoque D. Ambros. relatus à D. Thom. *quæst. 82. art. 10. in argum. sed contra* (inquit) Graue est quod ad mensam tuam mundo corde, & manibus innocentibus non venimus, sed grauius est, si dum peccata metumus, etiam sacrificium non reddamus. Et Innocent. III. in *cap. dolentes de celebrat. Missar.* inter abusus aliquorum Sacerdotum, quos ibi reprehendit, enumerat quod vix quater in anno sacrificabant. Si autem nullam obligationem sacrificandi haberent, non esset illis culpæ tribuendum, neque Trident. *sess. 23. cap. 14. de reformat.* ita grauius præciperet Episcopis, ut curent sacerdotes saltem diebus Dominicis, festis solemnibus Missam celebrent. Neque Pius V. iuberet opinionem contrariam Caiet. abradi, & expungi ex commentariis Sancti Thomæ, sicuti fecit in impressione Romana operum D. Thom. si eam probabilem existimaret.

Nihilominus etsi prædicta sententia ut communior, & longè probabilior tenenda, & consulenda sit, contraria sententia scilicet simplicem sacerdotem seculo scádalo obligatum non esse aliquando sacrificare, probabilitate non caret. Eam enim docet Alex. 4. p. q. 11. *membr. 2. art. 4. §. 1. quæstione, qua incipit Consequenter queritur*, & c. Bonauent. in 4. *dist. 12. pun. 2. art. q. 1. in corp. & ad 3. & ad vltim.* Caiet. *quæst. 82. art. 10. Victor. de Eucharist. num. 93.* & probabilem reputant Layman. Bonac. & Suar. *locis allegatis*. Ratio est, quia obligatio præcipue graui imponenda non est absque fundamento legitimo, at nullum esse videtur ex quo firmiter colligatur. Et in primis ex iure diuino non videtur hæc obligatio sufficere colligi, nam esto larum fuerit à Christo Domino præceptum illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem, videtur explicari posse de præcepto offerendi hoc sacrificium in Christi commemorationem, vel potius de præcepto, quod omnes Sacerdotes simul sumptos astringit, non de præcepto, quo singuli, & diuini teneantur. Expediebat namque in Ecclesia hoc sacrificium non deesse, ideoque Christus Dominus Apostolis, & eorum successoribus præcepit, ne ab illius oblatione cessarent, quod optime seruari potest, tamen vnus, vel alter sacerdos nunquam sacrificaret. Et iuxta hanc explicationem dicendum est traditum fuisse sacerdotibus munus, & officium sacrificandi, & quidem quoad potestatem, ut quoties vellent, possent sacrificium offerre, quoad obligationem vero quoties Ecclesiæ sacrificium defuerit. Deinde ex iure Ecclesiastico nullus est textus hanc obligationem firmiter probans. Nam esto in *cap. dolentes* referat Pontifex ut ab usum, negligentiam illorum sacerdotum, qui vix quater in anno celebrant, inde non inferretur ex vi ordinationis aliquando obligatos esse celebrare. Sed solum inferretur celebrationem omittendam non esse ex negligentia, & torpore, bene tamen ob reuerentiam sacramenti, & indignitatis propriæ existimationem. Adde, si supradicti Sacerdotes bis, vel ter in anno sacrificabant, sanè obligationi ex ordinatione contractæ satisfaciebatur, siquidem vsque ad illud tempus declaratum non erat, quoties sacerdotes celebrare deberent. Præterea in *ipso c. dolentes* nullum de celebratione sacrificij præceptum fertur, sed de recitatione officij nocturni, & diurni. Neque illa verba textus, *Hæc & similia sub pœna suspensionis penitus inibebimus*, referenda sunt ad celebrationis abstinentiam, sed ad varios modos irreuerentiæ contra debitam officij diuini attentionem, ideoque in forma præcepti hæc solum continentur, sicuti bene aduertit Valq. *disp. 232. cap. 1. num. 6*. Minus colligi potest ex Trident. *sess. 23. cap. 14*. Stat enim optime præceptum imponi Episcopis, ut curent ne sacerdotes diebus Dominicis, & festis à celebratione abstineant, quia ipsis sacerdotes obligati sunt celebrare, quia possunt curare exemplo, consilio, & exhortatione, utpote ad opus summè perfectum: imo possunt hanc diligentiam facere medio præcepto imposito, si id iudicauerint bono Ecclesiæ regimini expedire, sicuti in diœcesi Mediolani testatur Bonac. *disp. 4. de Sacram. quæst. vlt. p. 7. num. 3*. impositum esse. Adde si ex prædicto loco Trident. obligatio celebrandi sacerdotibus inesset omnibus Dominicis, & festis solemnibus obligati essent, quod nullus vique adhuc dixit. Pius vero V. opinionem Caietani ex commentariis D. Thom. expungit,

expungit, non ut improbableem, sed ut minus probabilem, & sententia D. Thom. contrariam. Ambros. relatus explicari potest de omissione celebrationis ex negligentia, & torpore, quæ certe aliqua culpa est, item de omissione sacrificij absoluta, non de omissione sacrificij à quolibet sacerdote per se ipsum oblato. Deinde prædicta verba in Ambrosio non inveniuntur, sicuti testatur Vasq. loco allegato. Ratione verò probabilitas huius sententia non leuiter confirmari potest. Nam si sacerdotes singuli obligati essent ex præcepto diuino aliquoties sacrificare, necessariorum tempus implendi hoc præceptum determinatum esse deberet, vel ex iure diuino, vel Ecclesiastico; quippe est præceptum affirmatiuum, quod non semper, sed suo tempore signato obligat. At neque ex iure diuino, neque Ecclesiastico constat quod sit tempus executioni huius præcepti determinatum præter casum, quo Ecclesiasticum sacrificium deficeret. Ergo extra hunc casum nulla est sacerdotis obligatio. Quod si dicas cum communi sententia iure diuino determinatum esse tempus scilicet quater in anno. Argum. cap. dolentes de celebrat. missar. Obstat: quia vel hæc quaternaria celebratio exequenda est intra trium mensium spatium, vel intra annum. Ex iure diuino neutrum colligi potest. Ergo gratis fingitur. Præterea ex cap. dolentes iam probatum est nullum de sacrificio præceptum inferri posse.

3. Dixi in assertionem, secluso scandalo. Etenim sacerdos, qui sex vel octo menses absque rationabili causa à celebratione abstinet, scandalum generat, & male audit apud omnes; meritoque iudicatur suæ salutis immemor, cum fructum tanti sacrificij ex incuria, & negligentia percipere omittat. Si enim 2. Machab. 4. cum non mediocri planctu, & dolore refertur quod illius temporis sacerdotes circa altaris officia dediti non essent, sed contempto templo, & sacrificijs neglectis festinarent participes fieri palestræ, quid fieret si sacerdotes legis gratia contempto templo, & sacrificio Christi neglecto ad vana, & fortè turpia properarent? ut communiter præsumitur qui tantum sacrificium celebrare contemnit, & tradit Suar. Azor. Henric. Bonac. & alij in principiis relati.

4. Illud verò est certum simplices sacerdotes etsi possint singulis diebus celebrare, idque maximè deceat, tum ob Dei cultum, & honorem, tum ob Ecclesiæ fructum, tum ob cuiusque utilitatem propriam, at nulla lege ad prædictam quotidianam celebrationem astringuntur.

5. Episcopi verò, & Prælati Ecclesiarum Cathedralium, & collegiarum, & conuentualium tenentur curare, ut in prædictis Ecclesiis saltem vnum sacrum singulis diebus fiat, ut colligitur ex cap. cum creatura. De celebrat. missar. An autem peccent ij Prælati moraliter, si vno vel altero die sacrum absque legitima causa omittere permittant? non conueniunt Doctores, Sotus dist. 13. quæst. 2. art. 2. Suar. disp. 80. sect. 2. Victor. de Euchar. numer. 44. negat casu quo exiguus sit numerus sacerdotum illius Ecclesiæ. Affirmant Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 3. numer. 5. & Egid. quæst. 83. art. 2. dub. 1. numer. 203. Ego verò existimo consuetudinem spectandam esse, si enim consuetudine firmatum sit quotidianum in illa Ecclesia sacrificium, grauiter peccaret Prælati illius Ecclesiæ, si absque publica causa omitti sacrificium permitteret. Tum quia illa consuetudo vim legis habet. Tum quia in cap. cum creatura præceptum imponitur de quotidiano sacrificio illis Ecclesiis celebrando, à quo præcepto Prælati excusari non potest, nisi ex præscripta contraria consuetudine, vel aliquo impedimento legitimo superueniente. Tum quia fideles non leuiter offenderentur, si sacrum absque causa viderent omitti. Quod verò Abbas, & Glossa, in cap. cum creatura, alijque Canonistæ sentiunt in prædictis Ecclesiis duo sacra facienda esse quotidie, aliud pro defunctis, aliud de tempore, nullum fundamentum habet neque in prædicto textu, neque in alio iure, ut bene obseruauit Egid. de Coninch. quæst. 83. art. 2. dub. 1. n. 204. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 3. n. 5. Etenim ex prædicto cap. cum creatura solum colligi potest ob anniuersarium defunctorum non esse Missam festi, vel feriæ omittendam, si sacerdotum numerus competens fuerit, non verò quod simul cum Missa feriæ, vel festi anniuersarium defunctorum quotidie fiat, cum id sit contra praxim Ecclesiæ, quæ solemniorebus festis anniuersarium non permittit. Quocirca si vis scire quot sacra in qualibet Ecclesia teneatur Prælati curare vel celebrare, illius Ecclesiæ consuetudinem, & fidelium fundationes inspicere debes, sicuti notarunt Egid. & Layman. supra.

PUNCTUM XIII.

De obligatione faciendi sacrum titulo capellaniæ, vel beneficii simplicis, & curati.

1. Capellanus obligatur Missas iuxta tenorem fundationis celebrare, & fructum pro intentione fundatoris applicare. Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

2. Impeditus celebrare an postmodum supplere debet, & quid si in loco signato non celebravit? Remissum respondetur.
3. Qualiter teneantur beneficiarij simplices celebrare.
4. Parochus obligatur celebrare omnibus diebus, quibus populus tenetur.
5. Qualiter aliis diebus teneatur.
6. An teneatur applicare fructum pro vniuersis? affirmant plures.
7. Verius videtur oppositum.
8. Qualiter possint stipendium pro Missis dicendis accipere.

1. **C**ertum apud omnes est capellanum obligatum esse non solum Missas celebrare in fundatione præscriptas, sed illarum fructum secundum intentionem fundatoris applicare, ita ut nequeat nouum stipendium pro illa Missa ab alijs accipere. Ponimus namque redditus capellaniæ æquare debito stipendio sacrificij, ex alia parte à fundatore conceduntur, ut secundum eius intentionem sacrificium fiat. Non igitur est locus alijs fructum sacrificij applicandi. Quod si redditus insufficientes sint, penes Ordinarium est potestas reduci ad legitimum numerum, iuxta ea quæ diximus tract. 13. de benefic. disp. 1. pun. 6. & n. 24. Solum aduerto si capellania quotidianum sacrificium per ipsum capellanum præscribat, non peccare capellanum semel in hebdomada omittentem sacrum, teste Bonac. disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 7. n. 6. Laym. lib. 5. sum. tract. 5. c. 3. n. 6. quia obligatio dicendi sacrum, subintelligi debet salua honestate, decencia, & reuerentia debita. Argum. significatum de Præbend. Et ibi Abbas. Nauarr. c. 15. n. 135. Henric. l. 9. c. 24. num. 4. Azor. l. 10. c. 24. q. 7. Sed difficile est à capellano maximè seculari singulis diebus absque vlla intermissione sacrificium debita cum honestate, & reuerentia celebrari, tum ob negocia, & occupationes occurrentes, tum ob varias dæmonis tentationes, & mundi illecebras. Ergo credendum est obligationem impositam à fundatore non esse eo rigore sumendam, quin in hebdomada aliquem diem intermissionis, & vacationis concedat. Sic vsus obtinuit.

2. Sed an capellanus cum legitimè impeditus est celebrare, teneatur per alium supplere? Et quid si in loco designato non celebravit, sed alibi. Vide quæ diximus præd. p. 6. & n. 25.

3. Beneficiarij alij simplices, quales sunt dignitates, canonicatus, & præbendæ per se obligationem non habent sacri faciendi, & à fortiori neque applicandi illius fructum pro aliqua persona determinata, quia iure communi id eadem non est. At ex fundatione beneficii, & ex recepta consuetudine optime possunt prædicti beneficiarij obligari non solum ad sacrum faciendum aliquibus diebus determinatis, sed etiam ad applicandum illius fructum secundum determinatam intentionem.

4. Parochus verò obligatus est sacrum facere per se, vel per alium omnibus illis diebus, quibus parochiani obligantur audire: est omnium sententia, quia officium parochi est ministrare parochianis quæ illis necessaria sunt ad salutem, & ob huiusmodi causam decimæ, & obligationes conceduntur. Unde si populus ita numerosus sit, ut simul sacrificio assistere non possit, parochus curare debet medijs alijs clericis quibus iustum stipendium concedat plura sacra fieri iuxta beneficii redditus, quod arbitrio Ordinarij decidendum est.

5. Aliis vero diebus non est ita certa obligatio, satis tamen indicatur à Concil. Trident. sess. 23. cap. 14. in fine, aliquibus ex illis esse. Si enim communiter Doctores docent obligatum esse parochum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ sacramentum parochianis ministrare, non solum quando ipsi obligati sunt accipere, sed etiam quando ipsi pro augmento deuotionis, & charitatis rationabiliter postulant; eadem ratione affirmare debent hoc sacrificium ministrandum esse non solum cum ipsi obligati sunt audire, sed etiam quando rationabiliter postulant, ideoque Sotus in 4. dist. 13. quæst. 2. art. 2. existimat aliquoties in hebdomada obligatum esse parochum celebrare, & probabile reputat Azor. lib. 10. cap. 24. qu. 2. Illud vero est certum, si populus numerosus sit, & beneficii fructus non exigui, posse Episcopum, & debere parochum astringere, ut aliquoties bis, vel ter in hebdomada celebret maximè si in eo oppido non sint Ecclesiæ collegiatæ, vel conuentuales aliquas pro sacrificio audiendo concurrere populus posset. Sic Laym. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 3. n. 2. consentit Bonac. disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 8. num. 4.

6. Difficultas ergo est, an illis diebus, quibus parochus obligatus est celebrare, teneatur sacrificij fructum pro suis ouibus applicare? Affirmat Sotus in 4. dist. 13. q. 2. art. 2. & lib. 9. de iust. quæst. 3. art. 1. §. nihilominus. Mouetur, quia parochus non tantum alitur à parochianis, ut eos pascat verbo, & exemplo, & sacramentorum administratione, sed etiam ut comparatione illorum officium sacerdotis exerceat. At sacerdotis officium est sacrificium pro populo offerre, iuxta illud ad Hebr. 5. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis, &c. Communis tamen sententia docet parochum obligatum esse pro suis ouibus fructum

K. Stum

etum sacrificij applicare non semper, sed aliquoties arbitrio prudentis iuxta beneficii fructus, & illius obligationes, quia Trident. sess. 23. c. 1. de reformat. in princ. expresse definiuit precepto diuino teneri parochum oues suas agnoscere, pro eis sacrificium offerre &c. Est igitur hæc obligatio saltem aliquoties in anno arbitrio prudentis exequenda. Sic docet Barbosa. 2. p. de potest. Episc. allegat. 2.4. num. 23. Bonac. disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 7. à num. 5. ubi existimat ex prudentis arbitrio parochum obligandum esse Missas præcipuis solemnitatibus Domini, & Dominicis, vel saltem semel in hebdomada pro ouibus applicare.

7. Caterum verius existimo ex beneficii curati vi nullam parochum inesse obligationem applicandi fructum sacrificij pro suis ouibus. Sic Nauarra. cap. 25. n. 92. Reginal. praxi lib. 25. n. 238. Valq. disp. 23.4. c. 4. Suar. disp. 86. sect. 1. vers. de beneficiis. Naldus, verbo parochus num. 18. Paul. Fraxind. de obligationib. sacerdot. sect. 3. prænот. 2. §. 2. Possuin. de officio curat. cap. 2. n. 4. Agid. de Coninch. q. 83. art. 1. sub. 11. concl. 3. Neque dissentit Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 3. num. 3. Ratio ea est, quia officium curati est pascere oues verbo, & exemplo, & sacramentorum administratione, sacrificijque dispensatione. Hoc autem fieri potest, tamen si fructus sacrificij specialiter ouibus non applicetur, sed solum ea generali applicatione, qua omnibus fidelibus, & præcipue sacrificio interessentibus applicatur, & ita intelligendum est Trident. & locus Pauli ad Hebr. 5. Confirmat Suar. hanc sententiam exemplo Episcopi, & Prelati regularis, quos à sacrificio pro suis subditis offerendo consuetudo exultat, cum tamen verè parochi sint, & Episcopis redditus abundantissimi soleant concedi. Deinde si ob fructus beneficii perceptos obligatus esset beneficiarius sacrificium pro ouibus offerre, partem illius obligationis retineret, si beneficium resignaret reservata pensione, cum pensio sit pars fructuum beneficii, at in pensionario nullus hanc obligationem agnoscat, quippe neque celebrandi obligationem habet. Ergo, &c. Præterea parochiani sæpe parochi stipendium concedunt pro Missis dicendis, sæpe capellanas instituunt vident. & consentiente Episcopo, si autem parochus titulo beneficii præcipue abundantis obligatus esset sapius pro parochianis celebrare, neque titulo capellani fundarentur, neque stipendium ita frequenter concederetur.

Monent tamen Doctores specialiter Agid. & Layman. supra, obligatum esse parochum ex charitate, & iustitiæ æquitate sæpe intra & extra sacrificium pro ouibus exorare. Verum huic obligationi existimo abundè satisfacere pro illis sacrificium, & orationes communes fundendo, nisi aliquando graui aliqua necessitate premantur, ad cuius remedium credat specialem orationem necessariam esse, quod vix contingere potest.

8. Ex his infertur an possint parochi stipendium accipere pro Missis dicendis? Et quidem si singulis diebus tenerentur sacrificare pro populo, ut placuit Soto, nequaquam possent stipendium accipere; quia stipendium conceditur, ut concedenti specialiter Missæ sacrificium applicetur, quod fieri nequit, cum iam sint ratione beneficii obligati populo sacrificium specialiter applicare. Sicuti docuit Suar. disp. 86. sect. 3. concl. 3. Si verò vna, vel altera vice in hebdomada obligentur, ut tenet communis sententia, cum hæc obligatio determinato diei stricta non sit, poterunt parochi ea stipendia pro Missis dicendis accipere, quæ executionem prædictæ obligationis non impediunt. Sed quia verius existimamus parochos ratione beneficii, non esse obligatos fructum beneficii specialiter pro ouibus applicare, consequenter affirmandum est posse quolibet die, quo aliàs obligati non sunt, stipendium accipere pro Missis celebrandis, & ita docuit Valq. disput. 23.4. cap. 1. & 4. Notanter dixi quo aliàs obligati non sunt, nam si ex consuetudine, vel fundatione, vel Ordinarii lege, & præcepto aliquibus diebus determinatis sacrificare pro populo obligentur, non poterunt stipem accipere, ut eo die concedenti sacrificium applicant, nisi forte concedens stipem conscius sit illius obligationis, nam eo casu præsumitur stipem concedens, & petens eo die sacrificium contentus esse, ut secundaria intentione ei sacrificium applicetur, ut tradunt Sotus lib. 9. de iustit. q. 3. art. 1. Suar. disp. 86. sect. 3. concl. 3. Henriq. lib. 9. cap. 22. n. 6. Layman. lib. 5. sum. tract. 5. cap. 3. n. 4. Quod si stipem concedens non postulet sacrificium fieri die quo parochi aliàs astringuntur, debent parochi stipem recipientes pro eo celebrare illis diebus, quibus, nulla obligatione tenentur: quia hæc præsumenda est concedentis voluntas.

PUNCTUM VIV.

De obligatione sacrificandi ob promissionem simplicem vel stipendium acceptum.

1. Ex promissione simplici oriri potest obligatio. Regulariter non oriuntur.

2. Ex stipendio oritur obligatio ex iustitia sacrificandi in fauorem illius, qui stipendium concessit. At omisso vnus sacri non est censenda grauis culpa.
3. Accipi potest stipendium absque labe simonia.
4. Expenditur quale sit iustum stipendium vnus sacri.
5. Nemini licet plura stipendia integra à pluribus accipere, & vnico sacrificio facere satis.
6. An inæqualia stipendia accepta possis ad aequalitatem reducere, & iuxta aequalitatem sacrificij numerum exoluere.
7. Probabilius est non posse.
8. An hæc obligatio fidelitatis sit, vel iustitiæ.
9. Si abundantiores stipes collegisti pro Missis dicendis, an possis alius minora concedere? Sub distinctione respondetur.
10. Obligatus dicere sacrum de B. Virgine, de Defunctis, satisfaciis, si celebret Missam de festo eo die occurrente.
11. Qualiter peccet, si diu differas celebrare.

1. **N**on est dubium ex simplici promissione obligationem sacrificandi oriri posse. Sed an hæc obligatio grauis sit, pendet ex illa questione, an promissio simplex grauem obligationem inducat, præcipue cum acceptata est. Verum posita sententia affirmante grauem ex promissione simplici obligationem oriri, cum materia grauis est, adhuc probabilitate non caret ex simplici promissione facta alicui pro illo celebrandi non oriri grauem obligationem, eo quod regulariter, & communi hominum vtu inspecto sic promittentes solum ex urbanitate promittant, solumque urbanitatis, & honestatis obligationem velint contrahere non iustitiæ, regulariter, nec fidelitatis rigorose, ideoque adimplentes promissum à mortali excusantur, sicuti bene notauit Suar. disp. 86. in præmio.

2. Ex stipendio accepto oriri obligationem sacrificandi in fauorem illius, qui stipendium concessit, nemo est qui ambigat. Sed an hæc obligatio ita grauis sit, ut solum ob omissionem vnus sacri sub stipendio promissi peccet mortaliter? non satis constat. Petr. Nauarra. lib. 2. de restit. cap. 2. sub. 7. coroll. n. 329. in 2. edit. affirmat eo quod vnus sacri priuatione grauitur concedens stipem defraudetur. Est enim sacrum quolibet pretio temporali æstimabile. Item si ex voto, vel iuramento, vel ex superioris præcepto sacrum debitum esset, nemini est dubium illius omissionem grauem culpam inducere. Ergo etiam inducit, cum ex stipendio debitum est. Sed rectius Sanch. l. 1. de matr. disp. 5. n. 25. contrarium existimat casu quo stipendium datum in materia furti grauem culpam non inducat. Consentit Fagund. de primo Eccl. præcept. lib. 3. c. 8. circa finem n. 11. Non enim grauitas sacrificij æstimanda est in presenti ex eo quod sacrificium quolibet temporali pretio dignius sit, aliàs cuiuslibet orationis omisso grauem culpam induceret, sed illius grauitas delumenda est ex damno, quod paritur is, cui sacrificium erat applicandum. At hoc damnum in genere damnorum spiritualium, in quibus fieri debet comparatio, graue non est, siquidem leui stipendio redimi potest. Neque est simile de sacrificio debito ex voto, iuramento, vel superioris præcepto. Nam eo casu grauitas materie debite defumitur ex cultu, & honore, qui Deo per sacrificium exhibetur. Constat autem vnicui sacrificium esse grauissimum, & supremum Dei cultum, & honorem. Ergo illius omisso grauem culpam inducit.

3. Nolle sacerdotem siue pauperem, siue diuitem absque vlla labe simonia obligat ex iustitia ad sacrum faciendum pro intentione illius, qui stipem concessit, probauimus latè tract. de simon. pun. 5. & 11. Non enim stipendium conceditur in pretium fructus ex sacrificio applicandi, sed in sustentationem sacerdotis sub obligatione ut fructum applicet stipendium concedenti. De qua re Iacob. de Grassis in aureis decision. lib. 2. cap. 96. numer. 32. Gutierr. Canon. quæst. cap. 29. à n. 3. Henriq. lib. 9. cap. 22. Suar. lib. 4. de reliq. cap. 14. & 5. p. q. 83. art. 6. disp. 86. sect. 1. Valq. disp. 23.4. per totam. eadem q. dub. 10. à n. 191. Zenodo ad decretal. collect. 4.4. à num. 3. Barbosa aliis relatis, tum in remiss. Concil. sess. 22. in princ. tum 2. p. de potest. Episc. alleg. 24. num. 2.

4. Sed quale stipendium sit iustum pro vnus sacri obligatione? non conueniunt Doctores. Plures non infimæ notæ credunt iustum stipendium esse, quod integræ sustentationi sacerdotis pro vnico die sufficiat. Sic Henriq. lib. 9. sum. cap. 22. numer. 1. & 4. & in comment. Agid. de Coninch. q. 83. art. 1. dub. 10. circa finem. Petr. Nauarra aliis relatis lib. 2. de restit. cap. 2. num. 315. & num. 320. addit consuetudine, & lege positua contrarium statui non posse. Quod si roges quæ sub nomine strictæ sustentationis intelligantur? responderet Nauarra, ubi supra non solum victum, sed & vestitum tam proprium, quam suæ familiæ, hoc est illi necessariò seruientium intelligi debere. Henriq. extendit ad victum, & vestitum cognatorum, quos sacerdos alere obligatur. Mouentur ij Doctores, quia altari seruens de altari viuere debet, iuxta Apostolum, relatum in cap. cum secundum de Præbendis. Cum ergo singulis diebus vnico tantum sacrificio altari inservire possis, ob illud sacrificium

sacrificium eo die sustentari debes. Neque obstat te posse aliis sacerdotibus muneribus eo die vacare, scilicet prædicationi, horarum recitationi, sacramentorum administrationi, quia hæc sacerdoti per accidens contingunt, neque sunt illius proprium, & speciale munus, munus enim sacerdotis proprium & præcipuum est sacrificium offerre iuxta Paul. ad Hebr. 5. Ergo ex hoc officio illius sustentatio præcipue petenda est.

Cæterum omnino tenendum est iustum vnius Missæ stipendium non esse ex quantitate necessaria ad quotidianum victum desumendum, sed ex quantitate laboris impensi in fauorem illius qui stipem concessit. Cum ergo semihoræ labor, & occupatio sufficienter tertia parte sustentationis illius diei compensari videatur, nullatenus integra illius diei sustentatio expostulari potest. Quod optimè confirmatur tum ex communi usu, & æstimatione fidelium, & plurium diocesum legibus taxantibus stipem congruam vnius diei sustentationi insufficientem, quæ leges, & consuetudines non sunt dicendæ iniustæ. Tum ex eo quod pro Missa solemniori abundantiore stipem exigitur, quam pro priuata, & pro Missa tali tempore, & hora recitanda, quam pro Missa illis circumstantiis carente, & pro duabus Missis vna die recitatis, quam pro vnicâ, quod licitum non esset, si pro qualibet Missa integra illius diei sustentatio concedi deberet. Neque obstat proprium sacerdotis munus esse sacrificium offerre, inde enim solum inferitur præcipuum illius diei sustentationem ob sacrificium colligendam esse, ac nullatenus inferitur adæquatam colligi debere: cum plura alia sint munera sacerdotis, ex quibus sustentatio peti potest. Quod si occasio ea munera exerceendi non se offert; non ideo petens Missam defectum supplere debet, aliâs si à sacrificando impeditus esset sacerdos, vel si esset expeditus non inueniret qui sacrificium concessa stipe expostularet, posset ab eo cui poenitentia, vel Eucharistiæ sacramentum ministrat, sustentationem illius diei integram, exigere, quod nemo concedet. Signum ergo est sacerdotem altari seruientem de altari viuere debere pro quantitate obsequij impensi; ac proinde non integrum vnius diei victum pro vno sacrificio expostulare posse, sed ad summum partem illius præcipuam. Sic docent Nauarr. *summ. cap. 25. num. 92.* Suar. *disput. 86. sect. 2.* Valq. *disput. 234. cap. 3. a. num. 18.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 1. quæst. 1.* Rodrig. *1. 1. quæst. regul. q. 43. art. 17.* Cordub. *lib. 1. quæst. 4.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult.*

Quod si urgeas, quæ pars sustentationis iustum stipendium censetur pro vnius diei sacrificio? Dicendum est ex lege Pontificia, vel Episcopali, vel ex communi hominum existimatione desumendam esse. Etenim sicut Princeps potest pretia rerum taxare: sic Pontifex, & Episcopus taxare poterit quantitatem iustam pro vnius sacrificij oblatione: ea vero taxatione cessante non est cuiuslibet singulari arbitrio taxatio iusta desumenda est, sed ex communi hominum æstimatione, sicut in rebus venalibus contingit. Atque ita tradunt Valq. *disp. 234. cap. 1. num. 5.* & *cap. 3. num. 18.* Suar. Layman, & Nauarr. *supra.* Barbosa, *2. p. de potest. Episc. allegat. 24. num. 2.* ubi plures refert. Nunquam tamen stipendium ita taxari potest, quin abundantius concedi possit a petentibus sacrificio, & minus admitti possit à sacrificantibus, vt bene probat Valq. *disp. 234. cap. 1. num. 6.* Suar. *disp. 86. sect. 2. concl. 1.* Mitand. *in manual. Prelat. 1. l. q. 41. art. 23.* Barbosa *2. par. de potest. Episc. alleg. 24. n. 8.* Lex enim, & consuetudo taxans stipendium obligat illud contedentes, ne minori stipendio velint sacrificium exigere, & sacerdotes ne abundantius taxato exigant, non tamen prohibet, nec prohibere regulariter potest usum, & exercitium liberalitatis tam ex parte concedentium stipendium, quam ex parte sacerdotum celebrantium, ac proinde non prohibet, quin petentes sacrificium concedant abundantius stipendium quam taxatum est, & celebrantes minori esse possint contenti.

5. Nemini tamen licitum est ab eodem, vel à pluribus plura iusta stipendia exigere, & vnicò sacrificio satisfacere, sicuti bene colligunt Valq. Suar. Layman. Bonac. Barbosa, & alij *supra.* Nam esto sacrificium pluribus applicatum æquè profit singulis, ac si singulis applicaretur: at stipendium non conceditur in pretium fructus applicandi, sed in sustentationem sacerdotis, qui fructum applicare debet. Accipiens ab vno æquam, & iustam pro vnicò sacrificio sustentationem, immerito ab alio pro eodem sacrificio sustentationem expostulat, vt bene Valq. Suar. Barbosa. Layman. Bonac. *supra.*

6. Difficultas ergo solum est; an si ab vno, vel à pluribus accipias plura inæqualia stipendia pro Missa celebranda, possis ea stipendia ad æqualitatem reducere, & pro mensura iusti stipendij plures, vel pauciores Missas celebrare? V. g. Ponamus iustum stipendium, quo sacerdote inuito minus dari non potest, neque abundantius exigi, esse numum argenteum Hispanicè *un real*, tradis dimidium, & postulas sacrificium, poteritne sacerdos dimidiatè tibi sacrificium applicare, alteri concedenti dimidium regalis sacrificium simul appli-

cando? Affirmat Corduba *lib. 1. quæst. q. 4.* Azor. *3. par. sum. lib. 12. cap. 6. q. 3.* Valq. *disp. 234. cap. 3. num. 18.* Suar. *disp. 86. sect. 4. cum aliis. post med.* Petr. Nauarr. *lib. 2. de restit. cap. 2. dub. 7. a. num. 309. in 2. edit.* Henric. *lib. 9. cap. 22. num. 4.* & probabile reputat Laymann. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 1. num. 13.* Ratio ea est quia inique petitur sacrificium integrè offerre stipendio dimidiato concessio. Ergo sacerdos dimidiatum sacrificium offerens nullam iniustitiam committit, sed potius se iudemnem seruat, stipendium ad æqualitatem reducens. Quis enim damnetur seruus, cui iustum pro famularu stipendium à Domino non conceditur, si se iudemnem seruet, & qua poruerit via damnum sibi factum resarciat? Neque obstat quod accipiens stipendium dimidiatum, tacitè, vel expressè promiserit integrè Missam applicare paupertate coactus, quia illa promissio nulla est, vt pote inhærens iniustitiæ, & inequalitati stipendij, neque ex libera voluntate promittentis nascitur, sed ex necessitate, eo quod nullus alius inuenitur, qui integro stipendio sacrificium expostulet. Cæterum etsi supradicta sententia probabilis sit, probabilior existimo affirmantem sic accipientem stipendium obligatum esse sacrificium integrè offerre in fauorem illius, qui dimidiatum stipendium concessit. Sic docuit Egid. de Coninch. *q. 83. art. 1. dub. 9. n. 193.* Bonac. alios referens *disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 7. §. 2. sub. n. 8.* Ratio ea est, quia offerens stipendium infra taxam, petensque sacrificium sibi integrè applicari, intendit vt sacerdos eam partem remittat, quæ iusto stipendio deficit, & ratione illius inæqualis stipendij obligetur ad sacrificium integrè offerendum. Ergo sacerdos acceptans illud stipendium censetur tum inæqualitatem remittere, tum se obligari velle ad sacrificium integrè offerendum virtute dimidiati stipendij. Antecedens manifestum videtur: si enim postulare potes à sacerdote, vt tibi integrè sacrificium applicaret nullo stipendio concessio, à fortiori petere potes sacrificium concessio dimidiato stipendio: nulla enim iniustitia in hac petitione apparet, si quidem sacerdos facili negotio repellere petitionem potest. Ergo admittens illam contentus esse censetur illo dimidiato stipendio, & obligatus sacrificium integrè offerre.

8. An verò obligetur solum ex fidelitate ob promissionem simplicem, an etiam ex iustitia virtute stipendij accepti? Difficultate non caret: Suar. *dicta disp. 86. sect. 4. post med.* negat etiam facta expressa promissione obligari ex iustitia, sed solum ex fidelitate, quia virtute stipendij, cum sit inæquale, obligari non potest. Sed verius existimo obligatum esse ex iustitia, quia esto sacerdos liberaliter procedat in remittenda parte iusti stipendij, & promissione facienda de sacrificio integrè applicando ob dimidiatum stipendium, ea remissione & promissione posita, obligatio applicandi sacrificium non ex promissione, sed ex stipendio aliâs inæquali liberaliter accepto nascitur, etenim concedens illud stipendium nullatenus concederet, nisi sub obligatione sacrificij integrè offerendi. Tenetur ergo sacerdos integrè sacrificium in illius fauorem offerre eo ipso quo illud acceptat.

9. Sed quid dicendum si abundantiora stipendia accepti pro Missis dicendis, poteritne aliis sacerdotibus iustum stipendium infimum concedere reseruato tibi residuo? Negat Maior. *in 4. distinct. 45. q. 3. dub. 3.* quem sequitur Nauarr. *sum. cap. 25. num. 91.* Cordub. *lib. 1. q. 4. dub. 5.* Sub hac tamen limitatione, ne scilicet ex officio habeas stipendia pro Missis dicendis colligere, & aliis distribuere. Probant primò, quia voluntas concedendi stipendium est, vt integrè celebrandi concedatur. Tum quia in sustentationem celebrantis conceditur. Tum quia iuxta quantitatem stipendij fructus sacrificij communicatur. Secundò nullus apparet titulus ob quem iustè residuum stipendij retinere possis, non quia ab aliis sacrificia celebranda petis, huic enim petitioni leuissimo stipendio fit satis; neque ex eo quod tibi à dante stipendium concedatur, vt probatum est. Ergo, &c. Tertio videtur esse quædam lucris turpis acquisitio, & in spiritualibus negotiatio per se indecentiam continens, & auaritiam redolens.

Cæterum distinctione opus est, & certa ab incertis separanda. Primò certum est, sicuti tradit Nauarr. & Cordub. alique referendi, colligentem stipendia pro Missis dicendis, siue laicus sit, siue clericus, accipere posse stipendium, quod sibi pro huiusmodi labore fuerit designatum, vel aliâs fuerit iustum, quia dignus est operarius mercede sua.

Secundò certum esse debet parochum, seu capellanum, qui ratione beneficii, vel capellanæ ad plura sacra dicenda altringuntur, posse stipendio iusto aliis concessio huic obligationi satisfacere reseruantes sibi residuum. Sic post alios Suar. *disp. 86. sect. 3. circa finem.* Eman. Saâ, *verbo Missa. num. 45.* Valq. *disp. 234. cap. 4. post med.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 5. cap. 1. quæst. 3. conclus. 1.* Barbosa, *2. p. de potest. Episc. alleg. 24. num. 11.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. p. 8. n. 18.* Ratio est manifesta: quia fundatori capellanæ, & beneficii nulla fit iniuria, cum æquè illi profit sacrificium à capellano, seu beneficiato

celebratum, ac celebratum à quolibet alio sacerdote. Ex alia parte capellanus, & beneficiatus titulo capellanæ, & beneficii constituuntur domini fructuum, & reddituum sub obligatione dicendi sacra. Ergo satisfacientes huic obligationi, ut verè per alios sacerdotes satisfacere possunt, iustum stipendium illis concedentes poterunt residuum sibi retinere, & ita usus, & praxis obtinuit. Tertio probabilius est, si tibi abundantiora stipendia concessa sunt pro Missis à te celebrandis, posse licet huic obligationi satisfacere mediis aliis sacerdotibus, quibus minus stipendium, sed iustum concedis. Sic docuit aliis relatis Suar. Barbosa, Vasq. Eman. Saà, Bonac. *locis allegatis*. Ratio est, quia celebrantibus nullam inferi iniuriam, cum iustum celebrationis stipendium tribuas; abundantius concedere non teneris, quia non tibi sub hac obligatione concessum est. Unde enim hæc obligatio, & intentio donantis constat, potius enim constat tibi absolute esse concessum sub obligatione celebrandi per te, vel per alium. Si enim alij sacerdotes tuo nomine gratis celebrare velint, nemini est dubium te integrum stipendium acceptum retinere posse. Ergo etiam retinere poteris, cum celebrant iusto, sed infimo stipendio dato. Prædictum namque stipendium non retines ex donatione sacerdotum celebrantium, sed ex donatione illorum qui Missas à te petierunt: ipsi enim sacerdotes non donant tibi stipendium, sed te liberant ab obligatione quam habes celebrandi virtute stipendij accepti.

Norantur dixi pro Missis à te celebrandis: nam si stipendia tibi concedantur non ut tu celebres, sed ut aliis sacerdotibus celebrantibus tradas, nequaquam poteris (seclusa speciali consuetudine, & voluntate expressa concedentis) aliquam partem stipendij retinere, quia retineres contra voluntatem concedentis, cum non tibi tradatur, ut retineas, sed ut celebrantibus dones, iniuriamque celebrantibus facis donans stipem infimam etsi iustam, cum abundantior illis fuerit legata. Et tradunt Suar. Vasq. Barbosa. Eman. Saà, & Layman. ubi supra. Cognoscere autem quando tibi traditur stipendium absolute, quando uti curatori & dispensatori, non est difficile. Si enim impeditus es celebrare in fauorem illius qui stipem tradit, vel quia laicus es, vel quia esto sis sacerdos, ex instituto ob stipendium celebrare non potes, sicuti Religiosi nostræ Societatis, manifestum est non tibi stipendium tradi, ut illius sis dominus, sed ut illius sis dispensator, & distributor, neque illam illius partem retinere potes, quæ à celebrantibus non fuerit concessa. Excipe nisi in aliquo casu donans stipendium expressè declarauerit tibi velle illius dominium concedi, sub obligatione tamen querendi sacerdotes, qui obligationi celebrandi satisfacerent. Nihil enim huic voluntati obstare potest, si capax existas domini pecuniæ traditæ. Cæterum etsi in rigore vera sint, consultum tamen est ab hac lucri cupiditate abstinere, sicuti bene inter alios monent Suar. & Bonac. supra.

Argumenta in contrarium ex proximè dictis dissoluntur. Ad primum nego voluntatem dantis tibi stipendium esse, ut celebranti semper concedatur: Id enim solum est, quando tibi traditur stipendium, ut celebrare facias, secus quando traditur, ut tu celebres. Et ad probationem, respondendo stipendium concedi in subsidium vitæ celebrantis per se, vel per alium, sicuti contingit in fructibus beneficii, vel capellanæ. Ad secundam probationem nego diminui sacrificij fructum ex eo quod minore stipe concessa peragatur, sicuti non diminueretur, tametsi gratis fieret. Nam ut bene tradit Vasq. *dicta disp.* 234. *cap.* 4. *in fine*. fructus sacrificij, correspondet donanti stipem pro quantitate stipsis primo concessæ, & affectu quem tunc ad sacrificium habuit. Ad secundum respondeo illam partem stipsis te retinere titulo donationis onerosæ. Tertium probat hanc stipendij retentionem non esse consulendam, quinimo censuram lege, & præcepto prohiberi debere, maximè cum eo animo accipitur, ut minori aliis concessio partem retineas.

10. Rursus dubitabis, an obligatus titulo stipendij, vel capellanæ legere Missam de defunctis, vel de B. Virgine satisfacias si Missam celebres de festo eo die occurrente?

Negat Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 1. *q.* 5. quamvis non declararet, an peccatum mortale, an veniale committas. Mouetur, quia voluntatem rationabilem fundantis capellaniam, vel stipendium concedentis exequi debes, at illa voluntas est rationabilis, ut suppono, siquidem ex aliqua honesta causa Missa de defunctis, vel de Beata Virgine eo die expostulatur, neque ea voluntas aduersatur ritibus, & cæremoniis ab Ecclesia præscriptis, quippe Ecclesia permittit omnibus diebus, qui solemnitate duplici occupati non fuerint, Missas votiuas celebrare. Ex alia parte negari non potest ea Missa petita ob specialem parentis affectum, & ob paritiales preces, & orationes apriorem esse ad impetrandum, ne quis ergo alia diuersa missa satisfacere.

Nihilominus dicendum est te integrè satisfacere, si Missam de festo etiam simplici eo die occurrente celebres

omissa votiuâ petita. Quia decentius est te vniuersali Ecclesiæ præscripto in celebratione conformare, quam ob voluntatem petentis privilegio, & permissione uti. Ad rationem oppositam respondeo, voluntatem rationabilem fundantis capellanæ, & concedentis stipendium exequendam esse, nisi executione alterius voluntatis superioris compensetur, sicuti compensatur executione voluntatis Ecclesiæ præsentantis eo die Missam de festo celebrari. Et quamvis illæ preces, & orationes Missæ votiuæ expostulatæ per se aptiores sint ad finem optatum impetrandum, at ea aptitudo sufficienter compensatur orationibus & precibus ob præscriptum Ecclesiæ factis, ex hac enim conformitate nouam vim impetrandi obtinent, ob quam æquivalere possunt precibus, & orationibus petitis. Item deuotione, & intercessionem speciali illius Sancti. Atque ita sustinent Nauarr. *c.* 25. *n.* 134. Henric. *lib.* 9. *cap.* 23. *n.* 6. Azor. *1. par. lib.* 10. *cap.* 32. *q.* 5. Eman. Saà, *verbo Missa*, *n.* 48. Suar. *disp.* 83. *sect.* 3. *in med.* Mirand. *man. Pralat.* 1. *q.* 41. *art.* 21. *concl.* 2. Barbosa. alios plures referens, 2. *p. de potest. Episc. alleg.* 24. *n.* 32. Bonac. *disp.* 4. *q.* ult. *p.* 7. *§.* 3. *n.* 4.

Si autem dies ferialis sit, & Missam illius diei celebres omissa votiuâ expostulata, vix credo (secluso scandalo) venialiter peccatum, æquè enim militant in hoc casu superiores rationes adductæ, ut faciliè eas expendenti constare potest. Ideoque Suar. *dicta disp.* 83. *sect.* 3. *vers. in quo est.* absolute dixit: Quando aliquis ob stipendium, vel capellaniam institutionem, vel ob aliam similem causam obligatur ad specialem Missam dicendam, debet si commodè potest præscriptam obligationem implere, quamvis, si absque scandalo id omittat ut Missalis ordinem seruet, non peccabit, imo si propter solemne festum id faciat, melius faciet. Et Panor. *in cap. quidam Laicorum de celebrat. Missar.* inquit, celebranda est Missa de eo de quo fit officium, neque ad instantiam Laicorum dimittenda propria propter peculiare ex deuotione. Adde te tantum obligatum esse sacrificij fructum offerre in fauorem illius, qui contulit stipendium, quatenus personam Christi geris, nam quatenus per personam singularem offers, fructum illius applicare potes cui malueris, quatenus vero Ecclesiæ minister es constitutus, non tibi licet ab intentione & applicatione Ecclesiæ discedere; at fructus sacrificij in Christi persona oblatus ex parte sacrificij idem in omnibus est, solumque pro maiore, vel minore dispositione illorum quibus applicatur, augetur vel minuitur. Ergo quolibet sacrificio quoad præcipuam obligationem videris integrè satisfacere.

11. Ad extremum inquires, an pecces mortaliter, si diu differas sacrificia offerre in fauorem illorum, quibus es obligatus? Affirmatiua responsio certissima est. Si enim mora in debitis temporalibus soluendis peccatum mortale constituit, cur non in soluendis spiritualibus debitis, quæ tanto vtiliora sunt, quanto excellentiora? Præterea ob huiusmodi dilationem non leue damnum prouenit, nam ut rectè Petrus Nauarra statim citandus, si sacrificia postulata sunt ad impetrandum tum salutem animæ, & corporis, tum pacem inter discordes, tum alium felicem euentum, sæpè ob non celebrata suo tempore sacrificia perit impetratio. Si autem in satisfactionem animarum purgatorij fuerint sacrificia postulata, ex se constat quàm graue damnum animabus purgatorij proueniat ex hac dilatione: siquidem diu illis flammis acerbissimis cruciantur alioquin cito liberandæ. Est igitur dilatio sacrificiorum debitorum grauis culpa. Sic Syluest. *verbo Missa*, *q.* 10. *in fine*. Petr. Nauarra, *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *n.* 250. *in 2. edit.* Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 5. *cap.* 1. *quæst.* 4. Quæ autem dilatio diuturna iudicanda sit arbitrio prudentis decidenda est ut dixit Nauarra, supra. Hoc autem arbitrium ex fine, ad quem obtinendum sacrificia postulatur, colligendum est. Si enim præcipuè ad impetrandum aliquem effectum postulantur sacrificia, non est dubium te grauem culpam committere, si intra tempus impetrationi aptum sacrificia non celebres, illud enim postulantis intentionem. Si vero in satisfactionem animarum Purgatorij fuerint sacrificia præcipuè postulata, vnius mensis dilationem satis grauem esse censeam. Et idem credo dicendum, si pro impetranda libertate alicuius grauis molestiæ, infirmitatis, & laboris postulata sacrificia fuerint: forte enim ob dilationem sacrificiorum pænæ continuantur, quæ alioquin cessarent.

PUNCTUM XV.

Qualiter Pontifex Episcopus, & Religionum Prælati, & Regis consiliarij stipendia taxare possint, & iuxta eam taxationem Missarum numerum diminuere.

1. Proponitur dubitandi ratio.

2. Pone

2. Pontifex ex rationabili causa Missarum numerum diminueret potest.
3. Explicatur privilegium Minoribus concessum.
4. Episcopus bene potest spectato communi iure Missas ad minorem numerum reducere. At spectato Trident. iure, sola annuaria, & in Synodo diocesana.
5. Gubernatoribus civitatum aliqui facultatem concedunt.
6. Verius est oppositum.
7. Fit satis oppositis fundamentis.

1. Contingit sæpè Missas dicendas ex obligatione annuaria, capellanæ, beneficii, testamenti, imò stipendij ad minorem numerum reduci: inquirimus ergo qua ratione hoc sit pènes Pontificem, Episcopum, & religionum Prælatos? Ratio dubitandi est, nam si congrua stipes assignata sit, non videtur posse Pontificem abundantiorē designare: ipse enim non est dominus bonorum temporalium fidelium, sed ad summum dispensator ex rationabili causa. At nulla causa rationabilis apparet designandi abundantiorē stipem, & iuxta illam designationem numerum Missarum minuendi, cum iusta stipes fuerit designata, potius enim rationi congruit pias fidelium voluntates integrè executioni mandari, siquidem hac via excitantur fideles ad nova legata Ecclesiæ relinquenda, credentes integrè semper esse obleruanda. Econtra, vero non leuiter arcentur.

2. Cæterum posse Pontificem ex rationabili causa ad minorem numerum Missas beneficii, capellanæ, annuaria, & testamenti &c. reducere, & abundantius stipendium eo quo taxatæ sunt, designare constans est omnium sententia. Etenim Pontifici, ut supremo Ecclesiæ gubernatori, & bonorum spiritualium dispensatori conuenit pro qualitate temporum, personarum, & circumstantiarum determinare, & declarare quod sit iustum Missarum stipendium. Atque adeo stipendium, quod vno tempore iustum fuit successu temporis, & maxime accedente Superioris taxatione iniustum, & inæquale esse potest. Quod si aliquando Pontifex ob paupertatem sacerdotis, vel ob aliam causam, quæ sibi rationabilis visa fuerit, abundantius stipendium, quàm aliis æquitas, & iustitia postulat, designet, & Missas ad minorem numerum reducat, credendum est ex thesauro Ecclesiæ offerre, & applicare quicquid virtute sacrificiorum aliquo debitorum obtinendum esset, ut bene ex communi sententia aduertit Suar. *disp. 87. in fine. Henriq. lib. 9. cap. 22.*

3. Ex his inferitur intellectus ad privilegium concessum à Leone X. Minoribus, & à Sixto IV. in comp. *Mendicant. verbo communicatio. §. 2.* ubi affirmatur posse Abbatem, seu Rectorem collegij, & conuentus ad minorem numerum Missas dicendas reducere, vnaque Missa pluribus obligationibus satisfacere. Hæc tamen reductio iam fieri non potest à Prælati Ordinum Mendicantium, nisi in capitulis Prouincialibus, seu congregationibus generalibus iuxta Trident. *sess. 25. cap. 4. de reformat.* idque causa legitima intercedente, ut bene notauit Man. Rodrig. *t. 1. quæst. regular. quæst. 43. art. 13.* Alias ea reductio non cedit in Dei honorem, & cultum, & Ecclesiarum utilitatem, sicuti monet Concilium. Causa autem legitima reductionis est, si numerus religiosorum fuerit diminutus, aut redditus Monasterij extenuati, vel impensæ maiores sunt. Sic relatis Azor. *3. p. lib. 12. cap. 6. quæst. 5.* Fraxinell. *de obligat. sacerdot. sect. 7. §. 5. num. 3.* docet Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 29. numer. 3.* Neque obstat hac reductio priuari defunctos fructu sacrificiorum aliqui debitorum, quia id est per accidens, cum eorum voluntas moraliter impleri non possit: præterquam quod credendum est (ut inquit Henriq. *dicto cap. 22.*) fructum ex sacrificiis applicandum compensari communicatione indulgentiarum, & gratiarum, quæ illi religioni, vel conuentui sunt concessæ, quæque confratribus, & benefactoribus conceduntur, Pontificemque ex thesauro Ecclesiæ intentionem habere applicandi quicquid ad supplendum prædictum fructum necessarium fuerit.

4. Episcopus vero iure communi spectato potest rationabili causa intercedente Missas tum annuaria, tum capellanæ, tum beneficii ad minorem numerum reducere; neque ad eam reductionem Synodi diocesana consilio indiget: uti latius dixi *tract. de benef. disp. 1. pun. 6. numer. 24.* Non enim Concilium *sess. 25. cap. 4. de reformat.* potestatem Episcoporum restrinxit, sed instruit quid congruentius faciendum sit, & in Missis capellanæ, & beneficii docuit præter ibi allegatos Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 29. in fine.* Fateor tamen ex potestate à Trident. concessa non posse Episcopum Missas in fundatione beneficii seu capellanæ ad minorem numerum reducere, bene tamen ex potestate iuris communis. *Argum. e. cum accessissent. c. ex parte de consuet.* Quia Trid. solum de numero Missarum in annuariis relicto loquitur, non de Missis, quæ ex fundatione beneficii, vel capellanæ habentur. Vnde si Tridentini potestate uti Episcopus veller in Missarum reductione, solas Missas annuarias reducere posset, eamque reductionem necessario facere deberet in Synodo

Ferd. de Castro, Sum. Mor. Pars IV.

diocesana, Sic pluribus firmant. Bonac. *disp. 4. de sacrām. q. ult. pun. 7. n. 10.* Barbosa *2. p. de potest. Episc. alleg. 29. n. 10.* aduersus Henriq. *lib. 9. c. 22. n. 6.* Mirand. *Man. Prælat. t. 1. qu. 41. art. 12.*

Sed an potestas à Trident. concessa tum Episcopis, tum religionum Prælati extendatur ad annuaria post Trident. Affirmat Possuin. *lib. 2. n. 25. qu. 9.* Mirand. *man. Prælat. t. 1. q. 41. art. 12.* Garcia *de benef. 7. p. cap. 1. n. 132.* Et mouentur, quia Concilium generaliter loquitur, & dispositio æquæ necessaria est pro annuariis post Concilium ac ante Concilium relictis, & praxis ita obtinuit Contrarium docent grauissimi Doctores, quos referunt, & sequuntur Bonac. *disp. 4. de sacrām. q. ult. pun. 7. §. 2. n. 11.* Barbosa *allegat. 29. n. 5.* testanturque sic à sacra Congregatione decisisse. Sed credendum est (ut inquit Garcia) decisionem singularem fuisse, vel consuetudine contraria esse abrogatam.

Monet tamen Trident. *dicta sess. 25. cap. 4. in fine*, reductione Missarum facta ab Episcopo, seu religionum Prælati ut eorum defunctorum, qui pro suarum animarum salute legata, & ad pios vsus reliquerunt semper commemoratio fiat, hoc est quoties iure reductionis celebrari contigerit: sique satis huic commemorationi, si per collectas, vel preces quæ in secundo Memento offeruntur, Missas pro illis defunctis applicet. Sic ex Congregat. Cardinal. testatur Barbosa *in remission. Concil. dict. cap. 4. in fine.*

5. Sed quid dicendum de gubernatoribus civitatum, Regisque consiliariis, an ipsi possint Missas in testamentis, & in capellæ secularis fundatione relictas ad minorem numerum reducere? Affirmant Fagund. *de primo Eccles. præcepto, lib. 3. cap. 7. n. 16. & 17.* Mouetur primò, quia huiusmodi capellæ & annuaria fuerunt à secularibus personis, & de bonis secularibus fundata. Ergo tam ratione fundatorum, quam bonorum regie iurisdictioni subiiciuntur. Ergo Regi, eiusque ministris pertinet ea gubernare. Secundo ad Regem, regiosque ministros pertinet procurare, ut subditorum vltimæ voluntates ad executionem iustæ, & rationabiliter deducantur, ac nequeunt sic deduci, nisi Missæ ad minorem numerum redigantur, & stipendium abundantius taxetur. Tertiò Rex, eiusque ministri possunt dispositiones suorum subditorum, quæ successu temporis iniustæ sunt reddere, ad æqualitatem iustitiæ reformare. Quid enim obstat huic reformationi, cum possit Rex legem concedere ne vllus sacerdos obligetur Missam dicere absque stipendio, quod ab Ecclesia censetur legitimum. Quattò prouisoires regij ius habent (ex privilegio) ut creditur (à sede Apostolica concessio) examinandi testamenta, & testamentorum rationes sumendi, procurandique ut iustè, & rationabiliter, & cum utilitate defunctorum obseruentur. At obseruari hæc nequeunt, nisi leges, & dispositiones Missarum ad iustum numerum reducant. Possunt ergo reducere, quippe quibus est potestas ad principale concessa, censetur concessa ad accessorium.

6. Nihilominus verius censo nec Regem, neque eius ministros se intrromittere posse in taxatione iusti stipendij pro Missis celebrandis, neque in redigendo numerum Missarum capellanæ, & annuaria secundum eam taxationem. Quid enim magis gubernationi Ecclesiæ conuenit, quam designare sacerdotibus debitam sustentationem, quatenus officio sacerdotis funguntur? quippe hæc potestas spiritalis est: tum quia respicit rem summè spiritualem, qualis est sacrificium. Tum quia versatur circa personas Ecclesiæ præcipuas, quales sunt sacerdotes, quibus stipendium ob sacrificij celebrationem designatur, ideòque Trident. *sess. 25. cap. 4.* solum Episcopis, & Prælati religionum hanc potestatem taxandi Missarum stipendium, Missasque ad iustum numerum reduci concessit, nullusque alius Doctor secularibus potestatibus eam taxationem, & reductionem remisit: gratis ergo, & absque fundamento illis conceditur.

7. Rationes autem, quibus Fagundez motus est, leuissimæ sunt. Ad primam concedo ex bonis secularibus, & à personis secularibus annuaria fundata esse, & capellas erectas; nego tamen inde inferri bonorum illorum dispositionem seculari potestati subiici alias ferè omnia beneficia seculari potestati subiicerentur, cum ex bonis secularibus, & à personis secularibus fuerint fundata. Ad hanc enim subiectionem parum refert vnde, & à quibus personis fundata sint, si semel concedamus in potestatem Ecclesiæ bona illa esse translata, ut necessario concedendum est. Ad secundam concedo, ad Regem regiosque ministros pertinere procurare, ut vltimæ voluntates suorum subditorum iustè & rationabiliter executioni mandentur: concedo item non posse id procurare, nisi simul procurent stipendium pro Missis celebrandis designatum denuò taxari, eaque Missas ad minorem numerum reducat: nego eam taxationem & reductionem ipsos facere posse: sed solum procurare debent, ut si legitimis superioribus fiat. Etenim sicut non possunt per se ipsos compellere sacerdotes, ut executioni mandent vltimas voluntates, quæ iustæ, & rationabiles indicatæ sunt,

sic minus compellere poterunt, cum irrationabiles, & iniuste praesumuntur. Adde authenticè decidere quæ sit rationabilis, & iniusta voluntas in designando Missarum stipendio ad eam potestatem pertinet, cui pertinet stipendij designatio. At constat hanc designationem soli Ecclesiasticæ potestati competere. Ergo seculari potestati nec taxatio iusti stipendij, nec Missarum numeri diminutio competere potest. Ex his constat solutio tertiæ rationis. Nam esto Rex concedere legem possit, ne sacerdotes ad Missas dicendas obligentur à secularibus nisi concessio stipendio quod ab Ecclesia iustum fuerit indicatum; at iudicare authenticè in casu dubio quod stipendium iustum ab Ecclesia censeatur, non regi, sed Ecclesiæ, eiusque Prælati competit. Sed demus stipendia in anniuersariis, & capellaniis designata euidenter esse minora infimo iusto, eo casu sacerdos, cui onus celebrandi titulo capellaniam, vel anniuersarij obligatione suscepta competit, non auctoritate secularis potestatis, quæ nulla est, sed propria ex iure quod habet se indemnem seruando, Missas ad minorem numerum reducere poterit iuxta probabilem sententiam *pun. 14. relatum*. Quod sanè permitterem casu quod adire non posset Ordinarium, qui stipendium taxaret, & Missas ad minorem numerum reduceret. Sed quia hoc moraliter contingere non potest, idè censeo capellanum, dum capellaniam retinet, neque Ordinarium adire, qui numerum Missarum diminuat obligatum esse, integrè prædicto oneri satisfacere, quia voluntariè eam obligationem subit capellaniam retinens, & Ordinarium non adiungens. Ad quartum. Admittamus gratis rationes testamentorum apud regios ministros dari posse; Huic tamen potestati accessorium non est stipendia Missarum taxare, & illarum numerum à testatore præscriptum minuire, sed solum est accessorium eam stipendij taxationem, & Missarum diminutionem ab Episcopo faciendam procurare: alias qui ex testatoris dispositione rationes capellaniam sumeret, potestatem haberet ea stipendia taxandi, & Missas diminuendi, quod consuetudini, praxique receptæ contrarium est.

PUNCTVM XVI.

De praecepto audiendi Sacrum festis diebus.

1. Qua sit materia huius præcepti.
2. Explicatur præsentia humana.
3. Qualiter vagatio mentis hanc præsentiam impediatur.
4. Satisfaciat præcepto fundens orationes siue voluntarias, siue obligatorias.
5. Integro sacrificio assistere debes, neque potes absque graui culpa notabilem partem omittere.
6. Qua sit notabilis pars maximè post inceptum Canonem.
7. Quid si recedas à sacrificio, ut necessaria deferas.
8. Potes ab vno sacerdote dimidiam Missam, & postmodum ab alio aliam dimidiam audiri, firmant communiter Doctores.
9. Extenditur à Bonac. esto simul contingat. Sed displicet extensio.
10. Hoc præceptum quibus diebus fideles astringat.
11. Quas personas.
12. Quo in loco.
13. Quid de licentia, quam Ordinarij concedere solent celebrandi in priuatis Oratorijs sub obligatione, ne extranei Missæ præcepto satisfaciant.
14. Ob periculum Missæ omittenda sæpè contingit peccatum mortale.

1. **M**ateria huius præcepti esse præsentiam humanam, & religiosam sacrificio Dominicis, & festis diebus peragendo constat *ex cap. missas. cap. omnes fideles de consecrat. dist. 1.* & tradunt omnes: quia præcipitur actus humanus in Dei honorem, & cultum. Dicitur humana præsentia, si sensu aliquo percipis quid in sacrificio agatur, uti bene docuit in alio simili Sanchi. *lib. 3. de matr. disp. 13. num. 9.* & 11. Dicitur religiosa, si ea præsentia ex se in Dei cultum cedat. Et licet Angel. verbo *feria num. 24.* censeat hanc materiam grauis obligationis non esse, audiendus non est: quippe ceteri omnes Doctores meritò contradicunt, affirmantes huius præcepti transgressionem peccatum mortale constituere: est enim defectus in maximo cultu, & honore, qui Deo exhiberi potest.

2. Ex præsentia humana, & religiosa requisita sit, si dormiens, vel ebrius sacrificio assisteres, præcepto non satisfacturum; quia humano, & religioso modo non assistis, & docent omnes. Item si huc, illucque circumspectans, & forte per totam Missam colloquia miscens, quia tua præsentia religiosa non est, sicuti esset si interruptim aliqua verba misceres, ut dixit Aegid. de Coninch. *q. 83. art. 6. dub. vn. numer. 298.* Quocirca mihi displicet sententia Sori, in *4. dist. 13. q. 2. art. 1. in fin.* Ioan. Med. *tract. de confess. quæst. de poenitentia tempore*

Missæ implenda, affirmantium colloquia etiam turpia executionem huius præcepti non impedire, quibus non leuiter fauet Nauarr. *cap. 11. num. 17.* & *cap. 21. num. 6.* Azor. *1. p. lib. 7. cap. 5.* Suar. *disput. 88. sect. 3.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 1. num. 24.* quatenus censet raro confabulantes in Missa, & aspicientes circumstantes præceptum audiendi Sacrum violare, quia non solent ex confabulationes continuæ esse per totam Missam, neque de rebus seriis, quæ moralem, & humanam præsentiam impediunt. Etenim si confabulationes sine per notabilem Missæ partem, tamen si non impediunt moralem præsentiam, siquidem confabulantes de gestis in sacrificio testari possunt; impediunt tamen religiosam præsentiam, quæ certè consistere non potest cum fabulatione vana, & fortè turpi. Quod si dicas inde inferri, si assistas Missæ sacrificio vestibus te induens, vel aliam quamlibet exteriorem actionem exercens non satisfacere præcepto, tamen si de gestis in sacrificio testari optime possis. Quod est contra communem sententiam, de qua Nauarr. *de orat. notab. 3. numer. 49.* Graffis *lib. 2. decis. cap. 35. numer. 9.* Henriq. *lib. 9. cap. 25. num. 6. in comment. lit. 1.* Bonac. *disput. 4. de sacram. q. ult. p. 11. num. 24.* Deinde inferri, si assistas Missæ ob prauum finem v. g. aspiciendi fæminas præcepto non satisfacere, de quo Henriq. *num. 4.* Nauarr. *cap. 21. num. 10.* Suar. *disput. 88. sect. 3.* Bonac. *num. 21.* quia in his videtur religiosa præsentia de medio tolli. Negandum est enim si actio exterior etiam in templo facta per se indecora non sit, & ex alia parte non te impediatur sacrificanti attendere, humanæ, & religiosæ præsentia non contradicit, ac proinde non obstat, quin illam exercens satisfacias Missæ præcepto. Minus obest, quod ex prauo fine Missæ assistas, nam prauus finis non impedit præsentiam exteriorem esse religiosam esse, tamen si illam impediatur simpliciter, & perfectè esse religiosam, quod ad præceptum exequendum requisitum non est, ut dicemus.

3. Sed an vagatio voluntaria mentis circa profana, & turpia hanc religiosam, & moralem præsentiam impediatur? Affirmant ut probabilius Azor. *lib. 7. cap. 5. q. 2.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 11. n. 4.* Layman. *lib. 4. sum. tract. 7. c. 3. assert. 2.* Et mouentur, quia stante hac voluntaria vagatione præsentia moralis, & religiosa non videtur posse consistere. Ceterum sub distinctione respondeo. Si vagatio mentis ita intensa sit, ut ob eam impediatur aliquantulum cognoscere quid à sacrificio agatur (quod raro contingit) nequaquam præcepto audiendi Sacrum satisfacias, quia solum corpore, non tamen mente præsens es: hac enim de causa dormiens, vel ebrius assistens præcepto non satisfacias, quia de iis, quæ aguntur in sacrificio reddere rationem non potes. At si voluntaria vagatio non te impediatur ab ea attentione, qua possis esse testis sacrificij peracti, credo non impedire præcepti executionem. Quia materia huius præcepti solum est externa sacrificij præsentia moralis, & de se religiosa. Hæc autem consistere potest, tamen si mens vanis, imo turpibus cogitationibus occupata sit. Ergo. Et confirmari potest, quia si vagatio inuoluntaria sit, omnes Doctores censent, teste Suar. *disput. 88. sect. 3. circa med.* præcepti executioni non repugnare. Signum ergo est ex vagatione mentis regulariter præsentiam moralem, & de se religiosam non impediri. Etenim si hæc præsentia vagatione impediretur, tamen si inuoluntaria esset, nullatenus ea stante præcepto satisfaceres, sicuti non satisfaceres, si inuoluntariè dormires, sed aliud Sacrum si posses, audire deberes: ut latius prosequitur Aegid. de Coninch. *q. 83. art. 6. dub. vn. n. 302.*

4. Hinc inferitur à fortiori te optime satisfacere posse præcepto audiendi Sacrum, siue preces voluntarias, siue ex obligatione recites, sicuti docent Nauarr. *cap. 21. num. 8.* Suar. *disp. 88. sect. 3. in fine.* Henriq. *lib. 9. sum. tract. 7. cap. 3. vers. tertium.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 11. numer. 25.* Quia ea recitatio moralem, externam, & religiosam præsentiam non impedit.

Sed an eam præsentiam impediatur, si tempore Missæ peccata fatearis, vel ad illa fatenda conscientiam reuoluas? Affirmat Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. pun. 11. num. 26. in noua edit.* adducitque Suar. & Azor. Sed immeritò ut dicemus. Mouetur, quia auditio Sacri præcipitur per modum orationis, at qui suam conscientiam examinat, & peccata fateatur non orat. Non igitur rem præcepti facit. Ceterum verius est conscientia examen, & peccatorum confessionem non impedire, quin præcepto audiendi Sacrum satisfacias, siquidem simul cum conscientia examine, & peccatorum confessione attendere potes quid in sacrificio agatur, qua attentione posita præsens es moraliter, & religiosè sacrificio. Satisfacias ergo præcepto; sicut satisfacere posses, si confessiones in templo audires. Atque ita sustinet Reginald. *lib. 19. numer. 14. in fine.* Molfesius *tract. 3. cap. 17. numer. 45.* Neque contradicunt Suar. & Azor. solum enim dicunt ob peccata fatenda non esse omittendam Missam; quod regulariter verissimum est: at non negant consistentem peccata simul posse sacrificio interesse, & utrique obligationi satisfacere. Secundò inferitur opus non esse, ut huic præcepto satisfacias, sacerdotem audire, vel videre, sufficit si ex signis cognoscas

cognoscas quid agatur. Non enim visio, seu auditio præcipitur, sed moralis, & humana præsentia, quæ seclusa visione, & auditione consistere potest, sicuti bene docent Nauarr. cap. 21. n. 8. Toler. lib. 6. cap. 6. Coninch. quæst. 83. art. 6. dub. vn. num. 299. & 300. Layman. lib. 4. tract. 7. cap. 3. post. princ. Vnde cæcus, & surdus Missæ interesse debent quia humano modo præsentem esse possunt, & tradit Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 11. num. 19. Qui verò simul cæcus, & surdus esset, non video qua ratione humanam præsentiam exercere possit.

Qualiter autem ad humanam præsentiam libertas requisita sit, quæne intentio satisfaciendi præcepto, latè diximus tract. 3. de legib. disp. 1. p. 17.

5. Hæc humana, & religiosa præsentia integro sacrificio esse debet, sicuti colligitur ex cap. missas. cap. omnes fideles de consecrat. dist. 1. Nam Concil. Agathense relatum in cap. missas inquit: Die Dominico secularibus totas (id est integras) audire speciali ordine præcipimus, ita ut ante benedictionem sacerdotis egredi populus non præsumat. Quod si fecerit, ab Episcopo publicè confundatur. Quocirca si notabilem partem omittas, omnes Doctores censent te mortaliter peccaturum, quia præceptum graue in se graui violas, si leuem, venialiter peccaturus. Solum inter Doctores est differentia in assignanda parte notabili. Et quidam si tertiam, vel quartam partem illius omittas, sine dubio censendus es partem grauem omisisse: v. g. si omitteres initium Missæ usque ad Euangelium exclusiue, & orationes post communionem, Secus si audita Epistola post communionem discederes, vti docent ex communi sententia Suar. disp. 88. sect. 2. Aegid. de Coninch. quæst. 83. art. 6. dub. vn. num. 285. Quod si finitò Euangelio accedas, & assistas usque ad Euangelium Ioannis inclusiue, probabile reputant Suar. dicta sect. 2. Nauarr. cap. 21. num. 2. Eman. Saà, verbo missæ auditio. num. 2. Henriq. lib. 9. cap. 25. num. 7. Layman. lib. 4. sum. tract. cap. 13. circa finem; Bonac. pun. 11. num. 17. te mortalis peccati reum non esse, quia vltimum Euangelium Ioannis iam pars Missæ esse videtur, cum duplici Euangelio assistere non videaris obligatus: præcipue cum antico tempore finita benedictione recedere omnes possent, per præsentiam Euangelium Ioannis videris defectum primi Euangelij compensasse. Et licet Nauarr. Eman. Saà, Henriq. & alij existiment te debere Euangelium prætermisissum postmodum legere, vel audire, sed rectius Suar. dicta sect. 2. & Azor. lib. 7. cap. 3. q. 2. censent hanc lectionem, vel auditionem nullius considerationis esse, quippe non est pars Missæ, & sola Missa audiri præcipitur, & consequenter quæ illius fuerint partes.

6. Post inceptum Canonem usque ad communionem minoris partis omisio grauior materia censenda est, nam vt bene inquit Suar. disp. 88. sect. 2. vers. ultimo denique, in his non tam est spectanda mora temporis, quam dignitas rei omisissæ ob propinquitatem ad essentiam, & integritatem sacrificij. Quocirca si tempore consecrationis, & consumptionis è templo exires, tamen si reliquis partibus Missæ assisteres, sine dubio præcepto non satisfaceres, quia absolute sacrificio præsens non fuisti, sacrificij namque essentia, & integritas in consecratione, & consumptione sita est. Quod si consecrationi assistens omittas consumptionem, vel è contra Suar. loco allegato, quem sequitur Layman. lib. 4. sum. tract. 7. cap. 3. in fine, te excusat à mortali, eo quod hæc moraliter iudicanda sunt, neque satis constat in qua ex illis actionibus essentia sacrificij sita sit. Sed rectius Coninch. quæst. 83. art. 6. dub. vn. num. 285. Didac. Nunez ibi dub. 2. post. 3. conclus. Henriq. cap. 25. num. 7. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. 11. num. 14. te peccati mortalis damnant, quia cæto non constat in qua ex illis partibus substantia sacrificij sita sit, at constat vtramque ad essentiam, vel ad integritatem sacrificij pertinere. Qui autem essentiam, vel integritatem sacrificij assistere omittit, censeris non potest leuem sacrificij partem omisisse. Facilius autem admitterem omissionem oblationis verbalis ante, vel post consecrationem factæ, alteriusve cuiuslibet orationis ex Canone leuem materiam esse.

7. Si autem pro deferendo vino, thure, aliisque ad sacrificium necessariis à sacrificio recedas, credunt Syluest. verbo missa. 2. quæst. 1. Nauarr. cap. quando, de consecrat. dist. 1. notab. 10. num. 19. Henriq. lib. 9. cap. 25. num. 8. Eman. Saà, verbo Missæ auditio. num. 2. alique Doctores te præcepto satisfacere, quia æsto physice recedas, morales te recedere non censeris, siquidem causa sacrificij recedis, & dum recedis, sacrificio inferuis. Placet tamen limitatio, quam adhibet Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 11. num. 18. Fagund. de primo Eccl. præcepto, lib. 2. cap. 6. num. 10. vt intelligatur dummodo ab Ecclesia non recesseris nisi ad breue tempus, aliàs nescio qua ratione censeris posses præsens sacrificio, quantumvis ob illius causam recesseris. Non enim præsentia moralis cum absentia morali consistere potest. Qui autem à templo recedit etiam occasione deferendi sacrificio necessaria, absolute absens est non solum physice, sed moraliter à sacrificio: non igitur illi præsens esse potest.

8. Posse ab vno sacerdote dimidiam Missam audiri, & postmodum ab alio aliam dimidiam, & sic præcepto satisfacere docent Nauarr. cap. 21. num. 2. Toler. lib. 6. cap. 7. in fine. Eman. Saà, Missæ auditio. num. 2. Layman. lib. 4. tract. 7. cap. 3. in fine. Bonac. disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. 11. num. 13. Aegid. de Coninch. q. 83. art. 6. dub. vn. n. 286. & alij, ob quorum Doctorum autoritatem est probabilis hæc sententia, & secuta. Nam æsto illæ partes independentes sint, neque vnum sacrificium constituere possint, ideoque illis assistens nequaquam integro sacrificio propriè, & in rigore assistit; attamen ex benigna Ecclesiæ interpretatione communi Doctorum iudicio approbata, reputandæ sunt partes vnum sacrificium componentes, quoad affectum audiendi Sacrum, & satisfaciendi Ecclesiæ præcepto.

9. Hanc doctrinam extendit Bonac. dicta disp. 4. quæst. ult. pun. 11. num. 13. ad eum, qui simul duorum sacerdotum sacrificium dimidiatum audiret, sicuti contingit, cum vnus sacerdos consecrat, & alius sacrum incipit, si vsque ad huius consecrationem assistas, credit te præcepto satisfacere. Mouetur, quia vtrique parti attendere optimè potes. Vnde obligatus audire tria sacra ex pœnitentia satisfacere potest, si eodem tempore trium sacerdotum sacrificijs assistat, vti docuit alijs relatis Sanch. lib. 1. sum. cap. 14. num. 12. Grassi, lib. 2. decis. cap. 35. num. 4. Scortia de sacrificio, lib. 2. cap. 20. num. 10. Neque enim diuersitas temporum (vt inquit Sanch.) est in præceptis spectanda, sed res præcepta, quæ si intra idem tempus mandari executioni potest, diuersitas temporum non requiritur. At res præcepta scilicet Missæ auditio præstari potest, tamen si postrema pars Missæ eodem tempore cum priori celebratur, siquidem vtrique præsens esse potest, sicut si diuerso tempore celebraretur. Ergo.

Sed displicet hæc extensio, quippe communi Doctorum sententiæ aduersatur, vti videre est apud Aegid. de Coninch. q. 83. art. 6. dub. vn. n. 288. Didac. Nunez ibi dub. 2. respons. ad 3. Molles. in sum. tract. 3. cap. 17. num. 36. Reginald. lib. 19. num. 26. Layman. lib. 4. sum. tract. 7. cap. 3. in fine. Nam hic modus sicut & præcedens satisfaciendi præcepto ex natura rei insufficiens est, siquidem illo posito Sacro propriè non interres, sed partibus duorum Sacrorum Sacrum non componentibus, est tamen sufficiens ex permissione Ecclesiæ sic Sacri auditionem acceptantis: at nullum est fundamentum, vt alseramus Ecclesiam acceptate Sacri auditionem media ex parte simultaneam, bene tamen successuam. Quinimo contrarium non leuiter colligitur ex eo quod nullus Doctor præter Bonac. hanc simultaneam auditionem approbauerit, & plures eam expresse reiecerint successuam approbantes. Ergo, &c. Neque ratio qua mouetur Bonac. vrget. Fateor namque vtrique parti simul attendere posse, sed quia non est attentio ad vnus sacrificij partes, sed ad partes sacrificiorum, ea de causa non est Missæ auditio propriè loquendo, neque ex permissione Ecclesiæ, cum nullibi constet talis permissio. Et ad probationem concedo diuersitatem temporum in præceptis non spectari, sed rem præceptam, nego tamen assistentiam ad duplicem partem Missæ diuersam eodem tempore celebratam præcipi sub præcepto audiendi Sacrum, sed ad summum, vt permissio sub diuerso tempore fiat ex benignitate Ecclesiæ. Exemplum autem adductum de eo qui tria sacra eodem die tenetur audire, tum ex pœnitentia, tum ex voto, tum ex præcepto est diuersum. Nam si illa Sacra, simul celebrentur, illisque assistat propriè, & in rigore tria sacra audit, secus vero assistens duplici Sacro media ex parte.

10. Rursus hæc obligatio omnibus diebus tam dominicis, quam festiuis fideles astringit. Nam licet in cap. Missas de consecrat. dist. 1. solum de diebus Dominicis præceptum latum sit, consuetudo Ecclesiæ ad alios dies festiuos obligationem extendit, iuxta textum in cap. si quis. cap. & hoc. cap. omnes fideles. cap. qui die eadem dist. & cap. 2. de Parochiis. Solum de feria 6. parasceues est aliqua difficultas, an tenearis eo die sacro interesse, si festum Annunciationis occurrat? Affirmat Vasq. disp. 232. cap. 2. num. 18. quia illud officium loco Missæ habendum est. Vnde obligati Sacrum audire tenentur officio illius diei interesse ab eo puncto in quo sacramentum reconditum in altari collocatur à sacerdote consumendum. Contrarium non censeo improbabile. Non enim præceptum audiendi Missam obligare potest eo die, quo Missa nequit celebrari. Neque ex prædicto præcepto obligatio esse potest assistendi officio illius diei, cum sit officium longè diuersum à sacrificio. Præterea sunt aliqui dies festiui ex statuto, consuetudineque alicuius loci, tamen alibi non sunt, & tunc incolæ illius loci illius obligatione astringuntur, quatenus in illo loco existunt, secus si ab illo loco tempore obligationis recedunt. Sicuti ex probabiliori sententia defendi tract. 3. de leg. disp. 1. punct. 24. §. 5. Peregrinos, forenses, & vagos ibidem existentes docui prædicta obligatione teneri dicto punct. 24. §. 1. & seqq. tamen si contrarium sit satis probabile.

11. Quoad personas attinet: omnes vtriusque sexus fideles si rationis vsum habeant prædicto præcepto ligantur, vt

expressè colligitur ex *cap. omnes fideles. cap. cum ad celebrandum de consecrat. dist. 1.* & ex vlt. praxique Ecclesiæ, sicuti videre est apud Nauarr. *cap. 21. num. 1.* Henriq. *lib. 9. cap. 15. n. 1.* Sanchez *lib. 1. sum. cap. 12. num. 10.* Suar. *disp. 88. sect. 4.* Egid. de Coninch. *quaest. 83. art. 6. dub. vno num. 286.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. p. 11. n. 7.* & alios.

12. Locus pro Missa audienda parochia fuit ex multorum Canonistarum sententia, iuxta *cap. vt dominicis. De parochiis. & cap. si quis etiam de consecrat. dist. 1.* At consuetudine firmatum est nullum locum esse determinatum, fauetque Trident. *sess. 22. decreto de observand. in celebrat. Missar.* quatenus solum ex consilio, & monito Episcoporum obligati sunt fideles ad proprias parochias accedere, & ita tanquam certum tradunt post alios Suar. *disp. 88. sect. 2. post med.* Barbof. *alleg. 24. nu. 17.* Quinimo non posse Episcopum præcepto, excommunicatio- ne, aliavē censura cogere fideles ad audiendum Missam in propria parochia asserit ex *praxi Episcop. 2. p. verbo Missa. §. 6.* Barbof. *supra.* Etenim Episcopus iuri communi, & priuilegiis à Sede Apostolica concessis derogare non potest. Cum ergo cuilibet fidei iure communi concessum sit quolibet loco posse præcepto audiendi Sacrum satisfacere, nequaquam poterat Episcopus contrarium velle, maxime si fideles in Ecclesiis mendicantium sacrum voluerint audire. Habent enim Mendicantes priuilegium declarans quolibet fideles ibidem Sacrum audientes præcepto satisfacere, neque impediri posse, uti ex Leone X. refert Barbof. *dicta allegat. 24. num. 20.* Neque huic doctrinæ obstat, quod possint fideles occasione verbi diuini audiendi obligari ad parochias accedere, quia non obligantur, vt Missæ præcepto satisfaciunt, sed vt in necessariis, & vtilibus ad salutem instruantur à suis parochis. Qua etiam ratione obligari regulares, possunt ab Episcopo, vt in suis conuentibus diebus Dominicis in Missa conuentuali declarent populo quæ festa, & ieiunia in ea hebdomada occurrunt, ne propter ignorantiam contingat ea Ecclesiastica præcepta violari, vt bene aduertit Eman. Rodrig. *1. 1. regul. q. 43. art. 7.* & ex illo Barbof. *dicta alleg. 24. n. 21.*

13. Solum est difficultas de licentia, quam Ordinarij solent concedere celebrandi in priuatis oratoriis. Etenim ex præscripto sacre Cōgregationis habetur teste Quaranta *verbo missa. vers. quanta.* Molfesio, *tract. 3. cap. 17. num. 70.* Ordinarios sub hac forma concedere facultatem debere, vt soli familiares domus Ecclesiæ præcepto satisfaciunt ibidem Missam audiendo, secus extranei. Ex qua concessione videtur inferri extraneos ibidem Missam audientes præcepto Ecclesiæ non satisfacere, sicuti non satisfacerent præcepto communicandi tempore Paschatis, si ibidem communicarent, sed necessariò obligandi sunt ad propriam parochiam, vel regularium Ecclesias accedere, Atque ita sustinet Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. 12. num. 4.* Sed fateor hanc doctrinam mihi difficile esse. Nam si iure communi spectato non astringeris Missam in determinato loco audire, sed liberum tibi esset quolibet in loco sacrificio interesse. Si de facto in priuato oratorio Missam audias, præcepto Ecclesiastico satisfacis, quia rem præceptam exequeris quantumvis nolle Episcopus te audientem sacrum in priuato Oratorio præcepto satisfacere. Non enim ipse impedire potest præcepti satisfactionem; si illius executionem non impedit. Secus procedit in communione paschali, cum iure communi in propria parochia facienda sit. Quocirca crederem prædictum priuilegium sub illa forma concessum sic esse explicandum, vt non audientes sed celebrantes astringat, ita vt nemini ibidem concedatur potestas celebrandi, nisi aliquis ex familiaribus vellet ibidem diebus Dominicis, & festiuis audire, vt præcepto Ecclesiæ satisfaciatur.

14. Ad extremum aduerto sæpè contingere te audisse Missam, & tamen peccasse mortaliter contra hoc præceptum, eo quod voluntariè commoratus fuisti tanto tempore, vt te exposueris periculo morali non inueniendi Sacrum, tamen casu euenerit inuenisse, quod non impedit quin à principio peccasses. Econtra vero contingit te non audire sacrum, nec tamen peccasse mortaliter, quia per te moraliter non stetit quin audires, sed sacerdoti sacrum maturanti, & hora consueta non celebranti tribuendum est. Vnde confessarij diligentes debent esse in penitentibus examinandis, an inquam se exposuerint periculo omittendi sacrum, an eo die, quo sacrum omiserunt, fecerint quantum in ipsis fuit, vt audirent,

5. Quarto ex titulo charitatis.

6. Quinto ex officio, seu iusta obedientia.

7. Sexto ex consuetudine.

8. Septimo ex maiori utilitate, vel necessitate.

9. Octauo ex parte sacerdotis.

10. Omittens Sacrum ex impotentia, vel malitia non tenetur alias preces loco Missæ subrogare.

1. **V**ARIÆ causæ enumerantur, quæ huius præcepti transgressorem liberant, de quibus latè Sotus in 4. *dist. 13. q. 2. art. 2.* Nauarr. *cap. 21.* Azor. *lib. 7. cap. 7.* Henriq. *lib. 9. cap. 25. n. 10.* Grassis *1. p. lib. 2. cap. 35. & 36.* Bonac. *disp. 4. q. vlt. p. vlt.* Sed præ omnibus Suar. *disp. 88. sect. 6.* Ex quo ferè omnia dicenda mutuabimur.

2. Primum caput excusationis est impotentia spiritualis id est ex causa spirituali proueniens, qualis esset, si fide data, & maxime iuramento obfirmata, vel ex legitimo superioris præcepto obligatus esses domi contineri. Item si excommunicatus, vel interdictus esses. Et licet negligens esses in absolutione censuræ procuranda, non obinde aduersus hoc præceptum peccabis; quia vt in *tract. de excommunicat. larius dicemus.* Et *tract. 3. de legib. disp. 1. punct. 21.* diximus ex vi huius præcepti non teneris impedimenta tollere, quæ illius executionem impediunt. Etenim solum te obligat dum liber es, & expeditus, & docent in præfenti Nauarr. *cap. 21. num. 2.* Azor. *lib. 7. cap. 7. q. 1.* Suar. *disp. 88. sect. 6. num. 1.* Henriq. *cap. 25. n. 11.* Saà, *Missæ auditio num. 3.* Bonac. plures referens *disp. 4. q. vlt. p. vlt. n. 32.*

Sed est difficultas an ex interdicto generali excuseris ab hoc præcepto, tamen Bullam Cruciatæ, vel aliud simile priuilegium habeas? Affirmat Stephanus Dauila referens victoriam, & Canum, & aliquos viros doctos, *5. p. de censur. disp. 4. sect. 2. dub. 6. concl. 2.* Et probabilem reputat Eman. Saà, *Missæ auditio num. 4.* Mouetur, quia interdicto locali non solum sublatum est omnibus laicis præceptum audiendi sacrum, sed loco illius appositum præceptum contrarium, ne scilicet eo in loco Missam audiant. At esto per priuilegium ab hoc secundo præcepto eximantur, possintque sacrificio interesse, primū præceptum, quod occasione interdicti sublatum est, non censetur durante interdicto redire, ergo ad audiendam Missam obligati non sunt. Secus procedit in carcere detentis, si permitterentur exire ad Missam audiendam, quia eo casu non censetur carcer durare, neque carcer tollit præceptum audiendi sacrum, sed suspendit illius executionem. Ex qua doctrina infert Stephan. Dauila habitatores alicuius loci, in quo appositum est interdictum, obligatos non esse alio in loco Missam audire, quamuis distantia aliàs secluso interdicto non excusaret à Missa ibidem audienda, quia interdictum locale tollit habitatoribus illius loci obligationem audiendi Sacrum. Sed rectius Suar. *disp. 88. sect. 6. nu. 2.* Bonac. *disp. 4. de sacram. q. vlt. pun. vlt. num. 24.* alique communiter negant te excusatum esse; quia interdictum locale nulla alia ratione censetur tollere præceptum audiendi Sacrum, nisi quatenus prohibet illius auditionem. At habentibus Bullam Cruciatæ, vel simile priuilegium, non prohibet Missæ auditionem, vt de se constat. Ergo habentibus Bullam non est sublatum prædictum præceptum, ideoque obligatio audiendi Sacrum non ex priuilegio, sed ex præcepto Ecclesiastico oritur. Religiosi vero & clerici quia secundum ius commune *cap. quod in te De penitent. & remissionib. & cap. quod. nonnullis de priuileg.* non sunt comprehensi in locali interdicto, sed possunt diuina celebrare seruata moderatione, de qua in *cap. alma mater de penitent. & remissionib.* tenentur secundum omnium sententiam Missam audire quia cōparatione horum non est interdictum, seu prohibitio facta. Vnde ipsi porius dicentur non comprehendi prohibitione, quam priuilegio vt. Nomine religiosi Nouitij, veniunt intelligendi, & nomine clericorum, etiam prima tonsura insigniti, quippe est fauor Ecclesiæ, & religioni factus. Vti docuit Nauarr. *cap. 25. n. 95. & cap. 27. n. 175.* Syluest. Henriq. Et alij quos refert, & sequitur Auila *supra, dub. 4. concl. 3. & 4.*

Secundum caput excusationis est corporalis absoluta impotentia, qualis esset, si ob ægritudinem quam pateris, vel ob carcerem quo detineris, impotens esses adire templum, quia præceptum obligare non potest ad impossibile. Solum est aliquis dubitatio, an tenearis audire Sacrum, si vi priuilegij ab hac impotentia liberari possis. Exemplum est si priuilegium habeas domi, in nauis, vel in carcere celebrandi, quo priuilegio vtens poteris à prædicta impotentia liberari, siquidem in carcere, vel in navi detentus, vel domi ægrotans Sacrum audire posses, dubium ergo est an tenearis? Didac. Nufiez. *q. 85. art. 6. versus finem. concl. 2. pag. 521.* censet te obligatum esse, quia ex præcepto audiendi Missam obligaris media apponere quæ tibi grauius non fuerint, sicuti non est priuilegium prædicto vt. Verius & probabilius est ab hac obligatione te esse exemptum, quia non teneris vt priuilegio maxime odioso iuri cōmuni contrario, & reuerentiæ sacramenti parum conformi. Media igitur quæ ad executionem præcepti obligaris apponere, sunt

PUNCTUM VLT.

De causis excusantibus à præcepto audiendi Sacrum.

1. *Varia sunt causa.*

2. *Ex impotentia spirituali sumitur sufficiens excusationis causa. Et quæ hæc sit.*

3. *Secundo ex impotentia corporali absoluta.*

4. *Tertio ex impotentia morali.*

re, sunt media per se ad illius executionem ordinata, non extraordinaria, & quæ tantum ex promissione conceduntur. Atque ita sistent Suar. *disp. 88. sect. 6. num. 2.* Filliucius *tract. 5. cap. 7. quæst. 11. numer. 224.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. numer. 14.* Layman. *lib. 4. sum. tract. 7. cap. 4. numer. 3.* Adduntque prædicti Doctores Suar. & Bonac. eodem fundamento nixi, te non esse obligatum Sacrum audire, si pro illius auditione tibi necessarium est celebrantem conducere: est enim medium extraordinarium, neque in præcepto audiendi Sacrum contentum. Etenim hoc præceptum est de Sacro audiendo, quod aliàs celebratur, non quod indiget stipendij solutione, ut celebretur.

4. Tercium est moralis impotentia, quam inducit iactura alicuius boni mediocris æstimationis, vel aliqua difficultas, seu labor non mediocri in Sacro audiendo. Hoc enim præceptum, ut ferè omnes Doctores, docent suave est, & consequenter ex causa mediocriter graui eius obligatio cessare potest. Quæ autem sufficiat arbitrio prudentis relinquatur. Aliquos tamen casus enumerant Doctores, maxime Suar. *dicta sect. 6. n. 3.* ex quibus alij deduci possunt. Primo ex iactura vitæ certa est excusatio; siquidem vita ex bonis corporalibus est præcipuum. Vnde si ob audiendam Missam in probabile periculum vitæ incurras, vel ob inimicitias, vel ob intemperiem aëris, vel ob aliam similem causam, manifestum est te esse excusatum. Secundò excusaris ex iactura salutaris. Si enim cum infirmus sis, vel non satis robustus, probabiliter timeas aggravandam esse infirmitatem, vel retardandam conualescentiam, si domo ex eas, & Ecclesiam adeas, excusaris ab obligatione. Ut autè securè procedas in casu dubio monet Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. pun. ult. numer. 3.* consilium medici, superioris, vel parochi postulandum esse. Sed ut bene Suar. *loco allegato*, optimè hoc periculum exploratus ex aliis negociis. Si enim timor aggravandi infirmitatem impediatur egredi de lecto, vel domo ad negocia æqualis, vel maioris laboris, indicium optimum est adesse probabile periculum nocuenti. Sectis e contra. Idem quod dictum est de infirmo, dicendum est de faminis grauidis, quæ quodam modo infirmantur. Ad hæc reduci potest, si longè ab Ecclesia habites, ad illamque accedere non possis absque graui modestia, & difficultate quod prudentis arbitrio diiudicandum est spectata loci, temporis, & personæ qualitate. Regulariter distantia per leucam, si pedibus iter conficiendum est excusatur, imò & minor distantia, si imbres, tempestates, aut niues ingruant, ut bene Suar. *d. sect. 6. num. 3.* Henriq. *numer. 10.* Bonac. *numer. 12.* Deinde si occasione Missæ audiendæ timeas rixas graues suboriendas esse, vel propter veteres aliquas inimicitias, vel propter locorum ordinem, & dignitatem, poteris ab audienda Missa excusari, quia tibi, aliisque graue nocuentum inde prouenit, & tradit Nauarr. *cap. 21. num. 5.* Azor. *cap. 7. quæst. 1.* Bonac. aliis relatis. *pun. ult. numer. 9.* Suar. *sect. 6. numer. 4.* Ob eandem causam Doctores communiter excusant mulierem, quæ timeas grauem rixam, seu iram mariti, omittit Missam, ut conuenienti tempore, & modo omnia prepararet, & occasionem perturbationis tollat; quod intelligendum est de perturbatione graui, & alicuius momenti, secus de leui: hæc enim dissimulanda est, & patienter sustinenda. Sic Henriq. *num. 30.* Suar. *num. 6.* Bonac. *num. 10.* Ad idem est si maritus ob zelotypiam, non permittat uxorem domo exire, quæ si absque graui incommodo vitare non potest, poterit marito condescendere ad proprium, damnum vitandum, ut latius docent Henriq. Azor. Suar. Bonac. *locis allegatis.* Tertiò excusaris ob iacturam honoris, quo titulo excusatur qui ab inimico timet iniuriam grauem. Item qui non valet absque dedecore in publicum apparere, eo quod careat veste decenti, dum enim in eo statu est constitutus comparatur ei qui vinculis est alligatus *leg. in eadem causa ff. ex quibus causis.* Huc spectat si femina nobilis, vel vir careat solito, & decenti comitatu, ob cuius defectum timet grauius contemni. Sic Nauarr. *cap. 21. num. 5.* Henriq. *cap. 25. num. 30.* Saà, *Missæ auditio. numer. 3.* Bonac. plures referens *num. 8.* Monent Doctores cautè in hac parte esse procedendum, neque extendenda licentia ad superfluos ornatus, & comitatus, considerandumque an possint secretò summo mane, vel in Ecclesia remota Sacrum audire absque probabili periculo prædicti nocuenti. Nam si ita est, nulla apparet legitima excusationis causa, cum facile possint præceptum implere. Ad idem est si femina timeat grauem infamiam domo exiens, & coram aliis apparens, eo quod grauida sit, & non possit lapsum occultare nisi domi se contineat, cum tamen à populo honesta reputetur. Addenda est prædicta limitatio, modo non possit secretò Missam audire. Quartò excusaris ob iacturam bonorum temporalium. Si enim Sacrum audire non possis, quin domum solam relinquas cum periculo furtis excusaris ab obligatione, sicuti ex communi sententia docent Nauarr. Henriq. Suar. Bonac. *alijs locis allegatis.* Hoc titulo excusatur viator, qui si Missæ assisteret, perderet comites in via, qui eum à latronibus securum reddebant, vel expensas suppeditabant, vel onera deferrebant, vel viam monstrabant, vel tædium itineris

longi non leuiter leuabant, quibus amissis timet à latronibus vexari, vel etiam errare, vel cogitur onera portare, & expensas facere, vel cum graui tædio iter conficere. Secus esset, si nullum aliud incommodum sequeretur, quam quod si solus deberet incedere: non enim ob leue solatium Missa relinquenda est, ut bene aduertit Suar. *dicta sect. 6. num. 3.* Egid. de Coninch. *q. 83. ars. 6. dub. vn. nu. 314.* Bonac. *disp. 4. de sacram. quæst. ult. punct. ult. num. 6.* Layman. *lib. 4. sum. tract. 7. cap. 4. nu. 3.* Item excusantur custodes gregum, qui non possunt Missam audire nisi grege solo relicto. Est enim regulariter periculum grauius damni, sicuti docuit Henriq. *num. 10.* Azor. *quæst. 7.* Bonac. *num. 6.* Egid. *num. 314.* Deinde excusant prædicti Doctores mercatores aganos armentorum, equorumque reductores, qui si Missæ assisterent, grauius expensas essent facturi. Præterea excusatur Suar. *n. 3.* Bonac. *n. 6.* moliorem, & quemlibet alium, cui in die festo permittitur, laborare, si ob audiendam Missam opus interrumpere debet. Sed crederem hoc intelligendum esse, dummodo ex intermissione non leuis iactura rei temporalis proueniat.

5. Quartum sumitur ex titulo charitatis, quando tibi necessarium est Missam omittere, ut subuenias proximo, vel ne illi damnum afferas. Quo titulo excusaris Missam omittens, ne infirmum deferas, cui tua præsentia necessaria est, tum ut remedia conuenienti tempore adhibeantur, tum ne grauem laborem, & animi anxietatem solus relictus patiatur. Quod si dubius fueris, an tua præsentia sit necessaria, vel valde utilis, consilium alterius (si adsit) decet postulari. Raro autem credit Suar. *disp. 88. sect. 6. num. 4.* te bona fide, & animi pietate procedentem peccaturum moraliter, tametsi tua præsentia necessaria non fuerit quia bona fides, & animi perturbatio excusationem præstat. Deinde aliqui Doctores ex hoc capite excusant feminam scientem se à viro perditè adamari, quæ si Ecclesiam adeat, erit alteri occasio peccandi. Ob vitandam igitur hanc occasionem, & proximi peccatum se domi continere posse affirmant. Sotus *in 4. dist. 13. q. 2. art. 1.* Filucius *tract. 5. cap. 7. quæst. 11. num. 227.* Saà, *Missæ auditio. num. 3.* Bonac. *disp. 4. q. ult. pun. ult. num. 15.* Addunt tamen non esse obligationem domi manere, quia non est scandalum datum, sed acceptum. At probabilius cenfeo, sicuti iudicauit *tract. 6. de charit. disp. ult. p. 16.* hanc causam non esse legitimam excusationem: non enim præceptorum observatio omittenda est ob ruinam proximi, quam ipse sibi voluntariè sumit.

6. Quintum caput sumitur ex officio, seu iusta obedientia, quo titulo excusantur milites custodientes castrum, portas ciuitatis, seu vigilias facientes, quando sine periculo huius damni muneris suo deesse non possunt, ut Missam audiant. Item excusantur pastores noti valentes gregem deferere. Deinde vectores mercium, cursores qui muneris suo satisfaciunt non possunt ad audiendam Missam detineri. Præterea matres, & nurrices, quæ infantes deferere non possunt, & satius regulariter est domi retinere, quam secum ad Ecclesiam deferre eos eorum inquietudinem, quæ adstantes molestat, & celebrantem perturbat, sicuti bene notauit Coninch. *q. 83. art. 6. dub. vn. num. 286.* Henriq. *cap. 25. nu. 10.* Bonac. *disp. 4. q. ult. pun. ult. num. 5.* Sed præcipue hoc titulo excusantur famuli, qui ut Dominis suis ministrent, Missam omittunt. Et quidem si ministerium sit necessarium, iuxta communem, & ordinarium viuendi modum, vel iuxta occurrentes morales, & rationabiles occasiones, certum est nec dominos peccare præcipiendo, nec famulos parendo, tametsi ex illo obsequia Missa omittatur, quia est grauis, & rationabilis causa, & moralis necessitas. Quod semper intelligendum est (inquit bene Suar. *sect. 6. num. 5.* Egid. de Coninch *quæst. 86. ars. 6. dub. vnic. in fine*) dummodò famuli non possint mediocri diligentia adhibita opportunum tempus præuenire, ut Missæ locus sit. Extraordinariam diligentiam adhibere non tenentur. Non enim obligati sunt citius notabiliter surgere, de ordinario, & secundum rationem moderato somni tempore detrahendo. At si ministerium non sit ita necessarium, sed possit in alium diem, vel in aliam horam sine incommodo differri, domini quidem inique faciunt, & grauius peccabunt id præcipiendo, cum non solum sint obligati sibi subiectos à Missa audienda non impedire, sed debitam curam, & diligentiam adhibere, ut Missam audiant, quia ad eos pertinet ne familia Ecclesiastica præcepta contemnat, sed potius exactè obseruet, sicuti firmavit Syluest. *Missæ. 2. q. 1.* Nauarr. *cap. 21. num. 9.* & significauit Ambros. *homil. 33. quadrages. relatus in cap. an putatus, 86. dist. & colligitur ex illo Pauli, 1. ad Corinth. 5. si quis suorum maxime domesticorum curam non habet fidem negauit, & est infideli deterior. Vnde famuli si absque magno incommodo possunt subterfugere, & Missam audire non obtemperando dominis, tenentur facere, tametsi aliqua leuis rixa intercedat. Si vero necesse sit aut dominos deferere, aut grauem iram, & dominorum turbationem sustinere excusari possunt, neque obij præferunt mandatum hominis diuino mandato, sed eo casu, & illis circumstantiis positis mandatum Dei vt pote suauè suspenditur, & illius obligatio cessat. Monent vero Egid. Suar. Layman. & alij *locis allegatis*, debere famulos indicare*

dicare domino se non audisse Sacrum, ab illoque facultatem expostulare, tamen si aliquo modo inde irascatur, quia debent quantum commodè possint, præcepti executionem procurare. Quod si monitus, & rogatus facultatem negauerit, excusabatur iuxta nuper dicta. Deinde monent, si hoc impedimentum Missæ audiendæ frequens fuerit, & quasi per consuetudinem obligatos esse nacta opportunitate herum deserre, & alium querere, cui inseruiendo præcepta Ecclesiæ seruare possint. Quæ de famulis dicta sunt procedunt efficacius in vxore, comparatione parentum, & in militibus comparatione ducis, aliisque similibus, sicuti aduertit Suar. *dicta sect. 6. num. 5.*

7. Sextum sumitur ex consuetudine rationabili, & legitimo tempore præscripta à pastoribus Ecclesiæ tolerata, quæ sicut potest legem introducere, ita præexistentem valet abrogare vel temperare. Ex hoc titulo excusantur forinsecus, quæ per aliquot dies post partum ab ingressu Ecclesiæ abstinere, tamen si perfectè conualuerint, iuxta *cap. vnic. de purificat. post partum*. Ex reuerentia inquam & deuotione, non ex superstitione, & obseruatione ritus, & legis Mosaycæ, & tradit Caiet. *verbo festorum violatio*. Suar. *disp. 88. sect. 6. vers. sextum caput*. Maior. *de irregular. lib. 3. cap. 3. n. 4.* Bonac. *disp. 4. de sacram. qu. ult. pun. ult. in fine*. Henric. *lib. 9. cap. 25. num. 12.* Ob menstrua tempora non est Missa omittenda seclusa ægritudine, quia nullibi est talis consuetudo, teste Nauarr. Bonac. Henric. & Suar. supra. Neque contrarium colligitur ex Gregor. in *cap. ult. dist. 5.* dicente: Si mulier ex veneratione magna percipere Eucharistiam non præsumpserit, laudanda est, quia Gregor. loquitur de communione voluntaria, non de communionis præcepta. Hæc enim sicut & missa non debet ob illam causam omitti. Ob mortem viri solent coniuges excusari à Missa audienda, quia pluribus in locis est consuetudo recepta, ne domo egrediantur ob honestatem, & decentiam vidualem, & rationabilem ostensionem, & significationem tristitiæ. Hæc tamen consuetudo non est extendenda, nec pro omnibus eadem regula obseruanda; nobiliores enim longiori tempore se domi continere possunt, ideoque affirmat. Nauarr. *cap. 21. num. 4.* Henric. *Suar. locis allegatis*, hanc consuetudinem etiam annalem damnari non posse. Viduæ vero illæ, quæ non obstante hac consuetudine domo exeunt ad alias res non æquæ sacras, nec virgines, nullatenus excusari possunt. Si enim viduitatis decencia, & tristitiæ significatio exitum non impedit, quo titulo impedire potest Ecclesiæ accessum? Nobiles virgines aliquibus in locis excusantur ab audiendo sacro, quia est consuetudo recepta, ne in publicum exeant; si tamen hanc consuetudinem violent ob ludos, & publica spectacula videnda, vix crederem excusari posse, tamen si eas excuset Nauarr. Suar. & Bonac. *loc. allegatis*, præsumendum enim est consuetudinem ea moderatione receptam esse, vt fenestras fugiant, & domo se contineant. Quinimo Nauarr. *dicto cap. 21. num. 9.* Henric. *cap. 25. num. 12.* Suar. *sect. 6. num. 6.* Bonac. *pun. ult. num. 2.* censent si prædictæ puellæ non possint domi solæ relinqui absque periculo pudicitie violandæ, posse matrem, vel aliam personam ob eas custodiendas ab audiendo sacro excusari non in vi consuetudinis, sed vt muneri suo satisfaciatur, honorique prospiciatur. Sed raro hæc necessaria sunt, potius consulerem matribus, vt filias secum ad Ecclesias ducerent, quam domi relinquerent. Vix enim ob tanti præce-

pti executionem periculum impudicitie adest, præcipue si Ecclesias adeant ubi non est adolecentium concursus, & finita Missa statim domum reuertantur.

8. Septimum est maior utilitas, vel necessitas spiritualis: quæ ratione aliqui excusant eum, qui omittit Missam ob concionem audiendam, vel peccata fatenda, sicuti excusat Angel. *verbo feria. nu. 45.* & alij quos tacito nomine refert. Azor. *t. 1. institut. lib. 7. cap. 7. q. 7. & 10.* Nihilominus dicendum est diuisum consilij præferendum non esse præcepto, etiam si fingatur maioris utilitas; aliàs tibi liceret loco Missæ audiendæ contemplationi vacare. Quocirca sententia Angelii solum habere potest verum in casu necessitatis, quando vitæ periculum est, & præceptum confessionis urget, neque in aliud tempus commodè differri potest. Item quædo crederes non inuenturum postea, qui te in rebus fidei, & necessariis ad salutem instrueret, quia in his præcepta confessionis, & cognitionis doctrinæ Catholice vix potest diuina humano, & Ecclesiastico anteferuntur.

9. Vltimum caput excusationis sumitur ex parte sacerdotis, si sit nominatim excommunicatus, aut manifestus clericici percussor, quia prædictum sacerdotem teneris vitare maxime in rebus diuinis, ea de causa si alius non est à quo Missam audire possis, ab obligatione audiendi sacræ excusaris, quinimo peccares, si audires. Ob excommunicationem etiam notoriā, ob publicum concubinatum, aliudue peccatum scandalosum, etsi Layman. *lib. 4. sum. tract. 7. cap. 4. in fine* censet te excusatum esse ab audiendo sacro in tanti sceleris detestationem, *argumen. c. vestra, & ult. de cohabit. clericor. & mulier. & c. præter. 32. dist.* Attamen rectius Suar. aliis relatis *dicta disp. 88. sect. 6. circa finem*, oppositum affirmat. Non enim præceptum, quod commodè implere potes excusationem admittit, nisi ea excusatio aliquo iure vel firma ratione falciatur; at nullum est ius, ex quo hæc excusatio colligi possit: nam prædicti textus temperati sunt à Concilio Constantiensi, ubi solum excommunicatum denunciatur, & manifestum clericici percussorem obligatur vitare, cæteros vero peccatores publicos toleramus. A tolerato autem Missa audienda est, vt habetur in *dicto cap. vestra*. Ergo. Deinde nulla est ratio firma prædictæ excusationis. Non enim censendus es peccato fucidoris iniquè celebrantis communicare, ex eo quod tolerata illius celebratione tanto sacrificio assistas, aliàs quoties tibi constaret Sacerdotem in peccato celebraturum, posses ab illius sacrificio recedere, & excusari à præcepto audiendi Sacrum, quod nemo concedet.

10. Denique etsi consultum sit omittentem sacrum vel ex malitia, vel impotentia aliquas orationes fundere, vt sic aliquo modo fructum sacrificij compenseret, attamen nullo iure astringitur ad eas fundendas, quia nullibi est cautum loco Missæ prædictas orationes subrogari debere, aliàs essent orationes signatæ, & non arbitrio cuiusque relictæ. Neque obstat Missam præcipi, vt eo sacrificio colatur Deus, ab eoque misericordiam postulemus, & impetremus vt inde inferas omisso sacrificio, alia via esse Deum ex obligatione colendum, aliisque precibus exorandum; nam licet hoc maxime expediat, non tamen præcipitur, quia non finis præcepti, sed materia præcepti ex obligatione exequenda est, vti tradit Azor. *cap. 7. q. 14.* Suar. *disp. 88. sect. 6. in fine*. Bonac. *disp. 4. de sacram. q. ult. p. ult. num. 16.* Layman. *lib. 4. sum. tract. 7. cap. 4. in fine*. Et alij apud ipsos.

TRACTATUS XXIII.

E T

DISPUTATIO VNICA DE SACRAMENTO POENITENTIAE.

PUNCTVM I.

De nomine, & natura poenitentiae, quatenus est virtus.

1. Vnde dicatur poenitentia.
2. Nascitur necessariò ex amore alicuius boni peccato contrarij: & quod hoc sit.
3. Expenduntur motiua poenitentiae.
4. Quod sit motiuum poenitentiae, ut est specialis virtus ab alijs distincta.
5. Qui sint actus poenitentiae à Concilio designati.
6. Fuga à peccatis ob poenarum timorem honesta est.
7. Declaratur timor filialis, & seruilis.
8. Qualiter praedicti actus ad iustificacionem necessarij sint.
6. Qualis sit actus poenitentiae specialis.
10. Plures negant requiri ad poenitentiam, quia extra Sacramentum iustificet, actum charitatis formalem.
11. Alij oppositum tenent.
12. Approbatur hac ultima sententia.

1. **P** OENITENTIA, quatenus virtus est, à poena dicitur, quia poenam, & dolorem tenere facit ob bona omissa, vel mala commissa. Sic Author. *de vera, & falsa poenit. cap. 8. & 19.* relatus in c. Poenitentia, 2. de poenitent. dist. 3.

& habetur apud D. Aug. tom. 4. Idem docuit Isidor. lib. 6. *etymolog. cap. ultim. Gregor. hom. 34. in Euangelia*, & alij plures relati à Bellarm. lib. 1. de poenitent. cap. 7. Suar. tom. 4. in 3. part. disput. 1. sect. 1. Aegid. de Coninch. disp. 1. dub. 1.

2. Praedictus dolor, & poena necessariò ortum habere debet ex amore alicuius boni: tum quia oritur à potentia appetitiua voluntatis, quae primò, & per se, quod bonum est, appetit, & secundariò odit, & detestatur malum contrarium: tum, quia dolere non possumus de malo, quod malum non sit, comparatione alicuius obiecti à nobis amati. Bonum autem amatum, cui peccatum contrarium est, & ob cuius contrarietate illud detestamur, & de illo dolemus, multiplex est: tum ex parte Dei: tum ex parte nostri. Ex parte Dei est primò ipsius sanctissima voluntas, cui maxime peccatum displicet, & contradicit. Est item amor diuinus, quo homines prosequitur, quem amorem destruit, & de medio tollit peccatum. Præterea est debitus honor, & reuerentia: partim, quia naturæ rationalis, & totius boni author est: partim, quia est supremus legislator, & Dominus, quem honorem, & reuerentiam non leuiter lædit peccatum. Ex parte nostri est primò ipsa regula rationis, creaturæ rationali à Deo insita, cui peccatum repugnat, & contradicit: est item honestas virtutis, quæ à nobis peccatum expellit. Est amicitia diuina, & ius ad gloriam, quæ impedit peccata, seu de medio tollit, & loco illorum inimicitiam, & æternam damnationem subrogat. Est denique humanus honor, & fama, quam sæpe peccatum destruit.

3. Quocunque igitur ex praedictis modis de peccatis doleas, poenitentiam agis: ideòque Ambros. relatus in cap. 1. de poenitent. distinct. 3. Isidor. lib. 6. *etymol. cap. ultim.* Augustin. *epist. 108. ad Seleucian.* Author. *de vera, & falsa poenitent.* Gregor. *homil. 34. in Euangel.* alijque Patres deficiente poenitentiam solius doloris meminerunt, motiuo non expresse: quia

vera poenitentia ob quocunque ex supradictis modis concipi potest. Sed eo casu poenitentia non erit à reliquis virtutibus specialiter distincta, sed eadem cum illis. Quod expendendo praedicta motiua, ob quæ dolere potes de peccatis commissis cognosci potest. Si enim de peccatis doleas, quia eius sanctissimæ voluntati, & bonitati, amorisque repugnant, charitatis actum elicit: quia ad charitatem pertinet dolere de malo; quatenus Deo displicet, & malum illius est; sicuti ad ipsam charitatem pertinet velle bonum Deo, quatenus bonum illius est. Si vero doleas de peccatis, quia regula rationis aduersantur; honestatis virtutem exerces, ad quam pertinet quocunque bonum honestum appetere, & malum illi contrarium detestari. Si autem doleas de peccatis, quia specialis virtuti repugnant, scilicet, fidei, temperantiæ, iustitiæ, fortitudinis, illius virtutis, ob cuius honestatem læsam doles, erit Actus. At si doleas, quia amicitiam diuinam, & ius ad gloriam perdidisti, & condemnationem æternam incurristi: actum virtutis spei elicit: quia illius est bonum proprium supernaturale amare, & odisse contrarium. Dolere autem ex bono naturali amisso, scilicet, famæ, & honoris; non est propriè actus virtutis, sed amoris naturalis.

4. Ut ergo poenitentia ab alijs virtutibus distincta sit, debet esse dolor de peccatis, quatenus diuinam auctoritatem offendunt, eiusque honorem lædunt. Etenim diuinum honorem illæsum seruare, nullamque diuinæ auctoritati iniuriam irrogare honestissimum est, & per se appetendum. Si ergo doleas de peccatis, quia illis diuinus honor læditur, diuinæque auctoritas offenditur, actum virtutis poenitentiae ab alijs virtutibus distinctæ exerces: quia sub hac ratione nulla est alia virtus, quæ de peccatis doleat. Quocirca communiter Doctores definiunt poenitentiam, esse detestationem, & dolorem peccati, quatenus contrarium est diuinæ auctoritati, & honori. Sic cum S. Thom. 3. p. quæst. 85. arc. 2. & 3. docuit Caiet. *ibi. Val. disp. 7. q. 2. punct. 1. Henriq. lib. 4. sum. cap. 19. nu. 3. Suar. disp. 2. de poenit. sect. 3. Aegid. disp. 1. de poenit. dub. 4. nu. 23. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 1. num. 2. Bonac. disp. 5. de sacram. poenit. quæst. 1. part. 1. in princ.* Ratio huius conclusionis est: quia dolor de peccatis ob praedictam rationem, nec est virtutis charitatis, cum non procedat necessariò ex amore formali Dei; neque spei, cum non spectet bonum poenitentis proprium; neque iustitiæ rigorosæ, cum æquale Deo non reddat, neque aliquid ipsi tribuat, quod ab ipso non dimanet, ipsiusque sit proprium. Restat ergo, ut ab alia virtute à praedictis distincta procedat, quæque poenitentia strictè, & propriè nuncupatur, & pars cuiusdam religionis sit, quatenus Deum colit, & honorat; aliquamque iustitiæ, quatenus Deo auctoritatem, & cultum peccato ablatum, prout fieri potest, reddit, & reparat.

5. Porro Trident. sess. 6. cap. 6. describens modum, quo regulariter adulti ad veram poenitentiam disponuntur, multiplicem actum enumerat. Primus est gratia præueniens, qua peccatori pessimus suus status repræsentatur; & ad illum deferendam ex benignitate Dei excitatur. Secundus est actus fidei, quo credunt, ob peccatum mortale æterna supplicia parata esse. Ex quo excitatur tertius actus, qui est timor illarum poenarum, & voluntas fugiendi illas, quod cum certò sciant, alia via fugere non posse, nisi peccatum illarum causam detestando, mouentur in illius detestationem. Quartus est spes veniæ: etenim diuinam misericordiam considerantes, sperant, se remissionem impetraturos. Quintus, ex praedicta consideratione diuinæ misericordiæ, qua peccatores ad se conuersos

uersos benignissime recipit, ex considerationeque diuinæ bonitatis, quæ dum peccarent, sustinuit, ac tandem ex consideratione dignitatis diuinæ tam indebitè offensæ mouentur in peccati detestationem, utpote quod tantam bonitatem, ac maiestatem offenderint. Et hæc detestatio, quæ ex amore diuinæ bonitatis nascitur, contritio nuncupatur. Sextus, prædictam peccati detestationem sequitur voluntas sumendi de peccato vindictam, ut hac ratione Deo, qui est tantoperè offensus, fiat satisfactio. Septimus denique est firmum propositum nunquam Deum offendendi, quantum cum diuina gratia fieri possit. Eisdem ferè actus enumerauit D. Thom. 9. 85. artic. 3.

6. Ex prædictis actibus solus actus timoris pœnarum, & ob illarum causam à peccatis fuga, videri posset alicui minus decens, & honestus: siquidem ex eo videretur inferri tacita voluntas non fugiendi peccatum, si pœnæ Inferni non essent. Cæterum, catholica veritas docet, prædictum actum honestum, & decentem esse, quinimò sufficientem, ut simul cum Sacramento peccata remittantur, ut docuit Trident. sess. 14. cap. 4. de contrit. Aliud enim est ita esse peccatum effectum, ut nolles illud fugere, nisi pœna esset; aliud, velle absolute fugere, quia pœna est. Primus affectus malus est: quia charitati oppositus. Secundus bonus, & utilis est: quia bonum, & utile est fugere peccatum, quocunque titulo illud fugias: si cui malum est amare peccatum, quocunque titulo illud ames. Neque obstat, eo actu pœnam peccato præferri, ut inde inferas, si peccati patratio ad vitandam pœnam necessaria esset, te peccatum commissurum: quia esto comparatione illius actus pœna peccati fugæ præferatur, ac non inferatur absolute præferri: potes enim comparatione vnius actus magis diligere pœnam, quam peccati fugam: siquidem ob vitandam pœnam peccatum fugis; secus verò comparatione tui affectus, inclinationis, & dispositionis, qua spectata paratus esse potes omnem pœnam ob fugiendum peccatum sustinere. Exemplo David res est manifestata: ipse enim ita inclinavit cor suum ad seruanda diuina mandata propter retributionem, ut etiam si retributio cessaret, non obinde à mandatorum obseruatione desisteret.

7. Quocirca distinguunt Doctores cum D. Thom. 2. 2. q. 19. ar. 4. & 3. part. quæst. 85. art. 5. multiplicem timorem, ex quo peccatum vites. Primus, & præcipuus est timor filialis, qui ideo dicitur, quia ex amore Dei benignissimi Patris proficiscitur: etenim proprium filij est, velle patris bonum, time- reque quidquid patri displicet. Secundus est seruilis, qui ex timore pœnæ nascitur: etenim seruorum proprium est timore pœnæ dominis inferuire. Hic timor & bonus esse potest, & malus: bonus est, & utilis ad salutem, si à virtute supernaturali spei nascatur, excitetque peccati absolutam detestationem ob pœnam à Deo infligendam. At, si illi coniungatur talis in peccatum inclinatio, & affectus, ut si pœna non esset, peccatum committeres: talis timor pœnæ malus dici potest; non quidem in se, sed in affectu, qui illi per accidens coniungitur. Alius est timor peccati mundanus, qui ex timore pœnæ ab omnibus infligendæ nascitur, qui timor bonus est, nisi ei affectus in peccatum contingatur; non tamen est utilis ad salutem, quia non ex virtute supernaturali, sed ex amore naturali sui ipsius nascitur. Vide Egid. de Coninch. disp. 2. de pœnitent. dub. 5. Suarez. de fide, spe, & char. tract. 2. disp. 1. sect. 4.

8. Posito autem, omnes prædictos actus decentissimos, & honestissimos esse, examinandum est, qualiter iustificationi peccatoris necessarij sunt. Et quidem gratiam præuenientem necessariam esse, nemo est, qui dubitet. Non enim valeamus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est. Deinde necessarius est actus fidei, quo vera esse credantur, quæ diuinitus reuelata, & promissa sunt; atque illud in primis, à Deo iustificari impium per gratiā eius, per redemptionem, quæ est in Christo Iesu. Præterea, necessarius est actus spei, quo veniam à Deo impetrandam speres. Ex huiusmodi fide, & spe ad charitatis amorem diuinā gratia adiutus accedere potes, considerans diuinā maiestatem offensam; tamen si timore pœnæ non exciteris, voluntas verò satisfaciendi Deo, seu sumendi de peccato integram vindictam, regulariter detestationi peccati coniuncta est; aliās nimis remissa, & repida, in dū suspecta esset detestatio. In rigore tamen loquendo, abique tali voluntate consistere potest detestatio peccati remissa. Non enim teneris ex vi præcisæ pœnitentiæ, seculi speciali præcepto Confessoris, vel Superioris, satisfactionem pro peccatis exhibere: sufficit, si paratus sis illam in hac vita, vel in Purgatorio sustinere, pro ut Deo placitum fuerit, ut docuit Sotus in 4. dist. 20. quæst. 2. art. 2. sub finem Vega libr. 13. in Trident. cap. 22. Henriquez libr. 3. de Sacram. cap. 24. n. 6. Suarez de pœnitent. disput. 4. sect. 3. num. 8. Suarez disp. 15. de pœnitent. sect. ult. Egid. de Coninch. disp. 2. de pœnitent. dub. 6. n. 60. Propositum firmum, & absolutum nunquam peccandi non oportet in pœnitentia fieri actu distincto à detestatione, & dolore: etenim, qui ferid, & perfecte detestatur, & dolet peccati commissi, voluntatem saltem virtua-

liter habet nunquam iterum peccatum committendi. Eaque de causa pœnitentia dicitur status mutatio, quia ab statu peccati ad statum gratiæ pœnitentem transfert, sicut docuit Augustinus, lib. 5. homiliar. homil. ult. in fine. Gregorius homil. 34. in Euangel. Ambrosius relatus cap. 1. & c. de Pœnit. 2. de pœnit. disp. 3. & alijs.

9. Verum, si attentè prædictos actus enumeratos à Tridentino sess. 6. cap. 6. spectemus, vix inueniemus aliquem actum virtutis specialis pœnitentiæ proprium. Nam detestatio peccati, & illius dolor, si ob pœnam, quam secum trahit à Deo infligendum, concipiatur, actus est virtutis Spei: si ob tantam maiestatem offensam, actus est Charitatis. Vnde, ut pœnitentiæ specialis proprius actus sit, concipi debet detestatio, & dolor de peccatis ob iniuriam Deo factam, & turpitudinem, quæ in hac iniuria, & læsione cernitur, iuxta id, quod tradit Trident. sess. 14. cap. 5.

10. Difficultas autem est, an præcedere debeat necessariò actus charitatis formalis, ut pœnitentia extra Sacramentum efficax sit ad remissionem peccatorum. Negant Scot. in 4. dist. 14. q. 1. ar. 3. §. Ex his. Gabr. ib. q. 1. ar. 2. conc. 2. & 3. Nauarr. c. 1. n. 5. Suarez de pœnit. disp. 9. sect. 1. n. 6. Et moueri possunt: quia inde sequeretur, pœnitentiam non esse per se dispositionem necessariam ad remissionem peccati: siquidem inueniret peccatorem actu charitatis perfecte dispositum. Diligenti enim Deum ex toto corde, peccati remissio debetur, iuxta illud Prouerb. 8. Ego diligentes me deligo. & 1. Ioann. 4. Qui diligit, ex Deo natus est. Secundò, dolor de peccatis, quatenus diuinum honorem lædunt, necessariò imperari debet ex amore diuinum honorem illæsum seruandi: quia eiusdem virtutis est amare honestatem sui obiecti, & odisse malum ei contrarium. At prædictus amor non est amor charitatis, sed pœnitentiæ, seu iustitiæ, & religionis erga Deum: siquidem detestatio huius virtutis est actus. Ergo pœnitentia amorem charitatis non supponit. Tertiò, si prædicto dolori actus charitatis præcederet, necessariò inferret quidem detestationem, & dolorem peccati, qui ad charitatem pertineret, & non ad pœnitentiam: siquidem procederet ex amore Dei super omnia.

11. Verum Canus relect. de pœnit. part. 3. Petr. de Soto lect. 4. & 5. de pœnit. Egid. de Coninch. de pœnit. disp. 2. dub. 6. n. 47. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 1. num. 4. Bonac. de pœnit. disp. 5. q. 1. punct. 2. num. 3. & alij censent, formalem actum charitatis præcedere pœnitentiam, quæ extra Sacramentum, & martyrium remittit peccatum. Mouetur autoritate D. Thomæ, 3. p. q. 85. art. 5. enumerantis actus, qui ad nostram iustificationem concurrunt, & quinto loco constituentis actum charitatis. Quintus (inquit) est motus charitatis, quo alicui peccatum displicet secundum se ipsum. Et art. 6. describens D. Th. ea, quæ in iustificatione impij concurrunt, ait: In iustificatione impij simul est motus liberi arbitrij in Deum, qui est actus fidei per charitatem formatus; & motus liberi arbitrij in peccatum, qui est actus pœnitentiæ. Horum tamen duorum actuum primus naturaliter præcedit secundum. Nam actus virtutis pœnitentiæ est contra peccatum ex amore Dei: vnde primus actus est ratio, & causa secundi. Secundò, & præcipue mouetur autoritate Conc. Trid. sess. 14. c. 4. distinguens contritionem ab attritione, affirmantisque, contritionem charitate perfectam extra Sacramentum iustificare; secus attritionem. Tertiò, ratione. Nemini extra Sacramentum remitti potest peccatum, nisi Deum super omnia diligat, aliās, ut dixit Ioan. 1. cap. 3. Qui non diligit, manet in morte. Idque maximè decet: peccato namque à Deo summo bono auertimur. Debemus ergo pœnitentiā ad ipsum conuerri: quod nulla alia ratione fieri potest, nisi actu perfecte charitatis. Adde pœnitentiā Deo reconciliamur, illiusque amici constituimur: debet ergo ex amore amicitiae procedere.

12. Hanc sententiam veriore, & probabiliorē existimo, ideoque cenleo, detestationem peccati iustificatione extra Sacramentum proxime disponentem, ex amore Dei super omnia procedere, ac proinde non procedere ex amore seruandi honorem diuinum illæsum, & iniuriam factam recompensandi ob honestatem, & decentiam, quæ in hoc obiecto cernitur; quod est pœnitentiæ specialis formale obiectum: sed ob ipsum Deum, & quatenus bonum illius est, eique debetur. Quod si dicas, inde fieri, actum specialis virtutis pœnitentiæ ad iustificationem extra Sacramentum non disponere proximè, nullum est inconueniens, imò necessariò affirmandum: siquidem Trident. contritioni charitate perfectæ remissionem peccati tribuit; contritioni autem, quæ ex turpitudine peccati nascitur, quæque attritio nuncupatur, hanc efficaciam denegat. At detestatio, quæ præcisè ob diuinum honorem illæsum concipitur, necessariò ex turpitudine, quæ in læsione diuini honoris est, nascitur. Ergo huiusmodi detestationi remissio peccati extra Sacramentum concedenda non est. Si verò vrgeas, inde fieri, non pœnitentia, sed charitate peccatum extra sacramentum remitti: tum, quia ante ipsam detestationem amor Dei præcedit, qui sufficiens est peccati dimittendi dispositio. Respondeo, negando, peccatum pœnitentia non

non remitti: siquidem detestatione remittitur. Etenim, vt supra dixi, detestatio peccati proueniens ex charitate, pœnitentia est perfectissima, tamen non sit specialis virtus à reliquis distincta: amor verò præcedens hanc detestationem non est sufficiens dispositio ad culpæ remissionem, si illius memor sis: quia stante amore, & cognitione peccati suspendere nequis detestationem, ac proinde utroque actu, & amoris, & detestationis te ad iustificationem disponis. At, si peccati sis immemor, actu solo charitatis, & amoris Dei super omnia te optimè ad iustificationem disponere potes. Neque inde sit tibi peccatum remitti absque illius pœnitentia: quia ille actus charitatis peccati pœnitentia est eminenter: siquidem detestationem inferret, si peccatum obiceretur, tamen si non sit pœnitentia formalis, quod non videtur necessariò requisitum, vt latè probat Aegid. de Coninch. disputat. 2. de pœnitent. dub. 6. à num. 50. Laymann. libr. 5. summ. tractat. 6. capit. 2. numer. 3. Ex his constat solutio rationum prioris sententiæ, quibus non oportet sigillatim respondere.

PUNCTUM II.

Qualiter pœnitentiæ virtus peccatum, tantum mortale, quam veniale remittat.

1. Fides docet, pœnitentiam quodlibet peccatum delere posse.
2. Soluuntur obiectiones aliquot.
3. Remisso vno mortali, omnia secundum legem Dei remittuntur.
4. Culpa remissa, & pœna aeterna remittitur.
5. Ad remissionem venialis pœnitentia formalis, vel virtualis requisita est.
6. Contritio perfecta omnia remittit.
7. Attritionem negant plures sufficere ad venialem remissionem extra sacramentum, & qualiter probant.
8. Expenduntur prædictæ rationes.
9. Satis est probabile, attritionem, qua se ad peccata venialia extendit, peccata remittere.
10. Oratione Dominica, alijque precibus veniam exposcuntibus, peccatum veniale remittitur.
11. Limitat Layman. hanc doctrinam, vt ex imperio charitatis prædictæ orationes procedant.
12. Rigida limitatio, etsi probabilis.
13. Sola charitas anima inhaerens videtur sufficiens.
14. Qualiter panis, aquaeque benedictæ, & alij sacramentalibus concedatur venialium remissio.
15. Nunquam peccatum, siue veniale, siue mortale, remittitur sine proposito formali, vel virtuali illud non committendi.
16. Expenditur triplex discrimen inter propositum cauendi peccata mortalia, vel venialia.
17. Peccata sic remittuntur, vt penitus extinguantur. Secus bona opera ab homine iusto facta per peccatum.
18. Quare bona opera reuiscant, non verò peccata.
19. Proponitur obiectio, & soluitur.

1. Pœnitentia quodlibet peccatum deleri posse, fide tenendum est. Neque enim est vllum peccatum in hac vita ita graue, quod pœnitentia deleri non possit, vt definitur in cap. Firmiter. de summ. Trinit. & colligitur ex illo Osee 13. perditio tua, Israël: tantummodo in me auxilium tuum. & pluribus comprobatur Bellarmin. lib. 2. de grat. & libero arbitr. cap. 5.

8. Neque obstat affirmari Matth. 12. numer. 31. Marc. 3. 29. Luca 12. 10. blasphemiam in Spiritum Sanctum, neque in hoc sæculo, neque in futuro remitti; quia id dictum non est, quasi id nunquam remittatur: credi enim probabiliter potest, aliquos ex his, qui in Christum blasphemabant, affirmantes in Beelzebub eicere Dæmonia, conuersos esse, & remissionem illius, aliorumque peccatorum fuisse consecutos. Sed idèd negatur, eorum peccatum in Spiritum sanctum in hoc sæculo, vel in futuro remitti: quia regulariter, inquam, & ordinariè non remittitur, èd quod illius non doleant. Quòd prouenit ex malitia, qua peccat, ob quam nullam in peccato excusationem habent, merenturque à Deo deseri. Quòd si roges, qua de causa blasphemiam illam Iudæorum, qua Iudæi miracula Christi Domini Beelzebub tribuebant, appellauerit Christus Dominus peccatum contra Spiritum sanctum, cum potius contra ipsum fuerit? Multipli- ceter Maldonat. in prædictum locum Matth. respondet. Sed ea responsio mihi videtur germanior, idèd aduersus Spiritum sanctum prædictum peccatum esse: quia erat aduersus effectum, qui Spiritui sancto specialiter tribuitur. Etenim Spiritui sancto specialiter appropriatur illuminare mentes, in veritatis cognitionem, & manifestationem. At illi Iudæi de Christo blasphemantes ab Spiritu sancto illuminati erant,

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

eiisque dono cognoscebant, miracula Christi Domini vera esse, neque à malo Spiritu procedere potuisse. Affirmare ergo ea miracula Principi Dæmoniorum esse tribuenda, est lucem à diuino Spiritu communicatam obscurare, illiusque diuinæ communicationi, & efficaciar resistere.

Neque item obstat, quod 1. Ioann. 5. num. 16. affirmatur, pro peccato ad mortem exorandum non esse, quasi illius salus omninò sit desperata. Nam vt benè explicat ibi Caietan. non prohibuit Ioannes pro peccato ad mortem exorare: solum enim declarauit se nolle præcipere, vt pro eo rogetur: quia esto ex parte petentis omnes conditiones adsint, vt petiti effectum obtineat: ex parte tamen illius, pro quo fit petiti, effectus impediatur. Qui enim ita peccat, vt in eo peccato vsque ad mortem perseuerare intendat, satis indispositum se reddit veniæ impetrandæ, cuiuslibet pij viri precibus, & orationibus.

Neque tertio obstat dixisse Paulum ad Hebr. 6. Impossibile est, eos, qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti; gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque sæculi venturi, & prolapsi sunt, iterum renouari ad pœnitentiam, rursus crucifigentes sibi metipsis Filium Dei, & ostentis habentes. Quia, si expositioni Caietan. in hunc locum adhaeremus, nullatenus probatur, voluisse Paulum, lapsos post Baptismum, Confirmationem, & verbi diuini doctrinam, nullum remedium habituros, sed non esse habituros remedium baptismi iteratione: esset enim talis iteratio quædam recrucifixio Filij Dei sibi metipsis. Etenim Baptismo moriuntur in Christo, & quasi cum illo sepeliuntur, ad nouitatemque vitæ resurgunt. Si ergo vellent iterum Baptismo renouari, sanè Christum in semetipsis crucifigerent, & sepelirent, cum tamen vnica mors, sepultura & resurrectio illius fuerit, vnicoque Baptismo significari possit. Quod clariùs explicant sequentia verba, & ostentis habentes: quasi diceret: Hæc recrucifixio Filij Dei in illius publicam ignominiam cedit: Quod si non de renouatione per Baptismum, sed per pœnitentiā locus Pauli intelligendus sit, vt plures recentiores apud Corneliū ibi asserunt, verbum illud, impossibile, pro difficili sumendum est, iuxta illud Ierem. 13. Si mutare potest Æthiops pellem suam; & pardus varietates suas, & vos. scilicet, Iudæi, poteritis benè agere, cum didiceritis malè. Et Sapient. 12. de Chanaanitis dicitur: Non poterat mutari cogitatio illorum in perpetuum. Et Ioan. 12. Propter eam non poterant credere: quia iterum dixit Isaias: Excacauit oculos eorum, & indurauit cor eorum. Quibus locis, vt passim Patres declarant, non de impotentia absoluta, sed mortali, id est, de difficultate graui verba prædicta intelliguntur.

Neque quartò obstat, quòd idem Paul. ad Hebr. 10. dixerit: Voluntariè enim peccantibus nobis post acceptam mortem veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia. Si igitur nulla hostia nec sacrificium prædictis superest, iam eorum salus desperata est. Non, inquam, obstat: quia hæc verba, vt inquit Caietan. non de pœnitentia Sacramenti, sed de pœnitentia Baptismi intelliguntur: quasi diceret Paulus. Voluntariè peccantibus post Baptismum non relinquitur Christus iterum in Baptismo crucifigendus: quia neque iterum Christus crucifigendus est in se, neque in Baptismo denuò instituto. Si verò hostia, & sacrificium pro pœnitentia sumantur, iuxta illud Psalm. 50. Sacrificium Deo, spiritus contribulatus. Voluntariè peccantibus non relinquitur pœnitentia, nisi difficillimè pro peccatis. Apertius tamen horum verborum sensum explicuit Aegidius de Coninch. de pœnitentia, disputat. 2. dub. 1. in fine, affirmans, Iudæis post acceptam veritatis notitiam, volentibusque legem Moysis cum lege Christi coniungere, & sic voluntariè peccantibus, non relinquitur hostia pro peccatis: quia nec illis prodest, quam Christus de se obtulit, neque eæ hostiæ, quæ in antiqua lege offerebantur, cum iam sint omninò abolitæ.

3. Rursus pœnitentia ita remittit peccatum, vt vno remisso omnia mortalia secundum legem Dei remittantur. Remittit namque peccatum media gratia, & charitate, quæ omnibus peccatis æquè repugnat. Notanter dixi, omnia mortalia, quia venialia gratiæ, & charitati simplici non contradicunt, ideoque vnum sine alio remitti potest. Nunquam autem remittitur, quin simul infundatur gratia, vt pluribus firmat Suar. disp. 11. sect. 2. n. 20. aduersus Bonauent. & Alenf. quia peccatori, & inimico Dei nunquam remittitur: neque enim ad eius remissionem, stante inimicitia, se disponere potest. Iusto autem, etsi per diuinam potentiam remitti possit absque vlla gratiæ infusione, sed non ex lege à Deo statuta. Decuit enim maculam, & deformitatem peccati, gratiæ pulchritudine deleri, quæ licet ex se cum peccato veniali non pugnet, pugnat tamen ex intentione Dei volentis ex gratia peccatum veniale remittere, & non aliter.

4. Remissa culpa, si mortalis sit, & pœna aeterna remittitur: quia ne quis filius Dei, & hæres regni caelestis esse, & si-

L

mul

mul additus pœnæ æternæ sustinenda, ut colligitur ex Paulo ad Rom. 8. & tradit Trident. sess. 6. cap. 7. & 14. Attamen aliqua pœna temporalis, qualem Deus ab amico iuste iudicat exigendam, sæpè sæpius sustinenda monet, prout docuit idem Trident. dicta sess. 6. cap. 14. & sumitur apertè ex illo Num. 20. & Deuterom. 33. ubi Moyses, & Aaron priuantur terræ promissionis introitu, in pœnam delicti præuagationis iam remissi: & 2. Reg. 12. punitur David morte filij, eò quod occasionem dederit amicis blasphemandi. & Ioëlis 2. monet Deus, conuersionem nostram fieri ex toto corde, in ieiunio, in fletu, & in planctu; idèoque consulunt Cyprian. lib. de lapsis. Terulian. de pœnit. Chrysost. hom. de pœnit. & confess. Gregor. hom. 20. in Euang. & alij Patres, post acceptam iustitiam, pœnitentiæ opera exercere: quia credunt aliquid restare pro peccatis remissis satisfaciendum. Dixi, sæpè sæpius: quia aliquando ita intensâ, & feruens contritio esse potest, ut virtute illius charitate informata, non solum æterna pœnæ, sed etiam quælibet alia temporalis debita aboleatur. At, si de peccatis venialibus loquamur, cum hæc non mereantur æternam pœnam, sed temporalem; regulariter illis remissis, & pœna illis debita remittitur, aliquando tamen ita repidus dolor esse potest, ut licet culpam purget, reatum alicuius pœnæ subeundum relinquit.

5. Deinde ad remissionem venialis pœnitentiæ formalis, vel virtualis requiritur, ut docent D. Thom. 3. part. quest. 87. art. 1. ibi Suar. & Vasq. Coninch. disput. 2. dub. 14. num. 122. Laymann. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. num. 12. Nam, cum per veniale peccatum aliquo modo nostra voluntas à Dei voluntate auertatur, decuit, hanc auersionem noua diuinæ voluntati subiectione deleri. Hæc autem pœnitentiæ supernaturalis esse debet, id est, ex motiuo supernaturali; aliàs peccato veniali, quod diuinum honorem, auctoritatem, & amicitiam offendit, non opponeretur. Præterquam quod remissio peccati venialis supernaturalis est, quippe supernaturalis salutis nostræ fini congruit. Ergo pœnitentiæ, quæ huic remissioni necessaria est, supernaturalis esse debet, cum finis, & media proportionem habere debeant: & tradit Aegid. de Coninch. de pœnit. disp. 2. dub. 14. concl. 3.

6. Hæc igitur pœnitentiæ, si sit contritio absoluta, & perfecta, detestans peccatum veniale, quia Deo displicet, & eius amicitiam, & honorem aliquo modo lædit; sufficiens dispositio est ad omnium peccatorum remissionem: nullum enim peccatum cum ea dispositione consistere potest.

7. An verò ea attritio, quæ ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ, & Purgatorii concipitur, sufficiens sit in homine iusto ad remissionem venialium extra sacramentum, non conueniunt Doctores. Negant Vasq. 1. 4. de pœnit. q. 87. art. 1. dub. 2. n. 6. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 4. n. 14. Mouentur: quia inde sequeretur, nunquam pœnitentiæ sacramento peccatum veniale remitti: quia nunquam remitti potest, quin illius saltem attritionem habeas: hæc enim est necessaria ad effectum sacramenti dispositio: at posita attritione, iam ipsum peccatum remittitur: non igitur sacramentum pœnitentiæ operari remissionem potest. Secundò, per peccatum veniale quodammodo auertimur à Deo, eiusque amicitia: debemus ergo formaliter, seu virtualiter ad ipsum conuerti. Sed attritio non est ad Deum conuersio, quippe non est actus charitatis. Ergo attritio non est per se sufficiens dispositio ad peccati extra sacramentum, remissionem. Tertiò, non remittitur peccatum, etiam veniale: nisi media gratiæ infusione: at ut gratia extra sacramentum infundatur, expostulat actum meritorium, qui ad finem supernaturalem ordinetur formaliter, vel virtualiter, aliàs cum ipsa gratia proportionem non habebit, idèoque dixit S. Th. 1. 2. q. 114. art. 4. meritum vitæ æternæ primò pertinere ad charitatem; ad alias autem virtutes secundariò, quatenus à charitate imperantur. Ergo attritio, quæ à charitate non procedit, vel imperatur, neque remissionem peccati, neque gratiæ augmentum obtinere poterit.

8. Sed hæc rationes non conuincunt. Primæ rationi respondet Coninch. disp. 2. de pœnit. dub. 14. n. 126. in homine iusto attritionem peccatorum venialium non impetrare omnium illorum remissionem; sed aliquorum, prout diuinæ bonitati beneplacitum fuerit: quia non in vi dispositionis, & satisfactionis, sed meriti peccatorum remissionem impetrat; idèoque plura peccata Sacramento Pœnitentiæ remittenda relinquantur. Sed displicet hæc solutio, eò quod gratis asseritur, virtute attritionis aliqua peccata remitti, & non omnia, cum æquè omnium sit detestatio. Item, sine fundamento negat, non remittere peccata vi dispositionis, sed solius meriti, cum vtramque rationem attritio contineat, & meriti comparatione gratiæ, & dispositionis comparatione remissionis peccatorum. Secundò respondent alij, nullum esse inconueniens, peccata venalia Sacramento Pœnitentiæ de facto non remitti: quia id per accidens est, cum iam sint attritione remissa. Sed hæc responsio sustineri non potest: præcedere enim attritionem Sacramento Pœnitentiæ non est per accidens, sed per se, & necessariò. Ergo per se supponuntur venalia remissa. Non igitur sacramento Pœnitentiæ vnquam remitti possunt. Quocirca respon-

deo, ut vi sacramenti venalia remittantur, sacramentumque Pœnitentiæ æquè mortalia, ac venalia remittat, sufficit fieri, venialium remissionem, quando homini peccatori peccatum mortale remittitur. Etenim si existens in mortali non solum illius, sed venialium attritionem habeas, & ea attritione sacramentum Pœnitentiæ recipias, illud sacramentum non solum mortale, sed venalia tibi remittit. Ergo iam aliquando peccata venalia vi confessionis remittuntur tametsi in homine iusto non remittantur: sicut nec contrito mortalia remittuntur, quia iam sunt remissa; quod non est inconueniens. Secunda minus urget. Fateor per peccatum veniale quodammodo nos auerti à Deo, illiusque fieri inimici: sed quia hæc non est formalis auersio nec formalis inimicitia; sed virtualis, quatenus est opus diuinæ voluntati aduersum, ei; displicet; optimè accedente diuinæ gratiæ aboleri potest conuersione, quæ Deo placeat, eiusque voluntati grata sit: tametsi formale motiuum gratitudinis, & diuinæ complacentiæ non habeat. Tertiæ. Admitto nullum peccatum veniale remitti sine infusione gratiæ, neque gratiam infundi absque motu liberi arbitrij in finem supernaturalem formaliter, vel virtualiter: nego tamen detestationem peccati ob illius turpitudinem, vel ob priuationem gloriæ, seu æternam damnationem non esse motum in finem supernaturalem; siquidem diuina fide cognoscitur peccatum detestatum, consecutionem finis supernaturalis impedire. Et ex hoc motiuo concipitur detestatio.

9. Quapropter existimo, satis probabile esse, in homine iusto attritionem, quæ ad peccata venalia se extendit, & gratiæ augmentum mereri, & medio illo augmento peccata venalia abolere. Sic docuit Suar. de pœnit. disp. 11. sect. 3. assert. 3. Aegid. de Coninch. de pœnit. disput. 2. dub. 14. num. 124. concl. 5. Nam esto sit satis apud Doctores controuersum, an operationes aliarum virtutum à charitate, ut meritoria sint gratiæ augmenti, indigeant charitatis imperio vel sufficiat illius moraliter perseverans relatio, vel tandem fieri ab homine gratio supernaturalem finem cognoscente, uti videre est apud Vasquez 1. 2. disp. 127. cap. 3. Suarez de gratia. libr. 12. cap. 8. & 9. Attamen negari non potest, operationibus illis à charitate imperatis meritum disinctum correspondere ab eo, quod imperio charitatis correspondet; aliàs inutile, & superuacaneum esset, operationes virtutum moralium exercere. Ergo, quamuis asseramus (quod sub lite est) indigere operationes omnium virtutum imperio charitatis, ut conditione ad meritum, cum ex se meritum habeant ea conditione posita; videtur effici manifestè, & attritionem hominis iusti procedentem ex virtute speciali pœnitentiæ, prout ab imperio charitatis distinctam, & meritoriam noui gratiæ augmenti esse, & peccatorum, quibus opponitur, remissionem.

10. Non solum attritione hominis iusti peccati venialis remissio obrinetur; sed etiam Oratio Dominica, aliisque precibus veniam expostulantibus, ut docuit Sanctus Augustinus in Enchirid. cap. 71. & lib. 50. homil. ult. cap. 3. Quinimo aliis operibus bonis virtutis, scilicet, ieiunio, elemosyna, humilitatione, si pro impetranda illorum remissione fiant. Nam hæc tacita postulatio, & impetrandæ remissionis venialium voluntas, est virtualis eorum detestatio, ut rectè inquit Aegid. de Coninch. disp. de pœnitent. dub. 14. conc. 6. numer. 159. Non enim possumus seriò desiderare liberari à peccatis, quin ea peccata nobis displiceant.

11. Limitat tamen hæc doctrinam Paul. Layman. libr. 5. sum. tract. 6. cap. 4. num. 15. dummodo ex imperio charitatis ea opera procedant, motus ea sententia, quam latè tradiderat lib. 2. sum. tract. 3. de charit. cap. 1. à num. 2. scilicet, nulla opera virtutis prodesse homini ad meritum sine eo, quod à charitate eliciantur, vel imperentur. Non enim videris dignus amicitia diuina, & æterna cum Deo coniunctione, nisi eam consequi intendas: quod fieri non potest sine motu charitatis elicto vel imperato. Et ob hanc causam, inquit, appellatur charitas reliquarum virtutum forma: quia ad promendam vitam æternam mortuæ sunt absque charitatis motione & imperio. A charitate autem vitam, & efficientiam accipiunt. Ideoque dixit Paul. ad Colossens. 3. charitatem esse vinculum perfectionis & 1. ad Corinth. 13. omnia absque charitate inutilia esse; charitatem autem vtilia fieri, ita ut nec fides ipsa supernaturalis esse possit, nisi quatenus per charitatem operatur, ut dicitur ad Gal. 5.

12. Sed hæc limitatio, etsi probabilis sit, mihi tamen semper difficilis visa est: ex ea namque manifestè inferitur, raro seculares homines, imò religiosos, augmentum iustitiæ mereri, tametsi plures actus virtutum moralium, & theologiarum exerceant. Quis enim est ita Deo coniunctus, & amicus qui omnia opera virtutum ex imperio charitatis præstet? Aliàs si ob nulla opera virtutis merces esset accipienda, nisi ob ea, quæ propter Dei gloriâ, & ipsius amorè essent facta quomodo ij quibus beatitudo conceditur, quia necessitatè patienter miseri sunt, ignorat in die Iudicij, se Christi misericors esse, ut colligitur ex illo responso? Quando te vidimus esurientem & pa-

In nomine Discipuli, vel Prophetam in nomine Præphetæ, vel minimum Christi seruum in nomine serui, promittitur Matthæi 10. Eadem enim merces omnibus concedenda esset, cum ratio meriti vna sit.

13. Quocirca crederem, satis probabile esse solam charitatem animæ iuhærentem sufficientem esse, vt reliquarum virtutum operationes meritoria sint, & charitatis augmenti, & remunerationis æternæ: maximè si huic charitati aliqua actualis relatio, qua te, tuæque omnia in Deum, vt supremum bonum, & vltimum finem referas, adiungatur. Neque enim credendum est, piissimum, & benignissimum Deum, tot opera virtutum suorum amicorum absque præmio vitæ æternæ relicturum, eò quod ex relatione actuali in ipsum non processerint: satis enim videtur esse, quod ad ipsum virtualiter referantur, quatenus sunt opera amici, & de obiecto sibi grato. Neque aliud colligitur ex verbis Apostoli charitatem commendantis. Fateor namque, omnia opera virtutis ad meritum beatitudinis inutilia esse absque charitate habituali: quia ab hac charitate, tanquam à radice accipiunt, vim, & efficaciam merendi: nego tamen inutilia esse absque actu proprio charitatis. Adde esse satis probabile charitatem, dum in anima refidet, obiecta aliarum virtutum attingere, & simul cum aliis virtutibus suos actus operari. Quod si ita est, optimè intelligitur, qua ratione reliquarum virtutum charitas forma sit, radix, & perfectio. Sed de his alibi latius.

14. Insuper pani, aquæque benedictæ, aliisque sacramentalibus virtus peccata venialia remittendi tribuitur, non quidem per se, & vi sua, aliàs essent Sacramenta, sed quatenus ex orationibus Ecclesiæ vim habent à Deo impetrandi pium motum voluntatis, quo venialia remitti possunt, sicuti habent potestatem compescendi Dæmones, sedandi tempestates, & noxia remouendi, vt latius docuit D. Thom. *quæst. 87. art. 3. Suar. de pœnitent. disp. 11. sect. 2. Egid. de Coninch. q. 71. art. 3. dub. unico, concl. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. num. 16. corol. 8.*

15. Adde: nullum peccatum, siue mortale, siue veniale remittitur absque proposito formali, vel virtuali, nunquam illud iterum committendi: quia remitti non potest absque seria detestatione, illius peccati voluntatem, & affectum excludente: potes tamen, probabilem timorem habere in illud peccatum incidendi, si occasio se obtulerit: quinimo spectata tua fragili conditione iudicare casurum, quia hoc iudicium, & timor consistere potest cum efficaci voluntate actuali id peccatum pro viribus fugiendi, vt notarunt Egid. de Coninch. *disp. 2. de pœn. dub. 14. concl. 7. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 4. assert. 8.*

16. Ex quibus triplex discrimen accipe inter propositum requisitum ad remissionem mortalis, & requisitum ad remissionem venialis. Primum est. Propositum requisitum ad remissionem peccati mortalis non solum opponitur peccato expressè detestato, sed cuiusque alteri: siquidem gratia vi cuius mortale remittitur, æque omnibus mortalibus contradicit: at propositum requisitum ad venialis remissionem, non indiget opponi omnibus aliis venialibus, cum gratia compati possit cum omnibus peccatis venialibus. Sed fateor, hoc discrimen, quod verissimum est, non satis consequenter adstrui à Paulo Layman. ipse enim affirmat, nullam detestationem peccati, nullumque illius vitandi propositum esse venialis remissionis, nisi à charitate procedat, vel imperetur, seu nisi ex motiuo placendi Deo concipiatur. Cum ergo hoc motiuum æque omnia venialia peccata afficiat, efficitur sanè in sententia Laym. non posse detestari vnum peccatum veniale, absque alio, detestatione sufficiente ad illius remissionem: quod ipse repugnat concedere. Secundum est. Propositum peccati mortalis vitandi est absolutum, vitandi, inquam, omnia mortalia, tam singulariter, quam collectivè sumpta: quia omnia diuina gratia adiutus vitare potes: at propositum vitandi venialia non est ita absolutum, sed est propositum vitandi omnia, pro vt humana fragilitas permiserit, & singula absolute: quia aliter vitare spectata gratia, quæ communiter concedi solet, impossibile est.

Tertium est. Propositum vitandi venialia non est necessarium ita firmum, & efficax, sicuti propositum vitandi mortale, neque ita efficaciter animam mouet ad fugiendas peccati venialis occasiones, sicuti mouet propositum vitandi mortale. Etenim peccatum mortale animæ malum longè grauius est, quam veniale, difficiliusque incurritur, eam tamen occasiones committendi venialia passim contingant. Ex quo vltierius prudentissimè inferunt prædicti Doctores facilius absolui posse relabentes in eandem speciem peccati venialis, quam mortalis, quod ipse relapsus non sit indicium defectus doloris ad illius remissionem necessarij, cum provenire possit ex occasionibus frequenter oblati, quæ non sic in peccatis mortalibus contingunt, à quarum fuga facile excusantur, præcipue si absque incommodo id facere non possint.

17. Ad extremum aduerte. Peccata, siue mortalia, siue venialia, sic per pœnitentiam remittuntur, vt penitus deleantur, & extinguantur, iuxta illud Actorum 3. *Pœnitimini, & con-*

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

uertimini, vt deleantur peccata vestra. Illis autè semel extinctis, tamen si pœnitens à iustitia recepta decidat, illorum Deus nunquam amplius ad punitionem recordatur: quia, vt dicit Paul. ad Rom. 11. *Sine pœnitentia sunt dona, & vocatio Dei.* Quod si dicas, peccata non absolute remittenda per pœnitentiam, sed sub conditione si in pœnitentia perseveraueris, obstat: quia illa non esset peccati præsens remissio, sed futura, neque per pœnitentiam esset deletum peccatum, sed delendum, neque reconciliatus peccator, sed reconciliandus, quod repugnat Trident. & Scripturæ sæpè affirmanti, pœnitentia mundari nostra delicta, vt pluribus confirmat Gratian. *de pœnit. distinct. 4. & D. Thom. q. 88. art. 1. & alij passim.* E contra bona opera ab homine iusto facta non penitus extinguuntur peccato, sed suspenduntur, & impediuntur à remuneratione, dum peccatum persistit: eo autem sublato, redeunt, ac si nunquam extincta essent: de qua relatè Suar. *opusculo speciali de reuiuiscencia meritor.* Valq. 1. 2. 1. 2. *disp. 211. cap. 5. Egid. de Coninch. de pœnit. disp. 2. dub. 20.*

18. Quod si roges, quare bona opera reuiuiscunt ad præmium, sublato peccato: peccata verò remissa, sublata gratia, non redeunt ad pœnam? Respondeo: quia Deus promior est ad præmium, quam ad pœnam, ad misericordiam, quam ad iustitiam, iuxta illud: *Et misericordia eius super omnia opera eius.* Et quia peccatis applicatur Christi plena satisfactio: ideoque redire non possunt: bonis verò operibus non applicatur peccatum, vt illorum satisfactio, neque vt forma, ea bona opera extinguens, sed solum vt impediens eorum præmium. Quare peccato remisso optimè ad præmium redire possunt. Adde, diuinam bonitatem maximè decere, bona opera facta à suis amicis, ab amicitia postea deuianibus, apud se remuneranda retinere, si ad amicitiam redierint. At nullatenus decet, nec fieri potest, peccata remissa apud se puniendi retinere, si à iustitia recesserint.

19. Neque obstat, quod per Prophetam Ezech. c. 18. æquè asserat Deus, se non recordaturum tuorum bonorum operum, si à iustitia discesseris, sicuti asserit, se non recordaturum amplius iniquitatum, quas operatus es, si illarum pœnitentiam egeris: quia id intelligi debet, dum in iniquitate perseveraueris: quia, eo statu durante, non amplius bonorum operum recordatur Deus, ac si nunquam facta fuissent. At, si ab statu peccati in statum gratiæ te receperis, omnia bona opera, quia per peccatum sepulta erant, reuiuiscunt: aliàs pœnitentia facta, & iustitia accepta, recordaretur Deus tuarum iniquitatum: siquidem ob illarum causam opera bona antea facta & præmio digna priuarentur præmio, iniquitasque remissa tibi non leuiter noceret, contra Ezechielem, cap. 18. & 33.

PUNCTVM III:

Qualiter Pœnitentiæ virtus omnibus adultis necessaria sit.

1. Pœnitentiam omnibus adultis peccatum mortale committentibus necessariam esse, fides docet.
Quæ pœnitentia, attritio, an contritio?
2. Sub distinctione respondetur.
3. Examinatur quadam limitatio superioris doctrina de articulo mortis.
4. Absque formali detestatione aliquando contingit iustificatio.
5. Pœnitentia peccati tibi necessaria est triplici euentu.
6. Alios euentus plures Doctores enumerant: sed non placent.
7. In articulo mortis pœnitentia per se necessaria est.
8. Extra articulum mortis nullum signari potest tempus determinatum.
9. Ex diuino præcepto obligaris, secundum probabiliorem, communemque sententiam, ne diu pœnitentiam differas.
10. Soluitur quadam obiectio.
11. Remissis peccatis nulla superest obligatio positivæ detestationis, nisi Sacramentum sis suscepturus.

1. Pœnitentiam formalem, vel virtualem esse necessariam ad salutem omnibus adultis peccatum mortale committentibus, docet Trid. *sess. 14. cap. 4.* sumiturque ex illo Lucæ 3. *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* Ratioque est manifesta: nam per peccatum nostra voluntas diuinæ legi aduersatur, eius amicitia perditur, & diuina autoritas offenditur, & contemnitur, nobisque ipsis graue malum irrogamus. Tenemur ergo procurare, quoad fieri possit hanc auersionem de medio tollere, tum ex charitate, qua amicitiam perditam obligamus restaurare, tum ex iustitia, seu speciali virtute pœnitentiæ, qua diuinæ autoritate læsæ, & offensæ satisfacere debemus, tum ex virtute, qua damnum, quod nobis intulimus, refarcire debemus. At his omnibus obligationibus pœnitentia satisfacit, vt ex præcedenti Puncto constat. Est igitur pœnitentia necessaria.

2. Sed quæ pœnitentia, contritio, an attritio? Distinguendum est, si occasio suppetit recipiendi Baptismum, vel Pœnitentiam, sola attritio sufficit: quia ut ex Trident. *sess. 14. cap. 4.* manifestè colligitur, ea est sufficiens dispositio, ut sacramentum gratiam conferat, divinam amicitiam restauret, honori diuino læso satisfactionem præstet, & peccatum commissum non noceat; quæ sunt causæ ob quas pœnitentia necessaria est. Atque ita docent alii relatis Henric. *lib. 4. de sacram. cap. 6. num. 5.* Suar. *de pœnit. disp. 15. sect. 4. n. 13.* Egid. *de Coninch. disp. 3. de pœnit. dub. 1. num. 4.* Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 3. n. 2.* Bonac. *disp. de sacram. Pœnit. q. 1. punct. 2. & latius q. 5. par. 2.*

3. Limitant tamen communiter Doctores, quos refert, & sequitur Valent. *t. 4. disp. 7. q. 8. punct. 4. ad finem.* Egid. *de Coninch. disp. 3. dub. 1. n. 6.* Filiucci *tractat. 6. c. 8. quest. 7.* Zerola *de Sacram. Pœnit. quest. 24.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 2. circa finem.* Bonac. *disp. 5. q. 5. sect. 1. part. 2. n. 5.* ne id procedat in articulo mortis: ob periculum enim æternæ damnationis, videris obligatus, contritione te ad sacramentum suscipiendum disponere: etenim, cum sub lire sit, an attritio cognita sufficiat: ut Baptismus, & Pœnitentia effectum habeant: id enim negant Sotus *de natura & gratia. cap. 15.* Nauarr. *summ. cap. 1. num. 37.* & 41. & alij apud Valent. *de pœnitent. quest. 92. dub. 3.* Suar. *disp. 5. sect. 3. & disput. 20. sect. 1.* si ad habendam contritionem non te excitas, censis æternam salutem contemnere: quod est charitati propriæ, & diuinæ amicitix aduersum.

Cæterum si certus moraliter esses, te ad sacramentum suscipiendum attritione disponi, crederem nullam tibi esse obligationem conandi ad contritionem: quia ut ex prædictis Doctoribus constat, & latius *infra* trademus, ita certus esse potes attritionem esse sufficientem dispositionem ad gratiam in sacramento suscipiendam, ut nullam in contrarium firmam dubitandi rationem habere possis. Non igitur censeris potes, propriam salutem contemnere sic sacramentum suscipiens; quippe nulli morali periculo damnationis te exponis. At quia moraliter de attritione certus esse non potes, ideo regulariter existimo, te obligatum esse contritionem procurare, ut saltem attritionem attingas. Etenim si in eo periculo constitutus, sola attritionis diligentia contentus sis, timere sanè potes, nec attritionem sufficientem habiturum. Ut ergo attritionem habeas, contritionem procurare debes. Sic docuerunt Egid. & Layman. *supra.* Vide quæ diximus *tract. de char. disp. 1. p. 4.*

4. Notanter dixi, pœnitentiam formalem, vel virtutalem necessariam esse: nam ut ex præcedentibus constat, aliquando remissio peccatorum, & iustificatio contingit ex sola dilectione Dei super omnia, absque formali peccatorum detestatione, & dolore: quinimo ex solo desiderio absoluto, & efficaci beatitudinis obsequio, & damnationis fugiendæ, mediis sacramentis Baptismi, Confirmationis, Eucharistiæ, &c. si bona fide immemor peccatorum ea sacramenta recipias: quia dilectio Dei super omnia contritionem virtualiter continet; desiderium beatitudinis attritionem. Solum Confessionis Sacramentum attritionem, vel contritionem formalem exposulat, quia aliàs non esset confessio dolorosa, ut bene notauit Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 2. n. 3.*

5. Sed rogabis, quo tempore necessitas pœnitentiæ te astringat, sciens, peccatum mortale commississe, neque illius sufficienter pœnituisse? Respondeo, si de necessitate per accidens sermo sit, triplici tempore obligaris. Primum cum aliquod sacramentum suscipitur, vel ex officio ministratur quia obligaris dignè & sanctè sacramenta suscipere, & ministrare, ut latè dictum est *tract. 18. de sacram. in genere.* Secundo si certò credas, ob tuum peccatum grauitè Communitatem esse à Deo puniendam, ut contigit Israëlitis ob peccatum Achan. *Ios. 7.* & ob peccatum David, *2. Reg. 24.* Sed rarò hæc certitudo concipi potest. Tertiò si grauib. temptationibus es vexandus, quas vincere non præsumis absque dolore peccati commissi, illiusque remissione obienta. His igitur temporibus dixi, per accidens te obligatum esse ad pœnitentiam: quia non ex pœnitentia, sed ex aliis virtutibus, scilicet ex religione, charitate, fide, vel temperantia obligaris peccati pœnitere, ideoque omisso pœnitentiæ non est peccatum distinctum ab eo quod committis indignè sacramenta suscipiendo, vel ministrando, bonum commune contemnendo, temptationibus succumbendo, sicuti notauit Suar. *disp. 15. sect. 6.* Coninch. *disp. 3. de pœnit. dub. 3. à n. 18.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 2. num. 4.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. quest. 5. sect. 1. p. 2. num. 5.*

6. His addunt Nauarr. *cap. 1. num. 31.* Valent. *t. 4. disp. 7. q. 8. p. 4. post. med.* Zerola *de pœnit. cap. 7. q. 24.* si ob publicam aliquam necessitatem preces fulurus sis: quia videris obligatus impedimento impetrationis remouere. Alij, ut Angel. *verb. Feria. n. 4.* & Scot. *in 3. disp. 27. art. 3. §.* Quantum ad secundum, censent, te esse obligatum pœnitere, si dies festus occurrat: quia aliàs non potes ritè diem festum sanctificare. Fauetque Leuit. 23. *num. 29.* & 32. afflictionem animæ in die Sabbathi

præcipiens: quod de afflictione per contritionem videtur esse intelligendum.

Sed hæc admittenda non sunt, sicuti neque admittit Vasq. *de pœnit. quest. 86. art. 2. dub. 6.* Suar. *disp. 15. sect. 6.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. quest. 5. sect. 1. p. 2. n. 6.* Non primum: quia sæpè no teneris ob publicam necessitatem preces fundere; & consequenter, nec te ad impetrandum disponere. Et esto, preces ex obligatione fundas, non obinde obligaris omnia impedimenta impetrationis remouere; aliàs sub graui culpa, & vagationem mentis, & peccata fugere esses obligatus: siquidem sæpè hæc impedimento sunt, ne postulat impetres, Adde. Peccatum esto sit impedimentum peccatori, ut exaudiatur, cum pro se orat; at, cum orationem in aliorum fauorem fundit, impedimentum absolute non est: quia impetratio non tam nititur merito postulantis, quam merito Christi, in cuius nomine postulatur. Non secundum: quia dies festos nulla alia via, quam præcepta, tenemur sanctificare: at nullibi est præceptum eos sanctificandi per contritionem, vel sacramenti Pœnitentiæ susceptionem; sed tantum per sacri audientiam, & ab operibus seruilibus abstinentiam. Ergo, &c. Neque locus Leuit. 23. nobis est contrarius: quia *ibi* non præcipitur afflictio animæ per contritionem, & dolorem, sed per ieiunia, aliæque pœnitentiæ exterioris opera: siquidem transgressores pœna mortis afficiuntur: quod ob omittam contritionem esse non poterat, utpote eternam, & incognitam. Et præterea, quia ea lege innocentes tenebantur, qui tamen ad contritionem obligati non sunt.

7. Verum, si de necessitate pœnitentiæ per se loquamur, omnes Doctores conueniunt, sub graui culpa te memorem peccati commissi obligatum esse in articulo mortis pœnitere, vel media contritione, si absit copia Confessoris, vel attritione saltem, si Sacramentum absolutionis recipias: quia obligatio recompensandi honorem diuinum læsum, & amicitiam diuinam redintegrandi, & damnationem propriam virandi, necessariò te astringit eo tempore, quo prædictæ obligationi satisfacere potes. At, si eam satisfactionem in articulo mortis omittas, non superest tempus, quo præstari possit: quia post hanc vitam non est pœnitentia. Ergo in eo articulo pœnitere teneris. Ex quo fit, sic pœnitentiam omittentem speciale peccatum impœnitentiæ committere. Nam, licet D. Thom. 2. 2. *q. 14. art. 2.* dixerit perseverantiam in peccatis usque ad mortem, non esse speciale peccatum, intelligi debet comparatione illius, qui non aduertit obligationem, quam habet pœnitentiæ, secus qui illius memor est.

8. Extra periculum mortis signari non potest tempus determinatum, quo extra Sacramentum Pœnitentiæ pœnitere de peccatis obligaris: nam esto affirmet Sotus *in 4. disp. 17. q. 2. artic. 6. conclus. 5.* te obligatum esse conteri eo tempore, quo tenebaris ex præcepto Ecclesiæ peccata confiteri, & ob impotentiam excusatis, ceteri Doctores eam obligationem reprobant: quia ex obligatione absolutionis suscipiendæ obligatio ad contritionem nasci non potest: quippe est res omnino distincta.

Et licet D. Antonin. 3. *p. tit. 14. cap. 18. §. 2.* Guillel. Parisiens. *in lib. de Sacram. Pœnitentiæ. cap. 19.* Thomas de Argentina *in 4. disp. 17. quest. 2. artic. 4. ad 4. Syuest. verbo, Contritio, num. 4.* affirmet, te obligatum esse pœnitere peccati commissi, cum primum data occasione commodè potes, tum ob iniuriam Deo factam, quam velle censis, quoties illius pœnitere non vis, tum ob periculum æternæ damnationis, quod incurris, tum ob occasionem, quam Deo tribuis, ut te defecet, & permittat in alia peccata labi, iuxta illud Gregorij, *Peccatum, quod per pœnitentiam non deletur, suo pondere ad aliud trahit.*

Nihilominus communior sententia, ut videre est apud Vasq. *de pœnitent. q. 86. art. 2. dub. 5. n. 9.* Egid. *de Coninch. disp. 3. dub. 3. n. 24.* Valen. *t. 4. disp. 7. q. 8. punct. 4.* Suar. *disp. 15. sect. 6.* Bonac. *disp. 5. q. 5. sect. 1. p. 2. n. 7.* Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 2. num. 5.* etsi consultius esse dicat, ut statim post commissum peccatum ad pœnitentiam confugas iuxta illud Ecclesiæ. *Ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem: subito enim venit ira Dei, &c.* attamen hanc obligationem tibi non imponit, ut patet ex communi praxi Ecclesiæ, neminem obligantis fateri tempus pœnitentiæ dilatare. Neque ob hanc voluntariam dilationem censis velle formaliter esse in peccato habituali, sed solum velle non remouere illud, quod distinctum est: sicuti non ex eo, quod nolles impedire nauis submersionem, quia non teneris, sequitur, quod positiuè velis eam submergi. Neque ob hanc dilationem voluntariam periculum morale æternæ damnationis incurris, cum non sis in articulo mortis constitutus. Neque certum obinde est, te à Deo esse deferendum, & permittendum in noua labi peccata: nam esto huius desertionis occasionem præbeas, benignissimus est, & sua parientia te vult ad pœnitentiam adducere. Denique ob iniuriam illatam, cum Deo non noceat, obligari non potes ad illius præsentaneam reparationem.

9. Verum esto, nullum tempus, extra mortis periculum, determinatum signari possit, quo ita pœnitere obligatus sis,

ut antea obligatus non esset; idemque probabile sit, extra mortis periculum nullum esse diuinum præceptum pœnitendi; satis insinuantur Durand. in 4. dist. 27. q. 10. art. 1. in fine iuncto art. 2. Caietan. verbo, contritio, §. Tempus autem. Nauarr. c. 1. n. 27. quia præceptum affirmatiuum esse non potest; nisi tempus illius obligationis exequenda cognitum sit; attamen nixus autoritate communis sententiæ probabilis existimo, te obligatum esse, ne diu, v.g. post tres, vel quatuor annos, pœnitentiam differas: ceteris enim in hac dilatione, tum diuinam amicitiam parui pendere, cuius contemptus non leuiter Deū offendit: idemque Paul. ad Roman. 2. inquit: *An diuitias bonitatis eius, & longanimitatis contemnitis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum duritiam tuam, & impœnitens cor tuum, thesaurizas tibi iram.* Cui consonat Prouerb. 1. *Quia vocaui, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitū vestro ridebo, & subsannabo vos, &c.* tum propriam salutem: siquidem in mortali diu persistens, grauissimam bonorum (spiritualium) iacturam facis, manifestumque periculum incurris; nouum peccatum committendi. Nam vt dixit Gregor. hom. 11. in Ezech. *Peccatorem diu expectat Deus, vt redeat: non rediunt, atque contempnentis ponit offendiculum, ubi grauius impingat.* Et Concil. Mileuitan. can. 3. definit, hominem sine gratia iustificante non esse diu a nouo peccato mortali continendum. Item, incurris periculum perpetuæ indurationis; iuxta ea, quæ dicta sunt ad Rom. 2. & Prouerb. 1.

10. Neque est verum, incognitum esse tempus huius obligationis exequendæ: nam esto incognitum sit quoad terminum intrinsecum suæ executionis, non tamen quoad terminum extrinsecum: satis enim incognitum est, pœnitentiam non esse longo tempore differendam: sic enim differens, maxime vsque ad finem vitæ, timere potest, non quod deferat peccata; sed quod peccata illum sint desertura, vt dixit Aug. relatus in c. Si quis postius. & cap. Qui egeret. & aliis, de pœnitent. dist. 7. & colligitur ex Ambrosio. in exhortat. ad agendam pœnitentiam. Cyprian. lib. 4. epist. 2. Chrysost. hom. 22. in epist. 2. ad Corinth. & tradit Henric. lib. 4. de Sacram. cap. 6. Suar. disp. 15. sect. 6. Aegid. de Coninch. disp. 3. de pœnitentia, dub. 3. n. 32. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 2. n. 6. Vbi optime aduertit, huic obligationi pœnitendi te satisfacturum, si annuam Confessionem, ab Ecclesia præceptam frequentes. Nam esto, Sacramentum non accedas contritus, sed attritus; ea attritio simul cum Sacramento sufficit, vt amicitia diuina restauretur, & peccatum commissum deleatur.

11. Ad extremum aduerte, post peractam pœnitentiam, quæ peccata remissa sunt, nullam tibi superesse obligationem nouæ pœnitentiæ, quantumuis peccata memoriæ occurrant: esset enim dura obligatio, & absque vilo fundamento imposita, vti ex D. Thom. q. 84. art. 8. & 9. colligunt Suar. disput. 15. sect. 4. Aegid. de Coninch. disp. 3. dub. 4. Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 2. in fine. Bonac. disp. 5. de Sacram. q. 5. sect. 1. p. 2. in fine. Quinimo existimo, si immemor tuorum peccatorum dilectione Dei super omnia, quæ est virtualis contritio, iustificatus sis, te non esse obligatum, extra Sacramentum Pœnitentiæ, detestationem peccatorum habere: quia ad hanc solum teneris, vt peccata tibi remittantur, & in filium, & amicum Dei accepteris, quod prædicta dilectione obtinuisti. Et forte ob hanc causam dictum est Lucæ 15. iustos pœnitentia non indigere. Atque ita tradunt Cordub. lib. 1. q. 2. dub. 2. Valq. de pœnit. q. 80. art. 2. dub. 2. n. 11. Bonac. d. 5. q. 5. sect. 1. p. 2. n. 3. Verum, si clauibus peccata subiicienda sunt, teneris ratione sacramenti illorum habere detestationem: quia peccata materia Sacramenti non sunt, nisi dolore informata, vt inferius dicemus.

PUNCTUM IV.

De Sacramenti Pœnitentiæ institutione & necessitate.

1. *Esse Sacramentum Pœnitentiæ distinctum ab aliis, fides docet.*
2. *Quando Christus hoc Sacramentum instituit.*
3. *Proponitur quædam obiectio ex Sacramento Ordinis desumpta, & fit illi satis.*
4. *Secunda obiectio ex initio legis Euangelicæ.*
5. *Prædicta obiectio soluitur, & declaratur, quando lex Moysis mortua, & mortifera fuit.*
6. *Tertia obiectio ex absentia Thomæ Apostoli: & fit illi satis.*
7. *Ad remittendas culpas, & deinde pœnas, est potestas Sacerdotibus concessa.*
8. *Qualiter Apostolus prædicta potestas concessa fuerit, Ioan. 20.*
9. *Prædicta potestas est ministerialis.*
10. *Nomine clauium significatur dicta potestas.*
11. *Quæ sint partes essentielles, & integrales Sacramenti Pœnitentiæ.*

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

12. *Quæ sit eius definitio.*

13. *Qualiter Sacramentum Pœnitentiæ necessarium sit; non solum necessitate præcepti, sed medij.*

1. **E**sse Sacramentum Pœnitentiæ distinctum à reliquis sacramentis à Christo Domino institutum, definit Trident. sess. 14. can. 1. & 2. & Florent. decreto Eugenij in litteris vnionis. Apostolis namque, & eorum in sacerdotali Ordine successoribus data est à Christo Domino potestas, vt nomine ipsius hominibus peccata remittant, & retineant, prout causa postulauerit. Debet ergo sufficientia, vel insufficientia causæ nota sacerdotibus esse, vt ipsi retentionem faciant, vel remissionem concedant, cuius concessio, vel retentio manifesta hominibus esse debet, aliàs non esset satis prouisum. At hic modus visibilis remittendi peccata, & reconciliandi homines Deo, distinctus est à reliquis sacramentis, vt de se liquet. Ergo hoc sacramentum Pœnitentiæ est à reliquis distinctum.

2. Instituit autem Christus Dominus hoc Sacramentum, cum post resurrectionem Apostolis, absente Thoma, apparuit Ioan. 20. ipsisque dixit: *Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis inquit Trident. sess. 14. cap. 1. potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos fideles post Baptismum lapsos Apostolis, & eorum legitimis (in sacerdotali Ordine) successoribus fuisse communicatam, vniuersorum Patrum consensus semper intellexit. Idem dixerat. sess. 6. cap. 14.

3. Sed obieci: à Apostoli fuerint ordinati, & consecrati Sacerdotes in vltima Cœna: ergo acceperunt tunc potestatem, non solum in Corpus Christi verum; sed etiam in mysticum, hoc est, non solum consecrandi, sed peccatores reconciliandi; acceperunt enim characterem Ordinis, quo vtraque hæc potestas conceditur. Et forte ob hanc causam, cum Sacerdotes ordinantur, non solum illis datur potestas Corpus Christi conficiendi; sed etiam peccata fidelibus remittendi, vt ea actione indicetur, vtramque potestatem Apostolis simul collatam fuisse. Fauetque Trident. sess. 14. c. 1. dicens: *Christus Dominus Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum à mortuis excitatus, insufflauit in Discipulos suos, &c.* Ergo, si tunc præcipue instituit, antea institutum erat, etsi non perfecte, & complete.

Respondeo, potestatem conficiendi Corpus Christi, & remittendi peccata medio eodem characterem sacerdotibus confertur; sed non inde infertur, eo characterem posito vtramque potestatem concedi: quia hæc potestates, cum morales sint, ab ipso characterem distinguuntur; ac proinde concedi potest characterem cum potestate conficiendi Corpus Christi absque potestate remittendi peccata, vt de facto conceditur, cum Sacerdotibus in ordinatione dicitur: *Accipite potestatem offerendæ sacrificium.* Iis enim verbis sola potestas consecrandi conceditur. Cum verò subiungit Episcopus: *Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis, &c.* potestatem absoluedi à peccatis concedit non alio diuerso characterem communicato, sed eodem nouiter extenso. Quod verò eodem tempore concedatur Sacerdotibus vtraque potestas, indicium non est fuisse eodem tempore Apostolis concessam, sicuti non est indicium diuerso tempore sacerdotibus potestatem Ordinis, & iurisdictionis requisitæ ad huius sacramenti administrationem concedi, & Apostolis concessam fuisse. Concilium autem Trident. idem dixit, Christum Dominum præcipue instituisse sacramentum Pœnitentiæ, cum Ioan. 20. dixit: *Accipite Spiritum sanctum, &c.* quia Matth. 16. & 18. promiserat Petro, Apostolice clauis regni cælorum: qua promissione materiam, & formam sacramenti Pœnitentiæ designauit, & quasi eius institutionem inchoauit: & præcipue, quia in vltima Cœna, cum Apostolos in Sacerdotes ordinauit, characterem concessit, quem ad remittenda peccata postea extensurus erat, Apostolice de ritu, & modo, quo Pœnitentiæ sacramentum ministraturi erant, instituit.

4. Obieci: secundò: Lex Euangelica ante Christi mortem instituta est, siquidem lex antiqua eius morte expirauit, illis verbis Ioan. 19. n. 39. *Consummatum est.* Ergo Sacramentum Pœnitentiæ, quod est vnicum ex potissimis Ecclesiæ fundamentis ante Christi resurrectionem est institutum. Confirmo. Si sacramentum Pœnitentiæ post resurrectionem Christi esset institutum, sacramentum legis antiquæ, quod vmbra erat, & figura nostræ pœnitentiæ, Christi morte non expirasset; quia cessare non potest vmbra, nisi veritatis luce adueniente, & consequenter post Christi resurrectionem adhuc legales cæremoniæ durassent: quod pugnat cum S. Thom. q. 103. art. 4. vbi ex Paulo ad Galat. 5. ostendit, post passionem Christi legalia omnia cessasse.

5. Huic obiectioni respondere potes ex Soto in 4. dist. 3. q. unic. art. 2. ad 6. argum. tempus Passionis, & Resurrectionis pro vno, eodemque tempore, ac termino moraliter reputari ad instituendam, perficiendamque Ecclesiam Christi, & Synagogam antiquam abolendam; & illa verba, *Consummatum est.* ad vtrumque tempus referri: in quo lex noua orta est &

L 3 verus

vetus extracta. Quare non in ipso mortis Christi momento, sed progressu temporis, post resurrectionem, Ecclesia Christi legibus, & Sacramentis (vt Soto *suprà* ad 5. obseruauit) consummata est. Confirmatio argumenti postulat, vt explicemus tempus, quo legalia Sacramenta, & sacrificia, reliquæque Iudæorum cæremoniæ cessauerint. Qua de re S. Thom. 1. 2. q. 130. *Valq. ibi, disp. 180. 181. & 182. & Sotus in 4. dist. 3. q. vnic. art. 2.* constanter affirmant, sacrificia, & cæremonias legis antiquæ morte Christi, quantum ad vtilitatem (si quæ illis inerant) & quantum ad vim obligandi Iudæos omnino expirasse. Ex quo velut in prouerbum emanauit, Christum Dominum sua morte vitam, virtutem, omnemque obligationem legalium euacuasse. Addunt tamen ex verbis Augustini, legem antiquam non illico fuisse mortuam: siquidem, vt aduertit S. Th. *suprà, art. 4. ad 1.* Paulus Actor. 16. Timotheum Discipulum, quia ex matre Iudæa natus erat, circumcidit: & Actor. 21. assumptis quibusdam viris cum eisdem purificatus est, secundum Iudæorum ritum, caputque rasit Nazæorum more. E contra Suar. 1. de legib. lib. 9. cap. 12. & lib. 10. c. 4. existimat, legem antiquam in die Pentecostes, & non antea expirasse, quia vsque ad illud tempus noua promulgata non est, neque obligare cœpit. Post illud tempus mortifera fuit illis tantum, quibus per sufficientem promulgationem constitit. Iis positis, si sententiæ Suar. adherere vis, ad confirmationem responde, & Sacramentum Pœnitentiæ post Resurrectionem esse institutum, & cæremonias legales post Resurrectionem durasse: neque Paulum ad Gal. 5. esse contrarium; quia ex illius testimonio tantum colligitur, legalia omnia facta esse mortifera, cum sufficienter in mundo veritas nouæ legis promulgata est.

At, quia mihi videtur probabilior sententiæ D. Thom. affirmantis, legales cæremonias morte Christi cessasse, ideo ad confirmationem argumenti neganda est sequela, & ad illius probationem dicendum, per erectionem Ecclesiæ, & legis Euangelicæ vtcunque factam à Christo in sua morte, & Resurrectione, vniuersam legem antiquam, quantum ad cæremonias, sacrificia, & Sacramenta, penitus expirasse: quia illa omnia in modum vnius Ecclesiæ, & Synagogæ adumbrantis nostram Ecclesiam consumpta sunt, & fugata nouæ legis veritate, etiam si ipsa noua lex non fuerit perfectè constituta, neque ipsa lex verus fuerit statim mortifera, sed quando noua sufficienter promulgata est. Ex quo collige omnia legalia præsignantia aduentum Spiritus Sancti, & plenitudinem gratiæ Ecclesiæ in die Pentecostes consumptam esse, & plenitudinem gratiæ, eiusque Resurrectione expirasse. Et similiter è contra collige, etsi nostrum Baptisma fuerit à Christo Domino institutum tempore, quo à Ioanne fuit baptizatus, vel paulò post, vt ex August. & D. Thom. communique sententiâ docuimus *tract. & disp. vn. de Baptismo, pun. 1.* non obinde Sacramentum circumcisionis ante mortem Christi cessasse, sed Iudæos prædicto tempore obligatos esse illo vi. Ergo cessatio cæremoniarum legis antiquæ non est sumenda ex institutione vnius, vel alterius Sacramenti legis nouæ; sed ex erectione Ecclesiæ, quæ in morte Christi contigit.

6. Obiicies tertio: Cum Christus Dominus Ioan. 20. dicitur tradidisse Apostolis potestatem remittendi peccata, Thomas non erat cum eis: at Thomas eandem potestatem accepit, ac reliqui Apostoli. Ergo eo tempore non fuit Apostolis tradita potestas, sed confirmata, quæ tradita fuerat. Respondeo ex doctrina Cyrilli relati à nostro Maldon. *ante num. 23. ad dist. loc.* Ioan. Thomæ absenti per Spiritum sanctum datam fuisse potestatem remittendi peccata, sicut & reliquis Apostolis: quod confirmat Cyrillus (inquit Maldonat.) exëplo Eldad, & Medad ex septuaginta Senioribus, quibus Dominus auferens de spiritu Moysis contulit, qui cum in castris remansissent, eodem Spiritu, ac alij, repleti sunt, vt habetur *num. 11.*

7. Porro prædicta potestas per se est ad remittenda peccata quoad culpam, & deinde quoad pœnas peccatis debitas. Nam peccatum propriè, & in rigore culpam denotat, ideoque Trident. *sess. 14. c. 1. & 4.* tribuit Sacramento Pœnitentiæ reconciliationem peccatoris cum Deo, vt effectum illius proprium. & *sess. 6. cap. 14. & sess. 14. can. 2.* appellat Sacramentum Pœnitentiæ secundum tabulam post naufragium: quia virtute illius à secundo naufragio animæ per peccatum post Baptismum commissum liberamur, sicut latius prosequitur Suar. *disp. 16. sect. 2.* Neque obstat, quod aliquando pœnitentia inueniat peccatum virtute remissionis, & dilectionis Dei super omnia remissum: quia est remissum ex lege, & obligatione suscipiendi sacramentum, & ex voto illius.

8. Deinde potestas concessa Apostolis Ioan. 20. fuit potestas Ordinis, & iurisdictionis completa. Nam esto in vltima Cœna in Sacerdotes fuerint ordinati, sola potestatem consecrandi Corpus acceperunt: potestas verò remittendi peccata postmodum illis communicata fuit, non qualiter solet simplicibus Sacerdotibus communicari, quibus non designantur subditi, circa quos prædictam facultatem exercere possint: Apostolis namque, vt totius Ecclesiæ Pastoribus, omnes fideles à Christo Domino subiecti fuerunt. Potestas ergo, quæ

ex se valet remittere peccata, si subditi, quibus fiat remissio, concedantur, vocatur potestas ordinis, quia recipientibus sacerdotalem Ordinem conceditur: ea verò, quæ ex relatione superioris ad subditos consurgit, potestas iurisdictionis nuncupatur. Sic Parochus non ordinatus potestatem iurisdictionis tantum habet; simplex verò sacerdos potestatem Ordinis: at Parochus ordinatus vtraque gaudet. Igitur potestas Ordinis est diuina, & supernaturalis deputatio Sacerdotis, vt nomine Christi, & sacramentum Eucharistiæ conficiat, & quos habuerit subditos à peccatis absoluat. Subiicere autem hos vel illos, & tanquam subditos gubernare, ad potestatem pertinet iurisdictionis actualis, & determinatæ: & sine hac potestate neque oues sunt, neque subditi, neque sacramentum administrari potest, vt docet Trident. *sess. 14. cap. 7. ibi: Quoniam igitur natura, & ratio iudicij illud exposcit, vt sententia in subditos duntaxat feratur, persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, & verissimum esse Synodus hac confirmat, nullius momenti absolutionem esse debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, vel subdelegatam non habet iurisdictionem.* Ex quibus verbis manifestè liquet, hanc potestatem Ordinis, & iurisdictionis esse iudiciariam, debereque in ea exercenda Iudicem & reum interuenire, vt traditur ab eodem Concilio *sess. 14. c. 5. & can. 9.*

9. Præterea dicta potestas est ministerialis: quia Sacerdos vices alterius nempe, Dei, & Christi Domini gerit, cuius nomine & autoritate operatur, & peccata condonat vt docuit August. relatus in *c. Aliud est de consec. dist. 4.* Vnde eadem est sententiâ, quæ à Sacerdote in terris, & à Christo in Cælis profertur; neque prius ab vno, quàm ab alio: est enim absolutio effectus duarum causarum in modum vnius simul, & indiuisim operantium. Neque obstat communiter Ecclesiæ Patres, teste Valdens. *tom. 2. de Sacram. Pœnit. c. 144.* affirmare, sententiâ absolutionis in cælo prolatam verè ex ea, quæ in terris profertur: nam vt inquit Author. *de vera, & falsa pœnitent. cap. 9.* pendet quoad approbationem, & confirmationem; secus in se ipsa, cum vna eademque sit.

10. Denique nomine clauium regni cælestis, etsi sola suprema potestas Petro, eiusque successoribus concessa significetur, vt pluribus affirmat Maldonat. *ad cap. 16. Matth. num. 19.* at ex traditione Ecclesiæ, communique Theologorum vsu à Trident. *sess. 14. cap. 5. & can. 15.* approbato, potestas tradita sacerdotibus ligandi, & soluendi appositissima metaphora clauium nuncupatur. Etenim regnum cælorum, quod peccatorum peccatum clausum erat, absolutione, quasi clauis referatur; & absolutionis negatione quasi detinetur obleratum. Sed aduerte, ex hac potestate clauium duplicem in communi sententiâ contineri, alteram scientiæ, qua sacerdos iuridice in foro interno causas, & peccata fidelium examinat, & cognoscit; alteram potestatis, qua post examen præmissum sententiâ absolutionis, vel retentionis profert.

11. Ex his primò colliges, quæ sint partes essentielles, & integrantes huius sacramenti: cum enim exerceatur per modum iudicij, & accusatio rei, & absolutio Iudicis interuenire debet. Accusatio duplicem actum cōtinet; dolorem, inquam, de peccato confesso, & illius humilem confessionem: quos actus subsequitur absolutio Iudicis satisfactione aliqua imposita. Vnde pœnitentia ex parte pœnitentis triplici actu, quasi materia constat, contritione, videlicet, confessione, & satisfactione, vt dixit Concilium Tridentinum, *sess. 14. cap. 3.* Ex parte Sacerdotis, absolutione, tanquam forma, vt colligitur ex ipso Concilio *c. 3. s. & 6.* Et licet Concilium dixerit, actus pœnitentis esse quasi materiam, non inde inferendum est improprie esse materiam, cum propriissimè sint partes huius sacramenti à forma absolutionis determinatæ, & informatæ. Sed esse analogicè materiam comparatione aliarum rerum physicarum, quibus ratio materiæ propriè conuenit, vt aquæ in Baptismo, & chrismati in Confirmatione; panis & vino in Eucharistiâ; ex quibus ad actus humanos ratio materiæ deriuatur: vel dic, illud verbum quasi non denotare similitudinem, sed expressionem veritatis, iuxta illud Ioann. 1. *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à patre,* & habetur *cap. Parochianos, de decimis.* Solum de satisfactione est aliqua dubitatio; qualiter esse possit pars sacramenti: siquidem illud in suo effectu sequitur. Sed dicendum est, partem essentialem non esse, at esse partem integram, utpote quæ ad remissionem pœnæ pro culpis debita, virtute clauium iniuncta concurrat. Vnde Concilium *sess. 14. cap. 3.* cautè dixit, contritionem, confessionem, & satisfactionem pertinere ad integritatem, & ad plenam, & perfectam peccatorum remissionem: quia satisfactio, quæ erat vna ex illis partibus enumeratis, non concurrebat ad sacramenti essentiam componendam; sed ad integritatem, & perfectionem illius, de cuius ratione est, pœnam in eo iudicio iniunctam exequi.

12. Secundò colliges sacramenti Pœnitentiæ definitionem: est enim cæremonia sacra in modum iudicij diuinitus instituta ex actibus pœnitentis, vt materiâ, & absolutione sacerdotis, vt formâ, in reconciliationem eius, qui post Baptismum lapsus est. In qua definitione, vt ex D. Thom. *quest. 84. art. 3. & ibi Valq.*

Valg. *dub. 3. Suar. disp. 18. sect. 5.* colligitur, actum externum confessionis, & satisfactionis ex parte poenitentis, & absolutionem ex parte Sacerdotis esse Sacramentum tantum: quia non significatur, & tamen significat dolorem cordis, vel remissionem peccati: ipsam vero remissionem peccati media gratia habituali factam esse rem tantum huius Sacramenti: quia significatur per absolutionem Sacerdotis; nihil tamen significat. Denique ipsam contritionem esse rem, & Sacramentum simul: quia significatur per confessionem poenitentis, & significat remissionem culpae. Nam contritio cordis facta sensibilis per confessionem, adueniente forma absolutionis, sicut eleuatur ad conferendam gratiam; ita efficitur signum remissionis culpae.

13. Superest dicendum de Sacramenti poenitentiae necessitate. Et quidem esse necessarium necessitate praeccepti diuini, constat ex Trident. *sess. 14. can. 6.* colligiturque ex illo Ioan. 20. *Quorum remisistis peccata, &c.* quo loci datur Sacerdotibus facultas remittendi peccata, & simul ea retinendi: recipient autem, dum remittunt. Necessitate medij in re susceptum necessarium non est, siquidem contritione charitate firmata gratiam obtinere potes, antequam Sacramentum Poenitentiae recipias, ut definitur à Trident. *sess. 6. c. 14. & sess. 14. c. 4.* Bene tamen in re, vel in voto? quia nulla alia via, quam Sacramento in re suscepto, vel voto illius iustificari potes. Votum autem Sacramenti in dilectione Dei super omnia, contritioneque charitate formata continentur; non solum quia contritio imbibit in se propositum recipiendi Poenitentiae Sacramentum, quatenus praecceptum est; sed, quatenus est medium per se ex diuina institutione ordinatum in peccatorum remissionem: quod in aliorum praecceptorum obseruatione non procedit. Etenim aliorum praecceptorum obseruatio non est medium ex lege, & institutione diuina ordinatum ad gratiam remissionemque peccati per se concedendam, ideoque votum illius obseruationis, quod in contritione continetur, solum est votum rei praecceptae, non medij per se ad sanctificationem ordinati, eaque de causa nulla puri praeccepti obseruatio est necessaria necessitate medij in re, vel in voto, ad iustificationem; secus est de voto Poenitentiae, quae per se est ad sanctificationem ordinata; ideoque est necessaria necessitate medij in re, vel in voto.

Quod si obicias: Ante Poenitentiae Sacramenti institutionem contritio non continebat votum Poenitentiae; sed absque praedicto voto gratiam continebat: ergo nec modò continet, cum eadem sit contritio, nec vllò modo diuersa. Neganda est consequentia: nam contritio non continet votum seruandi tantum hoc, vel illud praecceptum determinatum; sed continet votum seruandi quodcumque fuerit praecceptum, cum autem Poenitentiae Sacramentum nouiter fuerit praecceptum, insuperque ex lege diuina constitutum medium per se ad iustificationem, contritio votum illius specialiter continet.

Ex quo fit necessitatem Sacramenti Poenitentiae non ex natura rei; sed ex praeccepto diuino ortum habere, ut tradit Henric. *lib. 2. de Baptismo, c. 3. num. 3.* Suar. *tom. 3. in 3. part. disp. 69. art. 4. & disp. 31. sect. 1. concl. 1. & disp. 40. sect. 1. concl. 3.* Porcerat enim Christus Dominus hoc Sacramentum instituere, ut utile, & conueniens ad sanitatem animae concedendam; non ut necessarium, & obligatorium.

PUNCTUM V.

De forma Sacramenti Poenitentiae.

1. Forma huius Sacramenti necessario verba exposulat.
2. Verba sunt. Ego te absoluo, &c. Explicantiurque.
3. Graue peccatum esset, si omitteres verbum illud, à peccatis: secus de signo, ab omnibus.
4. Mutatio essentialis in praedictis verbis contingit, si non imperatiuo modo; sed iudiciali, & deprecatiuo proferantur.
5. Quem sensum praedicta verba. Absoluo te. habeant. Proponitur ratio dubitandi.
6. Explicatur verus sensus.
7. Etsi antiqua fuit opinio, hanc formam in absentem proferri posse, iam contrarium definitum est.
8. Absolutio morituro praesenti impendi debet, tametsi absente Sacerdote signa contritionis exhibuerit.
9. Qualiter absoluit, & conditionate verba praedicta proferri debent.

1. **F**ormam Sacramenti Poenitentiae confici non posse nutibus, aliisque signis, quam verbis a Sacerdote prolatis, colligitur aperte ex Concil. Florent. in decreto Eugen. affirmante omnia Sacramenta (excepto matrimonio, quod etsi regulariter verbis perficiatur, interdum aliis signis conficitur) verbis, tanquam forma, perfici: & ex Trident. *sess. 14. cap. 3.* definiente, non solum verba necessaria esse, sed, quae verba ne-

cessaria sint: & tradunt communiter Doctores aduersus Paludan. in 4. *dist. 17. quest. 2. art. 1.* Ioann. Medinam. *Cod. de confess. tract. 2. quest. 15. §. Quartum dictum.* Petrum de Soto *lect. 11. de confess.* ductos ex eo, quod sententia nutibus; & scriptura proferri potest. Sed, quamuis id verum sit in iudiciis humanis, in quibus à iure verba non requiruntur essentialiter: at in hoc iudicio, cum omnis eius essentia ab institutione Christi promanauerit, ipsaque (sic declarante praxi, vsque Ecclesiae) statuerit, verba necessaria esse; efficitur sanè, nullis aliis signis formam concipi posse.

2. Verba autem formae (inquit Trident. *sess. 14. cap. 3.*) ea sunt: Ego te absoluo, &c. quibus de Ecclesiae sanctae more preces quaedam laudabiliter adiunguntur, quae ad ipsius tamen formae essentiam nequaquam spectant, neque ad ipsius Sacramenti administrationem sunt necessaria. Pronomen, ego, etsi videatur à Concilio tanquam necessarium requiri; at necessarium non est, ut in se exprimatur: sufficienter enim in verbo, absoluo, exprimitur, ut ex communi sententia notauit Suar. *de poenitent. disp. 19. sect. 1. numer. 17.* Valg. *quest. 84. art. 3. dub. 4.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. quest. 4. punct. 1. in princ.* Alia verba, quae praedictis expressis à Concilio coniunguntur, quaeque illorum sensum complent, nempe, *ab omnibus peccatis tuis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* videntur formae essentialia esse, etsi à Concilio non fuerint expressa: rum, quia indicantur in illa particula, & : tum, quia haec non pertinent ad preces, & deprecationes, quas solum Concilium à necessariis formae exclusit: quinimò pertinent ad completum sensum absolutionis. Alias absolutio à peccatis, & sacramentalis, non habet distinctam, & determinatam formam, quaeque absolutioni cuiuslibet censurae accommodari posset. Quod si dicas ex intentione Sacerdotis accommodari, ut eadem materialis forma, quae absolutioni à peccatis designata est, deseruiat censuræ absolutionis; obstat: quia formae Sacramentorum non ex intentione ministri significationem determinatam sortiuntur; sed ex se, & Christi institutione. Si igitur ex se illa verba. Ego te absoluo. determinat absolutionem à peccatis non significant, sed indifferentia sunt, tum peccatorum absolutioni, tum censuræ; sine dubio indigebunt subsequentiis verbis, à peccatis; quibus significatio determinatur. Præterea inuocatio Sanctissimæ Trinitatis videtur necessaria; tum, ne denotet Sacerdos propria autoritate, sed autoritate Dei, & Christi absolueretur, ut Poenitentiae Sacramentum cum Baptismo conueniat, in cuius administratione Trinitatis inuocatio necessaria est.

Sed omnino dicendum est, sola illa verba, Absoluo te, necessaria esse: quia illa verba absolute prolata stant pro famosiori significato quod est peccatorum absolutio, præterquam quod ex subiecta materia, scilicet, peccatorum confessione, sufficienter determinantur. Neque his obest, quod ex intentione Sacerdotis absolutioni à censuris accomodetur, & eisdem verbis, eademque forma, & à peccatis, & à censuris absolui possit. ut docuit Sotus *dist. 14. qu. 1. artic. 3.* Nauarr. *de poenitent. dist. 6. cap. 1.* Henric. *lib. 4. cap. 11. numer. 3.* Bonac. *disp. 5. quest. 4. punct. 1. numer. 10.* quia nulla est implicatio, formam materialem Sacramenti ex se ad effectum Sacramenti determinatum significandum ex intentione proferentis ad alium diuersum effectum accommodari. Concilium autem Tridentinum adiungens praedictis verbis, Absoluo te, illam particulam, & ; non declarauit subsequentiis verborum expressionem essentialiam esse; sed illa tantum verba, Absoluo te, esse essentialia, quatenus à peccatis absolutionem significat, vel ut placet Valentiae *tom. 4. disput. 7. quest. 1. punct. 3.* illam particulam, & , Tridentinum apposuit, ut indicaret alia verba adiungi formae ex laudabili Ecclesiae consuetudine. Aegid. verò de Coninch. *disp. 4. dub. 3. numer. 30.* inquit, illam particulam, & , apposuisse Tridentinum, ut indicaret, se nolle definire, an expressio à peccatis sit essentialis absolutionis; sed locum opinionibus concedere.

3. Moneat tamen communiter Doctores, & bene graue peccatum te commissurum, si expressionem peccatorum in absolutione omitteres: siquidem probabilitate non caret, praedictam expressionem necessariam esse, sicuti docuit Gab. in 4. *dist. 14. quest. 2.* Paludan. *dist. 22. quest. 3.* Petr. de Soto *lect. 4. de confess.* At exponere Sacramentum periculo irritationis; & in Sacramenti irreuerentiam cedit, & in damnum suscipientis. Ergo est graue peccatum.

Signum illud distributum, ab omnibus, etsi Gab. loco citato existimet, necessarium esse; reliqui Doctores meritò contrarium affirmant, & Manuale Romanum docet. Tum, quia propositio indefinita vniuersali æquipollet. Tum, quia ex subiecta peccatorum confessione determinatur, ut ab omnibus illis, à quibus confessus es, absoluaris. Tum, & præcipue, quia, si absolutio facta est à peccatis mortalibus, cum vnum sine alio remitti non possit, necessariò ab omnibus sit; tametsi signum, ab omnibus, non exprimatur. Si verò à venialibus absoluaris, censuris absolutus ab omnibus his tantum, quorum detentionem habes: quippe venialia partim remitti, partim irremissa manere possunt. Inuocationem Trinitatis certum est

necessariam non esse, ut docuit S. Thom. 3. part. qu. 84. art. 3. Valsq. ibi, dub. 4. Suar. disp. 19. sect. 1. n. 18. Coninch. disput. 4. dub. 3. n. 30. Bonac. disp. 5. de Sacram. quest. 4. punct. 1. n. 2. quia non est necesse, Sacerdotem exprimere, se operari nomine Dei, & autoritate Christi, aliâs in omnibus Sacramentis id necessarium foret. Neque est simile de Baptismo, in cuius institutione expressit Christus Trinitatis invocationem, quam reliquis Sacramentis non adiunxit. Quinimo existimat Bonac. non esse improbable, omissionem Trinitatis solam culpam venialem per se attingere, secluso scandalo, & contemptu: hæc autem culpa necessarii est concedenda, tametsi contrarium docent Valent. loco citato disp. 7. q. 1. punct. 3. Tum quia ea inuocatio est ritus ab Ecclesia præscriptus. Tum quia est aliquale dubium, an necessarii requiratur.

4. Prædictis verbis mutatio essentialis contingit, si non imperatiuo modo, & iudiciali, sed deprecatiuo proferantur, ut si diceret, Absolu te à peccatis: quia ut ex Trident. sess. 14. c. 2. & 5. constat, hoc Sacramentum per modum iudicij administratur, in cuius administratione Iudex non deprecando, sed imperando procedere debet: & ita cum S. Thom. qu. 84. art. 3. docent Valsq. ibi, dub. 3. Suar. disp. 19. sect. 1. n. 24. Bonac. disp. 5. de Sacram. qu. 4. part. 2. n. 8.

5. Sed non caret difficultate, quem sensum prædicta verba, Absoluo te à peccatis, habere possint. Non enim possunt significare peccatorum remissionem quoad culpam, cum sæpe hoc sacramentum, vel contritione charitate formata, vel alio Sacramento Pœnitentiæ antecederet susceptio inueniat peccata remissa. Forma verò sacramenti semper eandem significationem retinere debet. Neque item significare possunt, ut placuit Cæetano, tom. 1. opusc. tract. 5. quest. 4. ad. 2. absolutionem peccatorum quoad eorum reliquias, & pessimam inclinationem. Tum quia hæc non sunt propria peccata. Tum quia hæc sæpe non remanent culpa remissa. Neque item quoad pœnam peccatis debitam: quia si de æterna pœna loquamur, remissa culpa remittitur: si de temporali, non est sacramentum per se pro pœnæ temporali remissione institutum: & præcipue quia sæpe omnis pœna tam æterna, quam temporalis omnino virtute contritionis charitate formatur, vel eo Sacramento alia vice recepto remissa est. Neque item significare possunt, ut placet Suar. disp. 19. sect. 2. nu. 15. gratiam ex se remissionem peccati: quia hæc effectus est cuiuslibet sacramenti, & non tam absolutione, quam absolutione & confessione significatur. Præterea absolutio id directè significat, ad quod immediatè tendit: rendit autem primo & per se ad delendam culpam; secundario ad gratiam, ex eo quod culpa absque gratia deleri non possit. Ergo absolutio non gratiam per se & immediatè significat, sed peccati remissionem. Denique neque prædicta verba significare possunt, ut placuit D. Thom. quest. 84. art. 3. ad 5. ipsummet sacramentum absolutionis: existimat namque D. Thom. Ego te absoluo, præstare hunc sensum: Ego tibi sacramentum absolutionis impendo, quia si hoc verum esset, absolutio seipsam significaret.

6. Dicendum nihilominus est, sensum prædictorum verborum, Absoluo te à peccatis, esse veram à peccatis absolutionem: etenim cum peccata peccantem ligent, tum vinculo & reatu culpæ; tum reatu pœnæ æternæ, vel temporali, tum peccatorum reliquis, tum obligatione ea peccata iudicio confessionis subiiciendi, tum improportione suscipiendi gratiam, aliaque beneficia abundantiora, quæ spectata rei naturæ convenientius erat communicari ei, qui nunquam peccatum commisit, quam committenti; virtute absolutionis absolutus pœnitens ab aliquo ex prædictis vinculis. Cum autem prædicta vincula à peccatis oriuntur, absolutis vinculis peccata absoluantur: sicut absolutus ab obligatione voti, quæ ex voto nascitur, voto est absolutus. Absolutus ergo à peccatis non determinat vinculum, à quo pœnitentem absoluit, cum ad omnia vincula, quibus peccator teneatur, se extendat. Neque inde villo modo fit, peccatorem ita manere posse absolutum, ut amplius absolui non possit: nam esto maneat plenè & perfectè absolutus à reatu culpæ & pœnæ, peccati-que reliquis, & obligatione peccatum clauibus subiiciendi, nunquam tamen manere potest integrè & plenè absolutus ab improportione & indignitate, quam ratione commissæ culpæ contraxit abundantiora dona & beneficia diuina recipiendi. Hæc enim improportio, & indignitas gratia per sacramentum Pœnitentiæ communicata minui quidem potest non in se, sed extrinsecè; tolli autem integrè nequit: quia nunquam fieri potest peccatum commissum non esse. Atque ita explicat sensum prædictorum verborum Agid. de Coninch. disp. 4. de pœn. dub. 8. per totum. Paul. Layman. l. 5. sum. tract. 6. c. 3. assert. 5. n. 8.

7. Quoad modum vero proferendi prædicta verba absolutionis, fuit olim opinio Paludan. in 4. dist. 17. q. 2. vers. Tertia definitio. Petr. de Soto, lect. 11. de confess. §. Tertium. Ioan. Med. Cod. de pœnit. tractat. 2. quest. 15. §. Quartum dictum. affirmantium, honesta causa intercedente in absentem validè, & licitè proferri posse, idque tanquam probabile docuit Antonin. 3. part. tit. 17. cap. 11. & cap. 21. §. 3. quem sequutus est

Syluest. verbo, Confessor. 3. num. 1. Fumus verbo, Confessio numer. 23. Moti sunt plures Doctores argumento aliarum sententiarum, quæ non indigent reum habere præsentem. Sed iam de hac re dubitare non licet, siquidem Clemens VIII. in motu quodam proprio edito 19. Iulij, anno 1601. condemnauit hanc propositionem, licere per litteras seu internuncium Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, & ab eodem absente absolutionem obtinere. ad minus ut falsam, temerariam, & scandalosam, sub pœnæ excommunicationis prohibuit, ne quis eam ut probabilem publicè, aut priuatim doceat, aut defendat, aut ea in praxi utatur. Et licet alicui videri posset, spectato prædictæ definitionis rigore, æquè confessionem per litteras, & internuncium in absentia, ac absolutionem condemnari: quinimò non condemnari absolutionem in absentia, si confessio in præsentia facta est: siquidem propositio copulatiua, quæ ibi fuit condemnata, existentiam copulati ex utraque propositione expostulat: nihilominus quia cõtrouersia nõ de confessione, sed absolutione erat, idèò definitio credi debet absolutionem in absentia specialiter condemnasse, præcipue cum in absolutione specialis ratio sit præsentiam expostulans. Non enim concedi potest absque verborum prolatione, ut ex Trident. & Florent. supra notauimus. Probatio autem verborum, seu locutio inter homines præsentiam exigit. Item, proferri non potest absque signo illo demonstratiuo, te, quod nullatenus verificari potest circa absentem: hac enim de causa in consecratione Eucharistiæ debet Sacerdos panem, & vinum præsentem habere, quia necessarii consecrat illo signo demonstratiuo, hæc. Cum ergo signum demonstratiuum, te, sit in absolutione ex Trident. definitione requisitum, efficitur sanè præsentiam expostulari, æquè enim utrumque signum ad sui veritatem exigit præsentiam signati. Vide Suar. disp. 19. sect. 3.

8. Hinc fit, non damnari à Clement. VIII. ysum satis in Ecclesia vñtatum absolui in præsentia moriturum, qui absente Sacerdote signa contritionis exhibuit, confessionemque postulat, de qua generali confessione Sacerdoti, tum testibus, tum scriptura constat: quia solum absolutionem in absentia, non confessionem Clemens videtur damnaſſe. Quod si utrumque damnauit, affirmare possemus illam confessionem in absentia factam moraliter tempore absolutionis in præsentia repeti mediis testibus, vel scriptura, quibus Sacerdoti manifestatur pœnitentem postulasſe absolutionem, sicuti notatur Suar. disp. 21. sect. 4. num. 8. & disp. 23. sect. 1. nu. 12. Valsq. quest. 91. artic. 2. dub. 1. Paulus Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 3. in fine.

9. Præterea prædicta verba absolutionis proferri debent absolute, non conditionatè: quia hic est vsus, & praxis Ecclesiæ, idèòque absolutioni tenetur Sacerdos præmittere pœnitentis notitiam; quem si ritè dispositum inueniat, absoluit, sin minus absolutionem denegat. Sed, quia sæpe contingit, post diligentem excussionem Sacerdotem dubium esse, an pœnitens ritè dispositus sit absolutioni recipiendè, ut in casu proximè dicto videri potest; non est illicitum, sed potius conueniens, absolutionem concedere sub conditione de præsentia, mente saltem retenta, nempe, Si ritè es dispositus, te absoluo. Quia per hanc conditionis appositionem, nec pœnitenti damnum irrogatur, cum non impediatur sacramenti effectus, si ad illum suscipiendum dispositus sit: neque vlla Sacramento fiat iniuria: quinimò eius reuerentiæ Sacerdos prospicit, nolens eius formam vanè & inutiliter proferre. Atque ita sustinet Valsq. aliis relatis. de pœnit. quest. 84. artic. 3. dub. 5. Illud verò est certum & communi doctorum autoritate firmatum, sub conditione de futuro nunquam absolutionem sacramentalem proferri posset quia eo casu non posset operari absolutio, quando est, seu proferretur, sed quando conditio apponitur. Quod est contra sacramenti naturam necessarii expostulantis operationem, & effectum tempore, quo existit.

PUNCTUM VI.

De materia remota Sacramenti pœnitentiæ.

1. Peccata actualia sunt materia remota.
2. Susceptio indebita Baptismi materia est pœnitentia.
3. Peccata mortalia sunt materia necessaria.
4. Venialia sufficiens.
5. Idem est de mortalibus confessis.
6. Peccatum sub dubio veniale, vel sub dubio an sit commissum per se sumptum, non est materia.

1. **I**N hoc Sacramento, sicut in reliquis, est materia remota & proxima.

Materia remota, circa quam abolendam contritio, confessio & absolutio versatur, sunt peccata actualia post Baptismum commissa, ut definitur à Concilio Tridentino sess. 14. cap. 2. & can. 1. & tradit D. Th. ab omnibus receptus, q. 84. art. 2. Dixi, actualia: quia originale nõ est materia: quippe de illo, ut aliena volua

voluntate commissio te accusare non potes. Dixi, post Baptismum: quia pro peccatis ante Baptismum non Pœnitentia, sed Baptismus est institutus. Etenim Pœnitentia, (vt inquit Trident. sess. 14. cap. 2.) administratur per modum iudicij, quod necessariò in subditos, & circa criminā, quæ durante subiectione commissæ sunt, exerceri debet, ac Proinde versari non potest circa crimina ante Baptismum. Quod si dicas, aliquando contingere recipienti Baptismum non remitti peccatum originale, neque actuale, quia debita dispositione gratiæ recipiendæ caruit: postmodum verò contritione, vel sacramenti Pœnitentiæ susceptione iustificari. Ergo Pœnitentia peccata ante Baptismum, commissæ remittit. Respondeo, illam remissionem esse per accidens, quatenus ad infusionem gratiæ virtute Pœnitentiæ communicatæ omnia peccata remittuntur: sed non per se, siquidem ea peccata ante Baptismum commissæ Pœnitentiæ iudicio subici non possunt. Adde, peccata ante Baptismum commissæ virtute Baptismi malè suscepti, sublato obice, remitti: Baptismus namque caruit effectu ob iniquam susipientis dispositionem, quæ per sacramentum Pœnitentiæ sublata, Baptismus in acceptatione diuina persistens effectum gratiæ communicat, & peccata ante Baptismum commissæ remittit.

2. Sed, quid de peccato, quod indebitè suscipiendo Baptismum committitur? Respondeo, materiā esse Pœnitentiæ: quia esto non sit Baptismo posterius tempore: est tamen posterius natura quatenus susceptio Baptismate impedimentum præstat gratiæ conferendæ, versumque est, tale peccatum à fidei, & baptizato commissum esse siquidem eo tempore, quo quis est baptizatus, illud committit. Ergo est peccatum clauibus Ecclesiæ subiectum. Deinde, quia ad prædicti peccati remissionem aliquod sacramentum est per se institutum: at hoc sacramentum esse non potest Baptismus; quia Baptismus non videtur posse delere peccatum, quod in ipsomet committitur. Restat ergo, vt sit Pœnitentia. Ergo sacramenti Pœnitentiæ materia est. Atque sustinent cum D. Thom. 3. part. qu. 69. artic. 10. Henric. de Baptismo, cap. 27. nu. 2. Suar. disp. 28. sect. 4. concl. 4. Vasq. 3. part. tom. 2. disp. 159. cap. 3. n. 22.

3. Ex peccatis post Baptismum commissis alia sunt mortalia: alia venialia certa: alia sub dubio, an sint venialia, vel an sint commissæ. Peccata mortalia non solum sunt materia Pœnitentiæ, sed, sunt necessariò materia, ita vt ex necessitate huic sacramento subici debeant, vt remittantur, sicuti definiuit Trid. sess. 14. cap. 5. & can. 7.

4. Peccata verò venialia materia sunt sufficiens, quia, vt idem tradit Concil. circa ea tantum sacramentum Pœnitentiæ versari potest, tamen non necessariò clauibus Ecclesiæ subiciantur, quippe aliis viis remitti possunt.

5. Idem est dicendum de peccatis mortalibus ritè confessis, esse quidem materiam sufficientem: sed non necessariam, sicuti declarauit Benedict. XI. in Extrauag. 1. de priuileg. & tradit Sanctus Thomas in 4. dist. 17. quest. 3. artic. 3. quest. 1. ad 4. & dist. 18. quest. 1. art. 3. quest. 1. ad 4. Suar. disp. 18. sect. 4. Aegid. de Coninch. disp. 4. dub. 3. Layman. lib. 5. summ. tract. 6. cap. 3. num. 5. Et quidem quod non sint materia necessaria, constat ex eo, quod Christus non præceperit bis idem peccatum sacramento Pœnitentiæ subicere. Quod verò sint materia sufficiens, inde probatur: quia de peccatis confessis, siue venialia sint, siue mortalia, nouiter dolere potes, & accusationem instituere: ergo potes de illis nouiter absolui. Neque obstat, te iam absolutum esse: quia, vt ex præcedenti dubio constat, nunquam peccatum ita remittitur, quin amplius remitti possit, saltem quatenus est impedimentum gratiæ abundantioris recipiendæ. Monent tamen Doctores, non passim de peccatis confessis confessionem repeti, ne contingat, absq; dolore fieri: sed rationabili aliqua causa intercedente arbitrio prudentis Confessarij. Quod maximè verum habet in iis, qui scrupulis agitari solent.

6. Rursus peccatum, quod sub dubio est, an sit veniale, vel dubitas, an illud commiseris, nequit per se sumpsum esse materia sacramenti ob periculum irritationis; si fortè commissum non sit; vel saltem malitiam venialem non habeat. Neque obstat, (vt dicemus, peccatum mortale, quod dubitas commississe; vel quod sub dubio mortale est; te obligatum esse fateri: quia obligaris fateri simul cum alia materia certa, si vis absolutionem tibi absolute ministrari: sin minus sub conditione tantum tibi absolutio impendi potest, vt docuit Suar. disp. 18. sect. 1. num. 12. Layman. lib. 5. summ. tract. 6. cap. 3. n. 5. post assert. 3;

3. Contritio requisita ad effectum Sacramenti, requiritur ad eius valorem ex probabiliori sententia.
4. Nec dolor presumptus, nec naturalis, neque inefficax ad Sacramenti valorem sufficit.
5. Nunquam datur hoc Sacramentum informe.
6. Proponitur obiectio, & soluitur.
7. Plures exigunt, attritionem debere esse contritionem existimatum, vt ad gratiam obtinendam disponat.
8. Contrarium est probabilius, sufficere attritionem cognitam.
9. Soluuntur fundamenta opposita.
10. Dolor prædictus absolutioni præmittendus esse.
11. Præmitti etiam debet confessio.
12. Sufficit præcessisse, nec retractatum esse.
13. Prærequiritur dolor supernaturalis, etiam in confessione venialium. Et qualis sufficiat.
14. Proponitur obiectio, & soluitur.
15. Qualiter peccatum veniale virtute Sacramenti Pœnitentiæ remitti possit.

1. Concilium Trident. sess. 14. cap. 4. definiens contritionem, inquit, est dolor de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cætero: quæ si charitate formetur, hominem Deo reconciliat prius, quam hoc sacramentum actu suscipiat. Intelligitur autem charitate formari, si ob offensionem Dei, quem super omnia amare, & obedire cupis, concipiatur. Alia (inquit Concilium) est contritio imperfecta, id est, minus perfecta, quæque attritio nuncupatur, orta ex inferiori motiui, scilicet, ex gehennæ & pœnarum metu, ex amissione gloriæ, & turpitudine peccati. Quæ ergo ob prædictos fines concepta est, quia charitate non formatur, sine sacramento in re suscepto perducere per se ad iustificationem peccatorum nequit; disponit tamen ad gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandam, dispositione, inquam, vltima, & proxima: de hac enim loquebatur Concilium. Aliàs nihil speciale attritioni in Sacramento tribueret: siquidem extra sacramentum remotè peccatorem ad iustificationem disponit, vt constat ex Trid. sess. 6. c. 6. & 7. difficililq; homines in lege gratiæ salutem obtinerent, quam in lege scripta, si vltra attritionem cum sacramento, contritione charitate firmata indigerent, nullumque speciale beneficium fidelibus esset concessum in Sacramenti pœnitentiæ institutione, sed potius graue onus impositum: siquidem vltra contritionem pœnitentiæ sacramentum suscipere obligarentur, ipsūque sacramentum pœnitentiæ per se peccata non remitteret, sed semper virtute contritionis remissa inueniret. Sit ergo certum, attritionem esse vltimam dispositionem ad gratiam in sacramento Pœnitentiæ suscipiendam.

2. Sed qualis attritio debeat esse ad effectum Sacramenti suscipiendum, docuit Trident. sess. 14. cap. 3. & 4. affirmans, debere esse attritionem, quæ sit donum Spiritus sancti ex turpitudine peccati, vel ex metu gehennæ concepta, quæque excludat voluntatem peccandi, & peccatorem vltimò ad iustificationem in sacramento suscipiendam disponat. Non est opus hanc attritionem de omnibus peccatis sigillatim esse: satis enim de omnibus dolere potes sua generali ratione offensionis Dei, vel priuationis gloriæ apprehensis, vt latè probat Vasquez. quest. 86. artic. 2. dub. 7. Nauarr. cap. 1. nu. 22. Henric. cap. 27. nu. 2. Suar. disp. 4. sect. 6. Layman. lib. 5. summ. tract. 6. c. 4. assert. 3. Neque item est opus ad prædictum dolorem aliqua graduum intensio: quia essentia attritionis, vel contritionis, non ex intensione, sed ex ipsa qualitatis natura desumitur, quæ in quolibet gradu etiam remisso consistere potest, vt bene alijs relatis probant Suar. disp. 4. sect. 4. nu. 9. Henric. lib. 4. c. 27. numer. 2. Coninch. disput. 2. dub. 7. conclus. 2. Layman. cap. 4. n. 1. Neque item mora temporis ad prædictum dolorem est requisita, cum concipi possit vnico, & eodem momento, vt colligitur ex cap. Mensuram. de pœnit. dist. 1.

3. An verò hæc eadem attritio, quæ necessaria est ad effectum sacramenti, sit necessaria ad eius valorem, non conueniunt Doctores. Nam Sorus in 4. dist. 18. quest. 3. artic. 3. Nauarr. cap. 1. num. 18. & cap. 9. nu. 10. & in cap. Fratres. de pœnit. dist. 5. num. 35. Bonac. disput. 5. de Sacram. quest. 3. punct. 2. num. 12. existimant, ad valorem sacramenti non veram attritionem, sed existimaram requiri. Prædictis proximi sunt Henric. lib. 4. cap. 26. num. 2. lit. D. & Bonac. supra asserentes, dolorem naturalem sufficientem esse. Largius loquuntur Canus, Aureolus, Paludanus, & alij relati ab Henric. dicto libro 4. capit. 21.

Cæterum tenendum est cum communiore sententia apud Aegid. disp. 4. de Pœnitent. dub. 5. num. 40. Suar. disp. 2. sect. 6. num. 6. Vasq. quest. 92. art. 2. dub. vnico, num. 13. eandem attritionem necessariam esse ad valorem Sacramenti, quæ ad eius effectum. Moueor: quia Tridentinum sess. 14. cap. 3. declarans contritionem, quæ pars sacramenti Pœnitentiæ affirmat esse dolorem & detestationem de peccato commissio cum proposito non peccandi de cætero, quem dolorem in perfectum scilicet, contritionem, & in imperfectum, scilicet attritio

PUNCTVM VII.

De contritione, proxima Sacramenti Pœnitentiæ materia.

1. Quid sit contritio, & quæplex: & quæ ad pœnitentia Sacramentum requiratur.
2. Qualis attritio ad effectum Sacramenti requiratur.

attritionem, distinxit: & de perfectio definiuit per se sufficientem esse absque Sacramento in re; bene tamen in voto suscepto, peccatorem iustificare. At de dolore imperfecto, scilicet, attritione, dixit, cum Sacramento disponere ad gratiam impetrandam. Ergo nullus alius dolor assignatus est à Concilio, pars huius Sacramenti, nisi qui sufficiens sit, saltem cum Sacramento, gratiam impetrare. Secundò, quia credendum non est, Christum Dominum Apostolis tradidisse potestatem remittendi fidelibus peccata, nisi ipsi remissioni essent dispositi: Ergo ea dispositio, quæ ad remissionem peccatorum requiritur, requisita est pro usu potestatis Sacerdotibus concessæ, atque adeò pro valore Sacramenti. Tertio, sola confessio, quæ ad reconciliandum peccatorem Deo dirigitur, est pars Sacramenti Pœnitentiæ. Sed hanc directionem accipit à dolore. Ergo nequit dari dolor pars Sacramenti, nisi ad effectum Sacramenti sufficiat. Quarto, ex opposita sententia lequeretur, fatentem ex malitia peccata absque vero dolore ad illorum remissionem requisito, non esse obligatum confessionem repetere: quia valde fuerunt prædicta peccata clauibus subiecta, tamen absque fructu.

4. Hinc conuincitur sententia Sori, & aliorum, affirmantium contritionem seu dolorem præsumptum, sufficientem esse ad Sacramenti valorem; quamuis non ad effectum. Non enim præsumptio doloris, qui non est, pars Sacramenti esse potest, alias error pars Sacramenti esset institutus, error namque ad summum excusare potest ab obligatione apponendi verum dolorem. Atque ita sustinet Suar. *disp. 20. sect. 4. à numer. 5.* Secundò conuincitur sententia Henrici, & Bonac. asserentium, dolorem naturalem esse sufficientem valori Sacramenti, quamuis non eius effectui: quia prædictus dolor non est Spiritus Sancti donum, nec vera contritio, vel attritio à Concilio tanquam pars Sacramenti requisita. Suar. *sect. 4. numer. 16. Agid. de Coninch. disp. 20. dub. 5. numer. 40. Valq. quest. 92. art. 2. dub. 3.* Tertio refellitur sententia Cani, & aliorum, qui affirmant, inefficacem dolorem sufficere: siquidem prædictus dolor non excludit voluntatem peccandi à Concilio pro parte huius Sacramenti requisitam. Suar. *disp. 20. sect. 4. n. 7.* Henrici. *lib. 4. cap. 21. n. 7.* Bonac. *disp. 5. quest. 3. pun. 2. n. 13.* Valq. & Coninch. *suprà.*

5. Quarto, & principaliter conuincitur communis sententia Thomistarum, affirmantium, Sacramentum Pœnitentiæ dari posse informè, id est, validum absque effectu: quibus fauet D. Thom. in 4. *dist. 17. q. 3. art. 4. qq. 1.* siquidem ea contritio, quæ pro reconciliatione à Concilio exigitur, pars ab eodè Concilio Sacramenti assignata est. Neque peccator videtur obligatus aliam dispositionem habere pro remissione peccatorum in hoc Sacramento impetranda, quam quæ à Christo fuit requisita pro absolutione valida obtinenda. Atque ita pluribus relatis docet Valq. *quest. 92. art. 2. dub. vn. n. 13.* Agid. de Coninch. *disp. 4. dub. 5. n. 40. & dub. 11. n. 71.*

6. Quòd si dicas, stare optimè posse, per se necessarium esse eundem dolorem ad Sacramenti valorem, qui necessarius est ad illius effectum: ex accidenti tamen oppositum contingere. Exemplum sit: Doles de peccato fornicationis ob innatam turpitudinem, immemor inuincibiliter, te violari præcepti audiendi Sacramentum esse; si ex prædicto dolore fornicationem fataris, peccati sacrilegij oblitus, Sacramentum absolutionis recipis, quia est dolor de peccato ob illius turpitudinem quem Concilium *sess. 14. cap. 3.* affirmavit Sacramenti partem esse, & ad gratiam obtinendam per se disponere: at effectum Sacramenti non recipis; quia hic recipi non poterat, nisi simul omnia peccata remitterentur; quæ tamen absque illorum detestatione formali, vel virtuali remitti non possunt. Cum ergo ex vi prædicti doloris solam speciem fornicationis detestaris, neque ad alias peccatorum species dolorem extendas, ut pote quæ diuersam turpitudinem habent, sanè eo casu nullum peccatum remittitur; cum tamen Sacramentum conficiatur. Ergo datur Sacramentum informè. Idque admittit Suar. *disp. 20. sect. 5. numer. 7.*

Respondeo, prædictum dolorem, insufficientem esse, non solum per accidens ex coniunctione peccati oblitus, sed etiam per se, tum ad remissionem peccati, tum ad Sacramenti valorem, eò quòd simul cum illo dolore consistere possit actualis voluntas peccandi, quam necessariò excludit dolor, qui Sacramenti Pœnitentiæ pars sit, ut dixit Concil. *sess. 14. c. 3.* Neque obstat, dixisse Concilium, dolorem ex turpitudine peccati partem esse Sacramenti, & ad gratiam in Sacramento obtinendam disponere: quia intelligi debet ex turpitudine peccati non speciali, sed generali, & omnibus aliis peccatis mortalibus communi, qualis est offensa Dei, violatio diuinæ legis, dissonantia, & oppositio cum ratione: quia solus hic dolor, & turpitudinis detestatio voluntatem peccandi excludit. Et ratio efficax est: quia recipere non potest verum Sacramentum Pœnitentiæ sine voluntate absoluta, & efficaci reconciliationis cum Deo, cum ad hanc reconciliationem obtinendam fuerit institutum. At prædictam voluntatem habere non potes absque detestatione virtuali omnium peccatorum, ut pote recò-

ciliationi contraria. Ergo, &c. Vnde, si de peccato fornicationis doleres ob specialem illius turpitudinem, & simul cum hoc dolore haberes coniunctum expressum propositum de cætero non peccandi, crederem te suscepturum non solum Sacramentum, sed eius effectum, quia in prædicto proposito est virtualis detestatio omnium peccatorum, idèque sufficiens dispositio, ut Sacramentum non solum validum sit; sed effectum habeat. Neque obstat, ad hoc Sacramentum dolorem, & detestationem peccati formalem esse requisitam, nec sufficere virtualem; quia ea detestatio non videtur, necessariò exigenda de omnibus peccatis; sed de peccatis, quæ quis confiteri tenetur, & memoriæ occurrunt, quod in præsentì casu procedit.

7. Addunt plures Doctores, attritionem in sacramento ad gratiam obtinendam disponere, si existimetur contritio, scilicet verò si esse attritionem cognitum fuerit. Sic videntur sentire Vega *lib. 3. in Tridentin. cap. 34. ad 3. obiect. Ledesin. 2. part. 4. quest. 20. artic. 1.* Victor. *relect. de potest. Eccles. quest. 2.* Sotus, *lib. 2. de natur. & gratia. cap. 15. & in 4. distinct. 18. quest. 3. artic. 2. in fine.* Cordub. *lib. 1. question. quest. 2. opin. 3. in 2. part.* Fa- uer Nauarr. *cap. 1. num. 30. & 42.* Mouentur: quia tam in lege naturæ, quam veteri fuit contritio, seu dolor perfectus ad remissionem peccati necessarius: at hanc necessitatem, utpote iure naturali debitam, non sustulit lex gratiæ. Ergo attritio insufficientis est. Secundò, præcepto naturali, teneris sanctè sancta tractare. Ergo teneris non recipere sacramentum in peccato mortali. At si attritione cognita accedis ad pœnitentiam, accedis in peccato mortali. Ergo id illicitum est. Tertio, accusatio exterior apud Sacerdotem debet esse de peccato, quatenus est offensa Dei; quia Sacerdos vices Dei gerit. Ergo procedere necessariò debet ex dolore peccati secundum prædictam rationem, & consequenter ex dolore, qui sit perfecta contritio.

8. Nihilominus contrarium dicendum existimo cum D. Thom. 3. *part. quest. 80. artic. 4. ad 2.* Suar. *disp. 20. sect. 1. numer. 20. & numer. 9.* refert plures doctores ita sentire. Ratio est: quia ex opposita sententia infertur, attritionem nunquam esse dispositionem ad gratiam in sacramento Pœnitentiæ recipiendam. Nam existimatio contritionis, cum sit error intellectus, non potest præstare attritioni esse dispositionem sufficientem ad obtinendam gratiam, si aliàs ipsa per se non est sufficiens dispositio: ad summum excusare poteris ab iniqua sacramenti receptione, casu quo præceptum esset, ne cum attritione reciperetur, sicut existimata contritio excusat peccatorem à mala sacramentorum administratione. At nullum est præceptum neque humanum, nec diuinum suscipiendi sacramentum Pœnitentiæ cum contritione perfecta: quia esset præceptum institutioni sacramenti aduersum: siquidem hoc sacramentum ad remittenda peccata institutum est. Non igitur dispositio remittens peccata conuenienter præciperetur præmitti: præterquam quod Ecclesia actus internos præcipere, non potest.

9. Neque argumenta in contrarium vrgent. Primum probat legem gratiæ non sustulisse necessitatem contritionis ad iustificationem extra sacramentum impetrandam, non tamen probat eam necessitatem sublatam non esse sacramento suscepto. Cum enim potuerit Deus sacramentum instituere, quod vim & efficaciam haberet remittendi peccata, hoc instituto sacramento cessat necessitas contritionis, cum possit alia via quam contritione obtineri peccatorum remissio. Secundo argumento negandum est, suscipientem sacramentum cum attritione indebitè sacramentum tractare, siquidem ea dispositione suscipit, quæ ad effectum illius impetrandum requiritur; ideoque cum sacramento perficitur, sanctus existit. Ad tertium nego accusationem necessariò faciendam esse de peccato quatenus est offensa Dei; sufficit si sit accusatio peccati ob metum gehennæ, vel ob peccati turpitudinem, etiam si formaliter non sit: quia Deo displicet.

10. Superest triplex questio. Prima, an prædictus dolor valori, & effectui sacramenti necessarius præcedere debeat confessionem, & absolutionem, vel possit subsequi. Quia in re certum est, absolutioni necessariò prædictum dolorem præmittendum esse: etenim hæc forma absolutionis in modum iudicij reconciliationi profertur: nequis ergo reum Deo reconciliare, si reconciliationi indispositus existit, neque à peccatis absolueret, quem non cognoscis peccatorum pœnitentem.

11. Deinde necessarium existimo, ut prædictus dolor confessionem præcedat; alias confessio non esset sui legitima accusatio ad reconciliationem tendens; sed quædam peccatorum narratio. Quod si facta confessione absque vilo dolore ad detestationem peccatorum Confessarij monitis exciteris, uti sæpe contingit; necessariò tota illa confessio denuo clauibus Ecclesiæ subicienda est: quod vnico verbo præstare potes, sit te accusas de omnibus confessis, ab ijsque petas absolui. Atque ita docet Agid. de Coninch. *disp. 4. dub. 6.* Paulus. Layman. *lib. 5. summ. tractat. 6. cap. 4. assert. 5.* Neque dissentit Suar.

Suarez, disputat. 20. section. 4. numer. 31. vt bene notauit Layman, *supra*.

12. Tamen si consultum sit, cum peccata fateris, & absolutionem obtines, dolorem expressum habere de peccatis commissis; non est tamen necessarium, si sufficit antea, eo scilicet die pramississe ex intentione ea peccata fatendi: confessio enim postmodum subsequuta ab eo dolore virtualiter perseverante informari censetur, sicuti bene docent Suarez, *disput.* 20. *sect.* 4. *à num.* 29. Bonac. plures referens *disp.* 5. *qu.* 3. *part.* 2. *n.* 17.

13. Secunda quaestio, an praedictus dolor supernaturalis praerequiratur in confessione venialium? non esse debet praerequiri ad valorem, & effectum sacramenti, quia (vt ex Trident. *sess.* 14. *cap.* 3. constat) contritio ex Spiritus Sancti dono est pars essentialis Sacramenti Pœnitentiæ. Videtur autem sufficiens dolor ex turpitudine speciali peccati, cum proposito etiam speciali vitandi illud: quia, cum vnum peccatum veniale sine alio remitti possit, non videtur ad peccati confessionem remissionem necessariò requisitus dolor ad omnia venialia se extendens, sicuti diximus de mortalibus: & notauit Suarez, *disp.* 12. *sect.* 1. *n.* 12.

14. Quod si obiciatur, inde probari, te non peccaturum, tamen si plura venialia fatearis absque dolore, cum tamen aliorum doleas: siquidem horum remissionem obtinere poteris non obtenta remissione illorum, de quibus nullum dolorem habes. Neganda est sequela: nam eo ipso, quo vis peccatum aliquod veniale fateri, obligatus videris dolorem illius habere, ne formæ absolutionis ineptam materiam subiicias. Secundo respondeo cum Suarez, *disp.* 20. *sect.* 6. *n.* 7. admitiendo sequela: neque vllum sequitur inconueniens: nam venialium absolutione videtur ex intentione Sacerdotis forma absolutionis dirigi ad peccata, quæ rite fuerint confessi, quorumque pœnitentia absolutioni recipiendæ dispositus sit.

15. Tertia quaestio, an peccatum veniale virtute sacramenti pœnitentiæ remitti possit? Ratio dubitandi est: quia, vt ait Suarez, cum communi sententia *disp.* 11. *sect.* 3. *n.* 11. & diximus *punct.* 2. *huius disp.* non solum contritione, sed etiam attritione extra sacramentum remittuntur. Ergo Sacramento Pœnitentiæ remitti non possunt, cum virtute attritionis, quæ Sacramento praerequiratur remittantur. Respondeo, sicuti *eo p.* 2. respondi, peccatorum venialium remissionem virtute sacramenti Pœnitentiæ fieri per se, si simul cum mortalium remissione fiat, secus si separatim faciendæ sit: illudque sufficit, vt Pœnitentiæ sacramentum, non solum pro remittendis mortalibus, sed etiam venialibus institutum sit.

Secundo respondet Suarez, *disp.* 11. *sect.* 1. *à numer.* 7. cum D. Thom. Paludan. Capreolo, Ledesma, & aliis, virtute sacramenti tibi remitti non solum ea peccata, quorum attritionem habes, sed etiam omnia illa, quorum non habes complacentiam: quia sacramentum Pœnitentiæ non solum pro remittendis peccatis venialibus peccatoris, sed hominis iusti videtur institutum: at venialia peccata hominis iusti remitti non possunt virtute sacramenti Pœnitentiæ, si ad illorum remissionem displicitia requiritur: hæc enim absque Sacramento sufficiens est, vt late probat Suarez, *disp.* 11. *sect.* 3. *n.* 11. & fauet textus in *cap. De quotidianis distinct.* 3.

Cæterum negare non possum, hanc doctrinam, etsi piam mihi difficilem esse. Primum, quia inde sequitur, aliquod peccatum remitti absque pœnitentiæ virtute. Nec valet dicere, ipsam voluntatem suscipiendi sacramentum esse pœnitentiam virtutalem, sicuti diximus de voluntate suscipiendi Eucharistiam, virtute cuius Eucharistia peccata venialia, quorum non est complacentia, remittit: quia ea voluntas supponit sacramentum Pœnitentiæ institutum esse per se, ad remittenda peccata venialia; tamen illorum nulla fiat confessio quod nullatenus dici potest: quia institutum est per modum iudicii, cuius sententia per se, & directe ferri non potest in causam incognitam, & cuius nulla à pœnitente est instituta accusatio. Secundo, si Pœnitentiæ sacramentum posset remittere per se, & directe peccata, tamen illorum attritionem non habens, dummodo ab illorum complacentia abstineas, illis tantum confessis posset sacramentum Pœnitentiæ recipere: quia sufficienter absolutioni dispositus es. Hoc autem est contra Trident. definiens, partem essentialis sacramenti Pœnitentiæ esse contritionem, saltem imperfectam. Ergo, &c.

P V N T V M VIII.

De confessione, proxima Sacramenti materia.

1. Quæ sit confessio, quæ est pars Sacramenti, & quæ illius condiciones.
2. Secreta, & non publica confessio, etsi præcepto diuino conformis sit; non tamen est ex præcepto.
3. Aliquando potes, & decet publicè confiteri, sed rarò.

4. Præceptum de confessione publica neque est, neque esse potest.

5. Fieri debere voce humana aliqui censent.

6. Non est de necessitate Sacramenti.

7. Opposito fundamento satisfit.

8. Qualiter ex præcepto voce humana confessio faciendæ est.

9. Confessio faciendæ est coram Sacerdote, etsi plures contrarium sentiant.

10. Nutibus in articulo mortis obligaris confiteri, si voce præstare confessionem nequis. Et quid extra periculum mortis.

11. Confiteri per litteras non obligaris.

12. Neque etiam per interpretem.

13. Qualiter in articulo mortis obligaris per scripturam, vel interpretem fateri.

1. **C**onstat ex D. Thom. communiter recepto in 4. *dist.* 17. *quæst.* 3. *art.* 2. & 4. *qu.* 4. confessionem, quæ pars sacramenti Pœnitentiæ sit, esse legitimam, & sacramentalem accusationem de propriis peccatis, ad eorum veniam virtute clauium obtinendam, coram Sacerdote factam. Triplex conditio essentialis confessioni in hac definitione continetur, nempe, legitima, seu dolorosa accusatio de propriis peccatis, & coram Sacerdote. Sub iis conditionibus plures aliæ imbibuntur, quas Doctores sequentibus versibus explicant, præcipuè D. Antonin. in 3. *part.* *titul.* 14. *cap.* 19. §. 3. & seqq.

Sit simplex, humilis confessio, pura, fidelis, Atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda, Integra, secreta, lacrymabilis, accelerata, Fortis, & accusans, quæ sit parere parata.

Simplex erit confessio, si ex debita intentione procedat, vel ita apertè facta, vt nihil ex obligatione manifestandum celestetur. Humilis, si procedat ex humili sui recognitione propriique peccati dolore. Pura, si aliorum inutilium narratione mixta non fuerit. Discreta, si cum debita discretionem, & prudètia peccata referat proprias, alienas, quoad fieri possit occultat. Fidelis, si vera dicat. Nuda, si absque simulatione, & palliatione. Frequens si sæpè fiat. Libens, si voluntariè, & non coactè. Verecunda, si interiorem confussionem, & verecundiam, quam de peccato concepit, exterius manifestet. Integra, si nihil ex necessariò dicendis omittatur. Secreta si secretò, & non publicè fiat. Lacrymabilis, si plena lacrymis, & dolore sit. Accelerata, si post peccatum commissum non multum differatur. Fortis, si difficultates, & impedimenta, quæ solent occurrere, vincat. Accusans, si fiat ex animo se accusandi. Parere parata, si propositum habeat suscipiendi satisfactionem, & emendationem præstandi. Plures ex his conditionibus, vt notauit D. Thom. in 4. *dist.* 17. *q.* 3. *art.* 4. *quæst.* 4. non sunt necessarii; sed ad conuenientem confessionis vsum, illiusque maiorem reuerentiam assignantur; nempe, quod sit frequens, & accelerata. Aliæ conditiones inter se coincidunt. Sub his enim verbis, humilis, verecunda, lacrymabilis, fortis, accusans, parere parata, eadem conditio significatur, nempe, vt confessio ex vero dolore procedat, de quo superius diximus. Sub illis, simplex, pura, discreta, fidelis, nuda, integra, eadem conditio continetur, quæ est de integritate seruanda, de qua in puncto sequenti. Quare in præsentem solum explicanda superest conditio secreti.

2. De qua certum est apud Catholicos, licitam, & honestam esse, vt definiuit Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. & Innocent. III. in c. *Omnis vtriusque sexus de pœnit. remissionib.* & pluribus comprobatur Suarez, *disp.* 22. *sect.* 2. *num.* 2. Nullum tamen est præceptum de confessione sub hac conditione faciendæ: nam esto Concilium dixerit, confessionem sacramentalem secretam non esse à præcepto diuino alienam, non inde inferitur, præcepto diuino præcipi; sed solum inferitur, obseruationi præcepti diuini confessionis conueniens esse. Et licet in *cap. Omnis vtriusque sexus*, præceptum fuerit cuilibet fidelis, cum ad annos discretionis peruenerit, vt omnia sua peccata solus confiteatur proprio Sacerdoti; non est inde inferendum, prædicto præcepto non fore satisfactorium, si coram aliis proprio Sacerdoti confiteatur. Verbum enim illud, solus, non est appositum sub materia præcepti; sed in leuamen illius; præstat enim hunc sensum: Omnis fidelis, cum ad annos discretionis peruenerit, omnia sua peccata, ad minus solus, proprio Sacerdoti confiteatur, &c.

3. Ex quo fit, te posse aliquando in maiorem tuorum scelerum vindictam, grauiorem tui humiliationem, Ecclesiæ ædificationem, aliorumque exemplum, peccata commissa proprio Sacerdoti coram aliis fateri, sicuti tradit Nauarr. c. 2. *n.* 8. Suarez, *disp.* 21. *sect.* 2. *num.* 9. Valq. *q.* 91. *art.* 4. *dub.* 1. Cœninch. *disp.* 6. de pœnit. *dub.* 2. Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. c. 6. & docuit Trident. *sess.* 14. c. 5. circa fin. Rarò tamen prædictus modus confessionis consulendus est, excepto necessitati casu, & colligitur ex Bonac. *disp.* 5. *quæst.* 5. *sect.* 2. *punct.* 2. §. 2. *à numer.* 23.

4. Quinimò

4. Quinimò credo, certum præceptum de confessione, nec esse, neque esse posse de publica confessione; sed de auriculari seu secreta: quia regulariter confessio publica non leuibus incommodis est exposita; præterquam quod grauissimum onus peccatoribus imponeretur, si peccata secretò commissa obligarentur in publicum adducere, quæ aliena sunt à lege Christi, & recto Ecclesiæ regimine. Sic colligitur ex Trident. *sess. 14. cap. 5.* dicente, diuino præcepto mandatum non esse publicè peccata fateri; nec satis consultè humana aliqua lege præcipiendum fore: & notauit Laym. *lib. 7. summ. tract. 6. cap. 6. Aëgid. de Coninch. disp. 6. dub. 2. in fine.*

5. Sed an hæc sacramentalis confessio voce humana faciendâ sit: Affirmare videntur Paludan. *in 4. distinct. 17. quest. 2. num. 7.* Medina *Cod. de confess. quest. de modo secretò confitendi.* Mouentur ex Concil. Florent. *in decreto Eugenij* affirmante, materiam huius sacramenti esse oris confessionem. Ergo confessio aliter facta materia non est. Deinde in cap. *Quem pœnitent. de pœnitent. distinct. 1.* dicitur: confessionem faciendam non esse per scripturam. Denique absolutio necessariò ore proferenda est, nec sufficit, si scriptura, vel nutibus manifestetur. Ergo idem erit dicendum de confessione.

6. Nihilominus pro certo habendum est, confessionem fieri voce humana non esse de Sacramento necessitate, uti tradit D. Thom. *in 4. dist. 17. quest. 3. art. 4. questione. 3. ad 2. Et quodlibet. 1. art. 10.* quem communiter Doctores sequuntur, teste Suar. *disput. 21. sect. 3. num. 2.* Vasq. *quest. 91. art. 4. dub. 4.* Aëgid. de Coninch. *disp. 6. dub. 2. in princ.* Paul. Layman. *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 7. num. 3.* Sumiturque ex praxi, & vsu Ecclesiæ absoluentis mutos, qui nutibus peccata sacerdoti cōfiteantur. Itemque morituros, qui aliter quàm nutibus peccata declarare non possunt. Ratio ea est: quia Trident. *sess. 14. cap. 3. Et 5.* declarans confessionem huius sacramenti partem, solum esse dixit humilem accusationem, qua pœnitens sacerdoti omnia sua peccata, quæ memoriæ occurrerint, manifestat. Sed hæc accusatio peccatorum manifestatiua nutibus, & scriptura fieri potest. Ergo.

7. Neque obstant contrariæ rationes. Nam Florent. affirmans, oris confessionem esse materiam; vsus est vulgari sermone oris, ab eo quod frequentius accidit; non quia necessariò ore faciendâ sit. Text. in c. *Quem pœnitent.* probat, per scripturam non esse confessionem faciendam, si ore fieri possit, ut dicemus, non quidem ex materiæ necessitate, sed ex Ecclesiæ præcepto. Neque est simile de forma absolutionis: tum quia vix occurrere potest necessitas eam scripto vel nutibus proferendi: cum tamen sæpe de confessione hæc necessitas contingat: tum & præcipue, quia de forma expressè à Trident. *sess. 14. cap. 3.* est definitum: non solum verba esse de illius essentia; sed quæ verba; cum tamen pro confessione nulla verba expositulauerit.

8. Cæterum etsi pro necessitate sacramenti non fuerit necessarium verbis confessionem exprimi, est tamen necessarium ex Ecclesiæ præcepto, desumpto ex vsu & praxi Ecclesiæ, cui non leuiter fasset dictus text. in cap. *Quem pœnitent.* Quapropter graue peccatum committeret, qui nutibus, vel scriptura tantum absque vlla vocis prolatione peccata fateretur; cum tamen facile posset ore proferre. Sic expressè S. Thom. *quodlibet. 1. art. 10.* Canus *5 p. prælect. de pœnitent. fol. 131. §. At existit.* Nauarr. *c. 21. n. 35.* Vasq. *q. 91. art. 4. dub. 4.* Suar. *disp. 21. sect. 3. num. 6.* Aëgid. de Coninch. *disp. 6. dub. 1. concl. 3.* Paul. Layman. *lib. 5. summ. tractat. 16. cap. 6. num. 3.* Bonacin. *disput. 5. de sacramento, quest. 5. section. 2. punct. 2. §. 2. num. 24. & alij.*

Verum, ut rectè aduertunt Canus, Bonacina, Suarez, Vasquez. Aëgid. Layman. *locis allegatis.* Saà verbo *Confessio. num. 15.* non est in hac parte nimius rigor adhibendus. Vnde si non mediocrem difficultatem sentias, vel ob pudorem, & verecundiam, vel ob angorem gutturis, & impedimentum loquelæ in explicandis verbo peccatis; poteris ea scripta sacerdoti præfenti offerre legenda, expectans ab eo absolutionem, & interim contritionis signa exhibens. Neque opus est, ut inquit Dominic. Sotus *in 4. distinct. 18. quest. 2. art. 6. §. Si verò* ut singulis peccatis à sacerdote lectis annuas te illa commisisse, & de illis dolere. Satis enim id ex præfenti traditione alijs circumstantiis vestita indicatur, ut benè dixit Aëgid. de Coninch. *dicta disp. 6. dub. 1. num. 2.* Si verò ut facilius, & apertius peccata commissa sacerdoti explices, ea scripseris, & postmodum coram sacerdote legas, vel si illi itadas legenda, finita lectione affirmes te de omnibus illis accusare, & dolere, absolutionemque petere: non est dubium obligationi confessionis satisfecisse; illa enim confessio non scriptura, sed verbis fieri censenda est.

9. Notanter dixi coram sacerdote; nam eo absente confessio sacramentalis esse non potest. Etenim cum absolutio in præfentia concedenda sit, & confessio ad absolutionem dirigatur, nequit in absentia ad absolutionem dirigi. Sic Emmanuel. Saà verbo *Confessio. numer. 16.* Nauarr. *cap. 26. num. 27.* Coninch. *de pœnitent. disp. 7. dub. 10. nu. 99.* Vasq. *quest. 91. art. 2. dub. 1. num. 37.* Bonac. *disp. de Sacram. quest. 5. sect. 2.*

p. 2. §. 4. difficultat. 4. num. 10. Fauetque decretum Clementis VIII. qui non solum absolutionem, sed etiam confessionem per literas & internuncium damnat; tamen contrarium sentiant Zerola *in praxi de pœnitent. cap. 13. quest. 2. conclus. 2.* Valent. *1. 4. disput. 7. quest. 11. p. 2. sub finem.* Suar. *disp. 19. sect. 3. Et disp. 21. sect. 4. num. 9.* Filliuc. *tract. 7. c. 1. qu. 10.* Reginald. *lib. 8. num. 28.*

10. Sed an obligeris nutibus, vel scriptura peccata in confessione manifestare, quando voce manifestare non potes? Respondeo quoad manifestationem per nutus dubium non esse quin sis obligatus in articulo mortis peccata manifestare. Constat ex praxi, & ex eo quod eo tempore specialiter vrgeat confitendi præceptum, illudque absque graui difficultate exequi potes in magnam tuæ conscientie vilitatem: nulla ergo ratio adest quæ te excuset.

Extra periculum mortis dicendum censeo, si mutus es, neque speras breui tempore loquelam recuperaturus, teneris tempore quo vrget Ecclesiæ præceptum confiteri, quia cum hic modus manifestandi peccata secretus sit, illoque vtaris ad alias res minus tibi viles explicandas, non debet pro suscipiendo sacramento tibi esse grauis & difficilis. Sic Caietan. verbo, *Confessio. condit. 11.* Sotus *in 4. distinct. 18. q. 2. art. 6. vers. Primum ergo membrum.* Nauarr. *c. Fratres de pœnitent. dist. 5. num. 89.* Tolet. *lib. 3. cap. 6.* Emman. Saà verbo *Confessio. num. 13. in scholiis.* vbi alios refert. Dixi, nisi speres breui tempore loquelam recuperaturus: nam eo casu legitima est causa confessionem annuam differendi, tum vt apertius peccata manifestes, & absque ea difficultate, quam secum manifestatio per nutus trahit, tum vt modum confessionis ab Ecclesia communiter retentum obserues. Sic Paul. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 6. concl. 4.*

11. Quoad confessionem per scripturam, etsi Gab. Vasq. *quest. 91. art. 4. dub. 5.* Suar. *disp. 36. sect. 6. num. 7.* & alij plures apud ipsos existiment, te obligatum esse, eò quod hic manifestationis modus non sit difficilis, neque ex illo vllus alius à Sacerdote tua peccata cognoscit; verius est, prædicta obligatione te non astringi: nam esto de facto nemini alteri à Sacerdote manifestentur, de se tamen scriptura ad publicam manifestationem dirigitur, aptaque est eam legentibus notitiam peccatorum concedere, & plerumque concedit. Non igitur credendum est, diuinum, vel ecclesiasticum præceptum ad prædictum confessionis modum obligare. Aliàs affirmandum esset, te esse obligatum scripturæ peccata commissa mandare, si timeas è memoria casura: ea enim lege, qua teneris peccata fateri, & omnia fateri teneris. At receptum non est te obligatum esse peccata scribere, ne è memoria decidan. Ergo neque ea scribere, vt Confessori manifestes. Atque ita sustinent Dominic. Sotus *in 4. dist. 18. quest. 2. art. 6.* Caietan. verbo, *Confessio. condit. 11.* Victoria *in sum. n. 137.* Nauarr. *sum. c. 21. n. 36. & in cap. Fratres de pœnitent. dist. 5. num. 86.* Ioann. Med. *Cod. de confess. quest. 15. §. Quintum dictum.* Emman. Saà verbo, *Confessio. numer. 13.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 6. concl. 4.*

12. De modo autem confitendi per interpretem, tamen si licitus sit, communis sententia defendit, obligatorium non esse vt videre est apud Sor. Nauarr. Caietan. Emman. Saà *loc. alleg.* Vasq. *quest. 91. art. 4. dub. 3.* Suar. *disp. 36. sect. 6. num. 2.* Tolet. *lib. 3. cap. 6.* Layman. *cap. 6. conclus. 6.* Ratio est: quia Christus Dominus noluit te obligare ad publicam peccatorum confessionem, sed solum ad secretam, vt ex Trident. *sess. 14. cap. 5.* constat: si autem alteri præter Sacerdotem tua peccata manifestare obligatus esses, iam ea obligatio limites secretæ confessionis excederet, & publicæ confessionis portas intraret. Quod esset nimis graue, & difficile, & alienum à legis euangelicæ suauitate.

13. Verum in articulo mortis credo certum, te obligatum esse scriptura, vel per interpretem, imò publicè peccata fateri, si maculatus graui culpa probabilitatem non habeas contritionis: quia in eo articulo iure diuino, naturali, & strictissimo teneris reconciliari cum Deo. At deficiente contritione nulla alia via superest reconciliationis, præter Pœnitentiæ Sacramenti susceptionem. Ergo. Hæc autem necessitas, vt bene expendit Vasq. *de pœnitent. quest. 91. art. 4. dub. 3. à num. 6.* Suar. *disp. 36. sect. 6. num. 5.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 6. in fine.* non prouenit ex diuino præcepto confessionis, sed ex præcepto charitatis erga seipsum, quo quis tenetur, saltem in ultimo vitæ, Deo reconciliari. Nam esto pœnitentia non esset instituta, vt medium ad salutem necessarium; sed tantum vt sufficiens; eo vt deberes, vt eius vsu gratiam impetrares. Aduertunt tamen, & benè, prædicti Doctores, præcipue Suar. eo casu te non esse obligatum confiteri omnia peccata; sed quælibet confiteri posse alijs relictis: quia solum obligaris suscipere Sacramentum, & eius effectum, quem suscipere potes quolibet peccato confesso, tamen si alia relinquas, cum absolute à confessione omnium sis excusatus.

De integritate confessioni requisita:

1. Quae sit confessio integra.
2. Omnia mortalia quoad speciem, & numerum, tam interiora, quam exteriora, fateri debes.
3. Circumstantias notabiliter aggravantes esse obligationem confitendi, docent plures.
4. Probabilius est oppositum.
5. Satisfit rationibus n. 3. adductis.
6. Explicantur septem circumstantiae à Doctores assignatae, & specialiter circumstantia, Quis, quae denotat qualitatem personae.
7. Circumstantia, quid, quae est materia peccati: & quid in furto dicendum sit.
8. Quid de circumstantia incestus.
9. Quid de virginitate.
10. Explicatur circumstantia, propter quid, quae spectat finem operantis.
11. Circumstantia, quomodo, declaratur.
12. Quibus auxiliis, an oporteat explicari.
13. Quando, id est, quo tempore: ubi de peccato commisso die festo.
14. Quid dicendum de peccato dubio, an sit obligatio fatendi: & quale dubium.
15. Si probabile iudicium habeas non esse mortale, vel esse confessum, vel non esse commissum, non teneris.
16. Si anceps es, aliqui censent te non esse obligatum.
17. Verius est, te obligatum esse.

1. Illam confessionem voco integram, in qua fateris omnia peccata mortalia commissa, & clauibus Ecclesiae non subiecta. Quod autem haec fateri tenearis vi praecepti diuini, in ipsa institutione Sacramenti fundati, docuit Trident. sess. 14. c. 5. his verbis: Verum, cum vniuersa peccata mortalia, etiam cogitationes homines ira filios, & Dei inimicos reddant, necessum est omnium etiam veniam cum aperta, & veracunda confessione à Deo querere. Itaque, dum omnia, quae memoria occurrunt peccata Christi fideles confiteri student, proculdubio omnia diuina misericordia ignoscenda exponunt. Qui vero sacius faciunt, & scienter aliqua retinent, nihil diuina bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt.

2. Ex his verbis infertur manifestè, te obligatum esse omnia peccata mortalia, tam interiora, quam quae in actum exteriorum prodeunt, confessioni subicere. Item, omnes circumstantias mutantes speciem: quia in esse moris sunt noua peccata: & definitur à Trident. sess. 14. can. 7. Item, numerum peccatorum, quae commisisti, ut satis iudicatur à Trident. supra c. 5. cum dixit, omnia peccata, non solum in genere, sed in specie, & sigillatim declaranda esse. Rationem huius veritatis reddit Concilium illo c. 5. Sacerdos non potest hoc iudicium incognita causa exercere, neque aequitatem in poenis iniungendis seruare, si in genere duntaxat, & non potius in specie, & sigillatim sua ipsi peccata poenitentes declararent. Aliam rationem ex effectu Sacramenti reddit D. Thom. in dist. 17. q. 3. art. 4. Alen. 4. p. q. 77. memb. 5. art. 2. & 6. Adrian. in 4. de confess. q. 4. §. Quoad peccata. Vnum peccatum mortale remitti non potest sine alio, quia quodlibet obstat gratiae recipiendae. Ergo, ut poenitens ab omnibus absoluitur, omnia debet confiteri, ut sententia absolutionis accusationi commensuratur: alias daretur sententia de causa incognita. Fauetque textus in cap. Eum pro causa de sentent. excommunicat. ubi pluribus excommunicationibus ligatus, si aliquam taceat ex malitia, ab ea non absoluitur. Si igitur in hoc casu non posset ab vna excommunicatione absolui, quin ab omnibus absolueretur, à nulla maneret absolutus. Quod si inquiras, qualiter possis circumstantias mutantes speciem, & numerum peccatorum agnoscere, ut confessionis iudicio subiicias; vide dicta tract. 2. de peccat. disp. 3. p. 1. & seqq.

3. Superfluum tamen examinandae aliquot quaestiones inter Doctores controuersae. Prima, an circumstantiae notabiliter aggravantes intra eandem speciem sint ex praecepto diuino necessarii fatendae. Dari circumstantias intra eandem speciem aggravantes, vel minuenter notabiliter peccatum propter communiter committi solet, non est dubium: siquidem, ex malitia, intensioque odio occidere hominem potes; vel repente occasione grauis iniuriae laceratus. Item, intra quantitatem pro peccato mortali furti requisitam, dari potest minima, vel notabiliter maxima. Item, peccatum carnis potes committere nimio affectu, & voluptate, vel eo cessante, & sic de aliis similibus. Quaestio igitur est, an praedictas circumstantias, tam aggravantes, quam notabiliter minuenter, debeas manifestare, ut integritati confessionis satisfacias.

Affirmant Caiet. in sum. verbo, Confessio, condit. 15. Domin.

Sorus in 4. dist. 18. qu. 2. art. 4. concl. 5. & 6. & pluribus relatis. Suar. disp. 22. sect. 3. n. 5. Salas. 1. 2. tract. 8. disp. unic. de confes. sect. 3. num. 33. qu. 7. pag. 1190. Thom. Sanch. lib. 4. de voto, c. 11. n. 24. Aegid. de Coninch. disp. 7. de poenitent. dub. 3. concl. 1. n. 18. Henriq. lib. 5. c. 7. n. 6. Probari potest primò ex Trid. sess. 14. c. 5. decidente, circumstantias mutantes speciem, numerumque peccatorum, in confessione explicandum esse, ut sacerdos rite causa cognita, iudicet, & pro qualitate criminum poenas iniungat. Et haec ratio aequè in circumstantiis notabiliter aggravantibus procedit: siquidem ex illarum positione criminis grauitas notabiliter augetur, & saepe amplius quam multipliciter peccatorem numerica. Ergo, &c. Secundò, ex capit. Consideret. de poenitentia, distinct. 5. ubi plures circumstantiae connumerantur in confessione explicandae, quae solum aggravant, ut de duratione actus, de intentione, de occasione peccati: & in cap. Si quis Sacerdos & cap. Non debet. & aliis 30. quae. 1. & cap. 1. c. 22. quae. 6. variae poenitentiae assignantur pro diuersis criminibus, cum tamen diuersitas solum sit secundum magis & minus. Ergo signum est, aequitatem iudicii exposulare praedictae diuersitatis declarationem. Tertiò Confessor interrogare potest poenitentem, an in peccatum quod confitetur, sapius reinciderit, vel longo tempore durauerit; & in peccato furci quam quantitatem fuerit furatus: quia habet clauem scientiae, ad quam pertinet examinare poenitentis statum & dispositionem. Ergo tenetur poenitens his omnibus interrogationibus respondere. Ergo etiam absque interrogatione tenebatur declarare; quippe hoc iudicium voluntarium est, non coactum; ac proinde quicquid poenitens interrogatus occultare non potest, absque interrogatione declarare debet. Quartò sunt plura peccata, quae secundum probabilem sententiam non differunt specie, sed intra eandem augent, vel minuunt notabiliter malitiam: & tamen est certum in confessione manifestari debere. Ergo, &c. Maiorem propositionem probo inductione. Primo in gradibus consanguinitatis, quatenus sunt circumstantiae incestus. Etenim copula cum sorore, vel cum matre, vel affine non mutat speciem, ut latè Caiet. 2. 2. q. 154. art. 9. & tom. 1. opusc. tract. ult. respons. 5. Sorus dist. 18. q. 2. art. 4. Caus. relect. de poenitent. punct. 5. Secundò in peccatis contra naturam, quae secundum probabilem sententiam solum differunt secundum maiorem vel minorem grauitatem. Tertiò in infamatione falsum dicendo, vel occultum reuelando, quae solum videtur secundum magis vel minus differre. Quartò, in violatione ieiunij: comestio enim carnis illo die eiusdem speciei est cum comestione repetita ciborum non prohibitorum. Quintò homicidium, & mutilatio membri, voluntas occidendi vnum, vel plures, quae solum intra eandem speciem differunt. Et tamen haec omnia sunt in confessione manifestanda. Ergo circumstantiae aggravantes, vel minuenter notabiliter manifestari debent.

4. Nihilominus, etsi praedicta sententia probabilis sit, probabilior exiitimo, circumstantias notabiliter aggravantes, & à fortiori notabiliter minuenter non esse ex necessitate fatendas. Sic D. Thom. in 4. dist. 16. qu. 3. art. 1. Valent. p. 4. disp. 7. qu. 11. punct. 1. assert. 5. Nauarr. cap. 6. num. 6. & pluribus relatis. Valq. qu. 91. art. 1. dub. 2. Bonac. disp. 5. de sacram. qu. 5. sect. 2. p. 2. §. 3. difficult. 3. n. 5. alias ubi sect. 2. num. 11. innumeros refert, tamen contrarium sentiat. Praecipuum fundamentum est: quia obligatio fatendi peccata ex institutione sacramenti Poenitentiae à Christo Domino facta prouenit. At hanc institutionem declarans Concil. sess. 14. cap. 5. & can. 7. solum expresse peccata quoad speciem, & numerum, & consequenter quoad circumstantias mutantes speciem: ergo absque fundamento obligantur fideles circumstantias intra eandem speciem manifestare. Doctores enim hanc obligationem imponentes tenentur necessariò affirmare, diminutè Concil. Trident. processisse in sua declaratione. Quod si dicas, Concil. circumstantias aggravantes non declarasse, ut locum opinionibus concederet, solumque declarasse, quae certò seruandae erant: vnde conuincitur, nullam esse obligationem has circumstantias fatendi: quia in casu dubio obligatio imponenda non est: nõ enim certò, & cum effectu additio debes ad onus graue subeundum ob obligationem dubiam, & incertam. Si enim Concilium iudicauit, iudicium confessionis satis rite exerceri posse, aequitatemque in poenis iniungendis seruari, declaratis peccatis quoad speciem & numerum, vnde obligatio declarandi modum peccati asserenda non est? Confirmo. Circumstantias notabiliter minuenter non esse ex obligatione manifestandas, asserunt ferè omnes Doctores, etiam oppositae sententiae, ut videre est apud Henriq. lib. 5. c. 7. n. 3. Suar. disp. 22. sect. 3. n. 16. Aegid. de Coninch. disp. 7. dub. 3. concl. 2. n. 16. At eadem est ratio de iis circumstantiis, ac de circumstantiis notabiliter aggravantibus, cum in hoc iudicio aequè teneatur poenitens pro se, ac contra se veritatem fateri, &c.

5. Neque rationes in contrarium vrgent. Ad primam desumptam ex Concilio satisfecimus probatione nostrae conclusionis. Ad secundam ex cap. Consideret, fateor poenitentem debere considerare qualitatem sui criminis quoad circumstan-

tias aggravantes aliquo modo; sed ad hanc considerationem, & confusionem non tenetur ex præcepto, sed ex consilio. Neque aliud ibi voluit August. alias deberemus affirmare; obligatum esse pœnitentem manifestare, an in die festo, vel ieiunij peccatum commiserit: quod non est receptum, ut videbimus. Alia item capitula in quibus variæ pœnitentiæ pro diversis criminibus impositæ recensentur, aliquibus placet loqui de foro publico, & non de sacramentali. Sed concessio, sermonem esse de foro sacramentali; affirmamus, diversas illas pœnitentias impositas esse pro diversa criminum gravitate, eò quod à fidelibus ad iudicium confessionis fuerit delata: at inde non conuincitur obligari fideles eam gravitatem in confessionis iudicium adducere. Multa nanque ibidem recensentur, quæ in omnium sententia non sunt necessariò in confessionem adducenda; quale est declarare, an pericurium commissum sit ab homine libero, vel seruo, pro cuius diversitate diversa pœna statuitur illo c. 1. 22. q. 5. Ad tertium respondeo posse Sacerdotes, quando sibi non constat de dispositione pœnitentis, & de proposito vitandi peccata in futurum, examinare, & inquirere super peccata confessa, ipsùmque pœnitentem obligatum esse manifestare veritatem, si videat, Confessarium interrogare de circumstantiis aggravantibus in ordine ad formandum iudicium de eius dispositione, & status, & non quia existimet, circumstantias aggravantes necessariò esse fatendas: quam manifestationem ipse facere tenebatur non interrogatus, si intelligeret, ex manifestatione criminum quoad speciem, & numerum non esse Confessarium sufficienter instructum; quod vix præsumendum est. Quarta ratio postulat explicationem plurium circumstantiarum, ideòque placet per singulas circumstantias, quæ regulariter alicui actioni adesse solent, discurre.

6. Septem circumstantiæ enumerantur communiter à Doctoribus (teste Azor. 1. p. lib. 1. cap. 4. Sayro in clavi regia, lib. 2. cap. 1. Henric. lib. 5. sum. cap. 6. num. 3. Valen. 1. 4. disp. 7. q. 11. pun. 1. Coninch. disp. 7. de pœnitent. dub. 4. Suarez disp. 22. sect. 4. Bonac. disp. 5. de Sacram. quest. 5. sect. 2. pun. 2. §. 3. difficult. 3. & aliis) *Quis, quid, vel, circa quid, quomodo, cur, quibus auxiliis, ubi, quando.*

Circumstantia, *quis*, denotat qualitatem personæ peccantis, quæ frequentius mutat speciem, ideòque necessario fatenda, ut si persona sacra, coniugata, vel habens votum castitatis fornicationem commiserit: transfert enim actionem intemperantiae in vitium sacrilegij, vel iniustitiæ. Si sit persona publica sæpè ratione officij contra iustitiam delinquit, aliàs solum contra misericordiam peccaturus. At, si huius circumstantiæ aggravatio intra limites eiusdem speciei continetur, sicuti contingit in ligato voto castitatis solenni, vel simplici, aut proveniente ex Ordine sacro, vel religione, nulla est obligatio declarandi.

7. *Quid*, indicat materiam peccati quoad condiciones eius, quarum præcipua, à Doctoribusque controuersa est materia furti, & damnum illatum. Et de materia furti pro certo supponit Suar. *sess. 4. num. 2.* necessariò esse fatendam: neque satisfacere, si dicas, te notabilem quantitatem furatum esse, sed debere explicare, quam quantitatem. Idem in hoc casu docuit Bonac. *suprà, num. 17.* consentit Nauar. *cap. 6. n. 6. casu*, quo furtum in ea quantitate fuerit reſeruaturn, vel illius explicatio necessaria fuerit ad ferendum iudicium de restitutione facienda. Mouentur: quia sine hac manifestatione non videtur manifestatum delictum, quod per ordinem ad obiectum indiuiduatur; neque æquitas in pœnitentis iniungendis seruari potest, cum sit longe diuersum furtum vnus scuti, vel centurum. Nihilominus dicendum est, neque in hoc casu te obligatum esse quantitatem furti declarare, si quantitas furata vnus fuerit dominium, licet indiuiduatio actus per ordinem ad obiectum sumatur, sufficienter illius indiuiduationem declaras, affirmans, te quantitatem notabilem furatum esse: sicuti satisfacis confitendo homicidium, vel fornicationem commississe, tametsi intentionem, vel durationem illorum actuum non declares: cum tamen intentio, & duratio ipsam indiuiduationem actus potius, quam obiectum constituunt. Atque ita sustinet Vasq. *dub. 4. n. 5.* & probabile reputat Bonac. *difficult. 3. n. 17.* Quod si peccatum in tanta quantitate excommunicationem habeat annexam, debes manifestare, si illius excommunicationis Confessarius ignarus sit: quia absolutio ab excommunicatione præmitti absolutioni à peccatis debet. Idem est, si in ea quantitate fuerit reſeruaturn, si alteri quam habenti potestatem fatearis: secus si potestate absoluendi gaudeat: quia ob reſeruationem delictum non mutat speciem. Nullo tamen modo tibi licitum est furanti centum, fateri decem furatum esse: quia esto furtum decem, vel centum non differat specie, non est dubium differre numero, ac proinde peccatum, quod commissum est celas; & fateris, quod non commisit, ut bene aduertit Vasq. *quest. 91. art. 1. dub. 4. n. 23.* Ob eandem rationem, si occideris Petrum, non est tibi licitum confiteri solum vulnerasse: quia esto vulneratio ab occisione non differat specie, differat numero.

Notanter dixi *si ab uno domino materia furti sublata sit*: nam si plures in eam rem dominium habeant, videtur pro multipli-

citare dominorum peccatum, saltem virtute, multiplicari, sicuti si plurium hominum multitudinem velles occidere, non satisfaceres declarando habuisse voluntatem occidendi, nisi declares, saltem confusè, homines, quos occidere voluisti: quia iuxta eorum pluralitatem peccatum occisionis, saltem virtute, multiplicatur. Cæterum Ioann. de Salas 1. 2. t. 2. *quest. 73. tract. 13. disp. 5. sect. 6. n. 65.* & Vasq. *de pœnitent. quest. 91. art. 1. dub. 4. n. 5.* affirmant, te non esse obligatum in peccato furti numerum dominorum declarare: quia ex eorum multiplicitate non videtur peccatum multiplicari, cum sit eadem priuatio dominij, idemque damnum: tametsi plures illud patiantur: in quo est latum discrimen ab eo, qui vno actu plures occideret, vel vulneraret, vnicòque verbo famam plurium læderet; vel id præstare veller, quia occisiones, vulnerationes, famæque læsiones distinctæ sunt, & vna ab alia non pendet, nisi in causa: & consequenter voluntas illorum malorum multiplex est moraliter pro multiplicitate damni inferendi. Debet ergo in confessione manifestari.

8. Ad hanc circumstantiam reducitur illa, quæ vocatur à Theologis *circa quid*: quæque denotat qualitatem personæ, cum qua est peccatum, ut si commisisti fornicationem cum coniugata, vel occidisti Clericum. Et de his non est dubium debere explicari. Solum de circumstantiis incestus, & virginitatis est difficultas. Et quidem omnes Doctores fatentur, teste Sanch. *lib. 7. de matr. disput. 5. num. 5. et 8.* copulam illi-citam cum consanguineis, vel affinis iis in gradibus, in quibus matrimonium inter ipsos prohibetur, esse incestum, & circumstantiam fornicationis necessariò fatendam: quia ob reuerentiam debitam, tum consanguineis, tum præcipue matrimonij Sacramento, ea copula specialiter prohibetur: sumiturque ex cap. *Lex illa. §. Cum ergo. 36. quest. 1.* Sed, an satisfacias integritati confessionis, si affirmes, incestuosam copulam commississe, quin personam, qua cum commisisti, manifestes, an, inquam, fuerit affinis, vel consanguinea, an in primo vel secundo gradu: non est ita certum. Nam Caietan. 2. 2. q. 154. *art. 9.* quem aliqui recentiores sequuntur, existimat, incestum cum affine, vel consanguinea solum esse circumstantiam aggravantem, sicuti maior, vel minor quantitas in furto: & idem docet de diuersitate graduum vtriusque: additque non oportere pœnitentem esse sollicitum in eis explicandis.

Communis tamen sententia est, incestum cum consanguinea esse specie diuersum ab incestu cum affine, ac proinde necessariò in confessione explicandum: differunt enim, sicut vnio partium mediata, & immediata, naturalis, & voluntaria. Et licet omnes prædicti incestus sint aduersus eandem virtutem pietatis, vel religionis: quia diuerso modo eam violant: diuersitatem habent specificam, sicuti sacrilegium, ex copula cum persona sacra, vel ex illius percussione, diuersum est, tametsi sint aduersus eandem virtutem. Secundò differunt specie incestus cum consanguinea in linea recta, & transversali: quia cum consanguinea in linea recta nunquam fuit licitus concubitus: & longe alia reuerentia debita est matri, quam sorori; & longe fœdior illius, quam huius violatio. Tertiò, differt incestus in primo gradu consanguinitatis lateralis à reliquis; & incestus in primo gradu affinitatis linearæ à reliquis, præsertim linearæ transversalæ: quia in primo gradu iure naturæ est impedimentum dirimens matrimonium; in reliquis iure positio. Sic Leonard. Lessius *lib. 4. de iust. c. 3. dub. 11. n. 79.* Vasq. *quest. 91. art. 1. dub. 4. num. 13.* Suar. *de pœnitent. disp. 22. sect. 4. num. 7.* Quoad reliquos gradus probabile est, copulam incestuosam inter ipsos non differre specie, ac proinde non esse necessariò fatendam eam diuersitatem: etenim omnes hæ copulæ prohibentur positio præcepto sub eadem ratione, nempe, ut reuerentia debita propinquis in illis gradibus deferatur. Quod autem maior reuerentia debeatur, quod gradus est intimior, non arguit diuersitatem specificam ut bene Lessius, & Vasq. *locis citatis.*

9. De circumstantia virginitatis, omittis aliis sententiis, affirmo, non esse specialem circumstantiam necessariò fatendam, si ipsa virgo liberè consensit, ut pluribus relatis firmat Thom. Sanch. *lib. 7. de matr. disp. 14. à n. 5.* Suar. *de pœnit. disp. 22. sect. 4. à n. 6.* Petr. Nauar. *lib. 2. de reſtit. c. 3. par. 4. dub. 1. n. 249. in noua edit.* Puella namque domina est sui corporis, quatenus absque iniustitia potest illo uti. Ergo ultra peccatum intemperantiæ nullum aliud ibi interuenit, sicuti in vito contingit, cum primum virginitatem amittit.

10. Tertia circumstantia est, *propter quid*, quæque indicat finem operantis. Quando igitur finis intentus est diuersum specie peccatum à medio, quod eligitur; fatenda est necessariò talis intentio: ut si furatus sis propter mœchiam: cum enim furtum ad mœchiam non dirigatur, & ex alia parte sint diuersa peccata specie; ex manifestatione vnus aliud non manifestatur. Quod si medium & finis sint eiusdem speciei, & vnum referatur ad aliud, quales sunt tactus, oscula, & amplexus, qui per se ad coitum diriguntur, manifestato fine intentio, & subsecuto manifestantur illi actus medij antecedentes, ut notauit Vasq. *quest. 91. art. 1. dub. 4. n. 9.* Suar. *de pœnit. disp. 22. sect. 4. n. 8.* Martin. Nauar. *c. 6. n. 6.*

11. Quarta circumstantia est, quomodo quæ intelligenda est de modo accidentalī, seu non per se, coniuncto cum actu. Modus accidentalī est in triplici differentia. Primus secundum durationem, qui non est necessariō exprimens, nisi fortē ob durationem contingat peccata quoad numerum multiplicari, ut docuit Emmanuel Sā verbo Confessio, num. 23. Secundus, refert intentionem, qui si peccata distincta non inferat, non est necessariō fatendum: solet autem inferre, ut si homicidium sit ex odio: nam tunc non solum est contra iustitiam, sed contra charitatem: secus si ex lucri causa. Item, si inimicum oculum in frustra feces; teneris fateri: quia est scititiae, seu feritatis peccatum iuxta doctrinam D. Thom. 2. 2. quæst. 159. art. 2. vel noua iniuria, quæ defuncto in eius cadauere fieri potest, ut notauit Suarez de poenit. disp. 22. sect. 4. num. 13. & Valq. quæst. 91. art. 1. dub. 2. num. 32. Tertius delumitur ex consuetudine, quem opus non esse explicare in confessione affirmat Canus relect. de poenitent. p. 5. Suar. dicta disp. 22. sect. 4. num. 15. Valq. quæst. 91. art. 3. dub. 7. n. 16. Sā verbo Confessio, n. 23. aliās obligaretur bis eadem peccata fateri. Per accidens tamen obligari potes, si necessarium sit Confessario, ut tuam dispositionem, & obligationem perspectam habeat.

12. Quinta, quibus auxiliis, id est, qui tibi fuerint auxiliari in peccato. Horum declaratio necessaria non est, si eos ad tecum peccandum non induxeris. Quod si induxisti, distinguendum est cum Valq. quæst. 91. art. 1. dub. 4. num. 3. & 21. an inductio sit ad actum tibi, & inductio communem, ut cum inducis mulierem ad fornicationem: quo casu, cum inuita actio eiusdem sit speciei cum actu sublequuto, & ex alia parte ad ipsum referatur, ut pluribus allegatis firmat Valq. 2. disp. 102. cap. 4. D. Thom. Sanch. lib. 1. Decalog. c. 6. probabile satis est, satisfacere integritati debet, si actum consummatum declares, quin manifestes inductionem: quia inductio secundum prædictos Doctores non est distinctum peccatum, sed circumstantia quædam aggrauans intra eandem speciem. Si verò tuo exemplo, vel verbo ad aliud peccatum distinctum incitas, & moues, teneris sine dubio fateri: quia sunt duo peccata, vel duæ malitiæ distinctæ, quarum vna ad aliam non dirigitur. Quocirca, si vocasti socium in adiutorem homicidij, vel interposuisti nuncium, ut loquatur puellæ, teneris hanc circumstantiam manifestare quia incitasti ad illud peccatum distinctum ab eo quod tu commisti: quia incitasti ad locutionem puellæ, vel adiutorium homicidij, qui actus tibi non est communis sicuti latius notauit Valq. de poenitent. dicta q. 91. art. 1. dub. 5. n. 14.

Sexta est, ubi, quæ pertinet ad locum delicti, ob quem actus induit varias peccati species. Primò, si delictum est in loco publico, & coram personis, quæ inde peccandi occasione sumunt, habet circumstantiam scandalī, ut notauit Sanch. lib. 1. Decalog. c. 6. & diximus tract. 6. de charit. disp. ult. Secundò, si Missa in loco profano absque vrgenti causa celebretur, vel si actio profana, quæ specialiter ob reuerentiam loci sacri interdicitur, ibidem fieri contingat, induit sacrilegij speciem, ut late diximus tract. de reuer. debita loc. sac.

13. Vltima circumstantia est, quando, quæ tempus, quo delictum patrarum est, denotat. Aliquibus placet, si die festo delictum committatur, esse circumstantiam necessariō fatendam. Sed contrarium meritò communis sententia affirmat apud Nauarr. in c. Consideret, de poenit. n. 22. Couar. in c. Alma mater. 1. p. 5. n. 3. Suar. aliis relatis disp. 22. sect. 4. n. 22. Valq. q. 91. art. 1. dub. 4. n. 23. quia præcepto seruandi festum solum astringeris audire Sacram, & ab operibus seruilibus abstinere. Hac enim actione, & omissione Deus colendus est illis diebus ex præcepto: aliæ verò actiones, & omissiones non sunt eo die specialiter prohibita, aut præcepta. Idem est, quando eodem die duplici præcepto eiusdem rationis ligaris ad rem aliquam faciendam, vel omittendam, ut si in die Dominica incidat Festiuitas Christi, vel Beatæ Virginis, aliās ex obligatione seruanda, vel vigilia alicuius Sancti in Quadragesima; violatio Festi, vel ieiunij vnicum est peccatum: quia vnica virtuti sub eadem ratione aduersatur. Secus esset, si obligationes essent diuersæ, qualis esset obligatio voti, & præcepti. Vide Nauarr. in cap. Consideret, de poenitent. dist. 5. n. 58.

14. Secunda quæstio, an peccatum dubium fateri necessum sit, ut integritati confessionis fiat satis. Pro resolutione ponendum est triplex dubium te habere posse de peccato. Primum, an sit mortale, vel veniale. Secundum, an feceris. Tertium an confessus sis. Insuper, potest esse dubium, quod omnem assensum excludit; vel potest esse dubium, quod secum trahit assensum probabilem, etsi cum formidine, & timore alterius partis.

15. Et quidem, si probabile iudicium habeas, te non commisisse tale peccatum, vel illud peccatum non esse mortale, vel iam esse confessum, durante eo iudicio probabili non teneris fateri, etsi probabilis sit oppositum. Quia tibi concessum est opinionem probabilem sequi, relicta probabiliori: at probabiliter iudicans, peccatum non esse mortale, vel non commisisse, vel iam confessum esse, probabiliter iudicas

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

liberum esse ab obligatione confitendi, cum præceptum solum sit de mortalibus non confessis confitendis. Et ita sustinent Henric. lib. 5. de poenit. c. 4. in fin. Suar. t. 4. de poenit. disp. 22. sect. 9. n. 5. & 6. Thom. Sanch. lib. 1. sum. c. 10. n. 76. Bonac. & Layman. statim referendi.

16. Verum, si post diligentem examinationem anceps sis, an peccatum commissum sit mortale, vel an illud commiseris, vel an confessus fueris, communis sententia defendit, teste Nauarr. cap. 9. num. 14. Syluest. verbo Confessio. numer. 3. Suar. disput. 22. sect. 9. num. 1. & 2. Salas 1. quæst. 21. tract. 8. disput. unic. sect. 5. num. 60. in solut. ad 4. Layman. lib. 5. sum. tract. 1. cap. 1. §. 4. num. 37. innumeris relatis Sanch. lib. 1. sum. cap. 10. num. 66. Bonac. disp. 5. de Sacram. quæst. 5. sect. 2. p. 2. difficult. 4. a num. 1. te obligatum esse fateri. Et quidem quando certus es de delicto, dubius autem, an illud passus fueris, est manifestum, quia eo casu possidet confessionis præceptum, certaue illius obligatio, à qua ob dubiam causam liberari non debes. At quando anceps es, nec te determinare potes ad ferendum iudicium, an peccatum commissum mortale sit, vel an illud commiseris. Egid. de Coninch. disp. 7. de poenit. dub. 8. conc. 2. cui fauet Layman. supra, censet te non esse obligatum. Quia, ut ex Trid. sess. 14. c. 5. constat, solum obligaris ea peccata fateri, quæ post diligentem excussionem habueris in conscientia: at in conscientia non habentur peccata, quæ ignorantur esse commissa, ita ut nec probabile iudicium de illis efformari possit. Secundò explicans Concilium, quæ peccata tenearis fateri, expressit dict. sess. 14. can. 7. mortalia peccata quoad speciem, & numerum, circumstantiasque aggrauantes. Cum ergo dubij peccati nullam fecerit mentionem non videretur ex obligatione confessioni subiiciendum, aliās Concilium dimittit processisse in assignatione materiæ necessariæ. Et confirmari potest ex reg. Contra eum de reg. iuris. in 6. ubi dicitur, contra eum, qui legem potuit dicere, apertius est facienda interpretatio. At Concilium potuit apertius significare peccata dubia esse fatenda, si necessariō fatenda sunt. Ergo, &c. Item ex leg. Quicquid astringendi ff. de verborum obligationib. ibi: Quicquid astringenda obligationis causa dictum est, id nisi palam exprimat, omisum esse censendum est. At dubia peccata non expressit palam Concilium esse fatenda. Ergo fideles astringi non debent ad eorum manifestationem. Tertio, delictum in dubio præsumi non debet: stat enim possessio pro innocentia & libertate. Quarto nullus tanquam delinquens est subiiciendus iudicio, nisi eius delictum aliquo modo probatum fuerit.

17. Verius tamen est, stante eo dubio, te obligatum esse prædicta peccata dubia fateri. Moueor præcipue ob communem sententiam. Et quia Trident. sess. 14. c. 5. solum excepit ab obligatione confessionis peccata venialia: ergo mortalia dubia sub obligatione inclusit. Cum verò vrget, ea peccata dubia non esse in conscientia; dicendum est, non esse in conscientia certò, & infallibiliter; bene tamen sub dubio. Quod sufficit, ut sub dubio confiteri debeant. Neque obstat dubij peccati non fecisse Concilium expressam mentionem: satis enim illud indicauit, cum sola venialia excepit. Præterquam quod certa definiuit, dubia opinionibus Theologorum remisit: regula enim illa iuris, Contra eum, &c. non loquitur de legibus, ut aduertit ibi Glossa circa finem: quia in legibus nihil est obsecrum, & ambiguum, cap. Erit lex. dist. 4. Quod si in eis videatur aliquid ambiguum, recursus fiet ad concedentem, penes quem est interpretatio, cap. Cum venissent. de iudic. cap. Inter alia de sentent. excommunicat. Quapropter regula illa loquitur de iudiciis, & contractibus, in quibus semper sit interpretatio aduersus contrahentem, neque suam mentem clare explicantem. Deinde non obest, quod in dubiis nemo præsumatur delictum commisisse, neque ob id adstringi possit, & obligari iudicio, ibique puniri; quia id verissimum est in ordine ad punitionem; secus ad medicinam animæ salutarem.

PUNCTVM X.

Expenduntur casus, qui secundum communem sententiam integritati confessionis culpabiliter obstant.

1. Omissio mortalis commissi, & non confessi, obstat integritati confessionis.
2. Secundò obstat, si culpabiliter omittas conscientia examinationem debitam.
3. Qualis examinatio requiratur.
4. Mendacium in materia necessaria, secus in voluntaria, & non integra, Sacramenti obstat integritati.
5. Plures oppositum censent.
6. Fit illis satis.
7. Simulare peccatum esse absolutum, cum tamen non sit; aliqui videntur sentire integritati non obesse.
8. Displicet prædicta sententia.

M. 2. 9. Conf.

9. *Confiteri leuia peccata ordinario Confessori, aliis grauiora; si una, vel altera vice fiat, non obstat integritati.*
 10. *Si frequenter, plures censent obstat. Sed oppositum verius.*

1. **P**rimus casus, & omnino certus integritati confessionis culpabiliter obstat, est si nulla legitima causa intercedente, omittas fateri aliquod peccatum mortale commissum, & non confessum: violas enim præceptum à Christo datum in institutione Sacramenti Pœnitentiæ confiteri omnia mortalia, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint, fuisse commissæ, uti declarauit Trident. sess. 14. cap. 5. & can. 7. & omnes.

2. Secundus est, si culpabiliter omittas, inquisitionem facere de peccatis mortalibus commissis. Cum enim ex dicto præcepto obligatus sis omnia peccata mortalia confiteri, consequenter obligaris ea in memoriam reuocare, ut iudicio confessionis sistere possis, uti supposuit Concil. dicto cap. 5. illis verbis: *Post diligentem inquisitionem.* & illis: *Postquam quis diligentius se excusserit, & conscientia sua sinus omnes, & latebrus explorauerit, &c.* & tradit Sorus in 4. dist. 18. quest. 2. art. 4. ad finem. Nauarr. c. 9. n. 13. Henric. lib. 5. cap. 5. Filliucius tract. 7. c. 4. quest. 10. Suar. de pœnit. disp. 22. sect. 11. Bonac. disp. 5. de Sacram. quest. 5. sect. 2. pun. 1. §. 1.

3. Sed, quam diligentiam præstare debeas, ne tibi peccatorum obliuio culpæ tribuatur, certa regula definiri non potest sed arbitrio prudentis remittendum est, spectata qualitate personæ, diuturnitate temporis, & consuetudine peccandi, Generaliter vero dici potest, eam diligentiam adhibendam esse, quæ à viro prudenti adhiberetur in re magni momenti. Rudes verd, & imperiti consilio Confessarii iuuantur; alioquin diligentiam sufficientem non apposituri, ut bene Coninch. disp. 7. dub. 9. n. 71. Henric. lib. 5. c. 5. Hac diligentia appositâ, si numerum peccatorum explicare non potes, explica plus, minusue. Item, si speciem peccati non recordaris, sed solum genus; explica genus, quia est materia sufficiens, & necessaria, ut optime docuit Nauarr. cap. 10. n. 7. Suar. disp. 23. sect. 1. n. 8. Coninch. disp. 7. dub. 9. n. 95. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 8. n. 7. Nunquam tamen teneris peccata scribere, tametsi timeas probabilissimè, eorum non esse in confessione recordarum: quia est extraordinaria diligentia, & non leuibis periculis exposita, ut dixit Vasq. de pœnitent. quest. 91. art. 1. dub. 6. Suar. disp. 22. sect. 10. n. 4. Coninch. disp. 7. dub. 9. n. 72.

4. Tertius est, mendacium in confessione commissum, quod in materia necessaria omnes Doctores docent, integritati confessionis obesse: quia iudicium confessionis grauius illudatur. Contingit hoc mendacium primò, si peccatum mortale commissum absque legitima causa deneges. Secundò, si non commissum fatearis, (nisi forte ignorantia te excuset, sicuti excusant rudes, & ignaros, existimantes, nullius peccati reos esse si numerum peccatorum augeant.) Tertiò, si peccatum mortale ita extenues, ut veniale concipiatur, vel è contra veniale ita aggrauas, ut mortale esse credatur: quia mortale peccatum à veniali in esse mortis plusquam genere differunt. Verum, si mendacium circa materiam voluntariam, nempe peccata venialia versetur, communior sententia docet, integritati confessionis non obstat, dummodo alia materia legitima subiiciatur. Quia leuiter tantum iudicium confessionis læditur ob mendacium commissum circa materiam, cuius nullam pœnitentiam habet obligationem confessioni subiiciendi. Syluest. verbo Confessio. 1. q. 8. Sorus in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. concl. 3. Nauarr. c. 21. n. 37. Sgà verbo Confessio, n. 12. Suar. disp. 22. sect. 10. n. 7. Vasq. q. 91. art. 1. dub. 7. n. 4. Coninch. de pœnit. disp. 6. dub. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 8. in fine. Notanter dixi, dummodo alia materia confessionis legitima subiiciatur: si enim tantum peccatum fictum, subiiceretur, nemini dubium esse potest, confessionem irritam reddi: quia nequit effici Sacramentum absque materia, quale non peccatum à pœnitente non commissum.

5. Sed aduersus hanc communem sententiam firmiter Paludan. in 4. dist. 21. q. 2. art. 3. n. 12. Bonau. art. 1. q. 2. p. dist. Caetan. in sum. verbo Confessio, condit. 4. Armilla eodem n. 5. Ledesm. 2. part. 4. q. 5. art. 4. dub. 4. asserentes, quodlibet mendacium, etiam circa venialia peccata, esse peccatum mortale, ac proinde Sacramenti integritati obesse. Mouentur: quia subiiciis absolutioni materiam indebitam, verbi gratia, peccatum non commissum: Sacerdos enim absolutionem tibi præstat de his omnibus, quæ illi fassus es. Si ergo fateris illi peccatum, quod non commisisti, ab illo te absolueret intendit, Ergo profert formam super materiam indebitam, quod est graue sacrilegium. Et confirmari potest exemplo Eucharistiæ: si enim cum pane triticeo aliquas formas ex hordeo supponeres Sacerdoti consecrandas; certum est, te peccaturum mortaliter; tametsi forma consecrationis non frustraretur omnino. Ergo à fortiori peccabis, supponens Sacerdoti peccata venialia non commissæ absoluenda: siquidè ob hanc suppositionem forma absolutionis circa materiam aliâs legitimam habere non potest effectum.

6. Verum à communi sententia ob hanc rationem recedendum non est, aliâs probaret, te fatentem aliquod veniale absque dolore legitimo ad eius remissionem, tametsi alia mortalia simul fateris, peccaturum mortaliter, neque ab vi-

lo peccato absolui. Quapropter dicendum est, absolutioni non supponi peccata non commissæ, neque commissæ, & absque dolore confessæ; sed solum supponi quæ rite fassus sis. Nam ut inquit Vasquez quest. 91. art. 1. dub. 7. num. 13. absolutionis forma non determinatè hæc aut illa peccata significat; sed vagè, hoc est, illa peccata, circa quæ pœnitens est dispositus. Secus est in consecratione Eucharistiæ, cuius pronomen, hoc, tamen materiam præsentem determinatè significat. Eandem ferè doctrinam tradit Suarez disp. 22. sect. 10. num. 8. asserens, formam absolutionis non significare immediatè peccata, neque effectum circa illa, sed immediatè significare pœnitentem, & effectum circa illum: pœnitens enim est, qui absoluitur collata gratia peccatorum remissionis.

7. Quartus esse potest simulatio à mendacio distincta, quam dupliciter existimo posse contingere. Primò indicando peccatum mortale, quod præsentis confessioni absolendum subiicis, esse iam alia vice absolutum. Secundò, si Confessori ordinario indices tantummodo peccata leuia, cum tamen grauiora committas, quæ alteri manifestas.

Quoad primam simulationem, graues Doctores affirmare videntur, integritati confessionis non obesse, quod indices peccatum mortale quondam fuisse commissum, & iam ab eo esse absolutum, cum tamen nec longè ab ea confessione commissum fuerit, neque alia vice fuerit absolutum. Sic Thom. Sanch. lib. 1. in decalog. cap. 10. num. 71. Bonac. disp. 5. de sacram. quest. 5. sect. 2. punct. 2. §. 3. in fine. num. 5. Indicat Paul. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 3. num. 5. vers. Secundo, non prohibetur. Vbi dicit, si pœnitens ad confessionem adferat peccata superioribus confessionibus rite explicata, & remissa, decens est de ea re confessarium admonere, ut is præsentem pœnitentis statum cognoscere, & conformem pœnitentiam decernere possit. Notandum verbum, *decens*, quod obligationem non importat. Suarez disput. 22. sect. 9. num. 2. quem sequitur Coninch. disp. 7. dub. 8. conc. 4. affirmat confitentem peccatum mortale; de quo dubius est, an fassus fuerit, non esse obligatum, dubium manifestare. Ergo manifestè sentit, quod peccatum sit confessum, vel non confessum, non pertinere ad necessariam confessionis integritatem. Fauetque huic sententiæ praxis communis fidelium, generalem confessionem institutum, qui omnia sua peccata declarant absque distinctione illorum, quæ rite fuerunt confessæ, quæ non. Ratio est: quia idè est peccatum, siue confessum sit & remissum, siue non, ob confessionem enim, & remissionem non variatur peccati species non solum in se, sed in ordine ad iudicium confessionis, cum hoc iudicium æquè exerceri possit circa peccata confessæ, ac si nunquam confessæ fuissent: sicuti exerceri potest circa peccata per contritionem remissa, ac si nunquam remissa fuissent. Quod si dicas, inde inferri, Confessarium exercere non posse officium medici, & iudicis circa pœnitentem, eò quod existimer, ab eo peccato curatum esse, & pœnam debitam subiisse? Responderi potest, non prohiberi Confessario officium medici exercere, si pœnitens eo indiget. At credere potest, pœnitentem, qui peccatum præfens, ac si præteritum fuisset, & antea confessum manifestaret, eo non indigere: quia obligatus est se ita disponere, ut nulla speciali medicinæ applicatione indigeat. Idem dicendum est de officio iudicis, obligatur namque pœnitens à Confessario exoptulare, eam pœnitentiam sibi imponi, quæ communiter illis peccatis non confessis imponi solet, vel eam propria voluntate exhibere, vel tempore Iubilei confiteri, in quo nulla alia pœnitentia necessaria est, præter Iubilei lutationem.

8. Cæterum prædictæ sententiæ acquiescere nunquam potui. Nam esto esse confessum, vel non confessum reputetur peccato quoad suam essentiam circumstantia extrinseca, non tamè quoad iudicium confessionis: siquidem ea circumstantia præstat peccato esse materiam voluntariam; cum tamen ea circumstantia seclusa, necessaria materia erat. At iudicium de materia necessaria, vel libera diuersissimum est, ut probari potest in iudicio de peccatis moralibus, vel venialibus. Ergo, &c. Deinde esto pœnitens se disponere possit, ut nulla medicinæ applicatione indigeat, nullaque graui pœnitentiæ applicatione: quia accedere potest curatus, & satisfactione de peccatis exhibitâ, vel eum intentione lucrandi Iubileum. At ex vi confessionis impedire non potest Confessario, ne medici, & iudicis officium exerceat, prout oportet. Si autè liceret peccata recentia, & nunquàm confessæ simulare esse vetera, & confessæ ex vi confessionis impediretur Confessario officium medici & iudicis, cum necessariò deberet existimare, pœnitentem vlla medicina etiam præseruatiua indigere, vllaue graui satisfactione, utpote qui medicinâ, & satisfactionem conuenientem executus sit. Præterea ex opposita sententia non leuia inconuenientia inferuntur. Primum posset pœnitentem eadem peccata mortalia repetentem, toto vitæ decursu transire, quin confessarius statum suæ conscientie agnoscat. Quia enim ratione semel licet peccata recentia, & non confessæ, simulare, esse vetera, & confessæ; eadem licet sæpè, imò semper simulare. Secundum, hac simulatione tollitur frænum confusionis, & verecundiæ, quæ ex peccati grauibz legitimè confessis oriri solent; quæque pœnitentem

tē deſinent, ne iterum prolabatur. Tertium, poſſet Confefſarius abſolutionem poenitenti præſtare; tamen ſi ſci-
ret aliquorum peccatorum mortalium expreſſum dolorem
non habere, modò alicuius peccati dolorem habeat: quia cū
ea peccata confeſcantur tanquam materia voluntaria; ſi-
cuti poterant ex Confefſarij iudicio, abſque graui culpa
taceri, ſic manifeſtari ſine expreſſo dolore poterunt. Quæ
omnia falſa, & abſurda ſunt, & nullatenus admitten-
da.

9. Quoad ſecundam ſimulationem, quæ eſt leuia peccata
Confefſario ordinario manifeſtare, alijs grauiora; dicendum
eſt, id licitum eſſe vna, vel altera vice, vt probat vſus designan-
di, ſtatim temporibus, Confefſorij extraordinarij Religioſis.
Etenim contingere poteſt, poenitentem, præcipue feminam,
caſu in peccatum carnis labentem graui pudore, & verecun-
dia detineri, ne ſuum peccatum Confefſori ordinario manifeſ-
tet. Certè eo caſu conſulerem, extraordinarium adiri, vt li-
berius, & apertius confeſteretur, & ne periculo exponeretur
ſubtrahendi grauitatem peccati, aliquamque illius circumſtan-
tiam, Quapropter reprehensione digni ſunt Confefſarij, qui
ſuos ordinarios poenitentes aliena confeſſionalia aliquando
adeuntes oburgant.

10. At, ſi non ſemel, ſed ſæpe peccata mortalia, in quæ
frequenter incidis, alteri ab ordinario fatearis; affirmat Vi-
ctor. de confeſſ. n. 196. & inclinat Sylueſt. verbo *Confefſio*, n. 8.
illicitum eſſe, & integritati confeſſionis obefſe, ob hypocri-
ſim, & impedimentum, quod correctioni præſtatur. Cæterum
exiſtimo, nullum eſſe peccatum, ſi peccata mortalia legiti-
mo Confefſori, & cum verò dolore, rectæque diſpoſi-
tione fatearis. Nam cū ille ſit legitimus Confefſarius, ad
quem non eſt prohibitus accedere, nulla apparet in hoc acceſ-
ſu turpitudine. Quod verò poſtea ad Confefſarium ordinarium
accedas pro peccatorum venialium abſolutione, ne bonam fa-
mam & opinionem apud illum amittas, in cauſa eſſe non po-
teſt alicuius graui culpæ: ſiquidem non fictione virtutum,
ſed occultatione defectuum, quos manifeſtare non teneris, bo-
nam famam, & opinionem retinere procuras. Timendum ve-
rò tibi eſt, ne humanum honorem quaerens, Confefſarios in-
cognitos adeundo, ſalutem tuam animæ amittas; vel, quia ipſi
neſciunt tibi mederi; vel, quia tu ad illos accedis abſque vero
propoſito emendationis. Atque ita ſuſtinent Nauarr. cap.
21. numer. 40. Suar. de poenitent. diſp. 22. ſect. 1. numer. 13.
Henriq. lib. 5. de Sacram. c. 16. n. 6. Ægid. de Coninch. diſp.
6. de poenit. dub. 4. Layman. lib. 5. ſum. tract. 6. cap. 8. nu-
mer. 14.

PUNCTUM XI.

Expenduntur communiores caſus, in quibus
integritas confeſſionis non eſt ex obli-
gatione ſeruanda.

1. Integritas confeſſionis omnium peccatorum, quæque maté-
rialis vocatur, non eſt de Sacramenti eſſentia, ſed de præ-
cepto ſecus formalis.
2. Ob phyſicam impotentiam licitè omittitur integritas.
3. Item, ob impotentiam moralem, & qualis hæc ſit.
4. Non eſt omittenda integritas ob vitandum Confefſarij ma-
litiolum peccatum.
5. Si abſque graui tuo incommodo damnum, tam temporale,
quam ſpirituale Confefſarij, vitare poteſt, teneris.
6. Qualiter poſſis peccatum manifeſtare, ex cuius manifeſta-
tione complex agnoſcitur? Plures cenſent te manifeſtare
nec poſſe.
7. Verius eſt poſſe, & debere.
8. Ob defectum iuriſdictionis omittitur integritas, de quo in-
frà.
9. An eſſe poſſit confeſſio formaliter integra, nullo declarato
peccato in particulari? Negant aliqui.
10. Verius eſt oppoſitum.
11. Concedenda eſt neceſſariò abſolutio in prædicto caſu.
12. Signa contritionis exhibenda ſunt in ordine ad abſolutio-
nem, & ſic debent præſumi exhibita in articulo mortis.
13. An ſub conditione expediat, eam abſolutionem mini-
ſtrare.

1. PRæmittendum eſt, integritatem confeſſionis conſi-
ſtentem in manifeſtatione omnium mortalium vni;
eidemque Confefſario, non eſſe de ſacramenti ſubſtantia; ſed
ſolum ex præcepto diuino, cuius obligatio ceſſat, cū com-
modè ſeruari non poteſt. Aliàs ſacramentū Poenitentiae rectè
inſtitutum non eſſet: ſiquidem ſæpe ob impotentiam poeni-
tentis, non ſolum moralem, ſed phyſicam, impoſſibilis eſt
omnium peccatorum declaratio; ideoque Trident. ſeſſ. 14.
cap. 5. ſolum dixit, peccata, quæ poſt diligentem inquiſitio-
nem memoriæ occurrerint, eſſe Confefſario manifeſtanda:

Far. de Caſtro. Sum. Mor. Pars IV.

quasi ſupponens, plurium obliuionem eſſe poſſe. Atque ita
Doctores duplicem in confeſſione integritatem diſtinguunt
aliā vocant materialem, in qua omnia peccata commiſſa ab
ultima confeſſione manifeſtantur: aliā formalem, in qua
manifeſtantur peccata, quæ abſque graui incommodo mani-
feſtari poſſunt, ſeu quæ ex obligatione præcepti diuini mani-
feſtanda ſunt. Hæc formalis integritas, tum ſacramenti effe-
ctui, tum eius valori ſemper neceſſaria eſt, ſiquidem illam
omittens committit peccatum mortale, quocum Sacramen-
ti valor, & effectus conſiſtere non poteſt. Integritas verò ma-
terialis neceſſaria non eſt, neque ad valorem ſacramenti, ne-
que ad eius effectum, quippe ſanctè, & iuſtè multoties omit-
titur. Et in his conueniunt Doctores, vt videre eſt apud Sua-
rez diſp. 23. in princ. Valq. queſt. 91. art. 2. de poenitentia, dub. 2.
Ægidius de Coninch. diſput. 7. de poenitent. dub. 1. Layman.
lib. 5. ſum. tract. 6. c. 8. num. 2. Difficultas ergo eſt in enumeran-
dis caſibus, in quibus abſque integritate materiali facere poſ-
ſis confeſſionem materialiter integram; & effectum ſacra-
menti recipere.

2. Primus eſt, ob phyſicam impotentiam, quæ multiplici-
ter contingit. Primò, ſi diligenti examinatione præmiſſa re-
cordari non poteſt peccatorum omnium, quæ commiſiſti. E-
tenim eo caſu ſatisfacis declarando, quæ tibi memoriæ occur-
rerint, vt ſatis colligitur ex Trident. ſeſſ. 14. c. 5. Quinimò, ſi in
horum obliuione venialiter tantum culpabilis exiſtis, non
obinde integritas formalis confeſſionis læditur, vt tanquam
certum ſupponit Coninch. diſp. 7. de poenitent. dub. 9. numer.
70. Layman. lib. 5. ſum. tract. 6. cap. 8. numer. 5. Non enim ex
veniali negligentia tranſgreſſio mortalis oriri poteſt. Secundò
contingit, ſi ob impotentiam linguæ, vel quia mutus eſ, vel
balbutiens, vel alterius idiomatis, nequis omnia peccata ex-
plicare poteſt abſolui, explicatis iis, quæ commodè poteſt, vt
notarunt Lopez inſtit. moral. cap. 27. Henriq. lib. 5. de Sacram.
cap. 12. numer. 3. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 8. numer. 9. Ter-
tiò, ſi periculum adſit à vita diſcedendi abſque abſolutione, ſi
velis omnia peccata fateri; poteris aliquo, vel aliquibus ex-
plicatis, abſolui, poſtmodum, ſi ſuperuixeris, reliqua manifeſ-
taturus. Sa. verbo, *Abſolutio*, num. 9. Suar. diſp. 23. ſect. 1. num. 2.
Layman. ſuprà, num. 9. Quartò, ſi Sacerdos non poſſit, &
tuam, & aliorum eodem periculo laborantium confeſſionem
integram excipere, poterit & tibi, & alijs, audito vno, vel al-
tero peccato, abſolutionem impendere, vt dixit Tolet. libr. 3. c.
20. n. 5. Coninch. diſp. 7. dub. 9. n. 74. Henriq. lib. 5. c. 12. Layman.
n. 10.

3. Secundus eſt, ob impotentiam moralem, quæ cenſetur
adeſſe, quories abſque graui incommodo confeſſioni extrin-
ſeco vitæ, honoris, & fortunæ proprio, nequis integram fa-
cere confeſſionem: quia cum integritas confeſſionis ſit ex iu-
re poſitiuo, non cenſetur graui iactura interueniente obligare:
lex enim Chriſti ſuauiſ eſt, & onus eius leue. Sic ex comuni
ſententia tradunt Sylueſt. verbo, *Confefſio*, l. q. 18. Sorus in 4.
diſt. 18. q. 2. art. 5. Suar. diſp. 23. ſect. 2. Coninch. diſp. 7. dub. 9. n.
75. Layman. l. 5. ſum. tract. 6. c. 8. n. 11. Id, quod dictum eſt de
damno proprio, extendi debet ad alienum: quippe lege chari-
tatis teneris proximum diligere, ſicut te ipſum. Vnde, ſi ob vi-
tandum proprium damnum integritatem confeſſionis omit-
tere poteſt; poteris ob vitandum alienum. Atque ita docent
Suar. Coninch. Layman. & alij.

4. Dices, inde inferri, integritatem confeſſionis eſſe omit-
tendam, ſi timeas, Confefſarium ex manifeſtatione tui delicti
ſumpturum occaſionem peccandi: quia ſi ob vitandum dam-
num corporale tibi licet confeſſionis integritatem omittereſ
à fortiori ob vitandum ſpirituale damnum licebit. Et ita ſu-
ſtinet Suar. diſp. 23. ſect. 2. à n. 2. & ſeqq. Coninch. diſp. 7. dub. 9.
n. 75. Monent tamen & bene ij Doctores, non eſſe hæc delicta
facilè de Confefſario præſumenda.

Reſpondeo, negando ſequelam. Eſt enim diuerſa ratio
damniſ temporalis ac peccati: damnum namque temporale
abſque voluntate contingit, ſecus peccatum. Adde ob vitan-
dum ſcandalum præcepta omittenda non eſſe, vt latè proba-
ui tract. de charit. diſp. ult. de ſcandalo, punct. 16.

5. Illud eſt certum, ſi abſque graui incommodo vitare poteſt
damnum, ſue temporale, ſue ſpirituale, alterum confefſarium
adeundo, vel aliquantulum confeſſionem differendo, ſine qu-
bio teneris: quia præceptum diuinum de integritate confeſ-
ſionis ſeruandum eſt, quories abſque detrimento graui ſeruari
poteſt, vt docuit Suar. diſp. 23. ſect. 2. n. 7. Ægid. de Coninch.
n. 77. Dixi, aliquantulum confeſſionem differendo. Diu namque
non teneris differre, maxime ſi peccato alio mortali graueris,
quod poteſt abſque prædicto periculo manifeſtare: quia graue
damnum eſt, te fructu ſacramenti diu eſſe priuatum. Suar. &
Coninch. loc. alleg.

6. Hinc inferunt graues Doctores, te retinere poſſe pecca-
tum, imò debere, ex cuius manifeſtatione neceſſariò ſacerdos
complicis notiā de graui peccato eſt habiturus. Quia graue
damnum complici euenit, bonam famam & æſtimationem
apud confefſarium amittendi, quam pluri æſtimat, quam
medio

mediocrem diuitiarum copiam. Sic Innocent. & Hostiens. in *cap. Omnis utriusque sexus. De pœnitent. & remissionib.* Viguerius in *sum. cap. 16. §. 4. n. 17.* Nauarr. aliis relatis in *cap. Consideret. de pœnitent. dist. 5. num. 98.* & in *summ. capit. 7. num. 3.* Armilla verbo *Circumstantia. num. 11.* Layman. *ex parte libr. 5. sum. tract. 6. c. 8. num. 12. conc. 2.* sed in hac re supponendum est cum Suar. ubi supra, & disp. 34. sect. 2. in princ. & n. 13. Valq. *quest. 91. artic. 2. dub. 3. num. 1.* Nauarr. *cap. 7. num. 5.* Henric. *libr. 5. cap. 9.* Petrus Nauarr. *libr. 2. de restitut. cap. 4. n. 263.* Laymann. *libr. 5. sum. tract. 6. c. 8. n. 12.* te absque graui difficultate non posse alium Confessarium adire, cui peccati socius ignotus sit, neque posse aliquantulum confessionem differre, ex cuius dilatione speres manifestare posse peccatum absque complicitis infamiatione. Deinde supponendum est, ex manifestatione peccati complicitis nullum aliud damnum sequi, præter prauum complicitis conceptum apud Confessarium: nam si prudenter timeres Confessarium inde sumpturum occasionem complicitem male tractandi, vel infamandi, aliudve graue damnum inferendi, certum est, ut ex supradictis constat, te debere illius peccatum celare, & solum manifestare posse, & debere quicquid necessarium fuerit ad prædictum damnum euitandum. Iis positis.

7. Verius est, te posse & debere integram confessionem facere tamen si complicitis fama grauitur apud Confessarium lædatur. Sic S. Thom. in 4. dist. 16. *quest. 3. art. 2. qq. 5.* Paludan. *dist. 17. quest. 2.* Caiet. verbo, *Confessio, condit. 3.* Valq. *quest. 91. artic. 2. dub. 3. num. 13.* Suar. *disp. 34. sect. 2. num. 13.* Ægid. de Coninch. *disp. 7. dub. 9. num. 89.* Layman. *ex parte loco citato.* Petr. Nauarr. *l. 2. c. 4. n. 275.* & alij plures apud ipsos. Moueor primò: quia hæc fama, & bonæ opinionis amissio ex ipsamet confessione integrè illi sacerdoti facta necessariò oritur, sicuti oritur propriæ famæ, & æstimationis amissio ex eiusdem peccati manifestatione. At ob huiusmodi damnum proprium euitandum, quia confessioni est intrinsecum, nequis peccatum proprium celare: ergo nec celare potes ob damnum alienum vitandum. Tum quia huic damno socius criminis, cum peccatum commisit, se subiecit. Tum quia ad propriam famam tuendam strictius ius habes, quam ad tuendam alienam. At non obstante illo strictiore iure, obligatis peccatum proprium manifestare. Ergo obligari debes, tamen si alienum manifestetur. Secundò manifestare peccatum alterius non est intrinsecè malum; sed solum quando absque rationabili causa fit, sicuti notauit D. Thom. 2. 2. q. 73. *artic. 2.* & videtur decidi c. *Hoc videtur. 2. 2. q. 5.* & constat ex his quæ Deo dante dicemus *tract. de rest.* ubi gratia impediendi damni alteri impediendis, & accipiendi consilij, vel auxilij, licet peccatum alterius aperiret, sed in præsentia casu datur rationabilis causa, ut complicitis peccatum manifestetur. Ergo litata est manifestatio. Minorem probo: nam huius Sacramenti institutio est, ut quilibet sua peccata integrè iudicio confessionis subiiciat: quam institutionem seruare, maioris considerationis esse videtur, quam fama proximi apud Confessarium. Deinde si propter consilium accipiendum licitum est pœnitenti, quando illo indiget, complicitis peccatum manifestare, ut multis relatis docet Valq. *dicta questione 91. art. 2. dub. 3. num. 25.* & 27. à fortiori licebit ob seruandam integritatem confessionis, & puritatem suæ institutionis: præcipue, cum plures utilitates ex tali manifestatione pœnitenti proueniant. Etenim fructus sacramenti augetur ob humilitatem, & pudorem ex peccati manifestatione conceptum, iuuatur pœnitens, ne iterum reincidat, liberatur sub onere iterum examinandi conscientiam, & subiiciendi illud peccatum iudicio sacramentali, quod ut bene aduertit Suar. *disp. 34. sect. 2. numer. 9.* non leui est æstimatione dignum. Nam si obligatur pœnitens ad occultandam complicitis circumstantiam, obligabitur sæpe ad bis confitendum peccatum, semel, sub aliqua ratione generali, & iterum sub aliqua speciali, verbi gratia, si deliquit cum sorore, tenebitur confitens Confessario agnoscenti fororem, illicitum concubitum manifestare; postmodum nacta occasione Confessarij ignoti, tenebitur impium incestum declarare. Hinc inferitur, non solum posse, sed debere manifestare, tamen si complex cognoscatur: quia præceptum seruandi integritatem viget, quoties seruari potest. Terriò probo. Reus, & testis legitime à Iudice interrogati de crimine tenentur illud fateri, tamen si socius criminis reuelatur: quia Iudex potestatem habet inquirendi delictum, qualiter est. At Sacerdos in sacramentali foro potestatem habet cognoscendi, & iudicandi omnia delicta pœnitentis, sicuti sunt commissa. Ergo ipse non solum potest, sed etiam tenetur declarare. Et ex his fundamentum oppositæ sententiæ manet solutum.

8. Tertius est ob defectum iurisdictionis in Sacerdote ratione reservationis, vel ob nimiam Prælati occupationem, de quo *infra*, cum de caluum reservatione fuerit sermo.

9. Superest questio, an dari possit confessio formaliter integrata, tamen si nullum peccatum in particulari exprefferis: sæpe enim contingit, moribundum ita esse sensibus destitutum, ut nullum peccatum in particulari explicare possit: signa tamen contritionis adhibet, vel adhibuit. Dubiū ergo est, an hæc do-

loris significatio ceaseatur legitima confessio, ut possit ei absolutio impendi: Negant Canus *5. p. relectionis, de pœn. fol. 128. §. At inharendo.* Sotus in 4. dist. 18. *quest. 2. art. 5.* Nauarr. *c. 26. n. 27. & 28.* Mouentur: quia ad absolutionem præcedere debet causa cognitio: siquidem nemo sententiam dicere potest causa incognita: absolutio autem est sententia, ut colligitur ex Trident. *sess. 14. cap. 5.* Sed ex eo, quod signa contritionis exhibeas, & confessionem petas, nullam tuorum peccatorum notitiam præbes: solum enim declaras, te peccatorem esse: quod omnibus hominibus est commune, & ante talem confessionem Sacerdoti notum. Ergo, &c.

10. Nihilominus contraria sententia, scilicet, prædictum pœnitentem signa contritionis præsentem Sacerdote, imò eo absente exhibentem in ordine ad absolutionem obtinendam sufficienter dispositum esse, ut absolutionis beneficium in præsentia conferatur, docent post alios antiquiores, Henric. *lib. 6. cap. 10. n. 7.* Suar. *disp. 23. sect. 1. n. 5.* Valq. *quest. 91. art. 1. dub. 1. n. 3.* Valent. *tom. 4. disp. 7. quest. 11. punct. 1.* Toler. *lib. 3. cap. 8. n. 2.* Coninch. *disp. 7. dub. 10. concl. 1. & 2.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 8. num. 4.* Bonac. plures referens *disp. 5. de Sacram. quest. 1. sect. 2. punct. 2. §. 4. difficult. 4. num. 7.* & deciditur expresse in Concil. Carthagin. III. *can. 34.* & Concil. Carthag. IV. *can. 76.* & Confil. Arafrican. *l. cap. 12.* & à Leone I. *epist. 91. ad Theodor.* quæ referuntur in *cap. 15. qui pœnitentiam 26. q. 6.* &c. Agnominus, eandem causam, & quest. &c. Multiplex, de pœnitent. *dist. 1.* Quæ omnia de Pœnitentiæ Sacramento loquuntur, ut manifestè probant Valq. Suar. Ægid. & Layman. *locus allegatis.* Ratio verò est: quia per illam contritionis exhibitionem, & tacitam absolutionis petitionem præbes Sacerdoti tuorum peccatorum specialem notitiam. Nam, esto ipse antea cognosceret, te peccatorem esse; non tamen cognoscebat, te id recognoscere, & clauibus Ecclesiæ subicere. Quod verò solum in genere, & non in specie, & sigillatim ea confessio fiat, in causa non est, quomintus legitime non fiat, sicuti esset confessio peccati, quod credis commisisse: nec tamen recordaris, an veniale, vel mortale fuerit, vel in qua materia. Confessio namque specifica, & numerica peccatorum, non ex necessitate sacramenti, sed præcepti diuini habetur, quod stante extrema necessitate obligare non potest.

Notanter dixi, etiam si signa exhibeantur, Sacerdote absente: nam esto in absentia Sacerdotis confessio fieri non possit, uti videtur definitum à Clement. VIII. illo motu proprio, edito anno 1602. si tamen præsentem Sacerdote aliqui testes adsint, qui de signis contritionis testimonium ferant, censetur, ea testificatione esse pœnitentis confessio, sicuti est confessio per Interpretem facta. Sic Valq. Suar. Laym. Ægid. *supra.*

11. Quinimò eo casu non solum absolutionem posse, sed necessariò concedi debere, docuerunt optimè Suar. Valq. & Ægid. *supra*, tum ex declaratione Clement. VIII. relata ab Ægid. *dicto dub. 10. circa finem.* Tum, quia negari non potest, esse probabilissimum absolutionem impendi posse: posita autem hac potestate, iniquè Sacerdos, & contra charitatem pœnitenti absolutionem denegaret, quippe ob talem denegationem fortè damnabitur, qui tamen absolutione concessa salutem consequeretur.

12. Dixi, deinde signa contritionis exhibenda esse in ordine ad absolutionem obtinendam; alias rationem confessionis habere non possunt, quæ necessariò absolutioni est prærequisita, sicuti dixit Suar. *disp. 23. sect. 1. n. 15.* Layman. *l. 5. sum. tract. 6. c. 8. n. 4.* Quoties autem in periculo mortis præuilo exhibentur, censeri debent in ordine ad absolutionem obtinendam exhibita esse: credendum enim est, quemlibet fidelem velle in eo articulo sibi prouideri de remedio ita salutari, & necessario: sicuti notarunt Zambran. *de pœn. c. 4. dub. 2. sect. 4.* Chapeauilla *de modo manifestandi Sacram. c. 3. q. 10.* & 11. Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 8. n. 4.*

13. Ad extremum, Suar. *dicta sect. n. 12.* aduertit, Sacerdotem sic absoluentem debere subintellecta hac conditione absolute, si possunt, vel si est materia sufficiens: quia hac apposita conditione vitatur omnis irreuerentia, quæ Sacramento contingere potest. Sed rectius Valq. *q. 91. artic. 2. dub. 1. n. 39.* existimat, superuacaneam esse illius conditionis appositionem: nam esto non sit contra substantiam Sacramenti; est tamen contra illius debitum vsum, qui expostulat Sacramentum ministrari absolute, nulla conditione interposita, nisi fortè prudens dubium sit de eius valore. At in præsentia casu nemo rationabiliter dubitare potest de valore sacramenti contra prædicta decreta, & communem sententiam. Ergo indebitè absolutio sub conditione ministrabitur.

P V N C T U M XII.

Qualiter confessio inualida sit, & repetenda?

1. Ex parte pœnitentis est inualida, & repetenda si malitia, vel ignorantia crassa peccatum mortale omittatur, vel absque dolore manifestetur.
2. Ex obliuione pœnitenti ininuncta nulla est obligatio.

3. Quali

3. Qualiter ex parte Confessarii inualida sit confessio, & repetenda.
4. Qualiter confessio inualida, tum ex parte poenitentis, tum Confessarii repetenda sit.

1. **E**X duplici capite confessio inualida esse potest: primo ex parte poenitentis; secundò, ex parte Confessarii.

Ex parte poenitentis confessio inualida est, & repetenda, si malitia vel ignorantia crassa peccatum mortale manifestare omittat, vel illud absque legitimo dolore manifestet: quia eo casu non remittuntur peccata, sed adhuc retinentur, ut dixit Concil. sess. 14. c. 5. Ergo necessarii clauibus Ecclesiae subdenda sunt, ut remittantur. Neque obstat alia Sacramenta valida esse, tamen si iniquè, & cum peccato suscipiantur; ut inde inferas, suscipere te posse Poenitentiae Sacramentum, tamen eius effectum non suscipias, sicuti docuit Victor. de poenit. num. 160. Sors in 4. dist. 18. quæst. 3. art. 3. concl. 3. Henriquez lib. 5. cap. 11. n. 1. Est enim lacum discrimen Poenitentiae à reliquis Sacramentis, quia namque Sacramenta non postulant ad sui valorem dolorem de peccatis, qui propositum peccandi excludat. At Sacramentum Poenitentiae illum exposulat: quippe est illius materia, ut ex Trident. sess. 14. cap. 3. & 5. constat: non igitur esse potest Sacramentum Poenitentiae absque prædicto dolore. Ergo ex confessione, quæ prædicto dolore careat, Sacramentum confici non potest, ac proinde repetenda est, sicuti post alios notauit Nauarr. cap. 9. num. 7. Suar. disput. 22. sect. 6. & disput. 23. sect. 3. & 4. Valq. quæst. 91. art. 3. dub. 1. & 2. Aegid. de Coninch. disp. 6. dub. 5. conclus. 1. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 9. num. 1. & 2. Bonacina disp. 5. quæst. 5. punct. 3.

2. Præter huiusmodi casum ex parte poenitentis nullus alius excogitari potest, in quo confessio inualida sit, & repetenda. Nam, esto aliqui affirmant, repetere debere confessionem eum, qui malitiosè saltem Poenitentiae iniunctæ obliuiscitur: nam alia via non videtur posse præcepto Poenitentiae sibi imposito satisfacere, parum probabilitatis habet, uti docuit Nauarr. sum. cap. 9. num. 18. Suarez pluribus relatis disp. 22. sect. 7. num. 5. Valq. quæst. 94. art. 2. dub. 4. Etenim obligari non potest ob remissionem illorum peccatorum obtinendam: siquidem, ut supponimus, virtute sacramenti remissa fuerunt, & independentè à satisfactione. Neque ob satisfactionem exhibendam obligari potest, cum hæc aliis viis exhibeatur, tum in hac vita, tum in purgatorio. Neque ob transgressionem prioris præcepti: quia iam ad illud implendum factus est impotens, ipsūque præceptum non obligat aliud loco illius subrogare. Ergo ex obliuione Poenitentiae iniunctæ confessio ex obligatione repetenda non est, & latius inferiū, ubi de satisfact. §. ult. dicemus.

3. Ex parte Confessarii confessio inualida, ac proinde repetenda continget. Primò, si absolutionem non impedit: quia sine absolutione Sacramentum poenitentiae consistere non potest. Secundò, si absolutionem substantialiter vitiauit, vel non proferens verba legitima, vel ea absque intentione proferens: quia censendus est, ac si non absoluisset. Tertiò, si iurisdictione omnino caruit, vel illam impeditam habuit ob suspensionem ab officio, ob excommunicationem denunciata, ob notoriam Clerici percussione: quia sententia absolutionis sine iurisdictione data nulla est, ut colligitur ex Trident. sess. 14. cap. 6. & 7. Dixi, si iurisdictione omnino caruit: nam, si in aliqua peccata concessa iurisdictionem habuit, & bona fide ei confessus es, Sacramentum validum fuit, & absolutionem à peccatis recepisti; directam quidem ab illis, in quæ Sacerdos iurisdictionem habuit: indirectam à reliquis, ideoque cum defectum agnoscis, obligatus es ea peccata clauibus Ecclesiae subicere, ut ab illis directè absoluaris, sicuti benè notauit Aegid. de Coninch. disput. 6. de poenit. dub. 5. num. 17. Quartò est idem dicendum, si Sacerdos ob surditatem, vel ob linguæ ignorantiam, vel ob aliam causam sua peccata non intellexit. Credo tamen, si bona fide processisti, te absolutum manere: quia, ut rectè docuerunt Henric. lib. 5. sum. cap. 14. num. 5. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 8. n. 5. & constat ex iis, quæ præced. punct. diximus ad valorem Sacramenti Poenitentiae sola contritio, & confessio in genere requisita est: specifica autem, & numerica ex solo positio requisita diuino, à cuius obseruatione ob ignorantiam excusaris. Debes tamen, cognito defectu, peccata, quæ à Confessario intellecta non sunt, iterum confessioni subicere, sicuti si oblita essent: quia præcepto de confitendis peccatis quoad speciem, & numerum non satisfacisti: siquidem ea factus non es, ut Confessor de illis iudicare posset. Quintò, addit Sylu. Confessio. 1. q. 3. Victor. de confess. 168. inualidam esse confessionem, & repetendam, si Confessor peccati grauitatem ignoret, credatque esse veniale, quod esse mortale, vel non mutare speciem, cum de facto illam mutet: quia iudicare non potest de causa, prout oportet, sed rectius Adriā. quæst. 4. de confess. sub finem. Petr. de Soto lect. 6. de confessione. Suar. disput. 22. sect. 6. num. 4. & disput. 28. sect. 2. Coninch. disp. 6. dub. 5. num. 18. Bonac. disp. 5. de poenit. quæst. 7. punct. 4. §. 2. num. 13. censent, validam esse confessionem, nec repeten-

dam: quia, cum hic defectus, tum ex difficultate ipsius rei, tum ex ignorantia Confessarii sæpe contingat, credendum non est, Christum Dominum sic sacramentum instituisse, ut valori eius obstat. Satis enim videtur, si peccatum, sicuti factum fuit, percipiatur. Nam, esto præceperit Christus Confessario, ut quoad fieri possit, peccatorum grauitatem intelligat, ipsique poenitentibus eam declarent, non tamen valori sacramenti eam conditionem annexuit.

4. Sed qualiter confessio inualida, tum ex defectu poenitentis, tum Confessarii repetenda sit: Breuiter respondeo, si diuersus sit sacerdos, omnia peccata, à quibus directè absolutus non fuisti, obligatus es explicare, ac si nunquam factus esses: quia præcedens confessio, utpote huic Confessario ignota, nullatenus deferuire potest, ut sententiam absolutionis concedat, sicuti pro certo supponunt Doctores referendi. At si sacerdos idem sit, & memoria retineat peccata, quæ illi antea factus es; non videris obligatus, ea sigillatim referre, sed vnico verbo satisfacies, si te accusas de omnibus illis, quæ in priori confessione retulisti, sicuti si extra confessionem illa nouisset: quia illo verbo omnia sigillatim explicantur, ut bene dixerunt Suarez disput. 22. sect. 6. num. 5. Aegidius de Coninch. disp. 7. de poenitent. dub. 21. num. 108. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 8. circa finem num. 6. Quod si illorum oblitus es, communis sententia docet, teste Suarez disput. 22. sect. 6. n. 7. te obligatum esse, ea sigillatim referre: quia nec præcedens confessio sacramentalis fuit, ideoque præsentis absolutionis materia esse non potest, neque illius virtute sacerdos rectè poterit de tuis peccatis iudicare, & pro qualitate criminum poenitentiam iniungere. Sed hoc intelligendum est, casu, quo sacerdos tuorum peccatorum ita oblitus sit, ut neque illorum in genere recorderetur, neque statum tuæ conscientiae agnoscat: nam si illum agnoscat, & tuorum peccatorum saltem confusè recordatur, verius credo, validam esse absolutionem, neque ex obligatione confessionem repetendam: quia ad absolutionem concedendam non requiritur, ut sacerdos tempore absolutionis omnia poenitentis peccata memoriam retineat: id enim sæpe est moraliter impossibile, præcipue cum poenitens generalem instituit confessionem, eamque per plures dies protrahit, sufficit si confusam illorum noticiam habeat. Neque obstat præcedentem confessionem non fuisse veram, & legitimam accusationem sacramentalem, esto, eo tempore non fuerit, præsentem tamen accusationem, & confessionem sacramentalis accusatio, & pars legitima sacramenti efficitur, sicuti cum incipis absque dolore peccata tua fateri, & decursu confessionis ad contritionem excitaris præcedentem confessionem tacitè renouas, & denuò absolutioni subiicis. Atque ita docent Syluest. verbo Confessio. 1. quæst. 3. Nauarr. cap. 9. num. 19. Tolet. lib. 3. cap. 10. num. vlt. Sà verbo Confessio. num. 8. Valquez, quæst. 92. art. 8. dub. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 8. in fine Aegid. de Coninch. disput. 7. de poenitent. dub. 11. num. 109. Bonac. disput. 5. de Sacram. quæst. 5. sect. 2. punct. 3. n. 15.

P V N T V M XIII.

De ministro Sacramenti Poenitentiae, & iurisdictione ad illius administrationem requisita.

1. Minister distinctus esse debet à suscipiente.
2. Solus Sacerdos est minister.
3. Proponitur obiectio, & soluitur.
4. Non omnis Sacerdos potestatem habet Poenitentiae sacramentum ministrandi; sed debet præter ordinem iurisdictionem habere.
5. Expenduntur tres casus, pro quibus omnibus sacerdotibus est concessa iurisdictione.
6. Hac iurisdictione ex Ecclesia consuetudine prouenit.
7. Quid nomine articuli mortis intelligatur.
8. Verius est, eo casu simplici Sacerdoti, presente proprio, vel privilegiato, iurisdictionem non concedi.
9. Qualis sit iurisdictione ordinaria & delegata.
10. Domicilium in parochia habentibus legitime administratur Poenitentia.
11. Quid, si in vno loco domicilium habeas, & alibi resideas.
12. Quid de aduenis, peregrinis, iter agentibus.
13. Quid de vagis.
14. Qui iurisdictionem delegatam habeant, quique delegare non possunt.
15. Excipitur delegatus à Principe.
16. Qualiter delegatus ad vniuersitatem causarum subdelegare possit.

1. **H**Oc sacramentum, sicut & reliqua, ministerium habet, qui necessariò debet esse distinctus à suscipiente. Quia nemo reus, & Iudex in eadem causa esse potest, nemòque sibi peccata iudicialiter remittere, colligiturque satis

ex verbis Christi, Ioann. 20. *Quorum remiseritis peccata, &c.* quibus indicatur distinctio remittentis ab eo, cui sit remissio.

2. Hic autem minister solus est Sacerdos ex Christi institutione: quia ad solos sacerdotes dicta fuerunt illa verba Ioann. 20. *Quorum remiseritis*, ut definiuit Florentin. in decreto Eugenij & Trident. sess. 14. cap. 6. & can. 10. Neque ex dispensatione Ecclesiæ alius à Sacerdote esse potest: quia Ecclesiæ institutionem Christi mutare non potest.

3. Quod si obiicias textum in cap. *Qui vult confiteri*, de Pœnitent. dist. 6. asserentem, tantam esse vim confessionis, ut si deest sacerdos, possis proximo confiteri: & textum in cap. *Fures*, de furtis. vbi fures comprehensis, & vulneratis, si Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, Communio, & sepultura non negatur: & Cyprianum lib. 3. epist. 17. committentem lapsorum absolutionem cuidam Diacono, absente sacerdote. Respondetur, prædictam confessionem, seu absolutionem sacramentalem non esse. Nam confessio, quæ absente sacerdote, proximo fieret, iuxta textum in cap. *Qui vult confiteri*, solum est confessio ostentiva doloris peccatorum, & desiderij sacerdotis, ut colligitur ex ipso textu, & ex cap. *Quem pœnitet*, de pœnit. dist. 1. Idemque dicendum est de confessione facta in cap. *Fures*. Specialiter autem ibi facta fuit mentio Diaconi; non, quia Diaconus audire confessionem sacramentalem posset; sed quia ipsi, absente sacerdote, competit iudicare, an recepturi Communionem satis contriti existant: quippe eis Communionem, & sepulturam concedere potest; Cyprianus verò non de absolutione sacramentali loquitur; sed de ea, quæ publice pœnitentibus concedebatur, quaque ad Officiæ diuinæ cum aliis fidelibus, Sacramentorumque receptionem admittebantur.

4. Verum non eo ipso, quod es sacerdos constitutus, ministrare Sacramentum Pœnitentiæ, potes. Nam esto, in ordinatione accipias potestatem absoluendi, & retinendi peccata, ut necessarii id fatendum est, ne dicamus illa verba: *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* inefficacia esse. At, quia ea potestas non plena, & perfecta est, eò quod ex vi illorum verborum non tibi designatur subditi, in quos eam potestatem exercere possis; ea de causa nequis ante prædictam assignationem sacramentum ministrare, sicuti cum crearis Doctor, vel Magister, esto, accipias potestatem causas iudicandi, cathedramque regendi; actum tamen nec causas iudicare, nec cathedram regere poteris, quousque tibi causæ committantur, & cathedra concedatur: & sicuti Iudices chartularij (quorum meminit lex 3. *Cod. de canone largitionis. tit. lib. 10.* & Gloss. in leg. 1. ff. de iudic. Nauarr. cap. *Placuit. n. 19. de pœnitent.* Vsq. alijs relatis *quæst. 93. art. 1. dub. 2. num. 23.*) quia ab Imperatore accipiebant potestatem ius dicendi in causis illorum, qui ab ipsis vellent iudicari; etsi potestatem ab Imperatore acciperent iudicandi, at eam exercere non poterant, quousque rei se illis subicerent: sic sacerdotes accipiunt in ordinatione potestatem iudicandi de peccatis, non in eos, qui se illis præcisè subicerent, sed in eos, qui illis ab Ecclesia subicerentur, iudicandi. Vide Nauarr. dicto cap. *Placuit.* Suar. *disp. 26. sect. 3.* Vsq. loco allegato. Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 1. & 2.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. quæst. 7. punct. 1.* Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10.

5. Tres casus Doctores excipiunt, pro quibus omnes fideles cuilibet sacerdoti in ordinatione subiiciuntur, ut ab eo absolui possint. Primus est, pro peccatis venialibus Secundus, pro peccatis mortalibus, à quibus pœnitens legitime est absolutus. Cum enim horum confessio non sit ex obligatione, sed ex deuotione, conueniens fuit, omnes sacerdotes pro ea excipienda Iudices designare: & colligitur ex cap. *Omnis viri, que sexus de pœnitent. & remissionib.* decidentem, confessionem ex obligatione proprio sacerdoti, vel alteri de eius licentia faciendam esse. Quo tacite indicatur, confessionem ex deuotione cuilibet sacerdoti fieri posse. Tertius casus est periculum mortis, & necessitas eo tempore sacramentum recipiendi. Et enim, cum hoc sacramentum maximè necessarium sit, decuit omnibus sacerdotibus, etiam excommunicatis, & degradatis, eam potestatem in omnes fideles concedere, & pro omnibus quibuscunque peccatis: ideoque dixit Concil. sess. 14. cap. 7. *circa finem.* ne aliquis pereat in Ecclesia Dei, custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque adeo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes, à quibusuis peccatis, & censuris absolvere possunt.

6. Sed an ea subiectio fidelium & iurisdictio Sacerdotum iure diuino habeatur, an ex Ecclesiæ benignitate, variant Doctores. Verius existimo cum Valen. 1. 4. *disp. 7. quæst. 10. punct. 2.* Suar. *disp. 26. sect. 5. & seqq.* Agid. de Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 2. circa fin.* ex Ecclesiæ concessione prouenire Moueor: quia ex nullo loco Scripturæ colligi potest, esse à Christo Domino concessam specialiter pro prædictis casibus iurisdictionem. Aliàs Ecclesiæ eam impedire non posset: sicuti excommunicatis nominatim, & degradatis impedit, ne validè absolutionem etiam à peccatis venialibus concedant.

7. Nominem articuli mortis, et si Canus relect. de pœnit. part. 5. fol. 145. Sotus in 4. *dist. 18. quæst. 4. artic. 4.* Couar. capit. *Alma mater. 1. par. §. 11. num. 8.* Valent. 4. t. *disp. 7. quæst. 10. punct. 2.* censent, significare præcisum illud tempus periculum iam instantis mortis, quando scilicet mors est in fieri, & ita certa, ut moraliter euitari non possit, siue id ex causa naturali, siue violenta proueniat: verius tamen existimo cum Syluest. verbo, *Confessio. 1. quæst. 6. num. 7.* Nauarr. cap. 26. num. 31. Suar. alios referente *disp. 26. sect. 4. num. 3.* Sanch. lib. 2. *Decalog. cap. 13. num. 1.* Agid. de Coninch. *disp. 8. dub. 2. num. 16.* idem esse articulum mortis, ac probabile periculum illius; colligiturque ex cap. *Eos qui de sentent. excommunic. in 6.* Et ratio est: quia hæc generalis concessio facta est, ne pœnitentes remedio salutis destituti pereant: si autem illis in probabili mortis periculo constitutis succurri non possit, sed expectandum esset mortis instans: plures sine remedio perirent, neque Ecclesiæ opportunè de remedio illis prouideret.

8. Sed an in eo periculo concessa sit facultas simplici sacerdoti præsentem proprio, vel priuilegium habente, itemque excommunicato, vel ab officio suspensio, sacerdoti simplici præsentem; non constat inter doctores. Probabilius existimo, nullatenus concessam esse simplici sacerdoti, si proprius, vel priuilegium habens, velit sacramentum ministrare, neque excommunicato aut suspensio, si simplex sacerdos velit: quia eo casu non eget moribundus absolutione simplicis sacerdotis, vel excommunicati, cum à legitimo ministro eam obtinere possit: prædictis namque sacerdotibus simplicibus, & excommunicatis conceditur hæc facultas, ne constitutus in mortis articulo sine remedio decedat: quod præsentem proprio sacerdote, & volente sacramentum ministrare, locum habere non potest.

Neque Concilium sess. 14. cap. 7. intendit nouam facultatem sacerdotibus concedere, sed declarare ab Ecclesia semper concessam, uti indicant illa verba: *In Ecclesia Dei custoditum semper fuit.* At in Ecclesia solū custoditum fuit, ut absolutio à simplici sacerdote concedatur, deficiente proprio, & non aliter, ut aperte colligitur ex ca. *Presbyter. ult. q. 6.* ibi: *Presbyter in consilio Episcopo non reconciliat pœnitentes, nisi absente Episcopo extrema necessitas cogat.* Et ex Extrauag. *Excommunicamus de sentent. excommunicat. inter cōmunes. §. Decernimus.* ibi: *Absque speciali mandato nostra absolutionis beneficiū valeat obtinere, nisi forte ad nos habere accessum non posset, in mortis articulo constitutus.* & ex cap. *Ea noscitur de sentent. cap. Eos, qui, eodē titul. in vbi absolutus à celsura, ratione urgentis necessitatis, tenetur 6.* coram superiore se præsentare, cum primum possit. Si ergo ante absolutionem superior præsens est, vel illum adire potes, quæ causa te excusare potest, quin ab illo absolutionem obtineas? Quocirca de censuris certum esse existimo, uti dixi tract. de fide *disp. 4. punct. 3. §. 5.* De absolutione à peccatis, probabilius credo, tum ob rationes dictas, tum quia textus in cap. *Presbyter. de absolutione à peccatis* videtur locutus, verbaque Trident. sess. 14. cap. 7. æquè potestatem absoluendi à censuris, ac absoluendi à peccatis in articulo mortis declarat. Atque ita sustinent pluribus relatis Zambran. de casib. *artic. mortis. cap. 4. dub. 4. num. 3.* & seq. Suar. *disp. 26. sect. 4. numer. 4.* Sanch. lib. 2. sum. cap. 3. num. 7. Agid. de Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 12. concl. 2.* Vsq. *quæst. 93. art. 1. dub. 4. numer. 18.* Layman. l. 5. sum. tract. 6. c. 12. n. 14.

9. Porro iurisdictio duplex est, ordinaria, & delegata. Ordinaria competit personæ ex officio, cui à iure iurisdictio annexa est: Delegata competit personæ ex delegatione. Igitur Pontifex comparatione omnium fidelium iurisditionem ordinariam habet à Christo, eo ipso quo legitime in Pontificem eligitur; ideoque Ecclesiæ nec limitare, neque restringere eius iurisditionem potest, Episcopi verò & Parochi à Pontifice iurisditionem ordinariam accipiunt: aliàs si à Christo eam acciperent, non posset Pontifex (ut solet) casus aliquos sibi referuare, & ab eorum iurisditione excludere. Habent ergo iurisditionem ordinariam: quia illam habent ratione Episcopatus, vel beneficii parochialis, quibus à iure est iurisdictio concessa, eo enim ipso quo alicuius diocesis Episcopi designantur, iurisditionem ordinariam acquirunt sacramenta ministrandi omnibus iis, qui in ea diocesi commorantur. Et idem est, si Parochi constituentur: possunt enim commorantibus in parochia ministrare sacramenta.

10. Difficultas autem est, qualiter commorari debeant in diocesi, vel parochia, ut eis possint sacramenta ministrare. Ecquidem domicilium fixum habentibus nemini est dubium, sacramenta ministrari posse: quia sunt verè parochiani cap. *ult. de parochiis.* Quod adeo verum est, ut si in duplici loco domicilium habeas, eò quod hyemis tempore in vno loco, & ætatis tempore in alio commoreris, poteris à parochio, quem malueris, sacramenta recipere, tamen eo tempore in eius Parochia non habites: quia verè tuus Parochus est, si quidem duplicem parochiam habet, iuxta leg. *Assumptio. 5. ult. ff. ad municipalem c. 2. de sepultur. in 6.* vbi de habente duplicem parochiam dicitur, si contingat eligere sepulturam in alio diuerso loco, & diuidendam esse canonicam portionem inter

inter utramque parochiam eligentis. Sentit ergo Pontifex, æque utramque parochiam esse propriam eligentis, aliàs canonicam portionem applicaret parochiæ, in qua eligens sepulchrum decessit. Atque ita tenent Nauarr. cap. Placuit. num. 78. de penitent. dist. 6. Henric. lib. 6. de penitent. cap. 7. num. 2. Suar. disp. 2. sect. 2. num. 5. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 24. n. 5. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 6.

11. Quod si vno in loco habeas domicilium, in alio resideas longo tempore, qualiter solent scholastici in vniuersitate, milites in prædiis, mercatores, & litigantes occasione negotij peragendi etsi plures existiment, te non posse à Parocho illius parochiæ, tanquam à proprio sacerdote, sacramenta recipere; verius existimo, posse, sacramento Ordinis excepto, sicut multis allegatis docuit Sanchez lib. 3. de matr. disp. 23. num. 12. & lib. 3. sum. tract. 6. cap. 10. num. 14. Suar. de penitent. disp. 25. sect. 2. num. 6. Egid. de Coninch. disp. 8. de penit. dub. 3. concl. 4. num. 21. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 5. sumiturque ex cap. fin. de Parochiis, ubi, qui ob bellum ad alienam parochiam confugerunt, parochiani dicuntur. Et probatur, quia ex diuturna habitatione, ubi domum, vel officinam conducis, contrahis quasi domicilium, ita ut possis conueniri leg. Hæres absens. §. Proinde. in fine ff. de iudiciis, & leg. 2. Cod. ubi de crimine agi oportet, & ibi Glossa, verbo, Degit, & leg. Quisquis Cod. Si certum petatur verbo, Versatur. Ergo etiam in rebus spiritualibus contrahis ex hac habitatione quasi domicilium, ut ratione illius Parochus in te iurisdictionem habeat.

12. De aduenis, peregrinis, seu iter agentibus dicendum existimo, posse recipere sacramenta à quocunque Parocho illius oppidi, ubi transeunt commorantur, neque obligatos esse ad Ecclesiam matricem adire, neque cum Parocho illius parochiæ, in qua habitant, confiteri, sed posse quemlibet ex approbatis eligere, ab eoque Communionem paschalem accipere, ut multis relatis probat Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 23. num. 17. ea præcipue ratione, quia præsumitur tacitus consensus, & licentia suorum Parochorum, Consentit Sacerdos, Confessor. nu. 2. Suar. disp. 25. sect. 2. §. Quartò. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 9. Aduertendum tamen est cum Suar. disp. 25. sect. 2. num. 9. Vnde quæst. 93. art. 1. dub. 4. num. 8. necessariam esse in præsentem bonam fidem. Nam, si ad hoc tantum iter susciperes, ut alteri confiteri posses, vitareque confessionem faciendam proprio Parocho, ut non posses prædicto privilegio, & facultate: quippe eius usus tibi necessarius non est; neque ex tacito consensu proprii Parochi habitas, neque Ecclesiæ intentioni te conformas.

13. De vagis, hoc est, nullibi habentibus fixum domicilium, existimat Suar. disp. 25. sect. 2. num. 7. cum Syluestro verbo, Confessor. 1. quæst. 1. Soto in 4. dist. 18. quæst. 4. artic. 2. Medina Cod. de confess. quæst. 35. proprium Parochum esse sacerdotem illius parochiæ, in qua vagantur: quia actualis habitatio loco domicilij vagis succedit. Alias haberent privilegium latum confitendi, cui maluerint, quo privilegio digni non sunt. Deinde ea facultas ex parte videtur illis nocua: siquidem inde infertur, nullum parochum obligatum esse iis sacramenta ministrare, nullique ipsos obligatos esse rationem reddere de præcepti adimplerione.

Sed placet communior sententia, affirmans, vagos posse cuilibet sacerdoti approbato confiteri, & ab eo Communionem accipere. Sic docuit Nauarr. cap. Placuit. de penitent. dist. 6. n. 80. Sanch. pluribus relatis lib. 3. de matr. disp. 25. num. 7. Vnde quæst. 93. art. 1. dub. 4. n. 4. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 7. Moueor: quia non est maior ratio, quare vni Parocho potius, quam alteri subiciantur, cum nullibi censeantur habitare, iuxta leg. 1. §. Hac autem verba. ff. de iis, qui deiecerunt. ibi: Hospes planè non tenebitur: quia ibi non habitat, sed paulisper hospitatur. Et præterea vbicumque forum externum sortitur possuntque pro delictis alibi commissis puniri. Ergo à fortiori conscientie forum sortiri possunt. Neque argumentum pro contraria sententia obstat. Nam esto, nullus Parochus in particulari non teneatur vagis Sacramentum Penitentiae, & Communionis ministrare, antequam ipsi petant: at stante petitione tenetur ipse, cui facta est: quia media petitione vagi se illi subiciunt, illorumque est Parochus, ac si fixum ibi domicilium haberent: quia in hac materia non videtur posse esse alius aptior subiectionis modus. Ad Episcopos autem in cuius diocesi plerumque vagi versantur, competit compellere, ut annuæ confessionis, & Communionis præcepto satisficiant, sicuti notauit Laym. supra.

14. Iurisdictionem delegatam habent omnes illi, quibus ab Ordinariis demandata est iurdictio: in quo tacite insinuat quædam differentia iurisdictionis ordinariæ à delegata. Nam iurisdictionem ordinariam habentes delegare suas vices possunt, eò quod hanc delegationem sepe expostulat reatus proprii officij usus, cui iurdictio committitur: & traditur, cap. Inter cetera de officio Ordinarij. & cap. Cum Episcopus. eod. tit. in 6. c. Omnis vtriusque sexus. de penitent. & remissionib. At habentes delegatam iurisdictionem delegare non possunt: quia solum illam in usum accipiunt, non ut aliis committant, uti rectè dixit Panormit in cap. Cum Bertholdus.

num. 23. de sentent. & re iudic. & sumitur ex cap. Cum causam. de appellationib. & ex leg. vlt. ff. de officio eius, cui mandata est iurisd. leg. More ff. de iurisd. omni. iudic. leg. Iudice. Cod. de iudic. & tradunt omnes.

15. Excipitur ab hac doctrina delegatus à Principe, qui iure ipso disponente causam sibi demandatam, partibus consentientibus, subdelegare potest, cap. Cum causam. cap. Quamuis. cap. Pastoralis. cap. vlt. de officio delegati. Nisi forte electa esset industria personæ, vel causæ executio commissa, sicuti contingit in dispensationibus, quæ Episcopo, vel eius Officiali à Romana Curia committuntur, quas delegare non possunt: quia & industria personæ eligitur, & causæ executio potius, quam plena iurdictio committitur, ut diximus tract. de legib. disp. vlt. de dispensationib. & docuit Sanch. lib. 3. de matr. disp. 31. n. 6. Ex qua doctrina manifestè infertur, delegatum quemcumque subdelegare posse, si subdelegans facultatem subdelegandi concesserit: quia tunc non censetur ipse delegatus subdelegare nomine proprio; sed nomine delegantis, & auctoritate ab eo accepta, sicuti tradit Glossa in cap. Is, cui de officio delegat. in 6. Sanch. plures referens lib. 3. de matr. disput. 31. num. 18.

16. Secundo, excipitur delegatus ad vniuersitatem causatum, tamen si non sit à Principe, qui videtur subdelegare vnam, vel alteram causam posse, ex textu in leg. 1. §. Ab eo ff. Quis, & à quo appelletur. & ex leg. Legatus. 12. ff. de officio Proconsulis, ibi: Legatus mandata sibi iurisdictione Iudices dandi ius habet. & leg. Cum Prator. 12. ff. de iudiciis. is quoque, cui mandata est iurdictio, Iudicem dare potest: & multis allegatis tradit Sanch. lib. 3. de matr. disp. 31. num. 2. Sed hoc ut verum sit, intelligi debet primò de delegatione annexa perpetuè dignitati, vel officio alicuius, qualis est potestas dispensandi in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto prouenientibus concessa Episcopis à Trident. sess. 24. cap. 6. quæ potestas, quia accessoria est dignitati iurisdictionem ordinariam habenti, reputatur ordinaria, ac proinde sicut ordinaria delegari potest, ut aliis relatis docet Henric. lib. 6. cap. 7. num. 3. Sanch. supra. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 10. Secundo, si delegatio fiat ratione officij non solum proprii, sed vicarij, sicuti contingit Viceepiscopo, Viceparrocho, Vicereктору, & Gubernatori vrbis: iis enim officium Episcopi, Parochi, & Gubernatoris non in proprietate, sed quasi in tenentia ad certum tempus committitur. Quapropter esto, non possint alium Vicarium integrum substituere (nisi contrarium ex recepta consuetudine constet, uti docuerunt Sanch. & Layman. locis citatis, cõstare affirmat saltem ad breue tempus, scilicet, per tres, vel quatuor dies,) possunt tamen vnam, vel aliam causam subdelegare: quia non tam vltus Patrochi, quam officium illis delegatum est, ad officium autem Parochi pertinet non solum vltus iurisdictionis; sed illius commissio, & delegatio. Poterunt ergo iurisdictionem, saltem ex parte, subdelegare, sicuti notauit Henric. lib. 6. sum. cap. 7. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 21. num. 15. Coninch. disp. 8. de penitent. dub. 4. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 13. Ex quo fit, prædictos Vicecuratos posse cooperatorem sibi adsciscere, non cui vicariam plenè concedant, sed cui illius exercitium quoad aliquam partem committant: v.g. quoad confessiones audiendas, quoad Eucharistiam ministrandam, &c. & tradit Syluest. verbo Vicarius, quæst. 5. Nauarr. cap. Placuit de penitent. dist. 6. num. 69. Layman. dicto cap. 10. num. 13.

Extra prædictos casus delegatus, tamen si ad vniuersitatem causarum subdelegare nullatenus potest, aliàs possent Religiosi, quibus à Pontifice commissa est iurdictio ad audiendas confessiones, & Eucharistiam ministrandam, suam potestatem ex parte subdelegare. Quod nulla ratione est concedendum: quia ipsi non officium, sed vltus, & exercitium iurisdictionis committitur, ut bene notarunt Layman. & Coninch. loc. alleg.

PUNCTVM XIV.

Quibus modis delegatur iurdictio ad audiendas confessiones. Et specialiter de Religiosorum priuilegio.

1. Multipliciter delegatur iurdictio.
2. Consuetudine legitime præscripta acquiri potest iurdictio.
3. Delegatur iurdictio expresso, vel tacito consensu illius, qui eam delegare potest.
4. Rati habitatione de futuro Sacramentum Penitentia ministrari non potest.
5. Delegatur iurdictio Bulla Cruciatæ priuilegio.
6. Item, Religiosis ex concessione summi Pontificis.
7. Non communicatur ipsis, nisi dependentes à suis Prælati.
8. Qualiter superioribus, & aliis Religiosis particularibus hæc potestas communicetur.
9. Quid si Superior usum facultatis concessum prohibuerit.
10. Extensio.

10. *Extenditur hoc privilegium ad omnes fideles absque limitatione.*
11. *Excipi debent Religiosi aliorum Ordinum.*
12. *Quid si peregrini sint.*
13. *Ubi liber uti hoc privilegio possunt.*
14. *Ab omnibus peccatis, exceptis in Bulla Cœna contentis, virtute dicti privilegij absolviere possunt Religiosi integrè deputati.*
15. *Hæc exceptio ex parte sublata est Societatis Iesu Religiosis.*
16. *Non tantum à peccatis, sed à censuris, pœnis, & sententiis absolviere possunt.*
17. *Sed, an prædicta absolutio extra Sacramentum impendi possit? Remissive respondetur.*
18. *Tutius est, in Sacramento Pœnitentiæ concedi, sed spectato iuris rigore extra concedi potest.*
19. *In Sacramento Pœnitentiæ, tamen si absolutionem à peccatis non concesseris, potes sine dubio à censuris absolviere.*
20. *An hæc absolutio pro sit pro foro externo.*
21. *Non perit hæc gratia morte delegantis.*
22. *Approbatum ab Episcopo, inuito Prælati, an eligi per Bullam possit.*
23. *Illicite eligitur, sed valide.*
24. *Apponitur exceptio pro Religione Prædicatorum.*
25. *An possit hoc Sacramentum ministrari sum iurisdictione delegata dubia.*

Respondeo cum Agid. de Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 5.* multipliciter delegari posse iurisdictionem. Primo, iure communi, ut diximus, delegatam esse omnibus sacerdotibus comparatione omnium fidelium pro peccatis venialibus, & pro peccatis aliis confessis, & quibuscunque peccatis in articulo mortis deficiente proprio Sacerdote. Secundo, ex privilegio alicui Communitati, & singularibus personis concessio, sicuti sunt privilegia Religionum, & Bullæ Cruciatæ. Tertio, ex speciali concessione expressa, vel tacita. Quarto, ex consuetudine.

2. Et quidem consuetudine, si sit legitime præscripta, acquiri posse iurisdictionem ad audiendas confessiones, tamen si ignorantibus illis, qui iurisdictionem concedere possunt, verius existimo cum Nauarr. in *cap. Placuit. de pœnitent. disp. 6. num. 36.* Soto in *4. disp. 18. quest. 4. art. 2. ad 2.* Quia consuetudo legitime præscripta legem introducere potest, privilegium, & iurisdictionem concedere; ex textu in *cap. fin. de consuetud. & cap. Cum contingat. de foro competent. &* pluribus firmavit *tract. de legib. disp. 4. de consuetud.* Neque obstat textus in *c. 2. de pœnitent. in 6.* dicens, nulla posse consuetudine introduci: quod aliquis præter sui superioris licentiam Confessorem sibi eligere valeat, qui eum possit solvere, vel ligare: quia, si consuetudo legitime est præscripta, non est præter superioris licentiam: eo enim ipso, quo præscripta est, accedit Superioris licentia contenta in *cap. fin. de consuetud.* sicuti diximus *loc. alleg.*

3. Deinde delegatur iurdictio expresso, vel tacito consensu illius, qui eam delegare potest. Etenim, cum hæc delegatio sit quædam donatio inter homines facta, necessario voluntatem donantis aliquo signo sensibili expressam requirit, aliàs, cui donatur, acceptare illam non poterit, neque illa uti, ut bene notavit Suar. *disp. 26. sect. 1. Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 35. & 36.* Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 5. concl. 2.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. de pœnitent. cap. 10. n. 15.*

Dixi, *expresso, vel tacito*: nam taciti, & expressi idem iuris est. Raro tamen tacitus consensus in præsentem sufficiens esse potest. Non enim ex eo, quod Parochus videat suos parochianos tibi confiteri, censetur licentiam, & facultatem tibi concedere: quia existimare potest illos privilegium habere eligendi Confessorem, vel solum peccata venialia confiteri, vel tibi aliunde iurisdictionem esse concessam, præcipue cum illo infcio expositis fueris confessiones audire. Quocirca, ut iurdictio ex tacito consensu tibi concedatur, necessum est, ut concessurus iurisdictionem, sciat, ex nullo alio capite tibi iurisdictionem esse concessam, & videns ad audiendas confessiones te disponi, gratum se ostendat, cum facile contradicere possit. Sic Agid. de Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 5. & num. 35.*

4. Hinc inferitur, rati habijone de futuro Sacramentum Pœnitentiæ administrari non posse. Nam, cum iurdictio ad illius valorem necessaria sit, & hæc absque consensu non concedatur, efficitur manifestè, si tempore quo sacramentum ministratur, nullus adeat consensus iurisdictionem concedentis, nullius valoris esse sacramentum ministratum. Neque obstat regula 10. iuris in 6. *Rati habijonem retrahit, & mandato non est dubium comparari.* quia loquitur de contractibus, aliisque causis civilibus, quibus etsi deficiat aliqua solemnitas, suppleri potest postmodum, ac si ab initio steterit. Secus est in sacramentorum administratione, quæ si à principio invalida fuit, nulla potentia firmari potest. Præterea absolutio non auctoritate hominis, sed Christi concessa est: nullus ergo homo eam ratâ habere potest: siquidem ipsius nomine non est facta,

iuxta reg. 9. iuris. *Ratum habere quis non potest, quod ipsius nomine non est gestum.* Neque item obstat. Sacramentum Baptismi, Confirmationis, Extremæ Unctionis, Ordinis, & Eucharistiæ ex sola rationabili præsumptione futuri consensus legitime administrari: quia in iis sacramentis iurdictio expositulata non est ad illorum valorem, sed ad licitum usum, ac proinde non est opus, ut iurdictio antecedar: sufficit, si præsumatur subsecutus consensus illius, qui iurisdictionem concedere poterat: illius enim præsumptio excusat à malitia, quæ in illo actu intervenire potest. Secus est in Sacramento Pœnitentiæ, & matrimoni, ad quorum valorem iurdictio expositulatur, quæ iurdictio, cum non concedatur ex præsumptione, sed ex consensu, sufficere non potest ad illorum valorem, sicuti post alios notavit Sylvest. *verbo, Confessor, 1. quest. 6. dicto 8.* Nauarr. *cap. Placuit. num. 103. de pœnitent. disp. 6. & in summ. cap. 9. nu. 6.* Sanch. *lib. 3. de matrim. disp. 35. nu. 24.* Tolet. *lib. 3. sum. cap. 10. Suar. disp. 26. sect. 1. n. 18.* Valq. *de pœnit. q. 93. art. 2. dub. 2. n. 3.* Agid. de Coninch. *disp. 8. dub. 5. n. 34.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. n. 16.*

5. Tertio delegatur iurdictio privilegio Bullæ Cruciatæ: fumentibus enim Bullam concedit Pontifex, ut quemlibet sacerdotem ex approbatis possint eligere, qui eorum peccata audiat, & ab eis absoluat: qua electione facta Pontifex illo privilegio ei iurisdictionem concedit. Sumens verò Bullam, designat personam, cui iurdictio concedatur: iurisdictionem tamen nullatenus tribuit. Sed de hoc privilegio qualiter intelligendum sit, specialem inferius tractatum instituemus.

6. Item, delegatur iurdictio privilegio Religiosis concessio à Sede Apostolica, audiendi fidelium confessiones: quod quia frequens est, & satis usitatum, placet in præsentem explicare.

Igitur privilegium concessum est omnibus Religiosis, præcipue Mendicantibus, qui ab Episcopo approbati fuerint, iuxta Trident. *sess. 23. cap. 15. de reformat. ut quorumcumque fidelium ad eos accedentium confessiones audire possint, nulla expectata suorum Parochorum licentia, eosque absolviere ab omnibus peccatis, quantumvis gravibus, etiam sedis apostolicæ reservatis, & quibuscunque censuris, sententiis, & pœnis Ecclesiasticis ex eis resultantibus, exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini.* Sic habetur in Bulla Paul. III. & Gregor. XIII. *relatis in Compend. privileg. Societatis Iesu. verbo, Absolutio.*

7. Hoc privilegium non communicatur Religiosis, nisi dependentes à suis prælatis: quia primò, & per se est Religioni concessum: deinde Religiosis particularibus, aliàs sacerdotali ordine. Religiosi insigniti contra voluntatem suorum Prælatorum possent sacramenta Pœnitentiæ ministrare: quod certe non est credendum velle Pontificem: quippe obstat maxime recto Religionum regimini; & de nostra Societate est indubitatum, ut rectè probat Suar. *t. 4. de Religion. tract. 10. lib. 9. cap. 2. à num. 3.* & de aliis Religionibus tradunt post alios Llamas *1. p. method. cap. 7. §. 4.* Henric. *lib. 6. capit. 6. n. 6.* in *comment. Rodrig. quest. regular. t. 1. q. 60. art. 3.* Miranda *t. 1. Man. Prælat. quest. 45. art. 12.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. num. 19.*

8. Prædictam facultatem communicat Religio Superioribus, nempe Generali, Provinciali, Abbati, seu Rectori, deinde personis singularibus: hæc tamen differentia. Nam Superioribus communicat potestatem ordinariâ comparatione suorum subditorum, ac proinde eam delegare possunt, aliis verò Religiosis communicat Religio facultatem delegatam, quam certè omnes Doctores admittunt comparatione Religionum eiusdem ordinis voluntati Prælatorum commendari. Expedit enim, ne alius confessorius, præter designatum à superiore absolviere eius subditos possit. Quinimò comparatione secularium, & religionum aliorum Ordinum existimo probabilius cum Suar. *t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. ca. 2. n. 7.* posse Prælatos religionis sibi subditis facultatem, & iurisdictionem absoluendi, quam à Pontifice habent, communicare ex parte, & non integram, ita ut designari possint ad confessiones virorum audiendas, denegata facultate audiendi feminas: nam cum prædicta facultas, & iurdictio diuisibilis sit, & illius concessio superioribus subordinata; nihil obstat potest, quominus superiores eam ex parte concedere possint.

9. Quod si superior Religiosis habentibus facultatem illius usum prohibuerit, spectanda est intentio superioris, ut inde colligatur, an per talem prohibitionem censendum sit privilegium sublatum, an tantum illius usus impeditus. Ecce quidem si ob inscientiam Religiosi, vel indebitæ sacramenti administrationis timorem, vel in pœnam alicuius commissi delicti prohibitio facta fuerit, præsumi debet privilegium ablatum esse. Secus, si solum prohibitio fiat, ut aliis muneribus, & officiis incumbat. Sic Suar. *t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. ca. 2. n. 7.* Vide Miranda. *quest. 45. art. 3.* Henric. *lib. 6. c. 6. Rodrig. quest. 60. art. 2.* Illud verò est certum prohibitionem publicam, & notoriam esse debere, alioquin confessiones Religioso semel legitima

legitima autoritate expofito validæ erunt, ob iurisdictionem à iure traditam ei, qui cum errore populi titulum coloratum habet, iuxta leg. *Barbarius Phlipus. ff. de officio Prætoris.* & Tradit in præfenti *Ægid. de Coninch. difp. 8. de pœnitent. dub. 5. in fine concl. 6.* Mirand. t. 1. *Man. Prælat. q. 45. art. 13.* Layman. lib. 5. *sum. tract. 6. cap. 10. n. 19.*

10. Porro prædictum privilegium comparatione fidelium abfoluendorum nullam limitationem habet: fed virtute illius poffunt Religiofi fic à fuperioribus designati, & ab Ordinario, in quo habent domicilium approbati abfoluere quofcunque Chrifti fideles ad eos vndeque accedentes, quod Pius I I. Nicol. I I I. Sixtus I V. & Loco X. Mendicantibus concefferant, vti conftat ex *Compend. privileg. Societ. Iefu, verbo, Abfolutio. §. 9.* & 10. & tradit Suar. dicto t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. n. 8.

11. Ab hac tamen concessione excipiendi funt Religiofi aliorum Ordinum, quos regulariter alieni Regulares, & maxime noſtri abfoluere non poffunt, niſi à ſuis ſuperioribus licentiam habuerint, extra ſuum Ordinem confitendi: quod ex praxi, & conſuetudine Religionum deſumendum eſt. Nam eſto privilegium hoc abſque limitatione conceſſum, non ſolum ſæculares, ſed regulares cuiuſcunque ſexus comprehendat: at cum qualibet Religio privilegium habeat, ſaltem per communicationem, ne eius Religioſi extra proprium Ordinem abſque Prælatorum ſuorum licentia confiteantur, ſatendum eſt, prædictum privilegium generale non comprehendere Religioſos, quos eorum Prælati non permittunt extra Ordinem confiteri: quia privilegium generale non derogat ſpeciali, & maxime ſi ſpeciale iure communi, & conſuetudine approbatum fuerit. Quod autem qualibet Religio privilegium habeat, ne eius Religioſi contra voluntatem ſuorum Prælatorum aliis confiteantur, conſtat ex privilegio Innocenti I V. Ordini Prædicatorum conceſſo relato in *Supplement. Minor. & in lib. monument. Ordin. & in Compend. Societ. Iefu, verbo, Confefſarius, §. 5.* & ex privilegio Innocenti V I I. & Iulij I I. conceſſo Ordini Eremitarum S. Auguſtini, provt habetur in *Compend. Mendicant. verbo, Confefſio, & Confefſor, §. 6.* & 7. & ex privilegio Clem. V I I I. & Gregorij X I. Ordini Cifterciens. relato in eius *Compendio, verbo, Confefſor, §. 3.* & tandem ex Extravag. Benedicte X I. Inter cunctas de Privilegiis, vbi in hæc verba inquit: *Electi igitur ab eiſdem Fratribus ad audiendas confeſſiones, & pœnitentias iniungendas, liberè autoritate Apoſtolica, abſque licentia Dioceſanorum, & aliorum Prælatorum inferiorum exceptorum, & non exceptorum, quibus ſubſunt, qui ad confitendum accedant, audiant, eis peccata ſua confiteri volentes. Non Religioſos, qui ſecundum ſtatuta ſuorum Ordinum propriis Prælatiſ confiteri debent, aut ab eis, ne confiteantur aliis, prohibentur, abſolvant.* Atque ita docent expreſſè Rodrig. t. 1. *queſt. regul. queſt. 60. art. 6.* & *queſt. 62. art. 4.* & Suar. t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 16. & num. 12. & num. 15. qui doctrinam extendit ad Moniales, quæ ex declaratione Cardinalium cap. 10. ſeſſ. 25. de Regularib. confiteri non poffunt aliis, quam approbandis ab illarum Prælatiſ. Idemque tradidit tract. 10. lib. 9. c. 2. n. 9. Conſentit Layman. lib. 5. *sum. tract. 6. c. 10. q. 3. concl. 3.* Rodrig. q. 62. art. 4. in fine.

12. Notanter dixi, regulariter, vt excluderem itinerantes religioſos. Hos enim ab alterius Ordinis regularibus, imò ſæcularibus Clericis abſolvi poſſe, cum intra propriam Religionem confiteri non poffunt, conſuetudo obſervat ex conceſſione Sixti I V. & Innocenti VIII. provt refert Man. Rodrig. *queſt. 62. art. 5.* vbi aduertit, à reſervatis abſolvi non poſſe, quod intelligendum eſt, ſaltem ſine obligatione comparandi, de qua re videri poſſet Suarez t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 17.

13. Prædicto privilegio vti Religioſi poſſunt, ſive in ſuis Eccleſiis, & Domibus, ſive extra: quia nullam, quoad locum, limitationem habet. Si tamen extra propriam dioceſim, in qua ſunt approbati, iter egerint, poſſunt ex Clement. *Dubium,* & ex conceſſione Sixti I V. & Gregor. XIII. anno 1575. Confeſſiones excipere duplici conditione interueniente. Prima, vt ſi in eo loco adſit Ordinarius, ab eo licentia expoſtuletur. Secunda, ſi Ordinarius deſit, Parochi non repugnent: & notavit Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. n. 9. iuncto c. 1. n. 5. conſentit Rodrig. t. 1. *qq. regul. q. 60. art. 5.*

14. Peccata verò, à quibus Religioſi à ſuis Prælatiſ integre deputati poſſunt abſolvere, ſunt omnia quantumvis gravia, etiam Sedi Apoſtolice reſervata, exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur. Ex quibus verbis grauis difficultas eſt inter Doctores, an concedantur crimina Epifcopo reſervata: ſed hanc difficultatem optimè diſſolvit Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. & n. 14. affirmans, eſto, privilegia conceſſa Mendicantibus ante decretum Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. non comprehenderent caſus Epifcopo reſervatos, provt ſacra Cœcilij Congregatio pluribus deciſionibus relatis à Marzilla, & Barbosa ibi confirmat. At privilegia conceſſa à Gregor. XIII. Iulio I I I. & Pio V. Societati Iefu, & conſequenter omnibus aliis Religionibus, quæ privilegiorum communicatione gaudent, omninò prædictos caſus comprehendere, & ita reſtatur

Compend. privileg. Societ. Iefu, verbo Abſolutio, §. 1. & Man. Rodrig. t. 1. *qq. regul. queſt. 61. art. 3. in fine.* Ratio eſt partim: quia privilegium Principis, & præcipue in fauorem animarum latè eſt impetrandum: partim quia non derogat Epifcoporum iuri: non enim tollitur reſervatio, ſed perſeuerante reſervatione communicatur facultas abſoluendi: partim, quia verba dicti privilegij eam extensionem neceſſariò admittunt. Pontifex namque concedens facultatem abſoluendi ab omnibus peccatis, etiam ſibi reſervatis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ, concedit facultatem abſoluendi ab omnibus, à quibus ipſe abſolvere poteſt. Cum autem à reſervatis Epifcopo abſolvere poſſit, neque ea in Bulla Cœnæ continentur, ab eis abſoluendi concedit facultatem. Quod non leuiter indicauit, illo aduerbio etiam, quo reſervata grauiori reſervatione, ſcilicet pontificia, conceſſit, tacitè innuens reſervata epifcopali reſervatione conceſſa eſſe.

15. Excipiuntur contenta in Bulla Cœnæ Domini. Verùm hanc exceptionem ex parte ſuſtulerunt Religioſi Societatis Iefu, Paul. III. Iul. III. & Gregor. XIII. vt conſtat ex *Compend. privileg. Societ. Iefu, verbo, Abſolutio.* Nam in §. 2. conceditur à Gregor. XIII. vix vocis oraculo, 18. Martij, 1584. Conſellariis à ſuperiore deputatis abſolvere poſſe eos, qui bona naufragantium rapuerint, iniuncta eis reſtitutione, vbi & quomodo ea fieri poterit: & in §. 3. conceditur Generali Præpoſito, & quibus ipſe communicauerit. Communicat autem Provinciales cum poteſtate delegandi in caſibus particularibus facultatem abſoluendi ad hæreſi extra Hiſpaniam: & in §. 4. datur facultas omnibus ſuperioribus Societatis, & quibus ipſi communicauerint, abſoluendi à lectione librorum prohibitorum, illis in locis, vbi poſſunt ab hæreſi abſolvere: & in §. 5. privilegium conceditur ſuperioribus, & quibus ipſi communicauerint, abſoluendi miſſos ad tîreres, à quibuslibet caſibus, ſicut in articulo mortis. Deinde ex Bulla I I I. incipiente, *Licet debitum,* edita anno 1549. & ex Bulla Gregor. XIII. anno 1575. in remotiſſimis regionibus, vbi recurſus ad Sedem Apoſtolicam difficilis eſt, permittitur Præpoſito Generali, & quibus ipſe commiſerit, poteſtas abſoluendi ab omnibus in Bulla Cœnæ Domini contentis: quam latam conceſſionem extendi ad hæreſim, vt probabile defendit Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. num. 16. cò quod ratio conceſſionis, quæ eſt difficilis ad ſedem Apoſtolicam aditus, æque in hæreſi, ac in aliis peccatis in Bulla Cœnæ reſervatis procedit. Pro noſtrorum Religioſorum abſolutione varia privilegia referuntur conceſſa ſuperioribus, de quibus videri poſſet dictum *Compendium privileg. à §. 6. uſque ad 11.*

16. Non ſolum a peccatis, ſed etiam à ſententiis, cenſuris, & pœnis ob ea peccata incurſis facultas abſoluendi in prædicto Privilegio conceditur. Vnde directè cenſuræ peccatis annexæ vt prædicti privilegij rolli poſſunt abſque reincidentia, vt bene notavit Suar. tom. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. num. 10. alias opus non eſſet earum abſolutionem exprimeret: ſed conceſſa facultate abſoluendi à peccatis conſequenter conceſſæ: quippe earum abſolutio abſolutioni à peccatis præmitti debet. Nomine ſententiarum comprehenduntur cenſuræ ab homine latæ non ſolum generaliter, ſed etiam ſpecialiter, quia cenſuræ tam per generalem ſententiam, quam ſpecialem delicto annexi poſſunt, & ex illo reſultare, ſæpeque illarum abſolutio abſque ſcandalo, & offenſione Iudicis concedi poterit, vt dixit Suar. dicto cap. 2. à num. 20. Verùm eſto, hoc privilegium Societati conceſſum ſit, præpoſitus Generalis ſolis ſuperioribus, & quibus ipſi ſpecialiter communicauerint, facultatem concedit abſoluendi eos, qui per generalem ſententiam ſunt affecti cenſura: illos verò qui ſpeciali ſententia ſunt ligati, neque ipſiſ ſuperioribus permittit, conſtat ex *Compend. privilegior. verbo, Abſolutio, §. 1.* Nomine cenſurarum veniunt intelligendæ, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum, iuxta text. in cap. *Quarenti verbo ſignif.* non autem irregularitas, tametiſ ob violationem cenſuræ incurſa ſit, quia non eſt cenſura, nec cenſuræ per ſe annexa, quicquid dicat Gutier. lib. 1. canon. *queſt. cap. 3.* Sed an ſub poteſtate abſoluendi à pœnis eccleſiaſticis irregularitas comprehendatur, difficultate non caret: ſiquidem verè eſt pœna eccleſiaſtica ob delictum impoſita. At veridè eſt, neque irregularitatem, neque depoſitionem, aut degradationem, neque aliam quamlibet pœnam, quam pœnitēs, eſto inuitus ſit, ſuſtinere debet, aliquo determinato tempore poſſe ex vi dicti privilegij abſolui: quia hæc pœnæ non abſolutione, ſed diſpenſatione tolluntur. Non enim tolli poſſunt, niſi diſpenſando aliquo modo in iure eas in perpetuum, vel ad determinatum tempus designante. Neque item comprehendit pœnas à Confefſore impoſitas in ſacramento Pœnitentiæ, alias poſſent Religioſi vi dicti privilegij abſolvere pœnitentes à pœnitentiis iniunctis, quin peccata ob quæ fuerunt impoſita, iudicarent, quod eſt falſum, & rationi diſſonum. Nec denique comprehendit pœnas, quas ex voto, & promiſſione propria obligantur fideles ſuſcipere, vt contingit promittenti ieiunium, ſi delictum aliquod commiſerit: quia illa nō eſt pœna eccleſiaſtica, cum non ſit pœna ab Eccleſia impoſita: ſed propria fidelium voluntate ſuſcepta. Quo

Quocirca nomine pœnarum, ut à censuris, & sententiis distinguuntur, veniunt intelligendæ pœnæ non temporales, sed spirituales, quæ in vindictam alicuius delicti fidelibus à iure, vel ab homine fuerint imposita arbitrio imponentis remittendæ, qualis esset prohibitio ab Ecclesiæ ingressu, à communionem, ab officio aliquo diuino, & similes. Sic Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. c. 2. à n. 41.

17. Sed an prædicta absolutio à sententiis, censuris, & pœnis extra sacramentum Pœnitentiæ impendi possit, controuersia est latius decidenda in tract. de Bulla Cruciatâ, in qua affirmatiuam partem defendimus. Sed in præsentem est specialis difficultas, eò quod priuilegium conceditur sub illis verbis, *auditis eorum confessionibus*, quæ in Bulla Cruciatâ non continentur: quæ verba manifestè indicant absolutionem dari non posse, quin confessio præcedat, & consequenter extra sacramentum Pœnitentiæ. Et ita sustinetur tanquam tutius Nauarr. c. 26. n. 31. Cordub. sum. quest. 19. §. 187.

18. Ceterum negari non potest, tutius esse, absolutionem à censuris à iure, vel ab homine, & à quibusvis pœnis in sacramento Pœnitentiæ vi prædicti priuilegij concedi debere: quia in hac concessione nullum adest periculum: aliter verò sub opinione positum est, an valeat absolutio. Quapropter Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. num. 26. nec consulit, nec permittit, absque rationabili causa extra sacramentum pœnitentiæ absolutionem prædictam concedi. Verum, spectato iuris rigore, censio cum ipso Suar. *suprà*, & de legib. lib. 8. cap. 6. num. 1. §. 16. Rodrig. t. 1. quest. regular. quest. 61. art. 7. Henric. lib. 7. cap. 13. num. 2. & cap. 30. num. 6. Auila 2. p. de censur. cap. 7. dub. 13. Coninch. disp. 14. dub. 16. num. 153. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. quest. 3. concl. 4. probabilius esse, validè, & licitè extra sacramentum concedi posse: quia, cum hoc priuilegium sit à principe, & in animarum fauorem, non est, cur eius vsus ad solum pœnitentiæ sacramentum restringatur, præcipue cum illa verba, *auditis eorum confessionibus*, ad eam restrictionem non obligent. Sunt etenim illa verba generalia, quæ aptari debent ad confessionem, tum sacramentalem, sicuti verbum absolueudi, & iniungendi pœnitentiam salutarem necessariò apiatur peccatorum absolutioni, quæ sacramentalis est, & censurarum absolutioni, quæ sacramentalis non est. Datur autem simul vtrique potestas, ratione commodioris vsus, & quia frequenter vtriusque potestatis vsus coniungitur, non, quia necessariò vtrique potestas simul exercenda sit, cum sæpè conueniat, absolutionem à censuris ab absolutione à peccatis diuidere; sæpèque absolutio à peccatis absque absolutione à censuris concedatur: quia non adsunt censuræ absolueudæ.

19. Illud verò pro certo affirmat, & meritò Suar. dicto c. 2. n. 28. te posse absolutionem à censuris concedere, recedenti à contumacia, & parti, seu Ecclesiæ satisfaciendi, acceptanti, que pœnitentiam sibi iniunctam; tamen solum ex parte eorum peccata sacramentaliter audieris; neque intendas ab eis absolueri; vel, quia ipse non valet confessionem integram facere, vel tu nequis eam excipere, vel oportet in dies differre, cum tamen non debeat censuris esse ligatum: quia sufficienter satisfaciis verbis indulti: siquidem absolutionem à censuris non præstas, nisi audita confessione sacramentali. Et licet hæc confessio sacramentalis ob absolutionem sacramentalem subsequendam exigatur, non est opus semper immediatè subsequi, præcipue cum dimidia illa confessione, & censurarum absolutione disponi pœnitens possit ad absolutionem sacramentalem obtinendam.

20. Additur in prædicto decreto, ut solum pro foro conscientie, & pœnitentiæ; & non pro foro externo, & iudiciali, quod qualiter intelligendum est, dixi tract. de legib. disp. ult. de dispensationib. pun. 15. §. 1. num. 3. & tract. de fide, disp. 4. punct. 3. §. 1. §. 2. & latius dicemus tract. de excommunicat. Vide Suar. dicto tom. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. à numero 32.

21. Ad extremum aduerte, facultatem delegatam administrandi hoc sacramentum, vel eligendi, qui illud ministret, siue sit gratia facta comparatione plurium, siue vnus singularis personæ, morte delegantis non perire, iuxta ea, quæ late diximus tract. de legib. disp. 4. de priuileg. pun. 16. §. 4.

22. Superest duplex questio. Prima, an Religiosus, qui infirmitate, vel inuito Prælato se Episcopo præsentaret, & ab eo approbationem, & licentiam audiendi confessiones obtineret, posset validè, & licitè ea licentia uti, seu per Bullam Cruciatâ eligi. Videtur posse: quia ea licentia, utpote concessa ab Episcopo, vel Pontifice, regulari prælato superioribus, non videtur posse à Prælato regulari restringi, aut limitari.

23. Ceterum dicendum est, illicitè prædictum Religiosum iis facultatibus uti: nam est Prælatus regularis iurisdictionem Episcopalem, vel pontificiam derogare, aut minuire non possit, potest tamen ob vorum obedientiæ, ratione cuius Religiosus suo Prælato subditur in iis, quæ ad rectam sui instituti gubernationem pertinent, prædictæ iurisdictionis vsu moderari, vel impedire; sicuti ex recepta in omnibus Religionibus consuetudine impeditur sub graui culpa cen-

tur, dum à proprio Prælato non fuerit approbatus. Atque ita sustinent Rodrig. t. 1. regul. qq. q. 60. art. 1. §. 3. Mirand. in man. Pralat. t. 1. quest. 45. art. 12. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 10. q. 3. vers. Sed dubitabis num. 19. At si prædictus Religiosus iurisdictione Episcopali, vel pontificia sibi concessa utatur, de facto validè erunt absolutiones ab eo impensæ, iuxta iurisdictionem acceptam, utpote qui Ordinem sacerdotalem, & iurisdictionem habet.

24. Excipienda tamen est Religio Ordinis Prædicatorum, in qua iuxta Breue Iulij III. relatū ab Eman. Rodrig. & Mirand. *suprà*, annullantur omnes iurisdictionum concessionem pro confessionibus audiendis, quæ sine licentia Prælatorum ab Episcopo, seu aliis Ordinariis fuerint obtentæ: quod Breue restatur Rodrig. fuisse ab ipsa Religione acceptatum in Capitulo Generali Salmaticæ celebrato, & virtute illius fuerunt irritatæ confessiones, quæ sine licentia Superiorum virtute iurisdictionis ab Episcopo concessæ fuerint. Confessiones verò factæ virtute Cruciatæ, alteriusve priuilegij pœnitentiæ ibi non irritantur; quinimò excipiuntur licentiæ manu Papæ, aut de consensu Cardinalis protectoris, vel Viceprotectoris signatæ. Quoad alias Religiones non constat prædictum Breue Iulij III. receptum esse, nec virtute illius annullatas esse confessiones sine licentia superiorum factas: Quapropter, dum non constat de annulatione, dicendum est, validas fore, uti docuerunt Rodrig. Mirand. & Lam. locis alleg.

25. Secunda questio, an cum iurisdictione delegata dubia possis Pœnitentiæ Sacramentum ministrare. Et quidem, si in nulla peccata, quæ pœnitens confitetur, iurisdictionem mortaliter certam non habeas, illicitè extra causam gratis necessitatis Sacramentum ministras: quia periculo irritandi sacramentum te exponeres. At hic casus, ut benè aduertit Coninch. disp. 8. de pœnit. dub. 6. concl. 1. vix est possibilis; siquidem frequenter pœnitentes aliqua peccata venialia, vel mortalia alias legitime confessæ confiteri solent, in quæ omnes sacerdotes certam iurisdictionem habent. Verum, si in aliqua peccata ex his, quæ pœnitens confitetur, sic dubiam iurisdictionem habeas, ut non valeas de iurisdictione probabile iudicium habere, nequaquam (extra grauem, & vrgentem necessitatem, qualis esset, si pœnitens præcepto annuæ Confessionis obligaretur, vel absque nota non posset communionem differre) sacramentum administrare potes, quia ab illis peccatis fortè solum in directè absoluis, quod vitare debes, quoad possis, & reuerentiam sacramenti, & integritatem illius. Sic Suarez disp. 26. de pœnit. sect. 6. Coninch. disp. 8. dub. 6. concl. 3. Vnde si in casu necessitatis sic sacramentum ministras, debes monete pœnitentem de obligatione quam habet, confitendi ea peccata sacerdoti, qui iurisdictionem certam habeat, cum quilibet fidelis obligatus sit directè à peccatis absolutionem obtinere, sicuti notauit Coninch. dicta disp. 8. dub. 6. in fine.

Notanter dixi, si probabile iudicium de iurisdictione non habeas. Nam eo iudicio stante, rectè potes sacramentum ministrare, uti docui tract. de conscient. disp. 2. pun. 5. neque ibi dictis aliquid addendum occurrit.

P V N C T U M XV.

De casuum reservatione.

§. I.

Quo iure, quæ peccata, & à quibus reservari possint?

1. Reservatio convenientissima est.
2. Reservatio absque causa valet.
3. Reservatio aliquorum venialium nunquam fit, neque expediret fieri.
4. Peccata interna, neque reservantur, neque expedit reservari.
5. Quid Clemens VIII. statuerit in Religionibus.
6. Superiores possunt aliquibus peccatis annexere excommunicationem, & eius absolutionem sibi reservare.
7. Satisfit cuidam obiectioni.

1. Superior peccata reservat, cum illorum absolutionem sibi appropriat, nec aliis inferioribus committit. Esse autem convenientissimum, ut superiores aliquorum peccatorum absolutionem sibi reservent; tum, ut grauiora, atrocioraque crimina exactius iudicentur, ut melius corrigi possint, efficaciusque remedium illis adhibeatur; tum, ut fideles ab illis committendis eò se diligentius contineant, quò difficilius illorum absolutionem obtinere possunt; Synod. Tridēt. sess. 14. cap. 7. declarat. Debet tamen reservatio cedere in fidelium utilitatem: hæc enim est, quæ primò, & per se in omni reservatione spectatur. Nam, ut inquit Concilium *suprà*, non in destructionem, sed in edificationem potestas reservandi superioribus

ribus concessa est. Quocirca superior, qui potius in subdito-
rum perniciem, quam in illorum fauorem (quod præsumen-
dum non est) casus sibi referuaret, grauius peccaret: quia &
subditos irrationabiliter grauaret, & difficilem sacramenti
vsum redderet.

2. Sed, an ea reseruatō absque causa effectum habeat,
fatis est apud Doctores controuersum, vt videri potest apud
Suarez *tom. 4. de pœnitent. disputat. 29. section. 4.* Et quidem, si
verum esset, omnem iurisdictionem non solum Pontificis,
sed Episcoporum, & Parochorum à iure diuino immediate
provenire, tametsi Pontifici subordinatam; nullatenus vali-
da esset reseruatō irrationabilis à Pontifice, vel Episcopo fa-
cta. At, quia verius existimauimus, solum iurisdictionem ponti-
ficiam in omnes fideles à Christo immediate manasse: ex il-
la verò ad Episcopos, deinde ad Parochos, iuxta Pontificis
voluntatem descendere, si de facto Pontifex Episcoporum
potestatem vellet restringere, & Episcopi vellet potestatem
parochorum limitare, plusquam par est, restricta, & limitata
erit. Atque ita docent Fagund. *de secundo Eccl. præcepto, lib. 8.
cap. 1. n. 25. Suar. disp. 29. sect. 4. Egid. de Coninch. disp. 8. de pœ-
nit. dub. 11. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 12. n. 5. q. 3. & alij apud
iplos.*

3. Ex his inferitur, etsi aliquorum peccatorum venialium
absolutionem sibi reseruare possit Pontifex, cum omnis iuri-
dictio in alios Prælatos à Pontifice deriuetur, vt docent Sua-
rez *disp. 29. section. 3. Egid. de Coninch. disp. 8. dub. 11. n. 80.* inu-
tilis tamen esset ea reseruatō; partim, quia sine eorum ma-
nifestatione absolutio sacramentalis obtineri potest; partim,
quia alia via, quam Sacramento, illorum venia potest impe-
trari. Episcopos verò, aliòsque Prælatos Pontifice inferiores,
verius credo, nullius peccati venialis absolutionem reseruare
posse: quia vniuersali Ecclesiæ consuetudine, quam nullus
Prælatos inferior Pontifice derogare, aut limitare potest,
omnibus sacerdotibus concessa est potestas à peccatis venia-
libus absoluendi, sicuti notauit Coninch. *suprà*, Layman. *lib. 5.
sum. tract. 6. cap. 12. n. 3. concl. 2.*

4. Secundò inferitur, etsi Pontifex, imò Episcopus, ali-
que Prælati peccata mortalia interna reseruare possint, cum à
Pontifice omnes Episcopi, & ab Episcopis omnes parochi iur-
isdictionem accipiant; at ea reseruatō nunquam facta est,
neque expedit fieri: quippe ad gubernationem Ecclesiæ, quæ
præcipue exteriora respicit, vtilis esse non potest. Atque ita
docent Suar. *disp. 19. sect. 3. Henriq. lib. 6. cap. 14. §. 5. Sanch.
lib. 2. sum. cap. 8. num. 4. Coninch. disput. 8. de pœnitent. dub. 11.
num. 79. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 12. n. 3. Valsq. quest. 91.
art. 3. dub. 3. & alij apud iplos.* Quocirca solum peccata exter-
na mortalia, non quidem omnia, sed atrociora, & grauiora re-
seruari expedit.

5. Verum, quia in Religionibus, vtpote statum perfectio-
nis profitentibus, timeri poterat, ne earum Prælati nimiam
cauum reseruationem constituerent, Clemens VII. quo-
dam motu proprio, edito anno 1593. prouidit, ne vltra vn-
decim casus, quos ibi enumerat, & puncto sequenti refere-
mus, possent Prælati alios sibi reseruare, nisi de consensu
generalis Capituli, vel Congregationis prouincialis: in quo
decreto, vt bene aduertit Suarez *tom. 4. de relig. tractat. 8. lib.
2. cap. 18. numer. 14.* nullum est verbum superioribus præci-
piens horum, vel alicuius ex illis casus reseruationem; sed
præceptum est, ne alij, quam ibi designati, reseruentur, ni-
si de consensu Capituli generalis, vel prouincialis: illos ve-
ro casus, & quemlibet illorum, tum Generali in toto Ordine,
tum Prouinciali in sua prouincia, tum Prælato contem-
tualiter in suo Conuentu permittit reseruare, si aliàs potestatem
reseruandi habeant: Quod dixerim propter Societatem,
in qua sola congregatio generalis, non prouincialis,
reseruandi potestate gaudet: quia sola ipsa, & non prouin-
cialis potestatem iurisdictionis habet, vt dicitur *canon. 15.
Congregat. 5. & tradit Suarez tom. 4. de relig. tract. 10. lib. 8. c. 5.
num. 4.*

6. Solum est graue dubium, an superiores possint alicui
peccato, præter supradicta designata, excommunicationem
annectere, cuius absolutionem sibi reseruent. Affirmat, & sa-
tis probabiliter Fagund. *dicto 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 18. in
fine, num. 17.* Suarez *de secundo Eccl. præcepto, lib. 8. cap. 4. n. 5.*
Quia Pontifex solum reseruationem alterius peccati à desi-
gnatis prohibuit, non censuræ, quæ à peccato est distincta:
& à diuersis, præcipue in materia odiosa, non est facienda il-
latio. Aliàs nequiret Prælatos, sub pœna excommunicationis
specialiter latæ præcipere Religioso ieiunium, vel aliam re-
gularem obseruantiam contra communem vsum, & praxim
Religionum, in quibus hæc singularia præcepta sub censura
feruntur: siquidem posita ea excommunicatione nequit alius
à superiore transgressorem absolvere, cum nemini data sit
potestas absoluendi à censura per specialem sententiam la-
tam, nisi ei, qui censuram tulit, vel illius superiori. Quod si
non obstante Clementis prohibitione potest superior excom-
municationem per sententiam specialem delicto annectere,

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

cuius absolutio sibi est de iure reseruata; eadem ratione po-
terit excommunicationem per sententiam generalem ferre,
cuius absolutionem sibi speciali decreto reseruet, cum huius
reseruatō distincta sit à peccati reseruatione pontificio de-
creto interdicta.

7. Neque obstat ex reseruatione censuræ peccatum re-
seruatum esse: quia eo casu solum est reseruatum per acci-
dens, quatenus nemo potest licite à peccatis absolui, quin
prius à censura absoluitur; sed non est reseruatum per se, si-
cuti solent esse reseruata peccata, tametsi censuram annexam
habeant. Quocirca, si bona fide pœnitens confiteatur aliàs
habenti iurisdictionem, peccata, quæ per se non reseruantur,
sed solum per accidens occasione censuræ; ab illis absolue-
tur, tametsi à censura non fuerit absolutus. Sectis verò est
dicendum, si confiteatur peccata, quæ per se, & immediate
reseruantur, sicuti docuit Sanch. *lib. 2. sum. cap. 8. nu-
mer. 5. Suarez disputat. 29. section. 3. num. 8. Coninch. dispu-
tat. 8. de pœnitent. dub. 11. num. 83. Layman. lib. 5. sum. tract. 6.
cap. 12. n. 2. Fagundez de secundo Eccl. præcepto, lib. 8. cap. 1.
n. 3.*

§. II.

Quæ peccata reseruata sint, tum à Pontifice, tum
ab Episcopis, tum à Prælatibus
regularibus.

1. Quæ peccata sint Pontifici reseruata.
2. Quæ reseruentur communiter Episcopis.
3. Non intelliguntur prædicta reseruata, quousque completa
sint.
4. Qualiter intelligatur homicidium voluntarium, quod re-
seruari solet.
5. Qualiter falsum testimonium in iudicio.
6. Qualiter ponderrum, mensurarum monetarum adulteratio,
seu corruptio.
7. Qualiter violatio libertatis Ecclesiastica.
8. Qualiter crimen incendiarij.
9. Qualiter blasphemia publica, & notoria.
10. Qualiter percussio filij parenti facta.
11. Qualiter abusus sacrarum rerum ad magicas artes, &c.
12. Qualiter procuratio abortus.
13. Qualiter expositio infantium.
14. Qualiter contractus matrimonij in gradibus prohibitis.
15. Qui sint casus, qui in Religionibus permittuntur reseruari.
16. Explicatur primus, & secundus remissus.
17. Tertius, qui est nocturna, ac furtiua egressio, expenditur.
18. Quartus de proprietate contra votum paupertatis, & de te-
stimonio falso declaratur.
19. Sextus de procuratore ad abortum.
20. Septimus de falsificatione manus, seu sigilli Officialis.
21. Octauus de furto rerum Monasterij.
22. Nonus de lapsu carnis opere consummato.
23. Decimus, occisio, vulneratio, seu grauis percussio.
24. Vndecimus, retardare, vel impedire litteras Superioris ad
inferiores, vel è contra.

1. **D**E Pontifice communis est sententia, nullum pecca-
tum sibi reseruatum esse, quod excommunicationem
annexam, & sibi reseruatum non habeat, vt latè probat Suar.
disput. 29. sect. 2. Quæ autem hæc sint, expendemus, cum de
excommunicationibus Pontifici reseruatis loquemur. Subla-
ta ergo excommunicatione, vel illa per ignorantiam non in-
cursa, peccatum, esto grauius, reseruatum non est,
quia non aliter quam simul cum censura reseruatur, sicuti do-
cuerunt Henriq. *lib. 6. cap. 14. num. 1. Coninch. disput. 8. de pœ-
nitent. dub. 11. num. 81. Valsq. q. 91. art. 4. dub. 1. Sanch. lib. 2. sum.
cap. 8. num. 5. Layman. cap. 12. num. 2.* Durante tamen excom-
municatione, non solum ipsa, sed & peccatum per se, & imme-
diatè reseruatum est, ita vt ab alio, quam ab eo, cui censura re-
seruatur, absolui non possit, vt bene Coninch. *n. 83. Sanch. Suar.
& Layman. suprà* notarunt.
Excipit Egid. de Coninch. *d. disp. 8. dub. 11. n. 82.* promouen-
tes, & promotos ad Ordines simoniaci, quorum peccatū Six-
tus V. in Bulla data anno 1589 sibi reseruauit; tametsi excom-
municationem prædicto peccato non annectat. Sed non est
admittenda hæc exceptio: quia esto Sixtus V. prædicto pec-
cato excommunicationem reseruata non imposuerit; posita
tamen est in Extrauag. 2. de Simonia.

2. De Episcopis non est constans sententia, an sint aliqua
peccata iure reseruata, vt videre est apud Syluest. verbo, *Casus*.
Nauarr. *cap. 27. nu. 262. Rodrig. r. 1. quest. regular. quest. 61. art.
2. Fagundez de secundo Eccl. præcepto, lib. 8. cap. 2. a nu. 1. Suar.
disput. 29. section. 3. Tolet. lib. 3. cap. 14. Nam esto, quatuor ca-
sus enumerentur in Extrauag. Inter cunctas de priuilegiis post me-
dium, de facto Episcopis nō reseruatur; sed solum asseritur, ab*

N Episcopis

Quæ verba notanda sunt : nam , si reservatio esset de aborsu procuracione , effectu sequuto ; nullatenus reservatum esset peccatum , quousque aborsus de facto succederet. Vnde , si ante aborsum euentum , causæ datæ pœniteres , & ad confessionem accederes , à quolibet potente à non reservatis absolueres , absolui posses : postmodum verò aborsu succedente , peccatum reservari non potest , quia virtute Sacramenti Pœnitentiæ deletum est. Atque ita tradit Azor. t. 1. in *inst. moral. lib. 1. c. 7. Henriquez lib. 5. de pœnitent. cap. 5. num. 5. & in comment. litt. 3. Fagund. de secundo Eccl. præcep. lib. 8. cap. 7. num. 18. & tradunt in simili Vega t. 2. sum. c. 67. casu 3. Medina t. 2. q. 71. art. 5. in solut. ad 1. Rodrig. t. 1. sum. cap. 211. Grassi. t. 1. p. decis. aurear. lib. 2. cap. 87. num. 14. in fine , aduersus Sotum in 4. dist. 12. q. 1. art. 7. vers. Hinc sit. Lopez 2. p. instructor. c. 76. §. Sequitur. c. 1. p. c. 23. §. Præterea. Thom. Sanch. lib. 9. de matrim. disp. 45. n. 29. Sed , quid , si tuum consilium , vel mandatum inefficax fuit , non solum ad causandum aborsum ; sed neque ad ponendam causam , ex qua inferri posset , eò quod consultus , & mandarius nullatenus virtute consilij , vel mandati moueatur ; eritne casus reservatus ? Videtur esse : quia verba reservationis prædicto consilio , & mandato aptantur : siquidem est verum consilium , effectu non sequuto. Sed oppositum verius censeo : quia consilium , seu mandatum , quod consiliarium , & mandatarium ad executionem non mouet , nullatenus influere potest in aborsum. At prædicta reservatione , causæ , siue physice , siue moraliter influentes in aborsum reservantur. Non igitur reservatur prædictum consilium , seu mandatum , cum moraliter non influat. Et confirmari potest : quia procuratio , & auxilium reservatum ad causandum aborsum necessitati exigunt causam aborsus apponi : aliàs intelligi non potest , qualiter procuratio , & auxilium sit. Ergo neque censendum est adesse perfectum consilium , & mandatum , quousque consiliarius , & mandatarius ad causandum aborsum moueantur. Illa enim verba , effectu non sequuto , non ad efficaciam intrinsecam consilij , sed ad efficaciam extrinsecam , & effectum intentum referenda sunt.*

20. Septimus , falsificatio manus , seu sigilli Officialis Monasterij. Sub quibus verbis aduerte primò , non comprehendit consilium , auxilium , vel fauorem ad falsificationem præstantes : quia non physice , & proprie falsificant ; sed falsificationi operantur : & verba reservatoria , utpote odiosa , sunt cum proprietate intelligenda , vt notauit Fagund. de secundo Eccl. præcep. lib. 8. cap. 7. num. 21. Secundo aduerte , falsitatem committi debere in subscriptione Officialis. Vnde , si litteras Officialis falsificasses , dempta illarum subscriptione , vel proprio sigillo , in peccatum reservatum non incideres : quia de facto non falsificas manum , vel sigillum. Nomine enim , manus , subscriptio communiter intelligitur , præterquam quòd litteræ non subscripæ , nec sigillo signatæ , authenticæ non sunt , nec fidem faciunt : & tradit Fagundez *suprà*. Deinde committere potes falsitatem in sigillo , si Prælato sigillo furtiue accepto , vel alio simili aliunde efformato litteras consignasses. Ob fabricationem autem sigilli sigillo Officialis similis , etiam prauo animo factam , non incurris casum reservatum , quousque eo litteras obsignes : sicuti neque ob furatum Officialis sigillum : quia hæc falsificatio non de sigillo materiali , sed formali (hoc est , de litterarum sigillatione) intelligi debet , vt dixit Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 18. num. 8*. Sed , quæ litteræ falsificandæ sunt , an necessariò spectantes ad regimen personarum , vel bonorum Conuentus , an etiam pertinentes ad singularem ipsius Officialis personam ? Suarez existimat , & satis probabiliter , vtrarumque litterarum falsificationem reservari : nam falsificatio litterarum spectantium propriam Officialis personam simpliciter est contra reuerentiam debitam tali personæ , ratione talis muneris , eiusque muneris iniuriola. Contrarium probabilitate non caret , sicuti ipse Suarez affirmat : quia in ea falsificatione non videtur spectata persona , sed officium : non enim abste causa dictum est , *falsificatio manus , seu sigilli Officialis* , vt tacite excluderet , quælibet alia falsificatio , quæ non esset falsificatio illius , quæ talis est : quippe verba in Constitutione odiosa non materialiter , sed formaliter intelligenda sunt. Neque obstat , eam falsificationem non solum iniuriolam esse Officiali , quæ singularis persona est ; sed etiam eius officio , & muneris : quia solum est iniuriola indirectè , & per accidens ; sed non directè. Reservatio ergo falsificationis illius , utpote restringenda , de falsificatione iniuriola Officiali , quæ talis est , ac proinde de falsificatione commissa in eius munere , & officio intelligi debet. Tertiò aduerte , nomine , *Officialis* , proprie intelligi Secretarium Generalem , Prouincialis , seu Prælato Conuentus , cuius manu , vel sigillo ordinationes Generales , Prouincialis , & Prioris Conuentus obsignantur. Sed non obinde excludendus est Generalis , Prouincialis , aut Superior Conuentus , quorum manus , aut sigilli falsificatio à fortiori reservata est. Tum , quia ratio reservationis efficacius in ipsis , quàm in eorum Secretariis procedit , quippe est religioni magis nociua. Tum quia ipsi sunt potius , quam

eorum secretarij religionis officiales , vt notauit Fagund. de secundo Eccl. præcep. lib. 8. cap. 7. num. 22. Suarez dicto *tom. 4. de religion. tractat. 8. lib. 2. capit. 18. numer. 8*. Extenditque Suarez hanc doctrinam ad quemcunque officialem Conuentus , penes quem sit aliqua personarum , vel bonorum administratio , qualis esset in alijs Religionibus Vicarius , Subprior , & in Societate Minister ; item Procurator conuentus : quia verè sunt Religionis Officiales. Sed non caret difficultate hæc extensio : quia Vicarius , & Subprior , præsertim Prælato , limitatam , & quasi politicam , & domesticam habent iurisdictionem ; nec solent sigillo ordinationes obsignare. Quod à fortiori procedit in Procuratore conuentus , qui non solet sigillum speciale habere , neque inconsulto Prælato contractus alicuius momenti celebrare. Ergo non de ijs officialibus reservatio intelligitur ; sed de officiali , quo Superiores religionis ordinationes subditis , vel alijs Superioribus transmittunt : quia ipse cum superiore idem tribunal constituit , eandemque personam repræsentat. Præterea non sine causa appositum est nomen *Officialis Conuentus* , in singulari numero , vt staret pro famosiori significato , excluderenturque alij Officiales & Ministri , qui non sunt tam officiales Conuentus , quàm aliquorum munerum ipsius.

21. Octauus , furtum de rebus monasterij in ea quantitate , quæ sit peccatum mortale. Circa quem dubitari potest , qualiter à quarto casu distinguitur ; siquidem ibi proprietas contra votum paupertatis reservatur. Dicendum est , contingere posse , aliquem , facto voto paupertatis , proprietatem suorum bonorum retinere contra Prælato voluntatem , vt in Religiosis Societatis Iesu , qui votis biennij non priuantur bonorum suorum dominio : ij enim si contra Prælato voluntatem bonorum suorum proprietatem retineant , in casum reservatum incidunt. Reliqui verò religiosi , cum iure ecclesiastico proprietate , seu dominio suorum bonorum voto paupertatis priuentur , nequaquam possunt attentare proprietatem retinere , quin simul furtum committant : quippe nullius rei proprietas ipsis communicari potest ; sed necessariò in monasterium transit , ac proinde illius vsus Prælato inuito furtum est. Verum esto , ita sit , & hac ratione quartus casus ab hoc octauo distinguatur ; credo tamen præcipue distingui in eo , quod quartus casus reservat attentatam Religiosi proprietatem quorumcunque bonorum , siue Monasterij , siue alicuius personæ secularis. Nam , si Religiosus bona secularia contra voluntatem suorum Dominorum vsurpasset expendenda , sine dubio vitium proprietatis reservatum committeret , & in quartum casum incideret ; sed non in octauum , cum ea proprietas non esset furtum de rebus monasterij : si quidem ea bona in monasterium non sunt translata. Quocirca vt in octauum casum incidat , debet ex rebus Monasterij esse furtum , & proprietas. Neque ab hoc furto excusatur Religiosus : tamen si bona vsurpara vsui alicuius Religiosi destinata sint : quia ex hac destinatione non desinunt illa bona esse conuentus : semper enim conuentus sunt , dum non consumuntur. Neque item excusatur , tamen si bona non sint alicuius Conuentus determinati , qualia sunt bona totius prouinciæ , & quæ Prouincialis vsui destinantur. Satis enim est , quòd sint omnium conuentuum ; nam eo ipso sunt illius , & aliorum , vt bene notauit Suar. *tom. 4. de relig. tract. 8. c. 18. n. 11*.

22. Nonò , lapsus carnis voluntarius opere consummatus. Quæ verba inquit Suar. *suprà* , num. 12. duplicem sensum habere possunt. Primus , & nimium rigidus est , vt lapsus carnis , qui actu exteriori mortaliter peccaminoso perficitur , referretur , tamen si in sua iniqua specie perfectus , & consummatus non sit. Iuxta hunc sensum excluduntur à reservatione omnia peccata purè interna , quæque in actum exteriori non prodeunt : quia opere non consummantur. Deinde excluduntur , tamen si in actum exteriori prodeant , dummodo ille actus exterior ex se , & seclusa extrinseca intentione solum sit leuiter peccaminosus. Vnde sub reservatione ille lapsus carnis tantum continebitur , qui in opus exterius per se spectatum mortaliter peccaminosum transierit. Aliàs sensus illorum verborum , *opere consummatus* , mitior est , eaque de causa approbatur à Suar. vt , scilicet , intelligantur de consummatione in propria specie. Species igitur luxuriæ videntur esse fornicatio , pollutio , sodomia , bestialitas , Vt autem lapsus carnis reservatus sit , aliqua harum specierum debet compleri neque sufficit compleri mediis ad ipsam ordinatis , tamen si mortalia sint , vt sunt tactus ex se impudici. E contra etiam non requiritur ad reservationem , vt bene aduertit Suarez , quòd lapsus carnis secundum intentionem peccantis consummetur ; si tamen in sua propria specie consummatus sit , aliàs pollutionem habens , cum sodomiam , seu fornicationem procurauit , neque intentum consequutus est ; peccatum reservatum non haberet : quòd nullatenus est dicendum , cum sit lapsus carnis voluntarius in sua propria specie exteriori consummatus.

23. Decimus, occasio, aut vulneratio, seu gravis percussio cuiuscunque personæ. Tria in hoc casu referuntur. Primò, homicidium. Secundò, vulneratio, quæ est apertura corporis ictu inflicta, ut dixit Ambros. Calepin. Tertiò, gravis cuiuscunque percussio, quæ absque vlla apertura, incisione, & mutilatione esse potest. Solum aduerto, percussione supradictis verbis referuatam illam videri, quæ in ratione percussio- nis gravis est, non quæ ex accidenti extrinseco, scilicet, ob honorem, & famam læsam gravis censetur; sicuti de percus- sione pugnæ, palmæ, digiti, pedis, sensit Nauarr. *summ. cap. 27. numer. 91.* referens quandam Extravag. quæ incipit, *Perleſtis*. quæ tamen in iure non inuenitur. Quod si roges, quæ est censenda gravis percussio. Respondeo cum Nauarr. *suprà*, & Suar. *tom. 5. de censur. disput. 22. sect. 1. num. 90.* ar- bitrio prudentis diiudicandam esse. Regulariter illa est gra- vis percussio, quæ signum sui in parte præcipua corporis reliquit. Nonent tamen Nauarr. Suar. & Fagund. in *secundo Eccles. præcep. lib. 8. cap. 7. num. 24.* sæpè dignitatem personæ grauem percussione constituit, quæ alioquin levis esset, colligiturque apertè ex cap. *cum illorum de sentent. excom- munic. & Gloss. ibi.*

24. Undecimus, qui referuari potest ex Constitutione Clement. VII. est malitiosum impedimentum, aut retar- datio, aut apertio litterarum à superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores. Circa quem casum optimè ad- uertit Suar. *tom. 4. de relig. tract. 8. libr. 2. cap. 18. num. 12.* de- bere malitiam, tum in impedimento, tum in retardatione, tum in apertione litterarum intrinsece, neque sufficere igno- rantiam, aut negligentiam crassam. Impedire autem, seu re- tardare litteras potest, si malitiosè impediatur, ne tabellarius inueniatur, nève deferat, nève delatas tradat; sed apud se re- tineat. Et à fortiori censendus est impedire, & retardare, si tu illas furtiui, occulte, vel comburas, ne ad manus illius, ad quem mittuntur, perueniant. Secus esset, si cursore ordinario contentus, velociorem omitteres, cum facillè posses inuenire: illius enim omisso non est positua illarum retardatio, sed velocioris illarum cursus negatio. Deinde referuari potest apertio litterarum superioris ad inferiores, vel è contra, absque vlla auctoritate animo cognoscendi secreta contra volunta- tem scribentis. Quinimò referuari potest sola apertio iniu- riosa litterarum; tametsi non legantur: quia auctoritatem su- perioris, cuius sunt litteræ, vel ad quem mittuntur, satis of- fendit, uti tradit Fagund. de *secundo Eccles. præcep. lib. 8. cap. 7. in fine.*

§. III.

Expenduntur casus specialiter in Societate Iesu referuati.

1. Qui referuentur in Societate.
2. Expenditur primus, qui est periurium, & falsum testimo- nium.
3. Secundus, furtum, & usurpatio rei contra votum pauper- tatis.
4. Tertius est lapsus carnis voluntarius.
5. Quartus, inobedientia expressa.
6. Quintus, seditio in Superiorem, & diuisio à capite.
7. Sextus, detractio famæ, &c.
8. Septimus, impedimentum excludens à Societate reticuisse in examine, vel in eo mentitum esse, &c.
9. Octauus, acceptio, vel missio litterarum absque licentia ex- pressa, &c.
10. Nonus, transgressio votorum simplicium.
11. Decimus, censura seu peccata habentia in Constitutionibus censuram annexam.
12. Casus Pontifici referuati, à fortiori referuati in Religione sunt.

1. **V**erum in Religione sanctissima Societatis, cuius in- stitutum à pubertate, etsi indignus, suscepi, utinam ab incunabulis suscepissem, auctoritate quatuor Congregat. ge- neralis decret. 40. & 46. aliàs 67. & 73. non solum prædicti casus referuati sunt, sed illis additi sunt decem. Primò, peri- urium, & falsum testimonium in iudicio, vel extra. Secundò, & furtum, & usurpatio alicuius rei contra votum paupertatis in ea quantitate, quæ efficiat peccatum mortale. Tertiò, lapsus carnis voluntarius, & quidquid est contra votum castitatis, quod in actum externum prodeat. Quartò, inobedientia expres- sa, qua quis asserit, se nolle parere. Quintò, seditio in superio- rem, & diuisio à capite, in graue nocuum Societatis. Sex- to, detractio famæ, bonæque existimationis aliorum, & discor- diarum seminatio inter Fratres. Septimò, impedimentum ex- cludens à Societate reticuisse in examine, vel in eo mentitum esse, unde graue incommodum oriri possit. Octauò, acceptio, seu missio litterarum absque licentia expressa, quæ, scilicet, acceptio, vel missio contineat rationem peccati mortalis.

Nonò, transgressio votorum simplicium, quæ professi emit- tunt post professionem. Decimò, censura Societatis nostræ, seu peccata, quæ in nostris constitutionibus, bullis, vel decre- tis annexam habent excommunicationem. Hæc omnia cum manifestè erunt mortalia, & in actum externum prodierint, referuantur superiori domus, vel collegij, & ab alio, nisi de ex- pressa licentia illius, absolui non possunt. Sic habetur in *Ordinationib. generalib. cap. 5. de casib. referuatis*. Neque hæc tanto- rum casuum additio nimia videri debet referuatio; cum om- nes ij grauitè religionem offendant, nimisque dedecant Religiosos frequenter cum secularibus communicantes, qua- les sunt nostræ Societatis, ob quam cum proximis commu- nicationem non leuibus periculis labendi sunt expositi; ideo- que expedit, prædictorum referuatione, tanquam quodam fræno contineri; & à Superioribus cognosci, ut quoad fieri possit, ab occasionibus cadendi amoueantur.

2. Placet in gratiam religiosorum breuiter prædictos casus percurrere. Primò referuatur periurium, hoc est, iuramentum veritate carens, quocunque modo aduenterter protuleris, siue in iudicio, ut actor, vel reus, vel testis; siue extra iudicium in contractibus, politicisque conuersationibus. Deinde referua- tur falsum testimonium, quod proximum grauitè lædit, ta- meti iuratum non sit; aliàs opus non esset, ut peccatum di- stinctum à periurio referuaret. Et fortè ob hanc præcipuè causam additum est, *in iudicio, vel extra*. Etenim in iudicio raro vel nunquam testis deponit, nisi iuratus, secus extra.

3. Secundò referuatur furtum, & usurpatio alicuius rei contra votum paupertatis in ea quantitate, quæ efficiat pecca- tum mortale. Ex decreto Clement. VII. referuari potest in qualibet religione furtum, & usurpatio ex rebus monasterij, At in Societate referuatur furtum, & usurpatio ex bonis cuiuscunque personæ in ea quantitate, quæ peccatum mortale constituat. Quæ autem hæc sit, dixi *tract. 16. de statu religio- sor. disp. 3. de voto paupert. punct. 20. & 21.* Quod si res, in quas habes dominium absque prælati licentia distribuas, in pecca- tum incidis referuatum, tum iuxta decretum Clement. *casu 4.* quia proprietarius es, cum proprietatis vsum contra votum paupertatis accipias. Tum iuxta hanc referuationem, in qua usurpatio cuiuscunque rei contra votum paupertatis referua- tur. Neque negari potest, illius rei vsum contra voluntatem prælati esse usurpationem contra votum paupertatis.

4. Tertiò referuatur lapsus carnis voluntarius, & quid- quid est contra votum castitatis, quod in actum externum prodeat. Alicui videri possent hæc posteriora verba superflue- re; siquidem sub lapsu carnis voluntatio, qui necessariò subin- telligi debebat, in actum externum prodeunte, videbatur contineri. Sed prudenter addita sunt, ne quis putaret, solum lapsum carnis voluntarium in sua specie completum referuari: nam cum referuatio sit stricti iuris, quippe iurisdictionem iure competentem restringat; merito sub referuatione lapsus carnis voluntarij, solus lapsus carnis perfectus, & consumma- tus in sua specie intelligi possit. Ut igitur omnis dubitatio tolleretur, addita fuerunt illa verba: *Et quidquid est contra vo- tum castitatis, quod in actum externum, prodeat*. Quibus ma- nifestè significatur, quemlibet actum externum per se casti- tati grauitè contrarium, tametsi in specie luxuriæ consum- matus non sit, peccatum esse referuatum. Notanter dixi, *per se*: nam si ex intentione, & relatione solum extrinseca operantis castitati grauitè aduersetur, sicuti aduersetur quodlibet opus bonum, vel indifferens, praua, & inhonesta in- tentione factum, nullatenus in casum referuatum incidere: quia ex se ille actus exterior nullam habet malitiam; sed so- lum ex accidenti & extrinseco, & soli Deo cognito, quale est praua intentio operantis. Quinimò, isto actus exterior malus sit; si tamen in se spectatus mortalem malitiam non habeat; sed solum venialem, sicuti communiter dicitur de visione cu- riosa foeminae, de leui tactu manus, & similibus; tametsi ini- qua, & mortali intentione fiant, casus referuatus non erit; quia ea malitia, quatenus mortalis est, non prodit in exterie- rem actum. Hac enim de causa à peccato hæresis referuato exclusimus *tract. 4. de fide, disp. 3. punct. 3.* verba hæreticali inten- tione dicta, ex quibus per se spectatis colligi hæresis non pos- sit: quippe illa non est censenda hæresis exterior, sed interior. At ex prædictis actionibus colligi non potest mortalis inten- tio. Non igitur erit casus referuatus: & tradit Suar. *t. 4. de re- lig. tract. 8. lib. 2. c. 18. n. 12.* Secus esset dicendum, si visu, vel tactu aliàs leui foeminae indicares tuam iniquam voluntatem: qui eo casu visus, vel tactus, non quatenus tales sunt, sed qua- tenus indicant iniquum affectum, referuati erunt: sunt enim quædam muta sollicitatio.

5. Quartus, referuatur inobedientia expressa, qua quis as- serit, se nolle parere. Prudenter additum est verbum, *expres- sa*, &c. ut intelligeretur solum inobedientiam formalem, & ex- pressam referuatam esse. Nam inobedientia materialis in om- ni præcepti violatione reperitur, (quam non est credendum referuari, aliàs omnia peccata mortalia referuata essent;) sed non reperitur formalis; quæ in eo consistit, ut præceptum violes: quia tibi præceptum est, quod necessariò ex cōtemptu

præcepti, vel præcipientis oritur: at, quia potest ea violatio præcepti, & inobedientia formalis contingere, quin exterius manifestetur, merito addidit Congregatio verbum, *expressa*: quod explicans subdidit, *qua quis asserit se nolle parere*. Asserit, inquam, verbis, vel signis prauam suam intentionem declarantibus: non enim alia via inobedientia formalis esse potest expressa. Sed, an inobedientia formalis, & expressa debeat esse circa præceptum grauem materiam respiciens, non satis constat inter Doctores. Nam Caietan. in *sum. verbo. Inobedientia*. Ludouic. Lopez. 1. p. *instruct. c. 55. in fine*. Valent. 2. 2. *disput. 7. quest. 3. punct. 3.* & Lessius ipso referens *lib. 2. de iustit. cap. 46. dub. 6. nu. 45.* existimantes, inobedientiam formalem peccatum veniale esse posse ex leuitate materiae, necessarium affirmare debent, illis in euentibus, in quibus à culpa mortali inobedientia excusatur, casum referuatum non esse. Ego vero dicendum existimo, & regulariter inobedientiam formalem, & expressam, casum referuatum esse: tamen si præceptum de materia leui sit: quia non spectatur quantitas, sed qualitas transgressionis; neque quale sit præceptum, sed qualiter illud transgrediaris. Et quidem si de inobedientia formali diuinorum præceptorum casus referuatus loquatur, (quod mihi dubium est, quia satis videtur verosimile, solam inobedientiam religiosam ex voto obedientiae debitam referuari;) raro à culpa mortali ex leuitate materiae præcepti excusari potest: nam, si illa inobedientia ex contemptu Dei procedat, grauissimum est peccatum. Et idem est, si procedat ex contemptu præcepti, tanquam inutilis, vani vel perniciosi: quia est grauis blasphemia. Alia autem via contemni expressè, & formaliter non potest præceptum, licet possit minus haberi, & aestimari. Si autem ex hac minori aestimatione, quæ est virtualis quidam contemptus, præceptum leue transgrediaris, peccatum referuatum non erit ex Lessij sententia: quia non excidit culpam venialem. At, si casus referuatus ex sola inobedientia aduersus obedientiae votum procedat, si præceptum levis materiae transgrediaris ex superioris contemptu, idque significes, in casum incidis referuatum: quia denotas, paratum non esse. Superiori, etiam in graui materia præcipienti, obedire. Vnde prudenter Congregatio, cum inobedientiam expressam, casum referuatum constituit, non restrinxit ad specialem materiam, sed absolute dixit, inobedientiam expressam, qua quis asserit, se nolle parere, casum referuatum esse. Nam esto id asseras, cum leuis materia tibi præcipitur; si tamen inquam voluntatem non declares limitatam esse, & solum in illa materia obedire nolle; in aliis tamen paratum esse voluntatem Superioris exequi, sine dubio absolute superiorem contemnis: & casus est referuatus. Et fortè ob hanc causam Pater Generalis Claudius Aquiuia declarauit, casum esse referuatum, si quis Fratrum Ministro aliquid iubenti, licet non sub præcepto diceret: *Nolo facere*. quia est personæ Ministri absolutus contemptus. Quam declarationem septima Congregatio generalis decreto 40. approbavit. Quod si superiori nolis obedire in leui materia, non, quia superior est, sed quia indoctus & imprudens habetur, vel quia tibi est offensus, Lessius dicto *lib. 2. c. 46. dub. 6. in fine*, existimat, non esse inobedientiam mortalem, ac proinde nec casum referuatum. Quod intelligendum est de inobedientia, nec superiori, neque aliis declarata: nam, si superiori, vel aliis declaratur, tamen si cum restrictione, & limitatione ad illam materiam, credo omnino mortalem esse, & casum referuatum: quia est grauis superioris contemptus, & ipsius muneris non mediocri iniuria.

6. Quintus, referuatur seditio in superiorem, & diuisio à capite in graue nocumentum Societatis. Est enim grauissimum delictum seditionis in superiorem, grauissimæque pœna dignum, vt testatur Conrad. Brunus tract. de *seditionis*, lib. 5. cap. 11. ad finem, quem sequitur Menoch. lib. 2. de *arbitrar. casu* 266. & casu 437. Seditionem igitur in superiorem committis, si animos fratrum commoueas, ne vel illum vt superiorem recognoscant, vel illius iussis obtemperent. A capite autem te diuidis, si à Præposito generali obediendo te velis subtrahere, sicut Schismaticus se subtrahit à Pontificis obedientia; quæ peccata ex leuitate materiae excusari à mortali non possunt; cum semper in graue nocumentum Religionis cedant, & disciplinae religiosæ non leuiter contraria sint.

7. Sextus, detractio famæ, bonæque existimationis aliorum, & discordiarum seminatio inter fratres. Cum enim in Societatis Religione maxime charitas, vnitæque resplendeat, & hæc vitia non leuiter charitati, vnitæque opponantur, merito referuata sunt. Detractio igitur, vt ex D. Thom. ab omnibus recepto 2. 2. *quest. 73. art. 1.* constat, est alienæ famæ occultæ, & iniusta denigratio, quæque contingit tum directe, tum indirecte. Directe contingit primò, imponendo erimen falsum; secundò, amplificando verum; tertio, occultum reuelando; quartò, sinistre recta facta interpretando. Indirecte vero contingit primò, si recta facta, & doctores aliter neges: secundò, si ea extenues; tertio, si silentio prætermittas, cum obligatus es manifestare; quartò, si fictæ laudes, quia est tacita vituperatio. Quodlibet horum, cum famam alterius grauitè denigrat, bonamque illius existimationem dimi-

nuit, casus est referuatus. Ex vi tamen huius referuationis non videtur contumelia referuari. Nam esto grauius peccatum sit, non ita facile committitur: est enim contumelia, honoris alterius in coram denigratio, sicuti dixit D. Thom. *quest. 72. artic. 1.* idèque differt à detractio: partim, quia detractio lædit famam, contumelia honorem; partim, quia detractio fit occultè, & in absentia infamati: contumelia in illius præsentia, sicuti tradit Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 11. dub. 2. à num. 6.* Deinde referuatur discordiarum seminatio inter fratres, quod Spiritus sanctus summo odio prosequitur, vtpote charitati aduersum. Contingit autem hæc discordiarum seminatio, quando tuis verbis, vel factis voluntates fratrum discordes, & dissentientes redduntur in graue ipsorum detrimentum, & à fortiori, si in odium excitentur. Solum dubitari potest an seminatio discordiarum inter sæculares, vel Religiosos alterius Ordinis, sit casus referuatus: quia verbum illud, *inter fratres*, videtur discordiarum seminationem restringere ad fratres, qui non solum vinculo charitatis, sed & Religionis, & Professionis fratres sunt: ij enim sunt, quos Religiosi propriè fratres appellant, & decretum referuatorium vltra communem loquendi modum extendi non debet. Nihilominus verius cenfeo, quamlibet discordiarum seminationem inter sæculares etiam esse casum referuatum. Credendum enim est, Congregationem voluisse referuare peccatum illud, quod Spiritus sanctus grauitè detestatur illis verbis: *Et qui seminat inter fratres discordias*. sub quo quælibet discordiarum seminatio inter fratres, qui vinculo charitatis fratres esse debent, continetur.

8. Septimus est, impedimentum excludens à Societate retinuisse in examine, vel in eo mentitum esse, vnde graue aliquod incommodum oriri possit. Duo sub huiusmodi referuatione continentur. Primò, tacuisse in examine impedimentum excludens à Societate. Secundò, in eo examine commississe mendacium, ex quo graue aliquod incommodum oriri possit. Circa primum dubitate quis poterat, an de solis impedimentis essentialibus loquatur, an etiam de secundariis: siquidem secundaria etiam à Societate excludunt: illis enim, vel aliquo illorum affectus in Societatem recipi non potest absque dispensatione, vt late dixi tract. 16. de *statu religioso disp. 1. pun. 8.* Sed verius cenfeo, de solis impedimentis essentialibus referuationem illam esse intelligendam: quippe hæc propriè, & in rigore tantum à Societate excludunt, alia vero solum ex arbitrio, & voluntate superioris. Verum, sub secunda parte referuationis credo secundariorum impedimentorum relationem contineri. Cum enim omnes Societatem ingressuri in examine interrogentur, tum de primariis, tum de secundariis impedimentis, qui aliquod illorum celaret, mendacium committeret, ex quo posset graue incommodum Societati euenire. Quod si de facto non eueniat, id est per accidens. Incidit ergo in casum referuatum.

9. Octauus, acceptio, vel missio litterarum, absque licentia expressa, quæ, scilicet, acceptio, vel missio contineat rationem peccati mortalis. Circa quem casum occurrit notandum, qualiter acceptio, vel missio litterarum peccatum mortale continens excusari possit à casu referuato, ex eo, quod fiat ex expressa licentia. Siquidem superioris licentia promissione, vel acceptione litterarum mortaliter peccaminosa nulla est: quippe honesta, & licita tantum spectare debet. Deinde Superior litteras accipiens, seu mittens, peccatum mortale continens, in casum referuatum non incidet: siquidem ex licentia sibi met concessa recipit. Ob hanc rationem existimo, acceptionem, vel missionem litterarum mortaliter peccaminosam, cuius malitia ex Superioris voluntate purgari non potest, casum esse referuatum, tamen si Superioris licentia accedat; quia ea licentia nulla est, ac proinde reputari debet, ac si non esset. Illam verò litterarum acceptionem, vel missionem aliàs peccaminosam, cuius malitia ex licentia Superioris cessare potest, casum referuatum non esse, si ex Superioris licentia fiat. Possit autem aliquam acceptionem, vel missionem litterarum esse huius conditionis, constat: quia potest Prælatus subditis præcipere, ob aliquas graues, & urgentes causas, ne absque eius expressa licentia litteras mittant, vel recipiant. Quo casu acceptio, vel missio absque expressa licentia rationem peccati mortalis continet: posita verò licentia peccatum cessat, & consequenter casus referuatus. Ad hanc explicationem adstruendam, ea præcipue ratione motus sum, ne cogar affirmare, illa verba, *absque licentia expressa*, superfluisse: siquidem circa acceptionem, vel missionem litterarum ex ratione materiae mortaliter peccaminosam, nulla Superioris licentia valida esse potest. Asserere autem ex inualida licentia à peccato referuato excusari, verisimile non est. Deinde, vt comprehenderem sub referuatione acceptionem, & missionem litterarum ex accidenti extrinsecò, scilicet, ex imperio obedientiae peccaminosam: siquidem huius malitia Superioris licentia, quæ valida est, purgari potest, & referuatio cessare.

10. Nonus, transgressio votum simplicium, quæ professi emittunt post professionem, circa quem casum nihil notandum

occurrit, præter dicta *tract. 16. de religioso statu, disp. 5. à pun. 1. & sequentib.*

11. Decimus, referuntur censuræ Societatis nostræ, seu peccata, quæ in nostris constitutionibus, Bullis, vel decretis, annexam habent excommunicationem. Notanter additum est, *seu peccata*, ne intelligerentur solæ censuræ referuari, sed simul cum censuris peccata ipsa per se, & directè referuata esse. Igitur in Constitutionibus eam censuram excommunicationis ipso facto inuenio, quæ in Congregatione generali electoribus apponitur 8. p. *Constit. cap. 6. §. 2.* si quem scirent ambientem præposituram generalem, Vicario non denunciauerint. Item, quæ apponitur Vicario, & tribus antiquioribus Professis, qui in hac causa Iudices esse debent, si fortè aliter, quàm in animo sentirent, sententiam dicerent. Huic Constitutioni in 1. Congregat. generali, *decreto 5.* addita est ea censura aduersus ambiciosos pro se, vel pro aliis; itemque ad eos, qui informationem non synceram, hoc est, ut explicuit 2. Congregatio *decreto 9.* quæ studiosè, seu mala enim intentione mendax est in re graui. Item, ex Congregat. 7. *decreto 49.* extenditur excommunicatio ad illos omnes, qui electionis sinceritatem, libertatemque quoquo modo directè, vel indirectè impedire conantur. Huius excommunicationis absolutio, si petatur ante electionem, Vicario generali referuatur; si post electionem, Præposito Generali, uti dicitur in 1. Congregat. *decreto 18.* & in *decreto 17.*

In Bullis verò pontificiis, præcipuè in ea, quam contra Apostatas expedit Pius V. anno 1565. quæque incipit, *Æquum reputamus*, excommunicatio ipso facto lata est, & Pontifici, vel præposito generali referuata aduersus eos, qui emissis Societatis votis, vel ab ea recedunt, vel ad alium. Ordinem (Carthusiam excepta) absque licentia Generalis transseunt; quinimo neque ad Carthusiam ex privilegio Carmelitis concessa, & aduersus eos, qui licentia Generalis habita, intra tempus præfixum non fuerint Ordinem ingressi, vel in ea non valentes, vel nolentes perseverare, ad Societatem non fuerint statim reuersi, auxiliares, & receptores eorum eadem excommunicatione afficiuntur. Deinde excommunicantur excommunicatione Pontifici referuata à Gregor. XIV. in Bulla confirmatoria nostri Instituti, edita 1591. quæ incipit, *Ecclesia catholica*. quomodolibet impugnantes, vel alterantes Constitutiones Societatis, decreta, & gubernandi formam, &c.

Denique in decretis Congregationis, præter *superius dicta*, est excommunicatio Prouinciali referuata; tum in illos, qui inconsulto Prouinciali externos de dimissione sua in consilium adhibent; tum in illos, qui quoquo modo externorum auxilio, vel intercessione ad dimissionem à superioribus obtinendam vtuntur. Sic habetur in 7. Congregatione generali, *decreto 18.* & *can. 22. §. 2.* Prædictas censuras explicui *dicto tract. 16. de statu relig. disp. 5.* vbi de præceptis Societatis.

12. Ad extremum aduerte, casus Pontifici referuatos non esse opus superiores regulares sibi referuare, cum altiori reservatione referuati sint: idèque nullus alius, præter eum, cui ex commissione Pontificis competit facultas, absoluerè à prædictis potest, sicuti bene notauit Suar. t. 4. *de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 18. in princ.*

§. I V.

Quis possit directè à prædictis peccatis referuatis absoluerè.

1. Is, cui referuata sunt, potest absolverè.
2. An à referuatis Pontifici possint Episcopi absoluerè in aliquibus casibus.
3. A referuatis Pontifici, & Episcopo potest Parochus extra casum extrema necessitatis, ex satis probabili sententia.
4. In articulo mortis quilibet potest.
5. Prælatus cuiuscunque Cõuentus sibi subditos absoluerè potest.
6. Ex quodam priuilegio possunt Religiosi Minores ab alio, quam à Superioribus absolui semel in vita.
7. Quid in articulo mortis à Sixto I V. prædictis Religiosis concedatur.
8. Religiosis omnibus à Superiore approbatis concedit Pontifex facultatem absoluedi omnes Christi fideles; sed non Religiosos.
9. Quid de priuilegio Bullæ Cruciatæ.
10. De priuilegio concesso absoluedi Religiosos Ordinis Predicatorum iter agentes.
11. Nouitij absolui possunt, ac si seculares essent.

1. **A** Peccatis referuatis nemo absoluerè potest, nisi is, cui peccata referuata sunt, aut illius superior, & cui ipsi commiserint. Dixi, *cui peccata referuata sunt*: quia referuans non sibi tantum, sed aliis inferioribus prælatis referuare peccata potest, sicuti de facto plura peccata à Pontifice Episcoporum absolutioni referuata sunt, & in Religionibus, maximè

in Societate omnes casus referuari Prælatis conuentualis absolutioni referuntur.

2. Igitur à referuatis Pontifici non solum pro foro interno; sed etiam externo absoluerè possunt Episcopi pueros, mulieres, senes, valerudinos, aliasque similes personas Pontificem adire impeditas, iuxta textum in cap. *Mulieres*. cap. *Nofcitur* & cap. *Quamuis*. de *sentent. excommunicat.* seruatis tamen quibuldam ibi præscriptis conditionibus. Et licet prædicti textus de excommunicatione ob percussione Clerici loquantur, Doctores eam facultatem ad alios casus Pontifici referuatos extendunt: siquidem in omnibus, eadem ratio procedit, quæ est periculum animarum vitare: quod esset si absolutio diu differri deberet, sicuti notauit Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 12. n. 88.* Suar. t. 4. *de pœnit. disp. 30. sect. 3.* In foro autem conscientie quilibet Episcopus potest sibi subditos à quibuscunque peccatis occultis Pontifici referuatis absoluerè, ex *Trid. sess. 24. cap. 6. de reformat.* Neque per Bullam Cœnæ ea potestas reuocata est, ut *alibi* larius dixi.

3. A referuatis Episcopo, & à fortiori Pontifici nullus Parochus iure ordinario absoluerè potest, ut de se constat. Solum est dubium, an casu, quo pœnitenti necessarium sit communicare, vel quia ecclesiastico præcepto communionis vrgetur, vel quia absque nota omittere communionem non potest, possit à quolibet paracho directè absolui à peccatis Pontifici vel Episcopo referuatis. Negat Valq. q. 91. art. 3. *dub. 8. n. 4. & dub. 9. num. 23.* Mouetur ex eo, quod Tridentin. *sess. 14. cap. 7. de reformat.* dixerit, Sacerdotes extra articulum mortis nihil possint in casibus referuatis. Sed contrarium docet non improbabili-ter Canus *relect. de pœnitent. 5. p. fol. 108. §. Sectiunda conclusio*. Dominic. Sotus in 4. *dist. 18. q. 2. art. 5. ad 1.* Ledesm. 2. p. 4. q. 8. art. 3. *dub. 3. concl. 7.* neque dissentit Suar. *disp. 30. sect. 3. n. 8. & 9. & disp. 3. tota sect. 3.* posse, inquam, parochum extra casum extremae necessitatis à referuatis Pontifici absoluerè suos subditos, si adire non possint superiorem, & instet tempus communicandi, vel celebrandi, prætermittique non possit absque scandalo, vel infamia, vel damno populi, qui defraudandus esset Missæ sacrificio die festiuo: extenduntque hanc doctrinam, siue peccatum censuram habeat annexam, siue non. Ratio est: quia referuatio ob bonum charitatis introducta non debet in detrimentum charitatis cedere: cederet autem in graue charitatis detrimentum, & in animarum non leue periculum, si eo casu non posset parochus ab eo peccato absoluerè. Credendum Ergo est, eam facultatem esse illi à Pontifice concessam. Neque obstat Concilium asserens, nihil posse extra articulum mortis sacerdotes in casibus referuatis: quia hoc intelligendum est per se, secus si à iure, vel ex priuilegio concedatur, sicuti Suar. existimat concessum esse, non solum Episcopis, sed etiam sacerdotibus inferioribus, quoribus Pontifex adiri non potest, & instat tempus communicandi, ex textu in cap. *Nuper*. de *sententia excommunicat.* ibi: *à suo absoluetur Episcopo, vel proprio Sacerdote.* In casibus autem Episcopo referuatis non audeat Suarez *disp. 30. section. 3.* concedere hanc facultatem, eò quod recursus ad Episcopum facilius sit, quàm ad Pontificem. Et præterea de casibus pontificiis sunt iura concedentia hanc facultatem proprio sacerdoti, cum non potest Pontifex adiri, quod non inuenitur in casibus Episcopo referuatis. At Canus, Sotus, Ledesm. *locis alleg.* & idem Suar. *disp. 31. sect. 3.* generaliter loquuntur de casibus referuatis; & affirmant, quoties ex aliqua graui causa omitti non potest communio, posse inferiorem sacerdotem à referuatis absoluerè. Moneant tamen prædicti Doctores, hanc absolutionem esse indirectam: siquidem inferior sacerdos non est propriè iudex illorum peccatorum, & obligationem subit pœnitens coram superiore comparendi. Sed hoc non videtur satis consequenter dictum, aliàs nulla iurisdicção ob necessitatem inferiori sacerdoti communicaretur. Credo igitur, & iudicem esse, tametsi pœnitens obligationem habeat comparendi.

Religiosi verò præcipuè mendicantes, esto iure communi non possint à referuatis Pontifici, vel Episcopo absoluerè, quia in Clement. *Dudum de priuileg.* declaratur eos non habere ampliorem facultatem, quàm habent Parochi, & in Clementina, *Religiosi, de priuileg. §. Quibus* præcipitur Religiosis sub interminatione maledictionis æternæ, ne à casibus sedi Apostolicæ, atque etiam locorum Ordinariis referuatis quemquam absoluant. Verum si particularia priuilegia spectentur, non solum à referuatis Episcopo, sed etiam à referuatis sedi Apostolicæ, exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ continentur, absoluerè quoscunque fideles ad se venientes possunt, uti *superiori puncto* explicui, & tradit Suar. t. 4. *de pœnitent. disp. 30. sect. 2. n. 16. & seqq.*

4. In articulo mortis, cum nulla sit referuatio, ut dixit Trident. *sess. 14. cap. 7.* quilibet sacerdos, tametsi excommunicatus, aliæ censura ligatus existat, absoluerè potest quoslibet pœnitentes à quibuscunque peccatis; subintelligendum tamen est, absente proprio, vel priuilegiato sacerdote, vel non impedito. Nam cum hæc tam ampla concessio ob necessitatem pœnitentis, ne remedio destitutus pereat, concedatur, si sacer

facerdos proprius vel non impeditus sit, velitque sacramentum ministrare, cessat prædicta necessitas, & consequenter concessio, quæ ob eam necessitatem facta est, vt dixi *suprà*.

5. Specialiter autem loquendo de casibus reſeruatis pro Religioſis, certum eſt, Prælatos cuiuſcunque Conuentus, & à fortiori ſuperiores Prælatos, Prouincialem ſcilicet, & Generalem, facultatem habere, tum abſoluendi ſibi ſubditos, quia ipſis prædicti caſus reſeruantur; tum delegandi alteri abſolutionem: quia ratione muneris ipſis competit dicta poteſtas. Secus eſſet ſi peccatum eſſet Prouinciali, vel Generali reſeruatum: quia tunc inferior Prælatos delegatus eſſet in ea facultate ſibi commiſſa, niſi forte commiſſa eſſet in perpetuum: quippe cederetur proprio muneri annecti, ac proinde ordinaria eſſe, & delegabilis. Raro tamen expedit peccatū Generali, nedum Prouinciali ita reſeruari, vt ſuperiori immediato, vel alteri non concedatur facultas ab eo abſoluendi. Nam vt bene inquit Suar. t. 4. de reſeg. tract. 8. lib. 2. cap. 19. num. 16. recte religionis gubernationi non leuiter contrarium eſſet, cogere ſubditum delinquentem longo tempore perſeuerare abſque abſolutione directa reſeruati peccati, qui certe cogendus eſſet, ſi in peccatum reſeruatum incideret, cum ſæpè euenire poſſit, cum abſentia Prouincialis frequens ſit, & in abſentia hoc Sacramentum miniſtrari non poſſit.

6. Videndum autem eſt, an aliis à Superioribus ſit hæc facultas conceſſa, quæ, cum ſolo priuilegio concedi poſſit, examinandum eſt, an aliquod ſit, virtute cuius Religioſi ab alio, quàm à ſuo Prælato valeant abſolui Emman. Rodrig. t. 1. q. 62. art. 6. refert varia priuilegia Sixti IV. Minoribus conceſſa, quibus abſolui poſſunt ſemel in vita, & in articulo mortis ab alio, quàm à ſuis Prælatiſ. Primò namque refert conceſſiſſe Sixtum IV. Minoribus, tam Profeſſis, quàm Nouitiis, vt ſemel in vita eligere poſſint Confeſſorem ex ſuo Ordine, qui iniuncta poenitentia ſalutari eos abſoluat ab omnibus criminibus, exceſſibus, & cenſuris, &c. Quo priuilegio non eſt dubium poſſe Religioſum Minorem ſemel in vita frui, eoquæ abſolui ab omnibus reſeruatis. Debet tamen neceſſariò eligere Sacerdotem ſui Ordinis, à ſuo Prælato approbatum, & in Confeſſorem designatum; aliàs non eliger Confeſſorem formaliter, quod videtur neceſſarium: non enim Pontifex abſque cauſa nomen Confeſſoris expreſſit: poterat enim ſub nomine Sacerdotis priuilegium concedere. Sed, quia intendebat, ne alius Sacerdos, quàm à Superiore ad audiendas confeſſiones designatus eligeretur, ne obſeruantia religioſa minueretur, idco expreſſit Confeſſoris nomen: & tradit Suar. t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 19. n. 7. vbi bene aduertit, approbationem Episcopii requiſitam non eſſe, quatenus Profeſſos, & Nouitios priuilegium reſpicit: ſecus quatenus famulos, aliòſque ſeruientes ſpectat. Prædicto priuilegio vti poſſunt omnes alij Religioſi communicantes in priuilegiis cum mendicantibus: modò tamen à ſuis Superioribus eorum uſus interdictus non ſit, ſicuti de facto interdictus eſt Societatis Ieſu Religioſis, qui variis Bullis à Sede apoſtolica emanatis prohibentur aliis, quàm à Superiore designatis confiteri, neque à reſeruatis abſolui, niſi de Superioris licentia.

7. Secundò concedit idem Sixtus IV. prout refert Emman. Rodrig. *ſuprà*, vt quilibet Confeſſor poſſet quemlibet Minorum Religioſum in articulo mortis à quibuiſque caſibus abſoluere, ac ſi Summus Pontifex ibi adeſſet. Quilibet, inquam, Confeſſor, qui aliàs in eo articulo Confeſſor eſſe poſſet, vnde præſente proprio ſimplex Sacerdos authoritatē non haberet: quia non eſt legitimus Confeſſor: ſecus eo deficiente. Neque inde ſit, nullum priuilegium Minoribus concedi: concederetur namque maximum. Primò, quia Confeſſor aliàs à Superiore designatus, qui in eo articulo præſente Prælato abſolvere non poterat à reſeruatis, virtute huius priuilegij abſolvere poſſet: quia eſt legitimus Confeſſor, cui ſola iuriſdictio deficiebat, quæ virtute huius priuilegij communicatur. Secundò, ex vi dicti priuilegij ſic abſoluit Religioſus à ſuis exceſſibus, & peccatis, vt nullatenus obligatus ſit comparere coram Superiore, ſi poſtmodum conualuerit, tametsi peccata cenſuram reſeruata habeant, vti bene notauit Emman. Rodrig. q. 62. art. 8. Suar. d. c. 19. n. 12. & 13.

8. Tertio, omnibus ferè Religioſis à ſuis Superioribus approbatis concedit Pontifex poteſtatem abſoluendi omnes Chriſti fideles ad ſe venientes ab omnibus criminibus, exceſſibus, & cenſuris, etiam Sedi apoſtolice reſeruatis (exceptis iis, quæ in Bulla Cœnæ Domini continentur) vt refert Emman. Rodrig. t. 1. quaſt. regul. quaſt. 60. & 61. per varios articulos. Cum ergo ſub nomine fidelium Religioſi comprehendantur, videri alicui poſſet, quemlibet Religioſum, tū à Religioſis ſui ordinis generaliter approbatis, tum à Confeſſoribus alterius Ordinis abſolui à reſeruatis poſſe. Sed omnino dicendum eſt, vt latius ſuperiori puncto dixi, neminem virtute prædictorū priuilegiorum abſolui poſſe abſque licentia ſui Prælati. Nam eſto priuilegia generalia ſint, & tam ſæculares quam Religioſos comprehendant; at non cenſentur ſpeciali priuilegio, & conſuetudini derogare, quibus in omnibus Religionibus ſta-

bilitum eſt, ne Religioſi ab aliis, quàm à Superiore propriè designatis abſolui à reſeruatis poſſint, quinimò nedum à non reſeruatis.

9. Quarto, eſt priuilegium omnibus fidelibus Bullam Cruciatæ ſumentibus conceſſum, vt poſſint quemlibet Confeſſorem ex approbatis eligere, qui eos ab omnibus peccatis, & cenſuris abſoluat. Si igitur Religioſi Bullam ſumpſerint, poterunt à quolibet Confeſſore ex approbatis abſolui, Cæterum, hoc priuilegium non communicari Religioſis, ſed potius eis uſum illius interdici, probauimus latè tract. de Bulla Cruciatæ. Nullum igitur eſt priuilegium præcipue in Societate Ieſu, quo eius Religioſi abſolui à reſeruatis abſque Superioris licentia poſſint.

10. Quintò, ſpeciale priuilegium conceſſum eſt Fratribus Prædicatoribus, iter agentibus, ex Superiorum licentia, vt poſſint à quolibet Confeſſore, ſue regulari, ſue ſæculari abſolui à quocumque crimine, quomodocumque reſeruato, ſicuti Confeſſores eiſdem Ordinis. Sic conceſſit Innocent. VII. prout refertur in compend. Ordinis Cisterciens. verbo, confeſſor. §. 15. cuiuſque meminit Emman. Rodrig. t. 1. quaſt. regular. quaſt. 62. art. 5. circa finem. Suar. t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 19. numer. 3. Notanter appoſita ſunt illa verba, ex Superiorum licentia: ne fugitiui, vel apoſtatis crederetur eſſe hoc priuilegium conceſſum, ſed ſolū illis, qui ex ſuperioris licentia iter faciunt. Ex illis autem verbis, ſicuti poſſunt Confeſſores eiſdem Ordinis, alicui videbitur reſtringi facultas, ita vt nullus conſeſſarius electus abſolvere poſſit itinerantem religioſum, niſi quatenus à prælato illius fuerit conceſſum: ſiquidem conſeſſores eiſdem ordinis neminem poſſunt abſolvere, niſi pro facultate ſibi à ſuperioribus communicata. At nullatenus hæc expoſitio admittenda eſt: Aliàs nihil ſpeciale itinerantibus concederetur, cum omnibus conceſſum ſit, ex ſuperiorum facultate poſſe conſeſſorem quemlibet eligere, qui eos à quolibet crimine abſoluat. Quocirca ne priuilegium vanum ſit, intelligi debent illa verba, vt quilibet religioſus iter faciens confiteri poſſit cuilibet ſacerdoti regulari, vel ſæculari, ab eoque abſolui & diſpenſari, ſicuti poſſet abſolui & diſpenſari à conſeſſore eiſdem ordinis facultatem à ſuo ſuperiore habente.

Verū hoc priuilegium, vt ſentit Emman. Rodrig. *ſuprà*, aliæ religiones non acceperunt, quinimò de religione Prædicatorum non ſatis conſtat, an ſub ea vniuerſitate fuerit acceptratum: quippe non leuiſ occaſio eſſe poteſt diſciplinam, religioſam labefactandi ſi religioſi eo tempore, quo liberius peccare poſſunt, nullam criminis reſeruationem habeant. Quapropter, vt bene inquit Suar. dict. cap. 19. & num. 3. ſpectari debet uſus, & conſuetudo religionis: Neque enim videtur expedire, Religioſum maximè Sacerdotem, diu extra Religionem peregrinantem, & in peccatum reſeruatum labentem, priuatum eſſe directæ illius peccati abſolutione: cum ſæpè abſque nota omittere Communionem non poſſit. Ex alia etiam parte minùs decet, prædictum Religioſum, eo tempore, quo liberius peccare poſſit, à ſtrano reſeruationis eximi. Quapropter noſtra Societas iis inconuenientibus prouidi, tum concedendo licentiam, vt poſſint confiteri; tum imponendo illis obligationem; vt poſtmodum ſuperiori compareant: conceſſione enim licentiæ vitatur inconueniens, ne diu peregrini priuati ſint abſolutione peccatorum directæ; obligationis verò comparandi impoſitione continentur, ne in peccata ruant. Qualiter autem hæc obligatio imponi poſſit, ſequente dicemus.

11. Ad extremum ſupererat examinare, an ſaltem Nouitij ab aliis quàm à Religionis Prælatiſ abſolui poſſint à peccatis non reſeruatis, & à reſeruatis: abſolui, inquam, poſſint, tum ab Episcopo, tum à Confeſſariis regularibus ſuis Ordinis, & aliorum Ordinum, ſicuti poſſunt ſæculares; tum virtute Cruciatæ. Sed his omnibus ſatiſfecit tract. 16. de religioſo ſtatu, diſp. 1. punct. 10. numer. 9. neque aliquid ibi dictis addendum occurrat.

§. V.

Qualiter Prælatiſ, cui ſunt caſus reſeruati, ſe gerere debeat, tum in abſolutione concedenda, tum in ea deleganda.

1. An ſuperior audire ſola reſeruata poſſit, & ab eis ratiū ſacramentaliter abſolvere.
2. Affirmant plures.
3. Plerumque ſupradicta ſententia probanda non eſt.
4. Regulariter petenti facultatem, vt abſoluatur à reſeruatis concedendo eſt.
5. Aliquando negari poteſt.
6. Non eſt obligatus ſuperior cuilibet facultatem concedere; ſed designare poteſt Confeſſarium.
7. Quid in hac parte ex decreto Clem. ſit in Religionibus ſtatutum.

8. Qualiter Confessariis designatis committenda sit facultas absolueudi à reſeruat.
9. Quæ in Societate ſeruantur.
10. Superior concedens facultatem eligendi Confefſorem, non cenſetur concedere, vt abſoluatur à reſeruat.
11. Superior concedere poteſt facultatem ſub onere alicuius pœnitentiæ imponenda.
12. An ſub conditione, examinatur.
13. Verius eſt concedi non poſſe.
14. Non poſſe concedi facultatem ſub onere ſe Superiori præſentandi, qui affirmet, & qualiter probent.
15. Contrarium tenendum eſt.
16. Qualiter pœnitenti concedatur hæc facultas.
17. Qualiter Confefſario, & quam habeat obligationem.
18. Ex prædicta facultatis conſeſſione gravis obligatio naſcitur comprehend.
19. Qualiter Societas procedat.
20. Proponitur dubitandi ratio, an Superior incidens in caſum ſibi reſeruatum, poſſit eligere Confefſarium.
21. Verius eſt, niſi contrarium expreſſe tantum ſit.
22. An poſſit prohiberi hæc electio.
23. Tenendum eſt poſſe.
24. Satisfit rationi contraria.

1. Plures quæſtiones præſens titulus inuoluit. Prima eſt, an Superior poſſit ſola pœnitentiſ peccata reſeruata audire, & ab aliis ſacramentaliter abſoluere, remittereque pœnitentem inferiori ſacerdoti pro aliis mortalibus abſoluendū. Notanter dixi, ab illis ſacramentaliter abſoluere: nam, ſi pœnitens contentus ſit extra ſacramentum Pœnitentiæ Superiori peccata reſeruata manifeſtare, quia ipſe Superior ob grauia negotia integram conſeſſionem excipere non poteſt, conſultè Superior faciet, ſi ſublata reſeruatio, & pœnitentia iniuncta pœnitentem abſoluendum inferiori ſacerdoti remittat, cui omnia peccata manifeſtari debent. Et in peccatis, quæ cenſuram habent annexam hæc conſuetudo à Romanis Pœnitentiariis obſeruatur, teſte Cano relect. de pœnit. 6. p. concl. 2. fol. 263. & ſeqq. abſoluunt enim à cenſura pœnitentia iniuncta, & inferiori ſacerdoti pœnitentem abſoluendum à peccatis remittunt.

2. Quocirca de abſolutione ſacramentali eſt quæſtio, an concedi poſſit à prælato, auditis ſolis reſeruat. Affirmant Nauarr. cap. Conſideret §. Cautus numer. 12. & 18. de pœnitent. diſt. 5. Caietan. verbo, Conſeſſio, conſidit. 10. Paludan. diſt. 17. quæſt. 5. art. 1. ante finem. Probabile putat Petr. de Soto de conſeſſ. lect. 10. ſub finem. Hentiq. lib. 6. cap. 15. numer. 4. Emman. ſa verbo, Abſolutio, numer. 24. Neque diſſentiunt D. Antonin. Richard. Hentiq. Gerſon, relati à Vaſq. de pœnit. quæſt. 9. art. 3. dub. 10. Plures ex his Doctores nullam cauſam assignant ad dimidiandam conſeſſionem, & abſolutionem: ſolus Dominic. Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5. concl. 2. & Caietan. d. conſidit. 10. affirmant, fieri debere ex rationabili cauſa, quam iudicant eſſe continuam Prælatorum occupationem. Mouentur primò: quia in Romana Eccleſia ea eſt cōſuetudo, vt auditis ſolis reſeruatis abſolutio concedatur: quam conſuetudinem improbare, aut nimium diſcutere non oportet, teſte Caietano ſuprà. Secundò, eſt integritas conſeſſionis ſit de iure diuino, vt colligitur ex Trident. ſeſſ. 14. cap. 5. intercedente tamen cauſa rationabili omitti poteſt, vt ſuperius probatum eſt: at cauſa videtur rationabilis, continua Prælatorum occupatio, ne omnium habentium caſus reſeruatos integras conſeſſiones excipiant: poterunt ergo auditis ſolis reſeruatis ab eis abſoluere.

3. Verùm hæc ſententia regulariter probanda non eſt, ſicuti nec probatur à Vaſq. dicta quæſt. 91. art. 3. dub. 10. Suar. de pœnitent. diſt. 31. ſect. 1. à num. 7. Coninch. diſput. 7. de pœnitent. dub. 9. à num. 80. Layman. lib. 5. ſum. tract. 6. cap. 12. numer. 8. & aliis pluribus apud ipſos, quippe vnum ex præcipuis negotiis prælati eſt, conſeſſiones ſubditorum audire, medicinamque peccantibus adhibere. Non igitur ob alia negotia hoc prætermittendum eſt. Præterea ſine graui cauſa omitti non poteſt conſeſſionis integritas, vt pote iure diuino præcepta. At regulariter nulla adest, neque aſſeſſe poteſt. Tum quia prælatus extra conſeſſionem audire reſeruata poteſt, ſi pœnitenti placeat. Tum quia poteſt vices ſuas alteri ſacerdoti committere. Tum quia poteſt ſubdito præcipere, vt conſeſſionem in tempus opportunum differat. Tum quia ab aliis negotiis minus neceſſariis ſe expedire debet. Quod ſi aliquando caſus occurrat, in quo expedit, prælatum grauiffimo negotio occupatum, neque valentem ſe ab illo expedire, conſeſſionem ſacramentalem ſubditi per ſe audire, neque ſubditi ob neceſſitatem communicandi commodum tēpus expectare poſſit poterit eo caſu auditis ſolis reſeruatis, ab eis abſoluere: quia hic caſus vt pote rariſſimus ſufficientem cauſam præbet dimidiandi conſeſſionem, vt docent relati Doctores. At hoc caſu excluſo, nullus alius adest, in quo liceat prælato auditis ſolis reſeruatis, pœnitentem ſacramentaliter abſoluere. Neque in contrarium eſt conſuetudo Romanæ Eccleſiæ, quippe ibi

reſeruata ſæpe non audiuntur, vt ſacramentaliter abſoluantur, ſed audiuntur, vt ſublata cenſura, & ſalutari pœnitentia impoſita conſeſſori ordinario remittantur ſacramentaliter abſoluenda.

Monet tamen Vaſq. de pœnitent. quæſt. 91. art. 3. dub. 10. num. 6. ſuperiorem ſola reſeruata audientem, eſto ab illis ſacramentaliter non abſoluatur, obligatum eſſe ſigilli ſecretum ſeruare, ac ſi abſolutionem impendiſſet, ſicuti cum pœnitentem indiſpoſitum non abſoluit: quia ea conſeſſio ad impetrandam ſacramentalem abſolutionem relata fuit. Sed de his poſtmodum.

4. Quæſtio ſecunda: An ſubdito per ſe, vel per conſeſſarium petenti à ſuperiori facultatem, vt alteri conſiteri poſſit, teneatur Superior eam concedere?

Reſpondeo regulariter obligatum eſſe, tum ex charitate, tum ex debito ſui muneris, quia ob humanam fragilitatem timere prudenter poteſt, ſubditum, cui negatur facultas, non fore ſua peccata ſaltem integre ſuperiori conſeſſurum. Cum autem reſeruatio in ſubditorum bonum conſeſſa ſit, non debet in eorum diſpendium retorqueri. Neque hæc negatio honeſtari poteſt ex eo, quod alij videntes ſuperiorem difficilem eſſe in concedenda licentia, à peccatis reſeruatis arceantur: quia, vt bene inquit Suar. diſt. 30. ſect. 4. num. 8. hæc vtilitas quærenda non eſt cum iactura pœnitentiſ, in cuius remedium & ſacramentum inſtitutum eſt & peccata ſunt reſeruata. Atque ita docent Sotus in 4. diſt. 18. quæſt. 2. art. 5. §. Circa tertium. Suar. pluribus relatis diſt. 30. de pœnitent. ſect. 4. n. 8. & 9. Egid. de Coninch. diſt. 8. dub. 14. concl. 1.2. & 3. Layman. lib. 5. ſum. tract. 6. cap. 16. à n. 7. colligiturque expreſſe ex D. Thom. in 4. diſt. 17. q. 3. quæſtione. 4. ad 6. aſſerente, ſuperiores qui ſunt nimis ſolliciti, vt conſcientias ſubditorum per conſeſſiones ſciant, multis laqueum damnationis iniicere, & per conſeſſiones ſibi ipſis: ideoque Pius V. in quodam motu proprio anno 1571. prædicantibus conceſſo, quo declaratur, ipſos religioſos non poſſe virtute Bullæ cruciatæ conſeſſorem eligere abſque prælatorum licentia, ſubdit. Eisdem tamen Prælatiſ, in uſu huius poteſtatis, ſeu cum ſubditi benignis & faciliſ ſe exhibeant, præcipimus. Quod efficacius præcedit, cum hæc licentia non ab ipſo pœnitente, ſed à conſeſſario expoſtuletur, qui iudicat expedire concedi. Nam ex decreto Clement. VIII. de caſibus pro religioſis reſeruandis, conſeſſoris iudicio præcipue ſtandum eſt.

5. Dixi, regulariter. Nam aliquando negari poſſe hanc licentiam, ſiſtunt Egid. Suar. Layman. & alij plures ab eisdem relati. Quia inutilis eſſet reſeruatio, ſi nunquam Superior cogere poſſet ſubditum, vt ei culpas conſiteretur. Sed quando id fieri poteſt? Reſpondeo cum moraliter certus eſt Superior ex conſeſſa facultate ſumpturum ſubditum occaſionem perſeuerandi in peccato. Item ſi peccatum ſubditi in graue detrimentum communis, vel alterius perſonæ vergat, cui Superior & non alius remedium adhibere poſſet, ſeruato conſeſſionis ſigillo, quæ raro præſumenda ſunt. Item ſi ex facilitate conſeſſionis alij ſubditi ſumerent occaſionem peccandi ſpe ſimilis facultatis obtinendæ: quod inquit Egid. & Layman. loc. alleg. (inde colligi poteſt, ſi valde frequenter licentia poſtularetur, & interim diſciplina religioſa laxetur. Fateor hanc præſumptionem leuem eſſe, cum aliunde, quam ex conſeſſione licentiæ diſciplina religioſa laxari poſſit: in iis enim caſibus non ſolum poteſt Superior, ſed tenetur peritam licentiam denegare: quia ea denegatio in bonum, tum ſubditi peccantis, tum aliorum cedit, vt bene notauit Egid. diſt. 8. de pœnit. dub. 14. concl. 1.2. & 3.

6. Illud verò omnino certum eſt, nullatenus eſſe obligatum ſuperiorem facultatem concedere cuilibet conſeſſario, quem pœnitens elegit, ſed ſuo ſatisfacere muneri, ſi vnum vel plures alios præſcribat. Raro tamen id expedit, vt bene aduertit Egid. dub. 14. conclus. 4. ſi conſeſſarius à ſubdito electus idoneus ſit: forte enim ſubditus æqua vel maiori difficultate adhibet designatum, ac ipſum ſuperiorem, periculoſe exponeret vel reticendi peccatum, vel non integre conſitendi. Præterquam quod in vnius repulſa, & alterius electione querelæ non leues excitantur, ideoque prudentia opus eſt.

7. Hæc in genere dicta ſunt: at in religionibus ex decreto Clement. VIII. tenentur ſuperiores in ſingulis domibus deputare duos, tres, aut quatuor conſeſſarios pro ſubditorum numero maiori, vel minori, doctos, prudentes, charitate præditos, qui à non reſeruatis abſoluant, & quibus etiam reſeruatorum abſolutio committatur, quando caſus occurrerit, in quo eam committi ipſe in primis conſeſſarius iudicauerit. Circa quod decretum aduertit, ſuperiores debere in qualibet domo pro numero religioſorum, id eſt, ſi numerus religioſorum expoſtulet, duos, tres, vel quatuor conſeſſarios deputare, qui ſubditorum peccata non reſeruata abſoluant. Notanter dixi, ſi numerus religioſorum expoſtulet: nam ſi Conuentus parvus ſit, vnusque conſeſſarius videatur ſufficiens ad omnium conſeſſiones excipiendas, non eſt credendum, voluiſſe Pontificem obligare ſuperiorem, vt plures designet: illa enim obligatio designandi plures, eſt ſub conditione, ſcilicet, ſi nume-

rus Religiosorum plures postulauerit: idque testatur Suar. l. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 15. num. 7. esse vlu receptum, vt videre licet in Monasteriis Monialium, quibus non minus necessaria erat prouidentia illius pontificij decreti: & tamen quando numerus Religiosorum paruus est, vnus tantum Vicarius, vel Confessor ordinarius designatur, vti supponit Concil. Trid. sess. 25. de Regularib. c. 10. precipiens, vt prater Confessorem ordinarium alius extraordinarius bis, aut ter in anno offeratur. Sed, an quando plures Confessarii designantur, indifferenter pro tota Communitate designentur, ita vt quilibet subditus plures Confessarios habeat, vt ad quem voluerit, possit recurrere: an vero quilibet eorum pro sua parte Communitati deputari debeat, incertum est. Verius videtur secundum, quippe disciplina Religiosa magis expedit, vt quilibet Religiosus vnicum tantum Confessorem habeat, cuius conscientia satis manifesta sit, vt in via Dei dirigi, & gubernari possit. Alias non pro numero Religiosorum, vt dixit Clemens VIII. sed pro vniuscuiusque conditione, & commoditate plures Confessarii designantur, vt bene aduertit Suar. dicto cap. 15. n. 7. id eoque Societas nostra, vt omnem dubitationem tolleretur, a Clement. VIII. vix vocis oraculo obtinuit, prout refertur in dicta Ordin. gener. de casib. reservat. cap. 5. n. 2. ne in singulis Domibus teneantur superiores, prater Confessarium ordinarium, alios deputare, qui a non reservatis absoluant, vel quibus reservatorum absolutio committatur.

8. His igitur Confessariis committenda est absolutio a reservatis non quidem permanentem, & habitualiter, sed pro occasione nata, quando casus occurrerit, vt bene notauit Suar. l. 4. de relig. tract. 8. l. 2. c. 19. ne in fine. Quinimodo neque etiam quando casus occurrerit, est ipsis sub obligatione absolutio committenda; alias inutilis esset reservatio superioribus facta, si nunquam possent Praelati cogere subditos, vt eis peccata confiterentur, id eoque Clemens VIII. in dicto decreto de casuum reservatione, §. 4. prohibens superioribus ne subditos ad confessionem secum faciendam cogant, excipit, nisi quando peccatum aliquod reservatum admiserint. Supponit ergo, per se non esse obligatos reservati peccati absolutionem alteri committere. An autem de facto ob poenitentis vtilitatem, quae praecipue in hac parte spectatur, aliasque causas, & occurrentes circumstantias committi debeat, ipse in primis Confessarius (inquit Clemens) iudicabit, vt pote cui persona, & casus poenitentis optime notus sit. Notanter dixit, in primis, tum, vt indicaret non solum Confessarii iudicio hoc remissum esse, tametsi ipsi principaliter, sed etiam Superioris iudicio, id eoque in Societate declaratum est (dicta Ordin. gener. c. 5. §. 3.) ne iudicium a reservatis absoluenti Confessariis absolute relinquatur, sed liceat interdum, quod omnino necessarium est, superiori pro ratione sui officij huiusmodi facultatem denegare iis in casibus, in quibus constat, iuxta ea, quae Doctores dicunt, & discreta charitas docet, licentiam huiusmodi esse denegandam. Tum, vt significaret non debere Superiorem, statim ac Confessarius absoluenti a reservatis licentiam expostulat, concedere; sed re prudenter examinata, & vtilitate concessionis perpena. Quod a fortiori procedit, cum subditus licentiam petat medio alio Confessore a designatis.

9. Quae omnia pro Societate lesu optime notantur in illa institutione, seu Ordin. gener. de casib. reservat. c. 6. Na in §. 1. inquit: Quando Confessarius, tacito nomine poenitentis, a Superiore petit facultatem absoluenti a casu reservato; nullo modo Superior difficultas esse debet, sed facilius potius, & proptus in ea concedenda: imo persuadere sibi conuenit, posse se hac in re grauiter offendere, si imprudenter, & sine iusta, grauique causa eam negat. Et §. 2. subditur causa, ob quam neganda sit, his verbis: Attendat Superior diligenter, vt id raro faciat, & in iis tantum casibus, in quibus docebit discreta charitas (iuxta ea, quae Doctores tradunt) licentiam huiusmodi esse denegandam: vt verbi gratia, cum probabiliter timori poterit scandalum, aut recidivum poenitentis, vel alterius. In huiusmodi enim, quae inducunt necessitatem vitandi scandalum, vel damnum Collegij, aut alterius ruinam, manifestum est, poenitentem teneri per se, vel per Confessarium, rem ipsam Superiori manifestare, ita quam illi, qui remedium necessarium adhibere potest: saluo tamen sigillo, vt oportet: teneri, inquam, quando aliis remediis praedicta damna vitari non possunt. Quod si poenitens huic manifestationi non acquieuerit, incapax est absolutionis: quia sua obligationi non satisfacit. in §. 3. commendatur maxime sigilli obseruatio, tum Confessario, ne personam poenitentis indicet, neue casum proponat, ex cuius propositione probabiliter Superior possit in notitiam poenitentis deuenire: tum Superiori, ne curiosè inquirat circumstantias, quae ad rem non pertinent, neue aliquid faciat, ex quo cognoscere possit, quis ille sit, pro quo licentia expostulatur. In §. 4. statuitur, si negotio examinato Superior iudicat, licentiam denegandam esse; contra Confessarius vrget debere concedi, affirmans, Superioris seueritatem in detrimentum, & ruinam spirituales potius, quam in commodum cedere, eo quod videat poenitentem duriorum effici, nulloque modo velle Superiorem adire, (in quo Confessarii conscientia oneratur), tentanda erunt me-

dia aliqua, de quibus pro re nata Superior, & Confessarius inter se conferent: ac tandem, si nullum aliud reperiatur, Superior facultatem denegare non debet. In §. 5. decernitur, qualiter Superior se gerere debet, cum subditus non per Confessarium ordinarium, sed per alium Sacerdotem facultatem petit. Non facile (inquit instructio) acquiescere debet Superior: nisi Sacerdos ille talis sit, cui merito committi possit. Notanda verba, quasi diceret: Si idoneus sit sacerdos, facile Superior acquiescere petitioni debet; id eoque additur: Contingere in aliquo casu potest, vt si nolit subditus Superiorem adire, expedit a Superiore designare aliquem ex senioribus doctum, prudentem, spiritu, & charitate plenum, qui melius, aquè bene ipsi mederi possit, ac Confessarius ordinarius. in §. 6. qualiter hospites, & iter agentes, & superiores absolui possunt, declaratur, de quibus statim dicam. Tandem in §. 7. vt omnes eximantur scrupuli, & maiori cum fiducia, ac libertate procedatur inquit Congregatio: Cum Confessarius bona fide dubitat, an mortale sit, quod proponitur ab eo: etiamsi ex genere suo reservatum sit, potest absolvere: licet huiusmodi dubitatio iuris, vel facti ex ignorantia procedat: sed neque postea, si animaduertit manifestè fuisse mortale, repetenda erit confessio: bona siquidem & vera fuit absolutio.

10. Quæstio tertia, an Episcopus, vel Prælati regularis concedens subdito potestatem eligendi Confessorem, censetur concedere potestatem absoluenti a sibi reservatis? Negatiue respondendum est cum communi sententia: quia in generali concessione non veniunt, quæ quis in specie non esset verosimiliter concessurus, vt dicitur in ca. 2. de poenitent. in 6. & tradit Nauarr. cap. 27. n. 261. Hinc inferitur peregrinantes, quibus a iure, & consuetudine concessum est confiteri cuicumque Parocho illius loci, quæ transeunt absolui non posse a reservatis in sua diocesi, nisi de expressa sui superioris licentia. Excipe, nisi in ea diocesi, vbi commorantur, reservata non sint: nam Superior concedens licentiam eligendi Confessorem ratione itineris, censetur itinerantem subicere Confessario, quem ipse elegerit, vt secundum iurisdictionem, quam habet, possit itinerantem absolvere. Quapropter continget aliquando a quolibet Parocho itinerantem absolui posse a reservatis in sua diocesi: quia in ea parte, vbi commoratur, reservata non sunt, aliquando neque a non reservatis in sua diocesi absolui posse: quia in ea diocesi sunt reservata, sicuti notauit Agid. de Coninch. disp. 8. de poenit. dub. 12. num. 86. Suar. disp. 30. sect. 1. Henric. lib. 6. c. 14. n. 8. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 10. n. 10.

11. Quæstio quarta, an possit Superior Confessario facultatem absoluenti a reservatis concedere sub obligatione, vel sub conditione alicuius poenitentiae imponendae? In hac re certum videtur, Superiorem posse Confessario præcipere, vt hanc, vel illam poenitentiam subdito absoluenti imponat, si audito peccato, & spectata poenitentis dispositione ei legitima visa fuerit: quia in hoc præcepto nulla sacramento irrogatur iniuria, cum Superior non imponat poenitentiam: sed Confessario, qui Iudex est in illo foro, præscribit imponendâ, si iudicauerit esse legitimam. Atque ita tradunt Graffius 1. part. sum. lib. 1. cap. 13. numer. 76. Vasquez de poenitent. quest. 93. artic. 1. dub. 6. num. 11. Suarez tom. 4. de poenitent. disp. 30. sect. 5. num. 23. Villalobos in sum. tract. 9. diff. 65. Fauetque motus proprius Clement. VIII. de casuum reservat. vbi in §. 5. inquit: Licebit tamen superioribus determinare poenitentias graues quibusdam peccatis, etiam non reservatis a Confessariis imponendas, quæ subditos ab huiusmodi peccatis perpetrands cohibere possint. Notanter dixi, si iudicauerit esse legitimam: nam, cum solus Confessarius Iudex sit in illo foro & nomine Christi, & non superioris absoluat, poenitentiamque imponat, nequit arctari ad eam poenitentiam imponendam quam illegitimam, seu minus conuenientem esse iudicauerit. Quapropter, cum iuxta occurrentes circumstantias augeri, vel minui poenitentia debeat, consultius est, vt assignatio poenitentiae a Superiore facta per modum cuiusdam directionis, & ordinationis fiat, & non per modum præcepti, vt prudenter aduertit Suar. dicta disp. 30. sect. 5. numer. 4. Agid. de Coninch. disput. 8. de poenitent. dub. 14. in fine.

12. Sed, an sub conditione poenitentiae imponendae concedi Confessario facultas a Superiore possit, grauior est dubitatio. Affirmant Suar. Agid. & Villalob. locis alleg. Moueri possunt: quia, cum liberum sit Superiori facultatem concedere, mirum non est, quod eam sub hac, vel illa conditione concedere velit, & non aliter. Nihilominus Ioann. Sanch. in suis selectis. disp. 12. numer. 6. pro contraria sententia acriter pugnat, adducitque pro se Agid. de Coninch. disput. 8. de poenitent. dub. 15. numer. 117. Sed immerito: quia ibi solum probat Coninch. non posse facultatem a Superiore concedi ita restrictam, vt poenitentia, quam Confessarius iniungit, valida non sit, aut dimidiata, & compleri poenitentia a Superiore iniungenda: quod longè diuersum est, ac concedere facultatem Confessario, sub conditione alicuius poenitentiae ab ipso met Confessario imponendae. Mouetur eo præcipue consideratio

fideratione. Potestatem absoluendi imponendique pœnitentiam quilibet sacerdos habet à Christo Domino, non à superiore: nequit ergo superior applicata materia, se in absolutione, vel pœnitentiæ impositione intromittere. Fiuola ratio. Nam esto à Christo Domino sit potestas absoluendi, imponendique pœnitentias: at applicare materiam, seu designare subditos, circa quos hæc potestas exerceantur, atque adeo sacerdoti iurisdictionem concedere, non à Christo, sed à Prælati Ecclesiæ Sacerdos habet. Possunt ergo prælati hanc iurisdictionem sub conditione pœnitentiæ imponendæ concedere, sicuti possunt eam absolute denegare: aut quid huic concessionem conditionali obstat potest?

13. Nihilominus dicendum est, nequaquam hanc potestatem absoluendi à referuatis concedi confessario posse sub conditione alicuius signatæ pœnitentiæ imponendæ. Moueor: quia hanc pœnitentiam nequit confessarius imponere, nisi excepta confessione: confessionem autem excipere non potest, quousque iurisdictionem habeat: ergo nequit iurisdictionem ad confessionem concedi sub conditione confessionem subsequente: quia ea est vis concessionis conditionalis, ut effectum non habeat, quousque apposita conditio fuerit. Neque Vasq. Suarez, Agid. de Coninch. Villalobos, & alij nobis aduersantur affirmantes concedi facultatem posse sub conditione pœnitentiæ imponendæ, sumunt enim conditionem non in significatione propria, & rigorosa, sed pro onere, & obligatione, sicuti *supra* diximus concedi facultatem sub ea obligatione posse.

14. Quæstio quinta: an possit concedi facultas absoluendi à referuatis sub onere & obligatione se superiori præsentandi? Negat Gabr. Vasq. de pœnitent. quæst. 93. artic. 1. dub. 6. circa finem. & quæst. 91. artic. 3. dub. 6. in fine. quem sequitur Ioann. Sanch. in disputat. selectis, disp. 12. num. 2. & 3. & disput. 14. num. 19. Mouentur, quia referuatio peccatorum in eo consistit, ut solus is, cui peccata sunt referuata, eorum absolutionem concedere possit. Ergo concessa alteri potestate absoluendi, cessat comparatione illius referuatio, & Iudex legitimus peccatorum constituitur, qui pœnitentem absoluat non superioris nomine, sed Christi. At ex Christi institutione nullus pœnitentem à peccatis directè absoluit cum obligatione ea peccata iterum confitendi, vel alteri manifestandi. Ergo sacerdos directè pœnitentem à peccatis absolvens nequit pœnitenti onus imponere ea peccata iterum confitendi, seu superiori manifestandi, cum id onus nulla alia ratione imponere posse videatur, nisi quatenus est Christi minister. Et confirmo examinando modos, quibus hæc obligatio imponi pœnitenti potest. Triplicem præcipue inuenio à Doctoribus probatum. Primus est, si nolit superior hanc facultatem absoluendi concedere confessario vel subdito eligendi confessorem, quousque ipse subditus iuramentum, vel votum eliciat se superiori præsentandi. Secundus est, si ea conditione concedatur dicta facultas, ut subditus promittat superiorem adire, cum possit. Tertius est prædicto similis, si sub onere, & pacto facultas doneatur, ut subditus postmodum se superiori præsentet. Primus modus esto possibilis sit, non est vtitatus: præterquam quod non est sufficiens, ut subditus firmiter obligatus sit se superiori præsentare: siquidem iuramentum, & votum potest in melius commutare, vel illorum dispensationem querere, & sic intentionem superioris elidere. Secundus, & tertius tamen eos ut possibiles admittamus, obligationem tantum leuem videntur inducere, quippe obligant stare promissis; non ex iustitia, quia hæc in spiritualibus, utpote ab omni pactione alienis, non videtur habere posse locum; sed obligant ex fidelitate tantum, quæ secundum probabilem sententiam solam leuem inducit obligationem.

15. Nihilominus dicendum est cum communi sententia, concedi posse, & sæpe concedi facultatem absoluendi à referuatis, sub onere se superiori præsentandi. Quo accepto obligatus est subditus sub mortali, se superiori, vel eius vices tenenti præsentare. Sic post alios antiquiores firmant Nauarr. cap. Placuit de pœnitent. dist. 6. nu. 12. Henriquez. lib. 6. de Sacram. cap. 15. num. 2. Suarez de pœnitent. disp. 30. sect. 5. num. 8. & de relig. tom. 4. tract. 10. lib. 8. cap. 5. num. 1. ubi testatur, Clandium Aquauuiam ex mente B. Ignatii declarasse hanc obligationem comparandi coram superiore sub mortali esse. Idem tradit Agid. de Coninch. disput. de pœnitent. dub. 15. præcipue à num. 118. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 12. n. 10.

16. Pro explicatione conclusionis aduerte cum Agid. de Coninch. dicto dub. 15. à num. 110. dupliciter hanc facultatem confessario concedi posse. Primò, ipsi pœnitenti immediatè, & quasi mediatè confessario. Secundò, è contrà Confessario immediatè, & pœnitenti quasi mediatè. Si pœnitenti immediatè concedatur à superiore facultas eligendi confessorem, cui ipse superior immediatè iurisdictionem concedat, sicuti in pluribus religionibus est usus comparatione hospitum, & peregrinorum, non est dubium concedi posse sub eo onere, & conditione, ut subditus obligetur, se superiori præsentare: quia cum cedat superior iuri referuationis, concedendo subdito facultatem, quam concedere non tenetur; mirum non est, quod

nolet eam concedere, nisi ipse subditus eam obligationem suscipiat, quam necessariò suscipit eo ipso, quo acceptat ab alio, quam à superiore absolui. Neque à subeunda hac obligatione excusari potest ex eo, quod illius non meminerit. Nam ut bene norauit Agid. *supra*, id sibi, suæque inconsiderantiæ imputare debet: iniustum enim est, velle beneficium recipere absque onere ei annexo. Cum ergo prædictæ facultatis concessionem annectatur onus comparandi coram superiore, subditus eam facultatem acceptans consequenter acceptat onus, & conditionem eidem facultati annexam.

17. Si verò confessario facultas absoluendi à referuatis concedatur, adhuc dupliciter concedi potest. Primò sub ea conditione, & non aliter, ut onus comparandi coram superiore tibi imponat, illudque acceptes. Secundò sub obligatione tibi tale onus imponendi, illudque à te acceptandi. Si primo modo concedatur facultas, uti concedi potest, non manebis à referuatis directè absolutus, tamen si bona fide fueris confessus, & per inconsiderantiam monitus non fuisti illius oneris, neque acceptasti, quia est facultas sub conditione data. Secus est, si secundo modo fuerit confessario facultas concessa, directè à referuatis eris absolutus: esto tu illius oneris non memineris, neque ad illud subeundum obligeris: quippe facta absolutione obligari non potes, cum fuerit absolutio directè ab habente potestatem absoluendi à referuatis. Ex alia parte illa potestas non tibi immediatè concessa est, sed confessario, cui potestati Superior non annexuit subdito onus comparandi, sed confessario obligationem imponendi tale onus. Ergo seclusa impositione liber es ab onere. Notanter dixi, *quando bona fide fuisti confessus*: nam si scires confessarium non habere potestatem absoluendi à referuatis, nisi sub obligatione tibi prædictum onus imponendi, eo ipso quo illum adires, obligaris adire sub voluntate suscipiendi prædictum onus, aliàs peccabis mortaliter, cum velis absolutionem tibi concedi, aliter quam dari potest.

Porro Confessarius, cui est potestas absoluendi à referuatis, saltem sub obligatione imponendi pœnitenti dictum onus tenetur, cum primò cognoscit, pœnitentem casus referuatos habere, illum monere de obligatione, & onere, quod acceptare debet. Quod si renuat acceptare, nequaquam absolueri potest: quia est pœnitens indispotus. Neque excusari pœnitens potest ab acceptando illo onere, ex eo, quod nescierit, confessarium non gaudere potestate absoluta absoluendi à referuatis: habens enim casus referuatos, scire tenetur, quia potestate circa illos gaudeat confessarius: ipse verò confessarius non obligatur pœnitentem monere de sua limitata potestate, quousque intelligat illius monitionis pœnitentem indigere. Neque enim præsumere debet, pœnitentem in casibus referuatis astringi. Quod si de facto confessarius, audito aliquo, vel aliquibus referuatis, pœnitentem non monuerit, statim de obligatione & onere comparandi, sed permiserit ulterius in confessione procedere, postmodum obligare pœnitentem bona fide procedentem non poterit ad comparandum: quia sufficiens fundamentum pœnitenti præstitit ad præsumendum absolutam potestatem in confessario absoluendi à referuatis: & ratione huius legitimæ præsumptionis, & confessionis sub ea factæ ius acquisiuit, ne sibi, absolutio denegetur nullo onere comparandi suscepto, quod ius, utpote iustitiæ, præferri debet obligationi, quam superior confessario imposuit, ne absolutionem concederet absque impositione prædicti oneris.

18. Quod verò ex acceptatione facultatis sub prædicta forma concessæ grauis obligatio nascatur, inde probo: quia est res grauis ecclesiasticæ disciplinæ, iurique prælatorum grauius conducens. Ob quam causam non ex fidelitate tantum, sed ex iustitia, ex prædicta acceptatione obligatio confurgit: cedit enim in prælatorum auctoritatem ea recognitio, & peccatorum manifestatio. Neque obstat, ab spiritualibus pactionibus exclusas esse: quia id intelligendum est de pactionibus temporalibus, quæ per modum emptionis, & venditionis fiunt, quæque rebus spiritualibus indecoræ sunt, non de pactionibus spiritualibus, quæ ab res spirituales decentius & honestius, & maiori cum fructu suscipiendas diriguntur. Per quæ satisfactum est fundamentis oppositis.

19. Ex his constat, prudentissime Societatem processisse in iis, quæ circa confessionem iter agentium instituit. Etenim, ut ex illa instruct. Gener. de casibus referuatis, cap. 6. §. 6. constat, iter agentibus datur facultas eligendi confessorem, qui à referuatis absoluat; sub onere tamen se sistendi superiori, ad quem ituri, vel redituri sunt. Sed quis confessarius est eligendus? Si ad Domum, vel Collegium Societatis diuertant, eligere tenentur confessarium ordinarium Domus, vel Collegij, aut si is haberi non possit, quemlibet alium Societatis sacerdotem, aliàs à prælati eiusdem Societatis approbatum: aut si iis quoque defuit, externum, siue sæcularem, siue regularem. Ex quo videtur inferri, esto in aliis Religionibus, cum iter agentes socium habent eiusdem religionis sacerdotem, cui non solum extra monasteria, sed etiam in monasteriis commemorantes confiteri possint æquè, ac confessario ordinario

nario, vt consuetudo obtinuit. In societate tamen soli ordinario Confessori domus confiteri iter agentes possunt. Sic insinuat Suarez tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 17. num. 2. & 4. Si verò accidat (inquit prædicta generalis instructio) vt aliquis tanquam hospes sit in aliquo Collegio; diu tamen ibi moraturus, puta spatio vnus, aut alterius circiter mensis: si is eo tempore in casum aliquem referuatum incideret, poterit, ac debet absolui à Superiore illius loci, in quo est, vel de eius licentia, tanquam si proprius esset eius subditus, sine obligatione sistendi se superiori eius loci, ad quem proprie pertinet.

20. Quæstio sexta: An superior localis, v.g. Abbas, Prior, Guardianus, Præpositus, Rector Domus, vel Collegij si incidat (quod Deus auertat) in casum aliquem ex iis, qui sibi ex Congregatione generali, vel prouinciali referuati sunt, possit eligere Confessarium, qui illum absoluat absque obligatione vlla se superiori maiori sistendi, sicut ipse potest absolueri sibi subditos? Eadem quæstio est de Parocho, cui casus episcopales referuati sunt, an possit eligere Confessarium, qui eum à referuatis absoluat? Ratio dubitandi est: quia ea potestas absolueri à referuatis Prælato conceditur comparatione suorum subditorum: at ipse Prælatus non est sibi subditus. Ergo comparatione sui nullam habet potestatem. Non enim vltra personas designatas in commissione est extendenda iurisdic-tio ex textu in c. P. & G. de officio delegati. atque ita tradit Ludouic. Vega 4. p. casa 5.

21. Nihilominus verius est, Parochum, & quemlibet ex his superioribus eligere posse Confessarium, qui eum à casu referuato absoluat. Sic pluribus relatis firmat Thom. Sanch. lib. 8. de matr. disput. 3. num. 3. & 10. lib. 4. sum. cap. 37. numer. 42. Suar. disput. 30. de pœnit. sect. 2. Layman lib. 5. sum. tract. 6. c. 10. quæst. 2. num. 17. Fauterque declaratio sacre Congregationis ab eisdem Doctoribus relata, qua affirmatur, Episcopum labentem in aliquem casum ex iis, à quibus subditos absolueri potest, iuxta Trident. sess. 24. c. 6. eligere Confessarium posse, qui eum absoluat. Alias Parochus, alique superiores deterioris conditionis essent, quam subditi: Ratio est: quia eo ipso, quod Parocho, aliisque superioribus localibus, quatenus tales sunt, peccatorum absoluitur referuatur, possunt, cui voluerint, eam potestatem delegare: quia ordinaria est. Ergo Confessor sic delegatus poterit delegantem absolueri ex iurisdictione à delegante accepta.

22. Hæc ratio videtur probare, non solum posse Parochum, aliisque superiores locales Confessarium eligere, qui eandem auctoritatem tribuant, ac ipsi habent in subditos; sed neque posse Episcopum Parocho, Prouincialem, & Generalem Præposito locali eam delegationem impedire: quia ipsi impedire non possunt, quod à iure communi statutum est. At, cum peccatum aliquod Parocho, Præpositis, & localibus referuatur ex iure communi, ei competit posse eam potestatem, vt pote ordinariam, delegare; non solum vt subditi ex prædicta delegatione absoluantur; sed vt ipse Parochus, Præpositus, & localis absolui possit, vt multis relatis probat. Thom. Sanch. lib. 8. de matrim. tota disp. 3. & lib. 4. sum. cap. 37. num. 42. Nam vt inquit Suar. tom. 4. de religione, tractat. 8. lib. 2. cap. 19. numer. 17. cum peccatum aliquod Prælato conuentuali referuatur, nullatenus illi noua iurisdic-tio ad illius absolutionem conceditur: sed non aufertur, quæ illi vi sui muneris, & ex iure competit. Iurisdictionem autem competentem ex iure nequit Prælatus Pontifice inferior limitare. Ergo nequit Episcopus iurisdictionem ordinariam Parochi, neque Prouincialis iurisdictionem Prælatorum conuentualium ita restringere, vt eam indelegabilem faciat.

23. Sed contrarium verius videtur, posse, inquam, Episcopum aliquos casus, & peccata Parochorum sibi referuare, & Prouincialem aliqua peccata Rectorum: nam in hac referuatione non immutatur iurisdic-tio ordinaria Parochorum, atque illorum Præpositorum localium, quatenus ipsis est à iure communi concessa. Etenim commune ius non concedit prædictis Parochis, & Rectoribus in omnia peccata, tum suorum subditorum, iurisdictionem: aliis Episcopi, superiorisque Prælati nulla sibi referuare possent: sed concedit iurisdictionem in ea omnia, quæ superiores Prælati sibi non referuauerint. Ergo, si Episcopus peccata aliqua suorum Parochorum sibi referuat, & Prouincialis peccata aliqua Præpositorum localium, (quod atque facere potest, ac si alterius subditi peccata essent,) nequaquam Parochus, Præpositus, & localis iurisdictionem in ea peccata habebunt, ac proinde neque eam delegare poterunt. Quod autem in societate peccata, quæ à S. Congregat. sunt referuata, si à Prouinciali committantur, Præposito Generali, vel Confessario ab ipso deputato referuantur, & si committantur à Rectoribus, Prouinciali referuata sint supponitur in dicta Ordin. gener. de casib. referuat. cap. 6. num. 6. vbi conceditur superioribus localibus in aliquem casum referuatum incidentibus, si non esset præsens prouincialis, cui Rectorum casus referuantur, posse Confessarium eligere cum obligatione, & onere se prouinciali sistendi: & idem pro prouincialibus statuitur. Atque ita indicat Suarez

tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 10. quæst. 2. num. 17.

24. Neque ratio in contrarium vrget. Fateor namque, peccatum, quod parocho, præpositis, & localibus, sine vlla restrictione referuatur, posse absolui ab ipso parocho, præpositis, & localibus siue ab ipsis, siue à suis subditis committatur: quia censetur referuatum esse parocho, aliisque præpositis pro tota tua communitate, cuius ipsi sunt partes. Secus, quando non absolute, & pro tota communitate ipsis referuatur: sed cum alicuius restrictione, & exceptione, vt in nostra Societate contingit, in qua casus à S. Congregat. pro tota religione referuati Præpositis localibus referuantur, non absolute, sed cum restrictione, & limitatione ad peccata suorum subditorum, & non ad peccata ab ipsismet Præpositis commissa.

§. VI.

Qualiter ex confessione facta habenti potestatem absolueri à referuatis, cesset referuatio, ita vt pœnitens possit ea peccata fateri Sacerdoti iurisdictionem habenti in peccata non referuata.

1. Confessio facta Superiori, tametsi absque absolutione, tollit referuationem.
2. Concessa absolutione à referuatis, sed inualide, tollitur referuatio.
3. Eadem referuatio aufertur comparatione casuum, quos fuisse inuincibiliter oblitus.
4. Apponitur quedam limitatio, sed non approbatur.
5. Alij limitant, ne procedat in delegatis. Sed reiecitur.
6. Quid dicendum tempore Iubilei, quod non lucrat.

1. Dico primò: Si factus fuisti superiori peccatum referuatum: ipse verò te absolueri inferiori remisit, sublata est referuatio. Tum quia illa remissio est tacita iurisdictionis delegatio. Tum, quia fini, & præcepto referuationis sufficienter satisfecisti, cum expositus fueris pœnitentiam à superiore suscipere, & susceptam exequi. At, si sacerdoti delegato peccatum referuatum fatearis, ipse verò absolutionem illius tibi non concesserit, referuatio non tollitur: quia delegatus sola absolutione sacramentali referuationem tollere potest, sic docet Suar. de pœnitent. disp. 31. sect. 4. à numer. 2. ex parte Coninch. disp. 8. de pœnitent. dub. 12. conclus. 3. numer. 61.

2. Dico secundò, concessa per superiorem, vel illius delegatum absolutione à casibus sibi in confessione declaratis, tametsi absolutio nulla sit, quia confessio non fuit integra, neque cum dolore requisito, referuatio tollitur, & peccata manent absolueri à quolibet sacerdote potestatem habente in peccata mortalia. Sic ex communi sententia tradit Syluest. verbo, Confessio, 1. quæst. 19. Caietan. verbo, Casus. Henric. lib. 6. cap. 16. num. 5. Suar. disput. 31. sect. 4. numer. 9. Egidius de Coninch. disp. 8. dub. 12. conclus. 3. numer. 91. Etenim fini referuationis satisfactum est: siquidem superiori, vel illius vices habenti te præsentasti ab eo conuenientem pro peccato referuato medicinam accepturus. Neque obstat, delegatum tollere non posse referuationem, nisi media absolutione sacramentali quæ non est illa, in qua pœnitens est indispositus: quia esto ipse per se referuationem non auferat, superior ex recepta consuetudine, communi Doctorum auctoritate firmata, tollit, eo ipso, quo à suo delegato peccatum absoluitur.

3. Difficultas autem est, an idem sit dicendum de casibus, quorum fuisti in confessione oblitus inuincibiliter. Nam de oblitis vincibiliter manifestum est, referuationem non tolli. Ponamus ergo, te confessum esse omnia peccata, quæ tibi memoria occurrerunt, oblitus tamen fuisti cuiusdam referuari, tolliturne referuatio? Videtur nequaquam tolli: quia fini referuationis, qui est, vt pœnitens se sistat superiori pœnitentiam, & medicinam peccati referuari accepturus, satisfactum non est. Nihilominus referuationem sublata esse, communis firmat sententia apud Gabr. in 4. diff. 17. quæst. 1. art. 3. dub. 2. circa fin. Adrian. quæst. 4. de confess. §. Si petas Syluest. verbo, Confessio, 1. quæst. 4. Couarr. in c. Alma. 1. p. §. 11. numer. 2. Nauarr. cap. 26. num. 13. & in c. Consideret. §. Cautus. numer. 32. Emman. S. Confessio, numer. 7. Henric. lib. 6. cap. 16. num. 5. Suar. disput. 31. sect. 4. numer. 15. Egidius de Coninch. disp. 8. de pœnitent. dub. 12. num. 93. Habens namque potestatem absolueri à referuatis censetur velle pœnitentem legitime dispositum à peccatis liberare, quantum potest: cum autem possit à peccatis oblitis pœnitentem liberare quoad referuationem, tametsi non quoad obligationem ea directè confitendi, censetur id ipsum velle. Quod in peccatis ob censuram referuatis manifestum est: siquidem Confessarius absque

absoluens à peccatis, prius intendit, si licitè potest, pœnitentem à censura absolueret, qua ligatus est: quia absolutio censuræ absolutioni sacramentali præmittitur: quia censura subblata, & reservatio subblata est: in aliis verò peccatis oblitis, quæ per se, & non ratione censuræ reservantur: non est ita certum, velle confessarium reservationem tollere: at ex benigna interpretatione id Doctores communiter asserunt: quod sufficit, ut reservatio subblata esse intelligatur.

4. Limitant Suar. *disp. 31. sect. 4. num. 18.* & Vasq. *q. 91. art. 3. dub. 5. n. 18.* id procedere tantum, cum pœnitens superiori accedit animo expresso, ut à reservatis absolatur: tunc enim si alicuius reservati oblitus sit, ab eius reservatione liber est: secus esset, quando communia peccata pœnitens confiteretur nullius reservati mentionem faciens, quia eo casu non est unde colligatur, velle pœnitentem à reservatione peccatorum liberari, cum nulla existimet se reservatione astringi, neque confessarium eam velle cōcedere. Sed limitatio mihi non probatur. Tum, quia reliqui Doctores huius limitationis non meminerunt, sed generaliter asseruerunt, concessa absolutione ab habente potestatem absolventi à reservatione reservationem tolli peccati oblitis. Tum, quia pœnitens, esto expressè non postulet sibi reservationem tolli: tacitè tamen, & interpretatiue petit, quatenus petit à peccatis absolui, quoad fieri possit: Confessarius verò, ut pœnitenti faueat, huic voluntati acquiescere censetur ex benigna Doctorum interpretatione, teste Egid. de Coninch. *disputat. 8. de pœnit. dub. 12. concl. 5. num. 98.*

5. Secundò, alij limitant, ne procedat in delegatis: sed tantum in Ordinariis: quippe Ordinarij nulla peccatorum confessione audita reservationem suo arbitrio tollere possunt: quia ab ipsis pendet: at delegati, quibus sola potestas absolventi à reservatis commissa est, reservationem non videntur tollere posse, nisi absolutione concessa. Cum ergo nullam oblitis peccati cōcesserit absolutionem, nequaquam ab illo reservationem auferunt. Hæc tamen limitatio admittenda non est: quia Doctores asserentes, peccati oblitis reservationem tolli; generaliter loquuntur, siue confessio facta fuerit superiori, cui peccata sunt reservata, siue eius delegato. Ex hac autem generali Doctorum assertionem, cuius Pontifices, alique superiores consueverunt esse præsumuntur, probabilis desumitur interpretatio, quoties superiores delegatum constituunt, concedere facultatem, ut absolventi à peccatis, reservationem tollat illorum, quorum pœnitens fuerit inuincibiliter oblitus. Atque ita tradit Egid. de Coninch. *disp. 8. de pœnitent. dub. 12. num. 94.* Quod à fortiori procedit, cum tempore Iubilei concedentis casus reservatos confiteris: eo enim ipso, quod bona fide, & animo lucrandi Iubileum confessus es, reservatio cuiuscunque peccati censetur subblata, ut docuit Suar. *de pœnit. disput. 31. sect. 4. numer. 20.* & 24. Sayr. *de pœnit. cap. 16. numer. 9.* Bonac. *disp. 5. q. 7. punct. 5. §. 5. à num. 1.*

6. Sed, quid dicendum, si de facto Iubileum non lucraris? Et quidem si cum ad confessionem accessisti, intentionem habebas non lucrandi Iubileum: nequaquam virtute illius à reservatis absolui potes, quia non censetur Pontifex facultatem prædictam concedere, nisi in ordine ad Iubileum lucrandum. Si igitur non vis Iubileum lucrari; rationi consonum non est, ut potestate ob eum finem concessa fruaris. Verum, si cum accessisti ad confessionem, habuisti intentionem exequendi omnia pro Iubileo obrinendo requisita, esto, postmodum mutes intentionem, & ea non exequaris, absolutus à reservatis manes absque ulla obligatione te superiori sistendi: sicuti si omnia requisita ad Iubileum exequutus fuisses: quia facultas absolventi, licet detur ob finem Iubilei obtinendi: non tamen dependet ab illius consecutione: aliàs absolutio sacramentalis penderet à conditione futura. Sic Cordub. *sum. quest. 21.* Vasq. *q. 91. art. 3. dub. 6. n. 6.* Suar. *disp. 31. sect. 4. n. 4.* & 5. Bonacina plures referens *disputat. 5. de pœnitent. quest. 7. part. 5. §. 5. n. 16.*

§. VII.

Qualiter Confessarius inferior potestate carens in reservata se gerere debet, cum pœnitens ad ipsum accedit.

1. Si à Superiore fuisti sacramentaliter absolutus à reservatis solus, ea inferiori non teneris fateri: sed sufficit fateri non reservata.
2. Quid, si inferiori accedas, neque absolutus à Superiore, nec subblata reservatione.
3. Negat Vasquez, te recipere Sacramentum, esto bona fide ad Superiorem accesseris.
4. Oppositum verius est.
5. Soluitur ratio contraria.
6. Vigente necessitate, etsi non extrema, bene potes ab inferiori absolui cum obligatione comparandi.
7. An Sacerdoti simplici fieri eo casu confessio possit?
8. Qualiter teneris eo casu fateri.

9. An ob necessitatem confessionem faciens coram Sacerdote prædicto teneris reservata facere? Probabilius est teneri.

1. **D**upliciter accedere potes ad inferiorem sacerdotem absolventem. Primò, absolutus à superiore à casibus reservatis, vel absolutus ab eorum reservatione. Secundò non à casibus reservatis, esto Caetan. *verbo. Confessio. condit. 10.* Henric. *lib. 6. sum. cap. 15. num. 5.* Emman. *Sà verbo. Absolutio. n. 14.* existiment, inferiori Sacerdoti te fateri debere, non solum peccata non reservata, quæ superiori factus non es; sed etiam reservata, à quibus sacramentaliter absolutus fuisti, quia vni eidemque Sacerdoti omnia peccata simul manifestari debent, ut docuit D. Thom. ab omnibus receptus 3. *part. in supplement. quest. 9. art. 2.* Probabilius est, sola non reservata te obligatum esse fateri, quod docent Nauarr. *cap. 9. num. 7.* Valent. *tom. 4. disput. 7. quest. 11. part. 1. post. med. vers. Sextus casus.* Suar. *disput. 31. sect. 1. num. 10.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 12. concl. 3. sub. num. 8.* Bonac. *disput. 5. quest. 7. part. 5. §. 3. num. 4.* Ratio est: quia nec iure diuino tibi præceptum est, nec positio præcipi potest, eadem peccata bis clauibus Ecclesiæ subicere, sed si semel legitime clauibus Ecclesiæ subieceris, & absolutionem illorum impetraueris, nulla superest obligatio ea confitendi, & ab eis absolutionem obtinendi. Neque obstat, vni, eidemque confessario omnia peccata mortalia esse simul confitenda: quia id est per se; secus verò per accidens, & in casu extraordinario, uti est, cum ob urgentem occasionem aliqua tantum peccata confessioni & absolutioni subiiciuntur; postmodum non ea, sed ea, quæ superfuerunt, subiici debent. Verum, si à Superiore sacramentaliter absolutus non fuisti, sed solum à reservatione peccatorum liberatus, non est dubium te obligatum esse inferiori Sacerdoti omnia peccata mortalia, tam reservata quam non reservata fateri; quia indiges omnium illorum sacramentali absolutione, quæ per exemptionem à reservatione non conceditur.

2. Quod si neque absolutus à peccatis sacramentaliter, neque à reservatione inferiori Sacerdoti accesseris absolventis; videndum est, an aliqua necessitate premaris confitendi, tum ob præceptum confessionis; tum ob communionem recipiendam, quam absque scandalo, vel graui damno honoris, vitæ, vel fortunæ committere non potes; tum ob aliam causam: an verò nulla confitendi te urgeat necessitas. Si nullà ex prædictis urgearis necessitate, nequaquam potes confiteri Sacerdoti, qui in omnia tua peccata iurisdictionem non habet: quia nequit illa iudicare, & illorum absolutionem concedere. Dimidiare autem iudicium, & sola non reservata absolvere, alienum est à Christi institutione; aliàs simplex Sacerdos nulla stante necessitate posset pœnitenti auditis venialibus, & mortalibus absolutionem à venialibus concedere, & mortalia absoluenta Sacerdoti habenti in mortalia iurisdictionem remittere, quod est absurdum. Neque erendum est D. Thom. in 4. *dist. 17. q. 3. a. 4. q. 2. ad 4.* Paludan. *ibi. qu. 5. art. 1. circa med.* Nauarr. *cap. Consideret. §. Cautus. de pœnitent. dist. 5. num. 13.* & alios plures relatos à Vasqu. Suar. Coninch. *locis allegandis*, contrarium docuisse. Nam, esto affirmarent absolventem, inferiorem Sacerdotem absolvere posse pœnitentem casus reservatos habentem cum obligatione comparandi coram Superiore; subintelligendi sunt, ut inquit Suar. Vasqu. & Coninch. stante necessitate; secus illa cessante. Atque ita docent alij relatis Suar. *disp. 31. sect. 2. num. 3.* Vasqu. *quest. 91. artic. 3. dub. 9. à num. 8.* Coninch. *disput. 8. de pœnitentia, dub. 13. conclus. 3. num. 103.* Laymann. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 12. qu. 5. n. 9.*

3. Solum est dubium, an, si eo casu bona fide prædicto Sacerdoti fatearis, verum Sacramentum, veramque absolutionem recipias, saltem illorum mortalium, quæ reservata non sunt? Negat Vasqu. *quest. 91. art. 3. dub. 9. vers. Ex dictis.* Mouetur: quia prædictus Confessarius Iudex non est causæ sibi propositæ, vtpote qui caret iurisdictione in reservata: iudicare autem non reservata omisso iudicio reservatorum nequaquam potest, cum in eius potestate constitutum non sit iudicium diuidere, & absolutionem partiti. Aliàs si bona fide simplici Sacerdoti peccata venialia, & mortalia fatearis, verum Sacramentum recipies ob iurisdictionem, quam in peccata venialia Sacerdos habet. Neque obstat, si dicas, stante graui necessitate recipiendi Sacramentum, posse Sacerdotem auditis peccatis reservatis & non reservatis, absolutionem pœnitenti directè à non reservatis concedere, & indirectè à reservatis, sicuti si ea peccata essent inuincibiliter oblita. Ergo similiter poterit stante bona fide absolutionem eodem modo concedere. Non, inquam, obstat: quia stante necessitate conscius est Confessarius iustam habere causam diuidendi iudicium, & absolutionem quasi partitam concedendi; ideoque ex intentione solum à non reservatis absoluit, à reservatis verò absoluit, sicut ab oblitis; quatenus, inquam, reservata pugnant cum effectu gratiæ per absolutionem concessa. At, cum confessarius bona fide procedit, omnia sibi confessa iudicare

dicare intendit, & ab omnibus directè absolueret. Cum ergo id præstare non possit, efficitur absolutionem irritam, & nullam esse.

4. Nihilominus oppositum verius censeo cum Caietani. verbo, Confessio, cap. ult. Nauarr. c. 9. num. 7. Suar. disp. 31. sect. 2. num. 6. Agid. de Coninch. disp. 8. dub. 13. concl. 2. à num. 101. Ratio ea est: quia Sacramenti valor deficere non potest ex tua parte, cum integrè omnia peccata tua fatearis ei, quem credis in omnia iurisdictionem habere: neque etiam ex parte Confessarii deficere videtur, cum in aliqua peccata confessi iurisdictionem habeat: tamen si non habeat in omnia: iudicare autem aliqua peccata, ab illisq; absolueret, aliis non iudicatis, & absolutis, esto per se non fiat; per accidens tamen fieri potest ex defectu iurisdictionis, sicuti fit ob obliuionem, & impotentiam, aliamque urgentem necessitatem.

5. Ex quo fundamento ratio contraria dissoluitur. Fateor namque, Confessarium Iudicem esse non integræ causæ sibi propositæ, sed partis illius; nego tamen per accidens iudicium, & absolutionem directam diuidere non posse: nam esto in sua estimatione non diuidat, eò quod credat omnium peccatorum Iudicem legitimum esse: ex superioris intentione, quam habet in Sacramenti administratione; absolueret, inquam, à peccatis, secundum iurisdictionem sibi concessam, de facto diuidit. Quapropter probabilitate non caret, simplicem sacerdotem audientem peccata mortalia, & venialia, & absolutionem pœnitenti bona fide procedenti concedentem, verum sacramentum efficere, uti docuit Sanch. lib. 1. sum. c. 9. n. 35. quem sequitur Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 10. qu. 1. vers. Ad extremum. Bonac. disp. 5. q. 7. p. 5. §. 3. n. 7.

6. Verum urgente aliqua ex prædictis necessitatibus optimè potes inferiori sacerdoti, habenti aliàs iurisdictionem in peccata, mortalia fateri, ab eoque absolutionem sacramentalem obtinere; vel quia eo casu ex quadam æquitate censetur ius iurisdictionis illi concedere in peccata referuata cum obligatione tibi imposita comparandi coram Superiore; vel quia ob urgentem necessitatem conceditur sacerdoti dimidiare iudicium, & absolutionem directam, absolueret à peccatis non referuatis, remissa superiori referuatorum absolutione. Atque ita tradunt Suar. disp. 30. sect. 3. num. 8. & 9. & disp. 31. tota sect. 3. Agid. de Coninch. disp. 8. de pœnit. dub. 13. concl. 5. num. 105. Henric. lib. 6. cap. 15. Rodrig. 1.1. quæstio-num regularium, quæst. 21. artic. 5. Laymann. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 12. quæst. 5. num. 10. Bonac. disp. 5. quæst. 7. p. 5. §. 3. n. 5. Et quidem si affirmemus, Sacerdotem eo casu iurisdictionem habere in peccata referuata sub obligatione imponendi pœnitenti onus se superiori sistenti; manifestum est, te posse illi confiteri, ab eoque absolutionem impetrare: siquidem nulla est necessitas dimidiandi confessionem, diuidendique iudicium.

At, si dicamus, sacerdotem carere iurisdictione in referuata neque illa iudicare, ab eisque absolueret posse, esto aliqui Doctores non infimæ notæ, inter quos est Vasq. de pœnitent. q. 91. art. 3. dub. 8. num. 4. & dub. 9. n. 23. asserant, prædicto sacerdoti te confiteri non posse, neque ab eo absolutionem obtinere: reliqui Doctores relati contrarium affirmant ea ratione moti: quia integritas confessionis, & absolutionis directæ omnium peccatorum pœnitentis, non est de essentia, & necessitate sacramenti Pœnitentiæ; sed præcepti diuini, cuius omisso sæpe honestatur ob impotentiam etiam moralem, tum pœnitentis, tum Confessarii, tum aliorum. Ponamus autem te non posse superiorem, cui sunt peccata referuata adire, neque ab eo facultatem alteri fatendi petere, & ex alia parte urgere communicandi, vel celebrandi necessitatem: poteris ergo cuilibet alteri sacerdoti habenti iurisdictionem in reliqua peccata non referuata fateri. Quinimò non solum potes, sed etiam expedit, tum reuerentiæ Eucharistiæ, quæ à conscio peccati mortalis exigit confessionem præmittere: & licet ea confessio fieri non possit materialiter integra ob defectum iurisdictionis in sacerdote: sufficit, quod integra formaliter sit, habeatque eam integritatem, quam habere potest. Tum expedit securitati tuæ conscientiæ. Etenim cum contritio non ita facile obtineatur, præstat affectum illius querere sacramento pœnitentiæ, utpote faciliiori via à Christo Domino in remedium peccati instituta.

Quod verum est, tamen si peccata referuata excommunicationem habeant: excommunicatio enim non irritat sacramenti Pœnitentiæ valorem: sed prohibet illius suspensionem cum non urget necessitas. At stante communicandi necessitate, sicuti non impedit Communionem, nec pœnitentiam impedire potest, ut bene notant Henric. dicto cap. 15. Suarez disp. 31. sect. 4. n. 6. Agid. disp. 8. dub. 13. n. 107. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 12. n. 10.

7. Quod si inde inferas, stante dicta necessitate communicandi licitum esse, præter mortalia referuata, nullum aliud mortale habenti confiteri simplici sacerdoti aliqua venialia, & ab eo absolutionem obtinere: siquidem eadem iurisdictione gaudet in peccata, quæ directè absolueret potest, sicuti quilibet

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

bet alius ordinarius Confessor, imò licitum esse, & expedire habenti mortalia non referuata posse simplici sacerdoti, deficiente eo, qui in peccata mortalia iurisdictionem habeat, venialia fateri. Per se loquendo, admittenda erat illatio, ut dicunt Suar. dicta sect. 3. n. 10. Coninch. dicto dub. 13. in fine, n. 107. Sed, quia eam illationem, neque vsus Ecclesiæ, nec Doctores approbant, neque æquum est approbare, nisi fortè in grauissima necessitate, qualis esset, si multis annis sacramento Pœnitentiæ priuandus esses; ea de causa admitti non debet. At confiteri sacerdoti alias habenti iurisdictionem in mortalia, tamen si careat iurisdictione in referuata, & vsus Ecclesiæ, & Doctores communiter firman.

8. Sed, an tenearis eo casu confiteri, non est certum. Respondeo, teneri. Primò, si saltem probabiliter non credis, te esse contritum, sed solum attritum: nam attritione extra sacramentum Pœnitentiæ gratiam non obtines, quæ sacræ Eucharistiæ recipiendæ necessaria est dispositio. Secundò, si ultra referuata, alio peccato mortali grauaris: cum enim iuxta probabiliorem nostram sententiam, ab eo peccato absolui possis, quamvis directè à referuatis non absoluaris, & cuiuscunque peccati mortalis confessio, & absolutio iure diuino sacræ Eucharistiæ præmittenda sit, efficitur necessariò, huius peccati confessionem, & absolutionem præmittendam esse. E contra verò, si probabiliter credis, te esse contritum, neque alio peccato mortali, ultra referuata, grauaris: nulla est tibi obligatio confessionem præmittendi: quia non adest legitimus Iudex, qui confessionem excipiat illorum, quæ fateri teneris. Quinimò hoc verum est, esto Confessor iurisdictionem habeat in referuata sub onere comparandi: quia nulla lege diuina obligaris, neque humana astringi potes ad bis eadem peccata fatenda, sicuti bene notant Suarez disp. 31. sect. 5. numer. 31. in fine. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 12. num. 10. vers. Id porro.

9. Difficultas non leuis est, an illis euentibus, in quibus obligatus es confessionem præmittere, eò quod de contritione suspectus sis, vel aliis mortalibus non referuatis grauaris satisfacias obligationi suscipiendi sacramentum Pœnitentiæ; quin referuata manifestes. Affirmant Alexand. Alent. 4. part. q. 18. memb. 4. art. 5. §. 2. ad vltim. Petr. de Soto lect. 10. de confess. & alij relati à Suar. disp. 31. sect. 3. numer. 8. quorum sententiam ipse merito probabilem reputat. Neque enim obligaris peccata fateri, nisi sacerdoti ea integrè & perfectè iudicare, ab eisque absolutionem concedere valenti: quia solum ob absolutionem sacramentaliter obtinendam est obligatio confitendi peccata.

Cæterum probabilius oppositum existimo, utpote securius, & puritati sacramenti conuenientius. Etenim Confessarius pœnitentem absolvens, necessariò iudicare debet absolutioni esse rite dispositum: at hoc iudicium conuenienter habere non potest, nisi sibi manifestentur ea, quæ rectæ dispositioni obstat possunt. Igitur, cum peccata referuata huic possint dispositioni obstat, efficitur ea manifestanda esse. Quod si respondeas, Confessarium obligatum esse iudicare de pœnitentis dispositione iuxta causam, cuius est legitimus Iudex: referuatorum autem legitimus Iudicem non esse, ac proinde non esse illi necessariò manifestanda. Aliàs nunquam tibi liceret reticere peccatum in confessione, si eo tacito Confessarius cognoscere non posset rite te esse dispositum: obstat: quia esto Confessarius per se non iudicat de dispositione pœnitentis, nisi secundum causam sibi propositam, & pœnitens non semper obligatus sit omnem sui causam manifestare: at quando eam manifestationem absque graui sui, vel alterius iactura præstare potest, videtur ad eam faciendam obligatus: quippe Confessarii sententia non tam in peccata confessi, quam in confitentem cadit: ipse enim est, qui absoluit. Debet ergo fateri, quæ ipsius absolutioni obstat possunt. Atque ita docent ex communi sententia Henric. lib. 6. cap. 15. n. 5. Suarez disp. 31. sect. 3. n. 8. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 12. n. 11.

PUNCTVM XVI.

De bonitate, & scientia, quam Confessarius habere debet.

1. Ad valorem Sacramenti bonitas, & scientia non sunt in Ministro necessaria.
2. Bene ad licitum usum.
3. Quæ scientia requiratur.
4. Pro diuersitate locorum, & personarum diuersa scientia requiritur.
5. Quid faciat Sacerdos dubius de scientia.
6. Non est opus iudicium de quolibet peccato in indiuiduo formare, an mortale sit, an veniale.
7. Absolui potest pœnitens, promittens facturum, quod postmodum iudicatum fuerit.

8. Pœnitens quando teneatur Confessarium instruere de gravitate culpæ.
 9. Aliquando indoctus audire confessiones potest.
 10. Quam obligationem habeant Episcopi, aliarumque Ecclesiarum Prælati.

1. Bonitas, & scientia per se ad valorem Sacramenti requisita non sunt: siquidem absque illius materia, & forma, & Minister iurisdictionem habens stare potest, ut pluribus relatis docuit Suar. *disput. 28. sect. 2. num. 12.* Bonac. *disput. 5. de pœnitent. q. 7. punct. 4. §. 2. num. 13. & 14.* Eaque de causa *punct. 11.* probatum reliquimus, pœnitentem bona fide confitentem Sacerdoti existimanti peccata venialia esse, quæ verè erant mortalia, obligatum non esse confessionem repetere: quia ea ignorantia non impediuit rectam pœnitentis dispositionem, & Confessarij absolutionem.

2. Sunt tamen bonitas, & scientia duò necessaria ad licitum Sacramenti usum. Etenim in primis est necessaria probitas: etenim Sacerdos, ut sacramentum debite ministret, existimare debet, nullo peccato mortali, nullave censura impeditum esse; aliàs mortaliter peccabit, nisi forè ob subitam necessitatem excusetur, sicuti latius dixi *tr. 18. de Sacramento. in genere. pun. 5.* Deinde, requiritur scientia, ut pœnitentem iudicare, mederi, & in via Dei dirigere possit, quia Sacerdos officium Iudicis, Medici, Pastoris, & Doctoris sustinet, ut bene inter alios observat Suar. *disp. 28. sect. 2.*

3. Hæc autem scientia est, quæ valet cernere ex peccatis, quæ communiter occurrunt, & confessionibus subiiciuntur quæ sint mortalia, quæ circumstantiæ mutant speciem, quæ sint reservata, quæ excommunicationem habent annexam, & alia huiusmodi. Non tamen est necessarium, ut omnia supradicta exactè noverit, aliàs vix reperietur Confessarius idoneus: sufficit, si frequentius occurrentia norit, & de aliis dubitare sciat, & proprio studio, & labore, aliorumve consilio dubium vincat, ut docuerunt Vasq. *de pœnitent. qu. 93. art. 3. dub. 1.* Suar. *disp. 28. sect. 2.* Aegid. *disp. 8. de pœnit. dub. 15. nu. 126.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 7. punct. 4.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. quæst. 1.*

4. Hinc fit pro diversitate locorum, & personarum maiorem, vel minorem scientiam in Confessario requiri. Etenim, ut dictum est, Confessarius scientiam habere debet, saltem eorum, quæ communiter committuntur ab iis pœnitentibus, quibus iudicandis est expositus. At aliqui pœnitentes difficiliore præ aliis casus habent, aliquaque oppida præ aliis difficiliore contractus exercent. Qui ergo expositus fuerit, cuiuscunque generis pœnitentium confessiones excipere, abundantiore scientia pollere debet, quàm is, qui fœminarum, aliorumque proborum hominum confessionibus excipiendis expositus est. Atque ita docent Vasq. Bonac. Aegid. & Laym. *loc. alleg.*

5. Cum verò Sacerdos dubius est, an polleat scientia necessaria ad debitam sacramenti administrationem, consulat Superiorem, vel virum doctum, & eius dictis acquiescat. Si enim Superior, vel vir doctus affirmet scientiam sufficientem habere, dubium deponat: ducitur enim ratione probabili, quæ ad regulandas humanas actiones sufficiens est, ut bene in præfenti docuerunt, Nauarr. *c. 4. n. 9.* Henric. *lib. 6. c. 26.* Suar. *disp. 28. sect. 2. dub. 7.* Vasq. *q. 93. art. 3. dub. 1. ad finem.* Bonac. *disp. 5. q. 7. punct. 4. §. 2. n. 6.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 13. q. 1.* colligiturque ex cap. *Quid culpatur, 23. q. 1.*

6. Tria superiunt cetera. Primum, opus Confessario non esse, ut de quolibet individuo, & singulari peccato iudicium efformet, mortaleve sit, an veniale: quia id difficillimum est, & sæpè impossibile; sufficit, si peccati genus, seu speciem agnoverit, & qualiter patratum fuerit, percepit: hæc enim scientia prudenter iudicium feret, & medicinam, pro ut necessarium est, adhibere poterit. Sic Sylvest. *Confectio, 3. n. 12.* Nauarr. *sum. c. 26. n. 3.* Henric. *lib. 6. c. 26. n. 9.* Suar. *disp. 28. sect. 2. num. 2.* Vasq. *q. 93. art. 3. dub. 1. num. 1.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. quæst. 7. p. 4. §. 2. n. 12.*

7. Secundum est certum. Si Confessario accidat casus, quem ex tempore decidere non potest, sperat autem proprio studio, vel consilio doctiorum decidendum, poterit pœnitenti absolutionem impendere, si ipse facturum promittat, quod fuerit iudicandum: quia sufficiens videtur dispositus absolutioni recipiendæ. Et nota Sylvest. *Confectio, 3. n. 12.* Nauarr. *sum. c. 26. n. 3.* Henric. *lib. 6. c. 26. n. 9.* Suar. *disp. 28. sect. 2.* Coninch. *disp. 9. de pœnit. dub. 16. num. 126.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 7. p. 4. §. 2. n. 10.*

8. Tertium. Si pœnitens doctus sit, & apertè cognoverit, Confessarium eius peccati gravitatem non percipere, obligatus videtur Confessarium instruere: quia tenetur facere, quantum in se est, ut Confessarius iuste ferat iudicium in causa ita gravi. Extra hunc casum non tenetur gravitatem culpæ in actu signato exprimere: sufficit, si in actu exercito eam manifestet, narrando factum, & circumstantias occurrentes, uti aliis relatis docuit Suar. *disput. 28. sect. 2. n. 18.*

9. Quæ hæcenus diximus, per se requiruntur, spectata

rerum natura: at casus contingere potest, in quo alias indoctus, & ineptus, doctus, & aptus iudicetur. Etenim, si nullus Sacerdos, pro ut sacramentum absolute expositulat, inueniretur populo præficiendus; expedit præfici minus idoneum, ne diu populus Pastore careret, qui adstante ea necessitate doctus, & idoneus est, qui aliàs ut indoctus, & ineptus repellere-tur, sicuti bene notavit Aegid. de Coninch. *disput. 8. dub. 16. in fine, num. 127.* ubi prudenter monet, debere sic perfectum dare operam, tum proprio studio, tum aliorum consilio, ut quoad fieri possit, ineptitudinem vincat, & se muneri exercendo aptum reddat.

10. Ex his inferitur, quàm gravi obligatione Episcopi, alique Ecclesiarum Prælati adstringantur ad Pastores idoneos præficiendos. Etenim, cum penes ipsos principalis cura Ecclesiarum resideat, cui ut satisfaciant. Pastores eligunt, si ineptos elegerint, aut sic electos, & constitutos non remouerint, cum aliàs idoneos potuerint constituere, obligationem sui muneris gravissimè lædunt, & de sua negligentia, animarumque iactura rationem in iustissimo Dei Iudicio sunt reddituri.

PUNCTVM XVII.

De approbatione requisita in Confessario.

Tridentinum sess. 23. cap. de reform. inquit: Quamvis Presbyteri in sua Ordinatione potestatem absolventi, à peccatis accipiant: decernit tamen sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochialem, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus indicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, privilegiis, & consuetudine quacunque, etiam immemorabili, non obstantibus. Circa quod decretum aliqua occurrunt examinanda. Primò, quid sit approbatio. Secundò, quæ personæ, & ad quas confessiones excipiendas ea approbatione indigeant. Tertiò, qui possint, vel teneantur illam concedere. Quartò, an semel concessa suspendi, vel reuocari possit.

§. I.

Quid sit approbatio; qualiter concedi debeat; & quæ eius necessitas.

1. Definitur approbatio.
2. Quid, si ab Episcopo exterius approbetur, & interius iudicetur inhabilis.
3. Approbatio est à iurisdictione distincta.
4. De approbatione ex beneficij collatione, & per authenticum iudicium.
5. Quæ conditiones ad utranque requirantur.
6. Gratis concedi debet approbatio.
7. Approbatio Religiosorum, qui non sunt à Superioribus presentati, nulla est.
8. Quæ sit necessitas huius approbationis.

1. Approbatio est authenticum testimonium, quo aliquis Sacerdos habilis, & idoneus ad excipiendas confessiones declaratur, ut ex communi sententia docent Suar. *disp. 28. sect. 4. n. 22.* Vasq. *quæst. 93. art. 3. dub. 4. n. 4. & 5.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 11. n. 7.* Aegid. de Coninch. *disp. 8. dub. 7. n. 49.* & alij referendi. Hanc autem declarationem præstare Episcopus potest, tum iudicando esse habilem Sacerdotem, quem approbat, vel iudicando inhabilem esse. Si iudicat esse habilem, & illud iudicium authenticum facit, tamen si decipiatur, verè approbatus existit: quia habet omnia, quæ ad approbationem requiruntur. Aliàs sæpè de valore approbationis dubium esse posset cum gravi animarum iactura, sicuti notavit Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 7. punct. 4. §. 1. num. 30.* & innuit Suar. *disp. 28. sect. 5. num. 7.* Reginald. *lib. 1. sum. num. 197.*

2. Verum, si ab Episcopo exterius approbetur, & interius fuerit iudicatus inhabilis, censet Bonac. relatis Suar. & Reginald. & Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 25. nu. 20. nullam esse approbationem: quia Concilium duo videtur expositulare & iudicium Episcopi, & illius approbationem, ut colligitur ex illis verbis: & idoneus indicetur, & approbationem obtineat. Atqui ab Episcopo habilis exterius iudicatur: cum tamen interius inhabilis iudicetur, non verè, sed fictè, tanquam habilis, approbatur. Non igitur ea approbatio valida esse potest. Ceterum verius existimo, validam esse approbationem, dum Episcopus fictionem non declarat. Moueor: quia Concilium de iudicio, & approbatione visibili loqui censendum est: quia Ecclesia non iudicat de occultis, & quæ in actum exterioriorem non prodeant. Præterea, quia à iudicio authentico,

lico, & declaratio, quod Sacerdos habilis sit ad excipiendas confessiones, approbatio distingui non potest, neque contrarium ex verbis concilij colligitur: nullam enim approbationem aliam Sacerdos obtinere debet, quam iudicium authenticum Episcopi; Denique ratione huius authenticum iudicij, & exterioris approbationis expositus est sacerdos, ut ab habente potestatem eligendi Confessarium eligi possit: credendum ergo est, verè approbatum esse, & ita tanquam probabile defendit Suarez dicta disputat. 28. sect. 5. num. 7.

3. Hæc approbatio, etsi requiratur ad iurisdictionis usum, à iurisdictione tamen est omnino distincta, nam iurdictio est superioritas subditos respiciens, at approbatio dispositionem, & aptitudinem personæ approbatæ spectat. Quapropter approbati sacerdos potest, quin ullam iurisdictionem habeat, & e contra iurisdictionem habere potest, sicuti habent religiosi, quin approbationem ab Episcopo obineant: approbatio namque non est iurisdictionis concessio; sed habilitatis personæ authentica declaratio. Atque ita tradunt Suar. disp. 28. sect. 4. num. 22. Valq. de pœnitent. quest. 93. art. 3. dub. 4. n. 4. Llamas 1. p. methodi. cap. 6. §. 5. Layman lib. 5. sum. tract. 6. c. 11. num. 7. Verum esto approbatio à iurisdictione seiuncta sit; regulariter tamen cum approbatione coniungitur: Episcopus enim sacerdotem approbans simul iurisdictionem concedit, uti docent Henric. lib. 11. de matr. cap. 3. n. 5. Gutierr. lib. 1. can. quest. cap. 27. sub num. 23. Fagundez de secundo Eccl. precepto. lib. 7. c. 3. num. 4. & §. 5. & colligitur ex Thom. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 35. n. 7.

4. Conceditur sacerdoti hæc approbatio primò, parochialis beneficii collatione; collatione, inquam, non electione, seu præsentatione. Nam electus, seu præsentatus non dicitur beneficium habere, quod Concilium requirit, sed habiturum. Secundò, si Episcopus prævio examine præcedente, aut alia via idoneitatem Sacerdotis cognoscens authenticè iudicet, & declarat idoneum, cui iurdictio ad excipiendas confessiones committi possit. Quoties autem Episcopus Sacerdotem sibi subditum ad audiendas confessiones designat, eo ipso censet, idoneum esse, aliàs iniqua esset, & inualida designatio, sicuti docent Cordub. in sum. quest. 101. Suar. disp. 28. de pœnit. sect. 4. n. 10. Fagund. de secundo Eccl. precepto. lib. 7. cap. 2. n. 6. & §. 1. in fine. num. 14. Barbof. de potest. Episc. alleg. 25. n. 6. Bonac. disp. 5. q. 7. p. 4. §. 1. n. 10. Coninch. disp. 8. dub. 7. n. 49.

5. Ad prædictam approbationem, si ex beneficii parochialis collatione consurgat, scriptum reliquæque conditiones pro valida beneficii collatione requisitæ expositulantur. Si verò ex authentica declaratione habeatur approbatio, scriptura opus non est, siquidem neque in Concilio, neque alibi, ut necessaria expositulatur, neque ex natura rei necessaria est, cum verbo tenus fieri possit, & sæpe fiat, ut notatur Suarez disp. 28. sect. 5. num. 9. Bonacina disp. 5. de Sacramento. quest. 7. punct. 4. §. 1. in fine. Fagund. de secundo Eccl. precepto. lib. 7. cap. 2. n. 60. Monent tamen, & bene, consultum esse in scriptis haberi, ut certius constet, quando necesse fuerit.

6. Deinde debet gratis concedi, ut expressit Tridentin. An verò defectus huius conditionis approbationem non solum illicitam, de quo dubium non est, sed irritam reddat, sicuti reddit collationem beneficii? difficultate non caret. Verior est pars negatiua: quia pœnæ extendendæ non sunt ultra casus expressos. At nullibi habetur, hanc approbationem simoniacè obtentam annullari. Non igitur est asserendum. Et ita docet Suar. t. 4. de pœnit. disp. 28. sect. 5. n. 19. Reginald. lib. 1. num. 1801. dub. 3. Bonac. disp. 5. quest. 7. punct. 4. §. 1. in fine. Nullatenus tamen audiendus est Fagundez de secundo Eccl. precepto. lib. 7. cap. 2. numer. 66. affirmans, si pretium, quod pro obtinenda approbatione datum est, leue fuerit, veniale tantum peccatum esse, quippe, ut tract. 17. disp. ult. de simonia, punct. 1. in fine. simonia ita est vitium execrandum, ut nullam leuem materiam admittat.

7. Illud placet advertere cum Hentiq. lib. 5. de pœnit. cap. 6. n. 6. Fagund. lib. 7. de secundo Eccl. precepto. cap. 2. n. 33. nullam esse approbationem datam religiosi, qui expressè, vel tacitè à suis superioribus prælati non fuerint, iuxta textum in Clement. Dudum. de sepult. §. Statuimus. Etenim cum Religiosi nec velle, nec nolle habeant nisi suis Prælati subordinatum, præsumitur Pontificem nolle Prælati inuitis approbationem concedere, quæ & religioni nociua esse potest, & contra religionem obtenta est.

8. Necessitas huius approbationis tanta est, ut absque illa nullus sacerdos secularis, vel regularis possit confessiones secularium, etiam sacerdotum audire, non solum licitè, sed nec validè: quod satis indicat verbum illud, non possit, quod omnino potentiam tollit, ut multis relatis probat Sanch. lib. 6. de matr. disp. 28. n. 20. & tradit in præsent. Valq. q. 91. art. 3. dub. 3. Suarez disp. 28. sect. 5. & §. 6. Bonac. disp. 5. q. 6. punct. 4. §. 1. n. 9. Egid. de Coninch. disp. 8. dub. 7. n. 49. Fagund. lib. 7. c. 2. n. 43. Barbof. alleg. 25. n. 1. & §. 2.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

Notanter expressit Concilium, etiam sacerdotum, ne aliis intell. igitur ob consuetudinem, quam Sacerdotes habebant sibi inuicem confitendi, confiteri posse Sacerdoti, parochiale beneficium non habenti, neque aliàs ab Ordinario approbato. Et fortè derogationem huius consuetudinis attendit Concilium, cum dixit: *Privilegiis, & consuetudine quacunque, etiam inmemorabili, non obstantibus*. Atque ita docet Toler. lib. 3. summ. cap. 13. n. 5. ad finem. Fagundez de secundo Eccl. precepto, lib. 7. cap. 2. in fine. Cui decreto non obstat consuetudo recepta, qua Parochi, imò simplices Sacerdotes, modò approbati sint ab Ordinario, sibi inuicem confiteri possint; quia hæc potestas est iurisdictionis, quæ ob necessitatem frequentis celebrationis omnibus censetur concessa, ut docuit Suar. disp. 27. sect. 3. n. 4. Coninch. disp. 8. de pœnit. dub. 8. concl. 3. n. 61.

§. I I.

Quæ personæ, & ad quas confessiones excipiendas prædicta approbatione indigeant.

1. Omnes indigent ad secularium confessiones, secus ad confessiones regularium.
2. Non excipiuntur, esto graduati sint.
3. Quid pro confessionibus Episcoporum, aliorumque Prælatorum.
4. Dedicatur questio.
5. Soluuntur opposita.
6. Approbati in duplici sunt differentia.
7. Approbatus per beneficium parochiale eligi potest in tota diœcesi.
8. Etiam extra diœcesim eligi potest, quicquid dicat Gutierr.
9. Approbatus absolute, per authenticum iudicium ubilibet eligi potest.
10. Item approbatus cum restrictione, quicquid alij contra sentiant.
11. Quid dicendum de confessione religiosorum, an eligi possit non approbatus.

Regula generalis est, ad excipiendas secularium confessiones omnes sacerdotes approbatione prædicta indigere: quia sic expressit Concilium. Cum ergo nihil de regularium confessionibus excipiendis locutum fuerit, manifestum est voluisse dispositionem iuris antiqui observari: siquidem à iure antiquo recedendum non est, nisi quatenus nouo fuerit expressum, leg. *Præcipimus. Cod. de appella. cap. 2. de translat. Episcop.* At iure antiquo ad excipiendas regularium confessiones approbatio necessaria non erat, sed quilibet sacerdos consentiente Prælato eligi poterat, ut communiter Doctores testantur. Ergo etiam post Concilium eligi potest. Et ita tradit Suar. disp. 28. sect. 4. n. 4. Coninch. disp. 8. de pœnit. dub. 7. n. 48. Fagund. de secundo Eccl. precepto. lib. 7. c. 2. n. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 11. n. 1. Bonac. disp. 5. q. 7. p. 4. §. 1. n. 10. vers. *Dixi*. & alij apud ipsos.

2. Dubium tamen est de insignitis gradu Magistri, Doctoris, vel Licentiati in sacra Theologia, aut Iure Canonico, an, inquam, ij alia approbatione Ordinarij indigeant? Negant aliqui relati ab Hentiq. lib. 3. de pœnitent. c. 6. n. 2. in comment. lit. O. Llamas 1. p. methodi. c. 7. §. 7. Quia ij iure ipso, & à Pontifice videntur approbati, & idonei Academiæ testimonio. Sed hæc sententia probabilis non est, nisi ob specialem alicuius diœcesis consuetudinem: quia Concilium neminem ab approbatione Ordinarij excepit, quam approbationem non censetur ordinarius concedere ob gradum Magistri, vel Doctoris ab Vniuersitate collatum: equidem in concessione horum graduum sola scientiarum peritia spectatur: at in approbatione Confessorum non solum scientia, sed morum probitas & prudentia attenditur, quæ sæpe doctis & peritis deficiente solent. Non igitur ex gradu Magistri, & Doctoris approbatio ab Ordinario infertur. Atque ita ut certum tradit Suar. disp. 28. sect. 4. n. 3. Fagund. de secundo Eccl. precepto. lib. 7. c. 2. n. 68. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 11. n. 2. Barbof. 2. p. de potestat. Episcop. alleg. 25. n. 6. & colligitur manifestè ex Bulla Pij V. edita an 1571. quæ incipit *Romani Pontificis*. ubi regulares & Magistros, & Doctores in Theologia examini & approbationi Ordinarij obtinendæ subiicit: & notauit Suar. supra, & Barbof. dicta allegat. 25. n. 26. Miranda t. 1. Man. Prælat. quest. 45. art. 9. conclusio. 1. Decet tamen: etsi fieri possit, ne prædicti Magistri & Doctores, alijque viri sapientes examini quoad scientiam subiciantur, sed ex communi hominum æstimatione iudicentur, argumentò text. Trid. sect. 7. c. 13. de reform. sicuti notarunt Miranda. Layman. Fagund. locis alleg.

3. Præterea dubium esse solet, an pro confessionibus Episcoporum, aliorumque Prælatorum iurisdictionem quasi episcopalem habentium approbatio requiratur? Ratio dubitandi est: quia Trident. solum ad excipiendas confessiones

ſecularium, etiam Sacerdotum, approbationem expoſtulauit. At Epifcopi, alique Prælati ſub nomine ſecularium, etiam Sacerdotum, non comprehenduntur, maxime in decreto odioſo, & iuriſdictionis à iure communi conceſſæ reſtrictiuo : vt docuit Panormit. in cap. Non poteſt. de ſentent. & re iudic. Præterea Epifcopis, & ex conſequenti aliis Prælatiſ iuriſdictionem epifcopalem habentibus eſt à iure priuilegium conceſſum eligendi in Confefſorem quemlibet Sacerdotem abſque vlla limitatione : quod priuilegium non debet cenſeri reſtrictum ex generali clauſula derogatoria ; ſed opus erat illius expreſſa mentione, vt in tract. de legib. diſp. de priuileg. p. 21. diximus.

Sed contrarium, teſtantur communiter Doctores, deciſum eſſe à ſacra Cardinalium Congregatione, cuius deciſionem reſerunt, & approbant Suar. t. 4. de pœnit. diſp. 28. ſect. 4. n. 7. Tolet. lib. 3. ſumm. cap. 13. n. 5. Fagund. de ſecundo Eccl. præcep. cap. 2. n. 79. Barboſa 2. part. de poteſt. Epifc. alleg. 25. n. 9. vbi plures reſert. Rationem reddunt : quia hoc Trident. decretum, vt pote iuri communi inſertum, & rectam Sacramenti adminiſtrationem reſpiciens, fauorabile potiùs, quàm odioſum reputandum eſt, ac proinde comprehendere debet confeſſiones cuiuſcunque ſecularis, quacunque dignitate fulgentis, aliàs neque pro Regum, aliorumque Principum confeſſionibus excipiendis approbatio requiſita eſſet, cum ij ſub nomine generali ſecularium in decreto odioſo, & reſtrictiuo intelligantur, quod omninò falſum eſt.

4. Cæterum media via tenenda eſt, & aſſirmandum, nulum Epifcopum eligere Confefſarium poſſe, quin à ſuo Ordinario approbatus ſit. At non inde inferitur, Sacerdotem alterius diœceſis non approbatum eligere non poſſe ; ſed non poſſe illum eligere, dum in aliena diœceſi commoratur, & ſibi nullo modo ſubiicitur. At, ſi ſibi aliquo modo ſubdatur, tum ratione habitationis tranſeuntis, tum ratione alicuius obſequij eccleſiaſtici, tum ob aliud officium, ſeu miniſterium ; poterit eum eligere : quia ea electio eſt illius manifeſta approbatio, ac proinde eligit Sacerdotem à ſuo Ordinario approbatum : quia comparatione illius actus ipſe Ordinarium eius cenſendus eſt. Quocirca, cum Congregatio Concilij declarauit, Epifcopum vigore priuilegij cap. ſin. de pœnitent. & remiſſ. non poſſe eligere Sacerdotem ſibi non ſubditum, qui à proprio Ordinario iuxta formam Concilij non fuerit approbatus, intelligi debet, dum eſt non ſubditus ; ſectus ſi aliquomodo ſubditus fiat. Atque ita docet Fagund. de ſecundo Eccl. præcepto, lib. 7. cap. 2. num. 80. Bonac. diſput. 5. quaſt. 7. pun. 4. num. 16. teſtarique praxi, & conſuetudine eſſe receptum, cum ſæpè externi Sacerdotes, neque vllibi approbati vocentur ab Ordinario examinandi, & approbandi, vt confeſſiones in ea diœceſi, in qua tranſeunter exiſtunt excipiant.

5. Neque huic doctrinæ obſtant ſuperius adducta. Ad rationem dubitandi reſpondeo, decretum non odioſum, ſed fauorabile eſſe, vt num. præcedenti probatum eſt. Neque ex eo, quod Trident. Confefſoribus eligendis annexat approbationis conditionem, vt poſſint eligi inferitur reſtrinxiffe priuilegium Epifcopis conceſſum in cap. ſin. de pœnitent. & remiſſ. eligendi Confefſorem, nam illud priuilegium ſemper permanet, eligendi, inquam, Confefſorem habilem, & idoneum : cum autem præciſa approbatione non ſit idoneus, nequit Epifcopus illum non approbatum eligere : non ex reſtrictione ſui priuilegij ; ſed ex noua conditione eligendo poſita. Argumentum verò ſecundæ ſententiæ noſtram doctrinam ſignat.

6. Porro Sacerdotes approbati in duplici ſunt differentia vt ex §. præcedenti : conſtat : alij, qui approbati ſunt beneficij parochialis collatione : alij, qui præuio examine, vel alia via iudicari ſunt idonei. Hi tamen iudicari poſſunt idonei, tum abſolutè, tum aliqua reſtrictione, ſcilicet, ad excipiendas, v.g. virorum, non ſecularium confeſſiones pro oppido, & non pro tota diœceſi.

7. Dubium ergo eſt, an quælibet ex iis approbationibus ſufficiat, vt virtute Bullæ, vel Iubilei concedentis poteſtatem eligendi Confefſorem ab Ordinario approbatum, ſic approbatum eligi poſſit ? Et in primis de approbatione per beneficium parochiale ; tamen Præſis nona Epifcop. p. 2. c. 1. n. 10. reſerat à ſacra Congregatione deciſum, approbationem eſſe ita reſtrictam, vt virtute illius approbatum ſolum ſit idoneus in ea ciuitate, vel oppido, vbi ſitum eſt beneficium ; commune ſententia docet, in tota diœceſi virtute Iubilei, Bullæ, aut ex commiſſione Parochorum eligibilem eſſe. Eſt enim hæc approbatio ad minus æqualis virtutis, & dignitatis, ac eſt approbatio abſoluta per authenticum teſtimonium : quippe eas approbationes Concilium æquiparauit. Approbatus abſolutè iudicio authentico eligibilis eſt in tota diœceſi : ergo etiam eligi poterit approbatus per beneficium. Atque ita docent ex communi ſententia Gutier. lib. 1. canon. quæſt. 27. n. 21. Suar. diſput. 28. ſect. 4. n. 16.

8. Sed, an extra diœceſim eligi poſſit ? Negat Gutier. loco proximè allegato, reſertque à ſacra Congregatione deciſum. Mouetur : quia authentico teſtimonio approbatus non vide-

tur extra diœceſim eligendus : ergo nec parochiale beneficium habens, qui approbato per authenticum iudicium æquiparatur. Cæterum longè verius eſt, Parochum, dum beneficium retinet, eligi vbiq; poſſe : quia vbiq; ſit, verum eſt beneficium, cui eſt ab approbatio annexa, retinere. Sic Suar. diſp. 28. ſect. 4. num. 18. Henr. q. lib. 6. de pœnit. cap. 6. num. 8. Valq. q. 93. art. 3. dub. 4. nu. 3. Fagund. de ſecundo Eccl. præcep. lib. 7. cap. 2. num. 36. Barboſ. de poteſt. Epifc. num. 18. Notanter dixi, dum beneficium retinet : nam ſi eo priuatus ſit, vel à ſe abdicauit, ceſſat approbatio, ſicuti ceſſat per mutationem diœceſis approbatio authentico iudicio Ordinarij facta, vt poſtea dicemus.

9. De approbato per authenticum iudicium dicendum eſt, ſi abſolutè abſque vlla reſtrictione approbatus ſit, eligi poſſe virtute Bullæ, ſeu ex commiſſione Parochorum, non ſolum dum eſt intra propriam diœceſim, in qua eſt approbatus ; ſed etiam dum commoratur extra, modò domicilium non mutauerit : quia dum retinet diœceſim approbantis, ratione domicilij illi ſubditus eſt, ac proinde illius approbationem retinet, ſicuti tradit Fagund. de ſecundo Eccl. præcep. lib. 7. cap. 2. n. 37. Coninch. diſp. 8. dub. 7. n. 33. Henr. q. lib. 7. cap. 12. n. 4. Suar. diſp. 28. ſect. 7. n. 4. & alij. Neque obſtat, in alia diœceſi diuerſas Conſtitutiones, & conſuetudines, & caſum reſeruaciones, contractus, & commercia vigere ſolere, vt meritò iudicari poſſit inhabilis ad confeſſiones ibidem excipiendas, qui alibi idoneus iudicatur : quia id eſt per accidens, & conſcientiæ Conſeſſarij remiſſum. Nam etiam intra eandem diœceſim non omnes approbati apti ſunt ex natura rei ad omnium confeſſiones excipiendas ; tamen ſpectata iuris poſitiui diſpoſitione apti ſunt. Aliàs nec Parochus eligi poſſet contra ſuperius dicta, & communem ſententiam.

Dixi, ſi diœceſim non mutauit : nam murata diœceſi graue dubium eſt, §. 4. examinandum, an ceſſet approbatio.

10. Si verò approbatio non fuerit abſoluta, ſed cum reſtrictione ad certum numerum perſonarum, vel locorum, variant Doctores, an virtute Iubilei eligi poſſit ; tum ab illis perſonis, & illis in locis, in quibus eſt approbatus, tum ab illis, & aliis in locis indifferenter. Aliqui aſſirmant à nemine eligi poſſe : quia Bulla, ſeu Iubileum expoſtulat eligendum eſſe approbatum ab Ordinario ; tacitè innuens debere eſſe abſolutè approbatum. Proximè veritati accedunt Suar. diſp. 28. ſect. 7. n. 3. Rodrig. t. 1. ſum. cap. 60. n. 4. conſeſ. 4. aſſerentes ab illis perſonis, comparatione quarum Sacerdos approbatus eſt, eligi poſſe : ſectus ab aliis, & aliis in locis. Sed rectius ſentiunt Henr. q. lib. 6. de pœnit. c. 6. n. 8. & lib. 7. cap. 12. n. 4. Coninch. diſp. 8. dub. 7. n. 57. Saneh. lib. 8. de matr. diſp. 34. n. 16. Bonac. diſp. 5. de pœnit. quaſt. 7. p. 4. §. 1. n. 22. Fagund. de ſecundo Eccl. præcep. lib. 7. cap. 2. n. 45. & cap. 3. n. 7. Barboſ. de poteſt. Epifc. alleg. 25. num. 17. aſſirmanes eligi ab omnibus poſſe. Moueor : quia ſcœmina eligens approbatum ad confeſſiones virorum audiendas, proprie, & in rigore eligit approbatum ab Ordinario : ergo ſatisfacit conditioni in Bulla, ſeu Iubileo requiſitæ. Non enim Iubileum, ſeu Bulla expoſtulat, vt Sacerdos approbatus ſit comparatione omnium, qui illum virtute priuilegij, ſeu ſpecialis commiſſionis eligere poſſunt, aliàs fideles diuerſæ diœceſis illum non poſſent eligere : ſed ſufficit, quod ſimpliciter approbatus ſit.

11. Sed, quid dicendum de confeſſionibus Religioſorum, poſſuntne Religioſi eligentes Confefſarium virtute Iubilei eligere ab Ordinario non approbatum, ſed ſolum à ſuis proprijs Prælatiſ designatum : Et procedit quaſtio, quando Iubileum expoſtulat eligere Confefſarium ab Ordinario approbatum. Hoc, inquam, caſu videtur nequaquam eligi poſſe à Regularibus Sacerdotem ab Ordinario non approbatum, tamen à proprijs Prælatiſ fuerit designatus : quia Iubileum expreſſe poſtulat, vt eligatur Confefſarius ab Ordinario approbatus, alijs non committit iuriſdictionem abſoluendi. Sic docuit Suar. diſp. 28. ſect. 6. num. 11. Reginald. l. 1. n. 175. Zerola de pœnitent. c. 15. q. 1. & c. 16. q. 8. Et Fauet Conſtitutio quadam Clement. VIII. edita 3. Nouemb. 1590. relata à Quaranta verbo Confefſor. pag. 197. Fagund. de ſecundo Eccl. præcep. lib. 7. c. 2. n. 5. & 12. Verum, etſi hæc ſententia, vt omninò ſecura, conſulenda ſit, contrariam probabilem reputo cum Bonac. diſp. 5. de pœnit. q. 7. p. 4. §. 1. n. 26. quia præſumendum non eſt, Pontificem facultate Iubilei ſecularibus, & Religioſis conceſſa eligendi Confefſarium potentium conſiteri Sacerdotibus ab eorum Prælatiſ approbatiſ : ſed potiùs illo iure retento hanc illis extensionem addidiſſe, vt approbatum ab Ordinario loci eligere poſſint. Quare illa verba, approbatum ab Ordinario, ampliatiue, & non priuatiue ſumenda ſunt. Præterea, Confefſor à Prælatiſ Ordinis designatus abſolutè dici poteſt, ab Ordinario approbatus comparatione Religioſorum. Tum, quia extra Sacramentum Ordinis Prælatiſ Religionis comparatione Religioſorum eſt Ordinarius. Tum, quia à Pontifice approbatus eſt comparatione Religioſorum, qui ab eorum Prælatiſ fuerit approbatus.

§. III.

Qui possint, & debeant approbationem concedere.

1. Episcopus Vicarius generalis, Capitulum, Sede vacante, approbationem concedunt.
2. Prælati Regularium non habent hanc potestatem.
3. Cuius Prælati loci, pœnitentis, vel Confessarii approbatio requiratur, proponitur quadruplex sententia.
4. Probabilior est quarta sententia scilicet, Prælatus Confessarii approbationem concedere debere.
5. Approbatio ex odio, vel iniquo animo denegari potest.
6. Ex eo quod diœcesis illo Confessore non indigeat, denegari posse examen, & approbationem, putauit Fagund.
7. Contrarium est verius.
8. Si iusta petitioni Episcopus renuat acquiescere, negant plures reputari sacerdotem approbatum.
9. Intelligendum hoc est de secularibus, secus de religiosis à suo Prælati presentatis.

1. **A**pprobationem concedit Episcopus electus, & confirmatus subditos habens, tametsi consecratus non sit, quia approbatio, utpote quædam sententia de idoneitate personæ, actus est non ordinis, sed iurisdictionis: deinde illam concedit Vicarius generalis Episcopi, quia personam Episcopi repræsentat, & illius vices gerit. Item Capitulum, Sede vacante, quippe succedit in iurisdictionem Episcopi, iuxta text. in cap. Cum olim. de maiorit. & obedient. Præterea Abbates, & alique Prælati iurisdictionem quasi episcopalem habentes, quia nomine Episcopi in iis, quæ ad iurisdictionem pertinent, subintelliguntur. Sic docent Henric. lib. 6. cap. 6. Suar. disp. 28. sect. 5. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 29. n. 14. August. Barbol. de potest. stat. Episc. alleg. 25. n. 3.

2. Prælati verò regularium, etsi iurisdictionem quasi episcopalem habeant in subditos, nequaquam Religiosos approbare possunt ad confessiones secularium: quia non sunt Ordinarii quoad hunc actum, nec sub nomine Episcopi intelliguntur, ut est omnium sententia declarata à Pio V. in sua Constitutione, quæ incipit *Romani Pontificis*. edita anno 1571. provi. refert Barbol. de potest. Episc. alleg. num. 24. & 25. & tradit Suar. disp. 28. sect. 5. n. 4. Henric. de pœnitent. cap. 6. n. 4. Fagund. de secundo Eccles. præc. lib. 7. cap. 20. n. 57. Deinde parochi, etsi ordinarii sint quoad pœnitentiæ forum; quia tamen iurisdictione externa, & contentiosa carent, approbare non possunt ad confessiones excipiendas suorum subditorum; sed cum aliquem in sui coadiutorem eligere intendant, necessariò approbatum ab Episcopo eligere debent. Sic ex certa sententia tradunt, aliis relatis, Barbol. alleg. 25. n. 13. Bonac. disp. 5. de pœnitent. q. 7. p. 4. §. 1. n. 12.

3. Sed cuius Prælati approbatio exigatur, an, inquam, Prælati loci, in quo confessiones excipiuntur, an pœnitentis, an Confessarii, Doctores diuisi sunt. Quadruplex est illorum sententia. Prima asserit, cuiuscunque Prælati, siue loci, siue pœnitentis, siue Confessarii sit approbatio, sufficientem esse. Sic Henriquez lib. 3. de pœnit. cap. 6. nu. 8. & lib. de Indulgent. §. 4. Cordub. casu 10. Emman. Rodriq. in exposit. Bullæ, §. 9. num. 5. & probabilem reputat Sanch. lib. 8. de matr. disp. 34. num. 16. Mouentur, quia Trident. approbationem Episcopi exposulauit absque villa restrictione, aut deretminatione. Ergo cuiuscunque Episcopi fuerit approbatio, Concilij decreto satisfactum erit. Adde, non absque causa Concilium dixit sub numero plurali, Sacerdotem debere esse approbatum ad Episcopis, non quasi simul à diuersis Episcopis, approbationem obtinere debere, sed diuisum ab hoc vel illo Episcopo, loci, inquam pœnitentis, vel Confessarii.

Secunda sententia requirit determinatè approbationem Episcopi loci, in quo confessiones excipiuntur, qui aliquando potest esse diuersus ab Episcopo pœnitentis, & confessarii, si alibi domicilium habeant. Sic Nauarr. cap. 27. num. 266. vers. Sextum. Gambart. de casibus referuat. cap. 20. numer. 30. Gutier. canon. quæst. lib. 1. cap. 27. num. 6. Vgolin. de potest. Episc. cap. 7. §. 2. num. 8. quos refert, & sequitur Barbosa de potest. Episc. allegat. 25. num. 14. Ratio est: quia ad Episcopum spectat, ne in sua diœcesi aliquis confessiones excipiat, quâ ab eo idoneus iudicatus non fuerit: sicuti ad gubernatorem vrbs pertinet, ne medicus aliquis absque eius facultate ibidem incedatur: etenim obligatus non est aliorum Episcoporum iudicio acquiescere, cum sæpe contingat, decipi posse, vel idoneum non esse in ea diœcesi ad confessiones excipiendas ob diuersas consuetudines, & commercia, tametsi in propria diœcesi habilis reputetur. Quod si inquiras qualiter Episcopus loci approbare Confessarios alterius diœcesis poterit, cum non sint subditi? Facilis est responsio, approbare illum, quia ratione loci, & transeuntis habitationis sibi subiicitur.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

Tertia sententia approbationem Episcopi pœnitentis exposulat: in quam sententiam non leuiter propendit Suar. disp. 28. sect. 6. num. 8. quia penes Episcopum est oues suas regere, iudicareque, quinam idonei ad earum confessiones excipiendas esse possint. Quod si hoc iudicium iurisdictionis actus sit, exercere illud Episcopus potest in confessarium non subditum, ob iurisdictionem, quam habet in eos, quorum confessiones permittit excipere. Fauetque huic sententiæ declaratio sacre Congregationis, relata à Rodrig. in exposit. Bullæ, §. 5. & à Barbola. in remission. Concil. in hæc verba: Congregatio Concilij respondet, approbatum ab alio, quàm à Valentino Episcopo in Diœcesi Valentina, non censeri approbatum ab Ordinario, iuxta formam Concilij.

4. Quarta sententia, cui tanquam probabiliori accedo, (etsi tres prædictæ sententiæ probabiles sint) asserit, ab Episcopo Confessarii necessariò approbationem obtinendam esse. Sic aliis relatis Suar. t. 4. de pœnit. disp. 28. sect. 6. n. 6. & sect. 7. n. 3. iuncto n. 8. Coninch. de pœnit. disp. 8. dub. 7. n. 50. Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 7. pun. 4. n. 15. Fagund. de secundo Eccles. præc. lib. 7. cap. 20. n. 92. Comprobantque Cardinalium declarationibus. Moueor: quia hæc approbatio est authenticum iudicium, quod in non subditum exercere nullatenus potest. Debet ergo confessarius Episcopo subiici, ut eius periculum faciat, & authenticè declaret, idoneum esse ad confessiones excipiendas. Hanc tamen subiectionem habere confessarius potest, non solum ratione domicilij, sed quasi domicilij, obsequij, alteriusve ministerij. Per quæ patet solutio aliarum sententiarum fundamentis.

5. Quoad secundam partem tituli propositi non leues difficultates insurgunt. Prima, an seculari Clerico, vel regulari à suo prælati exposito petenti ab Episcopo approbationem, possit Episcopus examen, & approbationem denegare? Quia incertum est denegare Episcopum non posse approbationem vel examen, si ex odio, alioue iniquo fine moueatur: quia id charitati, & religioni aduersatur, & alienum esse debet ab episcopali munere. Deinde negare non potest approbationem, si tentatum de aptitudine idoneum reperit: quia ea negatione declararet ineptum esse, quippe examine posito ex officio obligatur iuxta merita causæ iudicare.

6. Quocirca solum est controuersia, an possit Episcopus approbationem negare nulla ad examen admissione facta, ex eo quod sua diœcesis Confessariis pluribus, & forrè doctioribus abundet. Asserit Fagund. de secundo Eccles. præc. lib. 7. cap. 20. num. 14. Moueri potest: quia non videtur, ex quo capite obligari grauitèr possit Episcopus ad explorandam cuiuscunque sacerdotis suæ diœcesis aptitudinem, præcipue cum eo non indiget pro confessionibus excipiendis. Fauetque Clem. Dudum. de sepultur. vbi conceditur Episcopis, ut possint approbare eos tantum, qui sibi videantur sufficere ad audiendas confessiones suorum subditorum, & alios reicere.

7. Caterum, verius existimo, si seriò & iuridicè aliquis sacerdos regularis vel secularis approbationem exposuluerit, repelli non posse, sed necessariò examinandum esse, si placuerit, & idoneo reperto approbationem concedendam esse. Sic ex communi sententia docet Coninch. disp. 8. dub. 7. n. 50. Valq. q. 93. a. 3. dub. 5. n. 5. Suar. disp. 28. sect. 5. n. 15. Laym. lib. 5. sum. tr. 6. c. 11. n. 3. Et quidem de sacerdote regulari à suo prælati exposito mihi est indubitatum. Nam cum Pontifex omnibus Religiosis legitime expositis, & approbatis ab Ordinario priuilegium excipiendi confessiones concedat, Ordinarius negans hanc approbationem, cum eam dare possit, iniuste priuat Religiosos vsu priuilegij à Pontifice concessi. Quæ ratio suo etiam modo procedit in secularibus clericis, qui negata approbatione impediuntur, ne virtute Bullæ cruciatæ, aut ex commissione Parochorum confessiones excipiant. Et ratio omnium est: regularis sacerdos ius habet procurandi, ne sibi impediatur priuilegij concessi vsus; secularis item ius habet se taliter disponendi, cui meritò iuridictio ad excipiendas confessiones committi possit. At hunc finem obtinere nequeunt, nisi Episcopus eos ad examen admittat, & repertis idoneis approbationem concedat: habent ergo ius compellendi Episcopum ad prædicta concedenda, & Episcopus ex officio hæc omnia præstare debet. Neque obstat Clem. Dudum. ibi enim concedebatur simul cum approbatione iurisdictionis, quæ cum sit gratia, denegari poterat pro arbitrio concedentis. Secus de approbatione tantum, quæ non gratia, sed iustitia censenda est.

8. Sed, quid, si nolit Episcopus iustæ petitioni acquiescere, approbationemque petitam absque rationabili causa denegat, poteritne sacerdos, tum regularis, tum secularis audire confessiones? De omnibus negant Suar. disp. 28. sect. 5. n. 6. & 15. Valq. q. 93. art. 3. dub. 3. Coninch. disp. 8. de pœnit. dub. 7. n. 58. Mouentur: quia Trident. expresse postulauit approbationem Episcopi, tanquam conditionem, ut sacerdos idoneus reputetur, ut constat ex illis verbis: Nullus reputetur idoneus, nisi ab Episcopo approbationem obtineat. at deficiente conditione deficit sub illa dispositum: ergo: Neque obstat text. in c. Licet. de Regularib. vbi licentia petita, & non obsecuta transeundi ad strictiorem Religionem, reputatur concessa: quia ibi est specia-

lis dispositio, quæ sub voto obedientie comprehendebatur; ideoque non est extendenda ad quamlibet petitionem iniuste negatam.

9. Fateor, hanc sententiam verissimam esse, si de sacerdotibus sæcularibus loquamur. At de Religiosis verius credo, si à suis Prælatiis præsentati fuerint, eisque iniuste approbatio negata, aut restricta, iure ipso censi approbati ex Clemen. *Dudum. de sepulch. & ex Extravag. Bonif. VII. quæ incipit, Super catedram eodem tit.* ibi enim conceditur Mendicantibus & consequenter omnibus, qui in eorum privilegiis communicant, ut si ex odio, vel malevolentia à suis superioribus præsentati repellantur ab Episcopo, possint confessiones audire. Quod privilegium Trid. decreto non censetur derogatum illa clausula, *privilegiis quibuscunque non obstantibus*. Tum, quia privilegium iure communi intertum indiget speciali derogatione. Tum, quia privilegium concessum in Clement. *Dudum*, loquitur in causa speciali, Tridentinum verò generaliter. Quando autem lex generaliter loquitur non derogat speciali, cuius expressam non facit mentionem, ut pluribus firmavit *tr. de legib. disp. tum, de revocatione privilegij, tum de legis derogatione*. Quod si dicas cum Suar. Valq. & Coninch. Trid. non revocasse dispositionem Clement. *Dudum. de sepulch.* sed prædictæ dispositioni approbationem Ordinariis addidisse; obstat, quia additio approbationis in prædicto casu est expressa illius dispositionis derogatio. Si enim *ibi* dispositum erat, ut possent Religiosi Ordinariis præsentari, & ab eis ex odio, vel malevolentia repulsi confessiones sæcularium excipere virtute suorum privilegiorum, & Trident. decreto approbationem exigente, nequeunt deficiente approbatione eas excipere confessiones, manifestum est, privilegium in dicta Clement. concessum revocatum esse, vel saltem restrictum. Quod si vergeas Trident. æque in regularibus, ac in sæcularibus approbationem requirit, sed negata sæcularibus approbatione, tamen si negetur iniuste, non possunt confessiones excipere, ergo nec regulares. Neganda est consequentia: quia regularibus est à iure privilegium concessum: quod tamen non inuenitur concessum sæcularibus. Atque ita docent post Trident. scribentes, Nauarr. c. 27. n. 265. Palac. *dist. 17. q. 7.* Henric. *de pœnit. l. 3. c. 6. n. 4.* Vega *lib. 1. sum. casu 58.* Rodrig. *in explicat. Bulla, §. 9. dub. 1. n. 33.* & *l. 1. q. regular. q. 59. art. 2.* & 10. Mirand. *Man. Prælat. l. 1. quest. 45. art. 6.* & 8. Zenedo *de qq. canon. quest. 38. n. 20.* & 21. Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 11. n. 4.* Fagund. *de 2. Eccles. præcep. lib. 8. c. 2. n. 15.* & 58.

Constabit autem, Episcopum nulla causa iusti duci ad negandam approbationem, si nullam huius negationis causam legitimam exhibeat, si Religiosis, vel Religioni detrahatur, si alios Clericos sæculares, vel Religiosos in communi hominum æstimatione minus idoneos approbet, ut latius profecutur Rodriguez *in explicat. Bulla, §. 9. dub. 1.* Fagund. *de secundo Eccles. præc. lib. 7. cap. 2. n. 16.*

§. I V.

Quousque approbatio duret, reuocari-
que possit.

1. Approbatio ex beneficio durat, dum beneficium retinetur.
2. Si per examen, aut aliis approbatus fueris pro limitato tempore, eo finito cessat.
3. Si absolute, cessat, si diocesim mutes.
4. Contrarium probabilitate non caret.
5. Cessat, si Episcopus reuocet, posse successorem, imò eundem reuocare, plures firmant.
6. Si absque causa reuocetur approbatio, nullius momenti est reuocatio.
7. Religiosis approbatio reuocari potest, si constet de eorum indignitate.
8. Extra hunc casum censent aliqui, nunquam reuocari posse, etiam à successore approbantis.
9. Verius est à successore posse reuocari.
10. Excipitur Capitulum, Sede vacante.
11. Aliqui excipiunt Religiosos Dominicanos, & Franciscanos: sed immerito.
12. Translati Religiosi in aliam diocesim possunt ab illius Episcopo examinari.
13. Ab eodem Episcopo, si prævio examine fuerint approbati, nequeunt nouo examini subiici: secus si absque examine.
14. Quid nouiter statuerit sacra Congregatio circa reuocationem approbationis.

1. **A**pprobatio beneficio parochiali annexa durat, dum beneficium retinetur, poterit tamen ex iusta causa vsus illius, & iurisdictio suspendi, sicuti notantur Suar. *disp. 28. sect. 2. n. 8.* Reginald. *lib. 1. num. 201.* Barbof. *de potest. Episc. alleg. 25. num. 23.*

2. Si verò per examen, aut aliis idoneus reputatus fueris, tunc subdistingendum est, si pro tempore limitato iudicatus fueris idoneus, finito eo tempore approbatio finitur: quia extendi non potest ultra voluntatem concedentis, ut alios referens docent Barbof. *alleg. 25. & n. 21.* & 31. Possent autem ad tempus approbationem concedi, docuerunt Gutier. *lib. 1. canon. qq. c. 27. num. 18.* & 19. Suar. *disp. 28. sect. 7. dub. 6.* Man. Rodrig. *l. 1. qq. regul. qu. 59. art. 8.* Mirand. *Man. Prælat. l. 1. qu. 45. art. 10. conclus. 1.* Fagund. *lib. 7. cap. 2. num. 34.* Potes namque examinatus non adeò idoneus reputari, ut merito timere Episcopus possit, decursu temporis te ineptum fore, nisi approbatio cum restrictione temporis concedatur: occasio enim nouæ approbationis petendæ te diligentem faciet.

3. Quod si absolute, & indistincte approbatio concessa sit, affirmant communiter Doctores, duplici ex capite cessare posse. Primò, ex parte Confessarij: secundò, ex parte Episcopi. Ex parte Confessarij cessat approbatio, si diocesim mutet: quia mutatione diocesis cessat in ipsum Ordinarij approbantis iurisdictio, & consequenter ipsa approbatio facta, uti comprobatur vsus, & consuetudo: quoties enim Religiosi, vel sæculares in aliam se diocesim transferunt, illius Episcopi approbationem requirunt. Sic docent Suar. *disp. 28. sect. 7. num. 3.* & 8. Fagund. *lib. 7. de 2. Eccles. præcep. c. 2. nu. 22.* Quaranta *in sum. Bull. verb. Confessor. §. Præter. Valq. qu. 93. art. 3. dub. 4. nu. 3.* & aliis relatis Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 9. pun. 4. §. 1. n. 21.* colligiturque ex declaratione Cardinalium apud Quarant. & apud Rodr. *in expost. Bulla, §. 9. n. 5.* ubi dicitur, approbatum ab alio, quam à Valentino Episcopo, in diocesi Valentina non censeri approbatum. Item, ex privilegio concessò à Greg. XIII. Religiosis Societatis Iesu, audiendi confessiones, cum per alias dioceses, à quarum Episcopis approbati non sunt, transeunt, neque ibi Episcopus præsens adest, ut habetur *in Comp. priuileg. Soc. Iesu, verbo, Confessor. §. 2.* Si igitur iure possent audire confessiones, ut quid illis privilegium hoc concedebatur? Neque inde fit, Sacerdotes regulares, vel sæculares, si postmodum redeant ad diocesim, in qua prius fuerunt approbati, noua approbatione indigere; non, inquam, indigent. Nam esto illa approbatio pro eo tempore, quo à diocesi abfuerunt, extincta sit: redit tamen ad ipsos, cum ipsi ad diocesim redeunt: quia (sic explicante vsu, & consuetudine) censetur concessa, dum in ea diocesi approbati domicilium habuerint, sicuti notauit Fagund. *de 2. Eccles. præcep. lib. 7. c. 2. n. 20.* & pluribus relatis Barbof. *de potest. Episc. alleg. 25. n. 22.*

4. Verum esto ita sit, probabilitate non caret approbatum ab vno Episcopo mutatione domicilij, approbationem non perdere. Sic docuit Cordub. *q. 10. ad 2.* Henric. *de pœnitent. lib. 3. cap. 6. num. 7.* Coninch. *disp. 8. dub. 7. num. 53.* Man. Rodrig. *in expost. Bulla, §. 9. dub. 2.* Barbof. *alleg. 25. num. 16.* Quia approbatio est quoddam iudicium authenticum de idoneitate personæ: quod semel factum perseverat, dum retractatum non est. Neque à subiectione actuali Episcopi, à quo receptum est, pendere videtur: sicuti non pendet gradus Doctoris, & Magistri in Vniuersitatibus recepti à subiectione eorum, à quibus recepti sunt. Neque contrarium declarauit sacra Cardinalium Congregatio, dum dixit, in diocesi Valentina non censeri approbatum, qui ab alio, quam ab Episcopo Valentino, approbatus est: quia intelligi debet de approbatione iurisdictionem concedente: hæc enim ab alio in diocesim Valentiam, quam ab Episcopo Valentino concedi non potest. Deinde non obstat privilegium Religiosis Societatis concessum, à Gregor. XIII. Tum, quia sæpe privilegia conceduntur, non quia absolute necessaria sint; sed ad maiorem securitatem, ne ex contrariis opinionibus scrupulus oriatur.

5. Ex parte Episcopi cessare potest approbatio, si ipse, vel eius successor concessam reuocet. Possent autem iusta causa intercedente non solum successorem in episcopatu, sed qui approbationem concessit, reuocare, firmant, tanquam certum, Henric. *lib. 3. de pœnit. c. 6. n. 6.* Suar. *disp. 28. sect. 7. n. 7.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. c. 11. n. 5.* Fagund. *de 2. Eccles. præc. l. 7. c. 2. n. 60.* Barbof. *de potest. Episc. alleg. 25. n. 21.* & colligitur ex cap. *Accepimus, de atate, & qualitate*, ubi idonei ad Ordines reputati non sunt postmodum reputandi indigni ad beneficium, nisi forte postquam promoti fuerint reddiderint se indignos. Si igitur post approbationem concessam approbatus indignus redditus est, reuocare potest, & debet Episcopus approbationem. Ratio est: quia approbatio, quæ est authentica declaratio de idoneitate personæ, sic ab idoneitate personæ approbatæ pendet, ut ea cessante, merito approbatio reuocari debeat. Et quidem quando constat aliquem redditum esse insufficientem, nemini est dubium reuocari posse, & deberi illius approbationem. Credo tamen probati sufficienter cuiusvis insufficientiam, si Episcopo generaliter præcipiente omnes suæ diocesis mercenarios sacerdotes examinari, aliquis reuocet comparere. Satis enim probat, se redditum esse indignum, tum illa inobedientia, tum præsumptione quam ingerit de scientiæ defectu, quodque praxi, & consuetudine firmatum videmus.

6. Quod

6. Quod si Episcopus absque iusta causa alicui datam approbationem reuocet (quod præsumendum non est,) verius existimo, inualidam esse reuocationem: quia approbatio, quæ est quædam sententia declaratiua de sufficientia personæ, non videtur stante eadem insufficientia mutari posse. Tum, quia est mutatio iniuriæ. Tum, quia est aliena à potestate Episcopi, quæ non in destructionem, sed in ædificationem concessa est. Atque ita, etsi cum formidine, docuit Suar. *disp. 28. sect. 7. n. 7. Fag. de 2. Eccl. præc. lib. 7. c. 6. n. 63.* Excipit Fagund. nisi à principio approbationem Episcopus concesserit iuxta suum beneplacitum: nam, eo cessante, cessat approbatio, sicuti cessaret, limitato tempore concessa, eo tempore finito. Non caret difficultate exceptio, eò quod de beneplacito rationabili, & iusto videtur intelligendum, non de beneplacito iniusto, & irrationabili.

7. Quod ad Religiosos specialiter attinet, certum est, reuocari eorum approbationem posse, & deberi, si cognitum, & probatum fuerit, scandalosè viuere, errores disseminare, sordos, vel mente captos esse: tum argum. text. in d. c. *accepimus. de arate. & qualis.* Tum, ex Concil. Trident. *sess. 5. c. 2.* qui textus, etsi de Prædicatore regulari loquatur, æquè de Confessario procedit, sicuti notatur Henric. *lib. 3. de pœnit. c. 6. num. 6.* Rodrig. *in expos. Bull. 5. n. 31. in fin.* Fagund. *de 2. Eccl. præc. lib. 7. cap. 2. n. 24. & 31.* Nam in prædicto casu Episcopo, tanquam Apostolicæ Sedis Legato, regulariter subiiciuntur, ut ex dicto Concil. colligitur.

8. Extra hunc calum indicat Petr. Zenedo *de quæst. canon. quæst. 26. num. 14. in fin. & Barthol. Fumus verb. Absolutio. n. 23.* semel datam approbationem Regularibus reuocari nullatenus posse, non solum ab ipso approbante; sed neque ab eius successore, eò quod hæc approbatio sit quoddam ministerium, quod ex delegatione Sedis Apostolicæ præstant Episcopi cõparatione Religiosorum. At Legatorum iurisdicctio cessat expleto ministerio, ad quod delegantur. Ergo approbatione concessa non possunt Episcopi se amplius intromittere.

9. Caterum omninò dicendum est à successore reuocari dictam approbationem posse, uti supponitur à Pio V. in quodam motu proprio edito anno 1571. incipiente, *Romani Pontificis.* ibi enim conceditur Episcopis, ut possint Religiosos omnes à se non approbatos præuio examine præcedente examinare. Ex qua concessione manifestè inferitur, illis concedi reuocare approbationem posse, si facto examine indignos approbatione inuenerint, alias frustra examini subiicerentur. Ex quo manifestè inferitur, expleta approbatione non finiri Ordinariorum legationem; sed in ipsis, eorumque successoribus continuari, ut causa iusta exigente suspendere, vel mutare approbationem possint. Atque ita docent Suar. *tom. 4. de pœnit. disp. 28. sect. 8. n. 4. & 5.* Fagund. *de secundo Eccl. præc. lib. 7. cap. 2. n. 26.* Coninch. *disp. 8. de pœnit. dub. 7. n. 57.* Barbof. *de potest. Episc. alleg. 25. n. 29.* Mirand. *in Manual. Prælat. t. 1. q. 45. art. 7. & alij.*

10. Excipe ab hac doctrina Capitulum, Sede vacante, quod licet de iure posset Regulares ad examen vocare; spectatis tamen priuilegiis Regularibus concessis, nequaquam potest: etenim concessum est Dominicanis, & Franciscanis, ne Capitulum, Sede vacante, reuocare possit approbationem ad confessiones, licentiam prædicandi, & vota in pia opera commutandi, uti docuit Fagund. *lib. 7. de secundo Eccl. præc. c. 2. n. 28. & 29. relatis Syluest. verbo Confessor, 2. q. 3. Rodig. t. 1. q. 59. q. regular. art. 6. in fine.*

11. Secundo, excipit Man. Rodrig. *tom. 1. qq. regul. q. 59. art. 4.* Religiosos SS. Dominici, & Francisci, qui semel ab vno Episcopo approbati nequeunt nouo examini à successore subiici, eò quod prædictis Religiosis concedatur in Clement. *Dudum. de sepultur.* ne noua approbatione indigeant, tamen si aliquoties diocesim, in qua fuerunt approbati, exierint. Sed nullatenus est admittenda exceptio: nam in dicta Clement. solum concessum est, ut approbati, & præsentati liberè possint confessiones audire, non tamen ibi conceditur, ne possint à successore examinari.

12. Quod dictum est de successore, à fortiori dicendum est, si in aliam diocesim transferantur: possunt, inquam, à Prælato illius diocesis examinari. Neque enim tenetur aliorum Episcoporum iudicio fidere, cum sæpè contingat, idoneum in vna diocesi non sic reputari in alia diuersa, sicuti docent Coninch. *dub. 7. n. 57.* Layman. *l. 5. sum. tract. 6. c. 11. n. 8.* Mirand. *dicta q. 45. art. 7.* Barbof. *alleg. 25. n. 29. & colligitur ex Clement. Dudum. de sepul. post medium.*

13. Ab eodem autem Episcopo, si præuio examine fuerint Religiosi approbati, nouo examini subiici non possunt, & consequenter nequit Episcopus eorum approbationem suspendere, aut aliquo modo reuocare. Sic expressè conceditur à Pio V. in dicto motu proprio, qui non est reuocatus per Gregor. XIII. ut ex declaratione Cardinal. testantur Barbofa, Fagund. Suar. & alij *suprà.* Notanter dixi, præuio examine: nam, si nullo examine præcedente aliquem regularem Episcopus approbauerit, poterit examini subiici: quia ex nullo priuilegio contrarium videtur cautum, uti aduertit Suarez

tom. 4. de pœnitent. disp. 28. sect. 8. num. 5. Fagund. dicto lib. 7. cap. 2. num. 27.

14. Ad extremum notandum est, sacram Cardinalium Congregationem decreuisse 20. Nouemb. anno 1615. prout refert Barbof. *allegat. 25. num. 30.* ne Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi ius spectat, Confessarios regulares alias ab ipsis liberè approbatos ab audiendis confessionibus suspendere posthac liceat, nisi ex noua causa, eaque ad confessiones pertinente, aut ob non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum. Insuperque, ne confessiones audiendi facultatem omnibus simul vnus Conuentus regularibus Confessariis eadem sacra Congregatione inconsulta adimere possint. Ex quo decreto videtur inferri non posse, iam locorum Ordinarios generali suo edicto Religiosis omnibus approbationem suspendere, nisi denuò examinentur: quia ex hoc generali decreto omnibus Confessariis Conuentus simul licentia adempta esset. Deinde inferitur, nullius particularis Religiosi approbationem suspendi posse ab eo Prælato, à quo fuit concessa, tamen si præuio examine concessa non fuerit, nisi prius in particulari causa noua legitima suspensionis cognita, & probata fuerit: quod est conforme doctrinæ Henric. *lib. 3. de pœnit. cap. 6. §. 6.* à successore autem videtur suspendi posse. Tum, ne dicamus, motum Pij V. reuocari hoc Congregationis decreto. Tum, quia hoc decretum manifestè insinuat de ipsis concedentibus approbationem loqui, non de successoribus, ut colligitur ex verbis, *alias ab ipsis liberè approbatos.*

PUNCTVM XIX.

De officio, & obligatione Ministri in Sacramenti Pœnitentiæ administratione.

Triplicem obligationem Minister habere potest, antecedentem, comitantem, & subsequentem Sacramenti administrationem.

§. I.

De obligationibus antecedentibus Sacramenti administrationem.

1. Qualiter Sacerdotes non parochi obligantur hoc Sacramentum petenti administrare.
2. Plures censent, Parochum obligatum esse audire confessiones eo casu tantum, quo pœnitens obligatur confiteri.
3. Verius est teneri, quoties subditi grauitur Sacramento indigent.
4. Rarò est obligatio Parocho hoc Sacramentum per se administrandi.
5. Qualiter Parochus obligetur tempore pestis Sacramentum ministrare.
6. Quid, si infirmus nolit alia voce confiteri, debet secretam confessionem cum periculo contagionis excipere.
7. Qualiter sunt excipiende confessiones, si plures eodem periculo naufragij laborent.
8. Parocho irrationabiliter negante licentiam alieno Sacerdote confitendi, plures censent à iure concedi.
9. Sed verius est oppositum.
10. Fit satis rationi dubitandi.
11. Quid in prædicto casu te oportet facere.

Antecedens obligatio ea tantum est sacerdoti, ut hoc Sacramentum, cum ab eo petitur, administret. Hanc autem obligationem, extra extremam necessitatem, solus Parochus habere potest. Alij vero sacerdotes, quia ex officio obligati non sunt sacramenta ministrare, recusare possunt administrationem petitam: at, si semel petitioni acquieuerint, & confessionem exceperint, absolutionem concedere, vel negare pro meritis causæ tenentur, sicuti docuit Sotus *in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 5. in fine.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. num. 2. concl. 2.*

2. De Parocho autem dubium est, an teneatur audire subditi confessionem, quoties ipse confiteri voluerit. Plures firman, solum obligatum esse, cum ipse pœnitens tenetur confiteri: quia horum obligatio mutua esse videtur, alias onus grauissimum, & intolerabile subirent Parochi, si quoties eorum subditi confessionem petunt, obligati essent excipere. Sic docuerunt Richard. *in 4. dist. 18. art. 2. quæst. 3.* Maior. *dist. 17. q. 2.* Syluest. *Confessor, t. q. 18.* Ioan. Med. *Cod. de confess. q. de confess. peccat. audienda, quoties subditi confiteri voluerit.* Arnila *verbo, Absolutio, n. 27.*

3. Communior tamen, & vera sententia docet, teneri Parochum administrare Sacramentum subditis, quoties eius administratione grauitur subditi indigent: quia ex officio tenetur subditis, tanto bono indigentibus providere. Censetur

antem sacramenti administratione graviter indigere, tum, cum præcepto diuino, vel ecclesiastico ab illius receptionem vrgentur: tum cum sibi reputant maximè conuenientem ad vincendam grauem aliquam tentationem: tum, cum diu illius receptione caruerint, quia vix gratiam conseruat, qui longo tempore à Pœnitentiæ sacramento arceatur: tum, cum sacramentum Pœnitentiæ medium est ad singularem aliquem spirituales profectum, vel quia pœnitens aliqua mortali culpa grauatus est, quam expedit non solum contritione, sed absolutione purgari: vel quia est lubilei tempus, quod omnia confessione non lucratur. Atque ita docent, aliis relatis Vafq. *quæst. 93. art. 3. dub. 6.* Suar. *disp. 32. sect. 1. num. 4.* Henriquez *lib. 6. cap. 17. n. 3.* Coninch. *disp. 8. dub. 17. q. 1.* Layman. *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 13. q. 1.*

4. Monent tamen Suar. Vafq. Layman. & alij, raro esse obligatum parochum per se in supradictis casibus sacramentum ministrare, sed satisfacere suæ obligationi, si per alios ministraret: quia Sacramentum æqualis virtutis est à quocumque sacerdote ministraretur: subditi autem non solent ægrè ferre, quod eorum confessiones nolit parochus excipere, si alios sacerdotes vices eius habentes paratos habeant. Quapropter in oppidis & ciuitatibus, vbi Religiosi mendicantes commorantur, vix parochi extra casum extremum, delinquere mortaliter possunt, si subditos, religiosos mendicantibus confitendos remittant.

5. Secundò dubitabis, qualiter obligatus sis tempore pestis seu naufragij sacramentum pœnitentiæ ministrare. Huic dubitationi ex parte satisfeci *tract. 6. de charitat. disp. 1. punct. 9.* ibi enim pluribus firmavi, si parochus sis, fugere non posses, sed obligatus esse, etiam cum periculo vitæ, subditis peste infectis sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ ministrare, cum alij non suppetant, qui ministrarent. Expedit tamen, vt quoad fieri possit, procures periculum contagionis vitare, rogando infirmum, vt permittat è lecto, vel cubiculo portari ad fenestram, te foris stante, vel ad alium locum latum, vbi minus adfit contagionis periculum, ipseque infirmus huic petitioni acquiescere debet, si absque graui incòmodo facere potest, vti ex Ioan. Maiore in *4. dist. 13. qu. 1.* Ioan. Chapeauil. *tract. de modo ministrandi sacramenta tempore pestis, cap. 1. quæst. 9. & capit. 3. quæst. 29.* notauit Layman. *lib. 5. summ. tract. 6. cap. 13. quæst. 3.* Idem est dicendum, si è loco commodè moueri non possit: valet tamen peccata ultra voce fateri, quin alij audiant, & tu propinque accedas: lex enim charitatis infirmum obligat ne te periculo vitæ exponat, cum sibi necessarium non est.

6. Quòd si infirmus confiteri non possit, quin alij audiant, vel tu proximè accedas cum periculo contagionis, rogare in primis illum potes, vt alta voce ea peccata confiteatur, quæ nullam irrogant infamiam, tacitis aliis, quæ irrogare possunt: nam ob tui periculum integritas confessionis omitti potest. Si enim pœnitens ob sui periculum non tenetur integrè confiteri, neque tu teneberis integram confessionem excipere ob tui periculum. Et licet pœnitens ob præceptum Confessionis obligatus non sit, aliis audientibus confiteri: at si id absque sui graui detrimento facere possit, videtur obligatus, ob vitandum tuæ vitæ periculum. Verùm si huic petitioni iustæ, vel nolit acquiescere, vel ægrè acquiescat: credo, te obligatum esse proximè accedere, & secretam confessionem excipere; quia ex officio obligaris ministrare subditis extremè laborantibus sacramentum, secundum ritum, qui institutus est: quia ius habet petendi sacramenta ministrari sibi, secundum modum, & ritum à Christo, & Ecclesia præscriptum, si alius extraneus sibi molestus sit. Eo tamen casu non teneris, etsi possis, integram confessionem excipere; sed audito vno, vel altero peccato absolutionem poteris impendere, vti dixi, ob periculum contagionis, quod in audienda integra confessione subire potes, & credis vitaturum dimidia confessione excepta.

7. Illud verò est certum, si alij eadem necessitate premanantur, & periculum sit, quòd absque Sacramento sint decessuri, si vnus confessionem integrè excipias, te obligatum esse abstinere ab illa confessione integrè excipienda, & qua potueris breuitate omnibus succurrere, vti latius dixi, cum de integritate confessionis sum locutus. Quinimò probabile existimo, multis simul periclitantibus, & signa confessionis exhibentibus, confessionemque postulantibus, vnico verbo absolutionem impendere te posse dicendo: *Absoluo vos à peccatis vestris, &c.* si sigillatim concedi non potest, quia illa forma, esto physice vna sit, moraliter est multiplex, & in quolibet pœnitente suum sacramentum distinctum constituit. Notanter dixi, *probabile*, quia non desunt qui negent, illum modum ministrationis illicitum esse, utpote alienum à ritu communi, & Ecclesiæ praxi. Sed audiendi non sunt: nam esto ille modus ministrationis non sit vsitatus extra necessitatem, stante necessitate extrema nihil est, quod illius vsum impediatur, sicuti hæc omnia latius prosequitur Zambran. *de casibus reseruat. c. 4. dub. 6.* Chapeauil. *de modo ministrandi sacramenta tempore pestis, c. 1. qu. 9. & c. 3. qu. 26. & seqq.* Layman. *lib. 5. summ. tract. 6. c. 13. n. 4. q. 3.*

8. Tertiò dubitabis, an parochus tibi iniuste negante li-

centiam, alieno sacerdoti confitendi, iure ipso censetur tibi concessa. Ratio dubitandi est: quia superior, cui sunt casus reseruati, negans subdito irrationabiliter licentiam confitendi Ordinario, censetur iure ipso eam licentiam obtinere, & Ordinario confiteri posse, sicuti firmatum ex probabili sententia reliquimus, *pun. 14. §. vlt.* Ergo similiter censetur concessa facultas alieno sacerdoti confitendi, quæ ab Ordinario iniuste denegatur, præcipue cum non patet aditus ad Episcopum, vel alium superiorem. Atque ita tradunt Paludan. in *4. dist. 17. q. 3. art. 3. casu 1.* Richard. *eodem dist. art. 3. quæst. 7.* Maior *quæst. 2. col. 6.* Adrian. *de confess. quæst. 6. dub. 3.* Syluest. *verbo, confessor, 1. quæst. 6.* Nauarr. *cap. Placuit n. 144. de pœnit. dist. 6.* Henric. *lib. 6. cap. 13. num. 4.* Tolet. *lib. 3. cap. 13. & colligitur ex cap. Placuit, vt deinceps de pœnitent. dist. 6. ibi: Placuit, vt deinceps nullo Sacerdotum liceat quemlibet commissum alteri sacerdoti ad pœnitentiam suscipere sine eius consensu, cui prius se commissit, nisi pro ignorantia illius, cui pœnitens prius confessus est.* Si igitur ob ignorantiam proprii sacerdotis liceat ad alienum accedere; à fortiori licebit, si ad malum prouocaturus est, si reuelaturus est sigillum, aliāve iniquitatem effecturus.

9. Ceterum, etsi supradicta sententia probabilis sit, probabiliorem existimo negantem, concedi sacerdoti alieno iurisdictionem. Sic S. Thom. in *Supplement. quæst. 8. art. 4. ad 5.* Alenf. in *4. q. 78. n. 1. art. 2.* Ioann. Medin. *Cod. de confess. q. 3. c. 2.* Sorus *dist. 18. quæst. 4. art. 2. Lmas 1. part. method. c. 6. §. 1. Petr. Nauarr. lib. 2. de restit. cap. 4. num. 269.* Philarc. *1. part. lib. 2. c. 24.* Suar. *disp. 27. sect. 4. conclus. 2.* Laym. *lib. 5. summ. tract. 6. c. 13. quæst. 2. concl. 3.* Moueor: quia ad Pœnitentiæ Sacramenti administrationem necessaria est iurdictio: hanc autem extra mortis periculum alienus Sacerdos non habet, nisi à proprio illi fuerit concessa, vt expressè dicitur in cap. *Omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissionibus.* Cui non obstat text. in cap. *Placuit.* ibi enim prohibet Pontifex, ne vllus sacerdos, etiam si alias legitimus esset, suscipiat ad pœnitentiam, id est, ad mutandam publicam pœnitentiam ei, qui alteri confessus est, nisi de eius consensu, vel nisi confiteretur, pœnitentiam irrationabilem esse: ex quo nec leuiter colligitur, negata facultate à proprio sacerdote, alieno iurisdictionem ad confitendum concedi, vt bene aliis relatis expendit Suarez *disp. 27. sect. 2. à n. 12. vsque in finem.*

10. Ad rationem dubitandi respondeo, diuersam esse rationem: nam reseruatio est arrogatio iurisdictionis inferioribus sacerdotibus competentis, quam ob bonum subditorum sibi superior facit: cessante autem hoc bono, mirum non est, quòd reseruatio cesseret, & inferiores sacerdotes in potestate sibi aliàs competente succedant. At alienus sacerdos, cum nunquam iurisdictionem habuerit in non subdito, nequit ex sola negatione iniusta proprii sacerdotis illam obtinere, cum nullibi à iure cautum sit. Præterea ex variis textibus colligitur, vti *punct. 14. §. 2.* probauimus, vrgente causa superiorem concedere subdito facultatem eligendi Confessorem, aliàs idoneum, pro casibus reseruatis, cum obligatione comparandi. At ex nullo textu colligi potest, concessam esse facultatem confitendi alieno ob negationem iniustam proprii Pastoris. Ergo, &c.

11. Quòd si inquiras, quid in prædicto casu te facere oporteat; spectandus est finis, ob quem licentiam exposulas alieno confitendi: si enim exposulas, quia graui verecundia, & pudore afficeris peccata proprio Parocho manifestans, certè cum hæc occasio ex peccato commissio, & ex tui immoderato amore oriatur, & non ex malitia parochi nullatenus concedere potest alieno sacerdoti facultatem confitendi, quinimò si præceptum confessionis vrget, obligatus es verecundiam, & pudorem vincere, & proprio sacerdoti facultatem neganti fateri, sicuti docuit Suar. *disp. 27. sect. 4. in fine.* At, si licentiam exposulas, quia parochus est ignarus; vel, quia scandalum præbiturus est; vel, quia sigillum violaturus, vel aliud simile. Si hæc inconuenientia, non ex confessione absolute, sed ex confessione vnus, vel alterius peccati timentur, potes, & debes tacito eo peccato confessionem facere: quia est sufficiens causa omittendi integritatem confessionis: secus est, si ex confessione absolute timeantur: tunc enim omitti potest confessio, sicuti omittenda esset, si ipse parochus, nec excipere confessionem veller, neque licentiam alteri Sacerdoti concedere: tunc enim te reputare debes, ac si Sacerdos proprius adiret, vel mortuus esset, quo casu non licet tibi alienum adire.

§. I I.

De obligationibus occurrentibus in Sacramenti administratione.

1. *Examinare tenetur Confessarius pœnitentem, quem credit iuxta sui captum non pramississe sufficiens examen: secus si moraliter certus est.*
2. *Si sufficienter, iuxta sui possibilitatem, pœnitens conscientiam examinauit,*

examinavit, videtur non esse obligatus Confessarius interrogare; tamen si credat plura emitti.

3. Sed contrarium tenendum est.
4. Qualis interrogatio facienda est.
5. Quid, si penitens interrogatus negat peccatum commissum.
6. Teneatur Confessarius monere penitentem laborantem ignorantia crassa, & vincibili.
7. Si ignorantia sit invincibilis, neque sperat fructum ex monitione, monere non tenetur.
8. Si probabiliter iudicet morationem profuturam, absque gravi incommodo prestare debet.
9. Si de matrimonio contrahendo agatur, regulariter monenda est penitens: & quid de iam contracto, vel privatione debiti perendi.
10. Stante dubio, non potest Confessarius monitionem ommittere.
11. Sed, an eo casu, quo Confessarius non tenetur penitentem monere, possit illum statum consulere.
12. Quibus eventibus sit obligatio absolventi penitentem, vel in absolutum dimittendi.

1. **E**nodandæ sunt aliquæ quæstiones, ut huic puncto satisfaciamus. Prima, an teneatur Confessor penitentem examinare, & qualiter prestare debeat: Quia in re certum est, si Confessor moraliter certus sit penitentem non præmisisse iuxta sui caput, sufficiens suæ conscientiæ examen, obligatum esse suis interrogationibus adiuuare, aliàs absolutionem concedere nequit: quia esset infidelis dispensator Sacramentum ministrans ei, qui indispotus est, integritatem confessionis culpabiliter omittens, ut bene tradit Aegid. de Coninch. disput. 8. dub. 17. num. 130. conclus. 2. E contra, si moraliter certus est, penitentem integrè omnia, quæ commisit explicare, ritèque esse dispositum, nullatenus tenetur, imò neque expedit penitentem interrogare: quia esset interrogatio curiosa, otiosa, & onerosa penitenti, ut bene notavit Suarez disp. 32. sect. 3. num. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. q. 5. conclus. 1. & alij apud ipsos.

2. Verum, si probabiliter credit (ut semper præsumendum est) penitentem, iuxta sui caput, & possibilitatem præmisisse sufficientem diligentiam in suæ conscientiæ examinatione, difficultate non caret, an eo casu teneatur Confessor illum interrogare de peccatis, seu circumstantiis, quæ probabiliter credit commississe: & ob ignorantiam, vel inadvertentiam inculpabilem non fateretur. Benim sacerdos non videtur obligatus interrogare penitentem, nisi ob perfectionem sacramenti, & illius effectum. At perfectio sacramenti, & illius effectus non impeditur ex eo, quod penitens circumstantiam, vel peccatum confiteri inculpabiliter omittat. ergo eo casu non tenetur sacerdos interrogare. Præterea graue onus esset Confessariis impositum, si penitentem aliàs absolutioni ritè dispositum obligati essent examinare, & novis interrogationibus peccata, quæ præsumuntur commissa, inquirere: quia vix esset vilis penitens, qui ab hoc examine liberari posset: nam esto doctus, & litteratus sit, ob obliuionem, & inadvertentiam aliquas solet circumstantias, & peccata omittere, quæ si diligentia Confessarij accederet, explicarentur. Adde, quod Confessarius in Sacramento Penitentiae non est obligatus officium accusatoris, & testis exercere (id enim soli penitenti competit): sed tantum officium Iudicis: at ad Iudicis officium non pertinet, novis interrogationibus peccata inquirere, sed ab accusatore, & teste inquisita, & sibi manifestata iudicare. Nulla igitur est obligatio, penitentem ritè dispositum examinare. Atque ita docet Ioan. Med. Cod. de confess. qu. de confess. dimidiata iteranda. Fauter Vasquez de penit. qu. 93. art. 3. dub. 7. num. 3. & 4. ubi inquit, penitentem noscentem, quæ necessaria sunt ad substantiam sacramenti, si confitetur, sufficientem adhibuisse diligentiam in examine, interrogandum non esse, etiam si probabiliter iudicet Confessarij novum aliquod peccatum inuestigatum. Et Dominicus Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. colum. 14. ait: Officium per se Confessarij non est interrogare, sed audire penitentem: in foro namque criminali, quod procedit ad punitionem, debet iudex reum interrogationibus examinare: sed in foro penitentiario, quod non procedit per viam coactionis, sed per spontaneam voluntatē penitentis, quantum est per se, satis est simplicem confessionem audire, & secundum illam iudicare. Ex quibus verbis, et si Sotus iudicet, per accidens Confessarius obligari posse ad interrogandum penitentem; id explicari debet, cum penitens ob suam culpam non integrè confiteretur: quia hic casus est, qui per accidens contingit.

3. Nihilominus communis sententia docet, in prædicto casu Confessarium obligatum esse penitentem examinare, & interrogare, præcipue quando defectus creditur in circumstantiis, vel numero peccatorum explicandis. Sic Nauat. cap. 5. num. 2. Graffis lib. 1. cap. 25. Tolet. lib. 3. cap. 19. Henriq. lib. 6. cap. 27. Suarez disp. 32. sect. 3. num. 7. Laymann. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. quæst. 5. Aegidius de Coninch. disp. 8. dub. 17. num. 131. Vasq. dicto dub. 7. defendit hanc partem, ut probabiliorē, & alij apud præcitos Doctores, & mihi certa videtur, &

sufficienter indicata in e. Omnis utriusque sexus de penitentia & remissionib. ibi: Sit Sacerdos cautus & discretus, more medici, diligenter inquirens peccatorum circumstantias. Ratio est: quia esto iudicium penitentis spontaneū sit, & non coactū, id non impedit, quin Iudex in illo foro inquirere debeat de causa iudicanda; non ut coacte, sed ut spontaneè iudicetur. Neque enim Iudex perfectè suum munus obibit, si quoad fieri possit, non procuraverit, ut omnis causa in illo foro necessariò iudicanda innotescat. Neque item officium periti medici exercebit, si credens penitentem plura vulnera lethalia habentem, & ob ignorantiam non manifestantem, omittat inquirere. Deinde si penitentem pro suo caput diligenter examinatum non tenetur Sacerdos interrogare, tamen si videat alicuius peccati obliuisci; efficitur sanè, ferè nunquam teneri penitentem examinare. Nam vel penitens est doctus, vel indoctus, & rusticus. Si doctus est, præsumi debet ad confessionem accedere examine sufficienti præmisso, sicuti præsumitur accedere cum aliis ad absolutionem requisitis. Si verò indoctus, & rusticus sit, & moneatur de examine requisito, ipseque fecisse asserat; credere Confessarij tenetur, sicuti credit de peccatis dolere; præcipue cum ij rustici, etiam si longius tempus infirmant, nunquam possunt ita integre confiteri, quin multa peccata omittant aliàs manifestanda, nisi diligentia Confessarij iuventur. Ergo vel dicendum est, nunquam Confessorem esse obligatum interrogare, & examinare penitentem, quod est contra praxim Ecclesiæ & consuetudinem receptam: vel dicendum est, teneri, quoties probabiliter & prudenter iudicat, spectatis circumstantiis, penitentem alicuius mortalis necessariò manifestandi obliuisci. Et per hæc sit satisfactio contrariæ. Dicimus namque, obligationem interrogandi penitentem oriri, non ob integritatem formalem sacramenti, & illius effectum; sed ob integritatem, etiam materiam iudicij; quam non solum penitens, sed etiam Confessarius obligatur, quoad fieri possit, procurare: quippe tenetur procurare, ut in iudicium adducantur omnia, quæ necessariò iudicanda sunt. Neque inde fit, Confessariis graue onus imponi. Non enim affirmamus, omnes penitentes examinandos esse; sed eos tantum, quos ex circumstantiis probabiliter colligitur aliquorum moralium manifestationem omittere; de illisque tantum interrogandos.

4. Sed qualiter sunt interrogandi? Certè summa prudentia opus est. Non enim decet sacerdotem inutilibus interrogationibus detineri: tum ob reuerentiam Sacramenti: tum ne penitenti molestus sit: tum ne videatur potius curiosus inquisitor, quam necessarius inuestigator: quod in peccatis carnis maxime obseruandum est, partim ne penitens apparet postmodum exercere peccatum, cuius à Confessarij instructus est; partim ne ipsi, vel tibi causa sit aliquid tentationis vel consensus, partim ne penitenti scandalizet, vel illi occasionem præbeat suspicandi; sacerdotem in omnibus venetis delectari. Quocirca de rebus inhonestis solum ea interroganda sunt, quæ ex his, quæ penitens confiteretur, colliguntur necessaria interrogatu: alia præstat omitti, quam supradictis incommodis inuolui. De aliis verò peccatis spectanda est qualitas penitentis, officia, & negotia, quibus versatur est, & tempus ex quo non fuit confessus, & secundum hæc interrogari potest de iis, quæ probabiliter credis commississe. Ut tamen cordatè procedas, spectare debes, quid ipse dicat, & ex eius dictis colliges, quid sit necessariò vel conuenienter interrogandum, uti latius tradunt Nauat. Henriq. Suar. Vasq. Layman. Aegid. locis allegatis. Nullum tamen peccatum ante finitam confessionem grauitè ponderabis, aut obiurgabis, ne penitens deterritus alia forte grauiora manifestare omittat.

5. Secunda quæstio: An penitenti non solum tacenti peccatum, sed interrogata neganti, absolutio impendi debeat. Respondeo cum Suar. disp. 32. sect. 3. num. 9. Laymann. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. circa finem. quæst. 3. regulariter standum esse dicto penitentis potius, quam aliorum relationi: quia ipsa est reus, & testis in illo foro, & secundum eius probationem, & allegationem sententia ferenda est. Quod si sacerdos euidenter sciat, penitentem negare peccatum, quod confessus non est; quod raro contingit; uti poterit notitia, quam habet, ut illum conuincat, modò sit absque sigilli violatione: & si adhuc in negatione perseverat, neganda est absolutio: quia absolutio cum sit actus secretus, & ad bonum penitentis relatus, concedi non potest ei, quem sacerdos euidenter cognoscit esse indispositum, uti docuit Suar. supra. & Henriq. lib. 6. cap. 20. numer. 6. Laymann. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. in fine.

6. Tertia quæstio: An teneatis penitentem monere, quando per ignorantiam est in statu de se malo, vel illum assumere intendi? Respondeo, si ignorantia est crassa, & vincibilis, monere omnino illum debere, ut peccati penitentia fortè enim monitione, & exhortatione, propositum concipiet desistendi à peccato: sin minus, absque absolutione dimittendus est, utpote indispositus. Sic ex communis sententia docet Med. n. de confess. quæst. 19. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 2. art. 4. ad 2. Sauch. lib. 2. de matrim. disp. 38. num. 2. Coninch. disput. 8.

de pœnitent. dub. 17. num. 136. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 13. quæst. 4. n. 5.

7. Verum, si ignorantia præsumatur inuincibilis, & mortaliter inculpabilis, distinguendum est, si ex monitione fructum non speras consequi; sed potius times monitione facta in eodem statu pœnitentem perseueraturum, nullo modo debes monere; sed absolutionem utpote rectè disposito impendere: quia, cum hæc monitio in bonum pœnitentis dirigatur, eo bono cessante, cessare debet; quippe pœnitenti ob suam malitiam ea monitio nociua est, & peccati committendi occasio: quæ omnia omissa monitione vitantur. Atque ita docent alii relatis, Vasquez de pœnitent. quæst. 93. art. 3. dub. 9. Suar. disp. 32. sect. 4. num. 4. Coninch. dub. 17. num. 137. Layman. dicto lib. 5. tract. 6. cap. 13. quæst. 4. n. 5. & colligitur ex August. relato in cap. Si quis autem de pœnitent. dist. 7. ibi: Si scirem nō tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem. Et Innocent. III. in cap. Quia circa. De consanguinit. & affinit. ubi dissimulari præcipitur, ob vitandum scandalum cum quibusdam, qui bona fide matrimonium se contraxisse putabant, cum tamen impedimentum occultum haberent.

8. Quod si probabiliter iudices, monitionem profuturam, absque graui tamen incommodo, & sine scandalo: teneris pœnitentem monere, tum ex charitate, tum ex iustitia, si Pastor es. Etenim error ille malum quoddam est, & occasio plura materialia peccata committendi, & sæpè non leuibus incommodis expositum. Remoueri ergo debet, si facile potest, uti ex communi sententia firmant Couar. l. 4. 2. p. ca. 6. §. 10. num. 15. Suar. disp. 32. sect. 4. num. 3. Vasq. quæst. 93. art. 3. dub. 6. Coninch. disp. 8. dub. 17. num. 138. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. quæst. 4. concl. 3. Notanter dixi, absque graui incommodo, & scandalo. Sæpè enim pœnitens monitioni acquiescet, & statum de se, malum vitare conabitur. Sed torquerimonix, & lites, aliæque inconuenientia inde timeri possunt oritura, ut meritò Confessarius dissimulare debeat, ut benè supradicti Doctores notarunt.

9. Duo tamen placet aduertere. Primum: Si de matrimonio contrahendo agatur, & pœnitens ignorantia impedimenti dirimentis laboret, regulariter omnino monendus est: tum ob reuerentiam sacramenti: tum ob inconuenientia, quæ ex matrimonio irritò frequenter oriuntur, & difficilimè reparantur: tum, quia sæpè post matrimonium contractum error, & ignorantia cessare solet, qua cessante expositus est pœnitens non leui periculo peccandi: tum denique, quia semper præsumi debet pœnitens, vel à matrimonio contrahendo recessurus, vel dispensationem impetraturus; sicuti hæc omnia latius notat Sanch. lib. 2. de matr. disput. 38. à num. 6. At, si de matrimonio inualidè contracto agatur, vel de priuatione debiti petendi, si est casus, in quo Confessarius dispensare, vel ab Episcopo facile obtineri dispensatio potest, plerumque pœnitens monendus est; quia, cum huiusmodi error, & ignorantia sit quoddam malum, & occasio multa peccata materialia committendi, credendum non est, pœnitentem ab eo liberari nolle, cum facile possit, ut benè dixit Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. q. 4. n. 6.

10. Secundum: Si pœnitens dubius sit de matrimonij valore, vel de potestate petendi debitum, vel de obligatione restituendi, stante eo dubio dissimulare Confessarius non potest: quia iam incepit ignorantiam vincibilem habere; sed necessario obligatur, tum ex charitate, tum ex iustitia veritatem pœnitenti manifestare, ne eius error, & ignorantia ipsi tribuatur. Sic ex communi sententia docent Sanch. lib. 2. de matrim. disp. 38. n. 8. Aegid. de Confess. dist. 8. dub. 17. concl. 8. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 13. q. 4. n. 7.

11. Superest dicendum, an eo casu, quo dissimulare potes cum pœnitente ignorantia inuincibili laborante, possis illum statum consulere: v. g. laborat inuincibili ignorantia pœnitens impedimenti, quod habet in matrimonio contrahendo, vel contracto: poterisne consulere, ut matrimonium contrahat; vel post matrimonium contractum, ut debitum petat, vel reddat in iis casibus, in quibus potes dissimulare? Item, si pœnitens bona aliena inuincibili ignorantia possideat, poterisne consulere, ne restituat, sicuti potes dissimulare, cum non speras monitionis fructum?

Respondeo, te consulere posse omnem illam actionem, quam pœnitens posita illa ignorantia omittere absque peccato non potest: secus verò illas actiones, quas liberè potest omittere. Vtramque partem docuit Aegid. de Coninch. disp. 8. dub. 17. concl. 7. & 8. Et probatur: nam actiones, quas pœnitens obligatur exercere, nullam malitiam, etiam materialem, continent; quia hæc esse non potest, ubi non adest libertas materialis actus vitandi, ideoque nihil impedit, quominus cōsuli possint. At actiones, quas pœnitens liberè potest omittere, esto ob ignorantiam à malitia formali excusentur; at materialem continent, cum de se malæ sint, & libera sint factæ. Ex quo fit, in prædictis casibus te non posse consulere pœnitenti, ut matrimonium contrahat, neque post contractum petat debitum, neque possidenti aliena bona, ne restituat: quia consulere actiones, quæ à pœnitente vitari possunt, ac proinde

de sunt materialiter improbæ, benè tamen consulere potes, & debes, ut post contractum matrimonium debitum reddat: quia redditionem debitam ex ignorantia posita vitare nequit, ac proinde nec materialiter mala est. Consentunt in hac posteriori parte Sanch. & Laym. loc. alleg.

12. Quæstio quarta: Quibus euentibus possis, vel tenearis pœnitentem absolueri, vel inabsolutum dimittere? Pœnitenti ritè peccata facienti obligatis sub graui culpa absolutionem concedere: quia ob confessionem factam ius acquisiuit; ne ei absolutionis beneficium negetur. E contra peccata absque debito dolore, vel non integrè pro eius capto facienti absolutionem negare debes, utpote ea indigno, quoduisque dolorem concipiat, & integrè fateatur. Sic ex omnium sententia tradit Suar. disp. 32. sect. 2. num. 2. Coninch. disp. 8. de pœnit. dub. 17. concl. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. quæst. 6. concl. 1. Si verò hæreas, nec probabile iudicium de legitima dispositione pœnitentis concipere possis, debes pœnitentem interrogare, & eius responsioni acquiescere, dum tibi contrarium non constet: quia ipse est solus testis in illo foro. Sic Suar. Layman. & Coninch. locis allegatis. Porro sæpè pœnitens sine vero dolore ad confessionem accedit; sed Confessarij monitis, & exhortationibus, quibus & turpitudine peccati, & offensa Dei, & Inferni pœna representatur, verum dolorem concipit. Sæpè integrè non fateatur ob crassam ignorantiam, vel malitiam: at interrogationibus Confessarij negligentiam purgat, & confessionem integram præstat: ideoque non debes statim hunc pœnitentem indispositum inabsolutum dimittere, ut legitime paratus, & cum debita dispositione postmodum reuertatur: forte enim non redibit, ut multi faciunt, sed charitatis Christi memor expedit, si tempus suppetit, ut, quoad fieri possit, illum disponas; non tamen teneris; sed potes illum inabsolutum dimittere, ut dolore concepto, & examine legitimo præmissis ad confessionem redeat. Etenim iudicium confessionis ob doloris, vel integritatis culpabilem defectum ritè inceptum non est, ac proinde ius pœnitenti de absolutione sibi concedenda non est acquisitum: de qua re Bartholom. de Medin. lib. 2. instruct. ca. 6. Suar. disp. 32. sect. 2. & 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. quæst. 6. Quod si pœnitens inculpabiliter dolorem, vel integritatem confessionis omittit, eredo, eo renuente, te non posse illum inabsolutum dimittere; tamen si possis aliquantulum differre: quia est iudicium confessionis legitime inceptum, & ius à pœnitente inchoante acquisitum; sed obligaris, tum exhortationibus, tum interrogationibus, tum dilatione absolutionis, defectum supplere, ne sacramentum truncum, & imperfectum relinquatur, neque pœnitenti onerosum fiat, ut benè inter alios docuerunt Syluest. Confess. 3. num. 14. Nauarr. in cap. Fratres. n. 48. de pœnit. dist. 5. Suar. disp. 32. sect. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 13. quæst. 6. Qualiter autem te debeas gerere cum eo, qui occasione peccandi non fugit, latè diximus tract. 2. de peccat. disp. 2. p. 9. §. 3. à num. 15. Neque ibi dictis aliquid addendum occurrit. Ea tamen omnia reperio confirmata ab Aegid. de Coninch. disp. 8. de pœnit. dub. 17. concl. 4. Suar. disp. 32. sect. 2. n. 3.

§. III.

De obligationibus post Sacramenti administrationem.

1. Post Sacramentum solum superest obligatio, si malè administratum est.
2. Si ob indispositionem pœnitentis fuit nulla administratio, & ipse ignarus est defectus, obligaris monere.
3. Quid, si non habuisti intentionem absolueri, vel non absoluisi.
4. Quid, si caruisti iurisdictione.
5. Quid, si errorem docuisti.
6. Quid, si culpabiliter omisisti monere de obligatione restitutionis, alteriusve precepti.

1. Obligatio nulla superest, nisi ob malam Sacramenti administrationem, quæ oriri potest, partim ex pœnitente, eo quod ad suscipiendam absolutionem indispositus accessit; partim ex Confessario, qui iurisdictione ad absoluendum caruit, vel errorem consuluit, vel monitionem debitam omisit.

2. Si sacramentum nullum fuit ex defectu pœnitentis, & ipse nullitatem agnoscit, nulla alia est sacerdoti obligatio, nisi pœnitente peccati commissi. At, si pœnitens ignarus est, obligatur sacerdos, tum ex charitate, tum ex iustitia, si Pastor est, pœnitentem monere, sperans monitionem profuturam, partim ob diuinum præceptum, quo adstringitur ad ea peccata ritè confitenda, cuius violationis complex fuit Confessarius, absolutionem indebitè impendens; partim ob damnum ipsius pœnitentis, qui in statu damnationis est, cum non fuerint illi peccata remissa.

3. Si verò defectus se teneat ex parte Confessarij, eo quod intentione

De sigillo confessionis.

§. I.

Quid sit sigillum, & qualis eius obligatio.

1. Vnde dicatur sigillum, & quid sit.
2. Qualiter peccet violans sigillum.
3. Nullo casu violare licet.
4. Etiam ob manifestandum proprium peccatum.
5. Neque post mortem penitentis.
6. Ex sola facultate penitentis violari sigillum potest.
7. Debet esse expressa, nec sufficit presumpta.
8. Item, debet esse spontanea.
9. Reuocari potest semel concessa.
10. Verbo concedi potest, neque est scriptura necessaria.
11. Qualiter se defendet Sacerdos accusatus de sigilli violatione.
12. Obligatio seruandi sigillum non admittit leuitatē materia.
13. Nulla sunt poena ipso iure imposita violantibus sigillum.
14. Quis sit Index huius delicti.

1. **S**igillum est obligatio non manifestandi ea, quæ in confessione cognita sunt. Desumpta est hæc vox per metaphoram ex sigillo litterarum, quæ eo durante, nec legi, nec aperiri possunt.

2. Ad seruandum sigillum obligat; tum iustitia, ne aliena peccata reuelentur, tum fidelitas, ob tacitam promissionem non reuelandi, quæ sub ea conditione dicta, & accepta sunt, tum religio, ne sacramenti institutioni aliquo modo derogetur. Quocirca violans sigillum, & contra fidelitatem, & iustitiam, & contra religionem delinquit, sicuti bene docent Suar. tom. 4. de penitent. disput. 33. sect. 1. Coninch. disput. 9. dub. 1. in princ. Fagund. de secundo Eccles. precept. lib. 6. cap. 1. nu. 2. & 6. Bonac. disp. 5. de Sacram. Penitent. q. 6. sect. 5. pun. 1. n. 4. & alij apud ipsos.

3. Hæc obligatio, quatenus ex religione oritur, ita strictissima est, ut nullo casu, quantumuis grauissimo, siue boni consequendi, siue mali vitandi, absque voluntate penitentis cessare possit, uti ex communi sententia tradunt: Suar. dicta disp. 33. sect. 2. Nauarr. cap. 8. num. 2. Layman. l. 5. sum. tract. 6. cap. 14. Fagundez cap. 1. num. 7. & colligitur ex cap. Sacerdos. de penitent. dist. 6. & cap. Omnis vtriusque sexus. de penit. & remissionib. Etenim, ut ex perpetuo usu, & traditione Ecclesiæ constat, Christus Dominus hoc sacramentum instituens præcepit, ne ob vllam causam ibi cognita manifestentur, ut hac ratione Sacramentum, neque odiosum, neque onerosum redderetur.

4. Hanc doctrinam aliqui Doctores, inter quos est Domin. Soto in 4. dist. 18. quest. 4. art. 5. vers. Occurrunt. & lib. de tegendo secreto, quest. 4. concl. 3. limitant ne procedat in casu, quo sacerdos suum peccatum explicare non posset absque manifestatione peccati penitentis in confessione auditi: quia eo casu duo præcepta concurrunt, & vtrumque diuinum; alterum de integritate confessionis; alterum de seruando sigillo. At præceptum de integritate confessionis strictius videtur obligare, quàm præceptum de sigillo seruando: quia præceptum de integritate confessionis in gratiam Sacramenti, & integritatem illius iudicij appositum est; præceptum verò de sigillo seruando in gratiam penitentis. Deinde, quia sacerdos potius videtur obligatus suæ salutis consulere, integram faciens confessionem, quàm famæ penitentis secretum seruando.

Sed hæc limitatio, ut omninò improbabilis, reiicienda est, sicuti multis relatis reiecit Vasq. de penit. quest. 43. art. 4. dub. 4. Suar. disp. 33. sect. 1. num. 18. Gutierrez. canon. quest. libr. 1. cap. 11. n. 49. & 50. Fagund. de secundo Eccles. precept. lib. 6. cap. 1. nu. 7. & 9. Coninch. disp. 9. dub. 1. num. 21. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 13. Nam esto, obligatio sigilli in gratiam penitentium statuta sit, cedit tamen maximè in ipsius sacramenti bonum, si omnes sciant, in nullo casu, absque penitentis licentia, violari posse: quippe eius vsus faciliior, & suauior redditur.

5. Alij, quorum meminit Couarr. 2. part. decret. cap. 8. §. 11. num. 9. excipiunt casum, quo penitens mortuus sit, & illius confessionis reuelatio necessaria sit ad impediendum graue malum. Sed, ut rectè ipse Couarr. notat, hi Doctores audiendi non sunt, utpote consuetudini Ecclesiæ, & communi sententiæ aduersantes. Etenim fama æquè in vita, ac post mortem penitentibus necessaria est, æquèque detererentur homines ab usu Confessionis, si scirent post eorum mortem peccata ad impediendum damnum reuelari posse.

6. Quocirca solum hæc exceptio admittenda est, scilicet, ex licentia, & facultate penitentis. Nam, cum in gratia ipsius

hoc

intentione caruit absoluendi penitentem, vel oblitus est illum absolvere; si penitens ab eius conspectu non recessit, credo, recta intentione posse, & debere absolvere, tamen si penitens nihil de absolutione secundo data cogitauerit: quia penitens confessionem fecit animo recipiendi veram absolutionem, in qua voluntate censendus est perseverare, quousque illam recipiat. Sic Aegid. de Coninch. disp. 8. dub. 17. concl. 9. num. 142. Bonac. disp. 5. q. 7. punct. 6. n. 2. Quod si penitens a conspectu Sacerdotis recessit pro aliquo tempore, ob cuius causam timeri potest, nouo peccato se maculasse, nullatenus ei non præmonito, et si præsentem, noua absolutio concedenda est ob periculum irritandi sacramentum, & conferendi absolutionem indispositio: sed monitus penitens de defectu commissio, si in eadem contritione & voluntate excipiendi absolutionem affirmat persistere, ei concedi debet: quia ea significatio est quædam repetita confessio, ob quam absolutione dignus existit.

4. Ferè idem est dicendum, si absolutio nulla fuit ob defectum iurisdictionis in reseruata, vel in omnia peccata confessararò tamen ob huiusmodi defectum absolutio nulla est, si ex parte penitentis legitima adest dispositio. Etenim ut ex supradictis constat, satis probabile est, penitentem bona fide peccata aliqua venialia simul cum mortalibus simplici sacerdoti confitentem, sacramentum recipere, & verè absolutum manere directè à venialibus, indirectè ab alijs; ac proinde cum obligatione detecto errore illa fatendi, sicuti docuit Sanch. l. 1. sum. c. 9. n. 35. Laym. l. 5. sum. tract. 6. c. 10. n. 16. vers. Ad extremum. Sed concessio, absolutionem esse nullam, vel saltem esse nullam quoad reseruata, ut necessariò fatendum est; debet Confessarius, si absque graui incommodo possit, monere penitentem de defectu, ut obligationi confitendi satisfaciatur: forte enim ob non receptam absolutionem condemnabitur. Sic Nauarr. c. 26. n. 14. Coninch. disp. 8. de penit. dub. 17. n. 143. Suar. disp. 32. sect. 6. n. 6. Henric. l. 4. c. 12. n. 5. Bonac. disp. 5. q. 7. punct. 6. n. 3. Si Confessarius facultatem absoluendi à reseruatis obtinuit, facillimo negotio potest defectum absolutionis reparare, procurans, ut penitens iterum sibi confiteatur: quod vno verbo præstare potest, si de omnibus peccatis in ea confessione manifestatis se generaliter accuset, modò confessarius illorum, saltem in genere, memor sit, & specialiter recenscat, si quæ post illam confessionem commisit, sicuti notarunt Coninch. Suar. Bonac. loc. alleg.

5. Denique ex parte Confessarij esse potest defectus, si docuit penitentem errorem aliquem, scilicet, valere matrimonium, cum inualidum sit; non esse obligatum restituere, cum ad id teneatur; & similia. Quibus in euentibus certum est apud omnes Doctores, Confessarium malitiosè procedentem, siue Parochus sit, siue delegatus, obligatum esse ex charitate, & iustitia errorem purgare: quia fuit causa malitiosa illius: quo casu, si consuluit non restituere, ipse obligatur creditori satisfacere. Si verò ex ignorantia inuincibili docuit errorem; adhuc obligatur ex charitate, si absque graui incommodo potest. Quia lex charitatis exigit, damnum proximi, quoad fieri possit, reparare. Est autem graue damnum penitenti factum ex illa iniqua doctrina: quippe ob illam est constitutus in statu de se malo, & quasi impotens redditus ab eo desistendi. Ergo, &c. Ex iustitia verò Parochus obligatur: quia ei ex officio competit sibi subditos ab erroribus liberare, & veritatis doctrinam docere, non tamen ex hac obligatione creditori debet satisfacere: quia non est obligatio comparatione creditoris sed penitentis.

6. Quod si penitentem obligatum restituere culpabiliter omisit monere, ob quam omissionem non restituit, probabilius censo, si Confessarius delegatus est sola lege charitatis teneri ad monitionem faciendam: quia solum contra religionem, debitamque sacramenti administrationem deliquisti: at si Parochus es, lege iustitiæ teneris; quia peccasti contra debitum tui officij, ex vi cuius astringeris subditos à peccatis & erroribus liberare, & in viam veritatis dirigere. Non tamen teneris creditori restituere: quia obligatio Parochi non est comparatione creditoris; sed penitentis, & subditi, sicuti in præsentem notat Suar. disp. 32. sect. 6. n. 9. Vasq. de penit. quest. 93. art. 3. dub. 8. Coninch. disp. 8. dub. 17. concl. 9. circa finem. Quoties autem penitentem monere debes de defectu in confessione commissio; expedit, ut ab eo licentiam exposcules, ne videaris sigillum violare, ut docet Aegid. de Coninch. disp. 8. dub. 17. in fine. Dixi, ne videaris, quia probabile est, te non esse censendum sigilli violatorem, cum hæc monitio ad perficiendum sacramentum antea factum dirigatur, & quasi pars illius sit. Vnde etiam reuente penitente fieri potest. Suarez disp. 33. sect. 5. n. 3. Laym. l. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 15.

Ad extremum, ob nullam huius sacramenti iniquam administrationem, est aliqua poena ipso iure imposita; sed arbitrio Iudicis pro qualitate criminis ferri debet, ut bene notauit Suar. d. disp. 32. sect. 7.

hoc præceptum impositum sit, expediebat eius consensu cessare. Hac enim via nulla fit pœnitenti iniuria: sed potius commodum, cum iuxta eius voluntatem secreti obligatio metiatur: nec sacramenti reuerentia læditur, cum omnes sciant, solum ex voluntate pœnitentis loqui sacerdotem posse de peccatis in confessione auditis. Sic S. Thom. in 4. dist. 21. quæst. 3. art. 2. & in supplem. quæst. 10. art. 4. Adrian. in 4. de confess. ubi de sigillo, §. Sed probabilior. Nauarr. sum. cap. 8. nu. 2. Vasq. disp. 93. art. 4. dub. 5. Suar. disp. 33. sect. 5. nu. 6. Sanch. lib. 6. moral. cap. 18. num. 43. Fagund. de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 1. à num. 14. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. nu. 14. Bonac. disp. 5. quæst. 6. sect. 5. punct. 4. à nu. 9. contra Scotum. in 4. dist. 21. quæst. 2. §. Ad argum. Durand. quæst. 4. art. 3. Maior. quæst. 3. argum. 3. Alen. p. 4. quæst. 78. membr. 2. art. 3. existimantes, cuiuslibet particularis licentiam insufficientem esse, sicuti non sufficit, ut Clericus ad sæculare iudicium trahatur, sed est longè diuersa ratio. Nam, ut rectè Coninch. disp. 9. dub. 1. num. 22. hoc præceptum in gratiam priuatorum latum est: at priuilegium Clericorum non in illorum gratiam, sed in gratiam, & reuerentiam Ecclesiastici Ordinis, & status concessum est.

7. Hæc tamen licentia debet esse expressa, & formalis, nec sufficit præsumpta: & merito, ne aliquando contra voluntatem pœnitentis eius confessio reueletur: quod sine dubio sæpè contingeret, putans Confessarius gratiam esse pœnitenti eam reuelationem, cum tamen ingrata sit. Atque ita docent Nauarr. in cap. Sacerdos. de pœnitent. dist. 6. num. 151. Couaruu. 2. p. decretal. cap. 8. num. 11. Suar. de pœnitent. disp. 33. sect. 5. nu. 14. Fagund. de secundo Eccles. præcept. lib. 6. c. 1. num. 14. Laymann. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. nu. 14. Coninch. disp. 9. de pœnitent. dub. 1. n. 23. contra Altiſiodorem. libr. 4. tract. 6. cap. 3. q. 7.

8. Deinde debet esse spontanea, & libera. Nam vi, dolo, & metu extorta censenda est, ac si concessa non esset, tum ob reuerentiam sacramenti, tum ne foueantur iniuriæ, tum ut pœnitens securus sit de secreto. Atque ita docent Nauarr. dicto cap. Sacerdos. num. 158. & in summ. cap. 8. num. 15. Suar. sect. 5. n. 14. Fagund. cap. 1. num. 20. Grassi lib. 1. decis. cap. 23. num. 15. Quod si obiciatur: Sæpè pœnitens obligatur peccatum suum aperire ad impediendum damnum graue innocentis: poterit ergo tunc à Confessario cogi, ut licentiam concedat. Respondet, nullatenus hanc coactionem esse permittendam. Nam, si hæc obligatio pœnitenti incumbit, antequàm ei absolutionem concedas, negare utique debes absolutionem, si firmiter non proponat obligationi satisfacere: si verò post datam absolutionem ea obligatio noscatur, petita licentia monendus est pœnitens, & rogandus, ut concedat: si renuat, dissimulandum est: præstat enim sigilli inuiolabilis obseruatio cuiusque damno, quod violatione sigilli vitari poterat. Aegidius de Coninch. disputat. 8. dub. 1. num. 24. Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 14. num. 14.

9. Præterea semel concessa licentia reuocari ad libitum potest: quia eius vfus pender ex voluntate concedentis. Vnde non licet Sacerdoti, neque in personis, neque in tempore, neque in aliqua circumstantia excedere modum in licentia præscriptum, uti bene notauit Nauarr. dicto cap. Sacerdos. num. 127. & 154. Henriq. lib. 6. de pœnit. cap. 23. num. 2. Suar. de pœnit. disp. 33. sect. 5. num. 7. Fagund. de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 1. num. 18. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 15.

10. Sed qualiter hæc licentia concedi debet, ne sacerdos violator sigilli præsumatur? Aldret. lib. 2. de religiosis discipl. c. 19. §. 1. n. 6. affirmat in scriptis concedi debere: aliàs accusatus sacerdos de violatione sigilli non valebit se defendere. Fateor, in casu graui hoc expedire: sed plerumque nec necessarium est, neque expediens. Et quidem ad valorem licentiæ conueniunt omnes, scripturam necessariam non esse, sed verbo tenus concedi posse. Ad defensionem item sacerdotis accusati scriptura non requiritur: solius enim sacerdotis testimonio asserentis sibi à pœnitente concessam esse licentiā, creditur, & pœnitenti incumbit onus probandi contrariū, ut rectè docuit Decius cap. 1. de exceptionib. n. 27. Lopus alleg. 94. Capua lib. 1. decis. c. 23. n. 16. Henriq. lib. 6. de pœnitent. cap. 19. nu. 10. Quod difficillimè facere potest, cum hæc concessio secreta omnino esse soleat: ex alia parte non expedit regulariter in scriptis licentiā à pœnitente expostulare: quia ei onerosum esset, & periculo publicationis maioris expositum, ut bene notauit Suar. disp. 33. sect. 3. n. 14. Capua lib. 1. decis. cap. 23. n. 15. Fagund. de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 1. n. 23.

11. Quod si sacerdos, ut ab accusatione violati sigilli se defendat, asserat, aliunde quàm ex confessione rem agnouisse, tenetur exceptionem probare, cuiusque probationi stādum est, tametsi accusator contrarium probauerit: tum ne præsumatur delictum præcipuè in Iudice: tum ob reuerentiam sacramenti, ne censeatur offensum violatione sigilli. Atque ita docent Suar. sect. 8. n. ult. Mascard. de prob. concl. 1286. Aldret. li. 2. de relig. disp. 8. n. 7. Anr. Gabr. tit. de testib. concl. 2. n. 28. Sacerdoti autem accusato de violatione sigilli nullo modo expedit desistere à via se defendendi, quod ex licentia pœnitentis factum sit: quippe est via securior, cum in aduersarium transferatur onus probandi contrarium, quod vix facere potest.

Hoc tamen crederem intelligendum esse, quando reuelatio sigilli in bonum pœnitentis, vel alterius cessit absque læsione honoris, & famæ. Nam, si reuelatio sigilli in damnum pœnitentis, vel alterius cessit: Confessario incumbit onus probandi ex licentia pœnitentis factum esse: quippe præsumi non potest pœnitens voluisse, quod sibi nociuum erat, ut optimè notat Bernard. Diaz pract. cap. 109. Suar. disp. 33. sect. ult. n. 4. Verum, si licentiā fuisse concessam probare non potueris, & electa via, quod aliunde quàm ex notitia confessionis peccatum reuelatum agnouerit, si probationi succumbat, non pœna ordinaria, sed arbitraria puniendus est, uti docuerunt Nauarr. in dicto cap. Sacerdos. n. 163. Farinac. praxi quæst. 51. à n. 95. Menoch. lib. 1. de præsumpt. q. 89. n. 26. Suarez de pœnitent. disp. 33. sect. 8. in fine. Fagund. de secundo Eccles. præcept. lib. 6. c. 1. circa finem. n. 24.

12. Qualitas obligationis seruandi sigilli ita grauis est, ut leuitatem materiæ non admittat. Nam esto verum sit, quod reuelatur, & pœnitenti non noceat, sacramentum ipsum, in cuius reuerentiam sigillum præcipitur, grauissimè offenditur cuiuscunque peccati manifestatione, sicuti ex communi sententia docent Nauarr. cap. Sacerdos. n. 39. Suar. disp. 33. sect. 1. n. 12. & sect. 3. n. 2. Henriq. lib. 6. c. 19. n. 3. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 24. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. punct. 1. circa finem, aduersus Ledesm. 2. p. 4. q. 11. art. 1. cap. 5. asserentem, reuelationem venialis peccati leue peccatum esse.

13. Pœna violentibus sigillum nullæ sunt ipso iure impositæ. Nam pœna depositionis, & perpetua in Monasterium detrusio, quarum fit mentio in cap. Sacerdos de pœnit. dist. 6. & cap. Omnis vtriusque sexus de pœnit. & remission. non ipso iure latæ sunt, sed ferendæ.

14. Iudex huius delicti non est sanctæ inquisitionis tribunal, nisi delictum hæresi mixtum fuerit: sed est prælatus Ecclesiasticus, cui accusatus sacerdos subiicitur, ut relato Mollesio tract. 7. cap. 23. à num. 68. notauit Bonac. disp. 5. quæst. 6. sect. 5. punct. 1. in fine.

§. I I.

Ex qua confessione, & ad quæ sacrum sigillum extendatur.

1. Obligatio sigilli ex confessione facta sacerdoti, saltem existimato, animo, & intentione recipiendi absolutionem nascitur.
2. Si alia intentione accedat pœnitens, non obligaris sacro sigillo.
3. Extenditur obligatio ad peccata in confessione audita, & quatenus ibi cognita sunt.
4. Expenduntur in particulari, quæ cadant sub sigillum.
5. Complicis peccatum, aliàsque circumstantias, quæ non sunt materia confessionis, licet pro declaratione materia dicta sint, aliqui consent sub sigillo comprehendendi.
6. Verius est oppositum.

1. Obligatio sigilli seruandi solum nascitur ex confessione facta sacerdoti, saltem existimato, intentione recipiendi absolutionem. Quia est confessio homini facta, quatenus Iudex est in hoc sacramentali foro. Atque ita docet D. Thomas communiter receptus in 4. dist. 21. qu. 1. Dixi. Sacerdoti: quia ex confessione facta laico, vel Clerico inferiori sic cognito, hæc obligatio nasci non potest: quia non fit iudici à Christo designato, & bene notarunt Suar. disp. 33. sect. 2. num. 2. Vasq. quæst. 93. art. 4. dub. 2. nu. 6. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 4. & 5. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 2. Dixi, existimato: quia saltè ex intentione pœnitentis confessio sacramentalis est: quod videtur sufficiens, ut sigilli confessionem inducat, sicuti docuit Scotus in 4. dist. 17. q. 1. & dist. 18. qu. 4. art. 5. concl. 5. Suar. sect. 2. num. 5. Vasq. alios referens num. 4. Layman. lib. 5. sum. tr. 6. c. 14. n. 16. ver. Inter. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 8. Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 6. sect. 5. punct. 2. n. 2. Quod à fortiori procedit, si confessio facta fuerit Sacerdoti iurisdictione carenti, uti notant prædicti Doctores. Dixi, intentione recipiendi absolutionem: tametsi de facto ob indispositionem non receperit: quia esse absolutioni indispositum non impedit obligationem sigilli, ex omnium sententia, teste Suarez disputat. 33. sect. 2. num. 8. eò quod non impedit intentionem recipiendi absolutionem, si capax extiterit: sin minus exhortationibus disponatur, ut dignus absolutione fiat.

2. Verum, si alia intentione, quàm recipiendi absolutionem sacerdoti peccatum fateris: tametsi inde obligatio secreti naturalis oriatur non tamen sacrilegij, quia ea confessio, etiam ex intentione pœnitentis, non est sacramentalis, cum ad sacramentum conficiendum non dirigatur. Vnde, si gratia solum petendi consilij ad sacerdotem accesseris, petierisq; ut sub sigillo confessionis dicenda recipiar; non obinde ipse sigillo obligatur. Sic post alios antiquiores: quos refert Nauarr. sum. cap. 18. num. 53. Sanch. lib. 3. de matr. disp. 13. num. 6. Suarez disp. 33. sect. 2. num. 7. Vasq. quæst. 93. art. 4. dub. 2. in fine Layman. lib. 5.

lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 2. vers. Ex his. Bonac. disp. 5. quæst. 6. sect. 5. pun. 2. num. 3. Quod à fortiori procedit, si peccatum manifestasti, non animo impetrandi absolutionem, sed Confessorem decipiendi, vel ad malum inducendi, tamen si contrarium verbis exprimeres: quia illa non est confessio, sed deceptio, & sacrilega simulatio, sicuti notarunt Suar. dicta sect. 2. num. 7. Valq. dub. 3. n. 8. & dub. 10. n. 5. Henric. lib. 9. cap. 19. & 21. Coninch. disp. 9. dub. 1. num. 7. Bonac. disp. 5. quæst. 6. sect. 5. p. 2. num. 5.

3. Hoc sacrum sigillum extenditur ad peccata in confessione audita, & quatenus ibi cognita sunt. Notanter dixi, quatenus ibi cognita sunt: neque enim ob confessionem impediri debet Confessarius notitia peccati aliunde accepta, uti ut bene tradunt Supplemen. S. Thom. quæst. 11. art. 5. Valen. t. 4. disp. 7. quæst. 13. p. 4. Coninch. disp. 9. dub. 1. concl. 2. n. 9. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 3. Bonac. disp. 5. de poenitent. quæst. 6. sect. 5. p. 2. num. 9. Unde, si extra confessionem noueris, Petrum res tuas furatum esse, poteris, non obstante confessione facta, eum de latrocinio accusare. Si autem latrocinij notitiam ante confessionem habuisti, & occultare decreuisti, expedit omnino, ne illius confessionem exciperes, sed alteri Sacerdoti confitendum remitteres, ne accusatione post confessionem factam instituta suspicionem violati sigilli gigneret. Ad idem est, si usurarij, vel concubinarij publici confessionem excepisses, & inabsolutum remitteres, posses à Communionem repellere non ob indispositionem in confessione cognitam, sed ob non exhibitam satisfactionem, & scandalum non sublatum. Ob quam causam etiam à sacro conuiuium repellendus esset, etiam si ei absolutionem concessisses, quia in iis non ueris scientia per confessionem comparata, sed aliunde acquisita. Sic alijs relatis docent Suar. disp. 33. sect. 3. n. 7. Valq. quæst. 93. art. 4. dub. 7. Coninch. disp. 9. dub. 1. concl. 2. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 3. Cauendum tamen maxime est, ut bene prædicti Doctores monent, ne propter notitiam ex confessione acceptam aliquid amplius, vel certius affirmetur, aliàs violaretur sigillum.

4. Igitur cadunt sub sigillum primò peccata mortalia, etiam in genere: non enim tibi licet significare, poenitentem peccatum mortale commississe: quia per se est occasio infamiae, & sacramentum exolum reddit. Sic omnes Doctores, teste Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 10. Secundò, sub sigillo continentur peccata quantumuis publica, si aliunde ea noueris: quia dum ex confessione nosti, sigillata est ea notitia, ut bene Coninch. n. 12. Tertiò, sub sigillo seruari debent peccata absque ullo dolore confessi, quinimò quæ committenda narrantur, si ex intentione se disponendi ad absolutionem medijs sacerdotis exhortationibus dicta fuerunt: quia ea confessio iniqui propositi saltem ex intentione sacramentalis exitit: atque ita aduersus Innocent. & Abbat. in c. Omnis utriusque sexus de poenit. & remission. in fine. & Alen. 4. p. q. 78. membr. 2. art. 2. Syluest. verbo, Confessio, 3. q. 5. docuerunt Maior. in 4. dist. 21. q. 3. argum. 4. Adrian. in 4. de confess. §. Huius præmissis. Layman. lib. 4. sum. tract. 6. cap. 14. n. 5. Suar. disp. 33. sect. 2. n. 8. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 3. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 2. num. 7. Quartò, sigillum comprehendit omnia peccata venialia in specie: quia hæc, vel alia peccata poenitentem commississe, & confessioni detulisse non est per se cognitum, ut rectè dixit Coninch. disp. 9. de poenit. dub. 1. n. 10.

5. Solum est difficultas, an sub sigillum cadant complices peccata, alique circumstantiae, quæ ad explicandum peccatum narratae sunt: v. g. ut homicidium à te factum explicares, narraisti, Petrum tibi socium fuisse, quod dicere necessarium non erat. Item, declarasti, te fuisse ad sacros Ordines promotum, cum esses illegitimus, vel procurasse, ut Petrus illegitimus promoueretur. Item, te iactasti de generis nobilitate, vel consuluisti alteri iactationem, falsò tamen. Dubium ergo est, an complices peccatum, alique naturales defectus ita sub sigillo debeant contineri, ut ob nullam causam manifestari possint. Et quidem contineri sub secreto naturali strictius obligante, quam si extra confessionem cognita essent ob reuerentiam sacramenti, omnes Doctores firman: sicuti etiam asserunt, si ex eorum manifestatione, aliqua, etsi leuis suspicio audientibus daretur, omnino sub sigillo inuiolabili celanda esse. At seculis hoc periculo negant Ledesm. 2. p. 4. q. 10. art. 2. concl. 2. & Valq. q. 93. art. 4. dub. 3. n. 3. prædicta sub sacro sigillo contineri: quia non sunt materia confessionis: at sacri sigilli materia esse non potest, quæ materia confessionis non est, neque ad absolutionem dirigitur. Ergo, &c.

6. Sed placet commanem sententiam sequi, nempe, ea omnia, quæ ad peccati confessi explicationem aliquo modo conducerunt, quæque personam infamant, seu dehonestant sub sigillo contineri: secus verò, quæ nullo modo ad confessionem attinent, sed incidenter dicta fuerunt. Sic tradit in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. concl. 3. Nauarr. cap. Sacerdos. de poenit. dist. 6. num. 51. Suar. disp. 33. sect. 3. n. 5. Valen. t. 4. disp. 1. q. 13. pun. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 4. Coninch. disp. 9. de poenitent. dub. 1. n. 13. Bonac. disp. 5. de poenit. q. 6. sect. 5. pun. 2. n. 10. Ratio est: quia licet prædicta non sint materia confessionis, conducunt tamen,

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

saltem ex opinione poenitentis, ad materia explicationem. Debent ergo sub sacro sigillo seruari, aliàs odiosa redderetur confessio, si scirent poenitentes, prædicta euulgari in aliquo casu posse, malèntque sæpè eorum peccata reuelari, quàm eos defectus, & circumstantias. Quando autem ea, quæ in confessione manifestantur, ad explicationem peccatorum dicta non fuerunt, nulla superest causa, ob quam sub sigillo confessionis contineri debeant.

§. III.

Qualiter sacrum sigillum seruandum sit.

1. Nec verbis, nec signis manifestanda est confessio.
2. Si plurium confessiones excipiens dicas de aliquibus venialia tantum confessos esse, violatur sigillum.
3. Item, si asseras, poenitentem non absoluisse, nulla causa expressa.
4. An tenearis dare schedulam, & testimonium de confessione.
5. Quid de quodam usu Ecclesie Compostellanae.
6. Si de publico usurario, latrone, &c. affirmes, confessum esse sua latrocinia, violatur sigillum.
7. Item, loqui de peccatis cum his, qui norunt.
8. Aliquando ex sola manifestatione confessionis talibus circumstantiis facta, violatur sigillum.
9. Reuelare peccata venialia in specie est contra sigillum.
10. Quid de narratione peccatorum in genere, nulla persona nominata.
11. Grauius est in prædicta narratione periculum violandi sigillum.
12. Qualiter monendus est Gubernator ciuitatis de graui damno reipublica in confessione cognito.
13. Qualiter respondere debes Iudici interroganti de auditis in confessione.
14. Non potes cum poenitente loqui, absque eius facultate de auditis in confessione.
15. Si apprehendas errorem commissum, potes, & debes. Firmant plures. Verius est oppositum.
16. Ex licentia poenitentis complex corrigi potest.
17. Nequis notitia confessionis uti ad actiones, quas pro libito omittere non potes.
18. Ad actiones externas, quæ in poenitentis damnum non cadunt, bene poteris ea notitia uti.
19. Plures affirmant, te ea notitia uti posse ad priuationem suffragij, beneficij, &c. si absque suspitione peccati fieri possit.
20. Verius est nullo modo licere.
21. Satisfit contrariis.

1. **R**ecepra est omnium sententia confessionem sic debere esse sigillo munitam, ut nec verbis, nec factis directè, vel indirectè manifestes. Habetur cap. Omnis utriusque sexus. de poenitent. & remiss. ibi, verbo, vel signo, vel alio modo aliquatenus prodatur peccatorem. Ut ergo constet, quando hæc manifestatio, seu violatio sigilli contingat, quando non, placeat frequentiores casus referre.

2. Primò censo, te sigillum violare, si plurium confessiones excipiens, dicas de aliquibus, tantum venialia peccata falsos esse: tacite enim denotas, reliquos mortalia habuisse. Excipe, nisi specialis aliqua ratio hoc dicendi subesset, sicuti notat Nauarr. cap. 8. num. 3. & 9. Valq. plures referens q. 93. art. 4. dub. 3. num. 1. & 2. Suar. disp. 33. sect. 3. n. 9. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 13. Ad idem est, si audita duorum, vel trium confessione, vnum specialiter commendes, nisi specialis aliqua causa subsit huius commendationis; periculum non leue est violandi sigillum: indicas enim, alios commendatione dignos non esse. Sic Nauarr. cap. 8. n. 4. Valen. disp. 7. q. 13. p. 3. Laym. alijs relatis lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 7. in fine. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 2. Secundò, violabis sigillum, si dicas, poenitentem non esse confessum peccatum, quod fecit: quia reuelas defectum integritatis, quem poenitens in confessione commisit. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 6. vers. Simile.

3. Tertiò, sigilli violatores, si asseras, poenitentem non absoluisse: nam esto ob varias causas negari absolutio possit, regulariter ob indispositionem poenitentis negatur, ac proinde negata absolutione, absque causæ expressione, sinistra de poenitente suspicio concipitur, quod ex notitia confessionis illicitum est. Sic docent Suar. disp. 33. sect. 3. n. 7. & sect. 6. n. 1. Valq. q. 93. art. 4. dub. 10. n. 9. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. pun. 4. n. 6. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 8. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 14. aduersus Caiet. verbo, Confessio necessaria. §. Quintum. Secus esse, si exprimeres causam non concessæ absolutionis, quæque in poenitentis iniuriam non cedit, ut quia confessio ob superueniens impedimentum perfici non potuit; vel, quia nullum peccatum poenitens confessus est: quia in iis solum manifestas, poenitentem confessum non esse, sicuti docuit Suarez disp. 33. sect. 6. n. 2.

4. Ex quo fit, si poenitens testimonium, seu schedulam Confessoris exposulauerit, ut eius Parocho, vel hero, vel alijs

P. confites

constet, præcepto confessionis satisfecisse, nullatenus potes ei schedulam denegare, tamen si non absolueris: quia tacite eius indispositionem, & impœnitentiam declarares, vel saltem illius suspensionem gigneret: uti docent optimè Medin. l. 1. *Instruct. cap. 4. casu 5. Henric. lib. 6. c. 22. n. 3. Fagund. de secundo Eccles. præcept. lib. 6. cap. 4. in fine. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 14. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 8.* Quamvis contrarium sentiat Bonac. disp. 5. de pœnitent. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 7.

5. Quocirca approbare non possum vsum, quem in Compostellana Ecclesia Canonicus Cardinalis maior stabilire præsumit, ne vllus Confessarius schedulas confessionis peregrinis concedat, eò quod ipse testimoniales litteras, tum confessionis, tum Communionis tribuat. Nam esto, ipsi competat has litteras testimoniales tribuere, cum ipsæ, quod attinet ad sacramentum Confessionis: ex sola relatione Confessarii concedi possit, si pœnitens iis contentus non sit, sed Confessarii testimonium exigit, non videtur à Confessario negari posse: quia petit, quod sibi vtile est, & secundum communem Ecclesiæ vsum debitum. Et licet, spectato iuris rigore, hoc testimonium non deberetur à Confessario concedi, si ipse Confessarius ante auditam confessionem omnibus pœnitentibus declararet, se confessiones excepturum, ea conditione, ad dandum testimonium obligari posset, quia ea conditione posita cedunt pœnitentes iuri, quod habent testimonium exigendi. At nullatenus expedit hic quasi contractus, præcipue cum fiat, ne Cardinali maiori lucrum, quod ex testimonialibus acquirit, diminuatur. Relinquendi ergo sunt Confessarii, ut suas schedulas, seu testimonia pœnitentibus exigentibus gratis concedant. Dixi. *testimonium confessionis concedendum esse pœnitenti, tamen si in absolutum dimiseris*: quia in eo testimonio cum non sit de absolutione, sed de confessione, quæ facta est, tamen si iniquè, nullum adest mendacium. Quod verò ipse pœnitens eo testimonio abutatur, ut ad sacram Eucharistiam permittatur accedere, sibi tribuendum est, non Confessario, qui suo muneri satisfecit, ut bene notauit Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 8.

6. Quartò, si de publico vsuario, latrone, concubinario, diceret tibi confessum esse sua latrocinia, fornicationes, &c. magna animi contritione, non est dubium, sigillum esse violatum, si aliunde, quam ex confessione, ea peccata tibi nota non erant: nam esto publica fuerint, & audientibus manifesta, tu autem aliunde, quam ex confessione non noueris. Tenebis ergo sub sigillo seruare, aliàs sæpè ob imprudentiam, & ignorantiam præsumeres dubia, & occulta, certa & publica esse: & ut talia euulgares, quod sine dubio est grauissimum inconueniens. Atque ita docent Nauarr. dicto c. Sacerdos. n. 62. & 66. Caiet. verbo, *Confessio necessaria, condit. 3.* Suar. disp. 33. sect. 3. n. 8. Henric. lib. 6. c. 20. n. 4. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 17. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 9. Valq. q. 93. art. 4. dub. 6. Idem existimo dicendum, si ex sola fama, Iudicisque sententia agnouisses, alium esse latronem, vel vsurarium, aut concubinarium, assereres specialiter latrocinia, & vsuras tibi confessas esse, quia tuo dicto, quantum ex te est, eius peccata certiora reddis, sicuti bene tradunt Nauarr. cap. 8. n. 10. Suar. Valq. Coninch. locis citatis. Secus crederem, si in genere affirmares, Petrum magna animi contritione sua peccata tibi confessum esse: quia ex vi huius dicti, neque mortale peccatum commississe Petrum declaras, neque aliquid affirmas, ex quo ei infamia euenire possit, sed potius illius laudabilem animam, rectamque dispositionem explicas, ut rectè Ioan. Medin. Cod. de confess. qu. 47. post princ. aliàs § 1. de his, quæ à Confessore celanda sunt. Coninch. disp. 9. dub. 4. n. 53.

7. Quintò, violares sigillum, si de peccatis tibi confessis sermonem haberes cum iis, qui ea rectè norunt, si tibi aliunde, quam ex confessione, nota non erant: nam, quatenus ex te illa locutio procedit, manifestat, quæ omninò celanda sunt. Præterquam, quod ingratum est pœnitenti eius peccata in memoriam reuocari, & in conuersionem adduci, ut notauit Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 9. Ob quam causam crederem tibi ab eo sermone abstinendum esse, tamen si ea peccata aliunde, quam ex confessione nouisses.

8. Sextò, quamvis sigillum plerumque non violes, afferens, aliquem tibi confessum esse, aliquando tamen id affirmare potes ut ex circumstantiis suspicionem ingeras, casum reseruatum, vel aliam grauem culpam confessum fuisse: quo casu sigillum indirectè violas sicuti aduertit Suar. disp. 33. sect. 3. num. 9.

9. Septimò, etsi affirmare de pœnitente, peccata venialia fuisse confessum, nulla sit sigilli violatio: quia tacitis in specie peccatis solum manifestas pœnitentem esse confessum, si quidem confessio absque peccato saltem veniali esse non potest. At, si diceret, pœnitentem minutissimis suis peccatis tibi molestum esse, vel aliis narrationibus superfluis caput obtundere, veriùs credo, te sigillum violaturum, non, quia peccatum aliquod manifestas; sed, quia manifestas pœnitentis naturalem defectum, scilicet, scrupulosum, & impertinentem esse: qui tamen defectus, utpote ex peccatorum confessione cognitus, sub lecretio confessionis seruari debebat. Atque ita docent Co-

ninch. disp. 9. de penit. dub. 1. n. 12. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 6. contra Nauarr. cap. 8. n. 12.

10. Octauò, tamen si nulla sit violatio sigilli, si in genere nulla nominata persona Confessor narret peccata grauia sibi confessa, ex qua narratione nec leuis suspicio committentium haberi possit, quippe ea narratio nulli sit iniuria, neque in vllius grauamen redit, ut bene docuit Syluest. verb. Confessor. 3. q. 5. Nauarr. c. 8. n. 15. & in se Sacerdos. de pœn. dist. 6. n. 47. Confutissimum tamen est, ab ea locutione abstinere, præcipue toram multis, & aliquibus circumstantiis expressis; partim, quia rudes præsumunt, sigillum esse violatum; partim, quia sagaces inde in suspensionem committentium venire possunt, ut rectè aduertit Nauarr. dicto c. Sacerdos. n. 81. Henric. lib. 6. c. 21. n. 6. Coninch. dub. 1. n. 16. Laym. c. 14. n. 10. Quod à fortiori procedit, si aliquantulum personarum scelera committentium exprimeres: ut, si diceret: Plura adulteria audiui ab eo, cuius confessionem primò excepi: facile enim inuestigari potest, quinam fuit, præcipue cum aliquando primò tibi confessum potuisti nominare, ut bene ex Medin. notauit Laym. supra.

11. Hinc fit, grauissimum periculum esse violandi sigilli, si in aliquo oppido, & fortè non amplo, vbi paulò ante confessiones excepisti affirmas plura peccata grauia committi, plures confessiones generales ex necessitate excepisse. Etenim ex tali dicto illa Communitas non leuiter infamatur, cuius infamia in pœnitentes, tanquam illius membra, deriuatur: & qui de aliquibus sinistram conceperant opinionem ob tale delictum, in ea firmantur. Atque ita docent, S. Anton. 3. p. tit. 17. c. 22. § 3. Nauarr. c. Sacerdos. n. 54. & cap. 8. n. 16. Henric. lib. 6. cap. 21. num. 6. Coninch. disp. 9. dub. 1. n. 16. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 10. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 3. Et hæc efficacius vrgent, si de aliqua exigua Communitate, & alioqui religiosa dicantur, Collegio, scilicet, Religiosorumque Conuentui: in his enim credit Agidius de Coninch. sigillum violari. Expedit ergo, ab his omnibus abstinere.

12. Nonò, tamen si licitum sit cognita conspiratione de ciuitate prodenda, vel occisione innocentis intentata, monere Gubernatorem, ut inuigilet, & innocentem, ut se custodiat, si absit periculum, ne ex tali narratione rei comprehendatur, vel aliquantulum agnoscantur, summa tamen prudentia, & circumspectione faciendum est, ne id periculum subitum sæpè ea notitia accepta conspiratores inuestigantur, & tandem comprehenduntur: ideoque expedit omninò, si fieri potest ex licentia pœnitentis, eam monitionem fieri. Atque ita docent Henriquez lib. 6. c. 22. n. 2. & 3. Agidius de Coninch. disp. 9. de penitent. dub. 1. n. 17. & 18. Laym. c. 14. n. 11.

11. Decimò, si à Iudice rogeris de peccato in confessione audito, affirmare debes, etiam cum iuramento, te nihil scire, subintelligendo, ut reuelare possit, sicuti ex communi sententia firmant Nauarr. c. 8. n. 19. Valen. qu. 13. p. 4. Henric. lib. 6. c. 19. n. 7. Valq. q. 93. art. 4. dub. 13. n. 8. Suar. disp. 33. sect. 6. n. 6. Agid. disp. 9. dub. 1. in fin. Laym. lib. 5. sum. tr. 6. c. 14. n. 12. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 4. n. 31. Quinimò, si iniquè peccatum manifestares, asserunt, pluribus relatis Couar. 2. p. decr. c. 8. n. 9. & 10. Fag. l. 6. de 2. Eccles. præc. c. 1. n. 8. tuum dictum, utpote contra iuris ordinem extortum, nullius considerationis esse nullamque fidem facere. Quod si à iudice, vel à priuata persona rogatus fueris, an pœnitens confessus sit peccatum aliquod notorium, & publicum; nequaquam id affirmare, nec negare debes, ut bene notauit Agid. disp. de penitent. dub. 1. in fin. Nam, si affirmas, confessum esse, auges peccati commissi certitudinem: si negas ingeris audientibus suspensionem non fuisse pœnitentem integrè confessum. Deinde nunquam licitum tibi est, aliquem absque absolutione dimissum affirmare absoluisse: quia in nullo sensu ea propositio affirmatiua, vera esse potest: neque etiam est contra asserere licet, negatū fuisse absolutionem: quia, ut superius dixi, sinistra opinio de pœnitente firmaretur: sed his iniquis interrogationibus respondere debes, te tuo officio functum esse: expeditque, ut interrogantem obiurges, etiam si superior sit, quod similia interrogare audeat, cum confessionis sigillum ob nullam causam violari possit.

14. Superest triplex quæstio. Prima, an violes sigillum, si cum pœnitente loquaris de peccatis, aliisque circumstantiis ex sola notitia confessionis cognitis? Si ex licentia expressa pœnitentis id fiat, licitum est. Censetur autem pœnitens licentiam expresse concedere, si ipse prius loqui incipiat, ut docuerunt Suar. Laym. & Bonac. Itarum referent. At facultate à pœnitente non concessa, illicitum per se est, quia sigillum non solum obligat audita in confessione tegere, sed ne ob illa pœnitens exprobratur, aut pudore afficiatur, sicuti tradit Suar. disp. 33. sect. 5. in princ. & Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. qu. 4. n. 8. & 11. Laym. l. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 9. fin. tamen si contrarium videatur sentire Valq. q. 93. art. 4. dub. 10. num. 9. cum Ioan. Med. q. de his, quæ à Confessore celanda sunt. vers. Inde ultra.

15. Solum est dubium, si deprehendas errorem commissi. In confessione, an possis pœnitentem monere, si ipse neget facultatē loquendi de auditis. Suar. disp. 33. sect. 5. n. 3. Laym. dicto c. 14. n. 15. affirmat, & satis probabiliter, te posse, imò etiam debere: quia ea locutio non censetur esse extra confessionem

sed intra, eum ad præteritam confessionem perficiendam dirigatur, ideoque penitens videtur irrationabiliter inuitus. Sed verius oppositum cenſeo cum Victor *sum. de confess. num. 195.* Man. Rodrig. *sum. cap. 55. conc. 12. n. 15.* Philarch. *de offic. Sacerd. l. 2. p. c. 26. §. si Sacerdos.* Soto *de regendo secreto, dub. 4. in fine.* Sanch. *l. 3. de matrim. disp. 16. n. 3. & n. 15.* Fagundez *de 2. Ecclef. præcep. l. 6. c. 4. n. 33.* Quia ea locutio esset tacita peccati exprobratio, neque vlllo modo cum confessione præcedenti coniuncta: nam esto fiat ad illius defectum reparandum, ea reparatio distincta est à confessione, & contra voluntatem penitentis. Et addunt, neque improbabiler Sanch. *num. 16.* & Tolet. *l. 3. sum. cap. 16. num. 4.* & Fagund. *n. 32.* se non credere, teneri confessorem petere licentiam à penitente, vt cum moneat de peccato, quod vult admittere; sed tantum in confessione teneri eam monitionem præstare. Nam vt tradunt D. Thom. *in 4. dist. 21. q. 3. art. 1. n. 20.* Syluest. *Confessio, 1. q. 14.* ex auditis in confessione non arctatur Confessor ad aliquid faciendum, vel omittendum, vel remedium adhibendum extra illam: ea enim notitia est ad solum penitentiae forum. Præterquam quod multi penitentes agere ferent, eam licentiam peti, & peccati confessi memoriam refricari: vellent enim peccata omnino memoria excidisse.

16. Quæstio secunda, an violetur sigillum corrigendo complicem? Constat ex *superius* dictis violari, si absque licentia expressa penitentis fiat. At ea concessa non defunt, qui id affirmant, vt videre est in Palud. *in 4. dist. 21. q. 3. art. 2. conc. 2.* Soto *dist. 18. q. 2. art. 6. ad 4. Angel. verbo, Confessio, 1. §. 3. Rosel. ibi, §. 6. Bannes 2. 2. q. 33. in fine.* Mouentur primò: quia inordinatum videtur, vt notitia confessionis ad externas actiones à Sacramento distinctas. Secundò, non potest esse efficax hæc notitia ad correctionem: partim, quia corrigendus negare potest delictum, & ei est fides adhibenda eque ac penitenti: partim, quia ad denunciationem procedi non potest, vt pote quæ publicitatem delicti requirit. Cum ergo correctio ad denunciationem dirigatur, & denuntiatio fieri non possit, & correctio cessare debet.

Cæterum omnino dicendum est, ex licentia penitentis licitum esse complicem corrigere, eiusque spirituale bonum procurare, quando alia via obtineri non potest. Sic multis re-latis firmat Suar. *disp. 33. sect. 4. à num. 4.* ea præcipue ratione: quia hæc correctio non est contra sigillum, cum fiat ex facultate penitentis, in cuius gratiam, & fauorem peccata confessio secretò seruanda sunt. Neque est contra reuerentiam debitam sacramento confessionis, vt notitia ibi comparata in bonum spirituale alterius. Vnde enim hæc indecentia oriri potest: Neque item est medium inutile, sed potius est efficax, ad correctionem faciendam: nam, quod corrigendus negare possit delictum, non obest, alias nunquam liceret ex sola relatione socij criminis complicem corrigere, contra August. relatum *in cap. Si peccauerit. 2. quæst. 1.* præterquam quod plerumque id non contingit. Neque denique est verum, non posse ad denunciationem procedi, si penitens licentiam tribuat: potest vtique ad denunciationem paternam, qua superior, vt pater, consilio, & exhortatione corrigere subditum possit, non tamen ad denunciationem iudicalem, quia hæc esse non potest dum delictum occultum est.

17. Quæstio tertia, & grauissima, an vt possis notitia à confessione excepta ad exteriores actiones regulandas? Quando actiones eius conditionis sunt, vt pro libito confessoris non possint omitti, sed necessariò adhibenda est causa, sicuti contingit in ministratone publica Eucharistiæ, Ordinis, Matrimonij, constans, est omnium sententia, si hæc petita denegentur penitenti ob notitiam ex confessione comparatam, violari sigillum. Etenim ex hac denegatione oritur rationabilis suspicio alicuius indignitatis, & peccati confessi manifesta exprobratio, sicuti bene expendit Vasq. *q. 93. art. 3. dub. 8.* & habetur *c. Si Sacerdos, de officio Ordinar. c. fin. 6. q. 2. c. Cum non ab homine, de sentent. excommunicat.*

Hinc fit non posse à confessorio iniungi penitentiam, quæ aliis suspicionem ingerat, vel alicuius grauis peccati in genere, vel alicuius leuis in specie: quia esset tacita sigilli violatio. Deinde fit, non posse penitenti, vel alteri insidias parari, vt in peccato comprehendatur: quia hæc sine probatione in foro externo parari non possunt. Etenim insidiarum paratio est quædam peccati punitio, & reprehensio, & semper denotat malum aliquod velle perpetrare insidiarum: ac proinde est manifesta peccati confessi reuelatio, vel exprobratio. Atque ita docent tanquam certum Coninch. *disput. 9. dub. 4. n. 60.*

18. Verum, si loquamur de actionibus, quæ pro libito confessorij exerceri possunt: adhuc distinguendum est, si nullatenus cedunt in penitentis damnum, vel peccati confessi suspitionem, exerceri optimè possunt, non obstante sigilli obligatione, vt docuit latè Sanch. *l. 3. de matrim. disp. 16. à n. 4.* Quocirca poteris consulere virum doctum in re dubia, sine periculo cognitionis personæ. Deinde potes ex confessione vnus complicem examinare, absque eo, quod ipse intelligat, vnde mouearis ad interrogandum. Præterea poteris rem propriam diligenter

custodire. Item si nosti ex confessione Pauli, tibi Petrum parare infidias, poteris non exire domo; tametsi alias exiturus esses: & si cognoscas tibi præparatū venenum, poteris non suscipere: quia ex huiusmodi actionibus non reuelas Petro Pauli peccatum, sed solum denotas Petro Paulum tibi confessum esse, quod non est sigilli violatio, vt rectè notauit Adrian. *in 4. de confess. vbi de sigillo circa tertium principale. vers. ad quintum.* Sylu. *verb. Confessio, 5. q. 19.* Henriq. *l. 6. c. 14. n. 5.* Coninch. *disp. 9. dub. 4. n. 54.* Suar. *disp. 33. sect. 7. n. 9.* Laym. *l. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 20. q. 1.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. par. 4. n. 27.* tametsi contra sentiant Nauarr. *c. Sacerdos de penit. dist. 6. n. 135.* Sotus *in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. post medium.*

Neque ab hac fuga, & defensione impediri potes, tametsi Petrus inde ad occidendum Paulum moueatur: quia non teneris, etsi laudabiliter posses, alienam vitam propriæ tuæ vitæ iactura defendere, vt bene notauit Laymann. & Coninch. *locis allegatis.* Neque ob hanc causam Sacramentum reddidit per se odiosum, vt inquit Bonac. *suprà, numer. 29.* sed ad summum illud Sacramentum in tali occasione factum, quod vt pote ratum & extraordinarium spectari non debet. Ad idem est, si scias, aliquem noctu è Monasterio egredi: poteris illum locum quæsito colore obseruare. Item, si scias, subditum aliquo in loco peccare, poteris per te, vel alium frequenter locum illum visitare: quia est quædam debita custodia, modò ex his actionibus nulla criminosis suspicio oritur. Neque obest, quod ipse criminosis præsumat hæc fieri ob notitiam confessionis: nam cum in illius commodum, & spiritualem vtilitatem cedant, censeri non debent peccati confessi exprobratio, sicuti censetur insidiæ: & docet Suar. *dicta disp. 33. sect. 7. n. 9.* Egid. *disp. 9. dub. 4. n. 68.* inclinât Laym. *l. 5. sum. tr. 6. c. 4. q. 2. circa finem.*

19. Si verò actiones in damnum, saltem temporale, penitentis cedant, quales sunt priuatio officij, prohibitio frequentis è domo egressus, remouere à loco, negatio secreti ad prælaturam suffragij, impediri Matrimonij, Ordinis, & similia, allegata alia causa; Doctores diuisi sunt. Nam Nauar. *cap. Sacerdos de penitent. dist. 6. artic. 1. num. 10. ad 1. & 2.* Sotus *in 4. dist. 18. q. 4. art. 5. ad finem.* Henriq. *l. 6. de penitent. cap. 23. n. 3.* inclinât Suarez *disp. 33. sect. 7. ad finem.* & tom. 4. de relig. tract. 10. l. 8. cap. 5. à num. 12. & segq. Gutierrez. *de matrim. cap. 61. num. 10.* Vasq. *quæst. 93. artic. 4. dub. 8. num. 5.* & alij innumeri relati à Sanch. *l. 3. de matrim. disp. 16. numer. 2.* affirmant liceret, quando ex supradictis: actionibus nulla videntur suspicio ingeritur peccati confessi. Mouentur primò: quia Sacerdos, ex vi sigilli solum astringitur, vt confessionem regat taliter, quod nec penitenti, neque aliis occasione tribuat malè te penitentibus suspicandi. At ex vi prædictarum actionum, neque penitenti, neque aliis malam suspensionem ingerit, cum sint actiones, quæ ob alias infinitas causas absque vlla culpa penitentis fieri à Sacerdote possunt. Ergo. Quod verò penitens suspicetur, ob confessionem eas actiones à superiore fieri, non obest, quin superior eas exercere possit: quia ea suspicio non ex ipsis actionibus, quæ indifferentes sunt, vt ex hac, velle illa causa fiant; sed ex discursu penitentis oritur, quem non videtur confessor obligatus impedire. Secundò, superior ante confessionem factam ius habebat remouendi subditum ab officio, & loco, negandi suffragium. Ergo etiam post confessionem factam hoc ius retinere debet. Non enim confessio excepta iuri superioris præiudicare debet, sicuti non præiudicat notitiæ aliunde, quam ex confessione exceptæ. Tertio, sæpe penitenti officium, quod exercet, & locus, in quo habitat, occasio est delinquendi, obligaturque, pro sua conscientia securitate, ea si fieri potest, deserere. Ergo superior remouens à tali officio, & loco penitentem, nullam illi iniuriam, seu incommoditatem infert. Quarto, ad huiusmodi finem videtur reseruatæ casuum statuta, vt superiores securitatis possent bono spirituali suorum subditorum consulere. Neque decretum Clement. VII. de casibus reseruat. huic doctrinæ aduersatur. Nam ipse *in §. 7.* inquit: *Tam Superiores pro tempore existentes, quam confessorij, qui postea ad superioris gradum fuerint promoti, caueant diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.* Quæ verba non est dubium præcepitua esse tum ex modo, quo referuntur, tum quia statim subiungitur: *Atque ita per quoscunque Regularium Superiores, quicunque illi sint, fieri mandauit.* Non, inquam, hoc decretum obstat: quia asserere possumus, ibi solum præcipi, & commendari, quod aliàs iure diuino commendatum est de obseruatione sigilli; ne, scilicet, vllus superior ad exteriorem gubernationem utatur notitia ex confessione excepta, quæ ex se suspicionem confessi peccati ingerat. Deinde notanda sunt verba, *ad exteriorem gubernationem*, quibus, vt expendit Suar. *to. 2. de relig. tract. 10. l. 8. cap. 5. n. 12.* indicatur, non prohiberi vllum notitiæ ex confessione exceptæ, ad interiorem gubernationem, & penitentis spiritualem profectum.

20. Nihilominus verius existimo, nullomodo licere vt notitia confessionis, penitente non consentiente ad præ-

dictas actiones exercendas, scilicet, ad remouendum subditum de officio, & loco, negandumque secretum sacramentum, suffragium, & similia; tamen nullus alius, præter pœnitentem, suspicetur ob confessionem fieri. Sic pluribus relatis firmat Sanch. lib. 3. de matrim. disput. 16. num. 3. Coninch. disp. 9. dub. 4. nu. 6. & 69. Martin. Delirio lib. 6. disput. mag. sect. 2. Bonac. disput. 5. quest. 6. sect. 5. part. 4. à numer. 14. & seqq. Laymann. lib. 5. summ. tract. 6. capit. 14. quest. 2. numer. 22. Cui sententiæ fauere intendit Clemens VIII. in supradicto decreto. Si enim solum vellet obseruari, quod aliàs iure diuino certum est obseruari debere, non verbis præceptiuis utpote superfluis; sed commendatiuiis uteretur. Cum ergo Clemens speciale præceptum tulerit, ne Regulares superiores notitia ex confessione accepta uterentur ad exteriorem gubernationem, manifestè indicauit prohibere voluisse illum usum, qui aliàs sub opinione positus erat, licere. Quod in Societate expressè constat ex instruct. 5. & cap. 21. Ordinatur. communium: ibi enim R. N. P. Claudius Aquauia inquit: *Tametsi non desunt Doctores, qui sentiant, saluo sacramentalis confessionis sigillo, iussu de causis licere nonnunquam Confessario, cum id fieri potest sine ulla reuelata confessionis suspitione, uti extra confessionem notitia per confessionem habita: tamen, quia hac doctrina, & eam exigit in tanta re circumspectionem, quam seruare per difficile sit, & interim posset aliquando retardare subditorum libertatem, quàm huius fori sanctitas, & nostra Societatis institutum requirunt in se ipsis, rebusque suis Confessario aperiendis; idcirco visum nobis est in Domino statuere, sicut & seuerè statuimus pro reuerentia, qua semper Societas nostra coluit huius Sacramenti inuiolabile sigillum, & libertatem, ut omnes superiores diligenter caueant, ne vel ipsi, vel nostrorum aliqui supradictam doctrinam usquam introducant, neque illam publicè, aut priuatim doceant, neque ea utantur ullo modo, (nisi foris de pœnitentis licentia:)* sed ita prorsus in omnibus casibus nostris se gerant Confessarii, ac si in confessione nihil penitus audiuissent, sibi que persuadeant, ut humanarum rerum regimen ab hoc sacramento longissimè distat, ita debere nullatenus ab eo pendere. Hæc Claudius. Ratio conclusionis præcipua est: quia ex sigillo obligatur Confessarius, ut non solum aliis; sed nec pœnitenti aliq̃ue eius licentia peccata obiciat, exprobet, aut in memoriam reducat. At, si sumpta occasione confessionis pœnitentem remouet ab officio, & loco, in quo antea erat, vel officium, & locum procuratum, & petatum denegat, satis censetur peccatum confessum obicere: siquidem præstat pœnitenti sufficiens fundamentum suspicandi, ob confessionem prædictam fieri. Ergo, &c. Deinde hoc usque (si licitus esset) arceretur homines à peccatis manifestandis, timentes, ne ob eorum manifestationem priuandi essent commoditatibus, & honoribus, quos haberent reddereturque confessio nimis odiosa. Adde, quod casuum rederetur humanæ fragilitati intolerabilis esset: quomodo enim Clericus suo Episcopo auderet peccatum fateri, ex cuius manifestatione cognosceret, posse, sibi Ordines, & beneficia denegari? Item, esset inutilis: non enim cum graui suo detrimento obligari potest subditus peccata Prælati manifestare, ob quorum manifestationem probabiliter timet à beneficiis, & officiorum consecutione remouendum esse, sicuti latius prosequitur Coninch. disp. 9. dub. 4. à n. 64.

2. Neque rationes in contrarium videntur. Prima, & secunda ex probatione nostræ conclusionis solutæ sunt. Fateor namque, Confessarium illas actiones pro suo rationabili arbitrio exercere posse: nego tamen, vnquam exercere potuisse ob notitiam ex confessione acceptam, neque in illis circumstantiis, quibus præbere pœnitenti possit occasionem suspicandi ob confessionem fieri. Ad tertiam concedo, sæpè pœnitentem obligatum esse officium, & locum deferere: at, si obligationi renuit voluntariè acquiescere, nequit superior ob confessionis notitiam ad illius executionem compellere: sed potius se gerere debet, ac si nihil in confessione audiuisset. Ad quartam nego, ad huiusmodi regimen casuum reservationem esse statutam: etenim reservatio casuum introducta est, ut grauioribus causæ à doctioribus, & prudentioribus iudicentur, & pœnitentes ab ipsis secutiorem medicinam, & peccatorum remedium in foro sacramentali accipiant, & ex difficultate impetrandæ absolutionis grauitatem peccatorum agnoscant, eaque fugiāt. Non autem introducta est ad exteriorem gubernationem, quæ à Sacramento Pœnitentiæ nullatenus pendere debet.

§. I V.

Qui teneantur confessionis sigillo.

1. Statuitur regula certissima.
2. Confessarius, dum ex sola confessione peccata nouit, tenetur.
3. Interpres necessarius tenetur.
4. Adstantes sine quorum notitia fieri confessio non potuit, eadem obligatione adstringuntur.

5. Qui præter voluntatem pœnitentis casu, vel ex malitia confessionem audierunt.
6. Item ille, cui sacerdos iniuste confessionem manifestauit.
7. Consiliarius ex communi sententia videtur teneri.
8. Sed oppositum verius est.
9. Adstantes absque necessitate non obligantur.
10. Neque superior, cui petitur facultas pro casuum reservationum absolutione.
11. Neque inuentor chartæ, in qua scripta sunt peccata tenetur, tametsi eam Sacerdos amiserit.
12. Ob sigilli reuelationem nequeunt Magistratus inquirere.
13. Pœnitens non obligatur ad sigillum.
14. Qualiter obligati sigillo teneantur subire punitiōem, si violent.

1. **R**egula certissima est, omnes illos, qui ex confessione sacramentali peccata necessariò iuste, vel iniuste agnouerunt, teneri obligatione sigilli: aliàs Christus Dominus non satis pœnitentibus consulisset, si obligationem sigilli non imponeret confessioni utcumque exceptæ, redderetque confessio odiosa, & facilè homines ab illius usu auerterentur. Sic D. Th. in 4. dist. 21. qu. 3. art. 1. q. 3. Scotus dist. 17. q. 1. & dist. 21. q. 2. Adrian. in 4. de confess. q. de sigillo, §. Secunda p. Syluest. verbo Confessio, q. 1. Ioan. Medin. q. 46. Nauar. cap. 8. n. 4. & in cap. Sacerdos. de pœnit. dist. 6. n. 42. Suar. disp. 33. sect. 4. Coninch. disp. 9. dub. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 16. Bonac. disp. 5. q. 6. sect. 5. p. 3. Valq. q. 93. art. 4. dub. 1. & seqq.

2. Primò igitur tenetur sigillum seruare Confessarius, dum solum ex confessione peccata nouit. Quod non solum verum est de Confessario legitimo, sed etiam de eo, qui à pœnitente existimatur: quia saltem ex intentione pœnitentis confessio ei facta sacramentalis fuit. Sic Valq. q. 93. art. 4. dub. 2. n. 6. Coninch. disp. 9. dub. 3. n. 35. iuncto dub. 1. n. 8. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 16. verif. Inter.

3. Secundo, tenetur eodem sigillo, tametsi minus principaliter, interpret, qui necessarius fuit, ut pœnitens peccata Confessario manifestaret: nam esto pœnitens obligatus non fuerit confessionem per interpretem facere, obligatus tamen fuit ad illam faciendā, ut à peccatis directè absolueretur. At Christus Dominus obligationem sigilli imposuit confessioni, quæ ad absolutionem directam à peccatis necessaria est, & sine qua integrè pœnitens confiteri non potest, aliàs non esset pœnitenti satis consultum. Ergo. Sic alios referentes docent Suar. disp. 33. sect. 4. n. 4. Valq. q. 93. art. 4. dub. 2. n. 2. Coninch. disp. 9. de sigillo, dub. 3. n. 35. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 14. n. 16. verif. Secundo. Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 6. sect. 5. p. 3. n. 5. tametsi contrarium sentiat Caiet. verbo, Confessio, condit. 11.

4. Tertio, ob eandem rationem adstringuntur adstantes, si ne quorum notitia confessio fieri non potest, ut in communi naufragio, vel peste contingit. Etenim omnes illi notitiam peccati ex confessione sacramentali, qua talis est, accipiunt: obligari ergo debent ad sigillum Confessioni sacramentali annexum. Atque ita docent Adrian. in 4. de confess. q. de sigill. §. Secunda pars. Valq. q. 93. art. 4. dub. 2. n. 3. Coninch. disp. 9. dub. 3. n. 35. & 46. Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 14. verif. Tertio. Bonac. disp. 5. de pœnitent. quest. 6. sect. 5. p. 3. num. 6. Suar. disput. 33. sect. 4. num. 7.

5. Quarto, sigillo obligantur, qui præter voluntatem pœnitentis, casu, vel ex malitia confessionem audierunt: quia notitiam ex confessione, quatenus necessaria fuit ad absolutionem obtinendam, exceperunt. Aliàs si huiusmodi confessioni Christus Dominus sigilli obligationem non imposuisset, sæpè pœnitentes nequirent sua peccata securè, & absque periculo reuelationis fateri, confessionemque onerosam, & exotam haberent, ut benè tradunt Adrian. Valq. Layman. Coninch. Bonac. & Suar. supra.

6. Quinto, adstringit communis sententia sigilli obligatione eum, cui sacerdos iniuste confessionem manifestauit: quia ea manifestatio est odiosa, tum sacramento, tum pœnitenti. Non igitur ex illa comparari ius reuelationis potest. Prætereà, si sigilli obligatione prædictus non astringeretur, sed solum naturali secreto, posset, & sæpè deberet peccatum sic cognitum Magistratibus denunciare: ipsique possint delinquentem punire: quod in grauisimum sacramenti, & pœnitentium detrimentum cederet, ut benè, aliis relatis docent Suar. disp. 33. sect. 4. n. 8. Valq. q. 93. art. 4. dub. 2. num. 10. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. nu. 17. verif. Quarto. Coninch. disp. 9. dub. 3. num. 36. Bonac. disp. 5. quest. 6. sect. 5. p. 3. num. 4. Tametsi contrarium sentiat Ioan. Medin. Cod. de confess. qu. 46. de iis, qui confessionem celare tenentur, propterea, quod audiens non acceperit notitiam ex confessione sacramentali, cui est obligatio sigilli annexa; sed ex iniusta, & sacrilega reuelatione, cui Christus Dominus eam obligationem non imposuit. Sed dicendum est, sufficere ad hanc obligationem, quod saltem mediare ex confessione ea notitia excepta sit, absque ullo alio medio legitimo: quippe ea reuelatio, utpote contra ordinem iuris facta, reputari debet, ac si facta non esset, ac proinde censeri debet

moraliter ea notitia ex confessione sacramentali procedere: præcipue cum penitens ea conditione Confessario sua peccata manifestauerit, vt sigillo perpetuo contineantur; sub qua conditione ad tertium, cui penitente inuito sunt reuelata, transire censenda sunt, ne sacramentum odiosum reddatur.

7. Sexto, docent communiter Doctores, teste Suar. *disp. 33. sect. 4. n. 6.* Nauarr. *cap. 8. num. 4.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 18.* Bonac. *disp. 5. de penit. q. 6. sect. 5. part. 3. num. 4.* consiliarium, cui sacerdos ex licentia penitentis, gratia petendi consilij, confessionem manifestauit, sigilli obligatione tenetur: quia eam notitiam accipit, vt Confessarium instruat, qualiter sacramentum ministrare debet: est igitur penitenti pro absolutione obtinenda necessaria. Debet ergo sub obligatione sigilli comprehendi.

8. Sed oppositum verius existimo cum Valq. *quest. 93. art. 4. dub. 2. numer. 10.* Coninch. *disp. 9. de penitent. dub. 3. num. 50.* Hieron. Onuphrio *de sigillo confess. sect. 3. quest. vn. dub. 6. vers. Respondet secundo.* Pelantio *in addit. ad 3. part. quest. 11. disp. 3. ad finem*, & aliis. Consiliarius etenim non accipit illam notitiam à confessione sigillata, sed à manifestatione Confessoris; nomine ipsius penitentis: at, si penitens per se ipsum consiliarium consulere, consiliarius sigilli obligatione non teneatur, vt *superius* dixi; quia ea manifestatio non est sacramentalis confessio, vt potest quæ ad absolutionem obtinendam à consiliario non dirigitur. Ergo neque etiam teneri potest ex manifestatione Confessoris, qui penitentis instrumentum est. Item, ea manifestatio non ex confessione ortum habet; sed ex facultate data à penitente: ergo non potest obligare sub sigillo. Præterea, ea manifestatio non est penitenti necessaria, vt peccatorum absolutionem directam obtinere possit: nam Confessarius cum absolvere potest ex eo præcisè, quod ipse proponat, per se, vel per alium, virum doctum consulturum, cuiusque consilio adhæsurum. Non igitur ea notitia sub sigillo cadere potest, cum ad confessionem necessariam non sit. Denique vix vnquam necessarium est ad consilium petendum personam penitentis significare, Ergo, si ex facultate ipsius penitentis significata sit, conqueri non potest, quod sub sigillo non contineatur. Satis enim Christus Dominus, tum sacramento, tum penitentibus prouidit sub inuolabili sigillo comprehendens eam notitiam, quæ pro absolutione obtinenda necessaria fuerit.

9. Ex his infero primò, si penitens coram aliis ob maiorem sui confusionem absque vlla necessitate confiteatur, prædictos adstantes obligatione solum naturalis secreti teneri. Non enim ipsi ex confessione sacramentali formaliter notitiam accipiunt: nam illa confessio, quatenus ad ipsos dirigitur, sacramentalis non est, tamen sacramentalis sit, quatenus sacerdoti refertur, vt bene notauit Coninch. *disp. 9. dub. 3. n. 46.* Præterea absque nulla notitia posset penitens suorum peccatorum absolutionem directam obtinere, vt suppono: non igitur debuit Christus eam sacro sigillo munire.

10. Secundò infero, superiorem, à quo extra sacramentum petitur facultas absolendi à reservatis, siue per penitentem, siue per Confessariū, sacri sigilli obligatione non teneri: tum, quia ea petitio non est sacramentalis confessio; tamen ad confessionem legitime faciendam dirigitur: tum, quia necessaria non est, cum penitens posset superiorem adire, ei que peccatum referuatum fateri, & ab eo absolutionem obtinere: tum denique, quia fieri potest, & debet ea petitio absque expressione penitentis: quod si ex eius venia fiat, sibi imputer, si alia obligatione quam naturalis secreti teneatur. Atque ita docent Valq. *quest. 93. art. 4. dub. 2. n. 10. & 11.* Henric. *lib. 6. de penit. cap. 2. n. 3.* Coninch. *inclinat disp. 9. dub. 3. n. 44. & seqq.*

11. Septimò, addunt aliqui inuentorem chartæ, in qua alicuius peccata scripta erant, sub sigillo teneri: quia videtur esse confessio inchoata. Sed rectius oppositum sentiunt communiter Doctores apud Nauarr. *cap. 18. num. 34. & in c. Sacerdos, de penit. dist. 6. num. 8.* Suar. *disp. 33. sect. 4. num. 4.* Henric. *lib. 6. cap. 20. num. 1.* Coninch. *disp. 9. de sigillo, dub. 3. in fine.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 19.* Bonac. *disp. 5. q. 6. sect. 5. pun. 3. circa finem.* Nam scriptura illa, elto, ad faciendam confessionem deservire possit, non tamen necessariò. Præterea non est sacramentalis confessio, neque etiam inchoata, cum frequenter absente sacerdote, facta sit, & solum ob excitandam peccatorum memoriam. Neque probandam censeo limitariorem, quam solus Layman. adhibet, scilicet, obligari sigillo prædictæ chartæ inuentorem, si constet, à Confessario, cui tradita erat, amissam fuisse. Nam, esto, per scripturam sacerdoti præsentem fieri confessio possit, ea tamen scriptura, vt quid per manens est, à confessione, quæ est ens successiuus, & transiens, omninò distinguitur: non enim ipsa scriptura est confessio, sed ipsius scripturæ traditio, & illius apud sacerdotem humilis manifestatio, ex qua tantum datione, & manifestatione inuentor notitiam peccatorum non accepit, sed ex signo scripturæ permanenti.

Monent tamen, & meritò Doctore *superius* relati, grauissimè peccatum inuentorem, qui confessionem ibi scriptam

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

legeret, ob grauem iniuriam, quam penitenti irrogaret, secretissima sui cordis contra eius voluntatem agnoscens. Excipe, nisi certò sciret, (quod vix contingere potest,) minutissima contineri: casu autem, quo prædictam chartam inique legat, denunciare scripturam non potest, neque denunciaturum possunt Magistratus punire, vel comprehendere: tum, quia delicta secreta sunt: tum, quia eorum manifestatio cedit in grauem irreuerentiam sacramenti, pro cuius susceptione illa scriptura facta est.

12. Si verò ipse Confessarius, qui sacro sigillo tenetur, confessionem factam reuelaret, ob ipsius reuelationem inquirere Magistratus nequeunt, tamen ob non institutam inquisitionem Respublica perire deberet, vt bene, aliis relatis, notarunt Sorus *in 4. dist. 18. q. 4. art. 5.* Deltrius *lib. 6. disquisit. mag. cap. 1. sect. 2.* Menoch. *lib. 1. præsumpt. 89. n. 26.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. Penit. q. 6. sect. 5. pun. 3. in fine.*

13. Octauò addit Nauarr. *in cap. Sacerdos de penit. dist. 6. n. 115.* penitentem obligatum esse sub sacro sigillo seruare, quæ sibi à Confessario commendata secretò sunt. Sed rectius contrarium docet communis sententia, vt videre est apud Suar. *disputat. 33. sect. 4.* Coninch. *disput. 9. dub. 3. num. 37.* Tolet. *lib. 3. cap. 20.* Henric. *lib. 6. cap. 20. num. 1.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. num. 20.* Bonac. *disp. 5. de penit. q. 6. sect. 5. pun. 3. in princ.* Etenim, cum sigillum in fauorem penitentium institutum sit, vt secure peccata sacerdoti absque periculo reuelationis manifestare possint, ea tantum, quæ ipsi manifestant, sub sigillo contineri debent, non quæ à Confessario accipiunt, cum ex eorum reuelatione exosa penitentibus confessio esse non posset.

14. Ad extremum aduerte, etsi plures sacri sigilli obligatione teneantur; primò, & principaliter tenetur sacerdos, & secundariò alij, idèoque pœna depositionis, & reclusionis, cuius fit mentio in cap. *Omni vtriusque sexus.* solum sacerdotibus Confessariis imponenda est, reliquis arbitratia pro qualitate criminis, sicuti notarunt Nauarr. *cap. Sacerdos de penit. dist. 6. num. 50.* Suar. *disput. 33. sect. 4. num. 4.* Henric. *lib. 6. cap. 19. n. 9. & cap. 20. num. 2.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 14. n. 16. vers. Secundo.*

PUNCTVM XX.

De obligatione confessionis ex diuino, Ecclesiasticoque præcepto.

§. I.

Quæ personæ, & quo tempore ex diuino præcepto ad confessionem teneantur.

1. Qualiter obligentur omnes ad confitenda peccata ex diuino præcepto.
2. Pro articulo mortis est hæc obligatio.
3. Extra prædictum tempus, seclusa Ecclesiastica determinatione, satis probabile est, nullam esse obligationem.
4. Per accidens obligantur grauati mortali, si suscepturi sunt Eucharistiam.
5. Si moraliter certam speciem peccati vitare non possunt.
6. Solum fideles obligantur ad confessionem.
7. Item, grauati mortali.
8. Carentes peccato mortali, & veniali; suscipere hoc Sacramentum nequeant.

1. *Superius, in fine pun. 4. huius tract.* decusum reliquimus, Sacramentum Penitentiae esse medium necessarium in re, vel in voto susceptum, ad consequendam gratiam lapsis post Baptismum. Hanc necessitatem colligimus ex illis verbis Christi, Ioann. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: quorum retinueritis, retenta sunt.* Conceditur enim à Christo Domino Apostolis, & eorum in sacerdotio successoribus, non solum potestas remittendi peccata, sed etiam ea retinendi: retinent autem, dum non remittunt: quia eo ipso peccatores ligantur suis peccatis, saltem quoad obligationem ea fatendi etenim, si peccatores plenam suorum peccatorum absolutionem absque vlla obligatione suscipiendi Sacramentum Penitentiae obtinere possent, nullatenus sacerdotes potestatem haberent, peccata retinendi. Hæc autem obligatio non est solum de confessione peccatorum in genere, qua quis confiteretur, se peccatorem esse, sed in specie, & sigillatim, qua omnia peccata, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint, quoad speciem, & numerum explicentur, iuxta Trid. *sess. 14. cap. 5. & can. 7.* pluribusque exornant Bellarm. *lib. 3. de pen. Val. 4. disp. 7. q. 9. pun. 1.* Suar. *disp. 17. sect. 1. & disp. 35. sect. 1.* Aegid. *disp. 5. de confess. dub. 1.* Layman. *lib. 5. sum. tr. 6. c. 6. assert. 1.* Etenim, cum sacerdos in Sacramento Penitentiae Iudex sit, & Medicus, & officium Medici, & Iudicis exercere non possit, nisi statim penitentis cognoscat, etq; omnia, quæ absolutioni obstat possint, &

P 3 declarentur,

declarentur: ut pro qualitate causæ absolutionem concedat, & pœnitentiam iniungat, efficitur sanè, pœnitentes obligatos esse ad hoc iudicium omnia peccata mortalia in specie, & sigillatim adducere, quippe vnum tantum peccatum mortale, & absolutionem impedire potest, & iudicium notabiliter variare.

2. Hanc obligationem communiter Doctores agnoscunt pro mortis articulo, pro periculo partu, pro naufragio imminenti, pro belli conflictu, pro grassante peste, & similibus: quippe cum eo tempore maximè urgeat necessitas diuinæ reconciliationis, decuit conscientia peccati mortalis grauatum astringi obligatione assumendi medium ad reconciliationem per se institutum. Quinimò, esto periculum mortis proximè non adit, si adit periculum probabile nunquam inueniendi sacerdotem, cui confiteri possis, iure diuino teneris confiteri, aliàs manifesto periculo te expones omittendi Sacramentum, quod à Christo Domino in remedium necessarium peccati post Baptismum commissi institutum & præceptum est: ut bene docent ex communi sententia D. Thom. in 4. dist. 17. q. 3. art. 1. q. 4. Suar. tom. 4. de pœnitent. disp. 35. sect. 3. à num. 2. Coninch. disp. 5. dub. 2. concl. 1. num. 36. Henricus. l. 4. c. 3. n. 3. & cap. 6. n. 6. Fagund. de secundo Ecclesiæ præcepto. l. 1. c. 1. num. 6. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 5. n. 5.

3. Extra prædictum tempus, seclusa Ecclesiæ determinatione, satis probabile est, nullum aliud esse, quo fideles, maximè si contriti existant, ad faciendam confessionem astringantur. Neque enim statim post commissum mortale peccatum obligat, sicuti dixerunt Guillelm. Papiensis. de Sacram. pœnit. cap. 19. aliàs 14. & Angel. verbo, Confessio, 1. §. 3. Sed vult Deus sua misericordia, inducias peccatori concedit, & tempus necessitatis expectat, alias Ecclesia annum confessionem tantum præcipiendo, suo muneri non satisfaceret; sed necessarii deberet confessionem post commissum peccatum statim præcipere, ut bene docet D. Thom. in supplem. quest. 6. art. 5. Adrian. in 4. de confess. §. Tertiò inquirendum est. Sotus in 4. dist. 18. quest. 1. art. 4. Coninch. disp. 5. dub. 2. num. 32. Henricus. lib. 4. cap. 3. n. 2. Layman. supra, n. 4. Neque item obligat diuinum præceptum, ut dixit Ioann. Medin. C. de confess. tract. 2. q. 14. §. 2. sub finem, quoties peccatori adest periculum obliuionis peccati commissi. Nam, ut rectè Suarez disp. 35. sect. 3. num. 6. Coninch. disp. 5. dub. 2. n. 33. Layman. dict. c. 3. n. 4. ex vi iuris diuini tantum astringitur pœnitens ad fatenda ea peccata, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint; nunquam tamen tenetur extraordinariam diligentiam adhibere, ne illorum obliuiscatur, aliàs peccatis assuetus, & obliuiosus, teneretur sæpe in anno confiteri: vel sua peccata scripto mandare: quod Doctores nuper relati ex communi sententia reprobant. Restat ergo, ut seclusa Ecclesiæ determinatione solum pro mortis periculo obligatio confessionis adit. Nam cum iure diuino nullum aliud tempus huius obligationis exequendæ determinatum signari possit, pro nullo alio hæc obligatio asserenda est, ut rectè docuit Suar. disp. 35. sect. 3. n. 6. Coninch. disp. 5. dub. 2. concl. 3. in fine. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. n. 5. Fagund. de secundo Ecclesiæ præcepto. l. 1. c. 1. n. 6. Filliucius tract. 7. c. 2. q. 5. Dixi, seclusa Ecclesiæ determinatione: nam ea posita non solum præcepto ecclesiastico, sed diuino, teneris peccata annuatim fateri: quippe credendum est, Christum Dominum obligationem confessionis pro mortis articulo imposuisse: pro aliis vero temporibus, iuxta Ecclesiæ determinationem, ut tradit Vasq. q. 90. art. 1. dub. 4. n. 26.

4. Per accidens autem obligari fideles possunt ad confessionem. Primò, si grauati conscientia peccati mortalis, tamen contriti, suscipere Eucharistiam velint: ob dignitatem enim tanti Sacramenti tenentur ex præcepto diuino non solum contritione; sed confessione cuiusunque mortalis peccati non confessi occurrentis memoriæ ante Communionem se disponere, iuxta illud Pauli: Probat autem se ipsum homo. & tradit Trident. sess. 13. cap. 7. & can. 11. & pluribus exornat D. Thom. 3. par. qu. 80. art. 4. & ibi Suarez disp. 80. sect. 3. Bellarm. l. 4. de Eucharist. cap. 17. Henricus. l. 8. cap. 45. & alij, & nos superiori tractatu diximus.

5. Secundò, obligari, si certam speciem peccati, verbi gratia, luxuriæ, odij, aut furti, credas, te non posse moraliter euitare, quin ad pœnitentiam accedas, & confessarij monitis adiuueris: cum enim tenearis, quodlibet peccatum vitare, teneris & media apponere, quæ reputas ad eum finem necessaria, argument. textus in cap. Prætereà. de officio deleg. & tradit in præsentia Caietanus verbo, Sacramentalis confessio. Petrus de Soto section. 5. de confession. Suarez disp. 35. section. 3. numer. 10. Coninch. disp. 5. de confession. necessitat. dub. 2. num. 31. Fagundez de secundo Ecclesiæ præcepto. lib. 1. cap. 1. numer. 15. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. numer. 6. Notanter dixi, si certam speciem peccati, &c. nam ex eo, quod credas, plura in genere peccata vitaturum, si confessionem frequentes; non videris speciale peccatum committere confessionem omittendo: quia eo casu non reputatur confessio medium

propinquè necessarium ad peccatum vitandum: siquidem peccatum non in genere, sed in specie & sigillatim committendum est, ad cuius fugam non apprehenditur confessio necessaria. Aliàs damnare peccati mortalis teneremur plures confessionem per annum differentes, aliisque operibus virtutis non incumbentes: siquidem plura peccata sine dubio vitarent, si confessionem frequentarent singulis mensibus, aliisque opera virtutis exercerent. Atque ita docent Caiet. & Petrus de Soto supra. Suar. dicta sect. 3. n. 11. Fagund. l. 1. c. 1. n. 16. Coninch. disp. 5. dub. 2. n. 31.

6. Personæ, quæ diuino præcepto confessionis astringuntur, sunt fideles post Baptismum in peccatum mortale lapsi: quia solum peccata post Baptismum commissi Sacramento Pœnitentiæ subiici possunt. Vnde sit, infideles obligari non posse præcepto diuino confessionis: quia nequeunt obligari ad confessionem, quousque materia confessionis apponatur, quæ non est peccatum ante Baptismum commissum; sed post Baptismum: & ita tradunt ex communi sententia Maior in 4. distinct. 17. quest. 1. Sotus in 4. distinct. 18. quest. 1. art. 2. Medin. tr. 2. de confess. q. 5. circa fin. Suar. disp. 35. sect. 2. n. 2. Fagund. de secundo Ecclesiæ præcepto. lib. 1. cap. 2. n. 4. Sanch. libr. 1. sum. cap. 2. n. 15. Henricus. lib. 4. cap. 5. n. 5. Bonac. disp. 5. de pœnitent. q. 5. sect. 2. p. 4. n. 5.

7. Dixi, lapsi post Baptismum in mortale peccatum: nam habentes sola peccata venialia, nec præcepto diuino, neque ecclesiastico astringuntur, ut satis colligitur ex capit. Omnis vtriusque sexus de pœnitent. & remissio. & ex Trident. sess. 14. ca. 5. & ex his quæ diximus supra punct. 6. ubi probamus, peccata venialia non esse huius Sacramenti materiam necessariam, sed voluntariam. Et tradunt in præsentia post alios antiquiores Suar. disp. 36. sect. 2. n. 9. Coninch. disp. 5. de pœnit. dub. 5. num. 52. Fagund. de secundo Ecclesiæ præcepto. l. 1. c. 2. n. 8. & 9. Bonac. disp. 5. q. 5. sect. 2. p. 4. n. 8.

8. Qui verò nec peccatum mortale, neque veniale vnquam commiserunt, sicuti hoc priuilegium Sanctissimæ Virgini fuit concessum, quæ nulla labe peccati neque originalis neque actualis, etiam venialis infecta fuit, nullatenus astringi possunt obligatione recipiendi Sacramentum Pœnitentiæ; quinimò neque capaces illius sunt, utpote quibus deest materia necessariò requisita, quæ sunt peccata actualia, saltem venialia. Atque ita de Beata Virgine docent Victor. in sum. de confess. n. 15. Viuald. in Candel. aureo, n. 82. Suar. disp. 35. sect. 2. n. 15. Fagund. de pœnitent. l. 1. c. 2. in fine.

§. II.

Quæ personæ, & quo tempore, ad confessionem ex ecclesiastico præcepto teneantur.

1. Qui ad annos discretionis peruenierit, obligatur: & quando censeatur ad discretionem peruenire.
2. Pueri, cum primum rationis usum consequuntur, obligati sunt.
3. Fit satis dubitandi rationi.
4. Qualiter cum pueris accedentibus ad confessionem agendum est.
5. Grauius venialibus non tenetur confiteri.
6. Qualiter potuerit Ecclesia ad venialium, confessionem obligare.
7. Tempus confessionis paschale esse docent aliqui.
8. Verius est, non esse tempus determinatum, sed qualibet parte anni fieri posse.
9. Satisfit oppositis rationibus.
10. Qualiter annus computetur.
11. Teneris anticipare confessionem, quando prauides impedientiam.
12. Si omisi per annum confiteri, negant aliqui te esse obligatum.
13. Verius est, te obligatum esse.
14. An satisfacias vnica confessione præsentis anno, & præterito. Negant plures.
15. Sed difficilis sententia.

1. **C**onstat omnes fideles, cum ad annos discretionis peruenierint, si peccato mortali grauentur, obligatos esse confiteri. Sic habetur ex Concil. Lateranen. relato Cap. Omnis vtriusque sexus, de pœnitent. & remissionib. & in Trident. sess. 14. cap. 5. de reformat. & tradunt omnes Censetur fidelis ad annos discretionis peruenire, cum rationis usu inter bonum & malum distinguente polleret; quod arbitrio prudentis Confessarij relinquendum est. Qui non tam ex ætate, quam ex ingenio, & conditione puerorum id colligere debet. Nam esto, regulariter completo septennio, perfectus usus rationis omnibus eluceat; plures tamen ante eam ætatem, alij post eam rationis usum consequuntur.

2. Solum est dubium, an statim ac perfectum rationis usum consequuntur, hoc præcepto confessionis obligentur? Ratio

Ratio difficultatis est: quia Ecclesia non videtur velle astringere suis censuris, & præceptis fideles ante pubertatem. Item, non astringit regulariter ad sumptionem Eucharistiæ, quousque duodecimus annus, vel quartus decimus compleatur. Ergo, neque ad confessionem adstringere ante eam ætatem debet, cum eodem tenore verborum præceptum de confessione, & sumptione Eucharistiæ latum fuerit. Atque ita docent D. Antonin. 2. part. sum. tit. 9. cap. 18. §. 1. Hostiens. & Anchar. in cap. Omnis utriusque sexus. de pœnitent. & remiss. Sorus in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. in fine. Sed omnino tenendum est, pueros statim ac vsum rationis perfectum fuerint consecuti, obligatos esse singulis annis confiteri, si conscientia peccati mortalis grauentur. Constat ex praxi, vsuque Ecclesiæ recepto: & quia aliis præceptis ecclesiasticis audiendi Sacrum, seruandi interdictum, abstinendi ab ingressu in Monasteria Monialium adstringuntur. Non ergo ab hoc præcepto maxime necessario excusari debent. Atque ita docent ex communi sententia Syluest. verbo, Confessio, 2. quæst. 5. Suar. disp. 36. sect. 2. num. 6. Coninch. disp. 5. dub. 5. num. 50. Nauarr. c. 21. numer. 33. Henriq. lib. 4. cap. 5. numer. 2. Fagund. de secundo Eccl. præcept. lib. 1. cap. 3. num. 12. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 6. & 7. Bonac. disp. 5. quæst. 5. sect. 2. punct. 4. Valq. quæst. 90. art. 2. dub. 4. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 9. part. 4. ad finem, & alij plures.

3. Neque ratio dubitandi in contrarium vrget. Fateor namque, mirius se habere Ecclesiam cum pueris ante pubertatem, in pœnis ob peccata commissa interrogandis, vt satis colligitur ex cap. 1. & 2. de delictis puerorum, ibi: *In pueris relinquere solet inultum, quod in aliis progressioris ætatis humana leges dicunt seuerius puniendum.* Ex quo textu mouentur, Sæ verbo Censura n. 2. & verbo Pueri, n. 1. & Molin. tr. 3. de iustit. disp. 51. n. 8. & alij, ad affirmandum, nulla cœsura pueros ante pubertatem affici: tamen si peccatum mortale commiserint. Sed, quamuis hæc sententia de censuris ipso iure latis non videatur probanda, ac de censuris, quæ ab homine feruntur, qualis est pœna excommunicationis, quæ in pluribus Episcopatibus fertur aduersus eos, qui singulis annis sua peccata confessi non fuerint, verissima est: non enim ante pubertatem citari possunt ac proinde neque ab homine excommunicati, sicuti in præfenti tradit Suar. disp. 36. sect. ult. in fine. Valq. quæst. 90. art. 2. dub. 4. n. 2. Sæ verbo, Confessio, num. 3. Henriq. lib. 4. cap. 5. num. 2. Sanch. lib. 1. sum. cap. 12. numer. 7. Bonac. disp. 5. quæst. 5. sect. 2. part. 4. numer. 4. numer. 3. Fagund. lib. 1. de pœnit. cap. 3. a numer. 14. & 15. Non tamen ex hac benignitate inferendum est, nolle Ecclesiam suis præceptis pueros vlu rationis pollentes astringere: id enim nec necessarium erat, neque expediebat. Non item obstat, quod præceptum de sumenda Eucharistia plerumque non obliget ante pubertatem: quia hoc præceptum obligat discretionem obtenta, nisi ex consilio Confessoris iudicatum fuerit differendum: quæ conditio pro præcepto confessionis apposta non fuit. At consuetudine recepta omnes Confessarij vsque ad eam ætatem communionem differunt, tum ob reuerentiam tanti sacramenti: tum, quia est minoris necessitatis: quam dilationem pro sacramento Pœnitentiæ non est illis permissum concedere. Ergo fideles discretionem habentes obligantur confessione, tamen si Eucharistiæ præcepto non obligentur.

4. Pueri verò accedentes ad confessionem, diligenter examinandi sunt, an satis capaces existant absolutionis recipiendæ. Sunt enim plures, qui, esto, peccare sciant, peccata confiteri nequeunt; quos tamen non expedit statim dimittere, sed Confessoris monitis, & diligentia instruendi sunt. Qui si instructionem non percipiant, neque de peccatis, prout par est, doleant, concessa benedictione, & imposita aliqua pœnitentia, absque absolutione sacramentali dimittantur, maxime quando nullo peccato mortali adstringuntur: hac enim via, & confessionis assuescent, & paulatim instruentur. Si verò mortale peccatum fassi fuerint, diligentius inuestigandum, & procurandum, vt dolorem debitum illius concipiant, & absolutioni recipiendæ se disponant. Quod si nec sub dubio capaces absolutionis existant; monendi sunt, vt dispositioni debitæ incumbant, iterum pro absolutione recipienda reuerfuri. At itante dispositione, omnino absolui debent, præcipue si vrgeat aliqua necessitas; sub conditione tamen mente retenta. Quæ omnia notauit Zambran. de casibus reservat. cap. 4. dub. 3. numer. 2. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. numer. 7.

5. Dixi initio, si mortali peccato grauentur: nam venialibus peccatis tantum astricti, nec diuino, vt dixi, neque ecclesiastico præcepto confiteri tenentur, vt ex communi sententia tradunt Suar. disp. 36. sect. 2. num. 8. Coninch. disp. 5. dub. 5. num. 52. Vasquez quæst. 90. art. 2. dub. 2. numer. 11. Bonac. disp. 5. quæst. 6. sect. 2. p. 4. num. 8. Fagund. de secundo Eccl. præcept. lib. 1. cap. 2. numer. 8. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 12. aduersus Alen. 4. p. quæst. 77. memb. 1. num. 3. & memb. 2. art. 5. ad 10. Bonauent. in 4. dist. 17. art. 2. quæst. 1. Richard. ibi art. 2. quæst. 4. ad 1. existimantes, Ecclesiam præcepisse annuam confes-

nem, siue peccatis mortalibus, siue venialibus fideles grauentur. Sed conclusio probatur manifestè ex Trident. sess. 14. cap. 5. & can. 7. vbi de peccatis venialibus dicitur, taceri citra culpam posse, & multis aliis remediis expiari, quæ vera non essent si ex præcepto Ecclesiæ deberent necessariò fateri. Item, Ecclesiæ præceptum diuinum de confessione faciendâ, quod indeterminatum erat quoad tempus, ad singulos annos determinauit: at præceptum diuinum solum est de confessione mortalium: nam venialia aliis multis remediis expiari possunt. Ergo. Præterea, si latum esset præceptum de confessione faciendâ ab eo; qui venialibus tantum peccatis grauatus sit, omnia venialia peccata obligatus esset fateri, siquidem in cap. Omnis utriusque sexus. omnia peccata fateri præcipiuntur: at præceptum de confessione omnium venialium durum esset, & ferè impossibile: non igitur ad eam confessionem præceptum extenditur. Neque illa verba Christi Domini Ioann. 20. *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.* ad peccata mortalia, & venialia æquè extenduntur: sed diuerso modo. Ad peccata mortalia vtrunque verbum remittendi, & retinendi extenditur: quia Christus Dominus, & potestatem ea peccata remittendi, & retinendi Sacerdotibus concessit. At comparatione venialium solum potestatem remittendi ex priuilegio concessit, sublata potestate retinendi: neque enim Sacerdotes ea valent retinere, cum aliis remediis, præter sacramentum Pœnitentiæ, expiari possint, vt bene notauit Valq. q. 90. art. 2. dub. 2. n. 15. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. n. 12.

Verum, esto, à præcepto annuæ confessionis excusetur, qui nullius peccati mortalis conscius est; non tamen excusatur, quin Pastori se sistat, & statum suæ conscientiæ declare; tum ob scandalum vitandum; tum, ne excommunicetur, saltem in foro exteriori; Pastorque obligatus est sic de se deponenti credere, nisi manifestas rationes habeat in contrarium: sicuti docent Suar. t. 4. de pœnit. disp. 36. sect. 2. numer. 9. Coninch. disp. 5. dub. 5. n. 52. Fagund. de secundo Eccl. præcept. lib. 1. cap. 2. num. 9. Bonac. disp. 5. q. 5. sect. 2. p. 4. n. 8. Valq. q. 90. art. 2. dub. 2. n. 19. Fateor tamen, non leue fundamentum iniquæ suspitionis præbere, quin integro anno confessionem omitteret sub prætextu carentiæ peccati mortalis. Etenim, cum per huius Sacramenti susceptionem gratia augeatur, & maiori cum reuerentia, & fructu suscipiatur Eucharistia, & satis in Ecclesia vtitur, sit quod fideles, tamen si solis venialibus grauari existant, communioni recipiendæ confessionem præmittant, certè qui hæc omnia despiceret, præsumptionem gigneret, non esse ita purum, & immaculatum, ac ipse opinatur. Quapropter monendus hic esset, & persuadendus, vt confessionem venialium faceret. Nam esto, mortalis conscius non sit, forte illo grauat: & confessione venialium legitimè facta illius mortalis ignorati remissionem obtinebit, quam absque confessione non obtineret.

6. Doctores autem disputant, an saltem poruerit Ecclesia legem ferre de peccatis venialibus confitendis. Et mihi dicendum videretur cum Egid. de Coninch. disp. 5. dub. 5. concl. 3. directè legem ferri non posse de confessione venialium. Nam, si ad confessionem omnium obligaret, esset lex intolerabilis humanæ fragilitati, & grauis occasio scrupulorum. Si ad aliqua confitenda pro libito pœnitentis, esset parum vtilis. Si ad venialia in aliqua determinata materia, certè extra religiosum statum fingi non potest iusta causa ferendi talem legem. Pro Religiosis verò, vtpote perfectioni studentibus, facilius hæc lex ferri posset: at solum sub veniali culpa obligaret, quia materia leuis est.

Verum esto de confessione venialium directè ferri non possit lex, indirectè tamen ferri potest: præcipiendo, inquam, confessionem, sicuti aliud quoduis opus virtutis, præcipiendū cum tot vtilitates ex frequenti confessione oriantur. Si enim ad confessionem faciendam singulis mensibus, vel annis, voto obligari quis potest: cur non lege, & præcepto? Et ita sæpè obligatur, qui à Sede apostolica impetrat dispensationem voti castitatis, vel alterius impedimenti ad matrimonium contrahendum. Quo præcepto posito, qui peccatis mortalibus grauatus non esset, necessariò venialia fateri debet: quia sine confessione mortalis, vel venialis confessio stare non potest, ac proinde neque illius præcepti executio. Sic Coninch. disp. 5. de necessit. confess. dub. 5. n. 53. Suar. disp. 22. sect. 8. Valq. quæst. 90. art. 2. dub. 3. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. numer. 15. vbi affirmat, re ipsa Monachis Sancti Benedicti menstruam confessionem præceptam esse in Clement. Ne in agro Dominico. §. Sanè. de statu Monach. ibi: *Vt in singulis mensibus, tam in Monasterio, quam extra, ad confessionem saltem semel accedant omnes, & singuli.* Sed credo cum Barbof. in remission. Concil. sess. 14. cap. 5. Henriq. lib. 4. c. 4. n. 10. Rodrig. 1. quæst. 62. art. 1. Cano relect. de pœnit. c. 5. §. At verò. potius sub consilio, & directione quam sub rigore præcepto prædictam confessionem statutam esse, sicuti & Communionem omnibus diebus Dominicis.

7. Tempus annuæ confessionis aliquibus videtur passiale

chale esse, sicut est Communio. Sic Petr. de Soto *lect. 5. de confess.* Suar. *disp. 36. sect. 3.* Fagund. *de secund. Eccles. præcep. lib. 1. c. 3. n. 5.* Mouentur primò ex Trident. *sess. 14. can. 8.* anathematizante eos, qui negauerint, fideles singulis annis obligatos non esse confiteri; & ob id suadentes, ne tempore Quadragesimæ confiteantur. Supponit ergo tempore Quadragesimæ adesse obligationem. Secundò, in Extrauag. *Vices de treuga, & pace*, asseritur, parochianos tempore Paschatis obligatos esse proprio Sacerdoti cōfiteri. Tertiò, in c. *Omnis utriusque sexus de pœn. & remiss.* præcipitur omnibus fidelibus ut singulis annis omnia sua peccata mortalia cōfiteantur: at, qui tēpore Paschalis grauius mortalibus nō cōfessus ea nō fateretur cōfessionē omnium mortaliū eo anno commissurum non præstitisset. Ergo non satisfecisset præcepto. Quartò, tempore paschali solent Rectores à suis subditis testimonium confessionis exigere. Signum ergo est eo tempore subditos obligari. Denique, si eo tempore subditi non obligarentur confiteri, possent fermè per duos annos confessionem differre absque peccato. Nam, si annus computetur à Ianuario in Ianuariū, vel à Dominica in albis vsque ad aliam Dominicam in albis, qui primo die Ianuarij anno 1631. factus esset, posset vsque ad vltimum diem Decembr. anni 1632. confessionem differre, & qui in Dominica in albis anni 1631. sua peccata aperiret, posset vsque ad Sabbatum antecedens anni 1633. confessionem prorogare: quia facta confessione primo die Ianuarij anni 1631. satisfecit præcepto eo anno confitendi, & facta confessione vltimo die Decembr. anni 1632. satisfecit confessioni debitæ illo anno. Et idem est, si computatio fiat à Dominica in albis vsque ad aliam similem Dominicam: confitens enim Dominica in albis anni 1631. satisfecit confessioni debitæ eo anno vsque ad eandem Dominicam sequentis anni, à qua incipit annus obligationis computari, qui durare debet vsque ad Sabbatum in albis anni 1633. quo die si fiat confessio, satisfacis præcepto annuæ confessionis: ergo fermè per duos annos differens confessionē. Ne igitur hoc inconueniens admittas asserendum est, paschale tempus confessioni, sicuti & Communioni signatum esse. Hinc infert hæc sententia, si tempore paschali impeditus sis à Communionem vel, quia non adest copia Sacerdotis, vel, quia ob teneram ætatem tibi non conceditur; vel quia ob aliam causam ex consilio Confessarij differtur, te grauatim mortali obligatum esse ad Confessionem.

8. Nihilominus contraria sententia communior est, & probabilior, scilicet, confessioni non esse determinatum tempus paschale; sed quolibet die anni fieri posse, & præcepto esse satisfactum. Sic post alios antiquiores docuerunt Sotus in 4. *dist. 18. q. 1. ar. 4. conc. 1.* Victor. *summ. 137.* Henric. l. 4. *de pœn. cap. 4. num. 7.* Vasqu. *qu. 90. art. 3. dub. 1. num. 3. & 15.* Valen. *tom. 4. disp. 7. quæst. 9. part. 4. vers. Consuetudo.* Emman. *Sa Confessio, num. 4.* Coninch. *disp. 5. dub. 7.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. nu. 10.* Bonac. *disp. 5. quæst. 6. sect. 2. part. 4. num. 10.* Fundamentum defumitur ex cap. *Omnis utriusque sexus, de pœnitent. & remission.* ubi inquit Concilium: *Omnis utriusque sexus fidelis postquam ad annos discretionis peruenerit, omnia sua peccata cōfiteatur fideliter, saltem semel in anno, proprio Sacerdoti, & iniunctam sibi pœnitentiā studeat pro viribus adimplere, suscipiens reuerenter ad minus in Pascha Eucharistia Sacramentū, nisi forte de consilio proprii Sacerdotis ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab eius perceptione duxerit abstinendum.* Cum ergo Concilium solum tempus paschale Eucharistiæ recipiendæ signauerit, non autem confessioni; absque fundamento obligatio confessionis ad tempus paschale restringitur. Præterea Trident. *sess. 14. cap. 5. in fine.* declarans, obligationem cōfitendi à Christo impositam, Concilium Lateranense singulis annis exequendam præcepisse, subdit: *In vniuersa Ecclesia cū ingenti animarum fructu obseruatur mos ille salutaris confitendi sacro illo, & maxime acceptabili tempore Quadragesimæ: quem morem hac sancta Synodus maxime probat & amplectitur, tanquam piū, & meritū retinendum.* Ex quibus verbis colligitur aperte, distinxisse Conciliū inter præceptū cōfitendi, & morē cōfitendi in Quadragesima. Et de præcepto inquit, ut saltē semel in anno impleatur: morē autē in Quadragesima cōfitendi non præcipit, sed tanquam piū: & meritū retinendum probat, & amplectitur. Quod clariùs explicuit *can. 8. eiusd. session.* si attēte verba expendatur: ibi enim Concilium anathematizat eos, qui dixerint, confessionem omnium peccatorum, qualem Ecclesia seruat, esse impossibilem, aut traditionem humanam à pijs abolendam, aut ad eam non teneri omnes, & singulos vtriusque sexus fideles, iuxta magni Concilij Lateranen. constitutionem semel in anno: & ob id suadendum Christi fidelibus, ut non confiteantur tempore Quadragesimæ. Si igitur tempore Quadragesimæ tenerentur fideles confiteri, Concilium absolute anathematizaret eos, qui dicerent, fideles tempore Quadragesimæ non esse obligatos confiteri; sicuti anathematizat eos, qui dicunt, semel in anno non teneri: solum enim anathematizat eos, qui fidelibus suaserint, ne tempore Quadragesimæ confiteantur, eò quod obligationem non habeant semel in anno confitendi.

9. Restat argumentis oppositis satisfacere. Ad primum

constat ex probatione nostræ conclusionis. Ad secundum ex Extrauag. *Vices.* respondeo, ibi nullum præceptum imponi, sed impositum in cap. *Omnis utriusque sexus.* referri, ut constat ex illis verbis: *Cum Parochianus de iure teneatur, saltem semel in Paschate, proprio Sacerdoti confiteri.* Et licet ibi expressum sit tempus paschale, id factum non est, ut prædicto tempori obligatio astringatur, sed quia eo tempore plerumque impletur simul, cum obligatione Eucharistiæ suscipiendi. Ad tertium concedo, præcipi in cap. *Omnis.* omnia peccata mortalia commissa, tempore, quo fit confessio, confiteri: quia id ad integritatem confessionis est requisitum; non tamen præcipitur, ut omnium mortalium, quæ eo anno committuntur, confessio fiat: aliàs si facta legitima confessione in vltimo die anni nouum mortale committeres, eo die deberes iterum confiteri: quod onus, utpote sine fundamento, admittendum non est. Ad quartum fateor, Parochos solere testimonium confessionis à suis subditis exigere tempore Paschatis: quia plerumque eo tempore præceptum confessionis impletur: & quia cognoscere debent, an ad Communionem eo tempore suscipiendam recte dispositi sint. Ad vltimum, admittimus, abique transgressione præcepti confessionis, posse fidelem ferè per duos annos confessionem differre. Hæc enim dilatio, etsi fini, & intentioni præcepti aduerfetur, non aduerfatur materiæ præcepti, cum saltem semel in anno confessio fiat.

10. Sed qualiter annus computandus est? Aliquibus videbitur computandus ab eo tempore, quo post vltimam confessionem mortale commiseris: quia ab eo tempore obligatio confessionis te astringit. Alij affirmabunt, computandum esse ab vltima confessione, ne vltra duodecim menses subsequens differatur. Sed hos modos dicendi optimè reprobant Coninch. *disp. 5. de confess. dub. 6. concl. 1.* propterea quod textus in cap. *Omnis utriusque sexus.* legem communem, & generalem statuit, ut omnes fideles semel in anno confiterentur. At si prædicta computatio seruanda esset, non omnes eodem anno præcepto confessionis astringerentur, sed iuxta diuersitatem personarum, vel peccantium, vel continentium, tempus confessionis prorogaretur, vel restringeretur: quod alienum est à verbis Concilij, & communi Ecclesiæ praxi.

Quapropter duplex est probabilis computatio anni. Prima à Ianuario in Ianuariū: quia lex intelligi debet iuxta communem, & frequentem vsum. At negari non potest esse communem & frequentem vsum computandi annos à Ianuario in Ianuariū. Ergo hæc lex iuxta hanc computationem intelligi debet. Quod si dicas, hanc computationem esse profanam, non ecclesiasticam: hæc enim à Paschate Resurrectionis, vsque ad sequens Pascha defumi debet; obstat: quia hæc annorum computatio ab Ecclesia accipitur, tum in ordinibus conferendis; tum in beneficiorum possessione; tum in obligatione ad ieiunium, ad matrimonium, ad vota, tum in censurarum impositione. Non ergo hoc præceptum ab hac computatione eximi debet. Præterea mos ecclesiasticus computandi annum non à Paschate, sed ab Aduentu vsque ad Aduentum incipit. Ergo vel ab hoc tempore Aduentus facienda est computatio, si morem ecclesiasticum recitari sequamur; vel facienda est à Ianuario in Ianuariū; ut communiter fit, & affirmandum est cum Vasqu. *qu. 90. art. 3. dub. 1. n. 15.*

Alter modus computandi annum, communi Doctorum autoritate receptus est à Paschate in Pascha. Sic tradit Nau. *c. 21. n. 45.* Sotus in 4. *dist. 18. qu. 1. art. 4.* Medin. *de confess. quæst. 14.* Victor. *n. 147.* Suar. *disp. 36. sect. 3. n. 8.* Coninch. *disp. 5. dub. 6. concl. 2.* Layman. *l. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 8.* Bonac. *disp. 5. q. 5. sect. 2. part. 4. n. 19.* Henric. l. 4. *cap. 4. n. 1.* Reginald. l. 6. *n. 35. & 37.* & alij. Fundamentum huius computationis est: quia eo tempore solent Parochi testimonium confessionis à fidelibus exigere, quasi indicantes, tunc expirare tempus obligationis exequendæ. Sed est leue fundamentum, ut constat ex superius dictis. Quapropter sententiam Vasqu. spectato iure, & ratione naturali, seclusa autoritate, probabiliorem, & veriorē existimarem.

11. Sed inquires antenearis anticipare confessionem, ante anni finem, si scias in fine anni copiam confessoris non habitorum, vel alia via à confessione impediendum? Respondeo affirmatiuè ex communi omnium sententia, quam tradit Suar. *disp. 36. sect. 5. n. 2.* Vasqu. *qu. 90. art. 3. dub. 2. n. 9.* Coninch. *disp. 5. dub. 7. n. 58.* Henric. l. 4. *c. 3. n. 3.* Reginald. l. 6. *num. 25.* Bonac. *de Pœnitent. disp. 5. q. 5. sect. 2. part. 4. num. 21.* Laym. l. 5. *sum. tract. 6. c. 5. n. 8. coroll. 2.* Ratio est manifesta: quia teneris confiteri eo tempore, quo præceptum confessionis te obligat, eique satisfacere potes: at agnoscis, eo tempore te obligare præceptum confessionis, eique satisfacere posse & in reliquo impotentem esse. Teneris ergo eo tempore confiteri, ne confessionem præceptam omittas, sicuti teneris die festiuo Missam audire hora octaua, si scias in reliquis horis impediendum esse; & Eucharistiam tempore paschali primis illis octo diebus suscipere, si credas in reliquis impediendum fore: quia præcepto satisfaciendum est, cum de facto obligat, & impleri potest.

12. Verum, si confessionem integro anno omiseris, dubitant

tant Doctores, an teneatis statim, cum primum possis, confiteri? Negant Syluest. *Eucharistia*. 3. *quæst.* 15. *dicto* 3. Ledesm. 2. *p.* 4. *q.* 6. *art.* 5. *dub.* 7. Mouentur argumento desumpto ex reliquis præceptis, quæ tempore designato alligata sunt, ut præceptum audiendi Sacrum, recitandi Horas, ieiunandi, imò & Eucharistiam sumendi, quinimò & confitendi tempore mortis: quorum obligatio cessat transacto tempore obligationis executioni designato, ut colligitur ex cap. *Sicut de sponsalib. vers. Nisi forsam leg. Si fideiussor. §. vlt. ff. Mandati.* & similibus. Præterea, si transacto anno adhuc perseuerat obligatio confitendi, bis teneberis eodem anno confiteri: semel, ut satisfacias obligationi anni præteriti: & semel, ut satisfacias obligationi anni præsentis. Quod si plures annos confessionem omiseris, toties obligatus eris, cum primum possis, ad confitendum, quod praxi receptum non est.

13. Nihilominus probabilius est, siue iuste, siue iniuste confessionem annalem omiseris, te obligatum esse initio sequentis anni, cum primum possis, confiteri: quia tempus vnus anni non assignatur ut terminus finiens obligationem: sed ne ultra illam differatur, sicuti cum alicui signatur tempus ad comparandum, vel ad soluendum debitum, & eo tempore nec compareret, nec debitum soluit: non obinde liber manet, sed potius amplius adstringitur. Secus vero est in reliquis præceptis, quæ pro contraria sententia referuntur: quia appositæ sunt, ut onus, & pensum illius diei, cuiusque honorem: atque ita transacto eo die, & cessat finis præcepti, & ipsum præceptum. At in confessione aliter se res habet: etenim illius præceptum latum est, ut cum Deo reconcileris: qui finis, elapso anno, efficacius urget. Deinde colligitur hæc obligatio ex excommunicatione synodali, quæ ferè in omnibus diocesis lata est aduersus eos, qui semel in anno facti non fuerint, neque Eucharistiam in Paschate receperint, à qua excommunicatione nunquā absoluantur, nisi confessionem facere velint. Signum ergo est, confessionis obligationem elapso anno perseuerare.

14. An verò elapso anno, vnica confessione, & præsentis anni obligationi, & præcedentis satisfacias: non est constans inter Doctores. Plures, & grauissimi Doctores negant, eò quod confessio initio sequentis anni fiat in satisfactionem obligationis anni præcedentis, & moraliter reputetur, ac si præcedenti anno fuerit facta. Superest ergo præsentis anni obligationi satisfaciendum. Sic docuit Suar. *disp.* 36. *sect.* 4. *n.* 5. Coninch. *disp.* 5. *de pœnit.* *dub.* 8. *num.* 65. Filliuc. *tract.* 7. *c.* 3. *q.* 5. *n.* 56. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit.* *q.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *n.* 31. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 5. *n.* 10. *vers.* *Ad secundum. in fine.*

15. Sed hæc sententia dura mihi videtur, & difficilis: nam si initio anni sequentis omnia tua peccata, tam præcedenti, quam præsentis anni commissa fatearis, tamen eo anno nullam aliam confessionem feceris, præceptum latum de confessione semel in anno faciendam, eo anno non transgredieris: si quidem eo anno iam semel confessus es. Et quidem si eo anno nullum aliud mortale commiseris post eam confessionem factam; evidens est, te obligatum non esse, ut notauit Bonac. *supr.* Signum ergo est, vnica illa confessione, & obligationi præcedentis anni satisfecisse: nam ad illam confessionem faciendam non solum ex obligatione præcedentis; sed & præsentis anni astringebaris. Deinde, si in fine anni sequentis confessionem facias, affirmat Coninch. *dicto dub.* 8. *concl.* 2. te non esse obligatum iterum confiteri; tamen si nouum mortale committas: quia ea confessio ob distantiam ab anno præcedenti censi non potest moraliter facta eo anno, sed solum in satisfactionem obligationis præsentis. Quod à fortiori diceret, si per plures annos confessionem omisisses. Sed, cum obligatio confessionis, elapso anno, non fuerit extincta; sed quo magis differtur, eò plus urgeat, si facta ea confessione in fine anni nulla superest obligatio confitendi, efficitur sanè vnica confessione obligationi præsentis, & præteriti anni satisfactum esse. Ergo eodem modo satisfieri potest; tamen si initio anni confessio fiat. Atque ita probabile docent Aegid. & Bonac. *suprà.*

§. III.

Qua confessione fiat satis præcepto lato in cap. *Omnis viriusque sexus.* & de causis excusantibus à pœnis ob illius transgressionem.

1. Non sit satis huic præcepto confessione venialium.
2. Confessione mortalium memoria occurrentium, & absolutione recepta sit satis.
3. Si post factam eam confessionem in mortale incidas, tamen si Suar. & Henriq. censent, te esse obligatum eo anno fateari, verius est oppositum.
4. Per confessionem illegitimam non satisfacies præcepto.
5. Incurris excommunicationem synodalem.

6. Ab hoc præcepto non excipiuntur peccatores publici.
7. Non satisfacies præcepto, si absolutio non concedatur.
8. Expenduntur causæ excusantes ab hoc præcepto.

1. **A**liqua sunt apud Doctores communiter certa, alia sub opinione versantur. Primum certum est, huic præcepto confessionis non satisfieri confessione venialium, eò quod præcepto satisfacere non possis, nisi rem præceptam exequaris: at confessio venialis in prædicto cap. *Omnis.* tibi non præcipitur. Non ergo ea confessione satisfacere præcepto potes. Ex quo euidenter inferitur, si facta confessione venialium, quia solis venialibus grauatus eras eodem anno in aliquod mortale incidas, te obligatum esse, ante finitum annum illius mortalis confessionem facere: aliàs eo anno omittes confessionem præceptam. Sic docent Valq. *qu.* 90. *art.* 3. *dub.* 1. *ad finem.* Layman. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 5. *n.* 10. *vers.* *Ad tertium.* Reginald. *lib.* 3. *n.* 38. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit.* *q.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *n.* 33. *in fine.*

2. Secundò certum est, facta legitima confessione omnium mortalium, quæ tibi memoriæ occurrerint, & absolutione à Sacerdote recepta, satisfacere præcepto confessionis, tamen si aliquorum mortalium inuincibiliter oblitus fueris, neque obligatum esse ea intra illum annum ad confessionem adducere: aliàs obligatus esses bis, & iter confiteri, quod receptum non est. Non enim præceptum imponitur de confitendis omnibus mortalibus absolute: id enim sæpè esset impossibile, sæpè non expediens; sed de confitendis iis omnibus, quæ post diligentem inquisitionem memoriæ occurrerint tempore confessionis, quorumque manifestatio, nec tibi, neque alteri grauiter nociua est. Neque refert, ea peccata oblita te fateri debere ex obligatione iuris diuini: ut inde inferas; etiam ex præcepto ecclesiastico, quod iuris diuini determinatum fuit, te fateri obligatum esse: quia ex iure diuino non teneris ea fateri eo anno; sed, quando periculum mortis adfuerit, vel Eucharistiam suscepturus sis, vel ad Eucharistiam voluntariè accessurus. Sic Nauarr. *cap.* 2. *numer.* 9. Suar. *disput.* 23. *sect.* 2. Coninch. *disp.* 5. *dub.* 9. *num.* 66. & 71. Fagund. *de pœnit.* *lib.* 1. *c.* 4. *n.* 17. Bonac. plures referens *de pœnit.* *disp.* 5. *qu.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *num.* 32. aduersus Sotum in 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 5. *ad 3.* Henriq. *lib.* 4. *capit.* 4. *numer.* 5. in *com. lit. D.* & *capit.* 15. *num.* 1.

3. Sed dubiæ quæstionis est, an si post factam legitimam confessionem in peccatum mortale incidas, tenearis eo anno illud peccatum fateri. Affirmat Suar. *disp.* 36. *sect.* 3. *num.* 9. & *sect.* 4. *num.* 7. Henriq. *lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 2. & 6. Etenim præceptum esse videtur de confessione faciendam, semel in anno, omnium mortalium, quæ eo anno, vel præcedentibus fuerint commissa. Si igitur illud peccatum, quod post factam confessionem commissum est, voluntariè fateri omittis, præcepto de confessione faciendam omnium mortalium, quæ eo anno commissa sunt, non satisfacies.

Cæterum longè verius est, te non esse obligatum ex vi huius præcepti, illud peccatum eo anno fateri, quia præceptum non est de confessione faciendam eo anno omnium peccatorum, quæ eo anno fuerint commissa: id enim apertius explicari debebat: sed præceptum fuit de confessione semel in anno faciendam omnium peccatorum, quæ ad validam, & fructuosam confessionem fateri necessarium fuerit. Quod si postmodum peccatum aliquod committas, in confessionem sequentis anni referuare poteris. Aliàs nunquam censi posses, plenè huic præcepto satisfecisse, quovque annus finitus sit: tamen si pluries fueris ritè confessus: quia semper periculo es expositus nouum peccatum committendi, & nouam confessionis obligationem contrahendi: expedirèque confessionem, non in principio, neque ad medium anni: sed in fine præstare. Ne igitur hæc inconuenientia admittas, asserendum est, facta semel legitima confessione nullam tibi superesse obligationem eo anno confitendi, nisi fortè suscepturus sis Eucharistiam, vel in periculum mortis incidas. Atque ita docent Victor. *de confess.* *num.* 137. Reginald. *lib.* 3. *numer.* 38. Coninch. *disp.* 5. *de confess.* *dub.* 7. *n.* 59. Laym. *lib.* 5. *sum. tract.* 6. *c.* 5. *n.* 10. in *respons.* *ad 1.* Bonac. probabile reputat *de pœnit.* *disp.* 5. *q.* 5. *sect.* 2. *p.* 4. *n.* 33. *in fine.*

4. Secunda, & grauior quæstio est, an per confessionem illegitimam, scilicet, absque dolore, vel integritate, fiat satis prædicto præcepto? Et quidem eo casu, quo plures Doctores sentiunt, dari confessionem validam, sed informem, verius est præcepto satisfactum esse. Nam esto finis præcepti, qui est reconciliari cum Deo, satisfactum non sit, materiæ præcepti, quæ est confessio valida, verique Sacramenti susceptio satisfacta est. Sed posita sententia, quam *superius* firmatam reliquimus, scilicet, non dari confessionem validam, & informem: adhuc plures censent, te satisfacere præcepto, quocunque modo confessionem facias; quia Ecclesia solum externam confessionem præcipit, & illius defectum punit, cuius executioni occultissimus defectus doloris, & integritatis soli Deo cognitus ob stare non potest. Deinde in cap. *Quod quidam de pœnit.* & *re-miss.* dicitur, recipiendos esse ad pœnitentiam peccatores, quan-

uis absolui non possint. Censentur ergo præcepto pœnitentiæ satisfacere. Atque ita docent, Paludan. in 4. dist. 17. quest. 7. Gabriel. ibi. q. 1. art. 3. dub. 5. Syluest. Confessio. 4. n. 3. in fine. Victor. n. 163. & alij relati à Fagund. de secundo Eccles. præc. lib. 1. cap. 4. num. 4.

Sed multò probabilior, & verior est opposita sententia, quam pluribus relatis firmant Suar. t. 4. de pœnitent. disp. 36. sect. 7. n. 3. & 8. Paul. Comitrol. lib. 1. respons. moral. quest. 19. in fine. §. Enunciatum. Coninch. disp. 5. de pœnit. dub. 9. n. 70. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 11. Fagund. lib. 1. de pœnit. cap. 4. nu. 5. Bonac. disp. 5. de pœnitent. quest. 5. sect. 2. p. 4. num. 23. Ratio est manifesta: quia præcepto diuino de confessione faciendâ non satisfacis, cum inualide confiteris. Ergo neque satisfacis ecclesiastico præcepto: hoc enim solum est præcepti diuini determinatio, vt dixit Trident. sess. 14. c. 5. sub finem, & can. 8. Præterea Ecclesia præcipit omnia mortalia fideles confiteri, sicuti dicitur in c. Omnis viriusque sex. de pœnitent. & remiss. At, si absque dolore, vel non integrè fatearis, non fideliter, sed infideliter, & fictè peccata fateris. Non igitur præcepto satisfacis. Neque obstat, ex defectu omnino occulto inualidam reddi confessionem; quominus inde impediatur præcepti ecclesiastici executio: nam esto, Ecclesia actum interiorem per se, & directè præcipere non possit, potest tamè indirectè, quatenus ad valorem actus externi præcepti necessarius est: hac enim ratione præcipiendo orationem, præcipit attentionem: quia sine attentione oratio esse non potest. Cum ergo ad valorem externæ confessionis necessarius sit dolor; interiùs præcipiendo confessionem dolor internus præceptus censetur. Neque item obstat textus in cap. Quod quidam nam, vt benè respondet Suar. dista sect. 7. ibi non dicitur, confessionem illam admittendam esse, vt sufficientem ad implendam præceptum; sed hos peccatores esse audiendos, vt continuis exhortationibus moueantur & conuertantur.

5. Hinc fit, fictè confitentem incurrere excommunicationem synodalem, quæ ipso facto omittentibus confessionem ferè in omnibus diœcesibus imposita est: quia verè confessionem omittit, quippe idem est actum non fieri, ac fieri nullum, leg. Duo sunt Tirij ff. de testam. tutela. Nomine namque confessionis confessio valida intelligi debet: quia sub appellatione actus regulatier solus validus comprehenditur, vt pluribus firmat Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloss. 2. n. 5. & leg. Bones, §. Hoc sermone tota limit. i. ff. de verbor. significat. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 7. in fine. Atque ita in præsentî tradit Suar. t. 4. disp. 36. sect. 8. num. 1. Fagund. de secundo Eccles. præc. lib. 1. c. 4. n. 12. Bonac. disp. 5. de pœnit. quest. 5. sect. 2. p. 4. n. 25. tametsi contrarium sentiat Nauarr. cap. 10. num. 4. & Henriq. lib. 4. cap. 4. num. 1. propterea quod probari non possit confessionis defectus. Sed responderetur, id necessarium non esse, cum non delicto probato, sed delicto externo excommunicatio synodalis annexatur. Secus verò est de priuatione sepulturæ, & ingressu Ecclesiæ; quæ ipso facto nullibi sunt impositæ; sed per sententiam Iudicis imponendæ: quæ, cum probationem delicti requirunt, & hac fit ferè impossibilis, stante defectu omnino occulto imponi non possunt, vt benè ex Cordub. notauit Fagund. loc. alleg.

6. Ab hac doctrina excipiunt Viuald. in Candelab. aureo, de confess. n. 60. Rod. in addit. ad Bullam Cruciat. §. 11. aliàs 9. n. 133. Zerola praxi Episc. i. p. verbo, Lupanaria, §. 3. meretrices, vltarios aliosq; peccatores publicos, quos neque Episcopi, & Parochi excommunicatos declarant, quamuis prædicto præcepto confessionis legitime, vt dictum est, non satisfaciant. Signum ergo est, hac excommunicationis pœna eos non adstringi. Sed nullatenus admittenda est exceptio: quia nec fundamentum habet in cap. Omnis viriusque sexus. cum æquè omnes fideles comprehendat: neque publici peccatores digniores sunt indulgentia; quàm alij. Quod verò non soleant declarari; id in fauorem aliorum fidelium cum illis communicantium fit; non, quia ipsi peccatores publici excommunicatione affecti non sint, vt rectè notauit Fagund. de secundo Eccles. præc. lib. 1. cap. 3. n. 11.

7. Tertia questio, an satisfacias huic præcepto si confessionem ex parte tua validam facias, & Confessarius ex malitia, vel ignorantia absolutionem non concesserit? Si confessio facta est Sacerdoti existimato, vel iurisdictione carenti; nullatenus per illam satisfieri præcepto potest: quia præceptum est de confessione faciendâ proprio Sacerdoti, vt i cauerur in supra dicto cap. Omnis. & consequenter habenti iurisdictionem. At, si proptio Sacerdoti facta fuerit; ipse tamen ex malitia, vel inaduertentia te non absoluerit, plures Doctores censent, te præcepto confessionis satisfacisse. Tum, quia culpa Confessarij tibi nocere non debet. Tum, quia præceptum non tibi est impositum, neque imponi potest de actione, quæ non sit in tua potestate; sed ab alterius voluntate pender, qualis est absolutio. Sic docent, licet nõ ita expressè, Paludan. Gab. Victor Syluest. pro priori, sententiæque præcedente relati. Cæterum probabilius est te præcepto non satisfacere ea confessione, quam absolutio non sequitur, vt expressè docent Nauarr. cap. 10. num. 4. Suar. disp. 36. sect. 7. num. 3. Coninch. disp. 5. dub. 9. numer.

70. Fagund. de secundo Eccles. præc. lib. 1. cap. 4. nu. 5. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 5. num. 11. Ratio ea est: quia per eam confessionem non satisfacis diuino præcepto: siquidem peccata soluta non sunt, sed adhuc retinentur, vt absolutioni directæ subiciantur. Ergo neque satisfacis humano præcepto, quod est diuini determinatiuum. Et exemplo Eucharistiæ conuinci potest: si enim credens, te Eucharistiam recipere, Sacerdos, vel ex malitia, vel inaduertentia hostiam in consecratam loco consecratæ porrigeret, præcepto communicandi non satisfaceres; sed errore detecto obligatus eris communicare: quia præcedentis hostiæ sumptio non fuit sacra Communio. Confessio autem, quam absolutio non sequitur, neque est pars sacramenti, neque peccata soluit, aut remittit. Ergo non est confessio, qua præcepto satisfieri potest.

Neque obstat, non tuas, sed Sacerdotis culpa defectum contingere: id enim probat, te excusatum esse à præcepto, & à pœnis ei annexis, dum bona fide existimas, te absolutum esse. Secus est, si bona fides cesser, & defectum agnoueris: sicuti docent Corduba quest. 15. Suarez disputat. 36. sect. 8. n. 3. Fagund. de pœnit. lib. 1. cap. 4. nu. 6. Neque est verum, quod sola confessio in tua sit potestate, non absolutio: quia esto absolutio à te proximè non penderet; à te tamen penderet absolutionem procurare, eique confiteri, qui absolutionem concedat: si tamen aliquando id præstare non potes, à præcepto excusaris; tamen illud non impleas.

8. Quoad causas excusantes ab huius præcepti transgressione, illiusque pœnis, breuiter dicendum est, te excusatum esse primò, si imminet tibi, vel alteri graue damnum vitæ honoris, vel fortunæ: nam lex diuina, & ecclesiastica, cum sit iugum suauis, & onus leue, non censetur cum tanto detrimento obligare. Illud verò detrimentum honoris, quod ex confessione ipsa subsequitur, vt scilicet, apud Confessarium minus habearis opinionemque religiosam, quam de te conceperat, amittas; nõ te potest à præcepto excusare, vt benè notauit Coninch. disp. 5. dub. 10. num. 73. vbi aduertit, sapè te posse exulari à confessione vnus, vel alterius peccati: quia ex illius manifestatione imminet damnum, non tamen à manifestatione aliorum peccatorum; & consequenter neque à confessione faciendâ. An verò excuseris à confessionis præcepto, si alia via, quam per interpretem, vel scripturam, vel nucus declarare peccata non possis, superius, cum de integritate confessionis sermonem fecimus, decusum reliquimus. Illud verò est certum, si nullum in specie peccatum declarare potes, non esse tibi absolutionem extra mortis articulum concedendam: quia alienum est ab vltu Ecclesiæ, sententiam absolutionis proferre nulla causa speciali iudicanda proposita, vt benè aduertit Laym. lib. 5. sum. tract. 9. cap. 5. n. 15. ad finem.

PUNCTVM XXI.

De satisfactione peccatorum.

1. **D**Vpliciter de satisfactione loqui possumus. Primò, de satisfactione absolutè sumpta, & sine ordine, ad sacramentum Pœnitentiæ. Secundò, de satisfactione quatenus pars est, & complementum sacramenti pœnitentiæ.

§. I.

De satisfactione absolutè sumpta, & absque ordine ad Sacramentum.

1. Satisfactio differt à restitutione.
2. Nullus, præter Christum, satisfacere pro mortalibus potest.
3. Qualiter pro venialibus.
4. Pro omnibus potest de congruo.
5. Remissa mortali culpa, pœna æterna remittitur: sed plerumque manet aliqua pœna temporalis.
6. Pro hac pœna temporali benè potest quis satisfacere de congruo.
7. Ad hanc satisfactionem requiritur, opus voluntarium, & liberum.
8. Item, debet esse opus bonum.
9. Item, pœnosum, & afflictiuum.
10. Potest esse opus aliàs debitum.
11. Satisfaciens debet esse in gratia.
12. Item, viator.
13. Vnus pro alio bene satisfacere potest.
14. Limitatio Medina relicta.
15. Fit satis opposito fundamento.
16. Ex parte Dei adesse debet promissio satisfactionem accipiendi.

1. **S**atisfactio sapè cum restitutione confunduntur: sed est longe ab ea diuersa. Nam restitutio consistit in rebus.

bus. Est enim redditio rei contra voluntatem Domini sublatam, vel illius æquivalentis; ac proinde respicit reparationem damni offenso illari. Secus est satisfactio, quæ in actionibus consistit. Est enim honoris, & autoritatis læsæ reparatio. Peccato namque honorem, & autoritatem diuinam contempnimus; ac petitione veniæ, submissione, & humilitate contempnimus illius honoris reparamus, uti notarunt Bellarm. l. 4. de penitent. cap. 1. Suar. disput. 37. in princ. Coninch. disp. 10. de penit. dub. 1. Fagund. de secundo Eccles. præcept. l. 9. in princ. Laym. l. 5. sum. tr. 6. c. 15. n. 1.

2. Pro peccatis mortalibus nemini à Christo Salvatore datum est posse satisfacere, quia, cum malitia peccati mortalis sit infinita, eò quod diuinam maiestatem infinitam offendat, nostræque satisfactiones semper finitæ sint, & limitatæ; nequeunt satisfactionem debitam attingere, ideòque opus fuit. Verbum diuinum hominem fieri, ut eius operâ, utpote à persona infinitæ dignitatis procedentia, dignam, & super abundantem satisfactionem pro nostris peccatis exhiberent.

3. Pro venialibus verò existens in mortali satisfacere non potest: quia, ut D. Thom. 3. part. quest. 87. artic. 4. omnesque eius discipuli testantur, nullius peccati venialis remissio conceditur homini peccatori Dei hosti, & inimico. At si à mortali recesserit: Deòque gratus sit ex Dei benignitate, & Christi meritis pro venialibus ad æqualitatem satisfacere potest.

4. Verum, esto de condigno nullus peccator, nec pro veniali, nec pro mortali satisfacere potest, de congruo tamen pro omnibus peccatis satisfacit, cum eam satisfactionem exhibet, quam exhibere potest. Decebat namque Dei bonitatem, ne homines faciliè labentes absque remedio dereliqueret, sed posita Christi perfecta satisfactio ob illam contentus esset pro remissione culpæ, ea satisfactio, quam peccator diuina gratia adiutus posset exhibere. Et in hac decentia meritum de congruo situm est.

5. Porro remissa culpa & pœna æterna, culpæ debita, remittitur, uti definiuit Trident. sess. 5. cap. 14. & manifestè colligitur ex illo ad Roman. 8. *Nihil ergo nunc damnationis est tuis, qui sunt in Christo Iesu.* Remissa namque culpa, redditur peccator filius Dei, & hæres regni cœlestis: Non igitur manere potest debitor æternæ pœnæ.

At esto, pœna æterna simul cum culpa remittatur, plerumque pœna aliqua temporalis in hac vita luenda restat. Nam esto benignissimus Deus posset simul cum remissione culpæ omnem pœnam prorsus remittere, sicut facit in Sacramento Baptismi, & martyrio non tamen decebat, ne, ut pulchrè inquit Chrysostom. homil. de penitent. & confess. peccantes, & inquit manentes efficeremus deteriores. Quod optimè declarat, pluribusque confirmat Trident. sess. 14. cap. 8. redditque rationem, ob quam conueniens fuit, totam pœnam in Baptismo remitti: secus post Baptismum lapsis: Mensura huius temporalis pœnæ, quæ luenda restat ex peccato remissio, soli Deo cognita est: ipse enim pro qualitate delicti pœnam designat. Notanter dixi, remissa culpa pœnam aliquam restare luendam: ut tacite insinuarem, aliquando cum remissione culpæ omnem pœnam remitti. Contritio namque, quæ ad gratiam, & culpæ remissionem disponit, quatenus gratia ipsa informatur, vim habet remittendi de condigno aliquam partem pœnæ temporalis designatæ: Ergo quod intensior, & feruentior fuerit contritio, eo maioris partis remissionem obtinebit: potest ergo esse ita intensa, ut omnem pœnam remittat, sicut contingit in Magdalena, aliisque peccatoribus feruentissimo actu charitatis peccata detestantibus; sicuti notauit Coninch. disp. 2. de penit. dub. 12. n. 116. concl. 4.

6. Pro hac pœna temporali satisfacere nos de condigno posse oratione, ieiunio, elemosynâ, aliisque piis operibus, catholica fides docet apud Trident. sess. 14. cap. 8. & 9. & can. 13. & pluribus Scripturæ & Patrum testimoniis, & rationibus exornant aduersus hæreticos nostri temporis, Bellarm. lib. 4. de penit. cap. 3. & seq. Suar. disput. 37. sect. 1. Valen. Tom. 4. disp. 7. quest. 14. part. 2. Coninch. disput. 10. dub. 3. Laymann. l. 5. sum. tract. 6. cap. 15. à num. 2. Etenim cum non solum peccatores, sed iusti ad orationem, ieiunium, elemosynam, aliisque pia opera excitentur, ut diuinum iudicium euitent, & peccata persoluant, uti colligitur ex Iob. cap. ult. David. Psal. 6. 37. & 101. Tobia cap. 12. Isaia cap. 38. Paulo 1. Corinth. 11. & alibi, sæpè manifestè inferitur, remissa culpa pœnam restare luendam, pro qua piis operibus nos satisfacere posse. Aduerto tamen cum Medin. de penit. tract. 2. quest. 46. Suarez. disput. 37. sect. 9. Coninch. disput. 10. dub. 3. sæpè benignissimum Deum aliquibus pœnis in hac vita peccata commissa punire: sicuti contingit David ob adulterium, & populi numerationem in quarum pœnarum recompensationem, nullam aliam satisfactionem admittit: quippe hæ pœnæ à Deo infliguntur, non tam ut iustitiæ vindictiæ fiat satisfactio, quam ut peccatores à peccatis committendis arceantur, Deo rigorem, & seueritatem suæ iustitiæ ostendente.

7. Ut igitur prædicta pœna temporali fiat satisfactio, ali-

quæ conditiones requiruntur: tum ex parte operis in satisfactio-
nem exhibiti, tum ex parte personæ satisfaciendæ, tum ex parte Dei, cui fit satisfactio.

Primo ex parte operis requiritur, ut sit voluntarium, & liberum, vel per modum actus eliciti, quales sunt orationes, ieiunia, elemosynæ, reliquique virtutum actus, tam interiores, quam exteriores, quos exercere vis in Dei honorem, & peccatorum satisfactionem, vel per modum obiecti voliti, ut contingit in flagellis, laboribus, & infirmitatibus à Deo immisissis, quæ si voluntariè acceptes, satisfactionem sufficientem pro peccatis præstare possunt, ita ut ipsa satisfactio non solum ex acceptatione, sed ex ipsis flagellis liberè acceptatis confurgat: alias non definirer Concilium sess. 14. cap. 9. flagellis temporalibus à Deo influctis, & à nobis patienter toleratis apud Deum Patrem per Christum Iesum nos satisfacere posse; sed solum diceret, acceptatione flagellorum nos satisfacere: eaque de causa, quo grauiora fuerint flagella à Deo influcta, & patienter tolerata, eò abundantior est satisfactio. Ratio autem, quare ad satisfactionem libertas, ut dictum est, requiritur, ea est: quia peccator media satisfactioe pœnis pro peccatis debitis facit satis. At censeretur non debet peccator facere satis, nisi opus, per quod satisfacit, ab eo aliquo modo procedat. Deinde satisfactio est actus virtutis penitentiae: quia est peccati detestatio, illiusque punitio, & cum Deo reconciliatio. Ergo debet esse liber. Præterea quia à satisfactioe non alter satisfactio distinguitur, nisi quia satisfactio ex libera voluntate satisfaciendæ procedit, secus satisfactio, quæ non spectat, an liberè satis patiens pœnas acceptet; sed an ex satisfactioe pœnæ sufficienter vindicentur: ideoque satisfactio ad iusticiam vindictiuiam; satisfactio ad commutatiuiam pertinet. Ex qua ratione colligitur causa, ob quam leuissimæ pœnæ in hac vita patienter toleratæ satisfaciunt pro graui pœna in Purgatorio luenda: quia pœnæ in hac vita non in se spectantur, sed quatenus ab hominibus Deo grato liberè exhibentur, vel acceptantur, ob quam acceptationem ex Dei gratia, & Christi meritis efficacior vim habent pro peccatis satisfaciendi, quam pœnæ in Purgatorio susceptæ: ubi sola passio, & non libera patientium voluntas, & acceptatio, ac dignitas attenditur: uti ex communi sententia notauerunt Coninch. disp. 10. dub. 4. n. 25. & 34. Laym. l. 5. sum. tr. 6. c. 15. n. 4. Fagund. de secundo Eccles. præcept. l. 9. c. 2. n. 1.

8. Deinde opus satisfactorium, quatenus tale est, debet esse bonum: tendit namque ad peccati punitioem, & perfectam cum Deo reconciliationem, quæ absque bonitate mortali consistere non possunt. Quapropter pœnæ, quas tyranni Martyribus infligebant, etsi quatenus à tyrannis procedebant, Deo displiceant, at quatenus à Martyribus tolerantur, & acceptantur in peccatorum punitioem, gratissimæ Deo sunt, & plenam pro peccatis exhibent satisfactionem. Coninch. dicta disp. 10. dub. 4. n. 27. Fagund. lib. 9. de secundo Eccles. præcept. cap. 2. n. 2. Non tamen est necessarium, ut ex formali intentione satisfaciendi procedat: satis enim est virtualis, qua quis in actu exercito se Deo submittit, ut perfectam cum Deo reconciliationem obtineat. Si enim ad meritum non requiritur expressa intentio merendi, sed sufficit virtualis in ipso opere meritorio inclusa; à fortiori ad satisfactionem ea sufficere debet: quippe nullus est, qui voluntatem non habeat obtinendi à Deo omnem effectum sibi vtilem, suisque bonis operibus correspondentem, uti elato Suar. disput. 36. aliis 37. section. 3. numer. 5. dixit Fagundez, libr. 9. de penitent. c. 2. n. 4.

9. Præterea debet esse opus pœnosum, seu afflictuum, quod satis indicat Scriptura, consulens penitentiam, & peccatorum redemptionem ieiunio, fletu, planctu, oratione, & elemosynâ, aliisque virtutum actibus, qui, esto, ab aliquo summa cum voluptate, & dulcedine exerceantur; quia tamen de se humanæ naturæ graues sunt, & molesti, apti sunt ad satisfaciendum. Etenim per peccatum propria voluntati contra diuinam indulgentiam: per satisfactionem ergo diuinæ voluntati contra propriam te submittere debes. Hanc autem submissionem præstas quolibet virtutis actu. Ergo quilibet virtutis actus est satisfactorius. Atque ita docent Suar. disput. 37. sect. 6. n. 8. Fagund. de 2. Eccles. præcept. l. 9. c. 2. n. 5. & 11. Coninch. disp. 10. dub. 4. n. 28. & 29. Hinc inferunt communiter Doctores, quo magis opus laboriosum sit, eò maiorem vim satisfaciendi habere. Sed hoc intelligendum est, ceteris paribus: sæpè namque contingit opus ex se minus laboriosum, quia in se perfectius est, & Deo gratius maiorem vim habere satisfaciendi, quam aliud opus minus perfectum, etsi magis laboriosum sit: v. gr. pauperi grauem necessitatem patienti largam elemosynam tribuis summa cum facilitate, non est dubium te abundantiùs mereri, & satisfacere, quam si vnico die graui cum difficultate ieiunasses. Quod si difficultas operis ex feruore spiritus superata sit, non obinde minuit satisfactioem, nec meritum, aliàs tepidi, & virtutibus exercendis difficiles abundantius mererentur, & satisfacerent, quam spiritu feruētes, & in exercendis virtutum operibus omnino faciles: quod non est admittendum, ut rectè notauit Coninch. disp. 10. dub. 4. num. 30.

10. Addunt aliqui, debere esse opus supererogationis, & non aliàs debitum: sed immeritò id postulant, cum Concil. *sess. 14. c. 9.* satis indicet, per opera aliàs præcepta fieri satisfactionem posse. Nam, sicut præceptum non impedit meritum, neque satisfactionem impedire debet. Non enim opera virtutis in commodum Deis, sed in nostram utilitatem præcipiuntur. Ergo ex præcepto, nec meritum, nec satisfactio illius diminuitur. Quodlibet namque opus, tamen si præceptum, meriti rationem habet: quia factum est à filio in obsequium munificentissimi patris, quem decebat filiorum obsequia se ipso præmiare. Habet tamen rationem satisfactionis, quatenus per ipsum Deo, eiusque voluntati se homo submittit, à qua se peccatum subtraheretur. At hæc ex præcepto non impediuntur, quinimò præceptum augere videntur. Ergo ad satisfactionem non est necessarium esse opus supererogationis, sed potest esse opus aliàs præceptum. Atque ita docent Nauarr. *cap. 26. n. 23.* Sotus in *4. dist. 19. quæst. 2. art. 1. circa finem.* Henriq. *lib. 5. de pœnit. cap. 19. num. 5.* Suar. *disp. 37. sect. 4. num. 3.* Fagund. *de secund. Eccles. præcep. lib. 9. c. 2. num. 8.* Coninch. *disp. 10. dub. 10. dub. 4. num. 31.* Monent tamen communiter relati Doctores, quibus adheret Sanch. *lib. 1. sum. cap. 14. num. 6.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. qu. 5. sect. 3. p. 2. n. 12.* & infra latius dicemus; et si Confessarius possit opus aliàs præceptum in pœnitentiam iniungere, non tamen censeri iniunctum, nisi id expressè explicet: decet enim ad opera aliàs indebita obligare in satisfactionem peccati confessi.

11. Secundò, ex parte satisfaciendi conditio necessariò requisita est gratia. Nam, cum satisfactio tendat in reconciliationem cum Deo perfectam, nequit non reconciliatio fieri. Præterea, stante culpa, non potes pro pœna illi debita obtinere remissionem: neque etiam eam remissionem obtinere potes pro pœnis ex aliis culpis remissis relictis: quia dignus non es, ut hæc tibi gratia conferatur. Ergo gratia necessariò ad satisfactionem est requisita. Atque ita indicat satis Trident. *sess. 14. cap. 8.* asserens satisfaciendo pro peccatis conformes fieri Christo Iesu, certissimamque arrham glorificationis habere, quæ peccatori nullatenus convenire possunt. Deinde asserit Concilium, nos satisfacere non posse, nisi per Christum & in Christo, in quo vivimus, meremur, & satisfacimus. At nullus vivit in Christo, nisi qui eius gratiam possidet: ergo nullus satisfacere potest, sicuti nec mereri, nisi qui gratiam habeat. Atque ita tanquam certum tradit D. Thom. in *4. dist. 14. art. 3. caput. 2.* Bonavent. *ibi, art. 1. quæst. 3.* D. Anton. *3. p. tit. 14. cap. 20. §. 2.* Caiet. *1. t. Opusc. tract. 6. quæst. 3.* Petr. de Soto *relect. ultim. de satisfact.* Dominic. Sor. in *4. dist. 19. quæst. 1. art. 4.* quos refert Coninch. *disp. 10. dub. 4. concl. 1. n. 23.* & 24. aduertit optimè, sæpè benignissimum Deum pœnitentiam peccatoris se humiliantis acceptare in satisfactionem pœnæ temporalis in hac vita, quam infligere decreuerat, uti contigit scelestissimo Acha, *3. Reg. 21.* & colligitur ex Ierem. *c. 18.*

12. Præterea ex parte satisfaciendi requiritur, quòd sit viator: etenim satisfactio simul cum merito coniungitur, ut patet ex *supradicto loco* Concilij, *ibi: In quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus.* At meritum finita hac vita non est: ergo nec satisfactio. Aliàs animæ in Purgatorio existentes, cum Deum ardentissima charitate prosequuntur, brevissimo tempore pro peccatis satisfacere possent, ut notavit Coninch. *disp. 10. dub. 4. n. 24.*

13. Addunt aliqui, requiri, ut satisfactio ab eodem debitore procedat: est enim obligatio ad pœnam soluendam debitum personale, quod non videtur posse per alium satisfieri. Propria nanque actione divinam auctoritatem, & honorem læsi ab eius voluntate re subtrahendo. Non ergo aliena actione hanc divinæ auctoritatis læsionem reparare potes: sed necessario propria submissio, & humiliatio requiritur. Præterea, nemo pro alio mereri, nec demereri potest: ergo neque pro alio satisfacere. Item, non potest satisfacere pro culpa: ergo nec pro pœna. Et fortè ob hanc causam dixit Paul. ad Galat. *6. Vnusquisque onus suum portabit.* & 2. ad Corinth. *3. Vnusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem.*

Cæterum hæc sententia nullatenus admittenda est: sed omninò affirmandum, vnum pro alio satisfacere posse. Sic, tanquam certum, docuit Suar. *disp. 48. sect. 2. nu. 4.* Henriq. *lib. 5. c. 19. n. 5.* Bellarm. *lib. 2. de Indulgent. cap. 2.* Agid. de Coninch. *disp. 10. dub. 7.* Fagund. *l. 9. c. 2. n. 10.* & declaravit Catechismus Pij V. de Sacram. Pœnit. *n. 81. ibi: In hoc summa Dei bonitas, & clementia maxime laudibus predicanda est, qui humana imbecillitatis hoc condonavit, ut unus possit pro alio satisfacere.* Et paulò infra addit: *Qui divina gratia pradi sunt, alterius nomine possunt, quod Deo debetur, persolvere: quare fit, ut quodam pacto alter alterius onera portare videatur.* Et tamen concludit: *Nec verè de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus, qui in Apostolorum Symbolo, Sanctorum communionem profiteamur.* Ratio huius sententiæ est, quia Deus pro sua bonitate, & clementia acceptare potest opera à iusto facta in satisfactionem pœnæ, quam alter pro peccatis debet, ac si illud opus à debi-

tore factum esset. At, posita ea acceptatione, nemini est dubium, obligationem satisfaciendi nullam debitori superesse: ergo potest unus pro alio satisfacere. Quòd autem bona opera vnius iusti oblata in satisfactionem pœnæ ab alio debitor à Deo acceptentur, probat communis usus fidelium, qui continuo excitantur ad prædictas satisfactiones applicandas, maxime pro iis qui in Purgatorio existunt.

14. Hanc sententiam limitat Medin. *de pœnit. tr. 3. quæst. 2. c. 3.* & probabile reputat Coninch. *disp. 10. dub. 7. in fin.* ne procedat semper, & infallibiliter: sed, quando divinæ bonitati placuit fuerit, prædictam satisfactionem vnius pro alio acceptare: quia nullibi habetur, ob satisfactionem ab altero exhibitam, pœnam, quam quis debet, remitti, sicuti habetur ob satisfactionem propriam. Neque expediens videtur, eam acceptationem infallibilem esse; tum, ne debitores negligentes fiant in satisfactione propria exhibenda, sperantes, amicos pro illis satisfacturos; tum, ne submisionem, & humilitatem divinæ auctoritati debitam omitant. Sed displicet prorsus hæc limitatio, utpote contraria communi sensui fidelium, existimant vnius satisfactionem pro altero oblata, ei absolute deferre: quod verum non esset, si non staret promissio divina eam infallibiliter acceptandi. Illud verò inconueniens de negligentia satisfaciendi, per accidens est, & abundè compensatur actu charitatis, quem unus fidelium cum altero exercet, proprias satisfactiones ei applicando.

15. Fundamentum verò illorum, qui asserbant; neminem pro alio satisfacere posse, facile diluitur. Fateor namque, actione propria satisfactione exhibendam fore, idque expedire: at ex benignitate Dei aliena submissio, & humiliatio alteri applicata à Deo acceptatur, ac si ab eo esset exhibitæ. Ad confirmationem dico, neminem pro alio mereri: quia esto, id fieri possit, non fuit expediens: sed quòd meritum præmium sit virtutis, quæ propriis actibus acquiri debet. Ad secundam confirmationem concedo, pro culpa vnius neminem à Christo satisfacere posse: quia si de satisfactione quoad sufficientiam loquamur, necessarium non est alium à Christo satisfacere, cum Christus plenissime satisfecerit, præterquam quod ea satisfactio ad æqualitatem sit impossibilis. Si verò sermo sit de satisfactione quoad efficaciam, nullatenus decuit ex alienis actibus fieri: cum enim peccator propria voluntate maculatus fuerit, propria etiam voluntate purgari à macula debuit. Secus autem est de obligatione ad pœnam, quæ ex benignitate Dei ob quamlibet, satisfactionem remitti cõvenienter potest.

16. Tertiò, ex parte Dei requiritur, promissio acceptandi nostra bona opera in satisfactionem pœnæ pro peccatis debitor. Etenim, cum cuilibet peccato post remissionem culpam, & pœnam designetur à Deo aliqua temporalis pœna in Purgatorio luenda, quæ quantumcumque minima sit, excedit omnem pœnam, quæ in hac vita sustineri potest, pœnis huius vitæ compensari nequit: tum, quia sunt pœnæ diuersæ, & longè leuiiores, tum quia non tenetur Deus eas in recompensationem acceptare, cum liberum illi sit peccatorem pœna à se designata punire, neque aliam loco illius admittere. Ut ergo loco pœnæ designatæ obligatus sit nostra bona opera in satisfactionem admittere, necessaria fuit illius divina promissio, ut pulchrè docuit Medin. *tr. de pœnit. qu. 3.* Suar. pluribus relatis, *disp. 37. sect. 7. à num. 2.* Fagund. *de 2. Eccles. præcep. lib. 9. cap. 2. num. 15.* Coninch. *disp. 10. dub. 4. concl. 3. n. 33.* & colligitur ex Trid. *sess. 14. cap. 8.* asserente nos in Christo vivere, mereri, & satisfacere, facientes fructus dignos pœnitentiæ, qui ex illo vim habent, hoc est, ex eius meritis, & promissione, ob quæ à Patre acceptantur.

§. II.

De satisfactione sacramentali, & obligatione Sacerdotis illam imponendi.

1. Qua sit satisfactio sacramentalis, & quem effectum habeat?
2. Debes esse in gratia, ut obtineas effectum.
3. Secluso mortali habet effectum.
4. Satisfactio habet vim impetrandi gratias peruenientes.
5. Non habet gratiæ augmentum.
6. Plerumque obligatur Sacerdos sub gravi culpa hanc satisfactionem imponere.
7. Quando excusatur ab imponenda satisfactione. Et primò de articulo mortis.
8. Secundò, si credatur pœnitens plenè per contritionem satisfecisse.
9. Tertiò, qualiter tempore iubilæi.
10. Quid si intra horam sapius confiteatur.
11. Quid si pœnitens credatur nullam admissurus.

1. Executio operis à Confessatio in pœnitentiam peccati confessi iniuncta est satisfactio sacramentalis, quæ et si
per

per se spectata vim habeat remittendi pœnas peccatis debitas, quia ut suppono, est opus virtutis ab homine grato effectum: at, ut à Confessario imputitur, tanquam pars complens & integrans Pœnitentiæ Sacramentum, uti docuit Concilium Florentinum in decreto Eugenij, & Concilium Tridentinum sess. 14. capit. 3. efficacior vim obrinet ex Christi institutione. Hæc maior efficacia non provenit, ut placuit Dominico Soto in 4. dist. 14. quæst. 1. art. 5. §. Nilominus. ex eo, quod pœnitens, pœnitentiam iniunctam exequens, pœnitentiæ actum eliciat; aliàs tota illius efficacia ex opere operantis procederet, & secluso Sacramento consistere posset: sed ex eo, quod sit pars integrans, & complens sacramentum præteritum: ac proinde sicut sacramentum confert suos effectus ex opere operato rectè dispositis; sic executio operis à Confessario iniuncti, quæ pars est Sacramenti, confert suum effectum obicem non ponenti: effectus autem huius satisfactionis sacramentalis est remissio pœnæ pro peccatis debitis. Ergo hanc remissionem ex opere operato confert. Et ita ex communi sententia tradit Suar. disp. 38. sect. 2. Viuald. de satisfact. n. 13. Henriq. lib. 5. c. 20. n. 7. Coninch. disp. 10. dub. 10. concl. 1. & 2. Fagundez de secundo Eccles. præcept. lib. 9. cap. 3. à num. 2. Quanta autem remissio ex opere operato concedatur, soli Deo cognitum est. Verius est, maiorem remissionem concedi feruentius, & deuotius satisfactionem exequenti. Decet enim, Deum liberaliorem se ostendere iis, qui ei diligentius obsequuntur. Stante verò æqualitate satisfactionis nunquam abundantior remissio vni potius, quam alteri conceditur: quia Deus personarum acceptor non est: & notauit Coninch. disput. 10. dub. 10. numer. 93. concl. 3.

2. Notanter dixi, conferri hanc pœnæ remissionem, non ponenti obicem: nam, si tempore, quo pœnitentiam exqueris, in statu peccati mortalis exstas, impeditur illius effectum: quia dum es in peccato, non viuus in Christo, & consequenter neque in illo satisfacis. Quod à Trid. sess. 14. c. 8. requisitum est. Deinde, quia remissio pœnæ temporalis est effectus supernaturalis, præparans hominem ad gloriam: qui autem est in mortali, omnino est ad gloriam improporcionatus. Non igitur ei pœna debet remitti. Atque ita docet ex communi sententia Suarez disp. 38. sect. 3. numer. 3. Coninch. disp. 10. dub. 11. numer. 96. Henriq. lib. 5. cap. 8. & 3. & capit. 20. numer. 7. Bonac. disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. p. 4. num. 16. aduersus Vasquez quæst. 94. art. 2. dub. 5. Zecol. in praxi fol. 371. Ruiz controu. 95. Med. & alios ab Henriq. & Valq. relato: propterea quod hæc satisfactio, non ex dignitate operantis, sed ex meritis Christi proveniat. Verum esto ex meritis Christi proveniat, fauor est satisfaciendi factus, quem non decet fieri inimico.

3. Secluso autem mortali peccato effectus satisfactionis non impeditur, tamen satisfactio veniali culpa vitietur, ut bene notauit Coninch. disp. 10. dub. 10. n. 88. Henriq. lib. 5. c. 20. n. 7. Bonac. disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. p. 4. num. 16. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 15. quæst. 3. concl. 3. quippe ea satisfactio non ut est tuum opus, & ut à te procedit, sed, ut est sacramenti pars, & quasi Christi opus, effectum habet, sicuti habet effectum gratiæ sacramentum cum peccato veniali susceptum: tamen contrarium sentiat Vasquez de pœnit. quæst. 94. art. 2. dub. 5. n. 14. eo quod satisfactio nullam aliam bonitatem moralem habeat, nisi eam, quam suscipit ab operante, aliàs si ob finem mortaliter peccaminosum satisfactio fieret, effectum non careret, sicuti non caret effectum Baptismus, vel Confirmatio in peccato mortali suscepti. Sed responderetur, opus satisfactorium ex prauo fine factum, solum extrinsecè, & quatenus ab operante procedit, vitari, eaque de causa nullam bonitatem moralem liberam obtinet: at quia in se, & physicè est opus gratum Deo, & à Christo assumptum in sacramenti partem, ea de causa remissionem pœnarum obtinere potest ex Dei gratia, & Christi meritis. Si autem ex prauo fine mortali fieret, eo tempore effectum remissionis habere non potest, sicuti nec susceptio Baptismi, alteriusque sacramenti: quia à peccato mortali impeditur.

An verò prædictum opus, recedente peccato mortali, habeat suum effectum, incertum est. Valde pium & probabile est, effectum habere: siquidem, ut probabilius defendimus, recedente fictione, sacramentum pœnitentiæ suum conferre effectum. Ergo idem est huic parti concedendum. Atque ita docent Henriquez lib. 5. cap. 20. numer. 7. Viuald. de satisfact. n. 12. in fine. Suar. disp. 38. sect. 8. Coninch. disp. 10. dub. 11. Bonac. disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. part. 4. num. 17. Et videtur aperte decidi in cap. Quæret aliquis de pœnit. dist. 3. in fine, ibi: Satisfactio nis fructum non percipit impediens peccato, quod non deferitur: percipitur autem, cum eius pœnitentia fuerit subsecuta: sicut ad lauacrum fide accedens, regenerationis Sacramentum accipit: non tamen in Christo renascitur: renascitur autem virtute Sacramenti, quod perceperat, cum fictio illa de corde eius recesserit veraci pœnitentia.

4. Præter hanc remissionem pœnæ temporalis, concedenda est satisfactio quædam vis impetrandi gratias præuenientes, Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

& auxilia diuina, pro ut diuinæ bonitati placitum fuerit, qui peccata in futurum pœnitens caueat. Etenim, cum hæc satisfactio, ut ex Trid. sess. 14. c. 8. constat, instituta sit, non solum ad puniendâ peccata præterita, & pœnas pro illis debitas recompenandas; sed, ut cautiore, & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiat, & à peccatis committendis reuocet; necessariò illi concedenda est hæc vis impetrandi gratias præuenientes, utpote necessarias ad peccatorum fugam. Atque ita tradit Suar. disp. 38. sect. 2. n. 3. Coninch. disp. 10. dub. 10. n. 92.

5. Addunt aliqui huic satisfactioni, gratiæ habitualis augmentum, tanquam effectum ex opere operato: sed immeritò, tum, quia ipsa neque est sacramentum, neque pars essentialis illius; sed solum pars integralis perficiens sacramentum factum: neque est instituta ad reconciliandum pœnitentem cum Deo aliàs attritum existentem in mortali reconciliaret, quod est absurdum: sed solum est instituta ad remissionem pœnæ pro peccatis debitis, & ad faciilius peccata in futurum cauendâ: ad quos effectus gratia habitualis non deferuit; ut bene D. Th. in 4. dist. 16. quæst. 1. art. 1. q. 2. ad 3. notauit Coninch. disp. 10. de pœnitent. dub. 10. num. 94.

6. Hanc satisfactionem plerumque obligatur Sacerdos sub graui culpa pœnitenti imponere, ut satis indicat Trident. sess. 14. c. 8. vers. Debent ergo Sacerdotes. & tradit communis sententia apud Suar. disp. 38. sect. 3. num. 1. Henriq. lib. 5. sum. cap. 20. numer. 6. Coninch. disp. 10. dub. 8. concl. 1. Fagund. lib. 9. de pœnit. cap. 3. numer. 8. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quæst. 1. Tum, ut æquitatem iudicij seruet, debitam pro peccatis pœnam exigendo: tum, ut pœnitentem coërceat, ne iterum in peccata labatur: tum ne sacramentum imperfectum relinquat. Ob quam vltimam rationem credo, sacerdotem obligatum esse sub graui culpa pœnitentiam iniungere, cum commodè potest; tamen confessio sit de solis venialibus, vel de mortalibus iam confessis: nam Sacerdoti incumbit, ne mutilum, & imperfectum Sacramentum relinquat, quod necessariò sit nulla pœnitentia imposita. Quapropter, etsi pœnitentia imponenda leuis sit; non est tamen leuis illius ommissio, sicuti notauit Ioan. Sanch. disp. 15. select. disp. n. 14. & 17. aduersus alios oppositum docentes.

7. Dixi, plerumque: quia aliquando licet hoc sacramentum ministrare, nulla satisfactione iniuncta. Cum enim hoc Sacramentum necessarium sit, & perfici essentialiter possit absque satisfactione, non debet ob illius impossibilitatem omitti. Igitur omitti satisfactio potest, si pœnitens ita sit in extremis, ut nec minimam exequi valeat: quia obligatio imponendi pœnitenti satisfactionem, est, cum pœnitens capax est, illam exequendi, uti ex communi sententia tradit Caiet. tom. 1. Opuscul. quæst. 2. art. 2. Nauarr. cap. 16. n. 20. Suarez disput. 38. sect. 3. num. 4. Coninch. disput. 10. de pœnitent. dub. 8. numer. 63. Fagund. de secundo Eccles. præcept. lib. 9. cap. 3. numer. 9. Rarò tamen hæc impotentia contingit: nam, si pœnitens non est sensibus destitutus, credo, Sacerdotem obligatum esse illi pœnitentiam imponere, etsi leuissimam, nempe, inuocationem nominis Iesu ore, vel corde; voluntariam oblationem infirmitatis, & doloium, aliūve similem pium motum. Quod si peccata amplio rem satisfactionem expostulent, & credatur infirmus victurus, imponenda est sub obligatione, si conualuerit, exequenda, ut docuit Theod. Cantuariens. in cap. 1. 26. quæst. 7. ibi: Si diuinitus ereptus conualuerit, pœnitentia modum à Sacerdote sibi impositum diligenter obseruet. Et tradit Fagund. d. l. 9. cap. 3. n. 9. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 15. q. 2. circa fin.

8. Secundò, excusatur sacerdos à pœnitentiæ impositione, si probabiliter existimet, pœnitentem, ob vehementem contritionem, vel ob aliam grauem pœnitentiam assumptam plenè peccatis satisfecisse. Nam, stante hac opinione æquitas iudicij postulat, ut reus absoluat absque obligatione soluendi, cum nihil, soluendam habeat. Sic Suar. Coninch. Fagund. locis alleg. Sed hic casus moraliter est impossibilis, cum absque diuina reuelatione constare Sacerdoti non possit, pœnitentem plenè pro peccato satisfecisse, ut bene aduertit Coninch. d. dub. 8. n. 63. Præterea deberet constare, non indigere pœnitentia in remedium, & medicinam peccatorum præseruatiam, quod vix est possibile.

9. Tertiò, ad idem est, si tempore Iubilei confessio fiat: nam, cum per Iubileum plena peccatorum concedatur remissio, superfluit quælibet alia satisfactio. Verum, quia sæpe accidit pœnitentes intentione lucrandi Iubileum confessionem fecisse; postmodum verò, vel mutare voluntatem, vel ab eo lucrando impediri; nullatenus Sacerdos satisfaceret, si hac intentione contentus esset; sed necessariò debet ad executionem illius intentionis obligare pœnitentes, eisque diligencias pro lucrando Iubileo in pœnitentiam iniungere, sicuti docuit Valq. quæst. 94. art. 2. dub. 3. Ipsi verò obligati Iubileum lucrari, non teneat Sacerdos aliam pœnitentiam in satisfactionem iniungere ob rationem dictam: quia Iubileum est plena peccatorum remissio: & tradit aliis relatis Emman. Sa verbo Satisfactio n. 2. Toler. lib. 6. cap. 23. n. 10. & pluribus exornat Suar. disp. 38. sect. 10. n. 10. Bene tamen potest, & plerumque tenet,

tur, aliquam satisfactionem ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum eis iniungere: nam, cum sacerdos non solum sit iudex, sed Medicus, qui pœnitentes mederi debet, & per obtentionem Iubilæi non censeantur regulariter satis curati, tenetur eas pœnitentias iniungere, quæ huic fini visæ sibi fuerint conuenientes. Quapropter rectè inquit Suar. *disp. 38. sect. 10. n. 10.* his temporibus pœnitentes ab executione pœnitentiæ à Confessariò iniunctæ raro, vel nunquam excusari ob Iubilæum, vel plenariam Indulgentiam: quia plerunque imponuntur leuissimæ pœnitentiæ, & quæ vix sufficiunt per modum medicinæ.

10. Quatò, credunt Fagund. *de secundo Eccl. præcept. lib. 9. cap. 3. numer. 9.* & Bonac. *disp. 5. de pœnitent. quest. 5. sect. 3. part. 2. numer. 3.* excusari Sacerdotem ab impositione pœnitentiæ, si sapius intra horam pœnitentiæ sacramentum scrupuloso ministrat. Moueri possunt: quia pœnitentia in prima confessione imposita censeri debet pro aliis imposita esse. Sed hoc ad summum verum esse potest, casu, quo scrupulosus eadem peccata, à quibus in prima confessione absolutus fuit, iterum clauibus Ecclesiæ subiceret: quia satisfactionis prioris impositio visa fuit sufficiens pro illorum peccatorum remissione obtinenda. Cæterum, neque cum hac limitatione hanc excusationem admitto, ne consequenter dicamus, Sacerdotem excusatum esse à pœnitentia iniungenda, quoties pœnitens de peccatis ritè confessis confessionem instituit. Ratio autem huius obligationis ea est: quia Sacerdoti nunquam constat pœnitentiam iniunctam sufficientem esse ad plenam pœnæ debitæ remissionem: quinimò plerunque præsumere potest, insufficientem esse: quippe sæpè insufficiens imponitur, & longè leuior, quam peccata exigunt, ob maiorem pœnitentis fructum, ne à Sacramento Pœnitentiæ arceatur, ne ve de pœnitentia iniuncta horrorem concipiat. Quod verò Bonac. inquit, posse eandem pœnitentiam priori confessione impositam de nouo imponi, mihi displicet: quia esto opus aliàs præceptum in pœnitentiam iniungi possit; non tamen præceptum eodem titulo.

11. Quintò, addunt aliqui, quos minus benè refert Henric. *lib. 5. sum. c. 20. n. 6. in comment. litt. Z.* Sacerdotem ab obligatione imponendi pœnitentiam excusatum esse, si credat, pœnitentem nullam esse admissurum, vel executurum. Nam, cum impositio pœnitentiæ in bonum pœnitentis referatur, ea impositio potius in illius detrimentum, quam commodum cedit. Item, finis, ob quem pœnitentia imponitur, est, ut pœnitens illius executione pro peccatis satisfaciatur. Si ergo illam executurus non est, quinimò neque admissurus, finis impositionis cessat, ac proinde & Confessarij obligatio. Sed hanc excusationem nullatenus censeo admittendam, sicuti neque eam admittit Regin. *lib. 7. n. 12.* Bon. *disp. 5. de pœnit. quest. 5. sect. 2. n. 5.* Fagund. *lib. 9. de pœnit. c. 3. n. 10.* Nam esto, plures DD. non infirmæ notæ, quos *infra* referemus, sentiant, pœnitentem obligatum non esse pœnitentiam iniunctam acceptare, vel acceptatam implere: ac sacerdotem non audent à pœnitentia iniungenda excusare; tum ne videatur peccatis pœnitentis conuiuere, ea impunita relinquens: tum, ne sit occasio pœnitenti peccata temnendi, & in grauiora incidendi, utpote qui se sentit fræno pœnitentiæ destitutum: tum, ne Sacramentum Pœnitentiæ truncatè, & imperfectè ministret, nullam pœnitentiam, partem illius integram assignando. Qui fines non cessant, tametsi pœnitens pœnitentiam non acceptet, neque impleat.

§. III.

Quæ, qualiter, & quanta satisfactio imponenda sit.

1. Opus bonum pœnosum, & aliquando ex præcepto debitum imponi potest.
2. Non est necessarium, ut sit opus externum.
3. Quid de suffragiis pro animabus Purgatorij.
4. Debet esse opus præstandum ab ipsomet pœnitente.
5. Qualiter opus publicum in pœnitentiam iniungi possit.
6. Potest cogi pœnitens ad confessionis frequentiam.
7. Quid de reliquis Sacramentis dicendum sit.
8. Quantitas pœnitentiæ arbitrio prudentis Confessarij relinquatur.
9. Peccat grauiter Confessarius, si absque causa leuissimam pœnitentiam pro grauibz peccatis iniungat.
10. Stante causa licitum est.
11. Pœnitens monendus est, pœnitentiam non esse delicto commensuratam.
12. Plerunque sub præcepto pœnitentia imponenda est.
13. Sub consilio verius est, imponi sacramentaliter non posse.
14. Grauis pœnitentia imponi non potest sub leui obligatione.
15. Sub conditione verius est imponi non posse: quidquid alij contrarium sentiant.
16. Regulariter ante absolutionem est satisfactio imponenda.

1. **C**ertum est, opus in satisfactionem iniungendum debere esse bonum moraliter, & de se Deo gratum: siquidem in satisfactionem peccatorum, & perfectam cum Deo reconciliationem assumitur. Debet item esse pœnosum, & naturæ humanæ afflictuum: quam conditionem habent omnia opera bona post naturæ lapsum, ut aliis relatis probant Valent. *1. 4. disp. 7. quest. 14. pun. 3.* Pitigian. *2. p. dist. 15. q. 1. art. 3. conc. 1.* Non requiritur necessariò esse opus supererogationis; sed potest esse opus aliàs præceptum: nam ex eo, quod præceptum sit, non impedit, quin in partem sacramenti, & peccati satisfactionem assumatur, & nouo titulo pœnitens ad illius executionem obligetur. Quinimo aliquando expedit ita fieri, saltem ex parte, si pœnitens creditur illius pœnitentiæ impositione ad præceptorum obseruationem fore excitandum; cum tamen antea tepidus, & remissus extiterit. Frequenter autem opera non præcepta, sed supererogationis imponenda sunt: quia operibus aliàs præceptis vix censeri potest pœnitens grauari, cum iam grauatus sit; ac proinde rationem punitionis diminutè habent. Quocirca, quoties confessarius opus in pœnitentiam iniungit, semper intelligendus est iniungere opus non debitum, nisi contrarium communi consuetudine expressum intelligatur, sicuti intelligitur in elemosyna, quæ si detur extreme indigenti, sit ea satis: quia est casus extraordinarius, qui non censetur exceptus: & sicuti si præciperet, diebus festis duplicem Missam audire, censendus est Missam ex præcepto, & aliam tantum supererogationis præcipere. Si præcepti singulis diebus Missam audire, creditur Missa diei festi contingenti contentus esse, ne nimium pœnitentem grauet. Secus esset, si diceret, ut singulis hebdomadis Missam audiret, censendus esset velle obligare ad Missam aliàs non debitam ex præcepto, vel voto. Quando autem pensatis circumstantiis, dubium est, consulendus est confessarius, si potest, sin minus prudentis arbitrio res decidenda. Quæ Omnia Docent communiter Doctores, ut videre est in Suar. *disp. 38. sect. 6.* Henric. *l. 5. cap. 21.* Coninch. *disp. 10. dub. 8. num. 68.* & seqq. Laym. *l. 5. sum. tract. 6. cap. 15. q. 2.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 2. num. 11.* Thom. Sanch. *l. 1. sum. c. 14. à n. 5.* Fagund. *de 2. Eccl. præcept. l. 9. c. 5. n. 8.* & aliis.

2. Tametsi opus in pœnitentiam iniungendum debere necessariò externum esse docuerit aliis relatis Ioann. Sanchez *in select. disp. 16. num. 1.* propterea quod pars Sacramenti sit, quæ visibilis debet esse, sicut & sacramentum: & quia imponitur per modum præcepti humani, quod in actum interiore directè cadere non potest: attramen praxis Ecclesiæ, & communis sententia docet, actus interiores, verbi gratia, aliquam piam meditationem, de Dei præsentia, de iudicio futuro, de morte imminente, de peccatorum fœditate, & grauitate, aliquemque contritionis actum, & similia iniungi posse. Nam esto, per se sensibilia non sint, sunt tamen sensibilia, quatenus à Confessario iniunguntur, & à pœnitente acceptantur: quod sufficit, ut pars sacramenti esse possint, sicuti est contritio, quæ per confessionem manifestatur; & Corpus Christi in Eucharistia, quæ mediis speciebus consecratis sensibilis redditur. Et licet hæc iniungantur ad modum humani præcepti: quia tamen non iniunguntur absolutè, sed ex pœnitentis consensu, & acceptance, ea de causa, etsi interiora sint, & inuisibilia, sub præceptum cadere possunt: sicuti docuerunt Suarez *disp. 38. sect. 6. num. 2.* Reginald. *tom. 1. lib. 7. num. 22.* Basil. Ponc. *lib. 1. de matrim. cap. 7. num. 4.* Coninch. *disp. 10. dub. 8. numer. 67. conclus. 4.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quest. 2.* Bonac. *disp. 5. de pœnitent. quest. 5. sect. 3. pun. 2. n. 10.* Fagund. *de secundo Ecclesiæ præcepto. lib. 9. cap. 5. n. 5.* & alij. Quinimò, etsi frequenter opus externum in pœnitentiam iniungatur, quia facilius & certius, præsertim à rudibus, impleri potest, aliquando tamen expedit supradictam meditationem, & considerationem iniungi, utpote efficacissimam ad vitæ antea emendationem, ut benè notarunt Suar. Coninch. Laym. *loc. alleg.*

3. Quod verò prædictus Ioann. Sanch. subiungit *dicta disp. 16. n. 1.* non posse, inquam, confessarium pœnitenti imponere in pœnitentiam peccatorum, ut aliquas orationes pro animabus purgatorij recitet; eò quod sacramentum non in satisfactionem alieni peccati, sed proprii institutum sit, mihi displicet. Concedo namque, sacramentum Pœnitentiæ ad defendenda peccata pœnitentis, tam quoad culpam, quam quoad pœnam institutum esse: sed inde inferitur, orationes pro animabus Purgatorij applicandas effectum in pœnitente habituras non esse: habent quidem effectum ex opere operato, & virtute sacramenti, qui à pœnitente animabus Purgatorij communicari non potest, tametsi illis communicet effectum, seu satisfactionem, illis orationibus correspondentem, quatenus ab ipso procedunt: qui effectus est omnino distinctus, & separabilis ab effectu & satisfactione, quem illæ orationes habent, quatenus à Confessario sunt iniunctæ, & pars sacramenti Pœnitentiæ constitutæ.

4. Rursus debet esse opus ab ipsomet pœnitente præstandum, (quicquid in contrarium sentiant Fagund. *l. 9. de secundo Ecclesiæ præcept. cap. 4. numer. 12.* & Suar. *disp. 38. sect. 9. numer. 4.*)

Nam

Nam esto, vnus pro alio satisfacere possit; illius tamen satisfactio pars sacramenti pœnitentiæ esse non potest: & consequenter neque ex opere operato effectum habere. Quippe satisfactio sacramentalis necessariò imponenda est à confessorio ex potestate, quam habet, ligandi, ac soluendi in sacramento pœnitentiæ. At confessorius non alium, præter pœnitentem ligare ac soluere potest, neque alterius delicta vindicare. Ergo nemini alteri potest satisfactionem sacramentalem imponere. Præterea Florent. & Trident. declaratur, materiam sacramenti pœnitentiæ esse actus pœnitentis, scilicet, contritionem, confessionem & satisfactionem. Ergo satisfactio, quæ non est à pœnitente facta, pars materialis Sacramenti esse non potest. Quocirca, cum alicui imponitur in pœnitentiam, ut ipse, vel alius nomine ipsius peregrinationem suscipiat, orationes fundat; non aliena oratio, & peregrinatio in pœnitentiam iniungitur, sed illius diligens procuratio, quæ non absque labore & difficultate fit, ut bene notarunt Layman. l. 5. sum. tract. 6. c. 15. q. 2. n. 10. in fine. Valq. de pœnit. qu. 94. art. 2. dub. 1. n. 11. Henric. l. 5. cap. 20. num. 7. Coninch. disp. 10. de pœnit. dub. 8. n. 66. & plures referens Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 5. p. 4. n. 14. Illud verò est omnino certum, quodque etiam admittit Suar. si pœnitens specialiter indigeat satisfactione in medelam, & præseruationem peccatorum, nullo modo posse per alium impleri quia medicina ab altero sumpta, v. g. ieiunium, te mederi non potest.

5. Sed, an opus iniunctum debeat esse secretum, an possit esse publicum, non consentiunt DD. Et quidem, si peccata secreta sint, omnes conueniunt, iniustissimè cogi pœnitentem ad pœnitentiam publicam: cogeretur enim ad ea manifestanda. Si autem peccata publica sint, & scandalosa, adhuc Nauarr. in cap. Sacerdos de pœnit. dist. 6. n. 86. & in summ. ca. 6. num. 10. Emman. Sà verbo Satisfactio n. 12. Reginald. l. 7. n. 32. Vega 3. p. cas. 1. vers. Inferitur præterea. & alij negant, posse eam pœnitentiam iniungi, quia esset delictorum manifestatio, & sigili violatio: nam esto, illa peccata aliis nota sunt, nouo titulo agnoscuntur ob pœnitentiam, & certiora redduntur. Cæterum, sæpe ob peccata publicè commissa expedire, & aliquando etiam necessarium esse pœnitentem cogere ad pœnitentiam publicam exhibendam, ut sic scandalo satisficiat, communis est sententia, teste Suar. disput. 38. sect. 6. numer. 3. Valq. quest. 94. art. 2. dub. 2. Coninch. disput. 10. dub. 8. num. 74. conclus. 6. Henric. l. 5. cap. 21. Bonac. disput. 5. de pœnitent. quest. 5. sect. 3. p. 2. num. 14. & videtur decisum in cap. 1. de pœnitent. & remissionib. & à Trident. sess. 24. cap. 8. de reformat. quæ non solum de foro iudiciali, sed pœnitentia, & sacramentali loqui optimè expendit Valq. loco allegato. Ratio esse manifestata: quia confessorio competit peccata punire, eaque mederi ea punitione, & medicina, quæ necessaria est: at sæpe conuenit, sæpeque necessarium est peccata publica, & scandalosa publicè punire, & satisfactione publica mederi. Ergo confessorius ad sic puniendum, & medendum potestatem habet. Neque inde fit, sigillum violari: quia hæc obligatio ex consensu pœnitentis imponitur, aliàs non absolendus: sicuti iniurianti onus imponitur postulandi veniam ab offenso, absque vlla sigilli violatione.

Quod si obiciatur: Ergo pœnitens, cuius peccatum cedit in commune reipublicæ detrimentum, nisi manifestetur, cogi poterit, ut in illius manifestationem consentiat: Admittendum est, si velit absolutionem obtinere: quia cogitur præstare id, quod iure diuino & naturali tenetur. At eo non consentiente, neque illi est absolutio concedenda, neque confessio manifestanda:

Si verò pœnitentia publica necessaria non sit ad satisfactionem scandali raro expedire potest cogere pœnitentem ad illius acceptationem, & nolentem acceptare inabsolutum dimittere: quia hoc sacramento illiusque pœnitentiæ impositione, bonum pœnitentis, quoad fieri potest, procurandum est, quod ex hac pœnitentiæ publicæ impositione absolutionisque negatione nequaquam prouenire potest, ut bene notarunt Coninch. disp. 10. dub. 8. in fine.

6. Grauior dubitatio est, an cogi possit pœnitens ad confessionis frequentiam. Ratio difficultatis est: nam vel astringitur ad confitenda peccata commissa, vel committenda. Ad commissa, cum supponamus ea esse concessa, astringi non potest, quippe nulla lex humana arctare peccatorem potest ad binam suorum peccatorum confessionem. Ad confessionem autem eorum, quæ committenda sunt, nequit astringi: etenim obligatio hæc fatendi solum esse potest sub conditione, si committantur: cuius conditionis positionem ipse peccator vitare debet. Non igitur astringi pœnitens potest ad frequentem confessionem. Atque ita docuit Nauarr. in sum. cap. 9. num. 1. & cap. Placuit. dist. 6. num. 115. Sed contrarium omnino tenendum est cum communi sententia, quam pluribus relatis firmat Valq. quest. 91. art. 3. dub. 7. num. 12. Ioan. Sanch. disp. 13. select. num. 2. Layman. l. 5. sum. tract. 6. cap. 15. num. 12. vers. Caneant. Toler. l. 5. sum. cap. 13. num. 6. Fagund. de secundo Ecclesiæ præcepto. l. 9. cap. 5. num. 4. Et probat vltus communi. Ecclesiæ: passim enim afflucti peccatis, ad frequentes confessiones

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

astringuntur; quippe confessio est opus maximè Deo gratum, & ad remouendum prauos habitus, coercendumque peccatorem à peccatis committendis efficacissimum: ergo in pœnitentiam iniungi potest. Neque obstat lege humana neminem obligari posse ad eadem peccata bis confitenda: nam hoc intelligendum est directè, & formaliter: secus indirectè ex obligatione ad confessionem: ex hac enim obligatione nascitur, quod aliquando debeat peccata confessa fateri, si nolit ex venialibus denuò commissis confessionem facere. Præterea esto absolute nulla lex humana ad frequentem confessionem obligare possit, (quod falsum est): at ex aliqua suppositione, & quasi pacto optimè potest. Etenim confessorius ad confessionis frequentiam pœnitentem obligat ob beneficium absolutionis illi concessum, aliàs non concessurus: sicuti Pontifex in voto castitatis, & in impedimento affinitatis dispensans ad menstruam confessionem obligare solet. Quinimò censent Ioan. Sanch. non solum ad confessionis frequentiam obligari pœnitentem posse; sed ut cum eodemmet Confessorio fateatur. Sed hoc raro vel nunquam expedit; est enim grauissimum periculum, vel transgrediendi pœnitentiam, vel infideliter confitendi. Adde ex obligatione ad confessionem non adstringi pœnitentem per se ad fatenda peccata iam confessa, vel committenda; sed indifferenter ad hæc, vel illa, prout sibi placuerit, & expediens esse iudicauerit, in quo nulla est deordinatio.

7. De reliquis Sacramentis facilis est resolutio, an eorum susceptio possit in pœnitentiam imponi? Et quidem, de Eucharistia credo certissimum, si à Confessorio iudicatum fuerit expedire; quia cedit in Dei honorem, & maximum pœnitentis fructum. Ad Confirmationem suscipiendam, casu, quo susceptio non sit, optimè potest pœnitens obligari, cum omnibus Christianis expediat hoc sacramentum suscipere: & idem est de extrema unctione, si in extremis sit constitutus. Ad susceptionem autem Sacramenti Ordinis, vel matrimonij, nullatenus censo obligari pœnitentem posse: quia sunt status summam libertatem requirentes; sicuti neque ad religionis statum, ut notauit Fagund. lib. 9. de pœnit. cap. 5. num. 5.

8. Quanta verò pœnitentia sit à Confessorio iniungenda, ipsius arbitrio relinquatur, non quidem ut pro libito grauem, vel leuem possit iniungere; hoc enim æquitas iudicij non patitur; sed secundum grauitatem peccatorum, & pœnitentis dispositionem. Hæc enim duo præ oculis habere debet, ut arbitrium pœnitentiæ legitimum sit. Etenim hæc pœnitentia, ut inquit Tridentin. sess. 14. cap. 8. circa finem, in duplicem finem referenda est, nempe, in prætorum vindictam, & castigationem, & ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum. Vnde pœnitentia, quæ præterita delicta vindicat, & futura præcauet, & medetur, rectissima est. Hinc fit, expediens esse avaris, & rapacibus, si diuitias habent, elemosynas in pœnitentiam iniungere, luxuriosis ieiunium, carnis macerationem & regulariter omnibus quotidianam orarij recitationem, & confessionem menstruam, quia hæc & peccata præterita vindicant, & coercet à futuris.

9. Si autem Sacerdos absque iusta causa leuissimam satisfactionem pro grauib. peccatis iniungat, sine dubio mortaliter peccabit, quia nec peccata punit, nec pœnitentem medetur: & manifestè colligitur ex Trident. sess. 14. c. 8. circa finem. asserente, debere Sacerdotes, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate salutares, & conuenientes satisfactiones iniungere, ne si forte peccatis conuineant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leuissima quædam opera pro grauissimis delictis iniungendo alienorum peccatorum participes efficiantur.

10. Notanter dixi, si absque iusta causa nam ea intercedente optimè potest Confessorius, imò debet pœnitentiam peccatorum grauitati debitam temperare: ex hac enim mitigatione, nec sacramento fit iniuria, cum ipsum ad sui integritatem solum exigat satisfactionem imponi, & recta illius administratio petit, ut imponatur secundum prudens sacerdotis arbitrium, ut dicitur in cap. Deus, qui de pœnit. & remiss. & in cap. Mensuram. de pœnit. dist. 1. & aliis, quæ referuntur 26. quest. 7. Neque item fit iniuria Deo, cum ius puniendi peccatum, pro ut patet, non amittat. Ex alia parte cedit hæc mitigatio in pœnitentis vtilitatem: siquidem hac via confessioni afficitur; quam tamen horreret, si grauior ei imponeretur. Quapropter pœnitentiam quam timet Confessorius pœnitentem ex infirmitate non executurum, moderari debet, vel in aliam leuiorem commutare: potius enim expedit, puniendū in Purgatorio remittere, quam ob omillam pœnitentiam in Infernum detrudere, sicuti dixit Ioan. Gerson. 2. p. Operum in reg. moralib. & tradit Nauarr. cap. 26. n. 18. & 20. & in d. cap. Mensuram. de pœnit. dist. 1. n. 5. & 6. Henric. lib. 5. cap. 21. n. 1. Suar. disp. 38. sect. 4. n. 4. Coninch. disp. 10. dub. 8. & n. 71. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. c. 15. concl. 2. & 3.

11. Monent tamen communiter Doctores, ut videre est in Suar. disp. 38. sect. 4. n. 4. Coninch. disp. 10. dub. 8. n. 73. Viuald. de satisfact. num. 10. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. q. 2. concl. 2. Bonac. disp. 5. de pœnit. quest. 5. sect. 3. p. 2. n. 17. Reginald. lib. 7. n. 38. & 47. & aliis, Confessarium leuiorem pœnitentiam impon-

nentem, quàm peccata merentur ob iustum timorem, quem habet, ne, si grauiorem imponat, omittatur; debere monere pœnitentem, pœnitentiam delicto commensuratam non esse; tum, ne ob leuitatem pœnitentiæ iniunctæ leuius delicta existimet; tum, vt exciteretur ad nouam satisfactionem sponte assumendam.

Modus imponendi pœnitentiam esse potest ex præcepto, vel ex consilio. Item, absolutus, vel sub conditione alicuius operis.

12. Omnes Doctores admittunt plerumque ex præcepto imponendum esse, & sic esse intelligendum, cum sacerdos contrarium non expresserit. Sed, an sub concilio imponi possit, varius est eorum sensus. Affirmant Paludan. in 4. dist. 20. q. 2. Nauarr. in c. 1. n. 33. & 52. de pœnit. dist. 6. & in sum. c. 26. n. 22. & 24. Emman. S. verbo, Satisfactio, n. 11. Petr. de Soto lect. 2. de satisfact. Suar. disput. 38. sect. 3. n. 2. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. n. 11. Fagund. de secundo Eccles. præcep. lib. 9. in fine; & c. 3. n. 2. & 11. Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 2. n. 6. Mouentur: quia Confessarius imponere debet pœnitentiam, prout iudicauerit conuenientius esse. At sapè conuenientius est, non arctare præcepti obligationem pœnitentem: sed suæ liberæ voluntati opus iniunctum relinquere. Ergo id poterit Confessarius præstare. Neque inde fit, Confessarium non exercere potestatem ligandi; ac soluendi in pœnitentem: exercet utique: quia ligat pœnitentem, ne ex opere operato plenam suorum peccatorum remissionem obtineat, nisi medio opere in pœnitentiam iniuncto. Hinc inferunt Suarez sect. 6. num. 6. Fagund. Emman. S. & alij, posse Confessarium in pœnitentiam designare quodlibet bonum opus à pœnitente efficiendum: & de facto designari illis verbis absolutionem subsequentiibus: *Et quidquid bonifeceris, vel mali patienter sustineris sit tibi in remissionem peccatorum*, &c. Subdunt verò prædicti Doctores limitationem, vt solum pro peccatis in ea confessione absolutis censeantur ea verba habere effectum ex opere operato.

13. Ceterum, verius cenſeo; pœnitentiam per modum consilij impositam sacramentalem non esse, neque effectum ex opere operato habituram, ac proinde Confessarium suæ obligationi nullatenus satisfacere pœnitentiam sub consilio imponentem. Sic docuit Vasq. quæst. 94. art. 2. dub. 1. num. 10. Coninch. disput. 10. de pœnit. dub. 8. num. 64. Moueor: quia pœnitentiæ impositio nascitur ex potestate, quam sacerdos habet, pœnitentem ligandi, ac soluendi, non solum à culpis: sed etiam à pœnis pro culpis debitis. At, si confessarius voluntati pœnitentis pœnitentiam remittit, nullo modo ad illius executionem pœnitentem ligat. Quod si dicas eum Suar. ligare, si velit remissionem peccatorum perfectam obtinere: obstat; quia hæc non est ligatio: sicuti non ligaret Pontifex ad lucrandum Indulgentiam eum, cui concessa Indulgentia est, si orarium reciter. Præterea ex potestate, quam Sacerdos habet ligandi in hoc sacramento, inferunt Doctores obligationem, quam fideles habent confitendi sua peccata, vt pote quæ alia via non possunt peccatorum absolutionem obtinere: ergo inde etiam inferre debent obligationem, saltem ex præcepto, quam habent pro pœnis satisfaciendi, cum ex eadem potestate utraque obligatio ortum habeat. Item, sacerdos in hoc sacramento obligatus est, non solum consulere pœnitenti peccatorum vindictam; sed de facto ea vindicare pœnitentiæ impositione. At per pœnitentiam, quæ arbitrio pœnitentis relinquitur, censi non potest peccata vindicare, & puniri sed vindicationem, & punitionem pœnitenti consulere. Ergo Sacerdos, quatenus Iudex est, non ex consilio; sed ex præcepto pœnitentiam imponere potest. Deinde, si pœnitentia arbitrio pœnitentis remittitur, iam Sacerdos permittit Sacramentum Pœnitentiæ relinqui truncum, & imperfectum: quippe permittit esse sine parte integrali, scilicet, satisfactione. Specialiter autem mihi displicet, ea verba communia: *Quidquid boni feceris, &c.* efficacia esse, vt omnia opera bona postmodum facta ex opere operato remittant pœnas pro peccatis debitas. Nam ex vi illorum verborum non designantur opera in satisfactionem ex opere operato; sed oratur Deus, vt taliter fiant, vt in satisfactionem peccatorum deseruiant. Tum, quia in communi designantur; quæ designatio obligationi apta non est. Si enim peccatum in communi non licet pro materia huius sacramenti constituere, nisi in casu raro, & extraordinario; neque etiam satisfactionem in communi licebit. Tum, quia æquè designantur omnia opera à pœnitente efficienda, vt in augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ deseruiant, ac designantur in peccatorum remissionem. Sed ea opera à Confessario iniuncta vim non habent augendi gratiam ex opere operato, vt etiam contrarij fatentur: ergo neque vim habere debent remittendi peccata ex opere operato. Adde, absque fundamento ea verba restringi ad satisfactionem pro peccatis in ea confessione declaratis: nam opus in satisfactionem à Confessario iniunctum, non solum pro peccatis illius confessionis; sed pro quibuscunque peccatis satis-

factorium est. Ergo idem est dicendum, si omnia opera in communi possint in satisfactionem iniungi.

14. Addit Suarez disp. 38. sect. 7. num. 5. cum Medin. Cod. de confess. tract. 2. quæst. 48. quibus consentit Ochoagauia tract. ult. de satisfact. sacram. quæst. 8. numer. 7. posse Sacerdotem iniungere pœnitentiam grauem exequendam sub veniali obligatione: nam, si potest obligationem tollere, à fortiori illam poterit temperare. Et quidem, si vera esset sententia nuper reiecta, scilicet, Confessarium non astringi ad imponendam pœnitentiam sub præcepto: sed posse sub consilio eam imponere, crederem, posse obligationem temperare, & ad grauem pœnitentiam sub leui culpa obligare. Nam ex prædicta potestate manifestè infertur, institutionem, & naturam Sacramenti pœnitentiæ non exigere pœnitentiam sub obligatione imponi; sed arbitrio Confessarij relinqui, qui si potest à graui pœnitentia iniuncta obligationem leuigare, aptius poterit eam temperare. At quia satis probatum est, non esse constitutum in potestate confessarij à pœnitentia iniuncta obligationem separare: idèò probabilius cenſeo, illius obligationem temperare non posse: Confessario nanque solum datum est, pœnitentiam, quæ sibi visa fuerit expediens, iniungere: obligatio autem illam exequendi, non ex voluntate Confessarij, sed ex ipso sacramento, & institutione oritur. Præterea sacerdos pœnitentiam iniungens non tuo nomine, sed Christi nomine, & tanquam Christi Vicarius iniungi. At Christus semper præsumi debet, velle obligationem pœnitentiæ grauitati illius commensurari. Ergo absque fundamento asseritur, posse Sacerdotem graui pœnitentiæ leuem tantum obligationem adiungere. Sic Nonius de pœnitent. quæst. 15. art. 1. & quæst. 15. art. 2. difficult. 2. concl. 4. Coninch. disp. 10. de pœnit. dub. 8. num. 65. Bonac. disp. 5. de pœnit. quæst. 5. pun. 4. n. 4. in fine.

15. Alter modus imponendi satisfactionem satis vtitur est sub conditione: v. g. imponit tibi Confessarius, vt confessionem frequentes, peregrinationem instituas, elemosynam tribuas, si in tale, vel tale peccatum incideris, quia iudicat medium illud esse aptissimum, vt à peccato committendo detinearis, & paulatim emendationem obtineas. Posse autem pœnitentiam hoc modo iniungi, colligitur ex Nauarr. cap. 26. numer. 25. Henric. lib. 5. cap. 21. Suar. disp. 38. sect. 3. expressè Bonac. disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. pun. 2. numer. 16. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. numer. 11. Neque alio fundamento ducuntur, nisi quia Sacerdos officium iudicis, & Medici cum pœnitente exercet, & ad officium Medici videtur pertinere, medicinas designare, prout sibi conuenire visum fuerit.

Sed contrarium longè probabilius existimo: nam esto confessario, quatenus Medicus est, competat medicinas pœnitenti designare; modus autem designandi non fuit voluntati eius relicto; sed necessariò astringitur, vt illas conuenientes medicinas designet, ligans pœnitentem ad illarum executionem, & non libero eius arbitrio relinquens. Et ratio est: quia sacramentum absolutè factum exigit pœnitentiam absolutè imponi, ne sacramentum sine parte satisfactoria relinquatur: quod necessariò contingere potest, si solum sub conditione contingenti pœnitentia iniuncta sit: nam, cum hæc conditio cessare possit, poterit & pœnitentiæ executio cessare. Præterea obligatus ad pœnitentiam sub hac conditione, si peccatum commiserit, absolutè ad nullam pœnitentiam obligatur: nam ipse obligatus est ad non efficiendum peccatum. Ergo etiam es obligatus ad non contrahendam pœnitentiæ obligationem, quæ peccatum necessariò requirit. Atque ita docent Vega 2. p. sum. c. 64. casu 2. Tol. lib. 3. c. 18. n. 3. Thom. Sanch. lib. 3. sum. cap. 5. numer. 3. Ioann. Sanch. disp. 13. select. n. 8.

16. Superest dicendum, quo tempore hæc satisfactio iniungi à Confessario debeat, an ante, absolutionem, an post? Breuiter respondeo, & ante, & statim post absolutionem imponi posse: solum enim necessarium est, vt hæc omnia simul moraliter coniungantur, confessio, absolutio, & satisfactio nis impositio, utpote quæ ad integritatem iudicij requiruntur. Consultissimum autem est, & Ecclesiæ vsus probat, vt ante absolutionem pœnitentia iniungatur: ex illius enim acceptatione, vel repulsa cognoscit sacerdos aptius dispositionem pœnitentis, & quæ ratio necesse parat ut absolutioni recipiendæ. Deinde rectus iudicij ordo exigit, ne reus prius absoluitur, quàm satisfacere promittat, præcipue cum satisfactio iniuncta ad materiæ integritatem pertineat, quam semper expedit formæ præmitti, Sic Nauarr. de pœnit. dist. 6. c. 1. n. 35. & in sum. c. 26. n. 10. Suar. disp. 38. sect. 3. n. 6. Coninch. disp. 10. dub. 8. in fine, n. 76. Bonac. disp. 5. de pœnit. q. 5. pun. 2. n. 19. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 15. n. 7. vers. Colligitur tertio.

§. I V.

De obligatione pœnitentis acceptandi pœnitentiam, illamque exequendi.

1. *Aliqui censent, nullam esse obligationem acceptandi pœnitentiam.*
2. *Alij affirmant acceptam debere impleri.*
3. *Tenendum est, & obligationem esse acceptandi, & exequendi pœnitentiam.*
4. *Satisfit fundamento contrario.*
5. *Absolendus est pœnitens paratus leuiorem pœnitentiam, quam par est, acceptare.*
6. *Pœnitens renuens absolui excusatur ab obligatione acceptandi pœnitentiam.*
7. *Non est liberum pœnitenti, absque causa fugere sententiam, iudicio inchoato.*
8. *Proponitur ratio dubitandi, an obligatio acceptandi pœnitentiam grauis sit.*
9. *Sub distinctione respondetur.*
10. *Vnde sumatur levis materia pœnitentie iniuncta. Proponuntur varia sententia.*
11. *Levis materia non ex causa, sed ex se desumenda est.*
12. *Si tempus designatum non est, impleri debet, cum primum commode possit.*
13. *Si tempus designatum sit, tunc exequenda est: si omittatur, non perit regulariter obligatio.*
14. *Exceptio apponitur.*
15. *An possit pœnitens obligari, satisfactionem exequi ante absolutionem.*
16. *Fit satis pœnitentie iniuncta, tametsi in peccato mortali eam exequatur.*
17. *Peccas tamen, saltem venialiter.*

1. **P**lures, neque infima notæ, docuerunt, te obligatum non esse pœnitentiam à Confessario iniunctam acceptare; sed posse pœnam pro peccatis debitam remittere in Purgatorio luendam. Sic Scotus in 4. dist. 19. q. 1. §. Ad questionem motam post medium illius. Gab. dist. 16. quest. 2. art. 3. dub. 5. & latius dist. 18. qu. 1. art. 3. dub. 1. Ioann. Med. Cod. de confess. q. de pœnit. iniuncta acceptanda. Nauarr. cap. 26. n. 20. Fr. Gregor. Ruiz in 4. contr. 94. Armilla verbo, Confessio nu. 20. Mouentur quia nemo tenetur in hac vita pro peccatis satisfacere; sed potest satisfactionem in Purgatorio remittere. Deinde, si obligatus esses satisfactionem à Confessario iniunctam acceptare, obligatus esses acceptare quameunque, cum nulla, quantumuis grauis sit, æquet peccati grauitatem. Subdunt verò prædicti Doctores, si semel pœnitentiam acceptes, te obligari ad illius executionem: quia iam iurisdictioni Confessarii te voluntariè subiecisti.

2. Caiet. verò t. 1. Opusc. tract. 6. quest. 2. ad 2. magis consequenter locutus est, affirmans, te non teneri pœnitentiam acceptare, neque acceptatâ sub graui culpa implere. Caietanû sequuntur Ludouic. Vega. respons. casuum conscient. 3. p. casu 3. vers. Ex parte ergo penitentis Paul. Comit. respons. moral. lib. 1. quest. 35. Ioann. Rebello lib. de miraculis Virg. Maria, lib. 3. dial. 7. Zenode ad decretum collect. 40. num. 2. Valer. Reginald. lib. 7. num. 15. & tanquam probabile defendunt Emman. Sâ, verbo, Satisfactio, num. 4. Zerola de pœnit. cap. 25. quest. 9. Villalob. sum. tract. 4. de pœnit. difficult. 78. nu. 2. & 4. Priorem partem, scilicet, te non esse obligatum acceptare pœnitentiam, probant ex fundamento prioris sententiæ. Et quia hoc iudicium, cum voluntarium sit, in inuitum exerceri non potest. Nihil autem videtur ob stare, quin te Sacerdoti subiicias quoad peccatorum absolutionem absque subiectione ad satisfactionem acceptandam, vel exequendam. Secunda pars manifeste videtur: nam, si obligatio exequendi pœnitentiam non ex præcepto Confessarii nascatur; sed ex tua acceptione, obligationem simplicis promissionis, quæ plerunque levis est transcendere non potest. Præterea nequit esse pars sacramenti, cum non proveniat ex potestate sacerdotis ligandi, ac soluendi, sed ex tua libera acceptione.

3. Cæterum, omnino tenendum est, te obligatum esse, pœnitentiam rationabilem acceptare, & acceptatam exequi. Sic tanquam certum docuit Victor de Sacram. num. 209. Petr. de Soto lect. 4. de satisfact. §. Impositio pœnitentia. Suar. dicens contrarium esse impossibile t. 4. dist. 38. sect. 7. num. 2. Valen. t. 4. disp. 7. quest. 14. p. 4. Valq. quest. 94 art. 2. dub. 1. num. 4. Coninch. disp. 10. dub. 9. ad num. 79. Bonac. disp. 5. de pœnit. quest. 5. sect. 3. p. 4. n. 1. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quest. 1. vers. Colligitur secundo Fagundez lib. 9. de pœnitent. cap. 3. numer. 16. Et deciditur in Concilio Saleguntensi cap. 18. t. 3. Conciliorum. ibi: Multa tanta falluntur stultitia, ut capitali crimine culpæ pœnitentiam à suis Sacerdotibus acceptare nollent. Et Leo I. epist. 89. aliis 91. relatus in c. Multiplex. de pœnitent. dist. 1. ibi: Indulgentia, nisi supplicationibus Sacerdotum, nequit obtineri. Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. I V.

præcipue hæc sententia comprobatur ex cap. Omnis utriusque sexus de pœnitent. & remissionib. ubi eodem tenore præcipit. Innocent. ut fideles omnes, saltem semel in anno, fideliter omnia sua peccata proprio Sacerdoti fateantur, & pœnitentiam iniunctam studeant pro viribus adimplere. Supponit ergo ex institutione huius Sacramenti obligationem esse pœnitentiam adimplendi, sicuti est obligatio peccata fatendi. Pontifex enim in dicto cap. Omnis. non obligationem confessionis sancit: sed iure diuino sancitam determinauit. Deinde ex Trident. sess. 14. cap. 8. asserente, pœnitentiæ impositionem ex potestate, quam sacerdotes habent, ligandi, ac soluendi ortum habere. At ex hac potestate manifestè colligitur, te peccata fatentem obligatum esse, tum ad acceptandam pœnitentiam, tum ad illius executionem. Nequit enim intelligi, qualiter Sacerdos potestatem habeat pœnitentiis iniunctis te ligandi, si tu ad illarum acceptionem, & executionem ligatus non es. Quod si dicas, potestatem habere ligandi pœnitentiis iniunctis, quando te pœnitentiis subeundis subiicere vis: obstat quia hæc ligatio non à Sacerdote, sed à te procederet. Deinde, quia hæc potestas ligandi pœnitentiis iniunctis necessariò prouenit ex potestate, quam sacerdos habet, te ligandi, & soluendi à peccatis. At hanc potestatem habet per modum iudicii, & tanquam Iudex in illa causa sententiam profert. Ergo prolata sententia de pœnitentiâ exequenda, obligatus es illam acceptare, & exequi, sicut in aliis tribunalibus quilibet reus, qui iudicandus de delicto subiicitur, eo ipso ad sustinendam pœnam subici debet: id enim æquitas iudicii postulat. Præterea, si sacerdos suo præcepto potestatem non haberet te ligandi, ad acceptandam pœnitentiam, illamque exequendam, eo ipso, quo peccatorum absolutionem obtinere vis; sed necessariò deberet absolutionem concedere, tametsi nolles pœnitentiam iniunctam acceptare, & exequi; non videtur qualiter punire, & mederi tua delicta possit: siquidem ab eius iurisdictione absolutus exis, nulla punitione facta, nec medicina applicata. Item, superius diximus, confessarium obligatum esse, ex institutione huius Sacramenti, pœnitentiam pro qualitate criminum, & dispositione pœnitentis iniungere; tum ut æquitatem iudicii seruetur, tum, ut pœnitentem medeatur: at hæc obligatio inutilis esset, si pœnitentem ad illius acceptionem, & executionem nequit astringere. Ergo, &c. Tandem onus integrandi sacramentum pœnitentiæ, tam confessario, quam pœnitenti incumbit: ergo uterque debet ad id concurrere, confessarius satisfactionem imponendo, & pœnitens illam acceptando.

4. Fundamentum contrarium leuissimum est: nam esto, spectato peccato, & illius extra sacramentum remissione, possit satisfactio in Purgatorio remitti: at eo ipso, quo remissio per modum iudicii conceditur, exequenda est satisfactio iuxta iudicii sententiam. Neque inde fit, quanlibet pœnitentiam, etiâ grauissimam te obligatum esse acceptare, & exequi: quia neque ipse Sacerdos eam potest imponere: sed qualem, tum ad peccatorum vindictam, tum ad illorum medelam iudicauerit expedire, tametsi grauitati peccati non adæquet.

5. Ex dictis videtur inferri, contrariam sententiam, spectato iuris rigore, & ratione, neque ut probabilem admittendam esse, tametsi tot Doctorum autoritate fulcita sit. Placet tamè cum Laym. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quest. 1. numer. 6. ad finem. ea sententia uti, ne vnquam pœnitens absque absolutione dimittatur, si pœnitentiam delictis commensuratum renuat acceptare: paratus, tamen acceptare exequi leuiorem, quam peccata merentur: quia ea dispositione pœnitentis posita contentus esse debet Sacerdos ea levis pœnitentiæ impositione, quippe spectatis circumstantiis rationalis est, & iusta.

6. Dixi, obligationem acceptandi, exequendique pœnitentiam iniunctam nasci ex potestate, quam habet Sacerdos ligandi, ac soluendi pœnitentem Vnde, si pœnitens renuat absolui, excusatur ab obligatione acceptandi, exequendique pœnitentiam: nam in tantum ei Sacerdos imponere pœnitentiam potest, in quantum eius iudicio, & sententiæ subditur. Igitur, si hoc iudicium, sententiam fugiat, fugiet etiam obligationem pœnitentiæ acceptandæ, & exequendæ. Atque ita docent Agid. de Coninch. disp. 10. de pœnitent. dub. 9. num. 80. Layman. lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. num. 6. fine, vers. Dico hic. Suarez disp. 38. sect. 7. num. 4. Bonac. disp. 5. quest. 5. sect. 3. p. 4. n. 5.

7. Sed non caret difficultate, an liberum sit pœnitenti hoc iudicium iam inchoatum fugere, & sententiam huius sacerdotis declinare alium adeundo. Et quidem si fiat absque rationabili, & legitima causa (qualis esset, si nollet Sacerdos grauem, & nimis molestam pœnitentiam moderari,) omnes prædicti Doctores firmant, illicitum esse: tum ob virtualem illius Sacerdotis respectu contemptum: tum ob indecentiam sacramenti, quod inceptum, & imperfectum relinquatur: tum ob debitum iudicii ordinem, quod semel inchoatum perfici debet Sæpe enim liberum est iudicando, hunc, vel illum Iudicem eligere, ei que se submittere: at facta electione, & submissione, illicitum est illi retrocedere; sed sententiæ Iudicis electi, si iusta sit, stare debet. Ob has rationes censerem, grauem culpam

culpam committere pœnitentem, qui absque legitima causa inchoatum iudicium pœnitentiæ abrupter, nisi viderem, praxim contrariam esse communi Doctorum autoritate fultam. Nullum enim reperi, qui expresse peccati mortalis damnet pœnitentem inchoatam confessionem relinquentem & alium confessarium aduentem: solum enim damnatur cuiusdam irreuerentiæ, & indecentiæ, quæ peccatum veniale non excedit, quæ sententia fundatur in præsumptione, quod noluerit Christus pro sua pietate, & summa misericordia gravare pœnitentem, ut semel inchoatam confessionem cum vno sacerdote, cum eodem perficiat, sed possit, saltem absque gravi culpa, eius iudicium fugere, & alteri sacerdoti se iudicandum submittere. Hac enim via, & sacramentum pœnitentiæ suavius redditur, & pœnitentes facilius sua peccata manifestant, & pœnitentias iniunctas admittunt, & exequuntur.

8. Constitutio autem, quod pœnitens obligatus sit pœnitentiam acceptare, & exequi, eo ipso, quo velit absolui; restat examinandum, an semper hæc obligatio sit gravis. Ratio dubitandi est: quia est pœnitentia iniuncta in se levis sit, illam tamen acceptare, & exequi non videtur leve: siquidem ex hac acceptatione, & executione pendet sacramenti pœnitentiæ integritas: omittit enim absque causa sacramenti integritatem, non leve, sed grave censendum est. Præterea *superius* diximus, obligatum esse sacerdotem sub gravi culpa, hoc sacramentum ministrare pœnitentiam iniungendo, tametsi confessio facta fuerit ex venialibus, vel ex mortalibus iam confessis. Ergo etiam obligandus est pœnitens sub gravi culpa, eam pœnitentiam acceptare, & exequi: quia integritas sacramenti non tam in pœnitentiæ impositione, quam in illius acceptatione & executione sita est.

9. Ceterum distinguendum censeo inter acceptationem, & executionem pœnitentiæ. Et de acceptatione credo, ob superiorem rationem dubitandi semper pœnitentem obligatum esse graviter, pœnitentiam iniunctam, esto levis sit, acceptare, si velit absolui: hac enim acceptatione formaliter integratur iudicium, & reus convenienter absoluitur, tametsi contra sentiat. *Suar. disp. 38. sect. 7. num. 5.* At exequi pœnitentiam iniunctam, & acceptatam, censeo obligatum esse pro gravitate, vel leuitate pœnitentiæ iniunctæ, illiusque omissione. Si enim pœnitentia iniuncta gravis sit, & ob gravem causam iniunctam, & integrè omittatur, grave peccatum erit. Secus, si illius pars levis omittatur, vel levis pœnitentia fuerit iniuncta. Nam, si in voto, iuramento, aliiisque divinis præceptis levis obligatio admittitur ob materiæ leuitatem, cur non erit admittenda in pœnitentiæ iniunctæ executione, præcipue cum huius pœnitentiæ executio, neque ad essentiam sacramenti, neque ad illius formalem, sed materialem integritatem videatur pertinere? Atque ita ex communi sententia docent Paludan. in 4. dist. 17. quæst. 7. concl. 4. Sotus dist. 20. quæst. 2. art. 2. Nauarr. cap. 21. num. 3. *Suar. disp. 38. sect. 7. num. 5.* Coninch. *disp. 10. dub. 9. num. 80.* Layman. l. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quæst. 1. numer. 7. Henricus. l. 5. cap. 20. num. 3. Bonac. aliis relatis. de pœnitent. *disp. 5. quæst. 5. section. 3. part. 4. num. 4.* Fagund. de pœnitent. l. 9. c. 3. num. 12.

10. Verum supradicti Doctores non conveniunt in assignanda hac levi materia. Aliquibus enim videtur, leuem esse, quoties pro venialibus peccatis, vel mortalibus iam confessis imponitur, ut docuit Viuald. de confess. satisfact. n. 26. Nauar. c. 21. num. 4. *Suar. disp. 38. sect. 7. num. 5.* Layman. l. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quæst. 1. numer. 7. quia non videtur pro his iuste, & rationabiliter gravem posse pœnitentiam iniungi, cum circa hæc peccata non exerceat Sacerdos potestatem ligandi, sed solum soluendi ex Christi benigne. Et esto aliquando gravis pœnitentia iniungi possit, ne pœnitens venialium multitudinem parvi pendet, & paulatim in grave peccatum decidat: at non videtur ad illius executionem obligari sub gravi culpa: cum obligatio pœnitentiæ exequenda non solum ex ipsius gravitate, sed ex causa, ob quam imposita est, desumi debeat. Alij è contrâ gravem materiam censent, tametsi in se levis sit, si ob gravem causam, & necessariam, qualis est mortale non confessum, fuerit imposita: quia esto illud peccatum leuiter puniat Sacerdos; punit tamen ex potestate ligandi & soluendi, quam illi Christus concessit, & punit necessariò.

11. Sed verius existimo, leuitatem materiæ in executione pœnitentiæ iniunctæ desumendam esse, non ex causa ob quam iniungitur pœnitentia; sed ex leuitate ipsius. Quocirca si pœnitentia iniuncta levis fuerit, qualis est vna, vel altera vice recitare Psalmum *Miserere*, quinquies orationem Dominicam, & salutationem Angelicam; tametsi ob peccatum mortale nunquam confessum fuerit iniuncta, quod aliquando fieri poterit, si magna contritione pœnitens ad Sacramentum accedat, leve peccatum erit eius omissio: è contrâ, si ob venialia peccata gravis pœnitentia, ut est ieiunium: Missæ auditio, rosarii recitatio fuerit imposita, ut probatum est imponi posse, maxime viro religioso, qui specialiter perfectioni procuranda astringitur; gravis erit illius omissio: quia gravitas, vel

leuitas huius obligationis, sicut & reliquarum, non ex causa mortua, sed ex materia præcepta desumi debet. Atque ita tenent Henricus. l. 5. cap. 20. n. 3. Coninch. *disp. 10. dub. 9. n. 81.* Bonac. alios referens *disp. 3. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 4. n. 4.* Fagund. de 2. Eccl. præc. l. 9. c. 3. n. 14. & 15.

12. Sed quo tempore implenda est pœnitentia? Breuiter respondeo, si nullum tempus signatum est, impleri debet, eum primum commodè possit: quia ea est intentio Confessarii, & finis pœnitentiæ, ut quamprimum possis peccato satisfacere, teque à committendis contineas, & plenam cum Deo obtineas reconciliationem. Quapropter si nimia fuerit dilatio, sufficit ad peccatum mortale, si brevis, ad veniale. Quæ autem sit nimia, vel levis, arbitrio prudentis relinquitur. Neque enim singulis mensibus obligatus communicare, peccabis mortaliter, tametsi lex vel octo dies communionem distuleris, præcipue si aliqua, etsi levis, occasio huius dilationis se obrulit. Sic *Suar. disp. 38. sect. 7. n. 6.* Coninch. *disp. 10. dub. 9. n. 84.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 4. n. 6.* Sayrus de Sacram. Pœnitent. cap. 36. num. 8. Ioann. Sanch. *disp. 13. select. numer. 9.* & 10.

13. Si vero tempus designatum à confessario sit, v. gr. ut proximo die Veneris, vel vigiliæ B. Virginis ieiunes, confitearis, aliudve opus præstes, non est dubium te obligatum esse, eo die exequi. At si ob malitiam, vel impotentiam eo die pœnitentiam omittas, alieni videri poterit, te excusatum esse: quia illius diei designatio in speciem B. Virginis, vel passionis Christi Domini honorem facta est; quem honorem non respicit ieiunium alio die assumptum, ac proinde cessat materia præcepti pœnitentiæ; sicuti cessaret, si obligatio esset ex voto, & alio quouis præcepto. Sic sentire videtur Fagundez de 2. Eccl. præc. l. 9. c. 4. n. 5. & Fauet Henricus. l. 5. sum. c. 2. in fine.

Sed omnino dicendum est, per se non cessare obligationem ieiunij, & communionis: nam esto hæc opera eo die tibi præcipiatur exequi in honorem B. Virginis, vel Christi passionis: non tamè hic finis est ultimus, sicuti est in voto, alioque ecclesiastico præcepto, sed est finis medius, & relatus ad finem satisfaciendi pro peccatis commissis, & præcauendi futura. Unde esto, cesset illius finis medij consecutio, cum non cesset hic finis ultimus, & præcipuus, non cessat præceptum. Quod si vrgeas: Cessat materia præcepti: siquidem cessat fieri ieiunium in Christi, vel B. Virginis honorem, quæ fuit materia præcepti. Respondeo, cessare ex parte, sed non ex toto: cessare inquam, quoad accessorium, sed non quoad principale. Etenim in prædicto præcepto duo continentur: primum, & principale, ieiunium: secundum minus principale, & accessorium, ut eo die in honorem Virginis ieiunes: & utrumque satisfactionem præteritorum, & futurorum medelam respicit: at cessante secundo primum consistere potest, cum suum finem specialiter spectet. Non igitur ex designatione temporis finitur pœnitentiæ obligatio. Atque ita docet *Suar. dicta disp. 38. sect. 7. n. 6.* Coninch. *disp. 10. dub. 9. n. 84.* & 85. Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 4. n. 5.* Quapropter omittit ieiunium eo die temporis, vel vigiliæ, intentione transferendi in sequentem, crederem non excedere culpam venialem ob materiæ leuitatem: & indicat *Aegid. loc. alleg.*

14. Ab hac tamen doctrina excipiunt prædicti Doctores, *Suar. Coninch. Bonac.* pœnitentiam, quam confessarius ita temporali alligaret, ut eo transacto, obligationem cessare vellet. Reputant autem hanc voluntatem habere, quoties pœnitentia per longum tempus, statim temporibus, distribuatur, quæ si in vnum coniungeretur, intolerabilis esset: v. gr. si debeas ex pœnitentia iniuncta singulis hebdomadis, imò & singulis mensibus ieiunare, vel communicare, & longo tempore ieiunia, vel confessiones omiseris, censent te non esse obligatum compensare: quia intentio confessarii eam pœnitentiam imponentis, fuit, finire simul cum tempore obligationem, ne si simul cum subsequente persisteret, pœnitens nimium gravaretur.

15. Sed quid, si confessarius velit, ut pœnitentia executioni mandetur ante absolutionem concessam, obligatusne erit pœnitens obtemperare? Respondeo ex potestate, quam habet sacerdos imponendi pœnitentiam, nequaquam obligari posse: quia nequit sacerdos vindicare delictum, antequam illius sententiam pronunciet, neque pars integralis sacramenti esse potest, antequam Sacramentum in tuo esse essentiali sit constitutum; prius enim in essentia constitui sacramentum debet, ut integritas illi adueniat. Verum, si opus iniunctum non per modum pœnitentiæ præcipiatur, sed quia aliàs pœnitens ad illius executionem obligatur, uti est occasione peccandi dimittere, restitutionem ablatorum præstare, & similia; potestatem habet sacerdos ea impetrandi pœnitenti ante absolutionem, maxime si timorem habet concessa absolutione non fore exequenda. Quinimò, si de contritione pœnitentis satis confessario non cõstet, & ad hoc iudicium concipiendum reputet necessarium, vel conueniens, ut pœnitens aliud opus pœnale ante absolutionem exerceat; poterit sine dubio illud præcipere, & pœnitens si vult absolui, tenetur obedire: quia non præcipitur in pœnitentiam & satisfactionem peccati

peccati, sed in testimonium doloris interni qui necessariò debet à Confessario cognosci. Sic tradunt Suar. *disp. 38. sect. 7. n. 7.* Filuc. *tract. 8. cap. 2. q. 9. n. 56.* Reginald. *lib. 7. n. 83.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 2. num. 20. & 21.* Fagund. *de 2. Eccles. præcept. lib. 9. c. 3. in fin. n. 19.*

16. Restat dicendum qualiter pœnitentia implenda sit. Aliquibus placet, necessariò in statu gratiæ esse exequendam, eò quòd in statu peccati effectum remissionis, & præservationis à peccato non obtinet, qui sunt fines, ob quos pœnitentia à Confessario imponitur: Confessarius namque imponens pœnitentiam, opus satisfactorium præcipit, quòd certè esse non potest in peccato mortali factum,

Cæterum communis est sententia apud S. Thom. *in 4. disp. 16. Nauarr. cap. 1. de pœnit. disp. 6. n. 45, & in sum. cap. 3. num. 5.* Valen. *disp. 7. quæst. 14. p. 3. vers. Non est.* Valq. *qu. 94. art. 2. dub. 5.* Sayro *de pœnit. cap. 37. num. 1.* Suar. *disp. 38. sect. 8. num. 1.* Henric. *lib. 1. c. 20. Tolet. lib. 3. c. 9.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. q. 5. sect. 3. p. 4. num. 15.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. num. 15. concl. 3.* Coninch. *disp. 10. dub. 11. in princ. Fag. de secund. Eccles. præc. l. 9. c. 4. n. 2.* opus non esse in statu gratiæ pœnitentiam exequi; vt præcepto Confessarii satisfacias. Ratio est aperta: quia ad executionem præcepti solum requiritur, vt rem præceptam exequaris; tamen si finem, ob quem præcipitur, non obtineas, vt videre est in omnibus præceptis. At exequens in peccato ieiunium, in pœnitentiam iniunctam, exequeris opus tibi præceptum. Ergo. Deinde duplici fine mouetur Confessarius in pœnitentia imponenda. Primò, vt tua præterita delicta ea pœnitentia puniat, & à similibus committendis præseruet. Secundò, vt pro peccatis commissis satisfacias. Et licet hic secundus finis non obtineatur per pœnitentiam in mortali, quia ramen prior obtinetur, sufficit, vt obligationi pœnitentiæ fiat satis. Adde, prædictum finem obtineri recedente peccato, vt superius diximus.

17. Illud verò certum existimo, te aliquam culpam committere, satisfactionem exequendo in peccato mortali: quia indebis remissionem pœnæ, quam ex opere operato habere debebas satisfactione, præstataque indebitè partem sacramenti. Sed credo, leuem culpam esse, & non grauem; eò quòd non videatur grauis deordinatio, pœnæ temporalis remissionem impedire, eaque de causa nec Confessarii rogant pœnitentes, an in statu gratiæ pœnitentiam impleuerint, neque pœnitentes de hac circumstantia se accusant. Sic Suarez *disput. 38. sect. 8. num. 7.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quæst. 3. num. 15. in fine.* Fagund. *de 2. Eccles. præcept. lib. 9. cap. 4. num. 11.* Henric. *l. 5. cap. 18. num. 3. & cap. 20. num. 7.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. p. 4. n. 16.*

S. Vlt.

De commutatione pœnitentiæ iniunctæ, & de causis excusantibus ab illa.

1. Differt commutatio à cessione.
2. Proponitur, pœnitentiam iustam nunquam mutari posse.
3. Sed oppositum cum communi sententia affirmandum est.
4. Quilibet Confessarius mutare pœnitentiam potest.
5. Soluuntur rationes n. 2. adductæ.
6. Limitatur ab aliquibus doctrina in pœnitentia iniuncta ob casus reſeruat.
7. Censeo verius, hanc ab inferiori mutari posse.
8. Plures censent, extra confessionem fieri hanc mutationem posse.
9. Verius est oppositum.
10. Pœnitens non potest in melius pœnitentiam mutare.
11. Satisfit oppositum fundamentis.
12. Aliquibus placet in qualibet confessione mutari pœnitentiam posse; tamen si pœnitens peccata, ob qua fuit imposita, non declarauerit.
13. Verius est, obligationem esse declarandi peccata, ob qua fuit pœnitentia imposita.
14. Tamen si intra breue tempus ad eundem Confessarium recurras, non potest pœnitentiam mutare, sacramento non ministrato.
15. Excusaris à pœnitentia, si immoderata sit.
16. Si successu temporis reddaris impotens.
17. Si prohibearis à Superiore.
18. Si oblitus sis pœnitentia.
19. Quo casu non teneris iterum peccata fateri.
20. Neque teneris alia opera subrogare.
21. Qualiter obtentione indulgentiæ excusari possit.

1. Aliud est mutatio pœnitentiæ, aliud illius cessatio: cessat pœnitentia; quia cessat illius obligatio: mutatur pœnitentia; quia loco illius alia subrogatur. Hæc subrogatio fieri potest ab eodem Confessore, ab æquali, ab inferiori, vel superiori. Item, extra confessionem, vel confessione iterum repetita.

2. Non defunt, qui affirmant, pœnitentiam rationabilem, & iustam nequaquam mutari posse, neque ab eodem Confessario, neque ab illius superiore. Primò, quia est sententia data à supremo Iudice, & omnino irrevocabilis: omnes enim sacerdotes ex potestate Christi accepta, & homine illius sententiam absolutionis pronunciant, quæ semel validè prolata, nullatenus reuocari potest. At illa sententia data fuit sub obligatione, designatam pœnitentiam exequendi: ergo, cum sententiam illam immutare nullus sacerdos possit, neque poterit pœnitentiam iniunctam, quæ illi est accessoria. Secundò, vel hæc mutatio facienda est in sacramento confessionis, vel extra. Extra ferè omnes Doctores admittunt nullatenus mutari posse: quia extra sacramentum subrogari non potest pœnitentia, quæ pars sacramenti sit. In sacramento autem nequit fieri hæc mutatio: quia pœnitentia in susceptione nouæ absolutionis imposita nunquam esse potest pars integralis præteriti sacramenti, sed præsentis, in quo designatur. Ergo nunquam illius loco subrogari potest. Tertiò, ad veram, & legitimam mutationem pœnitentiæ iniunctæ opus erat causam, ob quam fuit imposita, iterum iudicandam subiici, ac si nunquam iudicata fuisset. At hoc est impossibile: nam esto eadem peccata materialia, à quibus primò fuisti absolutus, possis alteri Confessario subiicere, non ea subiicis, sicut primo subiicisti. Nam primo subiicisti vt materiam necessariam; secundo, vt liberam, & cuilibet subiicis sub diuersa, & distincta confessione, & dolore: ergo non est eadem causa iudicanda. Etenim absolutio, & sententia à Confessario prolata non fertur in peccata, sed in pœnitentem, qui diuerso, & distincto modo eadem peccata in illis confessionibus fateretur.

3. Fateor, has rationes non leuem mihi difficultatem inferre; sed, quia communis Doctorum consensus praxi, & vsu Ecclesiæ firmatus in contrarium procedit, censeo, ab eo non esse recedendum, sed affirmandum mutari pœnitentiam posse, tum à superiore, tum ab eodem Confessario, tum ab æquali, tum ab inferiori. Sic pluribus relatis docent Suar. *disp. 38. sect. 10. num. 5.* Valq. *quæst. 94. art. 2. dub. 3.* Coninch. *disp. 10. dub. 12. concl. 1. & 2. num. 99.* Henric. *lib. 5. cap. 22. num. 1.* Valen. *disp. 7. quæst. 14. p. 4.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 6. ca. 15. quæst. 4.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. p. 3. à num. 1.* Fagund. *de 2. Eccles. præc. lib. 9. cap. 4. à num. 15.* Fundamentum est: quia ex benignitate Christi Domini Pœnitentiæ Sacramentum ita institutum est, vt de peccatis, à quibus fuisti iudicatus, & absolutus, possis iterum iudicari, & absolui: posito autem eo nouo iudicio, & absolutione illius sententiæ de pœnitentia, iniuncta, stare poteris omnia prioris iudicii sententia: non enim teneris duplicem satisfactionem condignam pro eodem peccato subire. Neque inde fit, secundum Sacerdotem prioris sententiam reuocare; sed eandem causam iterum iudicare, & pœnitentem ab ea absolueri, eique optionem date, vt eligat, quam voluerit satisfactionem.

4. Ex hac ratione manifestè conuincitur sententia Soti *in 4. disp. 20. quæst. 2. art. 3. sub fin.* arbitrantis, solum superiorem mutare pœnitentiam à confessario iniunctam posse, non eandem neque æqualem: quia par in parem non habet imperium. Sed est friuola ratio: etenim cum hæc potestas mutandi pœnitentiam non oriatur ex eo, quòd vnus confessarius in alium exerceat iurisdictionem; sed ex eo, quod iurisdictionem habeat iudicandi causam ab alio iudicatam, si inferior sacerdos eam potestatem habeat, sanè mutare pœnitentiam poterit: ea enim suppositione facta inferior non est censendus, sed æqualis, cum æqualem, quoad illam causam, habeat à Christo potestatem, cuius nomine sententiam absolutionis pronunciat, vt docent DD. n. præcedent. relati.

5. Ex his soluuntur rationes n. 2. adductæ. Ad primam concedo, sententiam esse datam à supremo iudice, nec reuocari posse; sed valida perseverante alia similis ferri potest in eadem causa, qua posita optio pœnitenti conceditur eligendi, quam voluerit satisfactionem, vt docuit Suar. *disp. 38. sect. 10. num. 7.* Reginald. *dicto l. 7. num. 89. ad finem.* Bonac. *disp. 5. de pœnit. quæst. 5. sect. 3. p. 3. in fine.* Ad secundam admitto, in sacramento pœnitentiæ hanc esse commutationem faciendam, Et ad impugnationem respondeo, sufficienter subrogari posse pœnitentiam denuò iniunctam loco prioris; tamen si illius prioris sacramenti pars integralis non sit: satis enim est, quòd sit pars integralis sacramenti denuò suscepti. Ad tertiam nego minorem, & ad illius probationem respondeo, satis esse, eandem materialem causam iudicare, declarata simul pœnitentiæ obligatione, & commutationis intentione, alias non censetur commutata.

Sed, quid, si ob casus reſeruat imposita pœnitentia sit à superiore, poteritne inferior, qui potestate absolueri à reſeruatis caret, eam pœnitentiam commutare? Negant ex communi sententia Nauarr. *cap. 26. n. 22.* Suar. *disp. 38. sect. 10. n. 14.* Coninch. *disp. 10. dub. 12. nu. 100. vers. Dixit Valen. disp. 7. q. 14. punct. 4. ad fin.* Reginald. *lib. 7. num. 91.* Vega *3. p. casu 1. vers. Hæc tamen opinio.* Rodriq. *1. p. sum. cap. 56. num. 8. & alij plures.* Mouentur: quia esto, peccata illa post absolutionem à superiore concessam reſeruatione careant, possintque cuiuslibet sacer-

dotis iudicio subici, attamen ex iure reservationis ita superiori adjudicata censetur quoad pœnam & vindictam impositam, ut nullus inferior eam valeat immutare. Etenim sublata reservatione, & absolutione concessa, pœnitens astrictus est superioris præcepto ad pœnitentiam exequendam: at inferior nequit in superioris præcepto dispensare, ergo nequit pœnitentiam à superiore iniunctam mutare.

7. Cæterum admissa potestate commutandi pœnitentias iniunctas, verius censeo, sacerdotem inferiorem, qui potestate in casu reservato caret, posse pœnitentiam iniunctam à superiore, cui erant servati, mutare, ac si reservati numquam fuissent. Sic Nauarr. *conf. 25. de pœnit. & remiss. & conf. 3. aliàs 6. de voto Zerola cap. 25. de pœnitent. quest. 10. vers. Dico secundum. Valq. quest. 94. art. 2. dub. 3. num. 9. Bonac. disp. 5. de pœnitent. quest. 5. sect. 3. part. 3. num. 6. vers. Ego verò. Henric. l. 5. capit. 22. num. 1. & 2. Emman. Sà verb. Satisfactio. num. 5. Moucor: illa peccata reservata eatenus superiori affecta sunt quoad pœnam, & vindictam iniunctam, quatenus illorum absolutionem sacramentalem sub onere, & obligatione concessit. At id non impedit, quominus ab alio inferiori sacerdote iudicari possint, & absolui iniuncta pœnitentia salutari. Ergo non impedit, quin pœnitentia cessare possit, aliàs cogetur pœnitens duplicem condignam pro eisdem peccatis pœnitentiam subire. Neque inde fit, inferiorem sacerdotem superioris præceptum de pœnitentia iniuncta abrogare, aut dispensare, sed conditionem quandam apponere, qua præceptum illud cessare possit. Etenim illud præceptum superioris sicut & cuiuslibet confessorij est de exequenda pœnitentia iniuncta, dum peccata, ob quæ fuit imposita, denuò iudicata non fuerint: illis autem denuò iudicatis, liberum est pœnitenti, quam voluerit satisfactionem exequi. Neque obinde illud iuris reservationis: quia peccata non reservantur, ut pœnitens necessariò sequatur iudicium superioris de pœnitentia iniuncta, quin possit aliud adire. Vnde id constat: Sed ideo reservantur, ut se sitat superioris iudicio pro absolutione impetranda, ab eoque monita salutis accipiat. Possemus nostram sententiam confirmare ex cap. *Accedens. 50. dist. & cap. Tempore. 26. quest. 7. cap. Latorem. 33. quest. 2. ubi pœnitentiæ impositæ à Pontifice possunt ab Episcopo relaxari, si sibi videatur expedire. Sed quia hi textus non loquuntur de foro sacramentali, sed externo & iudiciario omittimus; & præcipue, quia ex facultate ibi à Pontifice concessa fit ea relaxatio, ut notavit Glossa in dict. cap. Latorem.**

8. Sed an extra confessionem hæc mutatio fieri possit variant DD. Primò, Nauarr. *cap. 26. & 2. t. conf. l. 5. de pœnit. & rem. conf. 26. Valent. 4. t. disp. 7. quest. 14. p. 4. in fin. Chapeauilla de casib. reservatis cap. 12. in fine. censent, facta confessorij relatione peccatorum, ob quæ fuit pœnitentia imposita, maxime illorum, quæ eius statum manifestant posse pœnitentiam iniunctam extra confessionem commutare. At Rodrig. *sum. 1. p. cap. 56. num. 8. & in addit. ad Bull. §. 9. num. 102. neque hanc relationem peccatorum requirit, sed solum notitiam causæ ad commutationem requisitæ, quæ regulariter est difficultas specialis in executione pœnitentiæ iniunctæ. Fundamentum horum DD. esse potest: quia cum pœnitentia in bonum pœnitentis iniuncta sit, videtur ea conditione iniuncta esse, ut si pœnitenti conveniens fuerit illius commutatio, fieri à sacerdote possit.**

Secundò Henric. l. 5. cap. 21. num. 8. referens Sotum in 4. *dist. 20. quest. 2. art. 3. §. in calce. Viêt. de clauibus. §. 11. & §. 211. Angel. Confessio. 6. §. 4. Armilla §. 29. Nauarr. cap. 26. num. 22. non solum commutari, sed & dispensari, seu relaxari à superiore sacerdote pœnitentiam posse, sicuti præstat Pontifex concessione indulgentiarum pro pœnitentis iniunctis, & Episcopus concedendo dispensationem. Nam esto Sacerdos ea potestate, quam à Christo accepit ligandi, ac solvendi, obligationem pœnitentiæ iniunxit: quia tamen hæc obligatio ab homine inferiori, & Episcopo subiecto emanavit, ea de causa potest Episcopus in ea dispensare, aut commutationem facere. Tertiò in melius ab alio sacerdote, & etiam à proprio pœnitente commutari pœnitentiam posse, docet tanquam certum Villalob. in *sum. tra. 9. de pœnit. difficult. 79. concl. 1. Nam cum in utilitate pœnitentis lex de pœnitentia sancita sit, censetur confessorius consentire, ut in melius commutari possit: abundantius enim solvit debitum, qui in melius pœnitentiam commutat.**

9. Cæterum communior sententia docet, quæque mihi certa videtur, extra confessionem nullatenus fieri posse commutationem pœnitentiæ iniunctæ. Nam extra confessionem subrogari non potest pœnitentia, quæ sacramentalis sit, & ex opere operato pœnas pro peccatis debitas remittat. Sic Valq. *de pœnitent. quest. 94. art. 2. dub. 3. num. 7. Coninch. disp. 10. de pœnitent. dub. 12. à num. 100. Reginald. l. 7. num. 42. & 93. Suar. disp. 38. sect. 10. num. 4. Bonac. disp. 5. de pœnitent. quest. 5. sect. 3. p. 4. nu. 7. Layman. l. 5. sum. tract. 6. cap. 15. circa fin. q. 4. Fagund. de 2. Eccles. præc. l. 9. c. 5. n. 17.*

10. Hinc à fortiori constat, pœnitentem non posse extra confessionem mutare pœnitentiam in confessione iniunctam,

tamen si in melius velit illam commutare: quia ea mutatio & subrogatio sacramentalis esse non potest, neque pœnitentem ad illius executionem ligare ex eo, quod sit pars sacramenti: & ex potestate clauium iniuncta: nequit enim pœnitens in seipsum iurisdictionem exercere, & in pœnam delicti commissi se ad pœnitentiam obligare alia via, quam voto, vel iuramento. Et ita docent Henric. *lib. 5. cap. 20. numer. 5. Coninch. de pœnit. disp. 10. dub. 12. num. 103. Regin. lib. 7. cap. 8. in princ. num. 85. Thom. Sanch. lib. 4. sum. cap. 11. numer. 36. in fin. & cap. 49. numer. 9. ad 6. argument. Bonac. disput. 5. de pœnit. quest. 5. sect. 3. p. 3. in fin. Ochagau. tr. ult. de satisfact. quest. 12. n. 2.*

11. Fundamenta Doctorum contrarium sententium non videntur. Ad prioris sententiæ fundamentum respondeo, esto, in impositione pœnitentiæ imbibatur conditio, ut commutari possit, quoribus pœnitenti visum fuerit expedire: at inde non inferitur, extra sacramentum commutationem fieri posse: satis enim pœnitenti consultum est, si intra sacramentum ea commutatio fieri permittatur. Ad secundæ sententiæ priorem rationem concedo, Pontificem concessione Indulgentiarum relaxare pœnitentiam satisfactoriam posse: quia ex meritis Christi applicat omnem illam satisfactionem, quam executione operis in pœnitentiam iniuncti pœnitens obtineret: hæc tamen non est commutatio pœnitentiæ, cum ad novam pœnitentiam nulla pœnitenti pro prioris pœnitentia subrogetur obligatio, sed est cessatio pœnitentiæ iniunctæ ob plenam peccatorum remissionem. Ad secundam nego, Episcopum, imò nec Pontificem extra sacramentum dispensare, commutare, abrogareque posse directè obligationem à Confessorio inferiori iniunctam: quia in administratione sacramenti, ex suppositione, quod sacerdos iurisdictionem habeat, nullus alteri inferior est: quia omnes nomine Christi, & ex potestate ab illo accepta, operantur. Ad tertiæ sententiæ fundamentum nego, ex consensu Confessorij fieri eam pœnitentiæ mutationem: nam vel sit ex consensu præsumptio, cum sit ea mutatio: & hoc non; quia eo tempore, cum sacramentum non ministratur, non potest partem integram sacramenti subrogare, & in pœnitentem iurisdictionem exercere: vel sit ea mutatio ob consensum, quem præsumitur habuisse, cum Sacramentum Pœnitentiæ ministravit, & satisfactionem imposuit. Et hoc etiam nulla ratione videtur affirmandum: nam, si Confessorius, pœnitentiam imponens, ea intentione, & lege imponere censetur, ut possit pœnitens, si velit, excellentiorem eligere: sanè non absolute, sed sub disjunctione pœnitentiam imponit, neque ad opus iniunctum determinatè astringit, cum liberè possit à pœnitente aliud, modò excellentius sit, subrogari. Præterea hæc non esset mutatio pœnitentiæ, sed executio pœnitentiæ iniunctæ: siquidem à Confessorio à principio iniunctum fuit, non opus aliquod determinatum; sed illud, vel aliud excellentius, quod pœnitens elegerit: permittitur enim pœnitenti ex consensu Confessorij electio ex operibus iniunctis, sed non iniuncti operis mutatio. Qui modus dicendi alienus est à communi Ecclesiæ sensu, existimantis, Confessorium ad opus determinatum astringere pœnitentem, neque sub disjunctione pœnitentiam designare, neque liberam illius optionem pœnitenti committere.

12. Posito autem, quod in Sacramento Pœnitentiæ hæc mutatio præstanda sit, variant Doctores, an necesse sit, eadem peccata, ob quæ imposita sit, confiteri? Plures, gravesque Doctores, Nauarr. *c. 26. n. 22. Henric. lib. 5. cap. 23. n. 1. & 2. Emman. Sà verb. Satisfactio. nu. 5. Tolet. lib. 3. c. 11. n. 11. Viuald. de satisfact. n. 29. & 31. Anton. Fernand. instruat. Confess. docum. 7. fol. 37. n. 5. Viêt. num. 211. Villal. sum. tr. 9. diff. 79. concl. 5. reputant probabile Possuini. de offic. Curati. c. 7. n. 106. fol. 254. & Laym. lib. 5. sum. tr. 6. c. 15. in fin. negant opus esse eadem peccata fateari, sed satis esse, causam commutationis adesse, ut possit Confessorius quibuscumque peccatis auditis pœnitentiam iniungere, tū in præsentium satisfactionem, tum in subrogationem prioris pœnitentiæ iniunctæ, Mouentur: quia pœnitens censetur Confessorio subici in obligationibus, quæ ex confessione ortum habent; & consequenter Confessorius iurisdictionem habet obligationem pœnitentiæ iniunctæ tollendi, & aliam de nouo imponendi. Et quamvis peccata, ob quæ illa pœnitentia data sit, non agnoscat, satis videtur esse, si agnoscat obligationem ipsius pœnitens ad illius pœnitentiæ executionem, & ad sit causa mutationem exigens. Quod si roges, quæ sit causa sufficiens ad commutationem præstandam, respondent Nau. Henric. Villalob. Man. Rod. in addit. ad Bull. §. 9. num. 102. & alij communiter, esse difficultatem gravem in illius executione, timorem probabilem de illius transgressione, & quam liber aliam, quæ ad commutationem, vel dispensationem in voto, vel iuramento sufficeret.*

13. Nihilominus longè verius existimo, opus esse ad hanc commutationem pœnitentiæ præstandam, agnoscere, & iudicare peccata, saltem præcipua, ob quæ imposita fuit, siue mutatio ab eodem Confessorio, siue ab alio fiat. Sic, aliis relatis, docent Suar. *disp. 38. sect. 10. n. 4. Coninch. disp. 10. dub. 12. concl. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 6. c. 15. q. 4. Bonac. disp. 5. de pœnit. qu. 5. sect. 3.*

13. *seff. 3. p. 3. dub. 2. nu. 7.* Ratio ea est: quia eatenus mutare poenitentiam potes ab alio Confessore iniunctam, quatenus potes eandem causam indicare. At, si peccata, ob quæ fuit poenitentia imposita, tibi manifestentur, nequis illa indicare. Ergo nequis peccatis incognitis poenitentiam mutare. Præterea inconsulte poenitentiam subrogare nesciens peccata, in quorum vindictam subroganda est. Et ex his soluitur ratio oppositæ sententiæ. Non enim sufficit, quod obligationem poenitentis agnoscas, sed opus est, ut cognoscas, & iudices causam illius obligationis: quia nequis poenitentiam sacramentalem nouam constituere eisdem peccatis, nisi ea peccata sacramentaliter iudices: quod præstare non potes absque illorum cognitione, & poenitentis confessione. Quando idem est Confessarius, ad quem ob poenitentiam mutationem accedis, & memoria retinet peccata ob quæ imposita fuit, sat est vnico verbo est omnia subiicere, dicens, te denuo accusare, de peccatis prius confessis, & Confessario præcedenti confessione manifestatis, ut bene obseruauit Coninch. *disp. 10. dub. 12. n. 102.*

14. Porro graues Doctores, Sotus in 4. *dist. 20. q. 2. art. 3.* Viuald. *de satisfact. n. 31.* Coninch. *disp. 10. dub. 12. n. 102.* Laym. *li. 5. sum. tract. 6. c. 15. quest. 4. concl. 2.* Villal. *tract. 9. diff. 79. n. 3.* Henric. *lib. 5. c. 21. in fin. censent*, si intra breue tempus scilicet, vnus dici ut placuit Coninch. & Laym. vel duorum, triumque dierum, ut Sotus & Viuald. censuerunt, vel vnus hebdomadæ, ut putauit Henric.) ad eundem confessarium recurras pro poenitentia iniunctæ mutatione, vel moderatione, posse eam moderationem, vel mutationem facere nullo denuo sacramento ministrato: quia moraliter censetur, ac si in confessione præcedenti ea mutatio facta esset: sicuti Iudicibus fori externi contingit: qui in continenti sententiam datam interpretantur, vel moderantur. At huic doctrinæ nunquam potui acquiescere. Nam si demus, à peccatis absolutum, poenitentiaque suscepta à præsentia confessoris discessisse, iudicium illud omnino finitum est: nihil enim tali iudicio deficit. Ergo nequit confessarius postmodum, poenitentiam iniunctam mutare, nulla denuo confessione facta: sicuti non potest nouam absolutionem concedere. Nam ea noua poenitentia impositio ad præcedentem confessionem pertinere non potest: quippe ea confessio absque relaxatione ad hanc nouam poenitentiam completa fuit non solum essentialiter, sed etiam integraliter. Requiritur ergo ad poenitentiam mutationem, quod intra eandem confessionem fiat: quia tunc non mutatur, sed primò imponitur; vel si finita confessione, absolutione suscepta, & poenitentia perfectè iniuncta mutanda est poenitentia, denuo confessio facienda est, absolutio concedenda, tamen si intra horam hæc mutatio contingat.

15. Superest dicendum de causis excusantibus à poenitentia executione. Primò, si poenitentia integra à principio immoderata fuit; tum spectata grauitate peccatorum, tum spectata tua dispositione, excusaris ab illius obligatione. Si solum aliqua illius pars fuerit immoderata, ab ea excusatus eris, ut bene notauit Coninch. *disp. 10. dub. 12. in princ. n. 97.* Laym. *l. 5. sum. tr. 6. c. 15. & ult. q. 4. n. 17.* ubique aduertit, quemlibet virum doctum, imò & poenitentem, si talis est, iudicare posse, an poenitentia imprudenter fuerit iniuncta. Raro tamen, & non sine manifesta ratione hoc iudicandum est.

16. Secundò excusaris, si successu temporis, & ob circumstantias occurrentes facta tibi fuerit moraliter impossibilis: lex enim diuina, quæ iugum est suauis, & onus leue neminem attingit cum graui illius detrimento. Et notatur prædicti Doctores, aduertuntque, in his casibus opus non esse nouam aliam poenitentiam subrogare; non enim sacramentis esset, nisi in sacramento subrogaretur, cuius nulla est obligatio, quippe nunquam obligari potes, bis eadem peccata fateri.

17. Tertiò, excusaris ab executione poenitentia ob præceptum superioris verantis opera iniuncta. Si enim tibi Religioso, vxorato, vel seruo aliqua ieiunia, peregrinationes, Ecclesiarum visitationes essent iniuncta, & à marito, domino, vel Prælato impediaris, excusaris toto eo tempore ab illorū obligatio. Neque teneris Confessorem adire, ut poenitentiam in opus tibi permissum commutet, quia non teneris peccata iterum fateri: quod secundum probabiliorē sententiam necessariò requiritur ad commutationem. Neque item, si famulus es, teneris querere alium dominum, qui poenitentiam exequi permittat: quia præceptum de poenitentia iniuncta obligat ad illius executionem, stare potentia: non autem obligat ad querendam potentiam, ut bene notauit Ioan. Sanch. in *select. disp. 15. n. 8. & segg.* Notanter dixi, te excusatum esse eo tempore, quo ex præcepto superioris impeditis: nam, eo cessante, succedit poenitentia obligatio, nisi determinato tempore, quod

iam transiit, alligata fuerit: prohibitio superioris poenitentiam suspendit, non tollit.

18. Quartò excusaris, si oblitus es poenitentia iniuncta, tamen si ex negligentia id contigerit: quia es factus impotens ad illius executionem. Sic omnes Doctores referendi. At, si præsumas, Confessarium memorem esse poenitentia iniuncta, teneris illum adire, & interrogare, ut bene docent Caietan. in *sum. verb. Confessio iteranda. §. Ex satisfactionis.* Sotus in 4. *dist. 20. q. 2. art. 2. ad 3.* Med. de poenit. *tr. 2. q. 44. §. Sequitur ex dictis.* Nauarr. *c. 9. n. 17.* Coninch. *disp. 10. de poenit. dub. 9. in fin. n. 86.* Bon. *disp. 5. de poenit. q. 5. sect. 3. p. 3. n. 10.* Ratio est: quia teneris inquirere de lege, cum scis legem latam esse. Item teneris remouere impedimentum executionis præcepti, si facile possis. Ergo teneris interrogare confessarium de lege poenitentia, & media hac interrogatione ignorantiam illius purgare, ob quam impotens es illam exequendi.

19. Quod si confessarius poenitentia iniuncta non recorderetur, vel ipse inueniri non possit, censent Richar. in 4. *dist. 17. art. 2. quest. 8. ad 2.* S. Ant. 3. *iii. 14. cap. 19. §. 19.* Syluest. *verbo, Confessio, 1. quest. 3. vers. Secundo.* Bonac. *disp. 5. de poenit. quest. 5. sect. 5. p. 3. num. 9. & 10.* te obligatum esse, iterum ea peccata fateri: tum (ut inquit Bonac.) ut integritati Sacramenti satisfacias, cui satisfacere nequaquam potes, nisi per poenitentia prioris executionem, vel noua poenitentia in Sacramento susceptionem: tum ut obligationem à confessario iniunctam exequaris: quippe ea lege confessarius poenitentiam iniungere videtur, ut si ob aliquam causam impotens sis illius exequenda, subrogationem procures. Sed contrarium dicendum est cum Valq. *quest. 94. art. 2. dub. 4.* Suar. *disp. 22. sect. 17. num. 5.* Coninch. *disp. 10. dub. 9. in fin. num. 86.* Laymann. *l. 5. sum. tract. 6. cap. 15. quest. 4. in fin.* Ioann. Sanch. *disp. 15. select. num. 11.* & aliis apud ipsos. Mouentur: quia ex nullo humano præcepto obligari potes ad peccata iterum facienda, neque id confessarius præcipit: sed præcipit opus aliquod determinatum exequi, quod iam est impossibile. Ex diuino autem, vel naturali præcepto hæc obligatio in præsentia oritur: quippe hæc repetita confessio non est necessaria ad remissionem culpæ, cum iam per primam confessionem obrenta sit, neque est necessaria ad remissionem poenæ pro culpa debita, cum aliis viis hæc remissio obtineri possit, neque ad integritatem prioris sacramenti, cum poenitentia denuo iniuncta nequeat illius esse pars. Ergo ex nullo capite ad repetendam confessionem teneris.

20. Quinimò existimo cum Coninch. *disp. 10. dub. 12. in fine.* Layman. *dict. tract. 6. c. ult. fin.* Ioan. Sanch. *disp. 15. num. 11.* Bonac. *disp. 5. de poenit. quest. 5. sect. 3. p. 3. circa finem.* Filliuc. *tract. 7. cap. 4. num. 97.* te non esse obligatum, etiam ex consilio sacerdotis, ea opera subrogare; quæ plerumque in poenitentiam designantur illis peccatis, quorum poenitentia iniuncta oblitus es: quia si ea opera sunt diuersa ab iniunctis, pars sacramentalis esse non possunt, ac proinde loco poenitentia sacramentalis subrogari nequeunt.

21. Quartò excusaris obtentione Indulgentiæ plenariæ: hæc enim plenè peccata remittit: at obligatio exequendi poenitentiam non tam est ob integritatem sacramenti, quam ob debitam vindictam, & satisfactionem pro commissis peccatis. Si igitur nihil restat satisfaciendum ex defectu finis, cessat præceptum de poenitentia exhibenda. Atque ita docent Viuald. *de satisfact. tit. 9. num. 37.* Valen. *tom. 4. disp. 7. quest. 20. p. 3.* Bonac. *disp. 5. de Sacram. quest. 5. sect. 3. p. 4. numer. 7.* Ad hanc autem excusationem non est opus clara, & euidentis noticia, te indulgentiam esse consecutum: sufficit, si probabiliter coniectari possis, ut bene notauit Bonac. *d. p. 4. n. 10. in fine.*

Idem, quod dictum est de indulgentia consecutione dicendum est, si aliorum operum exercitio plenam poenæ pro peccatis debitæ remissionem obtinueris, sicuti aduertit Bonac. *d. p. 4. n. 8.* quia est prorsus eadem ratio. Raro tamen, vel nunquam absque reuelatione id tibi constare potest. Quis enim agnoscat poenam cuiuslibet peccato designatam? quia satisfactio bonis operibus correspondentem, ut inde inferre probabiliter possit, plenam remissionem obtentam esse?

Supradicta intelligi debent de poenitentia præcipue in satisfactionem iniuncta: at, cum plerumque omnes poenitentia à confessario designata, non tam in satisfactionem peccatorum præteritorum, quam in futurorum medelam designentur, & ut poenitens bonis operibus assuefiat, idcirco raro vel nunquam ob indulgentiarum consecutionem à poenitentia iniunctis excusari potes, ut bene addunt, pluribus relatis, Henr. *l. 5. sum. cap. 22. n. 6.* Suar. *disp. 38. sect. 10. n. 10.* Reginald. *l. 7. m. 92. & 170.* Bonac. *disp. 5. de poenit. q. 5. sect. 3. pun. 4. n. 10.*

TRACTATUS XXIV.

E T

DISPUTATIO VNICA
DE SVFFRAGIIS,

Indulgentiis, & Iubileo.

P V N C T V M I.

De suffragiis, quæ in fidelium viuorum, & defunctorum fauorem præstari possunt.

SVFFRAGIVM, spectato rigore linguæ Latinæ, est quædam authentica significatio voluntatis, tum in creandis Magistratibus, tum in reo iudicando, tum in lite decidenda, & similibus, iuxta illud Cicer. 3. de legib. *Suffragia in Magistratu mandando, aut etiam de reo iudicando palam fieri melius esset.* At, quia

hæc significatio voluntatis plerumque utilis esse solet ei, pro quo fit. Theologi cum D. Thom. in 4. dist. 45. suffragium appellarunt auxilium, & fauorem, quem aliis fidelibus nostris bonis operibus impendimus. Videndum igitur, qualiter, tum viuentibus, tum defunctis, suffragari possimus, & quæ conditiones ad prædicta suffragia requirantur.

§. I.

Qualiter nostris bonis operibus possimus fidelibus viuentibus suffragari.

1. Triplicem qualitatem satisfactionis, impetrationis, & meriti nostra bona opera habent.
2. Impetratio nobis, & aliis prodest.
3. Meritum alteri applicari non potest.
4. An satisfactio aliis prodest, proponitur dubitandi ratio.
5. Afferitur, nostras satisfactiones aliis prodesse.
6. Soluitur ratio dubitandi n. 4. adducta.
7. An efficaciter & infallibiliter aliis prodest nostra satisfactio. Negant plures.
8. Rectius alij affirmant.
9. Opposita rationes dissoluntur.

1. **P**onendum est, quod sæpè est repetitum, nostra bona opera triplicem qualitatem habere, impetrationis, satisfactionis, & meriti.

2. Qua parte impetrationem habent, non solum nobis, sed etiam aliis, saltem de congruo, profunt ut manifestè colligitur ex illo ad Rom. 15. *Obsecro vos Fratres, ut adiuvetis me in orationibus pro me à Deo.* & Iacobi 5. *Orate pro invicem ut saluemini.* Quinimò ad hanc impetrationem non est necessarium, ut speciali intentione velis alteri tuis bonis operibus beneficium impetrare: sæpè enim benignissimus Dominus ob merita alicuius Sancti aliis dona non mediocriter concedit. Cum enim omnes fideles in charitate existentes sint vnus corporis membra. Christo Capiti vnita, communicationem inter se habere debent, & vnus operationes aliis omnibus deseruire: sicuti in humano corpore videre licet, vbi quodlibet membrum viuum, non solum sibi, sed etiam aliis operatur. Quod ita certum est, ut fide diuina teneamur credere, hanc Sanctorum communionem, seu communicationem.

3. At, qua parte nostra bona opera meritoria sunt gratiæ, & gloriæ, solis ea operantibus prodesse possunt. Nemini enim datum est, ut sua merita aliis applicare possit: esset enim

alienum à charitate, alteri applicare, quo ipse indiget. Præterquam quod ius ad gloriam concedi non potest abiq; gratia, & satisfactione. Sanctitas autem non alienis operibus, sed propriis comparari debet. Non igitur nostra merita applicari alteri possunt, uti tradit S. Thom. ab omnibus receptus in 4. dist. 45. q. 2. art. 1. *questiunc. 4.*

4. Quapropter præsens controuersia solum est de nostris bonis operibus, qua parte satisfactoria sunt: an, inquam, aliis fidelibus applicata illis profint ad pœnæ pro peccatis debitæ remissionem, sicuti nobis indigentibus profunt? Videri potest alicui hoc impossibile. Primò, quia obligatio satisfaciendi est debitum personale, utpote propria culpa, & non aliena contractum. Ergo aliena satisfactione remitti non potest; sicuti non potest remitti culpa, ex qua debitum illud nascitur. Et forè ob hanc causam dixit Paul. 2. ad Corinth. 5. *Vnusquisque recipiet, prout gessit in corpore.* & ad Galat. 6. *Vnusquisque onus suum portabit.* Secundò, nemo potest alteri mereri gratiæ, & gloriæ augmentum: ergo neque pœnæ debitæ remissionem, qua ad gloriam proximè disponitur, & præparatur. Tertiò, quia nullus est locus Scripturæ, aut Conciliorum, ex quo manifestè colligitur, satisfactionem nostrorum operum aliis fidelibus applicari: omnia enim testimonia, quæ adducuntur, nihil aliud probant, quàm nostra bona opera aliis fidelibus prodesse, quod ex merito de congruo, & per modum impetrationis sufficienter intelligi potest, ideòque non defuit, qui diceret, ob nostra bona opera aliis applicata excitari Deum ad concedendam eis pœnarum remissionem liberalem tam, etsi satisfactio bonis operibus inhærens illis applicata non fuerit, neque applicari possit.

5. Cæterum pro certo tenendum est, nostras satisfactiones aliis applicari posse, tanquàm pretium sufficiens, quo pœnæ debitæ remittuntur. Sic D. Thom. quem ferè omnes sequuntur, in 4. dist. 20. *quest. 1. art. 2. qq. 3. & d. 45. quest. 2. art. 1.* Bonanauent. Duran. Palud. Richard. Alenf. & alij, quos referunt, & sequuntur. Nauarr. *tract. de Indulgent. notab. 13 per totum, & notab. 22. num. 8. & 19.* Couarr. *cap. Alma mater. 1. p. §. 4. n. 7.* Bellarm. *lib. 1. de Indulgent. cap. 2. Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 48. de suffrag. sect. 2. nu. 4.* Coninch. *disp. 10. dub. 7. n. 53. & disp. 11. dub. 1. & 7.* Bonac. *disp. 6. de suffrag. quest. 2. part. 1. in princ.* Ratio ea est: quia negari non potest, poruisse Deum vnus satisfactiones pro alio oblatas acceptare in remissionem pœnæ pro illius peccatis debitæ, sicuti acceptat propriam cuiusque satisfactionem in remissionem propriorum peccatorum, quam nullatenus acceptare tenebatur: sed poterat Deus, non obstante qualibet satisfactione exhibita, nos punire, prout sibi placitum esset: quia peccati grauitas est infinita, nullaque humana satisfactio debilis. At remissa culpa, & pœna æterna in temporalem commutata, contentisque humana satisfactio pro illius remissione, eo ipso, quo satisfactio condigna exhibetur, debita est pœnæ remissio: quia fit solutio debiti, iuxta Dei creditoris voluntatem. Quod autem Deus vnus pro alio satisfactiones acceptet, probat communis Ecclesiæ sensus: omnes enim credunt, vnum pro alio satisfacere posse: quod verum non esset ob solam impetrationem liberalis remissionis, nisi adesset debiti condigna solutio. Præterquam quod ex lege ordinaria nemo potest remissionem gratuitam impetrare; si enim sibi impetrare non potest, à fortiori neque alteri, præcipue cum rationi dissonum sit, velle remissionem gratuitam debiti ex iustitia, qui habet, vnde soluat. Neque Christus Dominus eam remissionem obtinuit, sed satisfactiones superabundantes Deo obtulit, ex quibus, tanquàm ex pretio, solutioneque

tionemque sufficienti, per Pontificem applicatis in Indulgentiarum concessione, tum in Sacramentorum ministracione, & Sacrificio nobis debitum pœnarum remitteretur. Deinde omnes Sancti inter se communicant, velut vnius corporis membra: ergo habent omnem communicationem possibilem: ergo communicant in satisfactionibus; quippe hæc communicatio nullum habet inconueniens: sed potius maximè expedit, utpote quæ mutuum amorem, & charitatem auget: ergo asserenda est. Tandem Sanctorum satisfactiones superabundantes in Ecclesiæ thesauro repositæ per Pontificem applicantur fidelibus in suorum peccatorum remissionem. Ergo easdem poterunt Sancti fidelibus applicare, tempore, quo præstabantur, & sub suo dominio erant: siquidem ob defectum huius applicationis ex benignitate Dei in thesauro Ecclesiæ repositæ fuerunt, ne perirent.

6. Argumenta verò opposita sententiæ nullius sunt momenti. Ad primum fateor, debitum pœnæ personale esse; ideoque tolli non posse, nisi per condignam debitoris satisfactionem, vel creditoris remissionem. At benignissimus Deus, sicuti contentus est satisfactione debitoris aliâ debita, contentus etiam est satisfactione aliena in fauorem debitoris oblata, in quo Dei benignitas, & misericordia elucet. At remissionem culpæ concedere ob aliena opera, nec diuinam bonitatem decebat, nec peccatori erat expediens. Cum enim per propriam voluntatem se à Deo auerterit; expediebat non aliena, sed propria voluntate cōuertere. Testimonia verò Pauli ad Corinth. & ad Galat. de sententiâ Iudicij extremi loquuntur, in quo vnusquisque portabit, & soluet, prout in hac vita gessit. Quod diuersum est à nostro instituto. Ad secundum respondeo, esse latum discrimen de remissione pœnæ temporalis ex peccatis relicta, & de merito gratiæ, & gloriæ: hoc enim propriis operibus expediebat comparari, cum sit intrinseca, & supernaturalis hominis renouatio: at remissio pœnæ, cum à solo Deo creditore faciendâ sit, neque reddat hominem sanctiorem mirum non est, quod alienis operibus, tamquam pretio, & solutione sufficienti comparetur. Ad tertium dico, esto nullo textu Scripturæ, & Conciliorum manifestè probetur hæc Sanctorum communio in satisfactionibus: probatur tamen, communi fidelium consensu, sub communione Sanctorum contineri ut pote possibilem, & fidelibus conuenientem, diuinæque bonitati, & misericordiæ conformem.

7. Superest tamen difficultas, an hæc applicatio efficax sit, & infallibiliter effectum habeat. Stat enim oprime, Deum nunquam remittere pœnam pro peccatis debitam, nisi ipse peccator condignè in Purgatorio satisfaciatur, vel in hac vita sufficientem satisfactionem exhibeat, vel alius iustus propriam satisfactionem illi donet, sub hac tamen differentia, quod satisfactionem vnus cuiusque pro se factam promittit acceptare semper: pro alio verò oblata, quando sibi placitū fuerit. Quosupposito, esto, vnus iustus suas alteri satisfactiones applicet, non inde inferatur, ei de facto applicari, quia non est certum, & infallibile à Deo acceptas haberi: cum verò Deus illas acceptas habet, non gratis, & liberaliter pœnam remittit, sed ob condignam solutionem.

Quod verò Deus se ita gerat, eamque legem statuerit in remissione pœnarum, & satisfactionum communicatione docuit Medin. tract. 3. de satisfact. quæst. 2. & 3. Cord. lib. 4. de indulgent. quæst. 5. ad 8. Bonac. disp. 6. quæst. 2. p. 1. in fin. inclinatur Coninch. disp. 10. nu. 59. dub. 7. Et probari potest primò ex differentia quæ operatur in Scriptura sacra, inter propriam, & alienam satisfactionem: nam de propria satisfactione passim est facta promissio acceptationis, ut colligitur ex illo Tob. 12. Eleemosyna liberat à morte, & purgat peccata. Dan. 4. Peccata tua eleemosynis redime. 2. Paral. 33. Manasses per pœnitentiam impetrauit relaxationem à captiuitate. Et clariùs Paul. 1. Corinth. 11. dixit, non esse iudicandos, qui se ipsos iudicant, id est, puniendos non esse ob sua peccata, qui se in hac vita puniunt. Et 2. ad Corinth. 7. asserit, tristitiam secundum Deum operari salutem, & vindictam: quia vindicat peccata, quæ commisimus. At de remissione pœnæ ob alienam satisfactionem, nulla ostendi potest acceptationis promissio: ergo referenda est diuino beneplacito. Secundò, cum nostras orationes pro aliis fundimus, non infallibiliter postulatam impetramus: quia nulla adest huius concessionis promissio. Ergo idem dicendum est de satisfactione pro alio oblata. Tertio, diuinus honor læsus per peccatum humiliatione propria, & vindicta in proprio corpore sumpta quodammodo reparatur, sed non sic aliena humiliatione, & vindicta: ergo mirum non est, quod propria satisfactio infallibiliter acceptatur: secus verò aliena.

8. Cæterum, alienam satisfactionem, sicut & propriam, infallibiliter acceptari, rectius docuit D. Th. 3. contra Gentes, c. 158. ibi: Sicut per se ipsum, ita & per alium, potest aliquis satisfacere Deo Et paulò inferius. Affectio charitatis in eo, qui pro amico patitur, facit magis satisfactionem Deo acceptam, quam si ipse pateretur. Si autem oblata pro amico satisfactionem repellere Deus potest, manifestum est, non esse Deo acceptam aequè, ac si ipse pateretur. Et Pius V. in Catechismo, ubi de pœnitentia n. 62. inquit: Qui diuina gratia præditi sunt, alterius nomine

possunt, quod Deo debetur per soluere: quare fit, ut quodam patitur alterius onera portare videatur. Et concludit: Nec verò de hoc cuiquam fidelium dubitandi locus relictus est, qui in Apostolorum Symbolo SS. Communionem profiteatur. At non possunt Deo persoluere, si ipse Deus solutionem acceptare non tenetur: ergo ex sententiâ D. Thomæ & Pij V. obligatus est Deus satisfactionem alienam, æquè ac propriam, acceptare. Et ita latè probat Suar. disp. 48. sect. 3. à n. 3. & nos breuiter diximus tract. de pœnit. pun. ult. de satisfact. §. 1. Ratio est: quia ex suppositione; quod Sancti in satisfactionibus communicant, & vnus satisfactiones aliis profunt, ut omnes Catholici fateantur, immerito, & absque fundamento asseritur, hanc communicationem non esse firmam & continuam, sed solum aliquando, & rarò pro diuinæ voluntatis libero beneplacito: hæc enim restrictio nec charitatem fouet, sed diminuit; nec diuinam liberalitatem, & misericordiam commendat, sed coarctat; & nullum in Scriptura, neque in aliquo Concilio, aut Sancto, illius apparet vestigium, quod amplius constabit ex oppositorum solutione. Ergo, &c.

9. Ad primum fateor, clariora esse in Scriptura testimonia pro acceptatione satisfactionis propriæ, quàm aliene, ideoque certius esse, satisfactionem propriam acceptari. At non desunt testimonia Scripturæ, quæ alienam satisfactionem acceptati indicent, ut est Pauli 1. ad Corinth. 2. Adiuvantibus vobis in oratione pro nobis, ut ex multis personis eius, quæ in nobis est, donationis per multos gratia agantur pro nobis. Quæ verba, ut expendit Chrysostomus, non solum de impetratione donorum, sed de venia, & remissione intelligi debent. Ad idem est 2. ad Corinth. 2. Cui aliquid donastis, & ego. Nam & ego, quod donavi, si quid donauit, propter vos, &c. Et quamuis nullus esset Scripturæ locus ex quo id conuinci possit, sufficit communis fidelium consensus, satisfactiones vnus aliis prodesse, & cum non possit probari non prodesse, infallibiliter affirmandum est infallibiliter prodesse. Præterquàm quod testimonia adducta de propria satisfactione, nisi infallibilem acceptationem non ostendunt, sed eo ipso, quo satisfactio ad remittenda peccata, & pœnas debitas consulitur, infertur infallibiliter ad prædictum effectum prodesse: at sæpè Ecclesia consulit fideles, ut se inuicem in satisfactione peccatorum adiuuent, testaturque alienas satisfactiones, ut proprias, prodesse. Ergo dicendum est, prodesse infallibiliter. Ad secundum neganda est consequentia ob discrimen impetrationis à satisfactione: impetratio enim non nititur operis dignitati; sed Dei liberalitati, & benignitati, & ab homine peccatore fieri potest: ideo mirum non est, quod effectum habeat infallibilem: sicuti neque habet oratio, quam quisque pro se offert. At satisfactio ab homine iusto, & Deo grato necessariò exhibetur, & debiti condigna solutio: admittere ergo infallibiliter debet. Tertium argumentum solum probat, aptius propriam satisfactionem admitti, quàm alienam, sed cum vtraque admittatur ex diuina misericordia vtraque infallibiliter admittitur.

§. II.

Qualiter defunctis possimus nostris bonis operibus suffragari.

1. Fide certum est, defunctos nostris bonis operibus iuuari posse.
2. Deben tamen in Purgatorio existere: nam Beatis solum ad extrinsecum honorem prodesse possunt.
3. Damnatis nullo modo.
4. Neque animabus in Limbo existentibus.
5. Sed solum existentibus in Purgatorio.
6. Pro sunt prædictis nostra suffragia quoad satisfactionem.
7. Negant plures infallibiliter prodesse.
8. Verius est oppositum.
9. Fit satis opposita rationi.
10. Probatur, nostris orationibus impetrari posse defunctis liberalem pœnæ remissionem.
11. Verius est oppositum.
12. Argumenta in contrarium dissoluntur.

1. Fide tenendum est, nostris bonis operibus defunctos iuuari posse. Etenim, cum ipsi nobiscum communionem habeant, ut pote membra vnius corporis sub vno capite Christo existentia, eorum onera portare poterimus, iuxta Ecclesiæ perpetuam traditionem, & praxim à Patribus, & Conciliis probatam, & manifestè declaratam. 2. Machab. 12. Sancta, & salubris cogitatio est pro defunctis orare, ut à peccatis soluantur. De qua re videri possunt Bellarm. lib. 1. de Purgat. cap. 1. Canisius in Catechismo, tit. de Euchar. c. 7. & tit. de pœnit. cap. de Purgat. Suar. tom. 4. in 3. part. disp. 48. sect. 4. & seqq.

2. Defuncti autem, quibus nostra suffragia prodesse possunt, sunt, solum sunt, qui in Purgatorio existunt. Nam Beatis, neque ad remissionem, neque ad impetrationem nostra suffragia possunt deferuire, ut dixit Augustinus. variis in locis, præcipue in Enchirid.

Enchirid. cap. 109. & de cura pro mortuis agenda c. 1. & tract. 84. in Ioan. & serm. 34. de verbis Apost. & Innocent. in c. Chm. Martha. §. ult. de celebrat. Missar. Non enim illis suffragari possumus ad remissionem, cum nihil remittendum habeant; neque etiam ad impetrationem, cum nihil boni ipsis impetrare possimus: possident enim Deum, bonorum omnium cumulum. Neque his obstat, quod in oblatione sacrificij postulemus, ut ipsis prosit ad honorem, & gloriam: quia non est intelligendum de honore, & gloria Sanctis intrinseca; sed de gloria, & honore à nobis exhibito, & qui in nobis est, & in nostram utilitatem cedit, tamen inde aliquod gaudium, & lætitiā Sancti concipiant.

3. Deinde damnatis nullatenus prodesse possunt nostra suffragia, non solum, ut à pœna liberentur, sed neque, ut in ea aliquam mitigationem, aut remissionem habeant. Tum, quia sunt in statu peccati, à quo nunquam recedent, ac proinde incapaces, & indigni, ut in pœna pro peccatis debita leuentur. Tum, quia, si nostris bonis operibus possemus aliquantulum pœnas leuare, cum hæc finitæ sint, tot multiplicari suffragia poterunt, ut tandem finirentur: quod est contra legem à Deo statutam de pœnarum æternitate, quam passim Scriptura edocet: ita ut in ea nec minima remissio fiat, iuxta illud Apocal. 10. *Eumus tormentorum ascendit in secula seculorum, neque habet requiem die, ac nocte.* Ideoque diuiti illi auaro, Luc. 16 petenti ab Abraham minimum refrigerium suæ linguæ, illud concessum non est. Et certe si possibile esset nostris orationibus illis refrigerium aliquod pœnarum impetrare; possemus ad hunc finem nostras orationes pro damnatis fundere: quod est contra præceptum Ecclesiæ prohibentis pro his orare, ut constat ex Concil. Tribut. c. 31. & Bracar. relato in c. Placuit. 23. q. 5. & ex cap. Non estimamus. cap. Cum grauius. c. Pro obuentibus. & aliis 13. quæst. 3. Neque his obstat August. in *Enchirid. c. 110.* dicens: *Quibus nostra suffragia profunt, ad hoc profunt, ut si plena remissio aut certe tolerabilior fiat ipsa damnatio.* Non enim de damnatis ad Infernum loquitur; sed de damnatis ad Purgatorium, quibus nostra suffragia aliquando plenam remissionem obtrinent, aliquando verò solâ diminutionem. Eodemque modo intelligendus est Innocent. III. in cap. Cum Martha de celeb. Miss. inquirens, esse aliquos mediocriter bonos, quibus nostra suffragia profunt ad explicationem, aliquos mediocriter malos, quibus profunt ad propitiationem: cum enim in Purgatorio esse possint aliqui, qui minimo reatu pœnæ, & non culpæ, teneantur, his tanquam mediocriter bonis, nostra suffragia expiationes sunt. At, cum alij esse possint, qui ultra debitum pœnarum ingens, cum aliqua culpa veniali ex hac vita decesserint, ij, & mediocriter mali dici possunt, illis quoque propitiationes erunt nostra suffragia. Damnatis ergo, qui valde mali sunt, nunquam etiam in minimo nostra suffragia proderunt.

Cum hoc tamen stat, quod potuerit Deus ex sua potentia absoluta in hac lege dispensare: quia id implicationem non inuoluit: an verò aliquando hæc dispensatio facta sit, incertum est. Probabilius apparet, & prouidentia, iustitiæque diuinæ convenientius, ut nunquam facta fuerit. Nam historia illa referens, precibus S. Gregorij Trajanum liberatum esse ab Inferno, & Macarium pro damnatis orasse, commenticia est, ut bene notauit Bellarm. lib. de Scripturis. Ecclesiast. in Damas. Valen. disp. 11. q. 1. pun. 3. in fine. Coninch. disp. 11. dub. 8. in fin. Suar. disp. 48. sect. 4. n. 13.

4. Præterea animabus in Limbo existentibus nullatenus suffragari possumus. Nam, vel decesserunt cum solo originali, & tunc non habent pœnam sensus, pro qua soluenda nostras possumus satisfactiones offerre. Pœnam autem damni, quæ in priuatione visionis Dei consistit, irremissibiliter pati debent. Si verò ultra originale peccato aliquo veniali tantum affectæ sint, quod vix est possibile, ratione peccati originalis, quæ à gratia Dei sunt exclusi, redduntur incapaces cuiusvis remissionis, ac proinde reputandi sunt valde mali, quibus, ut dixit Innocent. suffragia non profunt.

5. Restat ergo, ut solum animabus in Purgatorio existentibus nostra profunt suffragia, uti definiuit Trident. sess. 25. decreto 1. ibi: *Animas in Purgatorio detentas, fidelium suffragiis, potissimum verò Altaris sacrificio iuuari.* Omnes tamen iuantur, si pro omnibus indifferenter suffragia offerantur, quia omnes indigent, & capaces sunt, & donatio generalis est. Sed non æquè omnibus profunt, ac si pro singulis oblata essent; quia, cum habeant valorem limitatum, & finitum, quod pluribus communicantur, eò minus singulis competit, ut notauit Suar. disp. 48. sect. 6. n. 8. Coninch. disp. 11. in fine.

6. Superest dicendum, qualiter nostra suffragia prædictis animabus profint. Et quidem certum esse debet, prodesse quoad satisfactionem: nam cum ipsæ hac satisfactione indigeant, nobisque in charitate vnitæ sint, nobiscumque vnum corpus component; expedit, ut quoad fieri possit, nostris bonis operibus iuuentur: si enim viuus, qui minus indiget, possumus nostras satisfactiones communicare, & virtute illarum pœnas, quas pro peccatis debent, exoluere: à fortiori hoc benefi-

cium animabus Purgatorij præstare poterimus, & ita est Ecclesiæ vniuersalis consensus.

7. Difficultas autem est, an infallibiliter profint iis, pro quibus offeruntur? Negant Med. Cordub. Layman. Bonac. Coninch. præced. §. relati: æqualiter enim de viuus, & defunctis loquuntur, quibus annumerari potest Caietan. 1. 1. Opus. tract. 16. quæst. 5. Sotus in 4. dist. 19. quæst. 2. art. 4. c. 1. 3. de natura & gratia. c. 6. Canus l. 12. de locis. c. 13. ad 9. & alij. Fundantur: quia sine promissione diuina nequeunt infallibilem effectum habere: at nullo firmo testimonio ostendi potest hæc promissio. Quinimò satis indicatur, non adesse: siquidem Ecclesiæ orat Deum, ut prædictas satisfactiones acceptas habeat: quod frustra videretur factum, si ipsæ Deus obligatus esset.

8. Nihilominus longè verius existimo, nostras satisfactiones infallibiliter applicari iis, pro quibus offeruntur. Sic Diuus Thom. in dist. 45. quæst. 2. art. 1. q. 1. c. 2. Couarr. c. Alma. 1. part. §. 4. n. 7. Sotus sententiam mutans dist. 21. quæst. 2. art. 3. Nauar. de Iubileo. notab. 18. c. lib. de orat. c. hor. Canon. capit. 20. n. 82. Suar. aliis relatis disp. 48. sect. 6. n. 4. Etenim lex diuinæ iustitiæ, & misericordiæ ita taxat remissa culpa pœnam in Purgatorio luendam, ut possit quis bonis operibus condignè, & ad æqualitatem in hac vita satisfacere, non solum pro debito proprio, sed etiam alieno, si in alieni satisfactionem ea opera exhibeat. At in satisfactionem proprii debiti infallibilem habent effectum: quod aliunde efficaciter colligi non potest, nisi quia ex lege diuina sic declarata per communem Ecclesiæ sensum in proprii debiti satisfactionem profunt. Cum ergo ex eadem lege Ecclesiæ sensu comprobata, nostra opera aliis fidelibus, tam viuus, quam defunctis, quibus in charitate sumus vniti, profint; efficitur, omnibus efficaciter, & infallibiliter prodesse. Deinde omnes Catholici fatentur, nostras satisfactiones in defunctorum fauorem oblatas defunctis prodesse. At, si Deus non teneretur illas acceptare, sapientissime nullius illis essent utilitatis. Præterea satisfactiones superabundantes Sanctorum efficaciter Pontifex applicat, cum Indulgentias concedit: ergo etiam quilibet particularis proprias satisfactiones illis applicare efficaciter poterit, aut equam in thesauro Ecclesiæ reponantur: nam pro tunc efficacius sub eius sunt dispositione, quam thesaurus sub dispositione Pontificis. Item ex hac infallibili acceptance nullum inconueniens sequitur, sed potius ad illam astruendam plurimæ congruentiæ adfunt: quippe fideles excitantur ad charitatis exercitium, scientes utiliter in fauorem defunctorum laborare, defuncti subueniuntur in grauissima necessitate: Deus suam liberalitatem & misericordiam ostendit absque ulla rigorosæ iustitiæ diminutione, quandoquidem non gratis, sed solutione condigna pœnam pro peccatis debitam remittit.

9. Neque obstat ratio contraria: nam esto, diuina promissio de acceptanda satisfactione viuorum pro defunctis, aliquo scripto testimonio ostendi expressè non possit, colligitur tamen efficaciter ex communi sensu fidelium credente, viuos cum defunctis communicationem possibilem habere, seque in necessitatibus succurrere. Cui communicationi infallibili non obstat, quod peramus à Deo, ut nostra suffragia accepta habeat: quia optimè id petere possumus, dum incerti sumus an omnem qualitatem habeant exquisitam, ut infallibiliter à Deo acceptentur. Adde esto nobis constaret, suffragia nostra satisfactoria esse, Deumque ipsum infallibiliter accepturum; adhuc possemus ipsum rogare, ut acceptet, non ob necessitatem, ut acceptetur; sed in recognitionem gratiæ, quæ adest in illorum acceptance. Cum enim illa opera ex se soluere non possent pœnam pro peccatis debitam, sed necessarii indigerent libera Dei promissione, & acceptance, petendo hanc acceptance, ea gratia, & Dei liberalitatem recognoscitur. Et forte in hoc sensu intelligi debent illæ Ecclesiæ orationes, quibus à Deo postulatur, ne animas Purgatorij absorbeat Tartarus, ne cadant in obsecrum, & c. cum tamen certum sit, in Purgatorio existentes à Tartaro absorberi non posse: recognoscitur enim hac petitione, id ex Dei liberalitate processisse, & simul pia voluntas, & affectus in animas Purgatorij ostenditur, ut bene notauit Suar. disp. 48. sect. 8. n. 5.

10. Rursus alio modo, quam solutione, & satisfactione exhibita, videntur animæ Purgatorij iuuari posse, nempe, nostris orationibus, & petitionibus, non quatenus satisfactoriæ sunt, sed quatenus sunt impetratoriæ, ita ut vi illarum impetretur remissio pœnæ nulla satisfactione exhibita, atque adeo gratis, & liberaliter, non quidem semper, sed quando diuinæ prouidentia placitum fuerit: quod commune est omnibus orationibus, & petitionibus, præcipue quæ in fauorem aliorum sunt: Sic docuit Durand. in 4. dist. 41. alijs 45. q. 1. n. 6. Caiet. 1. Opus. tr. 16. quæst. 5. Nauar. de Iubileo. notab. 22. n. 15. Bellarm. l. 2. de Purgat. c. 16. Agid. de Coninch. disp. 11. dub. 7. conc. 4. n. 54. & alij. Mouentur primò: quia in humanis plerumque rogatur Iudex potens condignam pœnam à reo exigere, ut gratis remissionem faciat: neque alienum est à iustitia vindictam, quam seruare tenetur, ut aliquando ob urgentem intercessionem aliquid pœnæ gratis remittat. Ergo respectu Dei efficacius ea intercessio

cessio fieri potest, cum ipse supremus Dominus sit nemini subiectus. Secundò, Ecclesia excitat nos, ut nixi Christi, & Sactorum satisfactionibus postulemus à Deo, ut defunctis remissionem pœnarum concedat, ut constat ex illis orationibus ab Ecclesia institutis, *Fidelium Deus. Animabus famulorū, &c.* Neque satisfacis, si dicas, Ecclesia excitare nos ad prædictam postulationem: quia ea postulatio satisfactoria est. Nam, si ob solam satisfactionem, quæ in ea oratione imbibitur, vellet Ecclesia nos pro defunctis orare, efficacius eam satisfactionem obtineret applicata satisfactione orationis, quæ unusquisque pro se ipso faceret, quæ fructu impetrationis non defraudaretur, sicuti defraudatur oratio pro defunctis. Ergo ad orandum pro defunctis nunquam Ecclesia aptè excitaret quod est absurdum. Tertiò, communis est Ecclesiæ sensus, orationes publicas Ecclesiæ pro defunctis exhibitas, etiam à malo ministro, effectum habere. At neque sit habere effectum satisfactionis, cum Ecclesia secundum se non satisfaciat: quatenus verò per iniquum ministrum operatur, minus satisfacere potest. Superest ergo, ut solum effectum impetrationis habeant, atque adeò obtineant pœnæ debitæ liberalem remissionem. Quartò, Beati pro animabus Purgatorii intercedunt, ut constat ex illa Ecclesiæ oratione: *Omnipotens sempiterne Deus, qui uiuorū dominaris, &c.* at eorū orationes satisfactoriæ non sunt: ergo solum sunt impetratoriæ: ergo impetrant pœnæ remissionem. Quod si dicas, non impetrare immediatam remissionem, sed impetrare, ut uiuentes satisfaciant, vel Pontifex indulgentias applicet, quæ satisfactoriæ, vel indulgentiarum concessione posita remissio obtinetur, obstat, quia eam satisfactionem, & applicationem petere deberent, non remissionem, pro nobisque potius deberent rogare, ut ad satisfaciendum pro defunctis excitaremur, quam rogare, ut defunctis pœnæ debitæ remitterentur, cum id sit impossibile, seclusa uiuentium satisfactione, vel indulgentiarum applicatione: & his positis infallibilis sit ea remissio. Verum, si secundò respondeas, Sanctos orando pro defunctis applicare simul aliquam satisfactionem superabundantem ex suis operibus in hac uita gestis, & in thesauro Ecclesiæ repositam, obstat: quia distributio thesauri Ecclesiæ soli Petro, eiusque successoribus concessa est: neque verisimile appareret, Christum Dominum eam potestatem alicui Sancto concessisse. Præterea ipsa Ecclesia eam remissionem expostulat: cum tamen illi datum non sit thesaurum Ecclesiæ dispensare. Quartò, hanc pœnarum remissionem petimus, tum per infinitam Dei misericordiam, tum per merita Christi Domini, quæ indicant, nos gratuitam remissionem postulare: nam facta condigna solutione pœnarum, remissio non est opus misericordiæ, sed iustitiæ; neque ad eam faciendam necessarium esset Christi merita ante oculos æterni Patris proponere. Quintò, quia communiter Doctores distinguunt quatuor genera suffragiorum, iuxta textum in cap. *Animarū, quæ st. 2. ibi: Anima defunctorum quatuor modis soluantur, aut oblationibus Sacerdotum, aut precibus Sanctorum, aut charorum elemosynis, aut ieiunio cognatorum: oblationes autem Sacerdotū effectum habent ex opere operato; ieiunio, & elemosynæ effectus satisfactionis concedendus est; Sanctorū precibus impetratio. Si enim hunc effectum non haberent, ut quid ab aliis operibus satisfactionis distinguuntur? Sextò, prædictis defunctis impetrant Sancti speciale gaudium, & consolationem in pœnis sustinendis: ergo etiam impetrare possunt illarum pœnarum liberalem diminutionem. Septimò, in concedenda hac impetratione liberalis remissionis nullum sequitur inconueniens: nam esto orationes Sanctorum seruentissimæ sint, non inde sit, Purgatorium euacuari, sicuti neque omnes peccatores conuerti: cum enim non habeant effectum infallibiliter, sed solum quatenus Deo visum fuerit, Deus concessionis effectum legibus diuinæ iustitiæ simul cum misericordia temperat. Et licet extra hanc uitam non videatur esse locus gratiæ, sed rigidi vindictiue iustitiæ, hoc intelligendum est, quatenus nullus iam pro se satisfacere, aut impetrare aliquam remissionem potest, secus verò per amicos.*

11. Nihilominus, et si prædicta sententia sit satis probabilis, probabiliorem existimo, negantem concedi animabus Purgatorii aliquam pœnæ debitæ liberalem remissionem; sed remissionem pœnarum non aliter fieri, quam solutione condigna exhibita. Sic docuit Suarez. *latè diff. 48. sect. 5. à n. 5.* Ducor: quia diuinam prouidentiam maximè decet modum remittendi pœnas pro peccatis debitas firmum, & stabilem esse: at si ob intercessionem Sanctorum non semper, sed aliquando sit remissio harum pœnarum nulla solutione facta non est firmus, & stabilis modus de illarum remissione, quandoquidem pro beneplacito diuinæ voluntatis variatur. Et confirmo. Vel Deus statuit, nunquam hanc remissionem concedere, nisi condigna solutione exhibita per satisfactionem rei, vel satisfactionem aliorum, vel statuit aliquando gratis concedere hanc remissionem ob Sanctorum intercessionem. Si hoc secundum dicas, uti opposita sententia affirmat, concedere necessariò debes, tibi impetrare posse hanc gratuitam remissionem pro pœnis debitis: siquidem oratio pro te facta efficacior de se est ad impetrandum, quam ad impetrandum pro alio. Deinde debes concedere non solum ob Sanctorum intercessionem, sed etiam

ob peccatorum, & iniquorum orationes concedi aliquando hanc pœnarum remissionem: nam, cum sit gratuita, & non fundata in condignitate operis, sed in Dei liberalitate, & misericordia, nullum est inconueniens, quod ob intercessionem peccatorum fiat. Ne igitur hæc admittamus, asserendum est, nunquam Deum remittere pœnas pro peccatis debitas, nisi posita earum condigna solutione per satisfactionem, vel satisfactionem, præcipue cum in hac remissione resplendeat, tum vindictiua iustitiæ, exigendo solutionem condignam, tum misericordia, acceptando solutionem, quam seculo suo verbo acceptare non tenebatur.

12. Argumenta verò opposita sententiæ non adstant. Ad primum respondeo, petitionem gratuitæ remissionis obstat legi à Deo statuti, in qua cum nobis non constet, decreuisse aliquoties dispensare, temerè fieret. Ad secundum, & tertium dico, Ecclesias, & Sanctos remissionem pœnarum petere secundum leges diuinæ iustitiæ. Si autem secundum leges diuinæ iustitiæ nulla est facienda remissio, nisi solutione facta, tacite eam solutionem expostulant. Directe autem remissionem petunt, & non solutionem: tum, ut intelligatur, eam orationem in defunctorum fauorem integrè fieri: tum præcipue, quia ea remissio multis modis fieri potest, nempe satisfactio breuiori, licet ineniori; satisfactio uiuorum, sacrificio, indulgentiarum applicatione, ideoque expediebat, ne Sancti, & Ecclesia modum solutionis directe peterent; sed diuinæ prouidentiae remitterent eligendum, ut ad quem maluerit, excitaret; ipsi verò contenti essent remissionis postulatione. Qua ratione sæpè pro aliis uiuentibus oramus, ut Deus eorum peccata remittat; tamen si modus remissionis Deo reseruatus sit, & necessariò præstandus secundum legem diuinæ iustitiæ, & misericordiæ statutam. Præterea, cum sub opinione positum sit, an exhibita satisfactione condigna teneatur Deus pœnas defunctorum, in quorum fauorem facta est, remittere; optimè Ecclesia directe hanc remissionem postulare potest. Modus autem, quo Beati remissionem petunt, nobis ignotus est. Ad quartum: Optimè possumus per diuinam misericordiam petere hanc remissionem; non, quia nulla condigna solutione faciendæ sit; sed, quia est opus diuinæ misericordiæ, ut ea solutio fiat, & acceptetur: & ob eandem causam petimus fieri per merita Christi, & Sanctorum: quia ob illorum merita competens solutio impetranda est. Quintum argumentum refert modos, quibus animæ soluantur: refert autem orationem distinctè ab aliis, non, quia orationi sola impetratio gratuitæ remissionis concedenda sit: sed, quia sub oratione omnia opera religionis comprehenduntur, sicuti sub elemosyna omnia opera misericordiæ, & sub ieiunio omnes corporis afflictiones, & castigationes. Ad sextum concedo, gaudium, & consolationem obtineri à Sanctis posse: quia non est materia iustitiæ; sed liberalitatis. Sectus est de remissione pœnæ, quæ per iustitiam vindictiua taxata est, quamque non expedit remitti, nisi iustitiæ vindictiue fiat satisfactio. Ad septimum constat ex probatione nostræ sententiæ, ubi inconuenientia opposita sententiæ intulimus.

§. III.

Quæ conditiones requirantur ex parte eius, cui suffragium applicatur, ut illi profit.

1. Debet suffragio indigere.
2. Debet esse in gratia, ut suffragium satisfactionis illi applicetur: secus suffragium impetrationis.
3. Remissum peccatum debet esse, pro quo suffragium satisfactionis offertur.
4. Catechumeno applicare nostræ satisfactiones possumus.
5. Tamen si potens sit ad satisfaciendum, possumus pro illo satisfacere.
6. Neque indiget speciali, & expressa acceptance, sed sufficit virtualis, ut ei profit aliena satisfactio.
7. Prodest nostra satisfactio animabus Purgatorii: esto, dū uiuent, non habuissent specialem in defunctos deuotionem.

1. Prima conditio est, ut suffragio indigeat: hac enim ratione Beatis nostra suffragia non prosunt: quia illis non indigent, neque ad pœnarum remissionem, neque ad alicuius boni impetrationem. Præter beatos autem nullus est alius, cui hæc conditio absolute deficiat: nam, quantumcunque iustus sit, augeri in iustitia potest, ac proinde suffragiis nostris per modum impetrationis, & meriti de congruo, iuari, tum ad augendam iustitiam, tum ad alia bona impetranda. Suffragio verò satisfactionis plures sancti non indigent, utpote quibus omnis pœna simul cum culpa remissa est. His ergo applicata nostra satisfactio effectum non habet: ne autem omnino pereat, thesauro Ecclesiæ reponitur. Affirmare autem, manere in acceptance diuina, ut iis applicetur, si fortè indigeant, est prorsus sine fundamento, & contra debitum ordinem. Non enim decet parare pœnæ remissionem,

antequam pœna contrahatur, præterquam quod aliqualis esset occasio committendi culpas; quibus sublatis, nulla restat obligatio satisfaciendi. Sic Suar. *disp. 48. section. 7. n. 5.* Valent. *2. 4. disput. 7. quæst. 20. punct. 5. in princ.* Bonac. *disp. 6. q. 2. p. 3. in princ.*

2. Secunda: debet esse in gratia is, pro quo suffragium satisfactionis offertur. Qui enim in peccato mortali existit, indignus est pœnæ alicuius remissione, utpote qui dignus est qualibet pœna eterna. Deinde hæc satisfactio communicatio nititur charitati, & diuinæ promissioni, quæ solum in fauorem amicorum censetur facta. Præterquam quod nostra opera, etiam si excellentissima, sint condignitatem non habeant, ut pro peccatore satisfaciunt, bene tamen pro iusto. Suar. *disp. 48. sect. 7. n. 3.* Bonac. *dist. disp. 6. q. 2. de suffragio. pun. 3. num. 5.*

Prædicta satisfactio, ut superius diximus, in thesauro Ecclesiæ reponitur, vel, ut aliis placet, ipsi satisfaciendi, si indiget, applicatur: nunquam tamen censenda est referuari in acceptione diuina, ut applicetur peccatori, cum à peccato resurgat: quia huius reservationis nullum adest fundamentum, neque peccator ea gratia dignus existit, ut bene aduertit Suar. *d. sect. 7. n. 4.*

Notanter dixi *suffragium satisfactionis*: nam suffragium impetrationis optime potest, & maxime decet peccatoribus applicari, ut à peccato media poenitentia resurgant.

3. Tertia: remissum esse debet peccatum, pro cuius pœnæ remissione suffragium satisfactionis offertur. Rationi enim dissonum est pœnæ remissionem obtinere perseverante culpa, quæ pœna dignum faciat. Neque ullus iustus potest alteri remissionem culpæ venialis immediate obtinere, sed solum mereri auxilium, quo se ad culpæ remissionem disponat, sicuti notauit Suar. *dicta sect. 7. in princip.* Hæc conditio inter fideles viuentes sæpe deficit: quippe esto, sint in gratia constituti, nullumque reatum pœnæ pro peccatis mortalibus debitum habeant; attamen sæpe pluribus venialibus afficiuntur, quorum reatus solui non potest, nisi culpis prius remissis. Sed in animabus purgatorij hæc conditio semper obseruatur: quia nullo peccato, etiam veniali, afficiuntur. Nam, etsi aliquibus affecti decesserint, in puncto decessionis eorum illis remissio conceditur, ideoque suffragio satisfactionis semper capaces existunt.

4. Præter supradictas condiciones, nulla alia requiritur: nam character baptismalis, quem aliqui postulant, neque ad suffragium orationis, ut est evidens, neque ad suffragium satisfactionis potest esse necessarius. Si enim catechumenus applicare valet suam satisfactionem baptizato iusto, cur non iustus baptizatus catechumeno? Certè cum hæc applicatio sit quædam propriæ satisfactionis donatio, & catechumenus, siue viuus, siue defunctus in charitate baptizato vnitus sit, capax existit illius satisfactionis, qua indiget recipiendæ. Neque obstat, quod sacrificij fructus catechumeno non applicetur: quia, cum sit beneficium, quod Christus Dominus suæ Ecclesiæ reliquit, illi, qui sunt extra Ecclesiam eo frui non possunt. Neque item obstat, quod Ecclesia regulariter non fundat orationes pro Catechumenis, uti deciditur in Concilio Brachatenfi I. canon. 15. ibi: *Placuit, ut Catechumenis sine redemptione Baptismi defunctis, neque oblationis sanctæ commemoratio, neque psallendi impendatur officium.* quia id præstat, ut significet, esse vnum corpus constans ex membris per Sacramentum Baptismi inter se vnitis. Quo non obstante, aliquando pro catechumenis, & iis, qui sunt extra Ecclesiam, orat, ut in feria sexta Parasæue.

5. Secundo, non requiritur, ut is, pro quo suffragium satisfactionis offertur, impotens sit ad satisfaciendum, (tametsi aliqui eam conditionem exigant:) quia hæc applicatio satisfactionis est quædam gratuita donatio, quæ solum exigit voluntatem donantis, & capacitatem in eo, cui facienda est; aliàs si hæc impotentia necessaria foret, vix ulli viuenti applicare satisfactionem posses, cum rarus sit, qui actibus, saltem internis, theologarum, atque moralium virtutum non possit, si velit, satisfacere. Item, eadem ratione neque animabus Purgatorij posses satisfactionem applicare: nam esto, satisfacere non possint, possunt satisfacere, & per satisfactionem debitum compensare.

6. Tertiò, neque opus est specialis acceptatio illius, pro quo sacrificium offertur: quia eo ignorante applicari potest, aliàs incertum esset nostras satisfactiones defunctis prodesse: siquidem incertum est, an illas cognoscant, siue viribus naturæ, siue per reuelationem, siue per manifestationem Angeli custodis. Solum enim requiritur non repugnantia, seu habitualis voluntas, qua gratum quis habet, quidquid in propriam utilitatem sibi factum fuerit.

7. Quartò, necessarium non est, ut suffragium animabus Purgatorij proficiat, quod ipsæ specialem deuotionem, dum viuerent, circa defunctos habuerint, specialiaque beneficia illis impenderint, uti requisitum Caietan. *tom. 1. opusculi tractat. 16. quæst. 5.* cui fauet textus in cap. *Non estimamus. 13. quæst. 2.* Quia satis decedendo in gratia prædicta suffragia meruerunt,

ut probat Valent. *disp. 11. quæst. 1. circa finem* Suarez *dispnt. 43. sect. 6. n. 6.*

§. I V.

Expenduntur condiciones requisitæ in offerente suffragium, ut utile sit.

1. Debet suffragium ex intentione formali, vel virtuali, fauendi aliis fieri.
2. Opus, quo suffragium intenditur, debet esse honestum.
3. Suffragium satisfactionis ab homine existente in gratia procedere debet, secus impetrationis.
4. Qualiter suffragium orationum impensum à ministro Ecclesiæ differat ab eo, quod impenditur à persona priuata.
5. Quando censetur nomine Ecclesiæ orationes fundere.
6. Suffragium satisfactionis ab homine viatore præstandum est.
7. Plures censent, executionem legati in testamento relictæ pœnæ defuncto remittere.
8. Verius est oppositum.
9. Executione restitutionis in testamento mandata, non alio modo, quam executione legati liberatur defunctus à Purgatorio.

1. Quatuor condiciones enumerari possunt ex parte suffragantis, ut suffragium aliis utile sit. Prima, ut intentionem habeas formalem, vel virtualem pro aliis suffragium offerendi. Sic D. Thom. in *4. dist. 45. quæst. 2. art. 4. qq. 1.* Paludan. *quæst. 2. art. 2.* Suar. aliis relatis *disp. 48. sect. 8. nu. 22.* Emmanuel Sà verbo *Indulgentia*, in *addit. in fine.* Bonac. *disp. 6. q. 1. de suffrag. part. 2.* Nam seclusa hac intentione opus tuum est, ac proinde ut alteri proprium fiat, donatio interuenire debet, quæ fieri non potest absque voluntate. Illa verò posita, si suffragium satisfactionis multis æqua intentione applicas, omnibus prodest, minus singulis, quam si pro singulis offerres: quia finitum inter plures diuisum minus singulis comperit. Si autem vni tantum suffragium satisfactionis offeras, illi tantum proderit, si capax existit, sin minus thesauro Ecclesiæ reponitur. Quod si de suffragio impetrationis directe loquamur eandem intentionem habere debes impetrandi postulatorem iis, in quorum fauorem preces fundis: illæ autem preces pro pluribus oblatæ, nisi pro singulis distincte fiant, ex se non sunt ita impetratorie, sicuti cum pro singulis offeruntur, tametsi ex benignitate Dei, in qua præcipue impetratio fundatur, sæpe pro omnibus æquè proficiat, ac si pro singulis essent oblatæ: in quo suffragium impetrationis maxime à suffragio satisfactionis differt. Notanter dixi, *impetrationis directæ*: nam indirecta impetratio, quæ consistit in executione boni operis, ratione cuius Deus mouetur amicis, & cognatis operantis benefacere, tametsi ipse operans recordatus illorum non fuerit, neque pro ipsis aliquid postulauerit, specialem intentionem non requirit.

2. Secunda conditio est, ut opus, quo alteri suffragari velis, bonum sit, & honestum, aliàs si Deo displicet, nec satisfactorium esse potest, nec impetratorium, uti ex omnium sententia tradit Suarez *dicta disputat. 48. section. 8. numer. 10.* Solum aduerto, esse aliqua opera, quæ fieri possunt medio internuncio, tanquam instrumento, ut elemosyna concessa per famulum: hæc enim ex iniquitate instrumenti non vitiantur; sed eorum honestas, & valor ex voluntate domini imperantis elemosynam fieri desumendus est: quia imperans verè, & propriè elemosynam tribuit illiusque est causa principalis.

3. Tertia, ut suffragium satisfactionis ab homine grato procedat: opera enim in peccato existentis nec meritum, nec satisfactionem habent, nec digna sunt, ut à Deo in remissionem pœnæ, siue alienæ, siue propriæ acceptentur. Suffragium verò impetrationis, licet ex se parum efficax in peccatore esse potest: sæpe enim Deus ob bona opera peccatoris, & ipsi, & aliis plura beneficia impendit; quia hæc impetratio, quæ solum de congruo est, non dignitati operis, sed benignitati Dei nititur.

4. Hinc oritur difficultas, qualiter suffragium orationum, quæ in persona Ecclesiæ ab iniquo ministro offertur, differat à prædicto: Et quidem si de suffragio satisfactionis loquamur, nulla est differentia, quippe nulla satisfactio in illis orationibus reperitur: quia, cum illæ orationes non sint pœnales, & afflictivæ Ecclesiæ, quatenus talis est satisfactoria esse non possunt. At bene esse possunt impetratorie: quia ad impetrationem nihil aliud exigitur, quam significatio voluntatis, & desiderij: quod optime fieri potest, tametsi is, per quem significatur, iniquus sit: differt tamen hæc impetratio ab ea, quam iniquus minister, ut priuata persona præstat: quia nititur operi non solum bono, & honesto, sed facto ab Ecclesiâ, quæ Deo maxime placet, & grata est: cuius placito non obest ministri iniquitas: at impetratio, quæ fit ab iniquo ministro, ut à singulari persona, hæc

hanc qualitatem non habet, ideoque ex se longe minus efficacax est ad impetrandum. Differentia vero, quam Suarez disp. 48. sect. 8. n. 8. assignat, nempe, orationes Ecclesiae ob eius sanctitatem impetrare infallibiliter aliquam poenae remissionem vel applicando Christi satisfactionem, vel impetrando, ut ipse eam applicet; quam infallibilitatem non habent orationes priuatae personarum, mihi non probatur: quippe Ecclesia impetrare non potest à Deo gratuitam poenae remissionem; sed solutione facta, ut ex sententia ipsius Suarez supra firmatum reliquimus: neque etiam illi datum est, infallibiliter applicare Christi satisfactionem mediis orationibus, alias esset orationibus Ecclesiae concessa indulgentia. Impetrare verò à Christo, ut ipsam satisfactionem applicet, magis dubium est: nam esto id facere possit ex absoluta potentia; credendum est nunquam facere, postquam Ecclesia thesaurum suae satisfactionis dispensandum reliquit. Restat ergo, ut solum differat impetratio Ecclesiae, etiam per iniquum ministrum, ab impetratione cuiusvis personae singularis in excellentia, & dignitate, tum operis, tum operantis, ob quae longe efficacior est ad excitandum Deum, & mouendum ut postulata concedat.

5. Quod si roges, quando censetur nomine Ecclesiae suffragium offerre, quando nomine tantum proprio? Respondet Nauarr. tractat. de orat. cap. 20. numer. 40. te, siue Clericum, siue laicum, nomine Ecclesiae suffragium offerre, quoties orationibus ab Ecclesia institutis vteris ad orandum: Ecclesia enim has orationes videtur instituisse, ut nomine ipsius à Deo beneficia fideles impetrent. Quae enim in hac institutione repugnantia adest? aut quod inconueniens fingi potest? Certè nullum. Ergo asserenda est, praecipue cum & singulis fidelibus, & Ecclesiae conueniat: quippe hac via, facilius, & celerius Deus postulata concedet. Verum, esto, haec sententia pia, & probabilior sit, probabilioris existimo, quae asserit suffragium nomine Ecclesiae desumendum esse, non ex oratione, & precibus, sed ex modo, quo funditur. Quia verisimile non est, Ecclesiam instituisse quamlibet orationem; ut nomine ipsius quilibet fidelis ea vteretur, cum non omnes sint Clerici, vel Religiosi: atque adeo nec ministri Ecclesiae: sed orationes instituisse, ut docerentur fideles à Deo postulare, sicuti Christus orationem Dominicam instituit, non ut nomine ipsius Patrem oremus; sed, ut nos doceret, quomodo nomine proprio orandum nobis sit. Quare ea oratio nomine Ecclesiae fit, quae fit ex praeccepto ipsius Ecclesiae, illiusque ordinatione. Non enim intelligitur, te nomine alterius operari posse, quin alter tibi vices suas committat, specialiterque designet. Atque ita docent Suarez disp. 48. de suffrag. sect. 8. n. 9. Bonac. disp. 6. quest. 2. p. 2. n. 7.

6. Quarta, debet praestari suffragium, si satisfactionis sit ab homine viatore: nam extra hanc vitam nec locus est satisfactionis, nec meriti, iuxta illud Ioan. 9. *veniet nox, quando nemo potest operari*. Ideoque Paul. ad Galat. 6. monet, ut dum tempus habemus, id est, dum sumus in hac vita operemur bonum: tempore enim suo metemur illud. Dixi, si satisfactionis sit: nam suffragio impetrationis dubium non est posse Beatos, imò & animas in Purgatorio existentes viuis fidelibus prodesse: et enim illorum precibus plura nobis beneficia psumus Deus concedit.

7. Hinc decidenda est quaestio, qualiter executio pij legati in testamento relictæ defuncto existenti in Purgatorio prodesse possit? Non enim defuncti Doctores, qui sentiant, virtute illius poenae illi remitti, eò quod defunctus non per voluntatem, quam de praesenti habet, sed per voluntatem, quam in vita habuit, illius est causa: quod videtur sufficiens, ut opus illud satisfactorium nouiter sit. Alias omnes fideles legati in testamento relinquentes grauiter deciperentur, cum credant, ea legata ad remissionem poenarum illis fore profutura, & ex hac intentione ea relinquant: & executores testamentorum omittentes executionem, nullam defuncto iniuriam irrogarent, si nullo fructu eum priuant: quod dici non potest, cum expresse Concil. Vasense eos necatores appellet, & excommunicatione feriendos decernat, in c. *Qui obligatione*. 2. 13. q. 2. Ergo asserendum est, executionem legatorum defunctis prodesse, ut citius à Purgatorio liberentur: quod fieri non potest, nisi exhibendo satisfactionem, qua poena remittatur. Atque ita docere videntur D. Th. in 4. dist. 45. q. 2. art. 1. quest. iunc. 3. Palud. art. 1. concl. 3. & 5. Bonac. art. 2. q. 2. Soto q. 2. art. 1. concl. 4. Nau. de orat. cap. 19. n. 59. expressius Supplement. Gab. d. dist. 45. q. 2. art. 2. & leg. 56. in can.

8. Nihilominus verius cenfeo cum Suar. disp. 48. sect. 8. n. 18. executionem legati pij, quatenus est effectus voluntatis defuncti, nullatenus satisfactorium esse, neque ob illam aliquam poenae debite remissionem immediate fieri, tamen si pluribus aliis modis defuncto prodest. Priorem partem mihi persuadet: quia ea executio non procedit à voluntate defuncti humano modo, siquidem eam eo tempore impedire non potest. Non igitur potest esse satisfactoria: hac enim ratione, si stimulo imperes elemosynam largiri, & tempore, quo famulus elargitur, sensibus destitutus sis, nullam ex illa satisfactionem oblines, praeter eam, quam obtinuisti, imperando elemosynam futuri: nam comparatione tui ea executio non est

opus humanum, & voluntarium. At defunctus esto, voluntatem, & intellectum habeat, nullatenus in testamenti executionem influit; sed respectu executionis se habet, ac si dormitet: ergo executioni nullam satisfactionem concedere potest. Praeterea defunctus est extra viam, hoc est, extra statum merendi, & satisfaciendi, sibi, & alteri. Si autem ea executio satisfactoria esset, ut ab ipso defuncto fuit impetrata, verum esset dicere, defunctum satisfacere posse: cur ergo non poterit denuò mereri? Non enim ad meritum plures conditiones, quam ad satisfactionem expostulantur. Quapropter condentes testamentum summopere aduertere debent, ut sint in gratia, cum ea legata relinquunt: siquidem tota satisfactio, sicut & meritum, in legatione perficitur. Quod si tempore legationis in peccato existant, debent sublato peccato voluntatem confirmare, alias nullam ex legatione satisfactionem, sicuti nec meritum obtinebunt. Secunda pars conclusionis, scilicet, multis aliis modis executionem testamenti defuncto prodesse, facile probatur. Primò, poterat prodesse ad remissionem poenae, si ipse executor in gratia existens eam executionem, quod est opus pium, honestum, & de iustitia debitum, ac proinde meritorium, & satisfactorium, defuncto veller applicare. Secundò, ob illam executionem non solum ut procedat ab exequirente; sed ut est effectus voluntatis defuncti, moueri Deus potest; tum ad excitandos fideles, ut pro tali defuncto satisfactionem aliquam exhibeant; tum ad concessionem alicuius gaudij, & consolationis, tum ad minorandum poenarum tempus, tamen si poena intensior fiat. Tertiò, virtute illius executionis excitantur legata recipientes, ad orationes fundendas pro defunctis, nouaque satisfactiones illis applicandas, ob quae, & alia comoda merito Concilium Vasense negligentis executores, pauperum necatores appellat. Neque ratio opposita aliquid amplius probat. Neque D. Thom. alique plures Doctores nobis contrarij sunt, cum ipsi tantum dicant, executionem testamenti defunctis prodesse, ut citius liberentur: quod optime intelligi potest de mediata remissione, non de immediata, quatenus effectus est voluntatis defuncti.

9. Secundò deciditur, an ob restitutionem in testamento relictam, & executioni mandatam citius defunctus liberetur à Purgatorio, vel ob eius omissionem derineatur? Et breuiter respondeo, ob executionem restitutionis non posse alio modo citius liberari, quam liberatur executione cuiusvis legati pij: illis tamen modis manifestum est liberari posse, ideoque per accidens ob omissionem restitutionem derineri in Purgatorio potest: quia non prestatur id, quo Deus moueri solet ad excitandos animos fidelium, ut in fauorem defuncti restituentis nouas satisfactiones exhibeant. Per se autem detineri in Purgatorio non potest ob omissionem restitutionem: nam, cum ipse defunctus in ea omissionem culpabilis non existat, licet tempore vitae fuerit, ob eam puniri non potest. Quare, si reatum debitum tempore mortis habitum sufficienter soluit, ad caelum euolabit, sicut aduertit Suarez disp. 48. sect. 8. n. 19.

PUNCTVM II.

De nominice, & natura Indulgentiarum,

1. Indulgentia unde dicatur.
2. Eius definitio.
3. Remissa culpa plerumque restat aliqua poena luenda.
4. Datur in Ecclesia thesaurus, seu cumulus satisfactionum Christi, & Sanctorum.
5. Hic thesaurus in acceptione diuina existit.
6. Reliquit Ecclesia Christus potestatem distribuendi prae dictum thesaurum.
7. Explicatur definitio Indulgentiae.
8. Vfus concedendi indulgentias est antiquissimus.
9. Non est actus Ordinis, neque Ordinem requirit.
10. Est tamen iurisdictionis actus.
11. Negant plures, absolutionis actum in concessione indulgentiarum concedi.
12. Vera est supradicta sententia in comparatione defunctorum secus viuorum.
13. Actus iurisdictionis, qui indulgentiarum concessione exercetur, voluntarius est, non coactiuus.
14. Concedens Indulgentias eas lucrari potest.

1. **T**Ametsi Latini Interpretes sapius nomen indulgentiae usurparint, ut constat ex illo Quintil. l. 1. c. 3. *Mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis, & corporis frangit*. Attamen Concilia, & Patres Ecclesiae Indulgentiam appellarent, iustam, & liberalem debiti remissionem, iuxta textum in c. *Quod autem de poenit. & remiss.* & c. *Indulgentia*. eod. tit. in 6. & cap. *Si quem*, §. *indulgentia* 2. q. 3. & leg. 1. tit. 33. part. 7. & Extrauag. *Vnigenitus de poenit. & remiss.*

2. Sumpta igitur indulgentia in hac acceptione, communiter à Doctores definitur, ut videre est in Caiet. *de indulgent. c. 7.* Cordub. *ed. q. 1.* Nauarr. *notab. 20. n. 1.* Henric. *l. 7. c. 1.* Valent. *tom. 4. disp. 7. q. 20. p. 1. statim in princ.* Suar. *tom. 4. in 3. p. disp. 49. sect. 4. in princip.* Coninch. *disp. 12. initio.* Laym. *l. 5. sum. tr. 7. c. 1. n. 1.* Bonac. *disp. 6. q. 1. pun. 1.* Barbof. *3. p. de potest. Episc. alleg. 88. n. 1.* ut sit pœna temporalis pro peccatis actualibus remissis debita relaxatio de thesauro communi Ecclesiæ ab eo, qui potestatem habet.

3. Pro cuius explicatione præmitto, etsi remissa culpa necessarii pœna æterna, quæ illi annexa est, remittatur, attamen sæpe aliqua pœna temporalis manet luenda, vel in hac vita, vel in Purgatorio, sicuti tract. *de penitent. p. de satisfact.* late diximus.

4. Secundò præmitto, in Ecclesia dari thesaurum, seu cumulum infinitum satisfactionum, præcipue ex satisfactionibus Christi Domini, deinde ex satisfactionibus Beatissimæ Virginis Mariæ, aliorumque Sanctorum constantem, ut tradunt, tanquam de fide, Doctores catholici apud Bellarmin. *t. 3. de Indulgent. ferè in princip.* Valent. *t. 4. disp. 7. q. 20. p. 1. in medio.* Suarez *disp. 49. sect. 1. & disp. 51. sect. 1.* Coninch. *disp. 12. dub. 1.* Bonac. *disp. 6. q. 1. p. 1. in fine.* Laym. *l. 5. tract. 7. c. 1. & probat textus in extrauag. Vnigenitus. de penitent. & remiss. & Trident. sess. 21. c. 9. & sess. 25. ad finem.* Etenim, cum Christus Dominus infinitam satisfactionem mediis suis operibus Patri obtulerit pro nostris, & totius mundi peccatis, illamque suæ Ecclesiæ reliquerit, quia totus est nobis natus, & datus, ut dixit Iai. *c. 9. n. 6.* Ioann. *c. 4. n. 26.* Paud. *ad Galat. 1. n. 4. ad Titum. 2. n. 14. ad Roman. 8. n. 32.* & Petrus *c. 2. n. 21.* manifestum est, penes Ecclesiam potestatem esse distribuendi illam satisfactionem; aliàs frustra nobis eam satisfactionem reliquisset, si ea Ecclesia uti non posset. Deinde, cum omnia opera B. Virginis, & aliorum Sanctorum, non solum habeant vim merendi, sed pro peccatis satisfaciendi, quorum satisfactione ipsi sæpe non indiguerunt, neque eam aliis de facto applicauerunt; efficitur ex benignitate Dei eam satisfactionem in thesauro Ecclesiæ simul cum satisfactione Christi Domini reponi per Prælatos Ecclesiæ distribuendam, ne dicamus, eas satisfactiones omnino perire. Neque inde fit, satisfactioni infinitæ Christi Domini derogari: quia esto, satisfactiones B. Virginis, & Sanctorum, satisfactioni Christi Domini adiungantur; id tamen non ex necessitate: nam illis cessantibus satisfactio Christi ita infinita est, ut nequaquam exhaustiri possit. Adiunguntur autem Christi Domini satisfactioni, tum in sanctorum honorem, tum in charitatis fidelium augmentum. Neque item ex hac satisfactionum coniunctione derogatur plenæ Christi redemptioni, quæ præcipue in liberatione à peccato, & pœna æterna consistit: quia satisfactiones Sanctorum ad prædictam liberationem non concurrunt. Et licet concurrant ad liberationem pœnæ temporalis pro peccatis debita, quia tamen non ex se, sed ex virtute, & efficacia, quam à satisfactione, & merito Christi Domini acceperunt, concurrunt, ideo plenæ Christi satisfactioni, & redemptioni non derogatur: quinimo maximè extollitur, cum non solum per se, sed per virtutem, quam satisfactionibus Sanctorum communicat, pœnas pro peccatis debitas remittere possit.

5. Quod si roges, quo loco thesaurus satisfactionum Christi Domini, & sanctorum existat? Respondeo, non in loco aliquo materiali, sed in Dei acceptione, quippe Deus Pater satisfactionem Christi Domini, & superfluentem satisfactionem B. Virginis, & sanctorum in sua voluntate obseruatam habet, & acceptam, ut inde per Prælatos Ecclesiæ distribui, & applicari possit.

6. Tertiò præmitto, Christum Dominum suæ Ecclesiæ reliquisse potestatem ex prædicto thesauro applicandi satisfactiones, quæ visæ fuerint convenientes fidelibus, ut pœnæ pro peccatis debita remissionem obtineant, atque adeò concedendi indulgentias, sicuti supponit Trident. *sess. 21. cap. 9. de reformat. & apertius sess. 25. decreto de Indulgent.* Satisfactio enim Christi Domini, esto infinita sit, & sufficiens pro cuiuslibet peccati, quoad culpam, & pœnam, remissionem: attamen ob nostram utilitatem applicacione indiget. Hæc autem applicatio multipliciter fit, tum Sacramentis, tum sacrificio, tum indulgentiarum distributione, ut colligunt communiter Doctores ex illo Matth. 16. *Tibi dabo clauis regni cælorum, & quodcumque solueris super terram, erit solutum in cælis.* Etenim, cum huiusmodi verba late interpretanda sint, utpote potestatem continentia nemini nocuam; & introitus regni cælorum non solum culpa, sed qualibet pœna debita impediatur, efficitur Petro illis verbis promissam esse facultatem soluendi ea pœna astrictos, ut sic soluti liberè possint in regnum cæleste introire. Concessa autem creditur hæc potestas, cum Ioan. *c. 21. dictum illi est, Pasce oues meas.* Nam eo loco tradidit Christus Petro vniuersalem potestatem regendi Ecclesiam: at sub ea potestate late interpretata non solum cõrineri debet potestas sacramenta ministrandi, leges ferendi, sed etiã soluendi subditos à pœnis pro peccatis debitis: quia hæc potestas, & fidelibus convenientissima est, & promissioni factæ

de clauibus regni cælorum maximè congruit: siquidem ea potestate regnum cælorum, quod ob pœnarum debitum clauum est, aperitur.

7. Ex his definitio indulgentiæ apertissima est. Dixi, esse relaxationem pœnæ temporalis pro peccatis actualibus remissis debita. Neque enim esse poterat relaxatio culpæ, etiam venialis, cum hæc non nisi per sacramentum, vel interiectionem hominis renouationem fiat. Neque etiam pœnæ æternæ: quia hæc simul cum culpa remittitur. Neque etiam esse potest relaxatio pœnæ debita pro peccato originali, quia eo remisso, & pœna damni, quæ illi correspondet, integrè remittitur: præterquam quod indulgentiæ non in satisfactionem pœnæ damni, sed sensus applicantur. Nec denique esse potest relaxatio pœnæ, stante culpa: quia alienum est ab ordine diuinæ prouidentie remissionem pœnæ concedere, culpa non remissa. Restat igitur, ut indulgentia remissio sit tantum pœnæ temporalis debita pro peccatis actualibus remissis. Hæc autem remissio fit ex thesauro Ecclesiæ ab eo, qui potestatem habet thesaurum distribuendi: cui verò ea potestas concessa sit, inferius dicemus.

8. Vtus verò concedendi indulgentias antiquissimus est, ut expressè testatur Trid. *sess. 25. decreto de indulg. & Bonifac. in Extrauag. 1. de penit. & rem. & pluribus exornant Henric. lib. 7. de indulg. c. 3. Val. disp. 7. q. 20. p. 2.* Bellarm. *tract. de Indulg. c. 3.* Suar. *disp. 46. sect. 2.* alique scriptores aduersus Hæreticos nostri temporis. Quinimò plures existimant, ab Apostolorum tempore hunc usum incepisse, neque leuiter colligitur ex illo Pauli 2. *ad Cor. 2.* ubi incestuoso, quem prius excommunicauerat, partem pœnæ, pro peccatis debita, remisit; tum, ne abundantiori tristitia absorberetur, tum in gratiam Corinthiorum, qui pro ipso intercesserant. Hanc autem remissionem non solum fuisse de pœna iudiciali, & exteriori soluenda, sed de pœna debita quoad Deum probant ea verba, quæ Paulus dixit: *Nam & quod donasti, si quid donasti propter vos in persona Christi.* At, si Paulus solum pœnam iudicalem, & externam remitteret, cum respectu illius Iudex ordinarius esset constitutus, non affirmaret in persona Christi eam facere remissionem, cum nomine proprio eam faciat. Inferitur ergo remissionem ibi factam esse de pœna debita quoad Deum, quam Paulus præstare poterat tantum in persona Christi, & quatenus illius minister erat.

9. Sed cuius potestatis actus sit indulgentiarum concessio, Ordinis, an iurisdictionis? Et quidem non esse actum Ordinis, etiam sacerdotalis, vel Episcopalis, communis est sententia cum D. Th. *in 4. dist. 20. q. 1. art. 4. qq. 2.* Caiet. *Opusc. de Indulg. c. 2.* Sylu. *verb. indulgentia, n. 13.* Sor. *dist. 21. q. 1. art. 4.* Suar. *disp. 49. sect. 3. n. 3.* quia indulgentiarum concessio est quedam authentica ex thesauro Ecclesiæ distributio: at hæc non cuiuslibet sacerdoti, vel Episcopo concedi à Christo expediebat, sed illi tantum, quem suum Vicarium reliquerat, cuique tota Ecclesia commissæ erat. Præterea sæpe Pontifices augent, vel minuunt potestatem Episcopis in concessione indulgentiarum, ut probat text. in *c. Cum ex eo. de penit. & rem. & c. Romana. eodem tit. in 6.* At, si ex vi ordinationis hæc potestas sacerdotibus, vel Episcopis competeret, augeri, vel minui non posset.

Quinimò existimo, indulgentiarum concessionem non solum non esse à potestate Ordinis, sed neque Ordinem requirere. Sed eo ipso, quo Pontifex est electus, & iurisdictionem in Ecclesiam obtinet, Potestatem habet indulgentias concedendi: nam earum concessio ad rectam, & conuenientem Ecclesiæ gubernationem pertinet, ut latius prosequitur Suar. *disp. 49. sect. 3. à n. 4. & disp. 55. sect. 3. n. 18.* & tradit Abbas in *c. Accedentibus de excessib. Prælat. Cordub. de Indulg. q. 10. propositum.* Nauarr. *tract. de indulgent. notab. 3.*

10. Ex his fit, concessionem indulgentiarum à potestate iurisdictionis soluendi subditos, illisque beneficiendi prouenire: quæ fuit sententia communis apud S. Th. *in 4. dist. 20. Azor. instit. mor. 2. p. lib. 3. cap. 54. q. 2. Vgolin. de potest. Episc. c. 41. in princ.* Aloyf. Riccium *resolut. 222. n. 1. & resolut. 306. n. 4.* Suar. *disp. 49. sect. 3. n. 7.* Val. *disp. 7. q. 20. pun. 1. post med.* Barbof. *alleg. 88. n. 5. & seqq.* Layman. *tract. 7. c. 1. n. 4.* colligiturque apertè ex Alexand. III. *in c. Quod autem de penit. & rem.* ubi negat indulgentias posse non subditos concedi: quæ earum concessio actus est iudicialis, qui nequit in non subditum exerceri. Ratione verò probatur: quia per indulgentiarum concessionem thesaurus Ecclesiæ distribuitur, & fidelibus applicatur: at distributio bonorum communium reipublicæ ex potestate iurisdictionis, quam Magistratus habet in rempublicam nascitur: ergo ex iurisdictione, quam Pontifex habet in Ecclesiam nascitur potestas thesaurum Ecclesiæ distribuendi. Quæ ratio probat, concessionem indulgentiarum, tam pro viujs, quam pro defunctis ex potestate clauium distribuendi thesaurum Ecclesiæ prouenire, actumque esse iurisdictionis.

11. Sed, an ultra distributionem thesauri, & bonorum Ecclesiæ exerceat Pontifex actum alium iurisdictionis, absolueudo fideles à pœnis pro peccatis debitis; non est constans sententia. Nam Durand. *in 4. distinct. 20. q. 3. art. 2. & ibi Palud. q. 4. Syluest. verb. indulgentia, n. 3.* Antonia. *1. p. tit. 10. cap. 3. & alij negant.*

negant. Quorum fundamentum est: quia pœnarum debitum remissio in tantum per Indulgentias fit, quatenus ex satisfactionibus Christi, & sanctorum soluitur, quidquid debitor soluere debebat. Sed ad hanc solutionem nihil aliud requiritur, quam quod tantum pretium ex thesauro Ecclesiæ exhibeatur, quantum debitum est. Ergo nullum aliud actum præter distributionem thesauri, & illius applicationem, Indulgentiarum concessio continet.

12. Nihilominus distinguendum est inter Indulgentias pro viuis concessas, vel pro defunctis. Concessio igitur Indulgentiarum pro viuis non solum continet veram thesauri distributionem & applicationem, sed etiam veram absolutionem, remissionem, & condonationem pœnæ media illa satisfactione ex thesauro Ecclesiæ Deo exhibita: at concessio Indulgentiarum pro defunctis nullam absolutionem, vel remissionem à Pontifice factam continet, sed sola præteriti debiti exhibitione, & illius per Deum acceptatione fit pœnæ remissio. Si expresse Bellar. lib. 1. de Indulg. c. 5. quem sequuntur Suar. disp. 49. sect. 4. à n. 9. & 10. Coninch. disp. 12. dub. 2. n. 10. & 11. latè Valen. 1. 4. disp. 7. q. 20. p. 1. circa med. Ratio posterioris partis manifesta est. Nam Pontifex iurisdictione exercere non potest in defunctos: non enim sunt oves, quas Pœnitens pascere possit. Quapropter solum potest ex thesauro Ecclesiæ, in quem iurisdictione habet, eam satisfactionem accipere, qua ipsi defuncti indigent ad plenam suorum peccatorum satisfactionem, eamque viuentibus tradere, ut summo Deo offerant, quam Deus pro sua benignitate acceptas, pœnas debitas immediate remittit. Ratio verò prioris partis est: quia non implicat, sed potius maxime decet, cum Pœnitens pro fidelibus exhibet diuinæ Maiestatis ex satisfactionibus Christi, & Sanctorum, quidquid necessarium est ad integram pœnarum debitum solutionem, ut simul homine Christi pœnas debitas remittat, illisque à debito pœnarum absoluat: quia in hac absolutione, & clauibus Ecclesiæ, potestatemque soluendi vitur, & iurisdictionem exercet, & suam potestatem commendat. Quod verò sic fiat, colligitur ex pluribus Pontificiis decretis, ubi Indulgentiarum concessio appellatur relaxationem, condonationem, & absolutionem: & præcipue probatur manifestè &c. Quod autem de pœnit. & rem. ubi negat Pontifex consequi non subditos Indulgentias: quia comparatione illorum non est potestas ligandi, aut soluendi. Censet ergo pontifex, concedentem Indulgentias propriè absolutionis actum exercere. Alias nulla esset ratio, ob quam non possit Episcopus sibi non subditis Indulgentias concedere contra prædictum cap. Quod autem.

13. Rursus hic actus iurisdictionis, qui comparatione subditorum exercetur in concessione Indulgentiarum, non est actus iurisdictionis coactiuæ, sed voluntariæ: quia non ligat, sed soluit, & non soluit, nisi volentem: ideoque nunquam conceditur, nisi sub onere alicuius operis voluntarij, sicuti notauit Suar. disp. 49. sect. 3. n. 9. Aloy. Riccius resolut. 306. n. 5. Barbof. alleg. 88. n. 16. Laym. lib. 5. sum. tract. 7. c. 1. n. 5. Coninch. disp. 12. dub. 2. n. 11.

14. Hinc fit, Pontificem, vel Episcopum concedentes Indulgentias, eas lucrari posse quia esto, nemo in se ipsum exercere iurisdictionem coactiuam possit, bene tamen voluntariam. Præterquam quod ipsi partes sunt Communitatis, cui Indulgentiæ conceduntur. Non igitur debent esse deterioris conditionis. Atque ita latè probat Suar. disp. 52. sect. 1. à n. 14. Azor. 2. p. lib. 3. cap. 55. quest. ult. Layman. tract. 7. cap. 1. circa finem. Bonac. disp. 6. de Indulgent. quest. 1. par. 3. num. 16. Barbof. 3. part. de potest. Episcop. allegat. 88. in fine. Bellarmin. lib. 1. cap. 6. in fine. Emman. de Indulgentia, num. 17. & alij plures apud ipsos.

PUNCTVM III.

Quotuplex sit Indulgentia, & quem effectum habeat.

1. Indulgentia alia est totalis, alia partialis.
2. Partialis alia est determinata, alia indeterminata.
3. Proponitur quedam obiectio, & soluitur.
4. Qualiter intelligatur clausula illa sæpe appposita in Indulgentiarum concessione, de pœnitentiis iniunctis.
5. Pœnitentiæ iniunctæ in Sacramento Pœnitentiæ non remittuntur directè.
6. Neque item publicæ, & iudiciales.
7. Prædicta clausula non restringit concessionem, sed ampliat.
8. Explicatur sensus prædictæ clausulæ.
9. Qualiter intelligatur clausula, de peccatis, de quibus contritus, & confessus es.
10. Proponitur ratio dubitandi.
11. Satis est probabile, ad omnia peccata extendi.
12. Qualiter Indulgentia plena, plenior, & plenissima intelligatur.
13. Proponitur quedam obiectio, & soluitur.
14. De diuisione Indulgentiæ in personalem, & realem, seu localem.

Ferd. de Castro. Sum. Mot. Pars IV.

14. Qui possint lucrari Indulgentiam concessam hominibus alicuius ciuitatis.

15. Qualiter visitanda sit Ecclesia ad lucrandam Indulgentiam localem.

16. Quis sit Indulgentiæ effectus.

1. Primò, diuiditur Indulgentia in totalem, & partialem: quam diuisionem insinuat Clemens in Extrauaganti, Vniuersus de pœnit. & remissionib. dicens, thesauri Ecclesiastici dispensationem Petro esse commissam, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitis applicandam. Totalis ergo indulgentia dicitur, quæ totam pœnam remittit ei, cui applicatur. Et licet debita inæqualia sint: quia vnus debitum grauius est debito alterius, abundantiorque satisfactionem expostulat; nihilominus indulgentiæ totalis concessione omne debitum plenè remittitur, sicuti contingit in Baptismo, qui omnem pœnam pro peccatis debitam remittit, non solum ei, qui leuem tenebatur lucres, sed etiam ei, qui grauissimam debebat sustinere. Partialis verò indulgentia est illa, quæ per se non integram pœnam, sed partem remittit.

2. Hæc partialis indulgentia alia est indeterminata, alia determinata. Indeterminata est, cum conceditur remissio tertiæ, vel quartæ partis pœnarum debitum. Nam, cum in diuersis subiectis debita inæqualia sint, effectum remissionis indeterminatum habet, hoc est, maiorem, vel minorem pro qualitate suscipientium, ex se tamen efficax est ad remittendam tertiam, vel quartam partem, quæcunque sit, ut bene Suar. disp. 50. sect. 1. in fine. Determinata verò, quando conceditur remissio decem, vel centum annorum. Etenim antiquo tempore pro grauib. criminibus pœnitentiæ publicæ imponebantur: pro crimine aduersarij septem anni pœnitentiæ erant assignari, iuxta textum in c. Hoc ipsum. 33. q. 2. Pro alijs criminibus quadraginta dies ieiunij in pane, & aqua designabantur, qui plerumque à principio Quadragesimæ vsque ad diem Cernæ Domini perdurabant, ut colligitur ex eam. In c. 50. dist. Quod ieiunium Carena vocabatur, à carendo cibo, & potu, hominumque consortio. Si verò delictum extraordinarium esset, sicuti fuit illius, qui per falsam accusationem alteri mortem intulit, cuius meminit textus in c. Accusasti. 8. de accusationib. utraq; pœnitentiæ, & quadragenarij ieiunij, & septem annorum imponitur: si delicta multiplicarentur, pro illorum multiplicitate, & grauitate pœnitentiæ designabantur. Quando igitur indulgentia quadragena conceditur, intelligendum est, concedi eam pœnæ remissionem, quæ quadragena pœnitentiæ obtineretur. Si autem indulgentia septena conceditur, ea remissio conceditur, quæ per pœnitentiæ septem annorum obtinenda foret. Atque ideo quoties indulgentia alicuius anni conceditur, credendum est, concedi eam remissionem, quæ pœnitentiæ communi, & iuridica illius anni obtineretur, sicuti ex communi docent Suar. disp. 50. sect. 5. à n. 11. Valen. tom. 4. disp. 7. quest. 20. p. 3. ad fin. Coninch. disp. 12. dub. 5. Laym. lib. 5. sum. tract. 7. c. 3. in princ. Bonac. disp. 6. q. 1. p. 2. n. 2.

3. Sed aduersus hunc modum dicendi obstat, affectum indulgentiæ indeterminatum esse, eo quod determinari non potest remissio, quæ per pœnitentiæ esset obtinenda, quippe hæc crescit, & minui potest, tum ex feruore operantis, tum ex gratia habituali, tum ex fine, tum ex intentione, & duratione. Sed respondeo cum supradictis Doctoribus, in hac indulgentiarum concessione spectari tantum remissionem, quæ per pœnitentiæ quadragenam, vel septenam exterius liberè factam abstrahendo ab alijs circumstantiis obtineretur: quæ remissio determinata est, & Deo cognita: ac proinde effectus indulgentiæ determinatus esse potest. Vel dicimus Suar. disp. 50. sect. 5. num. 16. spectandum esse statum, quo se ad lucrandum indulgentiam disponis, & iuxta illum, qualitatēque operis iniuncti mensurandum esse indulgentiæ effectum; ita ut effectus indulgentiæ vnus anni æquet remissioni, quam obtineres per prædictum opus, si per annum duraret, & sic indulgentiæ effectus determinatus erit, tamen in vno abundantior, quam in alio.

4. Porro quadragena, vel septena, vel alia determinata indulgentia concedi solet, non absolute, sed cum hoc addito de pœnitentiis iniunctis, ut colligitur ex c. Cum ex eo. de pœnit. & remiss. &c. Romana. eodem tit. in 6. & Clement. 20. de Reliquijs, & venerat. Sanctor. Quæ verba non leuem patiuntur difficultatem, qualiter intelligantur. Nam plures, grauesque Doctores, Paludan. 4. dist. 20. q. 4. Caietan. opusc. de Indulgent. c. 2. & 7. Nauarr. eodem. not. 11. n. 13. Cordub. q. 9. Henriq. lib. 7. c. 6. nu. 2. & alij existimant, ex vi illorum verborum concessionem restringi, ut solum intelligatur remitti reatus pœnæ temporalis, pro quo soluenda pœnitentiæ iniunctæ sunt. Mouentur: quia illa verba aliquem effectum operari debent, ne frustra censcantur appposita, neque apparet alius effectus præter supradictum, quem operari possunt.

5. Caterum, ut quid sentiam, paucis exponam, dicendum primò est, ex forma huius indulgentiæ pœnitentiæ in sacramentali foro iniunctæ nequaquam directè remitti posse.

R 3 Quia,

Quia obligatio eas exequendi orta fuit à Confessario, supremo Iudice, & Dei vices tenente; Indulgentiarumque concessio non est directa præceptorum dispensatio, sed applicatio satisfactionis ex Christi thesauro pro penis debitis. At esto, per Indulgentias pœnitentiæ in sacramentali foro iniunctæ, remitti directè non possint, benè tamen indirectè, tollendo materiam, & fundamentum illius obligationis. Etenim, cum obligatio exequendi pœnitentiæ iniunctam supponat reatum pœnæ, pro quo soluendo imposita sit, sublato per Indulgentiam eo reatu cessat obligatio pœnitentiæ iniunctæ. Atque ita docet Suar. aliis relatis *disp. 50. sect. 2. n. 4.* Coninch. ex parte *disp. 12. concl. 1. n. 16.* Hoc autem intelligendum est (vt benè aduertit Suar. *n. 7.* & diximus *tract. de pœnit. punct. de satisfact.*) modo pœnitentia in solam peccatorum vindictam iniuncta sit, non in illorum medelam, sicuti censendæ sunt ferè omnes pœnitentiæ hoc tempore impositæ, quarum obligatio ob Indulgentias cessare non potest, cum Indulgentiæ appetitum non frænent, nec prauum habitum destruant, nec passiones remittant.

6. Secundò dico: Publicæ, & iudiciales pœnitentiæ, quæque in satisfactionem Ecclesiæ ob peccata scandalosa apponuntur, nequaquam ex vi prædictæ Indulgentiæ censeri possunt directè remissæ: quia Indulgentia non ad satisfaciendum Ecclesiæ, sed ad satisfaciendum Deo pro pœna peccatis debita dirigitur, contingereque potest, Deo plenè esse satisfactum: & nihilominus Ecclesiam peccatum punire velle, & debitam de illo satisfactionem sumere. Regulariter autem, præcipue iure antiquo spectato, concessa Indulgentia de pœnitentiis iniunctis, simul illarum obligatio remissa esse censetur, vti supponunt Nauarr. Cordub. Cafer. Henriq. & aliis *superius* relati.

7. Tertio dico, per prædictam Indulgentiam de pœnitentiis iniunctis non restringi concessionem ad remittendum reatum pœnæ illorum peccatorum, pro quibus pœnitentiæ iniunctæ sunt, vt late, & eruditè probat Suar. *disp. 50. sect. 3. & n. 14.* Coninch. *disp. 12. dub. 3. concl. 4. & 5.* Consentit Laym. spectata consuetudine hodierna imponendi pœnitentias *l. 5. sum. tr. 7. c. 3. vers. At verò.* Quia nulla fingi potest congrua ratio, ob quam vellet Pontifex reatum illorum peccatorum remittere potius, quam aliorum: quinimò grauis congruentia adest, non leuiter persuadens, Indulgentiam nullatenus ad prædictum reatum restringi: quippe sæpè frustranea esset Indulgentia, si pœnitentias iniunctas executus esses, & ob earum executionem reatus pœnæ illorum peccatorum sublatus. At credendum non est, Pontificem velle exequentem pœnitentias iniunctas, & pro peccatis satisfaciendam priuare Indulgentiis, quas negligentem prædictam satisfactionem concedit.

8. Quocirca, duplicem sensum existimo prædictam concessionem habere posse. Primus est, vt ea remissio concedatur, quæ per pœnitentias iniunctas, si executioni mandatæ essent, obtrineretur: hæc autem Indulgentia, esto, directè deferuiat ad tollendum reatum peccatorum, pro quibus pœnitentiæ iniunctæ sunt, indirectè tamen ad cuiuslibet pœnæ debitæ remissionem prodest. Secundus sensus probatus à Suarez, Coninch. & Layman. *suprà.* est, vt illa verba non restrictionem, sed potius ampliationem significant: ac si diceret Pontifex: Quadrage-nam Indulgentiam concedo, etiam de pœnitentiis iniunctis. Nam reatus pœnæ, ob cuius solutionem pœnitentiæ iniunctæ sunt, difficiliter remitti liberaliter debet, quam quilibet alius reatus: ille enim sub Iudicis sententia continetur, hic vero sub nullum iudicium cadit. Præterquam quod nimis odiosum est, & disciplinam Ecclesiasticam enervat, iniunctas pœnitentias relaxare. Ergo Pontifex concedens Indulgentiam reatus difficilioris, censendus est faciliorem reatus remissionem concedere, argument. text. in cap. *Ex parte. 17. de decimis.* ibi: *Vbi maior conceditur, & minus concessum esse videtur.* Præcipue cum illud minus sub maiori contineatur, neque diuersæ rationis sit, & verba priuilegij absque vlla violentia vtrumque comprehendere possint latèamque admittant interpretationem, iuxta text. in cap. *Olim. de verbor. significat. &c.* Quia circa de priuileg. Adducitque Suar. *dicta sect. 3. n. 15.* optimum simile ex facultate concessa alicui absoluedi à referuatis, quæ sine dubio extenditur ad non referuatorum absolutionem, vtpote minus difficile concessu.

9. Rursus Indulgentia concedi solet de peccatis, de quibus contritus, & confessus es, sicuti in Concilio Lateranensi concessit Innocent. III. subsidium ferentibus pro expeditione terræ sanctæ: de qua confessione dubitatur, an constituat totalem, an partialem Indulgentiam. Et ratio dubitandi est: quia pluribus aliis peccatis, tum mortalibus, tum venialibus grauari potes; quorum tamen contritionem directè non habueris, neque illa confessus sis. Nam, si sunt peccata venialia confessioni necessariò non subiiciuntur, neque omnia potes moraliter subicere. Si mortalia sunt, sæpè ea inculpabiliter omittis confiteri, vel, quia memoriæ non occurrunt, vel, quia impotens es physice, vel moraliter ad eorum confessionem faciendam. Si igitur Indulgentia concessa tantum sit, prout sonat, de peccatis, inquam, de quibus es contritus, & confessus non plena, sed partialis Indulgentia est.

10. Cæterum, credo esse satis probabile, ex vi prædictorum verborum non restringi Indulgentiam ad peccata de quibus de facto, & in re contritus, & confessus sis, sed ad omnia peccata extendi, de quibus contritus, & confessus es, quatenus ad eorum remissionem contritio, & confessio opus fuerit. Etenim cum ad remissionem peccatorum contritio perfecta simul cum confessione necessaria non sit, sed virtute contritionis perfecta confessionem voti includentis, & virtute attritionis simul cum confessione peccata remittantur, credendum non est, Pontificem Indulgentiam restrinxisse ad ea sola peccata, quorum contritionem habuisti, & confessionem subiicisti, sed potius confessionem extendere ad omnia peccata quæ tibi remissa sunt, cum necessariò omnia illa, si mortalia sunt, debeant remitti contritione, & confessione in re, vel in voto. Si verò venialia, saltem contritione imperfecta. Moueor ad hanc explicationem, tum ob rationem dubitandi: tum quia peccata, de quibus expressè contritus non es, neque confessioni subiicisti, efficacius exigunt Indulgentiam, quam peccata, quæ contritione, & confessione remissa sunt, cum horum reatus ex opere operato, & virtute Sacramenti solum ex parte remittatur: tum præcipue ex Iubileo concessio ab Innocent. III. subsidium ferentibus pro expeditione terræ sanctæ: concedit namque Innocent. his, qui suis sumptibus alios ad bellum miserint, plenam suorum peccatorum veniam: illis verò, qui propriis viribus bello inferuerint, concedit plenam Indulgentiam suorum peccatorum, de quibus liberaliter fuerint corde contriti, & confessi. At non est verisimile, voluisse Pontificem abundantiorē gratiam conferre iis, qui alios ad bellum destinauerunt, quam iis, qui propriis viribus bello inferuerint. Ergo illa verba, *corde contriti, & confessi*, non sunt Indulgentiæ totalis restrictiua, sed solum appositā maioris explicationis gratia. Tum denique, quia graues Doctores hanc explicationem firmant, vt videre est in Glossa Clement. *unic. de Reliquiis, & venerat. Sanctior. verbo, Confessis.* Abbate, & Ioann. Andr. & aliis apud Syluest. *verb. Indulgentia, quest. 7. distinct. 2.* Angel. *num. 18.* Palud. *dist. 20. qu. 4. art. 3.* Et probabile reputat Suar. *disput. 50. sect. 5. num. 10.*

11. Denique solent Pontifices in indulgentiā concedenda aliquando vti verbo *plena*, aliquando *pleniori*, aliquando *plenissima*: quorum mentio fit in Extrauag. *Antiquorum, de pœnit. & remissib.* Non solum plenam, largiorem, imò plenissimam omnium suorum concedimus veniam peccatorum. Ob quæ verba non desunt Doctores, qui sentiant, solam indulgentiam plenissimam esse totalem, plenam, & pleniorē esse partialem. Sic D. Antonin. *l. p. tit. 10. c. 3.* Supplem. Gabr. in *4. dist. 45. qu. 3.* Maior. eodem, *dist. 20. quest. 2. col. 8.* Nauarr. de *Indulgent. notab. 9.* Nam indulgentiam affirmant extendi ad sola mortalia, de quibus confessio facta est, vel ad pœnitentias iniunctas pro peccatis confessis. Pleniorē extendi ad pœnitentias, quæ pro peccatis confessis iniungendæ essent, & ad peccata venialia. Plenissimam verò dicunt esse totalem: quia ad omnem pœnam cuiuslibet peccati, siue mortalis, siue venialis, siue confessi, siue non confessi, modò remissum sit, quoad culpam se extendit.

Et quidem posse Pontifices hoc modo indulgentias concedere, dubium non est. At spectato præsentis Ecclesiæ vsu verius existimo, quolibet ex prædictis verbis, totalem, & integram pœnæ debitæ remissionem significari, solumque ad maiorem exaggerationem, & indulgentiæ commendationem apponi, sicut Glossa dixit in *dicta Extrauag. Antiquorum, verbo, Plenissimam.* Sic tradit Sotus in *4. distinct. 21. quest. 2. artic. 1.* Cordub. de *indulgent. q. 11.* Bolognin. *tit. de Indulgent. num. 100.* Henriq. *lib. 7. c. 15. n. 7. litt. X.* Suar. *disput. 50. sect. 4. n. 7.* Colligiturque apertè ex Extrauag. *Quemadmodum de pœnitent. & remissionib.* vbi Sixtus IV. volens reuocare indulgentias, quæ ad instar iubei concessæ sunt, solum dixit, se reuocare omnes, & singulas plenarias indulgentias. Sentit ergo, plenariam indulgentiam totalem esse. Idem constat ex Martino V. in *fine Concilij Lateranens.* probarique potest hæc expositio ex eleganti Papiniani responso in *leg. si cum dies. 26. §. Plenam. ff. de recept. arbitr.* vbi pleno compromisso nihil plenius esse iudicat.

12. Sed obiici potest: Aliquando vltra indulgentiam plenariam, aliquot dies, vel anni indulgentiæ conceduntur, vt videre est in indulgentiis, quæ communiter circumferuntur concessæ gravis benedictis ab Adriano VI. Si autem indulgentia plenaria totam pœnam remitteret, superflue illorum annorum additio fieret. Huic obiectioni aliqui respondent, vt refert Cordub. de *Indulgentiis, quest. 11. in fine.* ex stylo Curie antiquo eam formam esse introductam ob opinionum varietatem, quam solutionem reprobant ipse Cordub. & merito reprobanda est: ea enim posita manifestè conuincitur, concessionem indulgentiæ plenariæ Pontificem indulgentiam totalem non concedere; sed partialem, iuxta opinionem eorum, qui partialem indulgentiam esse sentiebant. Quod verò Cordub. inquit, id factum esse, ne indulgentia careret effectu ob insufficientiam causæ, minus probabile est, vt rectè inquit Suar.

Suar. statim referendus. Nam, esto, causa insufficientis sit ad totalem Indulgentiam, si tamen ad aliquam partem sufficit, ea pars concedatur, tamen si sub forma indulgentiæ plenariæ concessio facta fuerit. Quapropter placet sententia Suar. *disp. 501. sect. 4. num. 9.* affirmans, primò nulla bulla, vel decreto authenticò eam formam inueniri, ac proinde non esse credendum, ea aliquando Pontificem vsum esse. Quòd si de facto ea vltus reperiatur, præsumi debet, si verba concessionis patiantur pro diuersis temporibus concedi. Si tamen constet pro eodem tempore, & sub eadem actione concessionem esse factam, credendum est, indulgentiam plenariam operanti applicari: dies verò, vel annos superadditos animabus purgatorij per modum suffragij: quia nullus alius sensus excogitari potest, in quo illa additio effectum habere possit.

13. Secunda diuisio indulgentiæ satis communis est, in personalem & localem, seu realem. Personalis est, quæ personæ conceditur, quamque secum deferat quocumque proficiat. Localis est, quæ alicui pio loco annexa; non quia ipse locus capax sit alicuius indulgentiæ, seu remissionis, sed, quia in eius fauorem hominibus ibidem orantibus indulgentia conceditur. Qua ratione aliquibus agnis benedictis, imaginibus, &c. Indulgentia concedi solet, non quidem ipsis, sed hominibus illa deferentibus vel coram ipsis orantibus.

14. Circa quam diuisionem aliquot difficultates enodandæ occurrunt. Prima, circa indulgentiam personalem, quæ, inquam, personæ lucrari possint indulgentiam concessam hominibus alicuius ciuitatis aliquod pium opus præstantibus: v. gr. visitantibus aliquam Ecclesiam, aut aliquam elemosynam elargientibus. Et dubium esse potest, tum de Clericis, tum de religiosis exemptis, tum de aduenis.

Et quidem clericos illius ciuitatis lucrari illam indulgentiam posse, est omnino certum: quia esto in odiosis sub populo non comprehendantur clerici, vt probat text. in cap. *Ei sententia, de sentent. & communicat. in 6.* at in fauorabilibus, vt sūt indulgentiæ, non est dubium comprehendere: quia sunt præcipua pars populi Christiani. cap. *Duo sunt. 12. quest. 1.* Quinimò non solum clerici illius ciuitatis, sed etiam illius Ecclesiæ, in qua sita est indulgentia, lucrari possunt quia non debent esse deterioris conditionis, præcipue cum ipsi, sicut & ceteri, opus iniunctum pro obtentione indulgentiæ præstare possint, vt rectè ex Cordub. tradit Suar. *disp. 52. sect. 1. num. 13. in fine.* tamen si contrà sentiat Felin. *tract. de indulgent. plenar. n. 35.*

Religiosi verò eam indulgentiam lucrari possunt, esto, sit, indulgentia ab Episcopo concessa. Nam esto, ab eius iurisdictione exempti sint, cum eorum exemptio, non in detrimentum, sed in fauorem facta fuerit, à priuilegiis, & fauoribus non excludantur, sed pro illis obtinendis episcopali iurisdictioni se subicere possunt, nisi specialiter sint prohibiti, se subicere in peccatorum absolutione, & iuramentorum & votorum dispensatione. Atque ita docuit Suar. *disp. 52. sect. 1. n. 13.* Laym. *l. 5. sum. tr. 7. c. 1. n. 5.* Emman. *Sà indulgentia, n. 15.* Barbosa aliis relatis. 3. p. de potest. Episc. alleg. 88. n. 27.

Aduenæ verò, & peregrini optimè, possunt lucrari indulgentiam ab Episcopo concessam visitantibus aliquam Ecclesiam: ratione enim transeuntis habitationis ei subduntur, vt docuit Barbosa *de potest. Episc. 3. part. alleg. 88. nu. 28.* Layman. & Sà *loc. alleg.* Illud verò communius, si Episcopus proprius peregrinantibus facultatem concedat lucrandi indulgentias ab aliis Episcopis concessas, eas lucrari posse. Tum quia ita colligitur ex textu in cap. *Quod autem, de poenitentia & remissionib. cum, quia vi illius licentiæ alienis Episcopis subduntur.* Atque tradit Abbas in d. cap. *Quod autem n. 7. vers. Vltimò noto* Ludouic. Bolognin. *tract. de indulg. n. 60.* Barbof. *dicta alleg. 88. n. 25.* Emman. *Sà verbo, Indulgentia, num. 16.* Layman. *tract. 7. c. 1. n. 5.*

15. Circa localem indulgentiam difficultas esse potest, qualiter visitare Ecclesiam debeas, vt Indulgentiam obtineas? Qua in re certum est, te obligatum esse ex fine, scilicet virtuali, colendi Deum in se, vel in aliquo sancto qui ibi specialiter honoratur, visitationem præstare: quia visitatio iniuncta ad indulgentiam & remissionem poenæ pro peccatis debite obtinendam honesta & religiosa esse debet: sicut probat textus in Extrauag. *Vnigenitus, ibi: Deuotionis, & in Extrauag. Quemadmodum, ibi: Reuerenter.* & tradit Nauarr. in cap. *Si quando, de consecr. dist. 1. ca. 6. §. 14.* Cordub. *de indulgent. quest. 25.* Emman. Rodrigu. in summ. cap. 265. n. 7. Suar. *disp. 52. sect. 1. num. 4.*

Sed an opus sit ad hanc visitationem Ecclesiam ingredi, an satis sit ante fores Ecclesiæ orationem fundere, præcipue cum præ multitudinem peregrinorum ab ingressu impeditis? Dicendum videtur, satis esse, si ad fores adstas: quia est moralis Ecclesiæ visitatio, præcipue cum nomine Ecclesiæ cæmeterium congruum comprehendatur. Atque ita tradunt Emman. Rodrigu. *suprà n. 6.* Suar. *disp. sect. 1. n. 7.*

16. Ex supraddictis omnibus constat, quidnam sit effectus Indulgentiæ? Nam cum indulgentia, non ad remissionem culpæ, sed poenæ temporalis referatur, indulgentia plenaria, seu totalis, omnem poenam debitam remittit, partialis verò

partem secundum formam concessionis. Quòd si per aliquam indulgentiam, seu iubileum remissio à culpa, & à poena concedatur; intelligi debet simul cum indulgentiæ concessionem facultatem absoluedi à culpis concedi, sicut notantur Rodriqu. in explicat. *Cruciat. in princ. nu. 3.* Cordub. *de Indulgent. quest. 8.*

PUNCTVM IV.

De forma seruanda in Indulgentiæ concessionem, & de eius interpretatione.

1. Nulla est determinata forma, sed solum requiritur, vt voluntas concedentis satis exprimat.
2. Affirmant plures verba dubia in Indulgentiarum concessionem strictè interpretanda esse.
3. Alij negant.
4. Soluuntur fundamenta opposita.
5. Approbatur hac posterior sententia, reprobatis quibusdam distinctionibus.
6. Explicatur qualiter verum sit, Indulgentiam valere tantum, quantum sonat.
7. Ex facultate concessa ad remittenda peccata, non inferitur concessam esse potestatem Indulgentias concedendi.
8. Qualiter potestas absolute concessa concedendi Indulgentias limitari debeat.
9. Aliqui censent sub verbis communibus, Indulgentiam concedi posse.
10. Verius est oppositum.
11. Necessarium est, saltem in genere, quantitatem Indulgentiæ declarare.
12. Indulgentia concessa pro mortis articulo regulariter præsumitur intelligitur.
13. Qualiter intelligitur ea conditio: Dummodo in Ecclesia alia similis Indulgentia concessa non sit.

1. **N**equè ad communicandam potestatem concedendi Indulgentias, neque ad illarum concessionem alia forma requiritur, præter eam, quæ sufficienter concessionem exprimat. Nam, cum iure ipso nulla verba determinata sint pro communicatione potestatis concedendi Indulgentias, vel pro illarum concessionem, absque fundamento determinata aliqua forma postuletur. Quòd verò necessarium sit, vitantque concessionem sufficienter exprimere, est omnium sententia, teste Suar. *disp. 56. sect. 1. num. 4.* quia est actus iurisdictionis ecclesiasticæ in Ecclesia visibili, & in fauorem hominum: debet ergo sufficientes exprimi, & declarari. Atque ita docet Coninch. *disp. 12. dub. 4. n. 22.*

2. Sed, quia sunt aliqua verba, vel signa, quæ concessionem, tum potestatis, tum Indulgentiæ limitare, vel extendere possunt, iuxta varias Doctorum interpretationes, examinandum est, an latè, vel strictè interpretanda sint? Prima sententia defendit, strictè interpretandam esse. Ita Innocent. & Hostiens. in c. *Licet, de translat. Episc.* Bald. in sua *Margarita, verbo Indulgentia, & leg. Humanitatis, Cod. de impub. & aliis substitutis.* Palud. in 4. dist. 23. quest. 4. art. 3. Nauarr. *de Indulg. notab. 9. num. 8. & 9.* Probatque Nauarr. primò ex reg. *Cancel. 57.* vbi Indulgentia concessa alicui Ecclesiæ pro aliquo festo, tamen in singulos annos concedatur, restringitur ad vincti annos. Deinde concessa alicui loco, qui aliam Indulgentiam similem habeat, nulla est, si in concessionem posterioris non fuerit mentio prioris facta, iuxta reg. 58. Et regulariter non absolute, sed tempore limitato, per quatuor inquam, vel quique annos solent Pontifices Indulgentias concedere, iuxta reg. *Cancel. 59.* Quæ omnia videntur probare, Indulgentiarum concessionem stricti iuris esse. Secundò, quia cencessio Indulgentiarum continet dispensationem in iure diuino, & distributionem æris alieni: at hæc strictè interpretantur. Ergo. Tertio, esto, Indulgentia sit fauor ei, cui fit: at respectu Communitatis non videtur esse: quippe disciplinam ecclesiasticam, & poenitentialem satisfactionem enervat, vt constat ex c. *Cum ex eo de poenit. & remiss. & ex Trid. decreto de Indulg. in fin. ibi: In Indulgentiis concedendis moderationem, iuxta veterem probatam Ecclesiæ consuetudinem adhiberi, ne minima facilitate ecclesiastica disciplina enervetur.*

3. Secunda sententia præcedenti contraria docet, non solum potestatem, sed ipsam Indulgentiam concessionem fauorabilem esse, & latè interpretandam. Sic sentit Glossa in *Clem. vnic. de Reliq. & venerat. Sanctor. verbo, Confessio, Syluest. verbo, Confessio, n. 8. & num. 20. & 22.* Angel. *num. 2.* Hentiqu. lib. 7. cap. 30. Bonac. *disp. 6. de Indulg. quest. 1. p. 7. à num. 3.* Mouentur primò: quia Principis Beneficium latè est interpretandum, quatenus absque tertij præiudicio fieri potest, cap. *Olim, de verb. significat. leg. vlt. ff. de constitut. Princip.* Sed tam potestas concedendi Indulgentias, quam ipsa concessio, est benefi-

erium Principis, ut de se constat. Ergo. Secundò, hæc concessio est opus charitatis, & misericordie, utilis ei, cui conceditur; & nemini nocens: quippe Deo sit integra solutio: & licet fiat satisfactionibus Christi: at non absque illius commissione, & voluntate; præterquam quod prædictæ satisfactiones, esto, in gravi quantitate applicentur; nullam patiuntur diminutionem; sed integræ, & infinitæ persistunt. Ecclesia autem ex hac concessione non leue commodum reportat: nam prior: & quodammodo Deo gravior in suis membris efficitur: ergo in quolibet casu dubio lata fieri debet interpretatio.

4. Neque contrariæ sententiæ fundamenta vrgent. Nam primum de limitatione per regulas Cancellariæ, potius oppositum probat: siquidem ea restrictio visa fuit necessaria; ne Indulgentia absolute concessa censeretur perpetua. Secundum verò probat ad summum, dispensationem absolutam in iure diuino strictè esse interpretandam: at Indulgentiarum concessio non est in iure diuino absoluta dispensatio, sed cum addito per integram; scilicet, solutionem. Verum enim est, iure diuino obligatum esse peccatorem integram satisfactionem exhibere, vel satisfationem subire pro peccatis commissis, At, si Pontifex satisfactionibus Christi Domini, & Sanctorum applicatis hanc obligationem remittit, non dispensatio utcumque, sed pretio soluto remissio appellanda est, ac proinde non stricta, sed lata debet esse interpretatio. Tertium argumentum solum probat, excessum concedendis Indulgentiis esse vitandum: quia hic excessus disciplinam ecclesiasticam eneruat, non verò illarum moderatus usus: nam esto, satisfactionem penitentialem remittas, solutione integrè facta, inde non labefactatur ecclesiastica disciplina; sed charitas Christi Domini maxime commendatur, qui suæ Ecclesiæ thesaurum reliquit, ex quo nostram possumus paupertatem supplere.

5. Hæc sententia mihi maxime probatur, tamen Suarez *disp. 56. sect. 2. à num. 4.* quem Layman, sequitur *lib. 5. sum. tract. 7. cap. 1. in fine.* distinctione adhibita utranque opinionem conciliare conatus sit: distinguit enim inter potestatem delegatam ad concedendas Indulgentias, & inter ipsam indulgentiarum concessionem; affirmatque, potestatem delegatam strictè interpretandam esse: secus vero concessionem cognita potestate. Et priorem partem probat: quia etiam Pontifex non potest concedere indulgentias absque causa: sed eius potestas, esto, in illo genere amplissima sit, restringenda est intra terminos iustitiæ commutatiuæ, & legalis: à fortiori potestas Episcopis delegata, quæ terminos iuris communis excedere non potest. Deinde, amplitudo potestatis delegatæ est aliquo modo odiosa, & onerosa Principi. Tandem ex illa subest periculum derogandi iuri diuino, & ecclesiasticam disciplinam laxandi. Restringenda igitur est. Secundam partem, scilicet, indulgentiarum concessionem supposita potestate latè interpretandam esse, probat Suarez. tum fundamentis secundæ sententiæ: tum quia supposita potestate solum de voluntate dubium esse potest: at voluntati latam adhibere interpretationem, quatenus prudentia, & ratio recta permittit, cedit in concedentis liberalitatem, & benignitatem. Ergo sic adhibenda est.

Cæterum, hanc distinctionem nullo modo probare possum. Si enim indulgentia latam interpretationem admittit, quando solum à voluntate concedentis pædet, eandem interpretationem debemus concedere potestati, delegatæ, quando solum à potestate delegantis eius valor dependet. Quinimo existimò, potius potestati delegatæ latam interpretationem adhibendam esse, quam indulgentiarum concessionem: nam concessio indulgentiarum absque causa formali proportionata nulla est: at potestatis delegatæ concessio, etiam absque causa valet. Quod verò nec Pontifex, nec delegatus absque legitima causa indulgentias concedere possint, non probat potestatem strictè esse interpretandam: hæc enim ut sit, nullam aliam causam, præter voluntatem concedentis, requirit, sed potius probat, indulgentiarum concessionem ea causa restringendam esse: quod nostræ doctrinæ nullatenus aduersatur. Item si aliquid concedendum est deleganti onerosum, non potestatis concessio; sed usus illius censendus est: Denique ex usu, & non ex potestate periculum insurgit ius diuinum derogandi, & ecclesiasticam disciplinam laxandi. Si igitur concedi Suarez. usum potestatis concedendi indulgentias latè esse interpretandum, à fortiori de potestate concedere debet.

Verò similis Aegid. de Coninch. *disp. 12. dub. 4. in fine.* distinguit inter indulgentias viuentibus concessas, & inter concessas animabus Purgatori per modum suffragij, has, inquam, admittit latè esse interpretandas; quia nullum est inconueniens: secus verò indulgentias viuentibus concessas: quia ex earum concessione periculum adest eneruandi ecclesiasticam disciplinam, & iustum rigorem. Sed neque hæc distinctio probanda est: quia ut superius diximus, non ex indulgentiarum moderata concessione hoc periculum nascitur, sed ex nimia, & immoderata, quæ omnino vitanda est.

6. Ex his ferè infertur decisio illius questionis, an indulgentia tantum valeat, quantum sonat. Et quidem si causa legitima subest, affirmandum est, tantum valere, quantum verba sonant, secundum eorum proprietatem, & communem usum styli, & receptum. Contingere autem potest, Pontificem existimare, causam sufficientem adesse ad plenariam indulgentiam concedendum, cum tamen in re non adsit, nisi ad tertiæ partis concessionem: quo casu indulgentia non valet, quantum sonat, sed causæ commensuratur. Neque hæc deceptio est contra auctoritatem Pontificis, cum non pertineat ad res fidei, morumque doctrinam, in quibus ab Spiritu Sancto infallibiliter regitur, sed potius ad humanam prudentiam, & existimationem. Verum esto, speculatiuè sic possit contingere, practicè autem, & moraliter loquendo, vix contingere potest. Nam cum ad validam indulgentiæ concessionem solum videatur expositulatum, quod concedens indulgentiam prudenter existimet, causam ad illius concessionem sufficientem adesse, credendum non est, Pontificem, neque Episcopum, indulgentias concedentes absque prudenti existimatione causæ procedere: maxime cum semper præsumendum sit, superioris factum iustum esse, nisi contrarium euidenti ratione probetur, iuxta leg. 2. §. Merito, & §. Si quis à principe. ff. ne quid in loco publico. & tradit Crauer. *conf. 188. n. 8.* Neque vlli inferiori datum est de iustificatione causæ iudicare, argum. text. in cap. Cum inferior. de maioriore & obedient. Quod si concedens indulgentiam expresse causam concessionis, nemini permittitur illius insufficientiam probare, sed illi standum est ut rectè Bald. *Conf. 327. n. 10. l. 2.*

7. Difficultas autem superest in applicandâ prædictâ doctrinam casibus singularibus: communiores percurramus, ut inde alij inferri possint. Et in primis quoad facultatem concedendi indulgentias, dubitari potest an ex eo, quod Pontifex alicui concedat facultatem ad remittenda peccata, censeatur concessa facultas ad indulgentias concedendas. Et ratio dubij est: quia indulgentiarum concessione peccata saltem quoad penas debitas, remittuntur. Ergo concessa facultate remittendi peccata, concedi censeatur facultas præstandi ea, per quæ peccata integrè remittuntur. Ergo concedi censeatur facultas indulgentias concedendi. Sed oppositum tenendum est cum Suarez. *disp. 56. sect. 1. n. 9.* ex eo, quod sub illis verbis solum potestas remittendi peccata in sacramentali foro contingatur, iuxta illud Ioann. 20. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. Quibus verbis non potestatem concedendi indulgentias, sed absoluedi à culpis Christus concessit. Adde quod spectato usu, styloque communi, sub remissione peccati absolute sumpta, sola remissio à culpa, & pœna illi annexa intelligitur.

8. Secundò dubitabis, si Pontifex tibi concedat potestatem largiendi indulgentias, vel quascunque indulgentias, an concedat tibi facultatem largiendi omnes indulgentias, quas ipse Pontifex largiri potest, tam quoad quantitatem, quam quoad qualitatem, & numerum? Idemque dubitari potest de Episcopo concedente suo Vicario, vel alteri potestatem concedendi indulgentias. Non enim videtur qualiter hæc concessio indefinita limitem habere possit, cum nulla sit specialis ratio de vna indulgentia potius, quam de alia, præcipue cum dictum sit, potestatem concedendi indulgentias latè interpretandam esse, quantum verborum proprietates permiserit. Cæterum dicendum est, esto, ex verbis per se spectatis, nulla sit restrictionis occasio: at spectato stylo communi, & consuetudine recepta, maximam esse. Etenim cum Pontifex concedit alicui potestatem largiendi indulgentias, nullatenus concedere censeatur potestatem largiendi indulgentias per modum suffragij, neque indulgentias plenarias: quia hæc supremæ potestatis sunt reseruatæ; sed solum censendus est concedere eas indulgentias, quas spectato communi iure similibus personis concedere solet. Episcopus verò cum limitata potestate gaudeat indulgentiarum concessione, non videtur inconueniens, si affirmemus, omnem suam potestatem ex vi illorum verborum communicare, nisi forè ex circumstantiis tum loci, tum personæ, tum occasionis facultatis concedendæ restrictio aliqua colligatur, ut benè expendit Suarez. *disp. 56. sect. 1. à num. 10.*

Quoad indulgentiarum verò concessionem, cum dixerimus, eam formam seruandam esse, quæ sufficienter concessionem exprimat, inquiri potest, an necessarium sit exprimere qualitatem, seu quantitatem indulgentiæ, v. g. quadragenæ, septenæ, vel plenariæ, vel an sufficiat, eam concessionem sub verbis communibus exprimere. Hæc in re Suarez. *disp. 56. sect. 1. à n. 6.* affirmat, opus non esse, ut quantitatem, vel qualitatem indulgentiæ exprimas, sed eo ipso, quo penitentem absoluis, intentione absoluedi non solum à peccatis, sed à pœnis, tamen expresse non declares, indulgentiam communicari. Quod probat Suarez. quia verbum absoluedi, absolute prolaturum extendi potest, tum ad peccata, tam quoad culpam, quam quoad pœnam, tum ad censuras. Ex alia etiam parte penitens intentionem saltem virtutalem habet, ut ab omni vinculo absoluetur, in quantum fieri potest. Ergo ex vi illorum verbo-

rum manet absolutus quoad poenam, atque adeo & indulgentia concessa.

10. Cæterum verius existimo, ex supradictis verbis indulgentiam nullatenus communicari. Non enim communicari potest indulgentia, quin sufficienter exprimatur: alias sola intentione communicare eam posses, quod nec Suar. admittit. At ex prædictis verbis non satis concessio exprimitur. Tum, quia verbum, *absoluo*, absolute prolaturum stat pro famosiore significato, scilicet peccatorum absolutione, ita ut neque ad censuras, neque ad poenas extendatur, nisi circumstantiæ eam extensionem inducant, ut, quia poenitens absolutionem à censuris, & poenis exposulauit. Ex sola autem petitione virtuali talis extensio induci non potest: nequit enim petio virtualis, utpote solum præsumpta, & non declarata formam, alioqui indifferenter determinare; determinatione, inquam, visibili, & manifesta. Tum, & præcipue, quia indulgentiarum concessio non est sola absolutio à poenis debitis, sed distributio, & applicatio satisfactionum Christi, quibus poenæ debitæ soluuntur: at sub verbo, *absoluo*, non exprimitur hæc solutio. Non igitur ea verba sufficiunt ad indulgentiarum concessionem.

11. Quinimò existimo, necessarium esse, saltem in genere, quantitatem, & qualitatem indulgentiæ declarare. Nam, cum verba quasi practica sint, & moraliter efficiant, quod significant, commune autem, & indeterminatum effici non possit, necessarium aliquam determinationem habere debent. Quod verum est in qualibet alia humana donatione. Quocirca, ut concessio indulgentiæ effectum habeat, debes exprimere indulgentiæ quantitatem, seu qualitatem, saltem generaliter, dicens: Concedo tibi indulgentiam, quam possum: vel quam lucrari potes, vel iuxta indultum mihi concessum. Illud verò est certum, opus tibi non esse exprimere, qua autoritate indulgentiam concedas: id enim potius supponi debet quam declarari; ut bene notauit Suarez d. sect. 1. numer. 5.

12. Insuper sæpe solet concedi indulgentia plenaria pro mortis articulo. Dubitari autem potest, an concedatur hæc indulgentia existenti in periculo mortis, tametsi de facto non moriatur; an verò sit necessarium mortem subsequi? Quæ in re dicendum est, regulariter concedi existenti in mortis periculo, esto, mors non subsequatur: sicuti conceditur à reservationis absolutio; quod maxime verum est, si addatur particula, *semel*, vel, *sæpius*: superflua enim esset, si solum pro vero mortis articulo indulgentia concederetur. Atque ita ex Felino tract. Indulgent. n. 16. Antonin. 1. p. tit. 10. cap. 3. notauit Suar. disp. 56. sect. 1. n. 3.

13. Denique concedi solet alicui Ecclesiæ in Festiuitate sui Patroni singulis annis plenaria indulgentia: sub hac tamen clausula, & conditione: *dummodo alia similis Indulgentia concessa non fuerit*, nam ea concessione stante, inquit Pontifex, *presens concessio nulla sit*. Dubium ergo est, an ea conditio intelligenda sit de concessione facta ab eodem Pontifice, an etiam à prædecessore? Et quidem si conditionem sub his verbis apposuerit: *Dummodo aliam similem Indulgentiam non concesserimus*, verius existimo cum Bonac. disp. 6. de Indulg. qu. 1. part. 7. circa fin. de concessione facta ab eodem Pontifice intelligi debere; quia ibi nomen personæ exprimit, non dignitatis: ac proinde non concessionem à dignitate factam, sed à seipso restringere velle. Si verò non sub expressione personæ, sed potius, Sedis conditio apponatur, ut si dixerit Pontifex: *Dummodo alia similis indulgentia ab hac Sede concessa non sit*, certum videtur ea concessione perseverante, præsentem concessionem nullam esse. At, si solum dixerit: *Dummodo alia concessa non sit*, probabile existimo de solo ipso Pontifice intelligi posse: nam ea verba, cum sint restrictiua, & odiosa, strictè interpretari debent, præcipue cum ex hac stricta interpretatione valor præsentis concessionis pendeat, & indulgentiæ concessio.

PUNCTVM V.

Qui possint Indulgentias concedere.

1. Petrus, eiusque successores à Christo potestatem acceperunt concedendi Indulgentias.
2. Concilium generale vnitum Capiti, potestatem habet Indulgentias concedendi.
3. Secus in se spectatum.
4. Fit satis oppositis rationibus.
5. Aliqui firmant, Episcopos iure diuino potestatem habere Indulgentias concedendi.
6. Verius soli Pontifici hanc facultatem esse concessam.
7. Soluitur oppositum fundamentum.
8. Episcopis est concessa à Pontifice facultas largiendi aliquas Indulgentias.
9. Non extenditur prædicta potestas ad defunctos.
10. Hæc potestas Episcoporum est ordinaria.

11. Non habent Episcopi potestatem ullam, præter concessam in cap. Nostri. & cap. Cum ex eo de poenit.
12. Si excedat Episcopus potestatem, non solum excessum, sed omnem concessionem esse nullam, firmant plures.
13. Verius est, solum in excessu adesse nullitatem.
14. Satisfit rationi contraria.
15. Plures censent, restrictionem factam Episcopis in cap. Cum ex eo de sola publica concessione esse intelligendam.
16. Contrarium dicendum est.
17. Episcopus, esto, consecratus non sit, & extra territorium, concedere sibi subditis Indulgentias potest.
18. Non debet concedens Indulgentias esse excommunicatus.

1. **C**onstat apud omnes Orthodoxos, Petrum, eiusque successores à Christo Domino potestatem accepisse concedendi Indulgentias, eamque, utpote iurisdictionis, aliis communicare posse, sicuti colligitur ex Extrauag. *Vnigenitus de poenitent. & remission.* cap. Cum ex eo. cap. Quod autem eodem tit.

2. Concilium generale, si vnitum sit suo Capiti, saltem ratione illius, non est dubium Indulgentias concedere posse: at ab ipso Capite distinctum, ut contingit Sede vacante, existimat Cordub. quæst. 12. de Indulgent. Henriq. cap. 31. n. 1. Nauarr. de Indulgent. notab. 31. n. 2. potestatem habere Indulgentias concedendi. Tum, quia dispensatio bonorum communium Ecclesiæ ad Ecclesiam pertinere videtur: at Concilium generale, maxime Sede vacante, Ecclesiam repræsentat: tum, quia plures Doctores existimant, omnibus Ecclesiæ Prælati iure diuino concessam esse potestatem concedendi Indulgentias: tum denique, quia hæc concessio est actus iurisdictionis, quæ Concilio generali competit.

3. Cæterum dicendum est, Concilium generale, siue Pontifex viuente, & ex eius facultate congregatum, siue eo mortuo, ex se nullam à Christo accepisse potestatem concedendi Indulgentias, ac proinde solum ex facultate Pontificis eas concedere posse. Sic Suarez. de Indulgent. disp. 55. sect. 1. numer. 7. Layman. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 4. n. 1. Bellarm. lib. 1. cap. 11. col. 2. & significarunt D. Thom. in 4. dist. 20. quæst. 1. art. 4. Durand. quæst. 5. ad 2. aliàs 4. p. quæst. 33. aliàs 83. memb. 3. Richard. art. 5. quæst. 3. quatenus soli Pontifici hanc potestatem tribuunt, nulla facta mentione Concilij generalis. Ratio est: quia Christus Dominus soli Petro dixit: *Pasce oues meas*: folique Petro, eiusque successoribus Ecclesiam commisit. Non igitur Concilio generali, ut à Pontifice distincto: aliàs dæ essent vniuersales potestates, & independentes; duòque capita. Item, negari non potest, posse Pontificem Concilio generali prohibere, ne Indulgentias concedat. Signum ergo est à Christo Domino hanc potestatem non accepisse. Quod verò Sede vacante, eam potestatem non habeat, probatur, tum rationibus supradictis: tum quia Concilio generali sic congregato solum datum est ea exercere, quæ ad regimen Ecclesiæ necessaria fuerint, donec electio Pontificis fiat. At Indulgentiarum concessio nullatenus necessaria apparet.

4. Neque rationes contrariæ vrgent. Ad primam concedo, dispensationem bonorum communium, quæ sub dominio Ecclesiæ sunt, ad Ecclesiam pertinere, sicuti dispensatio bonorum alicuius reipublicæ ad ipsam reipublicam, deficientem Principe, pertinet. At dominium thesauri satisfactionum Christi, & Sanctorum, non commisit Christus Ecclesiæ, sed soli Petro, eiusque successoribus. Quare, deficiente Petri successore, sibi Christus illius thesauri dominium referuat, donec successor Petri eligatur. Ad secundam negamus, prælati Ecclesiæ concessam esse à Christo hanc potestatem. Ad tertiam dico, Indulgentiarum concessionem iurisdictionis actum esse; at nego ad hunc actum iurisdictionem habere Concilium, nisi à Pontifice communicatam.

5. De Episcopis, aliisque Ecclesiæ Prælati plures firmant iure diuino potestatem esse concessam concedendi Indulgentias; dependentem tamen à Pontifice. Sic Sorus in 4. dist. 21. q. 1. art. 4. Petr. de Soto de Indulgent. quæst. 3. Cordub. quæst. 10. Rutilius Benzoni de Indulgent. quæst. 30. Valen. disp. 7. quæst. 10. p. 3. post. princ. Mouentur: qui Episcopi ex officio eandem iurisdictionem habent in sua diocesi, quam habet Pontifex in vniuersali Ecclesia, dum à Pontifice non restringitur. Ergo habent potestatem disponendi de thesauro Ecclesiæ in suæ diocesis fauorem, præcipue cum hæc dispositio maxime conuenire videatur ad rectum suæ Ecclesiæ regimen.

6. Nihilominus tenenda est communior sententia, potestatem concedendi Indulgentias nemini à Pontifice Christum concessisse: sed omnem hanc potestatem à Pontifice dimanare debere. Sic Pluribus relatis firmat Suarez disp. 55. sect. 2. numer. 3. usque in finem Coninch. disp. 2. dub. 1. in fine. Laym. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 4. numer. 2. Bonac. disp. 6. quæst. 1. p. 3. numer. 2. Barbosa 3. p. de potest. Episc. allegat. 88. numer. 5. nec leuiter colligitur ex Extrauag. *Vnigenitus de poenitent. & remissionib.* quatenus soli Petro eiusque successoribus affirmatur dispensationem thesauri Ecclesiæ ex satisfactionibus Christi, & Sancto-

rum commissam esse. Et probari potest primò: quia esto, episcopalis dignitas, eiusque iurisdicção, vt ordinaria, sit instituta à Christo quoad effectum, vt mediis Episcopis Pontifex Ecclesiam gubernaret, iuxta Paul. ad Ephes. 4. & 1. Corinth. 12. ibi: *Posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Pontificique sit præceptum, vt Episcopo constituto eam iurisdiccionem tribuat, quæ ad rectum suæ diocesis regimen visa fuerit; non inde inferatur Episcopis concessam à Christo esse potestatem indulgentias concedendi, quinimò nec obligationem esse in Pontifice communicandi Episcopis hanc potestatem. Quia potestas necessaria non est ad gubernationem diocesis, sed ea potestate sublata optimè fidelium vtilitati, & necessitati consulere possunt. Secundò, concessio indulgentiæ fit per dispensationem thesauri satisfactionum Christi, & Sanctorum: at hic thesaurus, vt pote bonum vniuersalis Ecclesiæ à solo gubernatore illius dispensandus est, sicuti thesaurus alicuius Communis ab eo tantum, qui toti communitati præest, dispensatur. Tertio si Christus Dominus potestatem concedendi indulgentias Episcopis concessisset æquè ac Pontifici, non posset Pontifex absque euidenti, & publica causa, eam potestatem restringere maiori ex parte, sicuti Episcopis restricta est, & ferè in totum sublata. At hæc euidens, & publica causa difficile ostendi potest. Ergo affirmandum est, iure diuino nullum alium præter Pontificem, potestatem habere Indulgentias concedendi.

7. Fundamentum oppositum facile solues, si dicas, quemlibet episcopum eam potestatem habere, quæ necessaria est ad gubernationem suæ diocesis, quam habet Pontifex comparatione Ecclesiæ vniuersalis, dum non restringitur, diuerso tamen modo: Nam Pontifex eam habet à Christo, Episcopus verò à Pontifice eo ipso, quo est Episcopus constitutus. At potestas concedendi Indulgentias, cum necessaria non sit ad diocesis regimen, non censetur ex sola constitutione Episcopi concessa.

8. Cæterum esto, Episcopi non habeant à Christo hanc potestatem concedendi indulgentias, neque Pontifex sit à Christo obligatus eam illis communicare; deuit tamen maxime episcopalem, vt ea potestate gauderet, non quidem absolute, ne per indiscretas, & superfluas indulgentias, quas plures Prælati concederent, si absolutam potestatem haberent, clausæ Ecclesiæ contemnerentur, & poenitentialis satisfactio eneruaretur, sicuti dicitur in cap. *Cum ex eo. de poenitent. & remissionib.* Sed cum limitatione, quam prædictus textus, *Cum ex eo.* subiungit. Etenim ibi statuitur in dedicatione Ecclesiæ, siue ab vno, siue à pluribus Episcopis facta solum vnum indulgentiæ annum concedi posse. In anniuersario verò dedicationis, vel aliàs, quando Episcopo placuerit, solum quadraginta dies permittuntur concedi. Quam vitimam indulgentiam potest Archiepiscopus concedere per totam suam prouinciam, & Suffraganeorum dioceses, tamen non sit in actu visitationis, vt colligitur ex cap. *nostro. de poenitent. & remissionib.* quia indulgentiarum concessio non est actus iurisdictionis contentiosæ, sed voluntariæ, vt superius diximus: & præcipue quia quoad illum actum omnes fideles illius prouinciæ subditi censentur Archiepiscopis. Sic tradit in præsentibus Cordub. qu. 14. Henrequ. cap. 32. n. 1. Quaranta verbo. *Archiepiscopi auctoritas* num. 11. Bonac. disp. 6. qu. 1. p. 3. num. 2. Barbof. 3. de potest. Episc. alleg. 88. n. 15. Suar. disp. 55. sect. 3. num. 7. Ex quo fit, concessa per Episcopum quadragena visitantibus aliquam Ecclesiam, posse aliam quadragenam ab Archiepiscopo concedi, fidelesque visitantes illam Ecclesiam duplicem quadragenam simul lucrari, vt notarunt Henricus. Suar. & Barbof. supra. Quod verò inquit Paludan. in 4. distin. 20. qu. 4. artis. 2. conclus. 4. quem sequitur Layman. l. 5. tractat. 7. cap. 4. num. 2. posse plures Episcopos extraneos singulas quadagenas concedere sibi subditis visitantibus aliquem locum pium à sua iurisdictione alienum, Episcopumque proprium omnes illas indulgentias ratas habere posse pro suis subditis, ac proinde illos subditos posse simul plures quadagenas lucrari, mihi displicet, sicut & Suar. disp. 55. sect. 3. n. 6. & seqq. Nam esto verum sit, extraneos Episcopos posse loco à sua iurisdictione alieno annexere aliquam Indulgentiam pro suis subditis, quia ea concessio non est facta loco, sed subditis in loci illius specialem commendationem. At nequaquam eas indulgentias ratas habere potest Episcopus proprius illius loci pro suis subditis, quia cum ipse per se suis subditis non possit ampliorē indulgentiam, quā quadragenam concedere, nequit eam concedere mediis extraneis Episcopis, qui ad hunc effectum sibi sunt delegati.

9. Hæc potestas Episcopi, & Archiepiscopi ad concedendas indulgentias, nequaquam extenditur ad defunctos: quia vt colligitur ex dicto cap. *Cum ex eo.* iuncto cap. *quod autem, de poenitent. & remission.* solum comparatione subditorum hanc potestatem exercere possunt, vt ex communi sententia tradunt Cardinal. Nauar. Cordub. Medin. quos refert, & sequitur Suarez, disputat. 55. section. 3. à num. 9. Bellarm. lib. 1. c. 11. Emmanuel Sà verb. *indulgentia*, n. 18. Barbof. de potest. Episc. 3. p. alleg. 88. n. 24. Laym. tr. 7. c. 4. n. 2. Bonac. disp. 6. q. 1. p. 3. n. 5.

10. Porro hæc potestas competens Episcopo, & Archiepiscopo, ordinaria est, non delegata: quippe est iure communi annexa in perpetuum episcopali dignitati, ac proinde eam potest Episcopus delegare. Hæc verò delegatio necessariò Clerico, non laico facienda est. Nam, esto, laicus iure diuino non sit incapax concedendi indulgentias ex delegatione, ideòque Pontifex ex plenitudine suæ potestatis posset laico id priuilegium communicare, vt docuit Suarez disp. 55. sect. 6. num. 3. Attamen Episcopus nequaquam potest, quippe laicus iure, & consuetudine à functionibus ecclesiasticis alienus est: Clerico verò poterit, tamen si in sacris non sit: quia nullo iure id cauetur, vt ex communi sententia tradit Suarez loco allegato, num. 6. Valen. t. 4. disput. 7. q. 20. p. 3. post. initium. Azor. 2. p. lib. 3. cap. 55. quæst. 5. Bellarm. lib. 1. cap. 11. Emman. Sà n. 16. Bonac. p. 3. n. 11. Barbof. alleg. 88. n. 10. & alij apud ipsos.

11. Circa hanc potestatem Episcoporum supersunt enodandæ aliquot difficultates, quas Suarez dicta disput. 55. sect. 3. à numer. 11. optimè expendit. Prima, an restrictio facta Episcopis in dicto cap. *Nostro.* & cap. *Cum ex eo de poenitent.* tollat ab ipsis potestatem concedendi ampliorē indulgentiam, vel solum vsum, & concessionem prohibear. Cui difficultati responder Suarez ex vi prædictorum textuum sublatam esse ab Episcopis potestatem ampliorē indulgentiam concedendi, vt indicant illa verba, indulgentias non amplius extendi, expressèque declarauit Bonifac. VIII. in cap. *vt. de poenitent. & remissionib.* in 6. ac proinde iam non est locus dubitationi.

12. Quapropter est secunda dubitatio, an, si de facto Episcopus ampliorē indulgentiam concederet, quam sibi permissum est, nulla sit ea concessio, non solum quoad excessum, sed etiam quoad illam partem, quam concedere potest: Non desunt graues Doctores, quos refert Suarez dicta sect. 3. num. 12. qui id affirmant. Quia illa concessio vnica est, & non multiplex. Non igitur potest ex parte esse irrita, & ex parte valida: quod exemplo optimo Suarez confirmat: Iudex nanque potens condemnare tantum in quantitate vt decem, si condemnet vt viginti, nulla est condemnatio, etiam quoad decem, vt docuit Glossa, Bart. & alij in leg. *vt. ff. de iurisd. omnium iudic.* Ergo Episcopus potens remittere tantum quadragenam, si centenam remittat, nulla erit remissio. Confirmari potest ex cap. *Nostro de poenit. & remiss.* vbi Archiepiscopo permittitur, indulgentias in sua prouincia concedere: ita tamen vt statutum Concilij generalis in dicto cap. *Cum ex eo* non excedat. Ergo facto excessu ruit permissio, & facultas, quæ sub ea conditione videtur facta. Deinde in cap. *vt. de poenit. & rem.* in 6. absolute declaratur irritæ indulgentias excedentes, & cum non fuerit facta restrictio ad excessum, tota concessio irrita esse debet.

13. Nihilominus verius est, solum quoad excessum irritam esse concessionem; validam tamen quoad terminum concessum. Sic docuit Glossa in cap. *vt. de poenitent. & remissionib.* in 6. & cap. *Cum ex eo. eodem tit. & ibi Abbas.* Suarez disput. 55. sect. 3. num. 14. Henriq. lib. 7. cap. 33. num. 4. Riccius in praxi fore ecclesiast. decis. 117. num. 5. in 1. edit. & resolut. 102. num. 5. in 2. edit. Nauar. de indulgent. notab. 31. num. 16. Azor. 2. p. cap. 55. quæst. 6. Barbof. 3. p. de potest. Episc. allegat. 88. n. 22. Layman. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 4. num. 2. in fine. Bonac. disp. 6. de indulgent. quæst. 1. p. 3. num. 4. Fundamentum sumitur ex reg. iuris 37. in 6. *Vtile non debet per inutile vitari.* quæ regula, vt inquit Gl. in d. c. *vt.* specialiter locum habet in concessione libera, & fauorabili, qualis est indulgentia. Quod intelligendum est, quando vtile ab inutili separari potest, iuxta leg. 1. §. *Trebatius. ff. de aqua quorid. & asina.* At in præsentibus separari potest vtile ab inutili. Etenim Episcopus concedens centum dies indulgentiæ, & quadraginta concedit: potest ergo concessio quadragenæ firma persistere, tamen quoad reliquos dies ruat: quia, esto, illa concessio physice indiuisibilis sit; moraliter tamen diuidi potest, iuxta diuisionem obiecti. Et confirmari potest exemplo communiter recepto. Nemo concedere potest indulgentiam, nisi secundum causam proportionatam. Si autem contingat, causam insufficientem esse ad æquatæ concessionem, esse tamen sufficientem parti; communiter Doctores censent, eam partem validam persistere; tamen excessus corrumpat. Ergo idem est dicendum in præsentibus casu. Item quoad excedens quantitatem in lege taxatam valida est quoad quantitatem à lege permissam: quia est actus liberalitatis, vt probat textus in leg. *Sancimus. Cod. de donationib. & cap. Si quos. de seruitute.* 12. q. 2. At indulgentiarum concessio est quædam donatio liberalis. Ergo, &c.

14. Neque fundamentum contrarium vrget: nam ex dictis est solum. Exemplum verò, quod subiungitur de sententia condemnatoria, est longè diuersum: quippe est odiosum: cum tamen indulgentia sit fauorabilis: illudque est in foro contentioso, in quo ob eius rigorem solemnitate leuis defectus solet sententiā vitare: secus verò in foro volòrario. Preterquam quod ibi est consuetudine introductum, intentionem respicientem causam, quæ excedit limites, & terminos iudica-

et irritam esse omni ex parte quod tamen in indulgentiis introductum non inuenitur. Ad textum in cap. *Nostro* facilis est solutio, si dicas, ibi non concedi Archiepiscopo potestatem concedendi quadragenam Indulgentiam sub ea conditione, ne excedat illum terminum, sed sub aduertentia, & monitione, ne illum terminum excedat sicuti constat ex cap. *de penitent.* & remiss. in 6. Ad textum in dicto cap. ult. respondeo, esto, ibi non declaratur indulgentias excedentes irritas esse solum quoad excessum: at ex benignitate sic interpretamur, tum ob dicta; tum ut valor actus, & sententiæ, quoad fieri potest, sustineatur.

15. Tertia, & grauior dubitatio est, an hæc restrictio facta in cap. *Cum ex eo.* solum de concessione publica, communi, & solenni intelligenda sit; non verò de secreta, & maxime in foro sacramentali? Non desunt graues Doctores, sentientes, de concessione publica esse restrictionem intelligendam, ac proinde Episcopum posse secretò concedere omnes eas indulgentias, quas iure antiquo ante restrictionem factam concedere poterat. Sic docuit Syluest. aliis relatis, verbo *Indulgentia*, n. 11. Inclinat Emman. Sà num. 15. nec reputat improbabile Valen. t. 4. disp. 7. quest. 20. p. 3. vers. *Innocentius*. Fundamentum est: quia potestas, quam Episcopi habent, fortè ex iure diuino, non fuit limitata in Concilio Lateranen. nisi in eo genere concessionis, in quo ea abutebantur, ut colligi videtur ex dicto cap. *Cum ex eo.* At abusus solum erat in concessione publica, & generali. Ergo pro concessione secreta potestas integra, & illimitata persistit.

16. Cæterum omninò dicendum est cum Suarez *disput. 55. sect. 3. num. 15.* limitationem pro qualibet concessione factam esse: quia textus in dicto cap. *Cum ex eo.* vitur particula negatiua: *Non excedat. Non extendatur.* & cum nulla fuerit appposita limitatio, de qualibet concessione intelligi debet. Præterea ratio, & finis limitationis in qualibet secreta concessione procedit: siquidem ex nimia Indulgentiarum concessione etiam secreta, enervari potest satisfactio penitentialis. Et licet non ita frequenter hæc secretæ concessiones contingant, sufficit, quòd aliquando succedant: quòd periculum voluit Concilium præcauere. Præterquam quòd Episcopi scientes, in secreta concessione non esse sibi facultatem restrictam, capissimè illa vterentur, tum per se ipsos, tum mediis Sacerdotibus, quibus hanc potestatem delegare poterant.

17. Supererat dicendum, an Episcopus extra suum territorium concedere indulgentias possit, & an debeat esse consecratus. Sed hæc questio nullam habet difficultatem, & partim soluta est punct. 1. Etenim, cum concessio Indulgentiarum non sit actus iurisdictionis contentiosæ, sed voluntariæ, neque strepitum iudicij contineat, ut omnes Doctores fatentur, teste Suarez *disput. 49. sect. 3. num. 9.* & *disput. 55. sect. 3. numer. 17.* Riccio *resolut. 36. num. 5.* manifestum est, extra territorium sibi subditis, vbicunque existant, concedere posse sicuti tradit Glossa in dicto cap. *Nostre. de penitent. & remiss.* Nam, cum non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis, ad bonum Ecclesiæ pertinens, non indiget Episcopus ad eum exercendum consecratione.

18. Monent tamen communiter Doctores, & benè Valen. t. 4. *disput. 7. quest. 20. punct. 3.* Suarez *disput. 55. sect. 3. numer. 18.* & 19. Barbosa 3. *de potest. Episc. alleg. 88. num. 12.* Bonac. *disp. 6. quest. 1. p. 3. num. 8.* Episcopum, & quemlibet alium indulgentias concedentem, non debere esse excommunicatum: quia exercitio iurisdictionis, saltem licito, priuatus est: si verò sit excommunicatus denunciatus, etiam potestate ipsa priuatus existit. Quinimò neque suis subditis concedere valet potestatem, ut ab alieno Episcopo indulgentias obtineant: quia illa concessio est quedam iurisdictionis delegatio alieno Episcopo facta: qua tamen excommunicatus vitandus priuatus est.

PUNCTUM VI.

Expenduntur alij, de quibus est aliqua dubitatio, an possint Indulgentias concedere.

1. Primas, seu Patriarcha in solo suo Archiepiscopatu indulgentias concedit.
2. Capitulum, Sede vacante, esto, aliqui censeant indulgentias concedere posse, verius est oppositum.
3. Neque Vicarius generalis Episcopi ex vi Vicariatus indulgentias concedit.
4. Prælati Episcopo inferiores potestate non gaudent concedendi indulgentias.
5. Consuetudine acquiri non posse potestatem concedendi indulgentias plures censent.
6. Verius est oppositum.
7. Soluitur oppositum fundamentum.

8. Prælati Religionum qualiter benefactores participes efficiunt bonorum operum suorum Religionum.
9. Ea vi huius moralis Unionis plures indulgentia dictis benefactoribus communicantur à Sede apostolica.
10. Ob bona opera Religionum sic coniunctis Deus benefacit.
11. Petitiones benefactorum ob hanc coniunctionem efficaciam vim habent impetrandi.
12. Orationes communes illis applicantur.
13. Orationes Religionum, quæ illis directè applicantur, efficaciores sunt.
14. An prælati possint subditis præcipere, opera satisfactoria in fauorem alicuius determinatè applicare.
15. Posse Prælaturam satisfactiones subditorum immediatè applicare plures censent.
16. Verius est non posse independentè ab operante.
17. Satisfit oppositio fundamento.

1. PRÆTER Episcopos sunt alij aliqua ex parte Superiores, ut sunt Primas, Patriarcha, Cardinalis, Legatus à latere, Summus Penitentiarius; de quibus dubitant Doctores, an potestatem habeant indulgentias concedendi?

Et breuiter respondeo, Primatem, seu Patriarcham in solo suo Archiepiscopatu, sicuti Archiepiscopus (quippe in solo illo habet iurisdictionem) indulgentiam concedere posse, non verò in tota sua prouincia, seu regno, in quo iurisdictionem non exercet. Neque est vllus textus, ex quo hæc extensio colligi possit. Quinimò ex cap. *Nostro. de penitent. & remissionib.* restrictio colligitur, cum pro solo Archiepiscopatu sit facta concessio. Cardinalis verò, seu Legatus à latere nullam ex vi iuris communis potestatem habent, argum. text. in cap. *Accedentib. de excessib. Prælat.* vbi Indulgentiarum concessio episcopali dignitati tribuitur, ut propria. At ex speciali, imò generali per consuetudinem approbata commissione, non solum potestatem habent Episcopis æqualem, sed ampliorem, vti docent Palud. in 4. *dist. 20. art. 2. concl. 3.* Layman. lib. 5. *sum. tract. 7. cap. 4. n. 3.* Azor. 2. *p. instit. moral. lib. 3. cap. 55. quest. 6.* Valen. t. 4. *disp. 7. quest. 20. p. 3. vers. Porro.* Barbosa *alleg. 88. n. 16.* Quapropter, ut benè inquit Suarez *disp. 55. sect. 3. numer. 22.* spectanda est consuetudo, seu specialis commissio, sicuti de summo Penitentiario testantur Paludan. Azor. Barbosa. habere potestatem muneris proprio annexam concedendi centum dies indulgentiæ.

2. Secundò, de Capitulo, Sede vacante, plures censent, Indulgentias concedere posse. Syluest. verbo *Capitulum*, nu. 10. Riccius in *praxi aurea. resolut. 222.* Azor. 2. *p. instit. moral. lib. 3. cap. 37. q. 9.* & cap. 55. *quest. 4.* Lazarius verbo *indulgentia*, num. 47. Praxis Episcopi. 1. *p. verbo, indulgentia*, nu. 2. Barbosa. *alleg. 88. num. 21.* & alij plures relati ab Azor. dicta *quest. 9.* Mouentur: quia Capitulum succedit Episcopo in his, quæ sunt iurisdictionis episcopalis, nisi in casibus iure exceptis, iuxta textum in cap. *Si Episcopus. cap. Ecclesia. de supplenda negligent. Prælat. in 6. c. 15. cui. de elect. eodem lib. & tradit Federic. cons. 30.* Ioanni Andr. in cap. *cum olim de maiorit. & obedienc. Rebuff. prax. benefice. 1. p. tit. de deuolutionib. n. 58.* Pauin. *tract. de capitulo, Sede vacante, 1. p. q. 1.* At nullibi inuenitur excepta indulgentiarum concessio. Ergo competit Capitulo, Sede vacante.

Verius tamen censeo oppositum: nam esto Capitulum succedat Episcopo in iurisdictione episcopali ad regimen diocesis necessaria; secus verò in iurisdictione, quæ necessaria non est, sed solum conueniens, quæque competit Episcopo ob specialem eius dignitatem. At indulgentiarum concessio est huiusmodi, ut colligitur ex cap. *Nostro. de penitent. & remissionib.* Ergo. Atque ita tradunt. Archidiacon. cap. 1. *de penitent. & remiss. in 6.* Cardin. cap. *Accedentib. de excessib. Prælat. Clement. 1. de Hæretic. Gasp. Calderin. repeti. super text. cap. Nostro. de penitent. Sotus 4. dist. 21. q. 1. artic. 4. vers. Hinc fit.* Cordub. *de indulgent. art. 2. q. 12. proposit. 9.* Henric. cap. 31. n. 4. Graffis in *append. lib. 2. c. 2. num. 9.* Bonac. *disp. 6. qu. 1. p. 3. n. 23.* Suar. *disp. 55. sect. 4. n. 5.*

3. Tertiò, neque Vicarius generalis Episcopi, esto, cum Episcopo eandem constituat personam, iurisdictionem habet ex vi Vicariatus, concedendi indulgentias, nisi ei fuerit expressè ab Episcopo commissa: quia indulgentiarum concessio, episcopali dignitati reſeruatur, actusque gubernationis est non necessarius, sed voluntarius. Azor. 2. *instit. moral. lib. 3. cap. 45. q. 13.* & c. 55. *quest. 5.* Suarez. *disp. 55. sect. 4. n. 5.* Bonac. *disp. 6. q. 1. p. 3. n. 10.*

4. Quartò, Prælati Episcopo inferiores, ut sunt Abbates. Priores Religionum, Prouinciales, & Generales, esto, dignitatem quasi episcopalem habeant; iurisdictione tamen concedendi indulgentiam iure communi spectato nullatenus gaudent, ut probat text. in cap. *Accedentib. de excessib. Prælat. & tradit Suar. disp. 55. sect. 4. numer. 4.* Filliuc. *tract. 8. cap. 4. quest. 6. num. 90.* Bonacina *disp. 6. de Indulgent. qu. 1. punct. 3. in fine.* Attamen ex priuilegio plures solent habere potestatem aliquas indulgentias

concedendi : quod cum ex facto pendeat, attendere inuestigandum est. Ex longæva autem consuetudine optimè præsumitur, ut tradunt Sorus in 4. dist. 21. qu. 1. art. 4. Cordub. de Indulgent. qu. 10. sub finem. Valen. disp. 7. qu. 20. pun. 3. vers. Porro. Monent tamen Doctores, maxime Nauarr. de indulgent. notab. 30. num. 14. spectandum esse priuilegium indulgentiarum Religiosis concessum ; an inquam, concessum sit ipsis prælatis, ut indulgentiam subditis, aliisue personis communicare possint an verò immediatè à Sede Apostolica ipsis Religiosis, aliisque religionis benefactoribus, vel religionis Ecclesiam visitantibus concedatur ; plerumque enim hoc modo conceditur : quo casu Prælatus religionis, alijque Religiosi indulgentiam denunciare debent, non à se, sed à Sede apostolica concessam.

5. Duplex autem quæstio superest examinanda. Prima, an ex consuetudine prædicti Prælati possint obtinere facultatem indulgentias concedendi, & an Episcopi valeant conferre qui potestatem ampliorem, quàm illis est iure concessa ? Negant Turretrem. §. Item. in leuitico. de penitent. dist. 1. num. 43. Nauar. de indulgent. notab. 31. num. 7. Sorus in 4. dist. 22. qu. 1. artic. 4. Cordub. de indulgent. qu. 10. propos. 11. dub. 1. Suar. disp. 55. sect. 3. n. 3. Valen. t. 4. disp. 7. qu. 20. pun. 3. vers. Porro. Monentur : quia absque voluntate Pontificis nequit aliquis potestatem habere indulgentias concedendi : at consuetudo à Pontifice ignorata efficere non potest, quod Pontifex eam habeat voluntatem. Ergo ex vi consuetudinis nequit aliquis hanc potestatem obtinere. Similis discursus efformari potest in potestate absolendi à peccatis non posse, inquam, consuetudine acquiri, cui fauet textus in cap. 2. de penit. & remiss. in 6. ubi dicitur, nulla consuetudine introduci posse, ut aliquis, præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat.

6. Ceterum tractat. de penitent. probatam reliquimus, consuetudine acquiri iurisdictionem posse pro peccatorum absolutione, ideoque à fortiori dicendum existimo, acquiri posse pro concessione Indulgentiarum, sicuti docet Gloss. in c. Accedentibus de excessib. Prælator. & ibi Host. & Panormit. nu. 2. Et colligitur ex prædicto textu quatenus Prælatis Episcopo inferioribus negat potestatem concedendi indulgentias, nisi ex speciali commissione, vel alia legitima causa obtinuerint. At nulla alia legitima causa esse potest, præter consuetudinem, quæ illis iurisdictionem concedat, iuxta cap. Cum contingat de foro compet. Ergo, &c. Deinde ea ratione probatur : quia consuetudinem introducentes non sibi arrogant iurisdictionem, sed ea consuetudine legitime præscripta, Pontifex sua lege publica lata in c. fin. de consuet. eam iurisdictionem concedit. Quapropter opus non est, quod Pontifex consuetudinem agnoscat : sufficit eam sua lege approbasse, & efficaciam concessisse.

7. Ex quo solum manet fundamentum oppositum : nam consuetudo legitime præscripta non ponit de nouo in Pontifice voluntatem de hac potestate communicanda : sed eam supponit summa lege stabilitatem. Ad textum in cap. 2. de penitent. & remission. satisfecimus : etenim consuetudo introducta à subdito eligendi confessorem, præter sui Superioris licentiam, nequaquam potest esse legitime præscripta, utpote mala fide introducta, & cōtinuata. Et esto, aliquo ex errore, & ignorantia ea electio procederet, nequaquam efficax esse potest ad eligendum alienum Sacerdotem : quia electio subditi non concedit iurisdictionem, sed supponit. Si tamen sacerdos bona fide procederet, credens probabiliter sibi traditam esse iurisdictionem ministrandi Sacramentum alienis subditis, & ex hac probabilitate ministraret tempore requisito ad consuetudinem introducendam, credit Nauarr. in cap. placuit. dist. 6. de penit. n. 40. & 41. quem refert, & sequitur Layman. l. 5. sum. tr. 7. c. 4. n. 4. iurisdictionem obtinere.

8. Secunda quæstio est, qualiter Prælati religionum personas de religione bene meritas participes efficere possint bonorum operum, quæ à Religiosis præstantur. Mos enim est non solum præsens, sed antiquus, ut Prælati cooprent aliquos insignes benefactores in fratres religionis, eosque quasi illius membra constituent, sibiue vniant, & omnium gratiarum, & bonorum operum, quæ in religione præstantur, efficiant participes. Nam teste Thoma Valens. l. 2. p. in lib. de Sacramental. tit. 10. c. 95. contra Vuteleph. Yuo Carnotensis participem fecit suffragiorum Ordinis regularis B. Ionnis Baptistæ à se instituti Adeclisæ, seu Adellæ Comitissæ, prout ipse refert in epist. fol. ad eandem. & D. Anselmus epist. 98. eidem Comitissæ simile priuilegium pro suo ordine concessit. Quod etiam concessit Regi Gallie Stephanus quidam Abbas Cisterciensis, sicuti colligitur ex D. Bernardo epist. 45. Ex hac autem concessione, ne, ac beneficio, quem fructum prædicti fratres assequuntur, non est facile explicatu. Et ut certa ab incertis separemus.

9. Primò dicendum est, ex vi huius vnionis plures gratias & indulgentias à Sede apostolica ipsis concedi aliàs non concedendas, ut constat ex priuilegiis Ordinum mendicantium, verb. Eratres, & notauit Henric. l. 7. c. 19. n. ult. Suar. disp. 55. sect. 5. in fine. Laym. l. 5. sum. tr. 7. c. 4. in fine.

10. Secundò, ob bona opera præstita in religione, Deus

religioni coniunctis benefacit, saltem ex quadam congruitate & honestate. Negari enim non potest, obsequia à iustis præstita mouere aliquo modo Deum, qui piissimus est, ut non solum ipsis, qui ea præstant, sed & sibi amicis, & coniunctis benefaciant ; tamen ea opera in eum suum non referant, hoc enim lex amicitie postulat, quam Deus optimè seruat. Atque ita tradit Adrian. quodlib. 8. Cord. de indulg. qu. 42. Suar. disp. 55. sect. 5. n. 11. Laym. lib. 5. sum. tract. 7. c. 4. circa finem. Rodrig. t. 1. q. regul. q. 33. art. 2. c. 4.

11. Tertiò, petitiones ipsorum benefactorum efficaciorum vim impetrandi habent, si ob bona opera in religione facta à Deo aliquid postulent : quia postulant ob bona opera amicorum, quibus ipsi specialiter sunt vniti, ut bene notarunt prædicti Doctores supra.

12. Quartò, sæpe orationes & sacrificia communia sunt nomine totius Religionis pro ipsa religione, eiusque membris : quo casu non est dubium sic vnitis prædicta suffragia prodesse, saltem ut Deus illis beneficia plura largiatur : siquidem pro eis impetrandis Religio ea suffragia fundit ex directa intentione. Quod maxime verum habet, si ipsimet Religiosi, qui orationes fundunt, eam habeant intentionem ; tamen, ut inquit Suar. dist. sect. 5. n. 12. verisimile est, Prælati intentionem sufficere, utpote qui religionem gubernat, & nomine religionis ea suffragia funduntur, credique debet, singulorum intentionem Prælati intentioni conformari.

13. Quintò, orationes Religiosorum, quæ ex directa intentione in bonum sic coniunctorum Deo offeruntur, efficaciorum vim habent impetrandi, quàm si pro extraneis essent oblatæ : quia digniores sunt, & perfectioni charitatis, quæ primò respicit coniunctos, quàm extraneos, magis conformes, sicuti notarunt Suar. & Layman. loc. alleg. Et licet Laym. dicto tract. 7. cap. 4. in fine. sentiat prædictas orationes pro pluribus applicatas vim impetrandi diminueret ; tamen si applicatio æquè directè, & distinctè pluribus fiat, ac si pro singulis fieret, verius existimo oppositum cum Cordub. de indulgent. quæst. 39. dicto 6. Rodrig. t. 1. q. regul. quæst. 33. artic. 2. Valen. t. 4. disp. 7. quæst. 20. p. 3. vers. Orationes. quia efficacia impetrationis non tam nititur operis dignitati, quàm diuinæ liberalitati, quæ infinita est, ac proinde ex operis limitatione non restringitur.

14. Controuersia igitur est, an Prælati bona opera suorum Religiosorum subditorum, quatenus satisfactoria sunt, possint applicare, & de facto applicent personis sic religioni vnitis, siue ipsi Religiosi illorum satisfactione indigeant, siue non.

Et inprimis plures censent, posse prælatum mediatè iis fratribus ea satisfactoria opera applicare, præcipiendo, inquam, subdito, ut ea pro iis fratribus applicet : quo præcepto posito tenetur subditus eam facere applicationem. Sic docuit Sorus in 4. dist. 21. quæst. 1. artic. 4. circa finem. Cordub. d. quæst. 42. p. 3. dub. 5. Rodrig. t. 1. q. regul. quæst. 33. art. 3. Suar. disp. 55. sect. 5. n. 8. Valen. disp. 7. quæst. 20. p. 3. circa med. Layman. lib. 5. sum. tr. 7. cap. 4. vers. Accedit. circa finem. Bonac. de indulgent. disp. 6. q. 1. p. 3. n. 19. Ratio est : quia non videtur hoc præceptum alienum à superioris iurisdictione. Nam esto applicatio sit actus internus, est tamen operis externi circumstantia, proceditque à voluntate, quæ superiori per votum obedientiæ perfectè subiecta est.

Ceterum hæc doctrina mihi difficilis est. Primò quia Religiosi voto obedientiæ solum astringuntur obedire Prælatis in iis, ad quæ à Pontifice accipiunt iurisdictionem. At à Pontifice non accipiunt iurisdictionem ad præcipiendos actus merè internos, nisi ad summum, quatenus sunt necessarij ad alius actus externi præcepti constitutionem : siquidem neque ipse Pontifex eam iurisdictionem habet. Ergo non possunt præcipere subditis, ut satisfactionem suorum operum alicui applicent : quia hæc applicatio est actus merè externus, & omnino extrinsecus operi satisfactorio, ac proinde neque in se, neque in opere externo iudicari à prælatis potest : ergo nec præcipi. Adde si prælatus potest præcipere subdito satisfactionis applicationem in fauorem alicuius determinati, hoc præceptum non solum obligat subditum ad executionem operis externi de se satisfactorij, sed etiam ut de facto satisfactorium sit : aliàs solum applicatio satisfactionis dubia, & incertæ præcepta erit. At præceptum prælati extendi posse ad certam satisfactionem applicandam impossibile videtur, cum hæc dependeat ex gratia, aliisque circumstantiis homini incognitis. Quod si dicas, præcipi posse subditis, ut quantum ex se est, satisfactorium opus exequantur ; durum, & difficile præceptum videtur, & non leuibus scrupulis expositum. Non igitur hoc præceptum imponere possunt, Atque ita docuit Sorus quodlib. 20. Neque inde fit, non obligari Religiosos ad applicationem satisfactoriorum, & orationum pro fundatoribus, aliisque, à quibus religio stipendia accipit : quia eo casu non obligantur ex superiorum præcepto, sed ex contractu ab ipsis, vel à religionis prælatis facto, cui ipsi tacite consenserunt. Quod verò subiungunt Sorus, Valen. Rodrig. Suar. loc. alleg. vrgente causa graui, præcipue publica, & communi, posse prælatum præcipere subditis, non solum

ut satisfactiones superabundantes applicent, sed etiam eas, quibus alioquin indigent; mihi probatur admissio posse prælatum applicationem absolutè præcipere: quia detrimentum, quod inde subditis provenire potest, levis momenti est, contemnendumque videtur ob publicam necessitatem; præcipue cum aliunde facile compensari possit, & sufficienter videatur compensatum meritò illius applicationis provenientis à charitate, pietate, & obedientia: tamen contrarium sentiat Didac. Nuñez in addit. ad 3. p. q. 25. art. 3. diff. 1. & q. 26. art. 1. conc. 6. Bonac. diff. 5. q. 1. p. 3. n. 21.

15. Porro non solum mediata, sed etiam immediate censent grauiissimi Doctores, posse Prælatus satisfactionem operis religiosi à suis subditis præstici, verbi gratià, ieiunij, orationis, corporis castigationis, pro benefactoribus applicare, sicuti possunt ipsi subditi. Sic docuit Nauarr. de indulgent. notab. 31. n. 18. Cordub. dicta quest. 39. dicto 3. & seqq. Rodrigu. quest. 33. artic. 2. & 4. Henric. l. 7. cap. 31. num. 6. Man. Prælat. tom. 2. quest. 50. art. 2. & 3. Valent. disp. 7. quest. 20. punct. 3. ante medium. Mouentur: quia subditorum voluntates, maximè religiosorum, superiori subiiciuntur, ita ut contra voluntatem superioris nec velle, nec nolle habeant. At nequaquam censetur subicere, si superior non æquè possit, ac subditi, de rebus quæ subditorum voluntati subiacent, disponere. Ergo æquè, & efficacius quàm subditi, applicare satisfactiones potest.

16. Contrarium nihilominus verius existimo, scilicet, Prælatus non posse independentè à subditi intentione opus illius satisfactorium applicare. Sic docuit Suar. disp. 55. sect. 5. à n. 10. Laym. l. 5. sum. tr. 7. c. 4. n. 5. conc. 1. & 2. Ratio ea est: quia satisfactiones præteritis nemini applicatas, vel applicatas habenti obicem, nec Prælatus, nec subditi, qui ea opera satisfactoria præstiterit, alicui applicare potest, ut docet communis sententia cum Durand. in 4. dist. 20. q. ult. n. 6. Nauar. de indul. not. 31. n. 18. Soto dist. 21. q. 2. art. 1. Cordub. q. 39. dict. 4. Rodrig. tom. 1. q. 9. regul. q. 33. art. ult. Suar. disp. 55. sect. 5. n. 6. Valent. l. 4. disp. 7. q. 20. p. 3. ante med. Laym. tr. 7. c. 4. n. 5. conc. 1. Bonac. disp. 6. de indul. q. 1. p. 3. n. 19. Etenim operi, dum sit satisfactio, conceditur, quæ sub dominio operantis est, sicut & opus: at, opere præterito, illius dominium cessat in operante, & consequenter satisfactionis dispositio, cui non obstat, quod pereunte opere satisfactorio, non petat illius satisfactio, sed moraliter ex Dei benignitate persistat in diuina acceptatione: quia sic ibi persistit, ut in thesauro Ecclesiæ aggregetur, neminique alteri à Pontifice concedatur de ea disponere: quia nullus alius, præter Pontificem, ut dictum est, potestatem habet thesaurum Ecclesiæ distribuendi: alias verè, & propriè indulgentias prælati concederent.

Satisfactiones verò futuras non videntur posse Prælatus sua intentione efficaciter applicare: quia non subduntur eius dominio, & dispositioni, sed dispositioni subditorum. Nam votum obedientiæ non priuauit subditum libera, & licita facultate quam habebat disponendi de suis actionibus. Superiore inconsulto; absoluta tamen, & valida dispositione nequaquam priuare potuit. Quod si penes subditum est dominium suarum satisfactionum & nullo modo penes prælatum: nequit prælati independentè à subdito valide eas satisfactiones applicare: quia applicaret rem non suam, seu sub eius dominio non existentem. Et confirmari potest: quia plures doctores censent uti defendit Bonac. supra n. 20. Si Prælatus vni applicet satisfactionem subditi; ipse verò alteri, applicationem subditi subsistere, corrumpere tamen, Prælati applicationem. At ex hac doctrina manifestè inferitur, voto obedientiæ dominium suarum actionum non abdicasse, nec in Prælatum transfuisse. Ergo Prælatus de satisfactionibus subditorum non potest immediatè disponere.

7. Fundamentum oppositæ sententiæ ex dictis solum est: subiiciuntur enim subditi suo Prælato, ut iuxta eius voluntatem dispositionem suarum actionum præstent: at subiectio non præstat Prælato potestatem de subditorum actionibus per se, & immediatè disponendi, præcipue de actionibus merè internis, & quæ iurisdictioni Prælati subiiciuntur. Eodem modo explicandum est illud axioma, quod religiosus non habeat velle, nec nolle, liberum, inquam, & licitum independentè à voluntate Prælati in iis, quæ Prælati iurisdictioni subiacent.

PUNCTUM VII.

De causa ad indulgentiam requisita.

1. Requiritur causa pia & honesta.
2. Ad licitam concessionem debet esse causa concessionis proportionata.
3. Item, ad validam concessionem ex communiore sententia.
4. Soluitur fundamentum oppositum.
5. Semper presumendum est, causam sufficientem adesse.
6. Etsi, indulgentia concessio ob defectum causæ non tenent, alia tamen concessiones absolendi, & dispensandi firma persistunt.

Ferd. de Castro, Sum. Mor. Pars I. V.

7. Quamuis causa insufficiens sit ad integram indulgentiam concessionem, si sufficiat ad partem, comparatione illius partis valet concessio.

8. Sufficiens causa præcipue ex fine desumitur. Item ex opere iniuncto, aliisque circumstantiis.

1. Causam piam, & honestam necessariam esse, non solum vult licitè, sed etiam vult validè indulgentia concedatur, firmiter contra Paludan. in 4. dist. 21. q. 4. art. 1. ferè omnes Doctores, D. Thom. in Supplem. q. 23. art. 2. Bonau. in 4. dist. 20. p. 2. art. 1. q. 6. Soto distinct. 21. q. 2. art. 2. Caiet. de indulg. tr. 9. q. 1. & tr. 15. c. 4. q. 1. Nauarr. de indulgent. not. 15. num. 17. Cordub. q. 17. Henr. l. 7. c. 14. Valen. l. 4. dist. 7. q. 20. p. 4. in pr. Suar. disp. 54. sect. 1. & 2. Coninc. disp. 12. dub. 6. Laym. l. 5. tr. 7. c. 5. n. 1. Emm. Sà indulg. n. 1. Bonac. disp. 6. de indulg. q. 1. p. 4. n. 1. & alij communiter. Summiturque ex Innoc. III. in c. Cum eo de penit. & remiss. ibi enim reprobandur indulgentiæ indifferetæ, quæ aliæ esse non possunt, quàm concessæ absque causa. Expressius ex Clem. in Extratrag. Vnigenitus, de penit. & remiss. ibi: thesaurum Ecclesiæ dispensandum esse propriis, & rationabilibus de causis. & ex Leone X. in epist. ad Caietan. seu Bulla condemnationis Lutheri, & Martino V. in fin. Concil. Constantiens. asserente, suspectos de hæresi interrogandos esse, an credant, habere Pontificem potestatem concedendi indulgentias ex causa rationabili. Ratio est: quia Pontifex in concessionem indulgentiarum non procedit, ut dominus, sed ut dispensator. Quippe satisfactiones Christi, & Sanctorum sub dominio Christi sunt, & earum distributio Pontifici conceditur, iuxta illud Pauli 1. ad Corinth. 4. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei. At dispensator non solum illicitè, sed etiam inualidè dispensat, si dispensationem faciat contra sui domini voluntatem. Ergo Pontifex satisfactiones Christi, & Sanctorum absque causa dispensans, non solum illicitè sed inualidè dispensat: quippe dispensat contra voluntatem Christi, quæ cum semper fuerit de gloria Patris, eam per suos ministros in dispensatione proprii thesauri exequi, & adimpleri intendit.

Quod si dicas, eam gloriam sufficienter obtineri ex eo, quod reus pænæ soluendæ à vinculo, & obligatione soluitur: est enim actus spiritualis misericordiæ diuinam liberalitatem, & benignitatem commendans. Non igitur est alia causa extrinseca acquirenda, præter eam, quam secum trahit indulgentiæ concessio, ut licita, & valida sit. Obstat, quia legalis iustitia, cui misericordia repugnare non potest, exigit ne condemnatus ad subeundam pœnam ab ea soluitur gratis, & absque vlla alia causa, præter bonum ipsius damnati. At peccator iure diuino condemnatus est subire pœnam pro peccatis debitam, ergo ob beneficiendum illi tantum nequit Pontifex solutionem concedere. Præterea potestas; quam Christus Pontifici reliquit, non fuit in damnum fidelium, sed in eorum commodum: neque in Ecclesiæ distinctionem, sed in illius ædificationem: at si posset Pontifex pro libito validè saltem, indulgentias concedere, ea potestas cederet in damnum fidelium, & in Ecclesiæ destructionem. Quippe fideles absque vllò timore pænæ, peccarent scientes, sibi pœnam gratis condonari posse, sacramentales pœnitentias sibi iniunctas contemnerent, & ecclesiastica disciplina prorsus eneruaretur. Ergo non est credendum, hanc à Christo fuisse potestatem concessam.

2. Sed, an requiratur ad concessionem indulgentiæ, non solum causa pia, & honesta, sed concessionis proportionata, non est ita certum. Et quidem ad licitam concessionem affirmant ferè omnes Doctores, causam proportionatam requiri pro valida concessionem, quos plena manu refert Bellarmin. l. de indulgent. cap. 12. & sequuntur Valen. disp. 7. quest. 20. part. 4. circa finem, vers. Est igitur quarta. Reginal. in praxi, tom. 1. l. 7. n. 132. Emm. Sà verbo indulgentia, num. 1. Bonac. disp. 6. de Indulgent. quest. 1. punct. 4. n. 5. Mouentur: quia concessio indulgentiæ ex qualibet causa pia, quamuis minima, est iuxta intentionem Christi, saltem quoad eius valorem: tum quia sit ex causa cedente in honorem Dei, quam pluris Christus, & Sancti æstimant, quàm proprias satisfactiones: tum ne Pontifex decipiatur in indulgentiis concedendis in non leue Ecclesiæ detrimentum: tum, quia moraliter est impossibile, æqualitatem causæ cum indulgentiæ concessionem inuenire.

3. Communior tamen sententia, & tenenda affirmat, ad valorem indulgentiæ requisitam esse causam conuenientem, & proportionatam, iuxta prudens concedentis arbitrium. Sic Caietan. in Opusc. de indulgentia, quest. 1. & 2. Cordub. quest. 20. Bellarmin. dicto libr. 1. cap. 12. Henric. cap. 14. num. 3. Suar. disp. 54. sect. 3. num. 5. Coninc. disp. 12. dub. 6. conclus. 2. numer. 31. Laymann. libr. 5. tract. 7. cap. 5. num. 1. & alij apud ipsos. Ratio est: quia ea ex parte, qua indulgentia causam excedit, concessio censetur facta absque causa pia, iuxta, ratio-

nabili

nabili, & honesta: quoniam absque causa, cum causa quæ adest, secundum rationem, & iustitiam minorem concessionem exigat. Notanter dixi, *iuxta prudentis concedentis arbitrium*. Non enim credendum est, Christum Dominum potestatem Pontificis in concedendis Indulgentiis restrinxisse ad æqualitatem, & proportionem causæ in se spectatæ, ob ea incommoda, quæ opposita sententia inferebat: sed credendum est, solum exposuisse causam prudenti arbitrio æqualem: quia hac ratione est fidelis, & prudens dispensator. Neque his obstat, quod Sacramenta, etiam si prudentissimè concedantur, vel recipiantur, non operari suos effectus ex dispositione existimata, nisi dispositio requisita de facto, & in re existat: neque sacrificium, aut indulgentia applicata habenti obicem, poenam remittit; tamen si prudenter credatur effectum habitura: quia est latum discrimen à concessionem Indulgentiæ: hæc enim provenit à concedente ex potestate, quam habet regendi Ecclesiam, ac proinde expediebat valorem illius pendere ex sola prudenti gubernatione: at gratia, reliquique sacramentorum effectus, poenæque pro peccatis debitæ remissio, siue per sacrificium, siue per indulgentiæ applicationem fiat, ab ipso Deo immediate conceduntur. Mirum igitur non est, quod non sit contentus dispositionis existimatione; sed dispositionem realem, & in re existentem requirat.

4. Ex his solum relinquitur fundamentum oppositum: quia ratione, inquam, Pontifex vix decipi possit in indulgentiis concedendis, nisi ex malitia procedat; quod nullatenus præsumendum est: possitque absque difficultate æqualitatem causæ attingere. Deinde negandum est, concessionem indulgentiæ ex causa pia improporcionata esse ex voluntate Christi: quia cedit in Dei honorem, aliàs probaret esse concessionem discretam, nullumque peccatum in ea committi: honor enim diuinus est, ut vindictiua iustitiæ seruetur, & debita poena exoluatur, dum non adest causa iusta, & rationi cõsona ad eius remissionem. Monent tamen, & bene communiter Doctores, Coninch. *disp. 12. dub. 6. n. 36. Tolet. lib. 6. c. 28. n. 6.* Bonac. plures referens *disp. 6. q. 1. punct. 4. in fine*, semper præsumendum esse, causam sufficientem adesse ad indulgentias plenarias concedendas, tamen si opus iniunctum leuissimum sit. Quia pro facto Principis, cuiusque valore stat præsumptio: neque in concessionem Indulgentiæ spectatur præcipue opus iniunctum; sed finis, ob quem conceditur, idèoque communiter Doctores testantur, indulgentiam valere, quantum sonat.

6. Secundo monet Suarez. *disp. 54. sect. 2. n. 17.* quem sequitur Laym. *lib. 5. sum. tract. 7. c. 5. in fine*, si simul cum indulgentiæ concessionem concedatur facultas absolendi à reservatis, commutandi vota, & iuramenta; tamen si indulgentia deficiat ob defectum causæ; prædicta tamen facultas firma persistit, ut pote quæ ex libera voluntate Pontificis pendet, qui eam pro suo arbitrio, cui placuerit, communicare potest.

7. Verum, esto, causa inæqualis sit ad integram Indulgentiæ concessionem, non obinde concessio ex toto perit; sed ea ex parte, qua causam sufficientem habet, subsistit: nam concedens indulgentiam ampliorem, eo ipso minorem concedere intendit, & cum ad eam concessionem habeat potestatem, adsitque causa iusta, & rationalis; affirmandum est, eam concessionem valere: diuisibilis enim est illa concessio, ac proinde ex parte potest esse valida, & ex parte inualida. Atque ita ut certum defendit Suarez *disp. 54. sect. 3. n. 9.* Agid. de Coninch. *disp. 12. dub. 6. concl. 2.*

8. Superest difficultas, unde sumatur sufficientia causæ ad indulgentiarum concessionem? Respondeo, præcipue desumi ex fine, quo mouetur Pontifex, qui semper debet esse fidei exaltatio, hostium Ecclesiæ destructio, vel conuersio, Ecclesiæ apostolicæ specialis reuerentia, obsequiorum ei factorum gratificatio, cultus Dei, vel Sanctorum promotio, & quilibet alius, qui specialiter cedat in honorem Dei. Neque opus est: quod hic finis semper sit communis, & publicus: sed solum quando indulgentia communis est: pro priuata enim indulgentia, & vni tantum concessa, priuatus sufficit: quia sic habet æqualitatem, & proportionem indulgentia cum causa, ut latè expendit Suar. *disp. 54. sect. 4. per totam*. Deinde sumitur sufficientia causæ ex proportionem, quam habet opus iniunctum & ipsamet indulgentiæ concessio ad prædictum finem consequendum: semper enim ex se apta esse debent ad consecutionem finis intenti. Quando enim indulgentia communis est, atque adeo finis intentus communis est, per quemlibet in particulari leuiter videatur obtineri, sufficit, si per omnes obtineatur, ut notauit Coninch. *disp. 12. dub. 6. n. 33.* Fateor tamen, sæpe indulgentiam concedi absque conditione alicuius operis iniuncti, ut conceditur morituro, vel alicui de Ecclesia non leuiter bene merito, vel nimis tristi, & quasi desperato, ut tristitiam excutiat, & spem diuinæ misericordiæ concipiat: vel ex quadam liberali donatione ob causam aliquam iustam, & honestam, sicuti solet Pontifex in die suæ coronationis, & in solennioribus, festiuitatibus, & præcipue feria 5. in Cœna Domini plenariam præsentibus indulgentiam concedere: & sic Episcopus sua benedictione præsentibus quadragenam impertitur, sicuti bene aduertit Suar. *disp. 52. sect. 4. n. 3.* Coninch. *disp. 12. dub. 6. n. 34.*

Bonac. *disp. 6. q. 1. part. 4. n. 6.* Valen. *disp. 7. q. 26. part. 4.* & alij. Semper tamen necessarium est, ut concessio indulgentiæ credatur in maiorem Dei honorem credere, quam crederet stricta, & rigorosa satisfactio, vel satisfactio.

PUNCTVM VIII.

De conditionibus requisitis in eo, qui lucraturus est indulgentias.

1. Debet esse baptizatus.
2. Neque per modum suffragij concedi catechumeno potest, esto alij contra sentiant.
3. Debet esse in gratia eo tempore, quo ei Indulgentia applicatur.
4. Recedente peccato, aliqui existimant indulgentiam applicari. Sed oppositum est verius.
5. Carere debet excommunicatione.
6. Tempore, quo applicatur Indulgentia, debet illa indigere.
7. Exequendum est opus iniunctum.
8. Sollicitudo exequendi opera poenalia non requiritur, tamen si Caiet. oppositum sentiat.
9. Satisfactio fundamento Caiet.

1. Prima conditio requisita in eo, qui lucraturus est indulgentiam, est, esse baptizatum. Sic ex communi sententia docet Suar. *disp. 52. sect. 2. in pr.* Val. *disp. 7. q. 20. p. ult.* Coninch. *disp. 12. dub. 7. initio* Laym. *lib. 5. tract. 7. c. 6.* Bon. *disp. 6. q. 1. p. 5. n. 1. c. 2.* & alij: quia thesaurus satisfactionis Christi, & Sanctorum Ecclesiæ relictus est, ut per illius Pastores in eius membra distribuatur: at qui baptizatus non est, non est Ecclesiæ membrum. Non igitur illi fieri distributio potest. Item, confessio indulgentiarum, si per modum absolutionis concedatur, est actus iurisdictionis: qui tamen exerceri nequit in non subditum, qualis est non baptizatus.

2. An autem per modum suffragij concedi Indulgentia possit catechumeno in gratia existenti, res est incerta. Affirmat Nau. *de Indulg. not. 31. in fin.* Henriq. aliis relatis *lib. 7. c. 18. n. 3.* Benz. *lib. 5. de Iubileo, cap. 15. dub. 28. assert. 6.* indicat Emman. *Sà verbo. Indulgentia, n. 2.* & probabile reputat Laym. *lib. 5. art. 7. c. 6. n. 1.* Et mouentur: quia applicatio iurisdictionem non expostulat: idèoque prodest defunctis in Purgatorio existentibus. Et præterea satisfactiones propriæ possunt catechumeno applicari: ergo communes applicari poterunt ab Ecclesiæ Pastoribus. Ceterum oppositum verius existimo Suar. *disp. 52. sect. 4. n. 8.* Coninch. *disp. 12. dub. 10. ad fin.* Filliuc. *tr. 8. c. 8. q. 10. n. 214.* Bon. *disp. 6. de Indulg. q. 1. p. 5. n. 2.* eò quod Ecclesia nunquam fuerit vsu hoc applicationis modo: quod est indicium non habere ad id potestatem. Congruentia ea est: quia thesaurus Ecclesiæ solum Ecclesiæ membris expedit distribui. Item, hæc applicatio operatur suum effectum ex opere operato, sicut & sacramenta. At nullum Sacramentum, præter Baptismum, applicari potest catechumeno, quantumuis per gratiam sic Christo vnitus: ergo neque indulgentia. Neque obstat, hanc applicationem non expostulare iurisdictionem in eo, cui faciendæ est: quia satis est, quod expostulet iurisdictionem in distributione bonorum faciendæ, quam non habent Prælati Ecclesiæ comparatione illorum, qui extra Ecclesiam existunt. Neque ex eo, quod satisfactiones proprias possit catechumeno iusto applicare, inferitur, quod Prælati Ecclesiæ satisfactiones communes applicare possint: quia proprium satisfactionum vnusquisque est dominus, quas mirum non est, quod possit, cui maluerit, applicare: at satisfactionum Ecclesiæ solus est Prælati dispensator ex voluntate Christi, quæ non præsumitur respectu eorum, qui suæ Ecclesiæ visibili vniti non sunt.

3. Secunda conditio. Debes in gratia existere eo tempore, quo Indulgentiam consecuturus es: quia strictus poenæ æternæ iteapax est temporalis poenæ remissionem consequi. Quæ ratio probat, nullius peccati, etiam remissi, consequi indulgentiam posse. Nam de peccato, siue mortali, siue veniali quod remissum non est, certum existimo, indulgentiam consequi non posse quia alienum est à diuina prouidentia, & prudenti gubernatione perseverante culpa, reatum poenæ remitti, uti ex communi docet S. Th. *in addit. 3. p. q. 27. art. 1.* Nauar. *de Indulg. not. 17. n. 1.* Emman. *Sà verbo. Indulgentia, n. 2.* Suar. *disp. 52. sect. 2. n. 3.* Laym. *lib. 5. sum. tr. 7. c. 6. n. 3.* Agid. *disp. 12. dub. 7. in princ.* Bonac. *disp. Indulg. q. 1. p. 5. n. 4.*

Notanter dixi, tempore, quo consecuturus es indulgentiam. Non enim videtur necessarium, ut omnia opera ad indulgentiam requisita in gratia præstentur. Nam, cum ex natura rei hæc circumstantia in operibus iniunctis non requiratur, quippe Deus ob peccatoris opera moueri potest ad finem à Pontifice intentum concedendum: Pontifex autem eam circumstantiam expresse non expostulet, non est, cur à nobis expostuletur. Gratia enim non ob opus iniunctum, sed ob effectum Indulgentiæ Doctores exigunt, ut videre est in Nau. & de Indulg. *not. 19. n. 17.* & *not. 32. n. 47.* Suar. *disp. 52. sect. 2. n. 7.* Val. *q. 20. p. 5. ad fin.* Agid. *disp. 12. dub. 7. n. 39.* Bon. *q. 1. p. 5. n. 10.* Laym. *cap. 6. num. 3.* Henriq. *c. 9.* Tolet. *lib. 6. cap. 27.* & alij apud ipsos.

4. Solum superest dubium, an si tempore, quo consecutus es indulgentiam, in peccato existas, & ob id impediaris ab illius consecutione, remoto postmodum peccato indulgentiam obtineas: sicuti contingit in Sacramentis, quae remoto obice suum effectum operantur, eo quod illorum effectus non ex suscipientis dispositione, sed ex liberalitate Dei sacramento annexatur. At effectus indulgentiae non ex dispositione illius, cui applicatur, sed ex Christi liberalitate nascitur: ergo remoto obice communicatur. Et explicatur amplius. Pontifex concedens indulgentiam eam intentionem habere potest, ut si pro eo tempore, quo concedit, incapax sit illius, referatur in acceptatione divina tibi commodo tempore communicanda. Quae enim repugnatio in hac intentione ostendi potest: Et ex alia parte hic modus confessionis, & Pontificis liberalitatem denotat, & nobis est utilior: ergo asserendus est, sicuti asseruit Palud. in 4. dist. 20. q. 4. art. 3. circ. 1. concl. Sylu. verbo Indulg. n. 7. Henr. l. 7. c. 9. n. 13.

At longè verius est, indulgentiam concessam peccatori mortali habenti, nunquam effectum operari. Etenim operari non potest effectum indulgentia, quae nunquam in suo esse constituta fuit, sicuti neque sacramentum, quod verum sacramentum non fuit. At indulgentia peccatori applicata nunquam in suo esse constitui potest: quippe nunquam remittere potest poenam pro peccatis debitam media thesauri Ecclesiae satisfactione, quae est eius essentia. Ergo nunquam habere potest effectum, recedente fictione. Et in hoc est latum discrimen inter indulgentiam, & sacramenta: nam sacramenta, quae, recedente fictione, effectum habent, peccatori applicata in suo esse fuerunt perfecte constituta: secus verò indulgentia. Praeterquam quod non omnia sacramenta, recedente fictione, suum effectum operantur: sed, quae aliquo modo iterari non possunt; quorumque effectus non potest alia via obtineri. At indulgentia praerogativa est iterabilis, eiusque effectus, qui est poenae debitae remissio, aliis viis obtineri potest. Ergo, &c. Deinde indulgentia effectum non habet, nisi ex intentione concedentis: at concedens indulgentiam tibi aliquod opus facienti, finito opere intendit poenam remittere. Ergo, si eo tempore incapax es remissionis, indulgentia cessat. Neque verum est, concedentem velle, ut tibi commodo tempore referatur: quia neque id explicat in concessione, neque eam intentionem habere potest, si cum sit opus, indulgentiam absolute concedit. Secus verò posset dici, si diuini concederet, sub hac, inquam, forma. Concedo tibi indulgentiam hoc opus facienti, si capax es: sin minus, cum capax extiteris. At haec concessio duplex est, & à modo, & à loco concedendi indulgentias aliena. Et ex his solum est oppositae sententiae fundamentum. Atque ita late docet Suar. disp. 52. sect. 2. à n. 13. Coninch. disp. 12. dub. 7. post princ. n. 37. Nauar. notab. 17. n. 2. & notab. 19. sub finem Sa. n. 2. Reginald. lib. 7. n. 169. Filic. tr. 8. c. 6. n. 141. Bonac. disp. 6. q. 1. p. 5. n. 13.

5. Tertia conditio: Ne sis maiori excommunicatione ligatus haec enim excommunicatio priuati communibus Ecclesiae suffragiis, & bonis inter membra Ecclesiae vnita diuidendis uti ex communiori sententia tradit Suar. disp. 12. sect. 2. n. 3. & de censur. disp. 12. sect. 3. n. 7. Vgolin. de censur. tab. 2. c. 9. in princ. Bonac. dicta p. 5. n. 3. Laym. tract. 7. c. 6. num. 2. aduersus Henr. lib. 7. cap. 18. 12. Emman. Sa Indulgentia, n. 2.

6. Quarta. Debes Indulgentia indigere ad poenae remissionem, tempore, quo conceditur: neque enim tibi referenda est in tempus futurum si forte illa indigeas: quia haec reservatio Ecclesiae dannosa esset, utpote quae iustus animum peccandi praeparat, scientibus obligationem habituros non esse exoluendi poenam pro peccatis debitam. Atque ita notauit Coninch. disp. dub. 7. n. 37.

7. Quinta: Mandari debet executioni opus iniunctum, alias Indulgentiam non obtinebis. De qua conditione, quia varias continet difficultates, in seq. punct. agendum est.

8. Praeter supradictas conditiones, aliam Caiet. 1. Opusc. tr. 10. q. 1. excogitauit, quem sequutus est Nauar. notab. 20. nempe sollicitudinem exercendi opera poenalia in peccatorum satisfactionem. Nam, qui negligens est debitam pro peccatis satisfactionem exhibere, indignus est alieno subsidio, & thesauri Ecclesiae participatione: sicuti esset indignus communicatione thesauri temporalis reipublicae ad debita propria soluenda, qui ex suo potestate haberet soluendi illa, & solum ob negligentiam, vel auaritiam omitteret.

Sed hanc conditionem ceteri omnes Doctores cum D. Th. in 4. dist. 20. & quodlib. 2. art. 2. reiciunt, & merito, ut videre est in Suar. disp. 52. sect. 11. à n. 2. Valen. disp. 7. q. 20. p. 5. in fine. Henr. lib. 7. cap. 16. num. 2. Laym. tract. 7. cap. 6. in fine, eo quod ad validam thesauri Ecclesiae dispensationem, sola causa rationalis expostulatur: ad validam verò illius applicationem solum requiritur gratia in eo, qui consecutus est Indulgentiam, & operis iniuncti executio. Ad haec omnia stare possunt, tamen negligens fueris in satisfactione debita exhibenda: quippe potest adesse causa publica boni communis, quae dispensationem thesauri honestet, & insuper in statu gratiae esse potes. Nam illa negligentia peccatum mortale non est, ut supponit: ergo possunt esse omnia requisita ad indulgentiam.

9. Neque fundamentum Caiet. est alicuius momenti. Nam, esto, ob negligentiam dignus non sis, ut thesaurus Ecclesiae

tibi applicetur: & positiue non es indignus, & incapax illius ideoque ex benignitate Ecclesiae iuari potes. Neque obuide tenenda est Ecclesia tuam negligentiam foueris: sed illam permittere, illique condescendere. Neque est simile de dispensatione thesauri temporalis reipublicae, qui ex voluntate reipublicae solum iis, qui alia via suam indigentiam supplere non possunt, communicatur, & merito: quia si aliis communicaretur, cum finitus sit, iis indigentibus deficeret. At thesaurus satisfactionis Christi, & sanctorum infinitus est, qui exhausti non potest, quantumuis communicetur: ideoque quibuslibet indigentibus, etiam si alia via supplere suam indigentiam possint prudenter, & rationabiliter communicatur.

PUNCTUM IX.

Expenditur conditio requisita ad Indulgentiae consecutionem, quae est de opere iniuncto.

1. Operis iniuncti executio ita necessaria est, ut ex illius defectu neque at indulgentia obtineri.
2. Excipe, nisi contrarium in ipsa concessione caueatur.
3. Opus praestandum est sicuti est iniunctum.
4. Debet opus iniungi honestum, & utile ad finis Indulgentiarum consecutionem.
5. Nulla ex circumstantia debere vitari affirmant aliqui, alij negant.
6. Qua distinctione utatur Layman.
7. Quid sit sentendum.
8. Opus exequi debet ex intentione, non formali, sed virtuali saltem obtinendi indulgentias.
9. Opus iniunctum personalem actionem exigens, à lucrante indulgentiam exequendum est.
10. Excipe, nisi concedens indulgentiam aliud prescripserit.
11. Plures Indulgentias diuersis viis concessas vnus operis executione te obtinere posse affirmant aliqui.
12. Verius est oppositum.
13. Apponitur quadam limitatio, sed non probatur.
14. Eodem tempore diuersis actibus plures Indulgentias obtinere potes.
15. Qualiter eiusdem operis repetitione pluries eandem possit indulgentiam obtinere.
16. Satisfit questioni sub distinctione de concessione Indulgentiae, sed tempore indeterminato, vel cum determinatione brevis temporis.
17. Satisfit obiectioni.
18. Affirmant aliqui, ob diuersum modum exequendi opus iniunctum alios plus, alios minus de Indulgentia obtinere.
19. Sub distinctione questio dissoluitur.
20. Indulgentia concessa contritis, & confessis, non exigit confessionem actualem in eo, qui nullo mortali grauatur.
21. Si grauetur mortali, consultus est, confessionem esse praestendam.
22. Probabile est, necessariam non esse confessionem actualem.
23. Quid si Pontifex confessionem expresse exposculet, & illa praemissa ante elapsum terminum concessionis in nouum peccatum mortale incidisti: negant plures te debere iterum confiteri.
24. Contrarium consulendum est.
25. Peccatum oblitum non videris teneri confiteri.
26. An petita Communionem censeatur Pontifex confessionem exposculare.
27. Satisfit questioni.

1. **P**raecipua conditio requisita ad indulgentiam, est executio operis iniuncti. Est igitur haec conditio ita necessaria ut si opus iniunctum ob impotentiam, vel alia de causa exequi omiseris, Indulgentiam non consequeris: quia concessio sub aliqua forma, & conditione, ea non seruata corrumpit, arg. leg. Qui heredit. 54. leg. Mauius. 55. ff. de condit. & demonstr. Quod ad id verum est, ut neque partem indulgentiae obtinebis, tamen si partem operis exequaris, quia non pars indulgentiae ob dimidiatum opus, sed indulgentia ob opus perfectum tibi promissa est. Atque ita docent Nauar. de Indulgent. not. 9. n. 4. & not. 19. n. 17. Coninch. disp. 12. dub. 7. n. 38. Suar. disp. 52. sect. 3. n. 3. Laym. tract. 7. c. 6. n. 3. Bonac. disp. 6. q. 1. p. 5. n. 20.

2. Excipe tamen, nisi in concessione caueatur indulgentiam concedi impeditis opus iniunctum exequi, uti factum est in Extra. Vnigenitus de poenit. & remiss. vbi conceditur Iubileum Romanum omnibus illis, qui eo animo iter arripientes impediti fuerint Romam peruenire, vel Apostolorum limina visitare. Secundo excipe, nisi ita leuis sit omissio partis operis iniuncti, ut non impediatur, quin moraliter censeatur opus iniunctum exequi, sicuti si in oratione iniuncta omitteres vnū Ave. Secus si opus iniunctum esset trina recitatio Dominicae orationis, & angelicae, & binam tantum praestares: nam esto, omissio illa in se leuis sit; non tamen comparatione operis iniuncti, sicuti notatur Suar. disp. 52. sect. 5. n. 1. Laym. & Bonac. supra.

3. Sed quale opus, qualiterque praestandum est ad indulgentiam obtinendam? respondeo, praestandum esse opus, sicuti

est iniunctum: nam cum Indulgentiarum concessio sit libera concedentis donatio, potest nolle eam facere, nisi sub conditione operis taliter præstiti. Atque hinc fit, posse Pontificem sub conditione operis interni indulgentiam concedere: nam esto plerumque expediat opus iniunctum externum esse, aliquando tamen expedit internum iniungi, uti docent Suar. *disp. 52. sect. 5. n. 5. & 6. Val. disp. 7. q. 20. p. ult. in fin.* Secundò fit, posse exigere, ut omne opus iniunctum in statu gratiæ exequaris ob eandem rationem. At nisi id Pontifex exprimat, non præsumitur: quia est dura conditio, nec necessaria ad indulgentiam. Non enim conceditur indulgentia ob satisfactionem, aut meritum operis iniuncti, sed ob illius honestatem, ad quam exercendam procurat Pontifex media indulgentiæ concessione homines allicere, sicuti latius tradit Suar. *d. sect. 5. n. 6. & seq. Nauar. notab. 19. n. 17. Graffis de indul. c. 5. n. 48.* pluribus relatis Bonac. *q. 1. p. 5. n. 10.*

4. Illud verò est certum, non posse opus iniungi, quod honestum non sit, & utile ad consecutionem finis in Indulgentiarum concessione intenti, aliàs non cederet in Dei honorem.

5. Sed an taliter honestum debeat esse, ut nulla ex circumstantia vitietur? non constat inter Doctores. Affirmat Nauar. *de indul. notab. 19. n. 6. & not. 32. num. 46. Rodrig. t. 2. qq. regul. qu. 99. art. 6. Coninch. disp. 12. dub. 3.* Et mouetur, quia opus ob prauum finem, vel circumstantiam vitiatum displicet Deo. Non igitur in illius honorem, & gloriam cedere potest: ergo non est aptum, ut ratione illius satisfactio Christi applicetur, & peccatorum remissio concedatur. Contrarium docuit Cordub. *de indul. qu. 22. Suar. disp. 52. sect. 6. à n. 2.* quia certum est, Pontificem posse concedere indulgentiam sub conditione operis de se boni, & honesti, tamen in indiuiduo honestum non sit: siquidem potest absque vilo opere indulgentiam concedere. Ac sic est præsumendus concedere, quoties opus exigit absolute absque vlla limitatione, sicuti præsumeretur, si præceptum imponeret de illius executione: quia opus impositum in consecutione indulgentiæ restringi non debet, sed potius ampliari, quatenus verba permittunt.

6. Sed inter has extremas sententias distinctione vititur Laym. *l. 5. sum. tract. 7. c. 6. à n. 3.* inquit enim: Cum sufficientia causa finalis ad indulgentiarum concessione plerumque compleatur ex opere iniuncto, videndum est, an opus iniunctum, esto vitiatum sit, ad finem præcipue intentum conducat, an non: si conducit, uti contingit in distributione ad expeditionem bellicam contra Turcas, consequeris indulgentiam: secus si non conducit, ut si ex fine placendi Deo præscribantur ieiunia, ut verò te inebriasti, vel maiorem partem operis iniuncti malè perfecisti.

7. Fateor, hanc doctrinam verissimam esse: nego tamen opus iniunctum absolute requisitum finis à Pontifice intento non conducere, tamen prauè fiat. Ieiunium namque, in quo te inebriasti, etsi ratione ebrietatis Deo placere non possit, at ob rationem ieiunij, quam retinet, Deo placere potest: siquidem potes præceptum Ecclesiasticum implere, & sub ea ratione Deum iratum placare. Deinde, etsi ieiunium in se ob prauum finem assumptum non conducat ad placandum Deum, impetrandumque ab eo aliquod beneficium: at quatenus excitat alios fideles ad poenitentiam, & corporis castigationem, religionem fouet, & Deum placare potest. Item, vitiatum ieiunium æquè efficax est ad placandum Deum, sicuti elemosyna vitiatum ad finem præcipuum, ob quem expostulatur. Non enim expostulatur elemosyna ob materialem belli expeditionem, sed ob fructum, qui speratur superatis hostibus: at hic fructus, scilicet propagatio fidei, & pax Christianæ reipublicæ, cum à Deo concedendus sit, necessariò bonum opus prærequirit. Ergo dicendum est, sufficere bonum opus ex genere, esto, in indiuiduo prauè sit factum.

8. Præterea non est necesse, quod opus iniunctum exequaris animo, & intentione formali lucrandi Indulgentiam, bene tamen ex intentione habituali, & interpretatiua, quam censetur quilibet Christianus habere de suæ salutis remediis. Priorem partem probat consuetudo Ecclesiæ, concedendi indulgentiam sensibus destituto, & iam animam agenti. Si enim huic ministrari extrema Vnctio potest, quia ob Christianam vitam, quam degit, censetur voluntatem sufficientem habere omnium, quæ suæ spirituali saluti conueniunt, à fortiori indulgentia concedi poterit. Posteriorem partem sic proba: quia concessio indulgentiæ actus est iurisdictionis non coactiua, sed voluntaria, ac proinde exerceri non potest, nisi in volentes. Item est quædam donatio, quæ ad sui valorem acceptationem saltem virtuali, indiget. Atque ita docent Suar. *disp. 56. sect. 1. n. 7. Laym. l. 5. sum. tr. 7. c. 6. ante med. dub. 2.*

9. Deinde, si opus iniunctum actionem personalem spectet, uti est ieiunium, oratio, Sacramentorum susceptio, Ecclesiæ visitatio, à te necessariò exequendum est: nequis enim denominari ieiunans, aut orans, tamen famulus ad tuum mandatum oret, aut ieiunet. Secus verò est, si opus iniunctum non personalem actionem, sed rem familiarem, aliaque bona extrinseca respiciat, sicuti est elemosynæ distributio: hæc enim fit per famulum facias, tanquam per instrumentum, censetur per te ipsum facere, atque adeò opus iniunctum exequi, & indulgentiæ obtinere. Suar. *disp. 52. sect. 7. Laym. l. 5. sum. tr. 7. c. 6. dub. 3. n. 5.*

10. Ab hac tamen doctrina excipit optimè Suar. nisi aliter concedens indulgentiam præscripserit. Potest autem concedens indulgentiam exigere, distributionem elemosynæ fieri ab eomet, qui indulgentiam consecutus est, ut sic pietatem foueat, & forte meritum, & satisfactionem augeat. Quo casu, si per famulum elemosynam concedat, indulgentiam non obtinebit: quia non est executus opus iniunctum. Item, præscribens ieiunium, orationem. Ecclesiæ visitationem, contentus esse potest, si per alium hæc ipsa præstentur, ut si in forma indulgentiæ dixerit. Qui per se, vel per alium Ecclesiæ visitauerit, indulgentiam consequatur, & tunc facta visitatione per alium, non ipsi, sed ei, in cuius nomine fuit facta visitatio, indulgentia conceditur.

Ex quo fit, visitantem Ecclesiæ nomine alieno, sicut & famulum elemosynam domini distribuentem, non oportere in gratia esse constitutum: quia hæc necessaria non est ad opus, prout ad concedente indulgentiam exigitur: non enim postulat opus meritum, nec satisfactorium, sed opus de se honestum, quod absque gratia fieri potest. Neque etiam gratia in eo necessaria est, ut adsit dispositio ad indulgentiæ consecutionem: siquidem non ipsi visitanti Ecclesiæ, neque famulo elemosynam distribuenti indulgentia cõceditur, sed illi, in cuius nomine famulus Ecclesiæ visitat, vel elemosynam distribuit.

11. Superfunt tamen aliquot difficultates. Prima, an eodem opere plures indulgentias diuersis viis concessas lucrari possis? v.g. habes plura grana benedicta, plures imagines, quarum singulis concessus est annus indulgentiæ, orarium Virginis recitanti, recitas semel orarium, an tot annos indulgentiæ consequaris, quot habes grana. Videris obtinere: quia opus iniunctum exequeris omnibus indulgentiis correspondens, & cum non sit maior ratio, quare vnam potius, quam aliam consequaris, omnes consequi debes, sicuti diuersis præceptis vni co actu satisfacere potes. Atque ita sentit Cordub. *q. 35. de indul. pag. 439. Graffis de indul. c. 5. n. 55. Henriq. l. 7. c. 17. num. 55. Emman. Sà verb. indulgentia n. 18.*

12. Sed verius oppositum cenſeo cum Suar. *disp. 52. sect. 8. n. 10. Filiuc. tr. 8. c. 6. q. 14. n. 168. Bonac. disp. 6. q. 1. part. 5. n. 29. Coninch. disp. 12. dub. 9. Laym. l. 5. tr. 7. c. 6.* Ratio ea est, quia plerumque opus iniungitur ad complendam causam pro indulgentiæ concessione necessarium: at opus pluribus causis applicatum, & in plura diuisum, minorem singulis virtutem concedit. Ergo non poterit omnium indulgentiarum causas complere, ac proinde ex defectu causæ non omnes indulgentiæ obtinebuntur, sed illa tantum indulgentia, ad quam operans suam intentionem determinauerit: nam cum in illius fauorem omnes, concedantur, expedit eius voluntati electionem remitti. Quod si ad nullam specialiter intentionem determinauerit, ratione omnium eandem indulgentiam consequetur, ut bene notarunt Suarez & Bonac. *locis allegatis.*

13. Hanc tamen doctrinam limitant Laym. Coninch. & Suar. ne procedat, cum opus iniunctum iterabile non est: v.g. si communicanti in festo Conceptionis, vel in eius vigilia ieiunanti concedatur diuersis viis annus indulgentiæ, credendum est, ieiunantem vel communicantem plures annos consequi. Sed hæc limitatio mihi non probatur: nam esse opus iniunctum iterabile, vel non iterabile, impertinens est ad complendam causæ sufficientiam, si alioquin ex se non complet. Quapropter si ponamus ieiunium complere sufficientiam causæ, quæ requisita est pro concessione vnius anni indulgentiæ, nequit certe iuuare sufficientiā causæ pro alterius indulgentiæ concessione.

14. Secunda, an vno eodemque tempore diuersis actibus, quorum singulis diuersæ sunt indulgentiæ concessæ, possis eas lucrari. Vt, si recitanti Horas canonicas, & audienti Missam variæ essent concessæ indulgentiæ, lucrari eas possis, simul audiendo sacrum, & Horas recitando? Cui difficultati affirmatiuè est respondendum: quia vnumquodque opus æquè eodem tempore ac in diuersis perfici potest, æqueque valet suæ concessioni causam finalem complere, ac si ieiunctum alio peractum esset, ut tradit Bonac. *disp. 6. q. 1. p. 5. n. 31.*

15. Tertia, an possis sæpius eandem indulgentiam obtinere, repetito opere, cui est indulgentia absolute concessa? v.g. concessit Pontifex annum indulgentiæ visitantibus Ecclesiæ S. Petri, poterisne sæpius eam indulgentiam lucrari? Videris, non posse; sed semel tantum, eò quod sermo absolute prolatus de prima vice sit intelligendus ex text. *Bonac. S. Hoc serm. ff. de verbor. significat. cui consonat lex, Cum Pater. S. Pater certam. ff. de legatis l. vbi cautio de danda, vel restituenda dote filix nupræ, solum de primis nuptiis intelligitur, neque ad secundas extenditur. Idemque est de promissione dotis, ut tradit Bart. in leg. Dotis promissio. vers. vlt. ff. de iure dotium, & pluribus aliis ornat Tiraq. in dicta leg. Bonac. 2. Hoc sermone.*

16. Cæterum distinguendum est, inter indulgentiam concessam absque vlla temporis determinatione, & inter indulgentiam cum limitatione temporis, maxime brevis concessam. Exemplum primi est, si concedatur indulgentia visitantibus Ecclesiæ D. Petri. Secundò verò, si concedatur visitantibus Ecclesiæ in Festo ipsius dedicationis, vel per illius octauam. Si absque temporis determinatione concedatur peregrinis est Indulgentia, & pluries obtineri potest, vlt. & consuetudine

hic intentionem Pontificis declarante, uti docuerunt Nauarr. de Indulgent. notab. 15. n. 19. & notab. 31. n. 36. & 37. & in explicat. Bulla Gregor. XIII. n. 46. vers. Circa hoc. Cordub. quest. 55. lib. 5. Suarez disp. 57. sect. 1. n. 4. Henric. lib. 7. cap. 11. num. 1. & 17. num. 6. Emman. Sà verbo Indulgentia. num. 7. Bonac. disp. 6. quest. 1. part. 5. n. 32. & alij. Quod adeo verum existimant dicti Doctores, ut non solum pluries in vita, sed in anno, mense, & hebdomada, si eo tempore opus iniunctum perficiatur, obtineri possit: Quinimò Nauarr. dicto notab. 31. n. 37. existimat, eo die toties obtineri posse indulgentiam, quoties opus iniunctum prudenter, & deuotè peragatur. Hanc doctrinam probabiliter extendit Emman. Sà ad indulgentiam per longum tempus concessam: v.g. per annum, ut in anno Iubilei: quia hæc quasi perennis, & perpæua est reputanda, ac proinde poterit non solum semel, sed pluries obtineri opere iniuncto præstito. Verum, si indulgentia cum determinatione brevis intervalli concedatur, uti solet concedi in Festo alicuius Sancti, vel per eius octauam: semel tantum obtineri poterit: quia illa temporis determinatio indicat, Pontificis intentionem vnius tantum indulgentiæ esse, non plurium, sicuti notauit S. Thom. in addit. q. 25. art. 2. ad 4. Tolet. lib. 6. c. 28. ad finem, Nauarr. Suar. Sà, Henric. loc. alleg.

17. Prædictis non obstat textus in leg. *Bones*, cui varias exceptiones, & limitationes adhibet Tiraquel. *suprà* ex quibus ad nostrum propositum non leuiter fauet illa, quæ asserit, prædictum textum non procedere in concessione pro causa aliqua certa, & determinata, quæ perseverat post primam concessionem: ea enim perseverante non finitur concessio, sed pluries repeti potest, uti docuit Barr. in leg. 1. col. ult. ff. ad leg. Iuliam Maiest. argum. text. in leg. *Continuus*. §. *Qui insulam*. ff. de verbor. oblig. Durante enim causa, durare etiam debet id, quod ob eam causam introductum est, leg. *Semper*. §. *Negotiatores*. ff. de iure immunit. leg. *Si cui*. §. 1. ff. *Ex quibus causis maior*. leg. 2. §. *Omnes*. ff. de iudic. & aliis. At in concessione indulgentiæ per longum tempus, vel sine limitatione temporis concessæ plerumque perseverat eadem causa concessionis, quæ solet esse Religionis augmentum, & deuotionis, & feruoris in aliquem Sanctum excitatio, efficitur & concessionem indulgentiæ perseverare. Neque etiam displicet ea exceptio, quam ex pluribus Doctoribus refert Tiraquel. quod prædictus textus in leg. *Bones*. non sit intelligendus in materia fauorabili, sed solum in onerosa, iuxta textum in leg. *Conditio filia*. in fine. ff. de condit. & demonstrat. & tradit Francisc. Arctin. in leg. *Serui electione*. ff. de legat. 1. leg. *Placet*. cum seqq. de liberis, & posthum. Denique inquit Tiraquel. limitat. 27. prædictum textum in concessione lucratiua, seu gratuita, qualis est indulgentiarum concessio, non procedere argum. leg. *Si seruus*. ff. de seruitutib. urbanor.

18. Quarta difficultas est, an ob diuersum modum exequendi opus iniunctum, alij plus, alij minus de indulgentia consequantur: Affirmant: Nauarr. de Indulg. notab. 15. Coninch. dub. 6. num. 34. Layman. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 5. num. 2. Mouenur ob rationem sæpè dictam: quia opus exigitur, ut suppleat insufficientiam causæ finalis. Qui igitur opus iniunctum exequitur tepidè, & remissè, vel ex aliqua circumstantia viciatum, minus complebit causæ finalis sufficientiam, quam qui opus iniunctum honestè, & feruenter perficit. Fauetque Bonifac. in Extrauag. *Antiquorum*. de penitent. & remissionib. vbi postquam in anno Iubilei plenissimam indulgentiam concessit visitantibus Apostolorum limina, subdit: *Vnusquisque tamen plus merebitur, & Indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius, & deuotius frequentauerit*. Si enim omnes visitantes peracta visitatione Indulgentiam consequuntur æqualem, falsò Pontifex asserit, efficacius consequi, qui amplius & deuotius Basilicas frequentauerint.

19. Sed in hac re opus est distinctio. Vel enim opus iniunctum, quomodocunque fiat, complet sufficientiam causæ finalis, vel non. Si non complet sufficientiam causæ finalis: quia requirebatur opus honestè, & feruenter factum, certum est, eo casu non consecuturum integram indulgentiam, qui tepidè, & remissè opus iniunctum exequutus fuerit; sed partem iuxta proportionem causæ. At hoc præsumi non debet, cum Pontifex Indulgentiam concedit opere iniuncto absolute. Ex ea enim concessione credit Pontifex opus iniunctum, quomodocunque fiat, sufficientiam causæ finalis complere: alias omnes Indulgentiæ infirmari facile possent, nullæque essent moraliter certæ. Quod si opus iniunctum, etiam tepidè factum, finalem causam indulgentiæ complet, ut necessariò affirmandum est: ob maiorem, vel minorem deuotionem in executione operis iniuncti non maior, nec minor indulgentia obtinetur, sed æqualis: quia indulgentia non nititur deuotioni operis, sed ob legitimam causam liberali donatione: at hæc donatio, ut effectum habeat, solum ex voluntate donantis expostulat qualcunque executionem operis iniuncti: ergo feruentior, vel remissior executio non refert ad indulgentiæ integræ consecutionem. Atque ita docet Suar. disp. 52. sect. 8. & n. 3. Emman. Rodr. in explicat. *Cruciata*, §. 7. nu. 4. Cordub. lib. 5. q. 11. proposi. Filliuc. tract. 8. cap. 6. q. 14.

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

num. 164. Graffis de Indulgent. cap. 5. num. 60. & cap. 7. num. 3. Bonac. disp. 6. quest. 1. p. 5. num. 19. Neque his obstat Bonifac. in Extrauag. *Antiquorum*. dicens, visitantem deuotius Basilicas, efficacius Indulgentiam lucrari: quia id intelligendum est, quantum est ex se ex opere iniuncto, quod negari non potest, ex se efficacius esse ad indulgentiæ consecutionem: de facto tamen, & in re, seu quoad effectum, non efficacius indulgentiam obtinet.

20. Quinta difficultas est, an indulgentia concessa iis, qui contriti, & confessi Ecclesiam aliquam visitauerint, expostulet confessionem actualem, vel sufficiat in voto? Dicendum primò est, si nullo peccato mortali, quod clauibus Ecclesiæ subiectum non sit, te grauatum sentias, necesse tibi non est, confessionem præmittere pro indulgentia consequenda: quia, cum eo casu non habeas materiam confessioni necessariam, non est credendum, Pontificem onus, & obligationem subiiciendi materiam liberam tibi imposuisse verbis ita generalibus, & communibus: debebat enim apertius obligationem exprimere. Quinimò esto, Pontifex in concessione absolute confessionem, & Communionem requisit, sicuti si diceret: indulgentiam concedimus omnibus illis, qui intra tot dies sua peccata confessi fuerint, & sacram Eucharistiam receperint, si tamen nullo peccato mortali post vltimam confessionem commissio graueris, satis probabile est; te non esse obligatum confiteri: quia non de confessione libera, sed necessaria, credendum est Pontificem loqui. Quippe confessio absolute prolata pro confessione necessaria supponere debet, sicuti peccatum pro mortali, & non pro veniali supponit. Neque obstat expostulari Communionem liberam: quia in Communionem non est ea difficultas, ac in confessionem: & præcipue quia Communio propter se expostulatur: at confessio non propter se, sed ut certius, & efficacius tollatur obex indulgentiæ consequendæ, quem solum peccatum mortale apponit. Vnde, etsi confessio absolute expostulata sit, intelligi debet obice ad indulgentiam supposito. Præterquam quod Ecclesia nunquam solet confessionem venialium à fidelibus expostulare. Vnde, si Pontifex pro concessione indulgentiæ eam requirit, apertissimis verbis voluntatem suam exprimere debet. Atque ita docent Suar. disp. 52. sect. 3. n. 5. Bonac. plures referens disp. 6. de Indulg. q. 1. p. 5. n. 7. Laym. l. 5. sum. tract. 7. c. 6. dub. 5. concl. 1.

21. Si autem peccato mortali grauatus existas, consultius est, & securius, tibi necessariam esse actualem confessionem, maximè si possibilis sit. Sic Durand. in 4. dist. 20. quest. 4. Nauarr. de indulgent. notab. 18. n. 2. Caiet. Opusc. de indulgent. c. 10. Graffis de indulg. cap. 5. numer. 5. Coninch. disp. 12. dub. 7. num. 38. Sà indulgentia, numer. 3. Bonac. disp. 6. quest. 1. part. 5. num. 5. Layman. lib. 5. tract. 7. cap. 6. quest. 5. Ratio ea est: quia Pontifex expostulat in eo, qui lucraturus est indulgentiam, ut contritus, & confessus visitet Ecclesiam. Ergo, qui absque contritione peccati, & illius confessione visitaret, conditionem non exereretur, ac proinde indulgentiam non obtineret. Quod si dicas cum D. Antonin. 1. part. tit. 10. cap. 3. §. 5. sufficere, quod tempore debito contritus, & confessus fuerit, obstat: quia Pontifex non expostulat contritionem, & confessionem, ut præcepto diuino, vel ecclesiastico fiat satis; sed ut indulgentia obtineatur, ac proinde expostulat contritionem, & confessionem, tempore, quo indulgentia obtinenda est. Sub nomine contritionis, tam contritio perfecta, quam imperfecta, scilicet, attritio intelligitur. Et licet sola contritio perfecta obicem peccati tollat, & subiectum perfectè disponat ad Indulgentiæ consecutionem: quia tamen contritio difficilis est, & incerta, idèò Pontifex, ut effectus Indulgentiæ securior sit, & certior, confessionem expostulat in eo, qui mortali grauatus est. Notanter dixi, *si confessio impossibilis sit*: quia stante impossibilitate confessionis, præsumi potest Pontifex nolle fidelem contritum indulgentia priuare, uti notatur Emman. Sà, & Laym. loc. alleg.

22. Verum esto, prædicta sententia consulenda sit, probabilissima tamen est negans, confessionem ex prædictis verbis requiri, quam aliis relatis docet Suar. disp. 50. sect. 5. n. 10. & disp. 52. sect. 3. n. 13. Filliuc. tr. 8. c. 6. n. 148. Mouenur: quia illis verbis non videtur Pontifex aliam diligentiam expostulare, quæ quæ necessaria est, ut thesaurum Ecclesiæ applicare fidelibus possit, iuxta Extrauag. *Vnigenitus* de penit. & remission. statim. post. princ. vbi inquit Pontifex: *Thesaurum sua Ecclesia commisit Christus Dominus per Beatum Petrum, eiusque successores fidelibus dispensandum, & verè penitentibus, & confessis misericorditer applicandum*. At certum est, hunc thesaurum applicari posse verè penitentibus, tametsi confessio non sint; sed solum propositum habeat cōfiteodi: ergo illis verbis non expostulatur penitentia perfecta, & confessio; sed ea penitentia, & confessio, quæ necessaria fuerit, ut thesaurus Ecclesiæ applicari possit. Et ex his soluitur fundamentum oppositum. Expostulat enim Pontifex contritionem, & confessionem, non ut securius, & certius indulgentia obtineatur, alias contentus non esset contritione imperfecta simul cum confessione: siquidem contritione perfecta simul cum confessione secu-

curius obtineretur: sed ea expostulat, quatenus necessaria sunt, ut thesaurus Ecclesiæ applicari possit, ad quem effectum solum requiritur peccati mortalis remotio, quæ tum per contritionem perfectam, tum per imperfectam cum confessione fieri potest.

23. Quod si aliquando Pontifex expressè confessionem expostulet, uti expostularet, si diceret: Intra tot dies debeant à suis peccatis absolutionem sacramentalem obtinere, non est dubium, confessionem actualem necessariam esse. Solum est dubium, si eam præmissi, & postmodum ante impletum tempus obtinendæ indulgentiæ in aliud mortale incidisti, an debeas iterum confiteri. Negat Nufiez in addit. ad 3. p. c. 27. art. 3. dub. 4. Bon. disp. 6. q. 1. p. 5. n. 9. eod quod Pontifex non plures confessiones, sed unicam expostulauit, cui petitioni confessione facta perfectè satisfecisse videris.

24. Sed oppositum, tanquam securius, consulendum est, ut ipsemet Bonac. consulti, quinimò existimo probabilius: quia Pontifex expostulans expressè confessionem, præsumitur eo sine expostulare, ut securius, & certius consecutus Indulgentiam, peccata, quæ illius consecutionem impedire possint, remoueat: hæc ratio viget, casu, quo te nouo peccato mortali grauatum sentias, ut manifestum est. Ergo.

25. Quinimò addit Suar. disp. 52. sect. 3. num. 7. in fine, si facta confessione ante tempus, quo indulgentia applicanda est, recorderis alicuius peccati in priori confessione obliti, te obligatum esse illud fateri: aliàs indulgentiam non obtinebis: quia expostulatur confessio omnium peccatorum ante indulgentiam commissorum quatenus humano, & morali modo fieri potest. Sed oppositum verius censeo, eod quod peccatum oblitum in confessione legitime facta remissum sit virtute gratiæ per sacramentum communicatæ ac proinde securitatem indulgentiæ nullatenus impedire potest: confessio autem expostulatur omnium peccatorum, quæ fuerint ante indulgentiam commissæ, quæque virtute sacramenti, saltem virtualiter, remissa non fuerint: secus de remissis directè, vel indirectè.

26. Sed, quid, si Pontifex, nulla mentione facta confessionis, Communionem expostulet, censeturne confessionem expostulare ab eo, qui peccati mortalis conscius est? Non deerit, qui id affirmet, & satis probabiliter: quia peccato mortali grauat, si Eucharistiam sumere debet, iure diuino obligatur confessionem præmittere; ergo Pontifex postulans Eucharistiæ sumptionem, tacitè expostulat, quæ ad ipsam ritè factam necessariò requiruntur: quippe Pontifex sumptionem dignam, non indignam exigit. Contrarium defendit Suar. disp. 52. sect. 3. n. 6. quem sequitur Laym. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 6. q. 5. concl. 2. ea ratione moti: quia priuilegio Pontificis non est addendum onus, quod expressum non sit. At Pontifex ad consecutionem indulgentiæ non expressit confessionem; sed illius obligationem pro Eucharistia suscipienda, iuri diuino remisit: ergo ex petitione Eucharistiæ non inferitur confessionem postulari.

27. Nihilominus media via tenenda est, & affirmandum, confessionem pro consequenda indulgentia expostulatam non esse per se: siquidem illius nulla fuit facta mentio, bene tamen, quatenus ad dignam Eucharistiæ sumptionem fuerit necessaria, ob rationem superius factam. Ex quo fit, si omiſſa confessione, quam præstare poteris, Eucharistiam sumas, indulgentiam non obtinebis, non directè, & formaliter, quia omiſisti confessionem: sed quia omiſisti Eucharistiæ sumptionem ritè factam, quæ expostulata fuit. E contra verò, si impotens fuisti ad præmittendam confessionem, cum eo casu ritè Eucharistiam sumas, confessione non præmissa indulgentiam consequeris.

PUNCTVM X.

Qualiter Indulgentiæ defunctis applicari possint.

1. Defunctis indulgentiæ applicantur.
2. Hæc applicatio fit, non per modum absolutionis, sed suffragij: & in quo hæc differentia sita sit.
3. Negant plures, hanc applicationem esse infallibilem.
4. Verius est, infallibiliter effectum habere.
5. Soluitur oppositum fundamentum.
6. Solis existentibus in Purgatorio Indulgentia conceduntur.
7. Verius videtur, solis defunctis baptizatis indulgentias concedi posse.
8. Ad hanc indulgentiam pro defunctis applicandam requiritur in concedente potestas, quæ solum est in Pontifice; in aliis ex eius delegatione.
9. Obtinens indulgentiam pro defuncto debet exequi opus, intentione saltem virtuali, obtinendi indulgentiam.

10. Non est necessarium, quod in gratia existat, etsi consultum sit.

11. Ex parte defuncti aliqui plures condiciones requirunt: sed reiciuntur.

1. Certum est apud omnes Orthodoxos, defunctis in Purgatorio existentibus indulgentias applicari posse. Constat, tum ex Ecclesiæ praxi, aduersus quam disputare insolētissima infantiæ est, inquit August. epist. 118. ad Ianuarium tum ex consensu communi Summorum Pontificum, aliorumque definitio præcipue ex Leone X. epist. ad Caiet. contra Luther. & ex Sixto IV. Innocent. VIII. Pio II. Calixto, Paschasio, & aliis relatis à Gabriel. in addit. ad lect. 57. in canon. Si enim quilibet particularis potest suas satisfactiones defunctis applicare cur non poterit Pontifex Christi, & Sanctorum satisfactiones; præcipue cum ipsi voluntatem habeant, ut non solum viuis, sed & defunctis sua opera prosint?

2. Hanc applicationem communiter Doctores censent fieri, non per modum absolutionis, sed per modum suffragij, cuius differentia in eo sita est, teste Suarez disp. 53. sect. 2. numer. 4. & sect. 3. numer. 15. Valen. quæst. 20. pun. ult. Laym. lib. 5. sum. tract. 7. c. 7. in princ. Coninch. disput. 12. dub. 10. & aliis quod indulgentiam concedens per modum absolutionis, tanquam Iudex, & Superior illius, qui absolueudus est, procedit, quemque à pœna debita pro peccatis absoluit, oblata Deo ex satisfactionibus Christi, & Sanctorum sufficiente satisfactione. At concedens indulgentiam per modum suffragij, nullam in personam absolueudam iurisdictionem exercet: quia non absoluit à pœna; sed Deo satisfactionem sufficientem offert, ut ipse, eam acceptans pœnam debitam remittat.

Cum autem Pontifex tibi concedit, ut possis, defuncto per modum suffragij indulgentiam applicare, ne intelligas, tibi fortè fœmine, vel laico, concessam esse facultatem distribuendi thesaurum Ecclesiæ, & maxime in defunctorum fauorem, quod semper est Pontifici reſeruatum; neque etiam intelligas, indulgentiam tibi concessam posse defuncto communicare: nam si tibi concessa est, pœnam tuorum peccatorum remisit: non igitur est locus applicationi. Sed intelligere debes, tibi remitti potestatem designandi defunctum: quia designatione facta Pontifex immediatè, & directè indulgentiam applicat: & quia hæc applicatio tuam designationem subsequitur, idèd diceris potestatem habere applicandi indulgentiam defunctis, sicut colligitur ex his, quæ tradit Suarez disp. 53. sect. 3. à numer. 10. Coninch. disput. 12. dub. 10. Valen. p. ult.

3. Sed, an hæc applicatio defunctis facta infallibiliter effectum habeat, sicuti haberet, si viuentibus ritè dispositis applicaretur: non conueniunt Doctores. Nam Richard. in 4. dist. 20. art. 3. quæst. 3. Duran. q. 4. num. 12. Caiet. tract. 16. de indulgent. qu. 5. & 6. Cordub. qu. 13. & 15. opin. 4. Canus lib. 12. de locis, c. 13. ad 9. Errant. Petr. Sotus lect. 3. de indulgent. Henric. lib. 7. cap. 7. num. 4. Layman. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 7. n. 2. Bonac. disput. 6. quæst. 1. punct. 6. circa finem, asserunt, indulgentiam defunctis applicatam non habere infallibilem effectum, sed solum per modum cuiusdam impetrationis ex libera Dei acceptione, eod quod supremus Iudex non teneatur commutatione pœnæ sibi debitæ acceptare, nisi ad id sua se promissione obligauerit: at Deus non videtur obligatus ad acceptandam satisfactionem ex Christi, & Sanctorum meritis pro defunctis oblata: quia Christus Dominus solum promisit soluendum in cælis, quod Pontifex soluerit super terram; non verò quod Pontifex soluerit sub terra, ubi animæ detinentur, & pœnas luunt. Confirmant suam sententiam ex vſu fidelium, qui postquam indulgentiam plenariam alicui defuncto applicarunt, medio, inquam, Sacrificio, vel alio pio opere, iterum repetunt eandem indulgentiam: quod superfluum esset, si infallibiliter haberet effectum. Sentiunt ergo fideles solum habere effectum ex libera Dei acceptione.

4. Cæterum multò verius est stante legitima causa concessionis, æquè defunctis, ac viuis Indulgentiam infallibiliter applicari, quæ est sententia D. Thom. in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 3. q. 2. Soti dist. 21. quæst. 2. art. 1. & dist. 45. quæst. 2. art. 3. Navar. notab. 22. numer. 18. Suarez disput. 53. sect. 3. numer. 3. Valen. t. 4. disput. 7. quæst. 20. pun. ult. in medio. Coninch. disput. 12. dub. 10. concl. 3. Benzon. lib. 2. c. 52. Et colligitur ex illa epist. Leonis X. ad Caietan. ubi de distributione thesauri, & indulgentiarum concessionem viuis, ac defunctis facta loquens, omnibus nulla distinctione facta affirmat prodesse; viuis per modum absolutionis, defunctis per modum suffragij, & utranque distributionem ex apostolica auctoritate prouenire. At viuis prodest Indulgentia infallibiliter ex potestate à Christo accepta. Ergo etiam prodesse debet defunctis, cum ex eadem potestate applicatio proueniat. Et confirmo? Pontifex à Christo potestatem accipit eius thesaurum dispensandi, & applicandi, non solum viuis, sed etiam defunctis causa legitima intercedente: ergo facta defunctis applicatione effectum obtinet.

obtinere, aliis inutilis esset hæc potestas, neque differret ab ea, quam quilibet homo habet applicandi thesaurum Christi pro animabus Purgatorii: siquidem per utramque potestatem offertur Deo satisfactio sufficiens; exorando illum, ut acceptam, & ratam habeat, illiusque intuitu penas defunctis remittat. Deinde Petro, eiusque successoribus promissa fuerunt claves, quibus regnum cælorum non solum viuus, sed & defunctis aperiretur indulgentiarum concessione. At, si indulgentiæ applicatæ defunctis infallibilem effectum non habent, clavis defectuosa est, & inutilis, utpote quæ nequit cælorum regnum defunctis aperire.

5. Ratio verò in contrarium ex probatione nostræ sententiæ soluta est: negamus namque Petro, eiusque successoribus non esse à Christo promissum, quod Deus Pater acceptaret satisfactionem oblatam ex thesauro Ecclesiæ in compensationem pœnæ à defunctis debitæ: fuit enim hoc promissum, cum Petro dictum est: *Tibi dabo claves regni cælorum. Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis: & quodcumque solueris super terram, erit solutum & in cælis.* Nam, ut rectè inquit Valen. tom. 4. disp. 7. quæst. 20. pun. 5. in med. verbum, *super terram*, referri non debet ad personas soluendas; quasi solum existentes super terram solui possint; sed referendum est ad solutionis actum: quasi diceret: Quancumque solutionem in terris præstiteris, siue viventium, siue defunctorum, rata erit in cælis. Sicut enim, *in cælis*, non refertur ad aliquam personam in cælis soluendam; sed ad solutionis actum: sic dicendum est de verbo, *super terram*. Et fortè ob hanc causam non dixit Christus: Quodcumque absolueris super terram, sed, *Quodcumque solueris*, ut ex verbo, *solueris*, quod commune est solutioni iuridicæ, & authoritatiuæ, & solutioni auxiliariæ, indicaretur, potestatem concedi soluendi viuos per modum absolutionis, & defunctos per modum auxilij, & suffragij. Ad confirmationem nego, inutile esse iterum, atque iterum eandem indulgentiam pro defunctis lucrari: quia nunquam est certum, de facto integrè obtentam esse; tum ob defectum in causa, qui fortè adest; tum ob defectum operis iniuncti, & dispositionis requisitæ in eo, qui opus iniunctum exequitur, tum ex defectu acceptationis in animabus Purgatorii, si necessaria est.

6. Dixi in principio, hanc indulgentiam concedi animabus in Purgatorio existentibus: nam existentes in cælo, seu beatæ, indulgentia non indigent; quippe nullum debitum habent: existentes verò in Inferno, seu damnatæ, incapaces sunt cuiuslibet liberalis remissionis, tum ob carentiam gratiæ, tum ob peccatum mortale, in quo perseverant. Deinde in Limbo existentes, quales sunt decedentes cum solo originali, incapaces indulgentiæ sunt; tum ob defectum gratiæ, tum, quia debitum personale non habent per indulgentiam remittendum. Quod si aliquo veniali affectu sint, adhuc incapaces sunt. Indulgentiæ suscipiendæ ob gratiæ defectum: & quia nunquam pœna peccato debita remittitur, quin prius culpa remissa sit. Restat ergo, ut solum animabus Purgatorii Indulgentiæ concedi possint.

7. Sed an omnibus in Purgatorio existentibus, difficultate non caret: quod indulgentiarum concessio defunctis facta non sit actus iurisdictionis in defunctos, sed solum in Christi thesaurum dispensandum. Potest ergo Pontifex quibusvis defunctis satisfactione indigentibus applicare, aut vnde constat illius potestatem ad solos defunctos caractere baptismali insignitos restringi? Quapropter Nauarr. de Indulgent. notab. 31. in fine Henric. lib. 7. cap. 18. n. 3. Benzon. lib. 7. de Iubil. cap. 15. dub. 28. assert. 6. existimant, omnibus defunctis in Purgatorio existentibus, siue fuerint baptizati, siue non, posse Pontificem indulgentias applicare.

Cæterum, etsi resolutio huius difficultatis incerta sit, verosimilius censeo, solum defunctis baptizatis indulgentiam concedi posse, eò quod thesaurus satisfactionum Christi, & Sanctorum relictus est Petro dispensandus in commodum fidelium, utpote bonum Ecclesiæ: ergo qui nunquam Ecclesiæ portas intrarunt, illius participes esse non debent. Neque verum simile est, Pontificem eos defunctos à pœna soluere, quos viuos absolueri non poterat. Præterea Communiter Doctores docent, ut vidimus tract. de Sacrificio Missæ, Missæ Sacrificium ex opere operato non habere effectum, nisi in his, qui Baptismi caractere fuerint insigniti: ergo neque indulgentia illum habere debet, quippe ex opere operato suum effectum producit. Atque ita docent Suar. disp. 53. sect. ult. num. 8. Coninch. disp. 12. dub. 10. concl. 5. Laym. lib. 5. sum. tract. 7. c. 6. n. 1. Bonac. disp. 6. quæst. 1. p. 5. n. 2. vbi catechumenis viuus negat indulgentias applicari posse, etiam per modum suffragij: & licet promiserit sententiam suam circa defunctos exprimere, illius oblitus fuit pun. 6.

8. Superest dicendum de conditionibus requisitis, ut prædicta applicatio indulgentiarum pro defunctis effectum habeat. Et in primis ex parte concedentis manifestum est, requiri potestatem, quæ solum in Pontifice residet, in aliis verò Prælati ex illius tantum delegatione, quæ raro fieri solet. Præterea adesse debet causa legitima, & proportionata concessioni:

quia thesaurum Ecclesiæ non applicat Pontifex animabus Purgatorii, ut Dominus, sed ut dispensator, qui ut sit fidelis, & prudens, concessionem proportionare debet causæ. Denique est necessarium, ut in forma concessionis defuncti expriman- tur, alias non censetur indulgentia pro defunctis concessa: valet enim tantum quantum sonat, & illis solis, pro quibus Pontifex suam intentionem declarat, quam tamen non censetur declarare ex eo solum, quod omnibus fidelibus indulgentiam concesserit. Sub nomine enim fidelium absolute prolato viuus tantum intelliguntur. Quapropter si ad defunctos extendere indulgentiam velit, illos debet necessariò exprimere, uti ex communi sententia docet Suar. disp. 55. sect. in fine. n. 7. Bonac. disp. 6. q. 1. p. 6. n. 7.

9. Ex parte verò lucrantis indulgentiam, certum est requiri, ut opus iniunctum exequatur: quia sub ea conditione indulgentia conceditur: debet tamen illud exequi intentione saltem virtuali, ut indulgentia applicetur defuncto. Tum quia in illius fauorem fit. Tum quia est quædam defuncto donatio, & ad illius indulgentiæ consecutionem requisita designatio. Applicare autem illud opus defuncto, quatenus ab operante satisfactorium est, regulariter non requiritur: quia indulgentia non conceditur in virtute satisfactionis operis iniuncti, sed in virtute satisfactionum Christi, & Sanctorum, ad quorum applicationem opus iniunctum, ut quid pium, & in cultum Dei cedens exigitur. Ab hac doctrina excipit rectè Suarez disp. 53. sect. 4. m. 3. Sacrificium Missæ, eò quod effectum habeat ex opere operato: hoc autem, cum requisitum est pro concessione indulgentiæ faciendæ defuncto, ipsi defuncto applicari debet, sed non semper, sed quando in concessione dicitur. *Qui pro defuncto Missam dixerit, aut obulerit eius animam à Purgatorio.* Secus verò, si non additum fuerit illud verbum, *pro defuncto*.

10. Insuper requirunt aliqui Doctores, obtinentem indulgentiam pro defunctis, debere esse in statu gratiæ tempore, quo perficitur opus, & indulgentia defuncto communicatur. Sic Emmen. Sa. verbo, *indulgentia*. num. 2. Excipit tamen, nisi opus fuerit nomine Ecclesiæ factum, ut Missæ sacrificium. Sed immeritò hanc expostulari conditionem: gratia namque ut in superioribus dictum est, non requiritur, ut principium operis iniuncti: quia esto, nec satisfactorium sit, nec meritòrium, aptum esse potest ad indulgentiæ consecutionem, sed requiritur, ut obicem tollat, & subiectum disponat indulgentiæ suscipiendæ: at viuus, qui indulgentiam pro defuncto obrinet, exequendo opus iniunctum, indulgentiam non suscipit, sed conditionem pro consecutione indulgentiæ exequitur: ergo status gratiæ non est in illo necessariò requisitus. Atque ita docet Gabr. in addit. ad lect. 57. in canon. Suar. disp. 53. sect. 4. n. 6. Coninch. disp. 12. dub. 6. & 11. Laym. lib. 5. sum. tr. 7. cap. 6. num. 1. Rodrig. t. 2. qq. regular. qu. 96. art. 4. Tollet. lib. 6. cap. 26. & pluribus aliis relatis Bonacin. disput. 6. quæst. 1. p. 6. num. 11.

11. Ex parte defuncti aliqui plures condiciones inutiliter requirunt: quippe sola gratia ipsis inherens, & ab eis inseparabilis sufficit: ea enim redduntur apti, ut Deus satisfactionem in eorum fauorem oblatam acceptet, & pœnam quam subire debebant remittat. Primò igitur Henric. quolib. 11. quæst. 26. Caiet. tract. 16. de indulgent. quæst. 5. vers. *Quoad tertium*. Nau. de indulgent. notab. 22. num. 42. existimant, defunctum, qui in hac vita existens negligens fuit pro defunctis orare, & indulgentias lucrari, & pro suis peccatis satisfacere, indignum esse, cui indulgentiæ applicentur. Cui sententiæ non leuiter fauet August. relatus in cap. non estimemus. 13. qu. 2. ibi: *Quamuis non pro quibus fiunt, omnibus profint, sed his tantum, quibus dicitur viuunt comparatur, ut profint.* Et gregor. lib. 4. Dial. 39. dicens *Hoc tamen sciendum est, quia illic saltem de minimis nihil purgationis obtinebit, nisi bonis hoc actibus in hac adhuc vita positis, ut illic obtineat, promoveatur.* At cerè, qui sic negligens fuit in obtinendis indulgentiis, satisfactione pro peccatis exhibenda, & ratione pro defunctis fundenda, nec comparauit, nec promeritus fuit, ut orationes fidelium & indulgentia illi profint. Ergo. Nihilominus alij Doctores, Henric. lib. 7. c. 8. n. 3. Suar. disp. 53. sect. 4. n. 9. Valent. disp. 7. q. 20. punct. 5. in fine. Coninch. disp. 12. dub. 11. Laym. tract. 7. cap. 7. n. 4. in fine. prædictam conditionem omnino reiciunt: & meritò, quippe ad indulgentiæ applicationem solum requiritur ex parte eius, cui est applicanda, ne ponat obicem: quia est quædam liberalis donatio, & pœnarum remissio. At eo ipso quo caret peccato, non ponit obicem. Ergo negligentia præcedens obstat non potest, quandoquidem peccatum mortale non constituit. Quod si de facto mortale fuit, per penitentiam deletum est. Neque contrarium docuerunt August. & Gregor. sed affirmant non prodesse orationes, & sacrificia eis, qui in vita consequendo gratiam non comparauerunt, ut profint: de hac verò negligentia in satisfaciendo nec verbum locuti sunt.

Præterea alij expostulant, ut animæ defunctorum, quibus indulgentiæ applicantur, eas acceptent: quia est quædam donatio in eorum fauorem facta. Sed hæc sententia, si de expressa acceptatione loquatur, falsa est: redderet enim indul-

gentias defunctorum omnino incertas, cum incertum sit, an defuncti orationes viuorum, & indulgentiarum applicationes agnoscant. Si verò de acceptatione generali, & habituali loquatur, sustineri potest: quia omnes defuncti in Purgatorio existentes hanc habent voluntatem, vt sibi applicentur, quæ necessaria fuerint, vt à tam graui pœna liberentur. Aliàs nec suffragia viuorum illis prodesse possent. Adde neque hæc generalis voluntas in rigore requiritur: quia satisfactio Christi, quæ per indulgentiam applicatur, non ipsis defunctis offertur, vt ipsi teneantur acceptare, sed offertur Deo, qui eam acceptans pœnam alioquin defunctis sustinendam remittit: ad quam remissionem opus non est, quod ipsi defuncti concurrant.

PUNCTVM XI.

De cessatione Indulgentiæ.

1. Indulgentia pro limitato tempore concessa, illo finito, cessat.
2. Per reuocationem cessare potest, & qualiter facienda sit, vt habeat effectum.
3. Qualiter destructo loco indulgentia localis cesset.
4. Præter prædictos modos, nullus alius est, quo propriè indulgentia cesset.

1. **Q**Uæ diximus tractat. 3. de legibus, disput. 4. à punct. 14. de cessatione priuilegij huic instituto deservire possunt, cum indulgentia quoddam priuilegium sit à principe concessum.

Triplici tantum modo inuenio indulgentiam cessare posse. Primò, si temporalis sit, seu pro limitato tempore concessa; nam eo finito indulgentia cessat: quia extendi non potest ultra intentionem concedentis. Et idem est, si sub aliqua conditione esset indulgentia concessa, & illa conditio cessaret, arg. text. in cap. Cum Capella. de priuileg. cap. Super literas. de rescript. & tradit Cordub. q. 36. de indulg. proposit. 4. Nauar. notab. 31. n. 25. Suar. disp. 57. sect. 2. n. 2. Coninch. disp. 12. dub. ult. in hac parte est aliqua difficultas.

2. Secundò cessare potest per reuocationem factam ab eo qui concessit, vel illius successore, vel superiore: quia indulgentia, sicut pendet in fieri à voluntate concedentis, ita in conferuari, colligiturque manifestè tum ex Extrauag. Quemadmodum. de penitent. & remiss. & Clem. Dudum. §. Nos autem. de sepultur. tum ex vsu frequenti Ecclesiæ passim indulgentias reuocante. Neque ad hanc reuocationem, vt valida sit, requiritur specialis causa: vt verò licitè fiat, præter honestatem finis, qui in omni actione interuenire debet, regulariter aliqua causa adesse debet, quæ specialem Dei cultum, vel Ecclesiæ bonum, vel maiorem fidelium fructum respiciat, aliàs Pastor Ecclesiæ non videbitur satis prudenter se gerere, & iuxta sui muneris obligationem, & secundum quod exigit natura beneficij à se facti, quod decet esse mansurum, reg. decet. de regul. iuris, in 6. leuitatque, & inconstantiæ argui poterit. Reuocatio autem non habet effectum quousque in notitiam illorum perueniat, in quorum fauorem indulgentia concessa est: quia sic præsumitur esse reuocantis voluntas, ne requisita opera ad indulgentiam præstent, & illius fructu fraudentur, vt docet Syluest. verbo, indulgentia, n. 17. Sà num. 9. Suar. disp. 57. sect. 2. num. 8. & 6. Bonac. alios referens disp. 6. quest. 1. p. ult. n. 8.

3. Terriò, cessat indulgentia per destructionem loci, in cuius fauorem concessa hominibus est: quia nequeunt eam lucrari, nisi eo in loco, estque loco accessoria. Si verò in eodem loco iterum reedificetur, maxime si post destructionem non longum tempus instaurationis intercessit, eadem indulgentia refurgit, quæ tempore destructionis suspensa erat: quia eadem Ecclesiæ moraliter censetur, quando sub spe reedificationis destructa fuit, vt docet ex communi sententia Bonac. disput. 6. quest. 1. p. ult. num. 4. Suar. disput. 52. sect. 1. num. 8. & 9. Excipe tamen, nisi in pœnam delinquentiam Ecclesia destruat: quia eo casu non suspenduntur priuilegia, sed omnino pereunt, noua quæ concessione indigent, vt dixit Innocent. in c. 2. de noui operis nūciat. quem refert Glos. in reg. priuilegium. de reg. iuris, in 6. & tradit Laym. l. 5. sum. tr. 7. c. 1. n. 5. At si Ecclesia, siue autoritate Superioris, siue de facto destructa in alium locum, sub eodem titulo, & Parrono transferatur edificanda, communis sententia docet, teste Innocent. & Laym. supra, & Ludouic. Bonon. tract. de indulg. n. 79, omnia Priuilegia, arque adeò indulgentias transferri. Quod verissimum credo, quando non ratione situs & loci, sed ratione oppidi, religionis, vel Parroni tali Ecclesiæ priuilegia concessa sint, vt bene notauit Suar. dicta disp. 52. de indulgent. sect. 1. num. 9. & lib. 8. de legib. c. 5. in fine.

4. Præter hos modos, nullus alius est, quo indulgentiæ concessio propriè cesset, vt bene expendit Suar. disp. 52. sect. 2. Vnde indulgentia absolutè concessa non perit morte concedentis:

quia est gratia, ex textu in cap. Super gratia. de officio delegat. in 6. Et quia est beneficium Principis, quod decet esse mansurum teste Bonifac. in cap. Decet. 15. de reg. iuris, in 6. vbi Gloss. verbo, Decet, & c. fin. de officio delegat. in 6. verbo, Spirare, & tradit Nauar. notab. 31. n. 25, c. Placuit. de penit. dist. 6. n. 161. Cordub. lib. 5. de indulgent. quest. 36. proposit. 1. Suar. dicta sect. 2. n. 2. Et hæc locum habent non solum in indulgentiis concessis à Pontifice; sed etiam ab Episcopo, vel Archiepiscopo, quinimò à Legato, eius officio finito, argum. cap. ult. de officio Legati, & tradit ibi Glossa. Horum enim potestas in indulgentiis concedendis non est quoad durationem, sed solum quoad quantitatem à iure restricta: & tradit Nauar. dicto cap. Placuit. num. 164. Suarez sect. 2. num. 4. Gonzales ad reg. 8. Cancel. Gloss. 12. num. 38.

Neque etiam cessat Indulgentia, ex eo, quod eidem loco similis concessa fuerit, nulla in impetratione mentione prioris facta: quia ob hunc defectum posterior concessio nullius est valoris, iuxta reg. 57. Cancellaria. At prior concessio salua perseuerat, vt bene Suar. n. 12.

Neque item cessare potest renunciatione: quia nemo renunciat potest, quod suum non est: Indulgentia enim, antequam de facto obtineatur, non est lucrantis, sed concedentis, à cuius voluntate pendet; ideòque poterit quilibet renunciare eius consecutionem, non tamen potestatem lucrandi.

Denique neque ex cessatione causæ cessat indulgentia, si causa à principio proportionata fuit concessioni: quia indulgentiæ duratio non pendet ex duratione causæ; sed propter causam temporalem indulgentia perpetua concedi potest, si cuti indulgentia vnius anni conceditur ob dedicationem Ecclesiæ, quæ vno die finitur: quæ omnia latè pertractata sunt dicto loco de priuilegiis.

PUNCTVM XII.

De Iubileo Romano, Compostellano, & extraordinario.

§. II.

De natura, & origine Iubilei: & explicatur Romanus Iubileus.

1. Expenditur nomen Iubilei.
2. Iubilei vsus est antiquissimus.
3. Quæ sit differentia Iubilei ab indulgentia.
4. Qualiter Romanus Iubileus concessus sit.
5. Quæ contineantur in prædicto Iubileo.
6. Quod sit opus iniunctum ad huius Iubilei consecutionem.
7. Indulgentia plenaria suspenduntur virtute huius Iubilei.
8. Non suspenduntur indulgentia plenaria, & Iubileus Compostellanus.
9. Item, omnes facultates, quæ ratione quaranda indulgentia conceduntur.
10. Indulgentia, & facultates Bullæ Cruciatæ non suspenduntur, esto, aliqui oppositum sentiant.
11. Neque suspenduntur facultates absoluedi, & dispensandi Religiosis concessæ.
12. Aliqui censent, sic suspendi prædictas Indulgentias, & facultates, vt indigeant noua concessione.
13. Verius est, solo durante anno Iubilei suspendi, & absque noua concessione vim obtinere eo anno transacto.
14. Fit satis rationi opposita.

1. **I**ubileus, vel, vt aliis placet, Iobeleus, significauit Hebræis annum quinquagesimum remissionis, iuxta text. Numer. ult. & Leuit. 25. & 27. illo enim anno donabantur serui libertati, relaxabantur delicta, prædia diuendita ad antiquos possessores reuertebantur, exules in patriam, & pristinam libertatem redibant, vt habetur Leuit. 15. Hinc ergo hæc vox Iobelei translata est ad tempus gratiæ significandum, vt constat ex Isaïæ cap. 61. n. 2. iuncto Lucæ 4. n. 18. Deinde deriuata est ad significandam remissionem, quæ primum anno centesimo postmodum quinquagesimo: tandem vigesimoquinto concessa est visitantibus Romæ Limina Apostolorum Petri, & Pauli: & ex hac significatione omaibus aliis plenariis remissionibus Iubilei vox applicatur.

2. Vtus Iubilei ita est antiquus, vt initium illius non agnoscatur: quapropter non improbabiler Henric. lib. de Indulgent. cap. 15. num. 6. Nauar. notab. 26. n. 1. existimant à tempore Apostolorum Petri, & Pauli incepisse. Qui autem fuerit Pontifex primus, qui authenticè, & scriptis concesserit Iubileum, incertum est. Bonifac. namque VIII. qui floruit anno 1294. Iubileum centesimum renouauit, vt colligitur satis ex Extrauag. Antiquorum de penit. & remissionib. vt tradit Nauar. notab. 7. n. 4. Caiet. tract. 15. cap. 1. pluribus relatis Henric. lib. 7.

lib. 7. c. 4. litt. H. Ideoque ante Bonifac. concessus erat. Et licet Nauarr. notab. 4. n. 3. & notab. 7. n. 4. quem aliqui recentiores sequuntur, affirmet, esto, Bonifac. VIII. non fuerit primus, qui Iubileum concesserit, fuisse tamen primum, qui Iubileum scriptis mandauerit, verum non est: quia Alexand. III. qui floruit anno 1162. ferè centum, & viginti annos ante Bonifac. Bullam expeduit, in qua Ecclesiæ Compostellanæ concedit Iubileum instar Romani, refertque Calixtum II. Eugenium, & Anastasium Pontifices idem concessisse.

3. Differentia autem inter Iubileum & indulgentiam ea est, teste communi sententia, ut Iubileus, ultra indulgentiam plenariam, aliquas facultates contineat, tum absoluedi à referuatis, tum dispensandi vota, relaxandique iuramenta, & similia, sicuti tradit Nauarr. notab. 8. & 10. Cordub. q. 11. Suar. dispur. 50. sect. 4. num. 8. Quapropter publicantes indulgentias cautè procedere debent, ne sub nomine Iubilei indulgentiam plenariam publicent: erunt enim occasio, ut fideles credant, verum Iubileum cum facultate absoluedi à referuatis esse concessum, cum tamen non sit, ut bene notauit Suarez dicta sect. 4. n. 8.

4. Romanum igitur Iubileum centesimo quoque anno concessit Bonifac. VIII. in Extrauag. Antiquorum de poenit. & remiss. Sed Clemens VI. in Extrauag. Vnigenitus eodem tit. ad quinquagenarium reduxit. Quam formam approbarunt Urban. VI. Martin. V. & Nicol. V. Postmodum Paul. I. quem sequutus est Sixtus IV. in Extrauag. Quemadmodum de poenitentia & remissionib. reduxit ad annum 25. sicque reliqui Pontifices confirmarunt, specialiter Gregor. VIII. in sua Constitutione 10. quæ incipit, Dominus ac Redemptor noster. quàmque ad verbum refert, & latè expendit Nauarr. notab. 32. & seqq. Congruentiæ autem harum reductionum, & mutationum videri possunt in suprad. Extrauag. Antiquorum Vnigenitus & Quemadmodum & ex Gloss. ibi.

5. Fautor, qui in prædicto Iubileo continetur, est indulgentia plenissima omnium peccatorum, facultas verò absoluedi à referuatis, commutandi vota, & componendi super malè ablati incertis illicitè contractu acquisitis, et si expressè in supradictis Bullis non habeatur, colligitur tamen satis ex suspensione, quæ habetur in Extrauag. Quemadmodum. ubi suspenduntur facultates commutandi vota, aut super eis dispensandi: necnon super iniquè ablati componendi, aut ea quomodolibet remittendi, itèrque deputandi Confessores cum potestate absoluedi à referuatis, quæ certe non suspenderentur, nisi per Iubileum concessæ essent, & illius consecutioni obfisterent. Idque probat praxis, & vsus Romanæ Ecclesiæ. Opus autem, quod iniungitur, ut necessaria conditio pro Iubileo consequendo, est visitatio Basilicæ Apostolorum, non utcunque, sed per triginta dies, siue continuos, siue interpolatos, si Romani, seu incolæ fuerint: si autem forenses, seu peregrini, per quindecim dies. Cauter tamen in supradictis Bullis, & est fauor specialis, non impediri ab huius Iubilei consecutione qui post iter inceptum impeditus fuerit Romam adire, vel in ea existens Ecclesiæ Apostolorum visitare. Tandem, ne fideles ab hac tanta gratia consequenda detineantur, omnes aliæ indulgentiæ, & facultates, quæ consecutionem huius Iubilei retardare possunt, suspenduntur.

Circa fauorem in prædicto Iubileo concessum, nihil occurrit notandum. Nam ex dictis in hoc tract. constat, qualiter indulgentia plenissima omnium peccatorum remissionem contineat. Qualiter verò potestas commutandi vota, aut super eis dispensandi, componendi malè ablata, absoluedi à referuatis intelligatur, ex vsu, & consuetudine Romanæ Curie petendum est.

6. Opus verò quod iniungitur est, ut Romani, seu incolæ Basilicæ Apostolorum Petri, & Pauli, & Sancti Ioannis Lateranensis, & Sanctæ Mariæ maioris Ecclesiæ semel in die per triginta dies continuos, siue interpolatos deuotè, & reuerenter visitent, ac pro ipsorum, totiusque populi Christiani salute pias ad Deum preces fundant. Formam precum non determinat Pontifex: idèque cuiusvis voluntati, & deuotioni remittitur. Si verò fuerint forenses, & peregrini per quindecim dies. Sic expressit Gregor. XIII. in sua Bulla. Ex quibus constat, amplius à Gregor. requisitum esse, quàm fuit requisitum à Bonifac. VIII. Clement. VI. & Sixto IV. Etenim ab iis sola visitatio Basilicæ Apostolorum requisita erat: at à Gregorio addita fuit visitatio Ecclesiæ S. Ioannis, & S. Mariæ; & insuper, ut in singulis preces piæ ad Dominum effundantur, non utcunque, sed ad minus semel in die. Quapropter huic obligationi non satisfaceret, qui vnā ex illis Ecclesiis aliquo die visitandam omitteret, tametsi sequenti die eam bis visitaret, ut rectè Nauarr. notab. 12. n. 41. Nomine, Romani, non debent intelligi, qui à Roma originem, & ortum habent: neque incolæ intelligendi sunt, qui domicilium propriè Romæ obtinent, sed illi veniunt intelligendi, qui ad longum tempus, scilicet, per annum, siue certum, siue incertum, Romæ commorantur, esto, animum non habeant ibi perpetuò manendi, sed potius voluntatem habeant recedendi. E contra verò forenses, seu peregrini censendi sunt, qui, esto, à Roma originarij sint, ibi

habitant ad breue tempus insufficientis sanè, ut prudentis arbitrio habitatores dicantur ibique conueniantur. Igitur Romani verè poenitentes, & confessi per triginta dies continuos, siue interpolatos visitantes prædictas quatuor Ecclesiæ semel in die, & aduenæ, seu peregrini per quindecim, plenissimam indulgentiam consequuntur. Quod si iterum, & iterum hoc opus iniunctum repetierint, toties eandem indulgentiam consequuntur, ut ex supradictis euidentissimè constat, & optime probat Nauarr. notab. 32. n. 46.

7. Circa suspensionem indulgentiarum, & facultatum, aduerte, non quasilibet indulgentias, sed solum plenarias, etiam ad instar Iubilei concessas à Sede Apostolica, vel illius auctoritate suspendi, ut constat ex Extrauag. Quemadmodum. & ex Bulla Gregor. XIII. quæ incipit, Quoniam sancti Iubiles, quam ad verbum refert Nauarr. notab. 33. de indulg. Et licet ex Extrauag. Quemadmodum. Indulgentiæ plenariæ singularibus personis concessæ, suspensæ non erant: at ex Bulla Gregorij omnes suspenduntur: inquit enim: Nos pro consequenda eo anno indulgentia, quæ dictis litteris expressa est, multorum Romanorum Pontificum morem sequuti, de Apostolica potestate plenitudine suspendimus ad nostrum, & Sedis Apostolicæ beneplacitum omnes, & quascunque indulgentias plenarias, etiam ad instar Iubilei, & earum causa facultates, concessionem, & indulta quacunque à nobis, & dicta Sede, eiusque auctoritate quibuscunque Ecclesiis, & Monasteriis viriisque sexus, ac Conuictibus, Domibus, Congregationibus, Hospitalibus, & piis locis, necnon Ordinibus etiam Mendicantium, ac Militarium, necnon Confraternitatibus, & Vniuersitatibus, earumque, & aliis cuiusque dignitatis, gradus, & conditionis, personis Ecclesiasticis, & secularibus, per vniuersum orbem constitutis, etiam per modum communicationis, extensionis, & aliàs quomodocunque perpetuò, vel ad tēpus, quibusvis modis, & ex quibusvis causis concessis, & concessa quibuscunque illa sint concepta formulis, ac restrictionibus, reuocationibus mentis, attestationibus, aliisque clausulis, & decretis communita. Decernentes interim illa, & litteras de super concessas nulli prorsus suffragari debere, necnō irritis, & inane quidquid secus per quoscunque contigerit attērari. Indulgentiis Basilicarum, & aliarum Ecclesiarum vrbis nihilominus in suo robore duraturis. Præcipiturque, ne aliæ indulgentiæ interim publicentur, aut in vsum demandentur, sub excommunicationis poenā ipso facto incurrenda, non obstante, &c. Efficitur ergo omnes indulgentias plenarias, præter eas, quæ Romæ obtinentur, suspendi, omnes, inquam, indulgentias plenarias in fauorem viuorum concessas: nam hæc obstat possunt Iubilei concessioni. Sectis verò indulgentias plenarias, quæ per modum suffragij defunctis applicari possint: quia harum consecutio Iubilei consecutionem non retardat, uti notauit Laym. lib. 5. summ. tract. 7. c. ultim. in princ.

8. Ab hac tamen exceptione generali excipitur indulgentia plenaria, & Iubileus Compostellanus ex Breui quodam Sixti V. dato Romæ 15. April. anno 1589. qui in Ecclesia Compostellana habetur, in quo inquit Pontifex, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, declaramus suspensionem per prædictum Gregorium ratione anni Iubilei factam, à fine dicti anni expirasse, & aliquod prædictis indulgentiis vestræ Ecclesiæ iuxta formam Concilij Tridentini concessis non generasse impedimentum: & propterea Christi fideles eandem Ecclesiæ piè, & deuotè visitantes illis omnibus perpetuò frui, & gaudere potuisse in omnibus, & per omnia, provt ante dictam suspensionem ex concessionibus prædictorum prædecessorum, ut præfertur, frui, & gaudere poterant, & provt vsi, & graui si fuerunt, non obstante suspensione prædicta cæterisque contrariis quibuscunque, &c.

9. Præterea suspenduntur omnes facultates, & indulta quæcunque causa indulgentiæ plenariæ querendæ concessa, qualia reputantur illa tantum, quorum fit mentio in Extrauagant. Quemadmodum, scilicet, facultas eligendi Confessarium cum potestate absoluedi à referuatis, censuris, & aliis poenis, commutandi vota, vel in eis dispensandi, remittendi, seu componendi malè ablata: hæc enim frequenter concedi solent gratia consequendi Iubileum, & moraliter necessaria sunt illius commodæ consecutioni. Quapropter facultates eligendi Confessorem, absque illa qualitate absoluedi à referuatis, non suspenduntur, neque item, quæ habentur cum illa qualitate, modò non sint à Pontifice, vel eius auctoritate concessæ, sed concessæ sint Episcopis, aliisque Prælati auctoritate ordinaria vtentibus. Deinde facultates remittendi, vel componendi incerta, si malè ablata non sint, nec denique aliæ facultates, & indulta edendi oua, & lactinia tempore Quadragesimæ, celebrandi in altari portatili extra Ecclesiam, vel tempore interdicti, & similia, ut rectè notauit Nauarrus notab. 28. per totum.

10. Sed, an ex supradicta reuocatione censcantur suspensæ indulgentiæ plenariæ, & facultates commutandi vota, & componendi incerta malè ablata, absoluedi à referuatis in Bulla Cruciatæ concessæ, difficultate non caret. Nauarr. dicto notab. 28. n. 7. credit suspēdi. Nam esto, concessa in remunerationem, vel ob causam onerosam, præterque aliquo interueniente

Compostellanus Iubileus explicatur.

1. Statuitur forma concessionis huius iubei.
2. Commemorantes Compostella, sicuti aduena, obtinere iubei possunt.
3. Cum festum S. Iacobi incidit in Dominicam, & iubei toto anno durat, non tenentur incolae per triginta dies visitare Ecclesiam, ut indulgentiam obtineant, sed semel tantum sufficit.
4. Qui non visitant Ecclesiam D. Iacobi, non obtinent indulgentiam.
5. Iubileo Compostellanus non suspendit, sicut Romanus, gratias, & facultates.
6. Pluries eodem anno obtineri potest hic Iubileo.
7. Potestas absoluendi à reuerentis extenditur ad reuerentis Episcopis, & religionum Praelatis, nisi noua concessione limitata fuerit.
8. Negant aliqui extendi ad contenta in Bulla Coena.
9. Verius videtur oppositum.
10. Fit satis opposita rationi.
11. Virtute huius iubei non videtur vota commutari posse.

1. **A**lexander III. Pontifex Maximus anno millesimo sexcentesimo septuagesimo, 7. Kal. Iulij, Bullam expedit, quae incipit, *Regis aeterni*. in qua primum refert, Calixtum II. suū praedecessorem, concessisse omnibus, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus, verè poenitentibus, & confessis, Ecclesiam S. Iacobi in Compostella visitantibus, in anno, in quo festum eiusdem S. Iacobi in Dominica venerit, à vigilia Circūcisionis, & per integrū illū annum, vsque ad diem eiusdem Circūcisionis, & per totum diem in fine illius anni in diebus, quibus magis ei placuerit visitare, ut omnes & singulas illas peccatorum indulgentias, & remissiones, etiam plenarias, quas visitantes Ecclesias, & Basilicas vrbis, & extra urbem Romae anno Iubei consequebantur, cum facultate deputandi Confessores, qui ad dictam Ecclesiam pro consequenda indulgentia huiusmodi confluentes, etiam in casibus apostolicae sedis reuerentis absoluerēt, ac etiam eisdem Christi fidelibus in eiusdem S. Iacobi, & translationis corporis sui, ac dedicationis eiusdem Ecclesiae festiuitatibus Ecclesiam praedictam à primis vespertis vsque ad secundas vespertas, & per totum diem inclusuē deuotè visitantibus annuatim, vt plenariam indulgentiam omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti, & ore confessi fuerint, consequerentur perpetuis futuris temporibus duraturam concessisse. Postmodum ipse Alexander III. inquit: Nos igitur ad hoc praedecessorum nostrorum sanctae memoriae eiusdem Calixti Papae, ac Eugenij, & Anastasij vestigiis inherentes, ad gloriam omnipotentis Dei, totiusque religionis Christianae augmentum, quae ipsius gloriosum Apostolum ad eius Ecclesiam Compostellanam huiusmodi deuotionis causa de auiuersis mundi partibus dimissis parentibus, amicis, liberis, patriis, ac aliis temporalibus bonis, per mare, terramque continuè conflunt, in numero copioso, quique animarum salutem supremis desideramus affectibus, & dignis volumus honoribus frequentari, & ut ipsi Christi fideles in eadem se recognoſcant Ecclesia Christi muneribus reſectos, de omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, eius auctoritate confessi, omnes, & singulas praedictas indulgentias, & iubeum ipsum eodem modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet, etiam se latetur Compostellana Ecclesia pro singulari Beati Iacobi deuotione tenere, anno, videlicet quo, ut praefertur, Festum dicti Apostoli Iacobi in Dominica venerit, & per totum annum integrum, & praeſentitur, nec non in diebus illis, scilicet, Sancti Iacobi, & translationis corporis sui, & dedicationis eiusdem Ecclesiae plenariam indulgentiam annuatim consequantur visitantes praedictam Ecclesiam, ut praefertur. Auctoritate Apostolica, & ex certa scientia approbamus, roboramus, & communimus, ac perpetua firmitatis robur tenere in perpetuum decernimus: & insuper illas de nouo eisdem modo, & forma in omnibus, & per omnia, ut supra, concessum fuit, concedimus & indulgemus, & perpetuis volumus futuris temporibus duraturas, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis.

2. Circa intelligentiam praedicti iubei aliquot difficultates enodandae sunt. Prima, an commemorantes Compostellae praedictum iubeum obtinere possint? Rationem dubitandi dederunt ea verba Alexandri, quibus motus fuit ad hanc indulgentiam concedendam; scilicet quod ex diuersis mundi partibus multi ad visitandum corpus D. Iacobi, deuotionis causa, conflunt, quae in incolis non videntur procedere. Sed omnino dicendum est, aequè incolas, ac peregrinos praedictum iubeum obtinere posse, omnibusque commune esse. Tum quia in praedicta Bulla generaliter dictum est: *Omnibus & singulis vtriusque sexus fidelibus*. & paulò inferius. *Et ut ipsi Christi fideles*. Tum quia hic iubeus concessus est ad similitudinem Romani, & eodem modo, & forma, saltem quoad extensionem indulgentiae.

ueniente regulariter tolli non possint; bene tamen causa iusta intercedente, etiam non reddito pretio, ut diximus tract. de legib. disp. 4. part. ult. Sed in praesenti non tollit Pontifex indulgentias, & facultates praedictas, sed suspendit: quod longè minus est. Potest ergo id praestare hac causa iustissima intercedere, scilicet, vt Romanorum iubeum maiori cum auiditate, deuotione, fideliumque concursu obtineatur. Quod autem de facto id praestiterit Pontifex, indicant illa verba generalia: *Omnia indulta quouis modo, quibusque causis, & quomodolibet concessa*. quae comprehendere videntur concessa per contractum, & in remunerationem. Nihilominus praedictum pun. ult. §. 2. n. 3. pluribus relatis firmam indulgentias, facultates, & gratias concessas in Bulla Cruciatæ non suspendi anno iubei Romani, eod quod ad horum suspensionem non videatur sufficere clausula illa generalis, sed necessariò exprimi debeat modus concessionis per contractum, vel remunerationem.

11. Deinde dubitari potest, an facultas absoluendi à reuerentis, & commurandi vota Religiosis concessa virtute huius iubei suspensa sit? Videtur enim vera pars affirmans, cum sint à Sede apostolica personis singularibus concessa, vel concessa Communitati Religiosorum, & reuerentia facta sit omnium facultatum à Sede apostolica concessarum, tum singularibus personis, tum Communitatibus, tum locis piis. Nihilominus contrarium est dicendum ex praxi, consuetudineque recepta: quippe haec facultas esto singulis Religiosis concedatur, conceditur tamen in fauorem totius Religionis, & in maximum Ecclesiae bonum. Non igitur censi debet reuocata ex clausula generali, nisi illius facta fuerit expressa mentio. Atque ita docet Hentiq. l. 7. c. 28. n. 7. & c. 21. n. 3, in commento, litt. R. Sanch. l. 4. de voto. c. 54. in fine, & probabile reputat Nauarr. de indulg. notab. 28. in fine.

12. Porro existimat Nauarr. d. notab. 28. à n. 27. & notab. 13. in fine. Zerola verbo, *Annus sanctus* §. Ad 3. Rodrig. in explicat. Cruciatæ §. 10. dub. 6. indulgentias plenarias, facultates anno iubei suspensas, indigere noua confirmatione, vt transacto anno iubei prosint. Mouentur satis efficaci ratione: quia, vt constat ex suprad. Extrauag. *Quemadmodum*. & ex Bulla Gregor. XIII. suspensio sit ad beneplacitum Pontificis: ergo quouique ipse Pontifex moriatur, vel voluntatem mutet, suspensio perseverat. Neque obstat dicere, finito anno cessare causam suspensionis, quae fuit, ne fideles retraherentur à Romana peregrinatione, scientes alias indulgentias plenarias absque illo labore consequi posse: quia suspensio, & reuocatio indulgentiarum non pender in conseruari à perseverantia finis, sed ob finem breui tempore transeuntem, potest reuocatio esse perpetua: sicuti de indulgentiarum concessione diximus Praeterquam quod perseverat finis, etiam finito anno iubei. Nam, si scirent fideles, eo anno finito posse statim plures indulgentias plenarias consequi, spe illarum consequendarum abstinere à consequendo Romano iubeo difficilli, & laborioso.

13. Ceterum verius est, non solum iure nouo spectato, sed etiam antiquo, solo durante anno iubei indulgentias, & facultates suspendi. Sic docet Laym. lib. 5. sum. tr. 7. c. 8. n. 2. Moueor ex praxi, vsque recepto publicandi indulgentias finito anno, absque vlla Pontificis renouatione, quod tamen nullatenus facerent viri alioquin religiosi, & docti, si crederent, suspensionem perseverare. Et quidem si spectemus Bullam vltimam suspensionis, quam Urban. VIII. anno 1625. edidit, res videtur indubitata, cum expresse dixerit durante eo anno. At, si spectemus Bullam Greg. & Extrauag. *Quemadmodum*. esto difficilior appareat finiri suspensionem anno finito: at satis probabiliter id coniectare possumus ex eo, quod Sixtus IV. qui fuit auctor huius suspensionis, in Extrauag. *Esse Dominici*. edita ab ipso quinque annis post suspensionem factam, supponit plurimos, tum singulares personas, tum Communitates habere facultates absoluendi à reuerentis, illisque vti, & indulgentias plenarias querendi: siquidem eas facultates restringit: quod fieri non posset, si omnes indulgentiae, & facultates à Sixto, sed quae apostolica concessae suspensionis perpetuò fuissent. Item Greg. XIII. praecipiens, ne aliae indulgentiae publicentur, aut in vili demadentur, addidit aduerbium, *interim*, quod manifestè indicat prohibitionem solo anno iubei durare, illoque transacto finiri, postque indulgentias, sicut ante ipsum annum iubei, publicari.

14. Neque ratio contraria viget: nam esto, beneplacitum absolute sumptum durer vsque ad mortem, vel illius reuocationem, secus est de beneplacito, quod ad limitatum tempus restringitur, quale praesumitur ex supradictis praesens: praestant enim illa verba hunc sensum: Suspendimus omnes indulgentias, facultates, & indulgentias, durante hoc anno, ad nostrum beneplacitum, ne, inquam, absque beneplacito nostro vti illa facultate aliquis possit, neque vllam indulgentiam obtinere. Quod tamen beneplacitum aliquando solet Pontifex habere, sicuti habuit Urbanus VIII. anno 1625. erga Societatis Iesv Religiosos in articulo mortis constitutos, quibus illo anno iubei permisit indulgentiam plenariam obtinere iuxta suae Religionis priuilegia.

dulgentiarum, & quoad personas, quibus communicandæ sunt. Iubileum autem Romanum non solum exteri, sed incolæ obtinere possunt: ergo etiam hoc iubileum. Tum quia beneficium Principis late debet interpretari, præcipue cum nulla adest causa restrictionis: nam esto, finis concessionis fuerit peregrinorum concursus; concessio tamen communis, & absoluta fuit: quia augmentum deuotionis in D. Iacobum non solum ex peregrinorum concursu, sed ex incolarum deuota visitatione prouenit. Adde, esse rationi dissonum, ut incolæ priuarentur fructu spiritali, qui peregrinis, de exteris conceditur.

3. Secunda, an anno, quo S. Iacobi festiuitas venerit in Dominica, teneantur Compostellani per triginta dies continuos, vel interpolatos, & exteri peregrini per quindecim, eius Ecclesiam visitare? Et ratio dubij est: quia Alexander III. concessit eo anno Compostellanæ Ecclesiæ iubileum eo modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet. Sed Romana Ecclesia obligat Romanos visitare Ecclesias per triginta dies, & peregrinos, & forenses per quindecim. Ergo idem in Compostellana Ecclesia fieri debet. Cæterum omnino dicendum est, sufficere, si semel contriti, & confessi Ecclesiam D. Iacobi uisiterint: quia neque Calixtus, neque Alexander illam trigessimam, seu quindecimam visitationem expostularunt, sed solum visitationem, quæ necessariò de vna vice intelligi debet, argum. leg. *Bones §. Hoc sermone ff. de verbor. significat. vbi sermo simpliciter prolatus de prima vice intelligitur, & vno actu perficitur, & consummatur, ut tradit Curtius Iunior conf. 132. Sacratissime. col. 1. laon. conf. 36. In causa mota, col. ult. vers. Ita responsio. lib. 3. Alexand. conf. 16. Breuiter in casu præmissi col. 2. num. 9. lib. 4. Neque obstat ratio dubitandi: quia illa verba, eodem modo, & forma, intelligenda sunt quoad extensionem indulgentiarum, & facultatum, quæ in iubileo Romano conceduntur, ut colligitur manifestè ex illis verbis: Omnes, & singulas prædictas indulgentias, & iubileum ipsius eisdem modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet. non verò quoad modum, & formam, quo iubileus Romanus obtineri debet, præcipue cum ille modus, & forma statutus non fuerit tempore, quo Compostellanum concessum fuit.*

4. Hinc fit, peregrinos, qui ad Ecclesiam D. Iacobi visitandam non potuerunt accedere, eò quod in itinere morte præuenerint, & religiosos perpetuam claustram obseruantes, aliòsque in carceribus detentos, nequaquam prædictam indulgentiam obtinere posse: quia non exequuntur opus iniunctum, scilicet, Ecclesiæ D. Iacobi deuotam visitationem. Neque obstat, iubileum Romanum prædictis itinerantibus impeditis concedi: quia id fuit fauor specialiter factus à Clement. VI. in Extrauag. *Vnigenitus*. & ab aliis Pontificibus successoribus, cuius tamen fauoris Alexander III. non meminit, neque eo tempore concessus erat.

5. Secundò fit iubileum Compostellanum nullas alias gratias, aut facultates, tum Communitatibus, tum singularibus personis concessas suspendere: quia hæc suspensio non fuit annexa Romano iubileo, tempore, quo Compostellanus concessus fuit, neque Compostellanus Romano est similis, nisi in indulgentiis, & facultatibus, non in restrictionibus extrinsecis.

6. Tertia an anno iubeilei possint, tam incolæ, quam peregrini, visitantes Ecclesiam, sæpius eundem iubileum obtinere, sæpiusque à referuatis absolui? Et dicendum est, posse, sicuti diximus de iubileo Romano: quod satis indicauit Alexander dicens, *In diebus, quibus eis placuerit*. Cum enim non dixerit, in die, sed in diebus, tacitè significauit, pluribus diebus obtineri indulgentiam posse, & non vno die tantum, atque adeò sæpius, argum. textus, iniuncta Glossa in leg. *Qui plures ff. de vulgar. leg. Sed restituantur §. fir. ff. de iudic.*

7. Quarta, an potestas eligendi Confessarium, qui à referuatis Pontifici absoluat, extendatur ad absoluendum à referuatis Episcopis, & religionum Prælatibus? Et omnino dicendum est extendi, nisi specialiter postmodum fuerit prohibitio expedita, quia Alexander III. concedit facultatem eligendi Confessarium, qui absoluat etiam in casibus Sedi apostolicæ referuatis: ergo in referuatis aliis Prælatibus à fortiori poterit absolueri. Notanda enim est dictio illa, *etiam*, quæ implicatio est, & ponit casum magis dubitabilem, & minus dubitabilem supponit, leg. *Eriam. Cod. Si tutores, vel curatores. Clement. Religiosus de præscript. Clement. unic. §. fin. de supplend. neglig. Prælat. & Clement. Nolit. de heretic. & tradit in dicta Clement. Zabarella & Paris. conf. 36. n. 9. & conf. 65. n. 18. & conf. 98. n. 69. volum. 1. & conf. 41. n. 5. volum. 4. Menoch. de recuperand. possess. n. 236. & alij.*

8. Quinta, an hæc potestas absoluendi à Pontifici referuatis, extendatur ad contenta in Bulla Cœnæ? Ratio dubij est: quia huiusmodi casus habent specialem grauitatem, ac reservationem, ob quam dixi tract. de fide non comprehendi sub generali concessionem alicui facta absoluendi à referuatis Sedi apostolicæ, sed requiri specificam, & expressam horum casuum mentionem, ut post alios tradunt Suarez de censur. disp. 7. sect. 5. n. 11. Grassi lib. 4. decis. cap. 15. n. 76. & cap. 18. n. 2. Emman.

Rodriguez in addit. ad Bullam Cruciatam, §. 9. n. 64. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 10. §. 4. n. 7. Flechilla de excommunic. 4. p. art. 1. n. 7. ad finem primi dubij. Et confirmari efficaciter potest ex Extrauag. *Eis Dominici. 1. & 2. de penitent. & remiss. vbi expressè dicitur, in generali concessionem casuum referuatorum non intelligi casus Bullæ Cœnæ.*

9. Nihilominus satis probabile existimo, virtute iubeilei Compostellani, & à fortiori Romani à casibus Bullæ Cœnæ absolui posse. Moueor, ex eo, quod casus Bullæ Cœnæ multos post annos à concessionem iubeilei Compostellani fuerunt referuati. Nā primus, qui in Vaticana Bibliotheca reperitur hos casus referuasse, fuit Gregor. X I. qui floruit circa annum 1370. prout refert Tolet. lib. 1. in str. Sacerdot. c. 18. At iubileum Compostellanum concessum fuit ab Alexandro III. & à Calixto, & Anastasio, eius antecessoribus. Quod cum ita celeberrimum fuerit, non est præsumendum, Pontificem retrinxisse. Quod maximè verisimile apparet, cum omnis lex, statutum, & dispositio semper futuros casus, & non præteritos respiciat, nisi præteritorum specialem, & expressam faciat mentionem ex textu in leg. *Leges, & constitutiones. Cod. de legib. ibi: Leges, & constitutiones futuris certum est dare formam negotiis, non ad facta præterita reuocari, nisi nominatim, & de præterito tempore, & ad hoc pendentes negotiis causa sit.* Idem colligitur ex leg. *Non dubium. Cod. eod. leg. fin. de testament. cap. 2. & cap. fin. de constitut. & tradit Federicus de Senis con. 235. in princ. n. 2.* Ergo constitutio, & lex disponens, ne sub generali concessionem casuum referuatorum comprehendantur casus Bullæ Cœnæ Domini, intelligi non debet de concessionem facta in iubileo Compostellano, quæ prior fuit, cum illius expressam non fecerit mentionem. Deinde, quia clausula generalis non derogat speciali antecedenti, cuius expressa mentio facta non est, argum. textus in c. 2. de dolo, & contumacia. cap. *Ceterum de rescript. & tradit Cardin. Tuscus litt. P. concl. 752.* Denique non est præsumendum, hanc fieri reservationem illis, qui tanto labore Ecclesiam D. Iacobi ex remotissimis Orbis partibus visitandam accedunt. Hinc tamen non inferes, posse virtute huius iubeilei absolui: crimen enim hæresis ita est execrabile, ut nunquam fuerit sub generali concessionem casuum referuatorum contentum, uti tradunt Couarru. in cap. *Alma mater. 1. p. §. 11. n. 15. Nauarr. cap. 27. num. 275. Guttier. lib. 1. cap. 13. nu. 26. Garcia de benefec. 11. p. cap. 10. num. 109. Henric. lib. 3. cap. 16. num. 2. & lib. 7. c. 13. n. 1. & lib. 13. cap. 27. num. 5. Suar. de censur. disp. 7. sect. 5. n. 12. & 10.* Ratio dubitandi ex probatione conclusionis soluta est. Ad confirmationem respondeo, Paulum II. & Sixtum IV. in prædictis Extrauag. locutos esse de concessionibus à se factis, & in posterum faciendis, ut ex textu constat, ac proinde casus Bullæ Cœnæ in iis non comprehendi. Secus est de concessionem facta ante ipsarum Extrauagantium Constitutionem, expeditionemque Bullæ Cœnæ, qualis est concessio iubeilei Compostellani, & Romani.

11. Sexta, an præter potestatem absoluendi à referuatis, concedat hic iubeileus potestatem commutandi vota? Videtur enim concedere: siquidem est instar Romani, in quo conceditur potestas vota omnia commutandi, excepto voto Ierosolymitano, castitatis, & religionis, teste Glossa magna in Extrauag. *Antiquorum. prope finem. de penitent. & remissionib. Præterea* iubeileus ex sua natura continet potestatem commutandi vota, sicuti & absoluendi à referuatis, & ratione harum potestatum ab indulgentia distinguitur, uti affirmat Iacob. de Grassi lib. 5. casuum conscient. c. 15. n. 29.

Sed verius oppositum censeo, non posse, inquam, virtute huius iubeilei vota illa commutari: nam esto in Romano iubileo post Extrauag. *Antiquorum. & Quemadmodum.* censeatur hæc facultas concessa: tempore autem, quo Compostellanus concessus fuit, non constat concessam fuisse. Quinimò ex Bulla Alexand. III. non leuiter colligitur, eo tempore nullam potestatem commutandi vota concessam esse Romano iubileo: siquidem affirmans se concedere Compostellanæ Ecclesiæ omnes, & singulas indulgentias, & iubileum ipsius eodem modo, & forma, quo Romana Ecclesia habet, solum meminit potestatis absoluendi à referuatis, sub qua dispensatio, & commutatio votorum nullo modo continetur. Ergo signum est, hanc potestatem in Romano iubileo tunc non viguisse, sicuti nec vigeat facultas componendi, seu remittendi incerta male ablata. Quod verò postmodum hæ facultates Romano iubileo additæ fuerint, non probat Compostellano addi: quia Compostellanus concessus est ad instar Romani tunc existentis, sed non futuri.

§. III.

De Iubileo extraordinario qui pro duabus hebdomadis conceditur.

1. *Expenditur modus concessionis huius iubei.*
2. *Qua necessaria sint ad illius consecutionem ex communi sententia.*
3. *Aliqui existimant, te bis obtinere hunc iubeum posse.*
4. *Sed oppositum verum est.*
5. *Obtento Iubileo in prima hebdomada, negant plures, te absolui posse in secunda à reservatis, si in ea incideris.*
6. *Satis probabile est oppositum.*
7. *Tempore Iubei commutationem votorum facere potes reservando designationem natura subrogata in aliud tempus.*
8. *Si manifestata sunt vota tempore iubei, dilataque est commutatio ob causam, postmodum fieri potest.*
9. *Etiā vota oblata transacto tempore iubei commutari possunt.*
10. *Potes obtinere absolutionem à reservatis, & commutationem votorum, antequam alia opera in iubileo iniuncta exequaris.*
11. *Obtenta absolutione à reservatis, & votorum commutatione, si non consequaris iubeum, non reincidis.*
12. *Ei, qui iubeum non fuit consecutus, nequeunt transacto tempore iubei vota commutari, aut absolutio à reservatis concedi.*
13. *Obtenta absolutione à reservatis, vel votorum commutatione, teneris in probabili sententia sub gravi culpa iubeum querere. Sed rectius alij negant.*
14. *Non est opus, prædictam votorum commutationem in confessione fieri.*
15. *A reservatis commissis fiducia iubei plures negant te absolui posse.*
16. *Rectius alij affirmant.*
17. *Fic Satis opposita rationi.*
18. *Omnia opera pro consecutione huius iubei in eadem hebdomada præstari debent ex securiori sententia.*
19. *Verius est fieri posse in duplici illa hebdomada.*
20. *Satisfit opposita rationi.*
21. *In quolibet loco obtinere iubeum potes.*

Post annum Romanum iubei, post coronationem Pontificis, & præcipue cum Ecclesia aliqua gravi persecutione, & labore vrgetur, solet Pontifex concedere his, qui processibus ab Ordinario indictis assistunt, vel Ecclesias, seu Ecclesiam ab ipso designatam visitaverint, ibique preces pro exaltatione fidei, & hæresum extirpatione, Principumque Christianorum pace, & concordia deuotè fuderint, sacramque Eucharistiam primo, vel secundo Dominico, vel alio die ex dictis duabus hebdomadis susceperint, eleemosynamque, pro cuiusque deuotione tribuerint, ieiunauerintque feria quarta, sexta & sabbatho vnus ex duabus hebdomadis, indulgentiam plenariam, sicuti in anno sancto iubei Romani. Quod si aliquis ob infirmitatem, vel professionem, aliamve causam non poterit prædicta exequi, conceditur facultas Confessori, omnia, & singula in opus pium, prout sibi visum fuerit, commutandi. Deinde prædicto Confessori ab Ordinario approbato, delegatur potestas absoluedi ad omnibus censuris, & pœnis à iure, vel ab homine in foro conscientie, & à quibuscunque criminibus quantumvis grauib; etiam contentis in Bulla Cœnæ. Denique datur facultas commutandi quælibet vota, excepto voto castitatis, & Religiosis.

Pro explicatione prædicti iubei aliqua præmittenda sunt, in quibus Doctores conueniunt: deinde dissoluenda, in quibus dissentiunt.

1. Pro consecutione iubei tibi necessarium est, processionem assistere, vel Ecclesiam, seu Ecclesias designatas deuotè visitare, & preces ibi fundere pro augmento fidei, hæresum extirpatione, Christianorum Principum pace. Deinde debes eleemosynam tribuere, non qualem exigit tuus status, (et si id conueniat, sed tuæ deuotioni commensuratam, ut bene notauit Emmanuel Sà verbo, *indulgentia*, numer. 4. Item, opus tibi est, feria quarta, sexta, & sabbatho ieiunare, esto adolescens sis, vel senex: quia hoc non est præceptum, sed consilium pro concessione indulgentie requisitum, ut bene Layman. *tractat. 7. cap. 8. dub. 8.* Et licet regulariter, cum aliquod opus pœnale iniungitur, non veniat intelligendum opus pœnale aliàs debitum, sed opus pœnale liberaliter factum: at in huiusmodi iubileo consueto obtinuit executione operum aliàs debitorum fieri satis, cum sæpe videamus prædictum iubeum publicari in hebdomada quatuor Temporum, & in Quadragesima, & in

hebdomada sancta. Quapropter Communione paschali, & ieiuniis ex præcepto debitis, & debitis ex voto te posse iubeum obtinere, ut dixit Henriquez *libr. 7. cap. 10. numer. 5.* Paulus Comitoli. *libr. 1. qq. moral. quest. 38.* Laymann. *libr. 5. summ. tractat. 7. cap. 8. in fine, dub. 6. numer. 13.* Præterea teneris communicare primo Dominico, vel alio die sequentis hebdomadæ. Pro quo aduerte, ad communionem suscipiendam, Ecclesiam visitandam, eleemosynamque concedendam, tres dies Dominicos in hoc Iubileo tibi esse concessos: nam, cum prædictus iubeus spatio duarum hebdomadarum duret, seu, ut aliis placet, quindecim diebus, & Dominica dies non solum sit principium sequentis hebdomadæ, sed finis præcedentis; medium enim est inter vtramque hebdomadam; sic sanè tres Dominicas in prædicto spatio contineri: sicuti aduertetur Henrici. *libr. 7. cap. 10. num. 8.* Benzon. *libr. 4. cap. 2. different. 5.* Layman. *tractat. 7. capit. 8. numer. 7. dub. 2.* Quinimo, si diligenter feceris secunda Hebdomada, affirmant Henriquez & Lazmann. te Communionem differre posse in aliquem diem tertiæ hebdomadæ sequentis: quod mihi nullo modo probatur: quia Gregorius XIII. Paulus V. & Urbanus VIII. in iubeis concessis expressè affirmarunt, Communionem faciendam esse primo die Dominico post iubeum indictum, vel sequenti, vel aliquo die illarum duarum hebdomadarum. Aliàs hoc iubeum non spatio quindecim dierum, sed plurimum durasset: siquidem opus præscriptum, quod præcipuum est, post illos quindecim dies differri potest. Illud vero est certum, necessarium non esse pro Iubei consecutione, Communionem reliquis operibus iniunctis præmittere, sed potes præmittere, vel postponere, prout tibi placuerit. Aliis placet consultius esse præmittere, ut ex fructu per communionem acquisito reliqua opera digniora fiant. Aliis è contrà postponere, ut omnia opera iniuncta ad sacram communionem disponant, qua suscepta securius indulgentia obtineatur. Quod ergo curare debes, maximè est, ut liber à peccato mortali omnia opera iniuncta exequaris. Quapropter, si mortali te grauatam sentias, expedit ante omnia confessionem præmittere, quam non solum post iubeum indictum, sed ante illius iurisdictionem, vno, vel altero die facere potes iuxta receptam consuetudinem, teste Laymann. *dicto capit. 8. dub. 1. n. 6.* neque postmodum teneris confessionem repetere, si in mortale non incidas. Hæc sunt fere ab omnibus recepta, dubia autem sunt.

3. Primò, an non tantum semel, sed bis, obtinere iubeum possis, si opera iniuncta bis præstes, ut verè præstari possunt in qualibet hebdomada? Affirmat Henriquez *libr. 6. de penitentia, cap. 16. num. 3. & libr. 7. de indulgent. cap. 11. in princip. Rodrig. tom. 2. summ. cap. 184. num. 14.* eò quod beneficium Principis late sit interpretandum, quantum verba patiuntur: at verba, quibus prædictus iubeus conceditur, hanc admittunt interpretationem: quippe conceditur indulgentia omnibus illis, qui præscripta opera in vna ex duabus hebdomadis fecerint. Ergo, si repetas ea opera in secunda hebdomada, ea præstas in vna ex duabus hebdomadis. Ergo indulgentiam consequeris.

4. Sed oppositum longè verius existimo cum Suarez *2. 4. de penitent. disp. 57. sect. 1. num. 7. & tom. 2. de relig. lib. 6. de voto, cap. 16. numer. 17.* Nauarr. *not. 31. numer. 36.* Layman. *tract. 7. cap. 8. numer. 8.* Bonacin. *disp. 5. de penitent. quest. 7. p. 5. §. 2. numer. 17. & disput. 6. de indulgent. quest. 1. p. 5. numer. 32.* Sanchez. *l. 4. de voto, cap. 54. num. 30.* Et constar ex his quæ diximus punct. 8. difficult. 5. vbi probatum reliquimus, indulgentiam pro limitato, breuique tempore concessam, etiam si indefinitè concedatur, non posse apertius obtineri: quia ea determinatio temporis indicat Pontificis voluntatem eam semel tantum concedendi. Sed præterea in præfati, ex forma concessionis efficaciter hæc voluntas probatur. Non enim Pontifex inquit: obtineat indulgentiam, qui in vna & altera hebdomada opera iniuncta præstiterit, neque absolute, & indefinitè dixit: Obtineat indulgentiam in illis duabus hebdomadis, sed expressè ait: *Obtineat indulgentiam, qui prima hebdomada post publicationem, vel in sequenti post illam.* quæ disunctiua manifestè indicat, in vna tantum hebdomada obtineri posse. Et paulò inferius inquit, *hac vice tantum.* Non igitur pluries, sed semel tantum concedere Indulgentiam intendit. Et ex his soluitur oppositum fundamentum.

5. Secundò dubitabis, an obtento iubileo in prima hebdomada, possis absolui in secunda à casibus reservatis, si fortè in aliquem eo tempore incideris, & commutationem obtinere de votis in ea hebdomada factis: Suarez, Layman. Bonac. *locis allegatis.* negant, quibus adhæret Sanchez *l. 4. de voto, cap. 64. num. 28.* eò quod hæc potestas, absoluedi à reservatis, & commutandi vota, concedatur occasione indulgentie consequendæ, qui finis comparatione tui cessat, cum iam indulgentiam obtinueris. Item, tibi iam est finitum tempus iubei, sed eo finito, uti non potes facultate

tate in eo concessa absoluedi à referuariis, & commutandi vota. Ergo, &c.

6. Nihilominus satis probabile existimo, te posse absolutum ab eo casu referuato, in quem secunda hebdomada incidisti, & communicationem voti eo tempore facti obtinere. Sic docuerunt Henriquez, & Rodrig. *suprà* Reginald. lib. 8. num. 64. Graffius de indulgent. cap. 5. numer. 32. Moueor, non ex eo, quod indulgentia iterum dari non possit, si supponamus, verè acquisitam esse; sed ex eo, quod hæ facultates, etsi occasione indulgentiæ concedantur, pro toto eo tempore, quo iubileum à populo Christiano obtineri potest, videntur concedi. Neque expedit, has facultates astringi ad singularem cuiusque modum procedendi in indulgentiæ consecutione. Alias neque intra eandem hebdomadam post finita opera iniuncta absolui posset ab aliquo casu referuato, si forte in illum incidit; neque voti commutationem obtinere: quod ipse Thom. Sanch. d. cap. 54. num. 28. non cedit: & sicut ipse affirmat, spatium totius hebdomadæ reputandum esse tempus pro concessione iubilei in ordine ad absolutionem à referuariis, & votorum communicationem; tamen breviori tempore obtentum sit: sic affirmare debet de voto tempore, in quo iubileus obtineri potest. Præterea harum facultatum concessio independens est ab indulgentiæ concessione, etsi occasione illius facta fuerit; nam, ut *suprà* diximus punct. 6. esto indulgentiæ concessio nulla sit ob defectum causæ, concessio tamen facultatum valida est. Non ergo ex eo, quod indulgentiam quærere nequeas, inferendum est, prædictis facultatibus uti non posse. Deinde quis agnoscat te indulgentiam obtinuisse, tamen opera præscripta feceris? Certè Deo tantum cognitum est. Præstat ergo, ut eadem opera repetas in sequenti hebdomada: forte enim consequeris indulgentiam, quam, in prima non obtinuisti. Non igitur est credendum, Pontificem hanc repetitionem, utpote maximè salutarem, impedire velle, tollendo facultates in prædicto iubileo concessas; sed potius præsumi debet, velle fideles ad eam repetitionem mouere, & iuuare prædictarum facultatum concessio. Et per hæc satisfactum est oppositæ rationi.

7. Tertiò dubitabis, an necessariò votorum commutatio tempore iubilei faciendâ sit; Quia in re mihi certum est, te posse tempore iubilei commutare vota in eam materiam, quam ipse, vel alius vir doctus postmodum iudicauerit expedire: quia eo casu commutatio intra tempus iubilei essentialiter perficitur: quia materia commutationis, saltem in genere subrogatur tamen in particulari, & expressè non determinetur, quod non videtur necessarium, ut rectè Man. Rodrig. in addit. ad Bullam, §. 9. num. 115. Viald. candelabr. Sacrament. 3. part. cap. 14. num. 40. Graffius 1. p. decis. lib. 4. cap. 15. numer. 47. Sayro in clau. regia. lib. 6. cap. 12. n. 21. in fine, quos refert, & sequitur Sanch. lib. 4. de voto, cap. 54. num. 31. & num. 32. optimè aduertit, reum non esse voti, qui illud violaret, antequam Confessor, vel vir doctus materiam subrogandam determinaret, quia illud votum verè commutatum fuit, & consequenter extinctum.

8. Secundò ferè certum existimo, si consecutus iubileum intra consecutionis tempus à te postulet votorum commutationem illis saltem in genere expressis, tu verò ut rem maturius consideres, & commutationem rectius præstes, differes post iubilei tempus, optimè commutationem facere posse: quia ea petitione, & votorum manifestatione causa inchoata est, & iurisdictionem obtinuisti, quam potes commodo tempore exercere. Sic docet Suar. 2. de relig. tract. de voto, lib. 6. cap. 16. n. 15. Sanch. lib. 4. de voto, cap. 54. n. 34. & seqq.

9. Quocirca difficultas præcipua est, an, si tempore iubilei oblitus fuisti votorum commutationem petere, posses eo finito postulare? Et quidem si operâ iniuncta ad consecutionem iubilei non præstitisti, omnes conueniunt, te non posse commutationem postmodum petere: quia nullum ius acquisisti: quippe prædicta potestas ob iubileum conceditur: & tradi Sanch. lib. 4. de voto, cap. 54. num. 46. & 51. At, si iubileum es consecutus, variant Doctores, Man. Rodrig. tom. 2. sum. cap. 184. num. 15. Suar. lib. 6. de voto, cap. 16. num. 14. Layman. lib. 4. sum. tract. 7. cap. 8. dub. 3. num. 9. in fine, negant, eò quod, finito iubileo, finiuntur privilegia, quæ ob illius consecutionem conceduntur. Nihilominus oppositum verius existimo cum Stunica quæst. 5. de voto, num. 39. Henriq. lib. 7. de indulgentiis, cap. 11. num. 4. Emman. Sà verbo, indulgentia, num. 14. Sayro in clau. regia, lib. 6. cap. 12. num. 17. Sanch. lib. 8. de matr. disp. 15. num. 17. & lib. 4. de voto, cap. 54. num. 39. Ratio est: quia Pontifex in hoc iubileo solum operibus iniunctis præscripsit tempus, in quo exequenda erant, ut constat ex illis verbis: *Prima hebdomada, vel altera sequenti à die publicationis.* At facultati absoluedi à referuariis, commutandisque vota nullum tempus præscripsit: sed absolutè inquit: *Cōcedimus, ut possint hæc vice tantum idoneos Presbyteros approbatos eligere, qui eorum confessionibus diligenter auditis, licitè* Ferd. de castro, Sum. Mor. Pars. I V.

valeant illos absoluerè, &c. ac vota commutare, &c. Ergo iubilei consecutione privilegium obtinuisti, tum absoluedi à referuariis usque ad tempus iubilei inclusivè commissis, tum obtinendi commutationem votorum, quæ fuerint usque ad prædictum tempus emissæ: quod finiri non debet, finita indulgentiæ consecutione, cum ab illa sit separabile, & indulgentiæ tempori non alligatum. Et confirmatur: quia in privilegiis per Cruciatam concessis, ne aliquis, finito anno publicationis eis vteretur, expressit Pontifex finito anno cessare. Ergo, cum id non expresse sit in hoc iubileo, censenda sunt post illius tempus perseverare. Præterea, ponamus, te tempore iubilei confessionem non esse, eò quod inuincibiliter ignorasti, te peccato mortali grauati, præstitisti tamen reliqua opera ad indulgentiam consequendam: postmodum verò recordaris peccatum commississe referuatum: certè illius peccati referuatio sublata non est, cum non sis ab illo neque indirectè absolutus: & tamen inquit Suarez tom. 4. de penitentia, disput. 31. section. 4. num. 20, te posse à quolibet Confessario approbato absolui ob ius per iubileum acquisitum. Ergo idem poteris quoad votorum commutationem, cum eodem tenore utraque potestas concedatur.

10. Quartò dubitabis, an tibi absolutio à referuariis, & commutatio votorum concedi possit, antequam opera in iubileo præscripta præstes? Et ratio dubij est: quia potes iis impetratis ab indulgentiæ consecutione cessare: quod non videtur leue inconueniens, præcipue cum hæc concedantur ob indulgentiæ consecutionem. Nihilominus certa sententia est, quam tract. de penit. firmatam reliquimus, te posse ante executionem operum in iubileo præscriptorum, absolutionem à referuariis & commutationem votorum obtinere, si intentionem habeas ea opera exequendi, & iubileum lucrandi: hæc enim intentio, ut bene inquit Suarez tom. 2. de relig. tract. de voto, lib. 6. cap. 16. num. 6. Sanchez lib. 4. de voto, cap. 54. n. 42. omninò necessaria est: quia hæc conceduntur, tanquam præparatoria ad iubilei consecutionem: & ob illius comparationem: deficiente autem intentione comparandi iubilei, non possunt prædictæ potestates rationem præparationis habere, ac proinde cessare debent.

11. Quintò dubitabis, an stante intentione lucrandi iubileum, & virtute illius, obrenta absolutione à referuariis, & votorum commutatione, si postmodum iubileum non quartas, reincidas in eadem peccata, & censuras referuatas, votaque, quibus ligatus eras, reuiuiscant? Et quidem peccata semel remissa nullatenus redire posse est manifestum: quia in peccatis conditionali remissioni locus non est. Censuræ autem etsi redire possint, quando earum absolutio concessa est ad reincidentiam: at, cum in dicto iubileo is modus concedendi absolutionem non exprimitur, sicut exprimitur in cap. Eos, qui de sentent. excommunic. nullum est fundamentum ad asserendum, te postmodum reincidere. Atque ita docent Nauarr. miscell. de orat. 93. num. 2. Cordub. quæst. 21. Henriquez lib. 6. de penitent. cap. 16. num. 6. & lib. 7. de indulgent. cap. 11. num. 4. Suarez tom. 4. de penitent. disp. 11. sect. 4. num. 5. & tom. 5. de censur. disp. 7. sect. 5. à num. 30. Emman. Sà verbo, Absolutio, num. 19. Sanchez, aliis relatis, lib. 8. de matrimonio disput. 15. num. 20. & lib. 4. de voto, cap. 54. num. 44. Quinimò, si confessionem fecisti intentione quærendi iubileum, tamen postmodum voluntatem mutasses, sublata est referuatio omnium peccatorum, si quæ fuerunt in confessione inuincibiliter oblita: quia Sacerdos virtute iubilei absolvens, & vices Pontificis gerens, intendit absoluerè, quantum potest: cum autem possit, quoad peccata oblita, te absoluerè ab illorum referuatione, (hæc enim absolutio non pender ex absolutione directâ quoad culpam, omninò referuatio sublata est. Atque ita docet Sanchez dicto libr. 8. de matrimonio, disput. 15. num. 21. & lib. 4. de voto, cap. 54. num. 45. Si verò nullam confessionem fecisti: quia existimasti nullo mortali grauare peccata referuata permanent: quia referuatio non tollitur ipso facto per iubileum, sed per absolutionem sacramentalem, ut bene aduertit Sanchez loco alleg. Et ex alia parte cum iubileum non obtinueris, non acquisisti ius eligendi Confessorem, qui à prædictis te absoluat, ac proinde teneris ad Superiorem recurrere.

Quoad votorum commutationem ferè idem dicendum est facta absoluta commutatione, vota extincta esse, nec reuiuiscere, tamen postmodum iubileum non quæseris. Nam, esto, potuerit Confessor vota commutare ea conditione, ut commutatio vim obtineat, peractis his operibus, quæ in iubileo præscribuntur, & non aliter: at ex vi privilegij non cogitur hoc modo commutationem facere, imò nec expedit: quare, si absolutè commutationem fecerit, voti extincta sunt, nec reuiuiscunt. Atque ita docent Henriquez lib. 7. de indulgentiis, cap. 11. numer. 4. & lib. 6. de penitentia, cap. 16. num. 6. Emman. Sà verbo, Absolutio, num. 19. Suarez tom. 2. de religione, tract. de voto, lib. 6. cap. 16. num. 9. Sanchez lib. 8.

de matrimonio. disp. 15. num. 22. lib. 4. de voto, cap. 54. num. 49. & 50.

12. Verum, si tempore iubei vota commutata non sunt; vel, quia consecutus iubileum commutationem non petiuit; vel, quia tu commutationem in posterum reservasti, intendens rem maturius considerare: nequaquam potes transacto iubileo commutationem facere ei, qui iubileum consecutus non est, etiam si tempore iubei absolutionem à peccatis impendisses: quia per absolutionem à peccatis vota non extinguuntur, sicuti extinguitur reservatio, & ex alia parte non lucranti iubileum privilegium obtinendi votorum commutationem non conceditur: ergo non est, unde commutationem facere possis. Sic Suar. dicto cap. 16. n. 15. Sanch. dicta disp. 15. de matr. n. 23. & c. 14. n. 51.

13. Sexto dubitabis, an obtinens prædictam à reservationis absolutionem, seu votorum commutationem, tenearis sub gravi culpa iubileum quaerere? Affirmat Suarez tanquam probabile, tom. 4. de poenitent. disp. 31. section. 4. num. 5. & tom. 2. de relig. lib. 6. de voto, cap. 16. num. 11. Dicitur quia videtur hoc beneficium tibi concedi sub eo pacto, & obligatione, ut iubileum consequaris; aliàs ut quid propositum consequendi iubileum requisitum est; Sed rectius Sanch. lib. 1. de matrim. disp. 43. num. 9. & lib. 8. disp. 15. num. 24. & lib. 4. de voto, cap. 54. n. 54. ab hac obligatione te eximit, eo quod nullum sit firmum fundamentum illius asseverandæ. Neque enim ex natura rei hæc obligatio consequitur, ob absolutionem, vel commutationem obtentam: sed optime concedi potest ea absolutio, & commutatio habenti propositum quaerendi iubileum, tamen pactum, & obligationem de illius consecutione non faciat. Iubileum autem hanc obligationem non inducit. Ergo imponenda non est.

14. Septimo dubitabis an necessario prædicta votorum commutatio facienda sit in confessione, vel possit fieri extra; Rationem dubitandi præstant illa verba Iubei: Possint approbati Presbyteros eligere, qui eorum confessionibus diligenter auditis, licet valeant ipsos à quibusvis peccatis, criminibus, censuris, &c. absolvere, ac vota quacunque ab eis emissis, castitatis, & religionis duntaxat exceptis, in alia pietatis opera commutare. Ex quibus verbis videtur necessario inferri commutationem fieri non posse, quin prius peccata diligenter audiantur, & consequenter quin prius fiat confessio. Ablatus namque absolutus conditionem importat, leg. A testatore. ff. de condit. & demonstrat. Conditiones autem in specifica forma observari debent, leg. Qui heredi 44. ff. eodem. Præterquam quod clausula absoluta, & conditionans, posita in aliqua dispositione, ad omnia ibi disposita refertur, ex textu in cap. Secundo requiris de appellat.

Sed oppositum verius censeo cum Sanchez l. 8. de matrim. disp. 15. in fine, & disp. 16. n. 11. in fine. eo quod illa verba, eorum confessionibus diligenter auditis, ad absolutionem à peccatis, quæ immediate consequitur, referenda sunt, vix potest expostulat confessionem diligenter audire, non tamen referenda sunt ad votorum commutationem, quæ confessionem non expostulat: clausula namque conditionalis alicui dispositioni infera ad omnia refertur, si in omnibus est æqua ratio. Secus vero si diuersa sit, ut bene Menoch. de præsumpt. l. 4. præsumpt. 181. num. 2. tunc enim solam dispositionem sibi immediatam afficit.

15. Octavo dubitabis, an à peccatis commissis spe obtinendi absolutionem virtute iubei possis absolui; Dubitatio procedit quando iubei nihil declarat, sicuti fit in hoc iubileo Compostellano, & Romano, & Bulla Cruciatæ. Prima sententia negat pro prædictis peccatis facultatem in iubileo concedi. Sic docuit Couar. l. 2. var. cap. 20. numer. 15. vers. Vigesimo sexto. Nauar. §. in Levitico. notab. 31. numer. 7. Ludouic. Lop. instruct. conscient. 1. part. cap. 27. Cordub. in summ. quest. 22. Menoch. lib. 5. præsumpt. 10. num. 6. Fundamentum præcipuum sumitur ex eo, quod non videatur rationabiliter præsumi posse, intentionem Pontificis esse prædictam malitiam, & iniquitatem fouere velle. Foueret autem, si in prædictis iubeis ea esset concessa facultas. Ergo asserendum est, eam non esse concessam, Deinde colligere possemus, hanc non esse intentionem Pontificis: primo argum. textus in leg. 1. §. Hac autem actio. ff. Si quis testamento liber esse iussus. ibi: Qui hac spe audacior factus est. Et paulo infra: Spe imminenti libertatis. & cap. illud. §. Licet de Clerico excommunic. ministr. ibi: illud autem, quod sub spe venia. Ex quibus colligitur, spe venia, aut indulgentiarum, peccantem dignum remissione non esse. Secundo, ex cap. fin. de immunitat. Ecclesiarum. vbi cauetur Ecclesiarum immunitate non gaudere, qui sub confidentia gaudendi illa delinquit. Tercio ex Trident. sessio. 24. de reformat. capit. 5. statuente, eum qui copulam cum consanguinea habet, spe obtinendi dispensationem, difficile ei concedi, debereque Pontifici delictum exprimere.

16. Nihilominus verum censeo, virtute supradictorum privilegiorum absolutionem obtinere posse sic delinquentem,

ut docuit Nauar. sibi contrarius l. 5. consilior. titul. de privileg. consil. 10. numer. 3. & in §. In Levitico. notab. 34. numer. 6. asserens peccantem spe venia consequenda leuius peccare, quam eum qui nulla spe venia concepta delinquit. Idem docet Cordub. sibi contrarius lib. de indulgent. quest. 34. in fine. & quest. 37. opposit. 3. Graffis libr. 1. cap. 13. numer. 59. Heuriqu. libr. 7. cap. 9. num. 4. Ludouic. Vega in respons. casuum. 2. p. cas. 2. Rutilius Benzoni de anno iubei, lib. 5. cap. 15. dub. 24. Man Rodriguez in explicat. Bulla. §. 9. numer. 99. Anastas. Germon. l. 2. de sacra immunitat. cap. 6. num. 88. Zettedo qq. canon. quest. 25. num. 4. Sanchez lib. 4. de voto, cap. 54. num. 18. Fundamentum est: quia facultas ex prædictis privilegiis concessa generalis est, indeterminata, & indistincta, comprehenditque quodlibet peccatum, siue spe absolutionis obtinendæ, siue non fuerit commissum, sicuti comprehendit facultas à Christo data Pontifici remittendi peccata in sacramento Poenitentia; tamen si ex confidentia obtinendi illorum remissionem patrata sint: & sicuti comprehendit facultas, quam Pontifex Episcopis, & parochis concedit, quinimo & Religiosis absoluedi à peccatis.

17. Neque obstant in contrarium adducta: negamus namque ex prædicta generali facultate fouere malitiam, & iniquitatem delinquentium, aliàs Christus illam foueret, Sacramentum poenitentia; instituens: quod absit. Infirmitates enim ciuium tribuendæ non sunt gubernatori reipublicæ, remedia præparata habenti pro illarum medela. Textus autem, qui adducuntur ad probandum non esse intentionem Pontificis facultatem concedere ad illorum peccatorum absolutionem, possunt in contrarium retorqueri: ideo enim in illis specialibus casibus delictum sub spe indulgentia impedit remissionem; quia sic expresse cauetur. Cum autem in præsentis non caueatur, non est, unde facultas generaliter concessa limitanda sit.

18. Nond dubitabis, an omnia opera pro consecutione iubei iniuncta, debeas in vna hebdomada exequi, vel possis partim in vna hebdomada, partim in altera præstare? Affirmat in eadem hebdomada omnia opera præstanda esse Henricus. lib. 7. cap. 11. num. 2. Sanctarel. libr. de iubileo, capit. 7. dub. 1. Mouentur: quia liberalis donatio non subsistit, nisi impleatur conditio sub qua fit leg. Si cum filius. §. Titio decem. leg. Et generaliter. ff. de donat. leg. fin. ff. de conditionib. ob causam. & aliis. At Pontifex videtur concedere iubileum sub ea conditione, ut omnia opera præscripta in eadem hebdomada fiant: inquit enim Pontifex: Qui processioni interfuerint, vel Ecclesias designatas visitauerint, & feria quarta sexta, aut sabbatho alterius ex duabus hebdomadis ieiunauerint, pariterque sua peccata confessi, & à sanctissima Communione refecti fuerint, elemosynamque tribuerint, &c. In quibus verbis expresse Pontifex postulat omnia ieiunia in altera ex duabus hebdomadis fieri. Ergo contra intentionem Pontificis, & conditionem requisitam procederet, si ea ieiunia in vtraque hebdomada præstaret; sicut si ea præstaret feria secunda, tertia, & quinta. At reliqua opera prædictis ieiuniis iniungi debent, ut satis indicat adverbium illud, pariter. Ergo omnia in eadem hebdomada sunt exequenda. Præterea iubei necessario obtinendus est in vna ex illis hebdomadis. At obtineri nequit, nisi opera iniuncta executioni mandentur: ergo in vna, & non in duabus hebdomadis debent mandari executioni.

19. Ceterum, etsi prædicta sententia, ut securior, consulenda sit, verius censeo, te non esse obligatum omnia opera iniuncta intra eandem hebdomadam exequi. Sic docuit Bonnac. de indulgent. disp. 6. quest. 1. p. 5. n. 34. Laym. l. 5. summ. tract. 7. c. 8. dub. 4. Moueor: quia loquens Pontifex de modo quo Romani obtinere hunc iubileum debent, qui norma est ceteris partibus extra urbem; nullo modo astringit, ut in eadem hebdomada hæc opera omnia præstentur: quinimod permittit ieiunia fieri in eadem hebdomada, in qua Ecclesie visitantur, vel in sequenti. Item permittit Communionem, quæ est opus ex iniunctis præcipuum, in sequentem Dominicam, vel in aliquem diem ex duabus hebdomadis differri, ut constat ex bulla. Ergo. Deinde, qui in qualibet ex duabus hebdomadis opera iniuncta exequitur, verum est in vno ex duabus hebdomadis exequi, tamen si non omnia in eadem exequatur. Ergo satisfacit formæ concessionis. Adde, cum hæc interpretatio sit fauorabilis, nec Dei cultum diminuatur, & consecutionem iubei iuuare possit, præsumendum est, Pontificis intentionem illi esse conformem.

20. Neque opposita sententia rationes vrgent. Ad primam dicimus, ex tenore bullæ constare, ieiunia non esse necessario exequenda in eadem hebdomada, in quo processioni assistis: vel Ecclesias visitas, tamen si omnia illa ieiunia in eadem hebdomada præstari debent ob similitudinem ieiuniorum, quæ in quatuor Temporibus anni præscribuntur. Præterquam quod non videtur improbabile, te satisfacere posse, esto in duabus hebdomadis ea compleas. Admissio tamen intra eandem hebdomadam ieiunia exequenda esse, non inde inferitur, te ob

te obligatum esse reliqua opera in eadem hebdomada exequi: nam adverbium illud, *pariter*, annectit ieiunij reliqua opera iniuncta quoad executionis obligationem: sed non quoad tempus: alias eodem die, quo est ieiunium, oporteret omnia exequi: quod nemo concedet.

Ad secundam admitto, in vna ex illis hebdomadis iubileum obtineri debere; nego tamen, inde inferri, omnia opera ad illius executionem in sola vna hebdomada præstanda necessario esse; sed solum inferitur in ea hebdomada, in qua obtinetur, oportere omnia opera executioni esse mandata: quod fieri optime potest, tametsi in duabus hebdomadis ea omnia exequaris, modò in secunda hebdomada iubileum obtineas.

12. Decimò dubitabis, an astringaris obtinere iubileum in loco domicilij, Respondeo, in qualibet parte, in qua pu-

blicatus fuerit, poteris Ecclesias designatas visitare, reliqua- que opera iniuncta exequi: quia Pontifex loco domicilij concessionem non astringit. Quinimò existimo certum, si in loco domicilij publicatus iubilus fuerit, ibique processionibus astiteris, vel Ecclesias designatas visitaveris; tametsi reliqua opera ieiuniorum, eleemosynæ, confessionis, & Communionis alibi præstes, te iubileum esse consecuturum: quia in forma concessionis nullo modo cauetur, omnia opera præstanda esse in loco, ubi iubilus fuerit publicatus: neque id expediens esse videbatur, cum nullam specialem dignitatem opera iniuncta acquirant ex eo, quòd loco publicationis fiant, porius quàm in alio, quandoquidem eundem finem retinent consequendi iubileum. Atque ita docent Laym. lib. 5. sum. tract. 7. cap. 8. dub. 5. Bonac. disputar. 6. de indulgentiis, quest. 1. puncto 5. in fine.

TRACTATUS XXV.

ET

DISPUTATIO VNICA,

DE BVLLA

CRVCIATÆ.

T prædicto tractatui de Suffragiis, Indulgentiis, & Iubileo, nihil desit, placuit ei annectere præsentem de Indulgentiis, priuilegiis, & facultatibus, quæ in Bulla Cruciatæ conceduntur, Claritatis gratia, summarium Bullæ ad hunc ordinem reducemus. Primò, de conditionibus necessariis ex parte fumentis Bullam, vt Indulgentias, gratias, & facultates ibidem concessas consequatur. Secundò, quæ indulgentiæ concedantur. Tertio, quæ priuilegia, & dispensationes. Quarto, quæ facultates, & gratiæ, ibi tum fumentibus Bullam, tum Commissario. Quibus enodatis, omnia, quæ in Bulla continentur, aperta erunt.

PUNCTVM I.

Quid nomine Bullæ, Indulgentiæ, priuilegij facultatis, & gratiæ significetur.

1. Nomen Bullæ unde dicatur.
2. Unde dicatur Cruciatæ.
3. Indulgentiæ nomen, & materia declaratur.
4. Explicatur priuilegium.
5. Quid facultatis nomine significetur.
6. Quid gratiæ.
7. Differentia inter supradicta.

NOMEN Bullæ varias habet significationes, teste Ambr. Calepin. verbo. Bulla, Alex. ab Alexand. l. 2. dier. genial. c. 19. & l. 5. c. 18. Rebuff. in praxi benefic. l. p. tit. Noua Bulla declaratio. c. 40. n. 3. & 5. Sed ea significatio est præcipua, qua significatur aureum illud signum, figuram cordis habens, à collo appensum, inclusis intra illud remediis aduersus inuidiam validissimis, quod Romani Imperatores, & filij Patriciorum gestabant, de quo Plin. 33. hist. c. 2. & Alexand. ab Alexand. dicto l. 5. c. 18. Hinc ergo deriuatum est nomen, Bulla, ad significandum signum illud aureum, vel plumbeum, quod ex Litteris apostolicis pender, & tandem applicatum est, vt significet totum Diploma, seu Litteras apostolicas, si prædictum signum authenticum habeant, sicuti resoluit communis sententia Canonistarum in cap. Ad audientiam. n. 3. & de nomine falsi. Glossa in Clement. 1. de iure iurando, in fine: & notauit specialiter Rebuff. dicto c. 40. n. 3. Sebastian. Acofta de Andrade in explicat. Bullæ, q. 1. proæmiol. Anton. Gomez. eodem. tit. c. 1. Villalobos sum. l. p. iract. 27. in proæmio. n. 1.

2. Dicitur præterea hæc Bulla, Cruciatæ, vt inquit Domin. Sotus. n. 4. dist. 21. q. 1. art. 2. & 3. Andrade. Anton. Gom. & Villalob. supra: quia continet indulta, gratias, & priuilegia valde similia iis, quæ concessa fuerunt tempore Urbani II. & Innocent. III. omnibus illis, qui pro recuperatione terræ sanctæ aduersus Turcas ibant pugnaturi, gestantes Crucem rubeam in pectore, vt in vita ipsius Urbani referunt Platina, Anton. Illescas, & alij: & colligitur ex cap. Ad liberandum. de Iudais. & tradit Gloss. Clement. 1. §. Ad hæc. de pœnitent. & remiss. verbo, A pœna. Nicephor. lib. 7. ecclesiast. cap. 46.

3. Nomen, Indulgentia, vt constat ex iis, quæ præcedenti tract. pun. 2. diximus plures significationes continet, quas in præsentem expendant latè Anton. Gom. cap. 2. Bellarm. lib. 1. de indulgent. cap. 1. Propria tamen indulgentiæ significatio est remissio, seu contemperatio facta delinquenti. Hinc indulgentiam ecclesiasticam definiunt communiter Doctores apud Henriq. lib. 7. de indulgent. cap. 1. n. 2. Acofta de Andrade q. 3. vt sit pœnæ temporalis pro peccato debitæ relaxatio extra sacramentum, ex applicatione thesauri Christi, & Sanctorum.

culpa remittitur, sed pœnæ temporalis, quæ remissa culpa, & pœna æterna, solet manere luenda in hoc sæculo, vel in futuro in Purgatorio, iuxta textum in Extrauag. Vnigenitus de pœnitent. & remissionib. Dicitur relaxatio pœnæ temporalis, & non pœnitentiæ iniunctæ, vt voluit Caiet. Opusc. de indulgent. cap. 2. quia per indulgentiam non tollitur directè pœnitentiæ iniuncta, sed solum quatenus tollitur pœna, pro qua satisfacienda pœnitentiæ iniuncta erat: neque etiam est relaxatio pœnæ in foro iudiciali, & contentioso impositæ, sed pœnæ coram Deo debitæ pro culpis commissis. Fit autem hæc pœnæ remissio extra sacramentum: quia ea, quæ in Sacramento fit, non indulgentia, sed absolutio sacramentalis appellatur, & cum remissione culpæ coniungitur: pendet enim ex absoluteione sacramentali peccatorum, à qua non pendet indulgentia: hanc enim obtinere poteris, si in gratia existas, & si nullam absoluteionem sacramentalem receperis. At, quia hæc remissio nunquā gratis fit, sed solutione sufficienti exhibita: ideo pro illius consecutione applicat Pontifex ex satisfactionibus Christi Domini, & superabundantibus B. Virginis, & Sanctorum, quidquid necessarium est, vt condigna fiat remissio: applicat, inquam, eam satisfactionem pro fidelibus viuus in modum absoluteionis, pro defunctis in modum auxilij, & suffragij, de quibus in præcedenti tractatu satis dictum est, & latè docet in præfati Anton. Gom. c. 2. n. 10.

4. Priuilegium est priuata lex contra generalem iuris communis dispositionem, & priuatis personis concessum, vt probat text. in cap. Priuilegium 3. dist. cap. fin. 25. q. 1. leg. Singulari. ff. de legib. & tradit Syluest. verbo Priuilegium. Rebuff. in praxi. tit. Differentia inter priuilegium. n. 3. & 4. Gregor. Lopez leg. 2. tit. 18. part. 3. Neque ab indulto differt, sed pro eodem usurpatur, vt colligitur ex cap. fin. Vt lite pendete & ibi Glossa verbo, indulgentiam. cap. Dudum cap. Ex ore. de priuilegiis, & tradit Roman. cons. 436. quod incipit, Quoad indultum. n. 1. & seqq.

5. Facultas, nomen est generale, quo Bulla vititur, & completitur omnia indulta, priuilegia, & gratias, quæ ibidem continentur. Specialiter facultas est potestas exercendi actum, qui alias exerceri non poterat, iuxta illud Plinij: Si mihi facultas daretur utrum mallem eligendi.

6. Gratia multa significat, vt notat Alenf. l. p. sum. quest. 69. memb. 1. art. 1. Gloss. Clement. 1. de Magistr. sed præcipue sumitur pro beneficio à Summo Pontifice collato, c. Gratia de rescript. in 6. & Clem. Gratia. eodem. tit.

7. Ex his omnibus constat discrimen inter indulgentiam, priuilegium, facultatem, & gratiam. Nam indulgentia est relaxatio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis. Priuilegium est dispensatio legis communis alicui facta. Facultas est potestas exercendi actum, siue iuri communi aduersum, siue non. Gratia est beneficium à Romano Pontifice concessum, ideoque indulgentiæ, priuilegia, indulta, & facultates in hac bulla concessæ, gratiæ dici possunt, quia ex munificentia Romani Pontificis conceduntur. Quæ omnia sigillatim enodabimus.

Non enim est relaxatio pœnæ æternæ: hæc enim simul cum

PUNCT. II.

PUNCTUM II.

Quibus Bulla profit, & quas conditiones habere debeat.

1. Prodest pueris, & usu rationis carentibus.
2. Prodest omnibus fidelibus commorantibus, vel aliquo modo ad regna Hispania declinantibus.
3. Sumpta Bulla esto, ad externa regna diuertat, uti potes illius privilegii excepto ciborum privilegio.
4. Hispani in exteris regnis commorantes sumere non possunt Bullam medio interuentio.
5. Requiritur Bulla susceptio.
6. Item, illius apud te retentio, sed non ex necessitate.
7. Item, nominis proprii scriptio.
8. Item exhibitio elemosyna per te, vel per alium.
9. Ex turpiter, iniqueque acquisitis sumpta Bulla prodest.
10. Qualiter Religiosi sumere Bullam possint, & debeat Pralatus licentiam concedere.
11. An Minores non sumpta Bulla illius privilegiis fruuntur.
12. Prodest Bulla, etiam si excommunicatus accipias.
13. Item, etiam si accipias in statu peccati mortalis.

1. Bullam alicui prodesse, est, posse virtute illius indulgentiis, gratiis, privilegiis, & facultatibus ibidem contentis frui. Igitur bulla prodesse potest vii rationis carentibus, uti docuit Henric. lib. 7. de indulgent. cap. 20. num. 8. Nam phrenetico, tempore interdicti, virtute Bullae Sacramentum Extremae Vnctionis ministrari potest in mortis articulo, & Eucharistia, necnon ab excommunicatione absolui, & plenaria indulgentia concedi. Pueris item prodest, ut tempore interdicti decedentes eum quadam pompa, videlicet, cum Missa in gratiarum actionem in loco sacro sepeliantur. Ut autem Officiis diuinis intersint tempore interdicti amentes, & pueri doli non capaces, Bulla non indigent: quia interdictum humanam tantum, & rationalem assistentiam prohibet, ut bene aliis relatis notauit Henric. dicto c. 20. Suar. tom. 5. de censur. disp. 36. sect. 2. n. 7. & disp. 34. sect. 1. n. 34. At, si pueri doli capaces existant, ut sacris intersint tempore interdicti, bullae privilegio indigebunt, uti docuit Couarr. cap. Alma. 2. p. 5. n. 5. illat. 12. sicuti etiam indigent, ut tempore Quadragesimae oua, & lacticia edere possint: & notauit Henric. in comment. litt. R.

2. Secundò, bulla prodest non omnibus fidelibus totius mundi, sed illis duntaxat, siue seculares, siue regulares sint, qui in Hispaniarum regnis, & insulis adiacentibus, atque etiam Sardinia, & Siciliae consistunt, necnon & aliis exterarum nationis, qui in praedictis locis Hispaniarum Regi subiectis commorantur, vel etiam ad ea declinant, sicuti expressè habetur in Summario Hispano, ibi: Primeramente su Santidad concede a todos los feles Christianos de los dichos Reynos, y señores, moradores estantes, y habitantes en ellos, y a los que a ellos vinieren, en ellos se hallaren. & tradit Henric. cap. 2. n. 6. Acosta de Andrade in explicat. Bulla. q. 16. Gomez in Bulla. c. 3. n. Villalob. dicto tr. 27. in tit. n. 2. Man. Bull. §. 1. n. 7.

3. Hinc inferitur, sumpta Bulla à commorante in praedictis regnis, tamen ad aliena regna diuertat, uti posse bulla, durante anno publicationis: quia est privilegium personale, quod personam comitatur, ex reg. Privilegium. de reg. iur. in 6. & tradit Innocent. IV. in cap. Volentes de privileg. in 6. in fine, §. 1. Ab hac tamen regula excipitur privilegium comedendi carnes ex consilio vtriusque Medici in diebus prohibitis, & vescendi pro libito ouis, & lacticiis, uti habetur in Bulla Latina, quae sic inquit: Item, ut dicto anno durante in omnibus, & singulis regnis, insulis, locis, &c. (& non extra illa) carnibus de consilio vtriusque Medici, temporibus ieiuniorum totius anni, etiam quadragesimalibus vesci, ac pro eorum libito ouis, & lacticiis. Et merito hæc exceptio fit ob periculum scandali vitandum. Hincque sumitur argumentum, reliqua omnia privilegia diuertentibus in alia regna concedi: quia exceptio firmat regulam in casibus non exceptis, ut bene Sylvest. verbo Alienatio: & colligitur ex cap. Dominus 32. quest. 7. & ibi Glossa, & tradit in praesenti Henric. Andrade, & Villalob. loc. alleg.

4. Secundò fit, Hispanos in exteris regnis commorantes non posse vii bulla medio interuentio in Hispania suscepta, quia solum commorantibus in locis Hispaniae, vel ad ea diuertentibus bulla concessa est: est enim regionis privilegium, & ratione illius hominibus, qui in ea habitant, vel obiter adsunt. Atque ita notant Henric. dicto cap. 20. Villalob. tractat. 27. in prohem. num. 4. Verum non desunt graues Doctores, Pater Bonauentura, Ioan. Chacon, Ioan. de Salas in manuscriptis, qui improbabile non reputant, bullam prodesse Hispanis extra Hispaniam existentibus, si alius pro ipsis bullam susceperit: quia finis principalis bullae est subsidium pecuniarum factum nostro Regi pro expensis belli contra infideles. Quod

Ferd. de Castro. Sum. Mor. pars IV.

verò fiat personaliter, & praesentialiter in illis regnis, vel interposita persona, parum videtur referre. Sed displicet prorsus hæc sententia, utpote quæ aduersa privilegii verbis, quæ solum exprimunt habitantes in regnis Philippi subiectis, vel ad ea declinantes, aliàs non solum Hispani, sed exteri omnes frui bulla possent, si aliquis in Hispania bullam pro ipsis susceperet, quod credendum non est. Non enim est intentio Pontificis, ut noster Rex pecuniam ab illis accipiat, qui nec ratione domicilij, nec transeuntis habitationis illi subiaciuntur.

5. Quoad conditiones verò, quas fruenter bulla habere debent: Prima est, illius realis susceptio, per se, vel per alium: quia sic cauetur, tam in Bulla Latina, quam Hispana. Quare non sufficit, te habere animum illam sumendi, nec nomen scriptum apud depositarium, si bullam cum effectu non suscipias: & docuit Henric. lib. 7. de indulgent. cap. 20. num. 5. Acosta quest. 12. Man. in expos. Bulla. §. 5. num. 2. Villalob. clausul. 12. num. 12. Neque obstat in aliis privilegiis necessarium non esse scriptum bullae suscipere, uti docuit Sylvest. verbo, Privilegium, quest. 14. & Armilla ibi, n. 10. At in hoc privilegio ea susceptio necessaria est ob verba illius expressa. Dixi, per se, vel per alium: quia, qui per alium sumit bullam, verè illam sumit, moraliter loquendo: neque enim hæc susceptio ita personalis est, ut per alium fieri non possit, sicut tradit Cordub. lib. 5. q. 26. Henric. lib. 7. cap. 20. num. 5. Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 52. de indulgent. sect. 7. num. 5. Anton. Gom. pag. 1. num. 7. Villalob. dicta clausula 12. num. 22. Oportet autem, si bulla per alium accipiat, te infcio, ut illius acceptionem ratam habeas, aliàs indulgentiis, & privilegiis frui non posses, cum nequeas dici illam accepisse. Sic expressè Suar. Cordub. Villalob. supra. Non tamen requiritur, ut euidenter scias, alium accepisse, sufficit, si certus moraliter sis illius acceptionis, vii esse potes, si omnibus annis tempore publicationis tuus pater omnibus domesticis Bullam sumit; vel, si amicus fidelis fidem dedit de illa suscipienda: hæc enim moralis certitudo prudentem operationem reddit. Atque ita tradit Henric. l. 7. cap. 20. n. 3. & in comment. litt. A. Villalob. clausula 12. n. 25. Quod si accepta à te bulla, amicus alteram tibi acceperit, si nomine tuo acceperit, vel illius acceptionem ratam habuisti, nequis alteri sumptam bullam applicare: quia tibi vtramque applicuisti. At, si Bullam tibi ab amico acceptam non acceptaueris, poteris eam alteri, vel gratis, vel sub eadem stipe concedere: quia ea bulla nullus est, cum à nemine sit acceptata, ac proinde nomine Commissarij eam alteri concedis. Neque praesumendum est, Pontificem, & Commissarium velle fideles grauari plurium bullarum sumptione, cum vna sufficiat. Neque ab hac transmissione impeditis, tamen si nomen tuum in bulla sumpta ab amico scriptum sit: quia facile deleri potest, & nomen illius, cui bulla porrigitur, scribi. Praeterquam quod nomen inscriptio, ut statim dicemus, necessaria non est. Sic notauit Henric. lib. 7. cap. 20. num. 5. Villalob. clausul. 12. n. 23. Neque obinde censendus es deprauare, vel mutare Litteras apostolicas, sed quod ex ignorantia, & bona fide ab amico, vel Commissario factum est, corrigere, uti aduerterunt Henric. & Villalob. supra.

6. Secundò, requirunt aliqui, ut susceptam bullam apud te retineas: nam bulla eodem tenore expostulat susceptionem, & retentionem. Inquit enim bulla Latina Summarium hoc: Qui huiusmodi gratiarum participes esse voluerint, recipiant, & retineant. Et Commissarius in bulla Hispana in hæc verba erumpit: Declaramos que l. s. que la tomaren, ayán de recibir, y guardar este sumario, y Bula queua impreso de mode, y sellado de nuestro sello, porque de otra manera no ganan la dicha Bula, ni gratias della. Censuris autem sufficienter apud te Summarium retinere, si apud amicum habeas: quia ipse nomine tuo habet. Verum probabile satis cenfeo cum Henric. plures referente l. 7. cap. 20. n. 3. Acosta q. 12. §. Secundò requiritur. Anton. Gomez ad undecimam clausulam, n. 14. Villalob. clausul. 12. n. 24. solum retentionem instantaneam, non continuam, & perseverantem necessariam esse, seu illam retentionem, quæ necessaria fuerit, ne bulla ad manus depositarij redeat. Quare, si semel suscepta bulla, & in tuam translata potestatem pereat, maxime absque culpa, non obinde privilegij, & gratiis illius priuari: quia credendum est, Pontificem, & Commissarium solum velle, ut è potestate depositarij in tuam potestatem transeat, siue postea pereat, siue non: quia bullis apud depositarium relictis, multæ fraudes olim exercebantur, ideoque aduertit Emman. Rodrig. §. 12. n. 17. in instruct. Cruciatæ §. 10. præceptum fuisse receptoribus, & collectoribus sub poena 30. aureorum, & inhabilitatis ad quoduis Cruciatæ munus, vii bullam semel datam, nec reperant, nec recipiant.

7. Tertiò, videtur necessarium nomen proprium in bulla scribi: quia sic cauetur in bulla Hispana illis verbis: Escrito en ella nuestro nombre. ideoque receptoribus sub poena excommunicationis præcipitur, ut nomen capientium in bullis scribant. Caterum, etsi hoc ex conuenientia faciendum sit, sed non ex necessitate ad valorem bullae: quia in bulla Latina hæc conditio non exigitur, & Hispana eam non postulat, ut necessariam conditionem, sed refert, quod communiter fit, dicens:

Y por quanto vos N. diffeis dos reales, & y tomasteis esta Bula escrito en ella vuestro nombre.

8. Quattò opus est, vt elemosynam signatam soluas per te, vel per alium, vel obligationem soluendi facias: quia hæc solutioni æquiualeat. Neque his obstat, quòd depositarius gratiæ tibi bullam concedere non possit, potest vtique, quia tunc ipse subit obligationem soluendi. Atque ita tradunt Henric. dicto cap. 20. num. 5. Villalob. clausul. 12. n. 26. Quòd si accipias, absque animo soluendi, non tibi proderit: quia est priuilegium sub conditione huius subsidij temporalis concessum, vt bene notauit Man. Rodrig. addit. ad §. 1. sua exposit. Bull. numer. 15. Quemadmodum non prodest, si ex alienis, quorum nec dominium, nec vsum habes, ea suscipias, quia eo casu nihil donas, ideoque in bulla dicitur: *Si de suis bienes liberalmente contribuyeren con la limosna infra escrita.* &c. & ita tenet Man. Rodrig. in addit. ad Cruciat. §. 1. n. 15. Villalob. clausul. 4. n. 3. Acosta. quest. 12. Anton. Gom. ad 11. clausul. n. 8. & probat ex text. in cap. Non est putanda. l. q. 1. vbi, qui ea intentione accipit, vt bene dispense, potius grauetur, quam iuuatur: nam hostiæ impiorum abominabiles sunt Domino.

9. Hinc tamen ne inferas, Bullam non prodesse meretrici illam ex turpiter acquisitis fumentis, vel Iudici ex acquisitis ob iniustam sententiam, vel assassino ob homicidium patratum: quia esto hi turpiter acquisierint, non tamen iniuste, ideoque acquirentium dominium, & vsum habent, ac proinde illorum donationem facere possunt. Sic Villalob. dict. tract. 27. clausul. 4. n. 4. Quinimo ex iniuste acquisitis, qualia sunt ex contractu usurario, vel ex furto, & rapina, si tamen ita propriis permixta sint, vt ratione mixtionis illorum dominium acquiras cum obligatione restituendi, si Bullam sumas, tibi proderit: quia sumis ex propriis, tamen si illicite, si aliunde non habebas, quo restituas, & creditoribus satisfacias.

10. Superest dicendum de religiosis, qui nullius pecuniæ dominium habent, nec vsum, nisi ex superioris voluntate, qui contradicente superiore non videntur posse bullam sumere, vt illis profit. Qua in re certum est, ex bonis Conuentus superiore inconsulto non posse Religiosum sumere Bullam: quia sumeret ex alienis, neque superior obligatus est consentire susceprioni: quia esto sit opus pium: non tenetur in omnia opera pia arbitrio subditorum bona conuentus expendere, sed in ea tantum, quæ sibi placitum fuerit. Verum, si religiosus pecuniam habet, quam ex superiorum licentia in proprios vsus expendere possit, poterit ex ipsa bullam sumere, quia est vsus satis sibi commodus. Quod verum credo, etiam si prælatus pro suscipienda bulla illius pecuniæ vsum prohibuerit: quia iniquè prohibet, cum in alios vsus minus commodos, & honestos concedat, & Pontifex supremus religiosorum prælatus, ne hæc iniquitates locum habeant, prælaturæ licentiam concedere. Illud certum, si ab amico suscipiatur bulla religioso tradenda: debere prælaturam consentire, vt religiosus illam suscipiat, alias Pontifex censetur negationem emendare. Sic tradit Acosta in explicat. Cruciat. q. 106. Villalob. clausul. 12. n. 26. Subiungit autem n. 28. ex Rodrig. in addit. §. 9. num. 6. posse prælaturam vsum bullæ in vna, vel alia facultate limitare, iuxta id, quod habetur in Compend. priuileg. Societatis Iesu, verbo Gratia. §. 2. Sed hæc doctrina grauem parit difficultatem infernis examinandam. Prælatus namque propria autoritate limitare non potest Pontificis concessionem, vt pote quo est inferior, sed necessariò hanc potestatem habere debet ab ipsomet Pontifice. Superest autem examinare an per nouam bullæ concessionem, & per suspensionem Commissarij omnium facultatum, quæ vlti bullæ obstant ea facultas suspendatur: nam si suspenditur, nequit prælatus eam facere limitationem.

11. Denique subiungit Villalob. d. clausul. 12. n. 30. ex Cordub. in ann. ad Compend. verb. Cruciatæ, §. 5. Minores, non suscepta bulla, illorum priuilegijs frui posse ex concessionem Pauli III viuæ vocis oraculo facta 2. Iunij, 1533. dummodo sacerdotes loco elemosynæ duo sacra faciant, religiosi clerici bis psalmos pœnitentiales recitent, laici verò ducenties *Pater noster*, & *Aue Maria*. Verum esto, hoc pie factum sit, dubito maximè an post Paul. III. prædicta concessio vigorem habeat, tum ob reuocationem, seu suspensionem omnium facultatū, & priuilegiarum, quam Pontifex, & Commissarius facit omnibus illis, qui Bullam non sumperint: tum quia Religiosis aliorum Ordinum idem priuilegium esset concessum per viam communicationis, quæ ferè omnes religiones inter se gaudent: quod sine dubio cederet in graue expeditionis Bullæ detrimentum. Non igitur prodesse potest vllis religiosis, etiam Minoribus, bulla, nisi de facto eam suscipiant. Neque est leue signum huius veritatis, quòd nullus alius Doctor præter Cordubam, eam potestatem religiosis concedit, quæ si esset secuta & à reliquis bullæ expositoribus admitteretur.

12. Quintò, requirunt aliqui, ne excommunicatus existas, cum bullam suscipis, eò quòd rescriptum, seu litteræ apostolicæ ab excommunicatione impetratæ super alio articulo, quam excommunicationis, non valent, vt ex cap. 1. de rescript. in 6. docent Syluest. verbo, Rescriptum, q. 2. Angel. ibi, & verbo,

E xcommunicatio, ult. §. 14. Nauarr. cap. 27. num. 22. & seqq. Sed immeritò hæc conditio expostulatur: quia tu non impetras, non bullam à Pontifice; sed Rex Philippus impetrat, tam in tui fauorem, quam in fauorem suorum regnorum, & totius Christiani populi per subsidium Bullæ defendendi, & dilalandi: ideoque tibi excommunicatio proderit, tum, vt ab excommunicatione absoluaris; tum, vt frui possis alijs priuilegijs, quæ cum excommunicatione non pugnant. Quare, si vera esset opinio Nauar. c. 27. n. 18. excommunicatum contritum posset indulgentijs, & alijs, Ecclesiæ suffragijs frui poteris indulgentias ibidem concessas obtinere: tamen si excommunicatus susceperis, dummodo contritus sis. Nec mirum est, in hoc euentu apostolicas Litteras excommunicato prodesse: nam in multis casibus Litteræ apostolicæ impetratæ ab excommunicato valent, vt notat Geminian. dicto cap. 1. de rescriptis in 6. & Angel. verbo rescriptum §. 1. Atque ita valere Bullam in excommunicatione suscepam, docuit. Man. Rod. in addit. ad Cruciat. §. 1. n. 10. Villalob. in proemio, n. 6.

13. Sexto, Caiet. tractat. 10. de indulgent. cap. 2. & tract. 17. cap. 9. & 10. expostulat, vt indulgentias Bullæ consequi possis, gratiam tempore, quo bullam sumis. Mouetur ex eo, quòd existimat, omnia opera ad consecutionem indulgentiæ requisita præstanda esse ab homine iusto: quam doctrinam tract. præcedenti non probamus: sed potius asserimus sufficere, vt tempore, quo indulgentia concedenda sit, homo in gratia existat. Quinimò hic est vnus ex præcipuis finibus concedendæ bullæ, vt si fortè suscipiens peccatis grauetur, possit mediante bulla à peccatis absolui, & gratiam Dei obtinere, & indulgentias consequi. Non igitur est necessarium existere in gratia, cum bullam suscipis. Atque ita docent Henric. lib. 7. c. 9. num. 7. Acosta in Bull. quest. 15. Villalob. d. tract. 27. in proemio, num. 5.

P V N C T U M I I I.

De tempore, quo Bulla Cruciatæ fumentibus profit.

1. Tempus est annus publicationis.
2. Quando finiatur annus.
3. Proponitur quadam obiectio pro maiori præcedentis doctrinæ declaratione.
4. Priuilegium Bullæ perseverat, tamen si Pontifex, & commissarius à vita decedant.
5. Non reuocatur ob publicationem Bullæ Cœna.
6. Finito anno publicationis cessant omnia priuilegia.

1. **E**ti verum sit, antiquitus Cruciatam concedi sine limitatione temporis, & postmodum ad duos annos extendi: in præsentem restricta est ad vnum annum computandum à die publicationis illius loci, in quo bulla sumpta est, vt habetur expressè in Summario, ibi: *Item, concede su Santidad à todos los sobredichos, que durante el dicho año, que corre desde el dia de la publication desta Bula en cada lugar, &c.* Quare non est computandus annus à die publicationis illius loci, in quo resides, vel à die publicationis in Ecclesia cathedrali, sed à die publicationis loci, in quo Bullam suscipis, vt bene notarunt Vega cap. 43. casu 9. Henric. lib. 7. c. 20. n. 3. Villalobos 1. t. summ. tract. 27. clausul. 4. num. 7. Ioann. Sanch. in disp. select. disp. 55. n. 8.

2. Sed, quando hic annus finiatur, non constat inter Doctores. Nam aliqui existimant, finiendum esse, sicuti annum naturalem, & vulgarem, qui constat 365. diebus, & anno bissextili 366. Alijs probabilius placet, more Ecclesiastico esse finiendum, nempe, ab vna publicatione loci, in quo sumpta est bulla, vsque ad sequentem publicationem; tamen si aliquot dies post annum naturalem finitum secunda publicatio fiat: quia toto eo tempore pro anno Ecclesiastico reputatur, sicuti in præcepto Communionis contingit ex benigna Pontificis, & Commissarij mentis interpretatione. Sic pluribus firmat Henric. lib. 7. de indulg. c. 20. n. 2. Villalob. d. tract. 27. clausul. 4. n. 8. Ioann. Sanch. disp. 55. select. n. 2. Quòd si de facto sequens publicatio non expectetur, vel animo careas sumendi Bullam; non tibi licebit ultra annum vulgarem, & naturalem bullam extendere, vt de se constat. Quinimò addit Ioann. Sanch. disp. 55. select. n. 9. computandum esse annum à die publicationis illius loci, in quo sumpta est bulla, vsque ad sequentem publicationem illius loci in quo de facto te inuenis, quando sequens bulla promulgatur, tamen si aliquot dies, vel menses hæc secunda publicatio posterior fiat. Vnde, si Matriri existens accepisti bullam, quæ primo die Aduentus anni 1630. fuit publicata, & profectus es Hispalim, vbi in Septuagesima publicatio fit, affirmat prædictus Author extendi tibi bullam vsque ad Septuagesimam anni 1632. ex præsumpta voluntate Pontificis, ne cogaris Matritum redire ad accipiendum nouam bullam, vel duobus mensibus bulla carere absque tua culpa. Quod pie dictum est.

3. Dices, ex hac doctrina inferri, tibi sæpe finiri Bullam ante annum naturalem: v. g. Accepisti Bullam Hispali primo die Septuagesimæ, qui 10. Februarij, sequenti anno publicatur eodem die Septuagesimæ; qui est primo die Februarij Item, accepisti Hispali Bullam: profectus es Matritum, ubi duobus aut tribus mensibus fit publicatio. Si ergo annus ecclesiasticus, & non naturalis computandus est, sicuti computatur in præcepto communicandi, efficitur sanè, Bullam tibi ante annum naturalem finiri. Respondeo, et si Anton. Gomez in explicat. Bullæ, clausul. 5. n. 1. fol. 53. & Villalobos 1. tom. sum. tract. 27. clausul. 4. n. 10. illationem admittant: verius existimo, nullo modo esse admittendam: quia aliàs publicatio Bullæ sequentis nociua esset fumentibus præcedentem: siquidem ob publicationem diminueretur tempus anni, quod non esset diminuentum, publicatione non subsecuta. Quapropter temperatio anni ecclesiastici non ad restringendum annum naturalem; sed ad ei fauendum, & supplendum aliquot dies, si fortè defint, usque ad nouam publicationem inuenta est à Doctõibus. Neque obstat exemplum de sumenda Eucharistia, cuius præceptum necessarium erat limitare ad tempus fixum, vt Parochis constaret de illius satisfactione: quæ ratio in fumentibus Bullam non procedit: & ita tenet Vega in summ. cap. 43. casu 10. Rodriguez in explicat. Cruciat. §. 5. n. 2. Ioan. Sanch. in select. disp. 55. n. 4.

4. Durante anno publicationis, tametsi Commissarius, & Pontifex è vita decedant, Bullæ priuilegia tibi non pereunt: quia est gratia facta, quæ morte concedentis non expirat, vt latè diximus tract. 3. de legib. disp. 4. punct. 16. §. 5. de quo videri potest Boëtius decis. 346. Paris. cons. 117. lib. 4. Roman. leg. More numer. 62. ff. de iurisdic. omnium iudic. Venetus ibi, & alij.

5. Item, nec Bulla tibi cessat ob publicationem Bullæ Cœnæ, quæ quotannis fit, in cuius fine reuocat omnes facultates ab illis casibus absolendi, nisi in eisdem facultatibus fuerint expressi: quia verè in Bulla Cruciatæ expressi sunt, & ab illis Confessarius electus absolueret potest: & ita tenet Manuel Rodriguez in cruciat. §. 9. num. 67. dub. 2. & in addit. §. 6. numer. 62. Acosta eodem, quæst. 55. Villalobos 1. part. sum. tract. 27. clausul. 4. num. 11. Quinimò nec Bulla tibi cessat anno Iubilei, vt dixi tract. 3. de legib. disp. 4. punct. 21. §. 2. nu. 3. quia est priuilegium onerosum, quod non censetur reuocari absque expressa illius mentione, & compensatione.

6. Finito anno naturali, vel publicationis, cessant omnia priuilegia, & gratiæ ibidem concessa, ita vt nec vota commutari, neque absolui à peccatis possis Excipe tamen, nisi causa incepra fuisset, sicuti si confessionem ante finitum annum inchoasses, poteris eo finito perficere, & virtute Cruciatæ absolui iuxta textum in cap. Gratium. c. Relatum. de officio delegati, & colligitur aperte ex Bulla Latina dicente: Expirante anno omnes supradictæ facultates, gratia, & indulgentia expirant, tantumque poterunt causa pendentes ad finem perducì. Atque ita tenet Henriquez lib. de indulgent. c. 20. m. 2. Man. §. 5. n. 2. Acosta q. 46. Villalobos clausul. 4. n. 12.

PUNCTVM. IV

De Indulgentia plenaria, quæ in Bulla conceditur.

1. Quibus plenaria indulgentia concedatur.
2. Bello personaliter inservientibus conceditur.
3. Nomine indulgentia plenaria plenissimam etiam intelligi.
4. Requiritur prædictis ad consecutionem indulgentia confessio, si mortali grauentur.
5. Semel in anno hac indulgentia à prædictis militibus obtinetur.
6. Explicatur, qualiter concedatur indulgentia mittentibus pugnaturis.
7. Qualiter Clericis, & Religiosis spiritualiter milites adiuantibus.
8. Qualiter taxatam eleemosynam suppeditantibus. Vbi, quomodo intelligendum sit, semel in vita, & semel in morte.

1. Quatuor personarum generibus Bulla concedit indulgentiam plenariam. Primò, personaliter bello inservientibus. Secundò, inservientibus per alios. Tertio, Clericis, & Religiosis spiritualiter milites adiuantibus Quarto media eleemosyna à Commissario taxata bello subministrantibus.

2. Primò ergo concedit Bulla plenariam indulgentiam iis, qui fideli zelo succensi, ad bellum personaliter suis sumptibus profecti fuerint, siue pugnauerint, siue aliud seruitium gratis fecerint: dummodo per annum integrum perseuerent in bello. His verò, qui ante belli expeditionem in ipso itinere,

vel exercitu decedunt, aut ratione infirmitatis, aliòve legitimo impedimento recedunt ab exercitu, similis indulgentia conceditur. Vt autem hanc indulgentiam prædicti consequantur, debent de suis peccatis esse contriti, eaque ore confiteri. Quod si ea præstare non possint, saltem votum illius habere debent.

3. Pro intelligentia huius concessionis aduerte, nomine indulgentiæ plenariæ plenissimam omnium peccatorum remissionem intelligi, sicuti tractat. præcedenti probamus: & tradit in præsentem Antonius Gomez ad 1. clausul. cap. 7. num. 22. Emmanuel Rodriguez §. 8. num. 7. Sebastianus Acosta qu. 5. & colligitur manifestè ex nostra Bulla, quæ subministrantibus duo regalia plenissimam indulgentiam concedit. At non est verisimile maiorem illis indulgentiam esse concedendam, quam qui personaliter bello inserviunt. Ergo nomine plenariæ plenissimam intelligit. Item, illis concedit indulgentiam, quæ in anno Iubilei conceditur, quam secundum omnes constat esse plenissimam. Aliis rationibus supradicto tractat. probauimus, vñ Ecclesiæ iam non distingui indulgentiam plenariam à plenissima. Vnde, quando in Extrauag. Antiquor. de penitent. & remissionib. dictum fuit, concedi indulgentiam non solum plenam, pleniorē sed plenissimam; forte, inquit Suarez tom. 4. in 4. part. disp. 50. sect. 4. factum fuit ad maiorem declarationem, & ad tollendos scrupulos, qui ex variis opinionibus oriri poterant. Etenim ex vñ Ecclesiæ antiquo, vt aduertit Nauarrus de indulgent. notab. 9. Indulgentia plena, seu plenaria, significabat solam remissionem mortalium, quæ aliquando fuerunt concessa: plenior omnium mortalium, etiam si concessa non fuissent: plenissima etiam venialium remissionem designabat: qui vñ, vt probatum est, iam cessauit, & pro eodem usurpatur plena, plenior, & plenissima.

4. Secundò aduerte, ad huius indulgentiæ consecutionem, necessariam esse confessionem in re exhibitam, si fieri potest: nec sufficere fuisse militem confessum tempore Quadragesimæ, vel habere propositum tempore præcepti confitendi: quia his, qui absque confessione decedunt, eò quòd eam præstare non possint, concedit indulgentiam, si corde fuerint contriti. Ergo signum est manifestum, eos, qui confessionem præmittere possunt, non satisfacere cordis contritione: Adde, quòd prædicta indulgentia à Confessario electo applicanda est. Ergo supponit Bulla ad indulgentiam consecutionem esse necessariò præmittendam. Atque ita in præsentem docet Acosta quæst. 14. Villalobos clausul. 1. numer. 2. Quod intelligendum est, si mortalibus te grauatum sentias: secus verò, si nullius peccati mortalis conscientiam habes: quia venialium confessio, nisi expressis verbis iniungatur, nunquam præsumitur expostulari. Præterquàm quòd in præsentem confessio videtur exigi; vt securior dispositio ad gratiam, & consequenter ad indulgentiæ consecutionem: quo casu non esse necessariam confessionem ei, qui mortali se grauatum non sentit, docuit Henriquez lib. 7. cap. 12. num. 2. Acosta in explicat. Cruciat. quæst. 14.

5. Tertio aduerte, absque fundamento dixisse Rodriguez in explicat. Bullæ, §. numer. 12. & Villalobos clausul. 2. numer. 3. prædictos milites consequi toties, quoties eo anno fuerint confessi, indulgentiam plenariam: siquidem Bulla expressè exigit pro indulgentiæ consecutione, vt perseuerent in exercitu usque ad finem anni. Ergo ante hunc terminum eam Indulgentiam consequi non poterunt, nisi antea decesserint vel ob impedimentum infirmitatis, alteriusve causæ recesserint. Ergo falsum est, multipliciter eo anno Indulgentiam obtineri posse.

6. Secundum genus personatum, quibus Bulla indulgentiam plenariam concedit, sunt omnes, qui suis expensis milites mitterint ad bellum contra Ecclesiæ hostes, dummodo si mittentes fuerint Cardinales, Primates, Patriarchæ, Episcopi, filij Regum, Principes, Duces, Marchiones, & Comites, debeant mittere ad minus decem, aut saltem quatuor, si plures non possent: ceteri verò, cuiuscunque status, aut conditionis, Clerici, aut sæculares, singulos mittant, si possint: si verò non possint, inter tres, vel quatuor vnus mittatur, & sumptus confertur iuxta cuiusque facultatem. Item, Capitula, Ecclesiæ, aut Monasteria Regularium, etiam mendicantium, aut alia loca pia, si inter decem personas mittant militem vnum, consequentur Indulgentiam: præcedente tamen capitulari deliberatione. Eandem præterea indulgentiam obtinebunt ipsi milites missi alienis sumptibus, si pauperes sint. Sic Bulla. Hæc concessio facilem habet explicationem. Solùm aduerte, si Communitas numerum decimum non attingat, non obligari expensas integri militis soluere: sed tantum pro rata contribuere, sicuti notauit Emmanuel. Sà §. 3. Villalobos clausul. 2. in fine. Si verò Communitas numerum decimum excedat, modò vigesimum non attingat, satisfaciēt vnicum militem mittens, neque obligata est pro rata contribuere ad alium mittendum, aliàs vnicò milite missò nullus ex illa Communitate obtineret indulgentiam: quod videtur absurdum.

7. Tertio, conceditur indulgentia plenaria Clericis secularibus

cularibus, aut regularibus, qui accepta facultate à suis Ordinariis, vel Prælatiis, verbum Dei prædicant in exercitu, aut alia ministeria ecclesiastica, aliave quia opera exercent. Quod præstare possunt absque periculo irregularitatis, & absque fructuum beneficiorum amissione, dummodo ministros idoneos sibi Vicarios constituent, exceptis beneficiatis curam animarum habentibus: hi enim sine Pontificis licentia beneficia deferere non possunt. Aliis verò Clericis habentibus beneficium, cui annexa est residentia, concedit Bulla, ut possint de licentia Ordinarii bello assistere, & inseruire: quia beneficiis, & illorum fructibus priuantur: quæ omnia manifesta sunt, & ponderavit Rodriguez in explicat. Cruciat. §. 5. numer. 1. Subdit deinde Bulla, milites prædicto bello inseruientes obligatos non esse seruare ieiunia Ecclesiæ, aut obligantia ex voto, postquæ diebus festis in rebus bellicis occupari. Aliqui hanc exceptionem ieiuniorum ad Religiosos, & Clericos extendunt: sed immeritò, cum Bulla solum de militibus loquatur, ut manifestè constat ex illis verbis: *Y los soldados, que en esta guerra estubieren, se declara no estar obligados à los ayunos, que por voto, ò precepto de la Iglesia lo estubieran, no estando en la guerra.* Sub nomine autem militum, non videntur Religiosi, & Clerici, ministeria ecclesiastica exercentes, intelligi, præcipue cum ipsa Bulla concedat iis, quos ab obseruatione ieiuniorum eximi, ut possint diebus festis in rebus bellicis occupari: quod Religiosis, & Clericis competere non potest.

8. Quare, indulgentia plenaria conceditur omnibus iis, qui de suis bonis elemosynam à Commissario taxatam pro expeditione Bullæ erogauerint, quia non leuiter cooperantur ad hostes Ecclesiæ, & inimicos fidei extirpandos. Aduertit autem Bulla, hanc indulgentiam semel in vita, & semel in morte concedi. Quæ restrictio non solum competit concurrentibus ad bellum hoc temporali subsidio; sed etiam bello personaliter interessentibus, vel pugnatore mittentibus: quia intra annum nullus potest, nisi semel, Indulgentiam plenariam obtinere. Nomine mortis, præsumpta intelligitur, ut constat ex his, quæ diximus tractat. de penitent. aliisque in locis. Et videtur aperte probari ex eo, quod statuitur, hanc Indulgentiam per Confessarium applicari debere, qui non realem mortem, sed periculum illius expectare potest: aliàs si ad obtinendam hanc indulgentiam mors cum effectu esset necessaria; nunquam Sacerdos applicare indulgentiam posset. Neque his obstat, quod dictum sit, *semel in morte*: quia intelligendum est semel illo anno in periculo mortis, in aliud periculum incidis; non poterit tibi alia indulgentia applicari ex vi horum verborum; bene tamen sumpta alia Bulla eodem anno, vel anno sequenti. Et inde sumitur non leue iudicium Indulgentiam applicari non in morte realis; sed in periculo illius: alià frustra tot Bullis idem priuilegium concederetur.

P V N C T U M V.

De aliis Indulgentiis, & spiritualibus commodis in Bulla contentis.

1. Statuitur Bulla clausula, in qua ha indulgentia, & commoda continentur.
2. Requiritur ad consecutionem Indulgentia quadragesima ieiunium supererogationis.
3. Oratio vocalis debet esse, & supererogationis.
4. Qualiter ieiunium requisitum commutari possit.
5. Quid intelligatur per participationem omnium bonorum.
6. Conceditur amplissima stationum Indulgentia visitantibus quinque Ecclesiis, vel altaribus.
7. Qualiter hac visitatio facienda sit.
8. Conceduntur Indulgentia ad stationes Romanas pertinentes.
9. Ha continent indulgentiam plenariam, esto, contradicat Cordub.
10. Satisfit contrariis.
11. Semel in die hac Indulgentia potest obtineri.
12. Ha Indulgentia stationum applicari defunctis per modum suffragij possunt.

1. **V**T Indulgentias, aliave spiritualia commoda in Bulla contenta integrè explicemus, placet, relicto ordine Bullæ, eam clausulam referri, in qua prædicta continentur. Inquit igitur Bulla: *Item, los susodichos que non fueren, ni inbiaren, si contribuyere, y ayudarè de sus bienes, y de mas de la dicha contribucion, ayunarè voluntariamènte por deuocion en dias que no fueren de precepto, y hicieren oracion, implorando la ayuda de Dios por la victoria contra infieles, y su gracia por la union, y confederaciõ de los Principes Christianos. Y si no pudierè ayunar por algun legitimo impedimento, hicieren otra obra pia à arbitrio de su Confesor, ò de su Cura. Todas quantas veces lo hicieren, duràte el dicho fio, se les conceden, y relaxa misericordiosamente quince*

afios, y quince quarentenas de perdon de las penitencias à ellos impuestas en qualquiera manera deblas, y que sean participantes de todas las oraciones, limosnas, peregrinaciones, y tam biè de las de Ierusalem, y de las demas buenas obras, que en la vniuersal Iglesia militante, encada vno de sus miembros, se hace.

2. Nomen quadragesimæ superiori tractat. dixi significare numerum quadraginta dierum ieiunium in pane, & aqua. Vnde quindecim quadragesimæ erunt sexcenti dies Indulgentiæ. Ad consequendam hanc indulgentiam oportet esse ieiunium supererogationis, quod fieri potest etiam in diebus præceptis Quadragesimæ, & vigiliis, si ex aliqua causa infirmitatis, laboris, vel ætatis à præcepto excusaris. Exigitur autem ieiunium, & oratio supererogationis: quia ex supererogatione, & liberalitate remissionem peccatorum Pontifex concedit. Quod intelligendum est, si fieri potest: si enim obligatus esses ex voto omnibus diebus ieiunare, posses hanc indulgentiam ieiunio ex obligatione obtinere, ut bene notauit Emman, Rodrig. §. 7. Cruciat. nu. 3. non enim deterioris conditionis esse debes, quam alij, qui nulla obligatione intercedente ieiunant: neque credendum est, Pontificem velle opus supererogationis in iis, qui nequeunt illud præstare.

3. Quoad orationem fundendam: in primis debet esse vocalis: quia est ex præscripto Pontificis, quatenus Pastor est Ecclesiæ visibilis, qui non præsumitur orationem purè mentalem præscribere, nisi id exprimat: posset autem eam pro consecutione Indulgentiæ præscribere: quia præscribit, non sub præcepto, sed sub directione, & conditione ad beneficium Indulgentiæ concedendum. Secundò debet esse libera, & supererogationis: quia ita indicatur in Bulla, præterquam quod hæc solet esse Pontificis mens, ad opera supererogationis medijs Indulgentiis excitare. Vnde, si ex voto, vel præcepto tenearis orationem aliquam fundere pro victoria contra infideles, & Principium Christianorum pace, debes aliam orationem fundere, si indulgentiam lucrari velis. Quod si solum ad substantiam orationis obligatus sis; non tamen ad illius applicationem, existimat Manuel Rodriguez §. 7. numer. 3. te hanc indulgentiam lucrari posse, si pro victoria contra infideles, & pace Christianorum Principum applies: quia iam ex fine libera est oratio. Orate prolixè non tibi est opus, sed quacunque oratione, etiam minima, satisfacies. Neque etiam necessarium est, expressam intentionem habere impetrandi victoriam contra infideles, & pacem Principum Christianorum: scilicet enim est, si intentionem horum virtualem habeas, ut bene notauit Emman. dicto §. 7. in additionib. n. 5. Villalobos claus. 7. n. 2.

4. Concedit Pontifex potestatem Confessario, vel Parocho, ut possit ieiunium prædictum commutare: quod intelligi debet, quando ita impeditus es ieiunare, ut virtute illius impediamenti à præcepto ieiunij, si adesset, excusareris: quia aliàs censeri non potes legitime impeditus, ut bene aduertit Villalobos dicta clausula 7. n. 3. hanc commutationem, netu, neque alius præter Parochum, vel Confessarium electum, præstare potest: quia nemini alteri hæc potestas conceditur: faciendaque est commutatio in aliquod opus pium arbitrio commutantis: quod regulari debet spectato opere commutandi, & qualitate, ac dispositione personæ, cui fit commutatio. Hæc ergo indulgentia non semel, sed sæpè intra annum obtineri potest, quoties opus iniunctum præstiteris: quia sic cauetur in Bulla.

5. Quid autem intelligatur per illam participationem omnium bonorum, quæ in Ecclesia fiunt, superiori tract. explicuimus: ibi enim diximus, tria in nostris actibus bonis reperiri. Primum est meritum de condigno gratiæ, & gloriæ, de quo Trident. sess. 6. cap. 16. & can. 32. Secundò, vis satisfaciendi Deo pro pœna temporali ex peccato temisio debita. Tertium, meritum de congruo, seu vis impetradi, & sibi, & aliis aliquid bonum spirituale, vel temporale, quod in bonum personæ cedat. Meritum de condigno operanti tantum deseruit, & nemini applicari potest: solus enim Christus, ut inquit Trident. sess. 6. cap. 16. tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos iustificatos iugiter virtutem infundit, iuxta Paul. ad Rom. 12. numer. 5. At satisfactionem, & sibi, & alteri applicare operans potest, modò vterque in gratia existant: operans, ut satisfactionem habeat: is, cui applicatur, ut capax illius sit. Meritum verò de congruo, & impetratio etiam peccatoribus & esse, & applicari potest. Est tamen latum discrimen inter satisfactionem, & impetrationem: quod satisfactio infallibilem habet effectum, si is, cui applicatur, capax illius existat: secus verò impetratio, quæ non semper effectum sortitur: sed, quando Deo placitum est. Deinde triplex inter membra viuæ Ecclesiæ reperitur communicatio. Prima generalis, quatenus Deus, intuitu operum alicuius Sancti, aliis dona spiritualia quandoque concedit: quæ vniuersalem communicationem esse in Ecclesia testatur Symbolum Apostolorum, *Communione Sanctorum*, credendam præscribens: & cecinit David Psal. 118. n. 63. dicens: *Particeps ego sum omnium timentium te.* Secunda est specialis ex applicatione ipsius operantis: vel, ut aliis placet, etiam sui Superioris. Tertia,

Tertia, communicatio sit per applicationem indulgentiarum ex thesauro Ecclesie satisfactiones Christi & Sanctorum continente. His positis, dicendum est. Per concessionem huius clausule non applicantur fructus spirituales, & orationes fidelium summentibus Bullam, quantum ad satisfactionem: quia absque iniuria non potest quis ea satisfactione, qua eget, priuari contra eius voluntatem. Applicantur tamen quantum ad meritum de congruo, & vim impetrandi bona spiritualia fidelium summenti bullam, ex vi cuius applicationis factæ per supremum Prælaturam, scilicet, Romanum Pontificem, orationes, & pia opera fidelium totius Ecclesie, seclusa alia speciali operantium applicatione, profunt summenti Bullam, ut diuina clementia inflectatur ad miserendum, & eruendum eum à peccato, si forte in illo existat. Si autem in gratia sit, ut cumulatoria beneficia impendat, quibus in vita spirituali magis, ac magis proficiat.

6. Præter dicta concedit bulla amplissimam stationum indulgentiam omnibus illis, qui singulis diebus stationum almæ vrbis quinque Ecclesias vel altaria, seu in eorum defectu quinque vnum altare deuotè visitauerint, precesque pro victoria contra infideles, & vniõne Christianorum Principium fuderint, ut omnes, & singulas indulgentias stationum intra, & extra muros prædictæ vrbis, tam per se, quam per modum suffragij pro defunctis, pro quibus visitauerint, consequantur.

7. Ad cuius declarationem primò aduerte, ex defectu quinque Ecclesiarum, vel altarium sufficere vnum quinque aut duo bis; aut ter visitare: nec opus est, ut eam visitationem facias te ex vno loco in alium transferendo, sed ex eodem loco omnes visitationes perfici possunt, si ex animo te ad singula altaria conueras, sicuti neque est necessarium, ut quinque Ecclesias, in qua solum est vnicum altare ingrediari: sed vnicò ingressu, vel absque illo, si forte ibi reclusus sis, poteris quinque idem altare visitare, si orationem quinque fundas ex intentione quinque visitationem præstandi, uti notauit Emman. Rodrig. in addit. ad Cruciat. §. 8. num. 7. Acosta qu. 34. Villalob. clausul. 8. num. 6. Emm. Sà verbo, indulgentia, num. 6. Bonac. disp. 6. quæst. 1. part. 5. num. 25. Nomine altaris intelligitur orarium per episcopum approbatum pro celebratione Missæ. Et quamuis sint quinque Ecclesie in loco quas optimè visitare posses, non teneris, quicquid dicat Emm. §. 8. num. 8. sed potes quinque altaria in eadem Ecclesia visitare: quia bulla disunctiue petit quinque Ecclesias, vel altaria, & notauit Villalob. clausul. 8. n. 4. Visitatio autem debet esse deuota, & ex animo formalis, vel virtuali indulgentiam obtinendi, uti superiori tract. diximus.

8. Secundò aduerte, concedi indulgentias, non quæ Romæ sunt singulis diebus; sed, quæ ad stationes pertinent, uti docuit Emman. Rodrig. §. 8. n. 1. cum Authore Compend. priuileg. Minor. tit. indulgentia. Villalob. clausul. 8. num. 1. ideoque Commissarius in bulla Hispanica solum refert indulgentias, quæ ad stationes Romæ pertinent.

9. Sed an hæc indulgentie sint plenariæ, difficultate non caret. Negant Cordub. de indulgent. qu. 38. Casarub. in Compend. priuilegior. Minor. tit. Indulgentia stationum. Mouentur: quia bulla non exprimit indulgentiam plenariam, quæ videbatur necessariò exprimenda, ut conseretur concessa, tum ob regulam Cancellariæ statuentis sub nomine indulgentia plenariam non comprehendere, nisi illius fiat expressa mentio; tum quia indulgentia concessio non latet, sed strictè videtur interpretanda. Deinde, si singulis diebus stationum plenariam indulgentiam visitantibus quinque Ecclesias, vel quinque altaria Pontifex concedit, ut quid semel tantum in vita, & in morte indulgentiam plenariam impertiuit.

Cæterum omninò tenendum est, indulgentiam plenariam ibidem concedi. Nam esto, stationes vrbis fuerint à Gregorio Magno cum septem annis indulgentiæ pro singulis diebus institutæ, ut bene notauit D. Thom. in 4. qu. 20. art. 3. & in addit. quæst. 21. art. 2. Turrecrem. cap. Mensura de poenit. distinct. 1. postmodum tamen iis indulgentiis acceperunt omnes illæ, quæ septem Ecclesiis Romæ præcipuis, nempe, Lateranensi S. Petri, S. Pauli, S. Mariæ maioris, S. Laurentij extra muros, SS. Fabiani, & Sebastiani extra muros, S. Crucis in Hierusalem, eodem die concessæ sunt, quibus omnibus innumerabiles indulgentiæ conceduntur, ut probat Emman. Rodrig. §. 8. num. 4. & 5. & specialiter indulgentia plenaria est concessa quolibet die visitantibus Ecclesiis Lateranensem. Vnde Pontifex concedens indulgentias visitantibus quinque Ecclesias, vel altaria, quæ conceduntur iis, qui personaliter stationes Romanas præstant, expressè, & satis manifestè indulgentiam plenariam concedit, & ita Commissarius absque vlla dubitatione in fine bullæ affirmat, sciente Pontifice, & permittente imò approbante, & confirmante, ut patet ex litteris Gregorij XIII. datis. 15. Iulij, anno 1573. in quibus vltima clausula, postquam Commissario concedit, ut illud originale, possit in linguam Hispanam transcribere, additis etiam nominatim singulorum notitia diebus stationum totius anni, intra & extra muros huius almæ vrbis.

10. Neque obstant contraria: non primum, quia satis Pon-

tifex indulgentiam plenariam expressè, exprimens se concedere, quæ conceduntur, Romanas stationes visitantibus, sicut ipse Author Compendij verbo, Indulgentia stationum quoad Fratres. §. c. 1. aliàs 15. & habetur in Supplement. fol. 60. faceret Minoribus concedendi indulgentiam plenariam recitantibus sex Pater noster, & sex Ave Maria, cum Gloria Patri, &c. eo solum quod Leo X. concesserit id præstantibus posse consequi indulgentias stationum Romæ, Hierusalem, & S. Iacobi. Neque verum est, hanc indulgentiam concessionem strictè interpretandam esse, cum in earum relatione Pontifex signo vniuersalissimo utatur, omnes, & singulas. Præterquam quod secundum Innocent. Ioan. Andream, & Glossam in Clement. unic. de Reliq. & venera. Sanctor. verbo, Concessio. non decet indulgentias auarè interpretari, quibus concordat Syluest. verbo, indulgent. qu. 6. dicto 3. & quæst. 8. dicto 4. Angel. in principio. Non obstat secundum: quia esto specialiter illæ duæ indulgentiæ plenariæ concedantur, non inde inferitur, alias concedi non posse sub generali ratione.

11. Hanc indulgentiam plenariam semel tantum in die obtinere potes: nam esto verum sit, indulgentiam indefinitè concessam absque vlla temporis determinatione obtineri posse toties, quoties prudenter, & deuotè opus iniunctum præstat, uti diximus superiori tract. secus tamen quæ temporis determinationem habet vnius diei, ut est præsens, quæ computatur, ut inquit Mandos. tit. de indulgentia. fol. 69. à primis vespers vsque ad occasum diei sequentis: quia ea determinatio temporis ita brevis tacitè indicat intentionem esse Pontificis, ut semel tantum obtineatur, ut bene notauit Suar. de indulgent. disp. 57. sect. 1. in fine. & nos diximus superiori tract. Quare eam indulgentiam, quæ Romæ stationibus correspondet, obtinebis visitans quinque Ecclesias, vel altaria qualibet hora diei, seu noctis, semel tantum, & non pluries, quicquid dicat Emman. Rodrig. §. 8. n. 15. Villalob. clausul. 8. n. 8.

12. Tertiò aduerte, has indulgentias stationum te applicare posse per modum suffragij defunctis, quæ est specialis gratia, & fauor. Qualiter autem hæc applicatio fiat, & an habeat effectum infallibilem, & qualiter distinguatur ab applicatione indulgentiæ viuus fidelibus concessæ, superiori tractat. explicatum est.

PUNCTUM VI.

De priuilegiis tempore interdicti concessis.

1. Statuitur clausula concessionis Hispanica, & Latina.
2. Conceditur facultas Oratorium habendi approbato loco ad Ordinario.
3. Explicatur prædictum priuilegium.
4. Conceditur summenti bullam in prædicto loco celebrare, vel celebrari facere, etiam tempore interdicti.
5. Conceditur, ut diuinis assistere possit in dicto Oratorio, & in Ecclesiis specialiter non interdictis.
6. Item, ut eius familiares, domestici, & consanguinei assistere diuinis possint.
7. Qui nomine familiarium, & domesticorum intelligantur.
8. Qui sub consanguineis.
9. Prædicti etiam, absente domino, possunt diuinis assistere.
10. Ex licentia Commissarij potest celebrari, vel celebrare facere per horam, antequam elucescat, vel per horam post meridiem.
11. Item, potest sumere Eucharistiam, aliaque Sacramenta tempore interdicti.
12. Præmittuntur aliqua pro prædicti priuilegij declaratione.
13. Statuitur priuilegium.
14. Negant plures, te virtute huius priuilegij recipere posse Eucharistiam à simplici sacerdote.
15. Verius est oppositum.
16. Satisfit contrariis.
17. Ut prædicta priuilegia profint, requiritur, ne causam interdicti dederit. Deinde, ut specialem orationem fundat, si Oratorio usus fuerit.
18. Habenti bullam conceditur, ut tempore interdicti sepeliri possit cum moderata pompa.
19. Quid nomine moderata pompa intelligatur.
20. Prædicta priuilegia non habent locum tempore cessationis.

1. **B**Vlla Hispanica sic inquit: Item, concede su Santidad à todos los susodichos, y à los que no fueren, ni inbiaren, si de sus bienes liberalmente contribuyeren, y ayudaran para esta santa obra con la limosna infra escrita, que durante el dicho año, que corre desde el día de la publicación desta Bula en cada lugar, puedan gozar, y gocen de todas las gracias, y facultades concedidas en esta bula, conuiniene à saber que puedan en tiempo de entredicho, apostolico, ò ordinario, oyr Missa en las Iglesias, ò Monasterios, ò en Oratorio particular señalado, ò visitado

visitando por el Ordinario, decir Missa, y otros diuinos Oficios por sus personas, si fueren Presbyteros, o hacer celebrar a otros, en su presencia, y de sus familiares, y parientes, y recibir el santissimo Sacramento de Eucharistia, y los demas Sacramentos, salvo en el dia de la Pascua, conque ellos no ayan dado causa al tal entredicho, ni aya quedado por ellos que se quite. & conque las veces que quiesieren usar del dicho Oratorio para lo que dicho es recen, y hagan oracion conforme a la deuotion de cada uno por la conseruacion de la union de los Principes Christianos, y victoria contra infideles. Item, concede, que en tiempo de entredicho puedan ser sepultados los cuerpos de los muertos en sepultura ecclesiastica con moderada pompa funeral.

Bulla Latina aliqua addit, quæ hanc concessionem clariorem reddunt: inquit enim Summarium Latinum: Conceditur, vt dicto anno durante possint in Ecclesiis, in quibus aliàs diuina Officia interdicto durando, quomodolibet celebrare permissum fuerit, vel in priuato Oratorio ad diuinum cultum tantum deputato ab Ordinario visitando, & designando, etiam tempore interdicti, cui ipsi causam non dederint, vel per eos non steterit, quominus amoueatur, (& qui facultatem ad id a Commissario generali habuerint, etiam per horam, antequam elucescat dies, & per horam post meridiem, in sua, ac familiarium, & domesticorum, & consanguineorum suorum presentia, Missas, & alia diuina Officia per se ipsos, si Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium celebrari facere, & tempore interdicti diuinis interesse. Eis tamen, qui priuato Oratorio ad premissa uti voluerint, vt quoties id fecerint, aliquas preces Deo pro vniõne Principum Christianorum contra infideles, eorundem contra eosdem victoria fundere teneantur, imponitur. Item, Eucharistiam, & alia Sacramenta, præterquam in die Paschatis, recipere. Item, mortuorum corpora, nisi forte vinculo excommunicationis innodati decesserint, cum moderata funerali pompa sepelire.

2. In hac clausula primò conceditur facultas habendi Oratorium priuatum ad celebrandum quocunque anni tempore: vti cum Henric. aliisque Neotericis notauit Ioan. de Salas in expl. Cruciat. qu. 19. Nam, esto, id in prædicta concessionem non habeatur expresse, manifestè supponitur: tum, quia conceditur, vt in priuato Oratorio tempore interdicti celebretur. Ergo supponitur concessum aliis temporibus, vt pote quod minus est, ex reg. iuris, in 6. Cui conceditur, quod est plus: conceditur, quod est minus. Tum, ex illa dictione, etiam, quam addit Bulla Latina, quæ casum difficiliorem, & magis dubitabilem exprimit, supponit tamen faciliorem, & minus dubitabilem, qualis erat extra tempus interdicti, argum. leg. Conuenticula. Cod. de Episcopis, & Cleric. leg. Etiam si Cod. Si tutores, vel curatores, & Clement. Religiosus, de prescript. & Clement. vnica de supplenda negligentia Prælatorum, Clement. Nolentis, de heretic. & in eisdem Zabarella. Quod procedit etiam in materia stricta, & exorbitanti, vt tradit Menoch. de recuper. possess. n. 256. Selua conf. 64. n. 10. Iure nanque communi celebrari non potest alibi, quam in locis consecratis, seu ab Episcopo benedictis, nisi forte summa exegerit necessitas ex textu in cap. Sicut non alij, de consecrat. dist. 1. cap. Missarum. cap. Hic ergo & aliis eadem dist. & cap. Episcoporum, de priuileg. in 6. vbi oppositum facientes ab ingressu Ecclesiæ interdicuntur: & ex Concil. Trident. sess. 22. decreto de obseruand. & vitand. in celebrat. Missar. vbi excipitur Episcopi dispensatio. Bulla ergo concedit sumentibus ipsam, vt possint habere priuatum Oratorium, & in eo Missas celebrare, vel celebrari facere, dummodo Oratorium sit diuino tantum cultui deputatum, & ab Ordinario designatum, iuxta formam in Tridentino præscriptam, & dum eo quis utitur, fundat preces pro vniõne Christianorum Principum, & eorundem contra infideles victoria.

3. Quòd si roges, quid operatur hoc bullæ priuilegium, si expectanda est Episcopi approbatio, visitatio, & designatio? Respondeo, multum operari. Primò, non esse opus licentiam, & facultatem Ordinarij, sed solum illius designationem, seu approbationem, etiam absque necessitate urgente, vti dicitur c. Sicut non alij, de consecrat. dist. 1. Secundò, vt non requiratur approbatio Ordinarij illius loci, sed cuiuscunque Ordinarij approbatio sufficiat, sicuti in Confessore electo docent plures approbationem cuiuscunque Ordinarij, siue loci, siue poenitentis, siue Confessarij sufficere. Tertio, & præcipue operatur, vt Episcopus sit obligatus, & cogi possit approbationem concedere, si locus decens est, & diuino cultui deputatus, idque indicant illa verba, ab Ordinario visitando, & designando. Neque oportet Oratorium antea esse diuino cultui deputatum: sat est, per illam approbationem, & Episcopi designationem deputari: profana enim sacra fieri possunt. Quòd si postmodum profanis vibus deferuiat, noua deputatione Ordinarij indigebit. Moneo tamen, hoc Oratorij priuilegium magna cum moderatione uti debere, argumento textus. Si quis etiam extra parochiam, de consecratione. distinct. 1. vbi iis, quibus aliàs permissum erat habere Oratoria priuata, præcipitur, vt in diebus solennibus Paschæ, Natalis Domini, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes Sancti Ioannis Baptiste, & si qui alij dies maximi in Festiuitatibus habentur, vt inquit tex-

tus, nisi iubente Episcopo, vel permittente, Sacrum non audiant, & Clerici in his festiuitatibus ibi Missas celebrantes a Communione priuentur, tamen hæc lex, vt inquit Syluest. Missa, 2. quæst. 5. §. 1. Nauar. c. 21. n. 6. contraria sit consuetudine abrogata.

4. Secundò, conceditur sumentibus Bullam, vt possint in prædicto Oratorio celebrare, vel celebrari facere, etiam tempore interdicti, quod est speciale priuilegium. Nam esto, haberes facultatem Oratorij, vt in eo celebrarentur diuina, non tamen ea facultas ad tempus interdicti extenditur, vt colligunt communiter Doctores ex cap. Alma mater de sentent. excommunicat. in 6. quia de iure antiquo nullibi diuina celebrabantur tempore interdicti, nisi pro sacræ Eucharistiæ renouatione, vt inquit Suar. tom. 5. in 3. part. disput. 34. de secundo effectu interdicti, sect. 1. num. 2. & 3. Stephan. Dauid. de censur. 5. part. dist. 4. sect. 2. dub. 3. §. 2. Ac ex concessionem illius cap. Alma mater. vt ait Couarr. ibi, 2. part. relect. 9. 4. num. 1. solum conceditur quotidie Missas celebrari, non in omni loco, sed in Ecclesiis, & Monasteriis. Quare ex vi illius concessionis in locis, & Oratoriis priuatis tempore interdicti non licebit celebrare, vt bene Couarr. & alij supra. Concedit ergo Bulla, vt liceat tempore interdicti, siue ordinarij, siue apostolici, in Oratorio priuato celebrare, seu celebrari facere.

5. Tertio, concedit, vt sumentibus Bullam tempore interdicti, possint audire Missam, & alia Officia diuina, siue in Ecclesiis, in quibus aliàs diuina Officia interdicto durante quomodolibet celebrari permissum fuerit: siue in Oratorio priuato, sicuti dicit originale Latinum. Pro cuius explanatione oportet aduertere, per interdictum non remoueri Sacerdotes a diuinis Officiis celebrandis: quia, etsi olim tantum pro conficiendo Viatico morituri fuerit permissum, tempore interdicti celebrare, iuxta cap. Permittimus, de sentent. excommunicat. At postmodum in cap. Alma mater de sentent. excommunicat. in 6. rigor iste temperatus est, & permissum, quòd singulis diebus in Ecclesiis, & Monasteriis Missa, & alia diuina Officia celebrentur, sicut prius: submissa tamen voce, ianuis clausis, & campanis non pulsatis: de quo videri potest Couarr. 2. part. relect. in d. c. Alma. §. 4. num. 4. Suarez de censur. disput. 34. sect. 1. à num. 2. Stephan. Dauid. de censur. 5. part. disput. 4. sect. 2. concl. 3. Neque solum Sacerdotibus licitum est lege, & iure communi, sed Clericis etiam primæ tonsuræ, modo excommunicati, vel interdicti non sint, neque interdicto causam dederint, licet Missam audire, & alia diuina Officia celebrare, vti affirmant Angel. Syluest. Nauar. quos refert, & sequitur Auila loci citat. concl. 3. Couarr. §. 4. n. 4. Nomine Clerici veniunt Religiosi vtriusque sexus: quia in fauorabilibus, nomine Clerici intelliguntur omnes illi, qui laici non sunt, ex cap. Duo sunt, 12. q. 1. & sub Religiosis Nouitij comprehenduntur, vt colligitur ex cap. Non dubium, de sentent. excommunicat. & cap. Religiosus, eodem tit. in 6. Ab his excipiuntur Clerici coniugati, quamuis habeant tonsuram, & habitum gestent clericalem: quia ratione coniugij priuilegiis Clericorum, quibus alias frui debent, priuantur, vt notauit Nauar. cap. 27. n. 174. Couarr. dicto §. 4. n. 4. illar. 10. Auila supra, concl. 4. nisi forte seruitio alicuius Ecclesiæ addicti sint, quia eo ipso omnibus Clericorum priuilegiis gaudent, iuxta textum in cap. Clericus de Clericis coniugatis in 6. & tradit in præsent. Rodrig. §. 5. n. 4. Quibus positis, inferitur manifestè, solum laicis concedere Bullam priuilegium, tempore interdicti celebrandi, vel cerebationi, aliisque quæ diuinis Officiis assistendi: quia soli laici per interdictum ab his omnibus remouentur. His ergo concedit Bulla, vt possint diuinis assistere in Ecclesiis, in quibus aliàs permissum, fuerit, diuina Officia, interdicto durante, quomodolibet celebrare. Nam in Ecclesiis, in quibus non est permissum celebrare, eò quòd specialiter interdicuntur, nulla ratione Bulla priuilegium concedit ibidem assistendi: tamen diuina celebrantur, vt bene docuit Couarr. loc. alleg. num. 1. Valsq. tom. 3. in 3. part. disput. 219. cap. 2. num. 43. Villalobos claus. 4. Bulla. num. 14.

6. Quartò, conceditur in supradicto priuilegio, vt non solum ipsi, sed etiam eius familiares, & domestici, & consanguinei, possint Missas audire, & diuinis interesse. Bulla tamen Hispana mentionem solum fecit familiarium, & consanguineorum non domesticorum. Ex quo aliqui inferunt, verbum, domestici, potius restringere, etiam ampliare, vt supponit solum pro familiaribus, qui domi commorantur, vt colligitur ex Nauar. c. 27. n. 181. Sed immeritò hæc fit restrictio, cum extra domum domini habitent plures, qui sumptibus domini aluntur, quisque verè familiares sunt, imò & domestici dici possunt quia ad ipsam domum pertinent.

7. Vt ergo hæc concessio manifesta sit, suppono, iure communi habenti priuilegium tempore interdicti audiendi Sacrum diuinis assistendi: posse secum deferre omnes illos, qui illum solent comitari, iuxta textum in cap. Licet. 11. de priuileg. in 6. Quòd si ex his aliqui absint, vel agrotent, potest totidem assumere, ne decenti & debitoque comitatu priuatus incedat.

Quare,

Quare cum ipsi solum in gratiam domini diuini assistant, & propter officium comitatus, si dominus absit à sacro, ipsi interesse non possunt an verò Dominus possit audito sacro, alteri interesse in gratiam famulorum, qui aberrant; non caret difficultate propter Gloss. in dicto c. Licet. quæ id negat. Sed Auila de censur. s. p. disp. 4. sect. 2. dub. 7. §. Notandum. probabile reputat, fieri posse: quia non astringitur dominus vnico sacro assistere, sed pluribus adesse potest. Hoc posito; cum priuilegiū bullæ aliquid operari debeat ultra ius commune, ne inutile sit argument. text. in cap. in his. 30. de priuileg. & tradit ibi Hostiens. & in c. 1. de rescript. & aliis relatis docent Gonzal. reg. 8. Cancell. gloss. 35. n. 7. efficitur sanè, nomine familiarium & domesticorum non solum intelligi eos, qui dominum comitari solent; sed omnes illos qui sub eius potestate & dominio degunt, proinde nepotes, filij, serui, famuli, vxor, comparatione viri, & vir comparatione vxoris, comprehenduntur, quia verè, & in rigore hi ad familiam pertinent, & domestici sunt; tamen si dominium non comitentur, vt docuit Gloss. in c. in literis de testib. Syluest. verbo familiaris. Angel. verbo Familia. in princip. Nauarr. cap. 27. num. 180. & seqq. Duenas reg. 305. Hi ergo omnes, eò quòd dominus bullam susceperit, possunt diuinis non solum in Oratorio, sed à fortiori in Ecclesia assistere.

8. Præter familiares, & domesticos conceditur fumentum bullam in eius gratiam, vt consanguinei diuina audire possint tempore interdicti. Nomine consanguineorum, inquit Henric. l. 7. de indulg. c. 13. n. 2. intelligi vxorem, filios, patrem, & matrem: quia non videtur ultra primum gradum concessio extendenda. At rectius Rodrig. §. 5. num. 5. in fin. & Villalob. claus. 4. n. 16. existimant comprehendere omnes cognatos, tam ascendentes, quam descendentes, & collaterales vsque ad quartum gradum: quia omnes hi consanguinei dicuntur. Vxorem verò comparatione mariti, & maritum comparatione vxoris, & omnes alios affines existimare non comprehendere: quia verè consanguinei non sunt: atque ita placuit Ioan. de Salas in explicat. Cruciat. q. 19.

9. Sed difficultas est, an prædicti familiares, domestici, & consanguinei diuinis interesse possint, absente domino, qui bullam habet? Negat Rodrig. in addit. Cruciat. §. 5. n. 5. Villalob. l. p. summ. tract. 27. claus. 4. n. 16. Moueri possunt: quia in gratiam habentis bullam hoc illis priuilegium conceditur. Sed rectius Ioan. de Salas dicta quest. 19. post princip. affirmat: quia nullum est fundamentum in bulla, ex quo colligatur debere dominum adesse: nam esto, in gratiam ipsius familiaribus, & consanguineis hoc priuilegium concedatur, non tamen restringitur, vt in præsentia domini, & non in illius absentia frui illo debeant. Quinimo oppositum non leuiter infertur, inquit enim tam bulla Hispana, quam Latina, Poterit tempore interdicti, etiam in Oratorio celebrare, vel celebrari facere in sua, & familiarium, & domesticorum, & consanguineorum præsentia. Ergo sicut potest facere celebrari in sola sua præsentia, poterit in sola familiarium, & consanguineorum.

10. Quintò, habenti bullam conceditur, vt celebret, vel celebrari faciat, in sua, suorumque familiarium, domesticorum, & consanguineorum præsentia (si facultatem obtinuerit à Commissario generali) per horam antequam elucescat, vel per horam post meridiem. Nam cum iure communi, & consuetudine recepta ante auroram, neque post meridiem celebrari possit, necessarium fuit hoc priuilegium, vt Missa ante auroram, & post meridiem per horam celebraretur. Quapropter virtute illius poterit Missa inchoari duabus horis cum dimidia ante Solis ortum, & prima hora post duodecimam in Meridie, sicuti notauit Acosta in explicat. bulla q. 33.

11. Sextò conceditur habenti bullam, non eius familiaribus, neque consanguineis, vt possit tempore interdicti recipere Eucharistiam, & alia sacramenta, præterquam in die Paschæ.

12. Pro cuius declaratione nota, tempore interdicti esse prohibitum tria tantum Sacramenta, Eucharistiam, videlicet, Ordinem, & extremam Vnctionem ministrare. Nam Baptismus non est prohibitus neque paruulis, neque adultis, cap. Quoniam 19. de sentent. excommunicat. in 6. & docuit Couarr. in cap. Alma. 2. p. §. 2. num. 7. vers. Verum questio post med. Henric. de interdicto. cap. 4. §. num. 1. & cap. 53. num. 4. Auila de interdicto, disp. 4. sect. 1. dub. 4. conclusi. Suar. de interdicto, disp. 33. sect. 1. à num. 2. Idem, quòd dicitur de Baptismo, dicendum est de poenitentia ob eius necessitatem, sicuti firmant prædicti Doctores. Neque etiam esset prohibita Confirmatio ex eodem cap. Quoniam &c. Responso de sentent. excommunicat. & docuit Nauarr. cap. 27. n. 178. Couarr. Henric. Suar. & Auila loc. alleg. Matrimonium item prohibitum non est, vt docuit Syluest. Interdictum §. quest. 7. part. 5. Nauarr. cap. 2. n. 178. Couarr. d. §. 2. n. 7. Henric. cap. 45. num. 3. Auila dub. 6. conc. 1. Neque dissentit Suar. nam esto n. 46. videatur sentire, matrimonium tempore interdicti prohiberi: at n. 58. ratione consuetudinis propendet in sententiam communem. Benedictiones nuptiales ex communi sententia, teste Suar. n. 47. Auila dub. 6. conc. 3. prohibitæ sunt, nisi fiant cum iis circumstantiis, quibus Missa licite potest celebrari, iuxta textum in cap. Alma mater. vt

notauit ibi Couarr. 2. p. §. 2. num. 7. Quare tempore interdicti indigebunt bulla coniuges, vt benedici possint. Illa verò supposita admitti poterunt; sicut ad reliqua diuina officia: quia sub officiis diuinis continentur, vt aduertit Suar. disp. 33. sect. 1. n. 4. Auila dub. 6. conc. 4.

Cæterum, Eucharistiæ vsum esse prohibitum tempore interdicti, nisi conferatur in viaticum ægrotantium, aut Sacerdos celebret; certa res est, vt docet Panormit. secutus Calderin. in cap. Quod in te de poenitent. & remissionib. n. 2. Suar. disp. 33. sect. 1. num. 31. Auila dub. 5. conc. 1. vbi testatur pluribus relatis, dari Eucharistiam posse tempore interdicti damnatis ad mortem, mulieri prægnanti in periculo mortis constitutæ, inchoanti periculosam nauigationem, vel bellum inchoanti: quia non erat expediens Viatico priuari ob interdictum. Nullo tamen modo clericis, more laicorum communicantibus, secluso hoc periculo, ministrari Eucharistia potest. De Sacramento Ordinis prohibitio constat ex cap. Non est vobis de sponsalib. & docet Couarr. disp. cap. Alma 2. p. §. 3. n. 4. Nauarr. c. 27. n. 179. Henric. cap. 45. n. 8. Auila dub. 8. Suar. sect. 1. à n. 44. Extrema Vnctio apertè prohibetur, cap. Quod in te de poenit. & remiss. & notauit Suar. n. 58. Auila dub. 7. Nauarr. num. 168. Henric. n. 4.

13. His positis, constat, virtute Bullæ concedi habenti illam, vt possit Eucharistiam, siue in Ecclesia, siue in Oratorio, præterquam in Pascha, id est, præter communionem paschalem, tempore interdicti recipere, itemque Ordinem, & extremam Vnctionem. Ex qua concessione à fortiori infertur, reliquis aliis temporibus, in quibus nullum est interdictum, posse Eucharistiam & alia sacramenta recipi, ex reg. Cui licet, quod est plus de reg. iuris in 6. indicatque dictio etiam, quæ implicat casum difficiliorem, & supponit minus difficilem. Præterea exceptio debet esse de regula, ac de illius genere, & natura. leg. Nam, quod liquide. §. final. in fine ff. de penit. legata. leg. 1. ff. de reg. iuris, vbi Decius n. 24. Gloss. in rub. de reg. iuris in 6. post prin. Cassador. decis. 8. n. 5. de concess. præbenda. & pluribus exornat Euerard. in loco ab exceptione ad regul. 110. n. 9. Couarr. l. 2. var. c. 5. n. 5. At in prædicto priuilegio fumendi Eucharistiam excipitur paschale tempus, in quo interdictum iure communi non est. Ergo illud priuilegium non solum de sumptione tempore interdicti, sed de sumptione extra tempus interdicti intelligi debet, aliàs inutilis esset talis exceptio, vtpotè sub priuilegio non contenta.

14. Sed est grauis difficultas, an ex supradicto priuilegio habens Bullam possit recipere Eucharistiam reliquaque Sacramenta à quolibet simplici sacerdote, à quo aliàs de iure non posset? Negant plures Neoterici cum Villalob. dicta 1. p. sum. tract. 27. claus. 4. in fine. Mouentur: quia si Eucharistiam à quolibet simplici sacerdote, tam tempore interdicti, quam extra recipere potes ob priuilegiū bullæ, etiam poteris Ordinem, & extremam Vnctionem recipere: quia pro iis omnibus Sacramentis, tempore interdicti recipiendis, facultas conceditur. At affirmare à quolibet Sacerdote recipi posse extremam Vnctionem & à quolibet Episcopo Ordinem, est absurdum, & contra vsum, & consuetudinem receptam. Ergo priuilegium illud non personas, à quibus Sacramenta ministranda erant, sed tempus ministrationis spectauit, vt non obstante interdicto ministrarentur, ab illis tamen, à quibus de iure ministrari possunt: Dinde, si in prædicto priuilegio continetur facultas recipiendi Eucharistiam à quolibet sacerdote extra Pascha, parochi licentia minime requisita; itemque facultas suscipiendi reliqua Sacramenta, vt quid bulla paulo inferius concessit suscipienti ipsam, vt possit eligere sacerdotem approbatum, qui eum à peccatis absoluat? Non igitur in prædicta facultate aliud continetur, quam impedimenti interdicti remotio.

15. Cæterum verius existimo ex vi prædicti priuilegij te posse extra Pascha recipere Eucharistiam à quolibet sacerdote siue regulari, siue seculari, tamen si aliàs facultatem non haberet. Sic docuit Suar. 2. 3. in 3. p. disp. 72. sect. 2. Vasqu. t. 3. in 3. p. quest. 77. disp. 219. cap. 5. à num. 47. Mouet, quia, vt ex supradictis constat, hoc priuilegium non solum est pro tempore interdicti, sed extra interdicti tempus. At si extra interdicti tempus priuilegium non est suscipiendi Eucharistiam à quolibet simplici Sacerdote, nullum est priuilegium: nam à proprio omnes recipere possunt: ergo vt priuilegium illud aliquid operetur, affirmandum est, virtute illius quemlibet sacerdotem ministrare Eucharistiam posse habenti bullam, siue in Ecclesia, siue in Oratorio.

16. Neque obstant rationes contrariæ. Nam ex receptione Eucharistiæ non infertur, reliqua omnia sacramenta recipi à quolibet posse: sed ea tantum, quæ à Parochi, & Sacerdotibus ministrari solent: quia de his est sermo, non de Sacramentis, quæ à solo Episcopo ministrantur: quippe iura episcopalia intacta esse debent. Quapropter ex vi illius facultatis non videtur improbabile, quòd tradit Vasqu. d. c. §. num. 54. extremam Vnctionem recipi à quolibet sacerdote posse, & poenitentiam à quolibet approbato. Neque obest, quòd inferius concedatur facultas eligendi quemlibet approbatum: quia conce

conceditur cum potestate ad absoluendum à reſeruatis , quæ potestas in hac priori concessione generali non continebatur. Neque inde fit , irrequisito Parocho posse quemlibet matrimonio assistere : quia matrimonium non ministratur à Parocho , sed sibi ipsis contrahentes ministrant ; ideoque ibi pro matrimonij Sacramento nulla datur facultas. Ordo autem , & Confirmatio , utpote Episcoporum propria , nequaquam conceduntur ab aliis , quàm à propriis recipi. Ab illis tamen tempore interdicti recipi posse videtur.

17. Pro supradictis concessionibus aduertendum est , duo à Pontifice exigì , ut quis tempore interdicti prædictis priuilegiis gaudere possit. Primum , quòd interdicto causam non dederit , neque per ipsum stet , quin tollatur. Secundum , ut quoties vsus fuerit Oratorio , vel ad celebrandum , vel ad faciendum celebrari , vel ad assistendum ibi celebrationi , vel ad recipiendam Eucharistiam , orationes fundat pro victoria contra infideles , & Christianorum Principum pace. Primum ita necessarium est , ut nisi illud habeas , nullius priuilegij ex supradictis capax existas. Non enim rationi consentaneum erat , interdicti prohibitionem tollere ei , qui causa est interdicti , vel occasio , ne interdictum cesseret. Secundum non videtur ita necessarium , ideoque non sub forma conditionis exigitur in Bulla Latina , sicut primum : alias , si inuincibiliter oratio omiffa esset , nullum esset priuilegium , tenereturque illo vtens ante omnia orationem præmittere , neque satisfacere , si eam fundere , diuinis assistens. Quod est contra communem praxim. Verum esto , oratio non præscribitur , ut conditio ad vsus priuilegij : præscribitur tamen ut præceptum , ut constat ex illo verbo , *teneantur* , quod præceptum indicat. Sed , quia hæc non videtur materia grauis , sed leuis tantum : ideo illius omiffio non excedit culpam venialem , sicuti doctissimi Theologi de hac re consulti tradiderunt , teste Henric. lib. 13. sum. cap. 48. n. 4. in comment. litt. Z. Rodrig. in *Cruciat. addit.* §. 5. n. 4. Stephan. Dauila §. p. de censur. disp. 4. sect. 2. dub. 7. §. 4. Villalobos tract. 27. claus. 4. n. 7.

18. Tandem in prædicta clausula concessum est habenti Bullam , ut tempore interdicti possit , si decedat , sepeliri in loco sacro cum moderata pompa funerali. Quod esse priuilegium constat. Nam , ut optime obseruat Dauila de censur. §. p. sect. 3. dub. 2. concl. 1. Suar. disp. 35. de tertio effectu interd. sect. 1. concl. 1. interdicto generali locali prohibita est ecclesiastica sepultura laicis tantum , etiam pueris , ex cap. *Quod in te. de poenit. & remiss.* & sumitur ex cap. *Cum & plantare* §. *Quod si.* & cap. *Ut priuilegia de priuileg.* cap. *Episcoporum eodem tit. in 6.* & Clem. 1. de sepultur. Clericus nanque absque priuilegio , nisi ipse sit interdictus , potest in loco sacro sepeliri , ut tradunt supradicti Doctores , & colligitur ex text. alleg.

Priuilegio igitur Bullæ tempore interdicti laicus adultus , puer , amens , & phreneticus poterunt sepeliri in loco sacro , dummodo in vita ipsorum fuerit Bulla suscepta. Neque obstat , amentem , phreneticum , & puerum Bullam pro ipsis susceptram non acceptasse : quia esto non acceptauerint expressè , præsumit Ecclesia , si discursum haberent , acceptaturos : & ob hanc interpretatiuam voluntatem priuilegium illis conceditur , sicuti notauit Villalob. dicto tract. 27. clausula §. numer. 2. Et quamuis hoc priuilegium sepulcræ contineatur in alio iam explicato recipiendi Sacramenta , & audiendi diuina , quia priuilegiatus ad recipienda Sacramenta , & audienda diuina , eo ipso est priuilegiatus ad sepulturam ecclesiasticam , ut docet Syluest. Interdictum , §. 9. 10. part. 6. Antonin. §. p. tit. 26. cap. 4. §. 1. Auila §. p. de censur. sect. 3. dub. 4. concl. 1. Tamen si Suar. disp. 35. sect. 1. numer. 13. cum Gloss. Clement. 1. de sepultur. & aliis , videatur refragari : nihilominus ad maiorem claritatem , vel ad tollendos scrupulos in re dubia , & in controuersia Doctorum posita , optimo consilio additum , & expressum est hoc priuilegium : ea tamen lege , ut fiat cum moderata pompa funerali.

19. Quod si inquiras , quid per pompam moderatam intelligatur : Respondet Emman. Rodrig. in *Cruciatam* , §. 5. numer. 13. cui assentitur Villalob. claus. 5. tunc moderata pompa defunctum sepeliri , si ter tantum pro viris , bis pro fœminis cymbala pulsantur , & more solito apertis ianuis Officium defunctorum canatur , excepta Missa , ex declaratione Leonis X. anno 1516. tradit Cordub. de Indulgent. quest. 3. dub. 5. & in addit. ad comp. tit. Interd. vers. *Quoad* §. 11. Secundo , respondet Rodrig. iuxta Bullam Iulij III. anno 1551. ex Commissarij declaratione , ut iuxta Bullam Pij IV. anno 1565. pompam moderatam esse , si sepeliatur defunctus dimidiata solennitate , ac cesserit ea , quæ secundum statum qualitaris personæ adhibenda foret , interdicto secluso. Ego verò censeo , standum esse consuetudini receptæ , & Episcopi declarationi , si addit fin minus Parochi , ut docent Ludouic. Lopez 2. p. instruct. vbi de Bulla , cap. 6. fol. 80. 4. col. 2. Henriquez lib. 7. de Indulgentiis , cap. 13. n. 4. Man. in Bullam , §. 5. n. 12. Villalob. claus. 5. n. 3. In Hispania autem , teste Corduba , de Indulgentiis , lib. 5. quest. 40. dub. 4. & in addit. ad Compend. interd. vers. *Quoad hoc* , §. 11. Auila sect. 3. dub. 4. §. 5. Sed maior. moderatâ pōpam non excedit , si defunctus deferatur in tono cantando , & cum solitis

clamoribus , sepeliaturque cadauer ianuis Ecclesiæ apertis , secundum quod habetur in Manuali Rom. sine Missa , nisi pro Missa , alia specialis concessio addit. Additque Auila , relatis Syluest. Angel. Armilla , Tabiena , Soto , Henriquez d. dub. 2. conclus. 3. not. 3. Clericis post cap. *Alma mater.* concedi sepulturam ecclesiasticam cum Officio defunctorum , & Missa , seruatis conditionibus , & circumstantiis in dicto cap. *Alma.* præscriptis. Ex quo à paritate rationis extendit ad laicos , qui hoc Bullæ priuilegio tempore interdicti gaudent.

20. Superest dicendum , an prædicta priuilegia pro tempore interdicti concessa locum habeant in cessatione à diuinis ? Ratio dubitandi sumitur ex Clement. 1. §. *Quod etiam* & §. *In cessationibus de sentent. excomm.* vbi interdictum generale æquiparatur cessationi à diuinis. Ergo priuilegia pro tempore interdicti extendi poterunt ad cessationem. Sed contrarium omnino tenendum est , scilicet , priuilegia pro interdicto concessa nequaquam ad cessationem à diuinis extendi. Sic testatur Ioann. de Salas in explicat. *Cruciatæ* , quest. 19. circa finem , sensisse plures Magistros Salmanticenses de hac re consultos anno 1563. & expressè tradit Nauarr. cap. 27. n. 189. Couarr. cap. *Alma mater* 2. p. §. 4. n. 6. vers. *Nec tamen erit.* Henric. lib. 7. de Indulgent. cap. 30. n. 2. & lib. 13. de interdicto , cap. 53. n. 3. in gloss. litt. P. & numer. 6. Rodrig. §. 5. numer. 8. Auila 6. p. de cessat. à diuinis , disp. 1. dub. 5. Suar. de censur. disput. 38. sect. 2. numer. 11. Acosta quest. 29. Ratio est : quia tempore cessationis sistitur omnino à diuinis Officiis , & solum permittitur semel in hebdomada pro renouanda Eucharistia celebrare , ita ut solus Sacerdos cum ministro assistat , & concessio cap. *Alma* , ut inquit Couarr. supra , numer. 7. Henric. cap. 53. numer. 2. *Auila disput. 1. dub. 3. §. Secunda opinio.* Suar. illa sect. 2. numer. 2. ad tempus cessationis non extenditur : ergo neque priuilegia pro tempore interdicti concessa ad tempus cessationis extendi debent.

Neque obstat ratio dubitandi : quia in eo loco , quantum ad aliqua æquiparatur interdictum generale cum cessatione : sed non inde inferitur in omnibus esse cessationem cum interdicto assimilandam : in multis enim non conueniunt : nam interdictum censura est , ut apud omnes constat , cessatio non fit , sed simplex diuinorum prohibitio , ut contra Sorum , & Couarru. optime confirmat Suar. de censur. disput. 38. sect. 1. ex Parnorm. in cap. *Dilectis de appellationib.* numer. 18. Nauarr. cap. 27. n. 164. quos sequitur Henric. lib. 13. cap. 52. numer. 1. & cap. 54. in fine. Auila 6. p. disp. 1. dub. 1. Vnde videmus , ut prædicti obseruant cum Nauarr. dicto c. 27. numer. 188. violentem interdictum fieri irregularem : sed non item violentem cessacionem :

PUNCTUM VIII.

De priuilegio circa cibos veritos.

Hispana Bulla , neque Latina dissentit , priuilegium circa cibos veritos in hæc verba promulgat : *Item , concede à todas las personas , que tomaren esta Bula , que durante dicho año puedan de consio de ambos Medicos espirital y corporal , comer carne en Quaresma , y otros tiempos de ayuno , y dias prohibidos de comer carne por todo el año : y que à si mismo puedan libremente à su aluedrio comer guebos , y cosas de leche , de manere que los que no comieren carne guardando en lo de mas la forma del ayuno ecclesiastico , sean vistos auer cumplido , y satisfecho al dicho ayuno.* En este indulto de comer guebos y cosas de leche à su aluedrio , no se comprehenden los Patriarchas Primados , Arceobispos , Obispos , ni otros Perlados inferiores , ni qualesquiera personas regulares , ni de los seculares los Clerigos Presbyteros en quanto à los dias de la quaresma tan solamente. Empero sacanse de estos nombrados los que fueren de sesenta años , y todos los caualleros de las ordenes militares , que los unos y los otros podran comer guobos , y cosas de leche à su aluedrio , y gozar del dicho indulto. Hæc clausula duplex priuilegium continet. Primum circa esum carniū. Secundum circa oua , & lactinia.

§. I.

Explicatur priuilegium de esu carniū , tempore prohibito.

1. Omnes habentes vsus rationis aliquibus diebus tenentur à carnibus abstinere.
2. Qualiter intelligatur priuilegium his diebus edendi carnes ex consilio vtriusque Medici.
3. Expenditur sententia Ioan. Sanch.
4. Reprobatur prædicta opinio.
5. Posito hoc priuilegio affirmant aliqui , te non posse bis , vel ter vesci carnibus , si unica illarum comestio tibi sufficiat.
6. Fertur iudicium de prædicta sententia.

7. An solutus à lege abstinendi à carnibus solutus sis à lege vnius comestionis. Et pramittantur aliqua certa pro quaestione decisione.
8. Prima sententia negat, te esse solutum.
9. Secunda affirmat, te solutum esse.
10. Tertia distinctione vitur.
11. Iudicium fertur de prædictis sententiis.
12. Qualiter simul cum carnibus possis pisces comedere.
13. Quid, si Episcopus sub excommunicatione prohibuerit esum piscium simul cum carnibus.

1. **S**upponendum est, non solum ex consuetudine, sed iure communi scripto teneri omnes fideles ad usum rationis peruenientes, aliquibus diebus à carnibus abstinere, ex textu in cap. de esu carnum, de consecrat. dist. 3. cap. Quia dies dist. 5. & cap. Statuimus dist. 4. & can. 56. sexta Synodi generalis, & alius, quæ late expendit Couarr. lib. 4. var. quæst. 20. n. 15. Censentur autem fideles plerumque usum rationis attingere, si septennium habeant completum. Vnde regulariter ante hanc ætatem, nec pater filio carnes porrigens, nec filius edens, legis transgressores censentur, ut docuit Ant. Gomez in Cruciat. ad 7. claus. n. 16. cum Caiet. 2. 2. q. 147. art. 8. Victor. de confess. num. 148. Pedraza in confess. tertio præcepto, §. 18. Cordub. tit. casuum reſeruat. q. 6. quia ante illam ætatem non præsumuntur usum rationis perfectum habere.

2. Bulla ergo concedit, ut iis diebus prohibitis vesci possis carnibus, non quidem ad libitum: sed de vtriusque Medici consilio. Nomine Medici spiritualis non venit solum Episcopus, & Parochus, qui semoto priuilegio possunt ex causa cum suis subditis dispensare, ut tenet, aliis relatis, Leonard. Lessius lib. 4. de iustitia, dub. 6. num. 45. Ioan. Sanchez in selectis, dist. 54. n. 36. ex cap. Duo simul. de officio Ordin. sed etiam quicumque alius Confessor electus per Bullam, uti notatur Henriquez lib. 7. cap. 13. numer. 10. & 12. Villalob. 1. part. summ. tract. 27. clausul. 6. n. 2. Rodriguez in explic. Bullæ, addit. ad §. 6. Ioan. Sanchez disput. 51. select. numer. 11. Neque opus est, ut tecum dispenſet, confessionem audire, vel aliquando audiuisse: sufficit, si ad confessiones audiendas approbatus existat: quia absolute est Medicus spiritualis, & in eo verificatur conditio à Bulla requisita, ut bene Villalob. Rodrig. & Ioann. Sanchez. loc. alleg.

Sed dubium est, quid prædictum priuilegium operetur? Nam, si cibi quadragesimales tibi grauiter nocent, absque Bulla carnibus vesci potes. Si autem de nocumento non constat, nequit Confessor, & corporalis Medicus licentiam vescendi carnibus concedere. Communis sententia, de qua D. Thom. 2. 2. quæst. 147. art. 4. Lessius lib. 4. de iustitia, cap. 2. dub. 6. numer. 45. Vega 1. p. summ. cap. 14. casu 36. Palacios in 4. dist. 15. disput. 8. fol. 118. Grassus lib. 2. cap. 37. num. 15. Filliuc. 2. p. tract. 27. cap. 6. num. 126. & alij affirmant, stante dubio, an tibi cibus quadragesimalis noceat, te obligatum esse lege ieiunij: quia lex est certa, & solui non potest per excusationem dubiam Bullæ. Ergo priuilegium operabitur, ut asserente Medico corporali, dubium esse, cibos quadragesimales tibi grauiter nocituros, possit spiritualis Medicus tecum dispensare in abstinentia à carnibus, qua dispensatione facta omnis scrupulus deponitur, qui absque ea dispensatione non sine fundamento consurgere posset.

3. Cæterum Ioann. Sanch. in selectis, dist. 51. numer. 9. refert Henriquez lib. 7. de indulgent. cap. 13. n. 2. & in comment. lit. N. existimat, te in supradicto dubio solutum esse à lege obligante abstinere à carnibus, neque in eo casu priuilegium Bullæ necessarium esse. Mouetur: quia in eo dubio non possidet lex positua: sed potius naturalis conferuandi propriam salutem, non solum cum est certum periculum: sed etiam cum est dubium verè fundatum. Qua ratione excusaris subuenire extremè indigenti, si probabiliter dubitas, ex tali subuentione extremum periculum passurum. Vnde non vincitur ius certum, scilicet, lex de abstinentia à carnibus, iure dubio, sed iure certo naturali vincitur ius certum posituum. Nam esto periculum nocimenti dubium sit: at non est dubium sed certum, te habere ius fugiendi non solum periculum certum, sed etiam dubium. Hoc ergo ius certum naturale vincit ius certum posituum. Quapropter priuilegium Bullæ, ut aliquid operetur, quod alias secluso priuilegio non liceret, inquit dictus Ioan. Sanch. dist. 51. n. 7. & seqq. potius Medicus corporalis iudicat, causam esse dispensationem à lege, poterit Confessorius tecum dispensare: quia in eo casu potest Pontifex prudenter dispensationem concedere. Minor namque causa requiritur ad petendam dispensationem in præcepto, quam ad non seruandum illud, seclusa dispensatione, ut bene Suarez 2. 1. de relig. lib. 2. de obseruat. festor. cap. 32. numer. 1. & cap. 33. num. 3.

Ferd. de Castro, Sum. Mor. Pars IV.

4. Ego verò nullatenus existimo, hanc explicationem priuilegij Bullæ sustineri posse, quidquid sit de veritate doctrinæ, ex qua illa deducitur: quippe enim habenas laxat, & occasionem præbet præceptum quadragesimalis ieiunij penitus abrogandi. Quis enim est, cui aliquale nocumentum cibus quadragesimalis non inferat, & illius occasione non possit, à Pontifice dispensationem petere: quam si ille concederet, excusatus esset à ieiunio; Affirmare ergo, ex eadem causa, qua peti potest dispensatio à Pontifice, posse Confessorium dispensare, lata via est abrogandi ieiunium. Quapropter credo, in hoc priuilegio non potestatem dispensandi concedi Medico spirituali, sicut nec corporali: æquè enim vtriusque consilium exigitur, ut manifestè indicant illa verba, de consilio de ambobus Medicis: nulliusque potestatis dispensandi ibi est facta mentio: sed vtriusque consilio, & iudicio posito; Medici, inquam, corporalis de nocumento graui dubio; spiritualis de conuenientia tuæ conscientia; Pontifex dispensat & facultatem tibi concedit vescendi carnibus, si aliàs causa in re sufficiens est, si verò sufficiat, ut securius, & absque vllò scrupulo procedas, semper tamen Medicus corporalis iudicare debet, saltem sub dubio ex abstinentia à carnibus graue tibi nocumentum prouenturum. Quòd si virgeas, stante hoc iudicio, non esse opus priuilegio iuxta probabilem sententiam. Respondeo, satis esse, quod, iuxta communem sententiam, necessarium sit: nam eo casu prudenter conceditur ad tollendam omnium dubitationem.

5. Posita hac dispensatione, & priuilegio vescendi carnibus, est triplex difficultas. Prima, an mortale committas bis, vel ter eodem die carnibus vescens: cum tamen vterque Medicus iudicauerit, vnicam comestionem sufficere, neque tibi necessariam esse binam, vel trinam? Affirmat Ioan. Sanch. dist. 51. select. n. 14. & 15. Quia præceptum abstinendi à carnibus est negatiuum, ideòque semper seruandum est, & omnibus horis diei obligat, ab illòque excusari non potes, nisi ob necessitatem vel dispensationem: at necessitas solum est de vnica carni comestione, cui dispensatio commensuratur. Ergo, si plures fiant, illicitæ sunt, & contra præceptum. Et confirmatur. Si qualibet hebdomada Quadragesimæ abstinere à carnibus tribus diebus potes absque nocumento: non est dubium, te obligatum esse: quia solum ob nocimenti fugam carnibus vesci potes. At vnica comestione carnis facta quolibet die potes absque vllò incommodo salutis, imò cum illius commodo, vitam transigere. Ergo, si binam carni comestionem facias, peccabis grauiter, vixote qui carnes comedis in die ieiunij absque necessitate.

6. Cæterum, etsi hæc sententia omnino consulenda sit, & in praxi seruanda: at raro seruatur, & non leuibus scrupulis est exposita. Quis enim examinabit, an infirmus lecto decumbens: febri continua laborans, vnica tantum, vel bina carni comestione indigeat? quis cum affirmabit violatorem esse præcepti ecclesiastici, eò quod bis, vel ter carnes comederit, si vnica comestio necessitati sufficiat? Certè hæc aliena sunt à praxi & consuetudine recepta. Quapropter credendum est, eum qui ratione necessitatis aliquo die excusatur ab abstinentia carni, absolute excusari. Nam esto, præceptum negatiuum sit, & omnes horas diei afficiat: afficit tamen sanos, non infirmos: infirmi autem ab illo integrè excusantur. Et ratio videtur aperta: quia excusatio integra abstinendi à carnibus quolibet die, non desumitur ex eo, quòd vnica carni comestione facta possis absque incommodo salutis viuere: sed ex eo, quòd cibus quadragesimalis eo die tibi noceat. At hæc ratio omnibus diei horis perseverat. Ergo præbet sufficientem excusationem abstinendi à carnibus toto die: secus est, quando constat, cibum quadragesimalem aliquibus diebus in hebdomada non fore nociturum.

7. Secunda, an deobligatus abstinere à carnibus, tenearis legem ieiunij de vnica comestione seruare. Pro cuius decisione aduerte cum communi sententia apud Lessium. lib. 4. c. 2. dub. 2. num. 8. tria in lege ieiunij præscribi. Primum, abstinentiam quorundam ciborum, maxime carni. Secundum, abstinentiam plurium refectionum. Tertium, certam refectionis horam quæ ratione consuetudinis modo est vndecima ante meridiem: olim nona diei, id est, tertia pomeridiana, ut colligitur ex cap. Solent. de consecrat. dist. 1. Ante hanc horam non licet ieiunium soluere. Quòd si notabilis anticipatio absque causa fiat, docet Couarr. Navarra. Caietan. Paludan. à Lessio relati dicti dub. 2. n. 13. esse mortale, tamen ipse Lessius, relatis Angelo, Innocent. Alenf. Palacio, Toletis, satis probabile reputet, esse tantum veniale: stante verò causa anticipationis, Nauarr. c. 21. n. 27. & plerique alij testantur, nullum esse peccatum, sicuti non est pro cuiusque arbitrio tempus refectionis prorogare. Dispensatus ergo in usu carni, adhuc intelligi potest astrictus duplici alia lege, scilicet, vnius refectionis, & ne ante horam statutam fiat.

8. In hac re est triplex sententia. Prima negat, te solutum esse ab obseruatione ieiunij quoad multiplicem refectionem, & illius statutam horam, tamen si solutus sis carni abstinentia. Sic Ledes. 2. p. 4. q. 17. art. 3. dub. 9. Ioan. Medin. Cod. 4.

de ieiunio, *quest. 5. & 9. Pedraza in tertio mandato, notab. 14.* Mouentur: quia præceptum continet plures partes: ergo deobligatus ab una, non censetur ab aliis deobligatus. Non enim ex eo, quod deobligatus es ad legem ieiunij, deobligatus censetur à lege abstinendi à carnibus: ergo neque ex eo quod deobligatus sis à carnium abstinencia, deobligaris à lege ieiunij. Et confirmatur: quia in aliquibus Bullis antiquis notabatur, dispensatum ad vescendum carnibus, si in reliquis formam ieiunij seruaret, satisfacere ieiunij præcepto, eiusque meritum consequi. Ergo ieiunij præceptum stare potest cum esu carnium.

9. Secunda sententia docet, te liberum esse ab omni alia lege ieiunij. Sic Caiet. 2. 2. q. 147. art. 8. Nauarr. in sum. Hispan. e. 21. n. 25. Tolet. lib. 6. cap. 2. n. 4. Azor. t. 1. lib. 7. cap. 10. q. 3. Filliuc. t. 2. tract. 27. cap. 3. n. 52. docere videtur Thom. Sanch. in sum. lib. 4. cap. 11. n. 50. & 51. quatenus affirmat, abstinencia à carnibus esse de essentia ieiunij. Idem tradit Suar. t. 3. in 3. p. disp. 70. sect. 1. Emman. S. a. Ieiunium, n. 11. Henriq. lib. 7. cap. 13. n. 13. Villalob. tract. 23. diff. 8. n. 8. Ioann. Sanch. disp. 51. select. n. 4. Ratio est: quia essentia ieiunij stat maximè in abstinencia à carnibus: qua dempta, sicut non manet essentia ieiunij, sic neque obligatio ad ieiunandum, & seruandum alia duo requisita ad ieiunium.

10. Tertia sententia distinguit: Vel tibi concessus est usus carnium, solum quia cibus quadragesimalis nocet: vel, quia etiam debilis es, indigensque virum recuperatione. Si ob hanc secundam causam concedatur, liber es ab omni lege ieiunij: quia finis concessionis admittit duplicem comestionem, & illarum gratia priuilegium etiam concessum est. At si solum ob nocuumentum cibi quadragesimalis tibi conceditur usus carnium, nequaquam potes bis comedere: sed formam ieiunij de vnica comestione seruare debes: quia finis dispensationis non tam est quantitas ciborum, & numerus comestionum, quam cibi conditio, & qualitas salutis propriæ inimica. Sic Cordub. q. 143. & 167. Rodrig. in Cruciat. §. 6. dub. 3. Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. in fine. Valen. t. 3. disp. 9. quest. 2. p. 5. Anton. Gomez ad clausul. 7. Bulla, num. 5. Acosta ibi, quest. 81. & alij plures.

11. Dicendum igitur est, hanc tertiam sententiam satis probabilem esse, semperque in praxi fore consulendam: secundam verò sententiam probabilem esse, & securam, tum ob eius rationem, tum ob Doctorum auctoritatem. Neque obstat fundamentum primæ sententiæ: quia esto, præscribatur lege ieiunij, ne bis reficiaris: id tamen præcipitur dependenter ab obligatione abstinendi à carnibus. Quare hac detracta nulla alia obligatio subsistit. Secus verò, est si ob ætatem vel aliam causam solutus esses à lege binam comestionem prohibente: non inde inferitur, te solutum esse à lege abstinendi à carnibus: quia illud est minus, accessorium ieiunio: probarique facile potest ex reg. iuris, in 6. Cui licet, quod est plus, licet utique, quod est minus, & ideo cui licet esus carnium, licet bina comestio: at, non cui licet, quod est minus, scilicet, bina comestio, licitum debet esse, quod est plus, scilicet, carnes comedere. Deinde non obstat, quod ex Bullis antiquis adducitur, quia illa verba iam expuncta sunt, fortè ne ansa daretur adherendi illi sententiæ, & iudicandi, posse essentialiter cum esu carnium ecclesiasticum ieiunium consistere. Quapropter Summus Pontifex solum de his, quibus licet, lacticia, affirmat, ieiunio satisfacere, si in reliquis seruient ieiunij formam, tacitè indicans comedentes carnes ieiunio satisfacere non posse.

12. Tertia difficultas est, an dispensatus ad esum carnium, possis simul cum carnibus pisces comedere? Non est dubium, omnia dispensatione edendi carnes, te posse piscibus vesci, tametsi aliquale salutis damnum sentias: quia obseruandum Ecclesiæ commune præceptum sufficiens causa est permittendi salutis damnum. Questio igitur procedit, casu, quo vtaris dispensatione edendi carnes, an simul possis piscibus vesci? Cui questionem breuiter respondeo cum Acosta quest. 80. in Cruciat. Villalob. 1. p. sum. tract. 23. difficult. 8. n. 11. Thom. Sanch. lib. 8. de dispensat. disp. 1. n. ult. & in sum. lib. 4. cap. 11. n. 57. Ioann. Sanch. in select. disp. 51. n. 21. & 22. Filliuc. t. 2. tract. 27. c. 3. n. 54. per se loquendo, ne officiat salutis, licere: quia nulla lege esus piscium interdictus est: si autem salutis noceat, legem temperantia violabis leuiter, aut grauiter pro salutis dispendio, & nocuumento.

13. Sed, quid, si Episcopus sub excommunicatione prohibeat, uti prohibitum est in pluribus diocesis, ne dispensati ad esum carnium, simul cum illis pisces edant, peccabunt pisces edendo? Respondet Ioann. Sanch. in select. disp. 51. n. 20. & 21. Si causa excitandi appetitum, comedas pisces, non peccaturum: quia præceptum positium abrogare non debet, quod iure naturali debetur. Neque item, si comedas pisces suauis, etiam abique causa, vel in ea quantitate, quæ tuæ salutis non noceat: quare, inquit prædictus Author, hoc præceptum violare tantum censeberis, quando pisces simul cum carnibus edes, quorum esus graue tuæ salutis nocuumentum inferat.

Hæc sententia sustinenda non est, quippe aliena prorsus est à veritate. Finis namque huius præcepti positui non est salutis corporali subditorum consulere: sed fidelium ædificationi: ne, inquam, dispensati in lege abstinendi à carnibus voluptati incumbant loco poenitentiae, quam alij præstant: ipsique præstare tenebantur: quapropter esus piscium, simul & carnium, esto nocuius non sit, prohibitus censetur. Pro esu namque nocuo opus non erat episcopalis prohibitio, cum iure naturæ prohiberetur. Neque permittendus est esus piscium ad excitandum appetitum, nisi fortè in tam leui quantitate, ut in considerationem non veniat. Nam esto, iuri naturali non repugnet, media assumere ad appetitum excitandum: non tamen iuri naturali debetur omnia media assumere: quinimò iuri naturali est conforme ab aliquibus abstinere ob bonum virtutis, præceptorum obseruationem, & fidelium ædificationem.

§. II.

Expenditur priuilegium de esu lacticiniorum, & ouorum.

1. Quid iure communi statutum sit?
2. Extra Quadragesimam aliqui tenent, oua, & lacticia iure communi prohiberi.
3. Verius est sola consuetudine.
4. Quid Bulla priuilegium concedat.
5. Non prodest hoc priuilegium extra Hispaniam.
6. Qui excipiantur ab hoc priuilegio?
7. Dominicis Quadragesimæ negant plures, exceptas personas posse vesci ouis, & lacticiis.
8. Oppositum satis est probabile.
9. Quid dicendum.

1. Vt communi oua, & lacticia prohibita esse tempore Quadragesimæ non solum sub veniali culpa (ut immeritò placuit Fagund. de quinque Eccles. præcep. lib. 4. c. 2. n. 6. motus auctoritate Glossæ in c. Denique dist. 4. quam Glossa, et si plures excussiones reuoluerim, inuenire non potui,) sed etiam sub graui culpa, ex dicto c. Denique. vbi omnes Doctores notant apud Lessium de ieiunio, dub. 2. §. Porro. Ioan. Sanch. disp. 51. n. 18. ideoque hoc pro certo supposito, inquirunt, an extra Quadragesimam vigiliis, & feriis sextis totius anni, feria secunda, & tertia Rogationum sit obligatio ex iure communi scripto abstinendi ab ouis, & lacticiis.

2. Couarr. lib. 4. var. c. 20. n. 15. inquit, vniuersaliter oua, & lacticia vetita esse in omnibus ieiuniis ex sexta Synodo generali can. 56. vbi dicitur: Visum est, ut omnis Dei Ecclesia, quæ est in vniuerso terrarum orbe, vnum ordinem sequens ieiunia perficiat, & abstineat sicut ab omni mactabili, sic ab ouis, lacte, & casis, quæ quidem sunt fructus eorum, à quibus abstinemus. Et probari potest primò ex D. Thom. 2. 2. q. 147. art. 7. & Gloss. c. Admonete. 31. qu. 2. dicentibus, ideo in Quadragesima præscriptam esse abstinencia ab ouis, & lacticiis: quia à carnibus veriti trahunt originem, & magnam cum carnibus affinitatem habent. Sed hæc ratio æquè militat in aliis ieiuniis extra Quadragesimam, & in omnibus diebus, in quibus esus carnium prohibetur. Ergo, & c. Secundò, Bulla ab indulto edendi oua, & lacticia excludit Patriarchas, Primares, Episcopos, Presbyteros, & c. pro diebus Quadragesimæ tantum: quæ particula, tantum, inuicilis esset, si aliis temporibus, præter Quadragesimam, prohibita non essent oua, & lacticia. Tertio, de essentia ieiunij tria sunt, abstinencia ab aliquibus cibis, abstinencia plurium refectionum, cetera refectionis hora. At de essentia ieiunij quadragesimalis est abstinencia non solum à carne, sed ab ouis, & lacticiis: ergo idem erit de reliquis ieiuniis. Facetur tamen Couar. in terris iam diu possessis à Christianis hoc ius scriptum contraria consuetudine abrogatum esse, sicuti Lessius dicto dub. 2. §. Quoad primum. affirmat Belgio, quibusdam in locis, ferè per totam Quadragesimam vesci posse ouis, & lacticiis.

3. Sed recedendum non est à communi sententia Theologorum, & Canonistarum, asserentium, sola consuetudine prohiberi oua, & lacticia in reliquis ieiuniis extra Quadragesimam. Sic habet D. Th. 2. 2. q. 147. art. 8. in corp. & ad 3. Paludan. in 4. dist. 15. quest. 4. art. 4. Richar. art. 3. q. 5. ad ult. Ouand. dist. 26. proposit. 52. Angel. Ieiunium, §. Syluest. ibi. q. 5. Armilla initio. Nauarr. cap. 21. num. 35. Cordub. in sum. quest. 60. Medin. lib. 1. sum. cap. 14. §. 10. fol. 98. Alcozer. cap. 14. Pedraza in 3. mand. cap. 14. Lessius dicto dub. 2. & omnes communiter ratio est: quia nullibi extat tale ius. Nam, quod adducitur ex sexta Synodo non vrget. Etenim (ut inquit Ouand. supra, §. Quidam) fermo est ibi de sabbatis, & Dominicis Quadragesimæ, in quibus aliqui Armenij ouis, & lacticiis utebantur, quos præcepit sexta Synodus conformari in hac parte cum reliquis fidelibus, quibus iuxta Gregor. illo cap. Denique. dist. 4. interdicta sunt oua, & lacticia. Deinde non obest ratio

ratio. Nam esto, Ecclesia mota fuerit ad prohibenda lacticia in Quadragesima: quia à carnibus trahunt originem: noluit tamen in omnibus anni ieiuniis prohibere, ne vehementer emungens sanguinem eliceret. Illa verò exclusiua, tantum, cuius mentio fit in Bulla, apposta est ob consuetudinem alicubi in Hispania, & quibusdam Gallia partibus vigentem, ut inquit Nauarr. cap. 21. n. 15. abstinendi à lacticiis in omni ieiunio, vel ad tollendos scrupulos, qui oriri possunt ex usu ouorum, & lacticiniorum in illis diebus, dum quis dubius, & anceps est, an sit, vel non sit consuetudo edendi lacticia, cuius anxietas quietem operatur securitas orta ex hoc Bullæ privilegio. Vasquez l. 2. r. 2. disp. 177. c. 6. n. 54. Ioan. Sanch. disp. 51. select. n. 19. testantur, in Hispania nullam esse consuetudinem, quæ obligare posset. Nam, cum consuetudo introduci, & conseruari debeat à maiore parte Communitatis, & maior pars Communitatis in Hispania ex privilegio Cruciatæ vescatur ouis, & lacticiis in omni ieiunio extra Quadragesimam; efficitur, nullam vigere consuetudinem posse abstinendi ab ouis, & lacticiis. Ad illud verò, quod obieciatur de essentia ieiunij, respondeo, essentiam ieiunij esse abstinentiam à carnibus, ut carnes distinguuntur à piscibus, non ab ouis, & lacticiis, nisi in Quadragesima, semoto privilegio, & in aliis ieiuniis ratione consuetudinis. Vnde, cum præcipitur ieiunium, directè indicitur abstinentia à carnibus vbique, & à lacticiis iure communi in Quadragesima, & in aliis diebus ieiunij, dum inualuerit interdicens consuetudo. Standum ergo est consuetudini ciuitatis, oppidi, vel provincie, de qua nihil certum statuere possum, cum ex facto pendeat. Solum aduerto cum Nauarr. & communi sententia, consuetudinem præscribi quadraginta annis, ex cap. de consuetudine. His positis.

4. Privilegio Bullæ permittitur, ut in diebus Quadragesimæ, & in omnibus aliis diebus prohibitis omnes fumentes Bullam possint ad libitum vesci ouis, & lacticiis: sed non lardo, aut sagimine, vulgò, manteca de puerco: his enim non licet uti, nisi in illis partibus, ubi consuetudo fuerit recepta, sicut fertur esse in Gallacia, & Peru, propter olei penuriam.

5. Circa quod privilegium obserua primò, tibi non prodesse extra regna Hispaniæ existenti, tamen in Hispania Bullam susceperis: quia sic cauetur in Bulla Latina his verbis: Item, ut dicto anno durante, in omnibus, & singulis regnis, &c. & non extra illa. Et quamuis Commissarius in Bulla Hispanica contineat hanc limitationem: standum est Bullæ Latinæ, quam non potest ipse sic transcribere, ut substantiam privilegij mutet.

6. Secundò obserua, ab hoc privilegio excipi Patriarchas, Episcopos regulares, Presbyteros, &c. pro diebus quadragesimalibus tantum. Vnde in reliqua parte anni eis licebit ouis, & lacticiis vesci, siue iure scripto, siue ex consuetudine vesci prohibeantur. Nomine, Regulares, omnes Religiosi vtriusque sexus comprehenduntur: sed non Nouitij, qui in odiosis, qualis est hæc restrictio, nomine Religiosi non veniunt, ideoque vesci possunt ouis, & lacticiis, sicut sæculares, virtute huius privilegij, ut bene notauit Cordub. lib. 1. qq. q. 30. aliis relatis Rodrig. in Cruciat. §. 6. n. 9. Fœminæ item votis solèmbus non astrictæ, nullamq; seruantes claustrum, vulgò dictæ, Beate & Eremitæ, nullis Religionis, & obedienciæ regulis alligati, & Commendatarij vxorati, qui non sunt verè Religiosi, etiam seruēt modū aliquem Religionis, ut docet S. Thom. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 3. eodē privilegio Bullæ gaudere possunt. Denique, fruuntur hoc privilegio Commendatarij militares S. Ioannis, & omnes Presbyteri sexagenarij, ut expressè habetur in dicta Bulla.

7. Superest dicendum, an supradictæ personæ exclusæ à privilegio edendi oua, & lacticia in Quadragesima, illis vesci possint in Dominicis diebus? Supponit quæstio, absque privilegio licitū nō esse illis Dominicis vesci ouis, & lacticiis ex can. illo 56. sextæ Synodi generalis, iuxta Quadi declarationē: sicque videtur consuetudine receptum: tamen sciam, viros doctos, ut notat Palacios in 4. dist. 15. disp. 8. Emman. Rodrig. §. 6. n. 8. asseruisse, nullo iure Dominicis prohibita esse oua, & lacticia, quia hæc Dominicæ nō videtur cōprehēdi in Quadragesima, siquidē absq; illis quadragenarius numerus cōpletur.

Negant plures Bullæ privilegium prodesse: sic Anglit. q. 9. de abstinencia à cibo, difficult. 7. Rodrig. in explicat. Bullæ, §. 6. n. 8. ubi affirmat, se audiuisse à Commissario sic Pontificem cōsultum de hac re respondisse. Villalob. clausul. 7. n. 11. Hentij lib. 7. de indulg. c. 13. n. 10. Th. Sanch. lib. 4. c. 11. n. 53. Ioan. Sanch. disp. 52. n. 25. ubi testatur, vidisse declarationem Greg. XIII. de hac re. Et inde sumitur præcipuum fundamentum Greg. XIII. sententiæ: nam, cum privilegium extendi non possit ultra voluntatē concedentis, Pontifex concedens hoc privilegium declaret, ad Dominicas Quadragesimæ non extendi posse. Deinde, quia ut cōstat ex c. Denique, dist. 4. ea, quæ originē trahunt à carnibus, prohibitis carnibus prohibita esse censentur. Denique, quia nomine quadragesimalium dierum, secundum stylum & communem vsum Dominici dies videntur comprehendi.

8. Nihilominus Cordub. in sum. q. 8. fol. 437. Palacios in 4. dist. 15. disp. 8. fol. 127. Nufio Cabezudo i. de poenit. in exposi. Bullæ, §. 8. dub. 5. Llamas 3. p. c. 5. §. 26. in fine. Anton. Gomez in explicat. Bullæ, clausul. 7. n. 7. Villalob. n. 11. & quam plures alij Magistri Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

fatis probabile existimant, privilegium Bullæ pro Dominicis prodesse. Primò, quia per dies quadragesimales non intelliguntur Dominicæ, ex Gregor. in c. Quadragesima de consecrat. dist. 5. iuncto c. Denique dist. 4. Nam esto, antiquitus Quadragesima dies Dominicos comprehenderet, teste Speculatore in ration. diuinor. Offic. lib. 6. c. de Dominica prima Quadragesima, & colligitur manifestè ex dicto c. Quadragesima. quia Quadragesima incipiebat à prima Dominica. At Gregor. in dicto c. Quadragesima. dies Dominicos à Quadragesima subtrahit, & loco illorum addidit quatuor dies Dominicæ Quinquagesimæ, & duos ex hebdomada sancta. Ergo pro Dominicis privilegium Bullæ prodesse poterit. Secundò, in aliis ieiuniis per annum prodest Bullæ privilegium. Ergo prodesse poterit in Dominicis Quadragesimæ, qui non sunt dies ieiunij, sed solum abstinentiæ. Tertio, quia Quadragesima specialiter excluditur ab hoc privilegio in reuerentiam ieiunij à Christo Salvatore nostro exhibitæ: at dies Dominici hoc ieiunium non repræsentant: siquidem in illis non ieiunatur. Ergo in illis locum non habet privilegij exclusio. Quarto, & præcipuè, quia Bulla Latina, ad cuius normam Hispana intelligenda, & regulanda est, raptim excludit à privilegio ieiunia Quadragesimæ, sub quibus manifestum est, dies Dominicos non comprehendi. Verba Bullæ Latinæ concessæ à Gregor. XIII. die 5. Martij, anno 1574. cuius tenorem successores Pontifices sequuntur, hæc sunt: *Insuper declaramus, intentionis nostræ fuisse, & esse, sub indulto vescendi ouis, & lacticiis Prælatos, Archiepiscopos, aliosque Superiores, & inferiores, necnon alius personas ecclesiasticas regulares, & qui in ordine Presbyteratus fuerint seculares, extra quadragesimalia ieiunia tantum in omnibus aliis temporibus, & ieiuniis totius anni comprehensos esse, & ipsi extra dicta tempora quadragesimalia eis vti licere.* Ecce quomodo Pontifex permittit illis personis, extra ieiunia quadragesimalia uti ouis, & lacticiis. Ergo poterunt illis vesci in Dominicis. Neque obstat, quòd Commissarius transcribens Bullam solum dixerit, *tan solamente en los dias de Quaresma*: quin addiderit, *ieiunij*: quia, cum in rigore soli dies ieiunij sub Quadragesima comprehendantur, ut probatum est: satis intellexit, solos dies ieiunij explicari illis verbis. Non enim Commissario permillum est mutare privilegium plumbeæ, cum ex Latino idiomate in vulgarem linguam vertit, quinimò, ut testatur Emmanuel dicto §. 6. n. 8. Nauarr. c. 27. n. 62. in casum referuatum Bullæ Cœnæ incideret, si substantialem faceret mutationem. Ergo Commissarius per dies quadragesimales non potest dies Dominicos intelligere, cum Bulla Latina solos dies ieiunij intelligat.

9. In hac quæstione dicendum existimo, in rigore hanc secundam sententiam probabilem esse, & secura conscientia sequi posse, quousque illa prædicta declaratio Pontificis, quam Doctores referunt, authenticè publicetur, & iuridicè constet.

PUNCTVM VIII.

De facultate eligendi Confessorem.

Privilegij summa sic habet: *Item, para que con mas puridad, y limpieza de sus conciencias puedan hacer oracion, conceder su Santidad à todos los susodichos, que puedan elegir por Confesor qualquier Presbytero secular, ó regular, de los aprobados por el Ordinario, el qual los pueda absolver una vez en la vida, y otra en el articulo de la muerte, de qualesquier peccados, y censuras, aunque sean de los reservados, y reservados à la Sede apostolica y de los declarados en la Bula de la Cena Domini, excepto del crimen y delito de la heregia, y de la censuras, y peccados ne reservados à la Sede apostolica, los puedan absolver tantas, quantas veces los confesaren con penitencia saludable, conforme à las culpas. Y en caso que sea necesario satisfacion para conseguir la dicha absolucion, la hagan por sus personas, y auiendo impedimento, la puedan hacer sus herederos, ó otros por ellos.*

§. I.

Qui Confessarius, & qualiter absolvere, possit à peccatis referuatis habentem Bullam.

1. Confessarius debet esse approbatus ab Ordinario, & à quo Ordinario.
2. Parochus, dum Parochus est, ubilibet eligi potest.
3. Approbatus per examen, vel aliàs, qualiter eligi possit.
4. Qualiter regulares eligi possint.
5. Hic Confessarius te absolvere potest ab omnibus peccatis referuatis Sedi apostolica semel in vita, & semel in morte.
6. An à peccatis referuatis Pontifici, si occulta sint, possit sæpè absolvere? Affirmat Sanch.

7. Verius videtur semel tantum absolui posse.
8. Fit satis opposito fundamento.
9. Nomine articuli mortis præsumptus intelligitur.
10. Quid operetur hoc privilegium.
11. In articulo mortis non teneris sumere Bullam, ut absoluaris à reſeruatis.
12. Pro omnibus peccatis, excepta hæreſi, eſt privilegium.

1. **E**Xpreſſe bulla requirit, debere eſſe confeſſarium ab Ordinario approbatum: ſed quia ordinarius eſſe poteſt, vel loci, in quo fit confeſſio, vel pœnitentis, vel confeſſarij, ideo non eſt certum, à quo approbatio danda ſit. Probabilius exiſtimo, neceſſariò eſſe concedendam ab ordinario confeſſarij: quia eſt actus iuriſdictionis in confeſſarium exercitæ, ut dixi tractat. de pœnitentia, part. 17. §. 3. Neque reputo improbabilem ſententiam Henrici. l. 7. de indulgentiis, cap. 12. num. 4. & in comment. liti. O. Emmanuel Sà verbo Confeſſor, num. 6. de editione genuina, aſſerentium, cuiuſlibet Ordinarij, ſive loci, ſive pœnitentis, ſive confeſſarij approbationem ſufficere: quia nec bulla, nec concilium limitant. Non eſt igitur à nobis in hoc privilegio, quod latè debet interpretari, limitatio adhibenda.

2. Hinc infero, parochum, dum parochus eſt, eligi poſſe ubilibet virtute bullæ, ſicuti dixi dicto punct. 17. §. 2. num. 7. & 8. quia ubilibet eſt parochus, & beneficium retinet, ratione cuius cenſet Concilium, eſſe idoneum ad confeſſiones audiendas. At ſi parochus à beneficio remouetur, vel illud renunciet, ſi aliam non habeat approbationem, nequaquam eligi poterit: quia eius approbatio beneficio annexa eſt, ut latius probavi tract. de pœnitentia, dicto punct. 17. §. 4. num. 1. Quicquid contrà ſentiat Villalob. in explic. cruciat. tr. 27. clauſ. 9. §. 1. in fine.

3. Infero ſecundò, ſi per examen ſacerdos approbatus ſit, durante approbatione eligi poteſt, ut de ſe conſtat, tamenſi approbatio ſolum pro limitato tempore fuerit conceſſa: quia verè eſt approbatus. Finito verò illo tempore non eſt cenſendus approbatus, ut probavi dict. §. 4. num. 2. tamenſi Sebastian. de Acoſta in Cruciat. quaſt. 39. in fine. contrarium ſentiat: inquit enim, confeſſorem expoſitum in aliqua parochia, loco, vel diœceſi pro certo tempore, tranſacto illo tempore, etiamſi licentia non reformetur, poſſe eligi per bullam, quia expoſitus ad tempus ſimpliciter eſt approbatus ab Ordinario, quouſque ex cauſa legitima reprobetur, & indignus iudicetur. Conſentit ex parte Rodrig. §. 9. n. 33. loquens de religioſis, quos dicit poſſe eligi virtute bullæ, ſi approbati ſint ab Ordinario pro limitato tempore, eo tranſacto, quando hæc limitatio apponitur ad vexationem eis faciendam (quod non eſt præſumendum: ſed ſi ut curam, & diligentiam adhibeant in ſtudento: quia non fuerunt iudicati ſatis ſufficientes, niſi ob ſpem nouæ diligentia in ſtudiis adhibendæ. Quòd ſi ſacerdos ad viros, & non ad fœminas approbatur, vel ad certum genus perſonarum, eſto, plures cenſeant, & ſatis probabiliter non poſſe ab alijs per bullam eligi; contrarium, ut probabilius, firmamus, §. 2. num. 10. eò quòd in ipſo verbo bullæ verificentur: ſiquidem eligitur ab ordinario approbatus.

4. Qualiter autem religioſis, & ſæcularibus approbatio ſemel conceſſa reuocari poſſit, & effectum reuocatio habeat, tradidimus dicto tract. de pœnitentia, p. 17. §. 4. Illud aduerto regulares ſemel approbatos in vnico Episcopatu, eligi poſſe virtute bullæ in illo Episcopatu, ſive iuſtè, ſive iniuſtè approbatio reuocetur: quia bulla Latina ſic habet: *Quoad regulares ſufficiat, quod talis confeſſor fuerit ſemel approbatus.* & notauit Rodrig. §. 9. n. 31. & 32.

Hic igitur confeſſarius approbatus, & à te electus poterit te abſolvere ab omnibus peccatis, quæ Sedi apoſtolicæ reſeruata non ſunt, toties, quoties, durante anno in ea incideris: à reſeruatis verò Sedi apoſtolicæ, excepto crimine hæreſis, ſemel tantum in vita, & ſemel in morte poteſt, quia ſic cauetur in bulla; & latè, & eruditè probat Acoſta quaſt. 63. & ſeqq.

5. Sed eſt difficultas, an hæc vnica abſolutio intelligenda ſit de peccatis eiſdem ſpeciei, & non de peccatis in ſpecie diuerſis. Non enim deſunt, qui arbitrentur, de peccatis eiſdem ſpeciei intelligi debere. Quare ſi in peccata diuerſæ ſpeciei labaris, credunt, te poſſe pluries abſolutionem obtinere. Sed eſt ſententia improbabilis abſque vlla apparenti ratione, & contra bullæ tenorem: tantum enim concedit, ut à reſeruatis ſedi apoſtolicæ ſemel in vita, & ſemel in articulo mortis abſolui poſſis. Si autem pro diuerſitate peccatorum obtinere abſolutionem poſſes; non ſemel tantum, ſed pluries poſſes eam abſolutionem obtinere, deberetque bulla ſaltem dicere, ut poſſes ſemel in vita, & in morte à quolibet peccato reſeruato obtinere abſolutionem: cum autem id non exprimat; ſed potius dicat, ut ſemel abſolui poſſis, efficitur manifeſtè, obtenta abſolutione à reſeruatis, nulla ratione te poſſe virtute illius bullæ aliam à reſeruatis obtinere. Atque ita tenet Rodriguez §. 9. numer. 35. Acoſta quaſtiunc. 70. Villalob. clauſul. 9. §. 2. numer. 5. Dixi virtute illius bullæ: nam, ſi aliam ſuſcipias, ut ſuſcipere potes; ſed non plures, potes iterum in vita, & in morte abſolui, ſive ab eiſdem peccatis ſpecie, ſive à diuerſis.

6. Sed, quid, ſi illa peccata Pontifici reſeruata occulta ſint neque ad forum contentioſum deducta, poterisne abſolui non ſemel tantum, ſed toties, quoties? Affirmat Thom. Sanchez, l. 4. in Decalog. c. 54. n. 27. Quia iam illa peccata non ſunt Pontifici reſeruata, ſed Episcopis, quibus ex Trident. conceſſa eſt facultas abſoluendi ab omnibus caſibus occultis, quæ facultas, cum generalis ſit, & omnibus Episcopis ob eorum dignitatem facta, pontificiam reſeruationem videtur de medio tollere, ſicuti ſi Episcopus ſua conſtitutione ſynodali caſus ſibi reſeruatos omnibus parochis concederet, reſeruationem tolleretur: quia non ex delegatione, ſed iure ordinario illis ea facultas competere.

7. Nihilominus, etſi ſententia prædicta probabilis ſit, oppoſitam probabiliorẽ cenſeo cum Henriquez l. 6. de pœnitentia c. 14. quaſt. 7. Bannes 2. 2. quaſt. 64. articulo ultimo. ad finem. Moueor: quia hi caſus non committuntur Episcopis, tanquam Ordinarijs; ſed tanquam ſedis apoſtolicæ delegarijs, ac proinde non deſinunt eſſe caſus pontificij, & Pontifici reſeruati: quia nemini alteri competunt iure ordinario; ſed ex delegatione. Neque obſtat, Episcopos eorum abſolutionem delegare poſſe, poſſunt vtique: quia ea delegatio eſt perpetuò annexa dignitati, ac proinde tanquam ordinaria delegari poteſt.

8. Ad fundamentum oppoſitum reſpondeo, prædictos caſus competere Episcopis iure ſpeciali delegationis, & non ordinario; ideoque reſeruationem non perdere. Sectus eſſet, ſi conſtitutione ſynodali omnibus Parochis competereſſet episcopales caſus, ceſſaret reſeruatio: quia iure ordinario eis competereſſet, & non iure ſpeciali delegationis, cum Episcopi poſtatem non habeant conſtituendi delegatos lege generali.

9. Nomine articuli mortis, pro quo hoc privilegium conceditur, non ſolum verus articulus, ſed præſumptus, ſeu probabilis intelligitur, ut bene alijs relatis docuerunt Rodrig. in Cruciat. §. 9. n. 38. Anton. Gomez ad decimam clauſulam. n. 13. & 14. Villalob. clauſ. 9. §. 2. num. 7. Acoſta quaſtiunc. 71. Suarez de pœnitentia. diſp. 26. ſect. 4. n. 3. Et ratio videtur manifeſta: nam ſi ſolum pro mortis articulo verò hoc privilegium conceſſum eſſet, vix eo uti poſſes, neſciens, an infallibiliter ſis moriturus, ſæpèque periculo nullitatis abſolutio exponeretur. Deinde ſumentibus aliam bullam eodem anno idem privilegium abſolutionis conceditur. Ergo ſignum eſt, non de verò articulo, ſed de præſumpto intelligi conceſſionem; ſemel autem eo privilegio vtens, nequis iterum eo gaudere, durante anno; tamenſi in periculum mortis incidat, niſi aliam bullam ſumas, ut ſumere potes: quia bulla expreſſè reſtringit, ut ſemel tantum eo uti poſſis: ſectus eſſet ſi eam non appoſuiſſet reſtictionem.

10. Quòd ſi inquiras, quid operetur hoc privilegium abſoluendi à reſeruatis in articulo mortis; ſiquidem iure communi in eo articulo nulla eſt reſeruatio iuxta text. in c. Paſtoralis. de officio Ordin. & c. Eos, qui de ſentent. excomm. in 6. & Trident. ſeſſ. 14. cap. 7. Facile reſponderetur operari quidem hoc privilegium, ut poſſis in eo articulo à quolibet approbato abſolui præſente proprio Sacerdote, quod ſecundum probabiliorẽ ſententiam licitum non erat. Secundò, ut ſi abſolutus mancas tam à peccatis quàm à cenſuris, ut non tenearis poſtmodum, ſi mortem effugias, coram ſuperiore comparere: quam obligationem ſubires, ſi ex hoc, vel ſimili privilegio abſolutionem non impetrallies; ſed ſolum ob vrgentem neceſſitatem, iuxta text. in c. Eos, qui. de ſentent. excomm. & tradit. Suar. de pœnit. diſp. 30. ſect. 3. à n. 5. Sanchez l. 2. Decalog. cap. 13. num. 31. & 32. Villalob. clauſ. 9. §. 2. num. 7. Anton. Gomez clauſ. 10. num. 16. & alij.

11. Vnum tamen placet aduertere cum Sanch. l. 2. ſumm. cap. 13. numer. 14. te in articulo mortis conſtitutum, & caſus habentem reſeruatos obligatum non eſſe ſumere bullam, ut ab eis abſoluaris: ſed poteris à quouis confeſſore abſolui; cum obligatione tamen comparendi, ſi abſolutio fuit à cenſuris reſeruatis Pontifici, ex text. in c. Eos qui de ſentent. excomm. in 6. Quia nemo tenetur quærere privilegium; ſed poteſt uti beneficio communis iuris. Exculaberis poſtmodum ab obligatione comparendi, ſi ſumpra bulla per Confeſſorem electum abſoluaris, ac ſi nunquam abſolutus eſſes: quia ex privilegio vices ſuperioris gerit, ut bene notauit Sanchez dicto l. 2. in Decalog. c. 13. n. 32.

12. Quod ad peccata attinet, ad omnia extenditur dictum privilegium, crimine tantum hæreſis excepto, ob eius gravitatem, Hæreſis autem intelligi debet exterior; nempe quæ ipſomet actu exteriori declaratur, & manifeſtetur, ut latè expendit Sanch. l. 2. in Decalog. capit. 10. & 11. & nos diximus tr. 4. de fide, ubi de hæreſi eiſque abſolut. Reliqua verò peccata, quantumvis grauiffima, & cito, commiſſa ſunt poſt bullam ſuſceptam.

ceptam : quinimò esto, fuerint commissa fiducia absolutionis obtinenda per Cruciatam , possunt absolui, sicuti dixi tract. precedenti, punct. ult. de Iubileo: quia nulla est facta in prædicto privilegio limitatio. Ergo absque fundamento adhiberetur, argum. text. in cap. Solita sunt. de maiorit. & obedient. cap. Porro. cap. Cum & plantare. de privilegiis, idèdque cum Pontifex intendit, ne privilegium proferat delinquentibus, ex illius fiducia id exprimit, ut videri potest in Bulla compositionis, & pluribus comprobatur Nauarr. de Indulgent. notab. 30. numer. 7. Cordub. lib. 5. de indulgent. quest. 37. proposit. 3. Cum ergo in præsentem id non exprimat, manifestum est; privilegium prodesse: & ita, præter Doctores ibidem relatos, docent Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. c. 13. Sanch. in Decal. lib. 4. c. 58. n. 18. Ioan. de Salas in manuscriptis, q. 2. de exposit. Cruciat. Cordub. lib. 5. de indulgent. q. 37. & 74. Villalob. claus. 9. Bulla, n. 19.

§. I I.

An Religiosi aliorum Ordinum à Societate virtute Bullæ absolui possint à peccatis eorum Superioribus reservatis.

1. Affirmant plures, & quibus probent.
2. Negant alij probabilius.
3. Expenduntur aliqua rationes, quibus alij suam sententiam firman.
4. Displacent prædictæ rationes.
5. Fit illis satis.
6. Deciso questionis.
7. Quid dicendum de Nouitiis.

1. Plures Doctores non infimæ notæ sentiunt, posse Religiosos, sicuti sæculares, virtute Bullæ eligere Confessorem, qui eos, in consulto Prælati, à reservatis absoluat. Sic docuerunt plures Magistri Salmaticenses de hac re consulti, teste Villalob. tract. 25. claus. 9. n. 13. Basil. de Leon. in Manuscript. in explic. Cruciatæ, q. ult. Eusebius de Herrera Augustinianus de statu religioso. dec. 9. pert. tot. Ioan. Sanch. in select. disp. 43. n. 10. in fine; & n. 13. §. Fætor. & probabilem reputat Cordub. de indulgent. quest. 49. Emman. Rodriguez in explicat. Cruciat. §. 9. n. 24. & 25. Fundamentum est: quia Bulla æquæ Religiosis, ac sæcularibus concedit facultatem eligendi Confessorem, sicuti & alia indulta, Indulgentias, & privilegia. Nam in ipsa Bulla habetur: in Monasteriis, etiam Mendicantibus, si pro quolibet denario Religiosorum militem mittant: sin minus de suis bonis liberaliter erogauerint, Indulgentiam plenariam consequantur. Quibus autem indulgentia conceditur, concessa est facultas eligendi Confessorem, ut constat ex illis verbis. Item concede si Santidad à todos los susodichos, &c. At hæc facultas privilegiis concessis ab Alexand. VI. Innocentio VIII. Leone X. Pio V. & Clemente VIII. quorum meminerunt Rodriguez Collector privilegiorum, Acofta, & alij referendi; non potest censi reuocata. Primò, quia est facultas onerosa, & remuneratoria, quæ nunquam præsumitur reuocari, nisi illius fiat expressa mentio, & compensatio reddatur, ut pluribus firmaui tract. de legib. disp. 4. part. 21. §. 2. Secundò, quia, esto, reuocaretur prædictis privilegiis: noua tamen Bullæ concessione vigorem recuperaret: quod non leuiter indicant tot privilegiorum in contrarium repetitiones: si enim quodlibet ex illis privilegiis noua Bullæ concessione non reuocatur; sed firmum persistit: ut quid tot multiplicentur? Tertiò, prædicta privilegia, quibus Bullæ facultas restringitur, non videntur à Religionibus acceptata: sed illis non obstantibus, & tacito Prælatorum consensu Religiosi absque vilo scrupulo Bulla vtuntur ad eligendum Confessorem; ut docet Henriquez lib. 6. cap. 16. in comm. litt. P. Ergo facultas in Bulla contenta firma persistit. Quòd si dicas, ea privilegia acceptatione non indigere: quia propriè non sunt privilegia, & concessiones: sed generalis facultatis eligendi Confessorem, quæ in Bulla conceditur, declarationes: obstat: quia ea declaratio non continebatur in prædicta facultate generali, cum potius illi contraria sit: quando autem legis declaratio nouum ius constituit, neque in lege contentum, eandem promulgationem, & acceptationem expostulat, ac si esset lex nouiter constituta.

2. Nihilominus cenfeo verius, prædictis Religiosis Bullam non prodesse, quoad facultatem eligendi Confessorem, absoluedique à reservatis. Moueor: quia est sententia ferè omnium Doctorum, qui sua scripta typis mandarunt: sic enim tradit Ledesma. 2. part. 4. quest. 29. art. 2. Collector. privileg. in Compend. Mendicant. verb. Cruciatæ, & verb. Absolutio quoad Fratres, & ibi Cordub. in annotat. & super Reg. D. Francisci, cap. 7. quest. 8. punct. 2. & Compend. Bernard. verbo, Bulla Cruciatæ. Passarelli. de privileg. Minor. cap. Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

10. Sorbus post Compend. Mendicant. pag. 544. & verbo, Cruciatæ. Henriquez lib. 6. cap. 6. §. 9. & cap. 16. n. 7. & lib. 7. cap. 22. Candelab. aureum 1. part. de absolut. num. 25. aliàs 35. Rodriguez qq. regular. 1. tom. quest. 21. art. 10. & in explicat. Cruciatæ, §. 9. num. 24. & seq. Sebastianus de Acofta quest. 107. Villalob. clausul. 9. §. 3. num. 14. Garcia de benefic. 2. p. cap. 5. à num. 60. & seq. Suarez t. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 16. à num. 3. Vgolin. de offic. Episcop. cap. 7. §. 2. num. 8. Secundò, quia esto: in Bulla æquæ Religiosis, ac sæcularibus concessa fuerit potestas eligendi Confessorem, & absoluedi à reservatis. At Alexand. VI. sicuti refertur in Compend. Ordinis Cisterciens. verbo, Bulla Cruciatæ, §. 1. & in tomo privilegior. eiusdem Ordinis, privileg. 16. num. 7. prohibuit Cisterciensibus Cruciatæ vsum: & Innocent. VIII. relatus in Compend. privileg. Mendicant. verbo, Confessiones, & Confessores §. 6. eundem vltim Augustinianis prohibuit: quam prohibitionem ad Minores extendit, ut constat ex eodem privileg. verbo, Absolutio ordinaria quoad Fratres, §. 12. Quod confirmauit Leo X. relatus in eodem Compend. §. 17. & 18. & verbo, Cruciatæ, §. 3. & ibi Collector, & Pius V. pro Dominicanis, & nouissimè Clemens VIII. & Paulus V. pro omnibus Regularibus declararunt, nunquam esse, nec fore suæ mentis in facultate Cruciatæ, aliorumque indultorum concedentium facultatem eligendi Confessorem comprehendere Religiosos. Ergo facta hac declaratione potestas, quæ generalis erat, restricta remanet: quæ tamen restrictio non tollitur per subsequentem Cruciatæ concessionem. Tum, quia semper præsumitur concedi sub ea limitatione, dum contrarium manifestè non exprimitur. Tum, quia satis in iure receptum est, speciem non derogari per genus, iuxta Gloss. fin. in c. Generi. de reg. iuris, in 6. & pluribus comprobaui tr. 3. de legib. disp. 5. p. ult. §. 4. n. 14.

3. Alias rationes, meo iudicio, inefficaces emulant in probationem huius sententiæ plerique ex supradictis Doctoribus, quas breuitatis causa omitto. Solum aduerto, non mihi probari modum, quo Suarez suam sententiam firmat: existimat namque Bullam Religiosis non prodesse: quia illa facultas generalis eligendi Confessorem nunquam illis fuit concessa: sed semper ab illa fuerunt excepti. Ad quod asserendum mouetur, tum ex supradictis Bullis Leonis X. Pij V. Clementis VIII. & Pauli V. asserentibus, neque esse, nec fore Pontificis intentionem, Religiosos sub illa facultate comprehendere: & cum sit lex declaratiua, extendi potest ad præterita. Tum ex ratione: quia in generali concessione non veniunt, quæ quis in specie non esset verisimiliter concessurus, ex regula generali, de Reg. iuris, in 6. At non est verisimile, hanc facultatem sic generalem eligendi Confessorem velle Pontificem Religiosis quibuscunque concedere. Primò, quia talis facultas in non leue detrimentum disciplinæ religiosæ, & obseruantie regularis cedit, ut dixerunt Pius V. & Gregor. XIII. & Clemens VIII. in suis Bullis. Secundò, quia in Iubileis, quæ ad tempus, & ob aliquam occasionem specialem conceduntur, ubi hanc facultatem Religiosis Pontifex concedit, verbis clariis, & manifestis id exprimit. Cum ergo id non faciat in præsentem, non debet intelligi concessa. Tertiò, quia Trident. sess. 25. cap. 10. iudicans expedire Monialibus bis, vel ter in anno Confessores extraordinarios designari: statuit, ut ab Episcopo, vel earum Superioribus designentur: ergo non est credendum, hoc privilegio, quod est quasi perpetuum, quia semper continuatur, remitti Monialibus eorum designationem, quoties sibi placuerit. Neque item mihi probatur secundum fundamentum, quo Suarez & plures alij mouentur, quod sic se habet. In vltima clausula Bullæ Commissarius suspendit omnes gratias, facultates, & indulgentias quibuscunque personis, Monasteriis, locis piis, &c. & postmodum inquit: Exceptis, tamen qua concessa sunt Ordinibus Mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres. quæ exceptio, cum generalis sit, cadit in omnia præcedentia: ac proinde non solum excipit indulgentias, sed quascunque facultates, quæ Superioribus concessæ sunt. Ergo excipit facultatem, ne eorum subditi absque eorum licentia Confessorem eligant, & à peccatis absoluantur.

4. Hæc, inquam, rationes mihi non probantur. Existimo namque, facultatem in Bulla concessam eligendi Confessorem æquæ Religiosis, ac sæcularibus competisse: tum ex verbis generalibus, quibus Bulla vtitur, omnibus fidelibus, vtriusque sexus, cuiuslibet conditionis, & qualitatis, &c. sub quibus necessariò veniunt Religiosi. Tum, quia expressè facta mentione, tū Regularium, tum sæcularium, facultatem edendi oua, & lactinia concedit, & plenariam indulgentiam, & facultatem eligendi Confessorem absque vlla distinctione, & à facultate edendi oua, & lactinia in quadagesima Religiosos excipit: ergo, cum in facultate eligendi Confessorem nulla fiat exceptio, sub illa comprehensæ erant: & probatur ex concessione Gregorij XIII. facta Societati, quæ refertur in Comp. priuil. Societatis verbo, Gratiar. vsum, §. 2. Concedit namque Gregor. Superioribus Societatis, ut possint subditi vsum Cruciatæ cōcedere, & limitare, prout sibi visum fuerit. Idemque colligi potest

potest ex Urbani Bulla in sequenti pun. inferenda, ubi manifestè supponit, per Bullam Cruciatæ in te spectatam omnibus Religiosis concedi facultatem eligendi Confessorem.

5. Neque obstant rationes, quibus Suarez mouetur: nam Innocent. Alexand. & Leo X. solum dixerunt, non esse, nec fore suæ mentis, quod Bulla Cruciatæ Religiosis pro sit quoad potestatem eligendi Confessorem, non autem declarant, à principio non profuisse, Pontificemque primò concedentem non habuisse intentionem: quinimò, etsi illam haberet, debeat exprimere, ut Religiosi ab usu illius facultatis censerentur excepti. Quod verò Clemens VIII. & Paul. V. addiderint, non fuisse eorum mentem Religiosos in prædicta facultate comprehendere: non probat, à principio comprehendere non fuisse: sed probat, post Bullas Alexandri, Innocentij, Leonis, aliorumque Pontificum iam non comprehendendi. Ad rationem nego, Pontificem non fore in specie concessurum hanc facultatem Religiosis. Concessit utique, si sic Religiosi excitarentur ad subsidium ferendum bello contra Ecclesiæ inimicos, & fides dilataretur: neque illa concessio, quæ in vi priuilegij reuocabilis sit, cedere potest in graue Religionis detrimentum, aliàs iniquè processisset Pius IV. anno 1561. qui Bullam hoc tenore concessit, prout Ioan. de Salas *quæst. ult. in explicat. Bullæ*, testatur se vidisse: *Concede si Santidad, que todas las demas personas, aunque sean Religiosos, y de las Ordenes Mendicantes, sin que tengan licencia de sus Superiores, puedan tomar, y se escribir para ello, gozen del dicho Jubileo plenissimo, y puedan eligir Confesor Clerigo, o Religioso, el qual oida su Confesion, pueda absolver de todos sus pecados, quanto quier graues, y enormes, &c.* Et infra: *Y quiere su Santidad, que cada vez, que tomare esta Bula, gozen de nuevo de todas las otras, que hubieren tomado, especialmente desta gracia, de eligir Confesor, y ser absueltos plenariamente, aunque sean, como dicho es, Religiosos, o Religiosas, aunque sean mendicantes, sin licencia de sus Superiores.* At non est affirmandum, Pontificem in hac concessione peccauisse: sed, esto, minus fuerit conueniens, non tamen absolutè iniquum. Etenim, sicut aliquibus hæc facultas eligendi Confessorem ansam peccandi præbet: aliis verò difficultas recurrendi ad Superiorem pro commissis, occasio est, ne statim à peccatis resurgant: sed in grauiora labantur, & continuo peiores fiant: quapropter & concessa facultas, & illius restrictio legitimos fines habere possunt. Quod verò ex Trident. adducitur, simile non est. Aliud enim est legem statuere, aliud priuilegium & ex causa onerosa concedere. Priuilegium namque fauorabilius debet esse, quam lex: quia id sonat nomen priuilegij, præcipue cum pro limitato tempore sit concessum. Adde Trident. non prohibere, quin pluries, quam bis, vel ter Confessores designentur: sed præcipit, ut ad minus bis, vel ter fiat eorum designatio, quæ lex non impedit specialia priuilegia: neque specialia priuilegia eligendi Confessorem eam legem infirmant: sed potius eius intentum fouent.

Secundum argumentum de exceptione appositæ in Cruciatæ minus efficax est. Quia reseruatio casuum à Superioribus facta non est in fauorem Religiosorum, esto, cedat in illorum bonum: sed est in eorum grauamen: siquidem restringit facultatem eligendi Confessorem aliàs illis competentem: & cum concessio facultatis sit fauor, illius restrictio, & denegatio onus erit. Non igitur ea exceptio intelligi potest de hac facultate: sed de facultate, quæ in fauorem Religiosorum cedat. Deinde, illa exceptio intelligi debet de iis, quæ prius suspenderat Commissarius, aliàs exceptio non contineretur sub regula. At Commissarius facultatem reseruandi casus, utpote ad gubernationem ecclesiasticam pertinentem, non suspendit: sed solum suspendit indulgentias, facultates, & priuilegia à Sede apostolica concessa obtinendi absolutionem à peccatis, & censuris. Ergo ex vi illius exceptionis nullatenus inferitur, Religiosos Bulla vti non posse.

6. Quapropter affirmo, etsi in prædicta concessione à principio æquè Religiosi, ac sæculares continerentur: at post factas declarationes, & restrictiones tot Pontificum, nullatenus comprehenduntur: quia semper censetur facultas sub ea restrictione concedi: quod amplius constabit ex solutione rationum oppositarum sententiarum. Ad primam, in qua Basil. Ponce magnā vim facit, tametsi leuis sit considerationis, respondeo, esto priuilegium onerosum plerumque non reuocetur: at de facto reuocari potest causa iusta intercedente, etiam non soluta compensatione, ut prædicto loco de legib. probaui. Verum in præsentem non reuocatur priuilegium, sed restringitur aliqua ex parte ob bonum Religionis, quod minus est. Præterquam quod hoc priuilegium nemini restringitur, postquam illi est concessum: sed conceditur illi iam restrictum: ac proinde non habet locum argumentum Basil. de compensatione faciendâ. Ad secundum dico, toties restrictionē à Pontificibus publicari, ut apertius de eorum intentione constet. Adde, opus fuisse à Clemēte VIII. eam restrictionē denuò statuere: quia Pius IV. eam de medio sustulit. Si verū est, eo tenore, quæ supra retulimus, Bullā publicasse: & quia Pius V. solum pro Dominica Familia, &

Gregor. XIII. pro Societate eam indixerunt. Ut ergo omnibus Religiosis facultas Bullæ restrictæ competere, necessarium fuit statutum à Clement. VIII. factum. Ad tertium respondeo, ut ibi, & ad replicam dico, restrictionem illam, quæ per modum legis facta est, nulla Religiosorum acceptione indigere: quia non versatur circa subditorum actiones: sed circa actionem legislatoris, declarando eius voluntatem in priuilegij concessione, quæ declaratio ex acceptione, vel contradictione subditorum non mutatur, ut bene Garcia *dicta 2. p. de benef. c. 5. n. 68.* notauit. Deinde hæc declaratio nullam aliam publicationem exigit præter eam, qua possit in notitiam priuilegiatorum venire: quia hoc satis est, ut illis constet, qualiter priuilegium sit illis concessum. Hoc autem abundè obtrinetur per publicationem Romæ factam: quia ibi Capita Religionum, & illarum procuratores existunt, quibus restrictio intimata omnibus Religiosis intimata censetur.

7. Quod ad Nouitios attinet, tract. 16. disp. 1. pun. 10. n. 9. dixi, Bullæ priuilegio eligendi Confessorem, & absoluedi à reseruatis, uti posse: quia comparatione illorum non est restrictio facta: quippe ipsi non sunt propriè Religiosi, ex textu in cap. *Religiosi de sentent. excommunicat. & ibi Ioan. Andr. & pluribus firmat Tiraq. de utroque retractu, l. p. §. 1. gloss. 8. num. 29.* quod verissimum est in iis, quæ odia, & non fauores spectant, ut in præsentem. Atque ita Præter Suarez *ibidem* relatum docet Rodrig. in Bulla, §. 9. numer. 27. Henric. lib. 6. cap. 16. num. 3. & 27.

§. III.

Quid dicendum est de Religiosis Societatis Iesu, quoad eligendum Confessorem virtute Cruciatæ.

1. Quid sit certum.
2. Statuitur Bulla Gregorij, illiusque declaratio.
3. Quibus aliqui probent, noua Cruciatæ concessione prædictam Bullam Gregor. reuocari.
4. Fit illis satis.
5. An pro peccatis non reseruatis Bulla prodesse possit.

1. Si vera est sententia, quam superiori cap. firmatam relinquitur, manifestum est, Religiosos Societatis Iesu non posse Bulla Cruciatæ, uti, quoad eligendum Confessorem, & absolutionem à reseruatis obtinendam, cum Bulla Clementis VIII. edita anno Domini 1599. Nouembr. 23. omnes Religiosos utriusque sexus comprehendat, sub quibus necessariò omnes, qui in Societate vota biennij emiserunt, intelliguntur. Sed, quia non desunt Doctores, qui censeant, Bullam Clementis VIII. & illius de facultate Cruciatæ eligendi Confessorem restrictionem, vim non accepisse, eò quod à pluribus Religiosis recepta non fuerit, tametsi ab aliquibus admittatur: putant enim, esse necessarium, à maiore parte Religionum acceptam fuisse, ut vim aliquam sortiretur, placuit sigillatim de Religiosis Societatis Iesu hanc quæstionem enodare.

2. Pro cuius decisione præmitto, Gregorium XIII. in sua Bulla, quæ incipit, *Decet Romanum Pontificem*, edita 3. Maij. anno 1575. & refertur in Com. priuileg. Societ. Iesu, verbo, *Absolutio*, §. 11. & verb. *Gratiarum usus*, §. 2. vsum Cruciatæ, & quoruncunque indultorum, quoad potestatem eligendi Confessorem, sub iis verbis prohibere. [Ne quis autè apostolicorum indultorum prætextu regularem, ac exemplarem instituti prædictæ Societatis disciplinam, quam modis omnibus retineri, & conseruari volumus, dissoluere, aut relaxari præsumat, non esse, nec fore vnquam mentis nostræ, aut Sedis apostolicæ, ut personæ Societatis absque expressa Superiorum eiusdem Soc. licetia utatur facultatibus: quæ in Iubileis, Bullis Cruc. confessionaliibus, aut aliis quibuscunque apostolicis indultis, aut Communitatibus, siue priuatis personis, siue pijs locis, aut quomodocunque aliter hæcenus concessæ sunt, aut in posterum conceduntur, etiam si in illis expressè indulgeatur, ut omnes Regulares etiā Mendicantes, huiusmodi facultatibus uti possint: si quando autem vsum aliquarum ex prædictis facultatibus personis de dicta Societate ab eiusdem Societatis Superioribus concederetur, ut nulli earum liceat, nisi intra numerum eorum, qui ad confessiones personarum eiusdem Domus, aut Collegij audiendas deputati sunt, Confessarium eligere, nisi ratione itineris, aut alia de causa ab eiusdem Superioribus aliis Confessariis daretur, aut extra Societatem cōfiteri facultas ad id specialiter tracta, apostolica autoritate, tenore præsentium, perpetuò declaramus, statuimus, & ordinamus: secusque facta irrita, & inania fore decernimus.] Deinde ipse Greg. 29. Octobr. 1584. prout refertur verbo, *Gratiarum usus*, §. 2. declarauit, viue vocis oraculo, mentis sue non esse, ut per Bullas Cruciatæ, aut Iubileorum, vel aliàs similes concessiones, sub quacunque derogatione, aut tempore etiam si in eis dicatur, quacunque prohibitione sublata, vel etiam viue vocis oraculo Pœnitentiarij S. Petri, aut quibuscunque alijs

aliis hactenus factis, vel in posterum faciendas, censetur derogatum privilegii, regulis, aut ordinationibus Societatis, præcipue vero indulto illi per eundem Gregor. XIII. die Maij, 1575. concessio scilicet, ne personis Societatis absque expressa superiorum eiusdem licentia ut liceat facultatibus in iubilæis, Bullis Cruciatæ, confessionalibus, aut aliis quibuscunque apostolicis indultis quomodocunque hactenus concessis, & in posterum concedendis. Declaravit præterea, posse superiores, dum huiusmodi licentiam concedit, limitare eam ad vsum vnius aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquarum, etiam eadem Bulla, aut indulto contentarum. Quas concessionem nemini esse potest dubium à Societate admissas esse: ac proinde esto, bulla Clement. VIII. recepta non sit, ideoque vim non fuerit sortita, religiosi Societatis Cruciatæ ut non possunt ex prohibitione facta à Gregor.

3. Verum aliqui, disciplinæ regulari minus intenti audent affirmare noua bullæ cruciatæ concessione cum clausulis derogatoriis omnes prædictas restrictiones, & limitationes de medio tolli, posseque Religiosos quoscunque, etiam Societatis, uti Bulla Cruciatæ ad eligendum Confessorem, ac si nulla illis restrictio facta esset. Cui modo dicendi non leniter fauet Urban. VIII. in bulla edita ult. Martij, 1629. ubi inquit: *Cum ratio doceat, & experientia compertum sit, Religionibus valde perniciosum existere, ut earum Religiosis licitum sit, Confessarium sibi eligere. Et licet felix recordat. Gregor. XIII. ac Clemens octauus, & Gregor. XV. Romani Pontifices, prædecessores nostri, per suas in forma brevis litteras, expressè prohibuerint, ne Religiosi Societatis Iesu facultatibus Cruciatæ sanctæ uti absque Superiorum suorum licentia valerent; nihilominus, quia nonnulli existimant, ex clausulis litterarum dictæ Cruciatæ cuiuscunque ipsius Societatis privilegio derogari, & propterea ipsis Religiosis huiusmodi facultatibus uti licitum esse, speciali ad hoc nostro & apostolice Sedis opportuno remedio necesse sit. Nam, si novum remedium necessarium est; Ergo sentit Pontifex, prædictis bullis Gregor. XIII. Clement. VIII. & Gregor. XV. non satis esse prouisum. Præterea, cum referat Pontifex sententiam illorum Doctorum, qui affirmant, ex clausulis Cruciatæ nostris privilegiis in contrarium derogari, potestatemque eligendi confessorem Religiosis integrè communicari, non damnat, nec reprobatur, imò tacitè eam approbat, asserens, necesse esse de opportuno remedio prouidere.*

4. Sed hæc lenia sunt: nam vt ex superiori puncto constat, Bulla cruciatæ solum facultates, indulta, & privilegia, quæ illius vsum obstat possunt, reuocatur: sed restrictio, & limitationem facultatis in eadem Bulla concessæ, quæ privilegia non sunt censenda. Neque obstat, Pontificem referentem illorum sententiam, qui affirmant, clausulis bullæ prædictas restrictiones derogare, non condemnasse: fat enim in actu exercitio, & opere ipso damnauit nouam prohibitionem vtendi cruciatæ expediens, quæ licet simpliciter necessaria Religiosis Societatis non esset; erat tamen opportuna ad falsam illorum sententiam de reuocatione privilegiorum nostrorum comprimendam. Igitur Urbanus VIII. in prædicta Bulla inquit: *Nos pro nostri pastoris munere debito, ea quæ ipsius Societatis quieti, & pacifico statui, ac debita Superioribus obedientia conseruanda opportuna esse cognoscimus, salubriter prouidere volentes, motu proprio, & ex certa scientia maturaque deliberatione nostra, ac de apostolice potestatis plenitudine, hac nostra perpetuè valitura constitutione sancimus, nulli Religiosorum eiusdem Societatis licere facultatibus Cruciatæ huiusmodi in quacunque mundi parte publicari, vel publicanda, quoad eligendum Confessarium, & obtinendam absolutionem à casibus reſeruatis utique; neque eis quoad eligendum Confessarium, & obtinendam absolutionem prædictæ facultatem Cruciatæ huiusmodi suffragari; minusque prædictas litteras sub quibuscunque eiusdem cruciatæ concessionibus, extensionibus, prorogationibus, & confirmationibus factis, & pro tempore quomodolibet faciendis comprehendere: sicque per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos, sublata eis, & eorum cuiuslibet quauis aliter indicandi, & interpretandi facultate, & inane, si secus super his à quoquā quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit, decernimus. Non obstantibus, &c.* Quæ litteræ in omnibus Collegiis publicatæ fuerunt; esto id necessarium non esset. Ex quibus nullus relinquitur locus dubitandi, nemini è Societate licere uti Bulla Cruciatæ ad eligendum Confessorem, & obtinendam à reſeruatis absolutionem: neque noua Bulla cruciatæ concessione prædictam restrictionem reuocari, nisi illius fuerit mentio expressa. Quod efficaciùs procedit, dum Urbanus VIII. vixit, qui temerè præsumitur noua cruciatæ concessione reuocare remedium, quod ipse motu proprio, & ex certa scientia, & matura deliberatione iudicauit opportunum Religiosorum statui, concedereque facultatem liberam eligendi Confessarium, quam ipse, tum ratione, tum experientia compertum esse affirmat Religionibus valde perniciosum existere.

5. Superest decidendum, an saltem pro peccatis non reſeruatis possint Societatis Religiosi eligere virtute bullæ Confessarium, qui eos absoluat? Et breuiter respondeo, si vera est sententia, vt mihi verissima videtur, cruciatæ noua concessione non reuocari restrictionem factam à Clement. VIII. & specialiter pro Religiosis Societatis Iesu à Gregor. XIII. nullatenus possunt Religiosi Societatis uti Bulla cruciatæ ad eligendum Confessorem, etiam pro non reſeruatis: quia absolute facultas eligendi Confessarium absque licentia prælati est, in nostra bulla indirecta, cum clausula irritante. Atque ira Suar. tom. 4. de relig. tract. 8. l. 2. capit. 16. à numer. 3. vsque ad 10. At si sustineamus sententiam illam parum probabilem, noua, inquam concessione cruciatæ prædictas restrictiones, declarationes, seu privilegia de medio tolli; solumque esse spectandum motum proprium nouiter concessum Urbani VIII. existimo probabilius, posse Religiosos Societatis eligere Confessarium, qui eos à non reſeruatis absoluat: quia Urban. v. 1. 1. in prædicto motu proprio solum interdictit electionem Confessarii in ordine ad obtinendam absolutionem à non reſeruatis: non verò in ordine ad obtinendam absolutionem à non reſeruatis, vt colligi potest ex illis verbis bis repetitis. Nulli Religiosorum Societatis licere facultatibus cruciatæ huiusmodi in quacunque mundi parte publicari, vel publicanda, quoad eligendum Confessarium, & obtinendam absolutionem à casibus reſeruatis, uti, neque eis quoad hanc eligendi Confessarium, & obtinendam absolutionem, prædictam facultatem cruciatæ huiusmodi suffragari. Cum enim electio Confessarii solum esse possit ad obtinendam absolutionem à reſeruatis, & non reſeruatis, exprimens Pontifex, & excipiens absolutionem à reſeruatis, tacitè electionem Confessarii ab obtinendam absolutionem à non reſeruatis permittit. Præterea id ipsum indicat dictio illa, & quæ copulat verbum antecedens cum sequenti, & illius est declaratio, ex leg. Scia. 20. §. Cuius ff. de secundo instructo. ubi Bartol. num. 1. leg. Titia reſtores. §. Nihil ff. de legatis, 1. Nam esto, varias significationes sortitur, vt videri potest in Euerard. in loco à natura copula, per totum, quas breuiter collegit Gonzalez reg. 8. Cancell. gloss. 3. in præsentem autem manifestum est, appositam esse ad declarationem verbi antecedentis, quod commune erat iuxta ea, quæ tradit Rota decis. 327. numer. 3. part. 2. diuersor. Socin. iunior. cons. 181. numer. 35. l. 2. Et ita sola electio Confessarii ad obtinendam absolutionem à reſeruatis interdictitur. Permittitur ergo electio Confessarii pro absolutione à non reſeruatis obtinenda.

§. IV.

De facultate Confessarii absoluedi à censuris, & pœnis.

1. Ab omnibus censuris Confessarius absolvere potest.
2. Non potest absolvere à cessatione à diuinis.
3. A qua irregularitate sit certum, non posse Confessarium absolvere.
4. Ab irregularitate ex delicto tantum, plures consent absolui posse.
5. Probabilius est, à nulla irregularitate, virtute Cruciatæ, absolui posse.
6. Opposita fundamenta dissoluntur.
7. A quibus censuris absolui possit. Proponitur dubitandi ratio.
8. A qualibet absolui potest.
9. Quid dicendum de licita absolutione.
10. Satisfit rationi dubitandi.

1. Certum est, Confessarium virtute bullæ absolvere posse ab excommunicatione, suspensione, & interdicto: quia verè sunt censuræ iuxta textum in cap. Quarenti de verb. significat. & in prædicta bulla datur facultas absoluedi ab omnibus censuris.

2. Duplex tamen est difficultas. Prima, an virtute huius facultatis absolvere Confessarius possit à cessatione à diuinis. Et ratio difficultatis est: quia cessatio à diuinis species est interdicti, & censura, vt tradit Couaruu. cap. Alma. 2. p. §. 2. in princip. Sorus in 4. dist. 22. quest. 3. art. 1. Si igitur virtute cruciatæ absolvere Confessarius potest ab interdicto, & à qualibet censura, etiam à cessatione à diuinis, videtur absolvere posse. Sed omnino oppositum tenendum est: quia cessatio à diuinis non afficit personam, pro cuius causa imposita est, sed afficit locum sacrum, in quo diuinas laudes filere facit. At virtute cruciatæ, qui illam habet absolui potest à censuris contractis, non locus sacer: ergo virtute cruciatæ tolli non potest cessatio. Deinde cessatio à diuinis, esto, species esset interdicti localis, & censura; est tamen censura quæ solum per iudicem loco sacro imponitur: at censura, pro qua bulla potestatem absoluedi concedit, est censura, quam absoluedus contrahere ipso iure potest. Ergo pro cessatione à diuinis nulla in bulla conceditur facultas, sicut nec pro interdicto locali: & tradit Rodrig. additionib. ad Crucia. §. 9. num. 60. Villalob. claus. 9. §. 2. n. 26. & 27.

3. Secunda, & grauior difficultas est, an virtute bullæ ad irregularitatem possit absolui? Et quidem de irregularitate imposita

posita ob indecentiam, qualis est, quæ oritur ex bigamia, ex defectu natalium, ex homicidio autoritate publica facto, omnes Doctores conueniunt, te absolui non posse: quia hæ irregularitates nec sunt censuræ, neque ecclesiasticæ pœnæ; sed, quædam impedimenta ab Ecclesia statuta pro suscipiendis Ordinibus, beneficiisque ecclesiasticis in cultum, & reuerentiam ecclesiasticis status. Ob quam rationem eadem certitudine existimo, te non posse virtute Cruciatæ absolui ab irregularitate contracta ex homicidio, siue voluntario, siue casuali: quia esto, illa irregularitas imposita sit in pœnam delicti commissi, simul etiam imponitur ob indecentiam, & improprietatem, quam habes cum ecclesiastico statu. Non enim mansuetudinem Christi, qui pro nobis vitam exposuit, vales representare: cum ab alio vitam abstuleris, idcirco Sorus *lib. 4. de institut. quest. 1. art. 4.* etsi de aliis irregularibus pœnalibus admittat, virtute Cruciatæ te posse absolui, de hac irregularitate omnino negat. Quapropter controuersia sita est de absolutione ab irregularitate contracta ex iniqua administratione Sacramentorum, ex violatione censuræ, & apostasia, vel hæresi.

4. Ab hac irregularitate posse virtute Cruciatæ te absolui docent Sorus *in 4. dist. 22. quest. 3. art. 1.* Cordub. *de indulgent. quest. 43. dub. 4.* & *in sum. quest. 58. & qu. 144.* Medin. *1. 2. q. 96. art. 4. & lib. 1. sum. cap. 11 fol. 51.* Gutier. *lib. 1. canon. qq. cap. 3.* & testatur se consuluisse viros doctissimos Bannez *2. 2. quest. 64. art. 8.* probabilem reputat Rodrig. *§. 9. num. 64.* Sæpe verbo, *Absolutio, n. 20.* Mouetur: quia prædicta irregularitas est verè censura: quia est sententia, & pœna Ecclesiastica, ut dicitur *Extravag. de privilegiis. §. Obseruent.* & colligitur ex Trident. *sess. 24. cap. 6.* Et esto, irregularitas hæc non sit censura: at negari non potest esse ecclesiasticam pœnam: idcirco bulla concedit facultatem absolueudi, non solum à censuris, sed etiam à pœnis ecclesiasticis. Ergo concedit facultatem absolueudi ab irregularitate. Quod si dicas, in bulla tantum concedi facultatem absolueudi à censuris, & pœnis, non autem dispensandi irregularitas autem non absolutione, sed dispensatione tollitur, ut tradit Syluest. verbo, *Irregularitas, in fine.* Ergo pro irregularitate nulla est facultas in bulla concessa: obstat: quia sæpe irregularitas absolutione tolli censetur, teste Gerson. *alphab. 33. litt. Q.* Couarru. *in sum. qu. 26. & quest. 43. de indulg. dub. 2. & 3.*

5. Sed oppositum longè probabilis est, nempe, à prædicta irregularitate te non posse virtute Cruciatæ absolui. Sic docent Nauarr. *cap. 27. num. 194. & num. 250.* Ledesm. *2. part. quarri. quest. 26. art. 2.* Couarru. *ca. Alma mater. 1. par. §. 6. n. 6.* Villadiego *tract. de irregularit. col. 43. in fine.* Henricus *l. 7. de indulgent. cap. 13. n. 6. & lib. 13. cap. 1.* Anton. Gomez *claus. 10. in Cruciat. num. 30.* Villalobos *claus. 9. nu. 91.* Auila *de irregularit. dub. 14.* & alij communiter. Ratio præcipua est: quia hæc nomine censuræ, nec pœnæ venit irregularitas. Non censuræ: quia definiti Pontifex in cap. *Quarenti. de verbor. significat.* quæ sub censura intelligatur, solum meminit excommunicationis, suspensionis, & interdicti. Et merito: quia hæc ad correctionem delinquentis abhibetur: at irregularitas non in correctionem, imò nec præcipue in delicti punitionem, sed in reuerentiam, & cultum ecclesiastici status constituitur à iure, idcirco à ratione censuræ omnino excluditur. Neque etiam sub nomine pœnæ, de qua in bulla est sermo, irregularitas intelligitur. Etenim pœna *ibidem* præscripta est, quæ impedit susceptionem pœnitentiæ, & Communionis, ut si Confessor te suspendisset à confessione, vel Communione suscipienda pro aliquo tempore, vel tu ob aliquam iustam causam eam tibi pœnam imposuisses, vel certè, ut mihi placet, apposita est ob stylum, & vsum antiquum, quo fideles à Communionem arcebantur ob aliqua delicta, iuxta textum in cap. *Presbyter 82. dist. cap. De his verò. 23. quest. 2.* Ab his ergo pœnis, si quæ sint, virtute Cruciatæ absolui potes, non ab aliis, quæ vsu pœnitentiæ, & Communionis non impediunt, uti manifestè colligitur ex ipsa Bulla dicente: *T para que con mas puridad. de sus conciencia.* Attendit ergo ad remouendas cēsuras, & pœnas, quæ puritati conscientie obstat possunt. Cum autem irregularitas non sit pœna, quæ pœnitentiæ, & Communionis susceptionem impediat, sub concessione absolueudi à pœnis non comprehenditur. Et comprobari potest ex his, quæ tradidi *tract. de pœnitent. p. 14. n. 16.* Deinde, si virtute Cruciatæ absolui posses ab irregularitate ob delictum contracta, ut quid Commissarius concessa est potestas dispensandi in irregularitate, præterquam homicidij voluntarij, bigamiæ, apostasiæ, hæresis? Quinimò ex parte Confessarius ampliorem haberet facultatem, quàm Commissarius: siquidem posset dispensare in irregularitate proveniente ex apostasia, & hæresi, pro qua non conceditur potestas Commissario. Adde, Trident. Episcopis concedere facultatem dispensandi in omnibus irregularitatibus, excepta homicidij voluntarij, ex delicto occulto proveniente. At, si Confessarius virtute Cruciatæ dispensare posset in prædictis irregularitatibus, eius potestas ad irregularitates publicas extenderetur: quia nulla est in bulla restrictio, ac proinde ampliorem Confessarij virtute bullæ haberent

facultatem, quàm Episcopi ex Trident. Hoc autem verisimilis non est. Ergo potestas bullæ ad irregularitates nullo modo extenditur.

6. Neque obstat oppositæ sententiæ fundamentum. Admitto, aliquam irregularitatem esse pœnam ecclesiasticam: nego tamen, inde inferri, esse censuram: quia non omnis pœna censura est, aliàs degradatio, depositio, priuatioque beneficij essent censuræ, & ab illis posses virtute bullæ absolui, quod est absurdum: solum enim à pœna, quæ medicinalis est, quæque susceptionem pœnitentiæ, & Communionis impedit, virtute Cruciatæ absolui potes, ut dictum est. An autem irregularitas absolueatur, vel dispenseatur? Respondeo, esto, aliquando absolui dicatur, improprie tamen dicitur, neque rescripta Pontificia eo verbo absolutionis vtuntur, sed verbo dispensandi: & merito: quia ea, à quibus qui absoluitur, iure tolli postulant, eorumque sublatio iuri est conformis, idcirco nomine absolutionis declaratur. Secus est de illis, quorum sublatio iuri aduersatur, sicuti est irregularitas, quæ iure ipso statuente perpetua est, nec tolli debet, ac proinde eius sublatio, vt pote aduersa iuri, dispensatio dicitur.

7. Positum autem, quod virtute Cruciatæ ab omnibus censuris, etiam Sed apostolicæ reseruatæ, absolui possis, superest inquirendum, de quibus censuris intelligatur, an de censuris à iure, vel etiam ab homine latis, an de occultis, vel etiam de publicis, & ad forum contentiosum deductis? Videtur autem, ab omnibus te absolui posse, siquidem bulla nullam apponit limitationem. Non igitur est à nobis apponenda, præcipue cum priuilegium Principis latam admittat interpretationem, In contrarium autem est, quia ex hac absolutione non leuiter iurisdicção Ordinarij perturbaretur. Ergo non est præsumendum, Pontificem eam concedere potestatem. Quod efficaciter confirmari potest primò ex restrictione facta à Trident. *sess. 24. cap. 6.* Episcopis, quibus, esto, concessa sit ampla facultas absolueudi, & dispensandi in censuris, & irregularitatibus, restringitur tamen, dummodo ad forum contentiosum deductæ non sint. Non igitur est credendum, Confessario, absque vlla restrictione, facultatem concessam esse per bullam quam Episcopis Trident. negat. Deinde ex Extravag. *Sixti I V. Etsi Dominici. la. 2. de pœnitent. & remissionib.* ubi virtute bullæ, aliorumque priuilegiorum absolui prohibetur denunciatus vel publicè diffamatus. Tandem, quia esto, priuilegium Principis, & potestas dispensandi late interpretari debet, id intelligendum est, nisi in præiudicium tertij cedat: nam quoad eam partem strictam habere debet interpretationem. At ea potestas maxime odiosa est Ordinariis, & in eorum præiudicium non leuiter cedit. Ergo strictè interpretanda est, ac proinde asserendum, non extendi ad censuras publicas, & ad forum contentiosum deductas.

8. Sed nihilominus verius existimo, virtute Cruciatæ à qualibet censura, siue à iure, siue ab homine, siue publica, siue secreta, siue deducta ad forum contentiosum, siue non, te valide absolui posse. Ita docuit Ledesm. *2. p. 4. quest. 26. art. 1. fol. 353.* Sorus *in 4. dist. 22. art. 3. vers. Primus eius casus.* Polanc. *in directorio, c. 4. vers. Si quis.* Angles *florib. 2. p. quest. unica de excommunicat. art. 4. difficult. 2.* Henric. *lib. 8. de Eucharist. ca. 60. n. 4. & lib. 7. de indulgent. ca. 13. num. 2.* Rodrig. *in addit. ad Bullam. num. 49. §. 9.* Thom. Sanch. *lib. 6. sum. cap. 17. num. 43.* Ratio est *suprà* insinuata: quia priuilegium principis sine limitatione concessum non est à nobis limitandum. Si enim Trident. Episcopis non limitaret potestatem pro censuris deductis ad forum externum, sine dubio possent ab omnibus censuris, quantumvis essent ad forum externum deductæ, absolue. At Cruciatæ hanc restrictionem Confessario non apposuit. Ergo potest Confessarius ab illis absolue.

9. Notanter dixi, *valide*: nam, si de licita absolutione loquamur, credo, pendente lite illicitè concedi, nisi forte in loco distanti, ubi prorsus censura ignoratur, ut docuit Stephan. Dauila *de censur. 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 7. concl. 1. & 4.* Mouetur: quia probabilis sententia est, ut postea videbimus, absolutionem virtute Cruciatæ concessam, non solum pro foro conscientie, sed etiam pro foro exteriori prodesse. At si pendente lite ea absolutio concedatur, non leuia inconuenientia inde sequuntur: impeditur enim Ordinarij iurisdicção: siquidem in probabili sententia sic absolutus se gerere potest, ac si ab ipomet Ordinario, vel eius Superiore absolutus esset, ipsæque Ordinarius neque absolue, neque punire amplius possent: quæ sine dubio dedecet. Ergo ratione dissonum est, in ea occasione eam absolutionem præstare.

10. Neque his obstat ratio dubitandi: negamus namque, ex hac facultate iurisdicção Ordinarij perturbari. Tum, quia illicite præstatur absolutio, pendente lite. Tum quia Ordinarij non acquiescunt sententiæ asserenti, pro foro externo absolutionem prodesse. Ad confirmationem respondeo, ex restrictione apposita in Concilio, & in bulla omiſsa infertur, Bullæ priuilegium extendi ad omnes censuras: neque mirum est, ex hac parte ampliorem potestatem Confessario concedi, quàm Episcopis: quia Episcopis concedebatur per viam legis, & statuti: at Confessario per viam temporalis, & tranſeuntis priuilegij.

ullegij. Adde, falsum esse absolute, & simpliciter, amplio- rem potestatem Confessario, quam Episcopis concedi: siquidem Episcopis conceditur potestas ad omnes irregularitates, quæ Confessori denegatur, & ad omnes casus occultos Pontifici reser- uatos. Præterea, si Episcopis concederetur potestas ab- soluendi à censuris ad forum contentiosum deductis, de- beret illis concedi abque ulla dubitatione pro foro exter- no, ex quo aliorum Iudicium iurisdictionis detrimentum patere- tur. Quod tamen non patitur ex concessione Cruciatæ, cum Ordinarij in foro externo absolutionem Cruciatæ non admit- tant. Ad Extravag. *Esti Dominici*, tripliciter Sanch. dicto lib. 6. cap. 17. num. 43. in fine, respondet. Primò, non interdiciere ab- solutionem cuiuscunque criminis ad forum externum dedu- cti: sed tantum hæresis. Secundò, non interdiciere absolutio- nem factam virtute Cruciatæ, aliorumque priuilegijs ab alijs Pontificibus concessorum, sed absolutionem factam vir- tute priuilegijs, quæ ab eodem Sixto IV. fuit concessa. Tertio respondet, cessasse iam illum Extravag. finit quæ- si clausula addita ad Bullam Cœnæ, quæ cum suo Authore expirauit.

§. V.

Qualiter absolutio à censuris impendi debeat.

1. Impendi debet satisfacta parte, si fieri potest.
2. Quid si alio modo impendatur? Probatur inualidam esse.
3. Contrarium est satis probabile.
4. Nomine partis qui veniat.
5. Negant plures extra Sacramentum Pœnitentiæ absolutionem à censuris præstari posse virtute Cruciatæ.
6. Verius est præstari posse.
7. An absolutio virtute Cruciatæ prodest pro utroque foro?
8. Affirmant plures.
9. Verius est solum pro foro conscientia prodesse.
10. Satisfit contrariis.
11. Absolutus virtute Bullæ, si in foro externo delinquat, non est ita rigidè puniendus, ac si absolutus non esset.
12. Qualiter probabis, te esse virtute Bullæ absolutum.
13. An possit Confessarius absolueri virtute Bullæ ad reinciden- tiam? Proponitur ratio dubij.
14. Resoluitur negatiua pars.
15. Satisfit rationi dubitandi.

1. **C**onstat ex verbis bullæ relatis absolutionem à cen- suris concedendam non esse, quin parti, si potes, satisfac- cias, sin minus cautionem præstes, iuxta textum in cap. *Vene- rabilib. de sent. excomm. in 6.*

2. Difficultas autem est, an si de facto tibi potenti satisfac- cere concedatur absolutio, quia de facto satisfeceris, valeat absolutio? Et quidem esse illicitum, nemini est dubium. Quod autem sit inualida, inde probatur: quia est collata à non habente potestatem: cum enim potestas eligendi Con- fessarium, qui te à censuris absoluat, concedatur sub ea forma, ut satisfacias parti, si potes, electio Confessarij emissæ tali for- ma inualida est: ergo & absolutio.

Dices, satisfactionem partis in hac delegatione appositam non esse, ut conditionem, sed solum ut monitionem illius, quod spectato iure Confessarius seruare debet: quoties autem in delegatione forma iuris communis exprimitur eo modo, quo iure communi exposulatur, non inducit conditionem, si aliàs iure communi non inducebat, neque irritat actum, si aliàs iure communi validus est, ut docet Glossa recepta in *Clement. 1. de officio delegat. verbo, Receperit*: & pluribus comprobant Nauarr. cap. 27. n. 37. Couarru. cap. Alma. 1. p. §. 9. n. 8. Thom. Sanchez lib. 3. de matr. disp. 33. n. 3. At satisfactio partis in absolu- tione à censura ita à iure exposulatur, cap. *Ex part. el. 1. de verbor. significat.* ut illius ommissio absolutionem non irritet, ne- que irritare debet in hac delegatione: & ita tradit Emman. 1. r. sum. cap. 83. n. 4. & probabilissimum reputat Sanch. d. lib. 3. de matr. disp. 33. n. 3. circa finem.

Sed contrà: quia satisfactio partis non solum exposulatur in delegatione Confessarij, ut ipse absolutionem concedat, sed etiam ipsi pœnitenti iniungitur, ut electionem Confessarij faciat, & sub ea forma ei traditur facultas Confessarium eligen- di. At iure non inest, quod electio Confessarij concedatur sub partis satisfactione: ergo sic concessa conditionem importat iuxta ea, quæ Glossa tradit in cap. *Cum dilecta. de rescript. verbo Iuris*, & ibi Abbas num. 12. Couarru. in cap. Alma. 1. p. §. 9. n. 8. Atque ita absolutionem esse nullam, si tibi præstetur, parte non satisfacta, cum satisfacere possis, docent expressè Ledesm. 2. p. 4. quæst. 26. art. 1. fol. 353. Nauarr. lib. 3. consilior. tit. de Regula- rib. conf. 75. nu. 36. aliàs lib. 5. de sentent. excommunicat. conf. 49. num. 3. Guttier. allegat. 9. nu. 6. Medin. lib. 2. cap. 12. fol. 303. Angles. Florib. 2. p. quæst. vnica. de excommunicat. art. 4. difficil. 9. Cordub. sum. quæst. 18. p. 1. dicto 2. & quæst. 187. p. 4. & libr. 5. questionarij, quæst. 43. dñb. 3. in fine. Henriquez lib. 7. de in-

dulgent. cap. 13. num. 2. Manuel sibi contrarius in Bulla §. 9. num. 52.

3. Ceterum, etsi hæc sententia communis sit, credo cum Thom. Sanch. dicta disp. 33. num. 3. probabilissimum esse, vali- dam fore absolutionem: quia satisfactionem partis non tibi exigit Pontifex, ut conditionem ad concedendam potestatem eligendi Confessarium, aliàs electioni Confessarij præmitten- da foret, neque etiam ut Confessarius te absoluat, sed solum præscribit modum in absolutione seruandum. Quod non le- uiter colligitur ex verbis bullæ, si benè expendantur. Nam concessa facultate eligendi Confessarium, & absoluendi ab omnibus censuris, & pœnis, nulla de satisfactione partis men- tio facta, postmodum subiungit: *Y en caso que sea neces- sario satisfacion para conseguir la dicha absolucion, la hagan por sus personas, y auiendo impedimento la puedan hacer sus he- rederos, y otros por ellos.* In quibus verbis nullum est, quod in- dicet potestatem absoluendi sub conditione satisfaciendi parti concedi, quin potius manifestè indicatur, Pontificis mætrem nullam aliam fuisse, quam monere Confessarium, quæ satisfac- tione contentus esse posset, ad præstandam absolutionem.

4. Nomine partis, cui est satisfactio præstanda, non intelli- gitur Iudex, nec Notarius salarium recepturus, nec fiscus, ne- que alius, cui est per Iudicem pœna applicanda, sed ille tan- tum, cui satisfactio debetur, & in cuius fauorem excommu- nicatio lata est, ut docuerunt Ledesm. 2. p. 4. quæst. 26. art. 1. Cordub. de indulgent. q. 43. dñb. 3. in fine. Gutierr. lib. 1. q. 99. canon. cap. 5. n. 29. Emman. Rodrig. §. 9. num. 53. Auila de censur. 2. p. c. 7. disp. 3. dñb. 7. ubi aduertit, semper curandum esse, ut satis- factio reipsa ante absolutionem exhibeatur: quia obtenta ab- solutione læpius solet omitti. Quod si satisfactio incerta fue- rit, vel dubia, sub cautione valide, & licitè præstari absolutio potest, ut notauit Nauarr. cap. 26. n. 7.

5. Sed, an hæc absolutio à censuris in Sacramento Pœnitenti- æ, an extra, præstari possit, difficultate non caret. Negat ex- tra Sacramentum Pœnitentiæ præstari posse Cordub. in sum. q. 19. fol. 60. Nauarr. cap. 26. n. 31. & lib. 1. conf. 28. tit. de sentent. excommunicat. ad 4. quæstionem, & c. Cum contingat. de rescri- ptis, causa 2. nullitatis, pag. 12. Couarr. cap. Alma mater. 1. p. §. 11. n. 11. & 16. Sarmiento 1. select. cap. 9. n. 5. Rodrig. in expos. Bul- læ, §. 9. n. 54. Mouentur ob renorem, quem Bullæ antiquæ ob- seruabant in concedenda hac facultate, qui sic se habebat: *Y puedan eligir Confesor, que oidos diligetemente sus pecados, les pueda absolver de qualesquier crimines, & c. y de qualesquier cœ- suras y penas.* & c. Ablatiuū enim illud absolutum, eorū peccatis diligenter auditis, formam inducere videtur, leg. *A testatore. ff. de cedit. & demonstrat.* Et licet in præsentibus bullis ea verba non habeantur, videntur tamen æquiualentia apposita esse: siquidem simul cum absolutione à censuris absolutionem à peccatis Pontifex coniunxit: *Y les pueda absolver de quales- quier pecados, y censuras, aun de los reservados à la Sede apos- tolica, y de los no reservados, todas quantas veces los confesaren.* In- dicant ergo hanc absolutionem in confessione esse faciendam.

6. Verum, etsi consultum sit in sacramento pœnitentiæ hanc præstari absolutionem, non tamen id necessarium est, ut benè tradiderunt Sotus in 4. disp. 18. art. 5. colum. 9. Henriq. l. 7. de indulg. c. 13. litt. O affirmans, commissarium de hac re con- sultum sic declarasse. Rodrigu. in additionib. retractatis sen- tentiam. §. 9. n. 47. Villalob. claus. 9. nu. 23. Auila de censur. 2. p. c. 7. disp. 3. dñb. 13. Garcia de benefic. 2. p. cap. 5. num. 53. Moueor: quia absolutio à censura fieri optimè potest, spectato iure communi, teste Syluest. *Absolutio 3. notab. 3. initio.* Rodrig. Auila, & alijs supra, ideoque parochus absolueri extra con- fessionem à censura non reseruata potest, ut probat Cordub. dicta quæst. 19. & Episcopus à qualibet reseruata virtute Tri- dent. quin confessionem excipiat, ut est praxi receptum, & in articulo mortis quilibet Sacerdos potest à censuris absolueri, nulla confessione audita, ut docet Nauarr. cap. 27. n. 270. §. 6. Sed ex bulla non colligitur obligatio præmittendi confessio- nem sacramentalem. Nam esto, publicaretur facultas absol- uendi à peccatis, & censuris sub illo tenore, *auditis diligenter eorum confessionibus*: non inde inferretur, confessionem absolu- tioni à censuris, necessariò præmitti debere: illa enim verba referri possunt ad peccatorum absolutionem, quæ necessariò exigit confessionem; non verò ad absolutionem à censuris, quæ absque confessione fieri potest. Præterea, illa verba non videntur importare conditionem; sed infirmitatem illius, quod faciendum expedit, ut absolueri dispostruionem appropin- quoscatur. At sub illo tenore præsens bulla non publicatur; sed potius illa verba à tempore Pij V. expuncta sunt: fortè ne prima opinio inualeret: verba verò, sub quibus potestas absol- uendi conceditur, solum indicant, debere absoluentem esse Confessarium idoneum, qui possit à peccatis absolueri, aliàs non erit aptus, ut censurarum absolutionem concedat, ut bene aduertit Suar. t. 5. de censur. disp. 7. sect. 6. à n. 2. Ergo ex bulla non colligitur obligatio præmittendi confessionem absolutio- ni censurarum. Ergo extra confessionem hæc absolutio impendi non potest.

7. Grauior dubitatio est, an hæc censurarum absolutio, sue

sive in Sacramento Pœnitentiæ, sive extra, concessa pro sit absolutio, non solum pro foro conscientie, sed etiam pro foro externo, & iudiciali.

Si absolutio tibi solum pro foro conscientie pro sit, sic in publico te gerere debes, ac si adhuc in excommunicatione persisteres, & Iudex poterit te pro delicto commisso punire, & censura ligatum reputare, ac si nulla absolutio concessa fuisset. Secus est, si absolutio pro foro externo, & iudiciali pro sit: nam, si prodest absolute, impedit, ne Iudex te ob delictum, ob cuius causam censura ligatus fuisti, puniat, & præcipue ne te reputet censura ligatum ab eo tempore, quo absolutionem obtinuisti. Sed esto, diuinis te immiscueris, non possit te, ut censuræ transgressorem condemnare.

8. Plures enim Doctores non infimæ notæ tenent, virtute Cruciatæ impensam absolutionem prodesse pro utroque foro. Sic Medin. lib. 2. sum. cap. 12. circa finem. Rodrigu. in explic. Cruc. §. 9. num. 55. ad finem. & in addit. num. 49. & 52. & qq. regul. 1. tom. quæst. 20. art. 6. & quæst. 67. art. 6. & in sum. tom. 1. c. 81. num. 9. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 10. §. 4. num. 5. Bobadilla in sua polit. lib. 2. cap. 19. num. 46. Vega in sum. 1. p. cap. 6. casu. 52. & alij, quos refert, & sequitur Nicol Garcia de benef. 2. p. cap. 5. num. 55. Mouentur: quia in Bulla Cruciatæ conceditur potestas absoluendi absque vlla limitatione fori interni: ergo non est à nobis adhibenda, cum beneficium Principis deceat latam habere interpretationem, leg. Beneficium ff. de constit. Princip. & leg. 28. tit. 34. part. 7. & in dubio interpretari debeamus actum, ut pleno iure valeat, quam debiliori, leg. Quoties. la. 2. ff. de rebus dubiis. Secundò, cum Pontifex intendit, ut solum pro conscientie foro absolutio, & dispensatio pro sit, ut videre est in facultate concessa Episcopis à Trident. sess. 24. cap. 6. de reformat. & in dispensationibus, quæ à sacra Pœnitentiaria expediuntur. Cum ergo in Bulla Cruciatæ id non expresse sit, pro utroque foro prodesse absolutio debet. Tertiò, absolutio pro solo conscientie foro est nimis limitata, & restricta, ita ut nequeat absolutio simpliciter dici: siquidem virtute illius non potest absolutus se publicè, & in exteriori foro diuinis immiscere, quin possit per Iudicem puniri. At in Bulla Cruciatæ conceditur absolutio à censura simpliciter, & absolute: ergo de absolutione simpliciter, & absolute intelligenda est. Quartò, specialiter probatur ex declaratione Pij V. in iubileo anni 1568. 5. Kalendas Decembris, ubi inquit Summus Pontifex: *Declarantes insuper, tam presentes, quam alias quascunque supra concessionem similium, vel dissimilium indulgentiarum à nobis, aut prædecessoribus nostris hæcenus emanatas, & in futurum quomodolibet emanandas Litteras, Christi fidelibus ipsis, nisi ad earum effectum in foro conscientie, & pœnitentiæ consequendum duntaxat, non autem foro fori, aut contentioso, nisi satisfecerint vllatenus suffragari.* Ex quibus verbis videtur inferri facta satisfactione facultatem absoluendi, quæ in Bulla Cruciatæ conceditur in foro contentioso suffragari: ea verò non satisfacta, solum in foro conscientie, & pœnitentiæ.

9. Cæterum, verius existimo, absolutionem virtute cruciatæ solum pro foro conscientie prodesse, & nullatenus pro foro iudiciali. Sic docuit Couaruu. in cap. Alma. 1. p. §. 12. nu. 16. Nauar. cons. 23. de pœnit. & remiss. & cons. 11. de sentent. excommunic. alijs 51. & 52. & cons. 4. num. 2. de sepulchris. Ioan. Gutierr. l. canon. 99. c. 2. per totum Philarc. de officio Sacerdot. 1. p. l. 3. cap. 27. ad finem. Tolet. sum. l. 1. cap. 14. num. 8. & 9. Sayrus de censur. l. 2. cap. 20. num. 31. Grassi de censur. l. 4. cap. 15. Auila 2. p. cap. 7. disp. 3. dub. 10. & 12. Suar. de censur. disp. 7. sect. 5. num. 21. & c. 4. de relig. tract. 10. l. 9. cap. 2. num. 34. Sanch. l. 6. in Decal. cap. 17. num. 43. Villalob. clausul. 9. bullæ, num. 24. Mouar. quia potestas absoluendi à peccatis, & censuris, quæ confessario electo in cruciata conceditur, est, ut maiori cum puritate possit indulgentiam obtinere, ut constat ex illis verbis: *T para, que con mas puridad de sus conciencias, &c.* Sed ad huiusmodi finem consequendam sufficit absolutio pro solo conscientie foro: ergo non est extendenda ad forum iudiciale. Secundò, sub eodem tenore verborum conceditur facultas absoluendi à peccatis, & à censuris. At ob absolutionem à peccatis excusare non potes illum à iudice punitionem, si in iudicio deferantur: ergo neque ob absolutionem à censuris, cum ab eadem forma concessionis utraque absolutio determinetur, ac proinde eundem effectum habere debet, argum. leg. *Iam hoc iure, ff. de vulgar. & pupillar.* Tertiò cum summus Pontifex intendit absolutionem censurarum pro utroque foro prodesse, non Confessario, sed Ordinario, utpote Iudici in utroque foro, potestatem concedit: quod maxime verum habet in potestate facta per Iubileum, & Cruciatam, aliudve simile privilegium, quod ad animæ puritatem dirigitur: ex quo stylo necessario inferendum est, facultatem Cruciatæ pro solo conscientie foro prodesse. Quartò, credendum non est, velle Pontificem, Cruciatæ Bulla iurisdictionem ecclesiasticam Ordinariorum aliqua ex parte minuire, eorumque authoritati detrachere. At, si Bulla concederet facultatem absoluendi à censuris pro foro externo, & iudiciali, graueret detrachetur ecclesiasticæ iurisdictioni, & authoritati: siquidem absolutus virtute illius à Confessario, nulla venia facta Iudici, à quo excommunicatus

fuit, quasi in illius contemptum, se diuinis miscere poterit. Ergo potestas Cruciatæ ad forum externum, & iudiciale non extenditur.

Neque rationes contrariæ obstant. Ad primam concedo, facultatem absolute concessam, & beneficium Principis latè interpretandum esse, nisi ex subiecta materia aliud colligatur, ut in præfati colligitur ob præiudicium ordinariæ iurisdictionis, cui non est visus Pontifex derogare, nisi id expresse exprimat, argumentum leg. 2. §. *Si quis à Principe, ff. Ne quid in loco publico.* Ad secundam respondeo, potius cum Pontifex intendit eius rescriptum pro foro externo prodesse, id exprimit. Adde, in Tridentino oportebat exprimere facultatem ibi concessam solum pro foro conscientie Episcopis concedi: quia concedebatur iis, qui in utroque foro iurisdictionem habebant, ideoque si absolute fuisset facultas concessa, optimè præsumeretur pro utroque foro concessam esse: secus verò est in facultate commissa Confessario, qui pro externo foro nulla gaudet iurisdictione. Et fortè ob eandem causam in dispensationibus à sacra Pœnitentiaria aduertitur, pro foro conscientie tantum prodesse: quia non cuicumque Confessario approbato, sed Magistro, vel Doctore in Theologia, seu iure canonico committuntur: qui sæpe iurisdictionem habent in foro externo. Ad tertium nego, absolutionem pro foro conscientie deseruientem non esse simpliciter absolutionem censuræ, cum de facto, & in te ipsa tollat vinculum, quo ligatus eras, & quæ Ecclesiæ consortio restituit, & capacem reddit illius suffragiorum, apudque, cui beneficia, & iurisdictiones ecclesiasticæ concedantur, & ubi cesset scandalum, te gerere potes, ac si à Iudice esses absolutus. Quapropter absolutio à Iudice postmodum facta, quæque pro foro externo deseruit, non est propria absolutio, cum iam inueniat vinculum censuræ sublatum, sed est absolutionis factæ publicæ, & authentice declaratio. Ad quartum respondeo cum Couaruu. dicto c. Alma. 1. p. §. 12. nu. 16. Gutierr. lib. 1. can. qq. cap. 2. n. 19. Pium V. solum declarasse, cum quem constabat parti satisfecisse virtute Iubilei, & Cruciatæ, absolui posse, tam in foro conscientie, quam externo, ad effectum consequendi indulgentiam, ita ut neque à Iudice, neque à parte impediri possit, quominus confiteatur, & communice, aliæque opera præstet ad indulgentiæ consecutionem requisita. Non tamen inde fit, censeri pro foro externo simpliciter absolutum: siquidem ad alios effectus se gerere debet, ac si absolutus non esset. Quinimò, obento iubileo, si non se Superiori absoluendum præstet, in eandem excommunicationem in foro interno reincidit, ut satis indicat ipse Pius V. in sua declaratione dicens: *Quinimò eum in illas postmodum reincidisse, & in futurum reincidere & notauit.* Gutierr. dicto cap. 2. n. 20. Suar. t. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. n. 38. & seqq.

11. Verum, esto, absolutio data à Confessario pro foro externo non pro sit, sed illa non obstante pro sit Iudex aduersus absolutum procedere, ac si absolutus non fuisset: tamen, si de absolutione fidem faciat, temperandus est rigor in punitione: quia verè etiam Deo non est censura violator, tamen si coram hominibus præsumatur, ac proinde sola ea punio, quæ necessaria fuerit ad satisfactionem scandalis, & aliorum exemplum, & delinquentis inobedientiam reprimendam, adhiberi poterit, ut bene notauit Suar. dicto t. 4. de relig. tr. 10. lib. 9. cap. 2. num. 36. in fine. Acosta de Andrade in explicat. Cruciat. q. 50. §. Secunda resolutio.

12. Quod, si roges, qualiter probabis, te esse absolutum, ut Iudex credere teneatur, affirmat Medin. in instrum. Confessor. c. 12. in fin. Rodrigu. in addit. ad supradictum §. 9. num. 51. te sufficienter id probate, si schedulam à confessario accipias in qua ipse confessarius testetur, te virtute cruciatæ absoluisse, parte satisfacta. Scio tamen Ledesma 2. p. 4. quæst. 26. art. 1. col. penult. & Ioan. Gutierr. qq. canon. lib. 1. cap. 2. num. 17. non probari dictum testimonium: quia est testimonium Confessarii, qui in iudicio forense non admittitur ut testis, cum sit Iudex pro solo conscientie foro constitutus: ob quam causam Rodrigu. addidit, adducendos esse duos testes, qui absolutioni interfuerint, & de illa testificari possint. Nauar. verò l. 5. consil. tit. de sentent. excommunicat. cons. 26. sentiens non esse sufficientem schedulam Confessoris ad faciendam fidem, neque esse tutum adducere testes, qui absolutioni, quæ frequenter datur in Sacramento Pœnitentiæ, interfuerint, asserit, prædictam schedulam à Confessario affirmante, satisfacta parte, absoluisse, debere accipi coram Notario, & testibus, & Notarium in fine schedulæ testari debere, se fuisse à Confessore prædicto absolutum, tali die, & loco, &c. & ad illius absolutionis fidem faciendam illam schedulam datam fuisse. Cæterum existimo, solum testimonium Confessarii, ostensa bulla, sufficere, ut Iudex teneatur credere, te fuisse absolutum, & rigorem pœnæ ordinariæ temperet. Nam, cum, satisfacta parte, non agatur de præiudicio tertij, videtur Confessario credendum, qui ob officium Iudicio in foro conscientie incapax non est testificandi ex licentia pœnitentis, & in illius fauorem in foro externo: si enim contrahens secundas nuptias ob acceptum nuncium de morte uxoris, qui fallus fuit, excusatur à pœnis, quibus afficiendus erat ob contractum matrimonium, viuentis coniuge: quia prudenter pro-

cessit,

cessit, fidem testi aliis idoneo adhibens, ut probat textus in cap. in presentia. de sponsalib. cur non poterit Iudex te excusare a censuræ violatione ob dictum Confessarij testantis te absoluisse? Certe potest.

13. Tandem decidendum superest, an Confessarius virtute Cruciatæ absolueret possit ad reincidentiam? Ratio difficultatis est: quia, cui competit absolueret potestas, competit potestas ligandi, cum utraque ab eadem iurisdictione originem ducat, ex Gloss. celebri cap. Cum dilectus. de consuetud. Sed virtute Bullæ competit confessori potestas absolueret, saltem pro foro conscientie. Ergo etiam competit potestas ligandi. Ergo potest absolueret ad reincidentiam, quæ est absolutio, & ligatio simul. Deinde, cui plus conceditur, minus concessum esse censetur ex reg. iuris, in 6. Cui licet. Sed virtute bullæ conceditur facultas absolueret in totum, saltem in foro animæ. Ergo conceditur facultas absolueret pro aliquo determinato tempore, quod minus est.

14. Nihilominus sententia verissima est, non posse virtute Cruciatæ absolutionem concedi ad reincidentiam. Quam docuit Sorus in 4. dist. 22. quest. 2. art. 3. Nauarr. cap. 27. n. 15. Cordub. in sum. quest. 29. Couaruu. cap. Alma. 1. p. §. 1. num. 6. Man. Rodrig. in Cruciat. §. 9. num. 57. Acolta quest. 91. Gomez clausul. 7. n. 27. Villalob. §. 2. n. 26. eadem clausul. Ratio est manifesta: quia absolutio ad reincidentiam non tam est absolutio censuræ, quam illius suspensio pro limitato tempore, vt probat Ioan. Andr. in c. Veniens, el. 2. de testib. cum Felino in c. Ad reprimendum. de officio Ordinar. col. 2. At in bulla non datur facultas suspendendi censuram, sed ab illa absolueret: ergo virtute bullæ non potes ad reincidentiam absolui. Deinde, si, vt aliis placet, absolutio ad reincidentiam non sit effectuum censuræ suspensio, sed illius absoluta sublatio pro limitato tempore, simul est eiusdem censuræ moraliter noua impositio. At Confessario virtute bullæ non conceditur facultas imponendi censuram, sed tantum illam tollendi. Ergo non est concessa potestas absolueret ad reincidentiam.

15. Ad primam rationem dubitandi admitto, cui ex iure communi, & ordinario competit absolueret potestas, competit etiam potestas ligandi: secus si ex priuilegio competat. Ad secundam concedo, cui conceditur plus, concedi id, quod minus est, si sub eo contineatur: secus si diuersum sit, vt est in præfenti: non enim sub potestate absolueret ad censuram, continetur potestas absolueret ad reincidentiam: quippe est potestas omnino diuersa: nam vel est potestas suspendendi censuræ effectus pro aliquo determinato tempore, vel tollendi illam, & denuo imponendi: quodcumque elegeris, manifestum est, diuersum esse à potestate absolueret simpliciter. Adde, maius quid esse, potestas absolueret ad reincidentiam, quam absolueret simpliciter: quia est potestas ad duplicem actum diuersum, absolueret, inquam, & ligandi, cum tamen potestas absolueret simpliciter vnicum absolutionis actum respiciat.

PUNCTVM IX.

De facultate concessa in Bulla commutandi vota.

1. Extenditur priuilegium.
2. Differt potestas commutandi à potestate dispensandi.
3. Gaudens potestate commutandi non potest dispensare: bene è contra.
4. Commutatio in melius propria auctoritate fieri potest: in æquale, & à fortiori in minus, auctoritate Prælati faciendæ est, & ex causa.
5. Nequit potestatem habens tantum commutandi, prestare commutationem in rem minorem.
6. Qua causa requiratur ad commutationem, & qualis sufficiat virtute Cruciatæ.
7. Quale sit subsidium belli, an spirituale sufficiat.
8. Verius est solum temporale sufficere.
9. Limitatur hac sententia, vt procedat in commutatione ad æqualem, secus in partiali.
10. Fertur iudicium de prædicta limitatione.
11. Dissoluantur rationes oppositæ.
12. Ad hanc votorum commutationem non est opus confessione sacramentali.
13. Omnia vota, tribus exceptis commutari possunt.
14. Non excluduntur ab hac commutatione vota post publicationem emissæ, neque emissæ fidei cia obtinenda commutationis.
15. Finito anno publicationis, expirat potestas commutandi.
16. Qualia sint vota religionis, castitatis, & peregrinationis ultramarina, ab hoc priuilegio excepta.

1. **A**B hac materia breuiter me expediam, colligens ea, quæ latius tradidi tract. 15. de voto, à punct. 14. ubi ferè omnia, quæ difficultatem aliquam ingerere in præfenti possunt, explicui.

Bulla ergo Latina sic priuilegium refert: *Conceditur illis votis (ultramarina, castitatis, & religionis duntaxat exceptis) in aliquod subsidium huius expeditionis per eundem Confessorem commutari.* Hispana verò sic habet: *Podrá tambien el Confessor commutar los qualesquier votos en algun socorro desta expedicion, excepto los de castidad, y religion, y ultramarino.*

2. Pro huius explicatione ex ibi dictis aduerte, aliud esse commutare vota, aliud dispensare. Commutare votum est transfere vinculum, & obligationem voti ex vna materia in aliam, hoc est, vt loco vnius obligationis alia subrogetur. Dispensare verò est vinculum voti ex aliqua rationabili causa, Superioris auctoritate omnino relaxare. Vnde, vt bene inquit Suarez tom. 2. de relig. lib. 6. cap. 12. num. 14. commutatio, & dispensatio differunt, tanquam maius, & minus diuersorum generum: differunt enim vt pars, & totum: nam commutatio etiam est aliquo modo dispensatio, non absoluta, sed quoad determinationem materiæ: quippe loco illius materiæ determinatæ, de qua votum erat, alia suscipitur cum eadem obligatione.

3. Hinc manifestè infertur, gaudentem sola potestate commutandi vota, vri gaudet Confessarius per Bullam electus, nullatenus posse vota dispensare: quia dispensatio, quid maius est, & difficilius, grauioremque causam expostulat, quam commutatio. E contra verò gaudens potestate dispensandi, vota commutare poterit ex reg. iuris, in 6. Cui licet, quod est plus licet vtiq; quod est minus, & pluribus firmat Suar. dicto lib. 6. de voto, cap. 12. n. 9. Lessius de voto dub. 11. n. 94. Sanch. lib. 4. sum. c. 53. n. 4. & diximus dicto tr. de voto, pun. 14. n. 4. tamen si plures oppositum probabiliter sentiant.

4. Tripliciter fieri commutatio potest, in melius, in æquale, in minus bonum. Vt commutatio in melius fiat, neque specialis aliqua causa requiritur, neque auctoritas Prælati, sed propria vouentis auctoritate fieri potest, nisi alicuius legis ecclesiasticæ addit prohibitio, vt ex communi sententia docent Suar. dicto lib. 6. cap. 18. à n. 2. Sanch. lib. 4. de voto, c. 50. à n. 15. Lessius dub. 11. concl. 1. & segg. Ratio est manifesta: quia Deo, in cuius obsequium votum est emissum gratius est, quidquid melius fuerit. At commutationem in æquale, etsi aliqui sentiant propria vouentis auctoritate, & absque aliqua causa præstari posse, verius censui dicto tract. 15. pun. 15. n. 4. Prælati auctoritate indigere: quia, cum Deo creditori gratior non sit solutio, præsumi nequit illam acceptam habere: quinimò præsumi debet gratius illi esse, cæteris paribus, vt vouens stet promissis, quam vt ab aliis recedat: Prælati verò ad hanc commutationem faciendam, etiam in rem æqualem, ex causa rationabili necessariò moueri debet, aliàs nulla erit commutatio: quia Prælati in hac commutatione non vt dominus, sed vt æconomus Dei, & illius minister, & dispensator procedit: ergo procedere debet iuxta Dei imperium, & voluntatem, aliàs erit infidelis. At Deus præsumi non potest voluntatem habere, vt absque vlla causa sibi debita relaxentur, etiam aliis debitis æqualibus subrogari, cum in hac subrogatione nullus specialis honor, & gloria ei accrescat. Ergo nequit Prælati absque causa commutationem voti facere in rem æqualem: & ita docet Suar. dicto lib. 6. de voto, cap. 17. à n. 5. Sanch. lib. 4. c. 50. à n. 14. & nos diximus pun. 15. illius tractatus. Hinc à fortiori constat, in rem minorem non posse etiam à Prælati fieri commutationem absque causa.

5. Sed, an, causa intercedente, fieri commutatio possit in rem minorem ab eo, qui solum potestatem delegatam habet commutandi, affirmant plures relati à Suar. lib. 6. de voto, c. 19. n. 7. Sed rectius negant Panormit. Syluest. Gregor. Lopez Caietan. Nauarr. quos refert, & sequitur Suar. loco alleg. quia commutatio essentialiter designat solutionis æqualitatem. Quia enim parte ab æqualitate discedit, non commutatio, & subrogatio, sed pura relaxatio, & dispensatio dicenda est.

6. Causa autem requisita ad commutationem in rem æqualem præstandam leuis est, vri docuit Suar. dicto cap. 9. n. 5. Sanchez cap. 50. num. 17. Imo Lessius dub. 11. n. 96. affirmat, solam maiorem propensionem vouentis in materiam, in quam faciendæ est commutatio, esse sufficientem causam honestandi commutationem. Pro commutatione verò faciendæ virtute Cruciatæ nulla alia causa exigitur, quam ea, quam secum trahit materia subroganda, scilicet, subsidium ad belli expeditionem: quia hæc commutatio in bonum commune cedit, vt bene notauit Sanch. dicto lib. 4. de voto cap. 50. n. 19. æqualitas autem huius commutationis arbitrio prouidentis Confessarij relinquatur, qui eo ipso, quod bona fide procedat, commutatio effectum habebit, vt tradunt prædicti Doctores, & diximus illo tract. 15. de voto, pun. 15. in fine.

7. Solum est difficultas, quale sit hoc subsidium belli, in quod necessariò faciendæ est commutatio per bullam, an, inquam, sit tempore, vel sufficiat spirituale, nempe, orationes, aliæque pia opera pro felici expeditione belli facta? Sufficere spirituale affirmavit Alphons. Deza, Theologus Societatis Iesu, Compluti in publicis prælect. teste Viualdo Candelab. Sacramentor. 3. p. cap. 14. n. 39. quod & ipse probabile reputat, & casu, quo vouens pauper sit, nec valet temporale subsidium spirituale

rituale sufficere, Llamas *method. curat.* 3. p. cap. 4. §. 42. ad fin. Lessius *lib. 2. de iustit. cap. 40. dub. 11. n. 95. in fine.* Anton. Gomez *clausul. 10. n. 54. Suar. tom. 2. de relig. lib. 6. de voto, cap. 19. nu. 18.* & probabile reputat Sanch. *lib. 4. cap. 54. num. 56.* Ratio ea est: quia Bulla solum exigit fieri commutationem: ergo æquè de subsidio spirituali, ac temporali intelligi debet. Deinde debet intelligi subsidium, qualiter humano, & morali modo possunt præstare ij, quibus vota sunt commutanda. At pauperes solum spirituale subsidium præstare possunt, diuites vero temporale: ergo à pauperibus solum subsidium spirituale est exigendum.

8. Cæterum verius existimo, commutationem hanc necessariò faciendam esse in belli temporale subsidium: quia ea est intentio Pontificis, & Regis: quippe intendunt subsidio per commutationem votorum erogato bellum contra infideles efficaciter, & in re ipsa, & cum effectu promouere. At orationes, aliæque pia opera non sic promouent bellum, cum non habeant effectum infallibilem: ergo hæc comprehensa non fuerunt sub subsidio, in quod sint vota commutanda. Et confirmo. Orationes, aliæque opera pia ex se non valent multiplicare milites, neque illis animum, & fortitudinem iniecerit, neque illorum sumptus suppeditare, aut Ecclesie hostes conterere, sed solum conducunt, ut hæc omnia à Deo impetrentur, non efficaciter, sed prout ipsi placitum fuerit. Ergo orationes non sunt propriè belli subsidium, sed subsidij imperationes non infallibiles, sed congruæ tantum. At Pontifex præscribit commutationem fieri in belli subsidium, ergo fieri non potest in orationes, aliæque pia opera. Deinde, cum Pontifex in Bulla orationes, & alia pia opera pro felici belli expeditione à fidelibus exigit, id exprimit, eaque expostulat, ut cõpleant causam legitimam pro Indulgentiarum, & priuilegiorum concessione requisitam. Sed in commutatione votorum neque orationes, aliæque pia opera expressit, neque ea necessariò requiruntur ad complendam legitimam causam commutationis, quâdo quidem solo subsidio temporali erogato abundè completur. Ergo, &c. Denique illa distinctio de subsidio temporali pro diuitibus, & spirituali pro pauperibus, videtur absque fundamento excogitata: siquidem Bulla indifferenter, & absque vlla distinctione in subsidium belli exigit fieri votorum commutationem, siue vota sint pauperis, siue diuitis. Ergo, si pro diuitibus postulat Bulla subsidium temporale, & pro pauperibus exigendum est: è contra verò, si pauperibus sufficit spirituale subsidium, & diuitibus sufficere debet: quia in hac parte non est spectandum, quid vnusquisque possit, sed, quid priuilegium exigit. Atque ita pro omnibus subsidium temporale necessariū esse, docuerunt Nauarr. *sum. cap. 12. num. 80.* Cordub. *in sum. quest. 149. c. 156.* Vega *2. tomo summa, cap. 129. casu 106.* Ludouicus Lopez *2. part. instruct. cap. 50. col. 3.* Petr. de Ledesma *tom. 2. sum. tract. 10. cap. 8. in fine.* Garnic. *in exposit. Cruciat. fol. 44.* Man. *ibi, §. 9. num. 109. & in addit. ad eundem n. 1.* Villalob. *clausul. 9. num. 37.* Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 15. n. 1. & lib. 4. sum. cap. 54. n. 57.*

9. Supradictam sententiam limitant Viuald. *Candelarb. Sacram. 33. part. cap. 14. num. 39.* Henriquez *lib. 7. de Indulgent. cap. 30. num. 6.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 19. num. 18.* Sanchez *dicta disput. 15. de matrimon. num. 1. circa finem, & cap. 54. Decalogi. num. 58.* quibus fauent Azor. *1. part. lib. 11. cap. 18. quest. 9.* Sayrus *in clau. regia, lib. 6. cap. 12. nu. 17. in fine,* ut procedat in commutatione adæquata: scilicet in partiali, & minus principali: existimant namque prædicti Doctores, commutationem votorum fieri posse, partim in subsidium temporale, partim spirituale orationum, aliorumque piorum operum. Mouentur tum ex illis verbis Bullæ id indicantibus, in aliquod subsidium huius expeditionis commutari, id est, aliquam commutationis partem in subsidium belli fieri debere: sed non omnem, tum, ut expeditio belli promouetur, quæ sine dubio magna ex parte impeditur, si omnis commutatio in subsidium temporale faciendâ esset: perpauci enim essent, qui valerent pecuniam erogare æqualem voto commutando: & esto, id possent, difficillimè præstarent, ob quod à tali commutatione abstinerent, præcipue cum virtute priuilegiorum Ordinibus mendicantibus concessorum, absque prædictæ pecuniæ erogatione, obtinere commutationem possent, sicque non leuiter defraudaretur Pontificis, & Regis intentum. E contra verò concessa facultate commutandi vota, partim in belli temporale subsidium, partim in spirituale, suauior sit commutatio, & omnes, tam diuites, quam pauperes eo modo commutationis vtentur cum ratus sit, qui per se, vel per amicum non possit aliquam pecuniam erogare. Deinde colligit Sanchez hanc esse Pontificis intentionem ex priuilegio in Bulla compositionis concessio: vbi Pontifex pro minima quantitate in huius belli expeditionem impensa remittit magnam incertis creditoribus debitam: quid ergo mirum, quod pro leui quantitate pecuniæ in subsidium huius expeditionis erogatæ commutationem votorum permittit, compensata commutationis æqualitate, alijs bonis operibus.

10. Verum, etsi prædicta limitatio probabilis sit, ut vltra Doctores relatos affirmat Villalobos *clausul. 9. Bulla, num. 38.*

Ioannes de Salas *in Manuscript. quest. 21. & ex æquitate sustinenda:* attamen spectato iuris rigore mihi non probatur, sicuti nec Soto *lib. 7. de iustit. quest. 4. artic. 3. ad finem corp.* Arag. *2. 2. quest. 88. artic. 12. vers. Et ad argumentum.* Ludouicus Lopez *2. part. instruct. vbi de clauib. c. 9. ad finem,* Rodriguez *ad Cruciat. §. 9. num. 109. & in addition. ibi* Imò nec Nauarr. Cordub. Vega, Garnic. & alijs *superius* relatis, qui nulla facta mentione huius limitationis, absolute affirmarunt, in temporale subsidium commutationem necessariò faciendam. Moueor: quia vel nomine subsidij, in quod ex præscripto Pontificis commutatio faciendâ est, intelligitur non solum temporale pecuniæ, sed etiam spirituale orationum, vel tantum temporale, si temporale tantum intelligitur, ut ipsimet Doctores apponentes prædictam limitationem, farentur, & *superius* probatum est, nequit virtute bullæ in aliud subsidium fieri commutatio: quia est alienum à Bullæ concessione. Illa autem verba, *in aliquod subsidium*, non indicant aliquam commutationis partem in subsidium expeditionis fieri debere, sed potius denotant, omnem commutationem faciendam esse in eam elemosynam, quæ censetur esse aliquod subsidium huius expeditionis. Si verò sub nomine subsidij non solum temporale, sed etiam spirituale orationum, aliorumque piorum operum intelligatur, certè nulla est ratio, ob quam commutatio integrè fieri non possit in orationes, aliæque pia opera, cum æquè ac pecunia sub nomine subsidij comprehendatur, neque Bulla distinguat de partiali, vel totali commutatione.

11. Rationes verò, quibus Sanchez mouetur ad summum probant, expedire, ut sic facultas concederetur, non tamen, quod de facto concessa sit. Adde, esto, expeditio belli videatur conueniens aliquo subsidio temporali erogato commutationem fieri: rectè Ecclesie regimini fortè non expedit, eam facultatem ita amplam cuiuslibet Confessario concedere, ne passim vota absque subrogatione æquali commutentur. Præterea ipsimet Sanchez *num. 58.* faretur, præcipuam commutationis partem in belli temporale subsidium faciendam esse: quia hoc est Regis, & Pontificis intentum, neque satis facere, si minima quantitate pecuniæ contributa in pia opera fiat commutatio. At inde fit (ut ipse nobis obiciebat) expeditionem belli retardari ob difficultatem grauis quantitatis erogandæ, plurisque impotentes esse, eam pecuniam erogare, cuius quantitas præcipuam commutationis partem constituat, copiosiorque elemosyna congregaretur, si cuiuslibet pecuniæ erogatione, secundum cuiusque deuotionem, commutatio concedatur. Hoc autem nec Sanch. admittit, neque est admittendum. Ergo affirmandum est, omnem commutationem in temporale belli subsidium faciendam esse. Neque obstat, aliquos hoc priuilegio frui non posse sicuti non obstat, quod plures indulgentiæ Bullæ non gaudeant: quia illam sumere non possunt: aliunde enim eorum necessitati Pontifex prouidit, varia priuilegia Religionibus concedere.

12. Hæc autem commutatio, ut benè obseruat Henric. *lib. 7. de Indulgent. cap. 30. n. 6.* Sanch. *lib. 8. de matr. disp. 15. n. 25. & lib. 4. de voto, cap. 54. n. 16.* Villalob. *clausul. 9. nu. 36.* fieri potest extra confessionem: quia ex nullis Bullæ verbis colligitur obligatio illam in confessione faciendi. Quinimò, nec necessarium est, quod Sacerdos electus ad hanc commutationem sit ordinarius Confessor voutens: satis enim est, quod possit esse, sique ab Ordinario approbatus, sicuti docuit Sanch. *dicto cap. 54. n. 17.*

13. Vota verò, quæ virtute Bullæ commutanda veniunt, sunt omnia vota, illis tribus exceptis, castitatis, religionis, & peregrinationis Hierosolymitanæ. Igitur illa vota commutari possunt, etiam si iurata sint, ut dixi *tract. 14. de iurament. disp. 3. quest. 1.* eò quod obligatio, tam voti, quam iuramenti Deo facti, sub eadem sit religionis specie, ac proinde cui delegatur facultas commutandi votum, & commutandi iuramentum delegatur. Dixi, *Deo facti*: nam iuramentum factum in fauorem hominum, & in illorum gratiam, tametsi iniquè fuerit exortum, *ibidem, punct. 3. in fine,* defendi, ut probabilius, relaxari non posse ex sola facultate concessa commutandi, vel dispensandi in votis: quippe illud iuramentum in gratiam Dei factum non est, ac proinde voti rationem non inducit.

14. Ab hac commutatione non excluduntur vota, vel iuramenta, eò quod emissa sint post publicationem, vel suspensionem Bullæ: quia priuilegium commutandi, sicut & absoluedi toto anno publicationis durat, & cum sit absolute concessum, omnia vota, siue ante, siue post publicationem emissa comprehendit, ut benè tradunt Nauarrus *c. 12. n. 80.* Henriquez *lib. 6. de poenit. c. 16. n. 3. & lib. 7. de Indulgent. c. 30. n. 5.* Sà verbo, *Votum, in fine.* Azor. *tom. 1. lib. 11. c. 18. q. 9.* Rodriguez *§. 9. in Cruciat. num. 111.* Suarez *lib. 6. de voto, cap. 13. à num. 4.* Sanchez *lib. 4. sum. cap. 53.* Neque item excluduntur à commutationis priuilegio, esto, fuerint emissa ex fiducia obtinendæ commutationis, sicuti neque à potestate absoluedi excluduntur ea peccata, quæ ex fiducia absolutionis obtinendæ sunt commissa: quia ea fiducia priuilegio absolute concessio non aduersatur, ut docet Sanchez *lib. 4. sum. cap. 54.*

e. 54. n. 18. Rodriguez §. 9. Cruciat. n. 99. Acoſta de Adrade q. 43. Anton. Gomez claus. 11. n. 5.

15. Finito anno publicationis, expirat poteſtas commutandi, ſicut, & omnia alia priuilegia *ibidem* conceſſa: quippe pro toto eo anno conceduntur. Huic tamen ceſſationi non obſtat, quod ſi Confeſſarius electus tua vota, durante anno, commutauerit, in illud ſubſidium, quod ipſe, vel alius vir doctus iudicauerit expedire, non poſſit Confeſſarius, vel ille vir doctus, finito anno, designare ſubſidium, in quo votum præteritum ſubrogatur: hæc enim designatio non eſt commutatio voti, ſed complementum commutationis antea factæ. Sic Sanchez *lib. 8. de matr. diſp. 15. n. 15. & lib. 4. Decal. c. 54. n. 31. Sayro in clau. regia. lib. 6. c. 12. n. 21. in fine. Graſſis 1. part. deciſ. lib. 4. e. 15. n. 47. Rodriguez in addit. ad Bullam, §. 9. n. 115. Villalob. clauſul. 9. n. 41.*

16. Tria illa vota caſtitaſis, religionis, & peregrinationis Hieroſolymitanæ, quæ ab hac commutandi facultate eximuntur, debent eſſe abſoluta, & omnino perfectæ, non conditionalia, & limitata. Vnde votum caſtitaſis debet eſſe caſtitaſis integræ, & perpetuæ, non pro limitato tempore. Votum item religionis debet eſſe religionis propriæ. Votum denique peregrinationis debet eſſe factum cauſa deuotionis illorum locorum, aliâ non cenſebuntur excepta, ſed poterunt virtute Bullæ commutari, vti docent Doctores ſtatim referendi. Etenim illa exceptio votorum odioſa eſt, vtpote facultatis generalis commutandi reſtriſtiua: debet ergo ſtriſte interpretari, ac proinde de ſolis votis abſolutis, & perfectis, caſtitaſis, religionis, & peregrinationis Hieroſolymitanæ intelligi. Adde, Bullæ Cruciatæ priuilegio intendit Pontifex, quoad votorum commutationem, præter vota, quæ ſibi ſpecialiter reſeruatur, omnia alia Confeſſario concedere, ſicuti Episcopis iure ordinario conceſſa ſunt, vti bene docent Sayr. *in clau. regia. lib. 6. c. 11. à n. 72. Suarez lib. 6. de voto, c. 26. n. 17. Sanchez plures referens lib. 8. de matr. diſp. 15. à n. 3. & lib. 4. ſum. c. 54. n. 19.* At Pontifici ſolum ſunt reſeruata vota abſoluta caſtitaſis integræ, & perfectæ, religionis propriæ, peregrinationis Hieroſolymitanæ ex deuotione, vti dixi *tract. de voto, diſput. 3. part. 11.* Ergo hæc tantum à priuilegio Bullæ excipiuntur, ſicuti excipiuntur à poteſtate ordinaria Episcoporum.

PUNCTUM X.

De ſuſpenſione & reuelatione Indulgentiarum, & facultatum facta à Commiſſario.

1. Statuitur poteſtas Commiſſarij.
2. Non ſuſpenduntur facultates iure ordinario Episcoporum competentes.
3. Neque indulgentiæ ab ipſis Episcopis conceſſæ.
4. Neque facultates in corpore iuris inſertæ.
5. Neque facultates, & priuilegia omnino diſſimilia.
6. Neque facultates, & priuilegia Superioribus Mendicantium quoad Fratres.
7. Qui ſuſpendantur in omnium ſententia.
8. Aliqui affirmant, facultates abſoluendi, & diſpenſandi Religioſis conceſſas in ordine ad ſeculares ſuſpendi.
9. Verius eſt non ſuſpendi.
10. Diſſoluitur fundamentum oppoſitum.
11. Quæ ex ſupradicta ſententia inferantur.
12. Nouitij gaudent Religioſorum priuilegiis.
13. Ceſſat dubium in uſu facultatum Religioſis conceſſarum, ſi Religioſus, vel ſecularis ſumat Bullam.

1. **C**onſtat ex tenore Bullæ concedi Commiſſario facultatem, vt ſuſpendere poſſit anno publicationis Bullæ omnes ſimiles, aut diſſimiles Indulgentias, & facultates à Sede apoſtolica, vel eius authoritate quibuſvis Eccleſiis, Monafteriis, Hoſpitalibus, piis locis, Vniuerſitatibus, Confraternitatibus, ſingularibus perſonis, & regnis, in ſolis terris, locis, & dominiis Regis Philippi, etiam in fauorem fabricæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum de vrbe, vel alterius ſimilis Cruciatæ, ſi quæ in regnis, terris, inſulis, & dominiis præſatis receptæ adhuc durant, conceſſas huiusmodi, etiam ſi clauſulas aliquas contra ſuſpenſionem facientes contineant, ita vt interim, neque prædicari poſſint, neque publicari cuius hominum communiter, vel diuiſim ſuffragentur, exceptis tamen conceſſis mendicantium Ordinum Superioribus, quoad eorum Fratres tantum. Item, conceditur facultas Commiſſario, vt per ſe, vel per alium, ſeu alios, quando, & quoties ſibi videbitur, Indulgentias, & alias gratias per eum ſuſpenſas in fauorem illorum, qui præſentium gratiarum in hanc cauſam pro Religionis defenſione conceſſarum participes effecti fuerint reualidare abſque aliquo præmio poſſit. Et ita Commiſſarius ſuſpendit omnes dictas Indulgentias, & facultates, & iterum eas reualidat ſumentibus

Ferd. de Caſtro, Sum. Mor. Pars IV.

Bullam in hæc verba: *T nos el dicho Commiſſario general de la ſanta Cruzada, para que tan ſanta obra no ſe impida, ni ceſe por erras indulgentias, ſuſpendemos*, durante el año de la publicación, y predication della todas, y qualesquier gracias Indulgentias, y facultades ſemejantes, à diferentes concedidas por ſu Santidad, & por los ſumos Pontifices ſus antecceſores, & por la ſanta Sede apoſtolica, & por ſu authoridad en todos los dichos reynos, y ſeñores de ſu mageſtad à todos, y qualesquier Egleſias, Monafterios, Hoſpitales, & otros lugares pios, Vniuerſidades, Coſradias, y ſingulares perſonas, aunque las dhas. gracias, y facultades ſean en fauor de la fabrica de San Pedro de Roma, & otra ſemejante Cruzada. *T aunque todas, & qualesquiera dellas tengan clauſulas contrarias à eſta ſuſpenſion, aunque para las ganar, y publicar ſe les aya dado licencia nueſtra. Por manera que durante el año de la publicación y predication deſta Bula ninguna perſona pueda ganar, ni gozar de algunas otras gracias, Indulgentias, y facultades, ni ſe puedan publicar, excepto las concedidas à los Superiores de los Ordenes mendicantes, en quanto à ſus Frayles, y en fauor deſta dicha Bula, por la miſma authoridad apoſtolica declaramos, que los que tomaren eſta preſente Bula, puedan gozar, y gocen de todas las gracias facultades, & Indulgentias, libellos, y perſones, y remiſion de pecados, que les ayan ſido concedidos por nueſtro muy Santo Padre. Ny por otros ſumos Pontifices paſados de felice recordacion, & por la ſanta Sede apoſtolica, & por ſu authoridad comprehendidos en la dicha ſuſpenſion; las quales en virtud de la dicha comiſion apoſtolica reualidamos, y por la miſma authoridad apoſtolica ſuſpendemos el entredicho, ſi le hubiere en qualquier lugar, donde ſe hiciera la publicación, y predication deſta Bula por ocho dias antes, y ocho deſpues, ſegun que en la Bula de ſu Santidad ſe contiene.*

2. In hac ſuſpenſione, & reualidatione ſunt aliqua omnino certa, alia ſub opinione. Primò certum eſt, non ſuſpendi facultates abſoluendi, & diſpenſandi, & commutandi vota, quæ Episcopis iure ordinario competunt, vel extraordinario, tanquam à Sede apoſtolica delegatis: quia hæc facultates, eſto, authoritate Sedis apoſtolicæ conceſſæ ſint, ſunt tamen conceſſæ ex delegatione generali, & per modum ſtatuti, & non ſingularibus perſonis; ſed earum dignitati; ac proinde non comprehenduntur in hac ſuſpenſione, vti eſt praxis recepta, & docent omnes.

3. Secundò, non ſuſpenduntur Indulgentiæ, & facultates, quas Episcopi aliquibus locis piis, vel perſonis concederent: quia hæc non ſunt immediatè conceſſæ authoritate apoſtolica, ſed authoritate Episcopali: & Commiſſarius ſolum habet poteſtatem ſuſpendendi Indulgentias, & facultates à Sede apoſtolica, vel eius authoritate immediatè dimanantes: & notauit Henric. *lib. 7. de Indulgent. c. 29. num. 2. Villalob. clauſ. 12. num. 17.*

4. Tertiò, neque ſuſpenduntur priuilegia, & facultates in corpore iuris inſertæ, ſue ſint ſimiles, ſue diſſimiles Cruciatæ priuilegiis: ſunt enim per modum legis, & ſtatuti conceſſæ: Commiſſarius verò ſuſpendit, quæ ex ſpeciali Sedis apoſtolicæ delegatione conceduntur. Præterquam quod priuilegia in corpore iuris inſertæ non derogantur per clauſulam generalem non obſtantibus, niſi eorum fiat expreſſa mentio, vti docuit Bâtt. communiter receptus *in Extrauag. Ad reprimendum, verb. Non obſtantibus nu. 11.* Atque ita docet in præſenti Rodrig. §. 12. Villal. clauſ. 12. n. 14. & 15.

5. Quartò, non ſuſpenduntur priuilegia, & facultates Vniuerſitatibus, priuatique perſonis conceſſæ, quæ omnino ſunt diſſimiles iis, quæ in Cruciatâ conceduntur, quales ſunt facultates teſtandi, celebrandi in altari portatili, ingrediendi Monialium Monafteria, &c. quia hæc Bullæ Cruciatæ uſum non impediunt. Neque obſtat, Commiſſarium ſuſpendere gratias, & facultates non ſolum ſimiles, ſed diſſimiles: quia intelligi debet de iis, quæ ſolum quoad modum aliquem ſunt diſſimiles; non verò quoad ſubſtantiam. Præterquam quod poteſt intelligi ſuſpendere omnes facultates, & priuilegia ſimilia, & diſſimilia, quæ occasione impetrandæ Indulgentiæ fuerint conceſſa, ſicuti in ſimili docuit Nauarr. *de Lubil. notab. 33. num. 2.*

6. Quintò, non ſuſpenduntur gratiæ, & facultates, Superioribus Ordinum mendicantium conceſſæ quoad eorum Fratres: quia hæc à ſuſpenſione excipiuntur.

7. E contra verò ſuſpenduntur, nec publicari poterant Indulgentiæ, & facultates conceſſæ Hoſpitalibus, Monafteriis, locis piis, Confraternitatibus &c. His enim ſolent Indulgentiæ concedi pro viſitantibus tali, vel tali die Eccleſiam, vel altare, pro offerentibus Sacrificium. Hæc enim omnes ſuſpenduntur, neque obtineri poſſunt. An autem ſuſpendantur comparatione Religioſorum mendicantium, ſi eorum Monafteriis conceſſæ ſint, poſtea examinabimus.

Secundò, & certius ſuſpenduntur conceſſæ ſingularibus perſonis aliquam imaginem deferentibus, vel aliquid in illius honorem recitantibus: quia hæc Indulgentiæ non ſunt ſpecialiter in Religioſorum fauorem conceſſæ, ſed omni populo Chriſtiano communes: quod maxime verum habet, quando hæc Indulgentiæ

Indulgentiæ fuerunt concessæ ad instantiam alicuius Principis. Nam, si hæc indulgentiæ ad instantiam Superiorum Ordinum mendicantium concessæ sint, probabile tenet Ioan. de Salaz. in *Manuscr. in Cruc. qu. 25. post med.* comparatione Religiosorum mendicantium non suspendi: & fauent Rodrig. §. 12. n. 4. & Villal. *clau. 12. n. 3.* dicentes quoad Mendicantes non suspendi Indulgentias, eorum Monasteriis concessas pro eorum Ecclesiis visitantibus.

Tertiò, suspenduntur, si quæ facultates sunt aliquibus Ecclesiis, monasteriis, vel singularibus personis celebrandi ante auroram, vel post meridiem, assistendi tempore interdicti diuinis, celebrandi, vel faciendi celebrare in Oratorio priuato, eligendi Confessorem quoad peccatorum absolutionem, vel votorum commutationem, &c. quia hæc, utpote omnino similes iis, quæ in Cruciatâ conceduntur, obstant maximè eius expeditioni. Verùm hæc omnia, quæ à Commissario suspenduntur, iterum reualidantur suscipientibus Bullam, ut constat ex Bullæ clausula: *Ne Bullam suscipientibus vlla gratia desit.* vii notant omnes Doctores. Hæc sunt certa.

8. Dubiâ tamen questionis est, an suspendantur potestates, quas Religiosi obtinent comparatione secularium, absoluedi à reſeruariis, & vota commutandi: ita ut si nec Religiosus, nec secularis Bullam habeant, nequeant illa potestate vti? Affirmant suspendi Nauarr. *lib. 5. cons. in 2. edit. de priuile. cons. 16. n. 1.* Ludouic. *Lop. 2. p. instr. cons. vbi de clauibus. c. 2. col. 10.* Rodrig. *Cruciat. §. 12. n. 4.* Mouentur ex clausula Bullæ, qua Commissarius omnes Indulgentias, gratias, & facultates concessas Monasteriis, Vniuersitatibus, & singularibus personis, suspendit, exceptis concessis Ordinum mendicantium Superioribus quoad eorum Fratres tantum: sed illæ facultates absoluedi, & commutandi vota sunt concessæ Monasteriis, ex quibus Religiosorum Ordo constituitur, atque sunt concessæ singularibus personis eorumdem Religiosorum autoritate apostolica. Ergo censentur suspensæ. Et confirmari potest ex exceptione facta: illa enim exceptio contineri debet sub regula, atque adeò sub suspensione facta, sed excipit à suspensione facta Indulgentias, & facultates absoluedi, dispensandi, & commutandi concessas Superioribus Ordinum mendicantium quoad eorum Fratres. Ergo relinquuntur suspensæ quoad seculares. Deinde Pontifex specialiter fauere voluit Religiosis mendicantibus: siquidem eos excipit à suspensione generali facta. At, si facultates, & Indulgentiæ Religionibus concessæ non suspenduntur, qui fauor fit Mendicantibus? quandoquidem non Mendicantes Indulgentias, & facultates sibi concessas retinent?

9. At tenendum est, nequaquam suspendi prædictas facultates: quippe non sunt concessæ vni, vel alteri Monasterio, sed toti Religioni in commune fidelium bonum. Bulla autem solum videtur suspendere, quæ singularibus Monasteriis, Vniuersitatibus, piis locis, & singularibus personis, qua tales sunt, conceduntur. Ergo prædictas facultates non suspendit. Atque ita docent expressè Emmanuel mutans sententiam additio-
nib. ad Cruc. §. 12. n. 4. & qq. regul. l. 1. q. 61. art. 14. Henr. lib. 6. de penit. c. 16. n. 7. & Indulg. c. 28. n. 7. & in comm. litt. Z. Sanch. l. 4. sum. c. 54. in fin. Cillal. claus. 12. n. 4.

10. Neque obstat contrarium fundamentum: negandum enim est, excipi à suspensione Indulgentias, & facultates absoluedi, & dispensandi concessas Religiosis ratione status: quia hæc potestates, tam mendicantibus Religionibus, quam aliis non mendicantibus comperentes sub suspensione generali comprehensæ non erant, utpote quæ in bonum commune Ecclesiæ sunt concessæ, & plures ex illis communi iure approbatæ. Illæ ergo facultates, & non aliæ, censi debent suspensæ, quæ singularibus Monasteriis, vel personis particulatibus concessæ sunt: secus verò, quæ toti Religioni conceduntur, & singularibus personis, non quæ tales, sed, quatenus illius Religionis membra persistant. Neque inde inferitur, non fieri speciale priuilegium Mendicantibus in illa exceptione: fit vtrique: quia ex vi illius exceptionis non suspenduntur Mendicantibus Indulgentiæ, facultates, & gratiæ concessæ singularibus Monasteriis ad instantiam suorum Superiorum, quæ tamen non Mendicantibus suspenduntur.

11. Ex dictis colligitur, non suspendi potestatem, quam habent plures Religiones suspendendi generale interdictum in suis Ecclesiis pro aliquibus Festiuitatibus: quia hæc potestas non singulari Conuentui, sed toti Ordini est attributa, quæ in prædicta suspensione generali non continentur: & tradit expressè Villal. *tract. 22. Bulla, claus. 12. n. 8.* Secundò, colligitur Indulgentia illas, quæ non alicui Monasterio, vel loco pio, seu imagini annectuntur, sed omnibus Religiosis, quæ tales sunt, conceduntur, suspensione prædicta non comprehendendi, atque adeò tam Mendicantes, quam non Mendicantes eas obtinere posse: quia hæc directè statui religioso conceduntur, & inde ad singulos Religiosos deriuantur, ex Sanch. & Villal. *loc. alleg.* Tertiò, fit, solas eas facultates, & gratias, ac indulgentias prædictæ Bullæ clausula suspendi, quæ Monasteriis singularibus, vel piis locis fuerint concessæ. Has ergo, seclusa

bullâ, non poterunt Religiosi non mendicantes obtinere: at mendicantes eas obtinere poterunt, quia Superioribus suis, id est, ad eorum instantiam fuerunt concessæ: & Bulla excipit, quæ concessæ fuerint Superioribus Ordinum mendicantium quoad eorum Fratres. Quod si non mendicantes communicationem habent in priuilegiis cum mendicantibus, eisdem Indulgentias, & facultates poterunt obtinere, sicuti, ut probabile, defendit Villalob. *claus. 12. n. 11. aduersus Rodrig. §. 12. n. 15.* Neque inde licet colligere exceptionem mendicantium esse inutilem, quandoquidem non mendicantes etiam excipiuntur: quia non excipiuntur per se, sed per accidens ex priuilegio communicationis distincto: quod fortè non omnibus non mendicantibus competit. Quæ dicta sunt de Religiosis, intelligi debent de monialibus quæ verè Religiosæ sunt, ut benè notauit Rodrig. §. 12. n. 9. Villal. *claus. 12. n. 13.*

12. Duo existimo certa. Primum, Nouitios, sicut & reliquos Religiosos priuilegiis Religionis concessis gaudere, & in prædicta suspensionis exceptione comprehendi, sicuti docuerunt Rodrig. d. §. 12. n. 6. Villal. *claus. 12. n. 12.* Nam esto, spectato verborum rigore Religiosi non sint, sunt tamen secundum commune modum loquendi, qui maximè in fauorabilibus attendi debet: c. *Ex litteris, el 1. de spons. & leg. Libero- rum §. Quod autem Casij. ff. de leg. 3. & tradit Nauar. c. 27. nu. 255. Rebuff. prax. benef. tit. de dispensat. cum regul. pag. 422.*

13. Secundum est, si Religiosus, vel secularis Bullam suscipiat, absque vlla prorsus dubitatione gaudere poterit potestate absoluedi, & dispensandi Religiosis concessa: quia, sumpta Bulla, omnia priuilegia suspensa reualidantur: neque opus est, ut vterque Religiosus, & secularis Bullam sumant: satis esse videtur, si vnus ex illis suscipiat, & maximè Religiosus: nam ipsi priuilegio reualidato, consequenter seculari reualidatur, ut possit illo vti.

PUNCTVM XI.

De aliis facultatibus, quæ in Bulla Cruciatæ Commissario conceduntur.

1. Conceditur facultas taxandi eleemosynam, quam sumentes Bullam debent erogare.
2. Conceditur facultas componendi super fructus amissos ob omissionem Horarum recitationem.
3. De potestate dispensandi in irregularitate.
4. Prodest hac potestas, tam pro foro conscientie, quam externo.
5. Commissarius omnes irregularitates dispensat.
6. Quatuor tamen excipiuntur.
7. Datur facultas Commissario dispensandi in impedimento affinitatis ex fornicatione.
8. Sub quibus conditionibus hac potestas concedatur.
9. Deinde habet potestatem Commissarius dispensandi in superueniente dicto impedimento, ut debitum coniux impeditus petat.
10. Extendunt aliqui hanc potestatem ad impedimentum cognitionis spiritualis. Sed rectius alij negant.
11. Nobilibus potest Commissarius concedere, ut per horam ante lucem, & post meridiem celebrent, vel celebrari faciant.
12. De obligatione, quam habent omnes Episcopi, applicandi omnes pœnas in subsidium Cruciatæ.

1. **V**ltra facultatem superiori puncto explicatam suspendendi, & reualidandi Indulgentias, gratias, & facultates, conceditur Commissario potestas taxandi eleemosynam, quam erogare debent Bullam suscipientes, ut illis proſit, ut constat ex verbis Bullæ ibi: *Item por quanto vos N. disteis dos reales de plata, que es la limosna, que auemos tasado y declarado, &c.*

2. Secundò, datur facultas eidem Commissario componendi cum his, qui ad restitutionem fructuum ex omissione Horarum canonicarum tenentur, ita ut quantitas compositionis pro medietate Ecclesiis, vel aliis locis piis, quarum, vel quorum ratione Horas prædictas recitare debent, & pro altera medietate in subuentionem huius negotij detur. De qua facultate qualiter intelligatur, punct. vlt. vbi de Bulla compositionis agendum est.

3. Tertiò, similiter conceditur facultas dicto Commissario dispensandi, & componendi super irregularitate cum his, qui quibuscunque ecclesiasticis censuris ligati Missas, & diuina Officia (non tamen in contemptum clauium) celebrauerunt, seu alias se immiscuerunt, & super alia illis qualibet irregularitate præterquam ratione homicidij voluntarij, aut simulationis, ut apostasiæ à fide, aut de hæresi, vel propter malam Ordinum susceptionem contractam, cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis perceptorum, & infamiae aut inhabilitatis exinde proueniens abolitione, & executione Ordinum non malè susceptorum.

4. Circa quam potestatem aduerte, concedi, tam pro foro conscientie, quam externo, & iudiciali: cum enim sit concessa aliis iurisdictionem habenti absque vlla limitatione fori interni, sicut fit Episcopis in Trid. sess. 24. c. 6. & ipsimet Commissario in potestate dispensandi cum his, qui impedimento affinitatis ligati bona fide contraxerunt, fatendum est pro utroque foro prodesse posse, ut bene notauit Henric. lib. 7. de Indulg. c. 13. num. 5. Rodrig. in addit. ad Cruciat. §. 13. n. 1. Didac. Nuño in exposit. Bullæ. §. ult. Villalob. claus. 13. n. 6. Acost. q. 97. Auil. 7. p. de cens. disp. 10. dub. 5. concl. 2. & 3.

5. Irregularitates autem, in quibus Commissarius dispensare potest, sunt omnes, & solæ, quæ ex delicto proueniunt, quatuor exceptis, uti notauit Rod. Nuño, Villal. loc. alleg. & colligitur aperte ex illo verbo, *super alia qualibet irregularitate*: verbum enim, *aliud*, quod relatiuum est, præcedentis qualitatem refert, ut constat ex leg. *Si fugitiui*. ibi, *alia poena*. C. de seruis fugitiuis iuncta Gloss. fin. quæ ait, *alia poena*, scilicet, simili: & docet Anton. Gab. t. 1. comm. verb. *Alius*. Menoch. lib. 1. de arbit. q. 80. n. 12. Sed irregularitas præcedens, pro qua datur potestas Commissario dispensandi, prouenit ex delicto: ergo de irregularitate ex delicto intelligi debet verbum illud, *alia qualibet irregularitate*. Idemque confirmari potest ex exceptione, quæ immediate subsequitur, sub qua nulla irregularitas comprehenditur, quæ non sit ex delicto. Atque ita docent Nuño, Villal. Rodr. sup. Vnde colliges, non posse Commissarium in irregularitate ex defectu natalium, ex homicidio auctoritate publica facto, in bigamia propria, vel interpretatiua dispensare: quia hæ irregularitates non in penam alicuius delicti, sed ob indecentiam, & perfectæ significationis defectum imponuntur; bene tamen poterit dispensare in irregularitate similitudinaria; quia hæc ex delicto prouenit. Sic Henric. lib. 7. c. 13. à n. 3. Auila 7. p. de cens. disp. 8. dub. 4. concl. 6. Rodr. in additionib. §. 13. n. 3. & 6. Villalob. claus. 12. n. 7. & 8.

6. Excipiuntur quatuor irregularitates à potestate Commissarii. Prima, ex homicidio voluntario, sub qua comprehenditur non debet irregularitas proueniens ex voluntaria mutilatione, aut ex homicidio casuali: quia sunt distinctæ: & exceptio, cum odiosa sit, restringi debet, non ampliari. Atque ita docet Rodrig. in additionib. §. 13. n. 6. Villalob. claus. 13. n. 7. Secunda est, quæ prouenit ex simonia. Tertia, quæ prouenit ex apostasia à fide, seu hæresi: quia pluribus Doctoribus placet, simoniacos in Ordine, & Hæreticos esse irregulares. Sed alij censent, simoniacum in Ordine ab usu Ordinum tantum suspensum esse: Hæreticum verò, si publicus sit, & notorius, esse irregularem: secus si sit occultus. Quarta irregularitas excepta prouenit ex mala Ordinum susceptione, eo quod Ordinem furtiue suscepit.

His ergo quatuor irregularitatibus exclusis, omnes aliæ sub potestate Commissarii comprehenduntur, in quibus sic dispensare Commissarius potest, ut si forte beneficium aliquod, stante irregularitate, receptum sit, possit ad illud habilitare, & fructus inde perceptos concedere, ut colligitur ex illis verbis: *Cum retentione beneficiorum, & fructuum ex eis præceptorum, & infamia, ac inhabilitatis exinde prouenientis abolitio*. Etenim, cum irregularitas beneficio suscepto adueniens non priuet beneficio, neque ad illud retinendum reddat irregularem inhabilem, potestas dispensandi in retentione beneficiorum, & illorum inhabilitate, non de beneficiis ante irregularitatem susceptis; sed de beneficiis post irregularitatem susceptis intelligi debet, sicuti bene aduertit Rodrig. in addit. §. 13. n. 9. Villalob. claus. 13. n. 10.

7. Quartò, datur facultas dispensandi, nullis datis litteris, seu per Confessorem laniatis, cum his, qui primo, & secundo affinitatis ex fornicatione contractæ gradibus coniuncti matrimonium contraxerunt, dummodo sit post Concil. Trid. ipsius formam seruauerunt, ac impedimenta huiusmodi penitus occulta sint, & alter contrahentium tempore contracti matrimonij impedimenti ignarus extiterit, & altero ita prædictum impedimentum ignorante de nullitate prioris consensu prius certificato, tacitæque, si videbitur ad euitanda scandala, causa nullitatis, & matrimonij inter se etiam secretè de nouo contrahere possint in foro conscientie duntaxat, ad euitanda graua scandala, dispensandum iudicauerint, dispensare, prolemque suscepam, & suscipiendam legitimam decernere.

8. Pro huius potestatis explicatione suppono ex Trident. sess. 24. cap. 4. affinitatem contractam ex copula illicita in primò, & secundo gradu esse impedimentum dirimens matrimonij contrahendi. Igitur, si aliqui hoc impedimento ligati contraxerint, datur Commissario facultas in foro conscientie duntaxat, ad euitanda scandala in prædicto impedimento dispensandi, & media dispensatione, & matrimonij noua celebratione, & non aliàs prolem suscepam, & suscipiendam legitimam decernere, ut aduertunt Sanchez lib. 8. de matr. disp. 6. num. 25. Nuño §. ult. in exposit. Cruciat. Villal. claus. 13. n. 12. & 13. Hæc autem potestas conceditur Commissario quatuor concurrentibus conditionibus. Prima, ut matrimonium sit celebratum iuxta formam Trident. sess. 24. cap. 1. scilicet, coram Parocho, & testibus, & præmissis denunciationibus, nisi

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars 1V.

fortè in eis fuerit per Ordinarium dispensatum. Secunda, ut impedimentum illud sit occultum, hoc est, non publicum, neque ad forum contentiosum deductum, tamen si probabile sit, & ab aliquibus cognitum; quia, dum à maiore parte Collegij, vel vicinæ ignoratur, occultum esse censetur ad hunc effectum, ut bene Nauarr. cap. 27. n. 254. Sanch. lib. 8. disp. 34. n. 55. Villalob. claus. 13. n. 15. Tertia, ut bona fides adfuerit, saltem ex parte vnius contrahentis ignorantis impedimentum, tempore, quo matrimonium celebratum est. Quarta, ut coniux, qui ignorauit impedimentum, certior fiat de prioris consensu nullitate. Non tamen est opus declarare nullitatis causam à sed eo ipso, quo dicat alteri coniugi se tempore contracti matrimonij non habuisse consensum liberum, & legitimum, qui necessarius est ad matrimonium contrahendum, vellèque denuò ob securitatem suæ conscientie contrahere; satis hoc dicto de prioris consensu nullitate certiore coniugem reddidit, uti notauit Villalob. dicta claus. 13. n. 18.

Sub prædictis conditionibus, & non aliter dispensabit Commissarius: quam dispensationem cōcedet absque expeditione litterarum, vel, si placuerit litteras expedire, id faciet suppressis dispensandorum nominibus, & per Confessorem concessa dispensatione litteris dilaniatis, uti vsui est sacræ Pœnitentiariæ, & cūerit in prædicta facultate. Coniuges verò obtenta dispensatione iterum inter se absque Parocho, & testibus contrahent. Nam, esto, grauis sit difficultas, an reualidatio matrimonij, quod nullum est, fieri debeat coram Parocho, & testibus, in casu præsentis locum non habet, cum expresse Pontifex declarauerit ad contractus prædicti reualidationem sufficere vtriusque coniugis secretum, & occultum consensum, sicuti aduertit Villalob. d. claus. 13. Bullæ. n. 19.

9. Quintò, conceditur Commissario facultas dispensandi in superueniente simili affinitatis impedimento post matrimonium contractum, ut debitum petere possit, qui eo impedimento ligatus erat: etenim affinitas ex fornicatione contracta, quæ antecedens matrimonium illud dirimit, matrimonio superueniens petitionem debiti impedit, ut probat textus in cap. 1. de eo, qui cognouit consanguin. vxor. Hoc igitur impedimentum potest Commissarius tollere, sicut etiam potest Episcopus, & Superiores Ordinum mendicantium, ut dicemus tract. de matrim. & videri potest Sanch. lib. 8. disp. 15. n. 13. Man. Rodrig. 1. tom. sum. edit. 2. c. 243. n. 12. & in addit. ad Cruciat. §. 13. n. 17. Villalob. ibi claus. 13. n. 20.

10. Extendit autem Rodriguez dicto §. 13. n. 17. & Villalob. n. 21. hanc Commissarii facultatem ad impedimentum cognationis spiritualis: tum, quia est quidam incestus: tum, quia est leuius impedimentum, & cui conceditur maius, & minus censi debet concessum, ex reg. *Cui licet de reg. iuris. in 6.* præcipue cum hæc Commissarii potestas late sit interpretanda, vix potest fauorabilis, & in nullius præiudicium cedens. Sed rectius Sanch. d. disp. 15. n. 13. negat prædictam facultatem extendi. Tum, quia fornicatio, cum spirituali cognata, non incestus, sed sacrilegium est: & esto, incestus esset facultas dispensandi, non pro quolibet incestu facta est; sed pro impedimento proueniente ex incestu in primo, & secundo gradu: at impedimentum cognationis spiritualis omnino diuersum est: ergo ad illud prædicta facultas extendi non potest: quippe facultas quantumuis late interpretanda sit, extendi non debet ad casum sub lata verborum forma non comprehensum.

11. Sextò, Commissario facultas conceditur pro personis nobilibus, & qui iuxta ipsius Commissarii arbitrium qualificati fuerint, ut Missas per horam ante lucem, & post meridiem audire, & celebrare facere valeant, indulgere possit. In hac concessione nihil speciale notandum occurrit, præter ea, quæ dixi tract. de sacrific. punct. 7. à n. 12. Solum aduerto, non permitti Commissario hanc dispensationem quibuscunque concedere; sed nobilibus, & qui iuxta eius arbitrium qualificati sint. Nobilis autem est, qui iure communi vel statuto, vel consuetudine patriæ nobilis creditur, ut dixi Menoch. lib. 2. de arbitrar. casu 67. & pluribus tradit Tiraquel. de nobilit. à c. 3. & seqq. Qualificatus verò, qui aliqua qualitate generis, vel officij illustri insignitus est, ideòque illustris, seu egregius vir dici poterit, de quo late Menoch. casu 68. & 70.

12. Ad extremum aduerto, præceptum esse à Sede apostolica, & à Commissario promulgatum, ut omnes Episcopi in his Hispaniarum regnis, eiusque ministri, seu Officiales, aliique Prælati ecclesiastici inferiores omnes pœnas pecuniarias applicent in subsidium huius sanctæ expeditionis. Quod si non fecerint, ultra peccatum commissum applicatio sibi, vel alteri facta nulla est, ut cauetur in prædicta Bulla; & notauit Rodriguez in addit. ad Cruciat. §. 13. in fine. Acosta quæst. 89. Villalob. claus. 13. n. 23. Neque video, quo titulo ab hoc præcepto, & obligatione rationi consona excusari possint, nisi fortè ob receptam consuetudinem contrariam, etiam stante Bullæ publicatione. A qua tamen applicatione excipiunt Acosta, & Villalob. sup. partem accusatori, scilicet, fiscale competentem ex præsumpta voluntate Pontificis, ut ad accusationem faciendam & delictorum punitionem procurandam moueatur, Quinimò illa pars, quæ accusatori applicatur, quodammodo

ab ipso condemnando debita est ante condemnationem, lege sic disponente, & applicante.

PUNCTVM XII.

De Bulla Cruciatæ pro defunctis concessa.

1. Statuitur concessio.
2. Non est opus, te esse in gratia, ut obtinere defunctis Indulgentiam possis.
3. Sumpta una Bulla, an expediat alias sumere. Proponitur ratio dubitandi.
4. Certum est expedire.

1. Pontifex ex thesauro satisfactionum Christi, & Sanctorum non solum viuis fidelibus fauores impendit, sed etiam defunctis, idēque plenissimam Indulgentiam concedit defuncto, in cuius gratiam viuis erogata eleemosyna Bullam sumperit, ut constat ex tenore Bullæ, qui sic se habet: *Nuestro muy santo Padre Paulo V. de felice recordacion concedio plenissima Indulgentia, y la mando publicar nuestro muy santo Padre Urbano VIII. con que podamos sacar las animas de los, que acaquesimos bien de aquellas penas de Purgatorio, y poner las en la gloria, dando por esta Bula para la defensa de la Yglesia, y rescate de nuestros difuntos, y en acrecentamiento de nuestros meritos, la limosna tasada por vos N. Commissario apostolico general de la santa Cruzada. Y por quanto vos N. disteis dos reales de plata, eo fauor del anima de N. y recibisteis en vos esta Bula le es otorgada la Indulgentia sobredicha.*

2. Quæ in hac concessione aliquam possent difficultatem ingerere, superiori tract. de suffrag. & Indulgent. præcipue pun. 1. & ult. enodata sunt: ibi enim explicuimus, qualiter operari debeas, ut indulgentia defunctis concessa prodesse possit. Nam, esto, non desint Doctores, Cardin. Clement. 2. de poenitent. & remiss. Angel. verbo, Indulgentia, num. 21. qui censent, opus esse, ut in gratia existas, cum opus iniunctum ad obtinendam defuncto indulgentiam exequeris: quia nequis esse poterit ad obtinendum beneficium alteri, quam tibi ipsi, ad obtinendam autem tibi indulgentiam necessariū requiritur gratia: ergo etiam erit requisita pro obtinenda defuncto. Communis tamen sententia docet, ut videre est in Nauarr. de Iubileo, notab. 17. n. 4. & notab. 32. n. 3. Cordub. de Indulgent. q. 17. & 26. Suar. tom. 4. de poenitent. & suffrag. disp. 52. sect. 4. n. 6. Rodrig. ad Bullam, §. 8. n. 13. Acosta. q. 21. Villalob. 1. p. sum. tract. 28. n. 3. necessarium non esse, te in gratia, cum Bullam pro defuncto sumperis, ut ei profit. Non enim tu sumens Bullam pro defuncto ei satisfactionem concedis, quæ pænæ debite remittantur, sed solum apponis conditionem, quandam piam, & religiosam, qua posita Pontifex ex thesauro satisfactionum Christi, & Sanctorum sufficientem solutionem exhibet pro pænâ ab illo defuncto debitis. At eam conditionem sumendi Bullam satis præstare potes, tamen si in peccato existas: ergo status gratiæ tibi requisitus non est, ut Bulla à te sumpta defuncto profit.

3. Sed, an sumpta una Bulla expediat alias pro eodem defuncto sumere, aliqui dubitarunt, eod quod videatur iudicari Indulgentiæ concessionem veram non esse: nam, si vera est concessio, eum ex parte defuncti in Purgatorio existentis nulum sit impedimentum, quin ei integrè indulgentia applicetur, efficitur statim in cælum euolare, ac proinde inutiliter in eius fauorem nouam Indulgentiam applicari.

4. Nihilominus omnino tenendum est, plures pro vno defuncto Bullas sumi posse, & expedire, ut bene notauit Gab. in canon. lect. 57. Nauarr. de indulgent. nota. 22. n. 50. Acosta in explicat. Cruciat. q. 22. Nuño in præsent. §. ult. circa finem. Villalob. dicto tract. 29. n. 5. Ratio est manifesta: etenim indulgentiæ valor maximè pendet ex causa finali, & motiua concessionis: continget enim aliquando concedi indulgentiam plenariam ex causa, quæ solum erant sufficiens pro remissione tertiæ partis peccatorum concedenda: & quis scit, an in præsent. sic contingat? Quare eo casu manifestum est, expedire non solum vnam, sed plures Bullas sumere, ut multiplicata remissione illius tertiæ partis plena remissio obtineatur. Item, certum non est, sed sub opinione positum, an indulgentia applicata pro defunctis infallibilem effectum habeat, neque etiam est indubitatum, an status gratiæ in exequente opus iniunctum requiratur. Itemque nemini constare potest, an opera ad indulgentiæ applicationem requisita exequatur, prout Pontifex intendit, & necessarium est ad indulgentiæ valorem, saltem integrum. Denique fieri potest, etiam te ignorante, ut eleemosyna pro Bulla erogata ex aliis debitis sit, vel Quæstorem alienam dedisse Bullam, esseque illius raptorem, & simulatorem, neque proprium Cruciatæ ministrum. Quæ omnia abunde probant expedire, plures Bullas pro vno defuncto sumi, ut quoad fieri prædicta inconuenientia vitentur.

PUNCTVM Vlt.

De Bulla Cruciatæ, quæ vocatur Compositionis.

Sumus Pontifex concedit omnibus Christi fidelibus, cuiuscunque status, conditionis, Ordinis, vel Religionis, siue Ecclesiastici sint, siue sæculares, etiam si sint ex Ordinibus mendicantibus, qui in huiusmodi Hispaniarum regnis assistunt, vel ad ea quomodolibet declinauerint, ut erogatis duobus argenteis in subsidium belli contra infideles, quantitas duorum millium marapezinorum, infra, de debitis incertis remittatur, obtinereque possint remissionem vsque ad quantitatem debitam centum millium marapezinorum: sed ultra nequeant, nisi ex beneplacito Commissarij generalis, ex eius tamen consensu, & voluntate oprime possint. Debita autem debent esse contracta absque fiducia huius remissionis, alias huic Indulgentiæ non erit locus. Quæ omnia expressè habentur in prædicta Bulla.

§. I.

Qualiter debitorum incertorum, virtute huius concessionis, fiat remissio.

1. Nulla de debitis certis fit remissio.
2. Quid, si creditor ita absens est, ut nequeat debitum ei reddi? Verius est locum esse remissioni.
3. An sit licita, & valida hac remissio.
4. Resoluitur, esse validam, & licitam.
5. Nullus alius, præter Pontificem, stante eius lege, hanc remissionem facere potest: secus ea lege seclusa.
6. Plures censent, comparante creditore, te esse obligatum, residuum restituere; neque prodesse remissionem, nisi dum non comparet.
7. Oppositum probabilitate non caret.
8. Soluitur fundamentum oppositum: & ibi, an profit remissio pro foro iudiciali.
9. Quid dicendum, si Iudex te condemnet ad soluendum.

1. Nulla de debitis certis, hoc est, certo creditori debitis, quæque ipsi restitui possunt, virtute huius bullæ fit remissio: quippe hæc cum domino agnoscant, non vult Pontifex vlli operi, quantumuis pio, contra eius voluntatem applicare: ergo fit de debitis, quorum creditor non comparet.

2. Quod si creditor comparet, at ita absens est, ut nequeas debitum illi persolvere, neque speras breui tempore posse, ob cuius causam excusaris à restitutione facienda, etsi Sotus in 4. dist. 21. q. 2. art. 4. & lib. 4. de iustit. q. 7. art. 1. existimet compositioni locum non esse: quia absolute, & simpliciter non est debitum incertum, sed certum, & bulla solum remissionem debitorum incertorum concedit. At rectius Couarr. in reg. Peccatum, 3. p. §. 1. Rodrig. in præsent. dub. 2. Villalob. n. 12. Acosta. q. 95. oppositum censent: quia eo casu illud debitum humano, & morali modo reputatur incertum, eod quod domino reddi non potest. Domino enim perinde est carere debito, quia absens, vel quia debitori est ignotus, si æquè ex absentia, ac ignorantia excusatur debitor à restitutione illi facienda.

3. Duplex tamen est in hac compositione difficultas. Prima, an licita, & valida sit, ita ut virtute illius excusaris à debiti integra solutione, saltem dum creditor non comparet? Non desuerunt, qui ausi sunt affirmare, illicitè, & inualide hanc remissionem concedi. Sic videtur sentire Bannes 2. 2. q. 62. art. 5. dub. 8. Dominic. Sotus in 4. dist. 21. q. 2. art. 4. Mouentur: quia hæc remissio fit in præiudicium pauperum, quibus illa restitutio facienda erat ex textu in cap. Cùm tu. de vsuris, & occasionem præbet plura latrocinia committendi: ergo est illicita, & inualida.

4. Et quidem, si absque vlla causa remissio fieret, admitto, illicitam esse, in quo sensu credo, Bannes, & Sotum fuisse locutos, valida tamen esset, si ex bonis ecclesiasticis, vel temporalibus ad ditionem Pontificis pertinentibus fieret: quia horum distributio ipsi, utpote supremo gubernatori, competit. Quippe in omnia bona, quorum dominus non comparet, vel possidens succedit: vel saltem respublica, quæ suo gubernatori tradit potestatem ea pro suo arbitrio distribuendi. Secus verò videtur dicendum, si absque causa fieret remissio debiti temporalis, quod non est sub ditione Pontificis, vel Regis: quia esset remissio debiti contra voluntatem domini, qui non est Pontifex, nec Rex Hispanus, sed alia respublica, illiusque gubernator. Quod intelligendum est casu, quo respublica domina sit bonorum incertorum, & non ipse rector.

Verum in præsent. hæc omnia cessant, cum manifestissimè sit, causam huius remissionis legitimam esse. Etenim fidelium conscientiæ ære alieno grauata, & ob hanc causam difficillimè

ellimè ab statu peccati resurgentes, hac remissione facta obligationi satisfaciunt, & peccatum depellunt, illaque elemosyna, etsi minima, sapienter multiplicata non leue subsidium confert ad infideles conuerendos, & debellandos; nostramque catholicam fidem augendam. Quæ nequaquam obtinerentur, nisi grauis illa quantitas sub leui elemosynæ erogatione remitteretur: ex alia etiam parte bona illa, quæ remittenda sunt, Pontificis, vel Regis distributioni competunt, cum sint sub Regis, vel Pontificis editione. Ergo est valida, & licita eorum distributio, & remissio. Solum esse poterat difficultas, quando bona remittenda per se alteri Reipublicæ, & gubernatori, quam Pontifici, vel Regi Hispaniarum pertinent. Et in hoc casu etiam existimo, licitam, & validam esse hanc Pontificis remissionem. Nam, cum satis dubium sit, sub opinioneque positum, an bona incerta iure diuino, & naturali debeant reipublicæ concedi, vel possit ipse, qui possidet, ea retinere, dum dominus non comparer, merito Summus Pontifex, ne hac occasione fideles aliena surriperent, & aliorum bonis in graue suarum conscientiarum præiudicium ditarentur, præcepit in cap. *Cum tu, de usuris*, ut omnia inique parta pauperibus restituerentur. Loco ergo huius restitutionis contentus est Pontifex illa leui elemosyna duorum argenteorum, reliqua debiti parte remissa, ob bonum fidei, & religionis. Neque verum est, pauperes dominos esse illorum bonorum. Non enim illis ea bona aliquo iure naturali, vel diuino competunt, sed solum iure positio ecclesiastico, in quo ipse Pontifex, utpote illius conditor, ob hanc honestissimam causam dispensat. Quod si ex hac dispensatione plures sumant occasionem aliena surripiendi, non dispensationi, quæ iustissima est; sed eorum malitiæ est tribuendum.

5. Secunda versatur difficultas, an alij præter Pontificem hanc remissionem facere possint? De Gubernatore Reipublicæ, & de Episcopo dubitari potest. Breuiter respondeo, seclusa lege pontificia, lata in cap. *Cum tu, de usuris*, optimè potest Princeps sæcularis hæc facere remissionem de bonis temporalibus incertis, siue bene, siue male ablati, secus de ecclesiasticis bonis. E contra verò de ecclesiasticis bonis poterit Episcopus: secus de temporalibus. Vtramque partem probabo: quia illa bona incerta temporalia, casu, quo iure naturali non competant occupanti, competunt reipublicæ, & consequenter eius gubernatori: ecclesiastica verò bona Ecclesiæ, eiusque Gubernatoribus debentur. Ergo sæcularia bona bene poterit Princeps sæcularis remittere; Episcopus verò in sua diocesi poterit ecclesiastica. Notanter dixi, *seclusa lege pontificia*: nam, ea stante, nequit alius, præter Pontificem, hanc facere remissionem: quia, neque Episcopus, nec Princeps sæcularis, dispensare possunt in prædicta lege, & cum ex ea obligentur aliena occupantes integrè restituere, excusari non possunt ob remissionem Principis, vel Episcopi; & fortè ob hanc causam, & in hoc sensu negarunt Syluester *Restitutio*, q. 7. & 8. Cordub. *lib. 5. de Indulgent.* q. 4. Rodrig. *in præfenti dub. 4. & 5.* Principes sæculares, & Episcopus hanc remissionem facere posse.

6. Tertiò, grauior difficultas est, an remissione facta virtute huius bullæ, si creditor compareat, tenearis, ea bona restituere. In qua difficultate est certum, te non esse obligatum restituere eam partem, quam in subsidium belli impendisti, ut bene notauit Soto *dicta dist. 21. q. 2. art. 4.* Bannes *2. 2. q. 62. art. 5. dub. 8.* Nuno *in explic. Cruciat.* ad finem. dub. 2. Rodrig. *in præfenti, dub. 6. n. 8.* quia ea pars ex præsumpta creditoris voluntate, & autoritate Principis consumpta est: aliàs ea compositio in damnum tui cederet. Secundò, certum esse debet, si post factam compositionem debita consumpsisti, neque ditior es factus, nullam tibi superesse obligationem restituendi: quia facta compositione bona fide possedisti, & consumpsisti: commune autem est, possessorem bonæ fidei obligatum non esse restituere, quæ bona fide consumpsit. Atque ita docent Soto, Cordub. Rodrig. *locis allegatis*, Henric. *lib. 7. can. 34. n. 4.* Villalob. *tract. 29. n. 9.* Tertiò est certum, excusatum te esse à restitutione, si post remissionem factam tempus præscriptioni necessariam currit: quia, cum bona fide possideas, præscribere optimè potes, uti notauit Villalobos *suprà*.

Quare controuersia inter Doctores est, an, si bona, quæ tibi in hac compositione remissa sunt, extent in specie, vel æquialenter, quatenus eorum occasione ditior factus es, cum creditor comparet, neque præsumptione te tueri potes, tenearis ea creditoris reddere? Affirmant Caiet. *2. 2. q. 61. art. 6.* Corduba *lib. 5. quest. q. vlt.* Rodrig. Villalob. *suprà*. Mouentur: quia Pontifex non absolute remittit omnia illa debita; sed, dum creditor non comparer, quia non videtur rationi consonum, dominio suorum bonorum creditorem ignotum absolute spoliare. Præterquam quòd hæc remissio sit ex præsumpta creditoris voluntate, quæ præsumptum non potest absoluta; sed conditionata, & limitata, dum ipse non comparuerit: id enim est ei vtilius. Secundò, creditor poterit debita illa ubique inuenire, ver dicare, eaque postulare in iudicio, & Iudex obligatus est reddere, uti tanquam certum affirmat Vil-

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

llob. *dicto tract. 29. n. 8.* quæ omnia cum non nitantur falsæ præsumptioni, obligationem in foro conscientie probant.

7. Nihilominus, etsi prædicta sententia tenenda, & consulenda sit, probabilitate non caret, nullam tibi esse obligationem in foro conscientie restituendi residuum, saltem quouique à Iudice condemneris. Sic docuerunt Bannes, & Soto *suprà*, Henric. *lib. 7. de Indulg. cap. 34. num. 5.* Acoſta de Andrade *in præfenti*, q. 93. & 94. Ratio est: quia negari non potest, posse Pontificem ea bona incerta sic absolute distribuere, ut nulla sit obligatio ea reddendi domino postmodum comparenti. Quippe ea distribuit, ut legitimus dispensator, & in bonum commune Ecclesiæ, quale est belli contra infideles subsidium. Itémque in spirituale bonum creditorum: siquidem in ipsorum gratiam ea remissio fit. Quòd autem de facto sic fuerit distributio, & remissio facta, probat tenor concessionis, in quo nulla conditio est apposta: sed absolute facta est remissio totius debiti, erogata elemosyna taxata: ergo absque fundamento asseritur, limitatam esse pro tempore, quo dominus non comparer, cum beneficium Principis restringi non debeat; & licet hoc beneficium sic late interpretatum cedat aliquo modo in creditorum præiudicium, pariter illud sustinere debent ob boni communis augmentum. Quippe huiusmodi liberalitate, & absoluta remissione incitantur debitores ad hanc compositionem faciendam, qua subsidium belli maximè promouetur.

8. Hinc solum manet oppositum primum fundamentum. Secundum autem petit, an hæc remissio pro solo conscientie foro proſit; an etiam pro externo, & iudiciali? Negant Cordub. Rodrig. & Villalobos *locis citatis*. Sed rectius Acoſta q. 94. affirmat, eò quòd Commissarij potestas ad hanc remissionem, & compositionem faciendam restricta non sit pro foro conscientie, sicuti fuit restricta potestas dispensandi in impedimento affinitatis. Qua ratione diximus, potestatem dispensandi in irregularitatibus, in interdicto, &c. pro utroque foro prodelle: quia non fuit sub limitatione fori interni concessa. Verum, ut hæc compositio in foro externo tibi proſit, & creditorem exigentem debitum possis exceptione compositionis repellere, debes, cum compositionem, & remissionem obtines, præmittere autoritate Commissarij informationem, te non posse creditori debitum reddere, vel, quia non comparer, vel, quia ita est absens, ut moraliter sit impossibile. Alias, si hæc informatio compositioni non præcessit, non poteris in foro exteriori aduersus creditorem te tueri: quia non constat de compositionis iustitia.

9. Quòd si Iudex ob defectum huius informationis, vel esto, ea facta sit, quia credit remissionem factam esse a Pontifice, non absolute, sed, dum creditor non comparer, præcipiat tibi reddere debitum, difficultate non caret, an in foro conscientie obligatus sis obedire. Quippe videtur illud præceptum niti præsumptioni falsæ, quòd Pontifex non fecerit absolutam remissionem. Verius tamen cenſeo, te obligatum esse obedire, & debitum reddere, non, quia remissio absoluta non fuerit, sed, quia non fuit absoluta certo, & infallibiliter, sed solum sub opinione. Quo casu Iudex iuste procedit, imponens præceptum de illorum bonorum restitutione: Iudex namque potestatem habet iudicandi secundum eam opinionem, quæ sibi verior, & probabilior visa fuerit. Cum autem ipse credat satis probabiliter, Pontificem fecisse remissionem, non absolute, sed pro tempore, quo dominus non comparer, iuste præcipit tibi ea bona domino comparenti reddere: tu verò videris obligatus parere: quia præceptum illud non præsumptioni falsæ, sed probabili nititur.

§. II.

Expenduntur sigillatim casus, in quibus locum habet prædicta compositio.

1. Omnia iniuste acquisita componi possunt, non comparente creditore post debitam diligentiam: & quæ diligentia cenſetur sufficiens.
2. De fructibus beneficiorum qualiter fieri possit compositio.
3. Non habet locum in Canonicis non residentibus, neque in Episcopis, & Parochis.
4. Compositio fieri potest in medietate legatorum, quæ in satisfactionem bonorum male acquisitorum facta fuerint, si legatarij per annum negligentes extiterint.
5. Compositio fieri potest de legatis, quorum legatarij post debitam diligentiam ignorantur.
6. Iudicibus ordinariis, vel delegatis permittitur compositio in rebus susceptis ob iniquam sententiam.
7. Item, patrocinanti causam iniustam datur facultas se componendi.
8. Testi ob falsum testimonium, accusatori ob falsam accusationem, vel ob omisſam accusationem debitam.
9. Iudicibus sæcularibus, & ecclesiasticis in causis temporalibus, ob administrationem iniustitiam.

10. *Scribis, Notariis, aliisque ministris iustitiæ, ob accepta ultra taxam.*
11. *Lusoribus ob iniquè in dolo partem.*
12. *His, qui ob simulationem paupertatis, vel sanctitatis, aliquid acceperunt.*
13. *Venatoribus, & piscatoribus damna inferentibus.*
14. *Mulieribus inhonestis, causa turpitudinis aliqua recipientibus.*
15. *Falsificantibus mensuras, vel alia via proximos decipientibus.*
16. *Inuentoribus bonorum, quorum dominus ignotus est.*
17. *Omniis illicita acquirentibus permittitur compositio, domino non comparente, dummodo sub fiducia compositionis acquisita non sint.*

1. **P**rimò, inquit generaliter Pontifex, compositionem fieri posse de rebus furto, rapina, usura, & alio quouis modo illicito acquisitis, si creditor facta debita diligentia non compareret. Quæ autem debita diligentia censenda sit, arbitrio prudentis relinquitur, spectata debiti qualitate. Illud certum, illam diligentiam sufficientem esse, quam homines timorata conscientia in simili negotio præstarent, ut docent Cordub. lib. 1. qq. qu. 1. Medin. 1. 2. qq. 76. art. 2. in fine. Rodrig. in præsent. dub. 8. n. 10. Villalob. n. 14.

2. Secundò, Ecclesiastici compositionem facere possunt de fructibus beneficiorum, aliisque ecclesiasticis emolumentis malè perceptis; vel, quia non recitarunt Officium diuinum; vel, quia beneficium habuerunt absque titulo; vel, quia excommunicati, aut irregulares extiterunt: hac tamen conditione, ut ultra illos duos argenteos, quos in subsidium huius expeditionis erogant, pro remissione duorum millium marapetinarum alios duos argenteos tribuant Ecclesiæ in qua est beneficium, pro quo fit compositio. Etenim cum iure positio ecclesiastico non recitantes Officium diuinum impediatur ab acquisitione domini fructuum beneficiorum, sicuti, qui nullo beneficii titulo legitimo gaudent, & in probabili sententia, qui irregulares, vel excommunicati existunt, debeantque ex ipso iure positio restituere fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus omnes fructus sic acquisitos, meritò Pontifex, qui bonorum ecclesiasticorum dominus, seu dispensator est, hanc remissionem concedit sub prædicta conditione, ut ultra elemosinam in subsidium alia similis fabricæ Ecclesiæ concedatur.

3. Hæc tamen compositio locum non habet in Canonicis non residentibus, quando ob eorum defectum aliis interessentibus fructus accrescunt: quia eo casu non est creditor incertus, sed certus, ut bene notauit Acoſta q. 66. Rodrig. hic, dub. 2. n. 16. Villalobos tract. 27. claus. 13. n. 2. & tract. 29. n. 20. Similiter etiam huic compositioni locus non est in fructibus amissis ab Episcopo, Parocho, aliòve curam animarum habente, ob non residentiam. Nam esto, prædicti fructus creditori certò restitui non debeant, sed Ecclesiæ, vel pauperibus sint erogandi. Concil. Trident. sess. 23. c. 1. de reformat. vers. Si quis autem expressè prohibuit hanc fieri compositionem, ibi: *Prohibita quacunque conuentione, vel compositione, qua pro fructibus malè perceptis appellatur.* & notauit Nauarr. c. 25. n. 122. Rodrig. ad Cruciat. n. 18. Villalob. n. 20.

4. Tertiò, promittit Pontifex compositionem in medietate legatorum, quæ facta fuerint in satisfactionem bonorum malè acquisitorum, si legatarij per annum negligentes steterint in prædictis legatis recuperandis. Cum enim prædicta legata ex bonis iniquè partis, & alijs debitis facta fuerint, & legatarij illorum dominum non acquiescerint, in id in eius acquisitione negligentes extiterint, Pontifex, cum in pœnam negligentia, tum in bonum Ecclesiæ, & fidei augmentum, esto, credidit sint certi, hanc compositionem permittit, non quidem de integro legato, sed de illius medietate. Quapropter legatio integra alia medietas est concedenda, debent tamen legata non excedere summam centum mille marapinarum, aliàs Commissarius generalis consulendus est, & solum ex eius consensu compositio fieri potest. Atque ita tradunt Rodrig. n. 19. Villalob. n. 21.

5. Quartò, est locus compositioni in legatis: & idem est de fidei commissis, iuxta leg. A Tito. ff. de verbor. obligat. leg. illud. ff. ad leg. Aquil. antea factis, vel tempore publicationis faciendis, quorum legatarij, vel fideicommissarij facta debita diligentia ignorantur. Differt hic casus à præcedenti: quia in præcedenti, eò quòd noti erant legatarij, non permittebatur integra legati compositio, sed solum de medietate. At in præsent. integra permittitur, eò quòd legatarij ignoti sint. Item, in præcedenti casu legata erant in satisfactionem bonorum malè acquisitorum, quod tamen in præsent. non requiritur, uti aduertit Rodrig. n. 20. Villalob. n. 22.

6. Quintò, Iudicibus ordinariis, vel delegatis permittitur compositio in rebus susceptis ob iniquam sententiam, ob dilationem causæ, vel aliam similem iniustitiam in partis præiudicium. Circa quam concessionem aduerte, parti læsæ satisfactionem integrè esse præstandam, neque in hac satisfactio-

ne locum esse compositioni: quia est creditor certus, & iniuste vexatus. Deinde, si Iudex pecuniam acceperit ob iniquam sententiam, vel aliam similem iniustitiam faciendam, neque tamen præstitit, non erit locus compositioni, sed necessarid reddenda est pecunia ei, qui dedit, utpote qui non absolute, sed sub conditione prædictæ iniustitiæ concesserit, qua conditione non posita dominum non amisisse videtur. At posita ea iniustitia, esto, aliqui censeant nulla obligatione restituendi Iudicem alstringi, sed in foro conscientia prædicta sic turpiter acquisita retinere posse: quia tamen alij plures Doctores contrarium firman, utpote conscientia securius, & utilius. Pontifex illorum remissionem, & compositionem concedit. Quòd si Iudex non ob iniquam, sed potius ob iustam sententiam ferendam aliquid accipiat, distinguendum est, si datum fuit ob redemptionem vexationis, & ob iustum timorem, ne à parte contraria subornaretur, compositio fieri non potest, sed danti debet restitui, cum illius dominum non amiserit: si datum fuit liberaliter, ut eo munere motus danti fauorem præstaret, locus est compositioni in sententia affirmante, obligationem esse Iudicibus restituendi ea, quæ aduersus leges positivas, prohibentes numerum receptionem, accipiunt: at in sententia negante prædictam obligationem, quousque sententia condemnatoria accedat, cessat compositionis necessitas.

7. Sextò, Doctores, qui ob patrocinandam causam iniustam, scientes eo, in cuius fauorem patrocinator, aliqua accepit, compositionem de acceptis obtinere potest. Nam esto, non sit apud Doctores certum, prædictum Aduocatum obligationem habere restituendi sic accepta: est tamen plurium Doctorum: idèque Pontifex compositionem concedit, ut omnem delinquens securitatem obrineat. Ob hanc tamen compositionem non excusatur delinquens à satisfactione omnium damnorum, quæ parti contrariæ ob iniustum patrocinium facta fuerint, ut in prædicta Bulla exprimitur: & meritò: quia adest creditor certus, & iniuste damnificatus, ut bene notauit Rodrig. in præsent. n. 14. Villalob. n. 24.

8. Septimò, in idem recidit testis, qui ob falsum testimonium ferendum, accusator, qui ob falsam accusationem, vel ob omittendam accusationem, ad quam erat obligatus, & generaliter omnes Notarij, Scribæ, aliique ministri publici vel personæ priuatæ, qui ob iniustitiam faciendam, vel diligentiam præstandam, ut fieret, aliqua acceperunt, compositionem obtinere possunt de sic acceptis; facta tamen parti læsæ integra satisfactione. Accepta enim ob turpem causam, casu, quo restituenda sunt, pauperibus, vel pijs operibus restitui debent. idèque Pontifex potest compositionem concedere, sicuti tradunt Rodriguez num. 25. & 29. & Villalobos num. 25. 26. & 29.

9. Octauò, Iudices sæculares, & ecclesiastici in causis temporalibus, qui ob administrandam iustitiam aliqua acceperunt, compositionem de sic acceptis possunt obtinere. Quod intelligendum est, quando, qui dedit, ignoratur, vel datum fuit in causa dubia ob finem subornationis: nam extra hos casus, ut bene aduertit Villalob. num. 27. non est locus compositioni, sed danti debet fieri restitutio, si notus est, casu, quo in redemptionem vexationis dederit: si autem omnino liberaliter, cessat in probabili sententia restitutionis obligatio, quousque Iudicis sententia accedat, & consequenter compositionis necessitas. Notanter Pontifex, & Commissarius expresserunt, cum de Iudicibus ecclesiasticis loquerentur, compositionem facere posse de acceptis ob administrationem iustitiæ in causis temporalibus, quales sunt punire ecclesiasticum ob aliquod delictum, illiusve ad solutionem debiti compellere, tacitè indicantes, accepta ob administrationem iustitiæ in causis spiritualibus, quales sunt matrimoniales, beneficiales, & ad Sacramenta, ecclesiasticæque præcepta pertinentes, compositionem esse non posse: quia est simonia: & ita Rodrig. in præsent. num. 27. Villalob. tract. 29. n. 27. Cæterum existimo, etiam de acceptis ob administrationem iustitiæ, & causis spiritualibus, compositionem esse posse: quia satis probabile est, non esse restituenda danti, utpote turpitudinem committenti, ob quam iure positio ei repetitio denegatur, & dati iure, & dominio priuatur, pauperibusque applicatur, in quorum locum subrogatur à Pontifice hoc belli subsidium. Pontifex autem, & Commissarius expresserunt compositionem de acceptis ob administrationem iustitiæ in causis temporalibus: quia sic accepta restitui necessariò debent pauperibus, cum dominus est ignotus, vel causam subornationis dedit. At accepta ob administrationem iustitiæ in causis spiritualibus, exploratum non est, an, & cui sint restituenda, idèque Pontifex abstinuit à prædicta compositionis expressione, opinionibus locum relinquens, vel certè id factum est, ut indicaret Pontifex compositionem in alia materia nunquam fore necessariam: quia nunquam præsumit, tam graue, atroxque delictum esse à Iudicibus ecclesiasticis committendum, ut ob administrationem iustitiæ in causis spiritualibus pretium sint recepturi.

10. Nonò, conceditur Scribis, Notariis, aliisque iustitiæ ministris,

ministris, ut compositionem obtinere possint de acceptis ultra taxam sui laboris: quippe ea, quæ taxam excedunt rationem pretij obtinere non possunt, ac proinde absque titulo accipiuntur: debent ergo restitui: restitutio autem facienda est danti, si fieri potest: quia fuit deceptus, & eo casu non conceditur compositio. Si verò ipsi non potest fieri, pauperibus est facienda: & tunc est locus compositioni. Sic Rodrig. & Villalob. in præsent. uterque n. 18.

11. Decimò, compositio permittitur lusoribus in iis, quæ ludo acquisierunt, quorum restitutio facienda sit pauperibus. Hoc autem nunquam contingit, nisi quando ei, à quo fuerunt acquisita, restitui non possunt. Sed, quando acquisita ludo restitutioni obnoxia sint, perendum est ex tract. de ludo, quem Deo dante, breuiter in lucem edemus. Interim videri potest Nauarr. in summ. c. 19. Ludou. Lopez 2. p. instructor. c. 33. & seqq. Ioan. Medin. de restit. q. 21. Sorus lib. 6. de inst. q. 5. Alcozer. de ludo per totum.

12. Undecimò, compositionem facere possunt, qui simulant sanctitatem, vel paupertatem, aliquid datum ob hanc causam non motiuam, sed finalem acceperunt, nec valent dantibus restituere. Quippe tunc obligati sunt pauperibus, vel aliis pijs operibus restrictionem facere, cum illius dominium non acquisierint: datum enim ob causam, cessante causa, datum non esse censetur, de quo Rodrig. n. 47. Villal. n. 31.

13. Duodecimò, qui occasione venationis, piscationis, vel alia via alienis satis, hereditariis, animalibus damnum intulerint, cum obligatione restituendi, beneficio compositionis uti possunt, dummodo creditoribus, quibus damnum factum est, restitutio non possit fieri. Quando autem obligatio restitutionis ex venatione, seu piscatione in alienis montibus, vel fluminibus, ex arborum incisione contingat, in tract. de restit. examinandum est: interim videri potest Rodriguez in præsent. casu 12. à n. 53.

14. Decimotertiò, mulieres inhonestæ, quæ meretrices non sint, compositionem facere possunt, si aliquid ob actum turpem acceperint: similiter etiam homines ob prædictam causam à mulieribus non vxoratis aliquid accipientes. Tacite in huiusmodi cōcessione indicatur, accepta à meretricibus compositioni non subiaci: & meretrix: quia esto turpiter accepta sint, non turpiter retinentur: ex permissione enim reipublicæ fuerunt recepta. At accepta à mulieribus inhonestis, quarum turpitudine à republica punitur, plures Doctores firmant, restitutioni obnoxia esse, tametsi plures alij contrarium sentiant: & ob hanc causam Pontifex compositionem permittit. Idemque

est dicendum de hominibus, qui ob eandem turpem causam à mulieribus non vxoratis aliquid acceperint: permittitur enim illis compositio ob dubium, quod est, an sint obligati sic accepta restituere. Neque huic compositioni obstat, quod notus sit is, à quo sic accepta sunt: quia ratione turpitudinis commissa dominium illorum perdidit, & pauperes, iure sic disponente, succedunt. Notanter Pontifex, & Commissarius expresserunt mulieres non vxoratas: nam vxoratas, utpote nullam bonorum suorum administrationem habentes, nisi ex consensu, & voluntate mariti nihil donare possunt, ac proinde quidquid ab illis fuerit acceptum, maritis restitui debet, neque compositionis est locus.

15. Decimoquartò, acquisita adulterinis mixtionibus, falsive ponderibus, aliisque simili deceptione, componi possunt, dummodo deceptis fieri non possit restitutio: quia pauperibus debentur, de quo Rodrig. casu 14. à numer. 68. Aduerte, in prædicta deceptione plerumque creditorem notum esse, saltem in genere, tametsi in particulari notus non sit. Notum enim est hominibus illius reipublicæ, damnum esse factum: qui autem sint ignoratur: ergo restitutio reipublicæ facienda est, ut hac via damificati, quoad fieri possit, satisfactionem accipiant, & consequenter non est locus compositioni, sicuti si scires, vni ex duobus rem à te possessam deberi, non posses compositione uti, sed inter illos obligatus es diuidere. Ergo sic est dicendum in præsent. Atque ita tradit Villalob. tract. 29. n. 37. & constat ex his, quæ diximus tract. 1. de consc. disp. 3. p. 3.

16. Decimoquintò, permittitur compositio bonorum inuentorum, quorum dominus facta debita diligentia non compareret. Nam esto, plurium Doctorum sententia firmer, inuentorem ea bona retinere posse; alij oppositum censent: quam opinionem, utpote securiorem. Pontifex amplectens compositionem concedit.

17. Tandem inquit Pontifex: Beneficio compositionis uti possunt quicunque rem alienam, quacunque forma, & modo, etiam illicito, acquisitam retinent, creditore non comparente: dummodo non acquisierint sub spe, & fiducia huius compositionis. Quæ quidem generalis clausula supradicta specialia, & alia, quæ referri possunt, comprehendit. Censentur autem sub fiducia huius compositionis acquirere, si eius occasione moueantur ad sic acquirendum, credentes beneficio compositionis retinere sic acquisita posse, saltem ex parte. Secus esset, si futura compositio sperata causa, non fuerit iniquæ acquisitionis, tametsi iniquam acquisitionem comitetur, ut bene aduertit Rodrig. in præsent. num. 75. Villalobos num. 37.

TRACTATUS XXVI.

E T

DISPUTATIO VNICA,
DE SACRAMENTO
EXTREMÆ-VNCTIONIS.

APRIME huius Sacramenti explicatio, Pœnitentiæ Sacramenti, & Indulgentiarum explicationi annectitur: quia Pœnitentia ad delenda peccata: extrema-Vnctio ad reliquias quæ ex ipsis remanere solent, instituta est. Ideoque Concilium Tridentinum *Sess. 14. cap. 1.* hoc Sacramentum appellauit, *Pœnitentiæ consummatum*: quia consummat, & perficit Pœnitentiam, delens peccatorum reliquias; & Christianæ vitæ, quæ perpetua Pœnitentia esse decet, finem imponit.

PVNCTVM I.

De nomine, institutione, & natura extremæ-Vnctionis.

1. Nomen, & institutio extrema-Vnctionis.
2. Quid Hæretici obijciant.
3. Soluuntur Hæreticorum obiectiones.
4. Non fuit hoc Sacramentum institutum: cum Christus Apostolos misit ad prædicationem, sanandisque infirmos: sed ibi tantum fuit adumbratum.
5. Quo tempore fuerit institutum.
6. Conuenientia institutionis.

EXTREMA-Vnctio appellatur: quia omnium vnctionum, & Sacramentorum, quæ fidelibus conferuntur, extrema est: & quia in extremo vitæ constitutis confertur. Est vnum, ex præceptis noui Testamenti Sacramentis à Christo Seruatore nostro institutum, uti definit aduersus Hæreticos Concil. Florentinum in decreto unionis, & Trident. *sess. 7. can. 1.* & *sess. 14. can. 1.* ex illo Iacobi Apostoli *c. 5.* ubi inquit Apostolus: *Infirmatur quis in vobis inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus. & si in peccatis est, dimittentur ei.* Quibus verbis, ut notauit Conc. Trident. *d. sess. 14. c. 1.* quidquid ad Sacramentum requiritur, expressum est. Sacramentum enim est signum practicum gratiæ sanctificantis. At ibi exprimitur signum exterius, scilicet, vnctio, & oratio Presbyteri, tanquam signum gratiæ sanctificantis: quippe vtentibus ea caremonia promittit Iacobus peccatorum remissionem: ergo. Cum autem sua propria auctoritate eam remissionem promittere non posset, quia nemini à Christo gratiæ auctoritas data est potestas annectendi signis externis gratiam, peccatorumque remissionem: efficitur sanè hoc Sacramentum à Christo esse institutum. Et præterea, quia Apostolus præcepit fideles vngi in nomine Domini; id est, vnctione à Domino Iesu instituta, argum. Actorum 10. & 19. ubi referuntur fideles baptizari in nomine Iesu, id est, Baptismo à Domino Iesu instituto: & ita ex communi Ecclesiæ traditione, cuius nullum exeat initium, tradidit Innocent. I. *epist. ad Decentium Eugubinum Episcop. cap. 8.* eiusque verba referuntur, & approbantur in Conc. Vormaciensi, sub Adriano II. & Ludouico Imperatore II. *can. 72.* & in Concil. Cabilonensi sub Carolo Magno *can. 48.* & in Aquisgranensis sub Gregorio IV. & Ludouico Pio Imperatore *can. 3.* & Moguntino sub Leone Papa IV. *c. 26.* & ab Innocent. III. in *c. unico, de sacra Vnctione.* Idem testatur August. *serm. 215. de tempor. circa med. & auctor. lib. 2. de visitat. infirm. c. 4.* & *lib. de rectitudine catholica conuersar.* qui Augustino tribuitur Chrysost. *lib. 3. de Sacerdotio, c. 6.* Petri. Damian. *serm. 1. in dedicat. Eccles.* Beda & Theophylact. in *cap. 6. Marci*, & alij passim. Ex quibus con-

stat, insolentissimæ insanix esse, ut dixit August. *epist. 118.* hanc veritatem in dubium vocare.

2. Sed quia Hæretici quælibet firma euertere moluntur, & lucidissimam quancque veritatem tenebris sui erroris offuscare procurant, hoc clarissimum Iacobi testimonium vsu, & praxi totius Ecclesiæ; & Patrum consensu firmatum reijciunt primò: quia non est Scripturæ sacræ, Secundò, quia soli orationi concedit Iacobus peccatorum remissionem, non vnctioni: neque hanc remissionem concedit ex opere operato: sed per modum impetrationis, & non semper, & infallibiliter: sed aliquando, quando in peccatis infirmus extiterit: inquit enim Iacobus: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* supponens, nullam conferri gratiam, nullaque remitti peccata, si infirmus illis grauius non sit. Tertio, quia ad remittenda peccata est Pœnitentiæ Sacramentum institutum. Non igitur aliud expediebat institui, aliàs Pœnitentiæ Sacramentum necessarium non esset. Quarto, vnctio signata à Iacobo eiusdem est rationis cum ea, qua Apostoli vsi sunt Marci *cap. 6.* quæ non ad remittenda peccata, sed ad concedendam miraculosam corporibus sanitatem assumebatur, cuius effectus cum iam cessauerit, & hæc sacra Vnctio cessare debet.

3. Sed hæc friuola sunt, & inania. Primò, satisfaciunt optimè Bellatmin. *lib. 1. de hoc Sacramento, c. 3.* & Greg. de Valen. *disp. 1. q. 1. p. 1. n. 7.* alique plures, qui in Epistolam Iacobi commentaria ediderunt, probantque, eam Epistolam catholicam esse, & ut talem ab ecclesia receptam. Ad secundum nego, soli orationi concessum alleuiare infirmum, & peccata remittere: sed vnctioni sub ea oratione facta idem tribuendum: specialiter autem orationis fit mentio: quia est forma huius Sacramenti, & principalior causa prædicti effectus. Effectum autem remittendi peccata admittimus non esse huius Sacramenti primum, & per se, sed per accidens, quando alia via obtineri non potest. Effectus autem primarius, ut ex Trident. *sess. 14. cap. 2.* constat, & *infra* dicemus, est gratia habitualis quatenus secum trahit gratias præuenientes, & excitantes, quibus infirmus diuinæ misericordiæ fiduciam concipit, & morbi incommoda, ac labores patienter sustinet, & tentationibus Dæmonis fortiter resistit: & ex his tertium fundamentum solutum est. Ad quartum nego, eandem esse vnctionem, cuius Iacobus fecit mentionem, ac fuit illa, qua Apostoli vsi fuerunt Marci *cap. 6.* & Matth. *c. 10.* Etenim illa vnctio, qua Apostoli missi à Christo ad prædicandum Euangelium vsi fuerunt, non fuit ritus permanens, neque ad sanandas animas instituta: sed assumpta illo tempore ad miraculosos corporum curationes. Item, nõ fuit collata à Sacerdotibus: quia apostolico tempore sacerdotio non erant insigniti, neque fuit fidelibus: sed potius infidelibus applicata, quæ in hac vnctione ab Iacobo promulgata aliter procedunt. Non enim hæc vnctio instituta est, ut remedium certum, & infallibile ad curandas infirmitates corporis: quia neque id erat expediens, neque ut via illius moreretur: sed potius est instituta ad animarum medelam, ut ex ipsa forma, sub qua ministratur colligi potest: ad sanandas verò infirmates corporis instituta est, non absolute, sed, si id expedire

dire visum fuerit. Deinde ministratur à Sacerdotibus, ut manifestè probant illa verba: *Inducat Presbiteros*; ac tandem non infidelibus, sed fidelibus confertur, ut indicauit Iacobus, cum dixit: *Infirmatur quis in vobis*. id est, inter vos, qui fideles estis.

4. Hinc constat, hoc Sacramentum non esse institutum eo tempore, quo Christus Apostolos misit in prædicationem Euangelij: & virtutem curandi infirmos per vñtionem concessit: quod satis Trident. significauit dicens, ibi fuisse insinuat. Cum ergo non dixerit, institutum, manifestè conuincitur, ibi institutum non esse: sed solum adumbratum in quadam similitudine, & figura, ut bene docent Valen. tom. 4. disp. 8. q. 1. part. 1. vers. Marci. Suar. disp. 39. sect. 1. n. 4. Coninch. disp. 19. dub. 1. à n. 3. Laym. l. 5. sum. tract. 8. c. 1. sub. n. 1. Bonac. disp. 7. de Sacram. Vñtionis, q. unica puncto 1. proposit. 3. Sayro lib. 2. de Sacramentis cap. 2. q. 3. n. 5.

5. Sed, quo tempore hoc sacramentum fuerit institutum à Christo Domino, incertum est. Verius existimo cum Suar. disp. 39. sect. 2. circa finem, n. 5. Laym. dicto lib. 5. sum. tract. 8. c. 1. nu. 2. Christum instituisse post suam resurrectionem, eo tempore, quo sacramentum Pœnitentiæ perfectè instituit Ioan. 20. Etenim hoc extremæ Vñtionis Sacramentum consummatum est Pœnitentiæ, ut inquit Concilium: expediebat ergo Pœnitentiæ institutionem non præcedere, sed potius subsequi.

6. Conuenientiam huius institutionis satis expressit Concilium in proœmio dictæ sess. 14. dicens, clementissimum Redemptorem nostrum quouis tempore seruis suis voluisse de salutaribus remediis esse prospectum ideòque pro totius vitæ cursu omnia Sacramenta: pro fine vitæ hoc sacramentum, tanquam firmissimum quoddam præsidium, præparauit, quo muniti in spem diuinæ misericordiæ erigantur, & tela nequissimi hostis acriter tunc pugnantis eueant.

PUNCTUM II.

Quæ sit materia remota huius Sacramenti.

1. Oleum oliuarum est materia remota.
2. Debet esse ab Episcopo benedictum.
3. Aliqui censent, sufficere à simplici Sacerdote benedictum esse: sed verius est, requiri esse benedictum ab Episcopo.
4. Benedictio præscripta ab Ecclesia non est de necessitate Sacramenti, sed præcepti.
5. Sacro Chrismate hoc Sacramentum confici posse, aliqui existimant. Verius est oppositum.
6. Inde non inferitur, oleum balsamo mixtum non posse esse huius Sacramenti materiam.
7. Satis probabile est, olim oleum balsamo mixtum fuisse.
8. Probabilius est nunquam habuisse mixtionem.
9. Satis sit oppositis rationibus.
10. Quæ sit ratio, ob quam oleum confirmandorum, & baptizandorum sit mixtum balsamo: secus infirmorum.
11. Duo certa inferuntur ex supradicta doctrina.
12. Qualiter pecces ungens infirmum oleo non eo anno, sed præterito, benedictio.

1. **M**ateria remota huius sacramenti est oleum oliuarum quia solum ipsum dicitur simpliciter oleum, reliqua improprie dicuntur, ac proinde à materia huius sacramenti exclusa sunt. Aprissimè Christus Dominus hanc assumpsit materiam, ad significandos huius Sacramenti effectus. Cum enim hoc sacramentum spem diuinæ misericordiæ excitet, & infirmum subleuet, & roboret, tum ad patienter sustinendam infirmitatem, tum ad superandas nequissimi insidias, & aliquando corporis sanitatem, concedat aprissimè hæc omnia oleo oliuarum significatur, quod infirmum consolidat, sanitatem restituit, & diuinam misericordiam promittit, iuxta illud Genes. 8. *Venit ad eum portans ramum oliuæ folijs virentibus*. Ex alia parte est materia, quæ ubique præ manibus habetur, quod expediebat Sacramento fidelibus necessario.

2. Insuper debet esse oleum ab Episcopo benedictum. Nam; licet Iacobus dicto c. 5. huius benedictionis mentionem non fecerit, ex communi Ecclesiæ traditione à Concilio Florent. in decreto Eugenij, de litteris vñtionis, & à Trident. sess. 14. cap. 1. declarata, & approbata, necessariò requiritur, vti comprobatur D. Th. in 4. disp. 22. q. 1. art. 2. q. 2. Bonac. art. 1. q. 2. Paludan. q. 1. art. 2. Valen. disp. 8. q. 1. part. 2. in princ. Suar. disp. 40. sect. 1. n. 3. Egid. de Coninch. disput. 19. dub. 2. concl. 2. Bonac. de Sacram. extremæ Vñtionis, disp. 7. q. unic. part. 2. n. 3. Laym. l. 5. sum. tract. 8. c. 2. nu. 2. & alij. Vnde audiendus non est Victorius in sum. de Sacram. q. 117. cui sub dubio fauet Caiet. 3. p. q. 72. art. 3. asserens solum ex præcepto benedictionem requiri, non ex Sacramenti necessitate, Ratio conclusionis, sola est voluntas Christi sic sacramentum instituentis. Congruentia ea est: quia decebat, materiam permanentem, quæ ad effectus supernaturales eleuanda erat, prius à profano, & communi vsu secerni, nisi fortè

ipsamet eleuatione secetatur, sicuti in Eucharistia contingit.

3. Notanter dixi, *benedictum ab Episcopo*. Nam, esto, graues Doctores, Caiet. 2. 2. q. 72. art. 3. Victor. de extrema Vñct. n. 216. Henr. l. 3. c. 8. n. 1. Zembran. de extrema Vñct. cap. 5. n. 3. non improbabiler censent, ex commissione Pontificis oleum à simplici Sacerdote benedictum sufficere. At verius, & securius est necessariò ab Episcopo esse benedicendum: quia Florent. & Trid. Concilia æquè dicunt, materiam huius sacramenti esse oleum, ac esse ab Episcopo benedictum. At ex commissione Pontificis oleum mutari non potest: ergo neque mutari potest episcopalis benedictio, sicuti, aliis relatis, tradunt Barbos. alleg. 30. n. 6. & allegat. 31. n. 14. Valen. disp. 8. q. 1. p. 2. in princ. Suar. disp. 40. sect. 1. n. 8. Coninch. disp. 19. dub. 2. concl. 2. Bellarmin. de extrema Vñct. c. 7. Laym. l. 4. sum. tract. 8. c. 2. n. 1. Bonac. disp. 7. q. unic. n. 2. Illud verò est omnino certum, scilicet Pontificis commissione, oleum à simplici Sacerdote benedictum, materiam insufficientem esse, ut bene notauit Coninch. d. disput. 19. dub. 2. n. 6.

4. Præscripta ab Ecclesia benedictio, qua oleum infirmorum consecratur, non est de necessitate sacramenti, sed præcepti: quia Consilia solum expresserunt benedictionem episcopalem, ut necessariam: modum autem benedicendi Ecclesiæ determinationi reliquerunt. Quocirca, si Episcopus oleum alia distincta benedictione consecraret, quam ab Ecclesia præscripta, posset (esto illicitè) ex illo extremæ Vñtionis sacramentum confici, sicuti optimè notauit Suarez disputat. 40. sect. 1. numer. 1. Bonac. disputat. 7. quest. unic. punct. 2. numer. 4.

5. Hinc inferet fortè aliquis, sacri Chrismatis vñtione confici posse hoc Sacramentum: quia verè est oleum ab Episcopo benedictum, tametsi diuersa benedictione: & quauis balsamo mixtum sit, balsami mixtura in leuissima est quantitate, quæ oleo impedire non potest esse materiam. Atque ita colligitur ex Suar. disp. 40. sect. 1. à n. 10. vsque in finem. Henr. lib. 3. c. 8. n. 2. Sed admittenda non est illatio: nam esto, benedictio olei infirmorum non fuerit à Christo, quoad formam, specialiter præscripta; credendum est, quoad intentionem præscriptam esse. Benedictio enim deputatur materia ad Sacramenti vñtum: at benedictione Chrismatis non deputatur Chrisma pro sacramento extremæ Vñtionis, sed Sacramento Confirmationis: igitur censendum non est, ex illa benedictione esse oleum infirmorum benedictum. Atque ita sentire videntur Valent. tom. 4. disp. 8. part. 2. ante medium, Bellarminus de extrema Vñtione, c. 7. Bonac. disp. 7. q. unic. part. 2. num. 5. Barbos. de potest. Episcop. alleg. 31. n. 16.

6. Sed hinc inferre non licet, oleum balsami mixturam habens non fore materiam: ex mixtione enim balsami, vel alterius liquoris, impediri oleum benedictum à materia non potest, si mixtio in leui sit quantitate, ita ut ab oleo longè superetur, & communi æstimatione, & vsu oleum esse censetur, sicuti in pane, vino, & aqua aliisque sacramentorum materiis cernere licet. Ita Henr. l. 3. c. 8. n. 2. Nauarr. c. 22. n. 13. Bonac. disp. 7. q. unic. part. 2. n. 7.

7. Quinimò satis probabile est, olim oleum ex balsamo mixtum ad vñtionem infirmorum deseruisse, æquèque pro Sacramento Confirmationis, & extremæ Vñtionis ab Ecclesia benedici, vti cõprobat Suarez d. disp. 40. sect. 1. circa fin. Henr. l. 3. cap. 8. numer. 2. Primò, ex Innocen. I. epist. ad Decentium, relato in Conc. Vormaciensi, can. 72. & in decretis, 95. dist. can. Illud superfluum, ibi: *Ceterum si Episcopus, aut potest, aut dignè ducit, aliquem à se visitandum, & benedicere, & tangere Chrismate, sine cunctatione potest, cuius est ipsum Chrisma conficere*. Et quod loquatur de proprio Chrismate, indicat verbum, *conficere*, quod non solum benedictionem simplicem significat, sed mixtionem. Secundò, ex Concilio Aquilgransen. can. 8. iuncta epistola Fabiani II. vbi cauetur, Chrisma singulis annis confirmandum esse ab Episcopo feria 5. & per omnes ciuitates, seu dioceses distribuendum, in quo saluatio infirmorum creditur. Tertiò, ex Cypriano epistol. 70. Dionys. c. 3. de eccl. Hierach. appellantis Chrisma oleum sanctificatum, eòque baptizatos vngi; neque vllam distinctionem statuentibus inter oleum simplex, & ex balsamo confectum, quin potius semper ex balsamo confectum esse satis indicauit Gregorius I. lib. 3. indictio. ne 22. epist. 9. ad Ianuarium, asserens eodem Chrismate vngi baptizatos à Presbytero in pectore, & postmodum ab Episcopo in fronte.

8. Tametsi hoc satis probabile sit, credo probabilius cum Soto in 4. distinct. 23. quest. 1. art. 3. ad 1. Valent. disputat. 8. quest. 1. p. 2. ante medium, Zambrano de extrema Vñtione, cap. 5. dub. 4. quos refert, & sequitur Layman lib. 5. sum. tract. 8. cap. 2. numer. 3. oleum infirmorum semper fuisse simplex, & distinctum à Chrismate Sacramento Confirmationis destinato. Colligitur ex cap. vn. de sacra Vñtione, & cap. 1. de custodia Eucharistia, & ex diuerso modo loquendi Conciliorum Florentini, & Tridentini: nam pro Sacramento Confirmationis oleum mixtum balsamo expostulant: at pro Sacramento Vñtionis oleum tantum. Signum ergo est, nunquam vtriq; Sacramento idem

oleum deseruisse. Præterea, ut constat ex Durando in *Rationali diuinorum Officiorum*, lib. 6. cap. 74. Ecclesia ab antiquo tempore solita est oleum sub triplici diuersitate consecrare. Primum, & præcipuum est oleum oliuarum mixtum balsamo, quodque appellatur Chrisma, quo baptizati vnguntur in vertice, confirmandi in fronte, Episcopus, dum consecratur, in capite, & in manibus: ac denique quo Ecclesia, altaria, calix, patena; fons baptismalis consecrantur. Secundum est oleum catechumenorum, quo baptizandi vnguntur inter scapulas, & in pectore, ut indique muniti sint aduersus Diaboli insidias: eoque vnguntur Ecclesia, & altare ante chrismationem, Reges & Principes, iuxta textum in cap. 1. §. *Vnde de sacra Vnctione*. Tertium est oleum infirmorum, nullo alio liquore mixtum, quod solum pro Sacramento Vnctionis ministrando deseruit. De hoc triplici oleo meminit Concilium Meldense, prout refert Buchard. lib. 4. c. 75. & Ino 1. p. c. 269.

9. Neque rationes in contrarium vrgent. Ad primam ex Innocentio respondeo cum Glossa in dicto ca. *Illud superfluum* nomine Chrismatis quodlibet oleum designari, ut manifestè colligitur ex dicto cap. 1. de custodia Eucharistiae: & ex Rituali Romano. Neque ex verbo, *consecrum*, colligi contrarium potest: solum enim denotat, perfectum esse: quia est consecratione præparatum. Secunda probat, oleum infirmorum etiam esse singulis annis consecrandum, & per omnes ciuitates, siue dioceses distribuendum, prout semper est Ecclesie consuetudo. Ad tertiam rationem propositam nego, nullam agnouisse illos Patres distinctionem inter oleum infirmorum, & baptizatorum, tametsi inter oleum, quo vnguntur baptizati, & confirmandi nullam agnouerit Gregor.

10. Quod si inquiras, quare oleum baptizatorum, & confirmatorum mixtum est balsamo, non verò oleum infirmorum? Respondet optimè Alsiodorensis lib. 4. summa, tractatu 7. & ex illo Suar. disput. 40. sect. 1. circa finem, Laym. lib. 5. summa, tractatu 8. cap. 2. nu. 2. Ut ex odore balsami admoneantur baptizatus, & confirmatus de obligatione, quam habent, relictis operibus, & exemplis bonum de se odorem præbere: at, quia mox morituri sola pace, & tranquillitate conscientie, & Spiritus Sancti gratia indigent, idèd eorum oleum nullam balsami mixturem habet.

11. Ex his sic deductis duo certa inferre potes. Primum, nullo modo licitum esse, deficiente oleo infirmorum, oleo catechumenorum, vel confirmatorum vti: tum, quia est aduersus Ecclesie consuetudinem: tum, quia est satis probabile, ex eis non posse sacramentum Vnctionis perfici, utpote quæ in ordine ad hoc sacramentum consecrata non sunt. Atque ita tradit Layman. li. 5. sum. tract. 8. cap. 2. n. 3. Secundum est, si per errorem Chrismate infirmum vnxis, te posse dissimulare: tum, quia est satis probabile, infirmos eo antiquitus vngi, verumque sacramentum confici: tum, quia hoc sacramentum non est præcisè necessitatis: tum, quia raro scandalum vitari potest. Verum, si hæc ratio scandali cesset, ut facillè monendo circumstantes de errore commissio fieri potest; verius est, te oblitum esse sacramentum Vnctionis repetere, adhibito oleo simplici, ab Ecclesia designato: quia probabilius est.

12. Superest dicendum, an pecces, si vngas infirmum oleo benedicto non eo anno præsentis, sed præteriti? Et quidem, si vigeat necessitas, neque ad manum habeas oleum benedictum eo anno, omnes conueniunt, tibi licitum esse oleo antiquo vti: at extra necessitatem communior sententia docet, te peccatum committere. Quia singulis annis ex consuetudine Ecclesie, & præscripto Clement. VIII. chrisma, oleumque infirmorum, & catechumenorum consecratur, & per singulas Ecclesias distribuitur, iuxta textum in cap. *Litteris de consecrat. dist. 3.* ut, veteri combusto, uti nouo possis. Atque ita docent Bonac. dist. 7. quest. vnic. part. 2. num. 6. Posseu. de officio Curati, cap. 9. n. 2. Zambrana de extrema Vnctione, cap. 5. dub. 4. num. 5. Non tamen explicant ii Doctores, an hoc peccatum mortale sit. Et quidem cum materia grauis sit, si præceptum adsit, culpam grauem constituere debet. Ex quo inferitur, debere Parochum, cum primum commodè possit, oleum eo anno benedictum ad se deferre, ne ob necessitatem cogatur antiquo vti. Cæterum Henric. lib. 3. cap. 8. n. 2. & Emmanuel Sà Extrema Vnctio num. 6. censent adhiberi posse oleum non eodem anno benedictum, deficiente benedicto eiusdem anni: quia præceptum solum est de chrismate comburendo, cap. *Si quis de alio. de consecrat. dist. 4.* non de oleo catechumenorum, vel infirmorum.

PUNCTUM III.

Quæ sit proxima huius Sacramenti materia.

1. Materia proxima est vnctio.
2. Sub forma Crucis debet fieri, sed non ex necessitate.
3. Quibus in partibus facienda sit vnctio.
4. An sit de necessitate Sacramenti vnctio quinque sensuum.

5. Quo possit casu hoc sacramentum ministrari sub vnus sensus vnctione, ex prædicta sententia.
6. Omnes vnctiones quinque sensuum sunt de necessitate huius Sacramenti, iuxta communem, veramque sententiam.
7. Nunquam est ministrandum hoc sacramentum sub vnus sensus vnctione.
8. Satisfit oppositis rationibus.
9. Non est opus ad essentiam sacramenti, utrumque oculum, vel aurem vngi.
10. Infirmitas manibus, vel oculis carens, vngendus est in parte proxima.
11. Ordo in his vnctionibus ab Ecclesia præscriptus, non est de essentia huius Sacramenti.

1. **C**um hoc sacramentum non in aliqua re permanenti, sed in vsu illius consistat, sicut Baptismus, Confirmatio, aliæque sacramenta, præter Eucharistiam, efficitur sanctæ materiam proximam huius sacramenti vnctionem esse: quod satis indicauit Iacob. 5. dicens: *Vngentes eum oleo sancto*, & Tridentinum sess. 14. cap. 1. subdens causam, quare oleum sit materia huius sacramenti: quia, videlicet, vnctio aptissime Spiritus Sancti gratiam, qua inuisibiliter anima inungitur, representat. Si igitur per vnctionem olei, gratia Spiritus Sancti representatur, ut in signo practico, vnctio materia est proxima huius Sacramenti & oleum remota.

2. Hæc vnctio sub forma Crucis debet fieri: quia omnia sacramenta sub hac forma peraguntur, ut tradidit August. tract. 118. in Ioann. & colligitur ex cap. *Nunquid de consecrat. distinct. 5.* & ibi Glossa verbo. *Nisi Cruce*. Sed non ex necessitate sacramenti, cum neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, neque ex traditione ea necessitas colligatur. Nam Iacobus solum dixit: *Vngentes eum oleo*. Concilium item Florentin. & Trident. accuratè materias, & formas sacramentorum exprimentia, Crucis formationem in hoc Sacramento non expresserunt, sicuti in sacramento Confirmationis factum est: Et merito: quia ibi armatur miles signo Crucis ad eam consistendam, & defendendam. Quinimò existimo, secluso contemptu, non esse grauem culpam, illius Crucis omissionem: quia vngere sub forma Crucis, esto, piissimum sit, & consuetudine Ecclesie firmatum, non videtur grauis materia, neque sub graui obligatione receptum, uti dixit Suar. disput. 40. sect. 2. n. 3. Filiuc. tract. 3. cap. 4. quest. 8. n. 75. Zambran. de extrema Vnctione, c. 5. n. 12. Coninch. disput. 19. dub. 2. in fine. Laym. lib. 5. sum. tract. 8. c. 3. in fine. Bonac. disput. 7. quest. vnic. part. 2. in fine. Quinimò, si periculum mortis instet, & commodius absque Crucis formatione peragi sacramentum possit, nullum erit peccatum, Crucis formationem omittere, ut testantur Suarez, Coninch. Layman, loc. allegat.

3. Porro fieri debet hæc vnctio ex Florent. Concilio in septem corporis partibus, videlicet, in oculis, in auribus, & naribus, in ore, in manibus, in pedibus, & renibus. Non tamen in iis omnibus ex necessitate Sacramenti, imò, neque vniuersaliter præcepti: nam vnctio in renibus ferè vbique omittitur, & ita expedit maximè in foeminis ob honestatem, & decentiam, sicuti monet Tolet. lib. 7. cap. 3. Valent. tom. 4. disp. 8. quest. 1. part. 2. Suarez disput. 40. sect. 2. n. 6. Zambran. c. 5. princ. num. 4. Bellarmin. libr. de extrema Vnctione, cap. 10. Emmanuel Sà verbo. *Extrema Vnctio* num. 12. Henriquez lib. 3. cap. 12. num. 2. Coninch. disput. 19. dub. 3. num. 8. Layman. lib. 5. sum. tract. 8. cap. 3. num. 5. Bonac. disput. 7. quest. vnic. part. 5. num. 18. Vnctio verò pedum non ita vniuersaliter omittitur, idèdque in ea adhibenda, vel omittenda, seruanda est cuiusque Ecclesie consuetudo, uti docuerunt Suar. Sà, Coninch. Layman. Bonac. & alij suprà. Neque his obest Florentinum exprimens septem illas vnctiones, quia non expressit illas ut necessarias; sed ut vtilitates ab aliquibus Ecclesiis. Quocirca vnctiones tantum quinque sensuum sunt ab vniuersali Ecclesia præceptæ: & merito, quia organum, receptaculumque peccati necessariò est aliquis sensus: nihil enim ad intellectum, & voluntatem deuenire potest, nisi prius fuerit in sensu. Ergo adhibito sensibus remedio omnia curata censentur.

4. An autem sint de necessitate Sacramenti, difficultate non caret. Nam aliqui, quos tacito nomine refert Suarez disputat. 40. sect. 2. num. 8. determinati de Extrema Vnctione, cap. 10. existimant, nullius determinati sensus vnctionem esse necessariam; sed sufficere, si in qualibet parte corporis vnctio fiat: quia ex Iacobi loco, & ex Tridentino non colligitur, aliquem determinatum sensum vngi debere, sed solum hominem vngendum esse. Florentin. verò etsi expresserit vnctionem quinque sensuum, non videtur, tanquam necessarium necessitate Sacramenti, expressisse, cum etiam vnctionem pedum, & renū expresserit, quæ necessaria non est. Alij verò, esto, admittant vnctionem alicuius sensus necessariam esse, quippe fieri non potest vnctio, quin in aliquo sensu saltem tactus fiat: at omnium sensuum affirmant necessariam non esse, sed, posita vnica vnctione, Sacramentum, saltem partiale, essentialiter perfici.

& ad eius perfectionem, & integritatem reliquas sublequētes pertinere, sicuti in Sacramēto Ordinis, & Eucharistiæ cernere. licet, in quorum qualibet parte essentia Sacramenti sita est, atque ad vnam completam, & perfectam significationem omnes partes Eucharistiæ, & Ordines assumpti referuntur, non plura, sed vnum Sacramentum perfectum complent. Sic indicant Scotus in 4. distict. 23. quæst. unica, ad 2. Adrian. in materia de confess. quæst. 4. §. Sed dubium. Ioannes Medin. Cod. de confess. quæst. 11. §. Secundo, idē. Fauet D. Thomas in supplement. quæst. 29. art. 2. quatenus cum vnitate Eucharistiæ hoc Sacramentum comparat. Expresse eam firmanunt Doctores Louanienſes, cum suo Archiepiscopo, teste Suarez disp. 41. sect. 3. in fine. Chapeauilla cap. 5. quæst. 30. Egidius de Coninch. disp. 19. dub. 3. Et probabile reputant Suarez, Layman. Coninch. locis referendis, & verē probabilis est. Ratio à priori ex institutione Christi desumenda est: Christum autem sic Sacramentum extremæ Vnctionis instituisse, vt cuilibet vnctioni suus effectus gratiæ correspondeat. Vnde colligere possumus, quia sic aptius hominibus animam agentibus esset prouisum, cum aliqui ante finitam vltimam vnctionem soleant decedere. Præterquàm quod quælibet vnctio sub sua forma diuersum est signum sensibile gratiæ sanctificantis; & cum sit signum prætium, operari debet effectum in eo instanti, ac perficitur: cui operationi non obest, quod sub forma deprecatiua vnctio peragatur. Nam, esto, ad veritatem orationis deprecatiuæ satis fit, quod illius effectus suo tempore concedatur: at ad veritatem orationis deprecatiuæ prætium necessariò expostulatur, quod eo tempore, quo perficitur, effectum habeat, aliàs asserere possemus, finitis omnibus vnctionibus effectum gratiæ differri posse. Adde, si finita vnus sensus vnctione, Sacerdos redderetur impotens reliquas perficiendi, ab alio ministro absque repetitione peragendæ essent. Ergo signum est, quamlibet vnctionem sub sua forma partiale Sacramentum constituere, & omnes vnctiones integram, & perfectam, vt pote quæ reddant homini integram sanitatem. Neque obest, quod vnum peccatum mortale non possit remitti sine alio: quia hoc Sacramentum non est per se ad remittenda peccata institutum; sed ad concedendam Spiritus Sancti gratiam auxilia præuenientia secum trahentem, quibus roboratur infirmus aduersus Diaboli insidias. Neque item obest, quod per quamlibet vnctionem expostuletur specialium peccatorum remissio: quia non petitur horum remissio cum aliorum exclusione, si fortè adsint: quinimò tacite omnium remissio expostulatur, cum expostulatur gratia, quæ omnibus peccatis repugnat.

5. Ex hac sententia manifestè inferitur, si Sacramentum extremæ Vnctionis integrè ministrari non potest; benè tamen quoad partem, vel quia infirmus creditur ante finitas vnctiones decessurus, vel, quia plures eodem periculo laborant, quibus Sacramento vnctionis integrè ministrato subueniri non potest; posse Sacerdotem, saltem conditione mente retenta, sub vna vnctione Sacramentum ministrare, eo modo, quo in manuali Mechliniensis à Doctoribus Louanienſibus approbatum statutum est, scilicet, vnendo organum sensus magis obuium, dicendo: *Per istam sanctam vnctionem, & piissimam suam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, tactum, & gressum.*

6. Ceterum communis sententia, & omnino tenenda docet, omnes vnctiones quinque sensuum ita esse de necessitate Sacramenti, vt nulla illarum per se sumpta verum Sacramentum, etiam partiale, sicuti contingit in Eucharistiâ, & Ordine, constituat. Sic Sotus in 4. distict. 13. quæst. 1. art. 3. conclus. 2. Henriquez libr. 3. cap. 8. num. 2. Suarez disput. 40. sect. 2. num. 8. & disputat. 41. sect. 2. n. 13. Cardinalis Bellarminus libr. de extrema Vnctione, cap. 10. Valentia tom. 4. disput. 8. quæstionem 2. part. 2. Egidius de Coninch. disputat. 19. dub. 3. num. 2. Layman. lib. 5. summa, tractatu 8. c. 3. num. 2. Bonacina disp. 7. quæstione unica, part. 5. num. 16. & alij apud ipsos. Fundamentum est. In his, quæ pendent, non tam ex ratione, quàm ex institutione, consensus Ecclesiæ, & Doctorum maximè habendus est. At ferè omnes Doctores censent, approbante Ecclesiæ consuetudine quinque sensuum vnctiones esse de necessitate Sacramenti. Aliàs, quoties plures in extremo vitæ periculo adessent, nec posset omnibus integrè vnctio ministrari, vel quoties timeretur infirmus absque vnctione decessurus, vel Sacerdoti periculum contagij, permitti deberet vnica vnctio. At contrarium est vlt. & praxi receptum. Ergo signum est, omnes vnctiones necessarias esse. Præterea est congrua ratio: nam cum Christus Dominus, cum in terris viueret, nemini dimidiata sanitatē concessisset, sed potius integram; præsumendum non est, Sacramētum instituisse, quod hominem dimidiatè sanaret, præcipue cum satis intelligi non potest, in quo dimidiata salus consistere possit: non enim in peccatorum mortalium remissione, quæ integrè per gratiam excluduntur; neque etiam in remissione venialium: nam, esto cum gratia compati possint; compati tamen non potest eorum dimidiata remissio, stante dispositione omnium remissionem exigēte: neque denique in graui præuenientibus, cum quælibet illarum hominē totū roboraret in extrema lucta, & in spem diuinæ misericordiæ erigat.

7. Hinc referendum est corollarium oppositum ei, quod prior sententia intulit, sacramentum extremæ Vnctionis nunquam esse incipiendum ministrari, si timeatur non posse omnes vnctiones perfici. Mouent tamen Coninch. Layman. Suar. loc. allegat. aliquando in casu valde vrgenti, scilicet, cum ægrotus nullum aliud sacramentum recipere potest, & timeretur decessurus, si omnes vnctiones integrè peragantur; posse sub vnus formæ prolatione virtualiter omnes comprehendente quinque sensus in capite ægroti inangi.

8. Rationes oppositæ sententiæ non vrgent. Nam esto, ob illam congruentiam, quæ in argumento refertur, salubrius esset, si per quamlibet vnctionem suus effectus gratiæ independentè ab alia vnctione corresponderet, ob congruentias in probatione nostræ conclusionis adductas, noluit Christus Dominus id præstare. Ad secundum concedo, quod quamlibet vnctionem sub sua forma habere distinctam significationem physicam; sed non sacramentalem, eo quod non perfectam, & integram hominis sanitatem significet, quod ad essentiam huius sacramenti, vt probatum est, requiritur. Et ad primam impugnationem concedimus, necessarium esse, ad veritatem orationis deprecatiuæ prætium, vt finita eius perfecta significatione effectus rogatus concedatur; nego tamen, finita qualibet vnctione, sub sua forma eius perfectam significationem sacramentalem finiri, & compleri, quosque omnes vnctiones adhibeantur. Ad secundam concedo cum Emman. Sà verb. Extrema Vnctio, numer. 10. alium sacerdotem reliquas vnctiones perfecturum, sicuti in sacrificio Missæ contingit, quod perficitur ab alio Sacerdote, nihil ex substantialibus legitime factis repetito. Ad tertium, esto, affectus proprius, & per se huius sacramenti non sit peccatorum remissio: quia tamen est gratia quæ omnia remittit, & ad omnes tentationes vincendas roborat, ea de causa per singulas vnctiones non conceduntur: quia representatur sub forma significationem restrictam, & partialem habente, & à gratia habituali, auxiliisque præuenientibus non adæquate.

9. Illud verò reputo certum cum Henriq. lib. 3. cap. 12. n. 1. Emman. Sà verbo, Extrema Vnctio, num. 12. Suarez disp. 40. sect. 2. num. 5. Zambran. de extrema Vnct. cap. 5. in princ. num. 9. Layman. lib. 5. tract. 8. cap. 2. num. 5. Bonac. disp. 7. quæst. unic. c. 5. in fine. necessarium non esse ad essentiam Sacramenti, vt trunque oculum, vtramque aurem, vtramque manum inungere: siquidem ex vnus vnctione optimè dicitur sensus vnctus; eaque de causa, stante graui necessitate; nullum esset peccatum sic vnctionem peragere, vt rectè notauit Suar. dicta sect. 2. n. 5. Verum, seculum ea necessitate, credo cum prædictis Doctoribus mortale committi ob Ecclesiæ consuetudinem, si in vtraque parte, vbi virtus potentia vrget, non fiat vnctio.

10. Sed, quid, si infirmus oculis, auribus, vel manibus careat. Vngendus est in parte propinquiore: quia moraliter reputatur vnctus ea in parte, in qua potentia viger. Neque obest, quod nunquam peccarit, neque peccare potuerit ex vi illius sensus, vti contingit cæco, vel surdo à natiuitate: quia id est per accidens: & esto peccare non possit quoad effectum; benè tamen quoad affectum. Neque hoc sacramentum expostulat necessariò infirmum quolibet sensu peccasse, aut peccare potuisse, vt satis indicat forma, sub qua ministratur, quæ sensum conditionalem præstat. Idem enim est dicere: *Indulgeat tibi Deus, quidquid peccasti per visum.* ac dicere: *Indulgeat tibi Deus, si quid peccasti per visum.* Quare solum requiritur, quod infirmus aliquo sensu peccare possit. Atque ita sustinent, aliis relatis, Laym. lib. 5. sum. tract. 8. cap. 2. in fine. Emman. Sà Extrema Vnctio, n. 13. Suarez disput. 41. sect. 2. in fine, & disput. 42. sect. 3. numer. 5. Bonac. disput. 7. de Sacram. quæst. unic. part. 5. num. 16.

11. Denique ad sacramenti essentiam necessarium non est, ordinem in his vnctionibus ab Ecclesiâ præscriptum seruare: quia ex illius inuersione significatio perfecta, & integra non omittitur, vt intuenti constare potest. At graue esset peccatum, vt pote contra Ecclesiæ consuetudinem, eum ordinem inuerrere, vt ex communi docet Suarez disp. 40. sect. 2. in fine. Emman. Sà n. 12. Bonac. aliis relatis disp. 7. de Sacram. quæst. unic. punct. 5. n. 20.

PUNCTUM IV.

Quæ sit legitima forma huius Sacramenti.

1. Sub forma deprecatiua hoc Sacramentum ministratur.
 2. Congruentia huius institutionis.
 3. Vngo te, vt Deus tibi remittat. esto aliqui teneant, non esse formam sufficientem, rectius alij oppositum docent.
 4. Quæ verba essentialia sint pro forma huius Sacramenti.
 5. Inuocatio Trinitatis non est de essentia.
1. **C**onstat ex Florent. in decreto Eugenij, de litteris vnionis, & ex Trident. sess. 14. cap. 1. & ex perpetua Ecclesiæ

sive Romanæ traditione, formam, legitimam huius sacramenti esse: Per istam sanctam Vnctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti per visum. & sic in reliquis sensibus fit repetitio. Et licet D. Bonavent. in 4. dist. 23. artic. 1. q. 4. Richard. ibi ad 2. Durand. quæst. 3. art. 3. referant, D. Ambrosium in Ecclesia Mediolanensi hac formam visum fuisse: Vngo te oleo sanctificato in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: ut more militis vncti preparatus ad certamen, æreus possis superare potestates. quam Paludan. quæst. 1. art. 2. approbat. Et Palacios eadem distinct. 23. testatur, eadem formam contineri in libro Sacramentali Venetorum, approbato à Leone X. Atamen credendum est, illam formam, non vt substantialem Sacramento, sed vt preparatoriam ad formam substantialem adhibitam esse, vt explicuit D. Thom. in 4. dist. 28. q. 1. art. 4. q. 2. ad 3. & Durand. loc. alleg. & Val. disput. 8. punct. 2. post med. Suarez disput. 40. sect. 3. nu. 8. Coninch. disput. 19. dub. 4. num. 14. Emmanuel Sà in edit. Roman. plures refert num. 13. Nam, cum forma deprecaturæ, & indicaturæ omnino distinctæ sint, distinctæque significationem habeant, nequeunt vni Sacramento accommodari. At ex vfu perpetuo Romanæ Ecclesiæ à Concilio approbato, cui nullus error subesse potest, cap. Ad abolendam. de Hæretic. constat, formam huius sacramenti deprecaturæ esse. Ergo quælibet alia, quæ indicaturæ modo proferatur, insufficiens est. Ratio autem, quare hoc Sacramentum sub forma deprecaturæ ministratur, reliqua verò Sacramenta sub forma indicaturæ, præcipua est Christi voluntas quam ex verbis Iacob. c. 5. Orent super eum. Ecclesia collegit. Nam esto, verba, quibus Sacramentum Baptismi conficitur, Sacerdotis supplicationem appellauerit Augustinus lib. 6. de Baptismo contra Donatistas. c. 25. & verba, quibus absolutio in Sacramento Pœnitentiæ conceditur, appellauerit Leo I. epist. 91. ad Theodorum, Sacerdotis supplicationem: id tamen factum est; quia in fide promissionis Christi proferuntur; non, quia propriæ, & formales deprecationes sint. At, cum Iacobus expressam orationem ad huius sacramenti essentiam postulauerit, non de virtuali, & impropria deprecatione; sed potius de formali, & propria intelligendus est.

2. Congruentia autem huius institutionis multiplex à Doctoribus adducitur. Prima, quia reliqua Sacramenta semper aliquem effectum infallibilem habent, vel characteris, vel gratiæ sacramentalis: ideoque merito per verbum indicaturæ efficaciam actualem aptius declarans ministrari debebant. At hoc Sacramentum sæpe ob indispositionem recipientis suo effectui primario, qui est gratia sanctificans, impeditur, sæpe etiam secundario, qui est corporis salus, quia non expedit. Et licet in Sacramento Pœnitentiæ hæc differentia non procedat, quia ob indispositionem recipientis sæpe illius effectus impeditur, maxime in sententia negante dari sacramentum informe: at, quia ministratur per modum iudicij: expedit sententiam absolutionis indicaturæ modo proferri. Secunda, quia hoc Sacramentum conceditur homini viribus iam destituto, & pro se quasi impotenti satisfacere, ideoque ad diuinam misericordiam confugienti, quam expedit omnino implorare. Tertia, quia est Pœnitentiæ consummativum, & perfectivum: quod enim in Sacramento Pœnitentiæ, ob diminutam suscipientis dispositionem, remissum non est, id hoc Sacramento à diuina misericordia remitti postulat, sicuti prosequitur S. Thom. in supplement. quæst. 29. art. 8. & dist. 28. quæst. 1. art. 4. q. 2. Bonavent. dist. 23. art. 1. quæst. 4. ad finem Henric. ca. 8. Suarez disp. 40. sect. 3. n. 10. Layman. lib. 5. sum. tract. 3. c. 3. in princ. Bonavent. disp. 7. de extrema-Vnct. q. vnic. part. 3. n. 3. Bellarmin. c. 7. vers. Tertio nota & alij.

3. An verò illa forma: Vngo te, vt Deus tibi remittat, quidquid deliquisti per visum, sufficiat? Negat Bonac. disp. 3. n. 4. quia versus Deum vnctiois deprecatio non adiungitur: sed rectius Suar. disp. 40. sect. 3. n. 10. Laym. lib. 5. tract. 8. cap. 3. circa finem, quia in actu exercito videtur facta vnctio ad impetrandam peccatorum remissionem. Illud certum, esse grauissimum peccatum ea vti, tum ob dubium de valore sacramenti, tum ob omissionem ritum ab Ecclesia Romana præscriptum.

4. Sed, quæ verba ex supradicta forma essentialia sunt, petendum est ex his, quæ diximus tractat. 18. de Sacram. in genere. Et in primis quoad præceptum, & obligationem, necessarium est, iacent in Rituali, exprimenda sunt. Nemini enim licitum est, ordinem ministrandi Sacramenta sua propria auctoritate inuerrere. Quoad essentiam verò ea verba, sine quibus vnctio, & peccatorum remissio deprecaturæ significari non potest, essentialia reputari debet. Vnde, si omitteres, dicere, Per hanc sanctam Vnctionem, esto vnctus, sacramentum non conficeres. Secus, si solum illud verbum sanctam, relinqueres. It. si imperativum modo peccatorum remissionem promitteres, dicens per hanc sanctam Vnctionem remittatur tibi, quidquid peccasti per visum, quia huic formæ oratio, & deprecatio propria essentialis est. Omissionem autem illorum verborum, per piissimam misericordiam tuam, incertum est essentialem esse. Aliqui affirmant, alij verius negant. Suar. disput. 40. sect. 3. n. 13. Coninch. disp. 19. dub. 3. n. 15. Bonac. disp. 7. de Sacram. quæst. vnic. part. 3. circa finem. Propterea, quod in verbo, Indulgeat, satis

videntur contineri, cum non alia via, quam ex piissima sua misericordia remittere possit Deus nostra peccata. Secus est de verbis subsequenti, quæ reputo essentialia: necessarium enim remissio peccatorum deprecaturæ modo in hac forma exprimenda est: quia, cum hoc Sacramentum institutum fuerit, vt illo Deus per Indulgentiam concedat quidquid in iudicio pœnitentiæ superfuit ex iustitia soluendum, ob quam causam Pœnitentiæ consummativum appellatur, merito hæc remissio, & Indulgentia exprimi in petitione debebat. Quinimò non solum exprimi debet peccatorum remissio vtcunque, sed organa sensuum, vtpote illorum peccatorum radix, & origo, vt signum esset, hoc Sacramento hominem perfecte sanari. Grauior dubitatio est, an essentialia sit cuiuslibet vnctioni suam formam distinctè repetere: an verò sufficiat quinque vnctionibus celeriter factis vnicam formam, omnes alias virtualiter continentem, exprimere, sicuti superiori puncto diximus, præscriptum esse tempore pestis in Manuali Melchiorienfi. Et verius existimo cum communi sententia, & consuetudine recepta, singulis vnctionibus suam formam partialem repetendam esse. Sed, quia contrarium probabilitate non caret, consultum puto, si vrget grauis necessitas ægroti, eò quod timeatur probabiliter decessurus, antequam omnes formæ distinctè exprimantur sub conditione, oportere sub prædicta forma Sacramentum ministrari: quia in ea administratione Sacramentum nulla sit iniuria, & ægroti ad salutem æternam prodesse potest vt bene notauit Suar. disp. 40. sect. 3. num. 16. & disp. 41. sect. 3. in fine.

5. Illud certum, inuocationem Trinitatis, neque ex Sacramento necessitate, imò secundum veriores sententiam, neque ex præcepto necessariam fore: quia neque in Conciliis, neque in Rituali Romano cauetur, Trinitatem inuocandam esse: imò nec videtur expediens, & deprecationi accommodata, vt bene alijs relatis firmant Coninch. disput. 19. dub. 4. num. 5. Suarez disput. 40. sect. 3. in fine. Bonac. disput. 7. de Sacram. quæst. vnic. part. 3. numer. 2. Layman. lib. 5. sum. tract. 8. cap. 3. in fine. Emmanuel Sà verbo, Extrema-Vnctio, numer. 7. in addit.

PUNCTVM V.

De effectu huius Sacramenti.

1. Varios effectus hoc Sacramentum operatur.
2. Gratiam habitualement, quatenus est peccatorum venialium remissio, affirmant plures, esse præcipuum effectum huius Sacramenti.
3. Contrarium est probabilis.
4. Soluuntur opposita rationes.
5. Gratia habitualis secum trahens auxilia ad allenandum, & confortandum infirmum, est præcipuus effectus huius Sacramenti.
6. Explicatur, qualiter hoc Sacramentum abstergat peccatorum reliquias.
7. Effectus secundarius primus est remissio peccatorum, tum venialium, tum mortalium, si infirmus grauatus illis sit & obicem remissioni non ponat.
8. Potest dari casus, in quo Sacerdos debeat administrare hoc Sacramentum ei, quem solum esse attritum reputat.
9. Item, effectus secundarius est remissio pœna temporalis.
10. Item sanitas corporis, si expedit.
11. Expenditur sententia Soti qualiter hic effectus intelligatur, & reicitur.
12. Soluuntur Soti rationes.
13. Quando, seu quo tempore hoc Sacramentum prædictos effectus operetur.
14. An hoc Sacramentum habeat effectum recedente fictione, quando ob peccatum habere non potuit.

1. **C**onstat ex Trid. sess. 14. in præmio huius Sacramenti, & cap. 2. hoc Sacramentum varios effectus habere, nempe: Spiritus Sancti gratiam, quæ delicta, si quæ sint expianda, delet, peccati reliquias abstergit, & ægroti animam alleuiat, & confirmat, magnam in eo diuinæ misericordiæ fiduciam excitando, qua infirmus subleuatus, & morbi incommoda, ac labores leuitis fert, & temptationibus Dæmonis calcaneo insidiantis facilius resistit, & sanitatem corporis interdum, vbi saluti animæ expedierit, consequitur. Dubium ergo est primum, quis ex his sit primarius, & præcipuus huius sacramenti effectus, & qui sint secundarij? Secundò, quo tempore ii effectus concedantur?

2. Circa primum, fuit opinio plurium, Bonavent. in 4. dist. 23. art. 1. q. 1. Durand. qu. 1. art. 2. n. 9. Richard. art. 1. q. 5. Altfiodoren lib. 4. sum. cap. de extrema-Vnct. q. 1. Abulensi. super. 8. cap. Matthai. quæst. 8. Nauarr. affirmantem esse communem cap. 22. numer. 13. & aliorum, quos referunt Suarez, & Coninch. & alij locis referendis, gratiam, inquam, habitualement, quare

quarenus ex diuina institutione est peccatorum venialium remissio, esse huius sacramenti præcipuum effectum. Primò, quia ille est præcipuus effectus, qui per formam significatur: at per formam nihil aliud expresse postulatur, quam peccatorum remissio. Ergo, &c. Secundò, Trident. effectus huius sacramenti enumerans, primo loco instituit peccatorum remissionem ibi: *Gratia Spiritus Sancti, qua delicta, si qua sunt expianda, abstergit.* Tertiò, quia esto, Pœnitentia ad remittenda peccata mortalia, & venialia fuerit instituta; id non obest, quin extrema Vnctio ad venialia saltem remittenda instituta fuerit, præcipue ad remittenda ea peccata, quæ per Pœnitentiam deleri non possunt: siquidem diuerso modo per sacramentum Vnctionis, ac per sacramentum Pœnitentiae delentur: nam per Pœnitentiam non videntur deleri posse, nisi illorum fiat dolorosa confessio: at per extremam Vnctionem ex eo præcisè, quòd illorum non habeas complacentiam. Quartò, Catechismus Romanus Pij V. expresse asserit, hoc sacramentum ad remittenda venialia præcipue esse institutum.

3. Cæterum communis est sententia apud D. Thom. in 4. dist. 23. q. 1. art. 2. q. 1. & ibi Paludan. q. 4. Sotum q. 1. art. 2. Belarmin. c. 8. Emman. S. a. 16. in addit. Valen. t. 4. disp. 8. q. 1. pun. 3. Suar. disp. 41. sect. 1. Laym. lib. 5. tract. 8. c. 5. n. 2. Coninch. disp. 19. dub. 5. à n. 16. remissionem venialium factam per gratiam non esse huius sacramenti primum effectum. Ratio præcipua est: quia primarius, & præcipuus sacramenti effectus non sub conditione; sed absolute conceditur: quia est infallibilis, & certus non ponentibus obicem: at peccatorum remissio competit huic sacramento, non primò, & per se; sed per accidens: quia per accidens est, quòd recipiens extremam Vnctionem in peccatis existat, vt satis indicant illa verba Iacob. 5. *Et si in peccatis sit, remittuntur ei.* Secundò, nulla esset ratio singularis, ob quam hoc sacramentum potius moribundis, quam sanis ministrandum esset, cum omnes æquè peccatorum venialium remissione indigeant. Tertiò, non expediebat ministrari ei, qui nullum peccatum veniale commiserat. Quartò, ex nullo loco Scripturæ, aut Conciliorum comprobari potest, venialium potius, quam mortalium remissionem effectum huius sacramenti esse: nam Iacobi c. 5. & Concil. tum Florentinum, tum Tridentinum, affirmantia, vi huius sacramenti peccata remitti, si illud suscipiens in peccatis est, doctrinam ad peccata venialia non restrinxerunt, quinimò absolute promiserunt peccatorum remissionem. At sub peccati nomine mortale potius, quam veniale intelligitur.

4. Neque obstant rationes contrariæ. Ad primam fateor, illum esse primum effectum sacramenti, qui per formam absolute significatur: secus, qui significatur sub conditione, & quasi præter intentionem. Idemque dicendum est ad secundam. Quòd si roges, quare forma huius sacramenti non primum, sed secundarium effectum, & per accidens contingenter expresserit: dicendum est, id ex institutione Christi, vñ, & definitione Ecclesiæ comprobata pendere. Congruentia ea esse potest, vt significaretur, hoc sacramentum esse, tum Pœnitentiæ consummatium; siquidem consummat: & perficit quod per Pœnitentiæ sacramentum consummari non potuit: tum vltimo dispositum ad gloriæ introitum, qui peccatis occluditur, & impeditur. Ad tertiam concedo, nullum esse inconueniens, quòd Christus, si vellet, institueret duo sacramenta ad venialium remissionem: nego tamen id factum esse: satis enim saluti hominum prouidit, vñicum sacramentum pro venialium remissione per se institueret. Ad quartam responder optime Valen. disp. 8. quest. 1. part. 3. post med. idèd Catechismus Pij V. asserere, præcipue institutum esse hoc sacramentum ad venialium remissionem, non, quia hic sit primarius effectus; sed quia sæpius horum remissio contingit vi huius sacramenti, quam mortalium, quæ plerumque Pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramento deleta sunt.

5. Igitur effectus primarius huius Sacramenti est gratia habitualis, non vtunque: sed secum infallibiliter trahens auxilia, & gratias præuenientes, quibus ægroti animus alleviatur, confirmatur, & roboratur; tum ad fiduciam de diuina misericordia concipiendam, tum ad morbi incommoda, & labores leuius ferendos; tum ad tentationibus Dæmonis calcaneo insidiantis resistendū, vt dixit Trid. sess. 14. c. 2. & in præmio. Et satis indicauit Iacobus dicens: *Et oratio fidei saluabit infirmū, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, & remittentur ei.* Remissionem enim peccatorum postremo loco constituit; primo integram animi sanitatem, & robur. Atque ita tradunt Suarez disp. 41. sect. 1. num. 11. Coninch. disp. 19. dub. 5. concl. 1. Valen. t. 4. disp. 8. q. 1. pun. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 8. cap. 5. num. 2. Ratio desumitur ex Trident. sess. 14. in præmio, elementissimum Redemptorem nostrum, qui omni tempore seruis suis de salutaribus remediis aduersus hostium tela profectum esse voluit, in vltimo vitæ agone constitutos hoc sacramento munire voluisse, ne ob virium imbecillitatem, & acriorem hostis pugnam deficiant, & pereant. Eaque de causa non sanis, sed infirmis ministratur: quia in hac institutione nō utilitas, sed specialis necessitas spectata fuit. Dixi, effectum esse gratiam habitalem secum trahentem auxilia, &c. quod

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

intelligi debet, quando illis auxiliis ægrotus indigeat: secus si illorum incapax est; vel, quia est phreneticus, vel sensibus destitutus, vel immediatè post susceptam vñctionem è vita decedit. Neque obinde sit, sacramentum primari suo primario effectū, qui est gratia sanctificans: non, quæ secum trahat auxilia actualiter, & de facto; sed, quæ illa secum trahat, si illis infirmus indigerit. Neque quæ sint semper efficacia, sed quando diuinæ bonitati placitum fuerit; bene tamen quæ sine abundantiora, quam alias concederentur.

6. Hinc fit, qualiter hoc sacramentum institutum sit ad reliquias peccatorum abstergendas. Ex peccato namque originali relicta est in anima quedam pronitas, & inclinatio ad malum, & difficultas in bonum, quæ fomes peccati appellatur. Ex actuali verò relinquitur phantasma, vel habitus; quæ vitium facile reddunt, & virtutem difficilem. Præterea, ex peccato remissa culpa, & pœna æterna, temporalis superesse solet, sacramentum igitur Vnctionis ad concedendam promptitudinem in bonum, & difficultatem in malum, institutum est: non quidem tollendo fomitem corruptæ naturæ innatum; sic enim nunquam tollitur: neque tollendo habitum prauum, aut phantasma ex actuali peccato relicta; quia ad hæc tollenda nullum est sacramentum institutum; sed concedendo robur mediis auxiliis, gratiisque excitantibus; quibus difficultates ex his causa prouenientes superentur.

Pœnæ item temporales, esto, propriissimè dici possent peccatorum reliquias: non tamen earum remissio effectus est primarius huius sacramenti. Tum, quia hic est effectus primarius sacrificij: tum, quia absque infusione gratiæ concedi potest: tum quia sacramenta non in satisfactionem peccati, sed in reconciliationem, & vñionem hominis cum Deo primò instituta sunt: sunt etenim signa gratiæ sanctificantis. Atque ita docuit Suar. disp. 41. sect. 1. n. 9.

7. Effectus secundarius huius sacramenti triplex est. Primus, remissio, tum mortalium, tum venialium, si forte infirmus illis grauatus, sit eorumque remissioni obicem non ponat, vñ manifestè colligitur ex loco Iacobi: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.* & ex Trid. si qua sunt expianda. & ex verbis formæ: *Quidquid peccasti.* Quæ omnia æquè de mortalibus, ac venialibus, intelliguntur: neque ea cōditio apponeretur, si solum pro venialium remissione esset hoc sacramentum institutum; cum vix vllus reperiatur, qui grauatus venialibus non sit. Institutū igitur est hoc sacramentum, saltem secundariò, ad peccatorum tum mortalium, tum venialium, remissionem. Et probari insuper potest ex Trident. sess. 14. in præmio, asserente, hoc sacramentum esse Pœnitentiæ, & totius vitæ Christianæ consummatium: hoc autem fieri non posset, nisi peccata, tum mortalia, tum venialia, quæ per pœnitentiam deleta non sunt, abstergeret. Atque ita tradit ex omnium sententia Suarez disp. 41. sect. 1. n. 14. Valen. disp. 8. q. 1. p. 3. in princ. Bonac. disp. 7. q. vñ. cap. 6. in princ. Coninch. disp. 19. dub. 5. concl. 2. Laym. lib. 5. tract. 8. cap. 5. n. 2. Notanter dixi, si obicem non ponat: nam sacramenta, esto, sint causæ infallibiles suorum effectuum, cum ritè, & legitime suscipiuntur: sæpè ob indispositionem suscipientis eorū efficacia impeditur: impedit autem prædictum effectū, si peccati mortalis conscius sacramentum recipias: quia non est institutum per se in mortalium remissionem, sed quasi per accidens, quando, scilicet, alia via remitti non possunt. At, si reputans te esse contritum, cum tamen solum attritus existas hoc Sacramentum recipias, sine dubio peccatorum remissionem obtinebis. Nam, esto, in aliis Sacramentis viuorum ex benigna Dei misericordia credatur ea bona fide suscipientes gratiam obtinere, modò attriti sint; in hoc tamen sacramento tanquam certum concedendum est, vt potè quod ad peccatorum remissionem est per se, licet secundariò, institutum. Adde, si in prædicto casu hoc sacramentum efficaciam non habet peccatum remittendi, nullus casus dari potest, in quo peccatum remittat. Atque ita docent Paludan. in 4. dist. 23. quest. 1. art. 3. concl. 3. Suarez disp. 41. sect. 1. n. 19. & disp. 42. sect. 1. in fine. Laym. lib. 5. tr. 8. c. 5. n. 2. Coninch. disp. 19. dub. 5. circa finem.

8. Ex qua doctrina prædicti Doctores inferunt, & bene, posse Sacerdotem ministrare hoc sacramentum ei, quem probabiliter credit in peccato mortali existere, & solum attritum esse, quando ipse infirmus ad contritionem conari non potest; vel, quia credit contritum esse, vel, quia est sensibus destitutus: quia Sacramentum confert ritè ad eius effectum suscipiendum disposito. Semper tamen de quolibet Catholico præsumendum est, in eo periculo non solum attritum, sed & contritum existere, nisi moraliter constaret de contrario, vt, si post peccatum nullus fuit ei locus ad contritionem concessus, vt rectè notauit Coninch. disp. 19. dub. 5. n. 19. De peccatis venialibus aliter dicendum cenfeo: hæc enim credo virtute huius sacramenti remitti ex eo præcisè, quòd illorum complacentiam non habeas: nam virtualis Sacramenti suspensio est virtualis illorum detestatio: & indicat Suar. disp. 41. sect. 1. n. 21.

9. Secundus effectus secundarius est remissio pœnæ temporalis pro peccatis debitæ; non quidem omnis, alias vix vllus Catholicus ritè vñctionem suscipiens in Purgatorium iret; sed

Y secun

secundum eam mensuram, quæ diuinæ bonitati, & Christi institutione consentanea fuerit, ut aduertit Coninch. *dub. 5. n. 19. Layman. tract. 8. c. 5. n. 3.*

10. Tertiis secundarius effectus est sanitas corporis, si id saluti animæ expedierit, ut docuit Trident. *sess. 14. c. 2. in fine*, & tradunt ferè omnes Doctores; sumiturque ex Iacobi verbis: *Et oratio fidei saluabit infirmum, & alleniabit eum Dominus*, quæ non de solo leuamine, & sanitate spiritali; sed corporali debent intelligi; sub illa tamen conditione, si salus corporis animæ expedierit: quia hæc corporalia spiritalibus subordinata esse debent; & ob illatantum exposulati.

11. Sed est difficultas, qualiter hoc intelligendum est. Nam Sotus in *4. distinct. 23. quæst. 1. art. 2.* ausus fuit affirmare, hoc sacramentum nunquam habere effectum, propterea expedit, vel non expedit animæ; sed propterea morbi vis eum admittit. Mouetur primò: quia sæpe recipientes Confirmationem, & Eucharistiam, ita tepidi esse solent, & in malum procliuem, ut non obstantibus auxiliis ex Confirmatione, & Eucharistia concessis deficiant. Ergo etiam recipientes extremam Vnctionem ita viribus destituti esse possunt, ut, non obstante auxilio ex vnctione concessio, nequeant salutem recuperare. Secundò, sæpe moriuntur, qui si viverent, meliores existerent: alij viuunt, qui deteriores fiunt: ergo extrema Vnctio non concedit salutem, cum expedit. Tertiò, sæpe concederetur salus præter omnem medicinæ spem, & naturæ leges, si concedenda sit, cum animæ expedit. Ergo miraculosè.

Hæc tamen sententia ut omninò improbabilis reicienda est, quippe est contraria, tum communi sententiæ Theologorum, tum Trident. & Florentin. Conciliis, definientibus, inter dum sacramentum sanitatem corporis conferre, videlicet, cum animæ expedit. Ratio ex institutione Christi peti debet. Congruentia ex eius benignitate desumitur; qui non dedignatur integram homini sanitatem concedere.

12. Rationes verò Soti leuissimæ sunt. Ad primam concedimus, sæpe auxilia ob confirmationem, & Eucharistiam concessa non obtrahere effectum: quia eorum efficacia pendet ex humana libera voluntate, quæ eam impedire potest. At effectus sanitatis corporalis ob extremam Vnctionem concedendus, si animæ expedit, cum non dependeat à libero hominis arbitrio, necessariò sequendus est. Aliàs fatendum est, virtutem sacramenti ita limitatam esse, ut nequeat grauitatem morbi superare; quod absurdum est, cum sacramentum non operetur virtute naturalis, sed supernaturali, quæ quamlibet infirmitatem, quantumuis grauissimam, vincere æquè potest, ac leuem. Ad secundam dico, incertum esse, an illi, qui moriuntur, meliores forent: & esto, aliquando meliores existerent, postmodum mutarentur. Quod verò alij viuunt, qui deteriores fiunt, non inde inferitur, Sacramentum illis sanitatem concessisse, cum possint à causis naturalibus illam habere. Præterquam quod pro aliquo tempore illa sanitas expedire animæ salutem potest, & ob eam causam vi Sacramenti concedi, tamen tentationibus occurrentibus prædictus fructus amittatur. Neque enim, ut bene aduertit Suar. *disp. 41. sess. ult. n. 5.* fructus spiritalis, ob quæ salus corporis vi Sacramenti interdum conceditur, non necessariò debet esse permanens, & perpetuus per totam vitam; sed secundum ordinem diuinæ dispositionis. Ad tertiam admittimus, sæpe salutem corporis vi huius Sacramenti admitti, præter communes naturæ leges; nequibinde miraculosa salus est absolute appellanda; quia est concessa iuxta leges à Christo præscriptas in huius Sacramenti institutione, sicuti nec transubstantiatio, miraculosa mutatio dicitur, esto, sit præter naturæ leges: sufficit enim, quod sit iuxta leges statutas à Christo.

13. Quoad secundum, quando hoc Sacramentum prædictos effectus operetur? Breuiter respondeo, stante communi sententia quam defendimus, hoc Sacramentum essentialiter non perfici, quovis sensum vnctiones sub suis formis fiant, asserendum est illo instanti, in quo verum est affirmare, Sacramentum perfectum esse, conferti primarium effectum, qui est gratia habitualis, cum ordine, & connexionione ex promissione diuina ad gratias præuenientes, quia effectus sacramenti, quovisque sacramentum sit, concedi non potest. Atque ita docent Suar. *disp. 41. sect. 2. n. 3. Laym. tract. 8. c. 5. circa finem. Bon. disp. 7. de Sacram. q. vn. p. 6. n. 2. Coninch. disp. 19. dub. 6. à n. 21. Val. disp. 8. q. 2. p. 2. vers. Effectus.* At in sententia Adriani, Medinæ, & aliorum, quos referunt Suar. Coninch. Laym. *loc. alleg.* & Henric. lib. 3. c. 12. affirmantium, in qualibet vnctione sub sua forma sacramentum essentialiter perfici, tamen si parziale, & minus perfectum, necessariò fatendum est, effectum gratiæ concedi qualibet finita vnctione, ut rectè notarunt Suar. Laym. Coninch. *loc. alleg.* quia sacramentum, cum sit signum practicum gratiæ sanctificantis, esse non potest absque gratiæ productione, si ex parte suscipientis nullus datur obex.

Gratiæ verò præuenientes huic gratiæ habituali annexæ non conceduntur necessariò eo instanti, quo gratia habitualis conceditur: quia eo tempore fortè non erant commodæ. Conceduntur tamen, quovis ex institutione Christi, & ordinatione diuina infirmus in illa ægritudine constitutus illis eget ad excitandam spem diuinæ misericordiæ, ad leuiiores labores,

& infirmitatis incommoda ferenda, & ad resistendum Diaboli tentationibus. Finita verò infirmitate, non conceduntur: quia hæc remedia, ut ex Trident. *sess. 14. de Extrema Vnctione, in proemio*, solum pro periculo mortis ob grauem illius necessitatem prouisa sunt. Nam pro toto vitæ decursu, ut ipsomet Concilium inquit, reliquorum sacramentorum effectus sunt designati, ut aduertit Suar. *disp. 41. sess. 1. n. 24.*

De remissione peccati, tam quoad culpam, quam quoad peccatum, idem dicendum est, ac de gratia habituali; concedi, inquam, eo instanti, quo sacramentum perficitur, si ex parte suscipientis nullus ponatur obex: quia nulla est causa, ob quam in aliud tempus differatur. Idem videtur affirmandum de sanitate, tamen si non oporteat integram statim concedi, sed paulatim, & quasi insensibiliter, ne ægroti conscij sint ritè sacramentum suscepisse, & gratiam obtinuisse.

14. Solum superest dubium, an, si ob indispositionem ægroti sacramentum effectu careat, sublata indispositione effectus prædictos habeat? Et quidem, si perseverante infirmitate, fuerit obex sublatus, probabilissimum credo, effectus habiturum: quia, cum supradictum sacramentum iterari non possit eo tempore, expediebat, ne infirmus iterum dispositus effectibus illius priuaretur. At, infirmitate finita, cum infirmus capax esse non possit, tum gratiarum præuenientium, quæ sunt quasi effectus primarij huius Sacramenti, tum sanitatis recuperandæ, grauius dubium habet. Pie tamen credi potest, effectum gratiæ habitualis ex se dicentem ordinem ad gratias præuenientes, si fortè ægrotus illarum capax sit, sublato obice, concedi, uti docuit Suarez *disp. 41. sess. 23. & 24.*

PUNCTVM VI.

De subiecto, seu suscipiente vnctionem.

1. Subiectum vnctionis est homo vtor.
2. Baptizatus.
3. Adultus, qui aliquando rationis usum habuit.
4. Satisfecit cuidam obiectioni.
5. Aliqui existimant, non esse ministrandum hoc sacramentum pueris rationis usum habentibus; sed oportere aetatem habere puberem.
6. Reicitur prædicta sententia, & adstruitur impuberibus dari posse.
7. Non est necessarium, quod suscipiens aliquando peccauerit; sufficit peccare potuisse.
8. Soluuntur oppositæ rationes.
9. Adultus, si immediatè post Baptismum susceptum, in morbum incidat, potest hoc Sacramentum suscipere.
10. Debet suscipiens infirmus existere.
11. Qualiter infirmitas requiratur.
12. Non est expectandum vltimum vitæ periculum.
13. Stante dubio, an morbus periculosus sit, ab hoc Sacramento supersedendum est.
14. Non esse de Sacramenti essentia, quod ministraretur infirmo periculoso, affirmat Coninch.
15. Verius est oppositum.
16. Soluuntur rationes contrariæ.
17. Sapius hoc sacramentum suscipi potest, si sapius in nouam infirmitatem incideris.

1. Subiectum capax vnctionis tantum est homo, viator capax, adultus, in periculo mortis, ob infirmitatem, constitutus. Conclusio est ab omnibus recepta quam oportet per partes explicare. Primò, debet esse viator: sacramenta enim solum pro viatoribus sunt instituta. Quare, si dubium sit, infirmum esse vitæ decessisse, nec veritas explorari potest absque periculo manifesto omittendi vnctionem, non absolute, sed sub conditione, saltem mente retenta, ministranda vnctio est, ut bene notauit Nauar. *c. 22. n. 13. Suar. t. 4. in 3. p. disp. 42. sect. 1. n. 1.* Emm. Sà verbo, *Extrema Vnctio*, n. 15. Laym. lib. 5. tract. 8. c. 8. n. 2. Bonac. *disp. 7. q. vnic. pun. 5. n. 9.* Quia hac conditionali ministratio sacramenti irreuerentia vitatur, & infirmi utilitati consulitur, si capax existit.

2. Secundò, debet esse baptizatus: quia absque Baptismo nemo capax est vltius sacramenti recipiendi, ut docuit Florent. in decreto Eugenij, & colligitur ex Trident. *sess. 14. cap. 3.* affirmante vnctionem esse Sacramentum consummationis totius vitæ Christianæ, quæ in Baptismo inchoatur.

3. Tertiò, necessariò debet esse adultus, id est, qui rationi vsu habeat, vel aliquando habuerit: infantes namque, aut perpetuo amentes, huius sacramenti incapaces sunt. Vt ex communi sententia colligunt Valen. *disp. 8. q. 2. p. ult. Suar. disp. 42. sect. 1. n. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 8. c. 4. n. 2. Coninch. disp. 19. dub. 7. concl. 1. & 2. Bonac. disp. 7. de Sacram. Vnct. q. vnic. p. 5. à n. 1. & colligitur manifestè tū ex illis verbis Iacobi 5. Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros, tacite indicans, infirmum extremam Vnctionem petere debere. Tum ex illis: si in peccatis sit, remittuntur illi, à quibus desumpta est forma, sub qua hoc sacramen-*

tum ministratur, quæ necessario supponit saltem potentiam peccandi. Tum ex Trident. asserente, esse Pœnitentiæ consummativum, quod in infantibus, & perpetuo amentibus esse non potest: quippe pœnitentiæ incapaces existunt.

Notanter dixi: *Qui rationis vsum habeat, vel aliquando habuerit*. Nam esto, consultissimum sit, hoc Sacramentum, quoad fieri possit, infirmo rationis vsum habenti ministrari, tum ob reuerentiam sacramenti, tum ob deuotionem suscipientis, tum vt effectus speciales huius sacramenti communicari possint: at necessarium non est necessitate sacramenti, imò nec grauis præcepti, vt satis confirmat vsum, & praxis Ecclesiæ concedentis hoc sacramentum infirmis vlu rationis carentibus. Sic Suar. *disp. 42. sect. 1. n. 6.* Nauar. *cap. 22. n. 13.* Coninch. *disp. 19. dub. 7. concl. 2.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 8. c. 3. n. 3.* Bonac. *disp. 7. de Sacram. q. unic. p. 5. n. 1.* Ratio ea est: quia hoc sacramentum institutum est, vt, quæ per Pœnitentiā, & Eucharistiā fortè remissa non sunt, vel non potuerunt remitti, eò quod infirmus extiterit incapax Pœnitentiæ, & Eucharistiæ recipiendæ, virtute huius sacramenti remittantur: ad cuius effectus consecutionem decebat maximè, vt hoc sacramentum ministrari posset infirmis, & tamen vlu rationis actualiter non habuerint: modò aliquando eo vli fuerint.

4. Neque his obstat, debere infirmum hoc sacramentum petere, sicut colligitur ex Iacob. 5. *Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros*, &c. vbi Presbyteri ab infirmo vocandi sunt quia non exigitur eorum actualis, & præsens vocatio, & sacramenti petitiō: sufficit habitualis, & quæ aliquando præcessit. Hæc autem præsumitur ex eo tantum, quod Christianè infirmus vixerit, neque peccato mortali affectum esse constiterit: eo enim ipso peti sibi conferri opportuna salutis remedia, vt bene tradit Coninch. *disp. 19. dub. 7. concl. 3. n. 24.* Henriq. *lib. 3. c. 13. n. 1.* Suar. *disp. 42. sect. 2. n. 6.* Bon. *disp. 7. de Sacram. vñct. q. vn. p. 5. n. 3.* Quocirca, si post peccatum commissum, v. g. duellum, tempus superfuit, quo vulneratus pœnitere potuit, præsumendum est pœnituisse, nisi contrarium manifestè constiterit, sicuti notauit Coninch. *disp. 19. dub. 6. n. 19.* Quo casu absolendus est infirmus primò ab excommunicatione, vt dixit Emmanuel Sà verbo *extrema-Vñctio*, n. 1. & deinde ministranda Vñctio, saltem sub conditione mente retenta, si forte ad effectum sacramenti dispositione infirmus existit. Quoties autem phrenetico Vñctio ministranda est, spectari maximè debet ne cum sacramenti irreuerentia fiat, aliàs si alicuius irreuerentiæ periculum adsit, omittenda omninò est: quia semper postponi debet priuata vtilitas Sacramenti reuerentiæ, vt ex D. Thom. communique sententia docuit Suar. *disp. 42. sect. 1. n. 9.* Bonac. *disp. 5. q. vn. p. 5. n. 1.*

5. Aliqui Doctores non infirmæ notæ sentiunt, esto, validè conferri possit Vñctio iis, qui rationis vsum habent, seu aliquando habuerunt: at nequaquam licitè concedi, nisi puberibus, quique ad Eucharistiā recipiendam apti sunt. Sic docuit Sotus in 4. *dist. 23. qu. 1. art. 2. concl. 4.* Viuald. de *extrema-Vñctione*, c. de suscipientibus, n. 7. Et mouentur ex consuetudine recepta, quæ ferè vbique viget, negandi extremam Vñctionem impuberibus: quibus, ob exiguum discretionem, Viaticum denegatur. Deinde, quia extrema-Vñctio Pœnitentiæ, & Eucharistiæ succedit, illorumque vices supplet. Ergo inepti ad Pœnitentiā, vel Eucharistiā recipiendam, etiam ad extremam Vñctionem inepti iudicandi sunt.

6. Cæterum, hæc consuetudo tolleranda non est, sed omninò à Prælatiis curandum, vt pueris, qui sufficientem ad peccandum discretionem habent, vt plerumque sunt septenni, quique capaces sunt Pœnitentiæ recipiendæ, extrema-Vñctio concedatur: quippe extrema Vñctio est pœnitentiæ sacramenti consummativum. Ergo capaces Pœnitentiæ, & extremæ-Vñctionis censeri debeant, præcipue cum pueri rationis vsum habentes, tamen decimumquartum annum non attingant, gratia huius sacramenti indigere maximè possint, tum ad concipiendum spem diuinæ misericordiæ, tum ad infirmitatem patientem sustinendam, tum ad tentationes Dæmonis superandas, tum ad peccatorum remissionem, tum ad salutis corporalis consuetudinem. Atque ita sustinent Zambran. de *extrem. Vñctione*, dub. 1. Laym. *lib. 5. sum. tract. 8. c. 4. n. 2.* & indicat. Nauar. c. 22. n. 13. Sà verbo, *Extrema-Vñctio*, n. 2. Graff. 2. p. decis. lib. 1. c. 8. n. 16. Quod omninò seruandum existimo, casu, quo impubes incapax extiterit alterius Sacramenti recipiendi: fortè enim ex huius Sacramenti receptione æterna salus impuberis infirmi pendet. Fateor tamen, Parochos à peccato excusari, negando impuberibus extremam Vñctionem, si ea consuetudo ab Episcopis tolerata vigeat: quippe non est consuetudo manifestè irrationabilis, & iniqua: & notauit Laym. d. c. 4. n. 2.

7. Alij insuper requirunt ad suscepiōem huius sacramenti actuale peccatum, saltem veniale, infirmum commississe: tum, quia est institutum ad peccata, seu reliquias peccatorum actualium abstergendas, vt ipsa forma indicat: tum, quia est consummativum Pœnitentiæ, quæ absque peccato confici non potest: tum, quia Sanctissima Virgo capax esset extremæ-Vñctionis. Sic docet Did. Nunez in 3. p. q. 32. art. 2. Sed contrarium tenendum est cum communi sententia, teste Nauar. c. 22. n. 13.

Henriquez *lib. 3. c. 8. n. 4.* & *cap. 12. num. 8.* Coninch. *disp. 19. dub. 7. n. 23.* Suar. *disp. 42. sect. 2. n. 8.* Bonac. *disp. 7. de Sacram. quest. vn. punct. 5. circa finem.* Ratio est manifesta: quia hoc sacramentum non est per se institutum ad remittenda peccata: sed ad remittenda, si forte extiterint, vt colligitur ex verbis Iacobi, & ex forma, sub qua hoc Sacramentum ministratur, quæ sensum conditionalem præstat. Ergo opus non est, vt actuale peccatum commiserit, qui hoc sacramentum suscipere debet. Adde, hoc Sacramentum præcipue institutum esse ad corroborandum infirmum mediis auxiliis, & gratiis præuenientibus, vt leuius infirmatus, & labores sustineat, & facilius tentationes Dæmonis superet, quod nullam à peccato commissio dependentiam habet.

8. Et ex his soluuntur oppositæ rationes. Ad primam concedo, institutum hoc Sacramentum esse ad remittenda peccata non absolute: sed sub conditione, si extiterint. Item, institutum esse ad remittendas reliquias peccatorum, tum originalis, tum actualis, quales sunt pronitas ad malum, & difficultas in bonum eo tempore, quo debilitate corporis, & morbi ægritudine facultates impeditæ sunt: quæ reliquæ, cum solum remittendæ sint mediis auxiliis, & gratiis præuenientibus, fieri optimè potest earum remissio, tamen nullum actuale peccatum commissum sit. Ad secundam fateor extremam Vñctionem consummare Pœnitentiā: quia remittit, tum peccata, tum penam pro peccatis debitam, quæ per Pœnitentiā fortè remissa non sunt: & quia plerumque est vltimum sacramentum, quod in vita suscipitur, eaque de causa terminus, & consummativum omnium sacramentorum appellari potest. Ad tertiā concedo, Beatissimam Virginem huius sacramenti capacem esse, vt latè probat Suar. *to. 2. in 3. p. disp. 18. sect. 3. circa medium*, vers. Alij. & 1. 4. *disp. 42. sect. 2. circa finem*, qui: Beatissima Virgo capax fuit primarij huius sacramenti effectus, qui est habitualis gratia secum trahens auxilia ad superandas inimici insidias, quæ tempore mortis occurrere solent. Si enim, vt communior fert sententia, capax fuit suscipiendi Baptismum, ex eo, quod, spectata eius natura, peccato originali fuerit subiecta; tamen ab Spiritu Sancti gratia præuenia illud non contraxerit; quid mirum, quod extremæ Vñctionis capax fuerit, quæ non directè ad remittenda peccata; sed ad corroborandum animum, ne in peccata infirmus labatur institutum est? Quod si dicas, Beatissimam Virginem nullam infirmitatem passam esse, eaque de causa incapacem esse sacramenti, quod infirmis tantum ministratur? Respondeo, nullam infirmitatem ex humorum inordinatione habuisse: at ex debilitate naturæ, & humidi radicalis consumptione infirmam fuisse: quod sufficit, vt hoc sacramentum ei ministrari possit, sicuti credunt Albert. Magnus in *Manuali Virg. c. 72. & 74.* Antonin. 3. p. tit. 14. c. 8. §. 3. & Canisius *lib. 1. de B. Virg. c. 9.* & alij, ministratum esse.

9. Hinc fit, si adultus immediatè post Baptismum susceptum in morbum incidat periculosum, posse, & debet ei Vñctionem ministrari: quia ad illius suscepiōem non expostulatur actualiter peccasse, sed ex se, & spectata suscipientis natura, peccare potuisse, capacemque suscipientem esse gratiæ sacramentalis, quæ medio hoc Sacramento communicatur. Sic tanquam certum tradit Suar. *disp. 42. sect. 2. n. 9.* Henriq. *lib. 3. c. 11. n. 3.* alijs relatis Bonac. *disp. 7. q. unic. p. 5. n. 14.*

10. Quarto requiritur, quod suscipiens infirmus sit, vel infirmitate proueniente ex humorum inordinatione, vel ex naturæ debilitate, vt in senibus, vel ex vulnere accepto. Colligitur manifestè ex Iacobo, solis infirmis concedente, vt Presbyteros vocent ad vñctionem; & ex Florentino Concilio asserente, alijs ab infirmis dari non debere: & ex Trident. *sess. 14. c. 3.* dicente, solis infirmis adhibendam vñctionem esse. Quapropter, si alijs ab infirmis, esto, in discrimine vitæ constitutis Vñctio ministraretur, non solum peccatum grauissimum esset; sed ea ministratio nullius esset effectus, uti ex communi Ecclesiæ praxi notauit Suar. *disp. 42. sect. 2. in princ.*

11. Quinimò non quibuscumque infirmis hoc sacramentum ministrandum est; sed iis, quibus infirmitas, Medicorum iudicio, periculum vitæ inducit; aliàs graue peccatum committeretur, uti ex communi docet Suar. *disp. 42. sect. 2. n. 3.* & 4. Valen. d. 8. q. 2. p. 2. post princ. Coninch. *disp. 19. dub. 7. n. 23.* & 24. Laym. *lib. 5. sum. tract. 8. c. 4. circa finem.* Bonac. *disp. 7. q. unica. p. 5. n. 5.* & colligitur manifestè, tum ex vlu Ecclesiæ, tum ex Florent. Concilio, dicente: *Hoc Sacramentum dari non debet nisi infirmo, de cuius morte timetur.*

12. Neque inde fit, expectandum esse, vt infirmus sensu careat: id enim potius est contra reuerentiam sacramenti. Neque item, vt salus viribus naturæ omninò desperata sit; sed eo ipso, quod prudenter iudicatur, infirmum periculo vitæ laborare, ministrari Vñctio potest, vt rectè dixit Suar. *dicta sect. 2. n. 5.* Coninch. *dub. 7. n. 24.* Henriq. *lib. 3. c. 11. n. 3.* Bonac. *disp. 7. de Sacram. q. unic. p. 5. n. 7.* Quapropter censeri, quoties Viaticum infirmo ministratur, statim & ministrari vñctionem posse & expedire: quia iam censetur infirmitas graue periculum vitæ inducere.

13. Stante autem dubio absque opinione, an morbus de

se, vel in hoc individuo sit periculosus, esto, censeat Chape-
nila de ministrat. Vnction. c. 5. q. 11. ministrandam esse vnctio-
nem sub conditione: ut verius existimo cum Layman. tract. 8.
c. 4. circa finem, ab hoc sacramento supersedendum esse: tum,
quia non est sacramentum necessitatis, tum, & præcipue, quia
sacramentum ministrari non potest ei, quem saltem sub opi-
nitione probabili non constituit, illius fructus esse capacem:
tum, quia est præceptum, ne aliis, quam vita periclitantibus
ministratur; cuius præcepti transgressionem exponitur, qui in-
firmo dubium vitæ periculum tantum habenti vnctionem
concederet.

14. Sed, an hoc periculum vitæ requiratur non solum ad li-
citam, sed etiam ad validam ministracionem, difficultate non
caret. Coninch. disp. 19. dub. 7. num. 25. negat requiri. Mouetur,
tum ex Iacobo, qui solum expostulat infirmitatem, nullius pe-
riculi mortis mentionem faciens, ibi: *Infirmatur quis in vobis:
inducat Presbyteros*, & c. tum ex Trident. sess. 14. c. 3. asserente,
hanc vnctionem esse infirmis adhibendam, illis præsertim, qui
tam periculosè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videan-
tur: ubi notandum est verbum, *præsertim*, quod indicat aliis
infirmis ab iis, qui constituti sunt in exitu vitæ, Vnctionem
esse adhibendam: tum ex Florent. dicente, his tantum in-
firmis Vnctionem dari debere, de quorum morte timetur.
Expendo verbum, *debere*, quod licitum vsum, non valorem
spectat, alias loco, *debere*, vteretur Concilium verbo, *posse*. Tum
ratione, quia, si ad valorem sacramenti periculum mortis ex-
postulatur, cum hoc incertum sit, sæpè hoc sacramentum in-
ualidè conferretur, neque deberet vnquam ministrari absolu-
tè, nisi cum periculum mortis certum esset, ac proinde expe-
ctandum esset, ut infirmus animam iam ageret: quod est con-
tra superioris dicta, & receptam consuetudinem.

15. Cæterum communior sententia tenenda est, inuali-
dum esse sacramentum infirmo ministratum, qui nec ratione
infirmitatis, nec ob debilem eius complexionem periculum
mortis iudicio peritorum subiit. Sic tradit Suar. t. 4. in 3. p. disp.
42. sect. 2. n. 4. & 5. Bonac. disp. 7. de vnct. q. unic. p. 5. n. 5. Mouet
primò ex Trident. sess. 14. in præmio huius Sacramenti, asseren-
te, institutum esse à Christo Domino, ut finem nostræ vitæ, tã-
quam firmissimo quodam præsidio, muniret aduersus Diabo-
li insidias. Supponit ergo, non aliis, quam iis, qui in fine vitæ
esse creduntur, ministrandum esse. Quod optimè confirmari
potest ex eo, quod sit totius vitæ Christianæ (ut inquit Con-
cil.) consummatorium. Secundò, si quilibet infirmus huius sa-
cramenti capax esset, eique validè ministrari posset, nulla ap-
paret sufficiens ratio, cur Ecclesia solis infirmis periculosus
hoc sacramentum concederet, & aliis denegaret: iniuste enim
viderentur privati tanto sacramenti fructu, quo ex institutio-
ne Christi capaces existunt.

16. Neque rationes in contrarium vrgent. Ad locum Iaco-
bi respondeo, etsi non expresse infirmitatis qualiteratem, ex
Ecclesiæ usu, & praxi recepta satis expressam esse: siquidem
non permittit aliis infirmis, quam vita periclitantibus, Vnctio-
nem ministrari. Ad secundam ex Tridentino, nego, ex verbo,
præsertim, indicari, quibusvis infirmis Vnctionem ministrari
posse: imò potius colligitur, solis periculo vitæ laborantibus
esse ministrandam: siquidem dixit Concilium, Vnctionem in-
firmis adhibendam esse: illis verò præsertim, qui tam pericu-
losè decumbunt, ut in exitu vitæ constituti videantur. Notan-
dum, inquam, est verbum illud, *qui tam periculosè decumbunt*:
supponit, inquam, alios infirmos, quibus vnctio ministranda
est, periculosè decumbere debere, tametsi non ita periculosè,
ut in exitu vitæ constituti censeantur: sunt enim gradus peri-
culi. Ad tertiam ex Florent. respondeo, fortè vsum esse, verbo,
debere, ut contrariæ sententiæ aliquam probabilitatem relin-
queret. Præterquam quod, cum Conc. in eo loco declarauerit,
huius sacramenti subiectum, & solum designauerit illud, de
cuius morte timetur; quodlibet aliud censetur exclusisse, ta-
met si vsum non fuerit verbo, *posse*; sed verbo, *debere*. Ad quar-
tam ex ratione peritam respondeo, hoc sacramentum non esse
ministrandum, nisi cum de periculo vitæ moraliter constet.
Neque inde fit, sacramentum inualidum esse, si fortè in re pe-
riculum abest: quia, cum Christus Dominus huius sacramenti
ministracionem hominibus reliquerit; credendum est, sic eam
reliquisse, ut quoties prudenter iudicauerint infirmum peri-
culo vitæ laborare, concedere possint.

17. Superest dicendum, an semel, vel sæpius hoc sacra-
mentum suscipi possit. Et quidem, durante eodem periculo
morbi, nullatenus repeti potest. Secus verò illo periculo su-
blato, & nouo adueniente, secundum peritorum iudicium, ta-
met si non longum tempus præcesserit, sicut docet S. Thom.
in Supplem. q. 33. art. 2. & in 4. dist. 23. q. 2. art. 4. Paludan. ibi. q. 4.
Syluest. verbo Vnctio, q. 8. Emman. S. n. 4. Henriq. lib. 3. c. 19. n. 3.
Suar. disp. 40. sect. 4. n. 4. Coninch. disp. 19. dub. 8. Layman. lib.
5. sum. tract. 8. c. 4. in fine. Valen. disp. 8. q. 2. pun. 2. in fine. Bonac.
disp. 7. q. vn. pun. 6. n. 4. & alij. Prior pars, scilicet, durante eo-
dem periculo, repeti non posse, constat, tum ex praxi Ecclesiæ,
tum ex sufficientia huius sacramenti, quod semel legitime sus-
ceptum, sufficientissimum est ad roborandum, & muniendum
infirmum in eo periculo constitutum aduersus Diaboli insidias.

Secundam partem, scilicet, repeti Vnctionem posse, nouo pe-
riculo adueniente, etiam Ecclesiæ praxis confirmat: & probat
ratio: quia hoc sacramentum institutum est, ut firmissimum
infirmorum vita periclitantium præsidium. Cum igitur non
tantum semel, sed sæpè quis infirmari possit cum periculo vi-
tæ, decuit, ut toties hoc præsidium applicaretur. Quod satis
indicat Concilium asserens, solum Baptismum, Confirmatio-
nem, & Ordinem imprimere characterem, tacitè indicans, re-
liqua Sacramenta repeti posse.

PUNCTUM VII.

De Ministro Vnctionis.

1. Nullus alius à Sacerdote est minister.
2. Sacerdos tamen, esto degradatus, verum Sacramentum con-
ficit.
3. Ut licitè Sacerdos ministret, iurisdictionem habere debet.
4. Ex rati habitatione de futuro hoc Sacramenti ministrari potest.
5. Si Parochus nolit ministrare nec dare alteri licentiam, qui-
libet Sacerdos potest ex presumpta Episcopi, vel Pontificis
facultate sacramentum conficere.
6. Vnus tantum Sacerdos requiritur, nec debent esse plures.
7. Necessitate urgente, plures adhiberi possunt.
8. Quilibet ex dictis Sacerdotibus necessario Vnctionem simul
cum forma præstare debet, neque potest vnus Vnctionem,
& alter formam conficere.

1. Sacerdotem, & neminem alium extremae Vnctionis Mi-
nistrum esse docuit Florentinum Concilium in illo de-
creto de Armenis, & Trident. sess. 14. c. 3. & can. 4. & colligitur
apertè ex illo Iacobi 5. *Inducat Presbyteros*. Nomine enim Pres-
byteri in nouo Testamento solos Sacerdotes intelligi probat
Paulus 1. ad Timoth. 4. *Cum impositione manuum Presbyte-
ry*, & Innocent. I. epist. ad Decentium, Anaclet. epist. 2. decretal.
Cyrill. lib. 2. in Leuitic. Chrysost. lib. 3. de sacerdotio, c. 6. Ratio
est voluntas Christi. Congruentia desumi debet ex eo, quod
hoc sacramentum institutum sit ad sanctificandos fideles,
cuius officium ad Sacerdotes pertinet; & ex eo, quod dignita-
ti huius sacramenti conueniebat, ne per alios, quam per Mi-
nistros consecratos concederetur, præcipue cum in hoc sacra-
mento non adsit ea necessitas, quæ in Baptismo, ob quam Ba-
ptismus à quolibet ministrari permittitur. Hinc fit, ministra-
tum hoc sacramentum ab alio, quam à Sacerdote, nullius effe-
ctus esse: quia ad essentiam sacramenti necessariò concurrere
debet causa efficiens, quæ est minister à Christo institutus.
Neque obstat Innocent. I. in dicta epist. ad Decentium, asse-
rens, non solum Presbyteris, sed omnibus etiam Christianis
licitum esse, uti oleo sacro in sua, & suorum necessitate vngen-
do: quia non de vnctione sacramentali, sed de vnctione pia, &
deuota intelligendum assentit Alphons. de Castro lib. de hæ-
resi, verbo, *Extrema Vnctio*, & Sotus in 4. distinct. 21. quest. 2.
art. 1. teste Valentia t. 4. disp. 81. q. 2. p. 1. Quod si de vnctione sa-
cramentali Innocentius loquatur, ut manifestè colligi videtur
ex contextu, præcipue cum in fine concludat, hanc vnctio-
nem genus esse sacramenti, dicendum est cum Iansenio in c. 6.
Marci, & ibi Maldonato, Bellarmin. lib. 1. de hoc Sacramento, c.
9. Suar. disp. 43. sect. 1. in fine. Egid. de Coninch. disp. 19. dub. 8.
n. 27. Innocentium locutum esse, non de vso actiuo huius sa-
cramenti, seu de illius ministracione: sed de vso passiuo, hoc
est, de illius susceptione, quam asserit, cuiuslibet Christiano in
sua, & suorum necessitate licere, vocando, scilicet, Presbyte-
ros, qui se, & suos in necessitate vngant.

2. At eo ipso, quo quis sacerdos est constitutus, licet degrada-
tus, vel excommunicatus existat, validè hoc sacramentum cõ-
ficere potest: quia retinet sacerdotij qualitatem, quæ sola re-
quisita est in Ministro ad sacramentum hoc validè conficien-
dum, ut apertè colligitur ex Iacobo, & ex Florentino, & Tri-
dentino. Neque hoc sacramentum, sicuti Pœnitentia, administrat-
ur per modum iudicij, & sententiæ, ut iurisdictione expostulet
in Ministro ad illius valoris, sed administratur, tñ vnctione, tñ
deprecatione, quæ actiones non essentialiter exigunt iurisdic-
tionem. Ergo quilibet simplex sacerdos validè hoc sacramen-
tum ministrare potest. Atque ita docuit Suar. tomo 4. in 3. part.
disp. 43. sect. 1. n. 4. Bonac. disp. 7. de Sacram. q. vn. p. 4. n. 3.

3. Verum, esto, validè quilibet sacerdos hoc sacramentum
ministrare possit, illicitè tamen ministraret, nisi iurisdictione
habeat in infirmum ab Ecclesia non impeditam: ac proinde
nisi Parochus sit, vel à Parocho potestatem habeat. Quia pas-
cere fideles spirituali sacramentorum cibo munus est Pasto-
ris, ut rectè notant Valent. disp. 8. quest. 2. p. 1. Coninch. disp.
19. dub. 8. n. 28. Layman. tract. 8. c. 6. n. 1. Bonac. disp. 7. quest.
unic. p. 4. n. 5. & colligitur apertè ex Clem. 1. de priuilegiis. ubi
Religiosi exempti, qui hoc sacramentum absque Parochi li-
centia administrare præsumunt, ligantur excommunicatione
Pontifici reseruata; quam tamen non contrahunt alij Clerici
seculares.

4. Ab hac illicita administratione excusantur, tum Religiosi,
tum

rum alij Clerici saculares, si ex rati habitatione de futuro probabilitate praesumpta administrent, ut docuerunt in praesenti Valent. d. disp. 8. q. 2. pun. 1. Emm. Sa. verb. *Extrema Vnctio*, n. 8. quia actiones, quae non ut valide, sed, ut licite fiant, consensum alterius expostulant, si hic probabilitate praesumatur, licite fiunt iure sic disponente.

5. At si contingat casus, quo infirmus Vnctione indigeat; Parochus vero, vel non possit, vel nolit ministrare, nec alteri Sacerdoti facultatem concedere; communiter Doctores docent, teste Valent. disp. 8. quaest. 2. p. 1. Coninch. disp. 19. dub. 9. Layman. lib. 5. tract. 8. cap. 5. numer. 2. Suar. disp. 44. sect. 2. n. 3. Henric. lib. 3. cap. 13. n. 4. Bonac. disp. 7. de Vnctione. quaest. unic. p. 4. n. 6. quemlibet Sacerdotem non excommunicatum, nec suspensum posse, & debere Vnctionem ministrare: quia eo casu ex licentia Episcopi, vel Summi Pontificis ministrat, qui censentur Parochi defectum supplere. Non enim praesumendum est, velle Ecclesiam, ob iniquitatem Parochi, priuare infirmum eo salutari praesidio, forte ad aeternam salutem necessario.

6. Dixi, solum sacerdotem esse Ministrum huius sacramenti: sed an vnus, vel plures, nonnulla est difficultas ob Iacobum dicentem: *infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros*. Si enim vnus tantum Presbyter, inducendus esset ab infirmo, non assereret Iacobus, Presbyteros inducendos. Ceterum dicendum est, vnicum Sacerdotem sufficere, ut probat praxis, & vltus Ecclesiae; & Florentin. & Trident. assentientia. Ministrum huius sacramenti esse Sacerdotem. Neque repugnat Iacobus, tametsi dixerit: *Inducat Presbyteros*. sumit enim plurale pro singulari, ut est frequens in sacro elogio, iuxta illud Matth. 27. *Et latrone improperabant ei cum tamen, ut constat ex Luca 23. vnus tantum improperabat*.

7. Quinimò extra necessitatem illicitè plures ministri adhiberentur, cum iuxta vsum, & praxim Ecclesiae omnes vnctiones ab eodem ministro, si fieri potest, peraguntur. At, stante necessitate non solum valide, sed licite à pluribus ministris confici hoc sacramentum potest. Necessitas autem potest interuenire vel ex parte Ministri, si inter vngendum deficiat, vel ex parte infirmi, si timeatur decessurus, antequam omnes vnctiones ab eodem Ministro perficiantur. His enim casibus asserunt Suar. disp. 43. sect. 2. à n. 4. Coninch. disp. 19. dub. 9. in fine. Laym. lib. 5. tract. 8. c. 5. à n. 3. Bonac. aliis latis, disp. 7. de vnt. q. unic. p. 4. n. 8. & 9. posse, & debere plures sacerdotes concurrere ad conficiendam vnctionem. Et quidem si necessitas urget ex parte infirmi adhiberi possunt plures Sacerdotes, quorum singuli suas vnctiones sub suis formis peragant. Si vero ex parte Ministri contigit necessitas, alius sacerdos perficere debet vnctiones, quas sacerdos deficiens omisit. Nam esto, quaelibet vnctio sub sua forma sacramentum essentialiter non constituat, sicuti constituit panis consecratio calice non consecrato: at habet suam perfectam significationem per se ordinatam ad conficiendum cum aliis vnctionibus vnicum sacramentum, idèquè ab vnicò sacerdote completè facta repetenda non est, sed ea supposita alia sunt peragenda.

8. Illud verò est omnino certum, uti tradunt Suar. Coninch. Layman. Bonac. & alij supra, nullatenus posse à diuersis Sacerdotibus, quorum vnus vnctionem, alter formam proferat, sacramentum hoc perfici; sed necessariò debere eundem sacerdotem vngere, & formam proferre, ut satis indicauit Iacobus cum dicit: *Inducat Presbyteros qui orant super eum vngentes eum*, &c. Illi enim Presbyteri, qui super infirmum, orare debent, hoc est, formam huius sacramenti proferre, simul vngere debent. Non enim orare debent, nisi vngentes, neque vngere, nisi orantes. Praeterquam quòd verba formae, *Per hanc sanctam Vnctionem*, cum practica sint, nullo modo significant vnctionem ab alio factam, sed factam ab eo; qui formam proferret.

PUNCTUM VIII.

De obligatione, tum fidelium suscipiendi hoc Sacramentum, tum Parochi illud ministrandi: & de tribus obseruandis in illius administratione.

1. Non est praecipuum de suscipiendo hoc Sacramento.
2. Si absque causa iusta illius susceptio omittatur, peccatum est veniale.
3. Ex accidenti peccatum esse potest mortale illius omisso.
4. Qua sit obligatio Parochi ministrandi hoc Sacramentum.
5. Qualiter tempore pestis teneatur Parochus.
6. Qualiter alij Sacerdotes.
7. Quam dispositionem habere debeat Sacerdos, ut ritè ministret: & suscipiens ut ritè suscipiat.
8. Qualiter Sacerdos debeat esse à censura liber, ut ritè hoc sacramentum ministret.
9. Praesente Parocho excommunicato non tolerato, simplex Ferd. de Castro, Sum. Moral. Pars IV.

sacerdos administrare debet, secus si toleratus sit.

10. Suscipiens ab omni censura debet esse liber.
11. De ritibus obseruandis, & primò, quibus vestibus sacris induus ministrare sacerdos debet.
12. Adhibendus est minister.
13. De orationibus, & exhortationibus praemittendis.
14. Recitandi sunt Psalmi ab adstantibus.
15. Qualiter vnctiones peragenda sunt.
16. Illis peractis sunt partes abstergenda.
17. Paracta ministracione quid faciet Sacerdos.
18. An hoc sacramentum ante Viaticum, vel sumpto Viatico debeat ministrari.

1. **N**illum esse praecipuum impositum fidelibus recipiendi hoc sacramentum, communis sententia docet cum D. Thom. in 4. distinct. 13. artic. 1. quaest. 3. Paludan quaest. 3. Soto quaest. 1. artic. 1. Nauarr. cap. 22. numer. 16. Couarru. cap. Alma 2. part. §. 2. numer. 6. Suarez disput. 44. sect. 1. numer. 1. Coninch. disput. 19. dub. 10. Layman. tract. 8. cap. 7. Bonacina disput. 7. quaest. unica, part. 5. num. Emmanuele Sa. verbo, *Extrema Vnctio*, numer. 5. & aliis. Etenim hoc sacramentum non est institutum, ut medium necessarium ad peccatorum remissionem; Baptismo namque, & poenitentia remittuntur peccata: neque item est medium vnicum, quo infirmus infidias, & tentationes inimici superare debeat; cum id mediis orationibus, & sacrificio obtinere possit: ergo ex vi institutionis huius sacramenti non obligantur fideles ad illud suscipiendum. Praecipuum autem diuinum de hac susceptione nullum est: nam Iacobus hoc sacramentum promulgans nullum verbum protulit obligationem apertam inducens: illa enim verba *Infirmatur quis in vobis: inducat Presbyteros* satis conuenienter de consilio intelligi possunt. Ex Pontificibus verò, & Conciliis nullatenus hæc obligatio colligitur. Nam esto Concilium Colonienſe part. 7. cap. 50. dixerit: *Est autem vnctio impendenda cum expositione vnctionis, & mandati apostolici, quod sic habet: Infirmatur quis in vobis. nomen, mandatum, latè sumendum est, prout ordinationem superioris, & illius voluntatis expressionem significat, vel referendum est ad mandatum de ritu, & forma, sub qua hoc sacramentum ministrandum est, non ad vsum illius*. Trident. verò sess. 14. cap. 3. esto, dixerit, non posse à fidelibus sine peccato contempni, quod verissimum est, non inde fideles arctantur per se illud sacramentum recipere: siquidem absque vilo contemptu omittere possunt, sicuti omittunt alia media ad salutem maxime vtilia. Ex consuetudine autem, quæ communiter viget apud omnes fideles, suscipiendi hoc sacramentum, non potest obligatio stricta colligi: quia illud non ut necessarium, sed ut maxime vtile recipiunt. Denique, si susceptio huius sacramenti in praecipuo esset mortalis, sicuti est susceptio Poenitentiae, & Eucharistiae, tempore interdicti permitteretur, uti permittuntur Poenitentia, & Eucharistia, contra textum in cap. *Quod in te de poenitent. & remiss.*

2. Verum esto, fideles per se nullo praecipuo teneantur ad huius sacramenti susceptionem; non est dubium, saltem peccati venialis reos esse, si absque vlla iusta causa (quæ raro contingerit) illius susceptionem omittant, uti docuit Coninch. disp. 19. dub. 10. n. 30. Layman. lib. 5. sum. tract. 8. in c. 7. in princ. & supponit Suarez disp. 44. sect. 1. n. 4. quia contra rationem est, tam salutiferum salutis remedium in occasione ita vrgenti, & periculosa negligere. Sed, quia aliis remediis, licet non æquè benè, iuuari possunt; ea de causa non est mortalis illius omisso, tametsi contrarium sentiat Patr. de Soto lect. 2. de extrema Vnctione.

3. Ex accidenti autem certum est peccare posse mortaliter infirmum, hoc Sacramentum omittentem. Primò, si omittat ex contemptu, qui vix esse potest absque hæresi. Non enim contemnere censetur, qui ex negligencia, & aedia omittit; vel qui omittit, quia non reputat sibi necessarium, ut benè Emm. Sa. verb. *Extrema Vnctio*, n. 5. Suar. disp. 44. sect. 1. n. 6. sed, qui omittit, nihil hoc Sacramentum aestimans, quod, ut dixi, sine errore in fide consistere vix potest.

Secundò, est peccatū mortale, si ex illius omissione scandalū generetur, uti docent ex communi sententia, Emm. Sa. Suar. loc. alleg. Coninch. disp. 19. dub. 10. n. 30. Laym. c. 7. n. 2. Bon. disp. 7. q. vn. pun. 5. n. 10. Hoc autem scandalum regulariter censetur datum, ut benè aduertunt Coninch. & Laym. supra, si rogatus infirmus, an velit sibi Vnctionem deferri, nulla adhibita causa respuat absolurè. Secus, si differat paratus commodiori tempore suscipiendus. Scandalū verò, quod ex hac omissione timeri probabiliter debet, ut ratione illius peccatum sit mortale, est, si inde alij occasionem sumant sacramenta salutis parui pendendi, de infirmi spirituali, & eterna salute malè seriendi, & similia, &c. Tertio, mortale erit peccatū, si cōficius peccati mortalis nullū aliud sacramētū recipere potest: quod certe vix cōtinget, si ipse ratione vtatur, cum sacerdos, qui ministraturus est Vnctionem, & Poenitentiae sacramentum ministrare possit, & debeat. Sed dato, quòd Sacerdos nolit, vel non possit Poenitentiae Sacramentum ministrare: adhuc non est ita certa obligatio in-

firmi suscipiendi hoc Sacramentum : etenim cum ad huius Sacramenti susceptionem, necessariò suscipiens se debeat contritum reputare, eo ipso condemnationis morale periculum euitat. Præterquam quod non sit certum, Vnctione hoc periculum vitari: non enim est certum, sed sub opinione positum, Vnctionem attrito gratiam conferre. Cæterum quia communiter Doctores docent, Vnctionem efficacem esse ad conferendam gratiam ei, qui bona fide existimat, contritum esse, cum tamen solum attritus existat, & plerumque quis decipiatur, putans esse contritum, cum tamen non sit, & damnum, quod inde imminet, sit irreparabile; verius censeo, lege charitatis obligatum esse eo casu Vnctionem suscipere, ut media illa securam viam salutis reddat, quoad fieri possit: quippe quilibet Christianus videtur obligatus, saltem media ordinaria pro securitate suæ æternæ salutis adhibere.

4. Quoad obligationem Parochi ministrandi hoc Sacramentum, dicendum est, obligatum esse ratione muneris, hoc Sacramentum infirmo ministrare, peccareque mortaliter, si ita differat, ut periculo infirmum exponat absque Vnctione decedendi. Nam esto, hoc Sacramentum necessitatis non sit, est tamen summa utilitatis: Parochus autem non solum remedia necessaria; sed valde vtilia à Christo instituta, & ab Ecclesia vtitata providere subditis debet, & maxime rogatus, ut bene notavit Suarez *disp. 44. sect. 2. num. 1. Coninch. disp. 19. dub. 10. concl. 2. num. 31. Laym. tract. 8. de Vnctione cap. 7. n. 3. Bonac. disp. 7. quest. unic. p. 5. n. 12.*

5. An autem tempore pestis teneatur Parochus hoc Sacramentum suis subditis ministrare, sicuti diximus teneri Pœnitentiam, & Eucharistiam; non est constans sententia. Certum existimo, obligatum esse, si periculum contagionis vitare possit, obligando infirmum, ut in loco puro, & patenti collocetur, tum sumendo antidota, & præservatiuum vngendo infirmum virgula aliqua oblonga; tum ministrando ea tantum, quæ essentialia sunt: quia, secluso periculo contagionis, nulla adeest causa, quæ Parochum excusare possit ad huius Sacramenti administrationem, cum ad id ex officio teneatur, & sub ea conditione à subditis alitur, eique obedientiam, & reverentiam præstant. Verum si, tentatis omnibus, periculum morale contagionis vitari non possit, quod difficile est, censeo probabilius cum Suarez *disp. 44. de Vnctione, sect. 3. in fine, n. 20.* obligatum Parochum non esse: quia eo Sacramento absolute infirmus non indiget: quod maxime procedit, si inde alij privarentur Pœnitentiæ, vel Eucharistiæ administratione: quippe deficiente eo Parocho, non facile inveniatur, qui illius vices suppleat.

6. Si verò de aliis Sacerdotibus loquamur, & absit proprius Parochus, vel nolit hoc Sacramentum ministrare, distinguendum est. Si infirmus nullum aliud Sacramentum suscepit neque illi ministrari potest, tenentur sub gravi culpa ei Vnctionem concedere: quia lege charitatis obligatur quilibet subvenire proximo graviter indigenti, cum commode potest. At infirmus eo casu præsumi debet graviter indigere Vnctione: fortè enim ex illius ministratiōe æterna salus infirmi pendet. Verum, si alia Sacramenta suscepit, non videtur sub mortali culpa obligari Vnctionem ministrare: quia moraliter præsumi non potest infirmus ea graviter indigere. At à culpa veniali gravi nequaquam excusari possunt, cum prius proximum, absque rationabili causa, remedio ita utili, & ad salutem convenienti. Sic docuit expressè Paludan. *in 4. dist. 23. quest. 1. art. 2. concl. 2. Coninch. disp. 19. dub. 10. in fine concl. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 8. c. 7. in fine, n. 3.*

7. Quod si roges, quam dispositionem habere debeat, tum Sacerdos, ut hoc Sacramentum convenienter ministret; tum infirmus, ut illud rite suscipiat? Breuiter respondeo ex dictis *tract. de Sacrament. in genere*, utrunque in gratia existere debere Sacerdos namque, quia est consecratus Minister ad huius sacramenti collationem, ideòque si gravatum mortali se sentiat, conteri debet, priusquam sacramentum ministret. Neque excusari potest, ut inquit Suarez *disp. 44. sect. 2. n. 5.* ob infirmi necessitatem, cum brevissimo tempore diuina gratia adiutus habere contritionem possit. Suscipiens verò etiam se reputare debet in gratia existere: quia hoc Sacramentum non mortuorum, sed viuorum est: si tamen aliquando contingat in peccato existere, & bona fide sacramentum suscipiat, illius remissionem obtinebit; quia ad hunc effectum est per se institutum, iuxta illud Iacobi: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.*

8. Deinde sacerdos liber debet esse ab excommunicatione, aliâve censura, utpote quæ priuat sacramentorum administrationem; si tamen ea excommunicatio denunciata non sit, administrare sacramentum poterit rogatus, licetque infirmus eam ab illo ministratiōnem rogare poterit. At, si sacerdos excommunicatus denunciatus sit, vel manifestus Clerici percussor, eredit Suarez *disp. 44. sect. 2. num. 3.* nequaquam posse hoc Sacramentum ministrare, tamen infirmus ob eam causam sine Vnctione discedat: quia non est sacramentum præcisæ necessitatis, sed solum utilitatis, quam Ecclesia omittendam iudicat ob rigorem excommunicationis seruandum, sicuti ob seruandum populi interdictum, nec dare, nec suscipere hoc Sa-

cramentum eo tempore permittit. Ob suspensionem autem credit idem Suar. *num. 6.* Sacerdotem impeditum non esse, quin possit Vnctionem ministrare, quia non vsu Ordinis, sed iurisdictionis priuat. Sed verius existimo, suspensionem, & excommunicatum posse hoc sacramentum infirmo ministrare, si nullus alius adsit, qui velit, vel possit: quia ea obligatio cedit in graue detrimentum infirmi, & fortè in illius æternam damnationem. Non igitur est credendum de benignitate Ecclesiæ velle eo tempore obseruari. Præterea, suspensio ab officio æquè priuat Ordinis vsu, sicuti excommunicatio: sed non obstante ea priuatione, suspensio permittit Suar. huius sacramenti ministratiōnem. Ergo etiam permittit debet excommunicato. Neque est simile de interdicto populi, in cuius obseruatione bonum commune spectatur, & singulari simpliciter, non necessariò præfertur.

9. Illud verò reputa certum, præsentem Parocho excommunicato denunciato, si adsit alius sacerdos, etiam simplex, non impeditur, posse, & debere Vnctionem ministrare: præferri enim debet simplex sacerdos, qui iurisdictione positivè priuatus non est. Administrat verò sacramentum, non tam ex facultate, & licentia Parochi excommunicati denunciati, sed ex facultate Episcopi, vel Summi Pontificis, quæ præsumitur eo casu concessa, ne infirmus sine Vnctione decedat, neve positivè priuatus iurisdictione, & Ordinis vsu, sacramenti administratiōni se ingerat. Atque ita docuit Suarez *disp. 44. sect. 2. num. 6.*

10. Suscipiens autem hoc sacramentum, ab omni excommunicatione, & interdicto liber esse debet. Quapropter, si aliqua ex his censuris ligatus creditur, absolvens primò est, antequam hoc sacramentum ei conferatur, ut bene notavit Emm. *Sa. verb. Extrema Vnctio. num. 1.*

11. Denique, quod ad ritus, & cæremonias attinet, seruandi sunt ab Ecclesia præscripti, quoad fieri possit, neque absque graui necessitate omittendi. Videatur Rituale Romanum de ordine ministrandi hoc Sacramentum. Ex cæremoniis igitur hæc sunt præcipuæ. Prima est, ut Sacerdos ministraturus hoc sacramentum, accedat superpelliceo, & stola indutus: & absque his vestibus sacris peccatum esset mortale, si sacramentum ministraret; tamen infirmus absque Vnctione decederet: quia reverentia sacramenti cuilibet priuatæ utilitati præferenda est, uti tradunt, tanquam certum, Suar. *disp. 44. sect. 2. in fine. Naldus verb. Extrema Vnctio. n. 1. Bonac. disp. 7. q. vn. p. ult. in fine.*

12. Secundò, addibere debet Sacerdos Clericum, vel saltem, unum, qui ei ministret. Quod si id commodè fieri non potest, non erit peccatum absque illo Vnctionem ministrare, sicuti docuit Tolet. *de extrema Vnctione c. 2.* Emm. *Sa. n. 9.* Bartholom. ab Angelo *dial. 3. §. 15.* Bon. *disp. 7. de Vnctione. q. vn. p. ult. n. 6.* Laym. *lib. 5. tr. 8. cap. 8. n. 2.* & colligitur apertè ex cap. *de verb. significat.* & ibi Glossa.

13. Tertiò, tenetur sacerdos, dum peruenit ad locum ubi iacet infirmus, dicere: *Pax huic domui, & omnibus habitantibus in ea.* Deinde infirmo Crucem pie osculandam porrigere; cubiculum, & circumstantes, in modum Crucis, aqua benedicta aspergere. Quod si ægrotus velit confiteri, tenetur illum audire. Præterea piis verbis debet infirmum consolari, & de huius sacramenti vi, ac efficacia si tempus ferat, breuiter admonere; & quantum opus sit, eius animum confirmare, & in spem erigere vitæ æternæ. Mox subiungat orationes, quæ in Rituali præscribuntur, quarum omissionem absque necessitate non est dubium, peccatum mortale esse, ut notavit Bon. *d. disp. 7. q. vn. ult. n. 7.* At si necessitas urgeat, tum ex parte infirmi, quia est nimis morti propinquus: vel ex parte ministri, cui adeit periculum contagi, si detineatur; poterunt supradicta omnia omiti ut ex communi sententia testatur Zambr. *de extrema Vnctione, in princ. n. 10.* Laym. *lib. 5. tr. 8. c. 8. n. 1.* Suar. *disp. 44. sect. 2. in fine.* Bonac. *loc. alleg.* & notatur in Rituali Romano reformato.

14. Quartò, debent astantes, dum infirmus à sacerdote vngitur, Psalmos pœnitentiales, & Litanias recitare: quorum omissionem etiam absque necessitate, non reputarem peccatum mortale: quia plerumque absque scrupulo omittuntur, sicuti notavit Bonac. *disp. 7. q. vn. p. ult. n. 7.*

15. Quintò, præstare debet Vnctiones pollice dextro intincto in oleo sancto, & vngere infirmum sub præscripta forma verborum. Quod si infirmus peste, aliâve contagiosa infirmitate laboret, poterit sacerdos virgula argentea, vel alia simili Vnctionem præstare, uti docuit Chapeauilla *de Vnctione, c. 5. quest. 39.* Suar. *disp. 44. sect. 3. in fine, n. 20.* Laym. *lib. 5. sum. tr. 8. c. 8. n. 1.* In his tamen Vnctionibus seruandus est ordo præscriptus, ut prius in oculis, deinde ad aures, &c. Vnctio fiat, neque absque fiat graui peccato credere, posse hunc ordinem inuerti: vngere tamen utrunque oculum aures, manus, & pedes, tamen ad essentiam Sacramenti non pertineat, ideòque urgente necessitate possit sacerdos vnus partis Vnctione contentus esse: attamen per se graue esset peccatum, si seclusa ea necessitate vnus tantum oculum, vel aures inungeretur. Zambram. *de extrema Vnct. in princ. n. 9.* Emm. *Sa. n. 12.* Suar. *disp. 40. sect. 1. n. 5.* Laym. *lib. 5. sum. tr. 8. c. 8. n. 2.* Monet tamen Rituale Romanum reformatum, Sacerdotibus non esse vngendas manus interius, sed exterius; idq; notavit *Sa. verbo, Extrema Vnctio, in fine edit. Rom.* Præterea

Præterea aduertit Rituale, vñctionem ad lumbos in fœminis ob decentiam debere omitti : in viris verò, si ob infirmitatem vix, aut sine periculo moueri non possunt. Illud verò est certum, opus non esse infirmum in lecto decumbere, sed quocunque loco existat, si in periculo mortis versatur, vngi posse, sicuti docent Suar. *diff. 44. sect. 2. in fine.*

16. Sexto, peracta qualibet vñctione, Minister, si est in sacris, sin minus Sacerdos tergere debet loca iniuncta stupa, aliisque simili re, & in vase mundo depositam stupam, & ad Ecclesiam delatam postmodum comburere, cineresque proicere in sacrarium, vti habetur in Rituali, & docuit S. 14. Laym. *cap. 8. n. 3.*

17. Quibus peractis, Sacerdos, antequàm discedat, debet aliquas orationes in Rituali præscriptas recitare, & salutaria monita pro personæ qualitate infirmo præbere.

18. Ad extremum dubitare quis potest, an hoc Sacramentum ante, vel post sumptum Viaticum ministrandum sit? Et quidem consuetudo satis recepta viget, quòd prius Viaticum ministratur, quàm vñctio. Ob quam causam Catechismus Romanus 2. part. cap. 6. num. 12. inquit: *Seruanda est Ecclesia catholica perpetua consuetudo, ut ante extremam Vñctionem Pœnitentia, & Eucharistia Sacramentum administratur.* Neque ratio congrua deest, cùm Eucharistia cibus sit alens, & confortans eos, qui in via Domini procedunt, ideòque expedit, prius ministrari, quàm Sacramentum pro exeuntibus ex hac vita institutum, Et fortè ob hanc causam grauius vitæ periculum expostulatur ad concedendam Vñctionem, quàm ad concedendum Viaticum.

Verùm, vt rectè notat Suarez *disputat. 44. sect. 1. num. 3.* hæc consuetudo, tanquàm rationabilis, & maxime expediens introducta est, non tanquàm sub graui culpa obligatoria, quia neque Pœnitentia, neque Eucharistia sunt per se dispositiones ad Vñctionem, & sæpe couenit, vñctionem ante Viaticum ministrari; quia Viaticum sumi non potest; quia non adest Hostia consecrata, vel infirmus incapax est illud recipiendi. Quinimò tempore antiquo Viaticum post Vñctionem concedebatur, vt tradit textus in cap. *Ab infirmis. 26. qu. 7. ibi: Infirmos post confessionem sacra Vñctione iniunctos Communionem Viatici esse reficiendos.* & S. Bernard. *in vita Malachie,* eius mortem describens, ibi: *Vngitur, & sumpto Viatico Fratrum se orationibus, & Fratres commendans Deo, ad lectum reuertitur.* & pluribus aliis exornat Suarez *dicta disput. 44. sect. 1. nu. 8.* Congruentia autem consuetudinis fuit, vt significaretur, Eucharistiam finem esse, & perfectionem reliquorum Sacramentorum, ad eamque accedere debere infirmum plenè, & perfectè purgatum, tum Pœnitentia, tum Vñctione, quæ Pœnitentiæ consummatio est. Illud verò est certum, si post sumptam Vñctionem infirmus aliquo tempore viuat, posse, & debere, si petat, ei Viaticum ministrari, tametsi ante Vñctionem receperit, sicuti bene aduertit Suar. *d. sect. 1. nu. 8. in fine.* Laym. *tract. 8. cap. 8. in fine.* & fortè, vt inquit Suarez, textus in dicto cap. *Ab infirmis.* & D. Bernard. Aliique Patres, quos ipse refert, de hoc repetito Viatico intelligendi sunt: neque enim censendi sunt negare, antè Vñctionem fuisse infirmis Viaticum ministratum.

TRACTATUS XXVII.

ET

DISPUTATIO VNICA, DE SACRAMENTO ORDINIS.

P R O C T U M I.

De nomine, & natura Ordinis, eiusque institutione

1. Nomen Ordinis variè sumitur.
2. Definitio Ordinis, seu Ordinationis.
3. Ordo Sacramentum est à Christo institutum.
4. Institutum est in vltima Cœna.

NOMEN Ordinis variè à Doctotibus accipitur, vti refert Ambros. Calepin. in suo Dictionario. Propriè semitur pro digestionem, seu rei cuiusque in loco collocatione, veluti in exercitu, vbi pedites, vbi aleæ, cæteraque omnia, suo quæque ordine collocantur. Vnde August. lib. 9. de ciuitate Dei, cap. 13. definiens ordinem, inquit: *Est paruum, dispariumque rerum sua cuique loca tribuens dispositio.* Secundò, & principaliter sumitur pro qualitate, & statu hominum: qua ratione Romæ tres erant hominum ordines, seu status; senatorius, equester, & plebeius; & in Christiana republica duo sunt, secularis, & clericalis, iuxta textum in cap. Duo sunt. 12. quæst. 1. Hinc per antonomasiam status Clericorum, Ordo dicitur: quia ex diuina ordinatione, & dispositione consecrantur, & deputantur in Dei obsequium, cultum, & honorem, vti tradit Bellarmin. lib. 1. de Cleric. cap. 1.

2. Actio autem, qua prædicti homines consecrantur, & deputantur ad prædictum munus, & Officium, Ordinatio dicitur, quam Doctores cum Mag. in 4. d. 24. communiter definiunt, esse caeremoniam sacram, qua ordinato conceditur potestas ad aliquod altaris officium seu ministerium peragendum firmiter, & stabiliter, ita vt reuocari nunquam possit, aut deleri, tametsi eius exercitium possit suspendi, vti dixit August. lib. de bono coniugali, cap. 24. idèoque Tertull. lib. de præscript. notauit Hæreticorum proprium esse, vt cras sit laicus, qui hodie est Minister.

3. Ordinem, seu Ordinationem Sacramentum esse à Christo institutum, definiuit Concil. Florent. in decreto fidei, post sess. vlt. §. Sextum sacram. Trident. sess. 7. can. 1. & sess. 23. cap. 3. & can. 3. & pluribus comprobant aduersus Hæreticos nostri Scriptores, præcipuè Bellarmin. tom. 2. lib. de Sacram. Ordinis à cap. 2. & Gab. Valsq. tom. 3. in 3. part. disp. 235. Et ratio deducta ex fidei principiis est manifesta. Nam signum visibile, quo gratia sanctificans confertur, sacramentum est: at in Ordinatione adest huiusmodi signum visibile, scilicet, manus impositio, quo gratia sanctificans ordinato confertur, vt constat ex illo Paul. 1. ad Tim. 4. *Noli negligere gratiam qua data est tibi per prophetiam.* (id est, per reuelationem,) *quam à Christo accepi, vt te in Episcopum eligerem cum impositione manuum presbyterij.* id est, media manuum mearum impositione, quæ ad conferendum presbyterium ordinatur, vti clariùs dixit 2. ad Tim. 1. *Admoneto te, vt resuscites gratiam, qua est in te per impositionem manuum mearum.* Quod verò in prædictis locis Paulus nomen, gratia, non solum pro potestate consecrandi, offerendique sacrificium, sed etiam pro ipsa gratia habituali vsurpauerit, colligitur aperte ex ratione, quam subiungit, ob quam Timotheus debeat gratiam suscitare: scilicet, quia non dedit nobis Deus spiritus timoris, sed virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. At spiritus virtutis, dilectionis, & sobrietatis est charitas gratiaque iustificans: ergo per impositionem manuum hæc gratia

confertur. Deinde ad ritè peragendam consecrationem offerendumque sacrificium, gratia habitualis necessaria est: debuit ergo simul cum illa potestate habitualis gratia conferri, præcipuè cum collata sit caeremonia, & ritu externo firmo, & stabili.

4. Hoc Sacramentum institutum est à Christo Domino in vltima Cœna, cum Apostolis concessit potestatem, & imposuit præceptum, suum Corpus, & Sanguinem consecrandi, Lucæ cap. 22. ibi: *Hoc facite in meam commemorationem.* Quod expendens Trident. sess. 22. cap. 1. post. med. inquit: *At sub eorundem rerum symbolis Apostolis, quos tunc noui Testamenti Sacerdotes constituebat, vt sumerent, tradidit, & eisdem eorumque in sacerdotio successoribus, vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem.* vti semper catholica Ecclesia intellexit. Et licet Concilium non definiuerit, an supradictis verbis in Sacerdotes Apostolos ordinauerit, manifestè deducitur vel illis, vel aliis paulo ante dictis ordinatos fuisse: siquidem præcipiebat Sacrificium offerre, ad cuius oblationem necessariò Minister consecratus requirebatur. Quinimò verosimilius est, vt rectè aduertit Valsq. tom. 3. in 3. p. disp. 236. c. 1. n. 2. illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Christum Dominum, & Apostolis præcepisse suum Corpus, & Sanguinem consecrare; & simul in Sacerdotes illos constituisse.

P V N C T U M II.

Quotuplex sit Ordo, & quæ eius officia.

1. Referuntur varia sententia.
2. Septem Ordines sicut in Ecclesia.
3. Quare sacerdotium, diaconatus, & subdiaconatus sint, & dicantur Ordines maiores, & sacri.
4. Præter supradictos, nullus est alius Ordo perfectus.
5. Proponuntur rationes contrarium probantes, illisque fit satis.
6. Episcopatus non constituit distinctum Ordinem.

1. **O**RDINATIONES, seu Ordines, nouem esse, affirmant Canonistæ, vt videre est apud Felin. cap. Sicut. el. 3. de simonia, nu. 2. Couart. in cap. Nos. de testamentis n. 4. Gregor. Lopez in proœmio, tit. 6. part. 1. Zenedo ad decret. collect. 105. n. 2. nempe, primam tonsuram, quatuor minores Ordines, & tres maiores, & episcopatum. Alij, vt Titelman. lib. de Sacram. c. 3. addunt prædictis Ordinem psalmistarum, siue cantorum, quibus fauet Concil. Carthagenense I V. c. 10. enumerans cantores ecclesiasticos Ordines, idèoque decem Ordines constituunt. Alij verò excludentes cantoriam, & primam tonsuram ab Ordine, constituunt octo. Sic Caietan. tom. 1. Opusc. tract. 11. Nauart. cap. 12. n. 18. Michaël Medina lib. 1. de celebratu, cap. 16. Petr. de Soto lect. 1. & 4. de Sacram. Ordin. Valen. disp. 9. quæst. 1. punct. 2. in fine. Alij tandem excludentes cantoriam, & primam tonsuram ab Ordine, & episcopatum sub presbyterio annuerantes, septem tantum Ordines affirmant esse. Quæ fuit opinio D. Thom. in præsent. quæst. 37. art. 2. Albert. Magn. in 4. dist. 24. art. 5. Bonauent. eadem dist. art. 2. quæst. 2. Richard. art. 3. q. 3. & aliorum.

2. Dicendum igitur est, septem Ordines in Ecclesia esse, scilicet, Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Acolythorum, Exorcistarum, Lectorum, Ostiariorum, sicuti definiuit Trident. sess. 23. cap. 2. & canone 2. Per sex vltimos, vt inquit Concilium,

Concilium, velut per gradus quosdam ad sacerdotium, utpote ad perfectissimum Ordinem tenditur. Quod autem quilibet ex supradictis sit Ordo, inde probatur: quia constituit ordinatum in gradu eminentiori inter Ecclesiarum Ministros, cum potestate inferuendi officio, & ministerio altaris, ut videri potest, si singulorum officia designemus. Et quidem officium sacerdotalis ordinis est, sacrificium Deo offerre, & homines Deo reconciliare: Diaconi, sacerdoti in sacrificio ministrare, calicem, si esset in usu, populo concedere; baptizare, & predicare ex Sacerdotis commissione: Subdiaconi munus est Diacono ministrare in iis, quæ ad sacrificium peragendum fuerint necessaria, præparat aquam ad altaris ministerium, porrigit calicem, & patenam in usum sacrificij, pallas, & corporalia abluit. Acolithorum est, ceteros ferre, luminaria Ecclesiarum accendere, vinum, & aquam ad Eucharistiam ministrare, idcirco Diacono, & Subdiacono inferuiunt. Exorcistarum est Demones ab obsessis abicere, ut dignè Sacrificio assistant, & aquam in ministerium Baptismi præparare locumque communicaturis concedere. Lectorum est legere, & canere, quæ à sacerdote prædicantur, & quæ ipsi olim extra Missæ sacrificium populo annuntiabant, ut sic præsentium animi ad reuerentiam sacrificij excitentur. Ostiariorum est, pulsare cymbalum tempore sacrificij, in illius honorem, aperire Ecclesiam, & Sacrarium dignis, & librum ei, qui prædicat. Constat ergo omnium Ordinum munia ad altaris sacrificium ritè peragendum dirigi, sacerdotum, Diaconum, & Subdiaconum, proximè, reliquorum remotius.

3. Hinc constat, quare sacerdotium, diaconatus, & subdiaconatus dicantur Ordines maiores, & facti: Acolythus, Lector, Exorcista, & Ostiarius, nec sacri, nec maiores appellantur. Dicuntur maiores: quia sacrificio altaris, ad quod omnes diriguntur, proximè concurrunt: cum tamen alij tantum remotè. Sacri, quia fortè ipsi soli sunt sacramentum, non autem quatuor minores: sed præcipuè, quia votum castitatis habent annexum, quo homines in Dei cultum sacrantur.

4. Præter prædictos septem Ordines verius existimo, nullum alium esse perfectum, & completum. Colligitur ex Trident. sess. 23. c. 3. definiente Ecclesiarum Ordines, & septem tantum enumerante. Si igitur plures essent, diminutè Conc. processisset: quod dici non potest, præcipuè cum intenderit aduersus Hæreticos, qui aliquos Ordines admittebant, & alios negabant, doctrinam firmam stabilire. Secundò, Ordines, quos præter hos septem aliqui Doctores adstruunt, vel non sunt propriè Ordines, vel sub prædictis septem continentur.

Et in primis cantoria Ordo esse non potest: quia non est potestas ad aliquod officium, seu ministerium altaris directè pertinens; neque est permanens, sed ad tempus, secundum Episcopi, imò Presbyteri arbitrium, cuius erat hæc designatio, ut colligitur ex Concilio Carthagin. IV. c. 10. cum tamen reliqui Ordines solius autoritate Episcopi conferantur.

Deinde prima tonsura, qua homo ab statu laicali segregatur, & in statum Clericorum ingreditur. Ordinem propriè non esse firmant communiter Doctores. Theologi apud Vasquez disp. 236. c. 1. n. 9. & disp. 237. Bonac. de sacram. disp. 8. q. vn. p. 1. n. 6. Coninch. disp. 20. dub. 1. n. 3. Laym. tr. 9. c. 1. n. 2. & plures alij relati à Nicol. Garcia 7. p. de benefic. c. 1. n. 2. & colligitur ex Conc. Trident. variis in locis distinguente tonsuram ab Ordinibus. Nam sessione 23. c. 2. inquit: Cum diuina res sit tam sancti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quo dignius, & maiori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesia ordinatissima dispositione plures, & diuersi essent Ministrorum ordines, qui sacerdotio ex officio deseruirent ita distributi, ut qui iam clericali tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Et cap. 6. inquit: Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus. Et cap. 10. ait: Tonsuram, vel minores Ordines conferre. Sentit ergo Concilium aperte, tonsuram non esse Ordinem. Ratio autem, quare tonsura Ordo non sit duplex est. Prima, quia non est instituta ad aliquod speciale munus, & ad officium altaris, sed solum ad disponendum tonsuratum, ut in aliquod altaris obsequium consecrari possit. Ordines autem, siue maiores, siue minores, ad altaris seruitium per se diriguntur, ut constat ex dicto loco Trident. sess. 23. cap. 2. Ergo, &c. Deinde Ordo, ut ex eodem loco Concilij, & can. 2. colligitur, est gradus aliquis eminentiæ, & excellentiæ in ordine ad altaris ministerium, quo insignitus reliquos illo carentes excedit. At tonsuratus non habet intra Ecclesiasticos gradum aliquem, cum omnibus ecclesiasticis personis communis sit: est enim tantum personæ ecclesiasticæ constitutio, & à seculari diuisio. Ergo. Tandem in Pontificali, dum agitur de creando Clerico, non dicitur de Clerico ordinando, sed faciendo: quo facto statim subiungit de ordinatione Ostiarij, utpote ex minoribus Ordinibus prima.

5. Neque prædictis obstant fundamenta, quibus Canonistæ asserunt, primam tonsuram Ordinem esse. Ducuntur primò ex cap. Cum contingat. de atate & qual. ubi inquit Pontifex, per primam tonsuram iuxta ordinem Ecclesiarum datam, à

talibus clericalem Ordinem conferri. Secundò, sub nomine Ordinis, & Ordinationis, prima tonsura comprehenditur, ut colligitur ex Trident. sess. 7. cap. 10. & seqq. de reformat. & sess. 21. cap. 1. 3. 7. & 9. de reformat. & sess. 23. cap. 8. Terriò, idcirco laici incapaces sunt beneficiorum, iurisdictionisque ecclesiasticæ: quia non habent Ordinem, cap. Ex litteris de transfectionib. cap. 2. de institutionib. ubi Abbas, & alij: quorum tamen insigniti prima tonsura capaces existunt. Quartò, percutientes Clericum tonsuratum incidunt in excommunicationem, Si quis suadente Diabolo. Ergo signum est, tonsuram Ordinem esse.

Non, inquam, obstant supradicta: solum enim probant, tonsuram largè Ordinem esse, quatenus Ordo sumitur pro Congregatione, & statu ab aliis distincto. Etenim tonsura segregatur tonsuratus à laico statu, & in statum clericalem constituitur: quod est sufficiens, ut clericalis Ordo dici possit, & beneficia ecclesiastica conferantur, aliisque priuilegijs gaudeat. Non tamen est propriè ordo, sumpto ordine pro potestate ad ministerium aliquod altaris relata, quæque ordinatum non solum comparatione omnium fidelium, sed comparatione Ministrorum Ecclesiarum in gradu superiori constituat.

6. Denique episcopatus, etsi ordo sit, ut colligitur manifestè ex Trident. sess. 23. cap. 4. asserente, ad ecclesiasticam Hierarchiam, & ordinem Episcopos specialiter pertinere, eisque sacerdotibus superiores, nihilominus non constituit diuersum ordinem à sacerdotio, sed illum perficit, & complet, sicuti potestas, quam Christus Dominus Ioan. cap. 20. Apostolis concessit absolendi à peccatis, quæque Sacerdotibus in ordinatione communicatur illis verbis: Accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, &c. non constituit distinctum ordinem ab eo, quem constituit potestas Corpus, & Sanguinem Christi consecrandi: quia hanc essentialiter in subiecto prærequirit. Sic potestas concessa Episcopis in eorum consecratione, quia essentialiter sacerdotalem potestatem subiecto concessam supponit, non constituit ordinem distinctum ab ordine prædictæ sacerdotalis potestatis, sed illum cõplet, & perficit, ut benè explicant Bellarminus lib. de sacram. Ordin. c. 5. Vasq. disp. 240. c. 5. Coninch. disp. 20. dub. 2. in fine. Laym. lib. 5. sum. tract. 9. cap. 3. nu. 6. Neque his obstat Anaclet. epist. 3. c. 1. dicens: Sacerdotum Ordo bipartitus est: & sicut Dominus illum constituit, à nullo debet perturbari. Et in fine: Amplius quàm isti duo Ordines Sacerdotum. Non, inquam, obstat quia intelligi debet de Ordine incompleto, & non adæquatè perfecto, secundum quam rationem sacerdotium ab episcopatu distinguitur, duobus Ordinibus sacerdotij enumerari possunt, alter incompletus, & perfectibilis, qualis est simplicium sacerdotum, alter completus, & perfectus, scilicet, Episcoporum.

PUNCTUM III.

An omnes prædicti Ordines, tam maiores, quàm minores, sint Sacramentum.

1. Sacerdotium esse sacramentum indubitatum est.
2. De ordinatione Episcopi, qui negent esse sacramentum, & qualiter probent.
3. Esse sacramentum defenditur.
4. Fit satis oppositis fundamentis.
5. De Ordine diaconatus, & subdiaconatus plures negant esse sacramentum.
6. Sed contrarium, tanquàm certum, tenendum est.
7. Diluuntur rationes oppositæ.
8. De inferioribus Ordinibus negant plures, & quod sit eorum fundamentum.
9. Probabilius est esse sacramentum.
10. Satisfit fundamento opposito.

1. DE Ordine, seu ordinatione sacerdotali nullus Catholicus dubitat sacramentum esse, uti ex Trident. colligitur definiente sess. 23. c. 3. & can. 3. sacrum ordinem, siue ordinationem esse verum sacramentum à Christo institutum, quod verum esse debet, saltem de ordine, seu ordinatione præcipua. Cum autem sacerdotalis ordo inter omnes ordines sit præcipuus, utpote ad munus omnium excellentissimum sit relatus, nempe, ad consecrationem Corporis, & Sanguinis Domini, saltem de prædicto ordine definitio Concilij intelligi debet. Præterea can. 4. inquit Concilium, per ordinationem Spiritum sanctum communicari illis verbis: Accipite Spiritum sanctum. imprimisque characterem, ita ut qui semel sacerdos fuit, laicus esse non possit. Sed hæc stare non posset, nisi sacerdotalis ordo sacramentum esset. Ergo.

Notandum tamen est, in sacerdotali ordine duplicem potestatem includi; alteram, qua nulla maior esse potest, consecrandi Corpus, & Sanguinem Domini, alteram absolendi à peccatis. Hæc necessariò primam supponit: sed prima non prærequirit necessariò hanc secundam, sed absque illa potest consistere. Ytraque tamen potestatis collatio sacramentum est;

est: quia est signum sensibile, quo Spiritus sanctus communicatur. Non tamen inde fit, duplex sacramentum esse: quia utrumque signum, & utraque potestas ad complendum ordinem sacerdotij pertinet. Neque in collatione illius duplicis potestatis duplex character imprimitur, sed character impressus in collatione potestatis conficiendi Eucharistiam ex Dei ordinatione destinatur ad potestatem absolventi à peccatis absque ulla sui intrinseca mutatione, vel, ut aliis placet, nouo modo reali, & perfectione illi superaddita.

Quapropter controuersia est, tum de ordinatione Episcopi, tum de aliis ordinibus, tam minoribus, quam maioribus, an omnes sint sacramenta?

2. De ordinatione Episcopi negant esse sacramentum Richard. in 4. dist. 24. art. 5. quest. 2. Bonavent. d. dist. 24. part. 2. art. 2. quest. 3. Scotus quest. 1. §. de tertio art. Dominic. Sotas qu. 1. art. 2. & 3. & lib. 10. de iustit. quest. 1. art. 2. Turrecem. can. 1. dist. 20. & cap. Cleros. 2. eiusdem dist. §. Ad quintum. n. 16. Fauct Couarr. li. 1. var. c. 10. n. 15. alique plures relati à Vasq. disp. 240. c. 2. Mouentur: quia, si esset sacramentum, esset sacramentum ordinis à sacerdotio distinctum, cum diuerso tempore, & diuersa consecratione conferatur: ergo essent plures ordines sacramentum, quam seprem assignati. Secundò, per ordinem, seu ordinationem, quam Concilium sess. 25. can. 3. definit esse sacramentum à Christo institutum, can. 4. declarat dari Spiritum sanctum, & imprimi characterem, quo semel, constitutus sacerdos laicus esse non possit: at in consecratione Episcopi non videtur Spiritum sanctum communicari, neque characterem imprimi, aliàs secluso sacerdotio Episcopus posset consecrare, & sacerdote esset superior, quod est omnino falsum: ergo non est sacramentum. Tertio, per consecrationem Episcopi datur Episcopis potestas confirmandi, & ordinandi, non autem consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi: hæc enim concessa supponitur. At ordinationis sacramentum per ordinem ad Eucharistiæ consecrationem constituitur, ut colligitur ex Trident. sess. 23. cap. 2. ibi: Cum autem diuina res sit tam sancti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quò dignius, & maiori cum reuerentia exerceri posset, ut in Ecclesia ordinatissima dispositione plures, & diuersi essent Ministrorum Ordines, &c. Ergo, cum consecratio Episcopi, neque ad conficiendam Eucharistiam, neque ad ministrandum ei, qui Eucharistiam, confecturus est, dirigatur, neque ordo, nec sacramentum erit. Quarto, consecratio Episcopi non fit in quatuor Temporibus ordinationum: ergo indicatur non esse ordinem, nec sacramentum: siquidem aliorum ordinum ritum non imitatur. Tandem non apparet quæ sit materia, & forma huius sacramenti à Christo Domino determinata.

3. Cæterum omnino dicendum est, episcopatum, quatenus talem, non solum esse ordinem sed etiam esse sacramentum, incompletè tantum à sacerdotio distinctum. Sic pluribus firmant Petr. de Soto lect. 4. de sacram. ordinis. Michaël de Medina lib. 1. de sacror. homin. continent. cap. 15. & 16. Bellarm. lib. de ordine, cap. 5. Valent. disp. 9. quest. 1. punct. 4. §. Altera sententia. Conich. disp. 20. dub. 6. conc. 1. num. 43. Layman. lib. 5. summ. tract. 9. cap. 4. concl. 2. Ratio est: quia Trident. sess. 23. cap. 3. definiens, sacram ordinationem, sacramentum esse. Id probat ex 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1. Neque aliud ex Scriptura probare possumus. At in his locis expressè Paulus de ordinatione Timothei in Episcopum locutus est: ergo hæc ordinationis sacramentum est à Christo institutum. Secundò, Tridentinum colligit, sacram ordinationem sacramentum esse, quia in ipsa Spiritus sanctus confertur illis verbis ab Episcopo dictis: Accipe Spiritum sanctum. quæ verba in consecratione Episcopi proferunt: ergo Episcopi consecratio sacramentum est. Tertio, Episcopus in sua consecratione accipit potestatem confirmandi, ordinandique sacerdotes, quæ sunt potestates supernaturales, & diuinæ à Christo communicatæ, quæ potestates ut ritè Episcopus minister, indiget gratia: ergo in earum collatione gratia debebat à Christo conferri.

4. Neque rationes contrariæ videntur. Ad primam constat ex superius dictis: quia enim ratione diximus, episcopatum non esse absolutè ordinem à sacerdotio distinctum, quia sacerdotium essentialiter præsupponit, eadem dicimus, non esse sacramentum distinctum. Non enim distinguitur à sacerdotio completè, & perfectè, benè tamen incompletè, & partialiter ex nouo signo gratiæ sanctificantis superaddito. Ad secundum negamus, in consecratione Episcopi Spiritum sanctum non communicari, & characterem sacerdotij non perfici, debet tamen Episcopus sacerdos esse, aliàs consecrari non posset, & consecratio facta nulla esset. Superioritas autem, & excellentia, quæ habet Episcopus supra alios simplices sacerdotes consistit in eo, quia ultra sacerdotium addit potestatem confirmandi fideles, & ordinandi sacerdotes, quæ nullatenus simplicibus sacerdotibus competit, ob idque dignior est, cui latior iurisdicctio concedatur. Ad tertium respondet Vasq. disp. 240. cap. 5. n. 51. Sacramentum Ordinis non debere constitui ex relatione ad Eucharistiæ consecrationem, sed sufficienter constitui posse ex respectu ad consecrandos Eucharistiæ Ministros. Sed rectius Egid de Coninch. disp. 20. dub. 2. in fine, affirmat potestatem

consecrandi sacerdotes directius, & immediatius Eucharistiæ peragendæ deferuire, quàm potestas Exorcistæ, aut Lectoris, imò quàm Subdiaconi, aut Diaconi, cum sine illa potestate Eucharistia non conficeretur: quia non essent Ministri: benè tamen confici posset, tamen Subdiaconi, aut Diaconi non adessent. Ad quartum respondeo, consecrationem Episcopi non fieri in quatuor Temporibus, sed in Dominica; non, quia ordo, aut sacramentum non fit; sed, quia est ordo, & sacramentum sacerdotalem ordinem perficiens, constituitque Episcopum omnibus aliis superiorem. Ad quintum, satis colligitur ex illo 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1. qualis sit forma, & materia huius sacramenti: est enim materia, impositio manuum facta à pluribus Episcopis: hoc enim denotat Paulus, tum utrens plurali numero manuum, tum affirmans impositione manuum presbyterij, id est, Presbyterorum, gratiam esse communicatam: forma verò sunt illa verba: Accipe Spiritum sanctum, quæ manuum impositione determinata significant, electo gratiam conferri, qua in consortium Episcoporum ordinantium constituitur.

5. Secundò, dubitari potest de diaconatus, & subdiaconatus ordinibus, an sint sacramenta. Negant Durand. in 4. dist. 24. quest. 2. art. 1. à num. 6. Caiet. tom. 1. opuscul. tract. 11. art. unico. & specialiter de subdiaconatu docuit Mag. in 4. dist. 24. c. Septim. ordo, in fine, Gratianus in suo decreto, dist. 21. in fine primi §. Martinus de Ayala lib. de traditionib. Apostol. 2. p. c. de Ordine, §. Synodus D. Syluestri inclinatur Alphonsi de Castro l. aduersus hæreses, verb. ordo sacramentum. Probarique potest hæc sententia primò ex Anacleto epist. 3. c. 1. in fine, asserente, Amplius quàm isti duo (scilicet episcopatus, & sacerdotium) Ordines sacerdotum, nec nobis à Deo collati sunt, neque Apostoli docuerunt. Si igitur diaconatus, & subdiaconatus essent sacramenta, & alij ordines essent nobis à Deo collati, & Apostoli docuissent. Similiter ex Damaso epist. 4. col. 4. sub. finem, dicente: Quia, ut præfixum est, Ordines sunt duo tantum primi in Ecclesia, id est, Apostolorum, & septuaginta Discipulorum. At hi omnes erant sacerdotes: ergo extra sacerdotium nullus est Ordo à Christo institutus. Secundò, Tridentinum sess. 23. c. 3. probat ordinationem esse sacramentum ex illo tantum loco 1. ad Timoth. 4. & 2. ad Timoth. 1. sed in prædicto loco solum de ordinatione sacerdotis, imò Episcopi agit Paulus: ergo extra sacerdotium non agnoscit Concil. aliud sacramentum. Tertio, sacramentum ordinis institutum est ad offerendum sacrificiū, hominèsq; cum Deo reconciliandos. Sed hanc potestatem solum habet sacerdotium: nam reliqui ordines ad eam potestatem suscipiendam disponunt: ergo extra sacerdotium nullus alius ordo sacramentum est. Quarto, munia diaconatus, & subdiaconatus æquè præstari possunt à non ordinatis, sicuti ab ordinatis. Si autem essent sacramenta ordinis, character in illis imprimeretur, & concederetur potestas ad aliquod supernaturale munus, quod seclusa tali potestate præstari nulla ratione posset. Quintò, si ultra sacerdotium alij ordines in sacramenta admittuntur, non videtur, qua ratione sacramentum ordinis vnum esse possit. Sextò specialiter, quia ex nullo loco scripturæ colligi potest subdiaconatum, nec diaconatum esse sacramentum: nam de subdiaconis nulla est in scriptura mentio. De Diaconis verò solum fit mentio Affor. 6. ubi electi fuerunt septem Diaconi, ut pauperum curam gererent, & illorum mensis ministrarent: quod officium, etsi pium, non est sacrum, neque specialem ordinem requirit. Septimò, nulla est certa forma, & materia horum ordinum, ut puncto sequenti videbimus: at, si à Christo essent in sacramenta instituti, certam formam, & materiam haberent. Ergo, &c. Octauò, sæpe subdiaconatus ab aliis, quàm ab Episcopis fuit collatus, ut loquentes de ministro ordinis dicemus. At sacramentum ordinis non videtur ab alio, quàm ab Episcopo ministrari posse, quippe ad hæc ministratorem in sua consecratione potestatem accipit.

6. Nihilominus pro certò tenendum est, diaconatum ad minus esse sacramentum. Est enim omnium Doctorum sententia, excepto Durand. & Caietano, ita ut Vasq. disp. 238. c. 2. existimet, absque errore negari non posse ob definitionem Concil. sess. 23. can. 6. asserentis in Ecclesia esse Hierarchiam diuinam ordinatione institutam, quæ constat ex Episcopis, Presbyteris, & Ministris. Nam ibi agnoscit Concilium ex Christi institutione aliquos Ministros ultra Episcopos, & Presbyteros ad Hierarchiam, seu ordinem ecclesiasticum pertinere, qui ad minus Diaconi esse debent, ut potè excellentiores, & sacrificij ministratiōi proximiores. Secundò, Diaconatus ordinatur per manus impositionem, & prolatis ab Episcopo illis verbis: Accipe Spiritum sanctum, ut constat ex Rituali Romano. At, si illis verbis Spiritus sanctus non conferretur ordinato, frustra Episcopus ea proferret contra decisionem Tridentin. sess. 23. can. 4. Et licet in hac ordinatione Diaconi impositio manus non sit Ordinationis materia, & illa verba: Accipe Spiritum sanctum, non sint forma: at ex eo, quod ab Ecclesia usurpentur in hac ordinatione, satis significatur, effectum gratiæ, qui per manus impositionem conferri solebat, in præsentia illa, vel alia cerimonia communicari. Tertio, Anastasius I. in epist. ad Anastas. Imperatorem, c. 7. æquè in ordinatione Diaconi, ac Presbyteri

Presbyteri affirmat, gratiā conferri, sicut confertur in Baptismo: Nullū, inquit, de his, vel quos baptizauit Acacius, vel quos sacerdotes siue Leuitas, secundum canones ordinauit, ulla eos ex nomine Acacij portio lesionis attingit, quo forsitan per iniquum tradita Sacramenti gratia minus firma videatur. Quartō, Diaconi destinantur ad officium valde emineas, & supernaturale, scilicet, vt sacerdoti, & Episcopo sacrificanti assistant, eique in necessariis ministrent, & in casu necessitatis ex eius commissione baptizent, concionentur, & Eucharistiam populo dispensent: quinimō tempore antiquo, quo vsus erat calicem laicis porrigendi, Diaconi ministrabant. Sed ad hæc omnia præstanda pura conscientia, & morum honestas requiritur, vt expressè docuit Paulus 1. ad Timoth. 3. ibi: *Diacono similiter pudicos, non bilingues, nec multo vino dedictos, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei* (id est, Eucharistiam, quæ est fidei præcipuum mysterium) *in conscientia pura. Et hi autem probentur primum, & sic ministrent nullum crimen habentes.* Ergo, cum ad hæc officia à Christo destinentur, gratia conferri debuit.

De Subdiaconatu non est æquè certum esse sacramentum: quia de ipso nulla est in Scriptura expressa mentio. At, quia Doctores paucis exceptis id communiter affirmant, ab eorum sententia recedendum non est, præcipuè, cum nulla sit ratio, ob quam prudenter negari posset, subdiaconatum sacramentum esse, vt constabit dissoluendo opposita fundamenta.

7. Ad primum ex Anacleto & Damaso respondeo, prædictos Pontifices non definiisse nullum alium ordinem esse absolutè præter illos duos Episcoporum, & Presbyterorum, sed nullum alium esse præter illos duos in ordine sacerdotali. Ad secundum concedo, Concilium probare, Ordinem esse sacramentum ex illo Pauli ad Timoth. vbi de ordinatione Timothei in Episcopum agebatur: quia Concilium solum intendebat probare ordinationem, conferre gratiam, verūque esse Sacramentum: ad cuius probationem illud testimonium, vt potè manifestissimum, sufficiens erat: non autem intendebat probare, quorū ordines sacramentum essent, sed id scholasticæ disputationi relinquere. Ad tertium nego, quodlibet sacramentum ordinis institutum esse ad offerendum sacrificium, & reconciliandum homines cum Deo, sed solum præcipuum, reliqua autem instituta esse in obsequium, & ministrationem offerentis. Qua ratione dici possunt instituta esse ad offerendum sacrificium proximè, vel remotè. Ad quartum negandum est, munia Diaconi, & Subdiaconi æquè à laicis exerceri posse, ac ab ordinatis: quia sic ordinati authenticè illa officia præstant, & ex autoritate à Deo, & Ecclesia accepta, & speciali gratia sacramenti adiuti, quæ non ordinatis nulla ratione cōpetunt. Ad quintum variæ sunt Doctorum explanationes circa unitatem huius sacramenti: illis tamen omisitis dicendum est cum Vasq. disp. 238. c. 3. circa finem. Coninch. disp. 20. dub. 6. n. 52. Layman. lib. 5. sum. tract. 9. cap. 4. in fine. Sacramentum ordinis non esse vnum unitate specifica, & atoma, sed generica: differunt enim specie diaconatus, & subdiaconatus à sacerdotio, siquidem habent diuersam formam, & materiam, & diuersum finem proximum; sed, quia omnes ordines sub genere ordinis comprehenduntur, & ad eundem finem principalem referuntur, scilicet, ad Eucharistiæ consecrationem, oblationem, & ministrationem, ea de causa vnum sacramentum esse censetur, sicuti censetur quatuor tantum virtutes cardinales esse, prudentia, iustitia, fortitudo, & temperantia; cum tamen quælibet plures alias virtutum species sub se contineat. Ad sextum admitto, de subdiaconis nullam in scriptura expressam mentionem factam esse, fortè quia eorum ministerium non fuit eo tempore necessarium. Nego tamen de Diaconis non fieri mentionem alibi, quàm Act. 6. Nam 1. ad Philippens. 1. & 1. ad Timoth. 3. simul cum Episcopis, & Presbyteris iunguntur quo significatur in sacramento ordinis prædictos conuenire. Ad septimum nego, quemlibet ordinem non habere determinatam materiam, & formam: habet namque tametsi inter Doctores satis exploratum non sit, aliàs Confirmatio Sacramentum non esset: siquidem aliqui Doctores asserunt, vñctionem ex oleo consecrato esse sufficientem materiam, aliis negantibus, nisi simul cum balsamo mixtum sit. Item argumentum fieri potest in extrema Vñctione, aliisque sacramentis, in quibus, esto, sit à Christo certa materia, & forma assignata, Doctores in varias opiniones diuiduntur. Ad octauum fortè ex commissione Pontificis concedebatur Presbyteris Subdiaconorum Ordinem, quæ iure proprio Episcopis competit: aliis verò solum ex extraordinaria delegatione, vt latius Vasquez disp. 238. cap. 7.

8. Tertio dubitabis de inferioribus Ordinibus, Acolytho, Exorcista, Lectore, Ostiario, an sint sacramenta? Negant Magist. Durand. Nauar. Sotus, Michael de Medina, & alij, quos refert, & sequitur Vasq. disp. 237. cap. 2. Fundamentum præcipuum desumitur ex eo, quod Ecclesia variè de his ordinibus sensit: aliquando enim plures, quàm prædictos quatuor ordines statuit, aliquando neque hos ordines agnouit, vt constat ex his, quæ latè refert Vasquez dicto loco. Ergo signum est, non esse hos quatuor ordines à Christo institutos, aliàs nulla in illis esset variatio.

9. Nilominus opposita sententia affirmans, hos quatuor ordines minores esse sacramenta à Christo instituta, sustinenda est, vt potè communior apud S. Thomam 3. p. quæst. 22. art. 2. Bellarmin. de Sacrament. Ordinis, c. 6. 7. & 8. Coninch. disp. 20. dub. 6. num. 47. Valent. tom. 4. disp. 9. quæst. 1. p. 4. Sà verbo, Ordo, n. 1. Bonac. d. sp. 8. qu. unica, p. 2. nu. 2. Layman. lib. 5. tract. 9. cap. 4. circa finem, & plures alios ab eisdem relatos. Ratio præcipuè desumitur ex Florent. & Trid. in quibus hæc sententia probari videtur. Nam Florentinum Concilium in decreto illo Eugenij, §. Sextum sacramentum, declarans, ordinem sacramentum esse, affirmansque, materiam esse rem, quæ in ordinatione traditur, & formam, verba, quibus ea traditio fit; exemplum adduxit materiæ presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, aliorumque ordinum, per tertium ad ministeria sua pertinentium assignationem. Ergo sentit Concilium, his ordinibus minoribus æquè rationem sacramenti, & veram illius materiam, & formam conuenire, sicuti conuenit presbyteratui, diaconatui, & subdiaconatui. Trident. verò id ipsum satis insinuat. Nam sess. 23. c. 2. singulorum ordinum nomina exprimens c. 3. & can. 3. definit, sacram ordinationem esse sacramentum, ad cuius definitionis veritatem, etsi sufficiens sit, quod aliquis ex prædictis ordinibus sit sacramentum: attamen cum immediata subsequatur enumerationem omnium ordinum, satis probabiliter indicat, ad omnes ordines definitionem referri, maxime cum definitio fuerit absoluta. Deinde August. lib. 2. contra epist. Parm. cap. 13. probat ordinem esse sacramentum, sicut Baptismum, nec iterari posse: cum autem omnes ordines interabiles sint, videtur ex sententia Augustini, omnes sacramenta esse.

10. Neque fundamentum oppositum obstat. Fateor enim, varietatem fuisse in Ecclesia in prædictorum ordinum enumeratione: quia non satis explorata erat eorum institutio: semper tamen ab initio Ecclesiæ non solum officia horum ordinum, sed & illorum nomina cognita fuerunt, vt expressè testatur Trident. sess. 23. cap. 2. quod indicat, à Christo Domino institutionem dimanasse, tametsi non satis fuerit distinctio eorum cognita.

PUNCTUM IV.

De materia, & forma singulorum ordinum.

1. *Materia, & forma episcopatus quæ sit.*
2. *An ex dispensatione Pontificis vnus Episcopus solus possit alium consecrare. Remissuè.*
3. *Quæ sit materia Ordinis sacerdotalis. Proponitur Bonauentura sententia.*
4. *Traditio calicis cum vino, & patena cum pane, est materia huius Ordinationis.*
5. *Respondetur fundamento pro opinione D. Bonauentura adducto.*
6. *Negant plures, ad ordinationem sacerdotis pertinere, vt quibus essentiale, illam manuum impositionem sub illis verbis Accipe Spiritum sanctum.*
7. *Sed oppositum verius est.*
8. *Soluntur rationes contraria.*
9. *De materia, & forma ordinis diaconatus. Varia sententia referuntur.*
10. *Quid sit tenendum.*
11. *Oppositis rationibus sit satis.*
12. *Quæ sit materia, & forma subdiaconatus, iuxta opinionem Viguerij.*
13. *Approbat sententia communis, & certa.*
14. *Soluntur opposita.*
15. *An calix, & patena subdiacono, & sacerdoti traditi debeant esse consecrati. Negant plures.*
16. *Verius est oppositum.*
17. *Illud cœrum, graue esse peccatum, si loco calicis consecratum non consecratum adhibeatur.*
18. *Subdiaconatus non fuit antiquitus inter ordines sacros computatus.*
19. *Expenditur materia, & forma minorum ordinum.*
20. *An necessarium sit, materiam ordinationis tangere. Et proponuntur quædam in hac re certa.*
21. *Contactum, etiam mediatum non esse requisitum ad sacramenti valorem plures affirmant: & qualiter probent.*
22. *Verius est necessarium esse.*

1. **A** Nobilioribus incipiens, ex puncto precedenti constat, quæ sit materia, & forma ordinis episcopatus, prout à sacerdotio distinguitur, & nouam illi perfectionem superaddit. Est enim illius materia, trium Episcoporum manuum impositio. Nam, cum ad Episcopi consecrationem necessarij plures Episcopi concurrere debeant, vt constat ex illo Pauli 1. ad Tim. 4. iuxta communē Patrum explicationem, omnes simul præstare debent aliquam actionem, qua nouus Episcopus consecratur. At nullam aliam præstant, præter hanc manuum impositionem,

positionem. Ergo hanc esse materiam asserendum est. Deinde colligitur manifeste ex dicto loco Pauli 1. ad Timoth. 4. ubi Paulus Timotheum monet, ne negligat gratiam, quæ ipsi data est Spiritu diuino dictante, seu miraculose per impositionem manuum presbyterij, hoc est cœtus Presbyterorum. Nomine enim, Presbyteri sæpe in sacris Litteris Episcopo, intelligi colligitur manifeste ex illo ad Titum: *Huius rei gratia reliqui te Creta, ut quæ desunt corrigas, & constituas per ciuitates Presbyteros, sicut & ego disposui tibi*. At per ciuitates Episcopi constituebantur, ut ex verbis sequentibus colligitur: *Oportet Episcopum sine crimine esse, &c.* Item ex 1. Petri 5. in princ. *Seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro consenior*. Quod loci Hieronymus vertit, *Presbyteros*, cum tamen Petrus cum Episcopis loqueretur. Adde Chrysostom. hom. 13. in 1. ad Timoth. 4. & ibi Theophylact. & Oecumen. Quod autem prædicta Episcoporum manuum impositio habeat rationem materiæ, conuincitur ex eo, quod Paulus relatus à Trident. sess. 23. cap. 3. testetur, gratiam per ipsam conferri. Forma verò huius ordinis episcopalis sunt ea verba, quæ ab ipsis Episcopis proferuntur, cum manus imponunt, quæ efficacia debent esse, & gratiæ causatiua, aliàs frustra dicerentur. Et licet generalia sint, neque videantur effectum huius sacramenti, & potestatem consecrato traditam satis explicare; at, ut coniuncta communi Episcoporum manuum impositioni, satis indicare videntur, Spiritum Sanctum conferri, ut in numerum ordinantium consecrandus cooptetur. Sic, aliis relatis, tradunt Vasq. disp. 240. cap. 5. n. 58. Henriq. lib. 10. de Ordine, c. 7. n. 3. Coninch. disp. 20. dub. 7. concl. 1. Laym. lib. 5. tract. 9. cap. 5. concl. 1. Bonac. disp. 8. de sacram. q. vn. punct. 3. n. 10.

2. Sed, an hæc plurium Episcoporum manuum impositio ita sit necessaria ad Episcopi consecrationem, ut ex Summi Pontificis commissione non possit ab vno Episcopo consecratio fieri, difficultate non caret infra examinanda.

3. Secundò, est Sacerdotis Ordinatio, cuius essentialem materiam affirmat Bonauent. in 4. dist. 24. p. 2. art. 1. q. 4. esse manuum impositionem præambulam traditioni calicis cum patena. Fundamentum huius sententiæ desumitur ex Concil. Carthaginen. I. V. c. 3. solius impositionis manuum mentionem faciente, & nullam de traditione calicis cum patena. Deinde, quia Doctores communiter affirmant in Ordinatione gratiam conferri per manuum impositionem, idque Trident. sess. 23. cap. 3. intulit ex illo Pauli 1. ad Timoth. 4. Sed id, per quod gratia confertur, est materia, vel forma Sacramenti. Ergo impositio manuum ad materiam huius Sacramenti pertinet.

4. Cæterum dicendum est, traditionem calicis cum vino, & patenæ cum pane, esse materiam huius ordinationis; & verba illa: *Accipe potestatem offerendi sacrificium, Misæque celebrandi, tam pro vivis, quam pro defunctis*. Tunc prolata esse formam. Sic docent ferè omnes teste Vasq. disp. 239. c. 3. Valent. disp. 9. qu. 1. punct. 5. post princ. Coninch. disp. 20. dub. 7. concl. 2. nu. 60. Layman. lib. 5. sum. tract. 9. cap. 5. concl. 2. Bonac. disp. 8. de Sacram. quest. unica, p. 3. nu. 1. Colligiturque aperte ex definitione Eugenij IV. in Concil. Florent. post ult. sess. 8. Sextum Sacramentum. ubi sic dicitur: *Sextum Sacramentum est Ordinis, cuius materia est illud, per cuius traditionem confertur Ordo: sicut presbyteratus traditur per calicem cum vino, & patenæ cum pane porrectionem*. Et paucis interpositis subiungit id Concilium: *Forma Sacerdotis talis est: Accipe potestatem offerendi sacrificium in Ecclesia pro vivis, & mortuis*. Ratio est: quia illa est materia, & forma cuiuslibet sacramenti: quibus significatur effectus talis sacramenti. Sed effectus Sacramenti Ordinis presbyterij, quæ est potestas ad consecrandum Corpus, & Sanguinem Christi, nullis aliis rebus aptius, & expressius significatur, nec significari potest, quam prædicta traditio sub dictis verbis: Ergo illa traditio est materia, & verba sunt forma.

5. Argumentum Bonauent. facile dissoluitur, distinguendo duplicem manuum impositionem, quæ in consecratione sacerdotis interuenit. Prima ante traditionem calicis cum patenæ, quæ fit ab Episcopis, simul cum Presbyteris adstantibus: hæc non est materia: nec per illam vlla potestas ordinato confertur: aliàs, non solum Episcopus, sed alij Sacerdotes Sacerdotem consecrarent: sed est quedam ecclesiastica ceremonia absque vlla verborum prolatione facta. Et fortè Concilium Carthaginen. de hac manuum impositione locutum fuit: siquidem non dixit, Sacerdotem consecrare per manuum impositionem, sed cum ordinatur, recipere manuum impositionem. Neque Concilium Carthaginense eo loco voluit sacramentorum materias, & formas designare, sed solum declarare diuersos ritus, quibus ordinationes ministrabantur. Sed demus, Concilium locutum fuisse de impositione manuum, quæ fit materia consecrationis sacerdotis; eo casu asserendum est, primam impositionem manus, qua nihil Episcopus pronunciat: sed secundam manus impositionem à solo Episcopo factam sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum. Quorum remisit peccata, remittuntur eis: & quorum retinueris, retenta sunt* esse materiam huius sacramenti, & ordinationis sacerdo-

tis, simul cum traditione calicis, & patenæ, ut statim videbimus.

6. Est enim non levis difficultas, an hæc posterior manuum impositio, simul cum illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum* pertineat essentialiter ad materiam, & formam consecrationis sacerdotis. Negare videntur S. Thom. in 4. dist. 24. q. 2. art. 3. & qq. 3. Richard. art. 4. q. 3. Durand. quest. 3. art. 2. quatenus asserunt impositionem manus accidentalem esse ceremoniam ab Ecclesia introductam; neque alterius materiæ, aut formæ, præter supradictam, meminerunt. Expressius Sorus in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. concl. 7. & dist. 20. q. 1. art. 2. Valent. disp. 9. q. 1. p. 5. vers. Cæterum.

Mouetur primò: quia Florentinum exprimens singulorum ordinum materias, & formas, nullam aliam præter supradictam traditionem sub dictis verbis in ordine sacerdotis expressit. Si autem alia esset materia, & forma, Concilium non omitteret. Secundò, si aliqua alia esset materia, maximè manuum impositio: at hæc esse non potest: tum, quia in cap. Presbyter. de Sacram. nō iterandis dicitur esse ritum ab Apostolis introductum, qui, si omisus fuerit, non obinde sacramentum esse iterandum. Tum, quia hæc impositio manuum sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum* in aliquibus Pontificalibus non inuenitur, teste Maior. in 4. dist. 24. q. 1. colum. 3. in fine. Angelo verbo, Ordo, l. n. 5. Tum, quia impositio manuum antecedens traditionem calicis, & patenæ, non solum fit Episcopis, sed ab aliis sacerdotibus assistantibus, absque vlla verborum prolatione; impositio verò subsequens traditionem, & consecrationem supponit iam sacerdotem ordinatum cum potestate in corpus Christi verum: ergo etiam in corpus Christi mysticum. Ergo nihil de nouo per impositionem manus, & verba, *Accipe Spiritum sanctum*, conceditur: sed, quod antea erat concessum declaratur.

7. Rectius tamen alij Doctores censent, in ordinatione sacerdotis ultra prædictam materiam, & formam, aliam esse designandam, scilicet, impositionem manus sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum. Quorum remisit peccata, &c.* Et enim, cū sacerdos duplicem habeat potestatem, alteram consecrandi Corpus, & Sanguinem Christi Domini, alteram remittendi peccata, & hæc posterior, etsi necessariò supponat priorem ab illa, est omnino distincta, & separabilis, manifestè infertur, signa, quibus hæc potestates conceduntur, sacramenta esse. At hæc potestas remittendi peccata, non cōceditur sacerdotibus, cum calix, & patena eis traditur, illaque verba proferuntur: *Accipe potestatem offerendi sacrificium*. sed multò post, cū, facta consecratione, imponit Episcopus manus ordinato, & profert: *Accipe Spiritum sanctum, &c.* Quod probari potest primò, quia hæc potestates diuim fuerunt Apostolis concessæ: potestas namque consecrandi concessa illis fuit in vltima Cœnæ: at potestas absoluendi à peccatis, post Resurrectionem, Ioann. cap. 20. vti definit Trident. sess. 24. cap. 1. post med. ibi: *Domini autē Sacramentū Pœnitentiæ tūc precipuè instituit, cum à mortuis suscitatus Ioann. 20. insufflauit in Discipulos suos, dicens: Accipite Spiritum sanctum, &c.* & in c. 5. idipsum declaratur. Ergo hæc potestates possunt sacerdotibus diuim concedi: prima, cum traditur calix cum patenæ: secunda, cū eis dicitur, media manuum impositione: *Accipite Spiritum sanctum: Quorum remisit peccata, &c.* Secundò, nec traditio calicis, & patenæ, neque verba, quæ tunc proferuntur, aliam potestatem denotant, præter potestatem consecrandi Corpus, & Sanguinem Domini. Ergo potestas remittendi peccata postmodum confertur, cum dicitur: *Accipe Spiritum sanctum*. Terriò, hæc verba non frustra Episcopus profert, sed operatoria sunt illius, quod significant, ut dixit Trident. sess. 23. cap. 3. & cap. 4. Significant autem concedi gratiam ad remittenda peccata. Ergo hanc gratiam, & potestatem operantur. Quartò, hæc ordinatio iure diuino confertur per impositionem manuum presbyterij, ut colligitur ex Trident. sess. 14. cap. 3. ubi loquens de Ministro Vnctionis inquit, proprios huius sacramenti Ministros esse Presbyteros. Quo nomine eo loco, non arate seniores, aut primores in populo intelligendi veniunt; sed, aut Episcopi, aut sacerdotes ab ipsis rectè ordinati per impositionem manuum presbyterij. Particula enim, *per*, denotat, impositionem manuum causam esse ordinationis. Et licet subdat, *presbyterij*, non inde est colligendum, ut rectè aduertit Vasquez disp. 239. cap. 5. n. 309. plurium Episcoporum manuum impositionem requiri, sicuti in cōsecratione Episcopi, sed id dictum fuit à Concilio, ut dignitas episcopalis denotetur. Quintò, plura Concilia, & antiqui Patres testantur, sacerdotes manuum impositione cōsecrari. Nam id ipsum exprimit Concil. Carthagin. IV. c. 3. Moguntinum sub Sebastiano Archiepiscopo, cap. 35. ibi: *In collatione Ordinum, qua cum impositione manuum, veluti visibili signo, traditur*. Ambros. lib. de dignit. sacerdot. c. 5. inquit: *Homo imponit manus; Deus largitur gratiam*. Dionys. Areop. p. 1. ecclesiast. Hierarch. cap. 5. p. 2. ait: *Sacerdos coram sancto altari ponens utrumque genu, in capite habet Pontificis dextram: & in hunc modum à sacratè Prasule sanctissimis inuocationibus consecratur*.

8. Neque argumenta contrariæ sententiæ obstant. Ad primum ex decreto Eugenij respondeo, cum non regauerit, aliā esse

esse materiam, & formam, ex illius omissione inefficax argumentum desumitur, præcipue cum ipse non intenderit omnium materias, & formas exactè declarare; sed notiores, & principales, & quæ nullam dubitationem admittant; de aliis verò generaliter dixit, prout in Pontificali Romano latè continetur. Ad secundam respondeo, manuum impositionem præcedentem traditioni calicis ritum esse ab Apostolis introductum, idè quod si omisus fuerit, supplendus: quia non pertinet ad materiam, vel formam ordinationis, secus de manuum impositione post factam consecrationem, & communionem sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum*. Et licet hæc manuum impositio supponat Sacerdotem ordinatum: non tamen integrè, sed solum cum potestate in Corpus Christi verum, & non in Corpus Christi mysticum. Quod verò in Pontificali- bus aliquarum Ecclesiarum non præscribitur illa manuum impositio sub verbis: *Accipe Spiritum sanctum*, non inde inferendum est, ad consecrationem non pertinere: quandoquidem Ecclesia Romana, quæ omnium Ecclesiarum regula est, in suo Pontificali eam manuum impositionem, & verborum prolationem præscribit.

9. Tertiò, est Ordinatio Diaconi, in cuius materie assignatione variè Doctores opinati sunt. Nam Durand. in 4. dist. 24. q. 3. num. 7. & 8. cui fauet Bonavent. eadem dist. 1. p. art. 1. q. 4. existimat, in sola impositione manus sub illis verbis. *Accipe Spiritum sanctum*, totam essentiam ordinationis consistere. Mouetur primò ex Concil. Carthag. IV. c. 4. quod solius impositionis manuum mentionem fecit, dicens: *Diaconus cum ordinatur, solus Episcopus, qui eum benedicit, manum super caput illius ponat: quia non ad sacerdotium, sed ad ministerium consecratur*. Quod verò de manuum impositione non accidentali sed essentiali Concilium loquatur, colligitur ex c. 5. vbi dicit, Subdiacono, cum ordinatur, idè dari calicem, quia non accipit manus impositionem. Sensit ergo idem præstare in Diacono manus impositionem, quod præstat in Subdiacono calicis, & patenæ traditio. At hæc, ut dicemus, sunt necessaria materia pro Diacono. Ergo impositio manus necessaria materia erit pro Diacono. Secundò ex vfu Ecclesiæ Anticenis, cuius ipse Durandus Episcopus fuit, in qua sola manuum impositione abique libri Evangeliorum traditione Diaconus consecratur. Tertiò, ex vfu nascentis Ecclesiæ, in qua sola manuum impositione constituebantur Diaconi, ex Act. 6. Et certè illo tempore, quando nondum Evangelium scriptum erat, consecrari non poterant per illius traditionem. Neque verosimile est, hunc ordinem esse à Christo institutum, ut Sacerdoti sacrificanti ministraret in Evangelij decantatione, cum tempore institutionis non esset Evangelium decantandum: imò neque ex iure diuino habeatur, eò quod Evangelium in Sacrificio canatur, aut legatur. Si autem ad hanc Evangelij decantationem esset Diaconus à Christo consecratus, consequenter ex Christi institutione Evangelium in Sacrificio legendum, vel canendum esset.

Alij verò prædictæ manuum impositioni superaddunt libri Evangeliorum traditionem, & in vtraque actione affirmant, materiam huius ordinationis consistere. Sic Hosius in confessione catholica, cap. 52. aliàs 72. sub finem. Petr. de Soto lect. 5. de Ordine, c. Circa ista. Cardin. Bellarm. c. 9. de Ordine. Henriq. lib. 10. c. 8. n. 2. Coninch. disp. 20. concl. 3. Layman. lib. 5. sum. 1. r. 9. cap. 5. assert. 3. Mouentur ad astruendam manus impositionem pro necessaria materia, rationibus superius adductis. Quod verò ultra manus impositionem traditio libri Evangeliorum necessaria sit, probant ex Florent. Concilio in decreto Eugenij post ultim. sess. §. Sextum Sacramentum. expressè id definiente.

10. Dicendum igitur est, solam traditionem libri Evangeliorum esse materiam huius ordinis, & formam verba, sub quibus ea traditio fit. Est communi sententia, teste Vasquez disp. 238. cap. 4. à num. 36. Valent. disp. 9. q. 3. punct. 5. q. 2. Bonac. de Sacram. disp. 8. q. vn. pun. 3. Fundamentum est definitio Eugenij IV. nuper relata: *Diaconatus (inquit) per libri Evangeliorum traditionem confertur*. Cum igitur de impositione manuum nullam fecerit mentionem, infertur manifestè, manuum impositionem in hoc ordine non esse materiam præcipuam, vti voluerunt Coninch. & alij Doctores pro secunda sententia relati. Confirmarique potest ex cap. Presbyter. de Sacramentis non iterandis, vbi asseritur, manus impositionem, quæ in Presbytero, & Diacono fit, ritum esse ab Apostolis introductum: ergo non à Christo institutum; idè quod si omisus fuerit, non est ordo iterandus, sed cautè supplendus: at, si ad materiam ordinis pertineret, necessariò ordo iterandus esset, cum deficiente materia nihil fiat. Deinde ratione probari potest: quia illa est materia, & forma cuiusvis Sacramenti, quibus significatur effectus Sacramenti: at impositione manus Diacono facta, & verbis ibidem prolatis, officij, & munus Diaconi nullatenus significatur: verba enim, quæ proferuntur, cum Episcopus Diacono manus imponit, sunt: *Accipe Spiritum sanctum ad robur, & ad resistendum Diabolo, & tentationib. eius*. hæc enim verba cuilibet ordini competere poterant, quinimò nullum ordinis effectum denotant. Nam,

Etiam de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

si alicuius Sacramenti effectum denotarent, esset Sacramenti Confirmationis. Ergo in illis verbis, & manuum impositione consistere non poterat prædicti Ordinis materia, & forma. Quare illa verba, etsi imperatiuo modo pronunciantur, deprecatoria sunt, neque effectum habent ex opere operato: pronuntiantur tamen imperatiuo modo ob maximam spem, & fiduciam, quam Episcopus habet, Spiritum sanctum ordinando communicandum esse ad resistendum Diabolo, eiusque tentationibus. E contra verò traditio libri Evangeliorum sub illis verbis: *Accipe potestatem, &c.* manifestè denotant huius Sacramenti effectum. Ergo in illis solis materia, & forma consistit. Quod ampliùs constabit, dissoluendo rationes oppositas.

11. Ad primam ex Concilio Carthagin. respondeo in illo cap. 4. non intendisse Concilium definire, quæ sit diaconatus, vel presbyteratus materia, sed quæ sit differentia in impositione manuum, quæ in vtroque ordine interuenit: postmodum verò à cap. 5. materiam subdiaconatus, aliorumque ordinum designat. Ad secundam, vsum Ecclesiæ Anticenis illegitimum fuisse, & Romanæ Ecclesiæ vfu emendandum, sicut ipse Richard. emendauit. Ad tertiam admitto, tempore nascentis Ecclesiæ non traditione libri Evangeliorum, sed alterius rei traditione, vel manus impositione, sub aliquibus verbis, officium Diaconi denotantibus ordinem conferri. Neque inde fit, esse diuersum sacramentum, quod eo tempore ministrabatur, ab eo, quod modò ministratur: nam esto materie in esse physico diuersæ sint, non tamen in esse morali, & secundum Christi institutionem. Credendum enim est, inquit Bellarm. lib. de orde, c. 9. quem sequuntur Coninch. dicta disp. 20. dub. 7. n. 65. Laym. cap. 5. assert. 3. Bonac. q. vn. p. 3. n. 4. Christum Dominum non designasse materias omnium ordinum in particulari, sed generatim monendo Apostolos, ut ordinem conferrent per caeremoniam instrumentalem, qua significaretur eorum potestas. Quod si ita factum est, potuerunt Apostoli Diaconos consecrare, vel manuum impositione, vel alterius rei traditione, tametsi post scriptum Evangelium illius traditione consecrati fuerint. Neque ex eo, quod traditione libri Evangeliorum consecrarentur, inferendum est, præcipuum munus, ad quod Christus hunc ordinem instituit, esse ad ministrandum sacerdoti sacrificanti in Evangelij decantatione, vel lectione, nam, ut rectè probat obieccio facta, non est iure diuino statutum Evangelium in sacrificio Missæ legi, aut dicantur: sed illius libri traditione ex vfu ecclesiæ denotatur munus Diaconi esse, legem euangelicam prædicare, siue in sacrificio, siue extra, & sacerdoti assistere, & inferuire in omni Sacramentorum administratione, prout ipsi visum fuerit. Neque huic potestati obstat, quod munus prædicandi generaliter sit Diaconi interdictum: id enim factum est, quia ecclesia Presbyteris, & Episcopis abundat, per quos aptius hoc officium præstari potest.

12. Quariò, subdiaconatus materiam affirmavit Vigerius in sum. instit. theolog. c. 16. §. 6. vers. 1. esse traditionem libri epistolatum sub illis verbis: *Accipite librum epistolatum, & habete potestatem legendi eas in Ecclesia sancta Dei, tam pro viuis, quam pro defunctis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*. Probarique potest: quia, sicut proprium est Diaconi sacerdoti ministrare legendo Evangelium: sic proprium est subdiaconi ei epistolam decantando inferuire. Ergo, qua ratione ordinatur Diaconus libri euangeliorum traditione, subdiaconus epistolatum traditione ordinari debet. Secundò, traditio calicis vacui, cum patena, non videtur esse posse huius ordinationis materia: siquidem eo tempore nulla verba Episcopus profert, quæ necessariò proferenda essent, ut illam materiam determinarent. Tertiò, initio Ecclesiæ subdiaconi tangere non poterant vasa sacra, ut colligitur ex Concilio Laodicensi can. 21. Quod nullatenus prohiberetur, si contactus sacrorum vasorum esset huius ordinationis materia.

13. Cæterum, communis sententia, & omnino certa, de qua D. Thom. in 4. dist. 1. quest. 1. art. 1. ad 2. Richard. dist. 24. art. 3. quest. 4. Durand. Paludan. Sotus, Maior, & alij, quos refert, & sequitur Vasquez disp. 238. cap. 5. n. 49. Valent. dist. 9. quæ 1. p. 5. vers. Tertia questione. Coninch. disp. 20. dub. 7. concl. 4. Layman. tract. 9. cap. 5. assert. 4. Bonac. disp. 8. de sacram. quest. vn. p. 3. affirmat, materiam huius ordinis esse traditionem calicis vacui cum patena. Sic enim definitum est in Florentin. Concilio in supradicto decreto, vbi assignans Pontifex, per cuius rei traditionem conferantur ordines, de subdiaconatu inquit: *Subdiaconus verò per calicis vacui, cum patena vacua superposita traditionem*. Idem constat ex Concilio Carthagin. IV. cap. 5. Ratio est: quia ea est materia ordinationis, per quam significatur præcipuum illius ordinis ministerium: sed præcipuum ministerium. Subdiaconi est Sacerdoti inferuire in sacrificio, ministrando calicem, & patenam, remedio Diacono, quod officium nullo alio signo aptiori significatur, quam traditione calicis, & patenæ. Ergo in hac traditione materia huius Sacramenti sita est.

14. Neque rationes contrariæ vrgent: nego enim, officij proprium Diaconi à Christo institutum esse legere, vel

Z

sanere

canere Euangelium in sacrificio, neque officium Subdiaconi legere, vel canere Epistolam, sed utriusque munus esse, sacerdoti, & Episcopo inferuire: at, quia hoc obsequium nulla alia traditione, quam libri Euangeliorum in Diacono significatur, ea de causa in illius traditione materia illius ordinationis consistit. In Subdiacono autem traditione calicis, & patenae apertius significatur eius munus: consistit ergo in illa traditione Subdiaconatus materia. Adde traditionem libri Epistolarum non fieri ab Episcopo, sed ab Archidiacono, qui Episcopo ordinanti assistit. At materia, & forma ordinationis necessarii ab ordinante, qui est Episcopus, praestari debet: ergo in traditione libri epistolarum materia Subdiaconatus stare non poterat. Secundum argumentum petit declarare, quae sit forma huius ordinationis. Et commissis aliorum placitis, placet mihi sententia Vasquez *disp. 238. cap. 5. nu. 51. Coninch. disp. 20. dub. 7. concl. 4. Layman. lib. 5. summ. tract. 9. cap. 5. assert. 3. esse*, inquam, illa verba, quae Episcopus profert, postquam omnes in Subdiaconatum ordinandi tetigerunt calicem cum patena nempe: *Videte, cuius ministerium vobis traditur*. Haec enim verba, quae moraliter cum, contactu coniunguntur, relata ad contactum calicis, & patenae satis expriment officium Subdiaconi ab Episcopo traditum, & concessum. Ad tertium nego, vnum Subdiaconis prohibitum esse, vasa sacra vasa tangere, sed tangere vasa sacra continentia Christi Corpus, & Sanguinem, ut recte probat Vasquez *disputat. 238. cap. 6. n. 61.*

15. Sed, an calix, & patena, quae Subdiaconis, & a fortiori Presbyteris traduntur, debeant esse consecrata, non conueniunt Doctores. Negant ex necessitate consecrata esse debere, Emman. *Sa in princip. edit. verbo. Ordo, num. 6.* Henriquez aliis relatis *lib. 10. cap. 5. in comment. litt. F. & cap. 8. num. 3. Filiuc. tract. 9. cap. 2. quaest. 2. num. 3. & quaest. 8. num. 45. Bonac. disp. 8. q. unica. p. 3. n. 5.* quia nullibi cauetur, consecrata esse debere. Præterea, quia esto, consecrata non sint, confici potest in ipsis Eucharistia.

16. Cæterum verius existimo, necessitate sacramenti calicem, & patenam consecrata esse debere: quia, seclusa consecratione, non sunt vasa sacrificij, neque ad sacrificium deputata. Ergo eorum traditio, & contactus ad sacrificium referri non potest, neque significare, tangentem ea vasa, eo contactu in sacrificij obsequium deputari. Quare, esto, nullibi caueatur, prædicta vasa consecrata esse debere, id ex natura rei sequitur ob significationem, quam habere debet materia ordinationis. Quod verò in materia non consecrata Eucharistia confici non possit, non probat, materiam Ordinationis non debere, esse consecratam. Etenim Eucharistiae confectio solum ex materia panis, & vini pendet: at Ordinario in materia pendet ex significatione Sacrificij, quam si non obtinet, materia Ordinationis esse non potest. Præterea, si ex eo quod Eucharistia confici possit in calice, & patena non consecratis, inferitur, calicem, & patenam non consecrata deservire posse pro materia Ordinationis, cuiuslibet vasculi, pilei, & ligni traditio materia Ordinationis erit, cum in his omnibus Eucharistia de facto possit confici: quod dici nullatenus potest. Requiritur ergo necessitate sacramenti vasa consecrata.

17. Illud reputo certum, graue peccatum esse, si loco calicis, vel patenae consecrati, non consecratus adhiberetur: tum, quia est contrarium, & vsum Ecclesiae, tum ob dubium de valore Ordinationis.

18. Ad extremum aduerte, Subdiaconatum tempore primitivae Ecclesiae non fuisse inter ordines sacros computatum, non, quia sacramentum non fuerit, sed, quia non habuit votum castitatis annexum. At tempore Urbani II. imò ante ipsum Urbanum Subdiaconatus inter ordines sacros enumeratus est, ut probat Innocentius III. *in cap. A multis. de atate, & qualitat. & constat ex 6. Synodo generali, can. 6.*

19. Quintò, succedunt ordines minores, de quibus ferè nulla est dubitatio. Nam, cum Florentinum definat, ordinationis materiam esse illam, per cuius traditionem confertur ordo, & designatur ministerium ad illum ordinem pertinens: in Ostiario autem, Lectore, Exorcista, & Acolyto constet, quæ res ab Episcopo tradantur in illius muneris significationem, manifestè liquet, quæ sit illorum Ordinum materia; Ostiario enim traduntur ab Episcopo claves Ecclesiae sub illis verbis: *Sic agite quasi reddituri Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus recluduntur, ac proinde sola illa clauium traditio est materia, ut colligitur ex Concilio Carthaginen. IV. cap. 9. Lectori traditur liber lectionum sub ea forma: Accipite, & estote verbi Dei relatores, habituri, si fideliter, & utiliter compleueritis officium vestrum, partem cum his, qui verbum Dei bonè ministraverunt ab initio.* Colligitur ex dicto Concilio Carthaginensi, c. 8. Exorciste traditur liber, in quo Exorcismi continentur, sub hac forma: *Accipite, & commendate memoria, & habete potestatem imponendi manus super energumenos, siue baptizatos, siue catechumenos.* Et tradit idem Concilium Carthagin. c. 7. Acolyto autem duplex materia traditur sub duplici forma verborum, scilicet, ceroterarium cum cereo ex-

tincto, sub illa forma: *Accipite ceroterarium cum cereo, ut sciatis vos ad accendenda Ecclesia luminaria mancipatos in nomine Domini.* Deinde traditur vtreolus vacuus aquae, & vini, sub illa forma: *Accipite vtreolum ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam Sanguinis Christi in nomine Domini.* Hinc Doctores diuisi sunt. Alij affirmant in traditione vtreoli materiam huius ordinationis sitam esse: quia per hanc traditionem munus Acolythi nobilitur, & excellentius significatur. Aliis placet, traditionem solam ceroterarij esse materiam, ideòque Acolythum à ceroterario dici. Sed verius existimo cum Vasque & aliis ab ipso relatis *disp. 237. c. 3. n. 36.* in vtriusque traditione sitam esse huius ordinis materiam: quia, cum vtrumque munus ceroterario competat, & duplici traditione, sub duplici forma, indicetur, duplex illa traditio, materia ordinationis esse debet.

20. Tandem est dubium, an necessarium sit ordinando, tum vt validè, tum vt licitè ordinem recipiat, materiam suæ ordinationis tangere? Qua in re, aliqua pro certo habenda sunt. Primò enim, pro certo haberi debet, graue esse peccatum, si tactus alicuius materiae omittatur: quia est contra praxim Ecclesiae, & illius præceptum, & periculum adest inualidæ ordinationis. Aliqui existimant, te à peccato excusari, si medietate materiam tetigeris, tamen non immediate: v. g. cum ordinari in sacerdotem, si calicem continentem patenam tangas, esto patenam non tetigeris. Indicat Vasquez *disp. 246. cap. 2. num. 19.* Sed omninò dicendum est, graue esse peccatum, illius contactus liberam omissionem: quia satis est probabile, immediatum contactum necessarium esse necessitate Sacramenti. At exponere re periculo inualidæ Ordinationis maxime sacerdotalis, est grauissimum damnum: ergo à peccato excusari non potes. Præterea, in Pontificali hic contactus immediatus præscribitur, quod Episcopus diligenter procurat obseruari. Signum igitur est, illius esse obligationem. Et ita docet Aegidius de Coninch. *disp. 20. dub. 7. concl. 6.*

Secundò, debet pro certo haberi, opus non esse tangere Hostiam immediatè. Tum, quia in Rituali Romano tactus Hostiae immediatus non præscribitur. Tum, quia vinum in calice contentum immediatè non attingitur, cum tamen illius contactus æquè, ac Hostiae contactus deberet esse necessarius. Atque ita notant Vasquez, & Coninch, *loc. alleg. Bonac. disp. 8. de Sacram. quaest. vn. p. 3. num. 11. Valent. disp. 9. q. 1. pun. 5. circa finem.*

Tertiò, certum esse debet, non requiri materiae contactum eo puncto, quo verba ab Episcopo proferuntur. Satis enim est, quod moraliter coniungantur. Sic *Sa verbo, Ordo, n. 5. Bonac. aliis relatis dicto pun. 3. n. 22. Henriq. lib. 10. c. 10. n. 1. Layman. tract. 9. cap. 5. n. 3.*

Quartò, ferè certum existimo, non esse opus contactum materiae immediatè ad Sacramenti valorem, sed mediatum sufficere, vt euenit, si calicem continentem patenam tangas; vel, si tangas calicem medio aliquo panno interposito: quia moraliter, & in communi hominum æstimatione tangere diceris. Sic tradunt Vasquez, Coninch. & Bonacina *loc. allegatis.*

22. Quare controversia solum est, an contactus, saltem in genere ad sacramenti valorem requiratur? Negant Albert. Magn. *in 4. dist. 24. art. 38. ad 2. Armilla verb. Ordo, n. 24. Victoria de Sacrament. Ordinis, n. 230. Henriq. lib. 1. cap. 9. n. 11. Vasq. disp. 246. n. 19. & 20. Caie. in sum. verb. Ordinationum, & ordinator. peccata. Layman. lib. 5. summ. tract. 9. cap. 5. n. 4.* Mouentur quia hic contactus, vel necessarius est, vt ordinandus potestatem sibi traditam acceptare significet, vel, vt potestas per ordinationem tradita conferatur. At ad neutrum est necessarius contactus. Et quidem non esse necessarium, vt ordinandus acceptare potestatem significet, inde probatur: quia hæc acceptatio necessaria non est: siquidem infans ante vsum rationis ordinari potest, qui tamen nullam ordinis acceptionem habet, sed solum illius passivam receptionem. Præterquam quod solo contactu materiae non satis significatur illius acceptatio: sed oportebat digitis materiam stringere: aliàs non dicemur calicem capere, aut accipere. Quod verò contactus necessarius non sit, vt potestas per ordinationem tradita conferatur, probari potest: tum, quia commune est tam in iure civili, quam canonico, iurisdictionem, potestatem, & dominium concedi absque rei traditæ contactu ex eo tantum, quod præsentem concedatur: tum exemplo matrimonij, in quo mutua potestas coniugibus traditur absque vlllo contactu. Ergo idem potest in præsentem.

22. Cæterum, verius existimo, contactum materiae necessarium esse, vt traditio constituatur, & potestas per Ordinationem concedatur, vt ex communi sententia docuerunt D. Thom. *in 4. dist. 24. quaest. 1. art. 11. qq. 5. ad 3. & in addit. ad 3. p. q. 34. art. 5. ad 3. Valent. disp. 9. q. 1. p. 5. circa fin. Sa verb. ordo, n. 1. in edit. reform. secus in priori Coninch. disp. 20. dub. 7. concl. 5. Bonac. disp. 8. de Sacram. q. unic. p. 3. n. 11. & alij apud ipsos. Moueor: quia negari non potest, potuisse Christum Dominum sic traditione pro materia ordinationis constituere, vt non censetur perfecta, neque in suo esse constituta, quousque ordinandus symbolum*

symbolum traditum tangat. Quod autem sic instituerit, persuadet praxis Ecclesiæ, & ordinantium, & ordinandorum sollicitudo, de prædicto contactu præstando. Idque indicant illa verba ab Episcopo prolata: *Accipe potestatem*, tradito symbolo illius: traditio enim symboli indicant symbolum ab ordinando physice accipi debere, sicuti realiter accipitur potestas illo symbolo communicata. Neque obest, quod paruulus non voluntarie accipiat: sufficit, quod acceptioni non repugnet, ad quam materialem acceptionem contactus sufficiens censetur, etsi digitis non stringatur.

PUNCTUM V.

Quis sit effectus Sacramenti Ordinis; & quam ab aliis Sacramentis, & inter se dependentiam habeat.

1. *Gratia est effectus huius sacramenti.*
2. *Præter gratiam imprimi characterem.*
3. *Negat Vasquez, per ordinationem Episcopi novum characterem imprimi.*
4. *Verius est oppositum.*
5. *Necessario Baptismus Ordinem præcedere debet.*
6. *Requiritur necessitate præcepti ordinandum esse confirmatum; sed, an sub gravi culpa? Communiter Doctores negant.*
7. *Dicendum est, vel nullam esse culpam, vel debere esse mortalem.*
8. *Prima tonsura ordinem præcedere debet.*
9. *Inferiores ordines prius suscipi debent, quam superiores.*

1. Non est dubium effectum Sacramenti Ordinis, sicut & reliquorum sacramentorum, esse gratiam habitua-lem cum ordine ad auxilia necessaria ad ritè, & competenter exercendum cuiuscunque ordinis munus, & officium, uti definitum est à Trident. sess. 23. c. 3. ex illo Pauli: *Noli negligere gratiam, quæ tibi data est*, &c. Qui negant minoribus Ordinibus Sacramenti rationem, consequenter negant gratiam ex opere operato per illorum susceptionem communicari. Nos verò, qui communio rem sententiam sequentes asseruimus, omnes ordines, tam maiores, quam minores Sacramentum esse à Christo institutum, consequenter asserimus, gratiam illis omnibus communicari.

2. Præter supradictum effectum, habet sacramentum ordinis alium proprium, scilicet, characterem, qui est quædam qualitas supernaturalis animæ in hærens indelebilis, quæ, quasi quodam signaculo, ordinatus non ordinatis distinguitur, & ad munia, & officia ordinis suscepti exercenda destinatur. Omnia enim sacramenta, quæ reiterationem excludunt, in illius signum hunc effectum habent, ut latius diximus *tr. de Sacram. in genere, pu. 11.* Cum ergo tam ordines minores, quam maiores reiterationem excludant, & illis ordinati ad munia diversa destinantur, singulis ordinibus suis character imprimitur, uti dixit Val. *disp. 9. q. 2. p. un.* Coninch. *disp. 20. dub. 8.* Bonac. *disp. 8. q. un. p. 6. n. 3.*

3. Solum est dubium, an per consecrationem Episcopi novus character imprimatur? Negat Vasq. *disp. 239. c. 6. n. 54.* imò neque præcedentem sacerdotalem characterem physice augeri, sed solum divina ordinatione ad novum effectum, & officium destinari. Etenim, cum ordinatio Episcopi non sit absolute distincta à sacerdotali ordine, sed illius tantum perfectio, novus characterem non postulat, sed præcedens sufficit novam denominationem, & relationem accipiens ex destinatione ad novum effectum, sicuti videtur necessario dicendum in ordine sacerdotali, cuius character unus, & indivisibilis esse videtur, tamen si potestates in eo ordine communicatæ distinctæ sint.

4. Cæterum verius existimo, diversum characterem imprimi in ordinatione Episcopi ab eo, qui impressus fuit in sacerdotali ordine, & diversum characterem imprimi sacerdoti, cui ei potestas absolvendi à peccatis conceditur, ab eo, quem acceperat, cum potestas consecrandi Eucharistiam concessa fuit, vel saltem characterem præcedentem novo reali modo augeri. Sic docet Bellarm. *l. de ordine, c. 5. in fine*, Coninch. *disp. 20. dub. 8. n. 74.* Laym. *lib. 5. sum. tract. 9. c. 4. vers. Licet.* Ratio est: quia character, licet non potestas physice effectiva, est tamen signum morale potestatis in ordinatione acceptæ. Ad diversam potestatem in consecratione Episcopi conceditur ab ea, quæ conceditur simplici sacerdoti. Ergo novo characterem significari debuit. Idemque argumentum fieri potest in sacerdotio: traditur enim diversa potestas sacerdoti, cum ei Episcopus manus imponit sub illis verbis: *Accipe Spiritum sanctum. Quorum remiseris peccata, remittuntur*, &c. à potestate tradita, cui porrecto calice, & patena, dictum fuit: *Accipe potestatem offerendi sacrificium.* Ergo hæc nova potestas novo characterem significari debuit. Ideo namque in qualibet ordinatione distinctus character imprimitur: quia per singulas ordinationes diversæ potestates communicantur. Aliàs, quæ ratione in Episcopo, & sacerdote ad novam potestatem significandam destinari præcedens character dicitur, eadem dici potest in singulis Ordinibus fieri, ac

Rerd. de Castro. Sum. Mor. Pars. I. V.

proinde opus non esset singulis ordinibus suum proprium characterem imprimi. Neque obstat, alios ordines ita inter se distinguere, ut unus alium essentialiter non supponat: contra verò episcopatus essentialiter sacerdotium supponat, & potestas absolvendi in sacerdote, potestatem supponat consecrandi. Nam esto, id verum sit solum inde probatur, characterem communicandum in episcopatu, non debere omnino distinguere à characterem, qui in sacerdotio communicatus est, sed ex divina ordinatione illum essentialiter præsupponere, sicuti præsupponitur ordinatio, & potestas. At, sicut ordinatio episcopatus, & potestas ibidem communicata est partialiter distincta ab ordinatione, & potestate præcedenti: sic character debet esse.

5. Quoad dependentiam, quam habet ordinatio ab aliis sacramentis, & inter se, dicendum est primo, necessarium esse, ut Baptismus præcedat, aliàs nulla erit ordinatio. Quod adeo verum est; ut esto per ignorantiam omisissus Baptismus sit ordinatio effectum habere non possit: quia Baptismus reipsa susceptus est omnium Sacramentorum ianua, & ex divina institutione dispositio necessaria: colligiturque ex cap. *Si quis Presbyter, cap. Veniens, de Cleric. non baptiz. at.* & probat Barbosa *alleg. 2. de potest. Episc. n. 9.*

6. Secundo, requiritur, non necessitate sacramenti, sed præcepti, ordinandum esse confirmatum. Inquit enim Trident. sess. 23. cap. 4. *Prima tonsura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.* Sed, an hoc præceptum obliget sub culpa gravi, non conveniunt Doctores. Negant Sorus in 4. *dist. 7. art. 6. 8. & dist. 24. qu. 1. art. 4.* Navarr. *cap. 22. n. 9.* Viuald. in *Candel. de Confirm. n. 41.* Victor. *de Sacram. Ord. n. 232.* Suar. *t. 3. in 3. p. d. disp. 38. sect. 1.* Coninch. *de Sacram. t. 1. n. 72. art. 8. n. 90. & disp. 20. de Ord. dub. 10. n. 102.* Reginald. in *praxi, lib. 28. n. 24.* Villalob. *tract. 11. de Ordine difficult. 7. n. 2.* Barbosa pluribus relatis *de potest. Episc. alleg. 2. n. 14.* Quia verba Concilij obligationem gravem non indicant, & ex natura rei nulla inter hæc sacramenta est dependentia: asserunt tamen supradicti Doctores, culpam esse venialem.

7. Cæterum, ego crederem, vel nullam esse culpam, vel debere esse mortalem. Si enim verba Concilij præceptiva sunt, ut videtur dicendum, non est dubium, materiam gravem esse, sicuti est, ut Ordines ante primam tonsuram non recipiantur: & ita sentit Bonacina *disputat. 8. de Sacrament. quæst. unica, part. 3. numer. 9.* Si autem præceptiva non sunt, sed directiva, nullum erit per se peccatum, cum nullam inducant obligationem.

8. Tertiò, ad quemlibet Ordinem suscipiendum requiritur, primam tonsuram præcedere, ut docuit Concilium Tridentinum sess. 23. cap. 2. ubi: *Ut qui iam prima tonsura initiati essent, per minores ad maiores ascenderent.* Nam licet prima tonsura Ordo non sit: est tamen ex Ecclesiæ præscriptio ad omnes Ordines debita dispositio. Vnde, si omisissæ prima tonsuræ aliquem Ordinem susciperes tamen si valide suscipias, ut est certum, graviter peccas, ut communis Doctorum sententia testatur ob Concilij præceptum, & Ecclesiæ praxim, Bonacina *disput. 8. quæst. unic. p. 5. numer. 11.* Villalob. *tractat. 11. diff. 3. numer. 7.*

9. Quarto, ordines inter se ita sunt distributi, ut per minores ad maiores fiat ascensio, sicuti dixit Trident. sess. 23. cap. 2. Quare prius debet suscipi inferiores, ut per ipsos quasi gradus ad superiores ordinatus ascendat. Quod si huiusmodi dispositio inueneratur, peccatum grave esse nemini est dubium: ordo tamen susceptus validus persistit, sicuti colligitur ex toto tit. *de Clerico per saltum promot.* Erit autem sic ordinatus suspensus ab exercitio ordinis suscepti, c. *Sicut olim. 46. dist. c. Sollicitudo, de Cleric. per saltum prom.* quousque Episcopus dispense, ut ordinem prætermisissum suscipiat. Ut autem Episcopus dispense, tum ut ordinem prætermisissum suscipiat, tum ut ordinem susceptum exerceat, tum ut ad maiorem ascendat, opus esse videtur, ne in suscepto ordine ex malitia ministraverit: quia eo ipso videtur esse irregularis, & in irregularitate publica Episcopus non dispensat: & colligitur ex Trident. sess. 23. c. 14. de reformat. *Cum promotis* (inquit) *per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex legitima causa possit dispensare.* tacite indicans non posse dispensare, si ministraverint. Subintelligitur, ex malitia, ut bene advertit Villalob. *rr. 11. de Ord. diff. 7. in fine.*

PUNCTUM VI.

De subiecto Ordinum, seu de ordinandis.

1. *Subiectum Ordinationis est vir, non femina.*
2. *Mulier incapax est accipiendi primam tonsuram.*
3. *Hermaphroditus capax est ordinis, si sexus virilis prævaleat, secus, si femineus.*
4. *Quæ obiciant hæretici.*
5. *Facile solvantur.*

1. Subiectum Ordinationis esse virum, & non foeminam. Stantquam certum, de fide tradit Th. in 4. *dist. 25. q. 2. Z. 2. art. 1.*

art. 1. quæst. 1. Bouauent. art. 2. quæst. 1. Scotus quæst. 2. §. Sic breuiter. Durand. quæst. 2. num. 6. Paludan. quæst. 3. artic. 1. concl. 1. & alij relati à Vasquez disputat. 245. cap. 2. Sumiturque ex Ecclesiæ perpetua traditione, quæ optimè confirmatur, cum nec Virgini Mariæ, neque Magdalenæ, aliisque sanctissimis mulieribus nunquam Ecclesiæ Ordinem vllum contulerit. Si autem iure diuino sexus fœmineus capax ordinationis existeret, alicui mulieri Ecclesiæ Ordinem communicasset. Ratio huius incapacitatis desumitur ex effectu, & natura Ordinis, qui est constituere ordinatum in gradu superiore, & eminente inter reliquos fideles cum potestate eos docendi, & sacramenta ministrandi. At mulieres huius superioritatis iure diuino incapaces existunt, vt constat ex Paulo 1. Corinth. 14. *Mulieres in Ecclesiâ taceant*. non enim permittitur eis loqui: sed subditas esse, sicut & lex dicit: lex, inquam, Genes. 3. *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*. & addit Paulus. *Si quid autem volunt discere, domi viros suos interrogent: turpe est enim mulieri loqui in Ecclesiâ*. Si autem ordinis capaces essent, & loqui in Ecclesiâ possent, & viris non ordinari superiores existerent.

2. Ex qua ratione optimè infert Vasquez disp. 245. cap. 2. n. 12. Coninch. disp. 20. dub. 10. n. 95. Layman. lib. 5. sum. tract. 9. cap. 6. nu. 2. mulierem incapacem esse recipiendi primam tonsuram: nam esto, non sit ordo ecclesiasticus, est tamen ecclesiastica deputatio, & dispositio ad ordines ecclesiasticos suscipiendos, ad quos cum incapax sit, nequit deputari, aut aliquo modo disponi.

3. Secundò, decidit Vasquez quæstionem de Hermaphroditis, an capaces Ordinis existant. Afferit namque cum Aristotel. 4. lib. de generat. animal. cap. 3. sub finem, nullum ex his monstris habere sexum vtrumque perfectum, et si exterius appareat, sed necessariò vnum ex illis præualere, & alterum esse irritum, & inanem. Spectandum ergo est, qui sexus præualeat, an virilis, an fœmineus: nam, si fœmineus præualeat, incapax erit ordinis, secus si virilis. Verùm esto, præualeat virilis, & capax iure diuino sit ordinis, omninò tamen ab ordine repellendus est: quippe ex communi sententia irregularis censetur. vii multis allegatis docet Bonac. disp. 8. de Sacramento. q. vn. p. 5. n. 6.

4. Aduersus hanc catholicam doctrinam obliuiscuntur Hæretici Paulum ad Galat. 3. dicentem in Christo Iesu non esse masculum, neque fœminam: ergo in templo Dei, cuiusque ministris non debet esse discrimen masculi à fœmina. Secundò, in veteri testamento, & etiam in nouo plures fœminæ fuerunt Prophetissæ. Nam Numeror. 12. Maria soror Moysis prophetauit: & Luc. 2. Anna filia Phanuël, & quatuor filiarum Philippi Diaconi, vt colligitur ex Actis Apostol. Si igitur capaces sunt prophetiæ, etiam ordinis videntur capaces esse posse: quippe per prophetiam quodammodo aliis superiores existunt, eosque docere possunt, quæ per prophetiam didicerunt. Tertiò, postquam Paulus 1. ad Timotheum cap. 3. docuit, quales essent Diaconi ad ministerium ecclesiasticum eligendi, pudicos, scilicet, non bilingues, &c. statim subdit: *Mulieres similiter pudicas*. indicans eiusdem electionis capaces existere. Quod amplius confirmatur ex eo, quod cap. 5. idem Paulus inquit: *Ne vidua minor sexaginta annorum eligatur, & qua sit vnius viri uxor*. Sicuti dixerat cap. 3. eiusdem 1. ad Timoth. de Diacono, ne eligeretur, nisi vnius uxoris vir. Quartò, tempore nascentis Ecclesiæ non solum viduæ, sed virgines eligebantur, quæ in templo ministrabant, quæque vocabantur Diaconissæ, de quibus mentionem faciunt, Concilium Chalcedonense. Act. 15. canone 15. & Synodus Græcorum in Trullo can. 48. & Clemens lib. 8. Constitutio. nam, cap. 19. & sumitur ex Paulo ad Rom. 18. *Commendo vobis Phœben, sororem nostram, quæ est in ministerio Ecclesiæ in Genchris*.

5. Sed hæc nullius sunt momenti. Ad primum respondeo; in Christo, eiusque lege nullum esse discrimen quoad iustificationem per Baptismum, & gratiam ibidem communicatam. De hac enim loquebatur Paulus, vt constat ex verbis paulo antea dictis. *Omnes enim (inquit) filij Dei estis per fidem, quæ est in Christo Iesu: quicumque enim baptizati estis, Christum induistis*. Et statim subiungit: *Non est Iudæus, non seruus, neque liber: non est masculus, nec fœmina*. &c. De ministris autem templi, eorumque Ordinibus, nec verbum in eo cap. Paulus egit. Ad secundum nego, Prophetam ratione prophetiæ in alios potestatem habere, eosque ex officio docere posse, tamen non Prophetas in eo dono excedat, eosque instruere possit in iis, quæ per prophetiam didicit. E contra verò ordinatus ratione ordinis, & aliis superior est, & eos ex officio docere potest. Ad tertium admitto, viduas eligi consueuisse, non vt ministeria ordinis exercerent; sed vt vorum castitatis imitantes redditibus, & elemosynis Ecclesiæ alerentur: hæc ergo monet Paulus, ne adolescentiores ordinentur, id est, ne in hunc statum vidualem, cui votum continentię annectebatur, cooptentur, ne fortè postquam iis redditibus, & elemosynis sustentatæ fuerint, primam fidem, id est, promissionem continentię irritam faciant nubentes. Ad quar-

tum admitto, Diaconissas eligi, & consecrari tempore antiquo, vt in templo ministrarent Diaconis, aliisque Ecclesiæ Ministris in iis, quæ ab ipsis erant mandata. Vnde non consecrabantur, vt ex proprio officio, & munere ministrarent, sed, vt ex aliorum imperio inseruirent, ac proinde nullum ecclesiasticum ordinem recipiebant; quod non obscure indicabat Epiphanius. *heres. 79. ante medium*, cum dixit: *Et Ministrarum quidem Diaconissarum ordo est in Ecclesiâ, sed non ad sacrificandum, neque vt quidquam aggredi permittantur*; scilicet, propria autoritate. Ministrabant autem in templo. Primò competebat illis instruere mulieres de iis, de quibus cum Diaconis, & Episcopis agere deberent, vt dixit Clemens Roman. lib. 2. *Constitut. c. 26. aliàs 30*. Secundò, assisteabant ad templi ostium, quo mulieres ingrediebantur, vt dignas admitterent, & indignas excluderent, de quo Clemens dicto lib. 2. c. 57. aliàs 61. Tertiò, abstergebant mulieres, quorum fratres oleo sancto in Baptismo ungebantur, ne à viris aspicerentur, sicuti docuit idem Clemens lib. 3. *Constit. cap. 15. & cap. 16*. affirmat, munus harum Diaconissarum esse mulieres baptizatas de sacro fonte suscipere. Quartò, ad domos mulierum mittebantur ab Episcopo, cum aliquod munus ibi esset peragendum, vt dixit idem Clemens dicto cap. 15. Præter supradicta alia ratione Diaconissæ, imò Sacerdotissæ, & Episcopæ aliquæ mulieres appellabantur, vt constat ex Synodo II. Turonica sub Pelagio, can. 13. 14. & 20. & Concilio Antiocheno can. 21. & 22. non quia aliquem ordinem acciperent; sed quia earum viri, facta thori separatione, ordinati erant Diaconi, Presbyteri, & Episcopi, vt latius tradunt Michaël de Medina lib. 4. de continent. controuerf. 6. cap. 7. Gabr. Valq. disp. 245. c. 3. à n. 49.

PUNCTVM VII.

De ætate ordinandorum.

1. Ante usum rationis docuit Durand. neminem Ordinis esse capacem.
2. Contrarium defendit communis sententia.
3. Soluuntur rationes oppositæ.
4. Amens, qui aliquando rationis usum habuit, ordinari non potest.
5. Limitant aliqui, ne procedat superior doctrina in episcopatu. Sed non admittitur limitatio.
6. Quæ ætas ad licitam Ordinationem requiratur.
7. Ordinatus ante legitimam ætatem suspenditur.
8. Limitant aliqui, ne procedat in Religiosis Minoribus.
9. Sed non admittitur limitatio.

1. **Q**uod ad ætatem attinet, fuit opinio Durandi in 4. diff. 25. q. 2. n. 8. pueros ante usum rationis non esse capaces ordinis recipiendi. Mouentur: quia nemini decet, Sacramentum aliquod concedi, nisi ipse, vel alius nomine ipsius acceptet: at puer ante usum rationis acceptare non potest: alium autem non decet nomine ipsius acceptare: quippe hoc Sacramentum non est necessitatis, vt Baptismus: sed voluntatis, & suscipientem grauib. obligationibus arctat. Ergo, &c. Et confirmari potest ex ritu ordinationis, in qua ordinando traditur symbolum potestatis communicatæ sub illa forma: *Accipe potestatem*. quæ videntur postulare voluntatem liberam ordinandi, qua per symbolum traditum potestatem communicatam acceptet.

2. Certa tamen, & communis sententiâ est, puerum ante usum rationis incapacem esse ordinationis. Sic D. Thom. in 4. distinct. 25. quæst. 1. artic. 1. quæst. 2. Bonauent. art. 2. quæst. 2. Scotus quæst. 2. Richar. artic. 4. quæst. 2. aliis relatis Vasquez disputat. 246. cap. 1. num. 6. Valentina disputat. 9. quæst. 4. p. 1. Coninch. disputat. 20. dub. 10. conclus. 3. Laym. lib. 5. sum. tractat. 9. cap. 6. assert. 2. Bonacina disputat. 8. de Sacram. quæst. unica, part. 5. num. 1. Colligiturque ex cap. vnico, de Clerico per saltim promoti, vbi ordinatus ante annos discretionis minoribus ordinibus, & postmodum omisso diaconatu fuerat Presbyter factus, censetur validè minoribus ordinatus: siquidem solus diaconatus omisus recipi præcipitur: non autem minores ordines, sub quibus subdiaconatus etiam ibi intelligitur, alijs præciperetur subdiaconatum recipi. Ratio verò est: quia eo ipso, quo ordinandus non resistit ordinationi, capax est recipiendi potestatem, quæ per ipsam conceditur, sicuti capax est effectus Baptismi, Confirmationis, & Eucharistiæ: quippe materia, & forma horum Sacramentorum ex suscipientium actibus non dependet, sicuti dependent Sacramenta Pœnitentiæ, & matrimonij. Neque ad hanc validam susceptionem opus est (vt voluit Paludan in 4. distinct. 25. quæst. post. 3. conclus. num. 8.) consensus parentum, vel eorum, quorum curæ ordinandus demandatus sit: quia satis est Ecclesiæ consensus, vel potius Christi voluntas, quæ ita Sacramentum Ordinationis instituit, vt quicumque non repugnanti applicaretur effectum haberet.

3. Neque

3. Neque rationes contrariæ videntur. Admitto, dedecere sacerdotem ordinare ante usum rationis, ideoque grauissimum esse peccatum: at factum hoc peccato non dedecet id asserere, præcipue cum sic ordinatus obligationibus continentia; aliisque iure ecclesiastico inductis non astringatur. Ad confirmationem nego, traditionem symboli sub illis verbis: *Accipe potestatem*, expostulare in ordinando liberam acceptionem: sunt enim ex se efficacia ad communicandam potestatem ordinato non repugnanti.

4. Hinc tamen non licet inferre, amentem, qui aliquando usum rationis habuit, ordinari posse, si tempore discretionis ordinem non postulauit: quia sacramenta, quæ necessitatis non sunt, sed voluntatis, repelluntur, si non fuerint postulata, tempore, quo libere postulari poterant, ut aduertit Valquez *disp. 246. cap. 1. num. 8. Coninch. disp. 20. dub. 10. n. 100. Bonac. disp. 8. de Sacram. quest. unic. p. 5. num. 3.*

5. Limitant tamen prædictam sententiam S. Thom. & Bonavent. *locis allegatis*, ne procedat in episcopatu, cuius collationem factam pueris ante usum rationis, asserunt, nullam esse. Tum, quia iurisdicção, & potestas nemini communicari potest, nisi ipse, cui communicatur, consentiat. At consecratione Episcopi conceditur Episcopo potestas, & iurisdicção in omnem diocesim. Ergo ipse debet consentire. Tum quia per consecrationem contrahit Episcopus spirituale matrimonium cum Ecclesia, in cuius Pastorem ordinatur: matrimonium autem expostulat consensum contrahentis. Ergo, &c. Sed rectius Dominicus Sotus in *4. distinct. 25. qu. 1. art. 2. conclus. 2. Filiuc. tract. 9. c. 4. q. 2. num. 76. Valquez disp. 446. c. 1. num. 11. Bonac. disp. 8. de Sacram. qu. 1. p. 5. num. 4.* prædictam limitationem non admittunt: quia nulla est specialis ratio in Episcopatus collatione, quæ in collatione aliorum ordinum non procedat. Etenim sicut potestas ad consecrandum Corpus Christi, absolvendumque à peccatis, puero ante usum rationis communicari potest: sic poterit potestas confirmandi, & ordinandi. Neque ex hac communicatione infertur, communicatam esse potestatem, & iurisdictionem actualem in aliquos subditos, ordinatumque speciali alicui Ecclesiæ dispensatum esse; quia hæc iurisdicção, & dispensatio ex consecratione essentialiter non dependet, tamen si iure ecclesiastico consecrationi plerumque annexa sit.

6. Verum esto, certa ætas ad validam ordinationem requisita non sit; ad licitam ordinationem omnes Doctores conveniunt, requisitam esse. Primum namque requiritur ætas, quæ plenam discretionem attingat. Non enim decebat Ministros Ecclesiæ constituere infans sui muneris, & potestatis traditæ, ideoque Bonifac. VIII. in *cap. Nullus, de temporib. Ordinatus*, in 6. præcepit, ne vllus Episcopus infanti (minori septennio, inquit Glossa) clericalem tonsuram conferre præsumat. Deinde requiritur determinata ætas, quæ pro temporum diuersitate diuersa fuit, ut constat ex *cap. 1. & seqq. 77. dist. 8. dist. 78. c. 1. & 3. & Clem. Generalem 3. de atate, & qualitat. ordinandorum*. At nouo iure Trident. *sess. 25. c. 12. de reformat. 22. annus* inceptus expostulatur ad subdiaconatum, 23. ad diaconatum, & 25. ad presbyteratum; ad episcopatum verò 30. annus completus necessarius est ex *c. Cum in cunctis de electione*. Pro minoribus Ordinibus nullam certam ætatem designauit Concilium: quare, si ea scientia ordinandus polleat, quæ in prædicta *sess. c. 4. & 11. postulat*, & ordinari poterit. Raro autem ante nouem, vel decem annos, vllus præsumi potest ea scientia, & discretionem requisita polleat, quæ ad primam tonsuram, à fortiori ad exercitium muneris commissi in aliis ordinibus sufficiat, sicuti notauit Coninch. *disp. 20. dub. 10. n. 102. Valq. disp. 246. c. 4. n. 41.*

7. Ordinatus verò ante legitimam ætatem, si id ex malicia feceris, suspensus es ab ordinis suscepti exercitio, ut constat ex Extrauag. Pij II. incipiente, *Cum ex sacrorum*, quam refert Nauarrus in *cap. Accepta de restitut. spoliati. opposit. 8. nu. 32. & in sum. cap. 27. num. 155. Quaranta in sum. Bullar. verbo, Ordo, in princ.* Quod si bona fide fueris ordinatus, à suspensione excusatus es: quia prædicta Bulla dolum exigit ad suspensionem incurrendam, ut ex Nauarr. & Couarr. obseruat Tolet. *lib. 1. cap. 49. vers. Quaranta. Quaranta verbo, Ordo, vers. Quibus* Bonac. *disp. 8. de Sacram. quest. unica, part. 5. num. 13. Villalob. tract. 11. difficult. 11. n. 6. Barbof. allegat. 16. num. 20.* Non tamen obinde sequitur, quod possis ordinem susceptum exercere, siue suspensionem non contraxeris, siue ab ea absolutus sis: quia prohibens Concilium ordinari ante signatam ætatem, consequenter prohibet ordinis exercitium ante illam, ut obseruauit Suarez *tom. 5. de censur. disp. 35. sect. 1. num. 23. Auila de censur. 3. part. disp. 5. dub. 7. vers. Notandum.* Bonac. *disp. 8. de Sacram. quest. unic. part. 5. num. 13. Villalob. tract. 11. difficult. 11. numer. 7.* At si susceptum ordinem ante ætatem completam exerceas, esto, grauiter pecces, irregularitatem non incurris, quia nullibi est iure expressa, sicuti notarunt Barbof. Suar, Bonacin. Tolet. Villalob. *locis alleg.*

8. Limitant tamen aliqui prædictam doctrinam, ne pro-

cedat in Religiosis Minoribus, & qui in eorum priuilegiis communicant ob concessionem Innocent VIII. relata in *Monument. Ordin. fol. 65. alijs 69. concess. 147. & in supplement fol. 99. concess. 370.* ibi enim refertur, Innocent. VII. viux vocis oraculo dispensasse cum toto Ordine Fratrum Minorum: quod postquam Fratres huiusmodi attigerint 23. ætatis annum, dum tamen sufficientes sint, possint promoueri ad sacerdotium, & Missas celebrare, non obstant iure, cæterisque contrarium facientibus, &c. Et postmodum concessit, quod Generales, & Prouinciales possint dispensare cum Fratribus suis in 22. anno completo. Quod priuilegium, sicuti testatur Compiler in *Compend. Priuilegior. Minorum, verbo, Dispensatio, numer. 15.* limitatum fuit in Capitulo generali Florent. celebrato, ut solum id fieret in casu necessitatis, propter sacerdotum paucitatem, & ex consilio quatuor Guardianorum pro hac necessitate examinanda constitutorum: & postmodum in Capitulo generali Butgenfi decretum est, hanc dispensationem ex concilio quatuor Definitorum faciendam esse. Priuilegia enim viux vocis oraculo concessa, & suspendi, & limitari possunt à Capitulo generali. Et licet Concil. Trident. hoc priuilegium derogare videatur, nihilominus Pius V. viux vocis oraculo concessit, ut in foro conscientie uti Religiosi possint omnibus gratiis, & priuilegiis ante Trident. concessis, esto, per Trident. derogata, aut, restricta sint, uti refertur in *Compend. priuileg. Societ. Iesu. verb. Concilium Trident. §. 3. ob quam causam Eman. Sà verb. Religio, n. 58. in edit. prima*, asserit, Religiosos ordinari posse ante ætatem legitimam.

9. Cæterum esto, prædicta vera sint, nullatenus possunt Religiosi Minores ordinari ante ætatem à Concilio præscriptam. Etenim priuilegium Innocentij à Concilio Trident. reuocatum est: Pius verò V. solum in foro conscientie priuilegia reuocata restituit, quæ Constitutio ad prædictum priuilegium extendi non potest: quia necessario exigit priuilegium illud ad sui usum in foro externo restitui. Quippe omnes Religiosi litteris dimissis sui Prouincialis indigent, ut ordinentur, quibus Prouincialis publicè testatur, ætatem legitimam habere: quod testimonium nullatenus verum esse potest, nisi quatenus Prouincialis dispositionem concessit. Prodest ergo concessio, non pro foro conscientie tantum, sed etiam pro foro externo. Adde, hanc dispensationem non posse Prouincialem facere, nisi cum consilio Definitorum examinata causa dispensationis, ac proinde in foro externo, & iudiciali, iuxta religionis usum. Deinde Sixtus V. in *sua Bulla contra male promotos*, omnia supradicta priuilegia, & Pij V. concessionem reuocauit, statuens sub grauissimis penis, Concilium Tridentinum obseruari in iis, quæ circa ordinum susceptionem præscripsit, ut constat ex illis verbis: *Aut ante per ætatem per sacri generalis Concilij Trident. decreta prima tonsura, aut cuique Ordini præscriptam.* Non obstantibus Constitutionibus, & Ordinationibus apostolicis, ac in Conciliis, etiam generalibus editis, cæterisque contrariis quibuscunque, Et licet Clement. VIII. anno 1595. pridie Kalend. Martij prædictum motum proprium Sixti reuocauerit, id solum fuit, quatenus ius commune, & terminos Concil. Trident. excedebat, quatenus verò iuri communi, & Trident. conformis erat, confirmauit, & reuolauit. Quapropter concessio Pij V. vixit per Sixtum, & Clementem reuocata, neque in foro exteriori, neque in interiori prodesse Religiosis potest. Et ita docuit Manuel Rodriguez. *tom. 3. qq. regular. q. 23. art. 6. Mirand. Man. Pralat. t. 1. quest. 39. art. 1. Valq. decis. 246. cap. 4. in fine, n. 44. Layman. lib. 5. summ. tract. 9. cap. 7. n. 2. Villalob. tractat. 11. de ordine. difficult. 11. in fine num. 8.* Quod verò subdit Valquez prædictum priuilegium Pij V. ad hoc prodesse posse, ut si bona fide Religiosus ante legitimam ætatem ordinatus fuerit, possit in foro conscientie à suo Prouinciali dispensari, ut in suscepto ordine minister ante completam ætatem, mihi non probatur, eò quod existimem prædictam concessionem Pij V. motu Sixti V. & Clement. abrogatam esse. Denique huic questioni & dubitationi locus non est, cum Urbanus VIII. hoc anno 1632. omnia priuilegia, & gratias viux vocis oraculo concessas reuocauerit.

PUNCTVM VIII.

De qualitate ordinandorum quoad mores, & scientiam.

1. Quæ ad qualitatem ordinandorum pertineant.
2. Quid ad mores.
3. Qualiter informatio faciendæ est.
4. Quid pro Religiosis.
5. Quem sensum habeat interrogatio Episcopi, an ordinandi sint apti, & Archidiaconi responsio.
6. Affirmant aliqui, peccare mortaliter, qui primam tonsuram, Ordinesque minores suscipi animo declinandi secularis iudicium.

7. *Quid sit tenendum.*
8. *Non est peccatum minoribus initiari animo non ascendendi ad superiores.*
9. *Neque est mortale ordinari minoribus animo retrocedendi post aliquod tempus.*
10. *Illiteratus ordinari non potest.*
11. *Pro minoribus quæ scientia.*
12. *Pro subdiaconatu, & diaconatu.*
13. *Pro presbyteratu.*
14. *An Episcopo competat Religiosos examinare de scientia, & doctrina non. Videtur competere.*
15. *Contrarium deciditur.*
16. *Requiraturne eadem scientia, & doctrina in Religioso ordinando, ac in seculari? Proponitur ratio difficultatis.*
17. *Verius minorem requiri.*
18. *Quid de cantoribus, & Canonicis, & portuariis.*

1. **Q**Uæ ad qualitatem ordinandorum pertinent, ad tria capita reduci possunt, ut bene notavit Valq. disp. 2.46. c.6. in princ. ad morum probitatem, ad scientiam, seu doctrinam, & ad vitæ necessaria. De duplici priori agemus in hoc puncto de tertio in sequenti.

2. Quod ad mores attinet Concil. Trident. 23. cap. 5. de reformat. pro minoribus ordinibus expostulat à Parocho, & Magistro scholæ, in qua ordinandus educatus est, bonum testimonium. Pro maioribus vero ordinibus requirit, ut per mentem ante ordinationem Episcopo adeat ordinandus, qui Parocho, vel alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, ac desiderio eorum, qui volunt promoueri, publice in Ecclesia propositis de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita, à fide dignis diligenter inquirat, & litteras testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimum transmittat. & cap. 7. decernit Sancta Synodus, ut feria quarta ante ordinationem, vel quando Episcopo videbitur, sacerdotibus, & aliis prudentibus viris ascitis ordinandorum genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inuestiget, & examinet. Et cap. 13. eiusdem sess. inquit Concilium: *Subdiaconi, & Diaconi ordinentur, ut habentes bonum testimonium, & in minoribus Ordinibus iam probati.* Et c. 14. de ordinandis in Presbyteros asserit, in ministeriis antea actus pie, & fideliter se gessisse debere, bonumque habere testimonium, atque ita pietate, ac castis moribus esse conspicuos, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis possint expectari. Etenim, cum Ministri Ecclesiæ gradum inter omnes fideles obineant, eliganturque ad populum docendum, salutisque sacramenta ministranda, necessarium erat omnibus esse notum ea vitæ probitate pollere, quam prædicta munera exigunt.

3. Informatio namque facienda est primò de natalibus; an, inquam, sint legitimi: quippe illegitimi irregulares existunt, & an ex Hæreticis sic damnatis, ut impœnitentibus descenderint. Qui enim à Iudæis originem trahunt, vel quorum maiores, etsi Hæretici fuerint, emendatos tamen esse constat, & reincorporatos Ecclesiæ unitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiæ penitentiam recepisse, quam vel perfecterunt, vel perfectioni eius insistant, aut paratos fuisse ad recipiendam eandem, iuxta Constitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit, *Statutum de Hæreticis in 6.* ab ordinatione excludi non debent, nisi aliter privilegio apostolico, & confirmatione caueretur, ut ex declaratione Concilij notavit Barbosa. Quapropter testes deponentes de natalitiis horum ordinandorum, qui à sanguine infecto descendunt, iurare possunt, à Christianis antiquis descendere: quia in ea informatione solum petitur, an descendant à condemnatis parentibus, & impœnitentibus, & an ipsi ordinandi noviter conversi sint. Cum ergo non descendant à parentibus impœnitentibus, censetur descendere à Christianis antiquis, quatenus necessarij sunt ad ordinem recipiendum, ut bene probat Sanch. lib. 2. in Decalog. cap. 28. n. 16. Secundò, examinanda est persona, an, inquam, sit corpore vitata, ob cuius vitium ab ordine remoueri debeat, cap. *Quando. 24. distinct.* & ibi Glossa, & cap. 1. & 2. de corpore vitati. Tertiò, eius ætas, an legitima sit. Quartò, eius institutio, id est, quo titulo ad ordines promouendus sit, an sufficiat ad vitæ necessaria, de quo latè in sequentibus. Quintò, eius mores iuxta communem famam, & opinionem, quæ sufficeret probatur Parochi testimonio uti notavit Barbosa 2. p. de potest. Episcop. allegat. 10. n. 15. Sextò, eius doctrina, & fides, de quo statim.

4. Aduerto, prædictam informationem pro secularibus statutam esse: nam Regulares, uti declarauit Congregatio Concilij, non tenentur nomen, & desiderium suum in Ecclesia publice proponi facere, & testimonium deferre iuxta ritum in Tridentino præscriptum, sed sufficit testimonium à suis superioribus allatum. Deinde, etsi attestatio, & informatio præscripta sess. 23. cap. 5. de reformat. pro omnibus ordinandis debeat regulariter fieri, aliquando tamen poterit Episcopus ordinandum promouere ommissa prædicta informatio-

ne, si aliunde ei constet de probitate vitæ, & morum integritate, uti ex Congregatione Concilij notavit Barbosa in remiss. d. cap. 5.

5. Præter supradictam informationem de ordinandorum genere, ætate, moribus, & doctrina, ipso ordinationis die Archidiaconus electus, ut Episcopo assistat, alta voce interrogat adstantes, an sciant aliquo impedimento affici ordinandum, quo ordini recipiendo minus dignus efficiatur, præcipitque, ut illud declarent, & manifestent, iuxta textum in c. *Nostrium. de offic. Archid.* Quo facto, Episcopus statim interrogat Archidiaconum, an sciat, omnes ordinandos dignos esse: ipse vero responderet, & scire, & testificari esse dignos, quantum humana fragilitas nosse finit, cap. vnic. de scrutinio in ordine faciendo. Quæ responsio veritatem continet, dummodo sciat, ordinandos ab examinatore approbatos, nulliusque impedimenti conscios: quia, dum quis non probatur indignus, dignus esse censetur. E contra, si aliquem sciret impedimento ligatum, deberet Episcopum secreto monere, ut iuxta qualitatem impedimenti, quid faciendum sit, decerneret, sicuti bene notavit Barbosa de potest. Episcop. 2. p. alleg. 10. n. 21.

6. Sub hac conditione de vita, & moribus ordinati comprehendere possumus intentionem, quam ordinatus habere debet in prima tonsura, ordinibusque minoribus suscipiendis. Equidem Dominic. Bannes 2. 2. qu. 12. art. 1. in 2. difficult. conclus. ult. Arag. 2. 2. qu. 12. art. 1. dub. 1. Pett. de Ledesma. de Sacram. Ordin. c. 7. post 3. conclus. Man. Rodrig. 2. t. sum. cap. 17. num. 2. & inclinatur Barbosa 2. p. de potest. Episcop. alleg. 10. n. 20. & alleg. 11. num. 12. existimant, peccare mortaliter ordinandum, qui animo declinandi sæculare iudicium, neque ad superiores ordines ascendendi, prima tonsura ordinibusque minoribus initiatur, similiterque peccare mortaliter Episcopum ordinantem, si conscius sit prædictæ intentionis. Probatur ex Trident. sess. 23. cap. 4. ubi prohibet initiari prima tonsura eos, de quibus probabilis coniectura est sæcularis iudicii fugiendi fraude, & non ut Deo fidelem cultum præstent, hoc vitæ genus eligere. Quod autem hæc verba præceptiua sint, & non tantum consultiua, uti voluit Coninch. statim referendus, conuincitur ex eo, quod æquè Concilium prohibet initiari, cum de quo probabilis coniectura non sit, non sæcularis iudicii fugiendi fraude ordinari, sicuti prohibet initiari eum, qui Sacramentum Confirmationis non suscepit, vel legere, & scribere nescit.

7. Cæterum verius censeo, non esse peccatum prima tonsura minoribusque ordinibus initiari intentione fruendi privilegij Clericorum, illorumque exemptione à sæculari iudicio, sicuti docet Sanchez lib. 6. de matrim. disp. 31. n. 16. & 17. Coninch. de Sacram. disp. 20. dub. 10. u. 104. Bonac. disp. 8. de Sacram. quest. vnic. p. ult. in fine. Laym. lib. 5. summa. tract. 9. cap. 7. circa finem. Etenim rationi consonum est, ordinem suscipere sub intentione omnium, quæ ordini annexa sunt: at ordini annexa est exemptio à sæculari iudicio: ergo suscipere ordinem sub hac intentione non est dissonum rationi. Neque huic intentioni obstat Concilium: quia in hac intentione nullam fraudem ordinandus committit: quippe vitur iure sibi concessio. Illud ergo excludit Concilium ab ordine suscipiendo, qui non, ut Deo fidelem cultum præstet, ordinatur, sed sæcularis iudicii fugiendi fraude: fraus autem non est censenda committi, nisi graui aliqua causa apud sæculare iudicium incepta initiaretur: tunc enim censeretur ordinandus fraude uti in sæculari iudicio fugiendo.

8. Secundò dico, nullum te peccatum committere, si prima tonsura, minoribusque ordinibus initiaris animo non ascendendi ad superiores. Sic Coninch. Sanchez, Bonac. locis allegatis: imò in hac conclusione consentiunt Pett. de Ledesma. Arag. Rodrig. suprà. Ratio est: quia nullo iure cautum est, suscipientem primam tonsuram, Ordinesque minores, obligatum esse ad superiores ascendere. Nam Trident. sess. 23. cap. 4. & 11. solum expostulat in ordinando intentionem præstandi Deo fidelem cultum: quam intentionem habere optimè potest, tametsi intentione careat superiores Ordines assumendi. Deinde illegitimus, qui ex dispensatione Episcopi minoribus initiatur, iuxta textum in cap. 1. de filiis Presbyterorum. in 6. nequit intentionem habere assumendi Ordines superiores. Ergo hæc intentio non est per se necessaria. Hinc optimè infert Sanchez dicta disputat. 31. num. 18. aduersus Bartholom. de Ledesma. de Sacram. Ordinis, dub. 5. conclus. 2. non peccare Episcopum conferentem primam tonsuram, aut ordines minores ei, qui intentionem habet non ascendendi ad superiores, sed solum Deo in susceptis ordinibus famulandi: quia Episcopus obligatus non est in ordinum collatione aliam intentionem ab ordinando exigere, quam iura ab illo exigunt.

9. Tertiò dico, nec te peccatum mortaliter, si Ordines suscipias animo fruendi aliquo tantum tempore privilegij Clericorum, & postmodum retrocedendi. Quia ordinari minoribus Ordinibus retrocedere sine causa potest absque graui culpa, & se incapax reddere ad ordinum ministeria deinceps obeunda, ducendo vitam, cum nullo voto, promissione,

promissione, aut præcepto ad perseverandum in statu assumpto astringatur, uti docent Valent. 2. 2. disp. 1. q. 12. part. 1. post princ. Bannes 2. 2. q. 12. art. 1. §. Si tamen tertia conclusio & aliis relatis Sanchez lib. 7. de matr. disp. 31. n. 20. Toler. lib. 4. cap. 18. Azor. tom. 1. lib. 13. c. 14. quæst. 14. Ergo peccare mortaliter non potest intentionem habens retrocedendi, quia ea intentio deterior esse non potest ipso facto. Ex alia parte susceptio ordinis sub ea intentione retrocedendi, non est ab Ecclesia specialiter interdicta, nec iure naturali videtur saltem sub gravi culpa interdicti, utpote quæ non est graviter Ecclesiæ damnosa. Quod secus procedit in Novitio Religionem assumentem: nam esto, absque gravi culpa possit Religionem deserere, si tamen, cum ingreditur, intentionem habeat eam deserendi, graviter peccat: quia Religionem decipit in re gravi, eius alimenta suscipiens, secreta, institutaque agnoscens, quæ nullatenus ipsi permitterentur, nisi sub animo, & intentione probandi, & si placuerit, perseverandi. Atque ita docent Nauarr. c. 25. n. 108. Sanchez lib. 7. c. 31. n. 16. Coninch. disp. 20. dub. 10. n. 104. Laym. tract. 9. c. 7. circa finem.

Dixi absque causa. Nam, stante causa legitima, excusabitur etiam a culpa veniali recessus ab Ordinibus, uti dixerunt Toler. Azor. Sanchez, Layman. locis allegatis, & consequenter etiam excusabitur susceptio ordinis sub ea intentione. Quis enim dicit, peccatum committere Universitatis Rectorem, qui, ut iurisdictionem exerceat, quam aliis exercere non potest, prima tonsura insignitur; tamen si animum habeat postmodum deposito officio ad nuptias transeundi?

10. Quod ad secundam qualitatem ordinandorum attinet, quæ est de scientia, & doctrina: primò, statutum erat in c. ult. de temporibus ordinat. in 6. ne vllus illiteratus ad Ordines admitteretur. Concilium autem Trident. sess. 23. c. 4. de reformat. illiteratum esse censet ad primam tonsuram suscipiendam, qui fidei rudimenta ignorat, vel legere, & scribere nescit. Quapropter prima tonsura iniciandus fidei rudimenta tenere debet; item legere, & scribere, saltem in vernacula lingua, ut docuit Azor. 2. part. lib. 6. c. 6. q. 2. Barbosa. alleg. 11. n. 5.

11. Pro minoribus Ordinibus intellectum linguæ Latinæ expostulat Concil. sess. 23. c. 11. de reformat. ibi: *Minores Ordines iis, qui saltem linguam Latinam intelligant per temporum intervallum, nisi aliud Episcopo videbitur.* Quæ verba expendens Menoch. de arbit. casu 425. num. 57. & seqq. intelligit arbitrio Episcopi commissum esse, ut Ordines conferat ei, qui, etsi linguam Latinam non intelligit; est tamen bonæ indolis, & pro ætate docilis: quia illiteratus dici non debet, qui pro ætate didicit; quique offendit pro tempore proficere posse, uti tradidit Turcremat in c. illiteratus 56. dist. & Germinian. ibi, & Innocent. in c. Cum in cunctis de electione, & Rebuff. in tract. de pacific. possessor. n. 201. ubi ex Alexand. in annotat. ad Bart. refert illud simile, scholasticum magni ingenij non esse à doctoratu repellendum, etiam ante quinquennium, cum spes est, quòd ediscent. Menochium sequitur Barbosa allegat. 11. n. 6. Cæterum, hæc sententia omninò displicet: aduersatur enim verbis Concilij, & communi Doctorum sententiæ: illa enim verba, nisi aliud Episcopo videbitur, non ad qualitatem scientiæ referenda sunt, sed ad temporum interstitia. Concedo namque illiteratum non esse, qui pro ætate didicit, & spes est, quòd ediscent. At Concilium iuxta communem omnium sensum non solum postulavit pro minoribus Ordinibus, ne ordinandus illiteratus esset, sed insuper, ut litteratura Latinæ linguæ polleret, aliàs nulla specialis scientia, & doctrina pro minoribus Ordinibus, imò pro subdiaconatu, & diaconatu necessaria esset, quàm pro prima tonsura.

12. Pro subdiaconatu, & diaconatu præter linguam Latinam exigit Concilium cap. 13. ordinandum institutum esse iis, quæ ad officium peragendum necessaria sunt: censebitur autem sufficienter instructus, si voluntatem habeat Rubricas Breuiarij, & Missalis legendi: ex illis enim facile discere poterit, qualiter recitare Officium canonicum debeat, qualiterque munus suscepti Ordinis peragere. Quapropter, etsi ante subdiaconatum susceptum nesciat modum, & ritum recitandi, non obinde ineptus est ad Ordinis susceptionem, vt ex practi recepta colligitur, vt tradit Vasq. disp. 246. c. 6. n. 53. Coninch. disp. 20. dub. 10. n. 103.

13. Tandem pro presbyteratus Ordine exigit Concilium sess. 23. c. 14. ultra supradicta, ut ordinandus diligenti examine præcedenti idoneus comprobetur; tum ad docendum populum ea, quæ scire omnibus necessaria sunt ad salutem; tum ad Sacramenta ministranda. Cæterum, cum nullus Sacerdos administrare sacramentum possit, nisi ab Ordinario approbatur, uti statuit Concil. sess. 23. cap. 15. efficitur sanè, scientiam requisitam pro sacerdotio suscipiendo non esse eam scientiam, quæ ad ministranda sacramenta confessionis requiritur, uti docuit Vasq. disp. 246. cap. 6. num. 53. Coninch. disp. 20. dub. 10. numer. 103. Layman. tract. 9. cap. 7. num. 2. sed esse eam scientiam, quæ ad ministranda Sacramenta Baptismi, & Eucharistiæ requiritur: quia hæc sunt sacramenta, quæ communiter à Sacerdotibus simplicibus solent ministrari; vel saltem eam scientiam, quæ ad ministranda sacramenta in genere requisita

est, tamen si non habeatur ea scientia, quæ requisita est pro sacramentorum ex officio administratione.

14. Pro supradictorum intelligentia duplex est enodanda difficultas. Prima, an Episcopo competat, Religiosos examinare de sufficientia doctrinæ ad Ordines suscipiendos. Videtur enim, id non competere Episcopo, sed Religionis Prælati, qui litteras commendatitias concedunt. Primò, quia Eugen. I V. id expressè Minoribus concessit, uti refertur in Comp. Mendicant. tit. Ordines sacri, §. 10. quod privilegium, vtpote Religionis concessum, non videtur clausula generali, *Non obstantibus*, qua Concil. Trident. vitur, reuocatum. Secundò, Trident. elto, ordinandorum examen Episcopo committat. sess. 23. cap. 7. eam commissionem ad Religiosos non extendit; aliàs competere Episcopo ætatem, mores, & genus Religiosorum inuestigare, & publicè in Ecclesia proponere, sicuti de reliquis ordinandis ibidem cauetur. Et licet cap. 12. expressè dixerit: *Regulares quoque, nec in minore ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, privilegiis quibuscumque quoad hoc penitus exclusis*, intelligi potest de examine medijs Prælati Religionis faciendo, non de examine ab ipsis Episcopis immediatè præstando. Tertiò, sess. 23. cap. 8. decernit Concilium, neminem esse ordinandum, cuius probitas, ac mores Ordinarij sui testimonio non comprobentur: & sess. 14. cap. 2. statuit, ne titularis Episcopus aliquem ordinet sine eius Ordinarij licentia: Ordinarius autem Religiosorum non est Episcopus, sed Religiosus Prælatus: ergo ipsi, & non Episcopo competit suorum subditorum approbatio.

15. Cæterum omninò dicendum est, Episcopo competere Religiosorum examen quoad scientiam, & doctrinam, iuxta dictum cap. 12. Trident. ubi sublati omnibus privilegijs cauetur, neminem, etiam regularem ordinari posse sine diligenti Episcopi examine: quod solum de doctrinæ examine intelligi debet. Examen autem à Prælati Religiosorum factum non potest dici factum ab Episcopo, cum non fuerit nomine ipsius factum, vel ab ipso postmodum approbatum. Quoad genus verò, ætatem, & mores, non Episcopis, sed Prælati Religiosorum competit inuestigatio, & approbatio ex dicto cap. 8. & communi consuetudine. Atque ita tradit Vasquez c. 3. in 3. p. disput. 246. de Ordine, cap. 6. nu. 55. Villalobos tract. 11. de Ordine, difficult. 14. in fine. Rodrig. tom. 1. qq. regular. quæst. 24. art. 7. Monent tamen Rodrig. & Villalobos, expedire, ut Episcopi, approbatione Religiosorum à suis Prælati facta contenti sint, Si enim cuiusdam examinatoris secularis approbationi fidem, efficacius fidere debebāt Religiosorum Prælati, Religiosi verò Societatis I. E. S. V., qui à Præposito generali, eiusque delegatis, quales sunt Prouinciales, licentiam obtinent ad Ordines suscipiendos, non debent ab Episcopis examinari de cantu, officiis, & caeremoniis ecclesiasticis, ac aliis in aliis ordinandis requisitis, ex concess. Greg. XIII. 22. Septemb. 1582. Quod privilegium aliis Religionibus non communicatur. Verum esto, hoc ita sit, nostri Religiosi subire examen doctrinæ non recusant, ut benè aduertit Vasquez disput. 246. cap. 6. num. 57.

16. Secunda difficultas est, an eadem scientia, & doctrina, quæ in secularibus requiritur ad Ordines suscipiendos, requisita sit in Religiosis? Ratio difficultatis est: quia Trident. æquè pro omnibus ordinandis expostulat linguam Latinam intelligere, si Ordines minores susceperunt; si verò subdiaconatum, ut litteris sint instructi; si presbyteratum, ut scient docere populum necessaria ad salutem, & sacramenta ministrare. Quo ergo fundamento Religiosi ab hac obligatione eximi possunt, præcipuè cum Concilium sess. 23. cap. 12. statuerit, neminem ordinari sine diligenti Episcopi examine?

17. Nihilominus verius existimo, minorem scientiam linguæ Latinæ in Religioso, quàm in seculari Clerico expostulandam esse: quia ratione vitæ communis, quam proficetur, eum defectum supplet, tum puritate, tum prudentia ibidem acquiritur aliorum doctrinæ, monitis, & correctione, tum Prælatorum cura, & diligentia, ne vllum errorem committat, & commissus emendetur, quæ in seculari Clerico non procedunt. Atque ita docent Abbas cap. In cunctis de elect. numer. 3. Innocent. ibi. num. 1. & 7. Geminian. cap. fin. de temporibus Ordinat. in 6. D. Thom. in 4. dist. 24. quæst. 1. art. 3. Socus distinct. 25. qu. 1. art. 4. concl. 3. Rodrig. tom. 1. qq. regular. quæst. 24. art. 7. Mirada in Manuali Prælatorum, tom. 3. qu. 8. art. 7. vers. Secundo dico. Henriquez lib. 10. de Ordine, cap. 16. in fine. Villalobos tract. 21. de irregular. difficult. 34. numer. 5. Sed, quæ scientia sufficiat, arbitrio prudentis relinquitur: illud certum, aliquantulum linguam Latinam intelligere debere. Henriquez verò, Rodrig. Mirand. Villalobos, & alij ab ipsis relati credunt, Religioso sufficere, ut omnibus Ordinibus, etiam presbyteratu, ordinetur, si sacramenta, eorumque materias, & formas agnoscat, & rectè legere Latine sciat, tamen si linguæ Latinæ parum intelligat. Fauetque text. in cap. Nullus Episcopus de temp. Ordinat. lib. 6. ubi infanti, & illiterato prohibetur Episcopus primam tonsuram conferre, nisi Religionem intraret. Ergo Religionem intranti concedi permittitur. Et forè hæc spectans Glossa in

^e ap. Legi epistolam verbo instructus, 16. quæst. 1. agens de requisitis ad Ordines, dixit: Sufficit Monacho, quod tantum bonus sit, licet sit illiteratus, & Dominicus. Sorus in 4. distinct. 25. art. ult. pag. 60. inquit: Quando Religiosi, qui curam animarum non habent, ordinantur, non requiritur, alia scientia, quam ut mysterium Sacramenti intelligant.

18. Quæ dicta sunt de diminuta Religiosorum scientia pro ordinibus suscipiendis requisita, extendit Villalobos tract. 21. de irregularit. difficult. 34. n. 6. ad Cantores, Canonicos, & Rationarios Ecclesiarum cathedralium ex consuetudine recepta. Sed certè non sunt habendæ laxandæ. Proh dolor! plures Ecclesiæ illiteratis abundant, & minus docti, seu potius insipientes pinguioribus præbendis obtrinent, quod in contemptum status ecclesiastici non leuiter cedit.

P V N C T U M I X.

De qualitate ordinandorum, quoad vitæ necessaria.

1. Quid in hac re sit iure statutum.
2. Titulus beneficii, vel patrimonij pro minoribus Ordinibus non exigitur.
3. Exigitur pro omnibus Ordinibus sacris, in iis, qui professi non sunt. Excipe Societatis Religiosos.
4. Si sub diaconatu absque beneficio, vel patrimonio sis insignitus, non potes absque eo titulo ad superiores Ordines ascendere.
5. Esto, aliqui censeant, ex Episcopi dispensatione aliquem posse absque prædicto titulo ordinari in sacris, rectius alij negant.

1. **C**um non deceat eos (inquit Concil. Trident. sess. 21. c. 2. de reformat.) qui diuino ministerio adscripti sunt cum ordinis dedecore mendicare, aut sordidum aliquem quæstum exercere, uti habetur cap. Diaconi sunt 93. dist. statutum est in Concilio Chalcedonenſi relato in cap. Neminem 70. dist. & in Concil. Placent. relato in cap. Sanctorum eadem dist. irritam esse ordinationem illius, qui sine Ecclesia, hoc est, beneficio, aut loco illius, patrimonio, ordinatur. At Alexand. III. in cap. Episcopus de præbendis, & specialiter Innocent. III. in cap. Cum secundum Apostolum eodem tit. benignius agentes supradictam pœnam sustulerunt statuantes, ut si quem Episcopus sine certo titulo pro vitæ necessariis ordinaret, tandiu ei necessaria subministraret, donec in aliqua Ecclesia ei conuenientia stipendia militiæ clericalis assignet, nisi talis ordinatus de sua, vel paternâ hereditate subsidium vitæ possit habere. Quam legem explicans Bonifac. VIII. in cap. Si Episcopus de præbendis in 6. definiuit, ut si Episcopus, cui commissum est subditos alterius diœcesis ordinare, non signatis ordinandis, aliquem sine titulo ad vitæ necessaria ordinauerit, teneatur sustentationem ordinato subministrare. Si verò potestas commissa fuit signatis ordinandis, & inter eos aliquis caret titulo, Episcopus designans, & potestatem concedens obligationem subit ordinatum sustentandi. Verum, quia compertum fuit complures plebisque in locis ad sacros ordines nullo ferè delectu admitti, qui variis artibus, aut fallaciis confingunt se beneficium ecclesiasticum, aut etiam idoneas facultates obtinere, statuit Trident. sess. 21. cap. 2. de reformat. ne quis deinceps Clericus secularis, quamuis aliàs sit idoneus moribus, scientia, & ætate, ad sacros ordines promouetur, nisi prius legitime constet, eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honestè sufficiet, pacificè possidere. Id verò beneficium resignare non possit, nisi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum sit promotus neque ea resignatio admittatur, nisi constito, quod aliunde viuere commodè possit: & aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium verò, vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit assumptos pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum, eo quoque prius perspecto patrimonium illud, vel pensionem verè ab eis obtineri, taliâque esse, quæ eis ad vitam sustentandam satis sint. Atque illa deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extinguui vel remitti nullatenus possunt donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, unde viuere possint, antiquorum Canonum pœnas super his innouando.

2. Pro supradictorum explicatione aduerte, titulum beneficii, vel patrimonij non esse pro minoribus ordinibus expositulum, sed solum pro factis, scilicet, subdiaconatu, diaconatu, & presbyteratu. Constat ex usu, & praxi recepta, & colligitur ex cap. Tuis. cap. Episcopus. cap. Cum secundum de præbendis. & cap. Si Episcopus eodem tit. in 6. & ex Trident. ibi. ad sacros ordines. Neque deest ratio: quia ab Ordinibus minoribus potest ordinatus retrocedere uxorem ducens, cap. 1. de Clerico coniugato: secus ab Ordinibus sacris. Atque ita docent Nauar. lib. 1. consil. 14. de tempor. ordinat. num. 1. Nicol. Garcia 2. p. de benef. cap. 5. numer. 4. Stephan. Dauid 3. p. de censur. disp. 5. dub. 3. circa finem. Aloysius Riccius praxi, resolut. 271. num. 3. August.

Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 19. numer. 3. & alij apud ipsos.

3. Prædictus tamen titulus beneficii, vel patrimonij pro omnibus ordinandis in sacris exigitur, nisi Religiosi sint. Religiosis enim professis loco beneficii voluntaria paupertas succedit, quæ Regum diuitiis præstat, ut benè notauit Henric. lib. 10. cap. 17. §. 3. & ex illo Aug. Barbosa dicta 2. p. de potest. Episc. alleg. 19. n. 4. Valq. disp. 2. 46. c. 6. in fin. Notanter dixi, professis: nam Religiosi non professi, cuiuscunque Ordinis sint, nequeunt ad sacros Ordines promoueri absque titulo beneficii, vel patrimonij ex declaratione Pij V. in sua Bulla, quæ incipit, Romanus Pontifex: edita ann. 1568. pridie Idus Octobris, quam refert Praxis noua episcopalis 1. p. cap. 1. de conferend. ordinibus num. 43. Quæque Constitutio locum habet etiam in nulliter professis, quia verè professi non sunt ex Roræ decisione relata à Garcia 2. p. cap. 5. num. 11. & 12. & docuit Riccius in praxi fori ecclesiast. resolut. 270. numer. 2. Barbosa dicta alleg. 19. numer. 5. Bonac. disp. 8. de Sacram. quæst. unie. p. 5. num. 19. & alij apud ipsos. Ab huius Constitutionis decreto exempti sunt Religiosi Societatis IESV, vota biennij emittentes, qui, licet professi non sint; sunt tamen verè Religiosi, ideòque eorum paupertas, quæ ex parte eorum perpetua est, locum beneficii, vel patrimonij obtinet, sicuti si essent professi, ut definit Gregorius XIII. in sua Bulla, Ascendente. 8. Kalendas Iunij, anno 1584. & Gregorius XIV. in Bulla, quæ incipit, Ecclesia catholica, anno 1591. & tradunt Praxis noua episcop. 1. p. cap. 1. n. 44. Henric. lib. 10. de Ordine, cap. 17. §. 3. Garcia 2. p. de benef. c. 5. n. 13. Valquez disp. 2. 46. de Ordine, cap. 6. in fin. Barbosa alleg. 19. n. 7.

4. Verum, si subdiaconatu insignitus sis absque patrimonio, vel beneficio, vel illud casu amittas, non obinde potes ad superiores Ordines ascendere, sed necessariò teneris quærere beneficium, vel patrimonium, aliàs grauius peccabis, uti docent Suar. tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. n. 39. Barbosa de potest. Episc. alleg. 20. n. 22. Henric. lib. 13. cap. 37. n. 2. Auila 3. part. de censur. disp. 5. dub. 3. Garcia 2. p. de benef. cap. 5. num. 122. Propterea quod Concil. Trident. & reliqui textus indefinitè prohibent ascensum ad sacros Ordines absque beneficio, vel patrimonio: & ratio prohibitionis non cessat ex eo, quod subdiaconatus susceptus sit: quippe indecentia, quod aliquis Ecclesiasticus cogatur medicare, vel victum turpi quæstu quærere, efficacius procedit in Diacono, & Presbytero, quam in Subdiacono. Concedunt tamen Henric. & Auila locis citatis, posse tecum Episcopum dispensare, si sine titulo ordinatus fuisse subdiaconatu, ut ad superiores Ordines ascendas, si illis susceptis spe-ras honestiùs acquisiturus sustentationem, quam in subdiaconatu permanens acquirere non poteris, nisi mendicando, vel aliquod vile officium exercendo: quia hæc est causa sufficiens, ut dispensatio concedatur.

5. Aliqui verò Doctores non infimæ notæ, nempe, Cordub. in sum. quæst. 36. Henric. lib. 10. cap. 17. ad finem, & lib. 13. cap. 37. §. 2. & lib. 14. cap. 5. n. 3. Vega 1. part. sum. c. 57. casu 1. Gonzalez super reg. 8. Cancell. gloss. 4. n. 36. Auila de censur. 3. part. disp. 5. dub. 5. in fine, affirmant, posse aliquando Episcopum dispensare, ut quis absque beneficio, vel patrimonio Ordinibus sacris initiatur, si sit vir insignis litteris, & doctrina, cui meritò præsumi non potest defuturum beneficium, vel præbendam. Hæc enim spes, ita proximè certa loco beneficii haberi potest. Sed rectius negant hanc potestatem Episcopo Bonac. Salzedo praxi c. 18. n. 7. Genuen. c. 8. n. 2. Petr. de Ledem. de Sacram. Ordin. c. 7. ante ult. conclus. Rodrig. 2. t. c. 15. n. 15. Et fauet declaratio sanctæ Congregationis relata à Garcia 2. p. de benef. c. 5. num. 129. Et colligitur ex Trident. vniuersaliter prohibente, ne quis Clericus secularis, quamuis alias sit idoneus moribus, scientia, & ætate, sacris initiatur absque beneficio, vel patrimonio.

P V N C T U M X.

De qualitate beneficii requisita ad Ordines.

1. Beneficium debet esse sufficiens ad congruam sustentationem.
2. Ex beneficio, & patrimonio sufficientia tituli coalescere potest.
3. Redditi beneficii debent esse certi, & à propriò labore independentes.
4. Beneficium debet esse perpetuum.
5. Ad titulum coadiutoria præfata ordinari non potes, neque ad titulum seminarij.
6. Benè ad titulum beneficii, cuius fructus percipere debet Presbyter factus.
7. Debes actu possidere beneficium.
8. Et pacificè possidere.
9. Nequis prædictum beneficium resignare absoluit, nisi mentione facta te fuisse ad illius titulum ordinatum.
10. Item, nec sub pensione, quidquid alij contra sentiant.
11. Quid in permutatione dicendum.

12. Non vacat tibi beneficium, si contra Trident. formam resignaueris.

13. Nequis fructus prædicti beneficii hypothecare, aut obligare.

1. **B**eneficium, quod pro titulo ad Ordines requisitum est, debet esse sufficiens ad honestè Clericum sustentandum. Quale autem sufficiens censi debeat, arbitrio Episcopi remittitur, argumento legis 1. de iure deliberandi, cap. De causis de offic. deleg. & tradit Henríquez lib. 10. c. 17. §. 3. Garcia 2. p. de benef. c. 5. n. 112. ubi n. 115. alios referens affirmat, beneficium, cuius redditus quinquaginta, vel triginta scuta attingunt, sufficere pro titulo ad Ordines: quia non est spectanda qualitas ordinandi, sed illius sustentatio. Cæterum, etsi qualitas singularis ordinandi spectanda non sit: at certè spectanda est qualitas status clericalis assumpti, ad cuius honestam sustentationem non videtur sufficiens illa diminutæ quantitatis assignatio: ponderandum enim est verbum, honestè, quod Concilium non sine causa addidit: indicat enim non cuiusque sustentationi beneficium sufficere debere; sed sustentationi congruæ, decoræ, commodæ, competentis, seu honestæ, ut benè notauit Barbosa 2. p. de potest. Episc. alleg. 19. n. 9. & 10. Quare crederem, nullius beneficii vel patrimonij redditus sufficientes esse, nisi valorem centum scutorum attingerent. Et colligi potest ex Tridentino assignante centum pro Rectoris congrua.

2. Contingere autem potest, ut beneficii, vel patrimonij redditus seorsim sumpti insufficientes sint ad congruam sustentationem: at simul sumpti sufficiant, & eo casu promoueri ad Ordines poteris: quia moraliter censi debes, tam beneficium, quam patrimonium sufficiens habere, non per se, & diuisim (sed, quatenus cum alio coniungitur, & ex utroque integra sustentatio coalescit. Sic Zerola 1. p. verbo, Dimissoria, §. 5. dub. 2. Genuens. in praxi Neapolitana, c. 81. n. 2. Quaranta in summ. Bullar. verb. Ordo vers. Circa 2. Vgolin. de potest. Episc. c. 36. §. 3. in fine, & §. 8. n. 2. Barbosa allegat. 19. n. 14. Bonac. disp. 8. de Sacram. q. vn. p. 5. n. 39.

3. Redditi autem beneficii congruæ sustentationi sufficienter debent esse certi, & independentes à proprio labore, & industria, aliàs cogi poteris mendicare, ut benè tradit Marc. Anton. Gen. in praxi, dicto c. 81. n. 2. Quare ex pirantiis, aliisque emolumentis, quæ exercitio suorum ordinum haberi possunt, sufficiens titulus non coalescit: quia ea emolumenta non computantur, ut redditus certi, ut docuit Garcia 2. part. c. 5. n. 125. Addens supradictam resolutionem procedere, etiam si Episcopus se obliget supplere, quidquid defuerit, & etiam si ex industria, & honesto officio Musicæ, vel Grammaticæ possit sustentari. Et merito: quia hæc cessare poterunt infirmitate superueniente. Quod aded verum est, ut etiam si beneficium curam animarum habeat annexam, & illius fructus insufficientes sint ad congruam sustentationem, neque habeas, unde suppleas, non tenearis intra annum ordinari, sed potius debeas illud beneficium dimittere, ut docuit sacra Congregatio relata à Barbosa in remiss. Concil. sess. 21. c. 2.

4. Quapropter beneficium, ad cuius titulum initiari debes, debet esse perpetuum, ut colligitur ex Trident. sess. 21. cap. 2. prohibente, ne alienari possit, & notauit Bonac. disp. 7. qu. vn. p. 5. n. 40. ideoque ad titulum vicariæ temporalis, & capellaniarum amouibilium ordinari nequis, quia potes remoueri, & cessare titulus. Non enim ex eo, quod ad ipsatum titulum ordinatus sis, obligatur successor te, in supradicta vicaria, vel capellania conferuare, aliàs qualitas, & natura capellanix, & vicariæ temporalis mutaretur: siquidem ratione Ordinis assumpti perpetua redderetur. Atque ita docent Henríq. lib. 10. de Ordine, cap. 16. §. 3. Barbosa allegat. 19. num. 25. tametsi contra teneant Salzedo ad Bernard. Diaz. c. 18. nu. 8. Flamin. de resignat. lib. 2. quæst. 6. n. 2. Gonzalez in reg. Cancellar. gloss. 5. §. 3. n. 42. eod quod prouisus de vicaria temporalis, seu capellania amouibili, nunquam de facto ab eis remouetur, nisi alia prouisione concessa, ut docuit Flamin. q. 4. n. 86. & Praxis noua episcopi, 1. p. c. 1. n. 45. in fine. Sed immerito hæc obligatio patrono imponitur.

5. Neque item ad titulum præcisæ coadiutorix cum futura successione poteris ordinari: quia non est beneficium; sed spes beneficii, & incerta, cum possit proprietarius superuiuere. Si tamen simul cum iure successionis aliqua portio competens & sufficiens tibi assignetur, optimè poteris ad illius titulum ordinari, sicuti ad titulum pensionis. Sic Nauarr. de orat. c. 20. num. 8. Salzedo ad Bernard. Diaz cap. 18. num. 7. Moneta de optione, cap. 4. quæst. 8. num. 169. Acoſta de Andrade ad Bullam, qu. 77. Gonzal. gloss. 5. §. 9. num. 6. Garcia de benef. 2. p. cap. 5. num. 132. Barbosa allegat. 19. num. 23. Neque ad titulum seminarij poteris ordinari, nisi forte tibi assignentur aliqui fructus in perpetuum pro seruitio, ut ex sacra Congregatione decifum refert Barbosa in remissionib. ad distinct. cap. 2. sess. 21. & pluribus firmat 2. p. de potest. Episc. alleg. 19. numer. 31.

6. Ad titulum autem beneficii, cuius fructus percipere non

potes, nisi Presbyter factus, benè poteris ordinari: quia ea conditio non impedit tituli sufficientiam, & perpetuitatem, ut ex sacra Congregat. decifum docet Garcia 2. p. de benef. cap. 5. n. 110. Franc. Leo in thesauro fori ecclesiast. c. 39. num. 22. Barbosa 2. part. de potest. Episc. alleg. 19. n. 29.

7. Deinde beneficium, ad cuius titulum ordinaris, debes actum possidere, nec sufficit illius spes certa, ut colligitur manifestè ex Trident. dicta sess. 21. cap. 2. Quare non sufficit, te esse nominatum, vel præsentatum, postulatam, seu electum: quia quousque possideas non diceris beneficium habere, ut tradunt Salzedo cap. 18. num. 6. Garcia cap. 5. num. 130. Barbosa alleg. 19. num. 28. tametsi ad titulum beneficii querendi affirmant Maiol. de irregularit. lib. 4. cap. 15. num. 3. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 19. Et fauet Glossa in cap. Oleum. in medio, 61. dist. te promoueri posse. Sed non videt; quia ratione hæc sententia sustineri possit, stante Tridentini decifione.

8. Præterea requiritur, ut beneficium non solum possideas, sed pacificè possideas, ut dixit Trident. dicto c. 2. aliàs non habes certum titulum. Quare, si lis mora sit, siue de iure, siue de facto, super beneficium, vel omnes eius fructus, durante ea lite non poteris promouere, ex Glossa in c. Commissa. 35. de elect. in 6. verbo, Pacifica, & in Clement. Gratia, verbo, Pacificè, de rescript. & notauit plures referens Barbosa allegat. 19. à n. 15. Notanter dixi, si lis mora sit super beneficium, vel omnes eius fructus. nam ex eo, quod moueatur circa aliquam partem fructuum, si tamen pars, quæ super sit, sufficiens sit ad sustentationem congruam, beneficium litigiosum censi non debet, ut ex Glossa locis allegatis, & ex Rebuffo de pacifico possessore, nu. 168. notauit Barbosa allegat. 19. n. 21. Item, contingere potest, litem moueri, non super beneficium, sed super illius possessionem: & tunc existimat. Rebuff. dicto tractatu de pacifico possessore, n. 166. Menoch. de arbitrar. casu 202. n. 18. Flamin. de resignat. lib. 2. qu. 3. num. 52. & alij relati à Barbosa num. 19. beneficium non esse censendum litigiosum; sed pacificè possessum, atque aded ad illius titulum te initiari posse. Sed rectius Barbosa dicta alleg. 19. numer. 20. credit, ad prædictum titulum te ordinari non posse, eod quod decifionem iudicij possessorij iudicium petitorium semper imitetur, iuxta c. p. Significauerunt de testibus, & præcipue quia Trident. exigit beneficium pacificè possideri: quod non de proprietate beneficii, sed de ipsa beneficii possessione videtur per verbum illud, pacificè intelligendum.

9. Porro beneficium prædictum, ad cuius titulum ordinatus fuisti, nequis resignare, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuisti ordinatus: neque ea resignatio admittenda est, nisi constito, quod aliunde commodè viuere potes: & aliter facta resignatio nulla est. Quare duplex conditio ad resignationem beneficii prædicti exigitur. Prima, quod mentionem facias, te ad illius titulum fuisse promotum. Secunda, quod constet, te aliunde habere, unde commodè sustentari possis. Quarum qualibet deficiente, corrumpit resignatio.

10. Hinc oritur difficultas, an possis prædictum beneficium resignare sub pensione sufficiente ad tui sustentationem, nulla facta mentione, quod fueris ad illius titulum promotus? Videris non posse: quia illa non est plena beneficii resignatio, cum fructus illius referues. Et quamuis vera resignatio sit, intentioni Concilij, quæ est, ne mendicare cogaris, plenè satisfas, ob quas rationes firmat hanc sententiam Nauarr. conf. 4. de renuntiat. in noua edit. Flamin. de resignat. lib. 2. qu. 6. n. 41. Rodrig. 2. t. sum. cap. 15. n. 12. Sed contrarium verius existimo, eod quod prædicta mentio fuerit expostulata pro forma resignationis, qua deficiente corrumpit actus. Neque intentioni Concilij est plenè satisfactum: postulauit namque dictam mentionem, non solum, ut constaret, te habere sufficientia bona, unde viuere posses: quia, si id tantum intenderet in beneficii resignatione, non opus erat exigere fieri mentionem, te ad illius titulum fuisse promotum; sed solum cauere, ne admitteretur resignatio, nisi constito, quod habeas, unde commodè viuere possis. Cum ergo Concilium, ultra hanc conditionem, mentionem prædictam expostulauit manifestè conuincitur, aliam intentionem habere, quam ut sufficientia bona ad sustentationem habeas. Intentio ergo Concilij fuit, ut admittens resignationem beneficii, ad cuius titulum fuisti promotus, loco prædicti beneficii pensionem, vel alia bona, ex quibus sustentari debes, subrogaret, & vincularer cum eisdem qualitatibus, & conditionibus, ac erat beneficium vinculum. Cui intentioni non satisfas, nisi in resignatione mentionem prædictam facias. Teneris ergo illam facere, aliàs nulla erit resignatio. Atque ita tradit Garcia 2. p. de benef. c. 5. n. 215. Addit ad Nauarr. in dicto conf. 4. Vgolin. de potestate Episc. c. 26. §. 8. n. 4. Barbosa allegat. 19. n. 42.

11. Maior difficultas est, an locum habeat prædicta Concilij decifio in permutatione. Et mihi videtur affirmatiue respondendum: quia permutatio est beneficii habiti resignatio, & alterius acquisitio. Si igitur Concilium prohibet resignaciones, nisi facta prædicta mentione, consequenter prohibet per-

mutatio

mutationem fieri: quia sub resignatione permutatio continetur, ut docet Rebuff. *super reg. de infirmis resignantib.* gloss. 4. num. 1. & 3. Et præterea beneficium in permutatione subrogatum, cum ad illius titulum non sis promotus, non erit vinculatum, sicuti erat beneficium, ad cuius titulum promotus fuisti. Debes ergo ob hanc causam prædictam facere mentionem. Atque ita docent Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 159. n. 3.* Gonzalez *regul. 3. Cancellar. gloss. 5. §. 10. à n. 43.* Garcia 2. *p. de benef. cap. 5. num. 218.* Barbosa *allegat. 19. num. 43.* Quapropter maxime dubito de decisione sacre Congregationis, relata à Gratiano, & Barbosa *suprà*, & in remiss. *Concil. in qua affirmatur*, permutantem beneficium, nulla facta mentione, quod ad illius titulum promotus fuerit, tutum esse in conscientia, si beneficium obtentum fuerit omnino æquivalens priori.

12. Quod si beneficium resignaveris, non facta mentione, te ad illius titulum fuisse ordinatum, cum resignatio nulla fuerit, non vacat tibi beneficium: quia nullibi hæc vacatio cauta est, ut tradit Zabellos *in commun. opin. quæst. 561. n. 22.* Gonzal. *in reg. Cancellar. gloss. 5. §. 10. num. 35.* Barbosa *alleg. 19. à num. 34.* Quod intelligendum est casu, quo habeas, unde vivere possis: quia tunc non censuris ita graviter delinquere. At, si carens sustentatione resignationem feceris, & sic fuerit ab Ordinario admissa, beneficium tibi vacat, & providendum est à Pontifice, vel à Superioribus Ordinarij admittentis resignationem, iuxta Constitutionem 42. Pij V. datam 6. Idus Augusti 1567. Ordinarius autem prædictam resignationem admittens suspenditur à collatione beneficiorum, & tibi alimenta præstare debet, ut constat ex dicta Constitutione Pij V. & expressius ex Constitutione eiusdem Pontificis incipiente, *Quanta Ecclesia Dei.* Data Kalendis Aprilis, anno 1568. & est §. 8. in ordine Bullarj. Atque ita tradunt ex sacra Congregatione decisum, Flamin. *lib. 2. de resignat. q. 6. n. 41. & 42.* Garcia 2. *p. cap. 5. n. 228.* Qui aduertunt, in Curia Romana non admitti resignationes, nisi sub clausula, quod aliunde habeat resignans, ex quo vivere possit.

13. Porro non solum beneficium, ad cuius titulum promotus fuisti, nequis resignare, nisi sub duplici prædicta conditione; sed neque fructus illius hypothecare, aut obligare: quia prohibitus alienare, & hypothecare, & obligare prohibetur: quia est virtualis quedam alienatio, argumento legis ult. *Cod. de reb. alienand.* Quinimò nec in subsidium aliorum bonorum in causam iudicari prædicti fructus, si egeas, capi possint: quia non obligaris solvere, nisi quatenus de congrua sustentatione tibi superest, argumento leg. *Miles ff. de re iudicata*, & pluribus firmat Barbosa *alleg. 19. numer. 48. & 49.*

PUNCTVM XI.

De qualitate patrimonij, seu Pensionis, pro necessaria sustentatione ordinandorum requisita.

1. Qui possint ad titulum beneficij, vel patrimonij ordinari.
2. Aliqui affirmant, filium, cuius parentes dimites sunt, posse ordinari. Rectius alij negant.
3. Potest filius patrem constringere, ut patrimonium ad Ordines designet.
4. Prædicta donatio filio facta reuocari à patre non potest.
5. Negant plures, computandam esse in legitimam.
6. Rectius alij affirmant.
7. Satisfit oppositis rationibus.
8. In bonis immobilibus patrimonium constitui debet.
9. Censui redimibilis sufficit.
10. Ne quis prædicta bona absque Episcopi licentia alienare, nisi habeas, unde commodè sustentari posses.
11. Aliter facta alienatio nulla est.
12. Satisfit contrariis.
13. Si aliunde habeas, ex quo honestè sustentari possis, poteris, nulla licentia Episcopi requisita, alienare prædicta bona, ex communi sententia.
14. An, si acceperis patrimonium sub conditione retrodonandi, tenearis retrodonare. Proponuntur varia sententia.
15. Quid tenendum.
16. Graviter peccat, si suscipias patrimonium sub conditione reprobata à Concilio.
17. Bona patrimonialia non sunt bona ecclesiastica, tamen si gaudeant privilegio fori.

1. **A**D titulum patrimonij, seu pensionis, nemo ordinari, nisi Episcopus iudicaverit, necessitati, vel utilitati Ecclesie, eius ordinatione expedire; & constituto, patrimonium

seu pensionem, verè ab ordinando possideri, ut dixit Trident. sess. 23. c. 2. *de reformat. in fine.*

2. Hinc oritur difficultas, an filius, cuius parentes sunt divites, possit sacris initiari ex eo tantum, quod legitimam abundantem expectet? Affirmat Surdus *de aliment. tit. 7. quæst. 37. n. 2.* Mouetur: quia filio congrua sustentatio deficere non potest, cum ius habeat ex bonis paternis congruam sustentationem percipiendi. Etenim bona patris quodammodo sunt filij: ob quam causam censetur filius dives, si patrem diuitem habeat, ut tradit Alexander. *in leg. Suis ff. de lib. & posth. Alciat. ibi, n. 10.* Glossa *leg. 2. Cod. Qui atate lib. 10. & §. Hac autem. & §. Necessarii. Instit. de hered. qualis.* Sed rectius Flamin. *lib. 2. de resignat. q. 6. n. 28.* Vgolin. *de potest. Episc. c. 26. §. 9. n. 3.* August. Barbosa *de potest. Episc. allegat. 19. n. 60.* Garcia 2. *part. de benef. c. 5. n. 91.* negant, prædictum filium in sacris promoveri posse. Quia Concilium non solum expostulat, ut ordinandus congruam sustentationem habeat, sed quod illam habeat ex propriis. At vivente patre non ex propriis, sed ex alienis competit filio sustentatio. Non igitur fit satis Concilij decreto. Neque verum est, propriè loquendo bona patris, esse filij, neque filium diuitem esse ex eo, quod pater dives sit: sed solum fictione iuris: Concilium autem postulat patrimonium, & pensionem, non fictè, sed verè ab ordinando obtineri. Ergo non sufficit illa patris expectatio.

3. Poterit tamen filius, qui sacris initiari intendit, constringere patrem diuitem, ut patrimonium designet ad ordines suscipiendos. Si enim pro matrimonio carnali suscipiendo obligare potest patrem, ut in dotis recompensationem constituat donationem, leg. *fi. de dotis promissione*, cur non pro statu sacerdotali suscipiendo, qui est spirituale matrimonium, cum ex matrimonio carnali ad spirituale argumentari liceat. cap. *Inter corporalia. de translat. Prælat. leg. Sancimus. Cod. de sacrosanctis Ecclesiis.* Atque ita tradunt Sanch. *lib. 4. de matrim. disp. 26. sub n. 7.* Marc. Anton. Genuens. *in practicabilis ecclesiast. q. 624.* Barbosa *alleg. 19. n. 63.* Gutier. *lib. 2. practic. qq. quæst. 65. n. 8.* Auendaño. *responsio 17. n. 3.*

4. Donationem autem sic filio factam non poterit pater reuocare, sed quod reuocatio cederet, tum in præiudicium status clericalis, tum in iniuriam Episcopi, qui sub conditione donationis firmæ, & perpetuæ ordines contulit, alias non collaturus. Quinimò, si ex causa suscipiendi ordines pater filium melioraret, non posset meliorationem reuocare, ut decidit leg. 17. Tauri, quæ nunc est lex 1. *tit. 6. lib. 5. noua compilat.* & tradunt ibi Matienzo *gloss. 9. n. 8.* Azevedo *leg. 10. n. 3. 1. tit. 6. lib. 5. noua recopilat.* Cifuentes *dicta leg. 17. num. 1.* Tellæ, *n. 81.* Auendaño *respons. 17. in fine.* Couarr. *cap. Raynald. de testam. §. 2. n. 7.* Barbosa *dicta alleg. 19. n. 61. & 62.* Gutier. *dicta. q. 65. n. 9.* Garcia *cap. 5. n. 156.*

5. Sed, an prædicta donatio filio facta pro suscipiendis ordinibus computari debeat in legitimam, grauis est inter Doctores controuersia. Negant Anton. Gomez *leg. 29. Tauri, n. 21.* vbi Tello *n. 16.* & Valascus & Auend. *gloss. 3. num. 8.* Duñas *reg. 22. nu. 3.* Azevedo *leg. 10. n. 29. & 30. tit. 6. lib. 5. compilat. noua Matienzo leg. 3. gloss. 2. nu. 14. tit. 8. eodem lib. 5.* Ceuallos *com. opin. q. 682.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. c. 159. à n. 31.* & aliis pluribus relatis, Barbosa *alleg. 19. n. 99.* Mouetur primo: quia hæc donatio non est necessaria. Non enim, inquit Matienzo *suprà n. 8.* astringitur pater ad patrimonium filio constituendum pro ordinibus suscipiendis; sed liber est in illius designatione. Ergo, cum patrimonium designat, non in legitimam necessariam computare debet; sed in melioratione tertij, & quinti, quam suis descendens præstare potest. Secundo, ut prædicta bona in legitimam computarentur, deberet filius posse de illis liberè disponere, ut docuit Crauer. *conf. 136. incipiente, De anno.* At de prædictis bonis nequit filius disponere: quinimò prohibitus est ea vendere, & alienare: ergo in legitimam computari non debent. Tertiò, & præcipue, bona prædicta filio concessa sunt pro alimentis necessariis: at ea, quæ sic conceduntur, utpote concessa ex causa necessitatis, non computantur in legitimam, ut tradunt Gama *decis. 140. n. 3. & decis. 164. & decis. 130. n. 13.* Surdus *de aliment. tit. 8. q. 57. n. 2. & tit. 9. q. 34. in pr.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 308.* Valascus *tit. 1. allegat. 59. n. 10.* Quarrò, donata ob causam, ob quam efficiuntur castrense, vel quasi castrense peculium, in legitimam non imputantur, arg. leg. *Si filius. C. Familia eriscun-* de leg. 5. tit. 15. part. 6. leg. 3. tit. 4. part. 5. & pluribus exemplis exornat Matienzo *lib. 3. tit. 8. lib. 5. noua recopilat. gloss. 2. à n. 3. & 11.* Sed bona collata ad ordines in titulum patrimonij, efficiuntur quasi castrensia: siquidem gaudent priuilegijs bonorum ecclesiasticorum, ut multis relatis tradit Azevedo *leg. 10. tit. 6. lib. 5. recopilat. n. 30.* Ergo, &c. Quintò, expensæ factæ pro doctorando filio, in legitimam non veniunt, sicuti docent Rebuffus. *de priuileg. scholar. priuileg. 55. n. 3.* Valascus *de partit. cap. 13. num. 175.* Perez *leg. 8. tit. 2. lib. 1. ordinam. & tit. 7. lib. 5. pag. 208.* Neque item veniunt, quæ conceduntur pro ingredienda militia, ut resoluunt idem Valascus *d. cap. 13. n. 60. & 61.* & plures alij relati à Flores de Menad. *ad Gam. decis. 140. in princ.* Neque, quæ dantur ad consequendam dignitatem,

tem, vt tradit Rebuff. de priuileg. scholar. priuileg. 55. numer. 1. Neque denique, quæ pro consequendo beneficio ecclesiastico conceduntur, vt docet Gutier. lib. 2. qq. pract. quæst. 65. n. 10. Marc. Anton. Genuens. in pract. ecclesiast. q. 657. ergo à fortiori concessa pro suscipiendis Ordinibus in legitimam imputari non debent.

6. Cæterum patrimonium à parte filio concessum pro suscipiendis Ordinibus computandum esse in legitimam, verius est, prout docent Couarr. c. Raynaldus de testament. §. 2. n. 7. Salzedo cap. 18. n. 16. Menoch. de success. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. n. 44. Gutier. lib. 2. pract. qq. 65. numer. 7. Molin. de iustit. t. 1. tract. 2. disp. 238. & 241. Garcia 2. p. de benefic. cap. 5. n. 159. Vgolin. de potest. Episc. cap. 28. §. 9. in fine. Cenedo collect. 33. ad decret. num. 3. & alij apud ipsos. Ratio ea est: quia patrimonium pro suscipiendis Ordinibus designatum in consecutione Ordinum non consumitur, sed permanet pro congrua ordinandi sustentatione, cum a proutitudine, vt ad hæredes transmittitur, imò vt vendatur, & alienetur habita aliunde competentis sustentatione: sed bona concessa à parte filio, quæ transmissibilia sunt ad hæredes, quæque per se alienabilia sunt, in legitimam imputantur, vt decidit lex, *Omni modo §. Imputari. C. de inofficio testamento*. Ergo hæc bona computanda sunt in legitimam.

7. Neque oppositæ rationes videntur. Ad primum nego donationem patrimonij ad Ordines necessariam non esse, patremque cogi non posse ad prædictum patrimonium designandum: sicut enim cogi potest, vt patrimonium designet, filio, vel filiae, vt patrimonium celebret, vel vt Monasterium ingrediatur, ex doctrina Bart. & Baldi in leg. 1. §. Si parens. ff. Si quis à parente fuerit manumissus. sic cogi potest, vt patrimonium designet ad Ordines suscipiendos: & sicut designata in dotem patrimonij carnalis, & spiritualis religionis, testatur Bart. & Bald. computari in legitimam ex leg. *Quoniam nouella. Cod. de inofficio testam.* eodem modo patrimonium ad Ordines computari debet. Adde, est, designatio patrimonij ad Ordines suscipiendos necessaria non fuerit parenti, neque ad illam faciendam vlla ratione cogi possit: at semel facta, cum fiat ob causam necessariam, scilicet, ob suppeditanda alimentum, ad quæ legitima designatur, necessariò in legitimam imputari debet. Ad secundum concedo, patrimonium donatione, aut venditione alienari non posse: sed non obinde inferitur, non esse in legitimam imputandum: sufficit enim, quod successione alienari possit. Nam eo ipso, quod sit ad hæredes transmissibile, in legitimam venit, ex dicta leg. *Omni modo §. Imputari ibi: Vel certa pecunia ad eius hæredes perueniat.* & tradit ex communi sententia Menchaca de success. creat. §. 30. n. 203. Deinde nego patrimonium donatione, aut venditione alienari non posse: potest vtiq; per se, & absolute alienari; tametsi per accensum, & ad tempus, scilicet, quousque ordinandus habeat aliunde, ex quo sustentetur, alienabile non sit. Ad tertium admitto, concessa pro causa necessaria alimentorum computanda non esse in legitimam, si actu consumantur: secus verò, si concedantur, vt firma persistant, & ex illorum redditibus, & fructibus alimenta proueniant: tunc enim computari debent illa bona in legitimam; est, fructus, & redditus non computentur. Ad quartum negari potest, patrimonium effici ecclesiasticum, priuilegiisque bonorum ecclesiasticorum gaudere, vt negant Couarr. alijs relatis, lib. 1. variar. cap. 4. n. 4. Menchaca de success. creat. §. 22. numer. 44. Admisso tamen, bonorum ecclesiasticorum priuilegijs gaudere, dicendum est, adhuc computari in legitimam: quia non per se, sed ex accidenti, & ad tempus illis priuilegijs gaudet. Ad quintum concedo non imputari in legitimam omnia illa, quæ in prædicto argumento referuntur: quia non conceduntur in causam necessariam, nec remanent beneficio, vel officio obtento: secus est in patrimonio ad Ordines, quod in causam necessariam alimentorum conceditur, & consecutione Ordinum non extinguatur.

8. Porro, patrimonium debere esse constitutum in bonis immobilibus, firmiter communiter Doctores. Nauarr. conf. 34. de temporib. ordin. Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 26. §. 10. n. 1. Aloysius Riccius in praxi fori ecclesiast. decis. 315. in 1. edit. & resolut. 273. in 2. Azor. 2. tom. instit. moral. lib. 3. c. 4. q. 7. Barbosa alleg. 19. n. 55. Etenim constitutum in re mobili facile extingui, & consumi potest: quo consumpto, cogitur ordinatus mendicare. Vt ergo hoc vitetur periculum, in re immobili, perpetua, & fructifera constitui debet.

9. Hinc oritur quæstio, an census redimibilis sufficiat ad legitimam tibi patrimonium constituendum? Ratio difficultatis est, quia redimi potest: qua redemptione facta, consumi potest census, interim dum non se offert occasio denuò censum constituendi. Atque ad hoc patrimonium insufficiens esse, sentire videtur Vgolinus de potestate Episcopi, cap. 26. §. 10. numer. 2. & §. 12. numer. 3. Bonac. disp. 8. de Sacram. quæst. unica, p. 5. numer. 32. Sed dicendum est, prædictum censum sufficere ad patrimonium: cautione tamen adhibita, vt, si redemptio fiat, deponatur pecunia ex iudicis decreto apud idoneas personas, vt iterum census constitutur: si enim hoc est sufficiens pro

constitutione vinculi, & maioratus perpetui, vt tradit Molina de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 10. n. 6. cur non sufficiat pro titulo ad ordines requisitus? Illa enim cautio periculum extinctionis vitatur. Et licet illo tempore, dum pecunia deposita est, nec se offert occasio censum constituendi, non possit ordinatus ex ea alimenta suscipere, non obinde censendus est insufficiens titulus esse census constitutus: quia illud tempus, moraliter loquendo, breue esse solet, ac proinde in considerationem non venit, idèque reputatur census perpetuus, ac si redemptio non contigisset. Atque ita docet, plures referens, Nicol. Garcia 2. p. de benefic. c. 5. n. 95. Flamin. Paris. lib. 2. de resignat. quæst. 6. n. 15.

10. Rursus prædicta bona, ad cuius titulum promotus es, nequis absque licentia Episcopi alienare, extinguere, aut remittere, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sis adeptus vel aliunde habeas, vnde viuere possis, vt expressè tradit Concil. dicta sess. cap. 2. in fine. Quare post subsecutam ordinationem nequis patrimonium vendere: quia est, pretium loco rei venditæ succedat, negari non potest, venditione rem alienari, remitti, & extinguere. Deinde pretium, vt pote res mobilis, facile consumitur. Non igitur potest integrè loco patrimonij immobilis subrogari. Atque ita docuit Barbosa alleg. 19. n. 78. Neque potes prædictum patrimonium permutare: quia permutatio est quædam alienatio, vt multis comprobant, Tiracuellus de retractu lignag. §. 1. gloss. 14. numer. 30. Caldas Pereira de empt. cap. 8. numer. 26. & 27. & docent in præsentis Stephanus Gratianus discept. for. cap. 159. numer. 3. Garcia 1. part. de benefic. cap. 5. numer. 216. Bonac. disp. 8. de Sacram. quæst. vn. p. 5. numer. 41. Barbosa alleg. 19. numer. 38. Neque potes hypothecare, aut obligare, quia obligatio, & hypotheca est quam rei hypothecata, & obligata alienatio, remissio, & extinctio, vt ex leg. vlt. Cod. de rebus alienis non alienand. comprobatur Pinel. in leg. 1. Cod. de bonis maternis, part. 3. numer. 19. Barbosa in leg. 1. ff. Solutio matrim. part. 3. numer. 39. Rebel. de obligat. iustit. 2. p. lib. 6. quæst. 3. n. 15. & tradit de hac hypotheca Aloyf. Riccius in decis. Curia Neapolitana, decis. 212. part. 2. August. Barbosa d. allegat. 19. numer. 85. vbi numer. 80. & seqq. extendit, & bene, hanc prohibitionem, vt procedat in translatione, diuisione, datione in solutum: quia hæc omnia alienationes reputantur.

11. Quod si absque Episcopi licentia patrimonium vendas, permutes, obliges, aut aliquomodo alienes, antequam habeas, vnde viuere possis, nulla est talis alienatio, vt colligitur ex Trident. prohibente prædictam alienationem sub verbo, *Nullatenus*, quod tollit potentiam alienandi, & reddit actum nullum ex Glossa in Clem. 1. verbo, *Nullatenus de sequestrat. possess.* & in Auth. Si qua mulier. verbo, *Nullatenus C. ad Senatus consultum Velleianum*, & ex verbo, *Non possit*, quod etiam inducit nullitatem, vt pote quod omnem potentiam ad actum refert, teste Bart. leg. Cum lex. numer. 9. & 7. ff. de fideiusorib. lacon. leg. Frater à fratre. numer. 44. vers. Tertia difficultas ff. de condit. indeb. & pluribus alijs exornat Sanch. lib. 6. de matrim. disput. 38. n. 20. & tradunt in præsentis Nauarr. conf. 17. alijs 21. de temporib. ordinat. Flamin. lib. 2. de resignat. quæst. 5. numer. 1. & 35. Barbosa alleg. 19. numer. 77. Sanch. lib. 6. de matrim. disput. 32. numer. 7. in fine. Auila 3. p. disput. 5. dub. 5. concl. 2. Garcia pluribus relatis 2. p. cap. 5. numer. 177. Mol. de restit. tract. 2. disput. 238. ad finem.

12. Contrarium huius doctrinæ defendunt Suarez t. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. numer. 38. Petr. de Ledesma. de Sacram. Ordinibus cap. 7. concl. 6. difficult. 1. existimantes, validam esse alienationem patrimonij factam absque licentia Episcopi ab eo, qui non habet aliunde, ex quo sustentari possit, quia Concilium (inquit) solum hanc alienationem prohibuit; sed factam non irritauit: sicuti fecit in alienatione beneficij, quam sine licentia Episcopi factam irritam esse decreuit. Cum ergo in alienatione patrimonij, & pensionis hoc decretum irritans non addiderit, indicasse videtur, validam fore, si de facto fiat. Sed hæc parui momenti sunt, vt à communi sententia recedamus. Nam esto, Concilium in alienatione patrimonij, & pensionis non apposuerit expressè clausulam irritantem; apposuit tamen illam virtualiter sub illo aduerbio, *Nullatenus* iuncto verbo *possit*, quod omnem potentiam tollit, & actum contra factam irritat, & annullat.

13. Verum, si beneficium sufficiens obtrineas, vel aliunde habeas, vnde commodè viuas, poteris patrimonium, vel pensionem alienare? Aliqui existimant, ad hanc alienationem tibi opus esse Episcopi licentia, ne illa verba sine Episcopi licentia apposta à Concilio superflua sint. Quippe licentia Episcopi exigi non potest, cum cares victu necessario: quia tunc concedi non debet: ergo solum potest exigi, quando victus necessarius tibi suppetit: quia tunc, & non aliter, est licentia concedenda. Et ita tradunt Quirana Duesas ecclesiast. lib. 3. n. 72. Cenedo pract. & canon. qq. lib. 1. q. 11. Vgolin. de potest. Episc. c. 26. §. 13. n. 4. Campanil. in diuersorio iuris canon. rub. 8. cap. vlt. n. 9. August. Barbosa alleg. 19. numer. 90. Sed communior, & veriorque sententia est, tibi opus non esse licentia Episcopi, vt tradunt Flamin. Parisius lib. 2. de resignat. quæst. 6. numer. 16.

num. 16. Ceval. commun. quest. 527. num. 8. & quest. 561. num. 22. & 30. Garcia 2. p. de benef. cap. 5. num. 186. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 159. num. 14. Azor. 2. p. ins. mor. lib. 3. cap. 4. q. 3. Etenim Concil. solum tibi prohibet alienationem patrimonij, vel pensionis, donec habeas beneficium sufficiens, vel vnde commodè viuas. Ergo obrento beneficio sufficienti, vel aliàs congrua sustentatione, cessat alienationis prohibitio. Dicitio enim illa, donec, est limitatiua temporis, vt tradit Cardinal. in Clem. 2. §. 1. de arat. & qual. Chassan. in consuet. Burgundia, rub. 6. §. 6. num. 8. Menoch. cons. 151. num. 49. & cons. 186. num. 1. Berach. de claus. instrum. cl. 15. glos. 4. num. 1. verb. Donec, ac proinde limitare debet prohibitionem alienationis, ne vltra procedat, quam quousque beneficium sufficiens habeas, vel vnde commodè viuas. Neque ratio in contrarium vrget. Verba enim illa, sine licentia Episcopi, necessaria sunt: quia, vt bene aduertit Garcia 2. p. de benef. cap. 5. num. 188. plures casus occurrere possunt, in quibus expediat, alienationem patrimonij fieri, tametsi nec beneficium, nec victum habeas: v. g. si tu, vel tui parentes captiui existerent, expediret in eorum redemptionem patrimonium alienare. Item, si tuus pater, vel frater esset ob delictum puniendus, neque pars cessaret ab accusatione, nisi data pecunia; oporteret in eum finem patrimonium distrahere. Vt ergo in his euentibus alienatio prudenter fiat, cautum est sub decreto irritante, ne fiat absque licentia Episcopi. Qua licentia concessa, Episcopus non obligatur ad re sustentandum: quia in concessione huius licentiæ nullam culpam committit. Secus esset, si absque vrgenti causa alienationem permitteret: quia eo casu in culpa est. Alienatio autem facta, valida persistit, sicuti notauit Garcia dicta 2. p. de benef. cap. 5. num. 190. Episcopus potens hanc facultatem, & licentiam concedere, est Episcopus domicilij, vel loci, vbi patrimonium situm est, vel originis, sicuti ad ordines, v docuit Garcia dicto numer. 190. Anton. Gómez lib. 2. var. c. 14. num. 17.

14. Sed, quid, si accepisti patrimonium ad ordines sub pacto, & conditione, vt donanti reddas, vel eo non vtaris, an tenearis hanc conditionem implere, tametsi nec beneficium, neque aliud habeas, vnde viuas? Nauarr. cap. 27. num. 158. & cons. 16. de temporib. ordinat. Henric. lib. de excommunicat. cap. 37. num. 2. Angulo leg. de las maioras. gloss. 4. num. 9. aliàs gloss. 10. num. 5. Rodrig. 2. tom. sum. cap. 15. num. 2. Toler. lib. 1. cap. 48. vers. 5. existimant, susceptis ordinibus nec posse, nec valere retrodonationem: tum, quia est in præiudicium Episcopi & Ecclesiæ: tum, quia est à Concilio prædicta retrodonatio sub decreto irritante prohibita. Alij è contra censent, in hoc casu valere retrodonationem, imò re obligatum esse in conscientia retrodonare, posito, quod admiseris sub ea conditione donationem. Sic Auila 3. p. de censur. disput. 5. dub. 5. concl. 3. Suarez t. 5. de censur. disput. 31. sect. 1. numer. 37. multis relatis, Sanchez lib. 6. de matrim. disput. 32. numer. 8. Mouentur: quia illa donatio non fuit absoluta; sed sub conditione retrodonandi: debes ergo retrodonare, aliàs donatio prius facta corrumpitur: non enim dominium rei donatæ acquirere potes, nisi pro voluntate donantis. Cum ergo voluntas donantis non fuerit tibi dominium perpetuum concedere, sed solum, quousque Ordines recipias, res donata donanti deuoluitur.

15. Caterum, tripliciter tibi prædictum patrimonium fictum donari potest. Primò, verbo tenus, absque intentione donandi vel sub pacto, & conditione, ne donatum petas, neve illo vtaris: quod idem est: quia hoc pactum donationem excludit. Secundò, sub intentione donandi; sed non absolute; sed pro limitato tempore, quod non est, propriè donatum; sed commodatum. Tertiò, si tibi absolute doneatur, ita, vt in tui dominium & potestatem patrimonium transeat, sub onere tamen, & obligatione, vt receptis Ordinibus donanti reddas. Si primo, & secundo modo patrimonium donatum sit, placet mihi secunda sententia, fieri debere, & valere retrodonationem; imò existimo, ibi non esse retrodonationem cum nihil fuerit absolute donatum, sed ad summum accommodatum pro aliquo tempore: quo finito deuolutio fit ad priorem dominum, sicuti notauit Quint. Dueñas lib. 3. eccles. cap. 69. At, si tertio modo facta fuerit donatio, & conditio retrodonandi implenda erat post ordinem susceptum, credo, nullam tibi esse obligationem in conscientia retrodonandi; sed absque vilo scrupulo posse donatione facta vti. Ratio est: quia ea conditio, vt pote turpis, & contra legem, inualida est, & excluditur à donatione, ac si appositæ non esset. Etenim decreto Trident. sess. 21. cap. 2. de reformat. impeditus est patrimonium, ad cuius titulum promoueris, alienare absque licentia Episcopi, donec habeas beneficium sufficiens, vel vnde commodè viuas. Sed illa retrodonatio est perfecta aliebatio: ergo ad ipsam nullatenus obligari poteris, sicut bene probat Garcia 2. p. de benef. cap. 5. numer. 163. & leg. Pactum, qua. Cod. de pactis. & cap. Diaconi. 28. dist. & cap. Secundò. 10. quest. 1. & facit cap. Cum M. Ferrariensis. de constitut. vbi in irritum reuocatur, quidquid in præiudicium alterius est attentatum. In præfati autem hæc retrodonatio

attentatur in præiudicium Episcopi, & Ordinis clericalis: ergo nullius effectus debet esse, eaque de causa etiam Doctores oppositæ sententiæ concedunt, teste Garcia 2. p. de benef. cap. 5. num. 152. in foro exteriori rescindendam fore retrodonationem in pœnam donatoris intendenti decipere Ecclesiam, & Episcopum.

16. Illud verò omnino est certum, te grauitèr peccaturum, tum suscipientem patrimonium sub conditione reprobata à Concilio, tum suscipientem Ordines sub hoc titulo ita dubio. Secus esset, si tibi daretur patrimonium sub obligatione reddendi, cum beneficium sufficiens fueris adeptus, vel aliunde habeas, vnde viuas: quia eo casu nulla tibi obligatio imponitur iuri aduersa: siquidem beneficio sufficienti adeptus, vel contrua sustentatione aliunde habita, patrimonium alienare potes: & notauit Garcia dicto c. 5. n. 169. Barbof. alleg. 20. n. 31.

17. Ad extremum aduerto, bona patrimonialia, ad quorum titulum ordinatus es, non obinde fieri bona ecclesiastica; tametsi priuilegio fori bonorum ecclesiasticorum gaudeant, aliàs alienari non possent ex sola Episcopi licentia vti, permittitur in Trident. sed necessaria esset solemnitas à iure requisita in alienatione bonorum Ecclesiasticorum, de qua in cap. Sine exceptione. 52. 12. quest. & cap. Nulli 5. de rebus Ecclesiæ non alienandis. Gaudent autem priuilegio fori, non quia ecclesiastica sunt; sed, quia sunt bona personæ ecclesiasticæ. Vide Stephan. Gratianum disceptat. forens. cap. 159. num. 27. Menoch. de recuperand. possess. rem. 15. numer. 21. Cevallos commun. quest. 527. Cenedo pract. quest. lib. 1. quest. 11. à numer. 5.

P V N C T U M XII.

Quas pœnas incurrit promouens ad Ordines absque titulo sufficienti, & ipse promotus.

1. Promouens obligationem suscipit alendi promotum. Excepit, nisi patrem diuitem habeat.
2. Si autem preceperit pactum de non petenda sustentatione, triennio à collatione Ordinum suspenditur.
3. Quid de ordinato statutum à iure sit.
4. Si absque titulo promotus sis, idque confitit ordinanti, suspensus es.
5. Si tu falsis informationibus titulum sufficientem probasti, cum tamen non haberes graues Doctores te suspensum esse affirmant.
6. Probabilis censeo oppositum.
7. Proponitur obiectio ex Trident.
8. Fit illi satis.
9. Soluuntur fundamenta n. 5. adducta.
10. Si sub patrimonio accepto sub conditione reddendi ordinatus sis, certius est non incurrere suspensionem.
11. Quid dicendum speciatim Constitutione Urbani VIII.

1. **A**duersus promouentem ad Ordines absque titulo, si in culpa sit, statuitur in cap. Episcopus. cap. Cum secundum Apostolum de prabend. obligatio prouidendi ordinandum de beneficio sufficienti, & interim omnia necessaria subministrandi. Quod aliqui, vt Flamin. lib. 2. de resignat. quest. 6. numer. 28. extendunt etiam si ordinatus patrem habeat diuitem. Sed rectius contrarium docuit Barbofa de potest. Episc. alleg. 20. numer. 4. quia prædictus ordinatus absolute non eget, cum iure naturali alimenta à parente debeant ei subministrari, leg. Cum oportet. §. Cum autem. Cod. de bonis, qua liberis. leg. Si quis à liberis agnoscendis. Non igitur bona Ecclesiæ debent ei subministrari, quæ solum in subsidium pauperum, & egenorum conceduntur, iuxta textum in cap. Clericos. 1. quest. 2. & cap. vlt. 16. quest. 1.

2. Si tamen sic promotus cum promouente conuenerit, ipsum post susceptos Ordines non molestaturum super beneficio, & alimentis debitis, à collatione Ordinum triennio suspenditur, cap. penult. de simonia. De ordinato autem absque beneficio, vel patrimonio sufficiente, statutum fuerat in cap. Neminem cap. Sanctorum. 70. dist. irritam fore ordinationem: quod intelligendum est quoad exercitium. Postmodum verò Innocent. III. in cap. Cum secundum Apostolum. de prabendis, inquit: Licet prædecessores nostri ordinationes eorum, qui sine certo titulo promouentur: in iniuriam ordinantium irritas esse voluerint, & inanes nos tamen benignius agere cupientes, tandiu per ordinatores, vel eorum successores providere volumus ordinatis, donec per eos ecclesiastica beneficia consequantur. Idemque habetur in cap. Si Episcopus. eodem tit. in 6. Quapropter ex vi prædictorum textuum, si ordinatus manifestat ordinatori, se beneficio vel patrimonio carere; nullam pœnam ordinatus incurrit: quia pœna statuta

statuta in cap. *Neminem* & cap. *Sanctorum*. abrogata est dicto cap. *Cum secundum*. cap. *Si Episcopus*. Ceterum Trident. sess. 21. c. 2. de reformat. decreuit, occasione plurium, qui variis artibus, ac fallaciis confingunt, se beneficium ecclesiasticum, aut etiam idoneas facultates obtinere, ne quis ad sacros Ordines promouetur, nisi prius legitime constet, eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere, vel patrimonium, aut pensionem, quæ ad vitam sustentandam satis sint, prius respecto verè ab eo obtineri, antiquorum Canonum pœnas super his innouando.

Deinde ordinatus absque titulo, & paciscens cum ordinatore, vel presentatore, de non petenda congrua sustentatione sibi debita, suspenditur ab exercitio Ordinis sic suscepti, cap. *Per tuas*. 3. cap. penult. de simonia. His positis.

4. Grauis est difficultas, an, si promouearis ad sacros Ordines absque beneficio, vel patrimonio sufficienti, secluso prædicto pacto, & conventionem enim ordinatore, vel presentatore, aliquam pœnam incurras? Et quidem, si constitit ordinanti, te prædicto beneficio, vel patrimonio carere, vel saltem illi non constitit, te pacifice beneficium possidere, vel patrimonium verè obtinere; verius existimo, non solum obligatum esse ordinatorem tibi de beneficio providere, & interim alimenta subministrare ex textu nunquam abrogato in capite, *Cum secundum Apostolum, de præbendis*, capite, *Si Episcopus, eodem titulo*, in 6. Sed te ab executione Ordinis suscepti suspensionem esse: quia Tridentinum eo casu renouat pœnas antiquorum Canonum: antiqui autem Canones, ut benè notauit Vasquez de Ordine, disput. 246. cap. 6. circa fin. non tam censendi sunt Canones in libro Decretalium statuti, quàm illi, qui habentur in decreto, & ob antiquitatem innouatione indigent. Ergo renouat pœnam suspensionis, statutam in cap. *Neminem*. cap. *Sanctorum*. 70. dist. Præterea Concilium non solum pœnam, sed pœnas renouat: vitur enim numero plurali: *Pœnas* (inquit) innouando. ergo non solum innouat vnâ, sed plures pœnas, argum. leg. *Vbi numerus*. ff. de testibus, & leg. *Libertas*. §. ult. ff. de manum. testamento &c. Pluralis locutio de reg. iur. in 6. At in dicto c. *Cum secundum*, &c. *Si Episcopus* non plures, sed vna tantum pœna, & hæc aduersus ordinatorem tantum infligitur. Ergo dicendum est, innouari etiam pœnam aduersus ordinatum statutam in dicto cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. Atque ita in hoc casu in quo tam ordinator, quàm ordinatus delinquant, docent Nauarr. conf. 14. incip. *Quæsitum est aliàs conf. 46. incip. An promotus, num. 1. c. 3. de temporib. ordinat. Suar. de censuris, disput. 31. sect. 1. post num. 35. Caspanil. diuersor. iur. rub. 8. cap. 5. numer. 1. August. Barbosa de potest. Episc. alleg. 20. num. 25.*

5. Verum, si ordinanti constitit, ob falsam informationem à te factam, te beneficium pacifice possidere, vel patrimonium vere, & realiter obtinere; cum tamen contrarium re ipsa contingat: plures Doctores, etsi Episcopum eximant ab obligatione te alendi, te tamen in suspensionis pœnam damnant. Sic Suarez disp. 31. sect. 1. n. 33. & segg. Sanchez lib. 6. de matrim. disput. 32. n. 8. in fine. Bonac. 8. de Sacram. qu. unic. punct. 5. n. 24. Paul. Laym. lib. 5. sum. tract. 9. c. 10. n. 7. & alij plures apud ipsos. Mouentur: quia in cap. *Neminem* & cap. *Sanctorum*, est imposita pœna suspensionis ordinantis sine titulo. Sed illi textus non sunt reuocati quoad hunc casum per cap. *Cum secundum Apostolum, de præbendis*, cap. *Si Episcopus, eodem tit. in 6.* Prædicti enim textus loquuntur casu, quo Episcopus conscius est carentiæ tituli, & ob culpam in tali ordinatione commissam obligatur ordinatum alere: non verò loquuntur, quando falsis probationibus ordinatori persuaderetur adesse titulum: cum tamen nullus sit. Ergo huiusmodi casus remanet dispositioni iuris antiqui, dicti cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. quibus ordinato sine titulo suspensionis pœna imponitur. Secundo, affirmat Suarez si sub hac falsa informatione impetres litteras dimissorias ad Ordines, & virtute illarum promouearis, incurrere suspensionem impositam ordinatis sine dimissoriis: quia illæ dimissoriæ nullæ sunt; quippe sunt subrepticiæ, ex falsa causa obtentæ, aliàs non concedendæ. Tertiæ, inquit Suar. sic promotus recipis Ordinem furtiue: siquidem illum recipis contra voluntatem dantis. Ergo saltem incurris suspensionem impositam in c. de eo, qui furtiue Ordinem suscepit.

6. Ceterum, in prædicto casu te nullam suspensionem incurrere, tamen grauius pecces, probabilius existimo cum Henriq. lib. 13. de excommunication. cap. 37. numer. 2. Auila 3. p. de censur. disput. 5. dub. 4. concl. 2. & dub. 5. concl. 1. Toler. lib. 1. cap. 48. numer. 18. Sayro de censur. lib. 4. cap. 14. num. 16. Gonzalez in reg. 8. Cancell. gloss. §. 10. num. 22. & 25. Garcia 2. p. de benef. cap. 5. a. n. 22. Ioann. Gutier. pract. 99. lib. 2. q. 65. num. 11. Cenedo colleg. 35. ad decret. Barbo. de Ferd. de Castro, Sum. Mor. Pars I V.

potest. Episcop. alleg. 20. n. 27. & aliis pluribus ab eisdem relatis, testantibusque à sacra congregatione esse decissum. Ratio est: quia pro prædicto casu nullibi habetur, impositam esse suspensionem, aliâve pœnam. Nam textus in cap. *Neminem*, & cap. *Sanctorum* 70. dist. quibus Doctores oppositum opinantes nituntur, expresse loquuntur, quando ordinatus quis fuit sine titulo, sciente ordinante: siquidem sic promotus suspenditur in iniuriam illius, qui eum ordinauit, ut dicitur in cap. *Decernimus* 16. q. 7. Et licet in cap. *Sanctorum*, absolute dictum sit, ordinationem sine titulo irritam esse habendam: explicandum est iuxta textum præcedentem, scilicet, quando est facta cum consensu, & scientia ordinantis. Quod non leuiter colligitur ex cap. *Cum secundum Apostolum de præbendis*, ubi Innocent. III. mentionem fecit illorum antiquorum Canonum; siquidem inquit: *Licet prædecessores nostri ordinationes eorum, qui sine certo titulo promouentur, in iniuriam ordinantium irritas esse voluerint*, &c. Ergo vique ad Innocent. III. manifestè constat, suspensionem laram in illos, qui sine titulo promouentur, laram esse in iniuriam ordinantium, ac proinde ordinantes scientes fuisse illius defectus. Ergo de prædicto casu nullus textus loquitur. Adde, etsi caput, *Neminem* & cap. *Sanctorum*, suspensionem imponent omnibus ordinatis sine titulo, siue sciente siue ignorante ordinatore, derogata sunt per textus in cap. *Cum secundum Apostolorum, de præbendis*. & cap. *Si Episcopus, eodem tit. in 6.* uti constat ex illis verbis: *Non autem benignius agere cupientes*.

7. Solum difficultatem ingerit Trident. sess. 21. cap. 2. de reform. quod vteuer fallacias, & deceptiones illorum, qui variis artibus, & fallaciis confingunt beneficium, vel patrimonium habere, decernit, ne quis ad sacros Ordines promouetur, quin prius legitime constet, beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat pacifice possidere, vel patrimonium, aut pensionem verè ab eo obtineri, antiquorum Canonum pœnas super his innouando. Ergo innouantur pœnæ latæ aduersus eos, qui variis artibus, & fallaciis beneficium, vel patrimonium habere confingunt. Sed hæc pœnæ nullæ aliæ sunt, præter suspensionem contentam in cap. *Neminem*. cap. *Sanctorum*. 70. dist. Ergo promotus sub hac fallacia pœnam suspensionis incurrit?

8. Respondeo, Concilium renouare pœnas latas aduersus illos, qui promouentur, quin legitime constet, neque perspectum sit, beneficium, vel patrimonium sufficiens habere. Quando autem testibus, etsi falsis, probasti, patrimonium habere sufficiens, iam legitime constat, verè à te obtineri, ac proinde aduersus te nullæ pœnæ innouantur: quia nullibi erant latæ. Quod si initio illius capitis dicatur, plures esse, qui variis artibus, & fallaciis confingunt, se habere beneficium, vel patrimonium; non obinde inferitur, aduersus quencunque confingentem renouare pœnas, si nullæ pœnæ statutæ erant, sed solum inferitur, inde motum esse Concilium ad statuendum, ne vllus deinceps ordinetur sacris, de quo prius non sit perspectum, verè patrimonium obtinere. Vnde, si quis absque tali examine, & probatione promouetur, aduersus illum innouantur pœnæ latæ in cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. Adde, etsi sub nomine antiquorum Canonum non tam contenti in libro decretalium, quàm in decreto, veniant, id intelligendum est, quando prædicti Canones in decreto contenti abrogati non sunt. Abrogati namque non sunt censendi innouare, nisi clare exprimat: quia non sunt canones, nec leges, cum per abrogationem è canone, & lege cessauerint. Quapropter solum videtur Concilium innouare pœnam statutam in cap. *Cum secundum Apostolum*. aduersus ordinantem: siquidem maximam vim Concilium facit, ne aliquis sine speciali delectu promouetur, & quin legitime constet, & prius perspicatur, &c. Quæ omnia ad ordinantem pertinent. Neque obstat, sub nomine plurali pœnas appellasse, cum tamen vnica sit: sæpe enim Textus numero plurali pro singulari vtuntur, iuxta illud: *Et latrones conuiciantur ei*. cum tamen vnicus solus ei conuiciatus fuerit. Præterea, satis probabile est, in præsentī decreto Trident. non innouare pœnas latas in cap. *Neminem*. & cap. *Sanctorum*. neque in cap. *Cum secundum Apostolum*: sed pœnas latas in cap. *Per tuas*. & cap. *Si quis ordinauerit, de simonia*, ubi suspensio absoluta ab Ordine imponitur ordinato: ordinanti verò imponitur suspensio per triennium ab Ordinum collatione. Cum enim Concilium prohibuerit, ne beneficium resignetur, nève patrimonium, ad cuius titulum qui est promotus, alienetur, & facta prohibitione statim subiungat: *Pœnas antiquorum Canonum super his innouando*. videtur solum innouare pœnas latas aduersus eos, qui beneficium, patrimonium, vel pensionem, ad quorum titulum sunt promoti, alienant, resignant, aut remittunt ex pacto prius facto cum ordinante.

vel presentante ad Ordines, nullam ab ipsis sustentationem expostulandi.

9. Ex his solum est primum fundamentum pro sententia Suarez adductum. Ad secundum fateor, illas dimissorias eo titulo impetratas fore subreptias, ac proinde nullas; sed non obinde incurtis suspensionem impositam iis, qui promouentur absque dimissoriis: quia absolute cum dimissoriis tui Episcopi promoueris, esto, inualida sint: oportebat enim, ad hanc suspensionem nullas ab Episcopo dimissorias obtinere: quia negatio omnia excludit. Alias, si fictio patrimonij satis est hanc suspensionem incurrendam, eo quod dimissorias subreptias reddat, etiam fictio morum, & generis sufficit: siquidem Episcopus, cognita veritate, nullo modo dimissorias concederet. Quapropter ob huiusmodi defectum existimant Auila 3. *part. de censur. disput. 5. ad 3.* & Henriquez *lib. 13. cap. 37. numer. 2.* non contrahi suspensionem impositam promotis absque dimissoriis. Ad tertium nego, ob praedictum, defectum, te recipere Ordinem furtiuè: siquidem es promotus ab Episcopo, qui te agnouit, & ad suscipiendum Ordinem approbavit. Ad furtiuam autem ordinationem requiritur, ut procedat ex ignorantia omnimoda personae, ut contingeret, si sub nomine alterius te ordinandum intromitteres; cum tamen nec vocatus, neque approbatus esses.

10. Illud verò longè probabilius est, si patrimonium habes sufficiens ad victum, acceptum tamen sub onere, & obligatione reddendi donatori, te non contrahere ullam suspensionem: quia dici non potes promotus absque titulo, cum verè illius patrimonij dominium habeas, sicuti notarunt Toler. *lib. 1. c. 48. vers. 15.* Garcia 2. *part. de benef. c. 5. n. 161.* Barbof. *alleg. 20. n. 10.* esto, contra teneant alij relati à Garc. *n. 135.* & Barbof. *suprà.*

11. Ad extremum aduerte, supradicta procedere spectato iure communi, & Tridentino: ac spectata constitutione Urbani VIII. edita 11. Decembr. anno 1604. quae incipit, *Secretis aeterna prouidentia.* Hispani, Lusitani, Galli, Germani, alique vltromontani promoti in Italia sub falso patrimonio suspensionem Sedi apostolicae reseruata incurrunt, uti constat ex dicta Bulla, ibi: *Promoti verò absque litteris dimissoriis recognitis à Nuncio, vel Collectore, vel Vicario Summi Pontificis in urbe, perpetua, suspensionis poenam, absque spe dispensationis à Sede Apostolica obtinenda incurrant eo ipso. Insuper promotos huiusmodi, aut etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimonij tituli scilicet se ad huiusmodi Ordines promoueri fecerint non solum praedictis: verum etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis afficiendos poenis, &c.* Et notauit Bonacina *disputatione 8. de Sacramentis, quæstion. unica, punct. 5. n. 21.*

PUNCTVM XIII.

De temporibus Ordinationum.

1. Prima tonsura quolibet die, & hora conferri potest Minores quolibet die Dominico, vel festiuo, modo ne sit generalis ordinatio.
2. Item, in quatuor temporibus.
3. Maiores Ordines quo die.
4. Consecratio Episcopi Dominica die.
5. Interstitia quae sint seruanda in Ordinibus minoribus, & ad maiores ascensu.
6. Quae ab Ordine subdiaconatus ad diaconum.
7. Item, à diaconatu ad presbyteratum.
8. Duo sacri Ordines eodem die nemini, etiam Regulari, conceduntur.
9. Quis locus sacris ordinationibus conueniat.
10. Graues Doctores censent, priuilegia Religiosorum Prælati concessa dispensandi in interstitiis, & extra tempora, esse per Tridentinum reuocata.
11. Prælati Societatis prædicto priuilegio gaudent, non obstante dispositione Concilij.
12. Satisfit contrariis.
13. In aliis Religionibus esto, communiter censeant Doctores, reuocata esse priuilegia dispensandi extra tempora, & interstitiis, probabile est non esse reuocata.
14. Quae poena sit imposita promotis, & promouentibus extra tempora, & non seruatis interstitiis.

1. Prima tonsura quouis anni tempore, qualibet die, hora, & loco conferri potest, uti ex omnium sententia, & consuetudine recepta tradunt Henric. *lib. 10. c. 12.* Valq. *disp. 246. c. 5. initio* Barbof. *alleg. 11. n. 19.* Laym. *tr. 9. de Ordine, c. 8. n. 1.* Bonac. *disp. 8. de Sacram. q. vn. p. 6. n. 1.*

2. Minores Ordines quouis die Dominico, ut dicitur in Pontificali Romano, vel quouis die festiuo conferri possunt aliquibus, non multis, ne generalis appareat ordinatio. Habetur c. *De eo de temporib. Ordinatus.* & tradunt relati Doctores.

Diem festum intelligit Villalob. *tr. de Sacr. Ord. diff. 13. n. 6.* quem Clerus officio duplici, vel semiduplici celebrat ex quadam declarat. Clem. VIII. facta Ioann. de S. Clemente Archiep. Compostell. Sed rectius Viuald. *in Cand. aur. 1. p. tit. de Sacr. n. 35. vers. Tertia concl.* Azor. *2. p. inst. mor. lib. 1. cap. 27. quæst. 19.* Barbof. *de pot. Ep. alleg. 11. num. 18.* existimant sub die festiuo non esse intelligendum, quem Clerus celebrat officio ecclesiastico; sed, quem Clerus, & populus celebrant sub præcepto: quia in communi acceptione dies festus dies feriatu appellatur: secundum quam præsumitur Pontifex locutus. Quinimo Gl. *in c. Sanè, de temp. Ord. verb. Ad sacros.* non quoscunque dies festos, sed solennes credit intelligendos: & Syluest. *Ordo, n. 6.* præcipuos: sed immeritò, cum Alexand. III. *in d. c. De eo.* solum expostulauerit, diem festiuum. Quapropter opus non est, ut dies festus vniuersalis sit: sufficit, si in ea diocesi ut talis habeatur: quia absolute est dies festiuus, ut bene, aliis relatis, Barbof. *de pot. Episc. alleg. 11. n. 18.* Præter diem Dominicum, & festiuum, minores Ordines conferri possunt sabbatho quatuor Temporum, & sabbatho ante Dominicam Passionis, sicut & maiores. Item, ex recepta consuetudine feria sexta in vespere, minores conceduntur: quia illa censetur inchoatio generalis ordinationis in sabbatho peragendæ, & conueniens dispositio, ut maiori cum solennitate Ordines maiores sabbatho celebrentur, uti docuit Henriquez *lib. 10. cap. 12. §. 2.* Layman. *tractatu 9. de ordine, cap. 8. num. 1.* Barbof. *allegat. 11. num. 17.* Quinimò feria quarta quatuor Temporum habere Episcopum potestatem conferendi Ordines, ex communi consuetudine, & praxi, testantur Henriquez Layman. Barbof. *loc. alleg. Emman. Sà Ordo, num. 13.*

3. Maiores Ordines nisi in sabbatho quatuor Temporum, & sabbatho ante Dominicam Passionis, & Resurrectionis conceduntur, ex textu in cap. *De eo. de temporib. ordinatus.* & cap. fin. 75. *distinct.* & Trident. *sess. 23. cap. 8.* Quisque conferendi sunt tempore Missæ, ut colligitur, tum ex consuetudine, tum ex cap. *Quod sicut de electione.* Permittitur autem Episcopo, ut ordinationes sabbatho faciendas ad sequentem Dominicam transferat ex causa aliqua rationabili: qualis esset, si ob infirmitatem, vel ob multitudinem ordinandorum sabbatho non potuit Ordines peragere. Debent tamen, tam ipse, quam ordinandus, ieiunium sabbathi præcedentis continuare: ob hanc enim ieiunij continuationem ordinationes factæ die Dominico retrahuntur ad sabbathum, & quasi in sabbatho facta reputantur, uti docuit Glossa in cap. *Quod à Patribus 75. dist.* Henric. *lib. 10. c. 12. num. 2.* Suarez *tom. 5. de censur. disp. 31. sect. 1. n. 41.* Laym. *tract. 9. de Ordine, cap. 8. num. 5.* Villalobos *difficult. 13. num. 2.* Ex quo fit, nullatenus permissum esse Episcopo diaconatus, vel presbyteratus Ordinem concedere die Dominica ei, cui sabbatho antecedenti subdiaconatus Ordinem contulit: quia conferetur duos Ordines sacros eodem die conferre: quod, ut dicemus, prohibitum est: & notauit Laym. *tract. 9. de ordine, c. 8. n. 5.*

4. Pro consecratione Episcopi dies Dominica ex Ecclesiæ consuetudine designata est, uti colligitur ex cap. *Quod die 75. dist.* & tradunt omnes. Solum est dubium, an, si die Dominica promotus fuisset in Presbyterum, vel, quia priuilegium suscipiendi Ordines extra tempora habuisset, vel quia ieiunium sabbathi antecedentis continuatum est: possis in Episcopum consecrari. Suar. *disput. 31. sect. 1. num. 41.* existimat, id fieri non posse, eo quod duplici Ordine sacro nequis eo die insigniri. Id ipsum docuit Barbof. *alleg. 1. in fine.* Sed communis sententia, de qua Abbas in cap. *Litteras. de temporib. Ordinatus.* Glossa verbo, *Sabbatho in cap. Quod à Patribus 75. dist.* contrarium firmat: quia consecratio Episcopi non reputatur Ordo distinctus à sacerdotio, sed illius perfectio, & complementum, ac proinde non potest comprehendi sub prohibitione cap. *Litteras.* & cap. *Dilectus de temporib. Ordinatus.* ne eodem die duo sacri Ordines alicui conferantur.

5. Temporum interualla, seu interstitia constat in Ordinibus minoribus non esse ex necessitate seruanda: sed arbitrio Episcopi remittitur à Trident. *sess. 23. cap. 11.* Quare poterit Episcopus, vel ob consuetudinem receptam, (si forte adest,) vel ob aliam rationabilem causam, primam tonsuram, & Ordines minores vno die eidem conferre, uti tradunt Henric. *lib. 10. cap. 11. num. 4.* Barbof. *allegat. 11. numer. 13.* & seqq. Valq. *disp. 246. cap. 5.* Villalob. *difficult. 12. numer. 1.* Laymann. *tract. 3. cap. 8. numer. 6.* Ab Ordinibus autem minoribus ad maiores ascensus nemini nisi

nisi post annum, permittitur, nisi necessitas, aut ecclesiæ utilitas iudicio episcopi aliud exposcat. Necessitate autem vel utilitate ecclesiæ interveniente, non solum poterit Episcopus intra annum Ordinem (subdiaconatus) conferre ei, qui minores Ordines suscepit; sed in eisdem Ordinibus: ut, si vespere ante sabbatum Ordines minores collati sunt, poterit sabbatho subdiaconatum conferre. Quinimod eodem die sabbathi, & minores, & subdiaconatus simul conferri possunt: quia nullus est textus id interdicens. Solum enim duos ordines sacros eodem die conferre prohibetur: at ordinem sacrum simul cum minoribus conferre, nullibi est prohibitum: quare stante Ecclesiæ necessitate, aut utilitate, optimè poterit Episcopus dispensare: & sæpè in Hispania factum esse vidi. Atque ita docent Vasquez disput. 246. de Ordine, cap. 5. & numer. 47. Henrici lib. 10. cap. 11. numer. 4. Sæ verbo, Ordo, numer. 17. Layman. l. 5. sum. tract. 9. cap. 8. circa finem. Villalob. tract. 11. de Ordine, difficult. 12. numer. 7.

Necessitas Ecclesiæ reputatur esse, quando ordinandus habet beneficium, vel capellam, cui debeat inferuire: non enim obsequium per interpositam personam æquè idoneum & decens est. Item, quando in Ecclesiâ, ubi ordinandus habiturus est, defunt idonei Ministri, qui solitis muneribus satisfaciant. Utilitas verò Ecclesiæ adesse censetur, si ob eam ordinationem præsumitur obsequium Ecclesiæ aptius esse præstandum, ut docent Sorbus in addit. ad Compend. verb. Ordines sacri, vers. Et quia Villalobos tract. 11. de Ordine, difficult. 12. numer. 3. Rodrig. tom. 3. qq. regular. quest. 24. art. 7. Annus verò interstitiorum computandus est more ecclesiastico, id est, à ieiunio quatuor Temporum huius præsentis anni usque ad simile ieiunium anni sequentis, sicuti ex declaratione sacre Congregationis testantur Farinac. & Barbosa in Concil. d. sess. 24. cap. 13. de reformat. & tradit Villalobos tract. 11. de Ordine, difficult. 12. num. 6. Quarta verò, Ordo sub finem. Bonac. disp. 8. de Sacram. q. vn. p. 5. num. 51.

6. Ab Ordine subdiaconatus ad diaconatum nemini, inquit Trident. sess. 23. cap. 13. permittitur ascendere, si per annum saltem in subdiaconatu versatus non fuerit, nisi aliud Episcopo videatur. Vbi aduerte, pro ascensu ad diaconatum, & dispensationem interstitiorum huius Ordinis, necessitatem, aut utilitatem ecclesiæ non requiri; sed quamlibet rationabilem causam arbitrio episcopi sufficientem esse, uti notavit Villalobos difficult. 12. num. 3. Rodrig. tom. 3. qq. regular. q. 24. art. 24. in fine.

7. A diaconatu autem ad presbyteratum non datur ascensus ante annum ministracionis, nisi ob ecclesiæ utilitatem aliud faciendum episcopo visum fuerit, uti dixit Concilium Tridentinum sess. 23. c. 14. Quare in hac dispensatione præstanda non sufficit Ecclesiæ utilitas, sed necessitas adesse debet: & notant Villalob. & Rodrig. supra.

8. Duo verò sacri Ordines nemini, etiam Regulari, permittuntur eodem die conferri, non obstantibus quibuscunque privilegiis, ac indultis, ex cap. Litteras cap. Dilectus de temporibus Ordinatus, & Trident. sess. 23. cap. 13. de reformat. in fine. & tradunt Doctores omnes.

9. Quoad locum verò, in quo ordines conferendi sunt, inquit Trident. sess. 23. cap. 8. Ordinationes sacrorum Ordinum statuta à iure temporibus, ac in cathedrali Ecclesiâ, vocatis præsentibusque ad id Ecclesiâ Canonicis publicè celebrentur. Si autem in alio diocesis loco, præsentem Clero loci, dignior, quantum fieri poterit, Ecclesiâ semper adeatur. Hæc tamen sub gravi culpa non obligant: quia nullum est verbum, quod præceptum indicet: Quapropter non solum in Ecclesiâ, sed in capella speciali, & privata domus solent Episcopi Ordines celebrare, ex text. in cap. Quando 75. dist. tradit Gloss. c. fin. eadem dist. Henrici lib. 10. c. 11. §. 8. Barbosa alleg. 11. de potest. Episc. n. 20. Villalob. difficult. 13. n. 7.

10. Hucusque locuti sumus, spectato iure communi, superest examinandum, an Regularibus concessa sint aliqua privilegia, tum ad dispensandum in interstitiis, tum ut extra tempora à iure statuta ordinatio fiat? Plures, gravissimique Doctores affirmant, per Trident. reuocata esse privilegia, quæ Regularibus erant concessa pro dispensatione interstitiorum, & extra tempora. Sic Prosper August. in addit. ad Quarta, verbo, Ordo, prope finem, pag. 395. Aloyf. Riccius in Curia Archiepiscop. Neapolit. decis. 83. August. Barbosa in remiss. Concil. sess. 23. cap. 11. Molfes. tract. 2. cap. 1. num. 56. Bonac. disp. 8. de Sacram. quest. vn. pun. 5. numer. Miranda direct. Pralat. tom. 1. quest. 38. art. 7. Farinac. tom. 4. decis. 184. referuntque sic decissum esse à sacra Congregatione in hæc verba: Sacra Cardinalium Congregatio censuit in ordinatione Regularium dispensationem super interstitiis pertinere ad Episcopum ordinantem: debet tamen fieri mentio in litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo, ut super illis dispensare dignetur, attenta necessitate, vel Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars IV.

utilitate Ecclesiæ, seu Religionis. Ratio est: quia Trident. sess. 23. cap. 8. statuit, ordinationes statuta à iure temporibus celebrari, ita ut neque Episcopus permittat extra tempora ordinationes facere: neque aliis, quam ipsis, concedit facultatem dispensandi in interstitiis, uti videri potest in dicta, sess. 23. cap. 11. 13. & 14. Sub nomine autem Episcopi nullatenus Prælati regulares veniunt. Neque obstat, quod in illo cap. 8. nulla fiat derogatio expressa privilegiorum Regularium: tacite enim ea constitutione derogantur: siquidem observari non potest nisi prædictis privilegiis in contrarium derogatis. Præterea, sess. 25. cap. 22. de Regularibus. præcipit Trident. hæc omnia, & singula in superioribus decretis contenta observari, non obstantibus privilegiis, &c. Ergo ex vi illius clausulæ omnia privilegia Tridentino contraria reuocantur. Deinde Gregor. XIII. & Sixtus V. alique Pontifices Religionum Mendicantium privilegia confirmant, dummodo contraria non essent Trident. ergo tacite voluerunt contraria Trident. infirmare. Denique Sixtus V. Gregorij XIII. successor Breue expedit aduersus malè promotos, quod incipit, Sanctum & salutare. in quo tam Regularibus, quam sæcularibus præcepit, sub gravissimis pœnis, ne extra tempora à iure statuta, neque aliter, quam in Concilio Tridentino præscribitur Ordines suscipiantur. Et in fine subdit clausulam reuocatoriam omnium privilegiorum, &c.

11. Cæterum omnino dicendum est, Religiosos Societatis Iesu ex facultate Præpositi Generalis posse extra tempora à iure statuta, & ex facultate Prouincialis, non seruatis interstitiis, ad sacros Ordines promoueri, obligatumque esse quemlibet Episcopum requisitum, Ordines conferentem, huic dispensationi acquiescere. Sic expressè docuerunt Vasquez disput. 246. cap. 52. num. 50. in fine. Henriquez lib. 10. cap. 23. numer. 4. & in comment. l. 1. M. Rodrig. t. 3. qq. regul. q. 23. art. 5. Villalob. tract. 11. de Ordine, difficult. 12. in fin. & diff. 13. num. 6. Ratio desumitur ex Bulla Gregor. XIII. quæ incipit, Pium, & utile. cuius meminit Compend. privileg. Societatis, verbo, Ordo, §. 3. in ea namque Greg. XIII. intendens, ne Episcopi ob Trident. decreta à nostris observationem interstitiorum, & aliorum quæ pro suscipiendis Ordinibus requiruntur, exigerent, inquit: Nos his incommodis, quantum in nobis est, occurrere volentes, omnibus Episcopis, & aliis Antistitibus præsentibus, & futuris in perpetuum præcipimus, ac interdiciamus, ne ab huiusmodi promouendis, qui licentiam à Præposito Generali dictæ Societatis pro tempore existente, vel ab eo delegatis habuerint, quidquam prædictorum requirant, vel exigant: sed ipsos, etiam absque vlla functione in Ordinibus ipsis, interstitiorumque ad illos suscipiendos observatione, aut inquisitione de cantu, officiis, ac caeremoniis ecclesiasticis, & idoneitate, proprii Ordinarii licentia, & aliis in aliis requisitis ad minores, ac etiam extra tempora à iure statuta: tribusque Dominicis, vel aliis festis diebus, etiam continuis, ad sacros etiam presbyteratus Ordines promoueant, ac si illi omnibus requisitis prædicti essent. Nos enim illis Ordines omnes prædictos sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos ipsis conferendi facultatem tribuimus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ceterisque contrariis quibuscunque. Præsentis autem gratia communicationem omnibus aliis, etiam qui sua privilegia cum Societate copiosè participant, participareque poterant, quomodolibet in futurum fieri omnino prohibemus.

12. Huic privilegio ob stare non potest declaratio sacre Congregationis; partim, quia loquitur generaliter de omnibus Regularibus; partim, quia antecessit prædictam concessionem Gregorij nouem annis, teste Paracelso compend. privilegior. Mendicant. fol. 225. & Miranda dicto tit. 1. quest. 38. art. 7. ac proinde concessionem Gregorij subsequenter limitare non poterat, partim, quia ea declaratio nititur Tridentini dispositioni, qua non obstante Gregorius XIII. Societatis Religiosis prædictum privilegium concedit. Quare, etsi dictis Concilij decretis privilegia antecedentia derogent, privilegium Gregorij subsequens, & conciliaris Constitutionis mentionem faciens non derogat. Neque item obstat motus proprius Sixti V. Nam, ut rectè Rodrig. t. 3. qq. regular. q. 23. art. 5. illa Constitutio fertur aduersus eos, qui nimia (ut inquit Sixtus) simplicitate, & imperitia, malitia aut fraude, siue aliàs modis rectè, vel etiam temerè se ingerunt ad ordinandum extra tempora, vel non seruatis interstitiis. Non igitur procedit aduersus eos, qui ex privilegio Sedis apostolicæ ordinantur extra tempora, aut non seruatis interstitiis. Præterea hic motus proprius nullam vim sustinet, utpote qui reuocatus est per Gregor. XIV. & Clement. VIII. & reductum ad terminos iuris communis, teste Zerola praxi episcop. 2. t. verbo, Ordo, dub. 8. Suarez de censur. disput. 31. sect. 1. num. 42.

numer. 42. Toletus aliis relatis, in addition. lib. 1. c. 48. Stephanus. Daulia 3. p. de censur. disput. 5. dub. 7. in fine. Verum, ut omnis dubitatio in hac parte tolleretur, Paulus V. anno 1606. Septembris 4. omnia privilegia, & gratias à suis prædecessoribus concessas specialiter à Gregor. XIII. motu proprio, & ex certa scientia confirmavit, & sic approbavit: *Necnon privilegia facultates, exemptiones, gratias, & indulgentias à prædictis, & aliis prædecessoribus nostris eidem Societati, & illius pro tempore existentis Præposito Generali, & Religiosis principaliter, vel per communicationem concessa, qualiacunque illa sint, ac desuper concessas Litteras, presentibus haberi volumus pro expressis, & inde sequenti quacunque (salvis Litteris pia memoria Leonis Papa XI. etiam prædecessoris nostri, super decimis emanatis) apostolica autoritate prædicta earundem tenore presentium, perpetuo approbamus, & confirmamus, ac illis perpetua inuolabilis firmitatis, ac nostre, & Sedis apostolicæ autoritatis robur adiciamus, & eaque omnia, & singula innouamus, & denuo concedimus, atque omnes, tam iuris, quam facti defectus, si qui forte quomodolibet intenuerint, in eisdem supplemus.* adiecta in fine clausula derogatoria, *Quoruncunque in contrarium.* Ex qua Bulla liquido constat, privilegium Superioribus Societatis concessum, concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis, à Gregorio XIII. innouatum esse, & denuo concessum à Paulo V. tamen per Sixtum V. esset derogatum. Etenim reuocatum erat à Leone XI. privilegium nobis concessum à Gregorio XIII. exemptionis à decimis soluendis. Ne ergo à Paulo V. in prædicta Bulla censeretur denuo concessum, & innouatum, debuit illam exceptionem exprimere. Cum ergo prædictam exceptionem in nullo alio privilegio constituat, infertur sane, cetera omnia innouata, & approbata esse, & denuo concessa. Quare Episcopi, quibus hæc privilegia manifestantur, nequeunt absque graui culpa nostros à collatione Ordinum repellere ob non seruata interstitia, & c. quia Gregor. XII. vtitur verbo præceptio, *præcipimus, & interdiciamus.*

13. Cæterum Gab. Vasq. disp. 246. c. 5. n. 50. in fine, & Henric. sum. l. 10. c. 23. n. 4. & Man. Rodrig. tom. 3. qq. regul. q. 24. art. 3. Barbof. Bonac. Mirand. Paracellus, & alij superius relati, existimant, aliorum Religionum Prælati ademptam à Trident. facultatem concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis ob rationes superius allatas: & quia Gregor. XIII. huius privilegij communicationem aliis Religionibus interdixit: nihilominus satis probabile existimo, quod tradit Rodrig. sibi contrarius t. 3. qq. regul. q. 23. art. 5. Villalob. tract. 11. de Ordine, difficult. 12. in fine, & difficult. 13. n. 6. nempe, Prælatos Religionum vti posse facultatibus in hac parte ante Trid. concessis, neque per Trid. esse derogatas. Etenim, Alexand. IV. concessit, quod Prior Generalis Ordinis S. Hieronymi, & singuli Priores eiusdem Ordinis præsentis, & futuri possent eligere quemcunque Episcopum catholicum communionem Sedis apostolicæ habentem, qui personas singulorum Monasteriorum huiusmodi ad id idoneas ad omnes etiam sacros, & presbyteratus Ordines, etiam extra tempora à iure statuta tribus diebus Dominicis, siue festiuis duplicibus successiue promouere possit, diocesanorum licentia super hoc requisita. Sic refertur in Compend. Mendicant. tit. Ordines sacri, §. fin. Item, Eugen. IV. concessit, ut singuli Monachi præsentis, & futuri S. Benedicti ad id idonei, quos Prior sui Monasterij ad hoc elegerit, siue nominauerit, semel duntaxat anno quolibet omnes etiam sacros Ordines, vna, & eadem die, etiam extra tempora à iure statuta, à quibuscunque catholicis Antistitibus gratiam, & communionem Sedis apostolicæ habentibus (quicquid super hoc licentia minime requisita) suscipere, dictique Antistites eisdem Monachis Ordines huiusmodi conferre possint. Sic habetur in dicto Compend. Mendicant. tit. Ordines sacri, §. 8. quibus privilegiis fruuntur Religionibus Mendicantes, & alia, quæ in privilegiis Religionum communicant. Hæc ergo privilegia quoad facultatem concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis, affirmant Rodrig. & Villalobos supra, non esse à Concilio derogata; bene tamen quoad facultatem suscipiendi duplicem Ordinem sacrum eodem die, & ab Episcopo in aliena diocesi absque licentia proprii. Etenim de hac facultate suscipiendi duplicem Ordinem sacrum eodem die inquit Concil. Trident. sess. 23. cap. de reformat. in fine; *Duo sacri Ordines non eodem die etiam Regularibus, conferantur, privilegiis, ac indulgentiis quibus concessis non obstantibus.* De facultate autem se promouendi ab alieno Episcopo inquit Trid. cap. 8. *Quod si quis ab alio, quam à proprio Episcopo promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegij prætextu, etiam statutis temporibus permittatur.* Et sess. 1. de reformat. c. 5. ait: *Nulli Episcopo liceat, cuiusvis privilegij prætextu, potestatem in alterius diocesi exercere, nisi de Ordinarij expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas, seu habentes à suo Ordinario dimissorias, ut bene explicuit Rodrig. t. 3. qq. regul. q. 24. art. 2.* Cum ergo de facultate Religiosis facta concedendi extra tempora, dispensandi-

que in interstitiis, nulla addit à Concilio derogatio, dicendum est in suo robore persistere.

Neque verum est, per clausulam illam generalem derogatoriam appositam sess. 25. c. 22. de Regularibus derogata esse omnia privilegia Regularibus concessa, aduersa Trident. statutis: nam illa derogatio, utpote odiosa, non ad omnia contenta, & disposita in Trident. sed ad contenta, & disposita in illa Trident. sessione extendi debet: neque est vllum fundamentum, ratione cuius debeat extendi ad omnia in Trident. contenta. Nam, si Trident. vellet omnia privilegia Regularium aduersa Trident. decretis derogare, in ultimo decreto, sess. 25. de reformat. prædictam derogationem constitueret: quod tamen non præstitit. Igitur nulla alia privilegia quam aduersa decretis illius sessionis 25. illa clausula derogantur, ac proinde privilegium concedendi extra tempora, & dispensandi in interstitiis ab Alexand. & Eugenio concessum, firmum persistit. Neque ex eo, quod Gregor. XIII. & Sixtus V. confirmauerint Religionum privilegia, quæ Tridentino aduersa non erant, infertur, derogasse aduersa; sed solum infertur noluisse ea confirmare, & locum opinionibus relinquere, an essent reuocata. Minus obstat motus proprius Sixti V. qui, ut superius dictum est, fertur contra male promotos, qui censeri non debent promoti ex Sedis apostolicæ privilegiis. Item, ille motus reuocatus est, & ad terminos iuris communis redactus. Neque denique obstat prohibitio facta à Gregorio XIII. ne alij Religiosi aliorum ordinum communicationem in dicto privilegio suscipiendi ordines extra tempora, & non seruatis interstitiis, communicarent: nam hæc prohibitio solum infert, non posse eo privilegio vti Religiosos aliorum ordinum via communicationis; non tamen impedit, quin eo vti possint, si aliunde est illis concessum, vti concessum est ab Alexand. VI. & Eugenio IV. Neque prædicta prohibitio tollit, quin alij Pontifices successores eam communicationem facere possint, vti fecit Gregor. XIV. sicuti probat Rodrig. t. 1. qq. regul. q. 55. art. 17. Adde, esto, per Trid. reuocata essent privilegia Alexand. VI. & Eugenij IV. at Clementis VIII. speciali concessione innouata esse censetur, teste Rodrig. dicto t. 3. qq. regul. q. 25. a. 5. in fine, & Villalob. tract. 11. de Ordine, difficult. 12. in fine, & difficult. 13. n. 6. & approbat Barbofa in remissionib. Concil. sess. 23. cap. 8. Affirmantque Rodrig. & Villalob. non solum in tribus Dominicis, sed etiam in tribus diebus festiuis duplicibus promoueri Religiosum posse ob concessionem Alexand. VI. & declarationem Clement. VIII. Quod credo probabiliter sustineri posse; tamen verius censeam, quoties alicui privilegium absolute conceditur, ut extra tempora in tribus Dominicis, vel diebus festiuis ordinetur, quin additum fuerit, *duplicibus, vel semiduplicibus*, intelligi debere de festiuis diebus, qui à Clero, & populo sub obligatione præcepti celebrantur: quia, ut dixi, dies hi secundum communem hominum acceptionem festiui nuncupantur, non illi, quos Clerus officio duplici, vel semiduplici honorat.

14. Ad extremum, superest dicendum, an aliqua poena imposita sit promotis, vel promouentibus extra tempora, vel non seruatis interstitiis. Et quidem ob non seruata interstitia præcisè neque promouens, neque promotus, vllam poenam suspensionis, aut irregularitatis incurrunt; quia nullibi cautum est, sicuti notatur Zerola in praxi episcop. 2. p. verbo, Ordo §. 8. & 2. p. eodem, vers. *Ad quintum Riccius in collect. decis. 3. p. collectan. 576.* Suar. de censur. disput. 31. sect. 1. n. 41. At, si non solum non seruasti interstitia, sed eodem die absque dispensatione Pontificis duplicem sacrum Ordinem recepisti, ab illorum executione suspensus es ex communi sententia, in cap. *Litteras de temporibus ordinat.* Quod verissimum est, si promouens ignarus sit huius delicti, quia tunc ordinem furtiue suscipis, ac proinde incurris suspensionem latam in cap. *Innotuit. De eo, qui Ordinem furtiue suscepit.* Si verò sciente ordinante promotus fueris, meritò dubius est Suar. quia text. in cap. *Litteras.* non videtur legem ferre, sed solum specialem casum decidere, & punire. Quod, si omisso ordine inferiori ad superiorem ascendas, verius est, te suspensionem incurrere ex cap. *Sollicitudo.* 52. dist. & cap. vn. de Clerico per saltē promotō, & Trident. sess. 23. c. 14. de reformat. in fine, & tradit Nauatr. c. 25. n. 71. & c. 27. n. 242. Suar. de cens. disp. 31. sect. 1. n. 43. Auila 7. part. disp. 9. dub. 2. Si verò extra tempora te promoueri facias, cum tamen privilegium à Sede apostolica non obtineas, suspensionem incurris latam à Pio II. in Extrauag. Cum ex sacrorum, quam Clemens VIII. approbavit, & confirmavit, de qua Auila de censur. 3. p. disp. 5. dub. 7. Suar. t. 5. disput. 31. sess. 1. num. 30. Layman. lib. 5. sum. tract. 9. cap. 10. numer. 2.

PUNCTUM XIV.

De ministro requisito ad validam Ordinationem.

1. *Minister ordinarius solus est Episcopus, tamen si excommunicatus sit.*
2. *Quod intelligendum est de Ordinibus maioribus, & minoribus.*
3. *Ex commissione Pontificis simplex Sacerdos conferre Ordines minores potest.*
4. *Qui Abbates, & quibus possint minores Ordines conferre.*
5. *An possint Novitii? Affirmant aliqui.*
6. *Rectius alij negant.*
7. *Posse Pontificem facultatem dare simplici Sacerdoti Ordines sacros conferendi, affirmant plures.*
8. *In contrarium est communis sententia.*
9. *Ordinatio Presbyteri nemini alteri ab Episcopo committi potest.*
10. *Ordinationem subdiaconatus, & diaconatus probabile est committi à Pontifice posse Sacerdoti, non Episcopo.*
11. *Consecrationem Episcopi non esse simpliciter necessarium fieri à tribus Episcopis, affirmant gravissimi Doctores.*
12. *Necessario est ab Episcopo faciendâ.*
13. *Probabilius à tribus Episcopis.*
14. *Fie satis rationibus n. 11. adductis.*
15. *Ministro delegato, si deficiat delegatio, nulla est Ordinatio.*

1. **D**E fide est, Ministrum ordinarium validæ ordinationis esse solum Episcopum consecratum, ut definit Eugen. IV. in Concil. Florent. post. sess. ult. §. Sextum Sacramentum. Trident. sess. 23. cap. 4. & can. 7. & multis comprobatur. Bellarm. l. 1. lib. 1. de Clericis. c. 3. Hanc tamen potestatem obtinet Episcopus, etiam si per saltum ad episcopatum promotus sit, nullo alio Ordine recepto, præter presbyteratus, & episcopatus consecrationem, quia ex vi consecrationis episcopalis, quæque à presbyteratu pendet necessariò, & non ab aliis Ordinibus potestatem accipit, omnes Ordines ministrandi, ut notatur Henriquez lib. 10. de Ordine: cap. 20. n. 3. Valq. diff. 243. cap. 2. n. 3. Laym. lib. 5. sum. tract. 9. c. 9. concl. 3.

Neque hac potestate privatur Episcopus ob excommunicationem, suspensionem, aut degradationem, quippe est potestas ex institutione Christi per consecrationem collata, ac proinde à solo Christo, & non ab Ecclesia tolli potest, ut multis comprobant Gregor. de Valent. l. 4. diff. 9. quest. 3. p. 1. Henriq. lib. 10. cap. 21. Valq. de Ordine, diff. 243. cap. 1. & 2. Barbosa alleg. 3. de potest. Episc. numer. 3. & colligitur ex cap. Secundum 19. diff. & cap. Quomodo de consecratione, distinct. 4. Et licet in cap. In Ecclesia, aliisque Canonibus 1. quest. 1. & 9. quest. 1. asseratur, ordinationem factam ab Hæretico, seu excommunicato, non esse ratam, & legitimam reputandam, intelligi debet quoad illius executionem, & vltimè quoad substantiam Ordinis, & characteris. Quippe suscipiens Ordinem ab Episcopo deposito, vel excommunicato vitando, verum Ordinem suscipit: at ab illius executione suspenditur, iuxta textum in cap. 1. & 2. de Schismatico, & ordinando ab eo, & tradit Couarr. in cap. Alma 1. p. §. 6. n. 6. Nauarr. cap. 27. n. 241.

2. Prædicta procedunt, non solum de Ordinibus maioribus; sed etiam de minoribus. Tum, quia secundum probabilior sententiam omnes, tam maiores, quam minores, Sacramenta sunt à Christo instituta, ac proinde potestas illos Ordines conferendi à solo Christo pendet. Admissò autem, quòd Ordines minores sacramenta non sint, sed sacramentalia ab Ecclesia instituta, quæ, licet potuerit potestate illos conferendi priuare Episcopum excommunicatum, suspensum, vel degradatum: noluit tamen partim, ne exponeretur periculo irritandi Ordines, qui vera sacramenta essent; partim, ut institutionem Christi imitaretur, qui Ordinem à se institutum indelebilem esse voluit.

3. Ex commissione autem Summi Pontificis certum est, simplici Sacerdoti concedi posse facultatem primam tonsuram, & Ordines minores conferendi. Nam Presbyteris Cardinalibus Romanæ Ecclesiæ hæc potestas concessa est ex recepta consuetudine, non in quocunque, sed in suis familiaribus, ut advertit Ioan. Andreas in c. 1. de supplend. negligent. Pralat. num. 14. Martin. Laud. tract. de Cardinalib. q. 20. Maior de irregularit. cap. 8. Bonac. diff. 8. de Sacram. q. unica, punct. 4. n. 3. Barbosa allegat. 3. n. 15. Deinde Abbatibus, aliisque iurisdictionem quasi episcopalem habentibus concessa est in iure potestas prædictam tonsuram, & Ordines minores

Ferd. de Castro. Sum. Mor. Pars IV.

conferendi, ut traditur can. 1. & 2. diff. 21. & can. Quoniam 69. diff. & cap. Cum contingat. de etate & qualitat. & cap. Abbates de privilegiis, in 6. cap. 1. de supplend. negligent. Pralat. & aliis, & ibi Glossa, & Doctores.

Sed non quicunque Abbates hac potestate gaudent, iure communi spectato, sed illi tantum, qui Sacerdotes sunt, & baculo, & mixtra utuntur, quique ab Episcopo benedicti fuerint, ut constat ex cap. Cum contingat. de etate, & qualitat. Si tamen Episcopus tertio requisitus benedictionem impertiri absque causa renuerit; eo casu electus Episcopus, etsi non benedictus tonsuram, ordinisque minores conferre poterit ex concessione iuris suppletis Episcopi negligentiam, cap. 1. de supplenda negligent. Pralat. & notavit Glossa in dicto cap. Cum contingat. verbo, Abbati. Nauarr. cap. 27. n. 264. Layman. tract. 9. de Ordine, cap. 9. num. 2. Barbosa, de potest. Episc. alleg. 3. numer. 6.

Verum, Trident. sess. 23. cap. 10. de reformat. hanc restrinxit potestatem, ne, inquam, Abbates, & alij exempti, existentes intra fines alicuius diocesis, & idem est, etiam si extra existent, quibusque aliis à iure competebar ordines minores conferre, ne inquam, primam tonsuram, ordinisque minores conferant aliis, quam Regularibus sibi subditis.

Qua Constitutione extante, necessariò videtur dicendum, non posse prædictum Abbatem tonsuram, ordinisque minores concedere vlli seculari, tamen si dimissorias à suo Episcopo habeat: sicuti in Rota, & à sacra Congregatione decisum esse testatur Seraphin. decis. 985. part. Mirand. in Man. Pralat. l. 1. q. 38. art. 9. Barbosa allegat. 13. n. 11. tamen si contrarium sentiat. Laym. dicto c. 9. n. 2. Regularibus verò, qui aliis sibi subditi non sunt, si dimissorias speciales à suo Superiore habeant posse dictum Abbatem Ordines conferre, referunt decisum esse à sacra Congregatione Barbosa supra, & in remissionib. Concil. sess. 23. c. 20. Prædicta tamen declarationi non acquiescunt Barbosa, & Miranda supra: & merito quia esto ordinandus regularis sit; non est tamen subditus Abbatis conferentis ordines, quod Tridentinum requisivit.

5. An autem Regularibus Novitiis subditis possit ordines conferre? Affirmare videtur Layman. l. 5. sum. tract. 9. c. 9. n. 2. eo quòd iure antiquo in c. Abbates de privilegiis in 6. prædictis Abbatibus concessa fuerit hæc facultas, ibi: *Nec eis licitum sit aliis, quam Monasteriorum suorum Conuersis, & qui ad illa conuolauerint*. scilicet, ut ibi conuertantur, & fiant Monachi (ut inquit Glossa, in quos ecclesiasticam, & quasi episcopalem iurisdictionem obtinent, primam clericalem conferre tonsuram, Quæ tamen facultas per Tridentinum non videtur restricta, cum solum restrinxerit facultatem ordinandi seculares, & regulares non subditos: at Novitij sub nomine regulari præcipue in decreto fauorabili veniunt, & aliunde subduntur ordinanti. Ergo.

6. Ceterum verius censeo, nequaquam posse prædictos Abbates Novitiis regularibus Ordines conferre: quia Novitius, esto, Regularis censendus sit, ut privilegiis Regularium gaudeat; non tamen Abbati subicitur pleno iure; sed solum quatenus ad probationem Religionis fuerit necessarium, ut bene notavit Sanch. lib. 6. sum. cap. 10. in fine. Ad probationem autem Religionis necessaria non est subiectio pro Ordinibus suscipiendis; ut de se constat: ergo Regularis Novitius quoad Ordinem susceptionem Abbati subditus non est. At Trident. solum concedit Abbatibus, ut Regularibus sibi subditis Ordines conferant. Non igitur possunt Novitiis conferre. Atque ita tradunt ex quadam Constitutione Pij V. Nauarr. cap. 27. numer. 158. Rodrig. l. 3. q. 99. regular. quest. 23. art. 2. in fin. Mirand. Man. Pralat. l. 1. q. 38. art. 9. concl. 2. in fine Henriq. lib. 10. cap. 23. n. 3. in comment. litt. G. Lapis in c. Cum nullus n. 3. de temporib. ordinat. in 6. & ibi Ancharan. n. 3. Francus n. 5. Barbosa de pot. Episc. alleg. 3. n. 8. & colligitur ex Sanch. supra, d. c. 10. in fine, & lib. 4. cap. 39. n. 21.

7. Controuersia autem est, an possit Pontifex potestatem conferendi sacros Ordines aliis, quam Episcopo delegare? Affirmant id fieri posse Abbas in cap. Quanto num. 9. de consuetud. Glossa in cap. Manus de consecrat. distinct. 5. & in cap. Peruenit. 95. diff. Angel. in sum. verbo, Ordo, 2. numer. 2. inclinatur Valquez disput. 243. cap. 4. & 5. Mouentur primò. Conc. Florent. expressè dixit, Ministrum ordinarium sacramenti Ordinis esse episcopum: tacite ergo insinuat, Ministrum extraordinarium, & ex delegatione alium esse posse. Ob hæc enim causam loquentes de sacramento Confirmationis diximus, simplici Sacerdoti committi posse: quia Florent. dixerat, Ministrum ordinarium Confirmationis esse Episcopum. Cum ergo idem dixerit de sacramento Ordinis eadem ratione concedi simplici sacerdoti debet. Secundò, vsu & consuetudine constat, aliquorum Ordinum collarionem Sacerdoti, non Episcopo concedi: ergo omnium concedi poterit: siquidem in Scriptura, & Conciliis nullum est fundamentum, ex quo colligatur, aliquos Ordines

Aa 3 committ

committi posse, & non omnes. Tertiò, ex Concilio Antiocheno cap. 10. liquet, Coëpiscopos, qui non Episcopi, sed Episcoporum adiutores erant, teste Damaso *epist.* 4. ordinasse non solum Diaconum, sed & Presbyterum, ibi: *Nec Diaconum, nec Presbyterum audeat* (scilicet Coëpiscopus) *ordinare, præter conscientiam* (hoc est, consensum) *Episcopi, cui ipse cum possessione subiectus est.* Ergo ex consensu Episcopi Diaconum, & Presbyterum poterit ordinare. Neque id intelligendum est, quasi ipse Episcopus facultatem concesserit. Non enim ipse facultatem concedere potest Sacerdoti, non Episcopo, Ordines ministrandi; sed facultate à iure, seu à Pontifice concessa permittit Coëpiscopo uti: quia sub ea conditione concessa illi est, ut Episcopus proprius consentiat.

8. In contrarium est communis sententia nemini alteri ab Episcopo posse Pontificem dare facultatem Ordines sacros conferendi. Sic D. Thom. in 4. *distinct.* 25. *quest.* 1. *art.* 1. Paludan. ibi, *quest.* 1. *art.* 2. Couarruu. *lib.* 1. *var. cap.* 10. n. 10. & alij plures apud Valquez *disput.* 243. *cap.* 3. Barbosa *de potest. Episc.* *allegat.* 3. *numer.* 4. Bonac. *disp.* 8. *de Sacram. quest.* unica, p. 4. *numer.* 5. Bellarmin. *de Sacram. Ordin. cap.* 7. *ad finem.* Henriq. *lib.* 10. *cap.* 23. Laymann. *tract.* 9. *cap.* 9. *numer.* 2. Præcipuum fundamentum est: quia si Ecclesia posset hanc facultatem simplici Sacerdoti conferre, aliquando eam contulisset, cum satis necessaria esset, præcipue in remotis regionibus, ubi Episcoporum erat penuria. At nemini, qui Episcopus non fuerit, creditur Ecclesia hanc contulisse potestatem. Nam esto, aliqui Doctores referant, Cisterciensibus præcipue ab Innocent. VIII. concessam esse, alij graues Doctores, ut Coninch. *disp.* 20. *dub.* 9. *numer.* 90. Layman. *tract.* 9. *cap.* 9. *numer.* 4. Barbosa *allegat.* 3. *numer.* 4. dubitant, & merito: quia si hæc facultas concessa esset, illius mentionem Trident. faceret, expressèque eam reuocaret; cum tamen nullibi appareat reuocata. Nam in illo decreto *cap.* 10. *sess.* 23. *de reformat.* ubi de potestate, quam habent Abbates Ordines conferendi est sermo, in quo supponitur, Abbatibus, aliisque exemptis solum competere facultatem Ordines minores conferendi, hæc potestas restringitur, ne ad alios, quam ad Regulares sibi subditos, extendatur. Si autem Abbates Cistercienses facultatem haberent Ordines maiores conferendi, Concilium non ignoraret, illiusque usum restringeret.

9. In hac controuersia existimo pro certo habendum esse nemini alteri, quam Episcopo, committi posse facultatem ordinandi Presbyterum. Tenent omnes DD. Abbate, Gloss. & Angel. exceptis. Ratio præcipua: quia nunquam hæc potestas alteri, quam Episcopo concessa est: quod est iudicium, concedi non posse. Deinde non decebat, eam alteri, quam Episcopo concedere: quippe potestas consecrandi Corpus Christi, & reconciliandi homines cum Deo, est omnium supernaturalium perfectissima. Decebat ergo pro illa conferenda, iure, & institutione diuina Ministrum consecratum esse; neque alteri, quam consecrato committi. Neque adducta pro sententia Abbatis vrgent. Ad primum respondeo, ad summum probare, aliquam ordinationem, quæ Sacramentum sit, Sacerdoti, non Episcopo committi posse; sed non omnem ordinationem. Ad secundum, etsi ex Scriptura, & Conciliis non colligatur, vnam potius, quam aliam ordinationem non Episcopo committi posse, satis id colligitur ex praxi, & vlu Ecclesiæ. Ad tertium respondeo cum Bellarm. Coninch. Layman. Bonac. & aliis Doctoribus relatis, Coëpiscopos illos, quorum fit mentio in Concilio Antiocheno, esse veros Episcopos, tamen contra Canones consecratos: etenim ibi dicitur consecratos fuisse per manus Episcoporum, qui est modus verum Episcopum consecrandi: sed, quia consecrati erant, ut illis præficerentur, quod non decebat; ea de causa eorum consecrationem Damasus *illa epist.* 4. reprehendit.

10. Subdiaconatus verò, & diaconatus collationem satis probabile est, committi posse Sacerdoti, non Episcopo. Etenim graues Doctores, Maior in 4. *distinct.* 7. *quest.* unica. §. 2. Victor. in *sum. numer.* 237. Viuald. in *Candel. aureo*, 1. p. tit. *de Sacram. Ordinis.* *numer.* 17. in *fine.* Valquez *disput.* 243. *cap.* 4. & alij testantur, Abbatibus Cisterciensibus hanc à Pontifice concessam esse potestatem, referuntque, non leuia huius concessionis, & vltus testimonia. Quod si Pontifex eam facultatem præstare non posset, grauiterrè erraret eam concedens, quod non est credendum, Christum in suo Vicario permissurum, ut bene notauit Rodrig. tom. 1. *qq. regular. quest.* 18. *art.* 3. & Victoria *numer.* 235. Deinde probari potest. Concilium Florentinum dixit, Ministrum ordinarium Sacramenti Ordinis Episcopum esse: ergo extraordinarius erit Sacerdos, aliàs superflueret verbum illud *ordinarium*, si nullus alius, præter Episcopum, illius Minister

esse posset. Neque huic decisioni fit satis ex eo, quod sacerdoti, non Episcopo, delegeretur potestas. Ordines minores conferendi: quia Ordines minores, imò & subdiaconatus ex probabili sententia non sunt Sacramenta, sed sacramentalia ab Ecclesia instituta. At Concilium non dixit, ordinarium Ministrum Ordinis; sed Sacramenti Ordinis esse Episcopum. Ergo indicauit extraordinarium Ministrum Ordinis, qui verè, & absque opinione Sacramentum sit, esse alium ab Episcopo. Cum ergo solum presbyteratus, & diaconatus Ordines sint Sacramenta certò, & absque vlla opinione, saltem de diaconatu decisio intelligenda est. Et de potestate conferendi subdiaconatum, est apertum testimonium in Concilio Meldenensi sub Carolo Iuniore *can.* 2. & 44. & in *epist.* 1. *cap.* 8. Gelasij Pontificis, ubi loquens de Presbyteris inquit: *Nec sibi meminerunt, vlla ratione concedi Summo Pontifice Subdiaconum, aut Acolythum ius habere ordinandi.*

Sed, quidquid sit de hac potestate, an Cisterciensibus concessa sit: illud est certum, ea modò uti non posse, ut bene notarunt Nauarr. *lib.* 3. *const.* 14. *de Regularibus edit.* 2. Valquez *disput.* 243. *cap.* 4. *numer.* 24. Layman. *tract.* 9. *cap.* 7. *numer.* 4. Censetur namque vlu, & consuetudine abrogata: idque indicauit Tridentin. nullam illius potestatis mentionem faciens, & solum permittens prædictis Abbatibus, aliàs potestatem habentibus, tonsuram, & Ordines minores conferre, non omnibus: sed solum Regularibus sibi subditis.

11. Superest dicendum de consecratione Episcopi, quis sit eius Minister. Qua in re Bellarminus *lib.* 4. *de notis Ecclesiæ*, *cap.* 8. *ante med.* & Gab. Valquez *de Ordine, disput.* 243. *cap.* 6. *numer.* 63. censent, ordinarium Ministrum esse tres ad minus Episcopos; sed ex delegatione Pontificis, eiusque absoluta commissione duos, vel etiam vnum esse posse. Priorem partem probant: quia ab ipsomet Ecclesiæ exordio tres ad minus Episcopi adhibiti fuerunt in consecratione episcopali, ut manifestè colligitur ex Paulo 1. *ad Timoth.* 4. & 2. *ad Timoth.* 3. & ibi eius Expositoribus. Quod ex necessitate ob diuinam Christi institutionem factam esse testatur Anacletus *epist.* 2. *decretali*, *cap.* 2. ubi describens modum, qualiter Episcopus consecrandus esset, inquit, se id tradere, prout Dominus tribuit, & ut à Petro est instructus, & statim subiungit: *Hierosolymitanus primus Archiepiscopus Beatus Iacobus, qui iustus dicebatur, & secundum carnem, Domini nuncupatus est frater, à Petro, Iacobo, & Ioanne Apostolis est ordinatus, successoribus, videlicet, dantiibus formam eorum, ut non minus, quam à tribus Episcopis, reliquisque omnibus assensum præbentibus vllatenus Episcopus ordinetur.* Expendenda enim sunt illa verba, prout Dominus tribuit, quæ Christi institutionem indicant, ut apertè explicuit Anicetus *epist.* unica ad Gallia Episcopos, *cap.* 1. in princ. referens prædictum Anacleti testimonium. Si autem, inquit, non minus quam à tribus Apostolis tantus vir fuit ordinatus Episcopus, patet profecto, eos formam, statuente Domino, tradidisse, non minus quam à tribus Episcopis Episcopum ordinari debere. Idipsum pluribus Canonibus confirmatum est, qui in Decreto referuntur, specialiter *cap.* *Placet omnibus.* 65. *cap.* Coëpiscopi. 68. *distinct.* *cap.* Episcopi. 80. *distinct.* *cap.* Episcopum ab omnibus. 94. *distinct.* & aliis. Accedit illustre testimonium Damasi *epist.* 4. *cap.* 8. probans, Coëpiscopos, qui ab vno tantum Episcopo consecrati erant, non esse veros Episcopos: sicut Ioannes III. in *epistola ad Episcopos Germania, & Gallia*, quæque refertur 2. tom. *Concil.* ibi: *Omnia quoque maxima Concilia affirmant, eum non esse Episcopum, qui minus quam à tribus Episcopis, auctoritate etiam Metropolitanis fuerit factus.* Vnde Concilium Aquilegranense talem ordinationem irritam esse dixit. Secundam partem, scilicet, ex commissione Pontificis vnicum tantum Episcopum esse sufficientem Ministrum pro episcopali consecratione, probant primò ex Can. 1. Apostolorum, & ex Clemente Romano *lib.* 3. *Constitut.* *cap.* 20. ubi asseritur, consecrationem Episcopi à duobus, vel tribus Episcopis fieri posse. Si ergo à paucioribus, quam tribus fieri potest: ergo etiam ab vno: quippe omnia testimonia prædicta trium assistentiam exigebant. Si igitur hæc necessaria non sit, neque etiam erit. Quocirca Clemens *lib.* 8. *Constit.* *cap.* 27. aliàs 33. inquit: *Quod si necessitas coegerit ab vno ordinari* (scilicet, Episcopum), *quod propter persecutionem, aut aliam causam plures adesse non possunt, asseratur Decretum commissionis plurium Episcoporum.* Secundò, ex Conc. Atracense. *can.* 21. ubi statuitur, cum, qui per vim est consecratus Episcopus à duobus, in locum vnus ordinantis substituatur, & alius in locum alterius ordinetur. Cum igitur non dixerit Concilium de illo ordinato à duobus, ut iterum ordinetur, sed *substituatur*: de alio verò in locum alterius subrogando dixerit, *ordinetur*; aptè indicat, ordinatum à duobus verum Episcopum esse. Tertiò, & præcipue firmiter ex facto Gregorij

Gregorij Magni, qui propterea refertur in responsionib. ad August. Episcopum Anglia, cap. 8. & habetur 2. tom. Concilior. concessit August. Episcopo, ut ipse solus Episcopos consecraret: cum vero plures essent Episcopi, tres adhiberet, iuxta Canones receptos. Verosimile autem non est, tantum Pontificem in re tam graui erraturum.

12. In hac controuersia illud pro certo habendum est, nemini alteri, quam Episcopo committi Episcopi consecrationem posse: quia, cum consecratio Episcopi iure diuino instituta sit ad sacerdotium perficiendum, & complendum, ob quam causam Episcopus est omnibus sacerdotibus superior, & supremus Ecclesiae ordo, nequit ab alio concedi, quam ab eo, qui in eo ordine fuerit constitutus. Nam, ut inquit Paul. ad Hebr. 7. minor maiori benedictionem impertiri nequit: nemo enim dare potest alteri, quod in se nec formaliter, nec virtualiter habet. Arque ita tradit Valquez disp. 243. cap. 4. num. 42. & cap. 6. in princ. aduersus Paludan. in 4. distinct. 7. quæst. 4. artic. 3. in 2. opinione, asserentem, etsi sub dubio, posse simpliciter sacerdoti hanc potestatem consecrandi Episcopum committi: & Aureol. apud Capreol. dist. 25. quæst. 1. art. 2. in 2. ar. tom. 5. de omnibus sacramentis id asserentem.

11. Secundò, verius existimo, consecrationem Episcopi ita necessariò à Tribus Episcopis faciendam esse, ut nequeat Pontifex in hac parte dispensare, & vni tantum consecrationem committere, ut videntur docere Henriquez lib. 10. cap. 24. §. 1. Paul. Comit. in respons. moral. lib. 1. quæst. 48. num. 13. Marc. Anton. Geauen. in praxi Curia archiepisc. Neapolit. c. 70. num. 26. Barbosa de potestate Episcopi. allegat. 2. nu. 45. Monqueor: quia Pontifex nequit dispensare in forma, vel materia sacramentorum: at consecrationis episcopalis materia non est tantum vnus Episcopi manus impositio, sed plurimum, ut constat ex illo ad Timoth. L. Per impositionem manuum presbyterij. iuncta communij Doctorum explicatione: Ob quam causam superius diximus, etsi forma huius sacramenti, quæ ab vno Episcopo profertur, non satis ex se effectum illius exprimebat, ex impositione plurium Episcoporum sufficientem expressionem accipere. Deinde testimonia Anacleri, Damasi, aliorumque Pontificum, non solum probant, tres Episcopos esse Ministros ordinarios episcopalis consecrationis, sed esse omnino necessarios, sicuti sacerdos est necessarius Minister consecrationis: alias si ex commissione vnus tantum esse posset, Pontifices decedentes, debere necessariò tres Episcopos adesse, adderent tres Episcopos, ut ordinarij Ministrum, sicuti de Sacramento Confirmationis loquuntur.

14. Quæ autem aduersus hanc doctrinam Valquez in fauorem suæ sententiæ adduxit, leuia sunt. Primum namque, & secundum argumentum probarent, non solum Ministrum ex delegatione, sed ordinarij esse posse vnicum, vel duos Episcopos. Quapropter ad primum dicendum est, cum Canon Apostol. & Clemens expostulant pro consecratione Episcopi duos, vel tres, supponit, Metropolitanum cum illis adesse debere, iuxta textum in cap. Archiepiscopus de temporib. ordinat. Ad locum adductum ex libr. 8. respondeo, plura in illo libro contineri infirmæ auctoritatis. Ad secundum, nego illum, qui à duobus Episcopis fuit per vim ordinatus, denuò ordinandum non esse: neque obstat, ut Concilium nomine substitutionis: id enim factum est: quia simul cum ordinatione iurisdictioni ei erat concedenda. Tertium, quod difficilior est, probaret optimè intentum, nisi, ut bene aduertit Coninch. disputat. 20. dub. 9. numer. 92. locus ille mendosus esset, ut colligitur, tum ex pluribus, quæ in illa responsione referantur, quæque sensum imperfectum præstant: tum ex tenore, quod refertur eadem responsio in Operibus D. Gregorij. in fin. libr. 12. epistol. Registri: ibi enim dicitur: Et quidem etiam in Angelorum Ecclesia: in qua adhuc solus tu Episcopus inueniris, ordinare Episcopum non aliter, nisi cum Episcopis potes. Nam, quando de Galliis Episcopi veniunt, illi in ordinationem Episcopi testes tibi assistant. Non igitur colligi potest, Gregorium dispensasse, ut Augustinus solus consecrationem Episcoporum præstaret.

15. Ad extremum aduerte, quoties aliquis Minister est delegatus ad ordines conferendos: si deficiat derogatio, nulla erit ministratio: quia per ipsam delegationem accipit potestatem, qua carebit delegatione deficiente. Vnde, si vnus Episcopus alium, veller in Episcopum consecrare, secluso priuilegio Sedis apostolicæ, nihil efficere, etiam in opinione illorum, qui admittunt, posse ex Pontificis dispensatione, episcopalem consecrationem ab vno concedi: quia non ex consecratione, sed ex commissione habet esse Ministrum. Item, si Abbas, vel alius Episcopo inferior, ordines minores conferat, antequam benedictus sit, vel in alienos subditos sine licentia proprii Episcopi, vel extrasuam diocesim, nulla erit ordinatio quippe limites concessionis excedit, à qua solum habet potestatem, ut Paludan. in 4. distinct. 24. quæst. 3. artic. 3. reg. 3. nota-

uit Layman. tractat. 9. cap. 9. num. 7. Secus esset, si potestate concessa vsus tantum prohiberetur, ut solum prohiberi videretur à Trident. sess. 23. cap. 10. cum Abbatibus, aliisque exemptis non permittuntur ordines minores concedi alteri, quam Regulari subdito: etenim Concilium non tollit potestatem, sed vsum prohibet, ut indicat verbum, Non liceat. quo vititur. Quare, si de facto seculari laico subdito ordines conferantur ab iis Abbatibus, tenet ordinatio: qua iure antiquo, cap. Quoniam 69. distinct. 8. cap. Cum contingat. de atate, & qualis. ij Abbates omnibus sibi subditis ordines minores poterant conferre, qua potestate per Concilium priuati non sunt, etsi eius vsus fuerit interdictus, ut notauit Layman. tractat. de Ordin. 9. cap. 9. numer. 7. sicque decusum à sacra Congregatione refert Barbosa in remiss. Concil. sess. 23. cap. 10. ibi: Quidam laicus, annis elapsis, primam tonsuram suscepit, & Ordines minores ab Abbate Cassinensi, eius in temporalibus, & spiritualibus Superiore, credens illum habere potestatem. Sed, cum videatur esse contra dispositionem Trident. sess. 23. cap. 10. dubitatum est, an iste indigeat dispensatione, vel cupiens esse Clericus iterum ordinari ad dictos ordines, tanquam nulliter ei collatos. Congregatio Concilij sic respondit: Indigebit dispensatione: sed non est necesse, quod iterum ordinetur.

PUNCTUM XV.

Quis sit Minister Ordinationis licitæ, & legitimæ.

1. Quæ conditiones, tum ex parte ordinantis, tum ordinandi requirantur.
2. Qualiter origine subditus sit.
3. Qualiter domicilio.
4. Explicantur supradicta.
5. Qualiter beneficio.
6. Quid dicendum de familiari Episcopi.
7. Qualiter virtute licentia à tuo superiore concessa subici possis Episcopo.
8. Qui dimissorias concedere possunt.
9. Ex parte loci requiritur, ut in eum ordinans iurisdictionem habeat, vel ex se, vel ex delegatione.
10. Quid dicendum de conferente ordines ex licentia ordinarij, & non ex licentia Episcopi, intra cuius diocesim locus exemptus constitutus est.

1. **V**T licita sit ordinatio, variæ conditiones requiruntur, tum ex parte ordinantis, tum ex parte ordinati, tum ex parte loci, in quo ordinatio celebranda est. Ex parte ordinantis eæ conditiones adesse debent, quæ ad licitam cuiusque sacramenti administrationem exiguntur, scilicet, ne sit aliqua censura irretitus, nève aliquo peccato mortali affectus. Ex parte vero ordinati requisitum est, ut subditus ordinantis sit. Quod dupliciter contingit; primò, per se, secundò, per dimissorias à suo superiore acceptas. Rursus, subditus ordinantis per se tripliciter esse potest, origine, domicilio, & beneficio, ut tradunt omnes Doctores, cap. Cum nullus de temporib. ordinat. in 6. Quancunque enim ex his subiectionem obtineas, ordinari ab eo Episcopo poteris.

2. Origine, subditus eris Episcopo loci, in quo per se natus fuisti, ut colligitur ex leg. Qui ex vico. ff. ad municipal. leg. 4. Cod. de incolis, lib. 10. & tradit Riccius resolut. 257. Notanter dixi, per se: nam ex natiuitate per transeuntem subiectionem ad ordines non acquisisti, ut docent Nauarr. conf. 31. de temporib. ordinat. Henriquez libr. 10. cap. 21. num. 1. Barbosa allegat. 4. num. 19. Non enim censeri originarius, seu oriundus ex illo loco, ubi mater ad breue tempus commorabatur, alibi domicilium habens, ut probat textus in leg. Cines. Cod. de incolis, lib. 10. & docet Abbas in cap. Rodolphus. num. 9. de rescript. & ibi Felin. num. 13. Ceuallos commun. contra communes, quæst. 458. num. 17. Gutierr. conf. 7. num. 7. Layman. & Barbosa supra. Deinde ex origine patris subiectionem ad ordines obtines ita ut ab Episcopo loci, in quo tuus pater natus est, poteris ordines, seu dimissorias suscipere, sicuti tradunt Riccius dicta resolut. 257. n. 4. Nauarr. conf. 19. incipiente, Si filius familiaris. de temporib. ordinat. Gutierr. de matr. cap. 63. n. 29. Barbosa alleg. 4. n. 4. & colligitur manifestè ex leg. Assumptio. §. 1. ff. ad municipal. & leg. Si ut propolis. Cod. de incolis, lib. 10.

Dixi, patris: nam matris origo non spectatur, ex textu in leg. 3. Cod. de municipalib. & originariis, lib. 10. tradit Richard. de nobilit. communicatiua, num. 9. & seqq. Excepe tamen, nisi pater sit naturalis: quia tunc non patris, utpote minus cogniti, sed matris origo inspicitur, ex leg. Eius, quæ ff. ad municipal. & tradit Barbosa de potest. Episcopi. allegat. 4. num. 15. Quare deficiente patris origine materna spectanda est, ut bene Gonzalez ad reg. Cancell. gloss. 9. §. 1. num. 14.

Prax. noua episcop. cap. 1. numer. 16. Deficientibus vero paternis originibus, vt in filio exposito, locus expositionis origini paternae subrogatur, sicuti tradit Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 75. numer. 12.* Præterea hæc subiectio ex origine hanc prærogatiuam obtinet, vt nec mutari, nec renunciari, neque villo modo omitti possit: quia natiuitas semel contingens nullam suscipere potest mutationem ex textu in leg. *Assumptio. ff. ad municipalem, tradit Sanch. lib. 3. de matrim. disp. 23. numer. 4.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap. 75. numer. 10.* Nauarr. *comment. 2. de Regularib. numer. 34.* & alij. Probari autem cuiusvis originem ex libro Baptismi, docuit Rebuff. in tract. de pacific. possessor. n. 217. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. n. 105.

Secundò, subiectionem ad ordines domicilio acquiris: domicilium autem est locus electus ad habitationem perpetuam, dum alia commodior non se offert ex text. in leg. *Ciues. Cod. de incolis, lib. 10.* Quare eo ipso, quo prædictum locum eo animo incipis habitare domicilium acquiris, & ab Episcopo illius loci ordinari poteris, vt bene Riccius in *praxi fori ecclesiast. resolut. 263.* Nauarr. *conf. 10. aliàs 2. de temporib. ordinat. Barbof. alleg. 4. numer. 26.* Layman. *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 9. in fine.* Hunc animum habitandi ibi perpetuò declarare potes, tum verbis, tum factis, vt tradit Baldus *conf. 393. incipiente. Punctus talis, numer. 2. lib. 1.* Si verbis declares, omnis dubitatio tollitur: nam in his, quæ à tuo animo pendunt, simplici tuo dicto standum est, vt pluribus relatis firmat optimè Menoch. de *arbitrar. casu 84. à numer. 6.* Quod adèd verum est, vt etiam si causa studiorum illuc te contulisses, neque maiorem tuorum bonorum partem tecum detulisses, censendus esses domicilium acquirere: quia illa expressa animi declaratio tollit recedendi suspensionem quæ ex studiorum causa, vel ex diminuta bonorum asportatione oriri poterat, vt bene ex Marian. Socin. seniore, in c. ult. vers. *Sextò, principaliter quaro, de foro competent. notauit Menoch. de arbitrar. casu 86. à n. 2.*

At seclusa hac verbali declaratione, quæ expressa est, facto declarare tuum animum potes: sed, quia hæc declaratio obscura est, non satis Doctores conueniunt, quo facto plenè, & perfectè censearis tuum animum de perpetua habitatione eo in loco peragenda declarare. Primò, assidua habitatione fere omnes Doctores censent, sufficienter declaratum esse ex leg. 2. *Cod. Vbi Senatores, vel clarissimi. ibi: Aut assidue conuersantur. & probat. Bart. ab omnibus receptus in leg. Hæres absens. §. 1. de iudiciis. & colligitur ex §. Panonum. inst. de rerum diuisione. c. Adrianus. 64. dist. c. 2. de renunciat. lib. 6.* Sed qualis censeatur assidua habitatio, non conueniunt Doctores: decennij habitationem sufficientem esse, communis est sententia cum Glossa in leg. 2. c. 3. *Cod. de incolis, lib. 10.* vti videre est in Menoch. *dicto casu 86. numer. 15.* Qui numer. 17. Iudicis arbitrio relinquit, an ex minori tempore, quam decennio, assidua habitatio censeatur. Secundò, si simul cum habitatione maiorem partem tuorum bonorum tecum asportes, ex dicta leg. 2. *Cod. Vbi Senatores, vel clarissimi. ibi: Vbi larem foueat, aut vbi maiorem partem bonorum possideat. & ex leg. Ciues. Cod. de incolis, lib. 10. ibi: Vbi quis larem, verumque suarum summam constituit. & tradit. Bald. conf. 393. col. 1. lib. 1. Bartol. in leg. de iure, n. 2. ff. ad municipalem. Tiracq. de reſtratu consanguinit. 7. 36. gloss. 3. n. 7. Menoch. aliis relatis, de arbitrar. casu 86. n. 18.*

4. Supradicta intelligenda sunt, nisi alia iuris præsumptione infirmetur, sicuti censentur infirmata, si causa studiorum, vel alterius officij, seu negotij temporalis peragendi in eum locum te contulisses, vt probat textus in leg. *Quæſitum in princ. ff. de legat. 3. leg. Nihil. ff. de captiuis, & postlim. reuerſis. leg. Ex facto. la. 2. §. Rerum. ff. de hered. instituendis. & tradit Aleciat. respons. 55. numer. 9.* Durante enim studiorum, vel officij peragendi tempore, nequaquam domicilium firmasse censearis, tamen si vltra decennium habitationem pro roges, vel maiorem bonorum summam ibidem possideas: quia semper præsumeris commorari animo recedendi, vt ex Bart. in leg. *Cornelia §. Domum. ff. de iniuriis, firmat Menoch. de arbitrar. casu 86. à n. 22.* Sectus, si finito officio, vel studiorum cursu habitationem continues, vt bene Barboſa notauit de *potest. Episc. alleg. 4. à numer. 31.* Dixi, officij, seu negotij temporalis: nam, si officium perpetuum sit, etiam si sit officium Senatoris, aut gubernatoris, manifestum est illius assumptione te domicilium constituere: satis enim eo casu declaras animum ibi perpetuò manendi, sicuti aduertit Barboſa *dicta alleg. 4. numer. 34.* Illud verò est certum, quo tempore sub cura parentis existis, domicilium patris sortiri, neque illud amittere, esto, aliò te transferas, nisi fortè pubes sis, quia eo casu permittitur tibi domicilium acquirere, ex leg. *Placet. ff. ad municipalem.* Sectus, si impubes, vt bene notauit Laym. *lib. 5. sum. tract. 9. cap. 9. in fine.*

5. Tertio, acquiris subiectionem ad Ordines beneficio, etiam si tenue sit, nullamque residentiam exigat, ex textu in c. *Cum nullus de temporib. ordinat. lib. 6.* nulla enim restrictio ibi constituitur, vt bene tradunt Garcia de *benefic. 2. part. c. 4.*

num. 8. Henriquez *lib. 10. cap. 22. §. 1. Barboſa dicta alleg. 4. à n. 44.* Debes tamen illius beneficij possessionem habere, vt notarunt Garcia n. 16. Barboſa n. 55.

In prædictis domiciliis hæc est notanda differentia, domicilium originis regulariter solum pro suscipiendis ordinibus deferuire: at domicilium habitationis præstat, tam pro suscipiendis ordinibus, quam pro suscipiendis reliquis sacramentis. Itémque, vt conueniri possis, sicuti docuit Nauarr. *conf. 4. de constitut. edit. 2.* Idémque est dicendum de domicilio beneficij, residentiam expostulantis: quia illius acquisitione Domicilium habitationis obtrines, ac proinde eo in loco, & recipere sacramenta, & conueniri poteris, sicuti in domicilio habitationis. Sectus verò est, si beneficium residentiam non exigat; nam eo casu solum tibi ad ordines suscipiendos prodest, neque eo loci potest conueniri, præterquam in causis pertinentibus ad beneficium. Vt bene ex Panormit. *cap. Qui tantum. de Clerico non residente, in fine.* notauit Layman, *lib. 5. sum. tr. 9. c. 9. in fine.*

6. A prædictis excipiendus est familiaris Episcopi, qui licet, nec origine, nec domicilio, nec beneficio subiciatur Episcopo, cui inseruit, potest tamen ab eo ordines suscipere ex Trident. *sess. 23. cap. 9. de reformat.* Nomine autem familiaris ad præsentem effectum non venit intelligendus quicumque sumptibus Episcopi alitur si absens est; sed, qui cum Episcopo commoratur ei que inseruit, siue sumptibus Episcopi alatur, siue non, vt bene tradit Salcedo *pract. c. 26. vers. Tertius casus.* Bonac. *disp. 8. de sacram. quæst. vn. p. 4. n. 8.* Barboſa alios referens, de *potest. Episc. allegat. 5. numer. 6.* Ex triennali enim cum Episcopo habitatione censentur mores familiaris satis perspecti. Quapropter oportet triennium esse continuum, teste Aloysio Riccio in *praxi fori ecclesiast. decis. 308. in 1. edit. & resolut. 267. in 2. edit.* Sed hoc triennium computandum est, non à tempore, quo eius dominus in Episcopum creatus est, sed à tempore, quo in eius obsequio commoratur, vt rectè Riccius *decis. 309. aliàs resolut. 268.* Barboſa *alleg. 5. numer. 8.* Teneatur verò Episcopus cum primùm beneficium vacauerit, sic ordinato conferre, ne mendicare cogatur. Quapropter non improbabiler Valsequez *disput. 243. cap. 5. numer. 49.* censet familiarem ordinari posse absque villo titulo beneficij, vel patrimonij: quia hic est fauor factus Episcopo, vt familiaris ei commodius inseruiat, & ratione beneficij conferendi, quòd moraliter deesse non potest, censetur titulum sufficientem habere. Sed rectius Barboſa *alleg. 5. numer. 12.* existimat, patrimonium habere debere quia titulus familiaritatis non excusat titulum ad ordines requisitum, sed præstat subiectionem, quam aliàs familiaris non habet. Non enim multiplicandæ sunt Canonum derogationes absque manifesto fundamento. Et ob eandem rationem nequibit Episcopus cum familiari illegitimo dispensare, etiam ad ordines minores, neque in interstitiis, vti decisum referunt Garcia 2. p. de *benefic. cap. 5. numer. 86.* Cenedo *pract. canon. qq. lib. 4. quæst. 38. n. 31.* Riccius *resolut. 266. in fine* Barboſa *allegat. 5. numer. 14.* Episcopus autem, cui familiarem ordinare permittitur, est Episcopus diocesis proprius, non titularis: huic enim familiaris promotio interdicta est à Concilio *sess. 14. c. 2. de reformat.* sicuti notauit Riccius *dicta resolut. 226. n. 2.* Barboſa *alleg. 3. n. 17.*

7. Rursus subici potes Episcopo ordinanti virtute licentiae à tuo superiore concessæ ex textu in cap. *Episcopum, 9. quæst. 1. & cap. 1. iuncto cap. Cum nullus de temporib. ordinat. in 6.* quæ licentia litteris parentibus præstanda est, vt tradit Felin. in c. *Super his. n. 13. de accusationib. Rebuff. in prax. benefic. rub. Forma dimissor. litt. n. 14.*

8. Has tamen litteras dimissorias (quæ vulgò reuerendæ nuncupantur) ex Trident. *sess. 7. cap. 10. de reformat. & sess. 23. cap. 10. de reformat.* concedere potest illæ Prælati, qui ordines conferre potest, ex reg. *Potest quis per alium facere, quod per se ipsum præstare potest.* de regul. iuris, in 6. & habetur cap. 1. 62. dist. Ex illis autem Prælati, qui ordines conferre non possunt, primò enumerandus est, qui diocesim haberet, in quam iurisdictionem priuatiuè ad Episcopum exercet cum potestate congregandi Synodum, & visitandi: quia hic non videtur comprehensus in prohibitione facta in cap. 10. *sess. 23. Trident.* vti tradit Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 112.* quem refert, & sequitur Barboſa *alleg. 7. n. 2.* Secundò, Vicarius generalis Episcopi: nam esto, simul cum Episcopo idem tribunal constituat, non tamen potest ex vi vicariatus has dimissorias concedere, nisi fortè Episcopus extra diocesim existat, vti colligitur ex cap. *Cum nullus de temp. ordin. in 6.* & tradit Gutierrez *lib. 2. can. qq. c. 17. numer. 20.* Petr. Greg. *syntagmat. iuris lib. 16. cap. 9. post numer. 3.* Azor. *inst. moral. 2. p. lib. 3. cap. 45. quæst. 7.* plures referens, Barboſa *alleg. 7. n. 9.* Tertio, Capitulum, Sede vacante, esto, iure antiquo ex cap. *Cum nullus de temp. ordin. in 6.* omnibus indifferimatis posset dimissorias concedere: at post Trident. *sess. 7. cap. 10.* nemini dimissorias concedere potest intra annum enumerandum à die obitus Præfulis, nisi illis tantum, qui beneficij recepti, vel recipiendi arctati fuerint, aliàs ecclesiastico

ecclesiastico subiacebit interdictio, & ordinatus, si minoribus ordinibus initiatus fuerit, nullo clericali privilegio gaudet: si maioribus, ab executione ordinum ipso iure suspenditur ad beneplacitum futuri Prælati. Vicarius verò à Capitulo deputatus, si prædictas litteras intra annum concessit, non arctato beneficii recepti, vel recipiendi, suspenditur ipso iure per annum ab officio, & beneficio, ut habetur *sess. 23. cap. 10.* & notavit Barbof. *dicta alleg. 7. num. 11. & 12.* Sub hac tamen prohibitionem non comprehenduntur litteræ testimoniales de vita, & maioribus ordinandi, quas Capitulum, Sede vacante, alijque Prælati concedere possunt, sicuti notavit Bonac. *disp. 8. de Sacram. quest. vn. punct. 4. num. 24.* Barbof. *alleg. 7. num. 16.* Quarto, Prælati regulares possunt Regularibus sibi subditis, sed non aliis dimissorias concedere. In his tamen concedendis statuit Clemens VIII. prout refert Barbof. *alleg. 7. num. 18.* sub pœna priuationis officij, & dignitatis, & vocis actiue, & passiuæ, ne concedantur ad alium Episcopum, præter Episcopum illius Monasterij, in quo Regularis ordinandus residet, nisi forte ille Episcopus abfuerit, vel ordines non celebraverit, idque in dimissoriis exprimitur. Quod decretum non videtur vñ receptum: siquidem passim Prælati regulares dimissorias concedunt, ut eorum subditi à quocunque Antistite ordines celebrante initiari possint, quin vllam mentionem faciant, an proprius Episcopus abfens fuerit, vel ordines noluerit celebrare. Præter supradictos, consuetudine in nostra Hispania receptum est, teste Gabriele Vasquez *disp. 243. cap. 5. num. 34.* ut Priores S. Iacobi, & S. Ioanni has litteras dimissorias Clericis sæcularibus concedant: quia tamen eas Episcopi non admittunt, idè faciunt intra suos prioratus ab Episcopis titularibus subditos promoueri.

9. Ex parte verò loci requisitum est ad licitam ordinationem, ut in eum locum ordinans iurisdictionem habeat, vel ex se, vel ex delegatione proprij Prælati. Quare titularis Episcopus ordines conferens in alterius diœcesi, sine licentia Episcopi illius, etiam in loco, quantumvis exempto, ab exercitio Pontificalium, per annum ipso iure suspenditur à Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 2.* Episcopus verò diœcesim habens, si in aliena diœcesi irrequisito proprio episcopo ordines conferat, suspenditur per annum, non quidem ab omni Pontificali, sed solum à collatione ordinum, ex cap. *Eos, qui de temporib. ordinat. in 6. & Trident. sess. 23. cap. 8. de reformat.* Vnde minùs punitur Episcopus proprius, quàm titularis, ut bene aduertit Vasquez *disp. 243. cap. 5. n. 47.* Cæterum vterque episcopus proprius, & titularis, si in aliena diœcesi ordines conferat, & alia Pontificalia exerceat absque licentia Ordinarij illius loci, ipso iure à Pontificalibus suspenditur, ex Trident. *sess. 6. cap. 5. de reformat.*

10. Solum est dubium, an ordines, aliæque Pontificalia exercere possit in loco exempto ex licentia Ordinarij illius loci, nulla ab episcopo, intra cuius diœcesim locus ille exemptus est, irrequisita licentia. Supponit Vasquez *disp. 245. cap. 5. num. 53.* id fieri posse, fauèntque verba Concilij: non enim episcopi, sed Ordinarij licentiam requisivit. Cæterum, si locus exemptus sub aliqua diœcesi contineatur, verius cenfeo, non solum licentiam Ordinarij illius loci, sed etiam Episcopi necessariam esse: quia verè censetur Ordinarius. Secus esset, si locus exemptus ad nullam diœcesim pertineret. Sic decusum referunt Riccius in *praxi fori ecclesiast. post resolut. 495. in notabilib. de matrim. Episcoporum.* Barbof. in *remiss. Concil. dicta sess. 6. cap. 5. & de potest. Episcop. allegat. 6. n. 12. & 13.*

PUNCTVM XVI.

Qualiter ordinatis permittendus sit vsus ordinationis susceptæ.

1. Debet constare idoneum esse.
2. Exteri sacerdotes permittendi non sunt celebrare absque commendatitijs literis.
3. Tenetur Ordinarius has commendatitias litteras concedere.

1. **N**emini permittendus est vsus ordinationis, quin prius constet, idoneum esse ad illum exercendum. Communiter autem idonei iudicantur ad exercendos ordines presbyteratu inferiores, & ob eam causam nulli examini subiiciuntur, sed eo ipso, quo promoti sunt, permittitur eis vsus prædictorum ordinum. At vsus presbyteratus regulariter non permittitur, quin prius ordinatus examinetur, an Missas satis aptè celebrare possit. Quod si confessiones excipere velit, aliæque sacramenta ministrare, non est dubium examini esse subiiciendum, ex Trident. *sess. 23. cap. 15. de reformat.* quia ex apertitudine ad ordinem sacerdotalem suscipiendum, non inferitur apum ordinatum existere, tum ad Missas celebrandas, tum ad Confessiones excipiendas, tum ad reliqua sacramenta ministranda.

2. Præter supradicta exteri sacerdotes permittendi non sunt celebrare in aliena diœcesi, nisi commendatitias litteras à suo ordinario habeant, quibus Ordinarius proprius testetur, tum de sacerdotio, tum de carentia impedimenti ad sacerdotium exercendum, cap. *Extraneo. quest. 71. distinct. & cap. Monachum. 20. quest. 4. & cap. Tunc fraternitatis. de Clericis peregrinis, & nouissimè Trident. sess. 23. cap. 16. de reformat.* Quod ad eò verum est, ut etiam Prælati exemptis sub excommunicatione Episcopus prohibere possit, ne externos, & incognitos sacerdotes ad Missas celebrandas in suis Domibus addmittant, quin ipse prius litteras commendatitias recognoscat: quia eo casu, uti delegatus Sedis apostolicæ procedit, & in defensionem suæ iurisdictionis, ne in eius diœcesi aliquis non sacerdos, vel alius impeditus diuinorum celebrationum se ingerat, sicuti docuit Riccius in *praxi fori ecclesiast. decis. 750. in 1. edit. & resolut. 635. in 2. edit.* Barbof. alijs relatis *de potest. Episcop. allegat. 2. num. 8.* Si verò exterius sacerdos commendatitias litteras à suo Ordinario non deferret: offert autem probationem, verum sacerdotem esse, & nullo impedimento ligatum ad celebrandum, etsi non teneatur Episcopus illum admittere, potest tamen probatione fidem faciente, uti relato Nauarr. *cons. 1. n. 1. de celebrat. Missar. Riccio in decis. Curie Archiepiscop. Neapolit. 1. p. decis. 150.* docuit Barbof. *alleg. 21. num. 2.* Ipse autem sacerdos peregrinus, qui nec commendatitias litteras deferret, nec probat, id idoneum esse, si tamen verè sit, poterit, scandalo cessante, celebrare: quia nullo iure interdictur, teste Nauarr. in *sum. cap. 27. num. 153. & cons. 5. sub tit. celebr. Missar. & cons. 4. de foro compet. alijs cons. unic. de Clericis peregrinis.* Henric. lib. 10. cap. 34. nu. 6. In comment. litt. I. Sayro de cessione uni, de celebr. Missar. Barb. *alleg. 21. n. 3.*

3. Has autem commendatitias litteras obligatus est Episcopus sacerdoti iustam causam habenti recedendi à diœcesi concedere, uti colligitur ex Trident. *sess. 23. cap. 16.* Nam, cum ipse sacerdos obligetur, prædictas litteras deferre, consequenter obligandus est Episcopus, eas illi concedere. Alias in potestate episcopi constitutum esset, sacerdotem peregrinari volentem detinere. Quod nequaquam facere potest, si beneficio residentiam exigente non fuerit arctatus, uti decusum referunt Campanil. in *diuersor. iur. canon. rub. 9. cap. 6. n. 4.* Riccius in *praxi fori ecclesiast. decis. 598. in 1. edit. & resolut. 524. in 2.* Barbof. *allegat. 21. num. 5. & 6.* Sicuti nec è contrario expellere potest à sua diœcesi, absque aliqua iusta causa, sacerdotem dimissorias non deferentem, si Sacra celebrare non intendat, teste Marco Anton Genuen. in *praxi Archiepiscop. Neapolit. cap. 40. à n. 2.* quem refert, & sequitur Barbof. *alleg. 21. n. 3.*

PUNCTVM XVII.

De obligatione continentia sacris Ordinibus annexæ.

1. Qualiter iure statutum sit sacris ordinibus continentia.
2. Hac continentia, etsi antiquitus ab ordinatis expresse promittebatur, iam tacitè tantum promittitur.
3. Hac continentia iure ecclesiastico, non diuino inducta est.
4. An ex solo voto, an etiam immediatè ex lege, variant Doctores.
5. Verius existimo, ex utroque capite immediatè obligari.
6. Religiosus Sacerdos duplex peccatum sacrilegiij fornicando committit.
7. Inualide promotus non tenetur ad castitatem seruandam.
8. Neque infans promotus ante usum rationis.
9. Aliqui extendunt ad impuberem rationis usu pollentem.
10. Verius cenfeo oppositum.
11. Certum, si nacta pubertate ordinem exercuerit.
12. Quid, si ignarus obligationis seruandi castitatem ordines suscepisti? Sub distinctione respondetur.
13. Quid si metu candente in constantem virum ordines suscepisses.
14. Sacris Ordinibus initiati, si tentauerint matrimonium contrahere, officio, & beneficio priuantur.
15. In minoribus, si inualide contrahant, priuantur beneficijs, & pensionibus.
16. Qua pœna puniantur ob fornicationem.

1. **I**nter Catholicos dubium esse non potest, sacris ordinibus, scilicet, presbyteratu, diaconatu, & subdiaconatu continentiam annexam esse: quippe ob hanc causam hi ordines appellantur sacri: quia sacrum votum continentia annexum habent: quo ordinati Deo sacrantur, & dicantur, ut dixit Flamin. lib. 5. de resignat. q. 6. Valent. tom. 4. *disp. 9. q. 1. part. 4. vers. Innocentius.* Bonac. de Sacram. *disp. 8. q. vn. p. 2. n. 2. ad finem.* Hac tamen differentia: nam presbyteratu, & diaconatu à tempore Apostolorum hæc continentia annexa

erat ut colligitur ex *can. 25. aliis 27. Apostolor. ex can. 10. Concilij Ancyran. & 1. Neocaesariens. & ex pluribus, quæ congerit Bellarm. lib. 1. de Clericis, c. 19. Gabr. Vasq. disp. 248. Val. disp. 9. q. 5. p. 5. §. 2. Subdiaconatus autem incertum est, quando continentia annexa fuit: antiquitus enim annexa non erat, ideoque hic ordo inter sacros non computabatur, ut constat ex cap. *A multis. de atate, & qualitate ordinandor.* Iam verò certum est, continentiam huic ordini annexam esse, sicuti est annexa diaconatus, & presbyteratus, ut habetur cap. *Nullum cap. Præterea. cap. Quando 28. dist. & supponitur cap. Olim. de Clericis coniugatis, & cap. vnic. de voto, & voti redemptione, in 6.* Decet enim maximè eos, qui in supremo Ecclesiæ statu sunt constituti, ab omni venere se continere. Quare, si ante matrimonium contractum sacris initientur, inhabiles redduntur ad matrimonium, cap. *Vnde voto, in 6. & cap. 1. & 2. Qui Clerici, vel videntes, & Trident. sess. 24. can. 9.* Si verò post matrimonium, à coniuge separantur. Non enim usus matrimonialis simul cum ordine permittitur in Ecclesia Latina, tamen si Græcis permittitur fuerit, cap. *Quæsitum. 7. de penitent. & remiss.**

2. Antiquitus hæc continentia expressè à suscipientibus sacrum ordinem promittebatur, ut colligitur ex dicto cap. *Nullum, cap. Præterea, cap. Quando.* Iam verò eo ipso, quo quis sacrum ordinem suscepit, votum illud emittere censetur, & cap. *Quando, cap. De his cap. Præterea. 28. dist. & notauit Vasq. disp. 247. c. 7. n. 97. Graffius de effectibus Cleric. in prælud. n. 41. Barbosa alleg. 15. n. 2.*

3. Et licet aliqui Doctores crediderint, continentiam iure diuino ordinibus sacris annecti, logè verius est, solo iure ecclesiastica annexam esse, ut colligitur ex *Trid. sess. 14. can. 9. definiente: Si quis dixerit, Clericos in sacris constitutos, vel Regulares castitatem solènter professos posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica, vel voto, anathema sit.* Inhabilitatem ergo ad matrimonium legi Ecclesiasticæ, vel toto tribuit Concilium: non autem legi diuinæ quasi supponens à lege diuinæ non prouenire. Aliàs si ius diuinum ordinibus sacris continentiam annecteret, nunquam sacro ordine initiatis post matrimonium permittendus esset matrimonij usus, sicuti Orientalibus permittitur in cap. *Quæsitum. 7. de penit. & remissionib.* quia usus matrimonij potius, quam matrimonium, sacris initiatis dedecet. Neque his obstat, quòd Ecclesia neminem cogere possit ad castitatem seruandam, utpote rem consilij, non præcepti. 1. *ad Corinth. 7.* quia id intelligendum est de absoluta obligatione, secus de obligatione ex suppositione alicuius status assumpti, quem Ecclesia libere concedit: potest enim nolle concedere, nisi sub obligatione quòd illum assumptus castitatem voueant, sicuti de facto hanc voluntatem habet in ordinibus conferendis: confert enim ordines sub obligatione emittendi voti castitatis.

4. Sed, an hæc obligatio seruandi castitatem, non solum à voto in ordinibus emissio, sed etiam à lege ecclesiastica immediatè proueniat, non consentiunt Doctores, ut videre est apud Sanch. lib. 7. de matrim. disp. 27. n. 9. & 10. Alij Affirmant, solo voto re astrictum esse ad castitatem seruandam; lege autem ecclesiastica mediata, quatenus obligaris ad prædictum voluit emittendum: quippe omnia iura quæ referuntur *dist. 28. & de Clericis coniugatis & de voto, & voti redemptione, lib. 6.* solius voti mentionem faciunt; non autem alicuius obligationis ex lege. Alij concedunt, ultra obligationem voti, obligationem legis ecclesiasticæ immediatè prohibentis venereum actum sacro ordine initiatis, & inhabilitantis ad matrimonium. Nam, cum votum necessitati ad sui essentiam liberum vouentis consensum requiratur, si quis ignarus inuincibiliter voti emittendi in ordinem susceptione ordines susciperet, voti obligatione non teneretur. Eademque obligatione solutus esset, si malitiosè nollet, se voto astringere. At negari non potest, prædictos obligatos esse specialiter ad castitatem, matrimonioque contrahendo inhabiles existere. Ergo non tantum ex voto, sed ex lege nascitur obligatio. Alij verò, ex quibus est Layman. lib. 5. sum. tract. 9. c. 11. num. 2. *in fine*, admittunt obligationem legis cessante voti obligatione ob inconueniens nuper illatum: secus voti obligatione posita: quia non sunt obligationes multiplicandæ absque vrgenti fundamento.

5. Ceterum verius existimo cum *Ægid. de Coninch. disp. 10. de Ordine, dub. 13. num. 130.* initiatos sacris non solum ex voto, sed ex speciali lege ad seruandam castitatem astringi. Nam, si votum non emittentes, vel ex ignorantia, vel ex malitia lege ecclesiastica astringuntur ad castitatem seruandam, necessitati faciendum est, omnes sacris initiatos obligatos esse: quippe nulla lex ecclesiastica, ostendi potest specialiter lata pro iis, qui ex ignorantia, vel malitia voto non astringuntur. Quòd autem omnes ultra obligationem voti lege ecclesiastica teneantur ad continentiam, probari potest, tum ex cap. *Presbyteris, & cap. Diaconis, 27. distinct. cap. Proposui, cum seqq. 82. dist. cap. 1. & per totum 15. q. 8. cap. A multis de atate, & qualitate, cap. Vi Clericorum, de vita, & honestate*

Clericor. Tum ex consuetudine recepta, qua omnes sacris initiati, si coniugati sunt, ab vxoribus separantur, uti habetur pluribus Canonibus, 28. *distinct.* Neque eis suffragari potest, quòd votum castitatis non emiserint. Tum ex eo, quòd Ecclesia prædictos initiatos matrimonio contrahendo inhabiles reddiderit, non quidem in reuerentiam voti castitatis emissi, aliàs omnes emittentes votum castitatis inhabiles essent: sed in reuerentiam status clericalis assumpti, quem oportebat ab operibus carnis esse omnino seiunctum. At, quoties Ecclesia aliquos inhabiles reddit matrimonio inter se contrahendo, eo ipso illis prohibet venereum actum, utpote in quo maior est indecentia, quam in matrimonij usu, ob quem matrimonium interdicitur, & irritatur. Et conuinci potest ex copula cum affine, vel spiritali cognata, quæ ideo est incestuosa, quia matrimonium inter ipsos celebrari non potest, ut bene probat Sanch. lib. 7. de matr. disp. 5. n. 7. Cum ergo sacris initiati matrimonio contrahendo inhabiles sint, efficitur, quemlibet actum venereum illis esse specialiter prohibitum.

6. Ex his inferit satis consequenter Coninch. *dub. 13. num. 131.* Religiosum fornicantem non solum aduersus temperantiam peccare, & aduersus votum castitatis, sed etiam aduersus legem ecclesiasticam illi prohibentem actum, venereum. Nam, cum Religioso non solum ex voto, sed ex ecclesiastica lege matrimonium, illiusque usus interdictus sit, consequenter omnis actus venereus illi censetur interdictus. Displicet tamen mihi, quòd Coninch. subiungit; nempe, Religiosum sacris initiatum fornicantem obligatum esse utramque circumstantiam, & processionis, & ordinis in confessione manifestare: nam esto utraque qualitas, Religiosis, & ordinis, matrimonio contrahendo impedimentum præstet, & actum venereum prohibeat: quia tamen hoc impedimentum, & hæc prohibitio, eundem religionis finem spectant, diuersa peccata non sunt censenda constituere, sicuti cum die Dominico festum alicuius Sancti ex præcepto obseruandum incidit, & in Quadragesima aliqua vigilia. Coniugato autem, etiam ante consummationem matrimonij, prohibitum esse absque licentia coniugis ordines suscipere, constat ex *Extrauag. Antiquita. de voto.* Qualiter autem ex licentia coniugis illi permittitur, *tr. de matr. disp. de imped. ordin.* dicendum est.

7. Superiunt quatuor quæstiones decidendæ, quas optimè, versat Sanch. lib. 7. de matr. disp. 27. & seqq. Prima est, an inualidè promotus; vel, quia ordinationi non consensit, vel quia promouens se Episcopum finxit, teneatur ad castitatem seruandam? Videtur teneri ex cap. *Quidam & cap. Placet. de conuers. coniugator.* ubi coniugati proficentes inualidè, castitatem seruare tenentur, quatenus cum statu coniugij comparari potest. Ergo idem dicendum est de inualidè ordinato. Sed contrarium omnino tenendum est cum Glossa in cap. *unico. de voto, in 6. verbo, Approbat, & ibi Ioann. Andr. ad finem Archidiacon. n. 3. Dominici. n. 14. Sanch. alios referens disp. 27. n. 14. Gutierr. de matr. q. 94. n. 13. Coninch. disp. 20. dub. 14. n. 133.* Quia castitas in ordinis sacri susceptione non per se promittitur; sed, ut ordini sacro accessoria. Ergo ordine non suscepto, nec castitas promissa censetur: corruente enim principali, & accessorium corruit. Secus est de coniugatis Religionem inualidè proficentibus: nam, cum ibi castitatem expressè promittant, censentur ad illam, prout possint, se voluisse obligare.

8. Secunda, an infans promotus obligetur ad castitatem seruandam? Affirmant Paludan. in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. D. Anton. 3. p. tit. 1. cap. 8. concl. 2. Fauet Richard. in 4. dist. 25. art. 4. q. 2. ad 3. propterea quòd castitatis ordini sacro accessoria sit: ergo infans ordinem sacrum recipiens, & castitatem seruare obligandus est. Opposita tamen sententia communis, & vera est, quam pluribus relatis firmat Sanch. lib. 7. disp. 30. n. 3. Vasq. disp. 246. n. 25. Barb. alleg. 15. n. 4. Guttier. de matr. c. 94. circa fin. Coninch. disp. 20. dub. 14. Ratio est: quia nec ex voto, nec ex lege prædictus infans astringitur. Non ex voto: hoc enim liberum consensum vouentis requirit, qui non est in infante carente usu rationis. Non ex lege: quia, cum lege diuina nullus ad castitatem obligetur, Ecclesiæ, quæ iuris diuini imitatrix est, nemini eam obligationem imponit.

9. Prædictam doctrinam plures Doctores, quos refert, & sequitur Sanch. dicta disp. 30. n. 8. Barbosa de potest. Episc. al. leg. 15. n. 4. extendunt ad infantem impuberem tamen si rationis usum habeat, quem existimant nulla obligatione castitatis seruandæ ex ordinatione in ea ætate assumpta astringi, argumento assumpto ex cap. *Ad nostram de Regularib.* ubi votum professionis Religionis ante pubertatem irritatur. Quinimo, cum in Trident. sess. 25. c. 15. de Regular. professio facta ante 16. annulletur, idem videtur dicendum de voto ordini sacro annexo.

10. Ceterum longè verius existimo, si tibi impuberi rationis usum habenti ordines voluntariè concederentur, obligatum esse voto, & lege ad castitatem, sicuti si in pubertate ordines recepisses ut docent Sotus lib. 7. de instit. q. 2. art. 5. Caiet.

Caiet. 2. 2. q. 88. art. 9. Sayro in clauis regia. l. 6. c. 5. n. 6. Coninc. diff. 20. dub. 14. n. 136. Bonac. de matr. q. 3. pun. 9. n. 16. Etenim spectato iure naturæ, sufficientem discretionem obtinere potes ante pubertatem, ut voto quolibet obligeris, ac proinde ut obligeris voto seruandi castitatem. Iure autem positiuo nullibi inuenitur hoc votum irritum. Nam ex eo, quod irrita sit Religionis professio, non infertur, hoc votum, quod diuersum est, irritum esse, præcipue cum ratio irritandi professionem in hac irritatione non procedat. Professio namque irritatur, quia Religionis status est longè difficilior, & in tenera ætate plerumque assumptibilis, & nihil illius remanet facta irritatione, quæ tamen in ordine assumpto non procedunt quippe est status minus difficilis, & raro, vel nunquam ante pubertatem assumitur, neque ita irritari potest, quin ordo assumptus perseueret.

11. Illud verò est certum, si nacta pubertate ordinem susceptum exercearis, aut alia via approbaueris, te obligatum esse ad castitatem seruandam. rescilire non potes, uti notant Sanch. Coninch. & alij locis alleg.

12. Tertia difficultas est, si ignarus huius voti, & obligationis ordines suscepisses. Qua in re placet mihi sententia Coninch. diff. 20. dub. 14. diff. 3. n. 145. sic distinguens: Si probabilibus rationibus ductus existimasti nullam obligationem castitatis seruandæ ordini sacro annecti, nulla est tibi obligatio: quia non est obligatio ex voto, ut de se constat, neque etiam ex lege, quæ neminem inuitum intendit astringere, uti colligitur ex Gregor. l. 1. epist. 42. circa med. Si verò ex culpabili negligentia prædictæ obligationis ignarus exististi eò quod ex quadam locordia & ingenij stupiditate obligationem prædictam non inuestigasti, obligandus es, si non ex voto, ex lege tamen. Neque hæc fertur in inuitum, cum voluntariè statum assumpseris, cui ea obligatio annectitur absque vilo defectu, & obligationem examinationes quam præmittere debebas: omissione enim prædictæ inuestigationis tacite onera status assumpti suscepisti. Sed, ut bene aduertit Coninch. hic casus vix in Ecclesia Latina locum habere potest, cum omnes ante collationem ordinum sacrorum moueantur ab Episcopo de obligatione castitatis seruandæ.

13. Quarta, & præcipua difficultas est, si metu cadente in constantem virum ordines suscepisses. Pro cuius decisione suppono ex tract. de voto, diff. 1. p. 5. præcipue n. 6. & seqq. nullum votum metu factum iure naturæ irritum esse: iure verò positiuo sola ea vota, quæ statum religiosum constituunt tametsi irritanda veniant. Quo posito, si cum ordines suscepisti, expressè non contradixeris obligationi seruandæ castitati, teneris eam seruare, tum ex voto, tum ex lege. Sed, probata coactione credo facilè Ecclesiam tibi prædictam obligationem remissuram. Hæc nostra sententia de valore voti, & obligatione seruandi castitatem ob ordinem coactè assumptum, approbatur expressè à leg. regia 32. tit. 6. part. 1. ibi: *Onde porque algunos dudaron, si aquel, que es ordenado, pro miedo, podria recibir por la Orden señal dentro del alma* (hoc est, characterem) *ó non? De partiolo el dercho de santa Yglesia desta manera, que si á alguno facen premia, que reciba orden amenaçan dolo, que le tomaran el beneficio, si non se ordenare, maguer aquel consentia por tal miedo como este, pues recibio la Orden de fuera, y a finea el alma dentro señalada por ella, de manera que es tenuto de viuir sin casamiento, si á la façon, que lo ordenaron, no era casado, porque la Orden sagrada ha tal virtud, que maguer no prometa de guardar castidad, el que la recibe, tenuto es de mantenerla.* & notauit ibi Montalu. & Greg. Lopez, & Gutier. de matrim. c. 94. n. 16.

14. Clericis factis ordinibus initiari, si de facto tentauerint contrahere matrimonium, officio, & beneficio priuantur ex cap. Decernimus. cap. De his. 28. dist. An autem ipso iure, an per sententiam? Verius existimo sententiam necessariam esse: quia nullus est textus manifestè indicans priuationem ipso iure, ut pluribus allegatis firmat Thom. Sanch. lib. 7. de matr. diff. 43. n. 3. & seqq. Præterea ipso iure excommunicatur, Clem. vn. de consanguinit. & affinit. & hæresis redduntur suspecti, ut bene notauit Bernard. Dias pact. c. 80.

15. Clerici verò in minoribus constituti, si matrimonium validè contrahant, ipso iure beneficia ecclesiasticis priuantur, neque ea iam renunciare in fauorem tertij possunt quippe assumptione status incompatibilis censentur prædictis renunciassè, uti colligitur ex cap. 1. de Cleric. coniug. & tradit Bernard. Diaz pract. cap. 80. n. 5. & ibi Salcedo, Gutier. pract. qq. q. 104. Nauarr. cap. 15. n. 129. Quod etiam procedit ex pensionibus ecclesiasticis ex Curia Romanæ stylo, teste Iul. Claro lib. 5. recep. §. fin. & pract. crim. q. 73. n. 3. Couarruu. 4. decret. 2. p. cap. 6. §. 3. n. 6. Thom. Sanch. lib. 7. de matr. diff. 44. n. 5.

16. Ob fornicationem verò cum Moniali, cum consanguinea, vel affine, vel soluta variæ pœnæ arbitrio Iudicis statuta sunt, uti refert Bernard. Diaz in pract. à cap. 78. & 81. & seqq. Et licet ob concubinam notoriè domi, vel extra, re-

curri, ex textu in cap. Præter. 32. dist. cap. Si qui sunt. 81. dist. & c. ult. de cohabit. Cleric. & mulier. de quo videri potest Nauarr. cap. 27. num. 154. Menoch. de arbit. casu 418. At eo iure abolito, teste Suar. de censur. diff. 31. sect. 4. Henric. l. 9. cap. 25. n. 12. Auila 3. p. diff. 5. dub. 2. Laym. l. 5. sum. tract. 9. c. 11. in fine. Concil. Triden. sess. 25. c. 14. statuit, ne Clerici, quicunque sint, concubinas, aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra, detinere, aut cum iis vllam conuersionem habere audeant, alioquin pœnis à sacris Canonibus, vel statutis Ecclesiarum impositis puniantur. Modum autem punitionis sic Concilium præscribit: *Quod si à superioribus moniti ab iis non se abstinerint, tertia parte fructuum, obventionum, ac prouentuum beneficiorum suorum quoruncunque, & pensionum sint priuati, quæ fabricæ Ecclesiæ, aut alteri pio loco arbitrio Episcopi applicentur. Sin verò in delicto eodem cum eadem, vel alia femina perseuerantes secunda monitioni adhuc non peruenierint, non tantum fructus omnes, ac prouentus suorum beneficiorum, & pensiones eo ipso amittant, qui prædictis locus applicentur, sed etiam à beneficiis ipsorum administratione, quoad ordinarius, etiam uti Sedis apostolica delegatus arbitrat, suspendantur. & si ita suspensi nihilominus eas non expellant, aut cum eis etiam versentur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, & pensionibus quibuscunque ecclesiasticis perpetuò priuentur, atque inhabiles, & indigni quibuscunque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis in posterum reddantur, donec post manifestam vitam emendationem ab eorum Superioribus, cum iis ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, alias huiusmodi scandalosas mulieres sibi adiungere aus fuerint, præter prædictas pœnas excommunicationis gladio plectantur. Nec quauis appellatio, aut exemptio prædictam executionem impediat, aut suspendat, supradictorumque omnium cognitio non ad Archidiaconos, nec Decanos aut alios inferiores, sed ad Episcopos ipsos pertineat, qui sine strepitu, & figura iudicij, & sola facti veritate inspecta procedere possunt. Clerici verò beneficia ecclesiastica, aut pensiones non habentes, iuxta delicti, & contumacia perseuerantiam, & qualitatem ab ipso Episcopo carceris pœna, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, alijsve modis, iuxta sacros Canones, puniantur. Episcopi quoque, quod absit, si ab huiusmodi crimine non abstinerint, & à Synodo provinciali admoniti se non emendauerint, ipso facto sint suspensi: & si perseuerent, etiam ad Sanctiss. Rom. Pontificem ab eadem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpa, etiam per priuationem, si opus erit, in eos animaduertat. Circa quod decretum aduerte, monitionem specialiter faciendam esse, nec sufficere generalem per edictum, uti decusum refert Barbof. in remiss. Concl. ad prædictum text. Quare ante prædictam monitionem solum aliqua pœna carceris, & ut alijs placet, pecuniaria leui puniri poterit arbitrio Episcopi, spectata personæ, & delicti qualitate. De quo videri potest Aloysius Riccius. Curia Archiepiscop. Neapolit. decis. 99. Sub nomine fructuum, obventionum, & distributiones quotidianæ non comprehenduntur, sicuti decusum refert Barb. in prædicto loco Concilij, tametsi contra sentiat Sayro decis. 7. de verbor. significat.*

PUNCTVM XVIII.

De alijs obligationibus Clericorum, & eorum exemptione.

1. Tonsuram, habitumque clericalem deferre tenentur.
2. Rationes, ob quas Ecclesia tonsuras præscripserit.
3. Quando censetur Clericus mortale committere, non deferens tonsuram, habitumque clericalem.
4. De exceptione remissiuè respondetur.
5. De sacris benedictionibus, & exorcismis alibi actum est.

1. **P**Rima Clericorum obligatio est, deferre tonsuram, habitumque clericalem ordini congruentem. De tonsura habetur expressè cap. Prohibita 23. dist. & cap. Clericus 5. de vita & honest. Clericor. cap. unico, de Cleric. coniug. in 6. & cap. Si iudex de sentent. excommunicat. in 6. & in Trid. sess. 14. c. 6. de reformat. Quæ autem sint vestes ordini congruentes, nullo textu præscribitur. Nam esto in cap. penult. de vita, & honest. Clericor. & Clement. 2. eodem tit. prohibeantur Clericis aliquæ vestes, ut minus decentes: at nullæ, ut decentes, præscribuntur, sed communi regionis vsui relinquuntur, ut illæ decentes iudicentur, quibus communiter Clerici vtuntur, & earum aspectu Clerici esse iudicantur, ut tradit Gloss. in suprad. cap. verbo, Deauratis, & Clement. 1. verbo, Sacularis, de electione. & cap. Si quis virorum verbo, Veste, 30. dist. Couarr. pract. quæst. c. 31. n. 7. Farinac. pract. crim. l. p. 8. n. 69. Sanch. lib. 7. de matr. diff. 46. n. 6.

2. Varias rationes Doctores adducunt, ob quas Ecclesia Clericis tonsuram præscripserit, quas congerit Valq.

disp. 250. c. 2. Prima, & præcipua est, quam tradit Beda *lib. 5. historia Anglorum, c. 22.* & Germanus Patriarcha Constantino-
polit. in *theorica rerum ecclesiasticarum, l. 4. Bibliotheca Sanctorum Patrum*, in significationem spinæ coronæ, quam pro nobis Christus Dominus pertulit. Secunda, ut denoteretur, cogitationes superfluas resecandas esse, & amputandas, sicuti dixit Isidor. *lib. 2. de Offic. ecclesiasticis, c. 4. Amalar. lib. 2. de ecclesiasticis, offic. cap. 51.* Tertia, in signum regalis dignitatis, quam sacerdotes obtinent, ut dixit Isidor. *loco nuper allegato.* Quarta, in honorem B. Petri, cui (ut refert Germanus Patriarcha) in ludibrium, & illusionem capilli capitis in modum coronæ rasi fuerunt, cum ipsum, aliisque Apostolos Christus Dominus misit ad prædicandum. Loco ergo illius ignominiosæ coronæ, nostram portamus, ut sic ignominiam Petri debito honore compensemus, sicuti prosequitur Abulen. *q. 25. c. 19. Levit.* Ratio verò, ob quam decentes vestes specialiter Clericis præscribuntur, vno verbo Tridenti *sess. 14. c. 6.* explicuit, ut per decentiam (scilicet) habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant.

3. Solum est difficultas, quando censeatur Clericus mortale peccatum committere, non deferens tonsuram, neque habitum Clericorum proprium. Panormit. in *cap. Si quis, de vita, & honest. Clericorum.* existimat, omnes Clericos, tam in maioribus, quàm in minoribus constitutos, obligatos esse sub mortali, tonsuram, & habitum clericalem deferre. Sed meritò hanc sententiam severam indicavit Sylvest. in *sum. verbo, Clericus, 2. n. 2.* idèq; ipse, & Angelus *Clericus, 4. n. 1. Armilla n. 10.* Sotus in *4. dist. 23. q. 2. art. 1. post. 2. concl. Nauarr. c. 25. n. 110.* censent, Clericos in minoribus constitutos, si beneficio carent, obligatos non esse tonsuram, & habitum deferre:

quia possunt ab statu resilire, & laicalem statum assumere: quod à fortiori procedit in Clericis coniugatis, cap. *Ioannes, de Clericis coniugatis.* Quòd si bigami sint, cum priuenter omni priuilegio clericali, non solum non debent tonsuram deferre, sed nec possunt, uti constat ex cap. *Alterationis, de bigamis, in 6.* Verum, si Clerici in minoribus constituti beneficium, vel pensionem ecclesiasticam possideant, obliantur tonsuram, & habitum clericalem deferre, sicuti obligantur Clerici in sacris constituti, ut colligitur ex dicto c. *Ioannes, de Clericis coniugatis, & c. Si quis, de vita, & honest. Clericorum.*

Sed, an semper obligentur sub mortali? Affirmant Panormit. quem sequuntur Angel Nauarr. *suprà.* Sed dicendum est, non esse mortale, nisi quando fuerit talis excessus, qui spectatis circumstantiis personæ, loci, & temporis, grauiter honestatem offendat, cedatque in aliorum scandalum: secus si ad breue tempus, vel ex aliqua causa graui omittatur. Sic docent Sylvest. *verbo, Clericus, 2. n. 2.* Valsq. *disp. 250. c. 3. n. 22. Laym. lib. 5. sum. tract. 9. cap. 12, circa finem.* Barbosa *allegat. 2. à n. 11. Villal. tr. 11. de Ord. diff. 16.*

4. Quoad ad exemptionem verò Clericorum attinet, & qua ratione eam dispositione habitus, & tonsuræ amittant, satis diximus *tract. 12. de immunitate personarum ecclesiasticarum*, neque aliquid in præsentī addendum occurrit.

5. Supererat tractare de sacris benedictionibus, qualiter Ecclesiæ, & altaria consecrentur, & eorum ornamenta benedicantur, qualiterque consecrationem, & benedictionem amittant, & ad vsus profanos explicari possint. Deinde de exorcismis, seu Dæmonum adiuratione. Sed de primis egimus *tr. de sacrificio Missæ, circa finem.* De secundis, *2. par. 14. de iuramento, in fine.* Ideoque ab iis in præsentī supersedendum est.

INDEX

Selectiorum rerum huius tertiæ Partis operis Moralis.

A

Absolutio.

MORITVRO præfenti impendi debet, tametsi absente Sacerdote signa contritionis exhibuerit, tractatu 23. disp. vnic. pun. 5. n. 8. Absolutè, & non sub conditione absolutio præstanda est, n. 9. & punct. 11. n. 1. Absolvere Religiosi possunt ab omnibus peccatis, exceptis in Bulla Cœnæ contentis, fideles, tract. 23. punct. 14. nu. 14. Item, à censuris, & pœnis, etiam extra Sacramentum, n. 18. An pro sit pro foro externo, n. 20. A casibus reservatis absolvere potestis, cui reservata sunt. punct. 15. §. 4. n. 1. A reservatis Episcopo, & Pontifici, Parochus, urgente necessitate, §. 4. n. 3. In articulo mortis quilibet Sacerdos tract. 23. pun. 15. §. 4. n. 4. Prælati cuiuscunque Conventus sibi subditos absolvere potest, n. 5. Ex quodam privilegio possunt Religiosi minores ab alio, quam à Superiore absolui, n. 6. Quid in articulo mortis à Sixto I V. prædictis Religiosis concedatur, n. 7. Religiosis omnibus à Superiore approbatis concedit Pontifex facultatem absolventi omnes Christi fideles, sed non Religiosos, n. 8. Quid de privilegio Bullæ Cruciatæ, n. 9. De privilegio concessio absolventi Religiosos Ordinis Prædicatorum iter agentes, n. 10. Novitij absolui possunt, ac si sæculares essent, n. 11.

Absolvere nequit Superior regulariter sacramentaliter à solis reservatis, aliis mortalibus inauditis, tract. 23. punct. 15. §. 5. num. 1. & seqq. Petenti facultatem regulariter concedenda est, num. 4. Aliquando negari potest, num. 5. Non est obligatus Superior cuilibet facultatem concedere, sed designare potest Confessarium, n. 6. Quid in hac parte ex decreto Clement. VIII. sit in Religionibus statutum, num. 7. Qualiter Confessarii designatis committenda est facultas absolventi à reservatis, n. 8. Quæ in Societate serventur, n. 9. Superior concedens facultatem alicui eligendi Confessorem, non censetur concedere, ut absolvatur à reservatis, n. 10. Superior concedere potest facultatem sub onere alicuius pœnitentiæ imponendæ, n. 11. Sub conditione verius est non posse concedi, n. 13. Bene potest sub onere se Superiori præsentandi, n. 15. Ex prædicta facultatis concessione gravis obligatio oritur comparandi, num. 18. Qualiter Societas procedat, n. 19. Superior incidens in casum reservatum, facultatem concedere potest alteri, ut illum absolvat, nisi contrarium cautum sit, n. 22. Absolutus à Superiore sacramentaliter à solis reservatis, non teneris ea inferiori fateri; sed satisfaci non reservata manifestans tract. 23. punct. 15. §. 7. n. 1. Quid, si inferiori accedas, neque absolutus à Superiore, nec sublatam reservatione n. 2. Urgente necessitate, etsi non extrema, bene potes ab inferiori absolui cum obligatione comparandi, n. 6. An Sacerdoti simplici fieri eo casu confessio possit, n. 7. Qualiter tenearis eo casu fateri, n. 8. Probabilius est, omnia peccata fatenda esse, n. 9. Absolui potest pœnitens promittens facturum, quod postmodum à Confessario iudicatum fuerit, tract. 23. punct. 16. n. 7. Quibus in eventibus sit obligatio absolventi pœnitentem, vel inabsolutum dimittendi, tract. 23. pun. 18. §. 2. in fine.

Absolventis est pœnitens paratus leviorem pœnitentiam, quam par est: accipere, punct. 21. §. 4. n. 1.

Approbatio, & Approbatus.

Approbatio à Trident. requisita pro confessionibus audientis, est iudicium authenticum de idoneitate, tractatu 23. punct. 17. §. 1. num. 1. Quid, si ab Episcopo Confessarius exterius approbetur, & interius iudicetur inhabilis, n. 2. Approbatio est à iurisdictione distincta, n. 3. De duplici approbatione, nempe, ex beneficii collatione, & authentico iudicio, & quæ ad utramque requirantur, n. 4. & 5. Gratis approbatio concedi debet, num. 6. Approbatio Re-

ligiosorum, qui non sunt à suis Superioribus præsentari, nulla est, num. 7. Quæ sit necessitas huius approbationis, num. 8.

Hac approbatione Sacerdotes omnes indigent ad confessiones sæcularium, etiam Sacerdotum, audiendas: secus ad confessiones Regularium, tract. 23. pun. 17. §. 2. n. 1. Non excipiuntur graduati, neque alij viri docti, num. 2. Quid pro confessionibus Episcoporum, aliorumque Prælatorum, n. 3. Approbatus per beneficium parochiale, eligi potest ubi liber, n. 8. Idem est de approbato absolutè, n. 9. Quinimò de approbato cum restrictione, n. 19. Pro Confessionibus Religiosorum an eligi possit non approbatus, examinatur, num. 11.

Approbationem concedunt Episcopus, Vicarius generalis, Capitulum, Sede vacante tract. 23. punct. 17. §. 3. n. 1. Prælati Regularium non habent hanc potestatem, n. 2. Quis Episcopus, an loci, an pœnitentis, an Confessarii, approbationem concedere debet, n. 3. & seqq. Approbatio ex odio, vel iniquo animo denegari non potest, n. 5. Non est causa sufficiens negandi approbationem ex eo, quod diocesani non indigent illo Confessario n. 6. & 7. Si iustæ petitioni Episcopus renuat acquiescere, non reputatur Confessarius sæcularis approbatus. Secus Religiosus à suo Prælato præsentatus, n. 9.

Approbatio ex beneficio durat, dum beneficium retinetur tract. 23. pun. 17. §. 4. num. 1. Si per examen, aut alias approbatus fueris pro limitato tempore, illo finito cessat, n. 2. Absolutè cessat, si diocesim mutes, n. 3. Possit Episcopum approbationem reuocare tenendum est, n. 5. Si absque causa hæc reuocatio fiat, nullius est momenti, n. 6. Religiosis approbatio reuocari potest, si constet de eorum indignitate, n. 7. Extra hunc casum, etsi plures censentur reuocari non posse, verius est posse à successore reuocari, n. 9. Excipitur Capitulum, Sede vacante, n. 10. Aliqui excipiunt Religiosos Dominicanos, sed immeritò n. 11. Translati Religiosi in aliam diocesim possunt ab illius Episcopo examinari, alias non censentur approbati, n. 12. Ab eodem Episcopo, si prævio examine fuerint approbati, nequeunt nouo examini subiaci: secus, si absque examine, n. 13. Quid nouiter statuerit sacra Congregatio, circa reuocationem approbationis, num. 14.

B

Baptismus.

Nomen Baptismi, eiusque definitio declarantur tract. 19. disput. vnica, punct. 1. num. 1. & 2. Ante mortem Christi fuit hoc Sacramentum institutum, pun. 2. n. 2. Verius est, fuisse institutum eo die, quo à Ioanne baptizatus est, pun. 2. n. 5. Qualiter à Ioannis Baptismate differat, num. 6.

Materia illius remota est aqua naturalis, apta ad abluendum, tract. 19. disp. vnica, pun. 3. n. 1. & seqq. Esse tamen frigidam, vel calidam per accidens est, n. 4. Vti aqua turbida, & impura absque graui necessitate peccatum est mortale, n. 5. Proxima materia est ablutio, sine immersione, aspersione, vel effusione, tract. 19. disp. vn. pun. 4. n. 1. & 2. Qualiter debet proferre formam Sacramenti trina mersione conficiens, n. 3. Aliqua pars corporis princeps abluere debet ad Baptismi valorem, n. 5. Aqua immediatè tangere debet baptizati corpus, successiuo motu, n. 6. Satis est probabile, te esse baptizatum, si capillis lauaris, n. 7. Idem dic, si lauearis, corio, seu pelle secundina circumdatus, n. 8. Immersione qua quis suffocatur, Baptismus conficitur: esto, alij contrarium censeant, n. 9. & seqq. Semper est illicita prædicta ministratio, n. 12. Non est secunda mater, etiam proximè moritura, ut infans baptizetur, num. 13. Bene poteris Baptismum infanti ministrare, etsi agnoscat, inde

B b mortem

mortem aliquam accellerandam esse. n. 14.

Forma Baptismi quæ sit. tract. 19. disp. vnica, pun. 5. n. 1. Exprimi debet persona baptizans. n. 2. Verius est, esse sufficientem formam: *Baptizet te Deus*, vel, *Baptizetis à Deo*. esto alij oppositum sentiant. n. 3. & 4. Item, persona baptizanda exprimi debet. n. 5. Ex eius unitate unitas Baptismi desumitur. n. 6. Qualiter possint plures vnum baptizare. n. 7. Insuper requiritur expressio ablutionis. n. 8. Tadem exprimi debet unitas, & Trinitas diuina, non implicite, sed explicitè. n. 11. Sub nomine genitoris, geniti, & procedentis ab utroque, etsi plures censeant, valde Baptismus confici, oppositum videtur probabilius. n. 15. Quæ variatio formæ essentialis sit, quæ non. n. 17. Variatio formæ consuetudini diæcesana aduersa illicita est. n. 18. Baptismi tubiectum est homo viator extra vterum matris existens. tract. 19. disp. vnica, pun. 6. n. 1. Non est secunda mater, vt infans baptizetur, nisi secundum leges morte eiæ digna, & crederetur lectio infanti profutura. num. 2. A puncto natiuitatis quilibet capax est Baptismi. n. 3. Non excluditur monstrum, dummodo homo sit. n. 4. Filiis infidelium rationis vsum habentibus, si petant Baptismum, concedendus est, parentibus renuentibus. n. 5. Si dubium sit de rationis vlu, Baptismus est differendus. num. 6. Quacunque ratione his Baptismus conferatur, validus est. n. 7. Infantes, etiam per iniuriam baptizati, segregandi sunt à parentibus infidelibus, adhueñte rationis vlu. n. 8. Filiis Hæreticorum ministrandus est Baptismus, dummodo à parentibus separari possint. num. 9. & 10. Consentiente quolibet ex parentibus infidelibus, baptizari infans potest. num. 10. Renuente utroque parente infideli, nequaquam infans baptizari debet, num. 17. Excipe, nisi in calu extremæ necessitatis. n. 14. Vel, si sit perpetuo amens. n. 15. Vel sit à parentibus segregatus. n. 17. Vel seruus, seu parens serui. n. 18. In prædictis casibus non semper obligaris ministrare Baptismum. n. 20.

Nulla ex parte suscipientis, si infans est, dispositio requiritur. tract. 19. disp. vnica, pun. 7. n. 1. In adultis requiritur intentio, seu voluntas suscipiendi Baptismum: & quæ hæc debeat esse. n. 2. Item, fides, seu Trinitatis, & Incarnationis, diuinorum præceptorum notitia. n. 3. Item, contritio, seu arctio de peccatis commissis. n. 4.

Baptismus necessarius est paruulis extra casum martyrij in re susceptus. tract. 19. disp. vnica, pun. 8. n. 1. Adultis Baptismus, seu vorum illius est necessarius. 2. Qualiter ex diuino præcepto Baptismus necessarius sit, tum paruulis, tum adultis ex diuino præcepto nu. 3. Quando hoc præceptum comparatione paruulorum astringat parentes, seu tutores. n. 4. Adultis eo astringuntur, cum primum commodè possint suscipere, si bene instructi sunt. n. 5. Ex graui causa differri Baptismus potest. n. 6. Ecclesia non potest determinare tempus suscipiendi Baptismum, imponendo obligationem baptizatis: bene tamen declarando obligationem, quam iure diuino habet. 7. Baptismi Minister quilibet est rationis compos. tr. 19. disp. p. vn. 9. n. 1. Abique iurisdictione nequit licite administrari, tametsi Sacerdos sit. n. 2. Sacerdote inferiores, etiam Diaconi, non sunt ex officio ad hoc ministerium deputati. n. 3. Ad concedendam facultatem Diacono hoc Sacramentum ministrandi, non requiritur extrema necessitas. n. 4. Absque periculo mortis nequit Baptismus sine solennitate ministrari, n. 6. Neque domi abique prædicta necessitate ministrandus est. n. 7. Nullus alius à Sacerdote, vel Diacono ministrare Baptismum solenniter potest, ex commissione Sacerdotis. n. 8. Stante extrema necessitate digniori cedere debet minus dignus. n. 9. Est peccatum mortale inuersio huius Ordinis. n. 10. Quod si præsentè Clerico non Sacerdote laicus ministret, aliqui affirmant esse veniale peccatum: verius est, vel nullam esse culpam, vel esse mortalem. n. 11. Excipitur pagani, vel Hæretici ministratio, præsentè Catholico. n. 12. Item, excipitur, si præsentè Diaconos laicos, vel inferiores Clericos ministret. n. 13. Qualiter vnus Baptismi plures Ministri esse possint. n. 14. Qualiter possint plures simul baptizare. n. 15. Qualiter prolatio formæ ablutioni sit coniungenda. n. 16.

Baptismi effectus est gratia peccati originalis, & actualium remissio. tr. 19. disp. vnica, pun. 10. n. 2. Est æqualis in paruulis, in adultis abundantior, si abundantiori dispositione se præparent. n. 3. Remittit Baptismus penam omnem pro peccatis debitam. n. 4. Non tollit pœnalitates huius vitæ. n. 5. Imprimis characterem. n. 6. Suscipienti Baptismum solent speciales gratiæ concedi. n. 7.

Baptismo solèni parinus sub graui culpa est necessariò adhibendus. tract. 19. disp. vn. pun. 11. §. 1. n. 1. Parinus obligatus est, baptizatum instruere fide, moribus, si indigeat. num. 2. Quilibet baptizatus rationis compos parinus esse potest. num. 3. Excipiuntur Monachi: & qui sub nomine Monachi comprehensuntur. n. 4. Monachus valde parinus esse potest. n. 5. Excipiuntur pœnitentes publici. n. 6. Item, Hæretici. n. 7. Qualiter Hæreticus admitti potest in parinum, Catholico deficienti. n. 8. & 9. Possitne esse parinus Baptis-

mi nõ Hæretico collari, tametsi sub forma ab Ecclesia præscripta. n. 10. Vnus, vel ad summum duo, vir, & femina, parini esse debent. tract. 19. disp. vnica, pun. 11. §. 2. n. 1. Nequit Episcopus in hac parte dispensare. n. 2. Debet parinus baptizatum immediate de manu baptizantis suscipere. n. 3. Insuper debet intentionem habere hoc munus subeundi. n. 4. Si leues filium Petri, credens esse Ioannis, est verè filij Petri parinus. n. 5. Non est opus in Catechismo respondere. n. 6. Debes esse designatus à parentibus, seu ab illis, qui curam baptizati gerunt. num. 7. Non est tamen hæc designatio simpliciter necessaria, esto, plures contra sentiant. n. 8. & 9. Cum plures designantur, neque à parcho repelluntur, omnes sunt parini. n. 11. Requiritur Baptismus sollemnis. n. 12. Debet parinus nomine proprio suscipere, seu tenere baptizatum. n. 14. Per procuracionem hoc munus præstari potest ex probabiliori sententia. n. 6.

Baptismi ritus, & ceremoniæ quare plures, quam in aliis Sacramentis designentur. tract. 19. disp. vn. pu. 12. n. 2. Expenduntur huiusmodi ritus ibid.

Baptismus vnus est unitate specifica. tract. 19. disp. vn. pun. 13. num. 1. In quolibet subiecto vnus est unitate numerica, n. 2. Stante dubio rationabili de valore Baptismi, repeti potest. n. 3. Explicatur, quale hoc dubium debeat esse. n. 4. & seqq.

Benefactor.

Qualiter Prælati Religionum benefactores suos participes efficiunt bonorum operum suorum Religiosorum. tract. 24. pun. 6. n. 3. Ex vi huius moralis vnionis plures Indulgentiæ dictis benefactoribus communicantur à Sede apostolica. n. 9. Ob bona opera Religiosorum sic coniuncti Deus benefacit. n. 10. Petitiones benefactorum ob hanc coniunctionem vim habent impetrandi. 13. Orationes communes illis applicantur. nu. 12. Orationes Religiosorum, quæ illis applicantur, efficaciores sunt. n. 13.

Beneficium.

Beneficium pro Ordinibus maioribus recipiendis requisitum debet esse sufficiens ad congruam sustentationem. tract. 27. pun. 10. n. 1. Ex beneficio, & patrimonio sufficiens titulus coalescere potest. num. 2. Beneficium debet esse perpetuum. n. 4. Debes pacificè possidere. n. 8. Nequis illud resignare, vel permutare, nisi mentione facta ad illius titulum fuisse ordinatum. n. 10.

Bulla.

Nomen Bullæ vnde dicatur. tract. 25. pun. 1. n. 1. Vnde dicatur Cruciatæ. n. 2. Prodest pueris, vsque rationis carentibus, p. 2. n. 1. Prodest omnibus fidelibus commorantibus, vel aliquo modo ad regna Hispana declinatibus. n. 2. Supra Bulla, esto, ad externa regna diuerfas, vt potes illius priuilegiis, excepto priuilegio ciborum. n. 3. Hispani in exteris regnis commorantes sumere non possunt Bullam medio inter-nuncio. n. 4. Requiritur Bullæ susceptio. n. 5. Item, illius apud te retentio, sed non ex necessitate. n. 6. Item, nominis proprii scriptio. n. 7. Item, exhibitio elemosynæ per se vel per alium. n. 8. Ex turpiter, & iniuste acquisitis sumpta Bulla prodest. n. 9. Qualiter Religiosi sumere Bullam possint, & debeat Prælatus licentiam concedere. n. 10. an Minores, non sumpta Bulla, eius priuilegiis fruantur. nu. 11. Prodest Bulla, etiam si excommunicatus accipias. num. 12. Item, etiam si accipias in statu peccati mortalis. n. 13.

Tempus, quo Bulla Cruciatæ sumentibus prodest, est annus publicationis. tract. 25. pun. 3. n. 1. Quomodo hic annus computetur, & quando finiatur. n. 2. Bulla permanet, tametsi Pontifex, & Commissarius è vita decedant. n. 4. Non reuocatur ob publicationem Bullæ Cœnæ. n. 5. Finito anno publicationis, cessant omnia Bullæ priuilegia. n. 6.

Qualiter virtute illius edere carnes, & lactinia possis, & absolui à reſeruatis, & censuris, commutarique vora. tract. 25. pun. 7. & 9. Vide verbo, *Confessarius*, & verbo, *Vota*.

Virtute Cruciatæ non suspenduntur facultate iure ordinario Episcopo competentes. tract. 25. pun. 10. n. 2. Neque Indulgentiæ ab ipsis Episcopis cōcessæ. n. 3. Neque facultates in corpore iuris insertæ. n. 4. Neque facultates, & priuilegia omnino dissimilia. n. 5. Neque facultates, & priuilegia Superioribus Mendicantibus quoad Fratres. n. 6. Neque suspenduntur facultates Religiosis cōcessæ absoluiendi seculares. n. 9. Bullæ Commissarius facultatem habet taxandi elemosynam, quam sumentes Bullam debent erogare. tr. 25. pun. 11. n. 1. Item, componendi super fructus amissos ob omissam Horarum recitationem. n. 2. Quam potestatem habeat dispensandi in irregularitate. n. 3. Prodest hæc potestas, tam pro foro conscientiæ quam externo. n. 4. In quibus irregularitatibus possit dispensare, & in quibus non. n. 5. & 6. Datur facultas Commissario dispensandi in impedimento affinitatis ex fornicatione. n. 7. Sub quibus conditionibus hæc potestas concedatur. n. 8. Deinde habet potestatem Commissarius dispensandi in superueniente dicto impedimento, vt debitum coniux impeditus petat. n. 9. Hanc potestatem etsi aliqui extendant ad impedimentum cognationis

tionis spiritualis verius est oppositum n. 11. De obligatione, quam habent omnes Episcopi, applicandi pœnas in subsidium Cruciatæ, n. 12. Vt Bulla Cruciatæ pro defunctis proferat non est opus, re esse in gratia, tract. 25. pun. 12. n. 2. Expedit, sumpta vna Bulla, aliam sumere, n. 4. Virtute Cruciatæ debita incerta componuntur, & quæ hæc sint; & qualiter compositio, seu remissio, facienda est late expenditur, tract. 25. punct. ult. per totum.

Confessarius.

Quando teneatur examinare pœnitentem de peccatis, quæ credit probabiliter commississe, tr. 23. pun. 19. §. 2. n. 1. & seqq. Quid, si pœnitens neget interrogatus peccatum commissum, n. 5. Teneatur Confessarius monere pœnitentem laborantem ignorantia crassa, & vincibili, n. 6. Si ignorantia sit invincibilis, neque sperat fructum ex monitione, monere non teneatur, n. 7. Si probabiliter iudicet, monitionem profuturam, absque gravi incommodo præstare debet, n. 8. Si de matrimonio contrahendo agatur, regulariter monendus est pœnitens, & quid de iam contracto, vel de priuatione debiti petendi, n. 9. Stante dubio non potest Confessarius monitionem omittere, n. 10. Sed an eo casu, quo Confessarius non teneatur pœnitentem monere, possit illum statim consulere, n. 11.

Si ob indispositionem pœnitentis fuit nulla absolutio, teneris pœnitentem monere, tr. 23. pun. 18. §. 3. n. 2. Quid, si non habuisti intentionem absoluendi, vel non absoluisti, nu. 3. Quid, si caruisti iurisdictione, num. 3. Quid, si errorem docuisti, n. 5. Quid, si culpabiliter omisisti monere de obligatione restitutionis, alteriusve præcepti, n. 6.

Accusatus de sigilli violatione qualiter se defendet, tract. 23. punct. 19. §. 1. n. 11.

Confessarius electus virtute Cruciatæ debet esse ab Ordinario approbatus; & à quo Ordinatio, tr. 25. pun. 8. §. 1. n. 1. Parochus vbilibet eligi potest, n. 2. Approbatus per examen, vel alias, eligi potest, tamen si approbetur restrictè, n. 3. & seqq. Qualiter Regularis eligi potest, n. 4. Electus Confessarius absolute potest à casibus, etiam Sedis Apostolicæ reservatis semel in vita, & semel in morte, n. 5. A reservatis Pontifici, si occulta sint, verius videtur, semel tantum absolvere posse, n. 7.

Confessio.

Confessio, Sacramenti Pœnitentiæ pars quæ sit, & quæ illius condiciones, tr. 23. pun. 8. n. 1. Secreta confessio, & non publica, etsi præcepto diuino conformis sit, non tamen est ex præcepto, n. 2. aliquando potest, & decet, publicè confiteri, sed raro, n. 3. Præceptum de confessione publica, neque est, neque esse potest, n. 4. Fieri voce humana non est de necessitate Sacramenti, n. 6. Qualiter ex præcepto voce humana facienda est, n. 8. Confessio facienda est coram Sacerdote, n. 9. In articulo, mortis nutibus præstare confessionem debes, si voce nequis, & quid extra illum periculum, n. 10. Confiteri per litteras non obligaris, n. 11. Neque per interpretem, n. 2. Qualiter in articulo mortis obligeris per litteras, vel interpretem confiteri, n. 13.

Peccata omnia mortalia, tam quoad speciem, quam quoad numerum, fateri debes, tr. 23. disp. vnica, pun. 9. n. 1. & seqq. Circumstantias non mutantem speciem, sed solum aggravantes, verius est, te non obligari, n. 4. Expenduntur circumstantiæ, in quibus esse potest dubium, n. 6. & seqq.

Confessionis integritati obstat omisio peccati mortalis commissi, & non confessi, tract. 25. punct. 10. n. 1. Secundò, si omittas conscientiam examinationem debitam, n. 2. Qualis examinatio requiratur, n. 3. Tertio, obstat mendacium in materia necessaria, n. 4. Simulare peccatum esse confessum, cum tamen non sit, obstat integritati, n. 6. & seqq. Confiteri levia peccata ordinario Confessori, grauius alteri, per se integritati non obest, n. 9. & 10.

Ob physicam, vel moralem impotentiam confitendi omnia peccata, licet omittitur integritas, tract. 23. pun. 11. n. 1. 2. & 3. Non est omittenda integritas ob vitandum Confessarii peccatum malitiosum, n. 4. Si absque tuo graui incommodo damnum Confessarii vitare potes, teneris, n. 6. Peccatum, ex cuius manifestatione complex cognoscitur, non est in confessione omittendum, n. 7. Defectus iurisdictionis integritati obstat, n. 8. Potest esse confessio formaliter integra, nullo declarato in particulari peccato, tract. 23. punct. 11. n. 10.

Confessio, reiteranda est, si nulla fuit, tract. 23. pun. 12. n. 1. Ex obliuione pœnitentiæ iniunctæ, non est repetenda, n. 2. Ob quem defectum Confessarii repetenda confessio, sit, & quomodo, n. 3. & seqq.

Confessio reservatorum qualiter præstanda est, tractat. 23. punct. 15. §. 7. circa finem. Vide verbum, *Absolutio*.

Præcepto diuino confessionis omnes committentes mortale post Baptismum obligantur, tract. 23. pun. 20. §. 1. num. 1. Pro mortis articulo est hæc obligatio, n. 2. Extra illum articulum satis probabile est, non obligari, seclusa Eccle-

Ferd. de Castro Sum. Moral. Pars I.

siæ determinatione, num. 3. Obligantur suscepturi Eucharistiam, n. 4. Si moraliter certam speciem peccati vitare non possint, n. 5. Præcepto ecclesiastico tenentur omnes, cum ad annos discretionis peruenierint, tract. 23. pun. 20. §. 2. n. 1. Qualiter cum pueris accedentibus ad confessionem agendum sit, n. 4. Grauius venialibus tantum non tenentur, n. 5. Qualiter potuerit Ecclesia ad confessionem venialium obligare, n. 6. Tempus huic præcepto exequendo est totus annus, & qualiter computetur, n. 9. & 10. Si præuides impediendum, teneris præuenire, n. 11. Si omisisti confiteri in anno, non eximeris ab obligatione, n. 18. Satisfacis confessione vnica obligationi præteritæ, & præsentis, n. 15.

Huic præcepto satisfacis confessione mortalium, & absolute obtenta, tract. 23. pun. 20. §. 3. n. 2. Per confessionem illegitimam non satisfacis, n. 4. Ab hoc præcepto non eximuntur peccatores publici, tract. 23. pun. 20. §. 3. n. 6. Expenduntur causæ excusantes ab hoc præcepto, n. 8.

Confirmatio.

Sacramentum est nouæ legis à Christo institutum, tract. 20. disp. vnica, pun. 1. n. 1. & 2. Quo tempore institutum fuerit, n. 3. Vltimus huius Sacramenti incepit post Christi ascensionem, n. 4.

Materia illius remota est Chrisma ex oleo, & balsamo confectum, tract. 20. disp. vnica, pun. 2. n. 1. Verius est, mixturem ex balsamo necessariam esse necessitate Sacramenti, n. 3. Debet Chrisma necessariò esse benedictum, non à simplici Sacerdote, etiam ex commissione Pontificis, sed ab Episcopo, n. 5. & seqq. Modus conferendi Chrisma non est ex necessitate determinatus; bene tamen ex Ecclesiæ præscripto, n. 9. Quando Chrisma consecrandum est: vbi, an veteris vsus sufficiat ad Sacramentum conficiendum, num. 10. Materia Confirmationis proxima est vnctio Chrsimatis ab Episcopo benedicti tract. 20. disp. vnica, pun. 3. n. 1. Facienda est vnctio in figuram Crucis ex necessitate Sacramenti, n. 2. Item, in fronte confirmandi, n. 3. Facienda est manu Pontificis immediatè pollice ex necessitate præcepti, n. 4. Vnctio in ea quantitate facienda est, quæ sufficiat, vt confirmandus vnctus dicatur, n. 5. Probabilius est, semper sub Chrsimatis vnctione hoc Sacramentum ministratum esse, tract. 20. disp. vnica, pun. 4. n. 1. & seqq. Formationis quæ sit, pun. 5. n. 1. Necessariò exprimenda est Trinitas, Crucis signaculum, & Chrsimatis vnctione, n. 2. & seqq.

Confirmationis effectus est gratiæ augmentum, ad quod suscipiendum qualiter debeas esse dispositus, tract. 20. disp. vnica, pun. 6. n. 1. Item, auxilium gratiæ suo tempore concedendum, h. 2. Item, character, n. 3.

Confirmationis subiectum est, omnis, & solus baptizatus tract. 20. disp. vnica, pun. 7. n. 1. Expectandus est rationis vsus, sed non vltà differenda Confirmatio, num. 4. Amentibus administrari hoc Sacramentum potest, n. 7. Infantibus in extremo vitæ periculo administrari potest, & debet, num. 10.

Suscipiendæ Confirmationis nulla per se est obligatio; bene tamen per accidens, tract. 20. disp. vn. punct. 8. n. 5. & 6.

Confirmationis Minister est solus Episcopus consecratus, tr. 20. disp. vn. punct. 9. n. 1. Hæreticus, & degradatus validè Sacramentum hoc ministrabit, tamen illicite, n. 2. Ex delegatione solius Pontificis Sacerdos simplex esse potest, n. 3. Alteri à Sacerdote hæc potestas committi non potest, neque ab alio, præter Pontificem, numer. 4. Ad concedendam hanc facultatem simplici Sacerdoti, debet Pontifex rationabili causa duci, alias peccabit, num. 5. Poterit Pontifex hanc facultatem concedere electis, etsi non ordinatus, num. 6. Episcopus non potest alios, præter sibi subditos, confirmare, num. 7. Debet in propria diocesi, non in aliena absque licentia proprii, n. 8. Item, debet vti Chrsimate eo anno consecrato, n. 9. Debet esse in gratia, n. 10. An debeat esse ieiunus, n. 11. Debet seruare caeremonias ab Ecclesia præscriptas, n. 12. Si longo tempore omittat Confirmationis ministrationem peccabit mortaliter, n. 13. Confirmationis caeremoniæ, tum antecedentes, tum comitantes, tum subsequentes expenduntur, tract. 20. disp. vn. punct. 10. per totum.

Contritio.

Qualiter ab attritione differat, & quæ necessaria sit ad Sacramentum Pœnitentiæ suscipiendum, tract. 23. punct. 7. num. 1. & seqq. Contritionis signa exhibenda sunt in ordine ad confessionem, vt illius materia proxima sit, punct. 11. num. 12.

D

Delegatus.

Delegatus à Principe subdelegare potest, tract. 23. pun. 13. num. 15. Item, delegatus ad Vniuersitatem causarum, num. 16.

Domicilium.

Habentibus domicilium legitime administratur Pœnitentia, tract. 23. pun. 13. num. 10.

Commissus error circa subiectum Sacramenti regulariter non vitiat eius valorem, matrimonio excepto, tract. 18. disp. vnica, punct. 3. n. 10.

Eucharistia.

Quibus nominibus decoretur, tract. 21. disp. vnica, punct. 1. n. 1. Fuit instituta à Christo in vltima Cœna, & ob quem finem, n. 2. Quo die, num. 3. Post lationem pedum Discipulorum, præfente Iuda, & facta cœna legali, num. 5. Eius definitio expenditur, tract. 21. disp. vnica, punct. 2. n. 1. Constat ex speciebus panis, & vini, & Corpore, & Sanguine Christi, num. 3. Verba consecrationis non sunt forma intrinseca, num. 5. Est omnium Sacramentorum perfectissimum, num. 6. Non sunt plura, sed vnum integrum, & perfectum Sacramentum, n. 7. Plures species panis, & vini, plura Sacramenta numero distincta constituunt, num. 10. Eucharistia necessaria est ad salutem necessitate præcepti, tract. 31. disp. vnica, punct. 3. num. 1. Non est tamen neque paruulis, neque adultis necessaria necessitate mediæ, esto alij contrarium fiment, n. 2. & seqq. Eius materia remota est panis, & vinum, tract. 21. disp. vnica, punct. 4. n. 1. Panis debet esse triticeus, n. 2. Confici debet ex aqua naturali, n. 3. Esse azymum, vel fermentatum, non est de necessitate Sacramenti; bene tamen de necessitate præcepti, num. 4. Ob nullam grauem proximam necessitatem omitti potest hæc obligatio, n. 5. Materia Sacramenti sanguinis est vinum de vite, n. 6. Debet esse ex viuis expressum, n. 7. Congelatum vinum materia est consecrationis, tamen si alij oppositum censeant, n. 8. Acetum, sapa, lora, non sunt materia, num. 9. & 10. Aqua pro consecratione calicis miscenda est, tract. 21. disp. vnica, punct. 5. n. 1. Non ex necessitate Sacramenti, sed præcepti, n. 2. Verius est, non ex Christi, sed ex Ecclesiæ præcepto hanc esse obligationem, n. 4. In qua quantitate hæc mixtio facienda est, n. 6. Facienda est tempore sacrificij, & ante consecrationem, n. 7. Si ante consecrationem non sit in vinum conuersa, non conuertit in Sanguinem Christi ex probabiliori sententia, num. 10.

Sub qua intentione hoc Sacramentum conficiendum sit, tract. 21. disp. vnica, punct. 6. num. 1. Deferens duas Hostias, putans vnâ tantum deferre, vtramque consecrat, num. 2. Quid de formulis pro communicantium vtu, num. 3. Quid de guttis intra, vel extra calicem existentibus, n. 5. Materia consecranda præfens esse debet, & qualiter, num. 5. Quæ quantitas pro consecratione requiratur, n. 6. Quid faciendum, cum dubium suboritur, an sit aliqua materia consecrata, n. 8.

Forma consecrationis panis quæ sit, tract. 21. disput. vnica, punct. 7. n. 1. Quæ transpositio, mutatio, diminutio, vel additio annulet Sacramenti formam, n. 2. Quæ sit forma consecrationis vini, n. 3. Qualiter vtrique forma à Sacerdote proferatur, n. 4. Pro quo supponat pronomen, *hoc*, vel *hic*, n. 5. Quid operentur verba consecrationis, n. 6.

Sub qualibet specie totus Christus existit, tr. 21. disput. vnica, punct. 8. n. 1. Mouetur Christus ad motionem specierum, n. 2. Qualiter censeatur Christus existere, dum species mutantur, & quid de apparitionibus, n. 3. Adorari debet adoratione latræ, n. 4. Adorari debet absolute, cum non adest probabilis dubitandi ratio, n. 5. Simulans celebrationem, grauissimè peccat, n. 6. Sacrificium offerens, vel communicans, hoc Sacramentum adoras, n. 7. Grauiissimum sacrilegium est irreuerenter hoc Sacramentum tractare, num. 8. Quæ conducant ad reuerentiam, & cultum huius Sacramenti ex Ecclesiæ præcepto, num. 9. Eucharistiæ effectus primarius est gratiæ augmentum, tractat. c. 21. disputat. vnica, punct. 9. §. 1. num. 1. Aliquando primam gratiam confert, num. 3. Quando prædictus effectus communicetur, num. 5. Cum plures hostias sumis, si in secunda rectius te disponas, abundantior gratiam recipis ex probabili sententia. Verius est oppositum, à n. 7. & seqq. Sacramentum, dum in stomacho perseverat, non augeat gratiam ex opere operato, n. 10. Communicans sub vtrique specie abundantior gratiam ex opere operato recipit, n. 12. Recedente fitione non communicatur effectus huius Sacramenti, n. 14. Virtute Eucharistiæ à mortalibus præseruamur, tr. 21. disp. vnica, punct. 9. §. 2. n. 1. Peccata venialia remittuntur, n. 2. Pœnæ temporalis remissio non est effectus huius Sacramenti, n. 3. Speciali dulcedine animum recreat, n. 4. Vnit communicantem cum Christo, aliisque fidelibus, n. 5. Hoc Sacramento nostrum corpus sanctificatur, ardor concupiscentiæ temperatur, cum Christo vnitur, & in gloriam resurgit, n. 7. & sequentibus.

Suscceptor huius Sacramenti proprius, est solus homo viator baptizatus, tr. 21. disp. vnica, punct. 10. n. 2. Non baptizatus capax est Eucharistiæ ipsius tantum recipiendæ, n. 3. Peccato sacramentaliter tantum recipere Eucharistiam potest, num. 4. Baptizatus iustus sacramentaliter, & spiritualiter,

ter, n. 5. Infantibus, & perpetuo amentibus non conceditur Eucharistia, n. 6. Qualiter amentibus, qui aliquando rationis vsum habuerint, concedenda sit Eucharistia, n. 7. Qualiter semifatis, n. 8. Qualiter mutis, & surdis à natiuitate, n. 9. Qualiter energumentis, seu obsessis à Dæmone, n. 10. Qualiter pueris rationis vsum habentibus, n. 11.

Quoad dispositionem ex parte animæ debet suscipiens se reputare iustum, tract. 21. disp. vnica, punct. 11. n. 1. Quæ certitudine hoc tenendum est, n. 2. Veniale peccatum, esto, non impedit præcipuum Eucharistiæ effectum; impedit tamen alios, n. 3. & 4. Habitale peccatum veniale non est impedimentum, n. 5. Deuotio actualis, esto, conueniens sit, non est simpliciter necessaria, n. 8.

Conscius peccati mortalis confessionem præmittere debet, tract. 21. disp. vnica, punct. 12. n. 1. Ex Christi præcepto nascitur hæc obligatio, n. 3. Præmittenda est omnium peccatorum, n. 4. Ab executione huius præcepti excusat, si absit Confessor, & urgeat necessitas communicandi, n. 5. Quando censeatur abesse Confessor, n. 6. Quando virgere necessitas communicandi, n. 7. Debes te in prædicto casu putare contritum, n. 8. Sacerdotes non præmissa confessione celebrantes, quando teneantur, cum primum possint, confiteri, n. 9. Post peccatum commissum, dolorem conceptum, confessionem factam, non est necesse tempus aliquod expectare ad Communionem, n. 10.

Ex parte corporis sola carentia cibi, & potus est dispositio requisita, tr. 21. disp. vnica, punct. 13. n. 1. Qualiter pollutio habita Communionem impediatur, n. 2. Qualiter copula coniugalis à Communionem abstrahat, n. 3. Consilium coniugibus salutare, n. 4. Eucharistia à ieiuniis est suscipienda, n. 5. Quale debeat esse hoc ieiunium, quod ab Apostolis trahit originem, n. 6. & 7. Quibus rebus non censeatur ieiunium naturale violatum, n. 8. Illius tantum diei, quo sumenda est Eucharistia, debet esse ieiunium, n. 9. Post sumptam Eucharistiam nullum est præceptum ieiunandi, n. 10. Ab hoc præcepto ieiunandi eximitur extrema necessitas, seu Communionem in articulo mortis, n. 11. In eodem periculo mortis an possis sæpe non ieiunus communicare, n. 11. & seqq. Potest Sacerdos ad se communicandum in articulo mortis non ieiunus sacrificare, n. 15. Ob ministrandum alteri Viaticum non potest non ieiunus sacrificare, num. 16. Ne irreuerentia Sacramento fiat, potest non ieiunus communicare, n. 17. Item ob perfectionem Sacrificij, n. 18. Item, si post ablutionem reperis aliquas particulas consecratas, n. 19. Si simul cum sumptione Eucharistiæ ieiunium violetur, non obstat sumptioni, n. 21. Ob grauem notam excusatur communicans, violato ieiunio, n. 22.

Sumendi Eucharistiam obligatio est ex diuino præcepto, tract. 21. disp. vnica, punct. 12. num. 2. Obligat hoc præceptum articulo mortis, n. 4. Non satisfacit communicans extra periculum, n. 5. Et quid si eo die extra periculum communicasti, n. 8. Interdum in vita communicare teneris, iuxta Ecclesiæ determinationem, n. 9. Infideles hoc præcepto communicandi non astringuntur, n. 11.

Quo tempore obliget Ecclesiæ præceptum communicandi, tract. 21. disp. vnica, punct. 15. n. 1. Quid nomine Paschatis intelligatur, n. 2. Si omittas communicare tempore Paschatis ex consilio Confessoris, postmodum teneris, n. 3. Idem est, si ex impedimento contingenti, vel malitia omittas, et si alij sentiant oppositum, n. 4. & seqq. Quando teneris præuenire Communionem, credens impediendum esse tempore Paschatis, n. 8. Quæ personæ hoc Ecclesiastico præcepto communicandi teneantur, dicto p. 15. n. 9. Huic præcepto sola Communionem de manu proprii Sacerdotis fit satis, n. 10. Communionem peccaminosa huius præcepto satisfieri videtur, n. 12. Quæ pœna afficiantur huius præcepti transgressores, n. 14. Iure communi nullus crebrius, quam semel in anno obligatus est communicare, n. 15. Semel tantum in die sumenda est Eucharistia, tr. 21. disp. vnica, punct. 16. n. 1. Singulis diebus sumi Eucharistia potest, sed non omnibus conuenit, spectata eorum conditione, & dispositione, n. 2. Qualibet hora diei Eucharistia sumi potest, n. 3.

Minister Eucharistiæ quoad illius consecrationem est solus Sacerdos, tract. 12. disp. vnica, punct. 17. n. 1. Qualiter plures Sacerdotes consecrationis vnius Hostiæ possint esse Ministri, n. 1. Sacerdos depositus, degradatus, potestatem retinet valide consecrari, n. 3. Quoad dispensationem Eucharistiæ ex officio est solus Sacerdos, n. 4. Ex delegatione non solum Diaconis, sed laicis committi potest dispensatio Eucharistiæ, n. 5. Diacono, virgente necessitate, Episcopus, & Sacerdos hanc potestatem facere possunt, n. 6. Aliis à Diacono extra necessitatem extremam non est à iure concessa potestas ministrandi Eucharistiam, n. 7. In extrema necessitate satis est probabile posse laicum, secluso scdalo, ministrare Eucharistiam, n. 8. Poterit non solum aliis, sed sibi, n. 9. An Sacerdos extra Sacrificium ministrare sibi Eucharistiam possit, n. 10. Sacerdos celebrans referuare potest particulam hostiæ ad communicandum infirmo, vel sano, n. 11.

Ab omni peccato, & censura debet Minister Eucharistiæ immunis esse tract. 21. disp. vnica, pun. 18. num. 1. debet habere iurisdictionem ordinariam, vel delegatam, quam non habent omnes Sacerdotes ex vi ordinationis, num. 2. & 3. Sufficit præsumpta, num. 4. Qui absque iurisdictione ministrat, esto, peccet, nullam ipso iure penam incurrit, esto, Religiosus sit, num. 5. Non est opus approbatione Ordinarii, num. 6. Qualiter Religiosis datum sit, ex privilegio hoc Sacramentum ministrare, tract. 21. disp. vnica, punct. 19. per totum. Morituris omnes Sacerdotes tenentur Eucharistiam ministrare, Parochus ex officio, tract. 21. disp. vnica, pun. 20. num. 1. Ab hac obligatione non eximitur Parochus ob periculum vitæ, num. 2. Quoties fideles rationabiliter petunt Eucharistiam, tenetur Parochus ministrare, n. 3. Regulariter ab hac obligatione excusatur, num. 4. Omnibus damnatis ad mortem Eucharistia ministranda est, num. 5. Quando ab hac obligatione Iudices examinantur, n. 6. Quo tempore ante mortem danda est iis Eucharistia, n. 7. Qualiter indispofitis ad Communionem Eucharistia ministranda est, n. 8. & seqq. Vbi de peccatore publico, & occulto, Qualiter suspectis, præcipue de crimine hæresis, danda vel neganda sit Eucharistia, n. 21. & seqq.

Extrema Vnctionis Sacramentum.

Nomen, & natura declaratur, quando fuerit à Christo institutum, tract. 26. punct. 1. per totum. Oleum oliuarum ab Episcopo benedictum est illius materia remota, punct. 2. n. 1. & 2. benedictio non est de necessitate Sacramenti, sed præcepti, num. 4. Verius est sacro chrismate non posse hoc Sacramentum confici, num. 5. Oleo balsamo mixto confici hoc Sacramentum potest, num. 6. Probabilius est numquam oleum habuisse mixtionem, num. 8. Quæ sit ratio, ob quam oleum confirmandum, & baptizandum sit mixtum balsamo, secus infirmorum, num. 10. Qualiter pecces vngens infirmum oleo non eo anno, sed præterito benedicto, num. 22.

Proxima huius Sacramenti materia est vnctio, tract. 26. pun. 3. n. 2. Sub forma Crucis debet fieri; sed non ex necessitate, num. 2. Quibus in partibus facienda sit, num. 3. An sit de necessitate Sacramenti vnctio quinque sensuum, num. 4. Quo casu possit hoc Sacramentum ministrari sub vnus sensus vnctione, ex prædicta sententia, num. 5. Omnes vnctiones quinque sensuum de necessitate Sacramenti, iuxta veram, receptamque sententiam, num. 6. nunquam est ministrandum sub vnus sensus vnctione, num. 7. Non est opus ad essentiam Sacramenti, vtrumque oculum, vel vtramque aurem vngi, num. 9. Infirmus manibus, vel pedibus carens, vngendus est in parte proxima, n. 10. Ordo in his vnctionibus ab Ecclesia præscriptus non est de necessitate Sacramenti, n. 11.

Forma huius Sacramenti deprecatiue profertur, tr. 26. pun. 4. num. 1. Quæ verba sint de illius essentia, num. 2. & seqq. Effectus præcipuus huius Sacramenti est gratia habitualis, secum trahens auxilia ad alleuiandum, & confortandum infirmum, punct. 5. num. 5. Explicatur, qualiter absterget peccatorum reliquias, num. 6. Secundarius effectus est remissio, tum venialium, tum mortalium, si infirmus illis grauatus sit, neque obicem ponat, tract. 26. punct. 5. num. 7. Potest deri casus, in quo Sacerdos teneatur administrare hoc Sacramentum ei, quem solum esse attritum reputat, num. 8. Deinde effectus secundarius est remissio temporalis penæ, num. 9. Item, sanitas corporis, si expedit, num. 10. Quando, & quo tempore prædictos effectus operetur, num. 13. An hoc Sacramentum habeat effectum, recedente fictione, quando ob peccatum habere non potuit, num. 14.

Vnctionis subiectum est homo viator, tract. 26. punct. 6. n. 1. Baptizatus, num. 2. Adultus, qui aliquando rationis vsum habuit, num. 3. Pueris impuberibus dari hoc Sacramentum potest, num. 6. Non est necesse, vt suscipiens aliquando peccauerit: sufficit peccare potuisse, num. 7. Adultus, qui immediare post Baptismum in morbum incidit, hoc Sacramentum suscipere potest, num. 5. Debet suscipiens infirmus existere, num. 10. Quæ infirmitas requiritur, num. 11. Non est expectandum vltimum vitæ periculum, num. 12. Stante dubio, an morbus periculosus sit, ab hoc Sacramento superfedendum est, num. 13. & seqq. Sæpius hoc Sacramentum suscipi potest, si sæpius in morbum incidit, n. 17.

Vnctionis extrema Minister est solus Sacerdos, tract. 26. punct. 7. num. 1. Vt licet præter suum munus, iurisdictionem habere debet, num. 3. Ex rati habitatione de futuro potest ministrari, num. 4. Si parochus nolit administrare, neque dare licentiam, potest Sacerdos ex præsumpta Episcopi vel Pontificis facultate Sacramentum conficere, num. 5. Vnus tantum Sacerdos requiritur, nec debent esse plures, num. 6. Necessitate vigente plures adhiberi possunt, num. 7. Quilibet ex dictis Sacerdotibus necessario vnctionem simul cum forma perficere debet, num. 8.

Quæ sit obligatio Parochi, ministrandi hoc Sacramentum, tract. 26. pun. 7. num. 4. Qualiter tempore pestis teneantur Parochus, & alij Sacerdotes, num. 5. & 6. Quam dispositionem habere debet, vt ritè ministret, num. 7. Qualiter à censura, liber, num. 8. Præsentem Parochum excommunicato non tolerato, simplex Sacerdos administrare debet; secus, si toleratus sit, num. 9. De ritibus obseruandis in illius administratione, num. 11. An hoc Sacramentum ante Viaticum, vel sumpto Viatico debeat ministrari, num. 18.

De susceptione huius Sacramenti non est præceptum, tract. 26. punct. 8. num. 1. Si absque causa omittatur, peccatum est veniale, num. 2. Aliquando mortale esse potest, num. 3. Suscipiens quam dispositionem habere debet, num. 7. Ab omni censura debet esse liber, num. 10.

F

Facultas.

Quid nomine facultatis significetur, tract. 25. punct. 1. num. 5.

Fictio.

Quæ fictio in Sacramentis contingat, tract. 18. disp. vnica punct. 9. num. 1.

G

Gratia.

Quid nomine gratiæ significetur, tractatu 25. puncto 1. num. 6.

I

Indulgentia.

Vnde dicatur, tractatu 24. puncto 2. num. 1. & tract. 25. puncto 1. num. 3. Eius definitio, num. 2. & 7. Ex quibus Indulgentia concedatur, n. 4. Vfus concedendi Indulgentias antiquissimus, num. 8. Non est actus Ordinis, neque Ordinem requirit, num. 9. Est tamen iurisdictionis actus, num. 10. Absolutionis actus in Indulgentiarum concessione inuenit comparatione viuorum, secus defunctorum, n. 12. Actus iurisdictionis, qui in concessione Indulgentiarum exercetur, voluntarius est, non coactiuus, n. 13. Concedens Indulgentias, eas lucrari potest, n. 14.

Indulgentia alia est totalis: alia partialis, tractatu 24. puncto 3. n. 1. Partialis alia est determinata, alia indeterminata, num. 2. Qualiter intelligatur illa clausula in concessione Indulgentiarum apponi solita, *de poenitentia inueniendis*, n. 4. & sequentibus. Qualiter intelligatur clausula, *de peccatis, de quibus contritus, & confessus es*, num. 9. & 10. Qualiter Indulgentia plena, plenior, & Plenissima intelligatur, num. 11. De diuisione Indulgentiæ in personalem, & realem, n. 13. Qui possint lucrari Indulgentiam concessam hominibus alicuius ciuitatis, n. 14. Qualiter visitanda sit Ecclesia ad lucrandam Indulgentiam localem, num. 15. Quis sit Indulgentiæ effectus, num. 16. In concessione Indulgentiæ nulla est determinata forma, sed solum requiritur, vt voluntas concedentis satis exprimat, tractatu 24. puncto 4. num. 1. Verba dubia an stricte, vel late sumenda sint, num. 2. & sequentibus. Qualiter verum sit Indulgentiâ valere, quantum sonat, num. 6. Ex facultate concessa ad remittenda peccata non inferitur, concessam esse potestatem concedendi Indulgentias, n. 7. Qualiter potestas absolute concessa concedendi Indulgentias limitari debeat, n. 8. Sub verbis communibus non debet Indulgentia concedi, num. 10. Necessarium est, saltem in genere, quantitatem, & qualitatem Indulgentiæ declarare, n. 11. Indulgentia concessa pro mortis articulo, regulariter pro præsumpto intelligitur, n. 12. Qualiter intelligatur illa conditio: *Dummodo in Ecclesia illa similis Indulgentia concessa non sit*, n. 13.

Indulgentias concedit Pontifex, tractatu 24. puncto 5. num. 1. & sequentibus. Episcopi ex facultate Pontificis, num. 8. In illis est ordinaria hæc potestas, n. 9. Si Episcopus excedat potestatem, non omnis concessio est nulla, sed solum quoad excessum, num. 13. Episcopus esto, consecratus non sit, & existat extra diocesim, concedere suis subditis Indulgentias potest, num. 17. Non debet concedens esse excommunicatus, num. 18. Primas, seu Patriarcha in solo suo archiepiscopatu Indulgentias concedit, tractatu 24. puncto 6. num. 1. Capitulum, Sede vacante, nequit Indulgentias concedere, n. 2. Neque Vicarius Episcopi ex vi vicariatus, n. 3. Neque Prælati Episcopo inferiores, n. 4. Consuetudine verius est acquiri Indulgentiarum concessionem, esto, plures oppositum sentiant, n. 5. & 6. Prælati Religionum, cum benefactores participes efficiunt bonorum operum suorum Religiosorum, plures Indulgentias illis concedit Sedes apostolica, num. 9.

Ad Indulgentiæ concessionem validam, & licitam, requiritur causa pia, & honesta, tractatu 24. puncto 7. n. 1. Insuper causa proportionata concessionem num. 2. & 3. Semper præsumendum est causam sufficientem adesse. num. 5. Esto Indulgentiæ concessio ob defectum causæ non teneat; alia tamen concessionem absolventi & dispensandi firmæ persistunt: num. 6. Si causa insufficientis sit ad integram Indulgentiæ concessionem; sufficiat verò ad partem comparatione illius partis, valet concessio, n. 7. Sufficiens causa ex fine præcipue desumitur, n. 8. Item, ex opere iniuncto, aliisque circumstantiis, n. 9.

Indulgentias lucraturus debet esse Baptismi Sacramento initiatus, tractatu 24. puncto 8. num. 3. Debet esse in gratia eo tempore, quo ei Indulgentia applicatur, num. 3. Carere debet excommunicatione, num. 5. Tempore quo applicatur Indulgentia, debet illa indigere, n. 6. Sollicitudo exequendi opera poenalia non requiritur, tametsi Caleten. oppositum sentiat, num. 8. Exequendum est opus iniunctum, num. 7. illius executio ita est necessaria, ut ex illius defectu nequeat Indulgentia obtineri tractatu 24. puncto 9. num. 1. Etque præstandum, sicuti est iniunctum, num. 3. Debetque esse honestum, ut vile ad finis Indulgentiarum consecutionem, num. 4. An reddatur inutile ex eo, quod aliqua circumstantia vitietur, num. 5. & sequentibus. Procedere debet ex intentione Indulgentiæ consequendæ, num. 8. Vnius operis executioni verius est, re non posse plures Indulgentias diuersis viis concessas obtinere; tametsi alij contra sentiant, num. 10. & sequentibus. Eodem tempore pluribus actibus diuersas Indulgentias obtinere potest, num. 14. Qualiter eiusdem operis repetitione pluries eandem Indulgentiam possit obtinere, num. 15. Ob diuersum modum exequendi opus iniunctum, aliquando plus, aliquando minus Indulgentiæ obtrinetur, num. 19. Indulgentia concessa contritis, & confessis, non indiget confessione actuali in iis, qui nullo mortali grauantur, num. 20. Si grauantur mortali, consultus est confessionem præmittere, num. 21. Si Pontifex actualem confessionem exigat, & illa facta in mortale incidat ante Indulgentiæ consecutionem, consultum est, iterum confiteri, num. 24. Peccatum oblitum non videris teneri confiteri, n. 25. An petita Communionem censetur Pontifex confessionem expostulare, n. 26.

Indulgentiæ defunctis applicantur, tractatu 24. puncto 10. num. 1. Hæc applicatio fit, non per modum absolutionis, sed suffragij: & in quo hæc differentia consistat, num. 2. Hæc applicatio infallibiliter habet effectum, num. 4. Solis existentibus in Purgatorio Indulgentiæ conceduntur, num. 6. Ex illis verò verius est, solis baptizatis, num. 7. Ad hanc Indulgentiam applicandam requiritur in concedente potestas, quæ solum est in Summo Pontifice, in aliis ex delegatione, num. 8. Obtinens Indulgentiam pro defunctis, debet exequi opus ex intentione, saltem virtuali, obtrimenti Indulgentiam, num. 9. Non est opus in gratia existere, etsi consultum sit, num. 10.

Cessat Indulgentia pro limitato tempore concessa illo finito, tractatu 24. puncto 11. num. 1. Per reuocationem cessare potest, & qualiter faciendæ sit, ut habeat effectum, num. 2. Qualiter, destructo loco, Indulgentia localis cesset, n. 3. Nulla alia via, præter prædictos modos, cessat Indulgentia, num. 4.

Indulgentia virtute Bullæ Cruciatæ conceditur omnibus bello inferuentibus, tractatu 25. puncto 4. num. 2. Prædictis opus est confessio ad Indulgentiæ consecutionem, si mortali grauentur, n. 4. Semel in anno hæc Indulgentia à militibus obtrinetur, num. 5. Qualiter mittentibus pugnatores concedatur Indulgentia, num. 6. Qualiter Religiosis, & Clericis milites spiritualiter adiuuantibus, n. 7. Qualiter taxatam elemosynam suppeditantibus, n. 8. Quid de clausula semel in vita, & in morte, ibid.

Indulgentia quadragesima in Bulla concessa requirit ieiunium supererogationis, tractatu 25. puncto 5. num. 2. Item, oratio vocalis non obligatoria, num. 3. Expenduntur aliæ Indulgentiæ, & gratiæ sumentibus Bullam concessæ, n. 5. & sequentibus.

Iubileum.

Iubilei nomen, tractatu 24. puncto 12. §. 1. num. 1. Illius usus est antiquissimus num. 2. Quæ sit differentia illius ab Indulgentia, num. 3. Qualiter Romanus Iubileus concessus sit, n. 4. Quæ contineantur in prædicto Iubileo, num. 5. Quod sit opus iniunctum ad huius Iubilei consecutionem, n. 6. Indulgentiæ plenariæ suspenduntur virtute huius Iubilei, num. 7. Non suspenditur Indulgentia plenaria, & Iubileus Compostellanus num. 8. Item, suspenduntur omnes facultates, quæ ratione quærendi Indulgentiam conceduntur, num. 9. Indulgentiæ, & facultates Bullæ Cruciatæ non suspenduntur; esto, aliqui oppositum sentiant, num. 10. Nec suspenduntur facultates absolventi, & dispensandi Religiosis concessæ, num. 11. Prædicta suspenduntur solum eo anno durante: postmodum absque noua concessione reuiscunt, n. 12. & sequentibus.

Iubilei Compostellani statuitur forma, seu concessio, tractatu 24. puncto 12. §. 2. num. 1. Commorantes Compostellæ, sicut & aduenæ, obtinere possunt, num. 2. Cum festum D. Iacobi incidit in Dominicam, toto anno obtrinetur Indulgentia: non tamen est opus triginta dies visitare Ecclesiam D. Iacobi, sed semel tantum, num. 3. Qui non visitat Ecclesiam D. Iacobi, non obtrinet Indulgentiam, num. 4. Iubileus Compostellanus non suspendit, sicut Romanus, gratias, & facultates, num. 5. Pluries eodem anno obtrineri potest, num. 6. Potestas absolventi extenditur ad referuata Episcopis, & Religiosorum Prælati, nisi noua concessione limitata fuerit, num. 7. Verius videtur, extendi ad contenta in Bulla Cœnæ, num. 9. Virtute huius Iubilei non videntur vota commutari posse, num. 11.

Iubileus extraordinarius, qualis sit illius concessio, tractatu 24. puncto 12. §. 3. n. 1. Quæ necessaria sint ad illius consecutionem, num. 2. Aliqui existimant, te bis illum obtinere posse, num. 3. Sed verius est oppositum, num. 4. Obtenit Iubileo in prima hebdomada, satis probabile est, te posse in secunda absolui à referuatis, si in ea incidat, num. 6. Tempore Iubilei commutationem votorum facere potes, referuando designationem materiæ subrogandæ in aliud tempus, num. 7. Si manifestata sunt vota tempore Iubilei, & dilata commutatio ob causam, postmodum fieri potest, num. 8. Etiam vota oblita, transacto tempore Iubilei commutari possunt, num. 9. Potes obtinere absolutionem à referuatis, commutationem votorum, antequam alia opera in Iubileo iniuncta exequaris, n. 10. Obtenit absolutione à referuatis, & votorum commutatione, si non obtineas Iubileum, non reincidentis, n. 11. Et qui Iubileum non est consecutus, nequeunt transacto tempore Iubilei vota commutari, aut absolutio à referuatis concedi, n. 12. Obtenit absolutione à referuatis, vel votorum commutatione, non videris sub graui culpa teneri Iubileum querere, n. 13. Non est opus prædictam commutationem in confessione fieri, num. 14. A referuatis commissis fiducia Iubilei absolui potes, num. 16. Opera iniuncta ad consecutionem Iubilei in vtraque hebdomada fieri possunt, num. 19. In quolibet loco obtrineri Iubileum potes, n. 21.

Iurisdictio.

Ordinaria, & delegata qualis sit, tract. 13. punct. 12. n. 9. Qui habeant in Sacramento Pœnitentiæ iurisdictionem delegatam, eamque nequeant delegare, pun. 13. n. 4. Consuetudine legitime præscripta acquiritur iurisdictioni, tract. 23. pun. 14. n. 2. Delegatur expresse, vel tacito consensu illius, qui eam delegare potest, tract. 23. punct. 14. n. 3. Delegatur iurisdictioni ad confessiones Bullæ Cruciatæ priuilegio, n. 5. Religiosis communicatur dependenter à suis Prælati, n. 7. Quid, si Superior prohibet usum talis facultatis, n. 9. Ad quas personas extendatur priuilegium Religiosis concessum, n. 10. & seqq. In quæ peccata hæc iurisdictioni concedatur, n. 14. Iurisdictionem ecclesiasticam impediens in Bulla Cœnæ excommunicantur, tractatu 29. disput. 3. punct. 17.

L

Littera commendatitia.

Tenetur Ordinarius Sacerdotibus proficiscentibus in aliam dioccesim litteras commendatitias concedere. tract. 27. punct. 16. n. 3. Absque his litteris permittendi non sunt celebrare exteri Sacerdotes, ibid. n. 2.

M

Martyrium.

Martyrium paruulos iustificat à peccato originali, tract. 19. disp. vnica, pun. 14. §. 1. nu. 1. Adultis verò iustificationem confert ultra meritum operantis §. 2. n. 2. Quid sit pati propter Christum quod ad martyrium requisitum est, n. 3. Non requiritur ad martyrium actus charitatis, seu dilectionis Dei super omnia præcedere, n. 4. In adultis præcedere debet libera acceptatio, tametsi contrarium non sit improbabile, n. 9. & 7. Adultus iustus morrem pro Christo sustinens obtrinet remissionem peccatorum venialium, & poenarum, quæ pro peccatis debentur, n. 8. Qualiter adultus peccator se ad martyrium disponere debet, & an debeat necessariò confiteri de peccatis, n. 9. & 10.

Missæ.

Ex rationabili causa Missarum numerum diminueri Pontifex potest, tract. 22. disp. vnica, punct. 15. nu. 1. Quod sit priuilegium in hac parte Minoribus concessum, nu. 2. Episcopus bene potest spectato iure communi Missas ad minorem numerum reducere, spectato Tridentino sola annuientia, & in Synodo diocesana, n. 4. Gubernatores ciuitatum hanc facultatem non habent, n. 6.

Missæ præceptum ad quam præsentiam obliget, tract. 22. disp. vnica, punct. 16. num. 1. & seqq. Qualiter vagatio mentis hanc præsentiam impediatur, n. 3. Satisfacis huic præcepto orationes fundens, siue voluntarias, siue obligatorias, n. 1. Integro Sacrificio assistere debes, neque potes absque graui culpa notabilem partem omittere, num. 5. Quæ sit notabilia

pars, maxime post inceptum Canonem, nu. 6. Quid si recedas à Sacrificio, ut necessaria subministres? n. 7. Potes ab vno Sacerdote dimidiam Missam, & postmodum ab alio aliam dimidiam audire, n. 8. Extenditur ab aliquibus, esto, id simul fiat, sed non approbatur extensio, n. 9. Quibus diebus hoc præceptum fideles astringat n. 10. Quas personas, n. 11. Quo in loco, n. 12. Quid de licentia, quam Ordinarij concedere solent celebrandi in priuatis Oratorijs sub obligatione, ne extranei ibi præcepto satisfaciant, n. 13. Sæpe peccas mortaliter, ob periculum, cui te exponis, Missæ omittendæ, n. 14. Expenduntur causæ excusantes ab hoc præcepto, tract. 22. disp. vn. pun. vlt. per totum.

N
Nouitijs.

Absoluti à referuatis possunt, ac si sæculares sint. tract. 23. punct. 15. §. 4. num. 11. Gaudent Religiosorum priuilegijs tractatu 25. punct. 10. n. 12.

O
Oratorum.

Virtute Bullæ Cruciatæ habere potes Oratorium approbato loco ab Ordinario. tract. 25. punct. 6. nu. 1. Conceditur fumentum Bullam posse ibi celebrare, vel celebratè facere, etiam tempore interdicti, n. 4. Conceditur, ut diuinis assistere possit in eo Oratorio, & in Ecclesijs specialiter non interdictis, n. 5.

Ordinis Sacramentum.

Ordinis nomen, & definitio expenditur, tract. 27. pun. 1. num. 1. & 2. Ordinis Sacramentum est à Christo institutum in vltima Cœna, n. 3. & 4. Sunt septem Ordines in Ecclesia, pun. 2. num. 2. Quare Sacerdotium, Diaconatus, & Subdiaconatus sint Ordines maiores, & sacri, nu. 3. Præter supradictos nullus est alius Ordo perfectus, n. 4. Episcopatus non constituit distinctum Ordinem, n. 6. Sacerdotij Ordo est Sacramentum, tract. 27. pun. 3. n. 1. Episcopatus est Sacramentum, n. 3. Item, Diaconatus, & Subdiaconatus, n. 6. Inferiores Ordines verius est Sacramentum esse, n. 9.

Materia, & forma Ordinis Episcopatus, quæ sint, tract. 27. pun. 4. n. 1. An ex dispensatione Pontificis possit vnus Episcopus solus alium consecrare, n. 2. Quæ sit materia Ordinis sacerdotalis, n. 3. & seqq. De materia & forma Ordinis Diaconatus, n. 9. & seqq. De Ordine Subdiaconatus, à n. 12. Expenditur materia, & forma minorum Ordinum, n. 19. Effectus huius Sacramenti est gratia, tr. 27. pun. 5. n. 1. Præter gratiam imprimi characterem, n. 2. In episcopatu nouus character imprimitur, n. 4. Necessariò Baptismus Ordinem præcedere debet num. 5. Requiritur necessitate præcepti, ordinandum esse confirmatum, nu. 6. Prima tonsura Ordinem præcedere debet, nu. 8. Inferiores Ordines prius suscipi debent, quam superiores, n. 9.

Ordinationis subiectum est vir, & non femina tract. 27. pun. 6. n. 1. Formina incapax est primæ tonsuræ, n. 2. Hermaphroditus capax est Ordinis, si præualeat sexus virilis, secus si femineus, n. 3.

Ætas ad validam ordinationem nulla est præscripta, tract. 27. punct. 7. n. 1. & seqq. Quæ sit requisita pro licita ordinatione, n. 6. Ordinatus, ante legitimam ætatem suspenditur, n. 7.

Quæ scientia pro quolibet Ordine suscipiendo requiratur, & quibus moribus ordinandus pollere debet, tract. 27. punct. 8. per totum. Pro suscipiendis minoribus Ordinibus titulus beneficij, vel patrimoniij non requiritur. punct. 9. n. 2. Exigitur pro omnibus Ordinibus sacris in iis, qui veri Religiosi non sunt n. 3. Si absque titulo Subdiaconatu insignitus es, non potes ad superiores absque titulo ascendere, n. 4. Neque ex Episcopi dispensatione potes in sacris ordinari absque titulo, n. 5. Quare sit beneficium, quod patrimonium, ad cuius titulum ordinari debes punct. 10. & 11. Ordinatus absque titulo, si constituit ordinanti, suspensionem incurrit, pun. 12. num. 4. Secus si falsis probationibus titulum simulasti, n. 5. & seqq.

Quolibet die, hora prima tonsura conferri potest, tract. 27. punct. 13. n. 1. Minores quolibet die festiuo, vel Dominico, modò non sit generalis Ordinatio. Item, in quatuor Tempotibus, n. 2. Maiores Ordines quo die, n. 3. Consecratio Episcopi Dominica die, nu. 4. Quæ interstitia seruanda sint in Ordinibus, nu. 6. & seqq. Duo sacri Ordines eodem die nemini, etiam Regulari, conceduntur, num. 8. Qui locus sacris Ordinibus conueniat, n. 6. Quæ pœna afficiantur promoti, & promouentes extra tempora, n. 14.

Ordinationis ordinarius Minister est solus Episcopus tametsi excommunicatus sit. tract. 27. pun. 14. n. 1. Ex commissione Pontificis simplex Sacerdos conferre Ordines minores potest, n. 3. Qui Abbates possint minores Ordines concedere, num. 4. Nequeunt eos Nouitijs conferre, n. 6. Sacros Ordines conferre non potest simplex Sacerdos, etiam ex commissione Pontificis, n. 8. Ordinatio Presbyteri nemini alteri ab Episcopo committi potest, num. 9. Ordinatio Diaconatus probabile est committi à Pontifice posse Sacerdoti, non Episcopo, num. 10. Probabilius est, consecrationem Episcopi à tribus Episcopis esse necessariò faciendam, n. 13.

Ministro delegato si deficiat delegatio, nulla est ordinatio, num. 15.

Ordinandus subditus esse debet ordinanti tractatu 27. puncto 15. num. 1. Qualiter origine, domicilio, & beneficio hæc subiectio acquiritur, num. 2. & sequentib. Quid de familiari Episcopi, nu. 6. Qualiter ex licentia Superioris subiectus esse possit Episcopo ordinanti, num. 7. Qui dimissorias concedere possunt, num. 8. Ex parte loci requiritur, ut in eum Ordinarius iurisdictionem habeat, vel ex se, vel ex delegatione, num. 9. Quid dicendum de conferente Ordines ex licentia Ordinarij, & non ex licentia Episcopi, in cuius diocesi locus exemptus est, num. 10.

Ordinatis non est permittendus Ordinis vsus, quin prius constet idoneos esse, tract. 27. pun. 16. num. 1. Exteri Sacerdotes permittendi non sunt celebrare absque commendatijs litteris, num. 2. Teneretur Ordinarius hæc litteras commendatijs concedere num. 3.

Ordinibus sacris continentia annexa est, & quo iure tract. 27. punct. 17. num. 1. & seqq. Debet esse pubes, & rationis compos, ut hac obligatione astringatur, n. 8. & seqq. Quid, si ignarus huius obligationis Ordinem sacrum suscepisti, num. 12. Quid, si metu cadente in constantem virum, n. 13. Tentantes matrimonium contrahere sacris initiati, officio, & beneficio priuantur, num. 14. In minoribus priuantur, si valide contrahant, beneficijs, & pensionibus, num. 15. Quæ pœna ob fornicationem afficiantur num. 16.

Qualiter ordinari obligati sunt tonsuram, & habitum clericalem deferre, tract. 27. pun. 18. num. 1. & seqq.

P
Peccatum.

Remisso vno peccato mortali, omnia secundum legem Dei remittuntur, tractatu 23. disp. vnica, puncto 2. n. 3. Culpa remissa, & pœna æterna remittitur. num. 4. Ad remissionem venialis pœnitentia formalis, vel virtualis requisita est. num. 5. Contritio perfecta omnia remittit, n. 6. Satis est probabile, attritionem, quæ ad peccata venialia se extendit, ea remittere. num. 9. Oratione Dominica, aliisque precibus venialis remissionem postulantibus, veniale remittitur. n. 10. Ad huius remissionem non imperium charitatis, sed charitas habitualis sufficit, n. 12. & 13. Qualiter pani, aquæ benedictæ, aliisque sacramentalibus concedatur venialium remissio, num. 54. Nunquam veniale, vel mortale remittitur sine proposito formali, vel virtuali, illud non committendi, num. 15. Peccata sic remittuntur, ut penitus extinguantur: secus bona opera ab homine iusto, facta n. 17. Quare bona opera reuiuiscant, non verò peccata, num. 18.

Qualiter veniale virtute Sacramenti Pœnitentiæ remitti possit. tract. 23. pun. 7. num. 15. Manifestandum est in confessione, etsi complex agnoscat. puncto 11. num. 7.

Pœnitentia.

Pœnitentia vnde dicatur. tract. 23. disput. vnica, pun. 1. n. 1. Nascitur ex amore alicuius boni peccato contrarij: & quod hoc sit. n. 2. Exponuntur motiua pœnitentiæ, n. 3. Quod sit eius motiuum, ut ab alijs virtutibus distinguitur, n. 4. Qui sint actus pœnitentiæ à Conc. designati, n. 5. Fuga à peccatis ob timorem gehennæ, honesta est. n. 6. Declaratur timor filialis, & seruilis, n. 7. Qualiter prædicti actus ad iustificationem necessarij sint. n. 8. Qualis sit actus pœnitentiæ specialis. n. 9. Non est opus actus charitatis formalis, esto, contra plures sentiant. num. 10. & seqq.

Pœnitentia quodlibet peccatum delet. tractatu 23. disputatio- ne vnica, puncto 2. num. 1. Necessaria est omnibus adultis peccatum mortale committentibus. tracta 21. disputatio- ne aliquando contingit iustificatio. n. 4. In articulo mortis necessaria est, n. 7. Extra illum articulum nullum signari potest tempus determinatum. num. 8. Ex diuino præcepto obligaris, ne diu pœnitentiam differas. n. 9. Remissis peccatis nulla superest obligatio positiuæ detestatio- nis, nisi Sacramentum sis suscepturus, n. 11. Pœnitentia, quæ est satisfactio. Vide. Satisfactio.

Pœnitentiæ Sacramentum.

Distinctum est ab alijs. tractatu 23. disp. vnica, punct. 4. n. 1. Quando fuerit à Christo institutum, num. 2. Quæ sint partes Integrales Sacramenti Pœnitentiæ. num. 11. Quæ eius definitio. n. 12. Qualiter necessarium sit necessitate præcepti, & medij. num. 15. Carentes peccato mortali, & veniali, non valent illud recipere. tractatu 23. punct. 20. §. 1. num. 8. Forma sunt hæc verba: Ego te absoluo. tractatu 23. disput. vnica, punct. 5. num. 2. Graue peccatum est: si omittes, & peccatis: secus de signo. ab omnibus. num. 3. Quem sensum prædicta verba præstent. num. 5. & seqq. Non potest in absentem proferri. num. 7.

Materia huius Sacramenti remota sunt peccata post Baptis- mum tractatu 23. punct. 6. num. 1. Mortalia sunt materia necessaria. num. 3. Venialia sufficiens idem est de mortali- bus confessis, num. 5. Peccatum sub dubio veniale, vel sub dubio, an sit commissum, per se sumptum non est mate-

ria, num. 6.

Materia proxima est contritio, seu attritio; & quæ ad sacramentum requiratur, tract. 23. disp. vnica, punct. 7. num. 1. & seqq. Quæ sufficit ad valorem Sacramenti, sufficit ad illius effectum, num. 3. seqq. Sufficit attritio cognita, n. 8. Præmittenda est absolutio, & confessioni, n. 9. & 10. Sufficit præcessisse nec retractatam esse, n. 12. Debet esse supernaturalis, etiam in confessione venialium, & qualis, n. 13.

Insuper est proxima materia huius sacramenti, Confessio, & quæ illius condiciones, tract. 23. punct. 8. num. 1. & seqq. Vide verbo, *Confessio*.

Illius Minister est solus Sacerdos, tract. 23. punct. 12. n. 2. Habere debet iurisdictionem, n. 3. In articulo mortis omnibus Sacerdotibus concessa est iurdictio, n. 4. Eo casu simplici Sacerdoti non conceditur iurdictio, præsentem proprio, vel priuilegiato, n. 8.

Bonitas, & scientia in Ministro non sunt per se ad valorem Sacramenti necessaria: bene tamen ad licitum illius vsum, tract. 22. punct. 16. n. 1. & 2. Quæ scientia requiratur, n. 3. Pro diuersitate locorum, & personarum, diuersa scientia necessaria est, n. 4. Quid faciat Sacerdos dubius, an sufficienti scientia polleat, n. 5. Non est opus iudicium, de quolibet peccato in indiuiduo efformare, an mortale, an veniale sit, n. 6. Indoctus aliquando audire confessiones potest, n. 9. Quam obligationem habeat Episcopi, aliarumque Ecclesiarum Prælati, n. 10.

Qualiter obligentur Sacerdotes non Parochi hoc Sacramentum petiti administrare, tract. 23. punct. 18. §. 1. n. 1. Parochus tenetur, quoties poenitens grauiter hoc Sacramentum indiget, n. 2. & 3. Raro est obligatio Parocho hoc Sacramentum per se ministrandi, n. 4. Quid tempore pestis præstandum est, negante Parocho licentiam alieno confitendi, non censetur à iure concessa facultas, n. 9.

Ministrandum est Sacramentum subditis, & qui hi sunt, Vbi de peregrinis, vagis, duplex domicilium habentibus, tractatu 23. punct. 13. n. 10. & seqq. Possitne ministrari cum iurisdictione delegata dubia, tract. 23. punct. 14. n. 25.

Pœnitens.

Quando teneatur Confessarium instruere de gravitate culpæ, tract. 23. punct. 16. n. 8. Quid faciat poenitens, cui Parochus irrationabiliter negat licentiam alieno confitendi, tractatu 23. punct. 18. §. 1. in fine.

Priuilegium.

Quid sit priuilegium, tractatu 25. punct. 1. n. 4. Varia priuilegia tempore interdicti sumentibus Bullam Cruciatæ conceduntur circa celebrationem, assistentiam diuinis Officiis, atque Sacramentorum receptionem dicto tractatu 25. punct. 6. per totum. Explicatur priuilegium in dicta Bulla concessum edendi carnes diebus prohibitis ex consilio vtriusque Medici, punct. 7. §. 1. per totum. Item, priuilegium edendi oua, & lactinia, §. 2.

Priuilegium Religiosis, maximè Societatis, concessum dispensandi in interdictis, & extra tempora, an sit per Trident. reuocatum, tractatu 27. punct. 13. n. 9. & seqq.

*R**Religiosus.*

Religiosus approbatus ab Ordinario, inuito eius Prælati, eligi potest per Bullam validè, sed illicitè, tract. 23. punct. 14. n. 22.

Reservatio.

Casuum reservatio conueniens est, tractatu 25. punct. 15. §. 1. num. 1. Valet absque causa, num. 2. Peccatorum venialium nunquam fit, neque expedit, num. 3. Interna peccata nunquam reservantur, nec expedit, numer. 4. Quid Clemens VIII. statuerit, num. 5. Reservare possunt absolutionem excommunicationis aliquibus peccatis annexa, tametsi peccata Superiores non reseruauerint, num. 6. & 7. Expendantur peccata, tum à Pontifice, tum ab Episcopis, tum à Prælati Regularibus reservata, tractatu 23. punct. 15. §. 2. per totum. Quid de peccatis in Societate specialiter reservatis, §. 3. per totum.

Confessio facta Superiori, tametsi absque absolutione, reservationem tollit, tractatu 23. punct. 15. §. 6. n. 1. Concessa absolutione à reservatis, sed inualidè, tollitur reservatio, n. 2. Eadem reservatio aufertur comparatione casuum, quos fuisse inuincibiliter oblitus, num. 3. Quid dicendum tempore Iubilei, quod non lucrat, n. 6.

*S**Sacramentum.*

Eius nomen, & definitio, tractatu 18. disput. vnica, punct. 1. n. 1. & 2. debet esse signum permanens, & practicum alicuius sanctitatis, n. 3. & 4. Qualiter à Sacrificio differat, n. 5. Quod sit discrimen Sacramentorum nouæ legis à Sacramentis legis antiquæ, specialiter à circumsione, n. 6. Ratio Sacramenti legis nouæ, & antiquæ ex parte significationis vniuersa est, tamquam tamen ex parte rei immediatè significatæ, num. 7.

Sacramenta esto ad salutem non sunt absolutè necessaria, sunt

tamen posita diuina institutione, tractatu 18. disput. vn. punct. 2. n. 1. Sacramentum institutum in remedium peccati originalis in statu naturæ, & legis veteris, necessarium fuit necessitate præcepti, dicto punct. 2. à n. 2. In lege gratiæ Sacramenta à Christo instituta necessaria sunt, tum necessitate præcepti, tum necessitate mediij, sed non omnia, num. 3.

Materia, & forma Sacramenti in communi quæ sit, tract. 18. disput. vnica, punct. 3. n. 1. Si materia, vel forma substantialis mutatur, nullum est Sacramentum, & quando hæc mutatio contingat, n. 2. Quando contingat substantialis mutatio in forma, n. 3. Verborum corrupta prolatio non est substantialis mutatio. Quando addis verba, quæ verum sensum corrumpere possunt, pendet ex intentione proferentis, n. 5. Explicatur, qualis priuatus error in materia, vel forma Sacramenti non obstat eius valori. Aliquando impedit debitam intentionem, esto, per se non impedit, n. 7. & 8. Quid cum credis, aliqua verba esse necessaria, cum tamen sint, num. 9.

Error commissus circa subiectum Sacramenti, non vitiat eius valorem regulariter, matrimonio excepto, n. 10. Quæ variatio formæ, seu materiæ, rituumque Sacramentorum peccaminosa sit, n. 11.

Sacramenta à Deo, tanquam à principali authore, sunt instituta, qui Christo, qua homo est, hanc potestatem commisit, tract. 18. disput. vnica, punct. 4. num. 1. Nemini alteri hanc potestatem Christus communicauit, n. 2. Communicari tamen poterat, sed non æquè perfectæ, n. 3.

Sacramentorum Minister est solus homo viator, tract. 18. disput. vnica, punct. 5. n. 1. Debet legitimam habere intentionem, num. 2. Actualis necessaria non est, virtualis sufficit, n. 3. Explicatur, quando hæc intentio virtualis addit, num. 4. Habitualis, & interpretatiua non sufficit, n. 5. Intentio sufficiens debet esse absoluta, non conditionata, pendens à futuro euentu. Excipitur matrimonium, n. 6. Intentio sub conditione præsentis, vel præteritis, non vitiat Sacramentum, si addit, illicitè tamen apponitur absque causa rationabili, n. 7. Probitas Ministri necessaria non est ad Sacramenti valorem, bene tamen ad illius licitum vsum, n. 18. Existens in peccato, & Sacramentum ministraturus, ad contritionem conari debet, n. 9. Quod verum habet, etiam in administratione Baptismi, & matrimonij, tamen si aliqui oppositum sentiant, num. 10. & 11.

Nouæ legis Sacramenta gratiam conferunt, tract. 18. disput. vnica, punct. 7. num. 1. Aliqua primam gratiam, alia illius augmentum, num. 3. Ex vi cuiuslibet Sacramenti gratia sacramentalis confertur, & quæ hæc sit, n. 5. & 6.

Sacramenta operantur suos effectus, cum sunt in esse perfectæ, tract. 18. disput. vn. punct. 8. n. 1. & seqq. Esto, aliqui affirmant, operari physicè suos effectus; verius est solum esse causas morales, n. 4. Ob maiorem ministrantis deuotionem, si suscipientes sunt æqualiter dispositi, gratia non augeatur, n. 7. Bene tamen stante maiori suscipientis dignitate, n. 8.

Recedente fictione impediende Sacramenti effectum, & non valorem, Sacramentum suos effectus operantur, tract. 18. disput. vn. punct. 9. nu. 4. Excipitur Eucharistia, n. 5. An suscipiens Sacramentum cum fictione, recipere possit maiorem gratiam ex vi Sacramenti, recedente fictione, quam si ritè suscepisset, n. 9.

Fictionem remoues sola attritione, si post susceptum Sacramentum peccatum mortale commiseris, tr. 18. disput. vnica, punct. 10. n. 2. At, si mortale commisisti, contritionem habere debes, num. 3. Qualiter peccata eo casu remittantur, num. 5.

Sacramenta aliqua imprimunt characterem; & quid sit, tract. 17. disput. vn. punct. 11. n. 1. & seqq. Sacramentorum subiectum est homo viator, tr. 18. disput. vnica, punct. 12. n. 1. Infantes Sacramentorum, quorum sunt capaces, non indigent propria intentione ad ea recipienda, n. 3. Adulti propriam voluntatem, & intentionem recipiendi Sacramentum habere debent, n. 4. Hæc intentio debet esse simpliciter libera, n. 5. Non requiritur, quod sit actualis, vel virtualis, sufficit habitualis, num. 6. Non est opus præcessisse actuale, sufficit, si præcesserit interpretatiua, Pœnitentiæ Sacramento excepto, n. 7. Nulla alia præter dictam voluntatem ex parte suscipientis requiritur, Pœnitentiæ Sacramento excepto, num. 8.

Si ad Sacramentum accedis iustus, & sanctus nulla alia dispositio requiritur præter voluntatem suscipiendi Sacramentum ad obinendum illius effectum, tract. 18. disput. vnica, punct. 13. num. 2. Si mortali actuali grauatus existis, etiam ignores, debes contritionem, vel attritionem, saltem cum Sacramento, habere, vt effectum Sacramenti obineas, n. 3. Si solum originali peccato grauatus, cum adultus sis, non indiges Pœnitentiæ, bene tamen fide, & spe, n. 4. Conscius mortalis commissi, si ad Pœnitentiam, vel Baptismum accedas, satisfacis attritionem habens; secus, si alia Sacramenta sis suscepturus, n. 5. Si credis, te esse contritum, cum tamen

solum attritus sis, oblines gratiam aliorum Sacramento-
rum, n. 6. Non est sufficiens dispositio ad gratiam in Baptis-
mo, vel Pœnitentia suscipiendam solus actus fidei, & spei,
si peccato mortali actuali graueris, n. 7. & 8.

Debira dispositione carenti nullum Sacramentum ministran-
dum est, per se loquendo, tract. 18. disp. vnica. pun. 14. n. 1.
Ministranti constare debet probabiliter, suscipientem ritè
esse dispositum, n. 2. Per accidens indigno ministrari potest,
si publicè se probauerit dignum, n. 3. Administratio Sacra-
menti à Ministro indigno, qui nullatenus se dignum redde-
re potest, non licet, tract. 18. disp. vn. pun. 15. n. 1. Ob tui, vel
alterius grauem necessitatem, vel vtilitatem, benè potes
petere administrationem, quam alius in peccato ob suam
malitiam præstiturus est, n. 2. Seclusa supradicta necessitate,
vel vtilitate nequis etiam à parato administrationem
poscere, n. 3.

Sacramenta quod numerum septem sunt, tract. 18. disp. vnica,
pun. 16. n. 1. Qui ordo seruandus est in eorum numeratio-
ne, n. 2. Ritus essentialis pro illorum administratione à
Christo sunt instituti, accidentales ab Ecclesia, n. 4. Eorum
obseruatio obligat sub graui culpa, n. 5.

Sacramentalia.

In peccato mortali Sacramentalia conficere, non videtur pec-
cati venialis grauitatem excedere, tract. 18. disp. 1. pun. 6. n. 1.

Sacrificium.

Quid sit sacrificium, tr. 22. disp. vn. pun. 1. n. 1. Qualiter ab ado-
ratione, & oblatione distinguatur. c. 2. Vera ratio sacrificij
in confectioe Eucharistiæ sita est, n. 4. & 5. Res oblata est
Christus sub speciebus panis, & vini.

In sola consecratione essentia Sacrificij sita est; reliquæ partes
ad ornatum, vel integritatem pertinent, tract. 22. disp. vnica.
pun. 2. n. 2. In vtriusque speciei consecratione sacrificij
natura consistit, n. 6. Iure diuino præcepta est vtriusque spe-
ciei consecratio, n. 8. Pontifex nequit dispensare, vt sub vna
tantum specie consecratio fiat, n. 9. Nunquam licet sacrifici-
um imperfectum facere, bene tamen relinquere, n. 11. In
ara Cricis Christus Dominus se in sacrificium obrulit 22.
disp. vn. pun. 3. n. 1. Deinde in vltima Cœna, cum Eucharis-
tiam instituit, n. 2. Qualiter Missæ Sacrificium cum præ-
dictis conueniat, & ab illis differat, n. 5. Sacerdotes offerunt
hoc Missæ Sacrificium, tract. 22. disp. vnica. pun. 4. n. 1. Chri-
stus est præcipuus offerens, n. 2. Immediatè offert, tamen si
alij contra sentiant, n. 3. & seqq. Offerendum est hoc sa-
crificium pro omnibus viuus, tract. 22. disp. vnica. pun. 5.
n. 2. Pro infidelibus non offertur ex directâ intentione, n. 3.
& seqq. Pro quibus defunctis hoc sacrificium offerre possis,
num. 8.

Hoc sacrificium non remittit attito mortalia peccata, tract.
22. disp. vn. pun. 6. n. 3. Iustus augmentum gratiæ ex opere
operato non concedit, n. 5. Neque peccata venialia remittit
n. 6. Pœnas pro peccatis debitas immediatè remittit, n. 7.
Impetrat dona, tam spiritalia, quàm temporalia, n. 8. Qui
ex prædictis effectibus infallibiliter conferantur, n. 9. Ad
hanc cōcessionem habet virtutem infinitā, n. 11. Equè sacri-
ficium singulis prodest pro pluribus oblatum, ac si pro sin-
gulis oblatum esset, n. 13. Quam dispositionem habere de-
beant ij, pro quibus sacrificium offertur, n. 15. De intentio-
ne requisita, vt effectus sacrificij obtineatur, n. 16. Nequit
sacrificium applicari sub conditione contingente futura, n.
18. Qualiter pro se possit quis exequias, & Officium de-
functorum celebrare, n. 19. Sacrificium singulis diebus à
quolibet Sacerdote non impedito offerendum conuenit, tr.
22. disp. vnica, pun. 7. n. 1. Excipiuntur tres dies hebdoma-
dæ sanctæ, & qualiter, n. 2. & seqq. Excipitur dies natalis
Domini, n. 7. Item, casus necessitatis, & quis sit, n. 8. & 9.
An stante necessitate ter, & quater eodem die celebrari pos-
sit, n. 10. Qua hora celebrandum est, n. 12. Quæ ab hac re-
gula excipiantur, n. 13. & 14.

Locus sacer est ad sacrificium requisitus, tract. 22. disp. vnica,
pun. 8. n. 1. Seclusa necessitate, vel dispensatione, est pec-
catum mortale, extra Ecclesiam celebrare, n. 3. Quæ sit ne-
cessitas, n. 4. Quæ dispensatio, n. 5. Episcopi, stante Trident.
designare possunt Oratoria, n. 6. Non est illis sublata per
Trident. potestas celebrandi, vel faciendi celebrare extra
Ecclesiam, n. 7. Ex priuilegio qualiter possint mendicantes
extra Ecclesiam celebrare, etiam stante Trident. n. 8. Quid
sit concessum Religiosis Societatis Iesu, n. 9. In mari cele-
brari potest, si periculum adsit sanguinis effundendi, n. 10.
Ecclesia non debet esse polluta, n. 11. Quibus polluat, &
qualiter reconcilietur, n. 12. & 13. Quando censeatur Eccle-
sia consecrationem, seu benedictionem amittere, n. 15.

Altare pro sacrificio requiritur, tr. 22. disp. vnica, pun. 9. n. 1.
Debet esse lapideum, qua parte continet Corpus, & Sangui-
nem Christi, n. 2. Debet esse consecratum, & quis illud con-
secrare possit, n. 3. Non est opus, vt Reliquias Sanctorum
contineat, n. 4. Quando altare amittat consecrationem, n. 6.
& seqq. Qualiter Sacerdos simplex non possit celebrare in

altari in quo Episcopus illo die celebravit, n. 11.

Quibus linteis altare exornandum sit, tract. 22. disp. vnica,
pun. 10. n. 1. Parua palla, & purificatorium requiritur, n. 2.
Item lumen, & ex qua materia, n. 3. Item, liber Missalis, &
qualiter, n. 4. Debet altare Cruce exornari, n. 5. Patena, & ca-
lix ab Episcopo, vel habente priuilegium, consecrati esse
debent, n. 6. Pixis, in qua Sacramentum reponitur, deest esse
benedicta, & ex materia, qua calix, n. 7. Adesse debent ve-
stimenta sacra benedicta, n. 8. Ob decentiam calceatus Sa-
cerdos accedere debet, n. 9. Quando cooperto capite cele-
brare possit, n. 10. Debet in sacrificio habere Ministrum, non
fœminam, sed virum, n. 11. Quando ornamenta altari con-
secrationem, seu benedictionem, amittant, n. 12. Quis possit
sacra ornamenta tangere, n. 13. Recitatio matutinarum pre-
cum non est necessariò præmittenda celebrationi, etsi ali-
qui oppositum sentiant, n. 14.

In sacrificio obseruare debet Sacerdos, quæ in Missali præscri-
buntur, tractatu. 22. disp. vnica, punct. 11. n. 1. Ob nul-
lam causam licet sacrificium imperfectum facere, benè ta-
men relinquere, n. 2. Non licet sacrificium interrompere
absque causa, n. 3. Quæ causæ honestè interruptionem
ante consecrationem, num. 4. Quæ causæ consecratione in-
choata. Omnes defectus in sacrificio contingentes suppleri
debent, & specialiter agitur de defectibus accidentalibus,
n. 6. Qualiter substantialis defectus suppleri debeat, n. 7.

Aliquando obligatur Sacerdos ex iure diuino celebrare, tract.
22. disp. vnica, punct. 12. n. 1. Docet, Sacerdotes quotidie
celebrare; sed non tenentur, num. 4. Qualiter teneantur
Episcopi, & Rectores Ecclesiarum, n. 5.

Capellanus obligatur celebrare iuxta tenorem fundantis Ca-
pellæ, & pro illius intentione fructum Missæ applicare.
tr. 22. disp. vnica, punct. 13. n. 1. Quid si in loco signato ce-
lebrare debebat, n. 2. Qualiter beneficiarij simplices tenean-
tur celebrare, n. 3. Parochus obligatur celebrare omnibus
diebus, quibus populus tenetur, n. 4. Qualiter aliis diebus
teneatur, n. 5. Non videtur obligatus applicare fructum spe-
ciale sacrij pro omnibus, n. 7. Qualiter possint stipen-
dium pro Missis dicendis accipere, n. 8. Ex promissione sim-
plici regulariter non oritur grauis sacrificandi obligatio,
tract. 22. disp. vnica, pun. 14. n. 1.

Satisfactio.

A restitutione differt, tract. 23. punct. 21. §. 1. n. 1. Nullus, præ-
ter Christum, satisfacere pro mortalibus potest, n. 2. Qua-
liter pro venialibus, n. 3. Pro omnibus potest de congruo,
n. 4. Pro pœna temporali benè potest quis satisfacere de
condigno, n. 6. Ad hanc satisfactionem requiritur opus vo-
luntarium, & liberum, n. 7. Item, opus bonum pœnosum,
& afflictuum, n. 8. & 9. Potest esse aliàs debitum, n. 10. De-
bet in gratia existere satisfaciens, n. 11. Debet esse viator
n. 12. Vnus pro alio bene satisfacere potest, n. 13. Ex par-
te Dei adesse debet promissio satisfactionem acceptandi
num. 16.

Nostris bonis operibus pro aliis satisfacere possumus, tract.
24. punct. 1. §. 1. n. 5. Efficaciter, & infallibiliter aliis prodest
nostra satisfactio, n. 8. Defunctis nostris bonis operibus
prodesse possumus, §. 2. n. 1. Et hoc infallibiliter, n. 8. No-
stris orationibus impetrare non possumus defunctis libera-
lem pœnarum remissionem, n. 10. Tamen si quis si
ad satisfaciendum, possumus pro illo satisfacere, tract. 24.1.
pun. 1. §. 3. n. 5. Non indiget expressa acceptatione, sufficit,
virtualis, vt pro sit aliena satisfactio, n. 6. Pro sunt nostræ
satisfactiones animabus Purgatorij, esto, cum viuerent, non
habuissent specialem deuotionem in defunctos, n. 6. Vide
verbum, *Suffragium*.

An Prælati possint subditis præcipere opera satisfactoria in
fauorem alicuius personæ determinatè applicare, tract. 24.
punct. 6. n. 14. Non possunt Prælati subditorum satisfactio-
nes immediatè applicare, esto, alij censeant oppositum,
num. 16.

Satisfactio sacramentalis quæ sit, & quem effectum habeat,
tract. 23. pun. 21. §. 2. n. 1. Debet esse in gratia, vt effectum
obtineat, n. 2. Seculo mortali habet effectum, n. 3. Satisfa-
ctio habet vim impetrandi gratias præuenientes, n. 4. Non
habet effectum augendi gratiam ex opere operato, n. 5. Ple-
runque obligatur Sacerdos sub graui culpa hanc satisfactio-
nem imponere, n. 9. Quando excusetur ab imponenda satis-
factione: & primò de articulo mortis, n. 7. Secundò, cum
creditor pœnitens per contritionem plenè satisfecisse, n. 8.
Tertiò, qualiter tempore Iubilei, n. 9. Quid si intra ho-
ram sapius confiteatur, n. 10. Quid, si pœnitens credatur,
nullam admittitur, n. 11. In satisfactionem imponi potest
opus pœnosum bonum, & aliquando ex præcepto debitum,
tract. 23. punct. 21. §. 3. n. 1. Non est necesse esse opus ex-
ternum, n. 2. Quid de suffragiis pro animabus Purgatorij,
n. 3. Debet esse opus præstandum ab ipso pœnitente, n. 4.
Qualiter opus publicum in pœnitentiam iniungi possit, n. 5.
Potest cogi pœnitens ad confessionis frequentiam, num. 6.

Quid

de reliquis Sacramentis dicendum est, n. 7. Quantitas pœnitentiæ arbitrio Confessarij relinquatur. n. 8. Peccat grauius Confessarius, si absque causa legitima leuem pœnitentiam pro grauius criminibus iniungit. n. 9. Stante causa licet, n. 10. Eo casu monendus est pœnitens, pœnitentiam non esse delicto commensuram, n. 15. Plerumque sub præcepto pœnitentiæ imponenda est, n. 12. Sub consilio verius est imponi sacramentalem non posse, n. 13. Grauis pœnitentia imponi non potest sub leui obligatione, n. 14. Sub conditione verius est imponi non posse, num. 15. Regulariter ante absolutionem est satisfactio imponenda, n. 16. Obligatio est acceptandi, & exequendi pœnitentiam iniunctam tract. 23. punct. 21. §. 4. n. 3. Pœnitens tenuens absoluti excusatur ab acceptanda pœnitentia, n. 6. Non est liberum pœnitenti fugere sententiam, iudicio inchoato, n. 7. Aliquando sub graui culpa, aliquando sub leui obligatur pœnitens pœnitentiam acceptare, n. 9. Leuis, vel grauis materia pœnitentiæ iniunctæ non ex causa, sed ex se defumenda est, n. 10. & 11. Si tempus designatum non est, implere debes, cum commodè possis, n. 12. Si tempus designatum est, tunc est implenda: si omittatur, non perit regulariter obligatio, n. 13. Possitne pœnitens obligari satisfactionem exequi ante absolutionem, n. 15. Fit satis pœnitentiæ iniunctæ, tamen si in peccato mortali eam exequaris, n. 26. Peccas, saltem venialiter, n. 17. Pœnitentia iniuncta mutari potest. tract. 23. punct. 21. §. 5. à n. 1. Quilibet Confessarius mutare pœnitentiam potest. n. 4. Extra confessionem verius est, non posse hanc fieri mutationem. num. 9. Pœnitens non potest in melius pœnitentiam mutare, n. 10. Aliquibus placet in qualibet confessione mutari pœnitentiam posse, etiam non declaratis peccatis, ob quæ fuit imposta, n. 12. Verius est declaranda esse, n. 13. Eito intra breue tempus ad eundem Confessarium recurras, non potest pœnitentiam mutare, Sacramento non ministrato n. 14. Excusaris à pœnitentia, si immoderata sit, n. 15. Si successu temporis reddaris impotens, n. 16. Si prohibearis à superiore, num. 17. Si oblitus sis pœnitentiæ, n. 18. Quo casu non teneris iterum peccata fateri, n. 19. Neque teneris alia opera subrogare, n. 20. Qualiter obtentione Indulgentiæ excusari possis, n. 21.

Suffragium.

Quid sit, & qualiter proficiat viuus, & defunctis. tract. 24. punct. 1. §. 1. & 2. per totum. Debet esse indigens suffragio is, pro quo offertur. §. 3. n. 1. Debet existere in gratia, vt suffragium satisfactionis ei proficiat: secus vt suffragium impetrationis, §. 3. n. 2. & 3. Carhecumeno applicare nostras satisfactiones possumus, n. 4. Tamen quis potens sit ad satisfaciendum possumus pro illo satisfacere, num. 5. Debet suffragium ex intentione formali, vel virtuali fauendi alijs fieri tract. 24. punct. 1. §. 4. nu. 1. Opus, quo suffragari intendis, debet esse honestum, n. 2. Suffragium satisfactionis ab homine existente in gratia procedere debet: secus impetrationis suffragium, n. 3. Qualiter suffragium orationum impensum à ministro Ecclesiæ differat ab eo, quo impenditur à persona priuata, n. 4. Quando censearis nomine Ecclesiæ orationes fundere, n. 5. Suffragium satisfactionis ab homine viatore præstandum est, num. 6. Executio legati in testamento relictæ non remittit pœnam defuncto, nisi pro ipso applicetur. Et idem est de restitutione. num. 8. & 9.

Superior.

Qualiter se gerere debet in absolutione à reseruatis, illiusque facultatis concessione. Vide verbum *Absolutio*.

Sigillum.

Quid sigillum sit, tract. 23. punct. 19. §. 1. n. 1. Quale peccatum sigilli violatio, n. 2. Nullo casu violare licet, etiam ob manifestandum proprium peccatum, etiam post mortem pœnitentis, n. 3. & seqq. Ex sola facultate pœnitentis violari sigillum potest. n. 6. Debet hæc facultas esse expressa nec sufficit præsumpta n. 7. Item, debet esse spontanea. n. 8. Reuocari potest semel concessa, n. 9. Verbo concedi potest nec scriptura est necessaria, n. 10. Obligatio seruandi sigillum non admittit leuitatem materiæ, n. 12. Violantibus sigillum nullæ sunt pœnæ ipso iure impostæ, n. 13. Quis sit Iudex huius delicti, n. 14.

Nascitur obligatio sigilli ex confessione Sacerdoti, saltem extrema, facta, animo, & intentione recipiendi absolutionem, tract. 23. punct. 19. §. 2. n. 1. Si alia intentione pœnitens accedat, non obligaris sigillo. num. 2. Hæc obligatio est de peccatis in confessione auditis, & quatenus ibi cognita sunt, n. 3. Expenduntur in particulari, quæ cadunt sub sigillum n. 4. & 5.

Seruandum est sigillum, ita vt nec verbis, nec factis audita in confessione vilo modo indices, tract. 23. punct. 19. §. 3. n. 1. Si plurius confessiones excipias, dicisque de aliquibus, venialia tantum confessa esse, violas sigillum, n. 2. Item, si asseras pœnitentem non absoluisse, nulla causa expressa. n. 3. Si de publico vsurario, vel latrone dicas, confessum esse sua latrocinia, violas sigillum, n. 6. Item, si loquaris de peccatis pœnitentis cum his, qui norunt, n. 7. Aliquando ex sola manifestatione confessionis talibus circumstantiis factæ violatur sigillum, n. 8. Reuelare peccata venialia in specie est contra sigillum, n. 9. Quid de narratione peccatorum in genere, nulla persona nominata, n. 10. Grauius est in prædicta narratione periculum violandi sigillum, n. 11. Qualiter monendus est Gubernator ciuitatis de imminente damno reipublicæ in confessione cognito, n. 12. Qualiter respondebis Iudici interroganti de auditis in confessione, n. 13. Non potes cum pœnitente loqui de auditis in confessione absque ipsius facultate, n. 14. Si deprehendas errorem commissum, potes, & debes monere perita licentia: si neget, omittenda est, tamen si alij contra opinentur n. 15. Ex licentia pœnitentis complex corrigi potest. n. 16. Nequis notitia confessionis vti ad actiones, quas prohibito omittere non potes, n. 17. Ad actiones externas, quæ in pœnitentis damnum non cedunt, bene poteris ea notitia vti, n. 18. Ad priuationem suffragij, beneficij, &c. Verius est te ea notitia vti non posse, n. 20.

Sigillum obseruare tenetur Confessarius, dum ex sola confessione peccata nouit, tract. 23. punct. 19. §. 4. n. 1. & 2. Interpres necessarius tenetur, n. 3. Adstantes, sine quorum notitia fieri confessio non potuit, eadem obligatione astringuntur, n. 4. Secus si absque necessitate adstiterint, n. 9. Qui præter voluntatem pœnitentis casu, vel ex malitia confessionem manifestauit, n. 6. Consiliarius non videtur obligatus, n. 7. & 8. Neque Superior, cui petitur facultas pro reseruatum absolutione, n. 10. Neque inuentor chartæ, in qua sunt peccata scripta, n. 11. Neque pœnitens, nu. 13. Ob sigilli violationem nequeunt Magistratus inquirere. tr. 23. punct. 19. §. 4. n. 12. Qualiter violatores subire pœnam debent, num. 14.

Schedula.

Qualiter teneatur Confessarius pœnitenti concedere, tract. 23. punct. 19. §. 3. n. 4. Quid de quodam vsu Ecclesiæ Compostellanæ, num. 5.

Stipendium.

Ex stipendio accepto nascitur obligatio sacrificandi in fauorem illius, qui stipendium concessit. tr. 22. disp. vnica, punct. 14. n. 2. Omissio vnus Sacri non est censenda grauis materia. n. 3. Expenditur, quale sit iustum stipendium vnus Sacri, n. 4. Nemini licet plura stipendia integra accipere, & vno sacrificio satisfacere, n. 5. Inæqualia stipendia liberè accipiens, nequis ad æqualitatem reducere, n. 7. Abundantiores stipes pro Missis dicendis colligens, possitne satisfacere minora alijs concedens, n. 9. Obligatus dicere Missam de Beata Virgine, vel defunctis, satisfacis Missa eo die occurrente, n. 10. Qualiter pecces diu celebrationem differens.

Vota.

Virtute Cruciatæ commutari vota possunt, sed, an dispensari, tr. 25. punct. 9. Quæ causa requiratur ad commutationem, & quæ sufficiat, num. 6. An in subsidium belli spirituale commutatio fieri possit, n. 7. & 8. Ad hanc commutationem non est opus confessione sacramentali, n. 12. Omnia vota, tribus exceptis commutari possunt, n. 13. Non excluduntur vota post publicationem emissæ, nec emissæ fiducia Bullæ, n. 14. Finito anno publicationis, expirat potestas commutandi, n. 15. Quæ sint vota Religionis, & castitatis, & peregrinationis vltimarum ab hoc priuilegio excepta, n. 16.

F I N I S.

gras dedener las Hojas
Hoja

female

12

704-04

20

3.

IV

10

10

10

10

10

10

10

10

10

10

10

10

10

4a

3.150